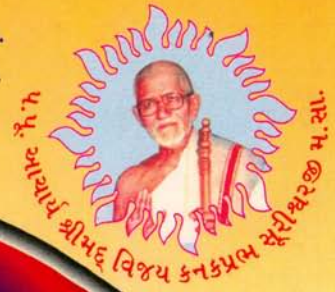

પ.પૂ. મૂનિશ્રી કીર્તિપ્રભ વિજયજી મ.સા.

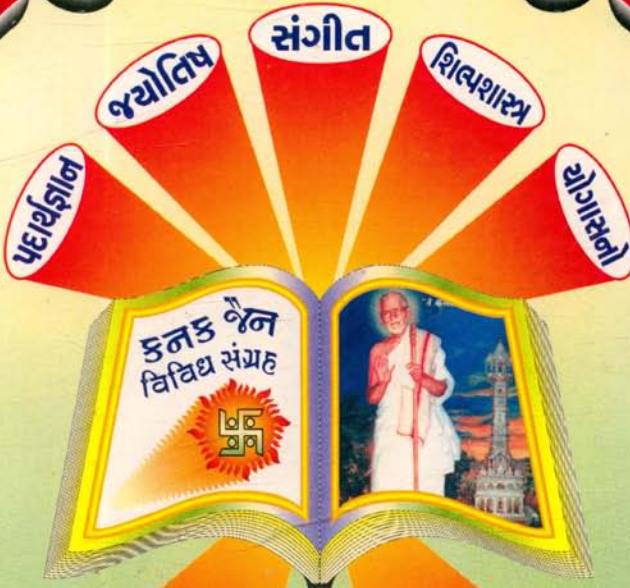
પ.પૂ. મૂનિશ્રી હરિપ્રભ વિજયજી મ.સા.

卐

卐

કનક નૈન વિવિધ સંગ્રહ

મંત્રોની માહિતી

૬૦૦ દ્રષ્ટાંતો

વિષયો :

પદાર્થજ્ઞાન

સંખ્યા

સંગીત

મંત્રો

યોગાસન

૯૦૦ દ્રષ્ટાંતો

જયોતિષ :

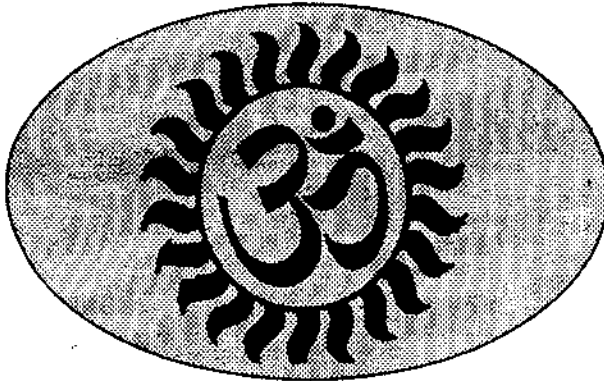
- ચિન્હોનું ફળ
- સ્વપ્ન ફળ
- ફળાદેશ
- જન્મ નક્ષત્ર ફળ
- યોગ ફળ
- કરણ ફળ
- વાસ્તુ વિદ્યા
- તિથિ ફળ
- વાર ફળ
- પક્ષ ફળ
- રાત-દિવસ ફળ
- શુ કન વિદ્યા
- તેજ-મંદીનું સ્વરૂપ

ૐ હ્રીં અર્હ નમઃ

શ્રી જિત-હીર-બુધ્ધિ-તિલક-સદ્ગુરુભ્યો નમઃ
શાંતિચન્દ્ર-કનક પ્રભસૂરિ સદ્ગુરુભ્યો નમઃ

વિવિધ સંગ્રહ પ્રકાશન પ્રથમ

શ્રી કનક જૈન વિવિધ સંગ્રહ

પ્રાપ્તિ સ્થાન

શ્રી પાંચપોળ જૈન શ્વે. મૂ.પૂ.સંઘ
ખાડાનો ઉપાશ્રય, શાહપુર

શ્રી ઝવેરીપાર્ક જૈન સંઘ
ઝવેરી પાર્ક, નારણપુરા

શ્રી આંબાવાડી જૈન સંઘ, માણેકબાગ, આંબાવાડી

સંપાદક :

પરમ પૂજ્ય મુનિરાજશ્રી હરિપ્રભ વિજય મ.સા.

© સર્વ હકક પ્રકાશકને સ્વાધિન

શાસનપતિ શ્રી મહાવીર સ્વામીને નમઃ
શ્રી જિત-હીર-બુધ્ધિ-તિલક-શાંતિચંદ્ર-કનક પ્રભસૂરિ ગુરુભ્યો નમઃ

શ્રી કનક જૈન વિવિધ સંગ્રહ

સંગ્રાહક :

મુનિરાજ શ્રી કીર્તિપ્રભવિજય
મ.સા.ના શિષ્યરત્ન
મુનિ શ્રી હરિપ્રભ વિજય મ.સા.

પ્રકાશક :

કનકકીર્તિ હરિચંદ્ર માળા
અમદાવાદ
ગ્રંથાંક-૧

પુસ્તક પ્રકાશક સહાયક :

શ્રી આંબાવાડી જૈન શ્વે. મૂ. પૂ. સંઘ : આંબાવાડી
શ્રી પાંચપોળ જૈન શ્વે.મૂ. પૂ. સંઘ : શાહપુર

સંપર્કસૂત્ર :

મહેતા કીર્તિલાલ ચીમનલાલ ગાંધી

૨૫૯-એ, ગોજારીયાની પોળ, શાહપુર, અમદાવાદ-૧. ફોન : ૫૬૨૦૫૦૩

વિમોચન સ્થળ :

શ્રી ઝવેરી પાર્ક જૈન સંઘ

ઝવેરીપાર્ક, નારણપુરા, અમદાવાદ.

તા. ૪-૧૧-૯૮ કારતક સુદ-પુનમ સં.-૨૦૫૫, બુધવાર

મુદ્રક :

નવનીત પ્રીન્ટર્સ (નિદુજ શાહ), ૨૭૩૩, કુવાળી પોળ, શાહપુર, અમદાવાદ-ફોન-૫૬૨૫૩૨૬

તૃતીય આવૃત્તિ-૧૦૦૦ નકલ

કિંમત-રૂ. ૧૨૫/-

કનક જૈન વિવિધ સંગ્રહ

પુસ્તક પરિચય

પ. પૂ. આ. શ્રીમદ્ વિજય કનક પ્રભ સૂરીશ્વરજી મ. સા. ની પરમ દીવ્ય કૃપાથી તથા પ. પૂ. ગુરુ ભગવંત શ્રી મુનિરાજ શ્રી કીર્તિપ્રભ વિજયજી મ.સા. ના સુસાનિધ્યમાં શુભ આશિર્વાદથી આ પુસ્તકનું નિર્માણ થયું છે.

આ પુસ્તકની પ્રથમ આવૃત્તિ નકલ-૧૦૦૦ વિ.સં. ૨૦૫૪ કારતક શુક્લા પંચમીના શુભ દિવસે પ્રકાશીત થએલ. તે દુંક સમયમાં જ ખપી ગઈ હોવાથી તેની બીજી આવૃત્તિ તેજ વર્ષમાં અક્ષય તૃતીયાના શુભ દિને પુનઃ ૧૦૦૦ નકલ પ્રકાશીત કરવામાં આવી હતી. તેપણ વિવિધ માહીતિ સભર અનેક તત્વાદિ સંગ્રહ હોવાથી તથા સાધુ-સાધ્વીજી શ્રાવક, શ્રાવીકાઓને અત્યંત ઉપયોગી થવાથી તે બીજી આવૃત્તિ પણ ખપી ગઈ. હજુપણ આ પુસ્તકની માંગ ઘણીજ આવે છે માટે આ અવસર પામીને તૃતીય આવૃત્તિનું પુનઃ પ્રકાશન કરવામાં આવે છે.

આ પુસ્તકમાં(ગ્રંથમાં) વિવિધ વસ્તુ(વિદ્યા)નો સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે. અલગ અલગ પુસ્તકમાં જોવું ના પડે અને એક જ ગ્રંથમાંથી વિવિધ વસ્તુ માહીતી પ્રાપ્ત થઈ જાય તે વિચારી(જોઈ)ને આ ગ્રંથનું નિર્માણ કરવામાં આવ્યું છે.

આ ગ્રંથમાં વિવિધ તત્ત્વો આપ્યા છે. તેમાં પ્રથમ માંગલિકને માટે શ્રી નવકાર મહામંત્ર તથા તેનું મહાત્મ્ય દર્શાવવામાં આવ્યું છે. તત્પશ્યાત્ શ્રી તીર્થંકરોના વર્ણન સાથે શ્રી મહાવીર ચરિત્રના પદાર્થોનું નિરૂપણ કરવામાં આવ્યું છે. જિનેશ્વરોના ૩૪, અતિશયોના નામ, વાણીના ૩૫ ગુણ તથા ૪૫ આગમ ના નામ વીરપ્રભુની પાટ પરમ્પરા દેવલોકનુ વર્ણન નારકીનું વર્ણન વિગેરે તત્ત્વજ્ઞાન આપ્યું છે. તત્પશ્યાત બે વસ્તુ વર્ણન, ત્રણવસ્તુ વર્ણન જેમકે ત્રણવસ્તુ વર્ણનમાં ત્રણ સ્વભાવ-(૧) સત્ત્વોગુણી, (૨) રજોગુણી, (૩) તમોગુણી ત્રણ સ્થવીર - (૧) વયસ્થવીર, (૨) શ્રુતસ્થવીર, (૩) વ્રતસ્થવીર. (૩) ત્રણઋતુ (૧) શિયાળો, (૨) ઉનાળો, (૩) ચોમાસું, આપ્રમાણે ત્રણ વસ્તુ, ચાર વસ્તુ એમ ક્રમબદ્ધ આગળ વધતાં ૧૦૦ વસ્તુ ૧૦૦૦

વસ્તુ, લાખ, ક્રોડ વિગેરે અસંખ્ય, તેવીરીતે છેક અનંત વસ્તુ વર્ણન બતાવવામાં આવ્યું છે. તથા ૨૪ વસ્તુ વર્ણનમાં ૨૪ ભગવાનના માતા-પિતા જન્મ નગરી, કલ્યાણક તિથિ વિગેરે, કોઠા આપ્યા છે. તેમજ આ ગ્રંથમાં મંગલકારી એવા ૨૦૦૪ યુગપ્રધાનો ના નામ પણ આપવામાં આવ્યાં છે. સંગીત માં સામાન્ય મનુષ્યને પણ ખ્યાલ આવે કે સંગીત શું છે ? કેવીરીતે શીખાય કેટલા પ્રકાર તથા ઊનારે શું ધ્યાન રાખવું ? શું ના ખાકું ? વિગેરે રસીક માહીતી પ્રશ્નોત્તર સ્વરૂપે પ્રગટ કરી છે. તથા વિદ્યાપ્રાપ્તિ માટે સરસ્વતીના મંત્રો આપ્યા છે. સરસ્વતીની આરાધનાથી, મંત્રો સિધ્ધ કરવાથી મૂર્ખ પણ વિધ્વાન થાય છે. અથવા વિષયોને પણ સરળતાથી કંઠસ્થ કરી શકાય છે. (સમજી શકાય છે.)

કલિકાલ સર્વજ્ઞ પૂ. આચાર્ય શ્રી હેમચંદ્ર સૂરીશ્વરજી તથા મહોપાધ્યાય શ્રી યશોવિજયજી વિગેરેએ પણ સરસ્વતીની સાધના કરી હતી અને જ્ઞાનાભ્યાસમાં આગળ વધ્યા હતા. તેવા મહાયમત્કારી મહા મંત્રો પુરાણા શ્રી બપ્પભટ્ટ સૂરિકૃત, શ્રી ભદ્રબાહુ સ્વામી રચીત અભયદેવ સૂરિરચિત શ્રી કલિકાલ સર્વજ્ઞ હેમચંદ્રાચાર્ય વિરચિત મંત્રો વિગેરે અનેક સરસ્વતી ના મંત્રો આપ્યા છે. આ મંત્રો ગુરુગમથી ગુરુઆજ્ઞાથી પ્રાપ્ત કરવાથી જરૂર ફળ આપે છે. તથા અન્યપણ અનેક મંત્ર માહીતી, એવં ભૂમિ નિમિત્તો કહ્યા છે. કેવી જગ્યાએ ઘર બાંધવાથી લાભ હાનિ થાય ભૂમિ ખોદતાં સોનું ચાંદી કલસ કંકુ કોલસા વિગેરે નીકળે તો તેનું શુ ફળ, ઘર બાંધવાની ભૂમિ કેવા વર્ણની હોવી જોઈએ કેવી ગંધવાળી હોવી જોઈએ ? વિગેરે ભૂમિ નિમિત્તો તથા મનુષ્યનો જન્મ કયા દિને કઈ તિથી કયા વારે જન્મ થયો તો શું ફળ તેમ જન્મ માસનું ફળ તથા વિવિધ પ્રકારનાં શુકનો જેવાંકે કુતરાનાં, ગધેડાનાં, બીલાડીનાં, ગરોળી અંગ પર પડે તો શું ફળ ? શિયાળ બોલે, દેવચકલી બોલે, ભૈરવ, માસિધી નામનું પક્ષી અવાજ ક્યાં કરે તો શું ફળ વિગેરે શુકન શાસ્ત્ર તથા અંગ સ્ફૂરણ જેમકે જમણો હાથ ફરકે તો પ્રતિષ્ઠા પ્રાપ્તિ, ડાબો સ્કંધ ફરકે તો વિજય મળે વિગેરે અંગ સ્ફૂરણ એવં વ્યક્તિને આવતા વિવિધ સ્વપ્નો જેમકે વ્યક્તિ પોતાને સરોવરકાંઠે સફેદ હાથીપર ચડેલો ભાતખાતો સ્વપ્નમાં જુવે તો રાજા થાય વિગેરે સ્વપ્નો અને તેનો ફળાદેશ. સ્વરોદયજ્ઞાન જે નાકની હવા પરથી વિવિધ ભાવોનું જાણવાનું નિમિત્ત કયા સ્વરમાં શું કરવું ? જેમ કે નાકના જમણા છીદ્રને

સૂર્યસ્વર કહેવાય છે. તેમાંથી શ્વાસ નીકળતો હોય ત્યારે ભોજન કરવાથી તેમજ ડાબા છીદ્ર માંથી હવા પ્રસારણ થાય ત્યારે જળ પાન કરવાથી લાભ થાય છે અને શરીર નિરોગી બને છે. વિગેરે સ્વરોદય જ્ઞાન સારા પ્રમાણમાં આપ્યું છે. ગ્રહ કુંડળીના વિષયમાં ૧૨ ભાવનો ફળાદેશ તેમાં કુંડળી (જન્મ પત્રિકા) માં બાર ખાનાં હોય છે તેમાં પ્રથમ ખાનામાં શરીરની બાબત તથા વ્યક્તિનો સ્વભાવ જાણી શકાય તે પ્રથમ ખાનામાં સૂર્ય પડ્યો હોય તો વ્યક્તિની પ્રતિભા શૌર્યવાન હોય તથા ગરમ સ્વભાવનો હોય. તેવીજ રીતે બીજા ભાવમાં ધન સંબંધી વિગેરે બાર ભાવનું વર્ણન દર્શાવ્યું છે. તત્ત્વશ્યાત્ ગજકેશરી, સુનફા, અનફા, વિગેરે મોટા મોટા યોગોની બાબત. હસ્તરેખા શાસ્ત્રમાં વ્યક્તિના હાથને વિષે રહેલી વિવિધ નાની-મોટી રેખાઓ તેનાં ફળાદેશ તથા વ્યાપાર ધંધા સંબંધી તેજી મંદીનું સ્વરૂપ તે ગ્રહણ ઉપરથી તથા અન્ય ગ્રહો ઉપરથી બતાવવામાં આવ્યું છે. ગૌતમ કેવળી વિદ્યા અને અંકરમલ કે જેનાથી અનેક મુંઝવણ ભર્યા પ્રશ્નોનો ઉકેલ થઈ શકે તથા આ ગ્રંથના અંતે ૮૦૦ જેટલાં ટુંકા દ્રષ્ટાંતો આપ્યા છે. આવી અનેક પ્રકારની માહિતી સભર આ ગ્રંથ બનાવવામાં આવ્યો છે.

આ પુસ્તકની ઉત્પત્તિ વિ. સં. ૨૦૫૪માં વડોદરા જાનીશેરી ઘડીયાળી પોળ જાહેર શિબિર કાર્યક્રમ તથા તાત્વીક પ્રવચનો રાખેલ તે સમય દરમ્યાન સુશ્રાવક આશ્કરણભાઈ તેમજ કીરીટભાઈ ધ્રુવ વિગેરે મહાનુભાવોએ આ સુંદર તત્ત્વજ્ઞાનને સુંદર પુસ્તકમાં સુસંગ્રહીત કરવા વિનંતિ(માંગણી) કરેલ તેનો સ્વીકાર કરી આ શ્રી કનક જૈન વિવિધ સંગ્રહ ગ્રંથનું નિર્માણ કર્યું તેની પ્રથમ આવૃત્તિ થઈ ત્યારબાદ દ્વિતીય આવૃત્તિ પણ થઈ ચુકી છે. હવે તૃતીય આવૃત્તિ નું પ્રકાશન થાય છે. આ ગ્રંથ નિર્માણમાં નામી અનામી ભાગ્યશાળીઓએ સહકાર આપ્યો છે. તેઓ યશને પાત્ર છે. જે વિશેષ સહયોગીઓ છે તેની યાદી આ પ્રમાણે છે. :-

જે. બી. પરીખ વડોદરા, રતિલાલ મણીલાલ શાહ શાહપુર, તારાચંદભાઈ ભલાજી શાહપુર તથા ચંપકભાઈ શાહપુર તથા રજનીકાંત નટવરલાલ શાહ શાહપુર તથા શ્રી આંબાવાડી જૈન સંઘના પ્રમુખ ચિનુભાઈ એ સારો સાથ સહકાર આપ્યો છે.

અમોએ સંવત ૨૦૫૪નું ચોમાસું શ્રી ઝવેરીપાર્ક જેન સંઘમાં કરેલ. તેમાં શ્રી સંઘે ઘણોજ સાથ સહકાર આપ્યો છે ઉપરાંત શ્રી ઝવેરીપાર્ક જેન સંઘના ટ્રસ્ટીગણમાં ગુણવંતભાઈ તથા સુબોધભાઈ અને છગનલાલ બુર્ડ સાચોરવાળાએ પણ ઘણોજ સાથ સહકાર આપ્યો છે. આથી આગ્રંથનું કામકાજ સુંદર અને ઝડપી થયું છે. વળી પણ આવા શાસ્ત્રીય મહાગ્રંથોમાં લાભ લેતા રહો એવી શુભેચ્છા.

આ ગ્રંથનો અભ્યાસ કરવા જેવો છે આ ગ્રંથ વિવિધ પરિક્ષા તથા પાઠશાળામાં ઘણો ઉપયોગી થાય તેમ છે. યોગ્ય રીતે આનો સદ્પયોગ કરી સહુ કોઈ તરે એજ શુભાભિલાષા સેવીએ છીએ.

આ ગ્રંથમાં કોઈપણ ક્ષતિ ભૂલ પ્રેસદોષ વિગેરે રહી ગયું હોય તો તે બદલ મિચ્છામિ દુક્કડં યાચીએ છીએ.

શ્રી ઝવેરીપાર્ક જેન સંઘમાં ચોમાસા દરમ્યાન સંવત ૨૦૫૪ના આસો સુદ-૬ તા. ૨૭-૮-૮૮ના રોજે ૭૨૦ પાનાનો શ્રી કનક જેન જ્યોતિષ સંગ્રહ નામનો મહાન ગ્રંથ બહાર પાડવામાં આવ્યો છે. જેમાં જ્યોતિષ, મંત્ર, તંત્ર-યંત્ર-વાસ્તુ-વૈદ્યસંબંધી-શુકનશાસ્ત્ર સામુદ્રિકશાસ્ત્ર જેમાં હસ્તરેખા, સંગીતશાસ્ત્ર, યોગાસનો વિગેરેથી ભરપૂર માહિતી આપવામાં આવી છે. તે વાંચશો તો સાચો ખ્યાલ આવશે. શ્રી કનક જેન વિવિધ સંગ્રહ પ્રથમ ગ્રંથ ૬૫૦ પાનાનો અને શ્રી કનક જેન જ્યોતિષ સંગ્રહ બીજો ગ્રંથ ૭૨૦ પાનાનો ફક્ત એક વર્ષમાંજ દેવગુરૂ અને ધર્મની કૃપાથી તથા શ્રી જેન સંઘોના સાથ સહકારથી ટુંક સમયમાં પ્રગટ થયા છે. તે ઘણી જ સારી વાત છે ઉપરાંત “કનકવિદ્યા” નામનું અતિ જરૂરી માસીક પણ બહાર પાડવાનો નિર્ણય કર્યો છે.

શુભસ્થળ : શ્રી ઝવેરીપાર્ક જેન સંઘ

ઝવેરીપાર્ક, નારણપુરા, અમદાવાદ-૧૩.

વિ.સં. ૨૦૫૫ કારતક, શુક્લા પંચમી, બુધવાર

મુનિ હરિપ્રભવિજય

સાચોર તીર્થનો પરિચય

આજના રાજસ્થાન પ્રદેશના ઇતિહાસ નિર્માણમાં જૈન સંસ્કૃતિનું સ્થાન મહત્વપૂર્ણ છે. આ સંસ્કૃતિએ અહિંના રાજનૈતિક, સાંસ્કૃતિક, ધાર્મિક અને સાહિત્યિક જીવન ઉપર અમીટ પ્રભાવ પાડેલો છે. રાજસ્થાન વીર ભૂમિ છે. અહીંના વીરોએ દેશ અને માતૃભૂમિ માટે બલિદાન થઈ જવામાં પોતાનું ગૌરવ માનેયું છે. મુસ્લિમ શાસનના વખતમાં પણ મુસલમાનોનો સામનો કરવામાં રાજસ્થાન સહુથી આગળ રહ્યો છે. અહીંની ધરતી મહારાણા પ્રતાપની ગૌરવ ગાથાથી અલંકૃત છે. મહારાણા સાંગાના શૈર્ય, પરાક્રમ અને બહાદુરીથી આ ધરતીનું મસ્તક ખુનથી રંગાયેલું છે. અહીંના હર હર મહાદેવ કરતાં વીરોની વીરતા દુનિયામાં જગ જાહેર છે. પણ વીર ભૂમિની સાથે સાથે રાજસ્થાન કર્મભૂમિ પણ છે, ધર્મ-ભૂમિ પણ છે. અહીંના વીરપુત્રોએ માતૃભૂમિ માટે પ્રાણોની આહુતિ આપી તો અહીંના વણિક સમાજે જૈન ધર્મ અને સંસ્કૃતિ માટે એટલુંજ બલિદાન આપ્યું એક બાજુ ચિતોડગઢ, રણથંભોર, આમેર, જોધપુર અને જાલોરના દુર્ગ જોઈને ભુજાઓ ફડફડે છે તો બીજા બાજુ રાણકપુરનું શિલ્પકલાયુક્ત દેરાસર, આબુજીના નકશીદાર દેરાસર, જેસલમેરનો જ્ઞાન ભંડાર જોઈને આપણે ને આપણા ભાગ્યની સરાહના કરવાનું મન થઈ જાય છે.

ભગવાન મહાવીરના જીવન કાલમાં રાજસ્થાનમાં જૈન ધર્મના પ્રચાર અને પ્રસારનું જ્ઞાન જૈન સાહિત્યમાં જોવા મળે છે. ભગવાન મહાવીરના મામા એવમ લિચ્છવી ગણતંત્રના પ્રમુખ ચેટકની જયેષ્ઠ પુત્રી પ્રભાવતીના સિંધુ સોવીરના શાસક ઉદાયન સાથે લગ્ન થયા હતા ઉદાયન જૈન ધર્મને માનવવાલા થઈ ગયા હતા. અને ભગવતી સૂત્ર અનુસાર ઉદાયને પોતાના ભાણેજ કેશીને રાજ્ય આપી છેલ્લા સમયે શ્રમણ દીક્ષા લઈ લીધી હતી. અને સિન્ધુ સોવીર પ્રદેશમાં જેસલમેર અને કચ્છ (ગુજરાત) નો ભાગ આવે છે. સાચોર તીર્થ પણ તે વખતે ગુજરાતનો પ્રમુખ તીર્થ ગણાતો હતો. ભગવાન મહાવીરના સમયે મગધ, ચમ્પા, પૃષ્ઠ ચમ્પા, બિહાર અને તેની આસપાસના ઉત્તર પ્રદેશમાં જૈનોની વસ્તી વિપુલ હતી. પુષ્યમિત્રના ધર્માન્ધ આક્રમણથી જૈનો અને બૌદ્ધોને આ પ્રદેશમાં ઘણું સહન કરવું પડ્યું હતું. તે પછી શંકરાચાર્યના સમયે જૈનોએ સ્થલાંતર કર્યું હોય એમ પણ લાગે છે. વસ્તુતઃ રાજકાંતિઓ અને બીજા પરિવર્તનોની સાથે જ જૈન મહાજનો સ્થલાંતર કરતા મથુરા આદિ પ્રદેશોમાં ફેલાઈ ગયા તે પછી ધીમે ધીમે મારવાડ, મેવાડ, મેવાત અને માલવામાં આવી સ્થિર થઈ ગયા.

મારવાડ, મેવાડ, મેવાત નામોથી પ્રસિદ્ધ પ્રદેશોનો આજે રાજસ્થાનમાં સમાવેશ થઈ ગયો છે. મારવાડ ઇતિહાસમાં મરુસ્થલ અથવા મરુભૂમિ નામથી જગવિખ્યાત હતો. આજના ઉદયપુરના ભાગને માડ નામથી ઓળખતા હતા. જ્યારે સાચોર (સત્યપુર), ભીનમાલ (શ્રીમાલ), આબુનો પ્રદેશ ગુજરાતમાં ગણાતો હતો. સાચોર પ્રથમ શ્રેણીનું તીર્થ સ્થાન હતું.

મારવાડની જોધપુર રાજ્યના દક્ષિણ ભાગમાં સાચોર નામનું એક ગામ સરસ્વતી નદીના કિનારા પર આવેલું છે. આ નદીના કિનારા ઉપર બેસીને મુનિઓ અને કવિઓએ વેદોની રચનાઓ અને બીજા ગ્રંથો લખેલા છે. આ ગામનું મૂળ સંસ્કૃત નામ સત્યપુરી છે. એનું જ પ્રાકૃત નામ સચ્ચઉર થઈને અપભ્રંશ રૂપાંતર સાચોર બન્યું છે. જ્યારે એક બીજા મત પ્રમાણે એમ કહે છે કે એક સાધુએ આ ગામનું નામ સત્યપુરથી પદવીને સાચોર રાખેલું.

જૈન ઇતિહાસમાં સાચોર તીર્થનું અન્યથા મહત્વનું સ્થાન છે. શંત્રુજય મહાતીર્થ જેવું ગૌરવ અને પ્રતિષ્ઠા

આ તીર્થને મળી હતી. ભીનમાલના ૧૨૭૬ ઈ. ના એક અભિલેખથી માલુમ પડે છે કે ભગવાન મહાવીર સ્વયં શ્રીમાલ નગરમાં પધારેલા હતા. આબુરોડથી ૮ કિલોમીટર પ્રશ્નિમત્તરક મુગસ્થલથી મળેલા ૧૩૬૯ ઈસ્વીના શિલાલેખ પ્રમાણે ભગવાન મહાવીર સ્વયં અબુર્ડ ભુમિ પધારેલા હતા પણ એની સત્યતાનો વિવાદાસ્પદ જ છે લોકવાયકા પ્રમાણે ભીનમાલની પાસે આવેલ સાયોર તીર્થમાં પણ ૨૪માં તીર્થકર ચરમ તીર્થપતિ ભગવાન મહાવીર પધારેલા હતા. ભગવાનના ચરણરજથી આ ધરતી પાવન થયેલ છે ભગવાન મહાવીર સ્વામીની જીવિત અવસ્થામાં ભગવાન મહાવીરના મોટાભાઈ અને ક્ષત્રિયકુડના રાજા નંદિવર્ધન જાતે આ તીર્થમાં આવીને મહાવીરસ્વામીના ભિખ્મની ભવ્ય પ્રતિષ્ઠા કરાવી હતી. ભગવાનની જીવિત અવસ્થામાં પણ એમની પ્રતિમાઓની પ્રતિષ્ઠા થતી હતી જેની સાક્ષી રૂપ આ સાયોર તીર્થ છે. ભગવાનની જીવિત અવસ્થામાં આ તીર્થની જહોજલાલી કેવી હશે એનો સહજ ખ્યાલ આવી જાય છે.

શ્રી ગૌતમસ્વામીજી ગણધરે અષ્ટાપદ મહાતીર્થ ઉપર ૨૪ જિનેશ્વરો ને જગચિન્તામણી ચૈત્યવંદન કરીને સાથે જ સાયોર તીર્થના ભગવાન મહાવીરોનો જયવંત થવાનો જયધોષ કર્યો હતો. આ તીર્થ અત્યંત પ્રાચીન અને પવિત્ર છે. દરેક જૈન શ્વેતામ્બર મૂર્તિપૂજક સાધુ-સાધ્વી શ્રાવક શ્રાવિક પોતાના પ્રાતઃકાલના પ્રતિક્રમણ (રાઈ-પ્રતિક્રમણ) કરતી વખતે જયઉ વીર સચ્ચ ઉરી મંડણના જયધોષથી આ તીર્થને વંદન કરે છે.

આચાર્ય જજિજગસુરી વિક્રમની ત્રીજી શતાબ્દીના મહાન પ્રભાવક જૈનાચાર્ય થઈ ગયા જેની અધ્યક્ષતામાં વીર સંવત ૬૭૦માં મહાવીર પ્રભુની પીતલમયી પ્રતિમાની પ્રતિષ્ઠા થઈ અને આ સમયે સાયોર તીર્થની જહોજલાલી ખુબ વધી ગઈ હતી.

જૈન મહાકવિ ધનપાલે સાયોરના મહાવીરસ્વામી ભગવાનો ઉત્સાહ પ્રબન્ધ ૧૦૭૦માં (સત્યપુરીય મંડન મહાવીરોત્સાહ) બનાવ્યો છે. ધનપાલે રાજા ભોજની સભાનો ત્યાગ કરીને પોતાનું જીવન સાયોર તીર્થમાં વિતાવ્યું. સાયોર તીર્થ જેવી પ્રતિમા ધનપાલ કવિને કયાંય જોવામાં આવી નથી.

મહાવીરની પ્રતિમાના કેટલાક ચમત્કાર બ્રહ્મશાંતિ ધર્મે ન્તત્ત્વા છે. આ નગરના ગગનચુમ્બી ભવ્ય મહલ, સાત સાત માળાવાળા મકાનો અને શ્રેષ્ઠી ગણોના આવાસ ગૃહ ખુબજ મોહક લાગતા હતા. ૧૨-૧૨ માઈલના વિસ્તારમાં આ નગરી વસેલી હતી આ તીર્થની ભવ્યતાને કારણે વસ્તુપાલ તેજપાલ સંવત ૧૨૮૮ મે ગિરનાર અને શંત્રુજય મહાતીર્થ ઉપર શ્રી સત્યતુરાવતાર નામના દેહરાસરોની સ્થાપના કરી.

૧૬૪૯ના શ્રાવણ સુદ ૧૩ની સાંજે કાશ્મીરમાં અકબરની સભામાં રાજાનો દંદતે સૌરવ્યમ આ ચરણના આઠ લાખથી પણ વધારે અર્થ કરવાવાલા અને કેટલીય સજ્જાઓના કર્તા મહામહોપાધ્યાય શ્રી સમયસુંદરજીનો જન્મ સંવત ૧૬૧૦ અથવા ૧૬૨૦માં આજ સાયોરની પવિત્ર ભૂમિ પર થયો હતો.

સંવત ૧૬૧૫ ચૈત્ર સુદી ૬ ને રવિવારે શ્રી અન્તરિક્ષ પાર્શ્વનાથ પ્રભુની પ્રતિષ્ઠા કરવાવાળા મહામહોપાધ્યાય શ્રી ભાવવિજયજીનું જન્મસ્થાન આજ સાયોર ગામ છે. જેનો રચેલો સ્તોત્ર શ્રી અન્તરિક્ષ પાર્શ્વનાથ નગવાનના ઈતિહાસમાં અત્યંત મહત્વનું સ્થાન ધરાવે છે.

વિવિધ તીર્થ કલ્પના કર્તા શ્રી જિનપ્રભસૂરિ સત્યપુર તીર્થ કલ્પમાં શ્રી સાયોર તીર્થની ઉત્પત્તિ, મહિમા અને તીર્થ ઉપર થયેલા આક્રમણોનું વિશદ વર્ણન આપે છે પણ છેવટે ૧૩૬૯માં સ્વયં આલાઉદ્દીન

ખિલજી આવ્યો અન્ય કોઈ ઉપાય દ્વારા ભગવાન મહાવીરની મૂર્તિને ઉપાડી દીલ્હી લઈ ગયો.

પં.ગોરીશંકર ઓજાજી કહે છે સાયોરમાં એક પ્રાચીન મસ્જિદ છે જે જૂના જૈન મંદિરને તોડીને બનાવવામાં આવી છે તેમાંના પાષાણના ત્રણ સ્તંભો ઉપર ૪ શિલાલેખો કોતરેલા જોવાય છે. જેનો ભાવ એ છે કે સંવત ૧૨૯૮માં સંઘપતિ હરિચંદે આ મંદિરનો જિજ્ઞાસુ કરાવ્યો. આ ઉપરથી તેરમાં-ચૌદમાં સૈકામાં આ તીર્થની મહત્તા કેટલી હશે એ જાણી શકાય છે લોકમાં પ્રસિદ્ધ પામેલા એના મહિમાથી જ વિધર્મીઓએ એના નાશ માટે પ્રયત્નો કર્યા હશે.

રાજસ્થાનમાં આજે મહાવીરજીના નામે એક સ્વતંત્ર તીર્થ પ્રસિદ્ધ છે પરંતુ તે બહુ પ્રાચીન નથી એના પહેલા એક અન્ય સ્થાન મહાવીરજીના તીર્થ રૂપે પ્રસિદ્ધ હતું. શતાબ્દિયો સુધી તેનું તીર્થમાં સ્મરણ કરાંતું રહે, પરંતુ આજે સર્વથા ઉપેક્ષિત છે તે સ્થાન છે મારવાડનું એક ગામ સાયોર (સત્યપુર) આ પ્રમાણે પ્રસિદ્ધ વિધ્વાન અગરચંદજી નાહટા પોતાના સાયોર તીર્થના લેખમાં જણાવે છે.

આજે પણ આ તીર્થ પ્રગતિના શિખરો સર કરવાના પ્રયત્નોમાં લાગી ગયું છે. એને પ્રત્યેક જૈન સાધુ-સાધ્વી, શ્રાવક-શ્રાવિકા એ ગુજરાતની સરહદ અને રાજસ્થાનના જાલોર જિલ્લામાં આવેલા આ તીર્થને જીવનમાં એક વાર અવશ્ય જૂઠારવા જેવું છે.

સાયોરતીર્થ અને ગૌતમસ્વામીજી

ભગવાન મહાવીરસ્વામીના પ્રથમ ગણધર અને ચૌદ પૂર્વ ધારી લબ્ધિનિધાન શ્રી ગૌતમસ્વામીજી જ્યારે અષ્ટાપદ પર્વતની ઉપર ભગવાન ઋષભદેવના સુપુત્ર અને પહેલા ચક્રવર્તી રાજા ભરત દ્વારા નિર્મિત સુવર્ણમંદિરમાં ચોવીશ જિનેશ્વર ભગવંતોના દર્શન-વંદન કરવા પધાર્યા ત્યારે જગચિંતામણી ચૈત્યવંદન કરતા તેમણે જ્યઉ વીર સચ્ચ ઉરિમંડણ સાયોર (સત્યપુર)ના મહાવીરસ્વામી ભગવાન જયવંતા વર્તો દ્વારા પ્રાચીન અને ચમત્કારિક તીર્થ સાયોરના શ્રી મહાવીરસ્વામી ભગવાનની સ્તુતિ કરી છે. આનાથી સ્પષ્ટ થાય છે કે સમયમાં સાયોર જૈનોનું મોટાંમાં મોટું તીર્થ હતું અહીંના બાવન જિનાલયમાં મહાવીર પ્રભુની પીતલમય પ્રતિમા ચમત્કારિક હોવાનું પ્રમાણ છે.

જગચિંતામણી (ચૈત્યવંદન) સૂત્ર

જ્યઉ સામિય, જ્યઉ સામિય, રિસહ સત્તુંજિ;
ઉજિજિતિ પહુ નેમિજિણ, જ્યઉ વીર સચ્ચઉરિ-મંડણ,
ભરૂઅચ્છહિ મુણીસુવ્વય, મુહરિવાસ દુહ-દુરિઅ-ખંડણ,
અવર વિદેહિ તિત્થયરા, ચિહુ દિસિ વિદિસિ જિંકેવિ,
તીઆણાગય સંપઈઅ, વંદું જિંણ સવ્વેવિ ॥૩॥

અર્થ-શંતુજ્ય મહાતીર્થના મૂળનાયક દાદા શ્રી ઋષભદેવ ભગવાન, ગિરનાર ગિરિવરના મૂળનાયક શ્રી નેમીશ્વર ભગવાન, સાયોર (સત્યપુર) તીર્થના આભૂષણરૂપ શ્રી મહાવીર સ્વામી ભગવાન, ભરૂચનગરના મૂળનાયક ભગવાન શ્રી મુનિસુવ્રતસ્વામી અને પાપના નાશ કરવાવાળા મુહરિ ગામના શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુ જયવંત વર્તો જયવંત વર્તો.

નેમી વન લો

મતિ જાઓ નેમિ મોરા વનલાજી (સ્થાઈ)

તમે સુણિ રે પશુડાંરી પોકાર,
મને છોડીને હાલ્યા ગીરનાર
મતિ...૧

મારા મનડારી ભાંગી ગઈ આશ રે
હું તો દિલડામાં થઈ છું હતાશ
મતિ...૨

નવ ભવાંરી બાંધેલી મીઠી પ્રીત રે
હવે તોડવાની કરો કેમ રીત
મતિ...૩

અહીં આવ્યા તારે કરવા મિલાપ રે
હવે રાજુલ કરે વિલાપ
મતિ...૪

કનક “કિર્તી” ગુરુની મીઠી વાણ
“હરિ” ગાવે રે તમારા ગુણગાન
મતિ...૫

રચના સમય - વિ. સં. ૨૦૫૧ ભાદરવા વદ ૧૦. મંગળવાર
તા. ૧૯-૯-૯૫ સ્થળ : મામાની પોળ, વડોદરા.

તું છે મહાવીર

(રાગ : દાદાજીના દેરા ઉપર ટહુક ટહુક બોલે)

ઉજળી તારી વાણીથી ઉજળું મારું દિલ,
પ્રભુ તારી(ર) વાણીમાં બનવું સદાલીન,
બનવું સદાલીન પ્રભુ તું છે મહાવીર.

ઉજળી...૧

મીઠી તારી વાણીને મીઠા તારા બોલ
ભવ્યાત્માના (ર) પ્રશ્નો બધા થાય તિહાં સોલ
થાય તિહાં સોલ પ્રભુ તું છે અણમોલ

ઉજળી...૨

કંઈક આવે કંઈક જાવે પ્રભુ તારા મંદિર
ભવ મુસાફિર (ર) શરણે આવ્યો તારજો મહાવીર.
તારજો મહાવીર પ્રભુ તું છે મારે શીર

ઉજળી...૩

પ્રભુ તારા નામ કેરી માળા જપું નીત,
તારું નામ (ર) જપતા મારા કર્મો બધા પીલ.
કર્મો બધા પીલ પ્રભુ તું છે જગદીશ

ઉજળી...૪

પ્રભુ નામ જપતા સવિ દુઃખ દૂર થાય.
કન “કિર્તી” તારી ગાતાં, સૌ ને સુખ થાય.
સહુને સુખ થાય તારા ગુણો “હરિ” ગાય.

ઉજળી...૫

રચના સમય - વિ. સં. ૨૦૫૧ વૈશાખ સુદમાં. સ્થળ : પેટલાદ નગર.

મહાવીર પ્રભુનું ગીત

ક્ષત્રિય કુંડના રાજાના કુંવર (૨) (સ્થાઈ)

પારણીયે પીઢતાને માતા
મીઠા મધુર એવા ગીતો સુણાવતી

ક્ષત્રિય કુંડના...૧

સુંદર કાયા એની કાંચન રંગની
સુકોમલ કાયા એની દિશે રળિયામણી

ક્ષત્રિય...૨

આંખો છે એની કરૂણા રસ ભીની
હોઠે લાલ લાલ સંધ્યાની લાલી

ક્ષત્રિય...૩

કાને છે કુંડળ હીરા માણેકના
દર્શન કરીને સૌ આનંદ પામતા

ક્ષત્રિયે...૪

માતા ત્રિશલાને પિતા સિદ્ધાર્થ રાજા.
ત્રણ જગતમાં એના વાગે છે વાજા..

ક્ષત્રિય ...૫

અરિહંત થઈ તમે સિદ્ધ પદ પામ્યા
કનક “કિર્તી” થી આજ “હરિ” પ્રભે ધ્યાયા.

ક્ષત્રિય...૬

રચના સમય - વિ. સં. ૨૦૫૧ વૈશાખ વદ-૧૩

તા. ૨૭-૫-૮૫ સ્થળ : પેટલાદ નગર.

પ્રભુ તેરે ચરણો મેં આયા હું.

(રાગ - આવો તો ખરી રે મોહન)

આયા હું.. આયા હું.. પ્રભુ તેરે ચરણોમેં આયા હું (એ આંકણી)
પ્રભુ સુનલે મેરી બાત, યહિ એક કામ હૈ,
અબ મેરાજીવન બતાને આયા હું (૨)
પ્રભુ તેરે...૧

જીવન દોરી દેને આજ, તુમ પાસ આયા હું,
તેરા ચરણ કિંકર બન આયા હું (૨)
પ્રભુ તેરે...૨

જબ તેરી હોવે મહેર, તબ હોવે લીલાલહેર
તેરી છત્ર છાયામેં અબ આયા હું (૨)
પ્રભુ તેરે...૩

સત્યપુરી શ્રી પ્રભુવીર, તેરી આજ મેરે શીર
મેરા કર્મ હટાને આયા હું (૨)
પ્રભુ તેરે...૪

કનક “કીર્તિ” ગુરુ સેવા, માગુ સદા મુક્તિમેવા,
“હરિપ્રભ” પ્રભુ ચરણો આયા હું (૨)
પ્રભુ તેરે...૫

રચના સમય - વિ. સં. ૨૦૫૧ ભાદરવા સુદ-૧૧
તા. ૫-૯-૮૫ મંગળવાર સ્થળ : મામાની પોળ, વડોદરા.

જ્ઞાન ગંગા વહાવે ગુરુવર

સિદ્ધિ પદને પામવાની ઈચ્છાવાળા જીવોએ જ્ઞાનતો અવશ્ય પ્રાપ્ત કરવું જ પડે તેના વિના મુક્તિ નથી, અને તે જ્ઞાન આપનાર સદ્ ગુરુ ભગવંત છે.

જેમ શ્રીભ્રમરુતમાં અરણ્યને વિષે પર્યટન કરી રહેલા અતિતૃપ્ત અને ક્ષુધિત એવા માર્ગ ભૂલેલા મુસાફરને જો ક્યાંક જોડેના સ્થળમાં ફળાદિકથી જુમતા અને ગાઢ શીતળ ઘેરી છાયાવાળા વૃક્ષો તથા જોડે જ કલ કલ કરતી નદી વહેતી દેખાય તો કેટલો આનંદ થાય!

તેમ ભવારણ્યને વિષે ભટકી રહેલા ભવ્યાત્માને સાચો રાહ બતાવનારા તથા જ્ઞાનગંગા વહાવી સંતોષ આપનારા ગુરુ ભગવંતનો ભેટો થયો હોય તો કેટલો આનંદ થાય!

ખરેખર મારા જીવનમાં પણ એવું જ બન્યું છે. મારું સંસારીક જન્મ સ્થલ ગુજરાત અને રાજસ્થાનની બોર્ડર પર, ન કોઈ સાધુ ભગવંતોનો વિહાર, ન કોઈ જૈન ધર્મનું જાણકાર, એક પણ જૈનનું ઘર નહિ. એવા સ્થળમાં મારો જન્મ થયો. ત્યાં મને કોણ ઉગારનાર છતાં પણ મારા ઉપર કૃપા દ્રષ્ટિ રાખનારા અજ્ઞાનના અંધકારમાંથી ઉગારવાની ભાવનાવાળા ગુરુ ભગવંત હાડેયાનગરમાં મળી ગયા. એમના સાનિધ્યમાં રહેવાનું મન થઈ ગયું. અને એમણે મને ભવતારક ભાગવતી દીક્ષા આપી. જ્યારે હું સંસારમાં હતો ત્યારે બધા કરતા ઠોઠ હતો. ભણાવામાં બિલકુલ કાચો હતો પણ જેમ સૂર્યના કિરણ પડતા સૂર્યમુખી ખીલે તેમ ગુરુ કૃપાના કિરણો મારા પર પડતા મારું જીવન ખીલી ઉઠ્યું અને અનોખું પરિવર્તન આવ્યું.

ગુરુમહારાજને ભણાવવાનો ઘણો જ શોખ છે, તેમણે શિબીરો કરીને તથા પાઠશાળા વિગેરેમાં બાળકો ઘણા તૈયાર કરેલ છે અને એમની પાસે ભણાવવાની ઘણી સરસ ચાવીઓ છે કે કઢીન વિષય ને પણ સરળ બનાવી (સરળ રીતથી) તરત વિદ્યાર્થીના મગજમાં ઠસાવી દે અને તેમની પાસે વિદ્યાભ્યાસ કરવામાં વિદ્યાર્થીને ઘણોજ આનંદ થાય છે. જે વ્યક્તિને જ્ઞાનની પિપાસા હશે અને તે જો ગુરુ ભગવંત નો સંગ કરશે તે જરૂર જ્ઞાન પામ્યા વિના નહિ રહે. આ પુસ્તક પણ ગુરુ ભગવંતની કૃપાદ્રષ્ટિ નીચે તૈયાર થયું છે. એમાં ગુરુ મહારાજનો જ મોટો ઉપકાર છે. હું માત્ર કંઈ જ નથી. જે છે તે બધું ગુરુજીની કૃપા જ છે. કૃપાનિધિ ગુરુભગવંતનાં ચરણોમાં કોટી કોટી વંદન. આ પુસ્તક છપાવવામાં હ્રસ્વ દીર્ઘાદિ કોઈપણ પ્રકારનો મારો કે પ્રેસ દોષ રહી ગયો હોય તો મિચ્છામિ દુક્કડ માંગુ છું.

. આ પુસ્તક સહુ કોઈ વાંચે અને સમ્યગ્ જ્ઞાન પામે સિદ્ધિ પદને પામે એજ શુભેચ્છા.

● મુનિ હરિપ્રભ વિજય.

: ક્રમ-અનુક્રમ :

પ્રથમ વિભાગ.....

૧. મંગલાચરણ, નવકારમંત્રનું વર્ણન, ચોવીસ ભગવાનના ભવ સાત ૧
નરકે અજવાળાં, છપ્પન દીકકુમારીકાઓ, ચોસઠ ઈન્દ્રો, ચોસઠ હજાર
કળશોની નોંધ. સુદર્શન મેરૂનું વર્ણન, તીર્થકરોનું સ્વરૂપ, તીર્થકરોનું બળ,
વર્ષાદાનની માહિતી, અઢાર દોષ, બારગુણ, સમવસરણની રચના, બાર પર્શદા,
વાણીના પાંત્રીસ ગુણ, ચોત્રીસ અતીશયો વિગેરે.
૨. વીર પ્રભુનું ટૂંકું જીવન ચરિત્ર, તેમના કુટુંબી જનોનું આયુષ્ય, ચૌદ ૧૭
પૂર્વના નામ અને માપ, વીરપ્રભુના ૪૨ ચોમાસા, ઉપાસક રાજાઓ, પાટ પરંપરા,
પ્રભુની ચારગતિઓ, પાંચ દિવ્યો, મહાવીર સ્વામીએ ભાષેલું ભવિષ્ય વિગેરે.
૩. નરકની નીચે શુ આવેલું છે ? દશ વેદના, તીર્થ્ય લોકનું વર્ણન, દ્વીપ ૨૭
અને સમુદ્રના નામ, દેવલોકનું વર્ણન વિગેરે.
૪. બે વસ્તુથી ૧૦૦ વસ્તુ સુધીનું વર્ણન ૩૭

બીજો વિભાગ.....

૧. આયુષ્ય દ્વારા વગેરે અનેક વસ્તુનું વર્ણન ૧૪૦

ત્રીજો વિભાગ.....

૧. ઉપધાનતપ વિધિ, સિધ્ધિગિરિ તથા ૯૯ યાત્રા વિધિ ૧૭૪
૨. યોગાસનો તથા તેના ફાયદા ૧૭૮
૩. નવાજમાનાની નવી વ્યાખ્યા વિગેરે..... ૧૮૪

ચોથો વિભાગ

૧. બે હજાર અને ૪ યુગ પ્રધાનોના નામ ૨૨૮
૨. અઢીદ્વીપની ત્રણ ચોવીશી ૨૩૮
૩. પંચ પરમેષ્ઠિનું વર્ણન ૨૪૩
૪. સમકિતના ૬૭ બોલ, મહાપ્રતની ૨૫ ભાવના ૨૪૮
૫. અનાચારો ૨૫૧
૬. ચરણ તથા કરણ સીતરી, ગોચરીના ૪૭ દોષ ૨૫૩
૭. અઢારહજાર સીલાંગ રથ ૨૫૮
૮. ૨૫૨ વિકારો ૨૬૧
૯. ૧૭૦ તીર્થકરોનો વિચાર ૨૬૨
૧૦. એકહજાર ચોવીસ પ્રતિમા ૨૬૪
૧૧. ત્રણસો તથા પાંચસો કલ્યાણકો, ૬૩ શલાકા પુરુષો ૨૬૫

પાંચમો વિભાગ

૧. સંગીત ૨૬૮
૨. પરચુરણ બાબતો ૨૭૫
૩. મંત્રનું વર્ણન ૨૮૧
૪. શીલ્પ શાસ્ત્ર, વાસ્તુ વર્ણન ૨૮૬
૫. જ્યોતિષનું વર્ણન ૩૦૦
૬. ૧૦૮ થી અબજ વસ્તુનું વર્ણન ૪૬૧
૭. પૂર્વ પ્લયોપમ, સાગરોપમ અવસર્પિણી, ઉત્સર્પિણી ૪૮૩

સંખ્ય-અસંખ્ય-અનંત વસ્તુનું વર્ણન

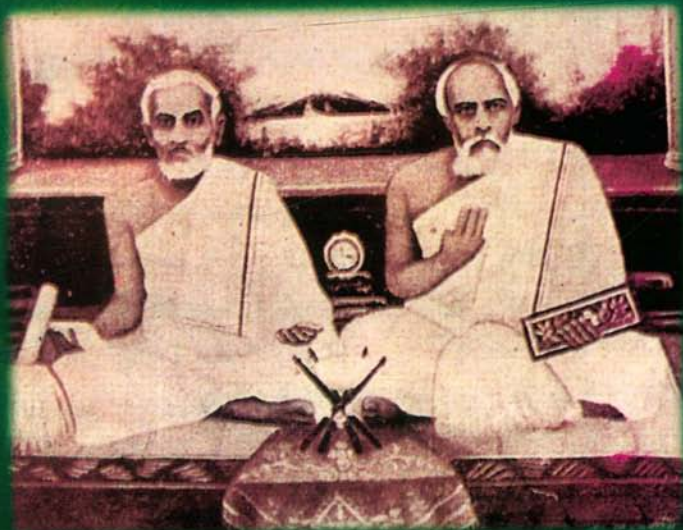
છઠ્ઠો વિભાગ

૮. નવસો દંષ્ટાંતો, વ્યાખ્યાનને લાયક ૪૮૫

પ.પૂ. પંન્યાસ પ્રવર ભાભરનગર-
ભૂષણ, શ્રીમાન્ ગુરુદેવ
સ્વ. શ્રીતિલક વિજયજી ગણીવર્ય

પ.પૂ. શાન્તમૂર્તિ ભાભરનગર-
ભૂષણ, શ્રીમાન્ ગુરુદેવ
સ્વ. શ્રીભુદિધ વિજયજી મ.સા.

જન્મ : વિ.સ. ૧૯૩૮ ભાભર.
દિક્ષા : વિ.સં. ૧૯૬૭ ભાભર.
પંન્યાસ : વિ.સં. ૧૯૮૮ રાધનપુર.
સ્વર્ગવાસ : વિ.સં. ૧૯૯૮ પાટણ.

જન્મ : વિ.સ. ૧૯૪૦ ભાભર.
દિક્ષા : વિ.સં. ૧૯૬૧ પાલીતાણા.
સ્વર્ગવાસ : વિ.સં. ૨૦૦૮ ભાભર.

કલક કૃપા શાસ્ત્ર સંગ્રહ વિભાગ - ૧

મંગલાચરણ
 શ્રી નવકાર મંત્ર
 ॥ નમો અરિહંતાણં ॥
 ॥ નમો સિધ્ધાણં ॥
 ॥ નમો આયરિયાણં ॥
 ॥ નમો ઉવજ્જાયાણં ॥
 ॥ નમો લોએસવ્વસાહુણં ॥
 ॥ એસો પંચ નમુક્કારો ॥
 ॥ સવ્વ પાવપ્પાણાસાણો ॥
 ॥ મંગલાણં ચ સવ્વેસિં ॥
 ॥ પઠમં હવઈ મંગલં. ॥

મંગલં ભગવાન વીરો મંગલં ગૌતમઃ પ્રભુઃ
 મંગલં સ્થુલિભદ્રાદ્યાઃ જૈનો ધર્મોસ્તુ મંગલમ્..... (૧)
 નાભેયાદ્યાઃ જિનાઃ સર્વે, ભરતાદ્યાઃ સ્થકવર્તિનઃ
 કુર્વન્તુ મંગલં સર્વે, વિભુગવઃ પ્રતિવિભુગવઃ..... (૨)
 પુંડરીક ગૌતમાદ્યાઃ પ્રમુખા ગણધારિણઃ
 શ્રુત કેવલી નોડન્યેષિ, મંગલાય દિશન્તુ મૈ..... (૩)
 બ્રાહ્મી ચંદનબાલાદ્યા, મહા સત્યો મહત્તરાઃ
 અખંડ શીલ લીલાદયા, યચ્છન્તુ મમ મંગલમ્..... (૪)
 ચક્રેશ્વરી સિદ્ધાધિકા, મુખ્યાઃ શાસન દેવતાઃ
 સમ્મગ્ દેવ્યો વિધ્ન હરા, રચયંતુ જયશ્રિયં..... (૫)
 કપર્દિ માતંગ મુખ્યા, યક્ષા વિખ્યાત વિક્રમાઃ
 જૈન વિધ્નહરા નિત્યં, દેયા સુમંગલાની મૈ..... (૬)

શ્રી નવકાર મહા મંત્રજું વર્ણન

શ્રી નવકાર મંત્ર સર્વ મંત્રોમાં શિરોમણી છે તે નવકાર મંત્રનું ચિંતન કરવાથી સર્વ પ્રકારના ભય-વિધ્ન કષ્ટ નરક વિગેરે ટળી જાય છે, સવાલાખ વિધિ પૂર્વક જાપ કરવાથી સિદ્ધ થાય છે, સિદ્ધ થયા પછી સર્વ કાર્ય સિદ્ધ થાય છે. તે નવકારના એકજ અક્ષરનો

ભાવપૂર્વક જાપ કરવાથી સાતસાગરોપમના પાપનો નાશ થાય છે. નવકારના એકજ પદનો જાપ (કરવાથી) પચાસ સાગરોપમનું પાપ હાલે છે. સંપૂર્ણ નવકારનો જાપ કરવાથી પાંચસો (૫૦૦) સાગરોપમના પાપનો નાશ થાય છે. ૮૦૮૦૮૮૦૮ નવકાર મંત્ર ગણનાર જીવ ચોક્કસ (અવશ્ય) મુક્તિ પદને પામે છે.

તર્જની - આંગળી વડે નવકાર વાળી ગણનાર મુક્તિપદને પામે છે.

મધ્યમા - આંગળી વડે ગણનારને ધનની વૃદ્ધિ થાય છે.

અનામિકા - આંગળી વડે ગણનારને સર્વ પ્રકારની શાંતિ મળે છે.

કનિષ્ઠા - આંગળી વડે ગણનાર શત્રુને વશ કરનાર બને છે.

શ્રી નવકાર મહામંત્ર જૈન શાસનનો સાર છે. ૧૪ પૂર્વમાંથી ઉદ્ધરેલો છે. જેના મનમાં નવકાર મહામંત્રનું સ્મરણ થતું હોય તેને સંસાર કથું જ કરી શકે નહીં. નવકાર મહામંત્રને યાદ કરવાથી પાણી અટકી જાય છે, અગ્નિ શાંત પડી જાય છે, શત્રુઓ નમી જાય છે. ચોરોનો ઉપદ્રવ મટી જાય છે, સર્વ રોગો નાશ થઈ જાય છે, સર્વ ધોર ઊપસર્ગો વિગેરે દુષ્ટ તત્વોનો નાશ થઈ જાય છે.

નવકાર મંત્ર દુઃખને હરે છે, સુખને કરે છે, જશનો જન્મ આપે છે. ભવ સમુદ્રનું શોષણ કરે છે. આ લોકને પરલોકમાં નવકાર સુખનું મૂળ છે નવકારથી બીજે કોઈ મંત્ર ત્રણ લોકમાં ચડીયાતો નથી, તેથી રોજ પરમ ભક્તિથી નવકાર મહામંત્રનું સ્મરણ કરવું જોઈએ.

અહો-આ જગતમાં નવકાર મહામંત્ર કેટલો ઉદાર છે ! કે પોતાનીપાસે એક સંપદા છે જ્યારે સજ્જનોને અનંત સંપદા આપે છે. માટે બેસતાં-ઉઠતાં-ખાતાં-પીતાં-હરતાં-ફરતાં સર્વ કાળમાં નવકાર મહામંત્રનું અવશ્ય સ્મરણ કરવું જોઈએ. મરતી વખતે નવકાર યાદ આવે તો મોક્ષ મળે છે. મોક્ષ ચુકી જાય તો વૈમાનિક દેવ થાય છે.

નવકાર થી સુખી થનાર જીવોના નામ-મયણા, શ્રીપાળ, શ્રીમતી, શીવકુમાર, પીંગલ અને હુંડક ચોર, સમળી, અમરકુમાર, સર્પ, વિગેરે અનેક જીવો સુખ પામ્યા છે.

તીર્થંકરોના વર્ણન આદ્યે

મહાવીર સ્વામીનું દુંક જીવન ચરિત્ર

ચોવીસ તીર્થંકરોના ભવની સંખ્યા તથા નામ.

૧. ઋષભદેવના ૧૩ ભવ

૧. ધના સાર્થવાહનો

૨. દેવકુરુચુગલીયા

૩. સૌધર્મ દેવ

૫. ઈશાન દેવલોક

૭. ઉત્તરકુરુ યુગલીયા

૯. કેશવરાજ

૧૧. મહાવિદેહે ચક્રી

૧૩. રૂપભ દેવ ભગવાન

૪. મહાભલ રાજ

૬. મહાવિદેહે વજ્રજંઘ રાજ

૮. સૌધર્મ દેવલોકે

૧૦. બારમા દેવલોકે દેવ

૧૨. સર્વાર્થ સિધ્ધે દેવ

૨. અજિતનાથના ત્રાગ ભવ

૧. વીમલવાહન રાજ

૨. સર્વાર્થસિધ્ધે દેવ

૩. અજિતનાથ ભગવાન

૩. સંભવનાથના ત્રાગ ભવ

૧. વિપુલવાહન રાજ

૨. સર્વાર્થસિધ્ધે દેવ

૩. સંભવનાથ ભગવાન.

૪. અભિનંદનના ત્રાગ ભવ

૧. મહાભલ રાજ

૨. વિજય દેવ

૩. અભિનંદન સ્વામી.

૫. સુમતિનાથના ત્રાગ ભવ

૧. પુરૂષસિંહ રાજ

૨. વિજયંતે દેવ

૩. સુમતિનાથ.

૬. પદ્મપ્રભુના ત્રાગ ભવ

૧. અપરાજિત રાજ

૨. આઠમી ઐવેયકે દેવ

૩. પદ્મપ્રભ સ્વામી ભગવાન

૭. સુપાર્શ્વનાથના ત્રાગ ભવ

૧. નંદીપેણ

૨. મધ્યમ ઐવેયકમાં દેવ

૩. સુપાર્શ્વ નાથ.

૮. ચંદ્રપ્રભના ત્રાગ ભવ

૧. મહાપદ્મ રાજ

૨. વિજયે દેવ

૩. ચંદ્રપ્રભસ્વામી (મતાંતરે સાત ભવ - ધર્મરાજ, સૌધર્મદેવ, અજિતદેવચક્રી ૧૨મો દેવલોક)

૯. સુવિધિ નાથના ત્રાગ ભવ

૧. પદ્મ રાજ ૨. વિજય દેવ ૩. સુવિધિનાથ.

૧૦. શીતળનાથના ત્રાગ ભવ

૧. પદ્મોત્તર રાજ ૨. પ્રાણત દેવલોકે દેવ ૩. શીતળનાથ.

૧૧ શ્રેયાંસનાથના ત્રાગ ભવ

૧. નલગુપ્ત રાજ ૨. શુકે દેવ ૩. શ્રેયાંસનાથ.

૧૨. વાસુપૂજ્યના ત્રાગ ભવ

૧. પદ્મોત્તર રાજ ૨. પ્રાણત દેવ ૩. વાસુપૂજ્ય.

૧૩. વિમળનાથના ત્રાગ ભવ

૧. પદ્મસેન રાજ ૨. સહસ્રારે દેવ
૩. વિમળનાથ ભગવાન.

૧૪. અનંતનાથના ત્રાગ ભવ

૧. પદ્મધર રાજ ૨. પ્રાણત દેવ ૩. અનંતનાથ.

૧૫. ધર્મનાથના ત્રાગ ભવ

૧. દત્તરથ રાજ ૨. વિજયદેવ ૩. ધર્મનાથ.

૧૬. શાંતિનાથના ભાર ભવ

૧. શ્રીધેણ રાજ	૨. યુગલીયા
૩. સૌધર્મેદેવ	૪. અમ્બસેન વિદ્યાધર
૫. પ્રાણત દેવ	૬. મહાવિદેહ (ભગભદ્ર)
૭. અચ્યુત દેવ	૮. વજ્રયુધ ચક્રી
૯. શ્રૈવેયકે દેવ	૧૦. મેઘરથ રાજ
૧૧. સર્વાર્થસિધ્ધિ દેવ	૧૨. શાંતિનાથ ભગવાન.

૧૭. કુંથુનાથના ત્રાગ ભવ

૧. સિંહવાહન રાજ ૨. સર્વાર્થસિધ્ધિ દેવ થયા ૩. કુંથુનાથ ભગવાન

૧૮ અરનાથના ત્રાગ ભવ

૧. ધનમતિ ૨. સર્વાર્થ સિધ્ધિવિમાન(મતાન્તરે નવમી શ્રૈવેયક)

૩. અરનાથ ભગવાન.

૧૯. મલ્લિનાથના ત્રાગ ભવ

૧. મહાબળ રાજ

૨. વિજયંતે દેવ

૩. મલ્લિનાથ.

૨૦. મુનિસુવ્રતના ત્રાગ ભવ

૧. સુરવિષ્ટ રાજ

૨. પ્રાણતે દેવ(મતાન્તરે અપરાજિતે)

૩. મુનિસુવ્રત(મતાન્તરે ૯ ભવ).

૨૧. નમિનાથના ત્રાગ ભવ

૧. સિધ્ધારથ રાજ

૨. અપરાજિતવિમાન(મતાન્તરે પ્રાણતે)

૩. નમિનાથ ભગવાન.

૨૨. નેમિનાથના નવ ભવ

૧. ધનરાજ

૨. સૌધર્મ દેવલોકે

૩. ચિત્રગતિ વિદ્યાધર

૪. માહેન્દ્ર દેવલોકે

૫. અપરાજિત રાજ

૬. આરાણ દેવલોકે

૭. શંખરાજ

૮. અપરાજિત વિમાને દેવ

૯. નેમિનાથ ભગવાન.

૨૩. પાર્શ્વનાથના દસ ભવ

૧. મરૂભૂતિ

૨. હસ્તિ.

૩. સહસ્રાર દેવલોકે

૪. કરાણવેગ વિદ્યાધર

૫. અચ્યુત દેવલોકે

૬. વજ્રનાભ રાજ

૭. મધ્યમ ગ્રૈવેયકે

૮. સુવર્ણબાહુ રાજ

૯. પ્રાણત દેવલોકે

૧૦. પાર્શ્વનાથ ભગવાન.

૨૪. મહાવીર સ્વામીના ૨૭ ભવ

૧. વિદેહે નયસાર

૨. સૌધર્મ દેવલોકે દેવ

૩. ભરતનો પુત્ર મરિચી

૪. પાંચમા દેવલોકે દેવ

૫. કૌશિક બ્રાહ્મણ

૬. સૌધર્મ દેવ

૭. પુણ્ય મિત્ર પુરોહિત

૮. સૌધર્મ દેવલોકે

૯. અગ્નિઘોત બ્રાહ્મણ

૧૦. ઈશાન દેવલોકે

૧૧. અગ્નિભૂતિ બ્રાહ્મણ

૧૨. સનતકુમાર દેવ

૧૩. ભારધ્વાજ બ્રાહ્મણ

૧૪. ચોથો દેવલોકે

૧૫. સ્થાવર બ્રાહ્મણ

૧૬. બ્રહ્મ દેવલોકે

૧૭. વિશ્વભૂતિ રાજ

૧૮. ત્રિપૃષ્ઠ વાસુદેવ

૨૧. સિંહ

નારકી તથા તીર્થચનું ભવ ભ્રમાણ

૨૪. મહાથુક દેવ

૨૬. પ્રાણત દેવલોક પુષ્પોત્તર વિમાન

૧૮. સાતમો દેવલોક

૨૦. સાતમી નરકે

૨૨. વિમલરાજકુમાર

૨૩. વિદેહે પ્રિયમિત્ર ચક્રવર્તી

૨૫. નંદન રાજકુંવર

૨૭. મહાવીર સ્વામી.

(ગિરનારના મહાત્મ્ય માંથી)

તીર્થંકરનો જીવ નરક કે દેવલોકમાંથી નીકળીને તીર્થંકર થાય છે, તેમાં દેવલોકમાંથી વેમાનીક કોઈ પણ દેવમાંથી થઈ શકે છે. નરકમાંથી પ્રથમની ત્રણ નરક માંથી જ થઈ શકે છે. પરંતુ મનુષ્ય કે તીર્થંચમાંથી નીકળેલા થતા નથી.

હવે તીર્થંકરનો જીવ દેવ કે નારકી માંથી જ્યારે ચ્યવીને માતાની કુક્ષીમાં આવે ત્યારે માતાને ૧૪ મહા સ્વપ્ન આવે છે તે ચૌદ સ્વપ્ન આ પ્રમાણે

૧. હાથી

૨. વૃષભ

૩. કેશરી સિંહ

૪. લક્ષ્મી દેવી

૫. પુષ્પનીમાળા

૬. ચંદ્ર

૭. સૂર્ય

૮. ધ્વજ

૯. પૂર્ણ કળશ

૧૦. પદ્મસરોવર

૧૧. ક્ષીર સમુદ્ર

૧૨. દેવવિમાન

૧૩. રત્નનો રાશિ

૧૪. નિર્ધૂમ અશ્વિ.

તીર્થંકર જ્યારે જન્મે ત્યારે મતિ જ્ઞાન, શ્રુત જ્ઞાન, અવધિજ્ઞાન આ ત્રણ જ્ઞાન સહિત જન્મે છે જ્યારે જન્મે છે ત્યારે સાતે નરકે અજવાળા થાય છે. તે આ પ્રમાણે.

સાતે નરકના અજવાળા.

૧. ભગવાન જન્મતી વખતે પહેલી નરકમાં સૂર્ય જેવું અજવાળું થાય.

૨. બીજી નરકની અંદર વાદળાંથી છવાયેલા સૂર્ય જેવું અજવાળું થાય.

૩. ત્રીજી નરકની અંદર ચંદ્ર જેવું અજવાળું થાય છે.

૪. ચોથી નરકની અંદર વાદળાથી છવાયેલા ચંદ્ર જેવું અજવાળું થાય છે.

૫. પાંચમી નરકની અંદર ગ્રહ જેવું અજવાળું થાય છે.

૬. છઠી નરકની અંદર નક્ષત્ર જેવું અજવાળું થાય છે.

૭. સાતમી નરકની અંદર તારા જેવું અજવાળું થાય છે.

પ્રભુનો જન્મ વખતે સુતિકા કર્મ કરવા માટે (૫૬) દિક્ષુ કુમારીકાઓ આવે છે તેના નામ આ પ્રમાણે.

છાપ્પન દિક્ષ કુમારીકાઓના નામ.

૧. ભોગંકરા	૨. ભોગવતી	૩. સુભોગા
૪. ભોગમાલિની	૫. સુવત્સા	૬. વત્સમિત્રા
૭. પુષ્પમાલા	૮. અનિન્દિતા	૯. મેઘંકરા
૧૦. મેઘવતી	૧૧. સુમેઘા	૧૨. મેઘમાલિની
૧૩. તોયધરા	૧૪. વિચિત્રા	૧૫. વારિષેણા
૧૬. બલાહકા	૧૭. નન્દા	૧૮. ઉતરાનન્દા
૧૯. આનન્દા	૨૦. નન્દિ વર્ધના	૨૧. વિજયા
૨૨. વૈજયન્તી	૨૩. જયન્તી	૨૪. અપરાજિતા
૨૫. સમાહારા	૨૬. સુપ્રદત્તા	૨૭. સુપ્રબુધ્યા
૨૮. યશોધરા	૨૯. લક્ષ્મીવતી	૩૦. શેષવતી
૩૧. ચિત્રગુપ્તા	૩૨. વસુન્ધરા	૩૩. ઈલાદેવી
૩૪. સુરાદેવી	૩૫. પૃથ્વી	૩૬. પદ્માવતી
૩૭. એક નાશા	૩૮. નવમિકા	૩૯. ભદ્રા
૪૦. શીતા	૪૧. અલંબુસા	૪૨. મિતકેશી
૪૩. પુંડરીકા	૪૪. વારુણી	૪૫. હાસા
૪૬. સર્વપ્રભા	૪૭. શ્રી	૪૮. હી
૪૯. ચિત્રા	૫૦. ચિત્ર કનકા	૫૧. શતેરા
૫૨. વસુદામિની	૫૩. રુપા	૫૪. રુપાસિકા
૫૫. સુરુપા	૫૬. રુપકાવતી.	

આ છાપ્પન દિક્ષકુમારીકાઓ ગયા પછી પ્રભુનો જન્માભિષેક કરવામાટે ચૌસઠ ઈન્દ્રો આવે છે. તે ઈન્દ્રોના નામ આ પ્રમાણે

ચૌસઠ ઈન્દ્રોના નામ

૧. ચમરેન્દ્ર	૨. બલીન્દ્ર	૩. ધરણેન્દ્ર
૪. ભુતાનન્દ	૫. હરિકાન્ત	૬. હરિતાર
૭. વેણુદેવ	૮. વેણુધરિ	૯. અગ્નિશિમ

૧૦. અગ્નિમાલવ	૧૧. વેલંબ	૧૨. ભંજન
૧૩. સુધોષ	૧૪. મહાધોષ	૧૫. જલકાંત
૧૬. જલપુંજ	૧૭. પૂર્ણ	૧૮. અવારિષ્ટ
૧૯. અમિત	૨૦. અમિતવાહન	૨૧. કાળ
૨૨. મહાકાળ	૨૩. સુરૂપ	૨૪. પ્રતિરૂપ
૨૫. પૂર્ણભદ્ર	૨૬. મણીભદ્ર	૨૭. ભીમ
૨૮. મહાભીમ	૨૯. કિન્નર	૩૦. કિંપુરૂપ
૩૧. સત્ પુરૂષ	૩૨. મહાપુરૂષ	૩૩. અનિકાય
૩૪. મહાકાય	૩૫. ગીતરતિ	૩૬. ગીતયશ
૩૭. સનિહિત	૩૮. સમાનક	૩૯. ધાતા
૪૦. વિધાતા	૪૧. રૂષિ	૪૨. રૂષિદત્ત
૪૩. ઈશ્વર	૪૪. મહેશ્વર	૪૫. સુવત્સ
૪૬. વિશાલ	૪૭. હાસ	૪૮. હાસરતિ
૪૯. શ્વેત	૫૦. મહાશ્વેત	૫૧. પવક
૫૨. પવકપતિ	૫૩. સૂર્ય	૫૪. ચંદ્ર
૫૫. સૌધર્મેન્દ્ર	૫૬. ઈશાનેન્દ્ર	૫૭. સનતેન્દ્ર
૫૮. માહેન્દ્ર	૫૯. બ્રાહ્મેન્દ્ર	૬૦. લાતકેન્દ્ર
૬૧. શુકેન્દ્ર	૬૨. સહસ્રેન્દ્ર	૬૩. પ્રાણતેન્દ્ર
૬૪. અચ્યુતેન્દ્ર		

૬૪૦૦૦ કળશોની નોંધ :

૧. ૮૦૦૦ કળશ રત્નના,	૨. ૮૦૦૦ કળશ રૂપારત્નના,
૩. ૮૦૦૦ કળશ સોનારૂપાના,	૪. ૮૦૦૦ કળશ સોનારૂપા રત્નના,
૫. ૮૦૦૦ કળશ સુવર્ણ રજતના,	૬. ૮૦૦૦ કળશ સોનાના,
૭. ૮૦૦૦ કળશ રૂપાના,	૮. ૮૦૦૦ કળશ માટીના

દરેક કળશ ૨૫ યોજન ઊંચા, ૧૨ યોજન પહોળા, ૧ યોજનના નાળચાવાળા હોય છે. ૨૫૦ અભિષેકના સર્વે દેવતાના કળશની કુલ સંખ્યા ૧૬૦૦૦૦૦૦ કળશ નો અભિષેક થાય છે.

જંબુદ્વીપે સુદર્શન નામે મેરૂનું વર્ણન

જે મેરૂ ઉપર ૬૪ ઈન્દ્રો ભગવાનનો જન્માભિષેક કરે છે. તે મેરૂ પર્વત ૧ લાખ યોજનનો છે. ૧૦૦૦ યોજન જમીનમાં છે, ત્યાં મૂળમાં ૧૦૦૮૧ યોજન પહોળો છે, ત્યાં તેની પરિધી ૩૧૯૧૦ યોજન છે. સંભૂતળાથે (ભદ્રશાળવન) ત્યાં ૧૦૦૦૦ યોજન પહોળાઈ છે, ત્યાં તેની પરિધી ૩૧૬૨૩ યોજન છે.

પૂર્વેનું તથા પશ્ચિમનું ભદ્રશાળ વન ૨૨૦૦૦-૨૨૦૦૦ અને ઉત્તર-દક્ષિણનું ૨૫૦-૨૫૦ યોજન વિસ્તારે છે.

આ ભદ્રશાળ વનથી ૫૦૦ યોજન ઉંચે નંદનવન છે, ત્યાં મેરૂની પહોળાઈ ૮૮૫૪ યોજન અને પરિધિ ૩૧૪૭૮ યોજન છે.

નંદન=વનના મૂળમાં મેરૂની પહોળાઈ ૮૮૫૪ યોજન અને પરિધિ ૨૮૩૧૬ યોજનની છે. આ નંદનવન મેરૂની આસપાસ ગોળ ચકાવે ૫૦૦ યોજન છે. નંદનવનથી-૬૨૫૦૦ યોજન ઉંચે સોમનસ વન છે, ત્યાં મેરૂની પહોળાઈ ૪૨૭૨ યોજન છે, અને પરિધિ ૧૩૫૧૧ યોજન છે, સોમનસ વનના મૂળમાં મેરૂની પહોળાઈ ૩૨૭૨ યોજન છે, અને પરિધિ ૧૦૩૪૮ યોજન છે. આ સોમનસ વનમાં મેરૂની આસપાસ ગોળ ચકાવે ૫૦૦ યોજન છે.

સોમનસ વનથી ૩૬૦૦૦ યોજન ઉંચે પાંડુક વન છે, ત્યાં મેરૂની પહોળાઈ ૧૦૦૦ યોજન અને પરિધિ ૩૩૧૬ યોજન ઝાઝી છે.

આ પાંડુક વનના મૂળમાં (વચ્ચે) ૪૦ યોજન ઉંચે ચુલિકા છે, ત્યાં તે મૂળમાં ૧૨ યોજન પહોળી છે, અને તેની પરિધિ ૩૭ યોજન છે, વચમાં ૮ યોજન પહોળી છે, છેક ઉપર બાર યોજન પરિધિ છે, ચાર દિશામાં ચાર સિધ્ધાયતન ને વિદિશી માં ચાર ચાર વાવ્ય છે. તે ચુલિકા ઉપર-એક સિધ્ધ ભગવાનનું દેરું છે, તે એક ગાઉ લાંબુ અને અર્ધો ગાઉ પહોળું છે ને ૧૪૪૦ ધનુષ્ય ઉંચું છે.

પાંડુક વન ચુલિકાને ગોળ ચકાવે વિંટાયેલું ૪૮૪ યોજન છે. પાંડુક વનની બહાર ચાર દિશાએ દરેક અર્ધ ચંદ્રકારે અર્જુણ સુવર્ણમિય ચાર શિલાઓ છે, ત્યાં પૂર્વ અને પશ્ચિમ મહાવિદેહ તથા ભરત અને ઐરાવત ક્ષેત્રના તીર્થંકરોનો જન્માભિષેક કરાવાય છે. તે આ પ્રમાણે.

પૂર્વ દિશામાં - પાંડુક શિલા છે, તેના ઉપર ઉત્તર અને દક્ષિણ એક એક સિંહાસન છે, ઉત્તરના સિંહાસને તે વિદેહમાં ઉત્પન્ન થતા અને દક્ષિણના સિંહાસને તે વિદેહમાં ઉત્પન્ન થતા તીર્થંકરોનો જન્માભિષેક થાય છે. પશ્ચિમ દિશામાં રક્ત શિલા છે, તેના ઉપર ઉત્તર અને દક્ષિણે એક એક સિંહાસન છે, તે ઉત્તરના સિંહાસને વિદેહમાં ઉત્પન્ન થતા અને

દક્ષિણના સિંહાસને તે વિદેહમાં ઉત્પન્ન થતા તીર્થંકરોનો જન્માભિષેક થાય છે.

ઉત્તર દિશામાં - રક્તબલ શિલા છે. તેના ઉપર એક સિંહાસન છે, તેના ઉપર ઐરવત ક્ષેત્રમાં ઉત્પન્ન થતા તીર્થંકરોનો જન્માભિષેક થાય છે.

દક્ષિણ દિશામાં - પાંડુક કંબલ શિલા છે. તેના ઉપર એક સિંહાસન છે, તેના ઉપર ભરતક્ષેત્રમાં ઉત્પન્ન થતા તીર્થંકરોનો જન્માભિષેક થાય છે.

એ ચાર શિલાઓ ઉપર જે સિંહાસનો કહ્યા તે દરેક સિંહાસન ૫૦૦ ધનુષ લાંબા અને ૨૫૦ ધનુષ પહોળાં તેમજ ચાર ધનુષ ઉંચાં રત્નમય છે.

મેરૂના જે ચાર વન કહ્યા તે દરેક દિશાએ સિધ્ધભગવાનનાં ચાર દેરાં છે અને દરેકની વિદિશીમાં ચાર ચાર વાવ્યો છે. તે ચાર વાવ્યો વચ્ચે પ્રાસાદાવતંસક છે, ભદ્રશાળવને ૮ દિશી હસ્તિકૂટ છે અને પાંડુક વને ચાર અભિષેક શિલા છે.

તે મેરૂ શાનો છે ?

તે મેરૂ માટી પથ્થરા વજ્રરત્ન અને કાંકરાનો જમીનમાં છે. ત્યાંથી નંદનવન સુધી સ્ફટીકને અંકરત્નો છે. ત્યાંથી સોમનસ વન સુધી સોના તથા રૂપાનો છે. ત્યાંથી પાંડુક વન સુધી લાલ સોનાનો છે.

લીર્ષકર પરમાત્માનું સ્વરૂપ કેવું હોય ?

કોઈ પણ તીર્થંકરને સ્વરૂપ તથા બળ અનંતગણું હોય છે.

તો તેમનું સ્વરૂપ તથા બળ આપણે જોઈ લઈએ.

૧. સામાન્ય રાજાથી અધિક રૂપ મંડલીક રાજામાં હોય છે,
૨. તેનાથી અધિક રૂપ બળદેવમાં હોય છે,
૩. તેનાથી અધિક રૂપ વાસુદેવમાં હોય છે,
૪. તેનાથી અધિક રૂપ ચક્રવર્તીમાં હોય છે,
૫. તેનાથી અધિક રૂપ વ્યંતરમાં હોય છે,
૬. તેનાથી અધિક રૂપ ભવનપતિમાં હોય છે,
૭. તેનાથી અધિક રૂપ જ્યોતિષીમાં હોય છે,
૮. તેનાથી અધિક રૂપ ૧ લા વૈમાનિકમાં હોય છે.

અનુક્રમે ૧૨ વૈમાનિક જાણવા. પહેલો, બીજો, ત્રીજો, આ રીતે ૧૨ વૈમાનિકથી અધિક રૂપ નવગ્રેવેયકમાં હોય છે, તેનાથી અધિક રૂપ પાંચ અનુત્તરમાં હોય છે, તેનાથી અધિક રૂપ આહારક શરીરમાં હોય છે, તેનાથી અધિક રૂપ એક ગણધરનું હોય છે, એવા

અનંતા ગણધરોનું રૂપ ૧ તીર્થકર પરમાત્મામાં હોય છે.

તીર્થકરોનું બળ

૧. ૧૨ યોધ્યાનું બળ એક આખલામાં હોય છે,
૨. ૧૦ આખલાનું બળ એક ઘોડામાં હોય છે,
૩. ૧૨ ઘોડાનું બળ એક પાડામાં હોય છે,
૪. ૫૦ પાડાનું બળ એક હાથીમાં હોય છે,
૫. ૫૦૦ હાથીનું બળ એક સિંહમાં હોય છે,
૬. ૨૦૦૦ સિંહનું બળ એક અષ્ટાપદમાં હોય છે,
૭. ૧૦ લાખ અષ્ટાપદનું બળ એક બળદેવમાં હોય છે,
૮. ૨ બળદેવનું બળ એક વાસુદેવમાં હોય છે,
૯. ૨ વાસુદેવનું બળ એક ચક્રવર્તીમાં હોય છે,
૧૦. ૧ લાખ ચક્રવર્તીનું બળ એક નાગેન્દ્રમાં હોય છે,
૧૧. ૧ કોડ નાગેન્દ્રનું બળ એક ઈન્દ્રમાં હોય છે,
- આવા અનંતા ઈન્દ્રોનું બળ જિનેશ્વરની એક ટચલી આંગળીમાં હોય છે.

વર્ષાદાનની માહિતી

જ્યારે તીર્થકર પરમાત્માને દીક્ષા લેવાનો એક વર્ષ બાકી હોય ત્યારે નવ લોકાંતીક દેવો પ્રભુને વર્ષાદાનની વિનંતિ કરે છે, અને વંદન કરી વિનય પૂર્વક કહે છે કે આપ દીક્ષા લઈ તીર્થપ્રવર્તાવો અને સર્વ જગતના જીવોનો ઉદ્ધાર કરો, એમ વિનવતા તે નવ લોકાંતીક દેવોના નામ

૧. સારસ્વર	૨. આદિત્ય	૩. વક્ત્રિ
૪. અરૂણ	૫. ગર્દતોય	૬. તૃષિત
૭. અવ્યાબાધ	૮. મુરૂત	૯. અરિષ્ટ

તેમનું સ્થળ - આ દેવો પાંચમા દેવલોકના છે ઉત્તરને પૂર્વ વચ્ચે અરિષ્ટ નામે ત્રીજા પાથડામાં કૃષ્ણરાજમાં (તેમનું રહેવાનું સ્થાન) રહે છે. તેમનું આયુષ્ય આઠ સાગરોપમનું છે.

તીર્થકરના વર્ષાદાનનું પ્રમાણ :

એક દિવસમાં ૧ કોડ આઠ લાખ સોનેયાનું દાન આપે છે. આ રીતે એક વર્ષ સુધી

દાન ચાલુ રાખે. આમ એક વર્ષમાં ત્રણ અબજ, અઠ્યાસી કોડ અને એશી લાખ સોનેયાનું દાન આપે. બસોને પરચીસ ગાડાં સુવર્ણ એક દિવસનું થયું. એક વર્ષના દિવસ ૩૬૦ થાય તેને ૨૨૫ ગુણતાં ૮૧૦૦૦ ગાડાં સુવર્ણ તીર્થંકર એક વર્ષમાં દાન આપે. તે ગાડાં તે તે જિનવરના સમયનાં જાણવાં. તીર્થંકરના દાનનો પ્રભાવ એવો છે કે બાર વર્ષ સુધી છ ખંડમાં શાંતિ રહે ને કલહ ન રહે. ભંડારમાં મુકે તો બાર વર્ષ સુધી ખુટે નહિ. રોગીનો રોગ જાય, નવિન રોગ થાય નહિ. મંદબુધ્ધિવાળાને દેવતા સદૃશ બુધ્ધિ થાય વિગેરે અપૂર્વ પ્રભાવ હોય છે.

તીર્થંગ જાંભક દેવો

તીર્થંકરને દાન દેવા અવસરે જમીનમાં દાટેલું નિવાસી વિગેરે ઘણી જાતનું દ્રવ્ય પુરૂં કરે, તેવો તેમનો આચાર છે.

તેમના નામ :-

૧. અન્ન જાંભક	૨. પાન જાંભક	૩. વસ્ત્ર જાંભક
૪. લેણ જાંભક	૫. પુષ્પ જાંભક	૬. ફળ જાંભક
૭. પુષ્પફળ જાંભક	૮. શયન જાંભક	૯. વિદ્યા જાંભક
૧૦. અવિયત જાંભક		

તેમનું સ્થાન :

(૭૭૦) શતસિતેર વૈતાલ્યોમાં કંચનગિરિ ચિત્ર વિચિત્ર જમક સમક નામના પર્વતોમાં રહે છે.

તેમનો આચાર :

ઘણા સમયથી ઘણી વગરનું પડેલું (દટાયેલું) ધન તીર્થંકરના વર્ષદાન વખતે મેળવી લાવવાનો તીર્થંગજાંભક દેવોનો આચાર છે.

વર્ષદાનના અભિશયો

૧. સૌધર્મેન્દ્ર - પ્રભુના હાથમાં શક્તિ મુકે જોથી પ્રભુ દાન દેતા થાકે નહિ જિનેશ્વરને તો અનંત શક્તિ હોય છે, પરંતુ દેવો પોત પોતાનો આચાર સાચવે છે.
૨. ઈશાનેન્દ્ર - રત્ન જડીત છડી લઈને ઉભો રહે, અને યાચકના ભાગ્ય પ્રમાણે, યાચક પાસે મંગાવે.
૩. ચમરેન્દ્ર, બલીન્દ્ર - પ્રભુની મુઠીમાં ઓછું કે વધારે હોય તો યાચકના ભાગ્ય

પ્રમાણે વધ ઘટ કરે છે.

૪. ભવનપતિ - ભરતક્ષેત્રના માણસોને ભગવાન વર્ષાદાન આપતા હોય ત્યાં મુકી (ઉપાડી) લાવે છે.

૫. વ્યંતર - ભરત ક્ષેત્રના માણસોને પોત પોતાના સ્થાને પાછા મુકી આવે છે.

૬. જ્યોતિષી - તીર્થંકરના વર્ષાદાન વખતે વિદ્યાધરો તથા મનુષ્યોને ખબર આપે છે.

જ્યારે પ્રભુ દીક્ષા લે ત્યારે પ્રભુને મનઃ પર્યવજ્ઞાન થાય છે. ભગવાન પંચ મુદ્રિ લોચ કરીને છન્નસ્થ કાળ પૂર્ણ કરે પછી સર્વ કર્મોનો ક્ષય કરીને કેવળજ્ઞાન પામે છે, ત્યારે તીર્થંકર કેવળ જ્ઞાન સહિત થાય છે. અને અઢાર દોષ રહિત હોય છે તે અઢાર દોષના નામ:

અઢાર દોષના નામ

૧. દાનાન્તરાય	૨. લાભાન્તરાય	૩. ભોગાન્તરાય
૪. ઉપભોગાન્તરાય	૫. વીર્યાન્તરાય	૬. હાસ્ય
૭. રતિ	૮. અરતિ	૯. ભય
૧૦. શોક	૧૧. જુગુપ્સા	૧૨. કામ
૧૩. મિથ્યાત્વ	૧૪. અજ્ઞાન	૧૫. નિદ્રા
૧૬. અવિરતિ	૧૭. રાગ	૧૮. દ્વેષ

આ અઢાર દોષ રહિત અને બાર ગુણ સંપન્ન તીર્થંકરો હોય છે તે
બાર ગુણના નામ

જિનેશ્વરના બાર ગુણ

૧. અશોકવૃક્ષ	૨. સુરપુષ્પવૃદ્ધિ	૩. દિવ્યધ્વનિ
૪. ચામર	૫. આસન	૬. ભામંડલ
૭. દુદ્ધભિ	૮. છત્ર	૯. અપાયાપગમાતિશય
૧૦. જ્ઞાનાતિશય	૧૧. પૂજાતિશય	૧૨. વચનાતિશય

ભગવાનને કેવળજ્ઞાન થયા પછી દેવો સમવત્સરાગની રચના કરે છે,
કયા દેવની કરેલી રચના કેટલો કાળ ટકે છે, તે આ પ્રમાણે

સમવસરાણી રુચના

૧. સૌધર્મ ઈન્દ્રે કરેલ સમવસરાણ ૮ દિવસ રહે છે.
૨. ઈશાન ઈન્દ્રે કરેલ સમવસરાણ ૧૫ દિવસ રહે છે.
૩. સનતકુમાર ઈન્દ્રે કરેલ સમવસરાણ ૧ માસ રહે છે.
૪. માહેન્દ્રેદેવે કરેલ સમવસરાણ ૨ માસ રહે છે.
૫. બ્રાહ્મેન્દ્રેદેવે કરેલ સમવસરાણ ૪ માસ રહે છે.
૬. અચ્યુતેન્દ્રેદેવે કરેલ સમવસરાણ ૧૦ દિવસ રહે છે.
૭. જ્યોતિષ ઈન્દ્રે કરેલ સમવસરાણ ૧૫ દિવસ રહે છે.

જ્યારે ભગવાન દેશના આપે ત્યારે વાણી સાંભળવા માટે આવનાર દેવ, નર, નારી, વિગેરેની ૧૨ પર્ષદા આ પ્રમાણે

બાર પર્ષદા

૧. અગ્નિદિશામાં સાધુ બેસે છે. (ગઠાધર)
૨. અગ્નિદિશામાં વૈમાનિક દેવી બેસે છે.
૩. અગ્નિદિશામાં સાધ્વી બેસે છે.
૪. ઈશાન દિશામાં વૈમાનિક દેવો બેસે છે.
૫. ઈશાન દિશામાં પુરુષો બેસે છે.
૬. ઈશાન દિશામાં સ્ત્રીઓ બેસે છે.
૭. વાયવ્ય દિશામાં ભવનપતિદેવી બેસે છે.
૮. વાયવ્ય દિશામાં જ્યોતિષી દેવી બેસે છે.
૯. વાયવ્ય દિશામાં વ્યંતર દેવી બેસે છે.
૧૦. નૈઋત્ય દિશામાં ભવનપતિ દેવ બેસે છે.
૧૧. નૈઋત્ય દિશામાં જ્યોતિષી દેવ બેસે છે.
૧૨. નૈઋત્ય દિશામાં વ્યંતર દેવ બેસે છે.

વાણીના ૩૫ ગુણ

૧. અક્ષર આદિનાં સંસ્કાર વાળી.
૨. ઉંચા સ્વરે બોલાતી

૩. શોભા યુક્ત (ગામડીયાપણું ન જાણાય તેવી)
૪. મેઘ જેવા ગંભીર અવાજ વાળી.
૫. પડઘો પાડનારી
૬. સરળ
૭. માલકોશ વગેરે રાગથી યુક્ત (આ સાત શબ્દો ગુણોની અપેક્ષાએ છે.)
૮. મહાનૂ અર્થ વાળી.
૯. પૂર્વાપર વાક્યોના અર્થમાં વિરોધ ન આવે તેવી.
૧૦. વક્તાના વિષ્ટપણાને (સજ્જનતાને) દર્શાવનારી.
૧૧. સંદેહ વિનાની
૧૨. જેમાં બીજાના દુષણો ન જાણાય તેવી
૧૩. મનને આનંદ ઉપજાવનારી.
૧૪. પદા અને વાક્યોની પરસ્પર અપેક્ષા વાળી.
૧૫. અવસર ઉચિતપણું જાણાય તેવી.
૧૬. વસ્તુના રૂપને અનુસરનારી.
૧૭. ત્રુટકપણા વિનાની અને અતિ વિસ્તાર વિનાની.
૧૮. પોતાની પ્રશંસા અને બીજાની નિંદા વિનાની
૧૯. કહેવા યોગ્ય વિષયને ઉત્તમ રીતે વર્ણવનારી.
૨૦. અતિશય સ્નિધતા અને મધુરતા વાળી.
૨૧. પ્રશંસા કરવા યોગ્ય.
૨૨. બીજાના મર્મને નહિ પ્રગટ કરનારી.
૨૩. ઉદારતા વાળી (તુચ્છપણા વિનાની)
૨૪. ધર્મ અને અર્થના સંબંધવાળી.
૨૫. વિભક્તિ, કાળ, વચન, લિંગ વિગેરેના વિરોધ વિનાની.
૨૬. વિભ્રમ, વિક્ષેપ વિગેરે દોષોથી રહિત.
૨૭. સાંભળનારાઓને આશ્ચર્ય ઉત્પન્ન કરનારી.
૨૮. અદ્ભૂતપણા વાળી (અપૂર્વપણું જાણાય તેવી)
૨૯. વિલંબ વિનાની.

૩૦. વર્ણવવા યોગ્ય વસ્તુને વિવિધ રીતે વર્ણવનારી.
૩૧. બીજા વક્તાઓ કરતાં જેમાં વિશેષતા જણાય તેવી.
૩૨. સત્વ ગુણની પ્રધાનતા વાળી.
૩૩. અક્ષર, પદ, વાક્ય, સ્પષ્ટ સમજાય તેવી.
૩૪. ઈચ્છીત વસ્તુ સિધ્ધ થાય તેવી.
૩૫. સાંભળનારને ખેદ ન ઉપજે તેવી.

૩૪ અતિશયો

જન્મથી પ્રાપ્ત થતા ચાર અતિશયો

૧. અદ્ભુત રૂપ, મનોહર સુવાસ, રોગ રહિત અને મલ - પસીનાથી રહિત શરીર હોય છે.
૨. કમળની સુવાસ સરખા શ્વાસોચ્છવાસ હોય છે.
૩. ગાયના દૂધની સમાન ઉજ્જવલ લોહી હોય છે.
૪. આહાર નિહારની ક્રિયા ચર્મચક્ષુવાળા કોઈ જેઈ શકે નહિ.

દેવકૃત ઓગાણીસ અતિશયો

૫. આકાશમાં ધર્મચક્ર ચાલે છે.
૬. દેવતાઈ ચામરો વીંજાય છે.
૭. દેવો પાદપીઠ સહિત સુવર્ણનું ઉજ્જવલ સિંહાસન બનાવે છે.
૮. માથે ત્રાણ છત્ર ઉપરા ઉપરી હોય છે.
૯. રત્નમય હજાર યોજન ઉંચો ધર્મ ધ્વજ સૌથી આગળ ચાલે છે.
૧૦. ચાલતી વખતે નવ સુવર્ણ કમળો ગોઠવાય છે.
૧૧. ત્રાણ ગદ્-રૂપાના, સુવર્ણના અને રત્નના રચાય છે અને દરેકની ઉપર અનુક્રમે સોનાના, રત્નના અને મણીના કાંગરા હોય છે.
૧૨. મનોહર ચાર મુખે ભગવંત ધર્મ દેશના આપે છે.
૧૩. દેવતા ચૈત્ય વૃક્ષ બનાવે છે.
૧૪. ભગવાન ચાલે ત્યારે કાંટા અવળા થઈ જાય છે.
૧૫. ભગવાન ચાલે ત્યારે વૃક્ષો નમન કરે છે.

૧૬. દેવ દુંદુભિ નાદ થાય છે.
૧૭. અનુકૂળ વાયુ વાય છે.
૧૮. પક્ષીઓ પ્રદક્ષિણા દે છે.
૧૯. મનોહર સુગંધી જળનો છંટકાવ થાય છે.
૨૦. બહુ વર્ણના પુષ્પો પથરાય છે.
૨૧. મસ્તક અને દાઢી મુછના વાળ વધતા નથી.
૨૨. જઘન્યથી કોડ દેવો સેવામાં રહે છે.
૨૩. ઋતુઓ અને વિષયો અનુકૂળ રહે છે.

કેવળજ્ઞાન ઉત્પન્ન થતાં ૧૧ અતિશયો-

૨૪. એક યોજન માત્ર ભૂમિમાં કોડા કોડી દેવો, મનુષ્યો અને તીર્થંચો નિરાબાધપણે બેસીને દેશના સાંભળે છે.

૨૫. યોજન ગામિની વાણી દેવો, મનુષ્યો અને તીર્થંચો પોતપોતાની ભાષામાં સમજી શકે છે.

૨૬. મસ્તકની પાછળ સૂર્યમંડલથી અધિક શોભાવાળું ભામંડલ હોય છે.

૨૭. શ્રી તીર્થંકર દેવ વિચરતા હોય, તે સ્થળથી પૂર્વ, પશ્ચિમ, ઉત્તર અને દક્ષિણ એમ ચારેય દિશામાં ૨૫-૨૫ યોજન (સો-સો ગાઉ) સુધી અને ઉર્ધ્વ અર્ધો ૫૦-૫૦ ગાઉ સુધી રોગો ઉત્પન્ન થતા નથી. રોગ હોય તો મટી જાય છે.

૨૮. ૫૦૦ (પાંચસો) ગાઉ સુધી વેર ઉત્પન્ન થતું નથી.

૨૯. ૫૦૦ ગાઉ સુધી ઈતીઓ (રોગો) ઉત્પન્ન થતી નથી.

૩૦. ૫૦૦ ગાઉ સુધી મરકી (મારી) ઉત્પન્ન થતી નથી.

૩૧. ૫૦૦ ગાઉ સુધી અતિવૃષ્ટિ ઉત્પન્ન થતી નથી.

૩૨. ૫૦૦ ગાઉ સુધી દુકાળ ઉત્પન્ન થતો નથી.

૩૩. ૫૦૦ ગાઉ સુધી સ્વચક્ર ભય તેમજ અન્ય ચક્રભય ઉત્પન્ન થતો નથી.

૩૪. ૫૦૦ ગાઉ સુધી અનાવૃષ્ટિ ઉત્પન્ન થતી નથી.

મહાવીર સ્વામીનું ઢુંઢ જીવન ચરિત્ર

આપણા શાસન ઉપકારી દેવાધિદેવ તીર્થંકર પરમાત્મા શ્રમણ ભગવાન શ્રી મહાવીર પ્રભુનો જીવ દશમા પ્રાણાત દેવલોકમાં પુષ્પોત્તર વિમાનમાંથી અષાઢ સુદ છઠ્ઠના દિવસે

બ્રાહ્મણકુંડ ગ્રામમાં ઋષભદત્ત બ્રાહ્મણની ભાર્યા દેવાનંદા બ્રાહ્મણીની કુક્ષીમાં ઉત્પન્ન થયા. ત્યારે દેવાનંદાને (૧૪) ચૌદ મહાસ્વપ્ન આવે છે. પછી સમય થતાં બ્યાસી દિવસો થયા ત્યારે સૌધર્મેન્દ્રનું સિંહાસન કંપ્યું, અવધી જ્ઞાનના ઉપયોગથી પ્રભુને દેવાનંદાની કુક્ષીમાં રહેલા જોઈને ઈન્દ્રે સિંહાસનનો ત્યાગ કરીને પ્રભુને નમસ્કાર કરી આ પ્રમાણે વિચાર કર્યો કે તીર્થંકરનો જીવ જો ભવમાં તીર્થંકર થવાના હોય તે ભવમાં હલકુ કુળ એવા નીચ ગોત્રમાં જન્મ લેતા નથી,

તેમને તો ક્ષત્રીયોના કુળમાં કે ઉચી જાતિમાં જન્મ લેવા એ યોગ્ય જ છે, ઉદયમાં આવેલા કર્મના યોગથી નીચ કુળમાં ઉત્પન્ન થવાથી, ઉંચા કુળમાં મુકવાનો અમારો આચાર છે. ત્યારે ઈન્દ્રે સાડું કુળ જોઈને પોતાના સેનાપતિ હરિણગમેષીને બોલાવી આજ્ઞા આપી કે, ક્ષત્રીય કુંડમાં રહેલા સિધ્ધાર્થ મહારાજની રાણી ત્રીશલાદેવીની કુક્ષીમાં, દેવાનંદાની કુક્ષીમાં રહેલા શ્રમણ ભગવાન મહાવીરને મુકી આવો, અને તે ત્રીશલા મહારાણીની કુક્ષીમાં રહેલી પુત્રી દેવાનંદાની કુક્ષીમાં મુકી આવો આ આજ્ઞા માથે ચઢાવી હરિણ ગભેશી પોતે પ્રભુના ગર્ભનું પરાવર્તન કરે છે.

કોઈ પણ તીર્થંકર પરમાત્મા નીચ કુળમાં જન્મ લેતા નથી, પરંતુ પ્રભુ મહાવીર સ્વામીએ પૂર્વભવના કર્મના ઉદયથી ચ્યવન કર્યું તે એક મહાન્ આશ્ચર્ય થઈ ગયું છે. તેવા પરમાત્મા વિષે પાંચ આશ્ચર્ય થયા છે, તે આ પ્રમાણે ૧ ગર્ભનું પરાવર્તન, ૨ ઉપસર્ગ ગૌશાળાનો, ૩ અભાવિતપર્ષદા, ૪ ચમરોત્પાત, ૫ સૂર્ય ચંદ્રનું આગમન. સમય જતાં નવ માસને સાડાસાત દિવસનો ગર્ભકાળ પૂર્ણ કરી, ચૈત્ર સુદ તેરસની મધ્ય રાત્રીએ પ્રભુએ જન્મ લીધો. જ્યારે પ્રભુનો જન્મ થયો ત્યારે સાતે નરકે અજવાળા થયા. પછી ૫૬ (છપન્ન) દિક્કુમારિકાઓ આવે છે, તે સ્નાત્ર મહોત્સવ પૂર્ણ કરી ગયા પછી ૬૪ (ચોસઠ) ઈન્દ્રો પ્રભુનો જન્માભિષેક કરવા માટે પ્રભુને મેરૂ શિખર ઉપર લઈ જાય છે અને ૬૪૦૦૦ કળશોથી પ્રભુનો જન્માભિષેક કરે છે. તે મેરૂ પર્વત એક લાખ ચોજનનો છે, પ્રભુના પિતાનું નામ સિધ્ધાર્થ મહારાજ હતું. તેમની માતાનું નામ ત્રીશલા દેવી હતું. તેમના મોટા ભાઈનું નામ નંદીવર્ધન હતું. તેમની બહેનનું નામ સુદર્શના, પત્નીનું નામ યશોદા હતું. પુત્રીનું નામ પ્રિયદર્શના, દોહીત્રીનું નામ શેષવતી હતું, કાકા સુપાર્થ, જમાઈ જમાલી, સસરો સમવીર, મામા ચેડારાજ મામી પૃથ્વીરાણી સાસુ યશોદયા કૂઆ જિતશત્રુ દાદા કેકરાજ દાદી યશોમતી ભાભી જ્યેષ્ઠા આ પ્રભુનું કુટુંબ હતું.

પ્રભુનું જન્મ નક્ષત્ર ઉત્તરાશ્લેષુની હતું, જન્મ રાશિ કન્યા હતી, લાંછન સિંહ હતું. સાત હાથની કાયા હતી. ૭૨ વર્ષનું આયુષ્ય હતું. તેમના કુંટુંબીજનોનું આયુષ્યપણ આપણે જોઈ લઈએ.

તેમના કુંટુંબીજનોનું આયુષ્ય

૧. સિધ્ધાર્થ રાજનું (૮૭) સીન્યાસી વર્ષનું આયુષ્ય હતું

૨. ત્રિશલા દેવીનું (૫૮) અઠાવન વર્ષનું આયુષ્ય હતું
૩. નંદીવર્ષનનું (૯૮) અઠાણું વર્ષનું આયુષ્ય હતું
૪. સુદર્શના બહેનનું (૮૫) પંચાસિ વર્ષનું આયુષ્ય હતું
૫. સુપાર્શ્વકોકાનું (૯૦) નેપુ વર્ષનું આયુષ્ય હતું
૬. ઋષભદત્ત બ્રાહ્મણનું (૧૦૦) વર્ષનું આયુષ્ય હતું
૭. દેવાનંદા બ્રાહ્મણીનું (૧૦૫) વર્ષનું આયુષ્ય હતું

પ્રભુ મહાવીર સ્વામીનો વર્ણ સુવર્ણ હતો, તેમની પદવીકુમાર હતી અને ૧૬-૨૦ વર્ષની વયમાં લગ્ન કર્યા હતા. તેમણે દીક્ષા એકાકી લીધી હતી, દીક્ષા નગર ક્ષત્રીયકુંડ નગર હતું, દીક્ષા વૃક્ષ આમ (શાલ) નામનું વૃક્ષ હતું, દીક્ષા તપ બે ઉપવાસ કર્યા હતા, દીક્ષા તિથિ માગસર વદ ૧૦, પ્રથમ પારણું ક્ષીરનું બે દિવસે થયું હતું, પારણાદાતા બહુલબ્રાહ્મણ. છન્દસ્થકાલ ૧૨૥ (સાડાબારવર્ષ) સુધી રહ્યો હતો, તેની અંદર પ્રભુને ઉપસર્ગ પણ બહુ થયા હતા, અરે ! તપશ્ચર્યા તો બહુ ભારે (કઠીન) કરી હતી, તે આ પ્રમાણે

પ્રભુની તપશ્ચર્યા

પૂર્ણ છમાસી તપ ૧ વાર ૧૮૦ ઉપવાસ અપૂર્ણ, છમાસી તપ ૧ વાર ૧૭૫ ઉપવાસ, ચૌમાસી તપ ૮ વાર ૧૦૮૦ ઉપવાસ, ત્રીમાસી તપ ૨ વાર ૧૮૦ ઉપવાસ, અઢીમાસી તપ ૨ વાર ૧૫૦ ઉપવાસ, બેમાસી તપ ૬ વાર ૩૬૦ ઉપવાસ, દોઢમાસી તપ ૨ વાર ૯૦ ઉપવાસ, માસખમાણ તપ ૧૨ વાર ૩૬૦ ઉપવાસ, પક્ષખમાણ તપ ૭૨ વાર ૧૦૮૦ ઉપવાસ ભદ્રપ્રતિમા તપ ૧ વાર ૧ ઉપવાસ, મહાભદ્રપ્રતિમા તપ ૧ વાર ૧ ઉપવાસ, સર્વતોભદ્રપ્રતિમા તપ ૧૦ દિવસની, છઠ્ઠ તપ ૨૨૮ વાર ૪૫૮ ઉપવાસ, અઠમ તપ ૧૨ વાર ૩૬ ઉપવાસ

આવા પરમ ઉપકારી શ્રમાણ ભગવાને બહુ જ કઠીન તપ કર્યો છે. હેયા હરખે સાંભળનાર આશ્ચર્યજનક બની જાય આવા શ્રમાણ ભગવાનને વૈશાખ સુદ ૧૦ના દિવસે સંધ્યા સમયે ઋજૂવાલુકા નદીના કાંઠે ઋક્ષ્મીકા ગામમાં ગાય દોવે, તેવી રીતે બેઠા હતા, કાઉસ્સગમાં સ્થિર હતા, છઠ્ઠનો તપ હતો, ત્યારે પ્રભુને કેવળજ્ઞાન થયું.

પછી બધા દેવો આવીને ભગવાનના માટે ચાર ગાઉનું, સમવસરાણ રચ્યું. પહેલી દેશના પ્રભુની નિષ્કળ ગઈ, કોઈ પણ તીર્થંકરની દેશનામાં ઓછામાં ઓછો એક મનુષ્ય તો અવશ્ય દીક્ષા લે જ. પછી પ્રભુની બીજી દેશનામાં (૧૧) અગીયાર ગણધર થયા

હતા, તે આ પ્રમાણે.

નામ	સંશય	દીક્ષા સમયે ઉંમર	કુલ આયુષ્ય	પરિવાર
ઈન્દ્રભૂતિ	જીવ	૫૦ વર્ષ	૯૨ વર્ષ	૫૦૦
અગ્નિભૂતિ	કર્મ	૪૬ વર્ષ	૭૪ વર્ષ	૫૦૦
વાયુભૂતિ	જીવ તે જ શરીર	૪૨ વર્ષ	૭૦ વર્ષ	૫૦૦
વ્યક્તભૂતિ	પાંચ ભૂતનો	૫૦ વર્ષ	૮૦ વર્ષ	૫૦૦
સુધર્માસ્વામી	આ જન્મ જોવો જ અન્ય જન્મ	૫૦ વર્ષ	૧૦૦ વર્ષ	૫૦૦
મંડિત	કર્મના બંધો	૫૩ વર્ષ	૮૩ વર્ષ	૩૫૦
મૌર્યપુત્ર	દેવનો	૬૫ વર્ષ	૯૫ વર્ષ	૩૫૦
અકંપિત	નારકનો	૪૮ વર્ષ	૭૮ વર્ષ	૩૦૦
અચલભ્રાતા	પૂન્યનો	૪૬ વર્ષ	૭૨ વર્ષ	૩૦૦
મેતાર્થ	પરલોકનો	૩૬ વર્ષ	૬૨ વર્ષ	૩૦૦
પ્રભાસ	મોક્ષનો	૧૬ વર્ષ	૪૦ વર્ષ	૩૦૦
			કુલ	૪૪૦૦

આ બધા શિષ્યો ચારિત્રનું પાલન કરી મોક્ષને પામ્યા.

પ્રભુના સાધુઓ ૧૪૦૦૦ હતા, ૩૬૦૦૦ સાધ્વીજી હતી, ૭૦૦ વૈકિયલબ્ધિધરો હતા, ૪૦૦ વાદિઓ હતા, અને ૧૩૦૦ અવધિજ્ઞાનીઓ હતા, ૭૦૦ કેવળજ્ઞાનીઓ હતા, ૫૦૦ મનઃપર્યવજ્ઞાનીઓ હતા, ૩૦૦ ચૌદપૂર્વિઓ હતા. ચૌદ પૂર્વિ એટલે જોને ૧૪ પૂર્વનો સંપૂર્ણ અભ્યાસ હોય તે

ચૌદ પૂર્વના નામ

૧. ઉત્પાદપૂર્વ	૨. અગ્રાયણીય પૂર્વ
૩. વીર્ય પ્રવાદ પૂર્વ	૪. અસ્તિ પ્રવાદ પૂર્વ
૫. જ્ઞાન પ્રવાદ પૂર્વ	૬. સત્ય પ્રવાદ પૂર્વ
૭. આત્મ પ્રવાદ પૂર્વ	૮. કર્મ પ્રવાદ પૂર્વ
૯. પ્રત્યાખ્યાન પ્રવાદ પૂર્વ	૧૦. વિદ્યા પ્રવાદ પૂર્વ
૧૧. કલ્યાણ પ્રવાદ પૂર્વ	૧૨. પ્રાણાવાય પૂર્વ
૧૩. ક્રિયા વિશાલ પૂર્વ	૧૪. લોક બિન્દુસાર પૂર્વ

ચૌદ પૂર્વનું માપ

૧લું પૂર્વ	૧ હાથી જેટલા શાહીના ઢગલાથી લખી શકાય તેટલું.
૨લું પૂર્વ	૨ હાથી જેટલા શાહીના ઢગલાથી લખી શકાય તેટલું
૩લું પૂર્વ	૪ હાથી જેટલા શાહીના ઢગલાથી લખી શકાય તેટલું.
૪લું પૂર્વ	૮ હાથી જેટલા શાહીના ઢગલાથી લખી શકાય તેટલું
૫લું પૂર્વ	૧૬ હાથી જેટલા શાહીના ઢગલાથી લખી શકાય તેટલું
૬લું પૂર્વ	૩૨ હાથી જેટલા શાહીના ઢગલાથી લખી શકાય તેટલું
૭લું પૂર્વ	૬૪ હાથી જેટલા શાહીના ઢગલાથી લખી શકાય તેટલું
૮લું પૂર્વ	૧૨૮ હાથી જેટલા શાહીના ઢગલાથી લખી શકાય તેટલું
૯લું પૂર્વ	૨૫૬ હાથી જેટલા શાહીના ઢગલાથી લખી શકાય તેટલું
૧૦લું પૂર્વ	૫૧૨ હાથી જેટલા શાહીના ઢગલાથી લખી શકાય તેટલું.
૧૧લું પૂર્વ	૧૦૨૪ હાથી જેટલા શાહીના ઢગલાથી લખી શકાય તેટલું
૧૨લું પૂર્વ	૨૦૪૮ હાથી જેટલા શાહીના ઢગલાથી લખી શકાય તેટલું
૧૩લું પૂર્વ	૪૦૯૬ હાથી જેટલા શાહીના ઢગલાથી લખી શકાય તેટલું
૧૪લું પૂર્વ	૮૧૯૨ હાથી જેટલા શાહીના ઢગલાથી લખી શકાય તેટલું

આ ચૌદ પૂર્વ ૧૬૩૮૩ હાથી જેટલા શાહીના ઢગલાથી લખી શકાય તેટલું. હવે તો ચૌદ પૂર્વ તો વિચ્છેદ થઈ ગયા છે. પરંતુ પીસ્તાળીસ આગમ રહ્યા છે તો તે પીસ્તાળીસ આગમના નામ આ પ્રમાણે.

પીસ્તાળીસ આગમના નામ

૪૫ આગમની ગણતરી : ૪૫ વસ્તુ વર્ણનમાં આવશે.

પ્રભુના શ્રાવકની સંખ્યા ૧,૫૯,૦૦૦ હતી, ૩,૧૮,૦૦૦ શ્રાવિકાઓ, માતંગ શાસન યક્ષનું નામ હતું, શાસન યક્ષાણિનું નામ સિધ્ધાયિકાદેવી, પ્રથમ ગણધર ઈન્દ્રભૂતિ (ગૌતમસ્વામી) પ્રથમ સાધ્વી ચંદનબાળા. આસો વદ અમાવસ્યાની મધ્ય રાત્રીએ છઠ્ઠનો તપ હતો, પદ્માસને પાવાપુરીમાં એકાકી મોક્ષે ગયા.

આસો વદ તેરસ ધનતેરસ, આસો વદ અમાવસ્યાની દિવાળી, કાર્તિક સુદ એકમનું બેસતું વર્ષ, બીજની ભાઈ બીજ

પાર્શ્વનાથપ્રભુને અને મહાવીરસ્વામી વચ્ચે નિર્વાણ અંતર ૨૫૦ વર્ષ નું હતું.

પ્રભુનો ગણ માનવગણ, યોનિ મહીષ હતી, ૨૭ ભવ કર્યા હતા, તેમનો વંશ ઈશ્વાકુ હતો, ગોત્ર કાશ્યપ હતું, પ્રભુએ ૪૨ (બેતાળીસ) ચૌમાસા કર્યા હતા. તે આ પ્રમાણે.

મહાવીર સ્વામીના ૪૨ (બેતાળીસ) ચૌમાસા

૧. ચૌમાસું અસ્તિક ગામમાં થયું	૨૨. ચૌમાસું રાજગૃહિ નગરીમાં થયું
૨. ચૌમાસું રાજગૃહિમાં નાલંદા પાડામાં થયું	૨૩. ચૌમાસું વાણીજ્ય ગામમાં થયું
૩. ચૌમાસું ચંપાપુરીમાં થયું	૨૪. ચૌમાસું રાજગૃહિ નગરીમાં થયું
૪. ચૌમાસું પુષ્ટ ચંપાપુરિમાં થયું	૨૫. ચૌમાસું મિથિલા નગરીમાં થયું
૫. ચૌમાસું ભદ્રીકા નગરમાં થયું	૨૬. ચૌમાસું મિથિલા નગરમાં થયું
૬. ચૌમાસું ભદ્રીકા નગરીમાં થયું	૨૭. ચૌમાસું મિથિલા નગરમાં થયું
૭. ચૌમાસું આલંભિકા નગરીમાં થયું	૨૮. ચૌમાસું વાણીજ્ય ગામમાં થયું
૮. ચૌમાસું રાજગૃહિ નગરીમાં થયું	૨૯. ચૌમાસું રાજગૃહિ નગરીમાં થયું
૯. ચૌમાસું વજ્રભૂમિમાં થયું થયું	૩૦. ચૌમાસું વાણીજ્ય નગરીમાં થયું
૧૦. ચૌમાસું શ્રાવસ્તિ નગરીમાં થયું	૩૧. ચૌમાસું વૈશાલી નગરીમાં થયું
૧૧. ચૌમાસું વૈશાલી નગરીમાં થયું	૩૨. ચૌમાસું વૈશાલી નગરીમાં થયું
૧૨. ચૌમાસું ચંપાપુરી નગરીમાં થયું	૩૩. ચૌમાસું રાજગૃહિ નગરીમાં થયું
૧૩. ચૌમાસું રાજગૃહિ નગરીમાં થયું	૩૪. ચૌમાસું રાજગૃહિ ના. પા થયું
૧૪. ચૌમાસું વૈશાલી નગરીમાં થયું	૩૫. ચૌમાસું વૈશાલી નગરીમાં થયું
૧૫. ચૌમાસું વાણીજ્ય નગરીમાં થયું	૩૬. ચૌમાસું મિથિલા નગરીમાં થયું
૧૬. ચૌમાસું રાજગૃહિ નગરીમાં થયું	૩૭. ચૌમાસું રાજગૃહિ નગરીમાં થયું
૧૭. ચૌમાસું વાણીજ્ય નગરીમાં થયું	૩૮. ચૌમાસું રાજગૃહિ નાલં. પા. થયું
૧૮. ચૌમાસું રાજગૃહિ નગરીમાં થયું	૩૯. ચૌમાસું મિથિલા નગરીમાં થયું
૧૯. ચૌમાસું રાજગૃહિ નગરીમાં થયું	૪૦. ચૌમાસું મિથિલા નગરીમાં થયું
૨૦. ચૌમાસું વૈશાલી નગરીમાં થયું	૪૧. ચૌમાસું રાજગૃહિ નગરીમાં થયું
૨૧. ચૌમાસું વાણીજ્ય નગરીમાં થયું	૪૨. ચૌમાસું પાવાપુરીમાં થયું

ઉપાસક રાજઓ

૧. રાજગૃહિના-રાજ શ્રેણિક	૬. વીતભયપતનના-ઉદાયન રાજ
૨. ચંપાનગરીના-રાજ અશોકચંદ્ર	૭. કૌશામ્બી નગરીના-શતાનીક અને ઉદાયન

૩. વૈશાલી નગરીના-ચેડા રાજા ૮. કાત્રીય કુંડના-નંદીવર્ધન રાજા
 ૪. કાશી દેશના-નવમલ્લી રાજાઓ ૯. ઉજ્જૈનના-ચંડપ્રદ્યોતન રાજા
 ૫. કોશલ દેશના-નવલચ્છી રાજાઓ ૧૦. પુષ્ટચંપાના-શાલ ને મહાશાલ

પાટ પરંપરા

૧. સુધર્મા સ્વામી	૨. જંબુ સ્વામી	૩. પ્રભવ સ્વામી
૪. સચંભવ સ્વામી	૫. યશોભદ્ર સ્વામી	૬. ભદ્રબાહુ સ્વામી
૭. સ્થૂલિભદ્ર સ્વામિ	૮. આર્યમહાગિરિ	૯. આર્યસુહસ્થિતસૂરિ
૧૦. ઈન્દ્રદીન્નસૂરિ	૧૧. દિન્નસૂરિ	૧૨. સિંહસૂરિ
૧૩. વજ્રસ્વામી	૧૪. વજ્રસેનસૂરિ	૧૫. ચંદ્રસૂરિ
૧૬. સામંતભદ્રસૂરિ	૧૭. વૃધ્ધદેવસૂરિ	૧૮. પ્રદ્યોતનસૂરિ
૧૯. માનદેવસૂરિ	૨૦. માનતુંગસૂરિ	૨૧. વીરસૂરિ
૨૨. જયદેવસૂરિ	૨૩. દેવાનંદસૂરિ	૨૪. વીક્રમસૂરિ
૨૫. નરસિંહસૂરિ	૨૬. સમુદ્રસૂરિ	૨૭. માનદેવસૂરિ
૨૮. વિબુધપ્રભસૂરિ	૨૯. જ્ઞાનંદસૂરિ	૩૦. રવિપ્રભસૂરિ
૩૧. યશોદેવસૂરિ	૩૨. પ્રદ્યુમ્નસૂરિ	૩૩. માનદેવસૂરિ
૩૪. વિમલચંદ્રસૂરિ	૩૫. ઉદ્યોતનસૂરિ	૩૬. સર્વદેવસૂરિ
૩૭. દેવસૂરિ	૩૮. સર્વદેવસૂરિ	૩૯. યશોભદ્રસૂરિ
૪૦. મુનિચંદ્રસૂરિ	૪૧. અજીતદેવસૂરિ	૪૨. વિજયસિંહસૂરિ
૪૩. સૌમપ્રભસૂરિ	૪૪. જગચંદ્રસૂરિ	૪૫. દેવેન્દ્રસૂરિ
૪૬. ધર્મધોષસૂરિ	૪૭. સૌમપ્રભસૂરિ	૪૮. સોમતિલકસૂરિ
૪૯. દેવસુંદરસૂરિ	૫૦. સૌમસુંદરસૂરિ	૫૧. મુનિસુંદરસૂરિ
૫૨. રત્નશેખરસૂરિ	૫૩. લક્ષ્મીસાગરસૂરિ	૫૪. સુમતિસાધુસૂરિ
૫૫. હેમવિમળસૂરિ	૫૬. આનંદવીમળસૂરિ	૫૭. વિજયદાનસૂરિ
૫૮. વિજયહિરસૂરિ	૫૯. વિજયસેનસૂરિ	૬૦. વિજયદેવસૂરિ
૬૧. સિંહસૂરિ	૬૨. સત્યવિજય	૬૩. કર્પુરવિજય
૬૪. ક્ષમાવિજય	૬૫. જિનવિજય	૬૬. ઉત્તમવિજય
૬૭. પદ્મવિજય	૬૮. રૂપવિજય	૬૯. કીર્તિવિજય
૭૦. કસ્તુરવિજય	૭૧. માણીવિજયદાદા	૭૨. પદ્મવિજય

૭૩. જિતવિજય	૭૪. હીરવિજય	૭૫. બુધિવિજય
૭૬. શાન્તિચંદ્રસૂરી	૭૭. કનકપ્રભસૂરી	૭૮. કીર્તિપ્રભવિજય
૭૯. બાલમુનિ હરિપ્રભવિજય	૮૦. જ્ઞાનપ્રભ-દર્શનપ્રભ-ચારિત્રપ્રભ-વિજય	

પ્રભુની ચાર ગતિઓ :

તપપ્રભ વિજયજી મ.સા.

૧. મનુષ્યમાં ચૌદ વખત	૨. દેવગતિમાં દશ વખત
૩. તીર્થચગતિમાં એક વખત	૪. નરકગતિમાં બે વખત
- જ્યારે ભગવાન વહોરે, ત્યારે પંચ દિવ્યો પ્રગટ થાય છે.

પાંચ દિવ્યો :

૧. સુવર્ણ વૃષ્ટિ	૨. કુસુમ વૃષ્ટિ
૩. સુગંધી વાસસ્ત્રોપ વૃષ્ટિ	૪. દેવ દુંદુભિનો નાદ
૫. અહોદાનં અહોદાનંની ઘોષણા	

મહાવીર સ્વામીએ ભાખેલું ભવિષ્ય

૧. ૧,૧૧,૧૬૦૦૦	શાસન પ્રભાવક રાજાઓ.
૨. ૧૧,૧૬૦૦૦	યુગપ્રધાન સમ આચાર્યો.
૩. ૫૫,૫૫,૫૦૦ કોડ	વિદ્વાન આચાર્યો.
૪. ૫૫,૫૫,૫૪૪ કોડ	ઉપાધ્યાયો.
૫. ૧૭,૮,૧૨૧ કોડ, ૧૬ લાખ	મુસાધુઓ.
૬. ૨૦,૦૦૮૧ કોડ, ૫૬,૩૬,૧૧૮	મુસાધ્વીજીઓ.
૭. ૧૬,૦૩,૩૧૭ કોડને ૮૪લાખ	મુશ્રાવકો.
૮. ૨૫,૮૨,૫૩૨ કોડને ૧૨લાખ	મુશ્રાવિકાઓ.
૯. ૨૦૦૪	યુગપ્રધાનો થશે.
૧૦. ૫૫,૫૫,૫૫,૫૫૫	આચાર્યો નહીં જશે.
૧૧. ૬૬,૬૬,૬૬,૬૬૬	સાધુઓ નહીં જશે.
૧૨. ૭૭,૭૭,૭૭,૭૭૭	સાધ્વીઓ નહીં જશે.
૧૩. ૮૮,૮૮,૮૮,૮૮૮	શ્રાવકો નહીં જશે.
૧૪. ૯૯,૯૯,૯૯,૯૯૯	શ્રાવિકાઓ નહીં જશે.

પાંચમા આરાના ભાવો.

૧. નગરો ગામડા જેવાં નાના થશે.
૨. ગામડાઓ સ્મશાન જેવાં સુમસામ થશે.
૩. રાજ દુષ્ટ થશે.
૪. કુટુંબી દાસ સરીખા થશે.
૫. પ્રધાનો લાંચિયા થશે.
૬. સુખીજન નિર્લજ્જ બનશે.
૭. કુળવંતી નારી મર્યાદા મૂકશે.
૮. પુત્ર સ્વચ્છંદાચારી બનશે.
૯. શિષ્ય ગુરૂની મર્યાદા નહિ રાખે
૧૦. દુર્જન પુરૂષો સફળ થશે.
૧૧. સજ્જન પુરૂષ દુઃખી થશે.
૧૨. દેશ દુષ્કાળગ્રસ્ત થશે.
૧૩. પૃથ્વી દુષ્ટ-સત્વાકુલ થશે.
૧૪. બ્રાહ્મણ અધર્મિ અર્થ લુબ્ધ બનશે.
૧૫. શ્રમાણ મહાત્મા ગુરુકુળ વાસનો ત્યાગ કરશે.
૧૬. સાધુ મંદ મતિ તથા કષાય યુક્ત બનશે.
૧૭. સમક્તિ દષ્ટિ દેવ મનુષ્ય અલ્પ પ્રભાવવાળા થશે.
૧૮. મનુષ્યને દેવદર્શન નહિ થાય.
૧૯. વિદ્યામંત્ર તથા ઔષધિનો અલ્પપ્રભાવ થશે.
૨૦. સારી સારી વસ્તુ ઓછા કષવાળી થશે.
૨૧. ધન બળ આયુષ્ય કમ થશે.
૨૨. ધર્મ કરવાના ક્ષેત્ર ઓછા થઈ જશે.
૨૩. શ્રાવકની ૧૧ પ્રતિમાનો વિચ્છેદ થશે.
૨૪. ગુરુ શિષ્યને ભાણાવશે નહિ.
૨૫. ગુરૂના શિષ્યો કલહ કરનારા થશે.
૨૬. દીક્ષા ઘણા લેશે, પાણ પાલન ઓછા કરશે.

૨૭. આચાર્યો પોતપોતાની સમાચારી પ્રગટાવશે.
૨૮. પાપી રાજ બળવાન થશે.
૨૯. ધર્મી રાજ ઓછા બળવાન થશે.
૩૦. ખરાબ દેવ બળવાન થશે.
૩૧. જૂઠ કપટ બહુ વધશે.
૩૨. સત્યવાદિઓ નિષ્ફળ થશે.
૩૩. અનિતિ કરનાર ફાવશે.
૩૪. ધર્મ કરવામાં સંપૂર્ણ સફળતા નહિ મળે.
૩૫. ગમે તે જાતિ સાથે લગ્ન થશે.

વીર પ્રભુના ૧૦ સ્વપ્નો તથા તેનું ફળ.

૧. તાડપિશાચનો ઘાત - મોહનીય કર્મનો ઘાત.
૨. શુકલપક્ષી દ્વારા સેવા - શુકલ ધ્યાન.
૩. કોચલ પક્ષીનું ગીત - દ્વાદશાંગીની પ્રરૂપાણા.
૪. ગાયોનો સમુહ સેવા કરતો - ચતુર્વિધ સંઘની સ્થાપના.
૫. મહાસાગરનો પાર કર્યો - ભવસાગરનો અંત.
૬. ઉગતો સૂર્ય - કેવળ જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ.
૭. માનુષોત્તર પર્વતને વીંટળાવું - ત્રણ ભુવનમાં કીર્તિ ફેલાઈ જવી.
૮. મેરૂપર્વત આરોહણ - સમવમરણમાં દેશના.
૯. દેવોથી સેવાતું પદ્મસરોવર - ઈન્દ્રો દ્વારા થતી સેવા.
૧૦. પુષ્પની બે માળા - સર્વ વિરતી, દેશ વિરતી ધર્મની પ્રરૂપાણા.

આવા ઉપકારી દેવાધિ દેવની પૂજા કરવાથી આઠ કર્મનો નાશ થાય છે, માટે
આવા તીર્થકરની તો આપણે દરરોજ ભાવ પૂર્વક પૂજા કરવી જોઈએ.

વીરપ્રભુની પૂજાથી આઠ કર્મનો નાશ.

૧. ચૈત્યવંદન - જ્ઞાનાવરણીય કર્મનો નાશ થાય.
૨. દર્શન કરવાથી - દર્શનાવરણીય કર્મનો નાશ થાય.
૩. જ્યેષ્ઠા પાળવાથી - વેદનીય કર્મનો નાશ થાય છે.
૪. ગુણગાન ગાવાથી - મોહનીય કર્મનો નાશ થાય છે.

૫. આત્માનું અવિનાશીપણું વિચારવાથી આયુષ્ય કર્મનો નાશ થાય છે.
 ૬. રૂપસ્થ અવસ્થા ભાવવાથી નામ કર્મનો નાશ થાય છે.
 ૭. દાસપણું સ્વીકારવાથી ઓત્ર કર્મનો નાશ થાય છે.
 ૮. વિધિપૂર્વક પૂજા કરવાથી અન્તરાય કર્મનો નાશ થાય.

આવા શાસન ઉપકારી ચરમ તીર્થંકરનું ટુંક જીવન ચરિત્ર અહીં સમાપ્ત થાય છે, તો આપણે દરરોજ પ્રભુની ભાવથી પૂજા કરો તથા કરાવતા રહો.

ઈતિ શ્રી મહાવીર ચરિત્રમ્ સમાપ્તમ્

બાઈ - ૧

- પગ : આપણને વિહાર કરવા માટે મળ્યા છે.
 હાથ : આપણને સાંઝે કામ કરવા માટે મળ્યા છે.
 મોઢું : આપણને સાંઝે બોલવા માટે મળ્યું છે.
 નાક : આપણને આબરૂ અને ઈજ્જત રાખવા માટે મળ્યું છે.
 આંખ : આપણને સાંઝે જોવા માટે મળી છે.
 કાન : આપણને સાંઝે સાંભળવા માટે મળ્યા છે.
 તન : તપ કરવા માટે મળ્યું છે.
 મન : આપણને સારા વિચાર કરવા માટે મળ્યું છે.
 ધન : આપણને ધર્મના માર્ગે વાપરવા મળ્યું છે.

બાઈ - ૨

- પાપ : આપણને દુઃખ આપે છે.
 પુણ્ય : આપણને સુખ આપે છે.
 ધર્મ : આપણને શાંતિ આપે છે.
 પાપ : આપણને નરકમાં લઈ જાય છે.
 પુણ્ય : આપણને સ્વર્ગમાં લઈ જાય છે.
 ધર્મ : આપણને મોક્ષમાં લઈ જાય છે.
 ખોટા કામને પાપ કહેવાય છે. સારા કામને પુણ્ય કહેવાય છે.

ઉત્તમ કામને ધર્મ કહેવાય છે. જ્ઞાન એટલે ધર્મને સમજવો.

દર્શન એટલે ધર્મને માનવો. ચારિત્ર એટલે ધર્મને કરવો.

દેવ એટલે જ્ઞેનામાં એક પાણ દોષ નાહ્યો; અને સર્વ ગુણ સંપન્ન હોય, તેને દેવ કહેવાય છે.

ગુરુ એટલે કે જે પોતે સંસારમાંથી તરે, અને બીજાને તારે તેને ગુરુ કહેવાય છે.

ધર્મ એટલે જે દુર્ગતિમાં પડતા અટકાવે અને સદ્ગતિ તથા મોક્ષ સુધી પહોંચાડે તેને ધર્મ કહેવાય છે.

બાઠ - ૩ - જાળ અંગે પૂજા

- ★ ભગવાનને નમન કરવા પગે પૂજા કરવાની છે.
- ★ ભગવાને વિહાર કર્યો માટે ઢીંચાણે પૂજા કરવાની.
- ★ ભગવાને દાન આપ્યું માટે હાથે પૂજા કરવી.
- ★ ભગવાનમાં અનંત બળ હોવા છતાં અભિમાન ના કર્યું માટે આપણે ખભે પૂજા કરવાની.
- ★ ભગવાન મોક્ષે ગયા માટે મસ્તકે પૂજા કરવી.
- ★ ભગવાન ત્રણ લોકના નાથ હતા માટે લલાટે પૂજા કરવી.
- ★ ભગવાને ઉપદેશ આપ્યો માટે કંઠે પૂજા કરવી.
- ★ હૃદયમાંથી રાગ-દ્વેષ કાઢી નાખ્યા માટે હૃદયે પૂજા કરવી.
- ★ સર્વ કર્મોનો ક્ષય કરી મોક્ષે ગયા માટે નાભિએ પૂજા કરવી.

બાઠ - ૪ - દહેશંસરની વિધિ

૧. પ્રથમનિસીદિ : આપણે મન વચન કાયાથી સંસારના કાર્યોનો ત્યાગ કરવા માટે બોલવી.
૨. બીજીનિસીદિ : આપણે મન વચન કાયાથી દહેરાસર સંબંધી વાતોના ત્યાગ માટે બોલાય છે.
૩. ત્રીજીનિસીદિ : આપણે મન વચન કાયાથી દ્રવ્ય પૂજાનો ત્યાગ કરી ભાવપૂજામાં સ્થિર થવા માટે બોલવાની છે.
૪. જળપૂજા : આપણા આત્મા ઉપર લાગેલા કર્મ રૂપી મેલને ધોવા માટે

કરવી.

૫. ચંદનપૂજા : આપણા આત્માને ચંદન જેવો શીતળ બનાવવા માટે કરવી.
૬. ફૂલપૂજા : આપણો આત્મા પથ્થર જેવો કઠીન છે, તેને ફૂલ જેવો કોમળ બનાવવા માટે કરવી.
૭. ધૂપપૂજા : આપણા આત્માના દુર્ગુણો કાઢી સદ્ગુણો લાવવા માટે ધૂપ પૂજા કરવી.
૮. દીપકપૂજા : આપણા ઉપર આવેલા અજ્ઞાનતાના અંધારાને દુર કરી, ને જ્ઞાન રૂપી દીપક પ્રગટાવવા માટે દીપકપૂજા કરવી.
૯. અક્ષતપૂજા : અક્ષય પદ મેળવવા માટે કરવી.
૧૦. નેવેદ્યપૂજા : આણહારી પદ મેળવવા માટે કરવી.
૧૧. ફળપૂજા : મોક્ષરૂપી ફળ માટે કરવી.
૧૨. સાથીઓ : ચાર ગતિનો નાશ કરવા માટે કરવો.
૧૩. ત્રાગ ઢગલી : સમ્યગ્ જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રની પ્રાપ્તિ માટે.
૧૪. સિદ્ધશિલા : સિદ્ધ થવા માટે, આત્માને ચોખા જેવો ચોખો કરવા માટે ચોખા દેરાસરમાં લઈ જવા.
૧૫. ઘંટ : આપણને પ્રભુની પૂજા કરી, તેમાં જે આનંદ થયો હોય, તે આનંદને પ્રગટ કરવા માટે, ઘંટ વગાડવાનો હોય છે.
૧૬. ચાંદલો : ભગવાનની આજ્ઞાને માથે ચડાવવા માટે ચાંદલો કરવો જોઈએ અને તે ચાંદલો રાત્રે ના રખાય કેમકે રાત્રે ભગવાનની આજ્ઞા વિરુદ્ધ થઈ જાય તે માટે.

ખાઠ - પ બરહજીં વર્ણન

સાત નરકના નામ (ગોત્ર)

નામ	ઉ. આયુષ્ય	જઘન્ય આયુષ્ય	ગિંચાઈ
૧. રત્નપ્રભા	૧ સાગરોપમ	૧૦ હજાર વર્ષ	સવા એકત્રીસ હાથ
૨. શર્કરાપ્રભા	૩ સાગરોપમ	૧ સાગરોપમ	સાડા બાસઠ હાથ

૩. વાલુકાપ્રભા	૭ સાગરોપમ	૩ સાગરોપમ	સવાસો હાથ
૪. પંકપ્રભા	૧૦ સાગરોપમ	૭ સાગરોપમ	અઢીસો હાથ
૫. ધૂમપ્રભા	૧૭ સાગરોપમ	—૧૦ સાગરોપમ	પાંચસો હાથ
૬. તમઃ પ્રભા	૨૨ સાગરોપમ	૧૭ સાગરોપમ	હજાર હાથ
૭. તમઃ તમઃ પ્રભા	૩૩ સાગરોપમ	૨૨ સાગરોપમ	બે હજાર હાથ

નરકની નીચે શું છે ?

પહેલી નરકની નીચે જડા પાણીનો થર આવેલો છે, તેની નીચે જડા પવનનો થર આવેલો છે, તેની નીચે પાતળા પવનનો થર આવેલો છે, તેની નીચે આકાશ આવેલું છે, તેની નીચે બીજી નરક આવેલી છે, આમ ક્રમસર આવેલું છે, પછી ત્રીજી નરક વિગેરે સાતે નરકો આવેલી છે. સાતમી નરકની નીચે જડા પાણીનો થર તેની નીચે જડા પવનનો થર તેની નીચે પાતળા પવનનો થર. પછી આકાશ અને અનંત અલોક આવેલું છે.

નરકની ૧૦ વેદના

૧. ભુખ	૨. તરસ	૩. ઠંડી
૪. ગરમી	૫. તાવ	૬. ખાણજ
૭. બળતરા	૮. ભય	૯. શોક
૧૦. પરવશતા.		

તિચ્છલોકનું વર્ણન

તિચ્છલોકમાં અસંખ્ય દ્વીપ અને સમુદ્રો આવેલા છે. તિચ્છલોક ઉર્ધ્વલોક અને અધોલોકની વચ્ચે નીચે ૮૦૦ યોજન અને ઉપર ૮૦૦ યોજન આમ ૧૬૦૦ યોજનનો અને એક રાજ પ્રમાણ પહોળો છે. એટલે કે અસંખ્ય યોજનનો પહોળો છે. તિચ્છલોકને છેલ્લે અંતિમ સ્વયંભૂરભાણ સમુદ્ર આવેલો છે, તે અસંખ્ય યોજનનો છે. પછી અનંત અલોક શરૂ થાય છે. અસંખ્ય દ્વીપ અને સમુદ્રોની મધ્યમાં સૌથી નાનો જંબુદ્વીપ છે. તે ૧ લાખ યોજનનો છે. તેની મધ્યમાં ૧ લાખ યોજનનો મેરૂપર્વત આવેલો છે.

જંબુદ્વીપમાં ૧ ભરત, ૧ ઐરાવત, ૧ મહાવિદેહ ક્ષેત્ર વિગેરે ઘણી વસ્તુ આવેલી છે. જંબુદ્વીપને વીંટળાઈને ગોળાકારે તેનાથી ડબલ લવાણ સમુદ્ર આવેલો છે. તેને વીંટળાઈને તેનાથી ડબલ ઘાતકી ખંડ આવેલો છે. તેમાં ૨ મેરૂપર્વત છે. ૨ ભરત, ૨ ઐરાવત, ૨ મહાવિદેહ ક્ષેત્રો છે. બીજી પાણ ઘણી વસ્તુઓ આવેલી છે. તે ઘાતકીખંડને વીંટળાઈને તેનાથી ડબલ પુષ્કરાવર્ત દ્વીપ આવેલો છે. તેને વીંટળાઈને તેનાથી ડબલ પુષ્કરાવર્ત સમુદ્ર

આવેલો છે પુષ્કરાવર્ત દ્વીપની વચ્ચોવચમાનુષોત્તર પર્વત આવેલો છે. ત્યાં સુધી જ મનુષ્યોની હદ છે. અહીં સુધી અઢી દ્વીપ છે. આનાથી બહાર મનુષ્યોનાં જન્મ મરણ થાય નહિ. અર્ધ પુષ્કરાવર્તમાં ૨ ભરત, ૨ ઐરાવત, ૨ મહાવિદેહ ક્ષેત્ર અને ૨ મેરૂ આવેલા છે. આમ અઢી દ્વીપમાં કુલ પાંચ મેરૂ આવેલા છે. ૧ મેરૂ ઉપર ભગવાનનો જન્માભિષેક કરવા માટે છ સિંહાસન હોય છે. દરેક મેરૂ ઉપર છ સિંહાસનો ગણતાં કુલ ૩૦ સિંહાસનો થાય છે. આવી રીતે આ પૃથ્વીપર અસંખ્ય દ્વીપો અને સમુદ્રો આવેલા છે. તેની અંદરના થોડા નામો આ પ્રમાણે....છે.

દ્વીપ અને સમુદ્રોના નામો..

૧. જંબુદ્વીપ	૨. લવણસમુદ્ર	૩. ઘાતકી ખંડ
૪. કાળોદધી સમુદ્ર	૫. પુષ્કરાવર્ત દ્વીપ	૬ પુષ્કરાવર્ત સમુદ્ર
૭. વારૂણીવરદ્વીપ	૮. વારૂણીવર સમુદ્ર	૯. ક્ષીરવર દ્વીપ
૧૦. ક્ષીરવર સમુદ્ર	૧૧. ધૃતવર દ્વીપ	૧૨. ધૃતવર સમુદ્ર
૧૩. ઈશ્તુવર દ્વીપ	૧૪. ઈશ્તુવર સમુદ્ર	૧૫. નંદીશ્વર દ્વીપ
૧૬. નંદીશ્વર સમુદ્ર	૧૭. અરૂણ દ્વીપ	૧૮. અરૂણ સમુદ્ર
૧૯. અરૂણવર દ્વીપ	૨૦. અરૂણવર સમુદ્ર	૨૧. અરૂણવરાવભાષ દ્વીપ
૨૨. અરૂણવરાવભાષ સમુદ્ર	૨૩. અરૂણોપપાત દ્વીપ	૨૪. અરૂણોપપાત સમુદ્ર
૨૫. અરૂણોપપાતવર દ્વીપ	૨૬. અરૂણોપપાતવર સમુદ્ર	૨૭ અરૂણોપપાતવરવભાષ દ્વીપ
૨૮. અરૂણોપપાતવરવભાષ સમુદ્ર	૨૯. કુંડલ દ્વીપ	૩૦. કુંડલ સમુદ્ર
૩૧. કુંડલવર દ્વીપ	૩૨. કુંડલવર સમુદ્ર	૩૩. કુંડલવરાવભાષ દ્વીપ
૩૪. કુંડલવરાવભાષ સમુદ્ર	૩૫. શંખ દ્વીપ	૩૬. શંખ સમુદ્ર
૩૭. શંખવર દ્વીપ	૩૮. શંખવર સમુદ્ર	૩૯. શંખવરાવભાષ દ્વીપ
૪૦. શંખવરાવભાષ સમુદ્ર	૪૧. રચક દ્વીપ	૪૨. રચક સમુદ્ર
૪૩. રચકવર દ્વીપ	૪૪. રચકવર સમુદ્ર	૪૫. રચકવરાવભાષ દ્વીપ
૪૬. રચકવરાવભાષ સમુદ્ર	૪૭. ભુજંગ દ્વીપ	૪૮. ભુજંગ સમુદ્ર
૪૯. ભુજંગવર દ્વીપ	૫૦. ભુજંગવર સમુદ્ર	૫૧. ભુજંગવરાવભાષ દ્વીપ
૫૨. ભુજંગવરાવભાષ સમુદ્ર	૫૩. કુશ દ્વીપ	૫૪. કુશ સમુદ્ર
૫૫. કુશવર દ્વીપ	૫૬. કુશવર સમુદ્ર	૫૭. કુશવરાવભાષ દ્વીપ
૫૮. કુશવરાવભાષ સમુદ્ર	૫૯. કૌંચ દ્વીપ	૬૦. કૌંચ સમુદ્ર

૬૧. કૌંચવર દ્વીપ

૬૨. કૌંચવર સમુદ્ર

૬૩. કૌંચવરાવભાષ દ્વીપ

૬૪. કૌંચવરાવભાષ સમુદ્ર

દેવભીક્ષુ વર્ણન.

દેવો ચાર પ્રકારના છે :

૧. ભવનપતિ

૨. વ્યંતર

૩. જ્યોતિષી

૪. વૈમાનિક

દશ ભવનપતિ દેવોના નામ :

૧. અસુરકુમાર

૨. નાગકુમાર

૩. સુવર્ણકુમાર

૪. વિદ્યુતકુમાર

૫. અગ્નિકુમાર

૬. દીપકુમાર

૭. ઉદધીકુમાર

૮. દિશીકુમાર

૯. પવનકુમાર

૧૦. મેઘકુમાર

પંદર પરમાધામી દેવોના નામ :

૧. અંબ

૨. અંબરીશ

૩. શ્યામ

૪. સખલ

૫. રૂદ્ર

૬. ઉપરૂદ્ર

૭. કાળ

૮. મહાકાળ

૯. અસિપત્ર

૧૦. વન

૧૧. કુંભી

૧૨. વાલુકા

૧૩. વૈતરાણી

૧૪. ખરસ્વર

૧૫. મહાઘોષ

આઠ વ્યંતરના નામ :

૧. પિશાચ

૨. ભૂત

૩. યક્ષ

૪. રાક્ષસ

૫. કિન્નર

૬. કિપૂરુષ

૭. મહોરગ

૮. ગંધર્વ

આઠ વાગવ્યંતરના નામ :

૧. અણપત્રી

૨. પાણપત્રી

૩. ઈસીવાદી

૪. ભૂતવાદી

૫. કંદીત

૬. મહાકંદીત

૭. કોહંડ

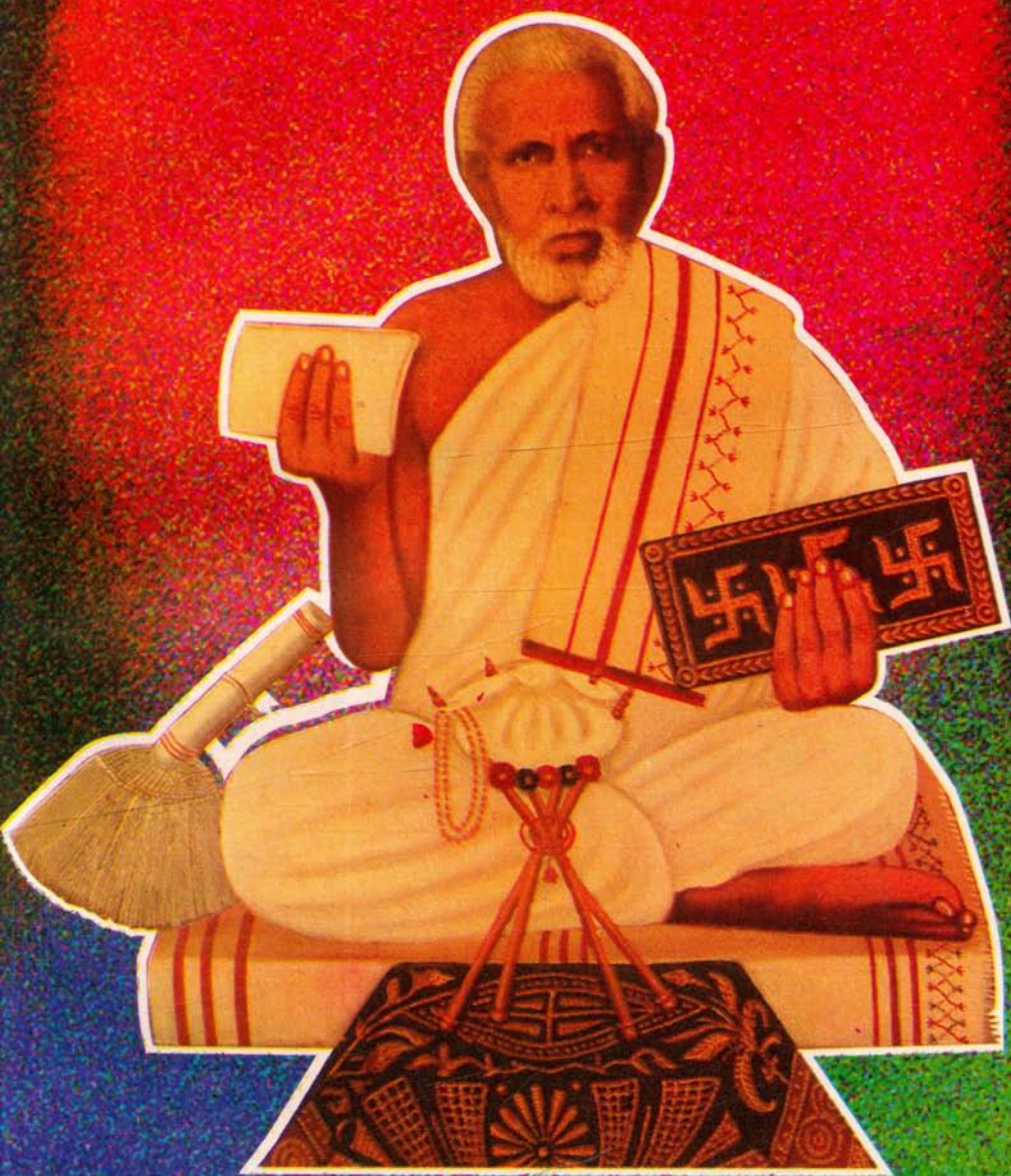
૮. પતંગ

દશ તીર્થંગ જૈનક દેવોના નામ :

૧. અન્ન જૈનક

૨. પાન જૈનક

૩. વસ્ત્ર જૈનક

**પ.પૂ. આચાર્ય શ્રીમદ્ વિજય
શાંતિચંદ્રસૂરીશ્વરજી મ. સા.**

જન્મ : સંવત ૧૯૫૨, જેઠ સુદ - ૨, માંડલ

દિક્ષા : સંવત ૧૯૮૨, ફાગણ વદ-૭

સ્વર્ગવાસ : સંવત ૨૦૨૮, જેઠ વદ - ૪, ભાભરગામ

૪. લોણ જાંભક

૫. પુષ્પ જાંભક

૬. ફળ જાંભક

૭. પુષ્પ ફળ જાંભક

૮. શયન જાંભક

૯. વિધ્યા જાંભક

૧૦. અવિયત જાંભક

પાંચ જ્યોતિષીના નામ :

૧. સૂર્ય

૨. ચંદ્ર

૩. ગ્રહ

૪. નક્ષત્ર

૫. તારા

બાર દેવલોકના નામ :

૧. સૌધર્મ દેવલોક

૨. ઈશાન દેવલોક

૩. સનતકુમાર દેવલોક

૪. માહેન્દ્ર દેવલોક

૫. બ્રહ્મલોક દેવલોક

૬. લાંતક દેવલોક

૭. મહાશુક દેવલોક

૮. સહસ્રાર દેવલોક

૯. આનત દેવલોક

૧૦. પ્રાગુત દેવલોક

૧૧. આરણ દેવલોક

૧૨. અચ્યુત દેવલોક

ત્રાગ કિલ્બીસીકના નામ :

પહેલો કિલ્બીસીક

બીજો કિલ્બીસીક

ત્રીજો કિલ્બીસીક

નવ લોકાંતિક દેવોના નામ :

૧. સારસ્વર

૨. આદિત્ય

૩. વહની

૪. અરુણ

૫. ગર્દતોય

૬. તૃષિત

૭. અવ્યાબાધ

૮. મુરુત

૯. અરિષ્ટ

નવ ઐવેયકના નામ :

૧. સુદર્શન

૨. સુપ્રતિબધ્ધ

૩. મનોરમ

૪. સર્વતોભદ્ર

૫. સુવિશાલ

૬. સુમનસ

૭. સોમનસ

૮. પ્રિયંકર

૯. નંદીકર

પાંચ અનુત્તરના નામ :

૧. વિજય

૨. વિજયંત

૩. જયંત

૪. અપરાજીત

૫. સર્વાર્થસિધ્ધ વિમાન.

દેવોનું આયુષ્ય ઉત્કૃષ્ટ

૧. પહેલા દેવલોકના દેવોનું આયુષ્ય બે સાગરોપમનું.

૨. બીજા દેવલોકના દેવોનું આયુષ્ય બે સાગરોપમથી અધિક.

૩. ત્રીજા દેવલોકના દેવોનું આયુષ્ય સાત સાગરોપમનું.
૪. ચોથા દેવલોકના દેવોનું આયુષ્ય સાત સાગરોપમથી અધિક.
૫. પાંચમા દેવલોકના દેવોનું આયુષ્ય દસ સાગરોપમનું.
૬. છઠ્ઠા દેવલોકના દેવોનું આયુષ્ય ચૌદ સાગરોપમનું.
૭. સાતમા દેવલોકના દેવોનું આયુષ્ય સત્તર સાગરોપમનું.
૮. આઠમા દેવલોકના દેવોનું આયુષ્ય અઠાર સાગરોપમનું.
૯. નવમા દેવલોકના દેવોનું આયુષ્ય ઓગણીસ સાગરોપમનું.
૧૦. દસમા દેવલોકના દેવોનું આયુષ્ય વીસ સાગરોપમનું.
૧૧. અગીયારમા દેવલોકના દેવોનું આયુષ્ય એકવીસ સાગરોપમનું.
૧૨. બારમા દેવલોકના દેવોનું આયુષ્ય બાવીસ સાગરોપમનું.

નવ ગ્રૈવેયકના દેવોનું આયુષ્ય

૧. પહેલી ગ્રૈવેયકના દેવોનું આયુષ્ય ત્રેવીસ સાગરોપમનું.
૨. બીજી ગ્રૈવેયકના દેવોનું આયુષ્ય ચોવીસ સાગરોપમનું.
૩. ત્રીજી ગ્રૈવેયકના દેવોનું આયુષ્ય પચ્ચીસ સાગરોપમનું.
૪. ચોથી ગ્રૈવેયકના દેવોનું આયુષ્ય છવ્વીસ સાગરોપમનું.
૫. પાંચમી ગ્રૈવેયકના દેવોનું આયુષ્ય સત્યાવીસ સાગરોપમનું.
૬. છઠ્ઠી ગ્રૈવેયકના દેવોનું આયુષ્ય અઠ્યાવીસ સાગરોપમનું.
૭. સાતમી ગ્રૈવેયકના દેવોનું આયુષ્ય ઓગણત્રીસ સાગરોપમનું.
૮. આઠમી ગ્રૈવેયકના દેવોનું આયુષ્ય ત્રીસ સાગરોપમનું.
૯. નવમી ગ્રૈવેયકના દેવોનું આયુષ્ય એકત્રીસ સાગરોપમનું.

પાંચ અનુત્તરના દેવોનું આયુષ્ય

પહેલા, બીજા, ત્રીજા, અને ચોથા આ ચાર અનુત્તરના દેવોનું આયુષ્ય (૩૧) એકત્રીસ થી તેત્રીસ સાગરોપમ સુધીમાં છે.

પાંચમા અનુત્તરના દેવોનું આયુષ્ય તેત્રીસ સાગરોપમનું છે.

દેવલોકની ગોઠવાણી

પહેલો અને બીજો દેવલોક સામસામે આવેલા છે, તેની ઉપર

ત્રીજો અને ચોથો દેવલોક સામસામે આવેલા છે, તેની ઉપર

પાંચમો દેવલોક આવેલો છે, તેની ઉપર
 છઠ્ઠો દેવલોક આવેલો છે, તેની ઉપર
 સાતમો દેવલોક આવેલો છે, તેની ઉપર
 આઠમો દેવલોક આવેલો છે, તેની ઉપર
 નવમો અને દસમો દેવલોક સામસામે આવેલો છે, તેની ઉપર
 અગીયારમો અને બારમો દેવલોક આવેલો છે, તેની ઉપર
 નવ ત્રૈવેયક આવેલી છે, તેની ઉપર
 પાંચ અનુત્તર આવેલા છે, તેની ઉપર
 સિધ્ધશિલા આવેલી છે, તેની ઉપર
 સિધ્ધપરમાત્મા છે, તેની ઉપર અનંત અલોક છે.

દેવલોકના દેવોની ઉંચાઈ ઉત્કૃષ્ટ

પહેલા અને બીજા દેવલોકના દેવોની ઉંચાઈ સાત હાથની છે.
 ત્રીજા અને ચોથા દેવલોકના દેવોની ઉંચાઈ છ હાથની છે.
 પાંચમા અને છઠ્ઠા દેવલોકના દેવોની ઉંચાઈ પાંચ હાથની છે.
 સાતમા અને આઠમા દેવલોકના દેવોની ઉંચાઈ ચાર હાથની છે.
 નવમા, દસમા, અગીયારમા, બારમા દેવલોકના દેવોની ઉંચાઈ ત્રણ હાથની છે.
 નવ ત્રૈવેયકના દેવોની ઉંચાઈ બે હાથની છે.
 ચાર અનુત્તરના દેવોની ઉંચાઈ એક હાથની છે.
 પાંચમા અનુત્તરના દેવોની ઉંચાઈ એક હાથમાં થોડી ઓછી.

દેવલોકમાં વિમાનોની સંખ્યા

૧. સૌધર્મ દેવલોકમાં ૩૨ લાખ વિમાનોની સંખ્યા છે.
૨. ઈશાન દેવલોકમાં ૨૮ લાખ વિમાનોની સંખ્યા છે.
૩. સનતકુમાર દેવલોકમાં ૧૨ લાખ વિમાનોની સંખ્યા છે.
૪. માહેન્દ્ર દેવલોકમાં ૮ લાખ વિમાનોની સંખ્યા છે.
૫. બ્રહ્મલોક દેવલોકમાં ૪ લાખ વિમાનોની સંખ્યા છે.

૬. લાંતક દેવલોકમાં ૫૦ હજાર વિમાનોની સંખ્યા છે.
૭. મહાથુક દેવલોકમાં ૪૦ હજાર વિમાનોની સંખ્યા છે.
૮. સહસ્રાર દેવલોકમાં ૬ હજાર વિમાનોની સંખ્યા છે.
૯. નવમા દેવલોકમાં ૨૦૦ વિમાનોની સંખ્યા છે.
૧૦. દસમા દેવલોકમાં ૨૦૦ વિમાનોની સંખ્યા છે.
૧૧. ૧૧મા દેવલોકમાં ૧૫૦ વિમાનોની સંખ્યા છે.
૧૨. ૧૨મા દેવલોકમાં ૧૫૦ વિમાનોની સંખ્યા છે.

નવ ગ્રૈવેયકમાં વિમાનોની સંખ્યા

૧. પહેલી બીજી ત્રીજી ગ્રૈવેયકમાં ૧૧૧ વિમાનોની સંખ્યા છે.
 ૨. ચોથી પાંચમી છઠ્ઠી ગ્રૈવેયકમાં ૧૦૭ વિમાનોની સંખ્યા છે.
 ૩. સાતમી આઠમી નવમી ગ્રૈવેયકમાં ૧૦૦ વિમાનોની સંખ્યા છે.
- કુલ ૩૧૮ વિમાનોની સંખ્યા છે.

પાંચ અનુત્તરમાં ૫ વિમાનોની સંખ્યા છે.

સર્વાર્થસિધ્ધ વિમાનનું વાર્ગન

સર્વાર્થસિધ્ધ છપ્પત્રીસમું વિમાન છે, તે એક લાખ યોજનનું લાંબુ-પહોળું છે, દેવોનું તેત્રીસ સાગરોપમનું આયુષ્ય હોય છે, એક હાથની કાષા હોય છે, એકાવતારી હોય છે, શય્યામાં સુતા સુતા બસો ત્રેપન મોતીની ધ્વની સુખ પૂર્વક સાંભળતા આયુષ્ય પૂર્ણ કરે છે, તે મોતીની સમજ.

તેના ફરતા સાત ઘેરની સમજ ૨૫૩ મોતી		તે દરેકનું	કુલ વજન
સમજ		વજન	૮૩૨ માણ
૧.	પહેલું એક વચમાં	૧ મોતી	૬૪ માણનું
૨.	તેની ફરતી બાજુ	૪ મોતી	૩૨ માણનાં
૩.	તેની ફરતી બાજુ	૮ મોતી	૧૬ માણનાં
૪.	તેની ફરતી બાજુ	૧૬ મોતી	૮ માણનાં
૫.	તેની ફરતી બાજુ	૩૨ મોતી	૪ માણનાં

૬. તેની ફરતી બાજુ	૬૪ મોતી	૨ માણના	૧૨૮
૭. તેની ફરતી બાજુ	૧૨૮ મોતી	૧ માણના	૧૨૮
	કુલ ૨૫૩ મોતી		કુલ માણ ૮૩૨

ઈન્દ્રોની આઠ પટરાણીનો પરિવાર

૧. પ્રજ્ઞાનો સોળ હજાર પરિવાર છે.
૨. શિવાનો સોળ હજાર પરિવાર છે.
૩. શયીનો સોળ હજાર પરિવાર છે.
૪. અંજૂનો સોળ હજાર પરિવાર છે.
૫. અમલાનો સોળ હજાર પરિવાર છે.
૬. અપ્સરાનો સોળ હજાર પરિવાર છે.
૭. રોહિણીનો સોળ હજાર પરિવાર છે.
૮. નવમીકાનો સોળ હજાર પરિવાર છે.

ઈન્દ્રોની સાત સેના :

૧. હાથી	૨. ઘોડા	૩. રથ
૪. સુભર	૫. ઋષભ	૬. નાટકીયા
૭. ગંધર્વ		

॥ દેવલોક વર્ણન સમાપ્ત ॥

બે વસ્તુ વર્ણન

બે પ્રભાવના :

૧. ભાવ પ્રભાવના	૨. દ્રવ્ય પ્રભાવના.

બે ભાવ :

૧. સારો ભાવ	૨. ખોટો ભાવ.

બે તત્ત્વ :

૧. જીવ તત્ત્વ	૨. અજીવ તત્ત્વ.

બે ધર્મ :

૧. સાધુ ધર્મ	૨. ગૃહસ્થ ધર્મ.

બે ગંધ :

૧. સુગંધ

૨. દુર્ગંધ.

બે ગોત્ર :

૧. ઉચ્ચ ગોત્ર

૨. નિચ્ચ ગોત્ર.

બે વિહાયોગતિ :

૧. શુભ વિહાયોગતિ

૨. અશુભ વિહાયોગતિ.

બે વેદનીય કર્મ :

૧. શાતા વેદનીય કર્મ

૨. અશાતા વેદનીય કર્મ.

બે મોહનીય :

૧. દર્શન મોહનીય

૨. ચારિત્ર મોહનીય.

બે જીવ :

૧. સિધ્ધ

૨. સંસારી.

બે પૂજા :

૧. અંગ પૂજા

૨. અગ્ર પૂજા

૧. દ્રવ્ય પૂજા

૨. ભાવ પૂજા.

બે કાળ :

૧. ઉત્સર્ધિણી

૨. અવસર્ધિણી

૧. રાત

૨. દિવસ

૧. સવાર

૨. સાંજ.

બે અવગાહના :

૧. જઘન્ય

૨. ઉત્કૃષ્ટ.

બે સમુદઘાત :

૧. જીવ સમુદઘાત

૨. અજીવ સમુદઘાત.

બે ગતિ :

૧. સદ્ગતિ

૨. દુર્ગતિ.

બે આકાશ :

૧. લોકાકાશ

૨. અલોકાકાશ.

બે વસ્તુ વર્ણન

બે માગસ :

૧. ડાહ્યો

૨. મૂર્ખ

૧. ચડતી	૨. પડતી
૧. સજ્જન	૨. દુર્જન
૧. યોગી	૨. ભોગી
૧. સુખ	૨. દુઃખ
૧. ધનિક	૨. નિર્ધન
૧. સંપ	૨. કસંપ
૧. સાચુ	૨. ખોટું
૧. મીઠું	૨. ખારું
૧. સરાગી	૨. વેરાગી
૧. ગદ્ય	૨. પદ્ય
૧. અજવાળું	૨. અંધારું
૧. ઈહલોક	૨. પરલોક
૧. શુક્લપક્ષ	૨. કૃષ્ણપક્ષ
૧. શાશ્વત	૨. અશાશ્વત
૧. અકષાયી	૨. સકષાયી
૧. અવેદી	૨. સવેદી
૧. સુક્ષ્મ	૨. બાદર
૧. પર્યામિ	૨. અપર્યામિ
૧. સતિ	૨. અસતિ
૧. બાપ	૨. બેટો
૧. સાધુ	૨. સાધ્વી
૧. સાસુ	૨. વહુ
૧. ભૂખ	૨. તરસ
૧. ખરબચડું	૨. લીસું

૧. સુપાત્ર	૨. કુપાત્ર
૧. ઉત્તમ	૨. અધમ
૧. માનવ	૨. દાનવ
૧. સંપત્તિ	૨. વિપત્તિ
૧. અમૃત	૨. ઝેર
૧. રાગ	૨. દ્વેષ
૧. જીવીત	૨. મરાણ
૧. ધર્મ	૨. કર્મ
૧. ઉપકાર	૨. અપકાર
૧. રામતા	૨. મમતા
૧. નિશ્ચય	૨. વ્યવહાર
૧. શ્વેતાંબર	૨. દિગ્મંબર
૧. અર્થ	૨. અનર્થ
૧. અયોગી	૨. સયોગી
૧. અશરીરી	૨. શરીરી
૧. આહારી	૨. અણહારી
૧. ત્રસ	૨. ધાવર
૧. ભવી	૨. અભવી
૧. શત્રુ	૨. મિત્ર
૧. ભાઈ	૨. બહેન
૧. શ્રાવક	૨. શ્રાવિકા
૧. ઠંડુ	૨. ગરમ
૧. લુપ્તું	૨. ચીકણું
૧. હલકું	૨. ભારે

૧. કાળું	૨. ધોળું	૧. રૂપ	૨. કુરૂપ
૧. છદ્મસ્થ	૨. કેવળી	૧. જૈન	૨. અજૈન
૧. આચાર	૨. અનાચાર	૧. ધ્યાન	૨. દુધ્યાન
૧. સંકલ્પ	૨. વિકલ્પ	૧. એકાંતવાદી	૨. અનેકાંતવાદી
૧. જડ	૨. ચેતન	૧. નાસ્તિક	૨. આસ્તિક
૧. વિરાધના	૨. આરાધના		

બે પ્રકારે દેવ :

૧. અરિહંત

૨. સિધ્ધ.

ત્રાણ વસ્તુ વર્ણન

ત્રાણ સ્વભાવ :

૧. સત્વગુણી

૨. રજ્જેગુણી

૩. તમોગુણી.

ત્રાણ સ્થવીર :

૧. વય સ્થવીર

૨. શ્રુત સ્થવીર

૩. વ્રતસ્થવીર.

ત્રાણ વૈરાગ્ય :

૧. દુઃખ ગર્ભિત

૨. મોહ ગર્ભિત

૩. જ્ઞાન ગર્ભિત.

ત્રાણ લોક :

૧. ઉર્ધ્વ લોક

૨. તીર્થ લોક

૩. અધો લોક.

ત્રાણ દંડ :

૧. મન દંડ

૨. વચન દંડ

૩. કાય દંડ.

ત્રાણ શુદ્ધિ :

૧. મન શુદ્ધિ

૨. વચન શુદ્ધિ

૩. કાય શુદ્ધિ.

ત્રાણ ગુપ્તિ :

૧. મન ગુપ્તિ

૨. વચન ગુપ્તિ

૩. કાય ગુપ્તિ.

ત્રાણ સમુદ્ર :

૧. લવાણ સમુદ્ર

૨. કાળોદધિ સમુદ્ર

૩. પુષ્કરાવર્ત સમુદ્ર.

ત્રાગ આત્મા :

૧. બાહ્યાત્મા

૨. અંતરાત્મા

૩. પરમાત્મા.

ત્રાગ રત્ન :

૧. દર્શન

૨. જ્ઞાન

૩. ચારિત્ર.

ત્રાગ જીવો :

૧. સદૈયા

૨. ભદૈયા

૩. કદૈયા.

ત્રાગ શલ્ય :

૧. માયા શલ્ય

૨. નિયાણ શલ્ય

૩. મિથ્યા શલ્ય.

ત્રાગ તત્ત્વ :

૧. દેવ

૨. ગુરુ

૩. ધર્મ.

ત્રાગ વેદ :

૧. પુરુષ વેદ

૨. સ્ત્રી વેદ

૩. નપુસંક વેદ.

ત્રાગ પૂજા :

૧. અંગ પૂજા

૨. અગ્ર પૂજા

૩. ભાવ પૂજા.

ત્રાગ મરાણ :

૧. બાળ મરાણ

૨. પંડિત મરાણ

૩. કેવલી મરાણ.

ત્રાગ કાળ :

૧. ભુતકાળ

૨. વર્તમાનકાળ

૩. ભવિષ્યકાળ.

ત્રાગ ઋતુ :

૧. શિયાળો

૨. ઉનાળો

૩. ચોમાસું.

ત્રાગ સમય :

૧. સવાર

૨. બપોર

૩. સાંજ.

ત્રાગ દૃષ્ટિ :

૧. મિથ્યાત્વ

૨. સમ્યગ્દૃષ્ટિ

૩. મિશ્રદૃષ્ટિ.

ત્રાગ અજ્ઞાન :

૧. મતિ અજ્ઞાન	૨. શ્રુત અજ્ઞાન	૩. વિભંગ જ્ઞાન.

ત્રાગ સંજ્ઞા :

૧. હેતુવાદો પદેસીકી	૨. દીર્ઘ કાલિકી	૩. દૃષ્ટિવાદો પદેસીકી.

દેવને ત્રાગ શરીર :

૧. વૈક્રિય શરીર	૨. તેજસ શરીર	૩. કાર્મણ શરીર.

નરકને ત્રાગ શરીર :

૧. વૈક્રિય શરીર	૨. તેજસ શરીર	૩. કાર્મણ શરીર.

એકેન્દ્રિયને ૩ શરીર :

૧. ઔદારિક શરીર	૨. તેજસ શરીર	૩. કાર્મણ શરીર.

બેઈન્દ્રિયને ૩ શરીર :

૧. ઔદારિક શરીર	૨. તેજસ શરીર	૩. કાર્મણ શરીર.

તેઈન્દ્રિયને ત્રાગ શરીર :

૧. ઔદારિક શરીર	૨. તેજસ શરીર	૩. કાર્મણ શરીર.

ચઉરિન્દ્રિયને ૩ શરીર :

૧. ઔદારિક શરીર	૨. તેજસ શરીર	૩. કાર્મણ શરીર.

દીક્ષાના ૩ પ્રકાર :

૧. ઉપાય પ્રવળ્યા	૨. અપાય પ્રવળ્યા	૩. સંધ્યાય પ્રવળ્યા.

ત્રાગ લિંગ :

૧. શુશ્રુષા	૨. અનુરાગ	૩. વૈયાવૃત્ય.

૩. સ્થિર હોવાં જોઈએ :

૧. સાથળ	૨. કાંડુ	૩. મૂઠી.

૩. લાંબા હોવા જોઈએ :

૧. ભ્રમર	૨. વૃષણ	૩. હાથ.

૩. સરખા હોવા જોઈએ :

૧. કેશાચ	૨. વૃષણ	૩. જંગુ (જંગ)

૩. ઉત્તર હોવા જોઈએ :

૧. ડૂંટી	૨. પડખાં	૩. છાતી.

૩. લાલ હોવા જોઈએ :

૧. આંખના છેડા	૨. હાથ પગના તળીયાં.	૩. નખ

૩. સ્નિગ્ધ હોવા જોઈએ :

૧. વાળ	૨. પગની રેખા	૩. શિશ્નમણી.

૩. ઊંડા હોવા જોઈએ :

૧. અવાજ	૨. ચાલ	૩. ડૂંટી

૩. વળીઓ હોવી જોઈએ :

૧. કપાળ	૨. કંઠ	૩. પેટ ઉપર.

૩. દબાયેલાં હોવા જોઈએ :

૧. પગના તળીયાનો મધ્ય ભાગ	૨. પગની ત્રણ રેખા
૩. સ્તનની ડીટડી.	

૩. ટુંકા હોવા જોઈએ :

૧. ગરદન	૨. જંઘો	૩. પુરુષન્દ્રિય.

૩. રીતે ચાલ :

૧. સિંહ જેવી	૨. હાથી જેવી	૩. આખલા જેવી.

૩. સુંવાળા હોવા જોઈએ :

૧. વદન	૨. ચામડી	૩. લોમ.

૩. કોમળ હોવા જોઈએ :

૧. મુખ	૨. નેત્ર	૩. હસ્ત.

૩. વિશાળ હોવા જોઈએ :

૧. છાતી	૨. કપાળ	૩. પીઠ.

૩. પાતળાં હોવા જોઈએ :

૧. આંગળીના ટેરવાં ૨. ચામડી ૩. નખ.

ઉત્તમ ફળો :

૧. હરડે ૨. બહેડાં ૩. આમળાં.

૩. ગરમ દ્રવ્યો :

૧. સુંઠ ૨. મરી- ૩. પીપર.

૩. ઉષ્ણભો :

૧. ઉધ ૨. આહાર ૩. બ્રહ્મચર્ય.

૩. અવસ્થા :

૧. બાલ્યાવસ્થા ૨. યુવાવસ્થા ૩. વૃધ્યાવસ્થા.

૩. મળો :

૧. મળ ૨. મુત્ર ૩. પ્રસ્વેદ.

૩. પ્રદેશ :

૧. આનુષ ૨. મધ્યમ ૩. જંગલ.

૩. વિપાકો :

૧. ગળ્યો ૨. ખાટો ૩. તીખો.

રોગના કારણ :

૧. શારીરિક ૨. માનસિક ૩. બાહ્ય.

૩. રીત :

૧. દર્શન ૨. સ્પર્શ ૩. પ્રશ્ન.

૩. અંજન :

૧. કાળો સુરમો ૨. જસતગાકુલ ૩. રસવતી.

૩. ભારો :

૧. જવખાર ૨. સાજીખાર ૩. ટંકણખાર.

૩. લવાણ :

૧. સંચળ	૨. સિંધવ	૩. બીક લવાણ.

૩. ક્ષીરી વૃક્ષ :

૧. વડ	૨. પીપળ	૨. ઉમરો.

૩. સુગંધી તેજના :

૧. તજ	૨. તમાલપત્ર	૩. એલચી.

૩. મધુર :

૧. મધ	૨. ઘી	૩. સાકર.

ચાર વસ્તુ વર્ણન

ચાર ધ્યાન :

૧. આર્ત ધ્યાન	૨. રૈદ્ર ધ્યાન	૩. ધર્મ ધ્યાન	૪. શુક્લ ધ્યાન.

ચાર કષાયો :

૧. ક્રોધ	૨. માન	૩. માયા	૪. લોભ.

ચાર ચંડાળ :

૧. જાતિ ચંડાળ	૨. કર્મ ચંડાળ	૩. ક્રોધ ચંડાળ	૪. નિંદક ચંડાળ.

ચાર જિન :

૧. નામ જિન	૨. સ્થાપના જિન	૩. દ્રવ્ય જિન	૪. ભાવ જિન.

ચાર શરાણ :

૧. અરિહંત	૨. સિદ્ધ	૩. સાધુ	૪. ધર્મ.

ચાર આહાર :

૧. અશન	૨. પાન	૩. ખાદિમ્	૪. સ્વાદિમ્.

ચાર ધર્મ :

૧. દાન	૨. શીલ	૩. તપ	૪. ભાવ.

ચાર ગતિ :

૧. દેવ ગતિ	૨. મનુષ્ય ગતિ	૩. તીર્થંચ ગતિ	૪. નરક ગતિ.

ચાર મહાવિગર્થ :

૧. મધ	૨. મદિરા	૩. માંસ	૪. માખાણ.

ચાર મંજળ :

૧. ભગવાન વીર	૨. ગૌતમ પ્રભુ	૩. સ્થુલભદ્ર	૪. જૈન ધર્મ.

ચાર ભાવના :

૧. મૈત્રીભાવના	૨. પ્રમોદભાવના
૩. કારુણ્યભાવના	૪. માધ્યસ્થભાવના.

ચાર કથા :

૧. રાજા કથા	૨. દેશ કથા	૩. ભક્ત કથા	૪. સ્ત્રી કથા.

ચાર સંજ્ઞા :

૧. આહાર સંજ્ઞા	૨. ભય સંજ્ઞા	૩. મૈથુન સંજ્ઞા	૪. પરિશ્રદ સંજ્ઞા.

ચાર ત્રસ :

૧. બે ઈન્દ્રિય	૨. તેઈન્દ્રિય	૩. ચઉરિન્દ્રિય	૪. પંચેન્દ્રિય.

ચાર સંઘ :

૧. સાધુ	૨. સાધ્વી	૩. શ્રાવક	૪. શ્રાવિકા.

ચાર શિલા :

૧. પૂર્વ શિલા	૨. પશ્ચિમ શિલા	૩. ઉત્તર શિલા	૪. દક્ષિણ શિલા.

ચાર પિંડ :

૧. આહાર પિંડ	૨. વસ્તી પિંડ	૩. વસ્ત્ર પિંડ	૪. પાત્ર પિંડ.

ચાર બુદ્ધિ :

૧. ઉત્પાતિકી	૨. પારીણામીકી	૩. કારમીણીકી	૪. વૈનયિકી.

ચાર દીશા :

૧. પૂર્વ	૨. પશ્ચિમ	૩. ઉત્તર	૪. દક્ષિણ.

ચાર વેદ :

૧. ઋગવેદ ૨. યજૂર્વેદ ૩. અથર્વવેદ ૪. સામવેદ.

ચાર મુલ સૂત્ર :

૧. શ્રીઆવશ્યક ૨. ઉત્તરાધ્યયન
૩. શ્રીદશવૈકાલિક ૪. શ્રીપિંડનિયુક્તિ.

ચાર ખુગા :

૧. દીશાન ૨. અગ્નિ ૩. નૈઋત્ય ૪. વાયવ્ય.

ચાર દર્શન :

૧. ચક્ષુ દર્શન ૨. અચક્ષુ દર્શન ૩. અવધિ દર્શન ૪. કેવળ દર્શન.

ચાર આયુષ્ય :

૧. દેવોનું આયુષ્ય ૨. મનુષ્યનું આયુષ્ય
૩. તિર્યચનું આયુષ્ય ૪. નરકનું આયુષ્ય.

ચાર બંધ :

૧. પ્રકૃતિ બંધ ૨. સ્થિતિ બંધ ૩. રસ બંધ ૪. પ્રદેશ બંધ.

ચાર મન યોગ :

૧. સત્ય મનયોગ ૨. અસત્ય મનયોગ
૩. મિશ્ર મનયોગ ૪. વ્યવહાર મનયોગ.

ચાર વચનયોગ :

૧. સત્ય વચનયોગ ૨. અસત્ય વચનયોગ
૩. મિશ્ર વચનયોગ ૪. વ્યવહાર વચનયોગ.

વાયુકાયમાં ચાર શરીર :

૧. ઔદારિક શરીર ૨. વૈક્રિય શરીર
૩. તૈજસ શરીર ૪. કાર્મણ શરીર.

સં.પં. ગ-તીર્થમાં ચાર શરીર :

૧. ઔદારિક શરીર ૨. વૈક્રિય શરીર

૩. તેજસ શરીર

૪. કાર્મણ શરીર.

ચાર ધાતિ કર્મ :

૧. જ્ઞાના વરાણીય કર્મ

૨. દર્શના વરાણીય કર્મ

૩. મોહનીય કર્મ

૪. અંતરાય કર્મ.

ચાર અધાતિ કર્મ :

૧. વેદનીય કર્મ

૨. આયુષ્ય કર્મ

૩. નામ કર્મ

૪. ગોત્ર કર્મ.

ચાર સદ્ગુણ :

૧. પરમાર્થ સંસ્તવ

૨. પરમાર્થ જ્ઞાતૃસેવન

૩. વ્યાપત્રવર્જન

૪. કુપ્તિવર્જન.

ચાર ઉપદેશ :

૧. દ્રવ્યાનું યોગ

૨. ચરાણાનું યોગ

૩. ગણિતાનું યોગ

૪. ધર્મકથાનું યોગ.

પાંચ વસ્તુ વર્ણન

સમ્યક્ત્વના ૫ લક્ષણ :

૧. શમ-કષાયની શાંતિ

૨. સંવેગ-મોક્ષ સુખની ઈચ્છા

૩. નિર્વેદ-સંસાર ઉપર કંટાળો

૪. અનુકંપા-દયાળુ ભાવ

૫. આસ્તિકતા-શ્રદ્ધા રાખવી

પાંચ મિથ્યાત્વ :

૧. અભિગ્રહિક-કુધર્મને છોડે નહિ

૨. અનભિગ્રહિક-સર્વધર્મોને એક સરખા માનવા

૩. આભિનિવેશિક-ખોટું જાણવા છતાં છોડે નહિ

૪. સાંશયિક-વીતરાગ વચન પર શંકા

૫. અનાભોગિક-સાચુ ખોટું કંઈ સમજે નહિ

પાંચ ક્રિયા :

૧. વિષ ક્રિયા-આ લોકમાં સુખ મેળવવાની ઈચ્છા

૨. ગરલ ક્રિયા-પરભવના સુખ માટે કરે

૩. અનનુષ્ઠાન ક્રિયા-ઉપયોગ શૂન્ય થતી ક્રિયા
૪. તદ્દલેતુ ક્રિયા-શુદ્ધના નામે થતી અશુદ્ધ ક્રિયા
૫. અમૃત ક્રિયા-મોક્ષના માટે થતી ક્રિયા

પાંચ મહાવ્રત :

૧. પ્રાણાતિપાત વિરમાણ મહાવ્રત	૨. મૃષાવાદ વિરમાણ મહાવ્રત
૩. અદ્વૈતાદાન વિરમાણ મહાવ્રત	૪. મૈથુન વિરમાણ મહાવ્રત
૫. પરિગ્રહ વિરમાણ મહાવ્રત	

દેવના પાંચ પ્રકાર :

૧. ભવ્ય, દ્રવ્ય દેવ-ભાવી દેવ	૨. નર દેવ-ચક્રવર્તી વિગેરે
૩. ધર્મ દેવ-સાધુ વિગેરે	૪. ભાવ દેવ-દેવતાઓ
૫. દેવાધિ દેવ-તીર્થંકર	

કૃષ્ણના પાંચ ભવ :

૧. કૃષ્ણ વાસુદેવ	૨. ત્રીજી નારક	૩. મનુષ્ય
૪. વૈમાનિક દેવ	૫. અમમ ૧૨માં જિન ભગવાન	

મનુષ્યને પાંચ શરીર :

૧. ઔદારિક શરીર	૨. વૈક્રિય શરીર	૩. આહારક શરીર
૪. તેજસ શરીર	૫. કાર્મણ શરીર	

પાંચ પાત્ર :

૧. તીર્થંકર દેવ	૨. સાધુ ભગવંત	૩. વ્રતધારી શ્રાવક
૪. સમક્ષિ દષ્ટિ શ્રાવક	૫. અન્ય વ્યક્તિ	

પાંચ મેરૂ :

૧. સુદર્શન મેરૂ	૨. વિજય મેરૂ	૩. અચલ મેરૂ
૪. મંદર મેરૂ	૫. વિદ્યુન્માલિ મેરૂ	

પાંચ દૂષણ :

૧. શંકા દૂષણ	૨. કાંક્ષા દૂષણ	૩. વિચિકિત્સા દૂષણ
૪. મિથ્યાદ્રષ્ટિ પ્રશંસા	૫. મિથ્યાદ્રષ્ટિ સંસ્તવ	

પંચાગી :

૧. મૂળસૂત્ર ૨. નિર્યુક્તિ ૩. ભાષ્ય ૪. ચુર્ણી ૫. વૃત્તિ

છ વસ્તુ વર્ણન

છ આવશ્યક :

૧. સામાયિક,	૨. ચઉવીસત્યો,	૩. વાંદણા,
૪. પરિક્રમણું,	૫. કાઉસ્સગ્ગ,	૬. પરચક્ષાણ

છ લેખા :

૧. કૃષ્ણ લેખા,	૨. નીલ લેખા,	૩. કાપોત લેખા,
૪. તેજ લેખા,	૫. પદ્મ લેખા,	૬. શુક્લ લેખા

છ વિગઈ :

૧. ઘી,	૨. દુધ,	૩. દહીં,
૪. તેલ,	૫. ગોળ,	૬. કડાવિગઈ

છ કાય :

૧. પૃથ્વીકાય,	૨. અપ્કાય,	૩. તેઉકાય,
૪. વાઉકાય,	૫. વનસ્પતિકાય,	૬. ત્રસકાય

છ પર્યાપ્તિ :

૧. આહાર પર્યાપ્તિ,	૨. શરીર પર્યાપ્તિ,	૩. ઈન્દ્રિય પર્યાપ્તિ,
૪. શ્વાસોચ્છવાસ પર્યાપ્તિ,	૫. ભાષા પર્યાપ્તિ,	૬. મનઃ પર્યાપ્તિ

છ'રી :

૧. એકાહારી,	૨. ભૂમિસંધારી,	૩. સમકિતધારી,
૪. પાદચારી,	૫. બ્રહ્મચારી,	૬. સચિતપરિહારી

છ દ્રવ્ય :

૧. ધર્માસ્તિકાય,	૨. અધર્માસ્તિકાય,	૩. આકાશાસ્તિકાય,
૪. પુદ્ગલાસ્તિકાય,	૫. જીવાસ્તિકાય,	૬. કાળ

છ બાહ્યતપ :

૧. આશુસાગ,	૨. ઉણોદરી,	૩. વૃત્તિસંક્ષેપ,
૪. રસ ત્યાગ,	૫. કાયકલેશ,	૬. સંલીનતા

છ અભ્યંતરતપ :

૧. પ્રાયશ્ચિત,	૨. વિનય,	૩. વૈયાવચ્ચ,
૪. સ્વાધ્યાય,	૫. ધ્યાન,	૬. કાઉસ્સગ્ગ

છ લિંગ :

૧. કૃતપ્રત કર્મા,	૨. શીલવાન,	૩. ગુણવાન,
૪. ઋજુવ્યવહારી,	૫. ગુરુશુશ્રૂષા,	૬. પ્રવચન કુશળ

મિથ્યાત્વના છ પ્રકાર :

૧. લૌકિક દેવગત,	૨. લૌકિક ગુરુદત્ત,	૩. લૌકિક પર્વગત,
૪. લોકોત્તર દેવગત,	૫. લોકોત્તર ગુરુદત્ત,	૬. લોકોત્તર પર્વગત

છ સંઘયાણ :

૧. વજ્ર રૂષભનારાય સંઘયાણ,	૨. રૂષભ નારાય સંઘયાણ,
૩. નારાય સંઘયાણ,	૪. અર્ધ નારાય સંઘયાણ,
૫. કિલીકા સંઘયાણ	૬. સેવાર્ત સંઘયાણ

છ સંસ્થાન :

૧. સમચતુરત્ર સંસ્થાન,	૨. ન્યગ્રોધ પરિમંડાણ સંસ્થાન,
૩. સાદી સંસ્થાન,	૪. કુબ્જ સંસ્થાન,
૫. વામન સંસ્થાન,	૬. હુંડક સંસ્થાન

છ આરામાં સિદ્ધગિરીનું પ્રમાણ :

૧. પહેલે આરે ૮૦ યોજન,	૨. બીજે આરે ૭૦ યોજન,
૩. ત્રીજે આરે ૬૦ યોજન,	૪. ચોથે આરે ૫૦ યોજન,
૫. પાંચમે આરે ૧૨ યોજન,	૬. છઠ્ઠે આરે ૭ હાથ

છ અઢાઈ :

૧. કાર્તિક ચૌમાસી અઢાઈ,	૨. ફાગણ ચૌમાસી અઢાઈ,

૩. અષાઢ માસ ચૌમાસિ અઠાઈ, ૪. ચૈત્ર માસની શાશ્વતિ ઓળી,
૫. આસો માસની શાશ્વતિ ઓળી, ૬. પઢૂષણા મહાપર્વની અઠાઈ

છ નાશ કરે :

૧. આળસ-સુખનો નાશ કરે, ૨. કુસંપ-લક્ષ્મીનો નાશ કરે,
૩. લડાઈ-જનમાલનો નાશ કરે, ૪. મિતાહાર-રોગનો નાશ કરે,
૫. સફળતા-શત્રુનો નાશ કરે, ૬. તપ-પાપનો નાશ કરે

મનુષ્યમાંથી આવેલાના લક્ષણ :

૧. સોભાગી હોય, ૨. મીઠાવચનવાલો હોય, ૩. દાતાર હોય,
૪. સરળ હોય ૫. ચતુર હોય, ૬. ચતુરની સાથે પ્રીતિવાળો હોય

નરકમાંથી આવેલાનાં લક્ષણ :

૧. દુભાગી, ૨. ક્લેસી, ૩. રોગી,
૪. અત્યંત ભયવાળો, ૫. અત્યંત આરંભી હોય, ૬. ઘણો ક્રોધી હોય

તીર્થમાંથી આવેલાનાં લક્ષણ :

૧. લોભી, ૨. કપટી, ૩. જૂઠો
૪. અતિશુદ્ધાવાળો હોય, ૫. મૂર્ખ હોય, ૬. મૂર્ખની જોડે પ્રીતિવાળો હોય

દેવમાંથી આવેલાના લક્ષણ :

૧. સત્યવાદી હોય, ૨. દ્રઢ ધર્મી હોય, ૩. દેવ ગુરુનો ભક્ત હોય,
૪. ધનવાન હોય, ૫. રૂપવાન હોય, ૬. પંડિત હોય

છ વર્ષધર પર્વતો :

૧. હિમવંતગીરી પર્વત, ૨. મહાહિમવંત પર્વત, ૩. નિષદ્ય પર્વત,
૪. નીલવંત પર્વત, ૫. રૂક્મી પર્વત, ૬. શિખરી પર્વત

છ સ્થાનો :

૧. જીવ છે, ૨. તે નિત્ય છે,
૩. શુભાશુભ કર્મનો કર્તા છે, ૪. તે શુભાશુભકર્મનો ભોક્તા છે,
૫. તે સર્વ કર્મનો નાશ કરી મોક્ષ મેળવે છે, ૬. મોક્ષનો ઉપાય સદ્ધર્મ છે.

છ આગાર :

૧. રાજભિયોગ,	૨. ગરગાભિયોગ,	૩. બલાભિયોગ,
૪. દેવાભિયોગ,	૫. ગુરુનિગ્રહ,	૬. વૃત્તિખાતર

આઠ વસ્તુ વર્ણન

સાત ક્ષેત્ર :

૧. જિન મંદિર,	૨. જિન પ્રતિમા,	૩. જૈનાગમ,	૪. સાધુ,
૫. સાધ્વી,	૬. શ્રાવક,	૭. શ્રાવિકા	

સાત વ્યસન :

૧. જુગાર,	૨. માંસ,	૩. દારૂ,	૪. પરસ્ત્રી,
૫. વેશ્યા,	૬. ચોરી,	૭. શિકાર	

સાત ભય :

૧. ઈલલોક ભય,	૨. પરલોક ભય,	૩. આદાન ભય,	૪. અકસ્માત ભય,
૫. આજીવીકા ભય,	૬. મરાણ ભય,	૭. અપયશ ભય	

સાત નય :

૧. નેગમ નય,	૨. સંગ્રહ નય,	૩. વ્યવહાર નય,	૪. જીજ્ઞસૂત્રનય,
૫. સત્પદ નય,	૬. સમભિરૂઢનય,	૭. અવંભુ નય	

સાત કુલકરો :

૧. વિમલવાહન,	૨. ચક્ષુમાન,	૩. યશસ્વી,	૪. અભીચંદ્ર,
૫. પ્રસેનજીત,	૬. મરૂદેવ,	૭. નાભિરાજ	

સાત મરાગ ક્ષેત્ર :

૧. કુશિષ્ય,	૨. કુ શ્રાવકો,	૩. ચોર,	૪. અગ્નિ,
૫. પાણી,	૬. મુષક,	૭. ધાડપાડુ.	

સાત નરક :

૧. રત્નપ્રભા,	૨. શર્કરાપ્રભા,	૩. વાલુકાપ્રભા,	૪. પંકપ્રભા
૫. ધુમપ્રભા,	૬. તમઃ પ્રભા,	૭. તમઃ તમઃ પ્રભા	

સાત પદવીઓ :

૧. આચાર્ય,	૨. ઉપાધ્યાય,	૩. સ્થવિર,	૪. પ્રવર્તક,
૫. ગણી,	૬. ગણધર,	૭. ગણાવચ્છ	

સાધુનું મોન :

૧. પ્રતિક્રમણે,	૨. ગમણે,	૩. ભોજને,	૪. પડિલેહણે,
૫. વડીનીતિ,	૬. લઘુનીતિ,	૭. શ્રહણે	

સાધુની ભાષા :

૧. થોડું,	૨. મીઠું,	૩. મધુર,	૪. વિચારી,
૫. કામ પડે,	૬. નિરવદ્ય,	૭. કપટ રહિત	

સાત ગૌચરી :

૧. ક્ષીર ગૌચરી,	૨. અમૃત ગૌચરી,	૩. મધુકર ગૌચરી,	૪. ગૌ ગૌચરી,
૫. રૂદ્ર ગૌચરી,	૬. અજગર ગૌચરી,	૭. ગદ્દા ગૌચરી	

સાત પ્રકારે આયુષ્ય તુટે :

૧. રાગથી,	૨. ભયથી,	૩. શસ્ત્રોથી,	૪. મંત્રથી,
૫. ઘણા આહારથી,	૬. દુઃખથી,	૭. પડવાથી	

સાત માંડલી :

૧. સૂત્ર માંડલી,	૨. અર્થ માંડલી,	૩. ભોજન માંડલી,	૪. પ્રતિલેખન માંડલી,
૫. આવશ્યક માંડલી,	૬. સ્વાધ્યાય માંડલી,	૭. સંધારાપોરસી માંડલી	

સાત વાર ચૈત્યવંદન :

૧. રાઈપ્રતિક્રમણમાં,	૨. વિશાળ લોચનનું,
૩. દેરાસરમાં,	૪. પચ્ચક્ષ્ણાણ પાળતાં,
૫. આહાર કર્યા પછી,	૬. દેવસિક પ્રતિક્રમણનું,
૭. સંધારાપોરીસીમાં	

સાત પાપનું ફળ :

૧. રોગ ફળ,	૨. શોક ફળ,	૩. પરિતાપ ફળ,	૪. દુઃખ ફળ,
૫. વ્યસન ફળ,	૬. વધ ફળ,	૭. બંધન ફળ	

સાત જૈન મત :

૧. સર્વજ્ઞ મત, ૨. ધર્મ મત, ૩. તત્ત્વ મત, ૪. અર્થ મત,
૫. પ્રમાણ મત, ૬. પ્રતિભા મત, ૭. સિદ્ધ મત

સાત વિનય :

૧. જ્ઞાન વિનય, ૨. દર્શન વિનય, ૩. ચારિત્ર વિનય, ૪. મનયોગ વિનય,
૫. વચનયોગ વિનય, ૬. કાયયોગ વિનય, ૭. ઉપચાર વિનય

પૂજા વિષે સાત પવિત્રતા :

૧. શરીર પવિત્ર રાખવું, ૨. વસ્ત્રો ચોખ્ખા રાખવા,
૩. સારા વિચારો રાખવા, ૪. દહેરાસરની જમીન સારી રાખવી,
૫. પૂજાની સામગ્રી શુદ્ધ રાખવી, ૬. વિધિ પ્રમાણે પૂજા કરવી,
૭. પૂજાની વસ્તુઓ પ્રમાણિકપણાથી ઉપાર્જન કરેલા પૈસાથી લાવવી

સાત ક્ષેત્ર :

૧. ભરત ક્ષેત્ર, ૨. હિમવંત ક્ષેત્ર, ૩. હરિવર્ષ ક્ષેત્ર, ૪. મહાવિદેહ ક્ષેત્ર,
૫. રમ્ય ક્ષેત્ર, ૬. હિરણ્યવંત ક્ષેત્ર, ૭. ઐરાવત ક્ષેત્ર

સાત સમુદ્ધાત :

૧. વેદના સમુદ્ધાત, ૨. કષાય સમુદ્ધાત, ૩. મરાણ સમુદ્ધાત,
૪. વૈક્રિય સમુદ્ધાત, ૫. તેજસ સમુદ્ધાત, ૬. આહારક સમુદ્ધાત,
૭. કેવલિ સમુદ્ધાત

સાત કાયયોગ :

૧. ઔદારિક કાયયોગ, ૨. ઔહારિક મિશ્ર કાયયોગ, ૩. વૈક્રિય કાયયોગ,
૪. વૈક્રિય મિશ્ર કાયયોગ, ૫. આહારક કાયયોગ, ૬. આહારક મિશ્ર કાયયોગ,
૭. તેજસ કાર્મણ કાયયોગ

દેવો કોનું અપહરાણ ન કરે :

૧. વિશુદ્ધ બ્રહ્મચર્ય પાળનાર, ૨. અંતકૃત કેવળીનું, ૩. આહારક શરીરનું,
૪. પૂલાક નિર્ગ્રંથનું, ૫. પરિહાર વિશુદ્ધ ચારિત્રવાળાનું,
૬. ચૌદ પૂર્વીનું, ૭. અપ્રમત મુનિનું

સાત ચક્ર :

૧. અશોક ચક્ર,	૨. સુદર્શન ચક્ર,	૩. ચક્ર રત્ન,	૪. ધર્મ ચક્ર,
૫. કાળ ચક્ર,	૬. સંસાર ચક્ર,	૭. સિદ્ધ ચક્ર	

સાત ગરુડાં :

૧. પાણી ગળવાનું,	૨. ઘી ગળવાનું,	૩. તેલ ગળવાનું,	૪. છાશ ગળવાનું,
૫. દૂધ ગળવાનું,	૬. ઉકાળેલું પાણી ગળવાનું,	૭. આટો ચાળવાનું	

આઠ વસ્તુ વર્ણન

આઠ માંગલીક :

૧. સાધીઓ,	૨. શ્રીવત્સ,	૩. કુંભ,	૪. ભદ્રાસન,
૫. નંદાવર્ત,	૬. મિનયુગ,	૭. દર્પણ,	૮. વર્ધમાન

આઠ કર્મ :

૧. જ્ઞાનાવરણીય,	૨. દર્શનાવરણીય,	૩. વેદનીય,	૪. મોહનીય,
૫. આયુષ્ય,	૬. નામ,	૭. ગોત્ર,	૮. અંતરાય

આઠ પૂજા :

૧. જળ પૂજા,	૨. ચંદન પૂજા,	૩. ફૂલ પૂજા,	૪. ધૂપ પૂજા,
૫. દીપક પૂજા,	૬. અક્ષત પૂજા,	૭. નૈવેદ્ય પૂજા,	૮. ફળ પૂજા

આઠ મદ :

૧. જાતિનો મદ,	૨. કુળનો મદ,	૩. બળનો મદ,	૪. રૂપનો મદ,
૫. તપનો મદ,	૬. ઋદ્ધિનો મદ,	૭. વિદ્યાનો મદ,	૮. લાભનો મદ

સિદ્ધિના આઠ ગુણ :

૧. અનંત જ્ઞાન,	૨. અનંત દર્શન,	૩. અનંત ચારિત્ર,	૪. અનંત વીર્ય,
૫. અવ્યાબાધ સુખ,	૬. અક્ષયસ્થિતિ,	૭. અરૂપિપણું,	૮. અગુરૂલધુ

આઠ દોષ :

૧. ખેદ,	૨. ઉદ્વેગ,	૩. ભ્રમ,	૪. અશાંતિ,
૫. ક્રોધ,	૬. આસંગ,	૭. અન્યમુદ્,	૮. રોગ

આઠ કેવળી :

૧. ભરતચક્રી,	૨. આદિત્યયશા	૩. મયાયશ	૪. બળભદ્ર,
૫. બળવીર્ય,	૬. કીર્તિવીર્ય,	૭. જળવીર્ય,	૮. દંડવીર્ય

૮ કર્મવર્જાણા :

૧. ઔદારિક,	૨. વૈક્રિય,	૩. આહારક,	૪. તેજસ,
૫. ભાષા,	૬. શ્વાસોચ્છવાસ,	૭. મન,	૮. કાર્મણ

આઠ સિધ્ધિ :

૧. અણીમા,	૨. મહીમા,	૩. લધીમા,	૪. ગરીમા,
૫. પ્રાપ્તિ શક્તિ,	૬. પ્રાકાશ્ય શક્તિ,	૭. ઈસીત્વ,	૮. વસીત્વ

મોતીની ઉત્પત્તિ :

૧. હાથીના કુંભ સ્થળમાં,	૨. શંખમાં,	૩. માછલીના મુખમાં,
૪. વાંસમાં,	૫. વાણરની દાઢમાં,	૬. ચાંદીના મસ્તક ઉપર,
૭. મેઘમાં,	૮. છીપમાં	

આઠ પ્રભાવકો :

૧. પ્રાવચનિક,	૨. ધર્મકથી,	૩. વાદી,	૪. નેમ્મિત્તિક,
૫. તપસ્વી,	૬. વિદ્યાવાન,	૭. સિધ્ધ,	૮. કવિ

આઠ દયા :

૧. દ્રવ્ય દયા,	૨. ભાવ દયા,	૩. સ્વ દયા,	૪. પર દયા,
૫. સ્વરૂપ દયા,	૬. અનુબંધ દયા,	૭. વ્યવહાર દયા,	૮. નિશ્ચય દયા

નવ વસ્તુ વર્ણન

નવ પદ :

૧. અરિહંત,	૨. સિધ્ધ,	૩. આચાર્ય,
૪. ઉપાધ્યાય,	૫. સાધુ,	૬. દર્શન,
૭. જ્ઞાન,	૮. ચારિત્ર,	૯. તપ

નવ તત્ત્વ :

૧. જીવ,	૨. અજીવ,	૩. પુણ્ય,

૪. પાપ,
૭. નિર્જરા,

૫. આશ્રવ,
૮. બંધ,

૬. સંવર,
૯. મોક્ષ

નવ નોકધાય :

૧. હાસ્ય,
૪. ભય,
૭. પુરૂષ વેદ,

૨. રતિ,
૫. શોક,
૮. સ્ત્રી વેદ,

૩. અરતિ,
૬. જુગુપ્સા,
૯. નપુંસક વેદ

વર્તમાન યોવીસીના નવ વાસુદેવ :

૧. ત્રીપૃષ્ઠ,
૪. પુરૂષોત્તમ,
૭. દત્ત,

૨. દ્વિપૃષ્ઠ,
૫. પુરૂષસિંહ,
૮. લક્ષ્મણ,

૩. સ્વયંવર,
૬. પુરૂષપુંડરીક,
૯. કૃષ્ણ

વર્તમાન યોવીસીના નવ પ્રતિ વાસુદેવ :

૧. અશ્વગ્રીવ,
૪. મધુ,
૭. પ્રહ્લાદ,

૨. તારક,
૫. નિષ્કુંભ,
૮. રાવણ,

૩. મેરક,
૬. બલી,
૯. જરાસંઘ

વર્તમાન યોવીસીના નવ બળદેવ :

૧. શ્રી અચલ,
૪. સુપ્રભ,
૭. નંદન,

૨. શ્રી વિજય,
૫. સુદર્શન,
૮. પદ્મ,

૩. ભદ્ર,
૬. આનંદન,
૯. બલરામ

આવતી યોવીસીના નવ વાસુદેવ :

૧. નંદી,
૪. બાહુ,
૭. બલ,

૨. નંદીબીલ,
૫. અતિબલ,
૮. દ્વિપૃષ્ઠ,

૩. સુંદર,
૬. મહાબલ,
૯. ત્રીપૃષ્ઠ

આવતી યોવીસીના નવ પ્રતિ વાસુદેવ :

૧. તિલક,
૪. કેસરી,
૭. અપરાજિત,

૨. લોહજંગ,
૫. બલી,
૮. ભીમ,

૩. વજ્રજંગ,
૬. પ્રહ્લાદ,
૯. સુગ્રીવ

આવતી થોવીસીના નવ બળદેવ :

૧. જ્યંત,	૨. અજીત,	૩. ધર્મ,
૪. સુપ્રભવ,	૫. સુદર્શન,	૬. આનંદન,
૭. નંદન,	૮. પદ્મ,	૯. સંકર્ષણ

નવ નિન્હવો :

૧. જમાલી,	૨. તિષ્ઠુગુમ,	૩. આષાઢાચાર્ય,
૪. અશ્વમિત્રાચાર્ય,	૫. ગંગાચાર્ય,	૬. રોહગુપ્ત,
૭. ગોષ્ઠામાહિલ,	૮. શિવભુતિ,	૯. લંકામતિ

નવ તીર્થકર પદ પામ્યા :

૧. સુલસા,	૨. શ્રેણીક,	૩. ઉદાધી,
૪. શંખ,	૫. શતક,	૬. સુપાસ,
૭. દઢાયુ,	૮. પોટીલ,	૯. રેવતી

નવ શ્રૈવેયક :

૧. સુદર્શન,	૨. સુપ્રતિબદ્ધ,	૩. મનોરમ,
૪. સર્વતોભદ્ર,	૫. સુવિશાલ,	૬. સુમનસ,
૭. સોમનસ,	૮. પ્રિયંકર,	૯. નંદીકર

નવ લોકાંતિક દેવો :

૧. સારસ્વર,	૨. આદિત્ય,	૩. વહ્નિ,
૪. અરૂણ,	૫. ગર્દતોય,	૬. તૃપિત,
૭. અવ્યાબાધ,	૮. મરૂત,	૯. અરિષ્ટ

નવ પ્રકારે પુણ્ય બંધ :

૧. પાત્રને અન્ન આપવાથી,	૨. પાત્રને પાણી આપવાથી,	૩. પાત્રને સ્થાન આપવાથી
૪. પાત્રને શયન આપવાથી,	૫. પાત્રને વસ્ત્ર આપવાથી,	૬. મનના શુભ સંકલ્પથી,
૭. વચનના શુભ વ્યાપારથી,	૮. કાયાના શુભ વ્યાપારથી,	૯. દેવ ગુરુને નમસ્કારથી

મોક્ષના નવ ભેદ :

૧. સત્પદ્ પ્રરૂપણા,	૨. દ્રવ્યભાવ પ્રરૂપણા,	૩. ક્ષેત્ર પ્રરૂપણા,

૪. સ્પર્શના પ્રરૂપણા,	૫. કાળ પ્રરૂપણા,	૬. અંતર પ્રરૂપણા,
૭. ભાગ પ્રરૂપણા,	૮. ભાવ પ્રરૂપણા,	૯. અલ્પબહુત્વ પ્રરૂપણા

નવ નિધાન :

૧. નેસર્ગ નિધાન,	૨. પાંડુક નિધાન,	૩. પિંગલ નિધાન,
૪. કાળ નિધાન,	૫. મહાકાળ નિધાન,	૬. માણવક નિધાન,
૭. સર્વરત્નક નિધાન,	૮. મહાપદ્મ નિધાન,	૯. શંખ નિધાન

દશ વસ્તુ વર્ણન

૧૦ યતિ ધર્મ :

૧. ક્ષમા,	૨. માર્દવ,	૩. આર્જવ,	૪. મુક્તિ,
૫. તપ,	૬. સંયમ,	૭. સત્ય,	૮. શૌચ,
૯. આક્રિયન્ય,	૧૦. બ્રહ્મચર્ય		

૧૦ આચાર : (કલ્પ)

૧. અચેલક કલ્પ,	૨. ઉદેશીક કલ્પ,	૩. શય્યાત્તર કલ્પ,	૪. રાજપિંડ કલ્પ,
૫. કૃતિકર્મ કલ્પ,	૬. વ્રત કલ્પ,	૭. જ્યેષ્ઠ કલ્પ,	૮. પ્રતિકમાણ કલ્પ,
૯. માસ કલ્પ,	૧૦. પર્યુષણ કલ્પ		

૧૦ કલ્પવૃક્ષ :

૧. મધ્યાંગ,	૨. ભુગાંગ,	૩. તુયાંગ,	૪. દીપ સીખાંગ,
૫. જ્યોતિષ્કાંગ,	૬. ચિત્રાંગ,	૭. ચિત્રરસ,	૮. મણ્યંગ,
૯. ગૃહાકાર,	૧૦. અનસ		

૧૦ વેદના :

૧. ભુખ,	૨. તરસ,	૩. ઠંડી,	૪. ગરમી,
૫. તાવ,	૬. ખાણજ,	૭. બળતરા,	૮. ભય,
૯. શોક,	૧૦. પરવશતા		

ત્રયનો દશકો :

૧. ત્રશ,	૨. બાદર,	૩. પચાપ્તિ,	૪. પ્રત્યેક,

૫. સ્થિર,	૬. શુભ,	૭. સૌભાગ્ય,	૮. સુસ્વર,
૯. આદેય,	૧૦. યશ		

સ્થાવરનો દશકો :

૧. સ્થાવર,	૨. સુક્ષ્મ,	૩. અપયામિ,	૪. સાધારણ,
૫. અસ્થિર,	૬. અશુભ,	૭. દુર્ભાગ્ય,	૮. દુશ્વર,
૯. અનાદેય,	૧૦. અપયશ		

૧૦ તીર્થગ જાતલક :

૧. અન્ન જાતલક,	૨. પાન જાતલક,	૩. વસ્ત્ર જાતલક,	૪. લોણ જાતલક,
૫. પુષ્પ જાતલક,	૬. ફળ જાતલક,	૭. પુષ્પફળ જાતલક,	૮. શયન જાતલક,
૯. વિદ્યા જાતલક,	૧૦. અવિચત જાતલક		

૧૦ ભવનપતિ :

૧. અસુરકુમાર,	૨. નાગકુમાર,	૩. સુવાર્ણકુમાર,	૪. વિદ્યુતકુમાર,
૫. અગ્નિકુમાર,	૬. દીપકુમાર,	૭. ઉદ્દેધ્ધીકુમાર,	૮. દિશીકુમાર,
૯. પવનકુમાર,	૧૦. મેઘકુમાર		

૧૦ પ્રાણ :

૧. સ્પર્શેન્દ્રિય,	૨. રસનેન્દ્રિય,	૩. ધ્રાણેન્દ્રિય,	૪. ચક્ષુરિન્દ્રિય,
૫. શ્રોતેન્દ્રિય,	૬. મનોબળ,	૭. વચનબળ,	૮. કાયબળ,
૯. શ્વાસ્થોશ્વાસ,	૧૦. આયુષ્ય		

૧૦ મિથ્યાત્વના પ્રકાર :

૧. ધર્મને અધર્મ કહેવો,	૨. અધર્મને ધર્મ કહેવો,	૩. માર્ગને ઉન્માર્ગ કહેવો,
૪. ઉન્માર્ગને માર્ગ કહેવો,	૫. સાધુને અસાધુ કહેવો,	૬. અસાધુને સાધુ કહેવો,
૭. જીવને અજીવ કહેવો,	૮. અજીવને જીવ કહેવો,	૯. મૂર્તને અમૂર્ત કહેવો,
૧૦. અમૂર્તને મૂર્ત કહેવો		

મહાવીર સ્વામીની ૧૦ સંપદા :

૧. સાધુઓ ૧૪૦૦૦ હતા,	૨. સાધ્વીઓ ૩૬૦૦૦ હતા,
૩. શ્રાવકો ૧૫૯૦૦૦ હતા,	૪. શ્રાવિકાઓ ૩૧૮૦૦૦ હતી,

૫. વેદિકીયો ૭૦૦ હતા,

૬. વાદીઓ ૪૦૦ હતા,

૭. અવધિજ્ઞાનીઓ ૧૩૦૦ હતા,

૮. મનઃ પર્યવજ્ઞાનીઓ ૫૦૦ હતા,

૯. કેવળજ્ઞાનીઓ ૭૦૦ હતા,

૧૦. ચૌદ પુર્વો ૩૦૦ હતા

શ્રી તે જ ભવમાં ન પામે :

૧. તીર્થંકર પદવી,

૨. ચક્રવર્તિપાણું,

૩. વાસુદેવપાણું,

૪. બળદેવપાણું,

૫. સંભિન્નશ્રોતાલબ્ધિ,

૬. ચારણલબ્ધિ,

૭. ચૌદપૂર્વ,

૮. ગણધરલબ્ધિ,

૯. પૂલાકલબ્ધિ,

૧૦. આહારક શરીર

પાર્શ્વનાથના ૧૦ ભવ :

૧. મરૂભૂતિ,

૨. હસ્તિનો,

૩. સહસ્રાર દેવલોકે,

૪. કરાણવેગ વિદ્યાધર,

૫. અચ્યુત દેવલોકે,

૬. વજ્રનાભ,

૭. શ્રેયેષકે

૮. સુવર્ણ બાહુરાજ,

૯. પ્રાણત દેવલોકે,

૧૦. પાર્શ્વનાથ ભગવાન

૧૦ આસાતના :

૧. દેરાસરમાં તંબોલ ખાવું-પાન ચાવતા દેરાસરમાં જવું, ૨. દેરાસરમાં પાણી પીવું,

૩. દેરાસરમાં ભોજન કરવું,

૪. દહેરાસરમાં જોડાં પહેરવાં,

૫. દહેરાસરમાં મૈથુન સેવવું,

૬. દહેરાસરમાં સૂઈ જવું,

૭. દહેરાસરમાં થુંકવું-બળખો નાખવો,

૮. દહેરાસરમાં પેશાબ કરવો

૯. દહેરાસરમાં ઝાડે જવું,

૧૦. દહેરાસરમાં જૂગાર રમવો

૧૦ પ્રાયશ્ચિત તપ :

૧. આલોચના પ્રાયશ્ચિત, ૨. પ્રતિક્રમાણ પ્રાયશ્ચિત, ૩. મિશ્ર પ્રાયશ્ચિત,

૪. વિવેક પ્રાયશ્ચિત,

૫. કાયોત્સર્ગ પ્રાયશ્ચિત,

૬. તપ પ્રાયશ્ચિત,

૭. છંદ પ્રાયશ્ચિત,

૮. મૂલ પ્રાયશ્ચિત,

૯. અનવસ્થાપ્ય પ્રાયશ્ચિત,

૧૦. પારાયિત પ્રાયશ્ચિત

૧૦ વૈયાવૃત્ય :

૧. આચાર્યનું વૈયાવૃત્ય કરવું તે,

૨. ઉપાધ્યાયની સેવા કરવી તે,

૩. તપસ્વીની સેવા કરવી તે,
 ૪. જ્ઞાન, દીક્ષા, પચાઈ અને વય વડે મોટાની સેવા,
 ૫. ગ્લાન-માંદા સાધુની સેવા કરવી, ૬. નવ દીક્ષિત શિષ્યની સેવા કરવી,
 ૭. એક મંડલીમાં ગોચરીના વ્યવહારવાળાની સેવા,
 ૮. ગણની સેવા કરવી,
 ૯. કુલની સેવા કરવી (ચંદ્રકુલ), ૧૦. સંઘની સેવા કરવી

મનના ૧૦ દોષ :

૧. શત્રુને જોઈને દ્વેષ કરે, ૨. અવિવેકથી સામાયિક કરે, ૩. તત્ત્વનો વિચાર ન કરે,
 ૪. ખેદ ધારણ કરે, ૫. યશની ઈચ્છા કરે, ૬. વિનય ન કરે,
 ૭. ભય ચિંતવે, ૮. વ્યાપાર ચિંતવે, ૯. ક્ષણનો સંદેહ કરે,
 ૧૦. નિયાણું કરે

વચનના ૧૦ દોષ :

૧. ખરાબ વચન બોલે, ૨. ટુંકારો કરે, ૩. પાપની આજ્ઞા કરે,
 ૪. લવારો કરે, ૫. કઝીયો કરે, ૬. આગતા સ્વાગતા કરે,
 ૭. ગાળ દે, ૮. બાળકને રમાડે, ૯. ધર્મ સિવાયની વાતો કરે,
 ૧૦. મશ્કરી કરે

૧૦ અનંતી વસ્તુઓ :

૧. સિધ્ધતા જીવો, ૨. નિગોદ, ૩. કાળ,
 ૪. પુદ્ગલ, ૫. આકાશ પ્રદેશ, ૬. કેવળજ્ઞાની,
 ૭. કેવળ દર્શની, ૮. વનસ્પતિ, ૯. પરમાણુ,
 ૧૦. અલોક

દીક્ષા લેવાનાં દસ કારણો :

- (૧) પોતાની ઈચ્છાથી (૨) રોષ
 (૩) વૃધ્ધાવસ્થાથી (૪) જાતિસ્મરણ જ્ઞાનથી
 (૫) તૃષ્ણાથી કપીલ પરે (૬) ગુરૂ ઉપદેશથી આદિનાથના ૯૮ પુત્રો પરે
 (૭) દેવ આયુ ઓછું કહેવાથી (૮) મોહથી

(૯) રોગ થવાથી

(૧૦) કોઈ માને નહિ તેનાથી કંટાળી ને

સમ્યક્ત્વના ૧૦ પ્રકાર :

(૧) નિસર્ગરૂચિ	(૨) ઉપદેશરૂચિ	(૩) આજ્ઞારૂચિ
(૪) સૂત્રરૂચિ	(૫) બીજરૂચિ	(૬) અભિગમરૂચિ
(૭) વિસ્તારરૂચિ	(૮) ક્રિયારૂચિ	(૯) સંક્ષેપરૂચિ
(૧૦) ધર્મરૂચિ		

દસ પ્રકારનો ગુરૂનો વિનય :

(૧) ગુરૂનો સત્કાર કરવો	(૨) ગુરૂ આવેથી ઊભા થવું
(૩) ગુરૂને માન આપવું	(૪) ગુરૂને બેસવા માટે આસન આપવું
(૫) ગુરૂને આસન પાથરી આપવું	(૬) ગુરૂ વંદન કરવું
(૭) ગુરૂની સામે બે હાથ જોડી સેવાની આજ્ઞા માંગવી	
(૮) ગુરૂનો અભિપ્રાય જાણી, તે પ્રમાણે વર્તન કરવું	
(૯) ગુરૂની સેવા કરવી	(૧૦) ગુરૂની પાછળ ચાલવું.

દશનો વિનય કરવો :

(૧) અરિહંત	(૨) સિધ્ધ	(૩) દહેરાસર	(૪) શ્રુત
(૫) ધર્મ	(૬) સાધુ	(૭) આચાર્ય	(૮) ઉપાધ્યાય
(૯) પ્રવચન	(૧૦) દર્શન		

અગ્યાદ વસ્તુ વર્ણન

૧૧ ગાગધર :

૧. ઈન્દ્રભૂતિ,	૨. અગ્નિભૂતિ,	૩. વાયુભૂતિ,
૪. વ્યક્તભૂતિ,	૫. સુધર્માસ્વામી,	૬. મંડીત,
૭. મૌર્યપુત્ર,	૮. અકંપિત,	૯. અચલભ્રાતા,
૧૦. મેતાર્ય,	૧૧. પ્રભાસ	

૧૧ પડિમા :

૧. દર્શન પડિમા,	૨. વ્રત પડિમા,	૩. સામાયિક પડિમા,
૪. ધૌષધ પડિમા,	૫. કાથોત્સર્ગ પડિમા,	૬. બ્રહ્મચર્ય પડિમા,

૭. સચિત પડિમા,

૮. સ્વકીય પડિમા,

૯. અન્યથી પડિમા,

૧૦. સ્વર્થ પડિમા,

૧૧. શ્રમાણપડિમા

ભવાભિનંદી જીવોનાં ૧૧ લક્ષણ :

૧. આહારને અર્થે ધર્મ કરાણી કરે,

૨. પૂજવાને અર્થે ધર્મ કરાણી કરે,

૩. ઉપધિના અર્થે ધર્મ કરાણી કરે,

૪. ઋદ્ધિ ગારવને અર્થે ધર્મ કરાણી કરે,

૫. ક્ષુદ્ર-અગંભીર હોય,

૬. લોભને વિષે આસક્ત હોય,

૭. દીન-પુદ્ગલ ભાવના વિયોગ કરીને રાંક, ૮. મત્સરી દેશવાળો,

૯. ભયવાન,

૧૦. શઠ,

૧૧. અજ્ઞાની

અગીયાર વાર્ષિક કર્તવ્ય :

૧. સંઘની પૂજા,

૨. સાધાર્મિક વાત્સલ્ય,

૩. ત્રણ પ્રકારની યાત્રા,

૪. સ્નાત્ર મહોત્સવ,

૫. દેવ દ્રવ્યની વૃદ્ધિ,

૬. મહાપૂજા,

૭. રાત્રીજગો, જાગરાણ

૮. જ્ઞાન પૂજા,

૯. ઉજમાણ,

૧૦. જિન શાસનની સેવા, ૧૧. આલોચના

વૈકિય લબ્ધિના ૧૧ પ્રકાર :

૧. આણુત્વ

આણુ જેવડું ઝીણું બારીક અત્યંત નાનું શરીર બનાવવાની શક્તિ

૨. મહત્વ

મેરૂથી પાણ મોટું શરીર બનાવવાની શક્તિ

૩. લઘુત્વ

વાયુથી પાણ હલકું શરીર બનાવવાની શક્તિ

૪. ગુરૂત્વ

વજ્ર કરતાં પાણ અતિશય ભારે શરીર બનાવવાની શક્તિ

૫. પ્રાપ્તિ શક્તિ

ભૂમિ ઉપર ઉભા રહીને એટલો બધો હાથ લંબાવે કે જેથી મેરૂ પર્વતના શિખરના અગ્ર ભાગને અડી શકે.

૬. પ્રાકામ્યશક્તિ

જેમ પાણીમાં પ્રવેશ કરે તેમ ભૂમિમાં પ્રવેશ કરીને ચાલવાની શક્તિ તેમજ પાણીમાં ડુબકી મારીને ઉપર તેમ ભૂમિમાં પાણ ડુબકી મારીને ઉપર તરી આવવાની શક્તિ

૭. ઈસિત્વશક્તિ

તીર્થંકર, ચક્રી કે ઈન્દ્ર સરખી ઋદ્ધિ વિકુરવવાની શક્તિ

૮. વસિત્વશક્તિ

સર્વ જીવોને વશ કરવાની શક્તિ

૯. અપ્રતિઘાતિત્વાશક્તિ જેમ સિધ્ધા સપાટ માર્ગમાં અડચડ વગર ચાલી શકાય છે,

તેમ વચ્ચે પર્વત વિગેરે નડતર આવવા છતાં અડચણ વગર ચાલી શકવાની શક્તિ

૧૦. અંતરધાનત્વશક્તિ અદ્રશ્ય અંતરધાન (અલોપ) થવાની શક્તિ

૧૧. કામરૂપિત્વશક્તિ એક સાથે અનેક રૂપો બનાવવાની શક્તિ

બાર વસ્તુ વર્ણન

અરિહંતના બાર ગુણ :

૧. અશોક વૃક્ષ,	૨. સુરપુષ્પ વૃષ્ટિ,	૩. દિવ્યધ્વની,
૪. ચામર,	૫. આસન,	૬. ભામંડલ,
૭. હુંદુભિ,	૮. છત્ર,	૯. અપાયાપગમાતિશય,
૧૦. જ્ઞાનાતિશય,	૧૧. પૂજાતિશય,	૧૨. વચનાતિશય

૧૨ ચક્રવર્તી :

૧. ભરત,	૨. સગર,	૩. મધવા,	૪. સનતકુમાર,
૫. શાંતિનાથ,	૬. કુંથુનાથ,	૭. અરનાથ	૮. સુભૂમ,
૯. મહાપદ્મ,	૧૦. હરિષેણ,	૧૧. જ્ય,	૧૨. બ્રહ્મદત્ત

શાંતિનાથ ભગવાનના ૧૨ ભવ :

૧. શ્રીષેણ રાજ,	૨. યુગલીયા,	૩. સૌધર્મ દેવ,
૪. વિદ્યાધર,	૫. પ્રાણતે દેવ,	૬. મહાવિદેહે,
૭. અચ્યુતે દેવ,	૮. વજ્રયુદ્ધચક્રી,	૯. શ્રૈવેયકે દેવ,
૧૦. મેઘરથ રાજ,	૧૧. સર્વાર્થ સિધ્ધે,	૧૨. શાંતિનાથ

બાર ભાવના :

૧. અનિત્ય ભાવના,	૨. અશરણ ભાવના,	૩. સંસાર ભાવના,
૪. એકત્વ ભાવના,	૫. અન્યત્વ ભાવના,	૬. અશુચિ ભાવના,
૭. આશ્રવ ભાવના,	૮. સંવર ભાવના,	૯. નિર્જરા ભાવના,
૧૦. લોકસ્ત્વભાવ ભાવના,	૧૧. બોધિદુર્લભ ભાવના,	૧૨. ધર્મ ભાવના

નિર્જરાના ૧૨ ભેદ :

૧. આણસાણ,	૨. ઉણોદરી,	૩. વૃત્તિસંક્ષેપ,

૪. રસ ત્યાગ,	૫. કાય કલેસ,	૬. સંલીનતા,
૭. પ્રાયશ્ચિત,	૮. વિનય,	૯. વૈયાવચ્ચ,
૧૦. સ્વાધ્યાય,	૧૧. ધ્યાન,	૧૨. કાઉસ્સગ્ગ

૧૨ ઉપયોગ :

૧. મતિજ્ઞાન ઉપયોગ,	૨. શ્રુત જ્ઞાન ઉપયોગ,	૩. અવધિ જ્ઞાન ઉપયોગ
૪. મનઃપર્યવજ્ઞાન ઉપયોગ,	૫. કેવળજ્ઞાન ઉપયોગ,	૬. ચક્ષુદર્શન ઉપયોગ,
૭. અચક્ષુ દર્શન ઉપયોગ	૮. અવધિ દર્શન ઉપયોગ,	૯. કેવળ દર્શન ઉપયોગ,
૧૦. મતિ અજ્ઞાન ઉપયોગ,	૧૧. શ્રુત અજ્ઞાન ઉપયોગ,	૧૨. વિભંગ જ્ઞાન ઉપયોગ

૧૨ પર્યદા :

૧. અગ્નિ દિશામાં સાધુ બેસે છે.	૨. અગ્નિ દિશામાં વૈમાનિક દેવી બેસે છે.
૩. અગ્નિ દિશામાં સાધ્વી બેસે છે.	૪. ઈશાન દિશામાં વૈમાનિક દેવી બેસે છે.
૫. ઈશાન દિશામાં પુરૂષો બેસે છે.	૬. ઈશાન દિશામાં સ્ત્રીઓ બેસે છે.
૭. વાયવ્ય દિશામાં ભવનપતિદેવ બેસે છે.	૮. વાયવ્ય દિશામાં જ્યોતિષી દેવ બેસે છે.
૯. વાયવ્ય દિશામાં વ્યંતર દેવી બેસે છે.	૧૦. નૈઋત્ય દિશામાં ભવનપતિ દેવ બેસે છે.
૧૧. નૈઋત્ય દિશામાં વ્યંતર દેવ બેસે છે.	૧૨. નૈઋત્ય દિશામાં જ્યોતિષી દેવ બેસે છે.

કાયાના ૧૨ દોષ :

૧. સ્થિર આસને ન બેસે,	૨. ચારે બાજુ જોયા કરે,	૩. પાપવાળું કામ કરે,
૪. આળસ મરડે,	૫. અવિનયથી બેસે,	૬. ભીંતનો ટેકો લઈ બેસે,
૭. શરીરનો મેલ ઉતારે,	૮. ખાણજ ખાણે,	૯. પગ ઉપર પગ ચઢાવે,
૧૦. અંગ ઉઘાડું રાખે,	૧૧. ચારે તરફથી શરીર ઢાંકે,	૧૨. નીક્રા લે

તેજ વસ્તુ વર્ણન

ઋષભદેવના ૧૩ ભવ :

૧. ધન સાર્થવાહનો,	૨. યુગલીયાનો,	૩. સૌધર્મ દેવલોક,	૪. મહાબળકુમાર,
૫. ઈશાન દેવલોક,	૬. વજ્રજંઘરાજ,	૭. યુગલીયા,	૮. સૌધર્મ દેવલોક,
૯. કેશવરાજ,	૧૦. અચ્યુતે દેવ,	૧૧. વજ્રનાભચક્રી,	૧૨. સર્વાર્થસિધ્ધ

૧૩. ઋષભદેવ

૧૩ કાઠીયા :

૧. આળસ,	૨. મોહ,	૩. અવિનય,	૪. અભિમાન,
૫. ક્રોધ,	૬. પ્રમાદ,	૭. કૃપાણ,	૮. ભય,
૯. શોક,	૧૦. અજ્ઞાન,	૧૧. વિકથા,	૧૨. કોતુક,
૧૩. વિષય			

સ્થાપનાચાર્યના ૧૩ બોલ :

૧. શુદ્ધ સ્વરૂપના ધારક	૨. ગુરુ જ્ઞાન મય,	૩. ગુરુ દર્શન મય,
૪. ગુરુ ચારિત્ર મય,	૫. ગુરુ શુદ્ધ શ્રદ્ધા મય,	૬. શુદ્ધ પ્રરૂપણા મય
૭. શુદ્ધ સ્પર્શનામય,	૮. ગુરુ પંચાચાર પાળે,	૯. ગુરુ પંચાચાર પળાવે,
૧૦. ગુરુ પંચાચાર અનુમોદે	૧૧. ગુરુ મન ગુપ્તિ,	૧૨. ગુરુ વચન ગુપ્તિ,
૧૩. ગુરુ કાય ગુપ્તિએ ગુપ્તા		

ચોદ વશ્તુ વર્ણન

ચોદ પૂર્વ :

૧. ઉત્પાદ પૂર્વ,	૨. અગ્રાયાણીય,	૩. વીર્ય પ્રવાદ,	૪. અસ્તિપ્રવાદ,
૫. જ્ઞાન પ્રવાદ,	૬. સત્ય પ્રવાદ,	૭. આત્મ પ્રવાદ,	૮. કર્મ પ્રવાદ,
૯. પ્રત્યાખ્યાન પ્રવાદ,	૧૦. વિદ્યા પ્રવાદ,	૧૧. કલ્યાણ પ્રવાદ,	૧૨. પ્રાણાવાય,
૧૩. ક્રિયાવિશાલ,	૧૪. લોક બિન્દુસાર		

ચોદ નિયમ :

૧. સચિત,	૨. દ્રવ્ય,	૩. વિગઈ,	૪. વાણહ,
૫. તંબોલ,	૬. વત્સ,	૭. કુસુમ,	૮. વાહણ,
૯. શયન,	૧૦. વિવેલન,	૧૧. બ્રહ્મચર્ય,	૧૨. દિશી,
૧૩. સ્નાન,	૧૪. ભક્તેશું		

૧૪ સ્વપ્ન :

૧. હાથી,	૨. વૃષભ,	૩. સિંહ,	૪. લક્ષ્મી,
૫. પુષ્પની માલા,	૬. ચંદ્ર,	૭. સૂર્ય,	૮. ધન,

૯. કળશ, ૧૦. પદ્મ સરોવર, ૧૧. સમુદ્ર, ૧૨. દેવ વિમાન,
૧૩. રત્નનો રાશિ, ૧૪. નિર્ધૂમ અગ્નિ

જીવના ૧૪ ભેદ :

૧. સુક્ષ્મ એકેન્દ્રિય પર્યાપ્તા	૨. સુક્ષ્મ એકેન્દ્રિય અપર્યાપ્તા,
૩. બાહર એકેન્દ્રિય પર્યાપ્તા,	૪. બાહર એકેન્દ્રિય અપર્યાપ્તા,
૫. બેઈન્દ્રિય પર્યાપ્તા,	૬. બેઈન્દ્રિય અપર્યાપ્તા,
૭. તેઈન્દ્રિય પર્યાપ્તા,	૮. તેઈન્દ્રિય અપર્યાપ્તા,
૯. ચઉરિન્દ્રિય પર્યાપ્તા,	૧૦. ચઉરિન્દ્રિય અપર્યાપ્તા,
૧૧. સંજી પંચીન્દ્રિય પર્યાપ્તા,	૧૨. સંજી પંચેન્દ્રિય અપર્યાપ્તા,
૧૩. અસંજી પંચેન્દ્રિય પર્યાપ્તા,	૧૪. અસંજી પંચેન્દ્રિય અપર્યાપ્તા

અજીવના ૧૪ ભેદ :

૧. ધર્માસ્તિકાય સ્કંધ	૨. ધર્માસ્તિકાય દેશ	૩. ધર્માસ્તિકાય પ્રદેશ,
૪. અધર્માસ્તિકાય સ્કંધ	૫. અધર્માસ્તિકાય દેશ	૬. અધર્માસ્તિકાય પ્રદેશ,
૭. આકાશાસ્તિકાય સ્કંધ	૮. આકાશાસ્તિકાય દેશ	૯. આકાશાસ્તિકાય પ્રદેશ,
૧૦. પુદ્ગલાસ્તિકાય સ્કંધ	૧૧. પુદ્ગલાસ્તિકાય દેશ	૧૨. પુદ્ગલાસ્તિકાય પ્રદેશ
૧૩. પુદ્ગલાસ્તિકાય પરમાણું	૧૪. કાળ	

ષંદર વસ્તુ વર્ણન

૧૫ પરમાધામિ :

૧. અંબ,	૨. અંબરિષ,	૩. શ્યામ,	૪. સખલ,
૫. રૂદ્ર,	૬. ઉપરોદ્ધ,	૭. કાળ,	૮. મહાકાળ,
૯. અસિપત્ર,	૧૦. વન,	૧૧. કુંભી,	૧૨. વાલુકા,
૧૩. વૈતરણી,	૧૪. ખરસ્વર,	૧૫. મહાધોષ	

પંચ મહાવ્રતધારી સાધુઓની આવશ્યક કરાણીના ૧૫ ભેદ :

૧. હમેશાં પ્રતિક્રમણ ના કરે તો ફરીને ઉઠામાણ કરે.
૨. બેઠાં બેઠાં પ્રતિક્રમણ કરે તો ઉપવાસની આલોચના આવે.
૩. કાળ વખતે પ્રતિક્રમણ ના કરે તો ચોથ ભક્તનું પરચખાણ આવે.

૪. સંધારા ઉપર પ્રતિક્રમણ કરે તો ઉપવાસનું પ્રાયશ્ચિત લાગે.
૫. માંડલે પ્રતિક્રમણ ના કરે તો ફરી ઉઠામણ કરે.
૬. કુશીલીયાને વંદન કરે તો ઉપવાસનું પ્રાયશ્ચિત લાગે.
૭. સંઘને ખમાવ્યા પછી પડીક્રમે તો ઉઠામણ કરે.
૮. પોરિસી ભણાવ્યા પહેલાં સુવે તો ઉપવાસનું પ્રાયશ્ચિત લાગે.
૯. દિવસે સુવે તો ઉપવાસનું પ્રાયશ્ચિત લાગે.
૧૦. કાળે લીધા વિના સજ્જાય કરે તો ઉપવાસનો દંડ.
૧૧. અવિધિએ પડિલેહણ કરે તો ઉપવાસનું પ્રાયશ્ચિત લાગે.
૧૨. નિત્ય પડિલેહણ ના કરે તો ઉપવાસની આલોચના.
૧૩. પડિલેહણ વિનાનાં વસ્ત્ર વાપરે તો ફરી ઉઠામણ કરે.
૧૪. કાળે આગુઉધ્ધર્યો પ્રતિક્રમણ કરે તો ફરી ઉઠામણ કરે.
૧૫. ઈરિયાવહીયાં લાગ્યા છતાં પડીક્રમે ના તો ચોથબક્તું પ્રાયશ્ચિત.

પંદર કર્મદાન.

૧ ઈંગાલ કર્મ	૨ વન કર્મ
૩ સાડી કર્મ	૪ ભાડી કર્મ
૫ ફોડી કર્મ	૬ દંત વાણિજ્ય
૭ લખખ વાણિજ્ય	૮ રસ વાણિજ્ય
૯ કેશ વાણિજ્ય	૧૦ વિષ વાણિજ્ય
૧૧ ચંત્રપિલણ કર્મ	૧૨ નિલાંછન કર્મ
૧૩ દવ્ય કર્મ	૧૪ શોષણ કર્મ
૧૫ અસતિપોષણ કર્મ.	

સિધ્ધના ૧૫ ભેદ :

(૧) જિન સિધ્ધ	(૨) અજિન સિધ્ધ
(૩) તીર્થ સિધ્ધ	(૪) અતીર્થ સિધ્ધ
(૫) ગૃહલિંગે સિધ્ધ	(૬) અન્યલિંગે સિધ્ધ
(૭) સ્વલિંગે સિધ્ધ	(૮) સ્ત્રીલિંગે સિધ્ધ

(૯) પુરુષલિંગે સિધ્ધ	(૧૦) નપુંસકલિંગે સિધ્ધ
(૧૧) પ્રત્યેક બુધ્ધ સિધ્ધ	(૧૨) સ્વયંબુધ્ધ
(૧૩) બુધ્ધોપિત સિધ્ધ	(૧૪) એક સિધ્ધ
(૧૫) અનેક સિધ્ધ	

દીક્ષા આપનાર લાયક ગુરૂના ૧૫ ગુણ :

- (૧) વિધિ પ્રમાણે દીક્ષા અંગીકાર કરનાર એવા.
- (૨) સમ્યગ્ રીતે ગુરૂકુળની ઉપાસના કરનાર એવા.
- (૩) અખંડ શુધ્ધ શીલ પાલનાર એવા.
- (૪) સમ્યગ્ પ્રકારે આગમનો અભ્યાસ કરનાર એવા.
- (૫) તેથી નિર્મળ બોધને લીધે તત્ત્વના જાણકાર એવા.
- (૬) ઉપશાંત સમભાવિ.
- (૭) સંઘનું હિત કરનાર કરાવનાર તત્પર એવા.
- (૮) પ્રાણી માત્રનું કલ્યાણ કરવામાં મશગુલ એવા.
- (૯) જ્ઞેનું વચન સર્વમાન્ય રાખે તેવા.
- (૧૦) ગુણી પુરુષોને અનુસરી વર્તનારા એવા.
- (૧૧) ગંભીર હૃદયવાળા એવા.
- (૧૨) વિષાદ(શોક-સંતાપ)રહિત(આનંદી)એવા.
- (૧૩) ઉપશમ લબ્ધિવાળા(સિધ્ધિ સંપન્ન)એવા.
- (૧૪) સિધ્ધાંતના અર્થનો ઉપદેશ આપનાર એવા.
- (૧૫) ગુરૂ પાસેથી ગુરૂ પદ મેળવનાર એવા.

શ્રી ભ વસ્તુ વર્ણન

૧૬ અધ્યયનો : સુયગડાંગ સૂત્રનાં ૧૬ અધ્યયનો

૧. સમય,	૨. વૈતાલીય,	૩. ઉપસર્ગપરિજ્ઞા,	(૪) ઈત્યીપરિજ્ઞા,
૫. નરક વિભત્તિ,	૬. મહાવીરયુઈ,	૭. કુશીલપરિભાષિત,	(૮) સ્ક્રામઅક્રમ વીર્ય,
૯. ધર્મ,	૧૦. સમાધિ,	૧૧. મોક્ષમાર્ગ,	(૧૨) સમવસરાણ,
૧૩. યાથા તથિક	૧૪. ગ્રંથ,	૧૫. યમકીય	(૧૬) ગાહ્યા ષોડશ.

૧૬ વિધ્યાદેવીયો :

૧. રોહિણી,	૨. પ્રજ્ઞપ્તિ,	૩. વજ્રશૃંખલા,	૪. વજ્રકુશી,
૫. ચક્રેશ્વરી,	૬. નરદત્તા,	૭. કાળી,	૮. મહાકાળી,
૯. ગૌરી,	૧૦. ગંધારી,	૧૧. મહાજ્વાલા,	૧૨. માનવી,
૧૩. વેરોદ્યા,	૧૪. અચ્યુતા,	૧૫. માનસીક,	૧૬. મહામાનસી

ઉપાધ્યાયની ૧૬ ઉપમા :

૧. દુધ ભર્યા દક્ષિણાવર્ત શંખપરે શોભનિક,	૨. નયભાવ પ્રમાણ પ્રવીણ,
૩. અશ્વ,	૪. ગજ,
૫. વૃષભ,	૬. સિંહસરિખા,
૭. અદ્દીન,	૮. વાસુદેવ,
૯. ચક્રવર્તી,	૧૦. ઈન્દ્ર ઉપમા જોગ,
૧૧. સૂર્ય,	૧૨. ચંદ્ર પરે દીપતા,
૧૩. જંબુ,	૧૪. સિતાનદિ,
૧૫. મેરૂગિરી,	૧૬. સ્વયંભૂરમાણસમુદ્ર ઈતિ.

દીક્ષા લેવાને ખરા અધિકારીના ૧૬ ગુણ :

૧. આર્ય દેશમાં ઉત્પન્ન થયેલો તેવો.
૨. ઉચ્ચ જાતિ અને કુળવાળો.
૩. ઘણા ભાગે કર્મરૂપ મળ ક્ષય પામ્યા હોય તેવો.
૪. અને તેથી કરીને નિર્મળ બુદ્ધિવાળો.
૫. સર્વ પ્રકારે સંસારની અસારતા જાણનાર તેવો.
૬. સંસાર ઉપર વૈરાગ્યભાવ ધરનાર.
૭. અલ્પ કષાયવાલો (ક્રોધ, માન, માયા, લોભ વિનાનો).
૮. અલ્પ હાણ્ય ષટક (નો કષાય) વાળો.
૯. સદાય કરેલા ગુણને જાણનારો.
૧૦. વિનયવંત (વિનયના પ્રકારનોજાણ).
૧૧. પહેલાંથી જ રાજ્ય પ્રધાન અને ગામ લોકોથી માન પામેલો.
૧૨. કોઈનો પણ દ્રોહ નહિ કરનારો તેવો.

૧૩. કલ્યાણ કારી અંગવાલો (વિના ખોડ દેખાવડો).

૧૪. શ્રદ્ધાવંત જૈન ધર્મમાં પ્રીતિવાળો.

૧૫. સ્થિર ચિત્તવાળો (પ્રતિજ્ઞાપાલક).

૧૬. દીક્ષા લેવાને ગુરૂ સમીપે આવેલો.

કાઉસ્સગ્ગનાં ૧૬ આચાર :

૧. ઉચ્ચો શ્વાસ લેવો,	૨. નીચો શ્વાસ લેવો,	૩. ખાંસી આવવી,
૪. છીંક ખાવી,	૫. બગાસુ ખાવું,	૬. ઓડકાર ખાવો,
૭. અધૌવાત થવો,	૮. ચકરી આવવી,	૯. વમન થવું,
૧૦. સુક્ષ્મ અંગ સંચાર,	૧૧. સુક્ષ્મ મલ સંચાર	૧૨. આંખ ફરકવી,
૧૩. અંગ ઢાંકવું અગ્નિ વિગેરેથી,	૧૪. પંચેન્દ્રિયના વધથી,	૧૫. રાજ ચોરના ભયથી,
૧૬. સર્પ વિંછુના ઉપદ્રવથી બીજે જવું પડે વિગેરે		

૧૬ નપુંસક=૧૦ અયોગ્ય + ૬ યોગ્ય દીક્ષાને :

૧. પંડક અયોગ્ય દીક્ષાને,	૨. વાતિક અયોગ્ય દીક્ષાને,	૩. ક્લિબ અયોગ્ય દીક્ષાને,
૪. કુંભી અયોગ્ય દીક્ષાને,	૫. ઈર્ષાળુ અયોગ્ય દીક્ષાને,	૬. શકુની અયોગ્ય દીક્ષાને,
૭. તત્કર્મ સેવી અયોગ્ય દીક્ષાને,	૮. પક્ષીકા પક્ષીક અયોગ્ય દીક્ષાને,	
૯. સૌ ગંધીક અયોગ્ય દીક્ષાને,	૧૦. આસક્ત અયોગ્ય દીક્ષાને,	૧૧. વાર્ધકી યોગ્ય દીક્ષાને,
૧૨. ચિપ્પિત યોગ્ય દીક્ષાને,	૧૩. મંત્રથી યોગ્ય દીક્ષાને,	૧૪. ઔષધથી યોગ્ય દીક્ષાને,
૧૫. ઋષિસાપ યોગ્ય દીક્ષાને,	૧૬. ભુવનપત્યા યોગ્ય દીક્ષાને	

શ્રીભ વચન જાણે તે ઉપદેશ

દેવાને ભાચક ગણાય

- ૩ એક વચન, દ્વીવચન, બહુવચન જાણે તે.
- ૩ પુરૂષલીંગ, સ્ત્રીલિંગ, નપુંસકલિંગ જાણે તે.
- ૭ આધ્યાત્મિક વચન અને અંતરનું વચન જાણે તે.
- ૮ ઉપનીત વચન અને પ્રશંસા કારક વચન જાણે તે.
- ૯ ઉપનીય, અપનીય વચનને પહેલાં પ્રશંસી પછી નિંદા કરવી.
- ૧૦ અપનીત, ઉપનીત વચનને પહેલાં નિંદા પછી પ્રશંસા કરવી.

- ૧૧ અપર્નાત અને પરર્નિદાનું વચન જાણે તે.
 ૧૨ અતીત વચન ગયા કાળનું જેમ કે ગયે કાળે અનંતા જિન થયા.
 ૧૩ વર્તમાન વચને વર્તમાન કાળની વ્યાખ્યા કરે તે.
 ૧૪ અનાગત વચન આવતા કાળનું વચન જાણે તે.
 ૧૫ પ્રત્યક્ષ વચન તે જોણે મને કહ્યું તે.
 ૧૬ પરોક્ષ વચન તે ભગવાન કહી ગયા તે.

અવર વસ્તુ વર્ણન

ભાગવત શ્રાવકનાં ૧૭ લક્ષણો :

૧. સ્ત્રી ત્યાગ પરિણામ,	૨. ઈન્દ્રિય નિરોધક,
૩. અર્થને અસાર જાણે,	૪. સંસારને વિટંબન માને,
૫. વિષયોને કિંપાક + ફળ, માને	૬. આરંભ તીવ્ર ન કરે,
૭. ઘર વાસને જેલ સમાન માને,	૮. દર્શન શુદ્ધિ કરે,
૯. ગાડહરીપ્રવાહમાં તણાય નહિ,	૧૦. આગમઅનુસારી પ્રવૃત્તિ,
૧૧. યથાશક્તિદાનાદિ પ્રવૃત્તિ,	૧૨. વીહીક. ધર્મમાં શરમાય નહિ,
૧૩. અરક્ત દ્રષ્ટિ,	૧૪. મધ્યસ્થ,
૧૫. અસંબધ્ધ સર્વપદાર્થોને ક્ષણિક વિચારે,	૧૬. પરાર્થકામોપભોગી,
૧૭. વેશ્યાવત્ ઘરવાસ પાળનાર	

૧૭ શાસ્ત્રો :

૧. બુધ્ધિનું,	૨. છંદ,	૩. અલંકાર,	૪. કાવ્ય,
૫. નાટક,	૬. વાદ,	૭. વિદ્યા,	૮. વાસ્તુ,
૯. વિજ્ઞાન,	૧૦. કળા,	૧૧. કૃત,	૧૨. કલ્પ,
૧૩. શિક્ષ,	૧૪. લક્ષણ,	૧૫. પૂરાણ,	૧૬. મંત્ર,
૧૭. સિદ્ધાંત			

૧૭ મરાગ :

૧. આવિર્ચી,	૨. અવધિ,	૩. આત્યંતિકા,	૪. બલાય,
૫. વસર્ત,	૬. અંતઃશલ્ય,	૭. તદ્રત્નવ,	૮. બાળ,

૯. પંડિત,	૧૦. મિશ્ર,	૧૧. છદ્મસ્થ,	૧૨. કેવળી,
૧૩. વેદાયસ,	૧૪. ગૃધ્યપૃષ્ઠ,	૧૫. ભક્તપરિજ્ઞા,	૧૬. ઈન્ગીની,
૧૭. પાદોપમગન			

અઠાર વસ્તુ વર્ણન

૧૮ દોષ રહિત : જિન હોય છે તે ૧૮ દોષના નામ

૧. દાનાંતરાય,	૨. લાભાન્તરાય,	૩. ભોગાન્તરાય,
૪. ઉપભોગાન્તરાય,	૫. વીર્યન્તરાય,	૬. હાસ્ય,
૭. રતિ,	૮. અરતિ,	૯. ભય,
૧૦. શોક,	૧૧. જુગુપ્સા,	૧૨. કામ,
૧૩. મિથ્યાત્વ,	૧૪. અજ્ઞાન,	૧૫. નિદ્રા,
૧૬. અવિરતિ,	૧૭. રાગ,	૧૮. દ્વેષ

અઠાર પાપ સ્થાન :

૧. પ્રાણાતિપાત,	૨. મૃષાવાદ,	૩. અદત્તાદાન,
૪. મૈથુન,	૫. પરિગ્રહ,	૬. ક્રોધ,
૭. માન,	૮. માયા,	૯. લોભ,
૧૦. રાગ,	૧૧. દ્વેષ,	૧૨. કલહ,
૧૩. અભ્યાખ્યાન,	૧૪. પૈશુન્ય,	૧૫. રતિ અરતિ,
૧૬. પરપરિવાદ,	૧૭. માયા મૃષાવાદ,	૧૮. મિથ્યાત્વશબ્દ

મોક્ષના ૧૮ નામ :

૧. મહાનંદ,	૨. અમૃતપદ,	૩. સિધ્ધિ,	૪. કેવલ્ય,
૫. અપુનર્ભવ,	૬. શિવ,	૭. નિઃશ્રેયસ,	૮. શ્રેયસ,
૯. નિર્વાણ,	૧૦. બ્રહ્મ,	૧૧. નિવૃત્તિ,	૧૨. મહોદય,
૧૩. સર્વ,	૧૪. નિર્વાણ,	૧૫. અક્ષર,	૧૬. મુક્તિ,
૧૭. મોક્ષ,	૧૮. અપવર્ગ		

સાધુના ૧૮ આચાર :

૧. દયા,	૨. સત્ય,	૩. અચોર્ય,

૪. બ્રહ્મચર્ય,	૫. અપરિગ્રહ,	૬. પૃથ્વીકાય દયા,
૭. અપકાય દયા,	૮. તેઉકાય દયા,	૯. વાઉકાય દયા,
૧૦. વનસ્પતિકાય દયા,	૧૧. ત્રસકાય દયા,	૧૨. રાત્રીભોજન ત્યાગ,
૧૩. અકલ્પનીય વસ્તુત્યાગ,	૧૪. ગૃહસ્થનું ભોજન ત્યાગ,	૧૫. ગૃહસ્થનું ઘરવાસ ત્યાગ,
૧૬. પલંગ તલાઈ ત્યાગ,	૧૭. સ્નાન ત્યાગ,	૧૮. શરીર શોભા ત્યાગ

૧૮ દીક્ષાને અયોગ્ય :

૧. બાળક,	૨. વૃદ્ધ,	૩. નપુસક,	૪. પુરુષકલિબ
૫. જડ,	૬. રોગી,	૭. ચોર,	૮. નૃપવૈરી,
૯. ગાંડો,	૧૦. અદર્શન,	૧૧. દાસ,	૧૨. દુષ્ટ,
૧૩. મૂઢ,	૧૪. દોષદાર,	૧૫. જુગીયો,	૧૬. અર્થે પરાધીન,
૧૭. પગાર પેઠી રહેલ,	૧૮. સંબંધિની રજા વિણ		

અઠાર પ્રકારે સાધુ સ્થિર રહે :

૧. આજીવિકાનું ઘણું છે.
૨. વિષય સુખ મધુ બિન્દુ સમાન છે.
૩. વિષય સેવનમાં રોગોની ઉત્પત્તિ ઘણી છે.
૪. સાધુપણમાં દુઃખ સ્વલ્પ છે, ને તે સ્વલ્પ કાળ રહેનારું છે.
૫. સાધુ પાણું છોડે લોકમાં હાંસી થશે.
૬. વમન કરેલ વિષયને ફરીથી ગ્રહણ ન થાય.
૭. કુળતિનો બંધ પડશે.
૮. ફરીથી સમ્યક્ત્વ શુદ્ધ હાથમાં નહિ આવે.
૯. રોગ ગ્રવાથી કોઈ સાર નહિ કરે.
૧૦. ગૃહસ્થવાસ ચિંતાથી ભરેલો છે.
૧૧. કષ્ટ રહિત દીક્ષા છે અને સંસારવાસ કષ્ટ સહિત છે.
૧૨. સંસાર બંધન છે, દીક્ષા મોક્ષરૂપ છે.
૧૩. સંસાર પાપી છે, ચારિત્ર પાપ રહિત છે.
૧૪. કામભોગનું સુખ સામાન્યને સ્વલ્પ જ છે.
૧૫. પુન્ય પાપનું ફળ પ્રત્યક્ષ છે.
૧૬. મનુષ્યના આયુષ્ય પાણીના પરપોટા જેવા છે.

૧૭. સંસારમાં કેવળ પાપ કર્મ ઘણા જ છે.

૧૮. તેથી અનંત સંસાર વૃદ્ધિ પામશે, અનંતા દુઃખો ભોગવ્યા વિના છુટકો નહિ થાય. એ પ્રમાણે ચિંતવતો થકો સ્થિર રહે.

ઓગણીસ વસ્તુ વર્ણન

કાઉસ્સગ્ગના ૧૯ દોષ :

૧. ઘોટક : જે ઘોડાની પેઠે પગ ઉંચો નીચો કર્યા કરે તે
૨. લતા : જે વેલડીની પેઠે હાલ્યા જ કરે તે
૩. સ્તંભ : જે થાંભલા આદિનો ટેકો લઈ ઉભો રહે તે
૪. માલ : જે મેડી માળનો ટેકો લઈ ઉભો રહે તે
૫. ઉધિ : જે ગાડાની ઊધ્ધિ માફક પગને લાંબા કરે તે
૬. નિગડ : જે બેડી પહેર્યાની જેમ પગને લાંબા પહોળા રાખે તે
૭. શબરિ : જે ભીલડીની જેમ ગૃહ્ય સ્થાને હાથને રાખે તે
૮. ખલિણ : જે ઘોડાના ચોકડાની જેમ હાથને લાંબા રાખે તે
૯. વધુ : જે નાની વહુની જેમ માથું ઓઢી નીચું રાખે તે
૧૦. લંબોત્તર : જે નાભીથી ઉપર અને ઢીંચાણથી નીચે વસ્ત્ર રાખે તે
૧૧. સ્તન : જે સ્ત્રીની માફક છાતી ઢાંકી રાખે તે
૧૨. સંયતિ : જે સાધ્વીની જેમ શરીરને ઢાંકી રાખે તે
૧૩. ભમુહઅંગુલી : જે કાઉસ્સગ્ગ સંખ્યા ગણવા આંગુલિકે પાંપણના ચાલા કરે તે
૧૪. વાયસ : જે કાગડાની જેમ ચારે તરફ ડોળા ફેરવ્યા કરે
૧૫. કપિત્થ : જે કોઠાની જેમ પહેરેલા વસ્ત્રોને સંકોચી રાખે તે
૧૬. મૂક : જે બોબડાની પરે હુ હુ કર્યા કરે તે
૧૭. શિરઃ કંપ : જે ભૂત વળગાડની પેઠે માથું ધુણાવ્યા કરે તે
૧૮. મદિરા : જે આલાવો ગણતાં મદિરા પીધાની પેઠે બબડ્યા કરે તે
૧૯. પ્રેક્ષ : જે વાનરની જેમ હોઠ હલાવ્યા કરે તે

જ્ઞાતા મૂત્રના ૧૯ અધ્યયનો :

૧. મૃગાપુત્ર,

૨. ધનાસાર્થવાહ,

૩. મોરનીના ઈંડાનું,

૪. કાચબાનું,	૫. થાવચ્યાપુત્રનું,	૬. તુંબડીનું,
૭. રોહિણીનું,	૮. મલ્લિનાથનું,	૯. જિનઋષિજિનપાળનું,
૧૦. ચંદ્રમાનું,	૧૧. દવદંત ઋષિનું,	૧૨. સુબુધ્ધિ પ્રધાનનું,
૧૩. નંદન મણિકારનું,	૧૪. તેતલી પ્રધાનનું,	૧૫. નદીવન ફળનું,
૧૬. દ્રૌપદીનું,	૧૭. કાલીદીપક ધોડાનું,	૧૮. સુસુમા દારિકાનું,
૧૯. પુંડરીકનું		

વીશ વસ્તુ વર્ણન

વીશ વિહરમાન	લંછન	માતા	પિતા
૧. સીમંધર	વૃષભ	સત્યકી	શ્રેયાંસ
૨. યુગમંધર	હસ્તિ	સુતારા	સુદ્રઢ
૩. બાહુ	હરણ	વિજયા	સુગ્રીવ
૪. સુબાહુ	વાંદરો	ભુનંદા	નિસઢ
૫. સુજાત	સૂર્ય	દેવસેના	દેવસેન
૬. સ્વયંપ્રભ	ચંદ્ર	સુમંગલા	મિત્રભુવન
૭. ઋષભાનન	સિંહ	વીરસેના	કીર્તિરાજ
૮. અનંતવીર્ય	હાથી	મંગલા	મેઘરાજ
૯. સુરપ્રભ	ચંદ્ર	વિજયાવતી	વિજયસેન
૧૦. શ્રીવિશાલ	સૂર્ય	ભદ્રા	શ્રીનાગ
૧૧. વજ્રધર	શંખ	સરસ્વતી	પદ્મરથ
૧૨. ચંદ્રાનન	વૃષભ	પદ્માવતી	વાલ્મીક
૧૩. ચંદ્રબાહુ	પદ્મ	રેણુકા	દેવાનંદ
૧૪. ભુજંગ	કમળ	મહિમા	મહાબલ
૧૫. ઈશ્વર	ચંદ્ર	જશીળવલા	ગજસેન
૧૬. નેમિપ્રભ	સૂર્ય	સેના	વીરરાજ
૧૭. વીરસેન	વૃષભ	ભાણુમતિ	ભુમિપાલ
૧૮. મહાભદ્ર	હસ્તિ	ઉમાદેવી	દેવરાજ
૧૯. દેવયશા (ચંદ્રયશ)	ચંદ્ર	ગંગા	સર્વભૂતિ
૨૦. અજિતવીર્ય	સ્વસ્તિક	કાનિકાદેવી	રાજપાલ

વીશ વિહરમાન	ધર્મપત્ની	નગરી	વિજયનામ
૧. સિમંધર	રૂક્ષમાણી	પુંડરિગીણી	પુષ્કલાવતી
૨. યુગમંધર	પ્રિયમંગલા	વિજ્યા	વપ્રા
૩. બાહુ	મોહિની	સુસીમા	વચ્છા
૪. સુબાહુ	કિંપુરિષા	વિતસોકા	નલીનાવતી
૫. સુગ્રાત	જયસેના	પુંડરિગીરી	પુષ્કલાવતી
૬. સ્વયંપ્રભ	પ્રિયસેના	વિજ્યા	વપ્રા
૭. ઋષભાનન	જયાવતી	સુસીમા	વચ્છા
૮. અનંતવીર્ય	વજયાવતી	વિતશોકા	નલીનાવતી
૯. સુરપ્રભ	નંદીસેના	પુંડરીગીણી	પુષ્કલાવતી
૧૦. શ્રીવિશાલ	વિમલા	વિજ્યા	વપ્રા
૧૧. વજ્રધર	વિજ્યાવતી	સુસીમા	વચ્છા
૧૨. ચંદ્રાનન	લીલાવતી	વિતસોકા	નલીનાવતી
૧૩. ચંદ્રબાહુ	સુગંધા	પુંડરીગીણી	પુષ્કલાવતી
૧૪. ભુજંગ	ગંધસેના	વિજ્યા	વપ્રા
૧૫. ઈશ્વર	ભદ્રાવતી	સુસીમા	વચ્છા
૧૬. નેમિપ્રભ	મોહિની	વિતશોકા	નલીનાવતી
૧૭. વીરસેન	રાજસેના	પુંડરીગીણી	પુષ્કલાવતી
૧૮. મહાભદ્ર	સૂર્યકાંતા	વિજ્યા	વપ્રા
૧૯. દેવયશ	પદ્માવતી	સુસીમા	વચ્છા
૨૦. અજીતવીર્ય	રત્નાવતી	વિતશોકા	નલીનાવતી

આ વીશ વિહરમાન જિન્મનાં ચવન શ્રાવણ વદ ૧મનું, અને જન્મ વૈશાખ વદ દસમનો થયો, શરીર પ્રમાણ ૫૦૦ ધનુષ્ય છે. તેમનો વર્ણ કાંચન છે. તેમનું આયુષ્ય ૮૪ લાખ પૂર્વેનું છે. તેમણે ૮૩ લાખ પૂર્વ રાજ્ય પાળ્યું. દીક્ષા ફાગણ સુદ ત્રીજના દિવસે લીધી. દીક્ષા પચાસ એક લાખ પૂર્વ છે. દીક્ષા વૃક્ષ અશોક હતું. છદ્મસ્થકાળ ૧ હજાર વર્ષ સુધી કેવળ જ્ઞાન ચૈત્ર સુદ તેરસનું કેવળી પ્રયાગ-દસ લાખ વર્ષ ગણધર ૮૪ સાધુ ૧૦૦ કોડ છે. સાધ્વી ૧૦૦ કોડ છે. શ્રાવક ૮૦૦ કોડ છે. શ્રાવિકા ૮૦૦ કોડ છે. આ રીતે વીશ વિહરમાન જિનનું ટુંક ચરિત્ર છે.

સિમંધરજિન અહીંથી ૩૩૧૫૭ યોજન ને ૧૭ કળા દૂર છે.

૨૦ - જિન ક્યાં છે ?

પહેલા, પાંચમા, નવમા, ૧૩મા, સત્તરમા આઠમી વિજયમાં છે.

બીજા, છઠ્ઠા, દસમા, ચૌદમા, અઢારમા, પચ્ચીસમી વિજયમાં છે.

ત્રીજા, સાતમા, અગીયારમાં, પંદરમાં, ૧૯મા નવમી વિજયમાં છે.

ચોથા, આઠમા, બારમા, સોળમા, વીસમા ચોવીસમી વિજયમાં છે.

વિસ્થાનકના નામ	નવકાર વાળી	ક્રાઉસ્ત્રગ્ગ લોગસ્ત્ર	સ્વસ્તિક	ફળ	પ્રદક્ષિણા	ખમાસ- માણા
૧. નમો અરિહંતાણું	૨૦	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪
૨. નમો સિદ્ધાણું	૨૦	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫
૩. નમો પવયાણસ્સ	૨૦	૭	૭	૭	૭	૭
૪. નમો આયરિયાણું	૨૦	૩૬	૩૬	૩૬	૩૬	૩૬
૫. નમો ઘેરાણું	૨૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦
૬. નમો ઉવજ્ઞાયાણું	૨૦	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫
૭. નમો લોએ સવ્વસાહુણું	૨૦	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭
૮. નમો નાણસ્સ	૨૦	૫	૫	૫	૫	૫
૯. નમો દંસણસ્સ	૨૦	૬૭	૬૭	૬૭	૬૭	૬૭
૧૦. નમો વિનયસંપન્નામ્	૨૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦
૧૧. નમો ચારિતસ્સ	૨૦	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭
૧૨. નમો બંભવય ધારિણમ્	૨૦	૯	૯	૯	૯	૯
૧૩. નમો કિરિયાણું	૨૦	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫
૧૪. નમો તવસ્સીણું	૨૦	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
૧૫. નમો ગોયમસ્સ	૨૦	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮
૧૬. નમો જીણાણું	૨૦	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪
૧૭. નમો ચરાણસ્સ	૨૦	૭૦	૭૦	૭૦	૭૦	૭૦
૧૮. નમો અભિનવનાણસ્સ	૨૦	૫૧	૫૧	૫૧	૫૧	૫૧
૧૯. નમો મુયનાણસ્સ	૨૦	૪૫	૪૫	૪૫	૪૫	૪૫
૨૦. નમો તિથ્થસ્સ	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦

કનક જૈન વિવિધ સંગ્રહ સમર્પણ

“તં કનક ગુરુવરં વરદં નમામિ”

**પ.પૂ. આચાર્ય શ્રીમદ્ વિજય કનકપ્રભસૂરીશ્વરજી મ.સા.
તથા**

અમારા પરમ ઉપકારી પ.પૂ. આચાર્ય વિજય શ્રી ભુવન શેખરસૂરીશ્વરજી મહારાજ સાહેબ
શ્રીનાં પરમ પવિત્ર કરકમળમાં શ્રીકનક જૈન વિવિધ સંગ્રહ ગ્રંથ સમર્પિત કરીએ છીએ.

લી.

મુનિ કીર્તિપ્રભ વિજય
મુનિ હરિપ્રભ વિજય

દિનાંક : ૫, નવેમ્બર, ૧૯૯૭, બુધવાર
કાર્તિક શુકલા પંચમી, વિક્રમ સંવત ૨૦૫૪

પ.પૂ. આ.ભ. શ્રી કનકપ્રભ સૂરીશ્વરજીનું ગીત

(રાગ : મારો બેડો લગા દીજો પાર)

ગુરુ કનક પ્રભ સૂરિરાજ, ગુરુવર ભજીએરે	
જગ ઉપકારી કર્મ નિવારી, કરો પાવન મુજ કામ	ગુરુવર...૧
કરૂણા સાગર કનક ગુરુવર, કૃપા કરો કિરતાર	ગુરુવર...૨
કર્મખાણથી દૂર થઈને, થયા શુદ્ધ કંચન	ગુરુવર...૩
ભાભર નગરે માતની કુખે, જન્મ લીધો ગુણધામ	ગુરુવર...૪
હાડેયા નગરમાં કાળ કર્યો રે, થયો કનક કીર્તિસ્થંભ	ગુરુવર...૫
શાન્તિચંદ્રસૂરિ જશ હિત કર્તા, તપાગચ્છ ધરનાર	ગુરુવર...૬
કામકુંભ ગુરુ કામધેનુ રે, સિદ્ધ્યાં સહુનાં કામ	ગુરુવર...૭
કષ્ટ કુમતીને કુગતિ કાઢો, નાવ કરો કિનાર	ગુરુવર...૮
“કનક” તણી ઘણી “કીરતિ” કરતાં, હરિ થયા કૃતાર્થ	ગુરુવર...૯

પ.પૂ.આ.શ્રી કનકપ્રભ સૂરીશ્વરજી મ.સા.નું નામ “ક” થી
શરૂ થતું હોવાથી તથા આચાર્યના ૩૬ ગુણો હોવાથી
આ ગીતમાં ૩૬ વખત “ક” નો ઉપયોગ કર્યો છે.

જન્મ :	ભાભર (ગુજરાત) સંવત ૧૯૭૨ માગશીર્ષ સુદ ૫
બાળપણનું નામ :	જોઈતાભાઈ
માતાનું નામ :	કકલબેન
પિતાનું નામ :	યુનીલાલભાઈ
દીક્ષા :	સંવત ૧૯૮૭ વૈશાખ સુદ ૩, અમદાવાદ (ગુજરાત)
ગુરુનું નામ :	આ.શ્રી. શાન્તિચંદ્ર સૂરીશ્વરજી મ.સા.
દીક્ષિત નામ :	કંચનવિજયજી
પંચ્યાસ પદ :	ભાભર, સંવત ૨૦૧૫, મહા સુદ ૧૫
આચાર્ય પદ :	ભાભર, સંવત ૨૦૨૯, મહા સુદ ૬
નામ :	આચાર્ય શ્રી કનકપ્રભસૂરીશ્વરજી
સ્વર્ગવાસ :	૨૦૪૬ ચૈત્ર વદ ૭ મંગળવાર
	દિનાંક ૧૭-૪-૧૯૯૦, હાડેયાનગર (રાજસ્થાન)

શુભ પરિશિષ્ટ

૧. નવકાર મંત્ર - જાપ ધ્યાન મંત્ર માટે
૨. પંચિંદ્રિય - ગુરુ સ્થાપના માટે
૩. ઈચ્છામિખમાસમાણો - દેવગુરુને વંદન માટે
૪. ઈચ્છકાર - સુગુરુને સુખ શાતા પુછવા માટે
૫. ઈરિયાવહિયં - પાપના પ્રાયશ્ચિત માટે
૬. અન્નતથ - કાઉસ્સગ્ગમાં આજાર માટે
૭. કરેમિભંતે - વિરતિના પચ્ચક્ખાણ માટે
૮. સામાયિય વયજુત્તો - સામાયિક પારવા માટે
૯. જંગચિંતામણિ - શાશ્વતા તીર્થ સ્મરણ માટે
૧૦. ઉવસગ્ગહરં - સ્તવન શ્રોત્ર માળા જાપ માટે
૧૧. જયવિયરાય - પ્રભુ પ્રાર્થના માટે
૧૨. કહ્માણકંદં - થોય સ્તુતિ માટે
૧૩. સંસારદાવાનલ - થોય સજ્જાય
૧૪. વંદિતુ - ૧૨ વ્રતના અતિચાર
૧૫. અબ્ભુટ્ઠિઓ - ગુરુવિનય આશાતનાને ખમાવવા
૧૬. સાત લાખ - ૮૪ લાખ યોનિ સાથે ક્ષમાપના
૧૭. લોગસ્સ - માળા કાઉસ્સગ્ગમાં સ્મરણ
૧૮. લલુશાંતિ - શાંતિની ઉદ્દઘોષણા
૧૯. મન્હજિણાણં - શ્રાવકની સજ્જાય
૨૦. સકલતીર્થ - ત્રણ લોકના તીર્થની વંદના

એકલીસ વરુ વર્ણન

પાપુએ તજવાના ૨૧ મોટા દોષો :

૧. મૈથુન, ૨. રાત્રી ભોજન,
૩. આધાકર્મી, ૪. શૈયાતર આહાર વાપરે,
૫. રાજપિંડ, ૬. હસ્તકર્મ,

૭. બેતાલિશ દોષી આહાર,
 ૮. એક માસમાં ત્રણ નદી ઉતરે,
 ૧૧. શ્યાતરનો આહાર લે,
 ૧૩. જાણી બુઝી મૂષાવાદ સેવે,
 ૧૫. સચિત ઉપર બેસે,
 ૧૭. ઈંચળો જળા સહિત પાટપાટલા વાપરે,
 ૧૮. એક વર્ષમાં દસ નદી ઉતરે,
 ૨૧. સચિત વસ્તુથી હાથપગ ખરડાયેલા હાથથી આહાર લે.
૮. વારંવાર પરચક્રખાણ ભાગે,
 ૧૦. એક માસમાં ત્રણ માયાસ્થાન કરે,
 ૧૨. જાણી બુઝી પ્રાણાતિપાત સેવે,
 ૧૪. જાણી બુઝી અદત્તાદાન લે,
 ૧૬. કાચી માટી ઉપર બેસી હાલે ચાલે,
 ૧૮. મૂળકંદ સ્કંધ શાખા વીગેરે વાપરે,
 ૨૦. એક વર્ષમાં દસ દસ માયા સ્થાન સેવે,

શત્રુંજયગિરિના ૨૧ નામ :

૧. વિમળગિરિ, ૨. મુક્તિનિલય, ૩. શત્રુંજયગિરિ, ૪. સિધ્ધક્ષેત્ર,
 ૫. પુંડરીકગિરિ, ૬. સિધ્ધશિખર ૭. સિધ્ધગિરિ, ૮. સિધ્ધરાજ,
 ૯. બાહુબલી, ૧૦. મરૂદેવ, ૧૧. ભગીરથ, ૧૨. સહસ્રપથ,
 ૧૩. સતપત્ર, ૧૪. અષ્ટોતરશતક, ૧૫. નાગાધિરાજ, ૧૬. સહસ્રકમળ,
 ૧૭. ઢંગગિરિ, ૧૮. કોડી નિવાસ, ૧૯. લોહિત્ય, ૨૦. તાલધ્વજ,
 ૨૧. કદંબગિરિ

શ્રાવકના ૨૧ ગુણ :

૧. અક્ષુદ્ર, ૨. રૂપવાન, ૩. શાંતપ્રકૃતિવાલો, ૪. લોકપ્રિય,
 ૫. અકૂર, ૬. પાપભીરૂ, ૭. અશકં, ૮. દાક્ષિણ્યવાન,
 ૯. લજ્જાળુ, ૧૦. દયાળુ, ૧૧. મધ્યસ્થ, ૧૨. ગુણરાગી,
 ૧૩. સત્કથાખ્યા, ૧૪. સુપક્ષયુક્ત, ૧૫. દીર્ઘદર્શી, ૧૬. વિશેષજ્ઞ,
 ૧૭. વૃધ્ધાનુગામી, ૧૮. વિનયી, ૧૯. કૃતજ્ઞ, ૨૦. પરહિતાર્થકારી,
 ૨૧. લબ્ધ લક્ષ્ય

કુ શ્રાવકોના ૨૧ પ્રકારે નિઃસ્નેહિ :

૧. ચાડીયો, ૨. ચોર, ૩. કપટી, ૪. અધર્મી,
 ૫. અધર્મી, ૬. અવિનયી, ૭. બહુબોલો, ૮. અનાચારી,
 ૯. અન્યાયી, ૧૦. અધીરો, ૧૧. અધુરો, ૧૨. નીઃસ્નેહી
 ૧૩. કુલક્ષણી, ૧૪. કુબોલો, ૧૫. કુપાત્ર, ૧૬. કુડાબોલો,

૧૭. કુશીલીયો, ૧૮. કુસાશની, ૧૯. કુલખંપાણી, ૨૦. ભુંડો,
૨૧. ભુત જોવો

વિરક્ત સ્ત્રીના ૨૧ દુર્ગુણો :

૧. વાંકું મુખ કરે,	૨. મોઢું પ્રમાળું,
૩. બેસી રહે,	૪. પ્રથમ સુવે,
૫. પાછળ ઉઠે,	૬. પરાંમુખ સુવે,
૭. વચન માને નહિ,	૮. મિત્રોના ઉપર દેષ કરે,
૯. શત્રુ ઉપર રાગ કરે,	૧૦. કહેલું રૂથે નહિ,
૧૧. કહેવાથી ક્રોધ કરે,	૧૨. બહારગામ જવાથી રાજી થાય,
૧૩. ધણીના દુષ્કૃતનું સ્મરણ કરે,	૧૪. સુકૃતને વિસારે,
૧૫. આપેલું માને નહિ,	૧૬. દોષોને પ્રગટ કરે,
૧૭. ગુણોને ઢોકે,	૧૮. સામુ ન જોવે,
૧૯. દુઃખ વિષે ચોર ચિત્તવાળી થાય,	૨૦. પ્રતિકુલ બોલે,
૨૧. સંભોગ વાંછે નહિ	

૨૨ અમુલ્ય મહાપુણ્ય મળે :

૧. સુગામ,	૨. સુકામ,	૩. સુવેશ,	૪. સુદેશ,
૫. સુજાત,	૬. સુભાત,	૭. સુતાત,	૮. સુમાત,
૯. સુવાત,	૧૦. સુખ્યાત,	૧૧. સુકળ,	૧૨. સુસ્ત્રી,
૧૩. સુપુત્ર,	૧૪. સુક્ષેત્ર,	૧૫. સુગાત્ર,	૧૬. સુદાન,
૧૭. સુમાન,	૧૮. સુરૂપ,	૧૯. સુવિદ્યા,	૨૦. સુબળ,
૨૧. સુદેવગુરૂ,	૨૨. સુધર્મ		

બાવીસ અભક્ષ્ય :

૧. મધ,	૨. મદિરા,	૩. માંસ,	૪. માખણ,
૫. ઉંબળાનું ફળ,	૬. વડના ટેટા,	૭. કોઠીબડા,	૮. પીપળાની પીપળી,
૯. પીપળાના ટેટા,	૧૦. બરફ,	૧૧. અફિણ,	૧૨. કરા,
૧૩. કાચીમાટી,	૧૪. રાત્રીભોજન,	૧૫. બહુબીજ,	૧૬. બોરઅથાણા,
૧૭. ક્ષિદળ,	૧૮. રિંગણાં,	૧૯. અજાણ્યાફળ,	૨૦. તુચ્છફળ,
૨૧. ચલીતરસ,	૨૨. અનંતકાંચ		

બાવીસ પરીપદ :

૧. ક્ષુધા,	૨. પિપાસા,	૩. શીત,	૪. ઉષ્ણ,
૫. દંશ,	૬. અચેલક,	૭. અરતિ,	૮. સ્ત્રી,
૯. ચર્ચા,	૧૦. નિષઘ્ના,	૧૧. શય્યા,	૧૨. આકોશ,
૧૩. વધ,	૧૪. યાચના,	૧૫. અલાભ,	૧૬. રોગ,
૧૭. તુણસ્પર્શ,	૧૮. મલ,	૧૯. સત્કાર,	૨૦. પ્રજ્ઞા,
૨૧. અજ્ઞાન,	૨૨. સમ્યક્ત્વ.		

બાવીસ પ્રકારના અનાચારીઓ :

૧. જે સાધુ રાત્રીએ પાસે ઔષધાદિક રાખે, તો તે ગૃહસ્થ સમાન કહેવાય
૨. જે સાધુ ગૃહસ્થની પાસે શરીર ચંપાવે તે
૩. જે સાધુ ગૃહસ્થ પાસેથી ઓઢવા માટે લે, (તે સુયગડાંગ ૯ અધ્યયને)
૪. જે સાધુ કાકડી તરબુચ ખડબુજ વિગેરે ફળાદિ સચીત લે તે - (પન્નવાણા, તથા દશાશ્રુત સ્કંધે)
૫. જે સાધુ સાધ્વીના સાથે વિહાર કરે, તે આજ્ઞા બહાર - (ઠાણાંગસૂત્રે)
૬. જે સાધુ સાધ્વીનો લાવ્યો આહાર કરે તે - (આચારાંગ સૂત્ર)
૭. જે સાધુ ગોચરી જાય અથવા બહાર જાય ત્યારે ભાર ઉપકરણ પીઠ પાટીયા ગૃહસ્થોને ભળાવી જાય તે આજ્ઞા બહાર - દશવૈકાલિક ૭ અધ્યયને
૮. જે સાધુ પુરૂષ વિના સ્ત્રીને બોધ આપે તે - ભગવતિસૂત્રે
૯. જે સાધુ બે અઢીગાઉ ઉપરાંત આહાર લઈ જાય તે - ભગવતિ તથા ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રે
૧૦. જે સાધુ પૈસા તથા ધાતુ રાખે તે - બ્રહ્મવ્યાકરણે
૧૧. જે સાધુ લુગડાં ધોવે ધોવરાવે તથા સ્નાન કરે તે દૂરાચારી સુયગડાંગ ૭ અધ્યયને
૧૨. જે સાધુ મોર પીંછ રાખે તે - પ્રશ્નવ્યાકરણમાં
૧૩. જે સાધુ માથું ધોવે તેલ સુગંધ અત્તર લગાવે તે દશ વૈકાલિક ૬ અધ્યયને
૧૪. જે સાધુ નિત્યપિંડ લે તે પાસંથો - આવશ્યક ચુર્ણિમાં
૧૫. જે શય્યાતરનો પિંડ લે તે સાધુ પાસંથો - આવશ્યક ચુર્ણિમાં
૧૬. જે સાધુ એકલો વિહાર કરે તે પાસંથો - ઉપદેશમાળામાં
૧૭. જે સાધુ ચોદ ઉપકરણથી અધિક રાખે તે પાસંથો - નિશિથચુર્ણિમાં

૧૮. જે સાધુ પુસ્તક લખાવે તે પાસતો - પ્રવચન સારોધ્યારમાં
 ૧૯. જે સાધુ શેષ કાળમાં માસ ઉપરાંત રહે તે પાસત્યો - કણિકા તથા આચારાંગ સૂત્રમાં
 ૨૦. જે સાધુ સાધ્વી કે શ્રાવિકાનો પરિચય રાખે તે - દશવૈકાલિક તથા
 ગરછાચારપચત્રાદિકમાં
 ૨૧. જે સાધુ ચેલા ચેલી શ્રાવક શ્રાવિકા ઘણો પરિવાર રાખે તે પાસત્યો - ઉપદેશ માળા
 ૨૨. જે સાધુ પુસ્તક પાના પાત્રા ઉપકરણો ઘણા રાખે તે પાસત્યો - નિશિચયુર્ણીમાં

બાવીસ સાથે વાદ કરવો નહિ :

૧. ધનવાન સાથે વાદ કરવો નહિ.	૨. બળવાન સાથે વાદ કરવો નહિ.
૩. કુટુંબી સાથે વાદ કરવો નહિ.	૪. તપસી સાથે વાદ કરવો નહિ.
૫. નીચ સાથે વાદ કરવો નહિ.	૬. અભિમાની સાથે વાદ કરવો નહિ.
૭. ગુરૂ સાથે વાદ કરવો નહિ.	૮. સ્થવીર (વડિલ) સાથે વાદ કરવો નહિ.
૯. ચોર સાથે વાદ કરવો નહિ.	૧૦. જુગારી સાથે વાદ કરવો નહિ.
૧૧. રોગી સાથે વાદ કરવો નહિ.	૧૨. ક્રોધી સાથે વાદ કરવો નહિ.
૧૩. જૂઠાની સાથે વાદ કરવો નહિ.	૧૪. કુસંગી સાથે વાદ કરવો નહિ.
૧૫. શીત લેશ્યાવાળા સાથે વાદ કરવો નહિ.	૧૬. તેજે લેશ્યાવાળા સાથે વાદ કરવો નહિ.
૧૭. રાજની સાથે વાદ કરવો નહિ.	૧૮. દાનેશ્વરીની સાથે વાદ કરવો નહિ.
૧૯. જ્ઞાની સાથે વાદ કરવો નહિ.	૨૦. વેશ્યા સંગી સાથે વાદ કરવો નહિ.
૨૧. નારી સાથે વાદ કરવો નહિ.	૨૨. બાળક સાથે વાદ કરવો નહિ.

તેલીચ વસ્તુ વર્ણન

ભાવ પૂજા ના ૨૩ પ્રકાર

૧. કર્ણભાવ તે,	૧૬. ન્હવાણ,
૨. જિનગુણ તે જળ,	૩. ચતના તે સ્નાન,
૪. નમ્રતા અંગલુછાણું,	૫. ભક્તિ તે કેશર,
૬. શ્રદ્ધા તે વંદન,	૭. ધ્યાન તે રંગરોલ,
૮. તિલક તે શુધ્ધભાવ,	૮. સમાધિ તે પખાલ,
૧૦. સદ્ભાવ તે આભરણ,	૧૧. નવવિધ બ્રહ્મચર્ય નવ અંગે પૂજા,

૧૨. વિશુદ્ધ પંચાચાર તે કુલપગર,
 ૧૪. નયોનું ચિંતવન તે વ્રતપૂર,
 ૧૬. જોગ તે કૃષ્ણાચુર,
 ૧૮. અષ્ટમદ ત્યાગ તે અષ્ટમંગળ,
 ૨૦. તત્ત્વ તે વિશાલ પાત્ર
 ૨૨. ધર્મ તે અંગલુંછણા

૧૩. જ્ઞાન તે દીપક,
 ૧૫. સંવર ભાવ તે ધૂપ,
 ૧૭. અનુભવ તે શુદ્ધવાસકેપ,
 ૧૯. સુધર્મ તે આરતી મંગળ દીવો,
 ૨૧. સત્ય તે ઘંટ
 ૨૩. નિશલ્યપાણું તે તિલક

શીઘ્ર મોક્ષે જવાના ૨૩ ઉપાય :

૧. તીવ્ર તપથી,	૨. મોક્ષની ઈચ્છાથી,
૩. શુદ્ધ મને સિધ્ધાંત સાંભળવાથી,	૪. શુદ્ધ મને નવીન જ્ઞાન ભણવાથી,
૫. પાંચે ઈન્દ્રિયોના વિષયના ત્યાગથી,	૬. છ કાય જીવોની દયા પાળવાથી,
૭. ભણેલા જ્ઞાનને વારંવાર સંભારવાથી,	૮. દેવ તથા સાધુ સાધ્વીની પૂજા સેવાથી,
૯. ત્રણ યોગે નવ કોટી શુદ્ધ પરચક્રખાણથી,	૧૦. ધર્મધ્યાનમાં શ્રદ્ધાથી,
૧૧. કષાયોના ત્યાગથી,	૧૨. ક્રમા ધારણથી,
૧૩. દૂષણો લાગ્યાનું પ્રાયશ્ચિત લેવાથી,	૧૪. લીધેલા વ્રતોને શુદ્ધ રીતે પાલનથી,
૧૫. શુદ્ધ શિષ્ય પાળવાથી,	૧૬. પાપ રહિત વચનથી,
૧૭. ૧ માસમાં કાયમ ૫-૭ પૌષધથી,	૧૮. બેટક પ્રતિક્રમણથી તથા નિત્ય સામાયિકથી,
૧૯. પાછલી રાત્રીએ ધર્મ જાગરણથી,	૨૦. સંયમ લઈ છેવટ સુધી પાળવાથી,
૨૧. છેવટ સંધારે અણસણ કરવાથી,	૨૨. ધર્મ ધ્યાન શુકલ ધ્યાનથી,
૨૩. પાંચે તીર્થોની મન, વચન, કાયાથી સેવા ભક્તિ પૂજાથી,	

૨૩ પ્રકારે સ્ત્રીઓ ગમન નહિ કરવા લાયક :

૧. ગુરૂની,	૨. સ્વામિની,	૩. મિત્રની,	૪. શિષ્યની,
૫. સ્વજન વર્ગની,	૬. માતૃજાતિ,	૭. પુત્રી,	૮. અન્યલિંગી,
૯. સહોદરા,	૧૦. શરણાગત,	૧૧. બહુબોલી,	૧૨. ફિરિયલ,
૧૩. પૂજ્યસ્ત્રી,	૧૪. સંબંધીની,	૧૫. કુમારી,	૧૬. અનીશ્રિત,
૧૭. દુતીગણી,	૧૮. હિનવણી,	૧૯. કોતુકીની,	૨૦. રજસ્વલા,
૨૧. અશૌચીની,	૨૨. અનીષ્ટાને,	૨૩. નિબદ્ધા	

જી વસ્તુનું વર્ણન

૨૪ વર્તમાન ચોવીસીના તીર્થકરોના કોઠા

લગનાનનું નામ	અવન તિથિ	વિમાનનું નામ	જન્મ નગરી	ગર્ભકાળ	
૧	૨	૩	૪	૫	
				માસ	દિવસ
૧. ઋષભદેવ	અસાડ વદ ૪	સર્વાર્થસિધ્ધ	વિનિતા	૮	૪
૨. અજીતનાથ	વૈશાખ સુદ ૧૩	વિજય વિમાન	અયોધ્યા	૮	૨૫
૩. સંભવનાથ	ફાગણ સુદ ૮	ઉપલી શ્રૈવેયક	શ્રાવસ્તિ	૮	૬
૪. અભિનંદન	વૈશાખ સુદ ૪	જ્યંત વિમાન	અયોધ્યા	૮	૨૮
૫. સુમતિનાથ	શ્રાવણ સુદ ૨	જ્યંત વિમાન	અયોધ્યા	૮	૬
૬. પદ્મપ્રભસ્વામી	મહા વદ ૬	ઉપલી શ્રૈવેયક	કૌસામ્બી	૮	૬
૭. સુપાર્શ્વનાથ	ભાદરવા વદ ૮	મધ્યમ શ્રૈવેયક	વારાણસી	૮	૧૮
૮. ચંદ્રપ્રભસ્વામી	ચૈત્ર વદ ૫	વિજયંત	ચંન્દ્રપુરી	૮	૭
૯. સુવિધિનાથ	ફાગણ વદ ૮	આનંદદેવ	કાકન્દી	૮	૨૬
૧૦. શીતળનાથ	વૈશાખ વદ ૬	પ્રાણતદેવ	ભદ્રિલપુર	૮	૬
૧૧. શ્રેયાંસિનાથ	જેઠ વદ ૬	અચ્યુતદેવ	સિંહપુરી	૮	૬
૧૨. વાસુપૂજ્યસ્વામી	જેઠ સુદ ૮	પ્રાણતદેવ	ચમ્પાપુરી	૮	૨૦
૧૩. વિમળનાથ	વૈશાખ સુદ ૧૨	સહસ્રારદેવ	કમ્પિલપુરી	૮	૨૧
૧૪. અનંતનાથ	શ્રાવણ વદ ૭	પ્રાણતદેવ	અયોધ્યા	૮	૬
૧૫. ધર્મનાથ	વૈશાખ સુદ ૭	વિજય વિમાન	રત્નપુરી	૮	૨૬
૧૬. શાંતિનાથ	ભાદરવા વદ ૭	સર્વાર્થસિધ્ધ	ગજપુરી	૮	૬
૧૭. કુંથુનાથ	શ્રાવણ વદ ૮	સર્વાર્થસિધ્ધ	ગજપુરી	૮	૫
૧૮. અરનાથ	ફાગણ સુદ ૨	સર્વાર્થસિધ્ધ	ગજપુરી	૮	૮
૧૯. મલ્લિનાથ	ફાગણ સુદ ૪	જ્યંત વિમાન	મિથિલા	૮	૭
૨૦. મુનિસુવ્રતસ્વામી	શ્રાવણ સુદ ૧૫	અપરાજીત વિ.	રાજગૃહિ	૮	૮
૨૧. નમિનાથ	આસો સુદ ૧૫	પ્રાણત દેવ	મિથિલા	૮	૮
૨૨. નેમિનાથ	કાર્તિક વદ ૧૨	અપરાજીત વિ.	સૌરીપુરી	૮	૮
૨૩. પાર્શ્વનાથ	ચૈત્ર વદ ૪	પ્રાણાત દેવ	વારાણસી	૮	૬
૨૪. મહાવીરસ્વામી	અસાઠ સુ ૬	પ્રાણાત દેવ	ક્ષત્રીયકુંડ	૮	૭ા

૬	૭	૮	૯	૧૦
જન્મ તિથિ	પિતાનું નામ	માતાનું નામ	જન્મ નક્ષત્ર	જ. રાશી
૧. ચૈત્ર વદ ૮	નાભિરાજ	મરૂદેવી	ઉત્તરાષાઢા	ધન
૨. મહા સુદ ૮	જીત શુત્ર	વિજ્યાદેવી	રોહિણી	વૃષભ
૩. માગસર સુદ ૧૪	જીતારિ રાજ	સેનાદેવી	મૃગશીર્ષ	મિથુન
૪. મહા સુદ ૨	સંવર રાજ	સિધ્ધાથદેવી	પુનર્વસુ	મિથુન
૫. વૈશાખ સુદ ૮	મેઘરાજ	મંગળાદેવી	મઘા	સિંહ
૬. કારતક વદ ૧૨	શ્રીધરરાજ	સુસીમાદેવી	ચિત્રા	કન્યા
૭. જ્યેષ્ઠ સુદ ૧૨	પ્રતિષ્ઠરાજ	પૃથ્વીદેવી	વિશાખા	તુલા
૮. પોષ વદ ૧૨	મહાસેનરાજ	લક્ષ્મણાદેવી	અનુરાધા	વૃશ્ચિક
૯. માગસર વદ ૫	સુગ્રીવ રાજ	રામાદેવી	મુલ	ધન
૧૦. મહા વદ ૧૨	દ્વરધરાજ	નન્દાદેવી	પૂર્વાષાઢા	ધન
૧૧. ફાગણ વદ ૧૨	વિઘ્નુરાજ	વિઘ્નુદેવી	શ્રવાણ	મકર
૧૨. ફાગણ વદ ૧૪	વસુપૂજ્યરાજ	જ્યાદેવી	શતભિષા	કુંભ
૧૩. મહા સુદ ૩	કૃતવર્મારાજ	શ્યામાદેવી	ઉત્તરાભાદ્રપદ	મીન
૧૪. વૈશાખ વદ ૧૩	સિંહસેનરાજ	સુચશાદેવી	રેવતી	મીન
૧૫. મહા સુદ ૩	ભાનુરાજ	સુપ્રતાદેવી	પુષ્ય	કર્ક
૧૬. જ્યેષ્ઠ વદ ૧૩	વિશ્વસેનરાજ	અચિરાદેવી	ભરણી	મેષ
૧૭. વૈશાખ વદ ૧૪	સુરરાજ	શ્રીદેવી	કૃતિકા	વૃષભ
૧૮. માગસર સુદ ૧૦	સુદર્શનરાજ	દેવીમાતા	રેવતી	મીન
૧૯. માગસર સુદ ૧૧	કુંભરાજ	પ્રભાવતીદેવી	અશ્વિની	મેષ
૨૦. જ્યેષ્ઠ વદ ૮	સુમિત્રરાજ	પદ્માવતીદેવી	શ્રવાણ	મકર
૨૧. શ્રાવણ વદ ૮	વિજયરાજ	વપ્રાદેવી	અશ્વિની	મેષ
૨૨. શ્રાવણ સુદ ૫	સમુદ્રવિજયરાજ	શિવાદેવી	ચિત્રા	કન્યા
૨૩. માગસર વદ ૧૦	અશ્વસેનરાજ	વામાદેવી	વિશાખા	તુલા
૨૪. ચૈત્ર સુદ ૧૩	સિધ્ધાર્થરાજ	ત્રિશલાદેવી	ઉત્તરાફાલ્ગુનિ	કન્યા

	૧૧ લાંછન	૧૨ ઉંચાઈ	૧૩ આયુષ્ય	૧૪ વાર્ણ	૧૫ પદવી
૧.	વૃષભ	૫૦૦ ધનુષ્ય	૮૪ લાખ પૂર્વ	સુવાર્ણ	રાજા
૨.	હસ્તિ	૪૫૦ ધનુષ્ય	૭૨ લાખ પૂર્વ	સુવાર્ણ	રાજા
૩.	ધોડો	૪૦૦ ધનુષ્ય	૬૦ લાખ પૂર્વ	સુવાર્ણ	રાજા
૪.	વાંદરો	૩૫૦ ધનુષ્ય	૫૦ લાખ પૂર્વ	સુવાર્ણ	રાજા
૫.	કૌંચપક્ષી	૩૦૦ ધનુષ્ય	૪૦ લાખ પૂર્વ	સુવાર્ણ	રાજા
૬.	પક્ષક્રમળ	૨૫૦ ધનુષ્ય	૩૦ લાખ પૂર્વ	રાતો	રાજા
૭.	સાથીઓ	૨૦૦ ધનુષ્ય	૨૦ લાખ પૂર્વ	સુવાર્ણ	રાજા
૮.	ચન્દ્ર	૧૫૦ ધનુષ્ય	૧૦ લાખ પૂર્વ	સફેદ	રાજા
૯.	મગરમચ્છ	૧૦૦ ધનુષ્ય	૨ લાખ પૂર્વ	સફેદ	રાજા
૧૦.	શ્રીવત્સ	૮૦ ધનુષ્ય	૧ લાખ પૂર્વ	સુવાર્ણ	રાજા
૧૧.	ગેંડો	૮૦ ધનુષ્ય	૮૪ લાખ વર્ષ	સુવાર્ણ	રાજા
૧૨.	પાડો	૭૦ ધનુષ્ય	૭૨ લાખ વર્ષ	રાતો	કુમાર
૧૩.	સુવર	૬૦ ધનુષ્ય	૬૦ લાખ વર્ષ	સુવાર્ણ	રાજા
૧૪.	સિંચાણો	૫૦ ધનુષ્ય	૩૦ લાખ વર્ષ	સુવાર્ણ	રાજા
૧૫.	વજ્ર	૪૫ ધનુષ્ય	૧૦ લાખ વર્ષ	સુવાર્ણ	રાજા
૧૬.	હરણ	૪૦ ધનુષ્ય	૧ લાખ વર્ષ	સુવાર્ણ	ચક્રી
૧૭.	બોકડો	૩૫ ધનુષ્ય	૮૫ હજાર વર્ષ	સુવાર્ણ	ચક્રી
૧૮.	નંદાવર્ત	૩૦ ધનુષ્ય	૮૪ હજાર વર્ષ	સુવાર્ણ	ચક્રી
૧૯.	કળશ	૨૫ ધનુષ્ય	૫૫ હજાર વર્ષ	નીલ	કુમારી
૨૦.	કાચબો	૨૦ ધનુષ્ય	૩૦ હજાર વર્ષ	શ્યામ	રાજા
૨૧.	નિલક્રમળ	૧૫ ધનુષ્ય	૧૦ હજાર વર્ષ	સુવાર્ણ	રાજા
૨૨.	શંખ	૧૦ ધનુષ્ય	૧ હજાર વર્ષ	શ્યામ	કુમાર
૨૩.	સર્પ	૮ હાથ	૧૦૦ વર્ષ	નીલ	કુમાર
૨૪.	સિંહ	૭ હાથ	૭૨ વર્ષ	સુવાર્ણ	કુમાર

	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧
	લક્ષ	સાથેદીક્ષા	દીક્ષાનગરી	દીક્ષાવૃક્ષ	દીક્ષાતિથિ	દીક્ષાતપ
૧.	લક્ષ	૪૦૦૦	વિનીતા	વડવૃક્ષ	ચૈત્ર વદ ૮	બે ઉપવાસ
૨.	લક્ષ	૧૦૦૦	અયોધ્યા	આંબ વૃક્ષ	મહા સુદ ૮	બે ઉપવાસ
૩.	લક્ષ	૧૦૦૦	શ્રાવસ્તિ	પ્રિપાલિ વૃક્ષ	માગસર સુદ ૧૫	બે ઉપવાસ
૪.	લક્ષ	૧૦૦૦	અયોધ્યા	પ્રિયંગુ વૃક્ષ	મહા સુદ ૧૨	બે ઉપવાસ
૫.	લક્ષ	૧૦૦૦	અયોધ્યા	સાલ વૃક્ષ	વૈશાખ સુદ ૮	તપ નહિ
૬.	લક્ષ	૧૦૦૦	કૌસામ્બી	છત્ર વૃક્ષ	કારતક વદ ૧૩	બે ઉપવાસ
૭.	લક્ષ	૧૦૦૦	વારાસાણી	શિરીષ વૃક્ષ	જેઠ સુદ ૧૩	બે ઉપવાસ
૮.	લક્ષ	૧૦૦૦	ચંદ્રપુરી	નાગ વૃક્ષ	પોસ વદ ૧૩	બે ઉપવાસ
૯.	લક્ષ	૧૦૦૦	કાકન્દિ	સાલી વૃક્ષ	માગસર વદ ૬	બે ઉપવાસ
૧૦.	લક્ષ	૧૦૦૦	ભદ્રિલપુર	પ્રિયંગુ વૃક્ષ	મહા વદ ૧૨	બે ઉપવાસ
૧૧.	લક્ષ	૧૦૦૦	સિંહપુર	તંદુક વૃક્ષ	ફાગણ વદ ૧૩	બે ઉપવાસ
૧૨.	લક્ષ	૬૦૦	ચંપાપુરી	થાડલ વૃક્ષ	ફાગણ વદ ૦))	૧ ઉપવાસ
૧૩.	લક્ષ	૧૦૦૦	કંપિલપુર	જંબુ વૃક્ષ	મહા સુદ ૪	બે ઉપવાસ
૧૪.	લક્ષ	૧૦૦૦	અયોધ્યા	અશોક વૃક્ષ	વૈશાખ વદ ૧૪	બે ઉપવાસ
૧૫.	લક્ષ	૧૦૦૦	રત્નપુરી	દધિપાર્ણ વૃક્ષ	મહા સુદ ૧૩	બે ઉપવાસ
૧૬.	લક્ષ	૧૦૦૦	ગજપુરી	નંદી વૃક્ષ	જેઠ વદ ૧૪	બે ઉપવાસ
૧૭.	લક્ષ	૧૦૦૦	ગજપુરી	બિલક વૃક્ષ	વૈશાખ વદ ૫	બે ઉપવાસ
૧૮.	લક્ષ	૧૦૦૦	ગજપુરી	આંબાનું વૃક્ષ	માગસર સુદ ૧૧	બે ઉપવાસ
૧૯.	નહિ	૩૦૦	મિથિલા	અશોક વૃક્ષ	માગસર સુદ ૧૧	ત્રણ ઉપવાસ
૨૦.	લક્ષ	૧૦૦૦	રાજગૃહિ	ચંપક વૃક્ષ	ફાગણ સુદ ૧૨	બે ઉપવાસ
૨૧.	લક્ષ	૧૦૦૦	મિથિલા	બકુલ વૃક્ષ	અષાઢ વદ ૮	બે ઉપવાસ
૨૨.	નહિ	૧૦૦૦	શૌરીપુરી	વેડસ વૃક્ષ	શ્રાવણ સુદ ૬	બે ઉપવાસ
૨૩.	લક્ષ	૩૦૦	વારાણસી	ઘાતકિ વૃક્ષ	પૌષ વદ ૧૧	ત્રણ ઉપવાસ
૨૪.	લક્ષ	એકાકી	ક્ષત્રીચકુંડ	આમ વૃક્ષ	માગસર વદ ૧૦	બે ઉપવાસ

૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬
પ્રથમ પારાણું થાનું ?	કેટલા દિવસે ?	પારાણાદાતા	છંદસ્થ કાળ	કેવળજ્ઞાન સ્થળ
૧. ઈશ્વરસનું	એક વર્ષે	શ્રેયાંસ કુમાર	૧૦૦૦ વર્ષ	પુરિમતાલ
૨. ક્ષીરનું	બે દિવસે	બ્રહ્મદત્ત	૧૨ વર્ષ	અયોધ્યા
૩. ક્ષીરનું	બે દિવસે	સુરેન્દ્રદત્ત	૧૪ વર્ષ	શ્રાવસ્તિ
૪. ક્ષીરનું	બે દિવસે	ઈન્દ્રદત્ત	૧૮ વર્ષ	અયોધ્યા
૫. ક્ષીરનું	તપ નહિ	પદ્મ	૨૦ વર્ષ	અયોધ્યા
૬. ક્ષીરનું	બે દિવસે	સોમદેવ	૬ માસ	કૌસામ્બી
૭. ક્ષીરનું	બે દિવસે	મહેન્દ્ર	૮ માસ	વારાણસી
૮. ક્ષીરનું	બે દિવસે	સોમદત્ત	૩ માસ	ચન્દ્રપુરી
૯. ક્ષીરનું	બે દિવસે	પુષ્પ	૪ માસ	કાકન્દિ
૧૦. ક્ષીરનું	બે દિવસે	પુનર્વશુ	૩ માસ	ભદ્રિલપુર
૧૧. ક્ષીરનું	બે દિવસે	નન્દ	૨ માસ	સિંહપુર
૧૨. ક્ષીરનું	બે દિવસે	સુનન્દ	૧ માસ	ચંપાપુરી
૧૩. ક્ષીરનું	બે દિવસે	જયરાજ	૨ માસ	કંપીલપુર
૧૪. ક્ષીરનું	બે દિવસે	વિજયરાજ	૩ વર્ષ	અયોધ્યા
૧૫. ક્ષીરનું	બે દિવસે	ધન(ધર્મ)સિંહ	૨ વર્ષ	રત્નપુરી
૧૬. ક્ષીરનું	બે દિવસે	સુમિત્ર	૧ વર્ષ	ગજપુરી
૧૭. ક્ષીરનું	બે દિવસે	વ્યાગ્રસિંહ	૧૬ વર્ષ	ગજપુરી
૧૮. ક્ષીરનું	બે દિવસે	અપરાજિત	૩ વર્ષ	ગજપુરી
૧૯. ક્ષીરનું	ત્રાણ દિવસે	વિશ્વસેન	૧ અહોરાત્ર	મિથિલા
૨૦. ક્ષીરનું	બે દિવસે	બ્રહ્મદત્ત	૧૧ માસ	રાજગૃહિ
૨૧. ક્ષીરનું	બે દિવસે	દિનકુમાર	૮ માસ	મિથિલા
૨૨. ક્ષીરનું	બે દિવસે	વરદિન	૫૪ દિવસ	ગિરનાર
૨૩. ક્ષીરનું	ત્રાણ દિવસે	ધન્ય	૮૪ દિવસ	વારાણસી
૨૪. ક્ષીરનું	બે દિવસે	બહુલ બ્રાહ્મણ	૧૨૧ વર્ષ	જ્યૌભિકા

૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	૩૧
કેવળ જ્ઞાન તપ	કેવળ જ્ઞાનતિથિ	માગસરો	સાધુઓ	સાધ્વીઓ
૧. ત્રાણ ઉપવાસ ફાગણ વદ ૧૧		૮૪	૮૪૦૦૦	૩૦૦૦૦૦
૨. બે ઉપવાસ પોષ સુદ ૧૧		૮૫	૧૦૦૦૦૦	૩૩૦૦૦૦
૩. બે ઉપવાસ કારતક વદ ૫		૧૦૨	૨૦૦૦૦૦	૩૩૬૦૦૦
૪. બે ઉપવાસ પોષ સુદ ૧૪		૧૧૬	૩૦૦૦૦૦	૬૩૦૦૦૦
૫. બે ઉપવાસ ચૈત્ર સુદ ૧૧		૧૦૦	૩૨૦૦૦૦	૫૩૦૦૦૦
૬. બે ઉપવાસ ચૈત્ર સુદિ ૧૫		૧૦૭	૩૩૦૦૦૦	૪૨૦૦૦૦
૭. બે ઉપવાસ ફાગણ વદ ૬		૮૫	૩૦૦૦૦૦	૪૩૦૦૦૦
૮. બે ઉપવાસ ફાગણ વદ ૭		૮૩	૨૫૦૦૦૦	૩૮૦૦૦૦
૯. બે ઉપવાસ કાર્તિક સુદ ૩		૮૮	૨૦૦૦૦૦	૧૨૦૦૦૦
૧૦. બે ઉપવાસ પોષ વદ ૧૪		૮૧	૧૦૦૦૦૦	૧૦૦૦૦૬
૧૧. બે ઉપવાસ મહા વદ ૩૦		૭૬	૮૪૦૦૦	૧૦૩૦૦૦
૧૨. એક ઉપવાસ મહા સુદ ૨		૬૬	૭૨૦૦૦	૧૦૦૦૦૦
૧૩. બે ઉપવાસ પોષ સુદ ૬		૫૭	૬૮૦૦૦	૧૦૦૮૦૦
૧૪. બે ઉપવાસ વૈશાખ વદ ૧૪		૫૦	૬૬૦૦૦	૬૨૦૦૦૦
૧૫. બે ઉપવાસ પોષ સુદ ૧૫		૪૩	૬૪૦૦૦	૬૨૪૦૦
૧૬. બે ઉપવાસ પોષ સુદ ૮		૩૬	૬૨૦૦૦	૬૧૬૦૦
૧૭. બે ઉપવાસ ચૈત્ર સુદ ૩		૩૫	૬૦૦૦૦	૬૦૬૦૦
૧૮. બે ઉપવાસ કાર્તિક સુદ ૧૨		૩૩	૫૦૦૦૦	૬૦૦૦૦
૧૯. ત્રાણ ઉપવાસ માગસર સુદ ૧૧		૨૮	૪૦૦૦૦	૫૫૦૦૦
૨૦. બે ઉપવાસ ફાગણ વદ ૧૨		૧૮	૩૦૦૦૦	૫૦૦૦૦
૨૧. બે ઉપવાસ માગસર સુદ ૧૧		૧૭	૨૦૦૦૦	૪૧૦૦૦
૨૨. ત્રાણ ઉપવાસ આસો વદ ૩૦		૧૧	૧૮૦૦૦	૪૦૦૦૦
૨૩. ત્રાણ ઉપવાસ ચૈત્ર વદ ૪		૧૦	૧૬૦૦૦	૩૮૦૦૦
૨૪. બે ઉપવાસ વૈશાખ સુદ ૧૦		૧૧	૧૪૦૦૦	૩૬૦૦૦

	૩૨ વૈક્રિયો	૩૩ વાદિઓ	૩૪ અવધિ- જ્ઞાનીઓ	૩૫ કેવળી	૩૬ મન:પર્યવ જ્ઞાનીઓ
૧.	૨૦૬૦૦	૧૨૬૫૦	૯૦૦૦	૨૦૦૦૦	૧૨૭૫૦
૨.	૨૦૪૦૦	૧૨૪૦૦	૯૪૦૦	૨૦૦૦૦	૧૨૫૫૦
૩.	૧૯૮૦૦	૧૨૦૦૦	૯૬૦૦	૧૫૦૦૦	૧૨૧૫૦
૪.	૧૯૦૦૦	૧૧૦૦૦	૯૮૦૦	૧૪૦૦૦	૧૧૬૫૦
૫.	૧૮૪૦૦	૧૦૪૫૦	૧૧૦૦૦	૧૩૦૦૦	૧૦૪૫૦
૬.	૧૬૧૦૮	૯૬૦૦	૧૦૦૦૦	૧૨૦૦૦	૧૦૩૦૦
૭.	૧૫૩૦૦	૮૪૦૦	૯૦૦૦	૧૧૦૦૦	૯૧૫૦
૮.	૧૪૦૦૦	૭૬૦૦	૮૦૦૦	૧૦૦૦૦	૮૦૦૦
૯.	૧૩૦૦૦	૬૦૦૦	૮૪૦૦	૭૫૦૦	૭૫૦૦
૧૦.	૧૨૦૦૦	૫૮૦૦	૭૨૦૦	૭૦૦૦	૭૫૦૦
૧૧.	૧૧૦૦૦	૫૦૦૦	૬૦૦૦	૬૫૦૦	૬૦૦૦
૧૨.	૧૦૦૦૦	૪૭૦૦	૫૪૦૦	૬૦૦૦	૬૫૦૦
૧૩.	૯૦૦૦	૩૬૦૦	૪૮૦૦	૫૫૦૦	૫૫૦૦
૧૪.	૮૦૦૦	૩૨૦૦	૪૩૦૦	૫૦૦૦	૫૦૦૦
૧૫.	૭૦૦૦	૨૮૦૦	૩૬૦૦	૪૫૦૦	૪૫૦૦
૧૬.	૬૦૦૦	૨૪૦૦	૩૦૦૦	૪૩૦૦	૪૦૦૦
૧૭.	૫૧૦૦	૨૦૦૦	૨૫૦૦	૩૨૦૦	૩૩૪૦
૧૮.	૭૩૦૦	૧૬૦૦	૨૬૦૦	૨૮૦૦	૨૫૫૧
૧૯.	૨૯૦૦	૧૪૦૦	૨૨૦૦	૨૨૦૦	૧૭૫૦
૨૦.	૨૦૦૦	૧૨૦૦	૧૮૦૦	૧૮૦૦	૧૫૦૦
૨૧.	૫૦૦૦	૧૦૦૦	૧૬૦૦	૧૬૦૦	૧૨૫૦
૨૨.	૧૫૦૦	૮૦૦	૧૫૦૦	૧૫૦૦	૧૦૦૦
૨૩.	૧૧૦૦	૬૦૦	૧૪૦૦	૧૦૦૦	૭૫૦
૨૪.	૭૦૦	૪૦૦	૧૩૦૦	૭૦૦	૫૦૦

	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨
	ચૌદપૂર્વી	શ્રાવકો	શ્રાવિકાઓ	ચોનિ	ગાણ	શાસન યજ્ઞ
૧.	૪૭૫૦	૩૦૫૦૦૦	૫૫૪૦૦૦	નકુળ	માનવ ગાણ	ગૌમુખ
૨.	૩૭૨૦	૨૯૮૦૦૦	૫૪૫૦૦૦	સર્પ	માનવ ગાણ	મહાયજ્ઞ
૩.	૨૧૫૦	૨૯૩૦૦૦	૬૩૬૦૦૦	સર્પ	દેવ ગાણ	ત્રિમુખ
૪.	૧૫૦૦	૨૮૮૦૦૦	૫૨૭૦૦૦	છાગ	દેવ ગાણ	યજ્ઞેશ
૫.	૨૪૦૦	૨૮૧૦૦૦	૫૧૬૦૦૦	મુષક	રાક્ષસ ગાણ	તુંબરૂ
૬.	૨૩૦૦	૨૭૬૦૦૦	૫૦૫૦૦૦	મહિષ	રાક્ષસ ગાણ	કુસુમ
૭.	૨૦૩૦	૨૫૭૦૦૦	૪૯૩૦૦૦	મૃગ	રાક્ષસ ગાણ	માતંગ
૮.	૨૦૦૦	૨૫૦૦૦૦	૪૯૧૦૦૦	મૃગ	દેવ ગાણ	વિજય
૯.	૧૫૦૦	૨૨૯૦૦૦	૪૭૧૦૦૦	વાનર	રાક્ષસ ગાણ	અજીત
૧૦.	૧૪૦૦	૨૮૯૦૦૦	૪૫૮૦૦૦	નકુળ	માનવ ગાણ	બ્રહ્મયજ્ઞ
૧૧.	૧૩૦૦	૨૭૯૦૦૦	૪૪૮૦૦૦	વાનર	દેવ ગાણ	મનુજેશ્વર
૧૨.	૧૨૦૦	૨૧૫૦૦૦	૪૩૬૦૦૦	અશ્વ	રાક્ષસ ગાણ	સુરકુમાર
૧૩.	૧૧૦૦	૨૦૮૦૦૦	૪૨૪૦૦૦	છાગ	માનવ ગાણ	ધનમુખ
૧૪.	૧૦૦૦	૨૦૬૦૦૦	૪૧૪૦૦૦	હસ્તિ	દેવ ગાણ	પાતાલ
૧૫.	૯૦૦	૨૦૪૦૦૦	૪૧૩૦૦૦	મંજર	દેવ ગાણ	કિમ્બર
૧૬.	૮૦૦	૨૯૦૦૦૦	૩૯૩૦૦૦	હસ્તિ	માનવ ગાણ	ગરૂડ
૧૭.	૬૭૦	૧૭૯૦૦૦	૩૮૧૦૦૦	છાગ	રાક્ષસ ગાણ	ગંધર્વ
૧૮.	૬૧૦	૧૮૪૦૦૦	૩૭૨૦૦૦	હસ્તિ	દેવ ગાણ	યજ્ઞેન્દ્ર
૧૯.	૬૬૮	૧૮૩૦૦૦	૩૭૦૦૦૦	અશ્વ	દેવ ગાણ	કુબેર
૨૦.	૫૦૦	૧૭૨૦૦૦	૩૫૦૦૦૦	વાનર	દેવ ગાણ	વરૂણ
૨૧.	૪૫૦	૧૭૦૦૦૦	૩૪૮૦૦૦	અશ્વ	દેવ ગાણ	બ્રહ્મકૃતિ
૨૨.	૪૦૦	૧૬૯૦૦૦	૩૩૬૦૦૦	મહિષ	રાક્ષસ ગાણ	ગોમેધ
૨૩.	૩૫૦	૧૬૪૦૦૦	૩૩૯૦૦૦	મૃગ	રાક્ષસ ગાણ	પાર્શ્વ
૨૪.	૩૦૦	૧૫૯૦૦૦	૩૧૮૦૦૦	મહિષ	માનવ ગાણ	માતંગ

૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭
શાસન ચક્ષિણિ	પ્રથમ ગાગધર	પ્રથમ સાધ્વી	મોક્ષ સ્થાન	મોક્ષતિથિ
૧. ચક્રેશ્વરી	પુંડરિકસ્વામિ	બ્રાહ્મી	અષ્ટાપદજી	મહા વદ ૧૩
૨. અન્જિતા	સિંહસેન	ફાલ્ગુનિ	સમ્મેતશિખરજી	ચૈત્ર સુદ ૫
૩. દુરિતારી	ચારૂર	શ્યામા	સમ્મેતશિખરજી	ચૈત્ર સુદ ૫
૪. કાલિકા	વજ્રનાભ	અજીતા	સમ્મેતશિખરજી	વૈશાખ સુદ ૮
૫. મહાકાલી	ચમરગણી	કામ્યપી	સમ્મેતશિખરજી	ચૈત્ર સુદ ૮
૬. અચ્યુતા	સુદ્યોત	રતિ:	સમ્મેતશિખરજી	માગસર વદ ૧૧
૭. શાન્તા	વિદર્ભ	સોમ્મા	સમ્મેતશિખરજી	ફાગણ વદ ૭
૮. જ્વાલા	દિનગણી	સુમન્ના	સમ્મેતશિખરજી	ભાદરવા વદ ૭
૯. સુતારકા	વરાહક	વારૂણી	સમ્મેતશિખરજી	ભાદરવા સુદ ૯
૧૦. અશોકા	નન્દ	સુચશા	સમ્મેતશિખરજી	વૈશાખ વદ ૨
૧૧. શ્રીવત્સા	કૌસ્તુભ	ધારિણી	સમ્મેતશિખરજી	શ્રાવણ વદ ૩
૧૨. પ્રવરા	સુભુમ	ધરણી	ચંપાપુરી	અસાડ સુદ ૧૪
૧૩. વિજ્યા	મંદરગણિ	ધરા	સમ્મેતશિખરજી	અસાડ વદ ૭
૧૪. અંકુશા	ચશોગણિ	પદ્મા	સમ્મેતશિખરજી	ચૈત્ર સુદ ૫
૧૫. પ્રજ્ઞામિ	અરિષ્ટ	શિવા	સમ્મેતશિખરજી	જેઠ સુદ ૫
૧૬. નિર્વાણી	ચક્રાયુદ્ધ	સ્તુતિ	સમ્મેતશિખરજી	જેઠ વદ ૧૩
૧૭. અચ્યુતા	સંબગણિ	દાંનિનિ	સમ્મેતશિખરજી	વૈશાખ વદ ૧
૧૮. ધરણી	કુંભગણિ	રક્ષિતા	સમ્મેતશિખરજી	માગસર સુદ ૧૦
૧૯. વૈરટ્યા	શિષ્જગણિ	બન્યુમતિ	સમ્મેતશિખરજી	ફાગણ સુદ ૧૨
૨૦. નરદત્તા	મહિલગણિ	પુષ્પવતી	સમ્મેતશિખરજી	જેઠ વદ ૯
૨૧. ગંધારી	શુભગણિ	અનિલા	સમ્મેતશિખરજી	વૈશાખ વદ ૧૦
૨૨. અંબિકા	વરદત્ત	ચક્ષુદત્તા	ગીરનારજી	અસાડ સુદ ૮
૨૩. પદ્માવતી	આર્યદત્તગણિ	પુષ્પશ્રુલા	સમ્મેતશિખરજી	શ્રાવણ સુદ ૮
૨૪. સિધ્ધાચિકા	ઈન્દ્રભૂતિ	ચંદનબાળા	પાવાપુરી	કારતક વદ ૩૦

૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨
મોક્ષતપ	મોક્ષાસન	નિર્વાણાંતર	ભવ સંખ્યા	મોક્ષ પરિવાર
૧. છ ઉપવાસ	પદ્માસન	૫૦ લાખ કોડી સાગર	તેર ભવ	૧૦૦૦૦
૨. એક માસ	કાર્યોન્તર્ગસિન	૩૦ લાખ કોડી સાગર	ત્રણ ભવ	૧૦૦૦
૩. એક માસ	કાર્યોન્તર્ગસિન	૧૦ લાખ કોડી સાગર	ત્રણ ભવ	૧૦૦૦
૪. એક માસ	કાર્યોન્તર્ગસિન	૯ લાખ કોડી સાગર	ત્રણ ભવ	૧૦૦૦
૫. એક માસ	કાર્યોન્તર્ગસિન	૯૦ હજાર કોડી સાગર	ત્રણ ભવ	૧૦૦૦
૬. એક માસ	કાર્યોન્તર્ગસિન	૯ હજાર કોડી સાગર	ત્રણ ભવ	૩૦૮
૭. એક માસ	કાર્યોન્તર્ગસિન	૯૦૦ કોડી સાગર	ત્રણ ભવ	૫૦૦
૮. એક માસ	કાર્યોન્તર્ગસિન	૯૦ કોડી સાગર	સાત ભવ	૧૦૦૦
૯. એક માસ	કાર્યોન્તર્ગસિન	૯ કોડી સાગર	ત્રણ ભવ	૧૦૦૦
૧૦. એક માસ	કાર્યોન્તર્ગસિન	૧ કોડી સાગર	ત્રણ ભવ	૧૦૦૦
૧૧. એક માસ	કાર્યોન્તર્ગસિન	૫૪ સાગરોપમ	ત્રણ ભવ	૧૦૦૦
૧૨. એક માસ	કાર્યોન્તર્ગસિન	૩૦ સાગરોપમ	ત્રણ ભવ	૬૦૦
૧૩. એક માસ	કાર્યોન્તર્ગસિન	૯ સાગરોપમ	ત્રણ ભવ	૬૦૦૦
૧૪. એક માસ	કાર્યોન્તર્ગસિન	૪ સાગરોપમ	ત્રણ ભવ	૭૦૦૦
૧૫. એક માસ	કાર્યોન્તર્ગસિન	૩ સાગરોપમ	ત્રણ ભવ	૧૦૮
૧૬. એક માસ	કાર્યોન્તર્ગસિન	૦૧૧ પલ્યોપમ	બાર ભવ	૯૦૦
૧૭. એક માસ	કાર્યોન્તર્ગસિન	૦૧ પલ્યોપમ	ત્રણ ભવ	૧૦૦૦
૧૮. એક માસ	કાર્યોન્તર્ગસિન	૧૦૦૦ કોડ વર્ષ	ત્રણ ભવ	૧૦૦૦
૧૯. એક માસ	કાર્યોન્તર્ગસિન	૫૪ લાખ વર્ષ	ત્રણ ભવ	૫૦૦
૨૦. એક માસ	કાર્યોન્તર્ગસિન	૬ લાખ વર્ષ	નવ ભવ	૧૦૦૦
૨૧. એક માસ	કાર્યોન્તર્ગસિન	૫ લાખ વર્ષ	ત્રણ ભવ	૧૦૦૦
૨૨. એક માસ	પદ્માસન	૮૩૭૫૦ વર્ષ	નવ ભવ	૫૩૬
૨૩. એક માસ	કાર્યોન્તર્ગસિન	૨૫૦ વર્ષ	દસ ભવ	૩૩
૨૪. બે ઉપવાસ	પદ્માસન		૨૭ ભવ	એકાકી

પા૩	પા૪	પા૫	પા૬		
ગોત્ર	વંશ	સંતાન	સમવસરાગની		
		છોકરા	છોકરી		
			ઉંચાઈ		
૧.	કાશ્યપ	ઈશ્વાકુ	૧૦૦	૨	૪૮ ગાઉનું
૨.	કાશ્યપ	ઈશ્વાકુ	-	-	૪૬ ગાઉનું
૩.	કાશ્યપ	ઈશ્વાકુ	૩	-	૪૪ ગાઉનું
૪.	કાશ્યપ	ઈશ્વાકુ	૩	-	૪૨ ગાઉનું
૫.	કાશ્યપ	ઈશ્વાકુ	૩	-	૪૦ ગાઉનું
૬.	કાશ્યપ	ઈશ્વાકુ	૧૩	-	૩૮ ગાઉનું
૭.	કાશ્યપ	ઈશ્વાકુ	૧૭	-	૩૬ ગાઉનું
૮.	કાશ્યપ	ઈશ્વાકુ	૧૮	-	૩૪ ગાઉનું
૯.	કાશ્યપ	ઈશ્વાકુ	૧૯	-	૩૨ ગાઉનું
૧૦.	કાશ્યપ	ઈશ્વાકુ	૧૨	-	૩૦ ગાઉનું
૧૧.	કાશ્યપ	ઈશ્વાકુ	૯૯	-	૨૮ ગાઉનું
૧૨.	કાશ્યપ	ઈશ્વાકુ	૨	-	૨૬ ગાઉનું
૧૩.	કાશ્યપ	ઈશ્વાકુ	-	-	૨૪ ગાઉનું
૧૪.	કાશ્યપ	ઈશ્વાકુ	૮૮	-	૨૨ ગાઉનું
૧૫.	કાશ્યપ	ઈશ્વાકુ	૧૯	-	૨૦ ગાઉનું
૧૬.	કાશ્યપ	ઈશ્વાકુ	૧૫૦૦૦૦૦૦	-	૧૮ ગાઉનું
૧૭.	કાશ્યપ	ઈશ્વાકુ	૧૫૦૦૦૦૦૦	-	૧૬ ગાઉનું
૧૮.	કાશ્યપ	ઈશ્વાકુ	૧૨૫૦૦૦૦૦	-	૧૪ ગાઉનું
૧૯.	કાશ્યપ	ઈશ્વાકુ	-	-	૧૨ ગાઉનું
૨૦.	ગૌતમ	હરિવંશ	૧૧	-	૧૦ ગાઉનું
૨૧.	કાશ્યપ	ઈશ્વાકુ	-	-	૮ ગાઉનું
૨૨.	ગૌતમ	હરિવંશ	-	-	૬ ગાઉનું
૨૩.	કાશ્યપ	ઈશ્વાકુ	-	-	૫ ગાઉનું
૨૪.	કાશ્યપ	ઈશ્વાકુ	-	૧	૪ ગાઉનું

૫૭	૫૮	૫૯	૬૦
ઝઠ યોવીથીના તીર્થકરો	આવતી યોવીથી ના તીર્થકરો	વર્તમાન યોવીથી ના તીર્થકરોના જન્મદેશ	મોક્ષનક્ષત્ર વર્તમાન
૧. કેવળજ્ઞાની	પદ્મનાભ	કોશલ દેશ	અભિજીત
૨. નિર્વાણી	સૂરદેવ	કોશલ દેશ	મૃગશીર્ષ
૩. સાગર	સુપાર્શ્વ	કૃષ્ણાલ દેશ	આર્દ્રા
૪. મહાજ્ઞ	સ્વયંપ્રભ	કોશલ દેશ	પુષ્ય
૫. વિમલ	સર્વાનુભૂતિ	કોશલ દેશ	પુનર્વસુ
૬. સર્વાનુભૂતિ	દેવશ્રુત	વચ્છ દેશ	ચિત્રા
૭. શ્રીધર	શ્રી ઉદય	કાશી દેશ	અનુરાધા
૮. દત્ત	પેઢાલ	પૂર્વ દેશ	જ્યેષ્ઠા
૯. દામોદર	પોટીલ	કોશલ દેશ	મૂળ
૧૦. સુતેજ	સત્કીર્તિ	મલય દેશ	પૂર્વાષાઢા
૧૧. શ્રીસ્વામી	મુનિસુવ્રત	કાશીદેશ	ધનિષ્ઠા
૧૨. મુનિસુવ્રત	શ્રીઅમમ	અંગ દેશ	ઉત્તરાભાદ્રપદ
૧૩. સુમતિસ્વામી	નિષ્કયાય	પંચાલ દેશ	રેવતિ
૧૪. શિવગતિ	નિષ્પુલાયક	કોશલ દેશ	રેવતિ
૧૫. અસ્તાજ	નિર્મમ	કોશલ દેશ	પુષ્ય
૧૬. નમીશ્વર	ચિત્રગુપ્ત	કુરૂ દેશ	ભરણી
૧૭. અનીલ	સમાધિ	કુરૂ દેશ	કૃતિકા
૧૮. યશોધર	સંવર	કુરૂ દેશ	રેવતિ
૧૯. કૃતાર્થ	યશોધર	વિદેહ દેશ	ભરણી
૨૦. જિનેશ્વર	વિજય	મગધ દેશ	શ્રવણ
૨૧. શુદ્ધમતિ	શ્રીમલ્લ	વિદેહ દેશ	અશ્વિની
૨૨. શિવંકર	શ્રીદેવ	કુશાર્ત દેશ	ચિત્રા
૨૩. સ્વયંવેગ	અનંતવીર્ય	કાશી દેશ	વિશાખા
૨૪. સંપ્રતિ	વરદત્ત (ભદ્રકૃત)	પૂર્વ દેશ	સ્વાતિ

૬૧	૬૨	૬૩	૬૪
વાદના ૨૪ ભેદ	વિચારના ૨૪ ભેદ	ધાન્યના પ્રકાર	અન્યમતે ભગવાનના ૨૪ અવતાર
૧. ઉત્પતિ	વિદ્યા	ઘઉં	સનકાદિયોગેશ્વર
૨. વાદ	જ્ઞાન	જવ	યજ્ઞનારાયણ
૩. પક્ષ	વિનોદ	શાળી	મચ્છાવતાર
૪. અથિતિ	કળા	ત્રીહિ	કૂર્માવતાર
૫. સભા	કવિત્વ	મકાઈ	વરાહાવતાર
૬. સમા	વક્ત્વ	કોદર	નૃસિંહાવતાર
૭. પ્રતિપક્ષ	ગીત	જર-	હથગ્રીવાવતાર
૮. પ્રમાણ	નૃત્ય	કાંગ	નરનારાયણ
૯. પ્રભેદ	વાદ્ય	બાજરી	કપિલદેવ
૧૦. પ્રસન્ન	દેશ	બંટી	ગુરુદત્તાત્રેય
૧૧. પ્રત્યુત્તર	કલાપાત્ર	મંસુર	ઋષભદેવ
૧૨. દૂષણ	પ્રમેય	વાલ	યોગેશ્વર
૧૩. ભૂષણ	પયયિ	વટાણા	વામનજી
૧૪. ઉપન્યાસ	જ્યરસ	ચોળા	ગજેન્દ્ર (હરિઅવતાર)
૧૫. અનુમોદન	વાદ	ચાણા	હંસાવતાર
૧૬. આદેશ	અભિનય	અડદ	ધન્વંતરી
૧૭. નિર્ણય	પાત્ર	મગ	પરશુરામ
૧૮. ગ્રંથનિશ્ચય	રસ	મઠ	પૃથુરાજ
૧૯. નિશ્ચય	ધર્મ	અળશી	રામચંદ્ર
૨૦. સ્થાન	અર્થ	તિલ	કૃષ્ણ
૨૧. અર્થાત્તર	કામ	તુવેર	વ્યાસજી
૨૨. સમતા	મોક્ષ	કળથી	બૌદ્ધ
૨૩. પરાજય	પ્રમાણ	ડાંગર	કલંકી
૨૪. જય	લોકવાદ	ધાણા	મોહીનીરૂપ

ચારિત્ર પાળવાના ૨૪ બોલ

૨૪ દ્વાર

૧.	પાંચ સમિતી ૩ ગુપ્તિ પાળવી	શરીર
૨.	દેવગુરૂની આશાતના ટાળવી	અવગાહના
૩.	શીત ઉષ્ણતા સહેવી	સંઘર્ષણ
૪.	એકાંતમાં રહેવું	સંજ્ઞા
૫.	ઉઘાડે પગે ચાલવું	સંસ્થાન
૬.	લોચ કરવો	કષાય
૭.	હંમેશાં એક ભક્ત કરવું	લેશ્યા
૮.	ભુમિ શયન કરવું	ઈન્દ્રિય
૯.	આયંબિલ કરવું	બે સમુદ્ધાત
૧૦.	યોગોદ્ધરન તપ કરવો	દૃષ્ટિ
૧૧.	બાવીસ પરિસહ સહેવા	દર્શન
૧૨.	રાત્રે ચાર આહાર ત્યાગ	જ્ઞાન
૧૩.	પ્રમાદ ત્યાગ	અજ્ઞાન
૧૪.	અપ્રતી બધ્ધ વિહાર કરવો	યોગ
૧૫.	અસત્ય વાણીનો ત્યાગ	ઉપયોગ
૧૬.	લોકોના વચન સહન કરવા	ઉપપાત
૧૭.	એક ઠેકાણે રહેવું નહિ	અવન
૧૮.	ક્ષમા ધારણ કરવી	સ્થિતિ
૧૯.	બે વાર પડિલેહણ કરવું	પર્યામિ
૨૦.	ગુરૂના વચન સહન કરવા	ક્રિમાહાર
૨૧.	હંમેશાં સિધ્ધાંત ભાણવા	સંજ્ઞા
૨૨.	ગુરુકુળ પાસે રહેવું	ગતિ
૨૩.	ગોચરી ૪૨ દોષ રહિત લાવવી	આગતિ
૨૪.	પંચ મહાવ્રત પાળવા	વેદ

પરચીસ વસ્તુનું વર્ણન

૨૫ ક્રિયા :

૧. કાયિકી,	૨. અધિકરણિકી,	૩. પ્રાદેશિકી ક્રિયા,
૪. પારિતાપનિકી,	૫. પ્રાણાતિપાતિકી,	૬. આરંભિકી,
૭. પરિગ્રહિકી,	૮. માયાપ્રત્યયિકી,	૯. મિથ્યાદર્શનપ્રત્યયિકી,
૧૦. અપ્રત્યાખ્યાનિકી,	૧૧. દ્રષ્ટિકી,	૧૨. સ્પૃષ્ટિકી,
૧૩. પ્રાતિત્યકી,	૧૪. સામંતોપનિપાતિકી,	૧૫. નેશત્રકી,
૧૬. સ્વહસ્તિકી,	૧૭. આજ્ઞાપનિકી,	૧૮. વિદારણિકી
૧૯. અનાભોગિકી,	૨૦. અનવકાંક્ષાપ્રત્યયિકી,	૨૧. પ્રયોગિકી,
૨૨. સમુદાનિકી,	૨૩. પમિકી	૨૪. દેશિકી
૨૫. ઈરિયાપયિકી		

૫ મહાવ્રતની પચ્ચીસ શુભ ભાવનાઓ :

૧. ઈર્થસિમિતિ - જ્યહા સહિત ચાલવું
૨. મનગુમ્મિ - મનમાં માઠા વિચાર આવવા ન દેવા
૩. વચનગુમ્મિ - પાપવાળું વચન નહિ બોલવું
૪. વસ્ત્રપાત્ર વિગેરે ઉપકરણો લેતાં મુક્તાં જ્યહાથી વર્તવું
૫. આહાર પાણી જોઈ તપાસી જ્યહા સહિત વાપરવાં
૬. વચન વિમાસી વિચારીને બોલવું
૭. ક્રોધ ન કરવો, સમતા રાખવી
૮. લોભ ન કરવો, ઉદાર બનવું
૯. ભયભીત ના થવું, અભય બનવું.
૧૦. હાસ્ય ન કરવું, મૌન રાખવું.
૧૧. રહેવા માટે વિચારીને પરિમિત અવગ્રહ માંગવો.
૧૨. ગુર્વાદિક વડીલની રજા લઈ પછી આહાર પાણી વાપરવું.
૧૩. કાળ માનની અવધિ બાંધી અવગ્રહ માંગવો.
૧૪. અવગ્રહ ભાંગતા વારંવાર હદ બાંધવા લક્ષ રાખવું.

૧૫. પોતાના સાધર્મિક સાધુ પાસે પાણ પરિમિત અવગ્રહ માંગવો.
૧૬. વારંવાર સ્ત્રી કથા કર્યા કરવી નહિ.
૧૭. સ્ત્રીનાં આંગળોપાંગ ધારીને જોવા નહીં.
૧૮. પૂર્વે કરેલી કામ ક્રિયા યાદ રાખવી નહિ.
૧૯. સ્નિગ્ધ રસવાણું પ્રમાણુ રહિત ભોજન કરવું નહિ.
૨૦. નિર્દોષ સ્થાન આસન, સ્ત્રી, પશુ, પંડગ રહિત સેવવા.
૨૧. ભલો કે ભુંડો શબ્દ,
૨૨. ભલો કે ભુંડો રૂપ,
૨૩. ભલો કે ભુંડો રસ,
૨૪. ભલો કે ભુંડો ગંધ
૨૫. સ્પર્શ પામી તેમાં આસક્ત રક્ત મોહીત ન થવું.

છબીસ વસ્તુનું વર્ણન

૨૬ ધનવાન થવાના યોગો :

૧. પહેલાનો સ્વામી પહેલે હોય તો ધનવાન થાય.
૨. પહેલાનો સ્વામી બીજે હોય તો ધનવાન થાય.
૩. પહેલાનો સ્વામી નવમે હોય તો ધનવાન થાય.
૪. પહેલાનો સ્વામી દસમે હોય તો ધનવાન થાય.
૫. પહેલાનો સ્વામી ૧૧મે હોય તો ધનવાન થાય.
૬. બીજનો સ્વામી ૧લે હોય તો ધનવાન થાય.
૭. બીજનો સ્વામી ૨જે હોય તો ધનવાન થાય.
૮. બીજનો સ્વામી ૯મે હોય તો ધનવાન થાય.
૯. બીજનો સ્વામી દસમે હોય તો ધનવાન થાય.
૧૦. બીજનો સ્વામી ૧૧મે હોય તો ધનવાન થાય.
૧૧. નવમાનો સ્વામી ૧લે હોય તો ધનવાન થાય.
૧૨. નવમાનો સ્વામી ૨જે હોય તો ધનવાન થાય.
૧૩. નવમાનો સ્વામી નવમે હોય તો ધનવાન થાય.
૧૪. નવમાનો સ્વામી ૧૦મે હોય તો ધનવાન થાય.

૧૫. નવમાનો સ્વામી ૧૧મે હોય તો ધનવાન થાય.
 ૧૬. દસમાનો સ્વામી ૧લે હોય તો ધનવાન થાય.
 ૧૭. દસમાનો સ્વામી ૨જે હોય તો ધનવાન થાય.
 ૧૮. દસમાનો સ્વામી નવમે હોય તો ધનવાન થાય.
 ૧૯. દસમાનો સ્વામી દસમે હોય તો ધનવાન થાય.
 ૨૦. દસમાનો સ્વામી ૧૧મે હોય તો ધનવાન થાય.
 ૨૧. ૧૧માનો સ્વામી ૧લે હોય તો ધનવાન થાય.
 ૨૨. ૧૧માનો સ્વામી ૨જે હોય તો ધનવાન થાય.
 ૨૩. ૧૧માનો સ્વામી નવમે હોય તો ધનવાન થાય.
 ૨૪. ૧૧માનો સ્વામી ૧૦મે હોય તો ધનવાન થાય.
 ૨૫. ૧૧માનો સ્વામી ૧૧મે હોય તો ધનવાન થાય.
 ૨૬. પાંચમાનો સ્વામી ૧લે, બીજે, પાંચમે, નવમે, દસમે, ૧૧મે, હોય તો ધનવાન થાય.

અઘાવીશ વસ્તુનું વર્ણન

મહાવીર સ્વામીના ૨૭ ભવ :

૧. નયસાર,	૨. સૌધર્મ દેવલોકે,
૩. મરિચિનો,	૪. બ્રહ્મદેવલોકે,
૫. કૌચંકબ્રાહ્મણ,	૬. સૌધર્મ દેવલોકે,
૭. પુષ્પમિત્ર બ્રાહ્મણ,	૮. સૌધર્મ દેવલોકે,
૯. અગ્નિદ્યોત પુરોહિત,	૧૦. ઈશાન દેવલોકે,
૧૧. અગ્નિભૂતિ વિપ્ર,	૧૨. સનતકુમારેશ્વર,
૧૩. ભારદ્વાજ બ્રાહ્મણ,	૧૪. મહેન્દ્ર દેવલોકે,
૧૫. સ્થાવર બ્રાહ્મણ,	૧૬. બ્રહ્મ દેવલોક,
૧૭. વિશ્વભૂતિરાજ,	૧૮. સ્વર્ગલોક,
૧૯. ત્રિપૃષ્ઠ વાસુદેવ,	૨૦. સાતમી નરક,
૨૧. સિંહ,	૨૨. ચોથી નરક (તીર્થંથ ભવ બ્રમણ),

૨૩. પ્રિય મિત્ર ચક્રી,
૨૫. નંદન રાજ,
૨૭. મહાવીર સ્વામી

૨૪. મહાશુક દેવલોક,
૨૬. દસમો દેવલોક,

સાધુના ૨૭ ગુણ :

૧. પ્રાણાતિપાત, વિરમણમહાવ્રત	૨. મૃષાવાદ, વિરમણમહાવ્રત
૩. અદત્તાદાન, વિરમણમહાવ્રત	૪. મૈથુન, વિરમણમહાવ્રત
૫. પરિગ્રહ, વિરમણમહાવ્રત	૬. રાત્રીભોજન ન કરે આ છ વ્રતપાળે,
૭. પૃથ્વીકાય, ની રક્ષા	૮. અપ્કાય, ની રક્ષા કરે
૯. તેઉકાય, ની રક્ષા	૧૦. વાઉકાય, ની રક્ષા કરે
૧૧. વનસ્પતિકાય, ની રક્ષા	૧૨. ત્રસકાય આ છ કાયની રક્ષા કરે,
૧૩ થી ૧૭ - પાંચ ઈન્દ્રિયોનો નિગ્રહ કરે	
૧૮. લોભનો ત્યાગ,	૧૯. ક્ષમા ધારણ,
૨૦. ચિત્તની નિર્મળતા,	૨૧. શુદ્ધ પડિલેહણ,
૨૨. સંયમ યોગમાં પ્રવૃત રહેવું,	૨૩. મન ને કાબુમાં રાખે,
૨૪. વચન ને કાબુમાં રાખે,	૨૫. કાયા ને કાબુમાં રાખે,
૨૬. બાવીશ પરિસહ સહન કરવા,	૨૭. મરાણાદિ ઉપસર્ગ સહન કરવા

૨૭ નક્ષત્ર :

૧. અશ્વિની,	૨. ભરણી,	૩. કૃત્તિકા,	૪. રોહિણી,
૫. મૃગશીર્ષ,	૬. આર્દ્રા,	૭. પુનર્વસુ,	૮. પુષ્ય,
૯. આશ્લેષા,	૧૦. મઘા,	૧૧. પૂ. ફા.,	૧૨. ઉ. ફા.,
૧૩. હસ્ત,	૧૪. ચિત્રા,	૧૫. સ્વાતિ,	૧૬. વિશાખા,
૧૭. અનુરાધા,	૧૮. જ્યેષ્ઠા,	૧૯. મૂળ,	૨૦. પૂ. પા.,
૨૧. ઉ. પા.,	૨૨. શ્રવણ,	૨૩. ધનિષ્ઠા,	૨૪. શતતારકા,
૨૫. પૂ. ભા.,	૨૬. ઉ. ભા.,	૨૭. રેવતી	

૨૭ યોગ :

૧. વિષ્ણુભ,	૨. પ્રીતિ,	૩. આયુષ્યમાન,	૪. સૌભાગ્ય,

૫. શોભન,	૬. અતિગંડ,	૭. સુકર્મા,	૮. ધૂતિ,
૯. શૂલ,	૧૦. ગંડ,	૧૧. વૃદ્ધિ,	૧૨. ધૂવ,
૧૩. વ્યાપાત,	૧૪. હર્ષાણ,	૧૫. વજ્ર,	૧૬. સિદ્ધિ,
૧૭. વ્યતિપાત,	૧૮. વરિયાન,	૧૯. પરિઘ,	૨૦. શિવં,
૨૧. સિધ,	૨૨. સાધ્ય,	૨૩. શુભ,	૨૪. શુક્લ,
૨૫. બ્રહ્મ,	૨૬. ઐન્દ્ર,	૨૭. વૈદૃતિ	

અઠાવીસ વસ્તુનું વર્ણન

૨૮ ઉપમા :

૧. તેજમાં સૂર્ય,	૨. ગ્રહમાં ચંદ્ર,	૩. ઉષ્ણમાં અગ્નિ,
૪. જળસ્થાને સમુદ્ર,	૫. દેવોમાં ઈન્દ્ર,	૬. પર્વતમાં મેરૂ,
૭. લંબાઈએ નિષદ્ય,	૮. ગોળમાં રૂચક,	૯. વૃક્ષમાં કલ્પ,
૧૦. વનમાં નંદન,	૧૧. શબ્દમાં મેઘનો,	૧૨. સુગંધેભાવના ચંદન,
૧૩. સમુદ્રમાં સ્વયંભૂરમાણ,	૧૪. નાગકુમારે ધરાણેન્દ્ર,	૧૫. રસમાં શેલડી,
૧૬. હસ્તિમાં ઐરાવણ,	૧૭. સિંહમાં કેસરી,	૧૮. નદીમાં ગંગા,
૧૯. પંખીમાં ગરૂડ,	૨૦. યુધ્ધમાં વાસુદેવ,	૨૧. પુષ્પોમાં કમળ,
૨૨. દાનમાં અભય,	૨૩. રાજમાં ચક્રી,	૨૪. ભાષામાં સત્ય,
૨૫. તપસ્યામાં શીયલ,	૨૬. દેવસ્થાને સર્વાર્થસિદ્ધ,	૨૭. સભામાં સુધર્મા,
૨૮. ધર્મમાં મુક્તિ મોટી છે, તેમ સર્વમાં ભગવંત મોટા છે.		

૨૮ લબ્ધિ :

૧. આમર્ષ ઔષધિ,	૨. વિપ્રુષ ઔષધિ,	૩. ખેલૌષધિ,
૪. જલ્હૌષધિ,	૫. સર્વૌષધિ,	૬. સંભિન્નશ્રોત,
૭. અવધિજ્ઞાન,	૮. ઋજુમતિમનઃપર્યવઃ,	૯. વિપુલમતિમનઃપર્યવ,
૧૦. ચારણલબ્ધિ,	૧૧. આસીવિષલબ્ધિ,	૧૨. કેવળજ્ઞાનલબ્ધિ,
૧૩. ગણધરલબ્ધિ,	૧૪. પૂર્વધરલબ્ધિ,	૧૫. તીર્થંકરલબ્ધિ,
૧૬. ચક્રવર્તીલબ્ધિ,	૧૭. બળદેવલબ્ધિ,	૧૮. વાસુદેવલબ્ધિ,
૧૯. ક્ષીરાશ્રવલબ્ધિ,	૨૦. કોષ્ઠબુધ્ધિલબ્ધિ,	૨૧. પદાનુસારિણી,

૨૨. બિજબુધિલબ્ધિ, ૨૩. તેજેલેશ્યાલબ્ધિ, ૨૪. આહારકલબ્ધિ,
 ૨૫. શિતલેખ્યાલબ્ધિ, ૨૬. વૈકિલ્પલબ્ધિ, ૨૭. અક્ષીણમહાનસી,
 ૨૮. પુલાકલબ્ધિ

૨૮ આગાહારી વસ્તુઓ :

૧. અગર, ૨. અફિણ. ૩. અતિવિષની કળી, ૪. અંબર,
 ૫. એળીયો, ૬. કસ્તૂરી, ૭. કંડું, ૮. કરીયાતું,
 ૯. કંદરૂં, ૧૦. ખારો, ૧૧. ખેરસાર, ૧૨. ગળો,
 ૧૩. ઘોડાવજ, ૧૪. હળદર, ૧૫. ચુનો, ૧૬. ઘેરીગોટલી,
 ૧૭. ટંકણ, ૧૮. તગર, ૧૯. ત્રીફળા, ૨૦. બાવળ,
 ૨૧. બુચકણા, ૨૨. મલયાગરૂં, ૨૩. લિંબડાના પંચાંગ, ૨૪. વખમો,
 ૨૫. સુખડ, ૨૬. સૂરોખાર, ૨૭. ગોમુત્રાદિ, ૨૮. ફટકડી

ઓગણગ્રીષ્ઠ વસ્તુનું વર્ણન

૨૯ દાર :

૧. નામ, ૨. લેશ્યા, ૩. શરીર, ૪. અવગાહના,
 ૫. સંઘચણ, ૬. સંજ્ઞા, ૭. સંઠાણ, ૮. કષાય,
 ૯. ઈન્દ્રિય, ૧૦. સમુદ્રધાત, ૧૧. દ્રષ્ટિ, ૧૨. દર્શન,
 ૧૩. જ્ઞાન, ૧૪. જ્ઞેય, ૧૫. ઉપયોગ, ૧૬. જીવનેઉપજવાનું,
 ૧૭. કાલ સંખ્યાનું, ૧૮. આયુ, ૧૯. પર્યામિ, ૨૦. આહાર,
 ૨૧. આગતિગતિ, ૨૨. વેદ, ૨૩. ભુવન, ૨૪. પ્રાણ,
 ૨૫. સંપદા, ૨૬. ધર્મ, ૨૭. યોનિ, ૨૮. કુલકોડી,
 ૨૯. અલ્પબહુત્વ,

૨૯ મૂર્ખા :

૧. ભુખ લાગ્યા વિના ખાનાર. ૨. અજીર્ણ છતાં ખાનાર.
 ૩. ઘણી નીદ્રા કરનાર. ૪. ઘણુ ચાલનાર.
 ૫. પગ પર ભાર દઈ બેસનાર. ૬. વડી નીતિ લઘુનીતિ રોકનાર.
 ૭. નીચના મસ્તક પર પગ મુકી સુનાર. ૮. આખી રાત્રી સ્ત્રી સેવનાર.

૯. ૧૬ વર્ષની ઉંમર થયા પહેલાં મૈથુન સેવનાર. ૧૦. વૃધ્ધાવસ્થામાં પરણનાર.
 ૧૧. ચિંતા દૂર થયા પછી વિવાહ કરનાર. ૧૨. હજમત કરાવતાં વાત કરનાર.
 ૧૩. અજાણ્યા સાથે ચાલનાર. ૧૪. પરચખાણ લઈ યાદ નહિ કરનાર.
 ૧૫. ધનવાન તથા પંડિત સાથે બડાઈ કરનાર. ૧૬. તપસ્વી સાથે વાદ કરનાર.
 ૧૭. પરના પાસે રૂપ બળ ધન ઐશ્વર્ય વિદ્યા દેખી ઈર્ષા કરનાર.
 ૧૮. વૈદને મળી રોગોનું નિદાન કર્યા છતાં ઔષધ નહિ ખાનાર.
 ૧૯. પંડિત જ્ઞાની મળ્યા છતાં મનનો સંશય નહિ ટાળનાર.
 ૨૦. પાણી પીતાં હસનાર.
 ૨૧. દરિદ્ર અવસ્થા પ્રાપ્ત થયા છતાં ધનવાન થવાની ઈચ્છા રાખનાર.
 ૨૨. પરના લોકો સાથે પ્રીતિ કરનાર. ૨૩. ઉધાર આપી પાછું નહિ માગનાર.
 ૨૪. માથે દેવું કરી ધર્મ કરાણી કરનાર. ૨૫. દેવ ગુરૂ માતપિતાની ભક્તિ નહિ કરનાર.
 ૨૬. સજ્જનો મળ્યા છતાં ગુણ નહિ મેળવનાર.
 ૨૭. સુપાત્રનો જોગ પ્રાપ્ત થયા છતાં દાન નહિ દેનાર.
 ૨૮. પોતાના ગુણો પોતેજ બીજા આગળ ગાનાર.
 ૨૯. સ્વજન સાથે વેરઝેર કરી બીજા લોકો સાથે પ્રીતિ કરનાર.

શ્રીસ વશ્તુનું વર્ણન

સાધુની ૩૦ ઉપમા :

૧. કાંસાનું ભાજન,	૨. શંખ	૩. કૂર્મ,
૪. કંથન,	૫. કમળ,	૬. ચંદ્ર,
૭. સૂર્ય,	૮. પૃથ્વી,	૯. મેરૂ,
૧૦. સ્વયંભૂરમણ,	૧૧. અગ્નિ,	૧૨. ચંદન,
૧૩. વૃષભ,	૧૪. દ્રહપાણી,	૧૫. ગજ,
૧૬. સિંહ,	૧૭. ગેંડો,	૧૮. ભારંડપક્ષી,
૧૯. જીવ,	૨૦. સર્પ,	૨૧. આકાશ,
૨૨. શરદશ્તુનું પાણી,	૨૩. ચક્રોરપક્ષી,	૨૪. ભ્રમર,
૨૫. પારેવો,	૨૬. હરણ,	૨૭. વાયુ,
૨૮. વૃક્ષ,	૨૯. સરોવર,	૩૦. પંખીની ઉપમા

એકગ્રીસ વસ્તુનું વર્ણન

૩૧ સિધ્ધના મુગ :

પાંચ સંસ્થાન :

૧. વાંટલું,

૨. ત્રિખાણ,

૩. ચાખુણ,

૪. લાંબુ,

૫. પરિમંડલ

વર્ણ : ન હોય

૧. કાળો,

૨. લીલો,

૩. લાલ,

૪. પીળો,

૫. ઘોળો

ગંધ : ન હોય

૧. સુગંધ,

૨. દુર્ગંધ

રસ : ન હોય

૧. ખાટો,

૨. કડવો,

૩. તીખો,

૪. કસાયલો,

૫. મધુર

સ્પર્શ : ન હોય

૧. ઠંડો,

૨. ગરમ,

૩. લુખો,

૪. ચીકણો

૫. હલકો,

૬. ભારે,

૭. લીસી

૮. ખરબચડો

શરીર : ન હોય

૧. કાયથોગ

વેદ : ન હોય

૧. સ્ત્રીવેદ,

૨. પુરુષવેદ,

૩. નપુંસકવેદ,

પદાર્થ :

૧. એક પદાર્થ સંગ

પુનર્જન્મ :

૧. ફરીથી જન્મ લે નહિ એ ઉપરની વસ્તુ સિધ્ધને ન હોય.

બીજીસ વસ્તુનું વર્ણન

પુરુષનાં ૩૨ મુગો :

૧. શીલવંત,

૨. કુલવંત,

૩. સત્યવંત,

૪. વિદ્યાવંત,	૫. દયાવંત,	૬. ત્યજવંત,
૭. સુચિતવંત,	૮. અલ્પઆહારી,	૯. પ્રમોદસહિત,
૧૦. વચનઅચળ,	૧૧. નમ્રપ્રમાણ,	૧૨. ધર્મવંત,
૧૩. જ્ઞાનવંત,	૧૪. ઉત્તમ,	૧૫. લજ્જાવંત,
૧૬. ગુણગંભીર,	૧૭. સુરમ્ય,	૧૮. ઈર્ષારહિત,
૧૯. ચતુર,	૨૦. ઉદાર,	૨૧. ભાગ્યવંત,
૨૨. યોગધ્યાની,	૨૩. સુજાણી,	૨૪. પરઉપકારી,
૨૫. બુદ્ધિવંત,	૨૬. વિવેકવંત,	૨૭. નિર્ભય,
૨૮. દેવનોપૂજક,	૨૯. ગુરુનો ઉપાસક,	૩૦. માતા-પિતાનોભક્ત,
૩૧. સરળ,	૩૨. વિચારશીલ	

સુસ્ત્રીના ૩૨ ગુણો :

૧. સુરૂપા,	૨. સુભગા,	૩. સુવેષા,
૪. સુરતપ્રવીણ,	૫. સુનેત્રા,	૬. પ્રિયવાદિની,
૭. સુપ્રસન્નમુખી,	૮. પીનસ્તની,	૯. સ્વચ્છાશયા,
૧૦. લજ્જાન્વિતા,	૧૧. રસિકા,	૧૨. સુલક્ષણા,
૧૩. સુખાશયા,	૧૪. ભોગિની,	૧૫. વિચક્ષણા,
૧૬. પઠીતજ્ઞા,	૧૭. ગીતાજ્ઞા,	૧૮. નૃત્યજ્ઞા,
૧૯. સુપ્રમમાણા શરીર;	૨૦. સુગંધપ્રેમી,	૨૧. નીતિમાનિની,
૨૨. વિનયવંતી,	૨૩. શોભાવંતી,	૨૪. ગૃહાર્થમંત્રવંતી,
૨૫. સત્યવંતી,	૨૬. શીલવંતી,	૨૭. પ્રજ્ઞાવંતી,
૨૮. બુદ્ધિમતી,	૨૯. ચતુરા,	૩૦. ગુણાન્વિતા,
૩૧. કળાવંતિ,	૩૨. દક્ષા	

નાયકના ૩૨ ગુણ :

૧. કુલવાન,	૨. શીલવાન,	૩. વયસ્થ,
૪. કળા,	૫. કુશળપ્રેમી,	૬. સ્વજન,
૭. સંવ્રતમંત્ર,	૮. ક્લેશહ્રદ,	૯. પટુ,

૧૦. પંડિત,	૧૧. ઉત્તમસત્ત્વ,	૧૨. ધાર્મિક,
૧૩. મહોત્તમ,	૧૪. ગુણગ્રાહી,	૧૫. સુપાત્રસંગ્રહી,
૧૬. ક્ષમી,	૧૭. પ્રભાવક,	૧૮. કૃતજ્ઞ,
૧૯. અસઠ,	૨૦. સંતુષ્ટ,	૨૧. પ્રીતિમાન,
૨૨. સુભગ,	૨૩. યુક્તિયુક્ત,	૨૪. પ્રિયવંદુ,
૨૫. કીડાવાન,	૨૬. ત્યાગી,	૨૭. વિવેકી,
૨૮. શૃંગારી,	૨૯. અભિમાની,	૩૦. શ્વાધા,
૩૧ઉજ્જવલવસ્ત્ર,	૩૨. કૃતજ્ઞ કાર્યની કદર રાખનાર	

સાર્થક ૩૨ વિશેષાગો :

૧. આત્માનંદી,	૨. સ્વરૂપમગ્ન,	૩. સ્થિરચિત્ત,
૪. નિર્મોહી,	૫. જ્ઞાની,	૬. શાંત,
૭. જિતેન્દ્રિય,	૮. ત્યાગી,	૯. ક્રિયારૂચિ,
૧૦. તૃપ્ત,	૧૧. નિર્લેપ,	૧૨. નિસ્પૃહ,
૧૩. મૌની,	૧૪. વિદ્વાન,	૧૫. વિવેકી,
૧૬. મધ્યસ્થ,	૧૭. નિર્ભય,	૧૮. અનાત્મશંશી,
૧૯. તત્ત્વદ્રષ્ટિ,	૨૦. સર્વગુણસંપન્ન,	૨૧. ધર્મધ્યાની,
૨૨. ભયોદ્વિગ્ન,	૨૩. લોકસંજ્ઞાત્યાગી,	૨૪. શાસ્ત્રચક્ષુ,
૨૫. નિષ્પરિગ્રહી,	૨૬. સ્વાનુભવિ,	૨૭. યોગનિષ્ઠ,
૨૮. ભાવયાજ્ઞિક,	૨૯. ભાવપૂજા પરાયણ,	૩૦. ધ્યાની,
૩૧. તપસ્વી,	૩૨. સર્વજ્ઞ	

૩૨ અનંતકાવ :

૧. સર્વ કંદની જાતિ,	૨. વજ્રકંદ,	૩. લીલી હળદર,
૪. ભોંય કોળું,	૫. થોરની જાત,	૬. લીલો કચુરો,
૭. લીલુ આદુ,	૮. શતાવરી,	૯. ગિરિ કર્ણિકા,
૧૦. ખરસૈ ઇમ્બો,	૧૧. છોંગની બાજી,	૧૨. લીલી મોઘ,
૧૩. લોઢી,	૧૪. ખિલ્લુડો,	૧૫. અમૃતવેલ,

૧૬. મૂળો,	૧૭. ખરસૈયા,	૧૮. લસણ,
૧૯. ગળો,	૨૦. વિષકારેલી,	૨૧. ગાજર,
૨૨. લુણી,	૨૩. લોઢક કંદ,	૨૪. કિસલય પત્ર,
૨૫. બિલાડીના ટોપ,	૨૬. વિદલના અંકુરા,	૨૭. ઢક્કવત્યુલની ભાજી,
૨૮. મસુરવલ્લી,	૨૯. પાલકની ભાજી,	૩૦. કુણી આંબલી,
૩૧. બટાટા,	૩૨. ડુંગળી	

૩૨ વિજય :

૧. કરચ્છ,	૨. સુકરચ્છ,	૩. મહાકરચ્છ	૪. કરચ્છવતી,
૫. આવર્ત,	૬. મંગલાવર્ત	૭. પુષ્કલાવર્ત	૮. પુષ્કલાવતી
૯. વચ્છ	૧૦. સુવચ્છ	૧૧. મહાવત્સ	૧૨. વન્ધાવતી
૧૩. રમ્મ	૧૪. રમ્મક	૧૫. મંગલાવતી	૧૬. પન્ન
૧૭. સુપન્ન	૧૮. મહાપન્ન	૧૯. પન્નાવતી	૨૦. શંખ
૨૧. નલિન	૨૨. નલિનાવતી	૨૩. વપ્રા	૨૪. સુવપ્રા
૨૫. મહાવપ્રા	૨૬. વપ્રાવતી	૨૭. વલ્ગુ	૨૮. સુવલ્ગુ
૨૯. ગંધિલ	૩૦. ગંધિલાવતી	૩૧. રમણી	૩૨. કુમુદાણી

૩૨ બીજા લક્ષણ :

૧. છત્ર,	૨. કમળ,	૩. ધનુજ,	૪. રથ,
૫. વજ્ર,	૬. કાયળો,	૭. અંકુશ,	૮. વાવ,
૯. સાથીઓ,	૧૦. તોરણ,	૧૧. સરોવર,	૧૨. સિંહ,
૧૩. ઝાડ,	૧૪. ચક્ર,	૧૫. શંખ,	૧૬. હાથી,
૧૭. સમુદ્ર,	૧૮. કળશ,	૧૯. મંદિર,	૨૦. માછલું,
૨૧. જવ,	૨૨. ષણ સ્થંભ,	૨૩. ચૌતરો,	૨૪. કમંડલ,
૨૫. પર્વત,	૨૬. ચામર,	૨૭. આરીસો,	૨૮. બળદ,
૨૯. ધ્વજ,	૩૦. લક્ષ્મી,	૩૧. માળા,	૩૨. મોર

લેખીશ્વ વસ્તુગુણ વર્ણન

૩૩ આશાતના :

૧. ગુરૂની આગળ ચાલે. ૨. ગુરૂની પડખે ચાલે.

૩. ગુરૂની પાસે ચાલે.

૫. ગુરૂની જોડે ઉભો રહે.

૭. ગુરૂની આગળ બેસે.

૮. ગુરૂની પાસે બેસે.

૧૧. ગુરૂ પહેલાં આલોવે.

૧૩. ગુરૂ પાસે આવેલાને પહેલાં પોતે બોલાવે.

૧૫. ગુરૂને ગોચરી ન દેખાડે અને બ્રીજને દેખાડે.

૧૭. ગુરૂને પૂછ્યા વિના સારી વસ્તુ બ્રીજને આપે.

૧૮. ગુરૂનું વચન સાંભળે નહિ.

૨૧. ગુરૂ બોલાવે ત્યારે બેઠા બેઠા જવાબ આપે.

૨૩. ગુરૂને તું કારો દે.

૨૫. ગુરૂનું બહુમાન દેખી ખુશી ન થાય.

૨૭. ગુરૂની વાત કાપે.

૨૮. ગુરૂ-સમજવ્યા પછી પોતે સમજવે.

૩૧. ગુરૂના આસન ઉપર બેસે.

૩૩. ગુરૂથી સરખા આસને બેસે.

૪. ગુરૂની આગળ ઉભો રહે.

૬. ગુરૂની નજીક ઉભો રહે.

૮. ગુરૂની જોડે બેસે.

૧૦. બહારથી આવી ગુરૂ પહેલાં આચમનલે.

૧૨. રાત્રે ગુરૂનું વચન સુણી જવાબ ના આપે.

૧૪. ગોચરી પોતાની મેળે બ્રીજ પાસે આળોવે.

૧૬. ગુરૂને પૂછ્યા વિના બ્રીજને નિમંત્રણ કરે.

૧૮. ગુરૂને સારી વસ્તુ ન આપે પોતે ખાય.

૨૦. ગુરૂને કડવા વચન કહે.

૨૨. ગુરૂ બોલાવે ત્યારે શું છું ? એમ બોલે.

૨૪. ગુરૂનું વચન માને નહિ.

૨૬. ગુરૂનું વચન જૂઠું કરે.

૨૮. ગુરૂની સભાને તોડે.

૩૦. ગુરૂના સંધારાને પગ અડાડે.

૩૨. ગુરૂથી ઉંચા આસને બેસે.

૩૩ સુશ્રાવકપાણાના ગુણો (૩૩ સમ્યક્ત્વ યુક્ત હોય) :

૧. શંકા વિનાનો હોય.

૩. વિચિકિત્સા વિનાનો હોય.

૫. સમ્યક્ત્વવાળાનો ઉત્તેજક હોય.

૭. સમક્રિતિ પ્રત્યે વાત્સલ્ય કરનારો હોય.

૯. નવકારનો પરમ ભક્ત હોય.

૧૧. પ્રતિષ્ઠા કરાવતો હોય.

૧૩. જિન દ્રવ્યનો રક્ષક હોય.

૧૫. જ્ઞાનદાતા હોય.

૧૭. સાધુઓનો સહાયક હોય.

૧૯. મધ્યસ્થ હોય.

૨. કાંક્ષા વિનાનો હોય.

૪. અવિમૂઢ દ્રષ્ટિવાળો હોય.

૬. સમક્રિતિને સ્થિર કરનારો હોય.

૮. સમ્યક્ત્વની પ્રભાવના વધારનારો હોય.

૧૦. જિન મંદિર કરાવતો હોય.

૧૨. પૂજા કરવામાં ઉદ્યમવંત હોય.

૧૪. શાસ્ત્રો સાંભળવાનું લક્ષ્ય હોય.

૧૬. અભયદાતા હોય.

૧૮. ખોટા કદાચને દૂર કરનારો હોય.

૨૦. સમર્થ શક્તિશાળી હોય.

૨૧. ધર્મનો અર્થ ખપી હોય.	૨૨. આલોચક હોય.
૨૩. ઉપાયોને ભણનાર હોય.	૨૪. શાંતિવાળો હોય.
૨૫. દક્ષ હોય.	૨૬. દાક્ષિણ્યવાળો હોય.
૨૭. ધીર હોય.	૨૮. ગંભીર હોય.
૨૯. ઈન્દ્રિયોને કાબૂમાં રાખનાર હોય.	૩૦. અગ્નિશુન હોય.
૩૧. પરોપકારી હોય.	૩૨. વિનયવાન હોય.
૩૩. સમ્યક્ત્વયુક્ત હોય.	

૩૪ વચ્ચે વાર્ગન તિર્થકરના વાર્ગનમાં ૩૪ અતિથયો આવી ગયા છે. ત્યાંથી જોઈ લેવું

૩૫ વચ્ચે વાર્ગન

માર્ગાનુસારીના ૩૫ ગુણ :

૧. ન્યાયથી જ દ્રવ્ય ઉપાર્જન કરવા ખંત રાખે.
૨. જ્ઞાન ક્રિયાએ કરી ઉત્તમ પુરૂષના આચારની પ્રસંશા કરવી.
૩. સમાન ગોત્રવાળા સાથે વિવાહ કરવા લક્ષ રાખવું.
૪. સર્વ પ્રકારના પાપ કાર્યોથી હંમેશાં ડરતા રહેવું.
૫. દેશાચાર પ્રમાણે વર્તન રાખવા ચુકવું નહિ.
૬. કોઈના પાણ અવર્ણવાદ બોલવા કે નિંદા કરવી નહિ.
૭. અતિગુમ તે વિશેષ રસ્તાવાલા ઘરમાં રહેવું નહિ.
૮. હંમેશા ઉત્તમ પુરૂષોનો સંગ સમાગમ કરવો.
૯. માતાપિતાની આજ્ઞામાં રહી તેમને પૂજનારા થવું.
૧૦. દરેક પ્રકારના ઉપદ્રવવાળા સ્થાનનો ત્યાગ કરવો.
૧૧. લોકોમાં નિંદા થાય તેવા કાર્યોમાં પ્રવૃત્તિ કરવી નહિ.
૧૨. સ્વશક્તિ અનુસારે ખર્ચો કરવા લક્ષ રાખવું.
૧૩. સ્વશક્તિ અનુસારે વેષ રાખવા લક્ષ રાખવું.
૧૪. બુદ્ધિના આઠ ગુણવાળા થવા ખપ કરવો.
૧૫. હંમેશા ધર્મનું શ્રવણ કરવા ચુકવું નહિ.

૧૬. પ્રથમનો આહાર પચ્યા પછી જ બીજો આહાર કરવો.
૧૭. જ્યારે ભૂખ લાગે ત્યારે જ ખાવું, વિના ભૂખે નહિ.
૧૮. ધર્મ, અર્થ અને કામ પરસ્પર બાધ ન આવે તેમ સાધવા.
૧૯. મુનિરાજોને વિનયપૂર્વક દાન દેવું, દુઃખીને અનુકંપા દાન દેવું.
૨૦. ખોટા હઠ કદાચ્છ કરવો નહિ, સરળતા રાખવી, માફ કે તાફ સાફ કે ખોટું તેવી ભાવના ન કરવી.
૨૧. ગુણીજનોનો પક્ષ કરવો, તેમની દાક્ષિણ્યતા રાખવી.
૨૨. ધર્મ અને રાજ્યને અનુસારે જ કામ કરવું.
૨૩. પોતાની શક્તિ અનુસારે જ કામ કરવું.
૨૪. જ્ઞાનવ્રતમાં અધિક પુરૂષોની ભક્તિ કરવી.
૨૫. પોષણ કરવા લાયક જનોનું પોષણ કરવું.
૨૬. શુભાશુભ પરિણામનો વિચાર કરી કામ આરંભવું.
૨૭. દરેક બાબતમાં વધુમાં વધુ જાણકાર રહેવું.
૨૮. કોઈનો પણ ઉપકાર કદાપિ ઓળવવો નહિ.
૨૯. દરેક શુભ કામમાં હંમેશાં લોકપ્રિય રહેવું.
૩૦. લજ્જાવાન થવું.
૩૧. સર્વ જીવન દયામય જ ગુજારવું.
૩૨. સૌમ્યદૃષ્ટિ રાખવી.
૩૩. પરોપકાર કરવામાં સદાય સમર્થ થવું.
૩૪. ક્રોધ માન માયા લોભ રાગ હર્ષ એ શત્રુને નાશ કરવા (જીતવા).
૩૫. પાંચ ઈન્દ્રિયો ઉપર કાબુ રાખવો.

જીમીસ વર્લ્ડવુડ વર્ણન

શ્રાવકના ૩૬ કર્તવ્યો :

૧. શ્રી જિનેશ્વર દેવની આજ્ઞાનો સ્વીકાર	૨. મિથ્યાત્વનો સર્વ ત્યાગ
૩. સમ્યક્ત્વનો સ્વીકાર	૪. સામાયિક
૫. ચઉવિસઘ્થો	૬. વંદન

૭. પ્રતિક્રમાણ	૮. કાઉસસગ્ગ
૯. પચ્ચક્ખાણ	૧૦. પૌષધ વ્રત
૧૧. દાન	૧૨. શીલ
૧૩. તપ	૧૪. ભાવ
૧૫. સ્વાધ્યાય	૧૬. નવકાર મહામંત્રનું સ્મરણ
૧૭. પરોપકાર	૧૮. જ્યણા
૧૯. જિનપૂજા	૨૦. શ્રી જિનેશ્વર ભગવંતની સ્તુતિ કરવી.
૨૧. ગુરુભક્તિ	૨૨. સાધર્મિક વાત્સલ્ય
૨૩. વ્યવહાર શુધ્ધિ	૨૪. રથયાત્રા
૨૫. તીર્થયાત્રા	૨૬. ઉપશમ
૨૭. વિવેક	૨૮. સંવર
૨૯. ભાષાસમિતિ	૩૦. છ જીવ રક્ષા(કરૂણા)
૩૧. સાધર્મિક જૈનનો સંસર્ગ	૩૨. ઈન્દ્રિય દમન
૩૩. ચારિત્રનો પરિણામ	૩૪. સંઘનું બહુમાન
૩૫. પુસ્તક લેખન	૩૬. તીર્થ પ્રભાવના

પત્રવાણાના ૩૬ પદો :

૧. પદ પ્રરૂપણા,	૨. સ્થાન પદ,	૩. બહુવક્તવ્ય પદ,
૪. સ્થિત પદ,	૫. વશેષ=પયયિ,	૬. વક્ષંતી
૭. શ્વાસોચ્છવાસ,	૮. સત્યા,	૯. જોણી પદ,
૧૦. ચર્મપદ,	૧૧. ભાષાપદ,	૧૨. શરીરપદ,
૧૩. પ્રમાણ,	૧૪. કથાપદ,	૧૫. ઈન્દ્રિયપદ,
૧૬. પ્રયોગપદ,	૧૭. લેશ્યાપદ,	૧૮. કાયસ્થિતિપદ,
૧૯. સમ્યક્ત્વ,	૨૦. અંતક્રિયા,	૨૧. ઓગાહણા,
૨૨. સંકાણ,	૨૩. ક્રિયાપદ,	૨૪. કર્મબંધ,
૨૫. કર્મછેદના,	૨૬. છેદતાબંધકા,	૨૭. પ વેદકા,
૨૮. આહાર,	૨૯. ઉપયોગ,	૩૦. ખસણિયા,
૩૧. સંજ્ઞાપદ,	૩૨. સંયમ,	૩૩. ઉપધિ,
૩૪. પરિચારણા,	૩૫. છેદનાપદ,	૩૬. સમુદ્ધાત પદ

આત્માની ૩૬ રાજ્ય ઋદ્ધિ :

૧. જીવ રૂપી રાજ	૨. સમ્યક્ત્વ રૂપી પ્રધાન
૩. પંચમહાવ્રત રૂપી ઉમરાવ.	૪. જ્ઞાન રૂપી ભંડારી
૫. પૈર્થ રૂપી હસ્તિ.	૬. આર્જવ માર્જવ રૂપી હોદા અંબાડિ.
૭. સંતોષ રૂપી મહાવત.	૮. માન રૂપી ઘોડો.
૯. પર ઉપકાર રૂપી પલાણ.	૧૦. ભાષા સમિતિ રૂપી પાખર.
૧૧. ચારિત્ર રૂપી લગામ.	૧૨. જૈન ધર્મ રૂપી ચાબુક
૧૩. શીયળ રૂપી રથ.	૧૪. સત્તર પ્રકારના સંયમ રૂપી સૈન્ય.
૧૫. વિવેક રૂપી નિશાન.	૧૬. ધર્મશુક્લ ધ્યાન રૂપી ધ્વજ.
૧૭. પાંચ સજ્જાય ધ્યાન રૂપી ચારિત્ર.	૧૮. બાર ભેદે તપ રૂપી શસ્ત્ર.
૧૯. સંવર રૂપી વહ્ગા.	૨૦. આચાર રૂપી વેપાર.
૨૧. ક્ષમા રૂપી ઢાલ.	૨૨. દયા રૂપી બરછી.
૨૩. ક્રિયા રૂપી કબાન.	૨૪. જ્ઞાન રૂપી તરકસ.
૨૫. સંયમ રૂપી તીર.	૨૬. અભિગ્રહ રૂપી તરવાર.
૨૭. શુક્લ લેશ્યા રૂપી બંદુક.	૨૮. પચ્ચખ્ખાણ રૂપી શંબલ.
૨૯. સત્ય રૂપી દારૂ	૩૦. ભાવના રૂપી ગોળો.
૩૧. રાગ દ્વેષ રૂપી સામગ્રી.	૩૨. ચાર ચોકડી રૂપી જ્વાલા.
૩૩. કાયા રૂપી મુરજ.	૩૪. આઠકર્મ રૂપી વેરી જળ.
૩૫. મોક્ષ રૂપી રાજ્ય	૩૬. ષટ્કાય રૂપી પ્રજાની રક્ષા.

આચાર્યના ૩૬ ગુણો :

૧. રૂપશેન્દ્રિય	૨. રક્ષેન્દ્રિય
૩. ધાણેન્દ્રિય	૪. ચક્ષુરિન્દ્રિય
૫. શ્રોતેન્દ્રિય આ ઈન્દ્રિયોને કાબુમાં રાખે.	૬. સ્ત્રી, પશુ, નપુંસક, જ્ઞાં હોય ત્યાં વસે નહિ.
૭. સ્ત્રીની સાથે રાગથી વાતો કરે નહિ.	૮. સ્ત્રી બેઠી હોય તે આસને (જગ્યાએ)
	પુરૂષોએ બે ઘડી ન બેસાય.
૯. રાગ વડે સ્ત્રીના આંગોપાંગ જોએ નહિ.	

૧૦. સ્ત્રી પુરૂષ સુતા હોય, અથવા કામભોગની વાતો કરતા હોય ત્યારે. ભીંતના આંતરે	
૧૧. શરીરની શોભા કરે નહિ.	૧૨. અગાઉ ભોગવેલા વિષયને યાદ કરે નહિ.

૧૩. માલ પાણી વાળો આહાર કરે નહિ.

૧૫. ક્રોધ કરે નહીં.

૧૭. માયા કરે નહીં.

૧૯. પ્રાણાતિપાત વિરમાણ.

૨૧. અદત્તાદાન વિરમાણ.

૨૩. પરિશ્રદ્ધ વિરમાણ.

૨૫. દર્શનાચાર.

૨૭. તપાચાર.

૨૯. ઈર્ષસિમિતિ.

૩૧. એસણાસમિતિ.

૩૩. પારિષ્ઠા પનિકા સમિતિ.

૩૫. વચન ગુપ્તિ.

૧૪. નીરસ એવો પાત્ર અધિક આહાર કરે નહિ.

૧૬. માન કરે નહીં.

૧૮. લોભ કરે નહીં.

૨૦. મૃધાવાદ વિરમાણ.

૨૨. મૈથુન વિરમાણ.

૨૪. જ્ઞાનાચાર.

૨૬. ચારિત્રાચાર.

૨૮. વીર્યાચાર.

૩૦. ભાષાસમિતિ.

૩૨. આધનભંડમત્ત નિષ્પેવાણા સમિતિ.

૩૪. મન ગુપ્તિ.

૩૬. કાય ગુપ્તિ.

૩૬ વિનોદ :

૧. દર્શન,

૨. શ્રવાણ,

૩. ગીત,

૪. નૃત્ય,

૫. લિખીત,

૬. વકૃત્વ,

૭. શાસ્ત્ર,

૮. શસ્ત્ર,

૯. કર,

૧૦. બુદ્ધિ,

૧૧. ગણિત,

૧૨. વિદ્યા,

૧૩. તુરંગ,

૧૪. ગજ,

૧૫. રથ,

૧૬. પક્ષી,

૧૭. આખેટ,

૧૮. જળ,

૧૯. ચંત્ર,

૨૦. મંત્ર,

૨૧. મહોત્સવ,

૨૨. ફલ,

૨૩. પુષ્પ,

૨૪. ચિત્ર,

૨૫. પતિત,

૨૬. યાત્રા,

૨૭. કલત્ર,

૨૮. કથા,

૨૯. બુદ્ધકળા,

૩૦. સમસ્યા,

૩૧. વાર્તા,

૩૨. વિજ્ઞાન,

૩૩. કિડાતત્ત્વ,

૩૪. કવિત્વ,

૩૫. વેશ,

૩૬. વિનોદ,

૩૬ રાજકુલ :

૧. સૂર્ય,

૨. ચંદ્ર,

૩. શાદવ,

૪. કદંબ,

૫. પરમાર,

૬. ઈક્ષ્વાકુ,

૭. ચૌહાણ,

૮. ચૌલુક્ય,

૯. મૌરિક,

૧૦. સોલાર,

૧૧. સેધવ,

૧૨. છિંદક,

૧૩. ચાપોત્કટ,	૧૪. પ્રતિહાર,	૧૫. લુડક,	૧૬. રાષ્ટ્રકુટ,
૧૭. કરટક,	૧૮. વિદ્ક,	૧૯. કરટપાળ,	૨૦. ગુહિલ,
૨૧. ગુલિપુત્ર,	૨૨. પૌતિક,	૨૩. મકવાણા,	૨૪. ઉદ્યાનપાળ,
૨૫. રાજપાળ,	૨૬. અનંગળ,	૨૭. નિકુંભ,	૨૮. દહિકર,
૨૯. કેલાંતુર,	૩૦. રાય,	૩૧. હાણ,	૩૨. હરિ,
૩૩. હોઢર,	૩૪. શક,	૩૫. ચંદન,	૩૬. સોલંકી

૩૬ યુદ્ધના પ્રકાર :

૧. ચક્ર યુદ્ધ,	૨. ધનુ યુદ્ધ,	૩. ધનુષ્ય યુદ્ધ,	૪. વજ્ર યુદ્ધ,
૫. અંકુશ યુદ્ધ,	૬. છુરિકા યુદ્ધ,	૭. તોમર યુદ્ધ,	૮. કુંત યુદ્ધ,
૯. શૂલ યુદ્ધ,	૧૦. ત્રિશૂલ યુદ્ધ,	૧૧. મુદ્ગર યુદ્ધ,	૧૨. શક્તિ યુદ્ધ,
૧૩. પાશ યુદ્ધ,	૧૪. પરશુ યુદ્ધ,	૧૫. ગુલિકા યુદ્ધ,	૧૬. મુઠ્ઠિ યુદ્ધ,
૧૭. સુંઢી યુદ્ધ,	૧૮. ગદા યુદ્ધ,	૧૯. શંકુ યુદ્ધ,	૨૦. પદ્મ યુદ્ધ,
૨૧. રિષ્ટ યુદ્ધ,	૨૨. પટ્ટીસ યુદ્ધ,	૨૩. મુશલ યુદ્ધ,	૨૪. કરાણ યુદ્ધ,
૨૫. યુકપન યુદ્ધ,	૨૬. હલ યુદ્ધ,	૨૭. દુઃકોટ યુદ્ધ,	૨૮. કર્તરી યુદ્ધ,
૨૯. મુહલિકા યુદ્ધ,	૩૦. કરપત્ર યુદ્ધ,	૩૧. કોદાળી યુદ્ધ,	૩૨. તરવાર યુદ્ધ,
૩૩. ગોકણ યુદ્ધ,	૩૪. ડાઈ યુદ્ધ,	૩૫. ડબ્બસ યુદ્ધ,	૩૬. હડથ યુદ્ધ

(૩૭) વસ્તુઓ.

- (૧) કુંથુનાથ ભગવાનને સાડત્રીશ ગણધરો હતાં.
- (૨) સર્વ વિજય, વૈજયંત, જયંત અને અપરાજિત નામની રાજધાનીઓના પ્રકાર (કિલ્લા) ઉંચાઈમાં સાડત્રીશ સાડત્રીશ યોજન ઉંચા છે.
- (૩) કાર્તિક વદિ સાતમને દિવસે સૂર્ય સાડત્રીશ અંગુલની પોરિસીની છાયા નીપજવીને ગતિ કરે છે.

(૩૮) વસ્તુઓ

- (૧) પાર્શ્વનાથ અરિહંતને આડત્રીશ હજાર સાધ્વીઓ હતી.
- (૨) ક્ષુલ્લિકા વિમાન પ્રવિભક્તિના બીજ વર્ગમાં આડત્રીશ ઉદ્દેશન કાલ કલ્યા છે

(૩૯) વસ્તુઓ

- (૧) એકવીશમા નમિનાથ અરિહંતને ઓગણચાલીશસો (૩૯૦૦) અવધિ જ્ઞાનીઓ

હતાં.

- (૨) સમયક્ષેત્રને વિષે (અઢી દ્રીપને વિષે) ઓગણચાલીશ કુલ પર્વતો કહ્યા છે. તે આગ્રમાણે ત્રીશ વર્ષધર પર્વતો, પાંચ મેરૂ પર્વતો, ચાર ઇંધુકાર પર્વતો.

ચાલીશ વસ્તુઓ.

- (૧) બાવીસમા નેમિનાથને ચાલીશ હજાર સાધ્વીઓ હતી.
(૨) મેરૂ પર્વતની ચૂલિકા ચાલીશ યોજન ઉંચી છે.
(૩) શાંતિનાથ ભગવાન ઉંચાઈમાં ચાલીશ ધનુષ હતા.

એકતાલીશ વસ્તુઓ.

- (૧) નેમિનાથ ભગવાનને એકતાલીશ હજાર આર્ષાઓ હતી.
(૨) મહાલિયા વિમાન પ્રવિભક્તિના પહેલા વર્ગમાં એકતાલીશ ઉદ્દેશન કાલ કહ્યા છે.

પુણ્યના ૪૨ ભેદ :

૧. શાતા વેદનીય કર્મ	૨૨. અગુરૂલધુ
૨. ઉચ્ચ ગોત્ર	૨૩. પરાઘાત
૩. મનુષ્યગતિ	૨૪. શ્વાસોશ્વાસ
૪. મનુષ્યાનુપૂર્વિ	૨૫. આતપ
૫. દેવગતિ	૨૬. ઉઘોત
૬. દેવાનુપૂર્વિ	૨૭. શુભવિહાયોગતિ
૭. પંચેન્દ્રિયજાતિ	૨૮. નિર્માણનામકર્મ
૮. ઔદારિક શરીર	૨૯. ત્રશ
૯. વૈક્રિય શરીર	૩૦. બાદર
૧૦. આહારક શરીર	૩૧. પર્થમિ
૧૧. તેજસ શરીર	૩૨. પ્રત્યેક
૧૨. કાર્મણ શરીર	૩૩. સ્થિર
૧૩. ઔદારીક આંગોપાંગ	૩૪. શુભ
૧૪. વૈક્રિય આંગોપાંગ	૩૫. સૌભાગ્ય
૧૫. આહારક આંગોપાંગ	૩૬. સુસ્વર
૧૬. વજ્રપ્રભન્નસરાય સંઘયણ	૩૭. આદેય

१७. समयतुरस्त्र संस्थान

१८. शुभ वार्ग

१९. शुभ गंध

२०. शुभ रस

२१. शुभ स्पर्श

३८. यश-

३९. देवोनुं आयुष्य

४०. मनुष्यनुं आयुष्य

४१. तिर्ययायु

४२. तीर्थंकरपात्रुं

आश्रवना ४२ लेख :

१. स्पष्टेन्द्रिय

३. प्राणैन्द्रिय

५. श्रोतेन्द्रिय

७. मान

८. लोभ

११. मृषावाद

१३. मैथुन

१५. मनयोग

१७. काययोग

१८. अधिकरणिगी किया

२१. पारितापनिकी किया

२३. आरंभीकी किया

२५. माया प्रत्ययिकी किया

२७. अप्रत्याप्यानिकी किया

२८. रूपृष्टिकी किया

३१. सामंतोपनिपातिकी किया

३३. स्वस्तीकी किया

३५. विदारणीकी किया

३७. अनवकांक्ष प्रतित्यकी किया

३८. सामुदायिकी किया

४१. द्वेषिकी किया

२. रसेन्द्रिय

४. यक्षुरिन्द्रिय

६. क्रोध

८. माया

१०. प्राणातिपात

१२. आदत्तादान

१४. परिग्रह

१६. वचनयोग

१८. कायिकी किया

२०. प्रादेशिकी किया

२२. प्राणातिपातिकी किया

२४. परिग्रहिकी किया

२६. मिथ्या दर्शन प्रत्ययिकी किया

२८. दृष्टिकी किया

३०. प्रातित्यकी किया

३२. नैशत्रकी किया

३४. आज्ञापनिकी किया

३६. अनात्मोगीकी किया

३८. प्रायोगिकी किया

४०. प्रेमीकी किया

४२. ईरियापयिकी किया

તેતાલીશ વસ્તુઓ.

- (૧) કર્મ વિપાકના તેતાલીશ અધ્યયનો કહ્યા છે.
- (૨) પહેલી, ચોથી, અને પાંચમી નરક પૃથ્વીને વિષે-(ત્રણેના મલીને ૩૦-૧૦-૩) તેતાલીશ લાખ-નરકા વાસ કહ્યા છે.

ચુમાલીશ વસ્તુઓ.

- (૧) નાગકુમારના રાજ ધરણેન્દ્ર નામના (દક્ષિણ-બાજુના) નાગેન્દ્રના ચુમાલીશ લાખ ભવનો છે.

૪૫ આગમના નામ

૧૧ અંગ :

૧. શ્રી આચારાંગ સૂત્ર	૨. શ્રી સુયગડાંગ સૂત્ર	૩. શ્રી ઠાણાંગ સૂત્ર
૪. શ્રી સમવાયાંગ સૂત્ર	૫. શ્રી ભગવતિ સૂત્ર	૬. શ્રી જ્ઞાતા ધર્મકથા સૂત્ર
૭. શ્રી ઉપાસક દશાંગ સૂત્ર	૮. શ્રી અંતગડ દશાંગ સૂત્ર	૯. શ્રી અનુત્તરો વવાઈય
૧૦. શ્રી પ્રથમ વ્યાકરણ	૧૧. શ્રી વિપાક સૂત્ર	

૧૨ ઉપાંગ :

૧. શ્રી ઉવવાઈ	૨. શ્રી રાયપસેણી	૩. શ્રી જીવાભિગમ
૪. શ્રી પત્રવણા	૫. શ્રી સૂરપત્રતિ	૬. શ્રી ચંદ પત્રતિ
૭. શ્રી જંબૂદ્વિપ પત્રતિ	૮. શ્રી નિરયા વલિકા	૯. શ્રી કપ્પવડંસિઆ
૧૦. શ્રી પૂષ્કિઆ	૧૧. શ્રી પૂષ્કયુલિઆ	૧૨. શ્રી વલ્લિન દશા

દસ પયત્રા :

૧. શ્રી ચઉત્તરાણ	૨. શ્રી આઉરપરચખ્ખાણ	૩. શ્રી મહા પરચખ્ખાણ
૪. શ્રી ભતપરિજ્ઞા	૫. શ્રી તંદુલવિષ્ણવી	૬. શ્રી ગણી વિજ્ઞાય
૭. શ્રી ચંદવિજ્ઞાય	૮. શ્રી દેવેન્દ્ર સ્તવ	૯. શ્રી મરાણ સમાધિ
૧૦. સંથારા પયન્ના		

છ છેદ સૂત્રો :

૧. શ્રી દશાશ્રુત સ્કંધ સૂત્ર	૨. શ્રી બૃહત્કલ્પ સૂત્ર	૩. શ્રી વ્યવહાર સૂત્ર
૪. શ્રી જિતકલ્પ સૂત્ર	૫. શ્રી નિશીથ સૂત્ર	૬. શ્રી મહા નિશીથ સૂત્ર

મૂળ સૂત્ર :

૧. શ્રી આવશ્યક ૨. શ્રી દશ વૈકલ્પિક ૩. શ્રી ઉત્તરાધ્યયન ૪. શ્રી પિંડ નિર્ણયકૃત

બે ચૂર્ણિકા :

૧. શ્રી નંદી સૂત્ર

૨. શ્રી અનુયોગ દ્વાર સૂત્ર

છેતાલીશ વસ્તુઓ.

(૧) બ્રાહ્મી લિપિના છેતાલીશ માતૃકાકર કહ્યા છે.

(૨) પ્રભંજન નામના વાયુ કુમારેન્દ્ર ના છેતાલીશ લાખ ભવનો છે.

સુડતાલીશ વસ્તુઓ.

(૧) અગ્નિભૂતિ ગણધર સુડતાલીશ વર્ષ ગૃહસ્થ પાણે રહ્યા હતા.

ગોચરીના ૪૭ દોષ :

૧. આધાકર્મ,	૨. ઔદેશિક,	૩. પૂતિકર્મ,
૪. મિશ્ર,	૫. સ્થાપિત,	૬. પાણ્ડી,
૭. પાદુઃકરણ,	૮. કીત,	૯. પ્રામિત્ય,
૧૦. પરાવર્તન,	૧૧. અભ્યાહુત,	૧૨. ઉદ્ભિન્ન,
૧૩. માલોપહત,	૧૪. આચ્છેદ્ય,	૧૫. અનાસૃષ્ટિ,
૧૬. અધ્યયપૂરક,	૧૭. ધાત્રીપિંડ,	૧૮. દૂતિપિંડ,
૧૯. નિમિત્તપિંડ,	૨૦. આજીવપિંડ,	૨૧. વનીપકપિંડ,
૨૨. ચિકિત્સાપિંડ,	૨૩. કોષપિંડ,	૨૪. માનપિંડ,
૨૫. માયાપિંડ,	૨૬. લોભપિંડ,	૨૭. પૂર્વપશ્ચાત્ સંસ્તવ,
૨૮. વિદ્યાપિંડ,	૨૯. મંત્રપિંડ,	૩૦. ચૂર્ણપિંડ,
૩૧. યોગપિંડ,	૩૨. મૂળકર્મપિંડ,	૩૩. શંકિતપિંડ,
૩૪. મુક્તિપિંડ,	૩૫. નિક્ષિપ્તપિંડ,	૩૬. પિહિતપિંડ,
૩૭. સંહતપિંડ,	૩૮. દાયકપિંડ,	૩૯. ઉન્મિશ્રપિંડ,
૪૦. અપરિણત પિંડ,	૪૧. લિપિ પિંડ,	૪૨. છર્દિત પિંડ,
૪૩. સંયોજન પિંડ,	૪૪. પ્રમાણાતિરક્તા પિંડ,	૪૫. અંગાર પિંડ,
૪૬. ધૂમ્ર પિંડ,	૪૭. કારણાભાવ પિંડ	

અડતાલીશ વસ્તુઓ

- (૧) ધર્મનાથ ભગવાનને અડતાલીશ ગણ તથા અડતાલીશ ગણધરો હતા.
- (૨) ચક્રવર્તી રાજાને અડતાલીશ પટ્ટાણો કહ્યા છે.

ઓગણ પચાસ વસ્તુઓ

- (૧) દેવકુરુ અને ઉત્તરકુરુના મનુષ્યો ઓગણપચાસ રાત્રિ દિવસે યૌવન અવસ્થાને પામે છે.
- (૨) તે ઈન્દ્રિયોની ઉત્કુષ્ટ સ્થિતિ ઓગણપચાસ રાત્રિ દિવસની કહી છે.

પચાસ વસ્તુઓ.

- (૧) અનંતનાથ પચાસ ધનુષ ઉંચા હતા.
- (૨) મુનિસુવ્રત પ્રભુને પચાસ હજાર સાધ્વીઓ હતી.

૫૦ લબ્ધિ :

૧. જિન લબ્ધિ,	૨. અવધિજિન લબ્ધિ,	૩. પરમાવધિજિન લબ્ધિ,
૪. અનંતાવિધજિન લબ્ધિ,	૫. અનંતાનંતાવિધ લબ્ધિ,	૬. સર્વાવધિજિન લબ્ધિ,
૭. બીજબુધ્ધિ લબ્ધિ,	૮. કોષ્ટબુધ્ધિ લબ્ધિ,	૯. પદાનુસારિ લબ્ધિ,
૧૦. સંભિન્નશ્રોત લબ્ધિ,	૧૧. ક્ષીરાશ્રવ લબ્ધિ,	૧૨. મધ્વાશ્રવ લબ્ધિ,
૧૩. અમૃતાશ્રવ લબ્ધિ,	૧૪. અક્ષીણમહાનસ લબ્ધિ,	૧૫. આમર્ષોધિ લબ્ધિ,
૧૬. વિપ્રુઝોષધિ લબ્ધિ,	૧૭. ખેલોષધિ લબ્ધિ,	૧૮. જલ્ગોષધિ લબ્ધિ,
૧૯. સર્વોષધિ લબ્ધિ,	૨૦. વૈક્રિય લબ્ધિ,	૨૧. સર્વ લબ્ધિ,
૨૨. જ્ઞાનુમતિ લબ્ધિ,	૨૩. વિપુલમતિ લબ્ધિ,	૨૪. જંઘાચારણ લબ્ધિ,
૨૫. વિદ્યાચારણ લબ્ધિ,	૨૬. પ્રજ્ઞાશ્રમાણ લબ્ધિ,	૨૭. વિદ્યાસિદ્ધિ લબ્ધિ,
૨૮. આકાશગામિ લબ્ધિ,	૨૯. તમલેશ્યા લબ્ધિ,	૩૦. શીતલેશ્યા લબ્ધિ,
૩૧. તેજલેશ્યા લબ્ધિ,	૩૨. વચનવિષ લબ્ધિ,	૩૩. આશીવિષ લબ્ધિ,
૩૪. દ્રષ્ટિવિષ લબ્ધિ,	૩૫. ચારણસુમિણ લબ્ધિ,	૩૬. મહાસુમિણ લબ્ધિ,
૩૭. તેજોઅગ્નિ લબ્ધિ,	૩૮. વાદી લબ્ધિ,	૩૯. અષ્ટાંગ નિમિત્ત લબ્ધિ,
૪૦. પ્રતિમાપ્રાપ્તપન્ન લબ્ધિ,	૪૧. જીનકલ્પપ્રપન્ન લબ્ધિ,	૪૨. શ્રામણ્ય લબ્ધિ,
૪૩. અણિમાદિસિધ્ધી લબ્ધિ,	૪૪. ભવસ્થ કેવલી લબ્ધિ,	૪૫. ઉચ્ચતપો લબ્ધિ,
૪૬. અભવસ્થ કેવલી લબ્ધિ,	૪૭. દિમ્ભવો લબ્ધિ,	૪૮. ચતુદશ પૂર્વિત્વ લબ્ધિ,
૪૯. દશપૂર્વિત્વ લબ્ધિ,	૫૦. એકાદશાંગધારિત્વ લબ્ધિ	

૫૦ મુહપત્તિના બોલ

● સૂત્ર-અર્થ-તત્ત્વ કરી સદ્દેહું. ● સમકિત મોહનીય-મિશ્રમોહનીય-મિથ્યાત્વ મોહનીય પરિહરું. ● કામરાગ-સ્નેહરાગ-દષ્ટિરાગ પરિહરું. ● સુદેવ-સુગુરુ-સુધર્મ-આદરું. ● કુદેવ-કુગુરુ-કુધર્મ પરિહરું. ● જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર આદરું. ● જ્ઞાનવિરાધના-દર્શન વિરાધના-ચારિત્ર વિરાધના પરિહરું. ● મનોગુપ્તિ-વચનગુપ્તિ-કાયગુપ્તિ આદરું. ● મનદંડ-વચનદંડ-

કાયદંડ પરિહરું. ● હાસ્ય-રતિ-અરતિ પરિહરું. ● ભય-શોક-દુઃગંધા પરિહરું. ● કૃષ્ણલેશ્યા-નીલલેશ્યા-કાપોતલેશ્યા પરિહરું. ● રસગારવ-ઋદ્ધિગારવ-શાતાગારવ પરિહરું. ● માયાશલ્ય-નિયાણશલ્ય-મિથ્યાત્વશલ્ય પરિહરું. ● ક્રોધ, માન પરિહરું. માયા-લોભ પરિહરું. ● પૃથ્વીકાય-અપકાય-તેઉકાયની જ્ઞયાણા કરું. ● વાયુકાય-વનસ્પતિકાય-ત્રસકાયની રક્ષા કરું. નોંધ : બહેનોએ ૩૨-૩૩-૩૪ તથા ૩૮ થી ૪૪ નંબરની પરિવેદણા કરવી નહીં.

એકાવન વસ્તુઓ.

- (૧) ચમરેંદ્રની સુધર્મા નામની સભા એકાવન સો સ્તંભ સહિત કહી છે.
- (૨) સુપ્રભ નામના બલદેવ એકાવન લાખ વર્ષનું પરમ આયુષ્ય પાળીને મોક્ષે ગયા.
- (૩) દર્શના વરણીય તથા નામ એ બે કર્મની મળીને એકાવન ઉત્તર કર્મ પ્રકૃતિઓ છે.

બાવન વસ્તુઓ.

- (૧) મોહનીય કર્મના બાવન નામ કહ્યા છે. તે આગ્રમાણે-

(૧) ક્રોધ	(૨) ક્રોધ	(૩) રોષ	(૪) દોષ
(૫) અક્ષમા	(૬) સંજ્વલન	(૭) ક્લહ	(૮) ચાંડિક્ય
(૯) ભંડણ	(૧૦) વિવાદ	(૧૧) માન	(૧૨) મદ
(૧૩) દર્પ	(૧૪) સ્તભં	(૧૫) આત્મોત્કર્ષ	(૧૬) ગર્વ
(૧૭) પરપરિવાદ	(૧૮) આક્રોશ	(૧૯) અપકર્ષ (પરિભવ)	
(૨૦) ઉન્નત	(૨૧) ઉન્નામ	(૨૨) માયા	(૨૩) ઉપધિ
(૨૪) નિકૃતિ	(૨૫) વલય	(૨૬) ગ્રહણ	(૨૭) ન્યવમ
(૨૮) કલ્ક	(૨૯) કુરુક	(૩૦) દંભ	(૩૧) કૂટ
(૩૨) જ્ઞેષ્ઠ	(૩૩) કિલ્બિષ	(૩૪) અનાદરતા	(૩૫) ગૂહનતા
(૩૬) વંચનતા	(૩૭) પરિકુંચનતા	(૩૮) સાતીયોગ	
(૩૯) લોભ	(૪૦) ઇચ્છા	(૪૧) મૂર્છા	(૪૨) કાંક્ષા
(૪૩) ગૃધ્ધિ	(૪૪) તૃષ્ણા	(૪૫) ભિધ્યા	(૪૬) અભિધ્યા
(૪૭) કામાશા	(૪૮) ભોગાશા	(૪૯) જીવીતાશા	(૫૦) મરણાશા
(૫૧) નંદી	(૫૨) રાગ.		

ત્રેપન વસ્તુઓ

- (૧) મહાવીર સ્વામીના ત્રેપન સાધુઓ એકવર્ષનો દીક્ષા પથયિ પાળીને અનુત્તર નામના મોટા ઉત્સવના સ્થાન રૂપ મહાવિમાનો ને વિશે દેવપાણે ઉત્પન્ન થયા છે.
- (૨) સંમૂર્છિમ ઉર પરિ સર્પની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ ત્રેપન હજાર વર્ષની કહી છે.

ચોપન વસ્તુઓ.

- (૧) નેમિનાથ ભગવાન ચોપન રાત્રિ દિવસનો છદ્મમથ પથયિ પાળીને કેવળી થયા હતા.
- (૨) અનંત નાથ ભગવાનને ચોપન ગણધર હતા.

પંચાવન વસ્તુઓ

- (૧) શ્રી મલ્લિનાથ ભગવાન પંચાવન હજાર વર્ષનું સંપૂર્ણ આયુષ્ય પાળીને મોક્ષે ગયા.
- (૨) પહેલી બીજી એ બે નારક પૃથ્વીના કુલ પંચાવન લાખ નરકા વાસ કહ્યા છે,
- (૩) દર્શના વરાણીય, નામ અને આયુ એ ત્રણ મૂળ કર્મ પ્રકૃતિની પંચાવન ઉત્તર પ્રકૃતિઓ કહી છે.

છપ્પન વસ્તુઓ.

- (૧) શ્રી વિમલનાથ અરિહંતને છપ્પન ગણો અને છપ્પન ગણધરો હતા.
- (૨) અરિહંતના જન્મ વખતે છપ્પન દિક્કુમારીકાઓ આવે છે.

સત્તાવન વસ્તુ

- (૧) મલ્લિનાથ તીર્થંકરના સત્તાવન સો સાધુઓ મન:પર્યવ જ્ઞાનવાળા હતા.
- (૨) આચારાંગ સૂત્રની ચૂલિકાને વર્ણને ત્રણ ગણિષ્ટિકના (કુલ) સત્તાવન અધ્યયનો કહ્યા છે, તે આ પ્રમાણે આચારાંગ સૂત્ર કૃતાંગ અને સ્થાનાંગ.

અઠાવન વસ્તુઓ.

- (૧) પહેલી બીજી અને પાંચમી એ ત્રણ નરક પૃથ્વીને વિષે અઠાવન લાખ નરકા વાસ કહ્યા છે.

ઓગણ સાઈઠ વસ્તુઓ

- (૧) શ્રી સંભવનાથ ભગવાન ઓગણસાઠ લાખ પૂર્વ ગૃહવાસ મધ્યે રહીને પછી દીક્ષા લીધી હતી.
- (૨) શ્રી મલ્લિનાથ અરિહંતને ઓગણ સાઠસો અવધિ જ્ઞાની હતા.

સાઠ (૬૦) વસ્તુઓ

- (૧) શ્રી વિમલનાથ અરિહંત સાઠ ધનુષ ઉંચા હતા.
- (૨) બ્રહ્મ નામના દેવેન્દ્રને સાઠ હજાર સામાનિક દેવો કહ્યા છે.
- (૩) લવાણ સમુદ્રના અગ્રોદકને (શિખાના જલને) સાઠ હજાર નાગદેવતાઓ ધારણ કરે છે.

એકસઠ વસ્તુઓ

- (૧) મેરૂ પર્વતનો પહેલો કાંડ એકસઠ હજાર યોજન ઉંચો કહ્યો છે.

બાસઠ વસ્તુઓ

- (૧) વાસુપૂજ્ય ભગવાનને બાસઠ ગણ તથા બાસઠ ગણધરો હતા.

(૨) શુકલ પક્ષમાં ચન્દ્ર દિવસે દિવસે (હંમેશા) બાસઠ બાસઠ ભાગ વધે છે અને તેટલોજ ભાગ કૃષ્ણ પક્ષમાં દિવસે દિવસે હાનિ પામે છે.

ત્રેસઠ વસ્તુઓ.

- (૧) શ્રી ઋષભદેવ ભગવાન ત્રેસઠલાખ પૂર્વ સુધી મહારાજ્યમાં વસીને પછી દીક્ષા લીધી.
- (૨) હરિવર્ષ અને રમ્યક ક્ષેત્ર ના (યુગલિક) મનુષ્યો ત્રેસઠ રાત્રિ દિવસે યૌવન પાણાને પામે છે.

ચોસઠ વસ્તુઓ.

ચોસઠ યોગિનિ :

૧. વારાહી,	૨. વામની,	૩. ગરૂડા,	૪. ઈન્દ્રાણી,
૫. આગનિહી,	૬. વામ્યા,	૭. નેઋત્યા,	૮. વારૂણી,
૯. વાયવ્યા,	૧૦. સૌમ્યા,	૧૧. ઈશાની,	૧૨. બ્રહ્માણી,
૧૩. વૈશ્ણવી,	૧૪. માહેશ્વરી,	૧૫. વૈમાનિકા,	૧૬. શિવા,
૧૭. શિવદૂતિ,	૧૮. ચામુંડા,	૧૯. જ્યા,	૨૦. વિજ્યા,
૨૧. અજિતા,	૨૨. અપરાજિતા,	૨૩. હરસિદ્ધિ,	૨૪. કાલીકા,
૨૫. ચંડા,	૨૬. સુચંડા,	૨૭. કનકદંતા,	૨૮. સુદંતા,
૨૯. ઉમા,	૩૦. ઘંટા,	૩૧. સુઘંટા,	૩૨. માંસપ્રિયા,
૩૩. આશાપુરી,	૩૪. લોહિતા,	૩૫. અંબા,	૩૬. અસ્થિભક્તિ,
૩૭. નારાયણિ,	૩૮. નારસિંહી,	૩૯. કૌમારા,	૪૦. વાનરતિ,
૪૧. અંગા,	૪૨. વંગા,	૪૩. દીર્ઘદંટા,	૪૪. યમદંટા,
૪૫. પ્રભા,	૪૬. સુપ્રભા,	૪૭. લંબા,	૪૮. લંબાંત્રિ,
૪૯. ભદ્રા,	૫૦. સુભદ્રા,	૫૧. કાતિ,	૫૨. રૌદ્રિ,
૫૩. રૌદ્રમૂખી,	૫૪. કરાલા,	૫૫. વિકરાલા,	૫૬. સાક્ષી,
૫૭. વિકટાક્ષી,	૫૮. તારા,	૫૯. સુતારા,	૬૦. રંજનીકરી,
૬૧. રંજના,	૬૨. શ્વેતા,	૬૩. ભદ્રકાળી,	૬૪. કામાકરી

શ્રીની ચોસઠ કળાઓ :

૧. નૃત્ય કરવાની કળા, ૨. આદર દેવાની કળા, ૩. ચિત્ર કળા,

૪. વાદ કળા,	૫. મંત્ર કળા,	૬. તંત્ર કળા,
૭. જ્ઞાન કળા,	૮. વિજ્ઞાન કળા,	૯. દંડ કળા,
૧૦. જળસ્થંભન કળા,	૧૧. ગીતગાવાની કળા,	૧૨. તાલમાનની કળા,
૧૩. મેઘવૃષ્ટિની કળા,	૧૪. ફલ વૃષ્ટિની કળા,	૧૫. વચન ઓપન,
૧૬. આકાર ઓપન,	૧૭. ધર્મ વિચાર,	૧૮. શકુન જોવા,
૧૯. ક્રિયા કલ્પ,	૨૦. સંસ્કૃત ભાષા બોલવી,	૨૧. દંભ
૨૨. ધર્મ નીતિ,	૨૩. વાર્ણિકા વૃષ્ટિ,	૨૪. સુવાર્ણ સિધ્ધિ,
૨૫. સુગંધિતેલ કરવું,	૨૬. લીલા સહિત ચાલવું,	૨૭. અઢાર જાતની લીધી,
૨૮. હસ્તિધોરાની પરિક્ષા કરવી,	૨૯. સ્ત્રી પુરુષના લક્ષણ જાણવા,	૩૦. સુવાર્ણભેદનું જ્ઞાન,
૩૧. તાત્કાલીક બુધ્ધિ,	૩૨. વાસ્તુક સિધ્ધિ,	૩૩. વૈદ્ય ક્રિયા,
૩૪. કામ ક્રિયા,	૩૫. ઘટ ભ્રમણ,	૩૬. સારી પરીક્ષા,
૩૭. અંજન યોગ,	૩૮. ચૂર્ણ યોગ,	૩૯. હસ્ત લાઘવ,
૪૦. વચન ચતુરતા,	૪૧. ભોજન વિગેરે,	૪૨. વ્યાપાર વિધિ,
૪૩. મુખ મંજન,	૪૪. સાલી ખંડન,	૪૫. કથા કહેવી,
૪૬. ફુલ ગુંથન,	૪૭. વાંકુ બોલવું,	૪૮. કાપ શક્તિ,
૪૯. વેષ બનાવવો,	૫૦. સર્વ ભાષા બોલવી,	૫૧. અભિધાન જ્ઞાન,
૫૨. ઘરેણાં પહેરવાં,	૫૩. રાજની ભક્તિ કરવી,	૫૪. ઘરનો આચાર શીખવો,
૫૫. કાવ્ય કરાણ,	૫૬. પરને હરાવવો,	૫૭. ધાન્ય રાંધવું,
૫૮. કેશ બાંધવા ગુંથવા,	૫૯. વિણા વગાડવી,	૬૦. વિતંડા વાદ,
૬૧. અંક વિચાર,	૬૨. લોક વ્યવહાર,	૬૩. અંત્યાક્ષરિકા,
૬૪. પ્રશ્ન પ્રહેલિકા		

પાંસઠ વસ્તુઓ

- (૧) મૌર્યપુત્ર ગણધર પાંસઠ વર્ષ ગૃહસ્થ પાણે રહ્યા હતા.
- (૨) સૌધર્મા વતંસક નામના વિમાનની એક એક (દરેક) દિશાઓ પાંસઠ પાંસઠ ભોમ નગરો કહ્યાં છે.

છાસઠ વસ્તુઓ

- (૧) શ્રી શ્રેયાંસનાથને છાસઠ ગણો તથા છાસઠ ગણધરો હતા.

સડસઠ વસ્તુઓ.

- (૧) પાંચ સંવત્સર રૂપ યુગનું નક્ષત્ર માસે કરીને માપ કરીએ તો સડસઠ નક્ષત્ર માસ થાય છે.

અડસઠ વસ્તુઓ

- (૧) શ્રી વિમલનાથને અડસઠ હજાર સાધુ સંપદા હતી.
(૨) ધાતકી ખંડ દ્વીપમાં અડસઠ ચક્રવર્તીના (ચક્રવર્તીને જીતવા યોગ્ય) વિજયો અને અડસઠ તેમની રાજધાનીઓ કહી છે.

ઓગણસિત્તેર વસ્તુઓ.

- (૧) અઢી દ્વીપમાં મેરૂ પર્વત વિના બાકી સર્વ મલીને ઓગણસિત્તેર વર્ષ (ક્ષેત્ર) અને વર્ષધર પર્વતો કહ્યા છે તે આ પ્રમાણે પાંત્રીશ ક્ષેત્રો, ત્રીશ વર્ષધર પર્વતો અને ચાર ઈશુકાર પર્વતો.

સીતેર વસ્તુઓ.

- (૧) શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાન સીતેર વર્ષ શ્રમણ પચયિ પાળીને મોક્ષે ગયા હતા.
(૨) શ્રી વાસુપૂજ્ય સ્વામી સીતેર ધનુષ ઉંચા હતા.
(૩) માર્હેદ્ર દેવલોકના ઇન્દ્રને સીતેર હજાર સામાનીક દેવો કહ્યા છે.

એકોતેર વસ્તુઓ.

- (૧) વીર્યપ્રવાદ પૂર્વમાં એકોતેર પ્રાભુતો કહેલાં છે.
(૨) શ્રી અજિતનાથ ભગવાન એકોતેર લાખ પૂર્વ ગૃહસ્થ પાણે રહ્યા હતા.
(૩) સગર ચક્રવર્તીએ એકોતેર લાખ પૂર્વ રાજ્ય ભોગવીને દીક્ષા લીધી હતી.

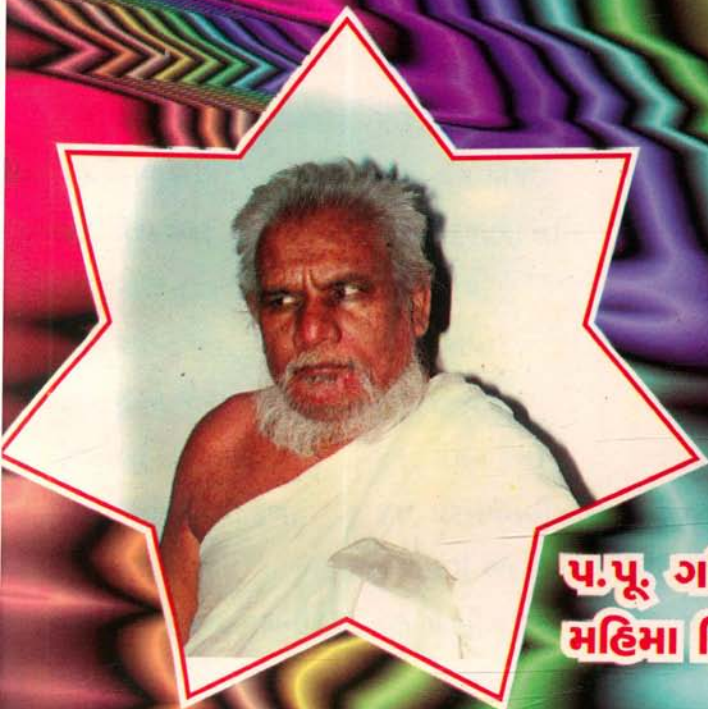
બીવેશ વરુણું વર્ણન

પુરૂષની ૭૨ કળાઓ :

૧. લેખન કળા	૨. પઠન કળા	૩. ગણિત કળા
૪. ગીતગાવાની કળા	૫. નૃત્ય કળા	૬. તાલમાનની કળા
૭. ઢોલવગાડવાની કળા	૮. વીણા વગાડવાની કળા	૯. વાંસળી વગાડવાની કળા
૧૦. મુંદગ વગાડવાની કળા	૧૧. ભેરી વગાડવાની કળા	૧૨. હસ્તિ પરખવાની કળા
૧૩. અશ્વ પરખવાની કળા	૧૪. ધાતુ વાદની કળા	૧૫. દષ્ટિ વાદની કળા
૧૬. મંત્ર વાદની કળા	૧૭. પ્રાકૃત	૧૮. રત્ન લક્ષણ

પ.પૂ. આચાર્ય ભગવંત શ્રી
ભુવનશેખર સૂરીશ્વરજી મ.સા.

પ.પૂ. ગણિવર્થ શ્રી
મહિમા વિજયજી મ.સા.

પ.પૂ. મુનિરાજ શ્રી
યશોધર વિજયજી મ.સા.

૧૯. સ્ત્રી લક્ષણ	૨૦. પુરૂષ લક્ષણ	૨૧. છંદ કરાણ
૨૨. તર્ક વાદ	૨૩. ન્યાય	૨૪. તત્ત્વ વિચાર
૨૫. કાવ્યકરણ	૨૬. જ્યોતિષ	૨૭. ચારવેદની કળા
૨૮. વેદ કળા	૨૯. ષટ્ભાષા જ્ઞાન	૩૦. વશીકરણ
૩૧. અંજન	૩૨. લીપી	૩૩. કૃષિકરણ
૩૪. સ્વપ્ન	૩૫. વ્યાપાર	૩૬. રાજસેવા
૩૭. શુકન જોવા	૩૮. ઈન્દ્રજાળ	૩૯. વાયુસ્તંભન
૪૦. અગ્નિસ્તંભન	૪૧. લેપન કળા	૪૨. મર્દન કળા
૪૩. ઉર્ધ્વજવાની કળા	૪૪. ઘટબંધનની કળા	૪૫. ઘડો ફેરવવો
૪૬. પત્ર છેદવાં	૪૭. મર્મ ભેદન	૪૮. ફળ ખેંચવા
૪૯. વરસાદ વરસાવવાની કળા	૫૦. પાણી વૃષ્ટિ	૫૧. લોકચાર શીખવાની કળા
૫૨. લોકોની મરજી રાખવાની	૫૩. ફળ ભરવાની કળા	૫૪. ખડગ ધારવાની કળા
૫૫. છુરી બંધન	૫૬. મુદ્રા કરાણ	૫૭. લોહઘટન
૫૮. દંત સમારણ	૫૯. કાષ્ટ છેદન	૬૦. ચિત્ર કરાણ
૬૧. બાહુ યુદ્ધ	૬૨. દષ્ટિ યુદ્ધ	૬૩. દંડ યુદ્ધ
૬૪. ખડગ યુદ્ધ	૬૫. વચન યુદ્ધ	૬૬. ગરૂડ મર્દન
૬૭. સર્પ દમન	૬૮. ભૂપ દમન	૬૯. યોગ ધ્યાન
૭૦. વર્ષ જ્ઞાન	૭૧. નામાવલિ	૭૨. રસાયણ વિધિ.

તોતેર વસ્તુઓ.

(૧) વિજય નામના બીજ બળદેવ તોતેર લાખ વર્ષનું સર્વ આયુષ્ય પાળીને મોકે ગયા.

ચુમોતેર વસ્તુ

- (૧) અગ્નિભૂતિ ગણધર ચુમોતેર વર્ષનું કુલ આયુષ્ય પાળીને મોકે ગયા.
 (૨) એક ચોથી નરક પૃથ્વી સિવાય બાકીની છ નરક પૃથ્વીને વિષે કુલ ચુમોતેર લાખ નકરાવાસ કહ્યા છે.

પંચોતેર વસ્તુઓ.

- (૧) શ્રી સુવિધિનાથ ભગવાનને પંચોતેરસો કેવળી હતા.
 (૨) શ્રી શીતલનાથ ભગવાન પંચોતેર હજાર પૂર્વ ગૃહસ્થ પાણે રહ્યા હતા.

(૩) શ્રી શાન્તિનાથ ભગવાન પંચોતેર હજાર વર્ષ ગૃહસ્થ પાણે રહ્યા હતાં.

છોતેર વસ્તુઓ.

- (૧) વિદ્યુત્કુમારના છોતેર લાખ આવાસો કહ્યા છે.
(૨) એજ પ્રમાણે દ્વીપકુમાર, દિક્ષુમાર, ઉદધિકુમાર, વિદ્યુત્કુમારેન્દ્ર, સ્તનિતકુમાર અને અગ્નિકુમાર, એ છ એ યુગલના છોતેર છોતેર લાખ ભવનો કહ્યા છે.

સિત્તોતેર વસ્તુઓ.

- (૧) ભરત ચક્રી સિત્તોતેર લાખ પૂર્વ કુમાર અવસ્થામાં રહીને મહારાજના અભિષેક ને પામ્યા હતા.
(૨) અંગવંશના સિત્તોતેર રાજાઓએ દીક્ષા લીધી હતી.
(૩) એક એક મુહૂર્ત સિત્તોતેર લવ પ્રમાણ કહ્યા છે.
(૪) ગર્દતોય અને તુષિત દેવોને સિત્તોતેર હજાર દેવોનો પરિવાર કહ્યો છે.

અઢોતેર વસ્તુઓ

- (૧) અકંપિત નામના ગણધર અઢોતેર વર્ષનું સર્વ આયુષ્ય પાળીને મોક્ષે ગયા.

ઓગણએંશી વસ્તુઓ

- (૧) જંબુદ્વીપને દરેક ધ્વારનું અબાધાએ કાંઈકે અધિક ઓગણ એંશી હજાર યોજનનું કહ્યું છે.

એંશી વસ્તુ

- (૧) શ્રી શ્રેયાંસ નાથ ભગવાન એંશી ધનુષ ઉંચા હતા.
(૨) ત્રિપૃષ્ઠ વાસુદેવ એંશી લાખ વર્ષ સુધી મહારાજ પાણે રહ્યા હતા.
(૩) ઈશાનેન્દ્રને એંશી હજાર સામાનીકદેવો કહ્યા છે.

એકાશી વસ્તુ

- (૧) શ્રી કુંથુનાથ ભગવાનને એકાશી સો મનઃ પર્યવ જ્ઞાની હતા.
(૨) વિવાહ પ્રજ્ઞિમાં એકાશી મહાયુગ્મ શત (અધ્યયનો) કહ્યાં છે.

બાશી વસ્તુ

- (૧) મહાવીર સ્વામી ભગવાન બાશી રાત્રિ-દિવસ દેવાનંદાની કુક્ષીમાં રહ્યા હતા.

ત્રાશી વસ્તુ

- (૧) મહાવીર સ્વામી ભગવાન બાશી રાત્રિ-દિવસ વીતી ગયા અને ત્રાશીમો રાત્રિ દિવસ વર્તતો હતો ત્યારે એક ગર્ભથી બીજા ગર્ભમાં લઈ જવાયા.

- (૨) શીતલનાથ ભગવાનને ત્રાશી ગાણો અને ગણધરો હતાં.
 (૩) મંડિત પુત્ર ગણધર ત્રાશી વર્ષનું સર્વાયુ પાળીને મોકી ગયા.

ચોરાશી વસ્તુ.

- (૧) ઋષભદેવ ભગવાન ચોરાશી બ્રાખ પૂર્વ નું સર્વ આયુષ્ય પાળીને મોકી ગયા.
 (૨) એજ પ્રમાણે ભરત, બાહુબળી, બ્રાહ્મી અને સુંદરી પણ જાણવું.

મંદિર સંબંધી ૮૪ આજ્ઞાવળી.

- ૧ મંદિરમાં બેળખા આદિ નાખવા.
- ૨ મંદિરમાં જૂગટું રમવું.
- ૩ મંદિરમાં કલહ કરવો.
- ૪ મંદિરમાં ધનુર્વેદનો અભ્યાસ કરવો.
- ૫ મંદિરમાં કોગળા નાખવા.
- ૬ મંદિરમાં પાન સોપારી ખાવા.
- ૭ મંદિરમાં પાન આદિના કુચા નાખવા.
- ૮ મંદિરમાં કોઈને ગાળ દેવી.
- ૯ મંદિરમાં ઝાડે કે પેશાબે જવું.
- ૧૦ મંદિરમાં નહાવું.
- ૧૧ મંદિરમાં વાળ ઓળવા.
- ૧૨ મંદિરમાં નખ કાપવા.
- ૧૩ મંદિરમાં લોહી માંસ વિગેરે નાખવાં.
- ૧૪ મંદિરમાં શેકેલાં ધાન્ય નાખવાં.
- ૧૫ મંદિરમાં ચામડી વિગેરે નાખવું.
- ૧૬ મંદિરમાં ઓસડ વિગેરે ખાવા.
- ૧૭ મંદિરમાં ઉલટી કરવી.
- ૧૮ મંદિરમાં દાતાણ કરવું.
- ૧૯ મંદિરમાં આરામ કરવો, પગ ચંપાવવા.
- ૨૦ મંદિરમાં પશુઓને બાંધવા.

- ૨૧-૨૮ મંદિરમાં દાંત, આંખ, નખ, ગંડસ્થલ, નાક, કાન, માથા વિગેરેનો મેલ નાખવો.
- ૨૯ મંદિરમાં મંત્ર ભુત રાજ વિગેરેનો વિચાર કરવો.
- ૩૦ મંદિરમાં વાદ વિવાદ કરવો.
- ૩૧ મંદિરમાં નામાં લેખાં કરવાં.
- ૩૨ મંદિરમાં ધન વિગેરેની વહેંચણી કરવી.
- ૩૩ મંદિરમાં પોતાનો દ્રવ્ય ભંડાર ત્યાં સ્થાપવો.
- ૩૪ મંદિરમાં પગ ઉપર પગ ચડાવીને બેસવું.
- ૩૫ મંદિરમાં છાણાં છાપવાં.
- ૩૬ મંદિરમાં કપડાં મુકવવાં.
- ૩૭ મંદિરમાં દાળ વગેરે ઉઘાવવાં.
- ૩૮ મંદિરમાં પાપડ વણવા.
- ૩૯ મંદિરમાં સેવ વણવી, વડી મુકવી વિગેરે કામો કરવાં.
- ૪૦ મંદિરમાં રાજ વિગેરેના ભયથી મંદિરમાં સંતાવું.
- ૪૧ મંદિરમાં શોક કરવો.
- ૪૨ મંદિરમાં વિકથા કરવી. (રાજ કથા ભક્ત કથા દેશ કથા સ્ત્રી કથા વિગેરે.)
- ૪૩ મંદિરમાં બાણ તલવાર વિગેરે હથિયાર ઘડવાં કે સર્જવા.
- ૪૪ મંદિરમાં ગાય, ભેંસ રાખવા.
- ૪૫ મંદિરમાં તાપણી કરી તાપવું.
- ૪૬ મંદિરમાં અન્નાદિ રાંધવા.
- ૪૭ મંદિરમાં નાણું પરખવું.
- ૪૮ મંદિરમાં નીસીહી કહ્યા વિના મંદિરમાં દાખલ થવું.
- ૪૯-૫૨ મંદિરમાં છત્ર, ચામર, હથિયાર તથા પગરખાં સાથે પ્રવેશ કરવો.
- ૫૩ મંદિરમાં મનને ચંચલ રાખવું.
- ૫૪ મંદિરમાં તેલ વિગેરે શરીરને ચોપડવું.
- ૫૫ મંદિરમાં જે પુષ્પ ચડાવવાનાં હોય તે જ અંદર ન લાવવાં.
- ૫૬ મંદિરમાં વસ્ત્રા ભૂષણ બહાર મુકી શોભા રહિત થઈ દાખલ થવું.

- ૫૭ મંદિરમાં ભગવંતને જોતાં જ હાથ જોડવા નહિ તે.
- ૫૮ મંદિરમાં ઉત્તરાસંગ વિના પૂજા કરવી.
- ૫૯ મંદિરમાં મસ્તકે મુગુટ ધારણ કરવો.
- ૬૦ મંદિરમાં મુખ પાઘડી આદિ ઉપર બુકાનું હોય તે છોડી ન નાખવું.
- ૬૧ મંદિરમાં કુલના હારતોરા માથેથી મુકી દેવા નહિ તે આશાતના છે.
- ૬૨ મંદિરમાં શરત બકવી.
- ૬૩ મંદિરમાં ગેડીદડે રમવું.
- ૬૪ મંદિરમાં પરોણા આદિને જૂદા કરવા.
- ૬૫ મંદિરમાં ભાંડ ભવૈયાની રમત કરવી.
- ૬૬ મંદિરમાં કોઈને ટુંકારે બોલાવવો.
- ૬૭ મંદિરમાં લેવા દેવા અંગે જોન મંદીરે આવી લાંધણ કરવી.
- ૬૮ મંદિરમાં રાણ સંગ્રામ કરવો.
- ૬૯ મંદિરમાં માથાના વાળ જૂદા કરવા કે મારું ખાણવું.
- ૭૦ મંદિરમાં પલાંઠી વાળીને બેસવું.
- ૭૧ મંદિરમાં ચાખડીએ ચડવું.
- ૭૨ મંદિરમાં પગ પસારીને બેસવું.
- ૭૩ મંદિરમાં ઈશારા માટે પિપુડી કે સીટી બજાવવી.
- ૭૪ મંદિરમાં પગનો મેલ કાઢવો.
- ૭૫ મંદિરમાં કપડાં ઝાટકવાં.
- ૭૬ મંદિરમાં માંકડ જૂ આદિ વિણીને નાખવા.
- ૭૭ મંદિરમાં મૈથુન ક્રિયા કરવી.
- ૭૮ મંદિરમાં જમણ કરવું.
- ૭૯ મંદિરમાં કથ વિકથ કરવો.
- ૮૦ મંદિરમાં વેદું કરવું.
- ૮૧ મંદિરમાં ખાટલો ખંખેરવો.
- ૮૨ મંદિરમાં ગુહ્ય ભાગ ઉઘાડવો કે સમારવો.
- ૮૩ મંદિરમાં મુક્કાબાજી તથા કૂકડા વગેરેનું યુદ્ધ કરાવવું.

પંચાશી વસ્તુ

- (૧) રુચક દ્વીપનો મંડલિક પર્વત કુલ પંચાશી હજાર ચોજન ઉંચો કહ્યો છે.
- (૨) ધાતકીખંડના બે મેરુ પર્વત કુલ થઈને પંચાશી હજાર ચોજન ઉંચા કહ્યા છે.

છાશી વસ્તુ

- (૧) સુવિધિનાથને છાશી ગણ છાશી ગણધર હતા.
- (૨) સુપાર્શ્વનાથને છાશી સો વાદીઓ હતા.

સતાશી વસ્તુ

- (૧) પહેલા અને છેલ્લા કર્મ રહિત બાકીના છ કર્મની ઉત્તર પ્રકૃતિ ઓ સતાશી કહી છે.

અઠાશી વસ્તુ

- (૧) એક એક (દરેક) ચંદ્ર-સૂર્યના અઠાશી-અઠાશી મહા ગ્રહો રૂપ પરિવાર કહ્યો છે.
- (૨) દષ્ટિવાદનાં અઠાશી સૂત્રો કહ્યાં છે.

૮૮ વિજ્ઞાન :

૧. તત્ત્વ	૨. ચર્મ	૩. કર્મ	૪. લક્ષ્મી
૫. શંખ	૬. દંત	૭. રસાયન	૮. ગૂટિકા
૯. વચન	૧૦. મંત્ર	૧૧. કવિત્વ	૧૨. મદન
૧૩. પથ	૧૪. તંત્ર	૧૫. ઈલિકા	૧૬. લેખ્ય
૧૭. સૂત્ર	૧૮. ચિત્ર	૧૯. કર્મ	૨૦. રંગ
૨૧. શુચિકર્મ	૨૨. શુકન	૨૩. બ્રહ્મકર	૨૪. નૈર્મલ્ય
૨૫. ગંધ	૨૬. યુક્તિ	૨૭. શિલ્પ	૨૮. કાવ્ય
૨૯. હાસ્ય	૩૦. કાષ્ટ	૩૧. આરામ	૩૨. કુંભ
૩૩. લોહ	૩૪. પત્ર	૩૫. વશ્ય	૩૬. નખ
૩૭. દર્શન	૩૮. પ્રાસાદ	૩૯. ધાતુ	૪૦. વિભૂષણ
૪૧. યુધ્ધ	૪૨. અધ્યાત્મ	૪૩. સ્વરોદય	૪૪. વિધ્વેષણ
૪૫. ઉચાટન	૪૬. અગ્નિ	૪૭. સ્તંભન	૪૮. વશીકરણ
૪૯. મોહ	૫૦. વસ્તુ	૫૧. વિજ્ઞાન	૫૨. સ્વયંભૂ

૫૩. હસ્તિ શિક્ષા	૫૪. અશ્વ શિક્ષા	૫૫. પક્ષી	૫૬. સ્ત્રી
૫૭. કામ	૫૮. ચક્ર	૫૯. વાણીજ્ય	૬૦. વાજકરણ
૬૧. કૃષિ	૬૨. પશુપાલાણ	૬૩. તેય	૬૪. લક્ષણ
૬૫. કાળમાન	૬૬. આસન	૬૭. વિધિ	૬૮. શાસ્ત્ર
૬૯. બંધ	૭૦. નિયુધ્ધક	૭૧. આખેટક	૭૨. કુતુહલ
૭૩. કેશ	૭૪. પુષ્પ	૭૫. ઈન્દ્રજાળ	૭૬. વિનોદ
૭૭. સૌભાગ્ય	૭૮. પ્રયોગ	૭૯. શૌચ	૮૦. પ્રીતિ
૮૧. આયુ	૮૨. જ્ઞાન	૮૩. હેય	૮૪. ચાટુ
૮૫. વ્યાપાર	૮૬. ધારણા	૮૭. ઉપાદેય	૮૮. કથા

નેવાશી વસ્તુ

- (૧) ત્રીજા આરાને છેડે નેવાશી પખવાડીયા બાકી હતા ત્યારે ઋષભદેવ ભગવાન નિર્વાણ પામ્યા.
- (૨) ચોથા આરાના નેવાશી પખવાડીયા બાકી હતા ત્યારે મહાવીર સ્વામી મોક્ષે ગયા.

નેવું વસ્તુ

- (૧) શ્રી શીતલનાથ ભગવાન નેવું ધનુષ ઉઠ્યા હતા.
- (૨) શ્રી અજિતનાથ અરિહંતને નેવું ગણ અને નેવું ગણધરો હતા.

એકાણું વસ્તુ

- (૧) કાલોદધિ સમુદ્રની પરિધિ કાંઈક અધિક એકાણું લાખ યોજન પ્રમાણ કહી છે.
- (૨) કુંથુનાથ પ્રભુને એકાણુંસો અવધિ જ્ઞાની સંપદા હતી.

બાણું વસ્તુ

- (૧) ઈંદ્રભુતિ ગણધર બાણું વર્ષનું સર્વાયુષાળી ને મોક્ષે ગયા.
- (૨) બાણું પ્રતિમાઓ કહી છે.

ત્રાણું વસ્તુ

- (૧) ચંદ્રપ્રભ સ્વામીને ત્રાણું ગણ તથા ત્રાણું ગણધરો હતા.
- (૨) શાંતિનાથ ને ત્રાણું સો ચૌદ પૂર્વી હતા.

ચોરાણું વસ્તુ

- (૧) અજિતનાથને ચોરાણું સો અવધિ જ્ઞાની હતા.

પંચાણુ વસ્તુ

- (૧) કુંથુનાથ ભગવાન પંચાણુ હજાર વર્ષનું કુલ આયુષ્ય પાળીને મોક્ષે ગયા.
(૨) સુપાર્શ્વનાથને પંચાણુ ગાણો તથા પંચાણુ ગાણધરો હતા.

છત્રું વસ્તુ

- (૧) દરેક ચક્રવર્તીને છત્રુ કરોડ ગામ હોય છે.
(૨) વાયુકુમાર દેવના છત્રું લાખ ભવના વાસ કહ્યા છે.

સત્તાણું વસ્તુ.

- (૧) આઠે કર્મ પ્રકૃતિની સત્તાણું ઉત્તર પ્રકૃતિ કહી છે.
(૨) હરિષેણ ચક્રવર્તી કંઈક ઓછા સત્તાણું સો વર્ષ સુધી ગૃહવાસમાં રહીને પછી દીક્ષા લીધી હતી.

અઠાણું વસ્તુ

- (૧) રેવતિ નક્ષત્રથી આરંભીને જયેષ્ઠા નક્ષત્ર સૂધીના ઓગણીશ નક્ષત્રોની મળીને અઠાણું તારાઓ તારાના પ્રમાણ વડે કહ્યા છે.

નવાણું વસ્તુ

- (૧) મેરૂ પર્વત (સંભૂતલાથી) નવાણું હજાર યોજન ઉંચો કહ્યો છે.

શ્રી વસુભું વર્ણન

ૐ શ્રમભદ્રેવના ૧૦૦ પુત્રના નામ.

૧. ભરત	૨. બાહુબલિ	૩. શંખ	૪. વિશ્વકર્મા
૫. વિમળ	૬. સુલક્ષણ	૭. અમલ	૮. ચિત્રાંગ
૯. ખ્યાતકીર્તિ	૧૦. વરદત્ત	૧૧. પુરુષોત્તમ	૧૨. સાગર
૧૩. યશોધર	૧૪. અમર	૧૫. રથવર	૧૬. કામદેવ
૧૭. ધ્રુવ	૧૮. વત્સ	૧૯. નંદ	૨૦. સૂર
૨૧. સુનંદ	૨૨. કુરુ	૨૩. અંગ	૨૪. વંગ
૨૫. કોશલ	૨૬. વીર	૨૭. કલિંગ	૨૮. માગધ
૨૯. વિદેહ	૩૦. સંગમ	૩૧. દશાર્ણ	૩૨. ગંભીર

૩૩. વસુવર્મા	૩૪. સુવર્મા	૩૫. રાષ્ટ્ર	૩૬. સુરાષ્ટ્ર
૩૭. વૃધિકર	૩૮. વિવિધકર	૩૯. સુયશા	૪૦. યશકીર્તિ
૪૧. યશસ્કર	૪૨. કીર્તિકર	૪૩. સૂરાણ	૪૪. બ્રહ્મસેન
૪૫. વિકાન્ત	૪૬. નરોત્તમ	૪૭. ચંદ્રસેન	૪૮. મહાસેન
૪૯. સુસેણ	૫૦. ભાનુ	૫૧. સુકાન્ત	૫૨. પુષ્પયુત
૫૩. શ્રીધર	૫૪. દુર્ધર	૫૫. સુસુમાર	૫૬. દુર્જય
૫૭. અજયમાન	૫૮. સુધર્મા	૫૯. ધર્મસેન	૬૦. આનંદન
૬૧. આનંદ	૬૨. નંદ	૬૩. અપરાજિત	૬૪. વિશ્વસેન-૬૪
૬૫. હરિષેણ	૬૬. જય	૬૭. વિજય	૬૮. વિજયંત
૬૯. પ્રભાકર	૭૦. અરિદમન	૭૧. માન	૭૨. મહાબાહુ
૭૩. દીર્ઘબાહુ	૭૪. મેઘ	૭૫. સુઘોષ	૭૬. વિશ્વ
૭૭. વરાહ	૭૮. વસુ	૭૯. સુસેન	૮૦. કપિલ
૮૧. શૈલવિહાર	૮૨. અરિજય	૮૩. કુંજરબળ	૮૪. જયદેવ
૮૫. નાગદત્ત	૮૬. કાશ્યપ	૮૭. બળ	૮૮. ધીર
૮૯. સુભમતિ	૯૦. સુમતિ	૯૧. પદ્મનાભ	૯૨. સિંહ
૯૩. સુજાતિ	૯૪. સંજય	૯૫. સુનાભ	૯૬. નરદેવ
૯૭. ચિત્તહર	૯૮. સુરવર	૯૯. દ્વિરથ	૧૦૦. પ્રભંજન.

૧૦૦ શુભનામ

૧. અડાણારાગ	૨. અલ્હેશાબિલાવલ	૩. અહીર-ભૈરવ
૪. આશાવરી	૫. આનંદભૈરવ	૬. આનંદભૈરવી
૭. કામોદરાગ	૮. કાફીરાગ	૯. કાલીંગડારાગ
૧૦. કેદારરાગ	૧૧. ખમાજરાગ	૧૨. ખમ્બાવતી
૧૩. ગુર્જરી તોડી	૧૪. ગૌડમલ્હાર	૧૫. ગૌડસારંગરાગ
૧૬. ચંદ્રકોંસરાગ	૧૭. ચંપાકલીરાગ	૧૮. છાયાનટરાગ
૧૯. જોજોવન્તીરાગ	૨૦. જોગીયારાગ	૨૧. જૈનપુરરાગ
૨૨. જંગલોરાગ	૨૩. ઝીંઝોટીરાગ	૨૪. ઝીલક(ભૈરવથાટ)
૨૫. ઝીલક(આશાવરીથાટ)	૨૬. તિલક કામોદ	૨૭. તિલંગ રાગ
૨૮. તોડીરાગ	૨૯. દરબારીકન્હારાગ	૩૦. દૂર્ગા(બિલાવલથાટ)

૩૧. દેવગંધારરાગ	૩૨. દેશકાર રાગ	૩૩. દેશ-સંગ
૩૪. દેશી-રાગ	૩૫. ધાની રાગ	૩૬. નટરાગ
૩૭. નટમલ્હારરાગ	૩૮. નાયકીકન્હાસંગ	૩૯. પટબિહારાગ
૪૦. પહાડીરાગ	૪૧. મંજરી (કાફીચાટ)	૪૨. પીલૂ-રાગ
૪૩. પૂર્વી-રાગ	૪૪. પૂરિયા-રાગ	૪૫. પૂર્વા ધનાશ્રી
૪૬. ધનાશ્રી	૪૭. પંચમરાગ	૪૮. પટ્ટીપકી
૪૯. ભૈરવરાગ	૫૦. ભૈરવીરાગ	૫૧. મધુવંતીરાગ
૫૨. મારવારાગ	૫૩. મારુ-બિહાર	૫૪. માંડ-રાગ
૫૫. માલકૌંસ	૫૬. માલગુંજી	૫૭. મિયાંકીસારંગ
૫૮. મેહમલ્હાર	૫૯. મેઘમલ્હાર	૬૦. મિયાંકીમલ્હાર
૬૧. યમન	૬૨. રાજેશ્વરી	૬૩. રાજેશ્વરી
૬૪. રામકલી	૬૫. લલિત	૬૬. શ્યામકલ્યાણ
૬૭. શ્યામકેદારશુદ્ધકલ્યાણ	૬૮. શુદ્ધસારંગ	૬૯. શંકરા
૭૦. શ્રીરાગ	૭૧. શ્રીકલ્યાણ	૭૨. સાજગિરી
૭૩. સાજન	૭૪. સાવનીકલ્યાણ	૭૫. સામકાહિંડોળ
૭૬. સિંધુભૈરવી	૭૭. સિંદૂરા	૭૮. સૂરમલ્હાર
૭૯. સોરઠ	૮૦. સોહની	૮૧. હમીર
૮૨. હિંડોળ	૮૩. હેમકલ્યાણ	૮૪. હંસકંકણી
૮૫. હંસધ્વની	૮૬. હંસ	૮૭. મંજરી
૮૮. ભૂપાલી	૮૯. દૂર્ગા	૯૦. યમનકલ્યાણ
૯૧. ભીમખાસી	૯૨. સારંગ	૯૩. બિલાવર
૯૪. બાજેશ્રી	૯૫. બિહાર	૯૬. પટ્ટીપકીરાગીણી
૯૭. બહાર	૯૮. ખંભાવતિ	૯૯. બસંત

૧૦૦. મીરામલ્હાર.

- ૧૦૦ શિલ્પના પ્રકાર કલ્યા છે
 ૧૦૦ વખત કાર્તિક શેઠે શ્રાવકની પાંચમી પ્રતિમા વહન કરી હતી.
 ૧૦૦ ધૃતરાષ્ટ્ર રાજને પુત્રો હતા
 ૧૦૦ પ્રસેન જિત રાજને પુત્રો હતા
 ૧૦૦ ભલે જાય પણ સૌનું પાલન કરનાર ન જશો.

- ૧૦૦ મૂર્ખ કરતાં એક ડાહ્યો સારો.
 ૧૦૦ કંચન ગિરિ કહ્યા છે.
 ૧૦૦ યોજન ઊંચાં સર્વે કંચન ગિરિઓ કહ્યા છે.
 ૧૦૦ તારાઓ શતભિષક નક્ષત્રના કહ્યા છે.
 ૧૦૦ વર્ષનું પાર્શ્વનાથ ભગવાનનું આયુષ્ય હતું.
 ૧૦૦ વર્ષનું સુધર્મા સ્વામીનું આયુષ્ય હતું.
 ૧૦૦ યોજન ઊંચા સર્વેશ્વલ હિમવંત અને શિખરી વર્ષધર પર્વતો કહ્યા છે.
 ૧૦૦ યોજન મેરુપર્વત અધોલોકમાં આવેલો છે.
 ૧૦૦ હજાર યોજનનો જંબુદ્વીપ છે.
 ૧૦૦ હજાર યોજનનો મેરુપર્વત છે.
 ૧૦૦ હજાર યોજનનો અપ્રતિષ્ઠાન નામનો નરકાવાસ છે.
 ૧૦૦ હજાર યોજનનું પાલક વિમાન છે.
 ૧૦૦ હજાર યોજનનું સર્વાર્થ સિધ્ધિ વિમાન છે.
 ૧૦૦ હજાર યોજનનું દેવતા વૈકિય શરીર કરી શકે છે.
 ૧૦૦ હજાર યોજનથી કંઈક અધિક મનુષ્ય વૈકિય શરીર કરી શકે છે.
 ૧૦૦ પુત્રો ઋષભદેવ ભગવાનને હતા.
 ૧૦૦ હજાર સાધુઓ બીજા ભગવાનને હતા.
 ૧૦૦ હજાર સાધુઓ દશમા ભગવાનને હતા.
 ૧૦૦ વિમાનોની સંખ્યા સાતમી આઠમી નવમી ગ્રેવેયક માં છે.

૧૦૦ વસ્તુ વાર્ણન સમાપ્ત

પ્રથમ વિભાગ સમાપ્ત

પ્રથમ વિભાગ (મોટાભાગે) સમવાયાંગ સૂત્ર (ચોથા અંગ) ના
 આધારે મુની હરિપ્રભ વિજય મ. બનાવેલ છે.

કલક કૃપા શાસ્ત્ર સંગ્રહ વિભાગ - ૨

આયુષ્યકાર

(તિર્યચ અને મનુષ્ય)

જીવ	આયુષ્ય (ઉત્કૃષ્ટ)
૧. પૃથ્વીકાય	૨૨ હજાર વર્ષ
૨. અપ્કાય	૭ હજાર વર્ષ
૩. તેઉકાય	૩ અહોરાત્રિ
૪. વાઉકાય	૩ હજાર વર્ષ
૫. પ્રત્યેક વનસ્પતિકાય	૧૦ હજાર વર્ષ
૬. સાધારણ વનસ્પતિકાય સૂક્ષ્મ પૃથ્વીકાય આદિ અન્તર્મુહૂર્ત	
૭. બેઈન્દ્રિય	૧૨ વર્ષ
૮. તેઈન્દ્રિય	૪૮ દિવસ
૯. ચૌરિન્દ્રિય	૬ મહીના
૧૦. ગર્ભજ જલચર	પૂર્વકોડ વર્ષ
૧૧. ગર્ભજ ઉરપરિસર્પ	પૂર્વકોડ વર્ષ
૧૨. ગર્ભજ ભુજપરિસર્પ	પૂર્વકોડ વર્ષ
૧૩. ગર્ભજ ચતુષ્પદ	૩ પલ્લોપમ
૧૪. ગર્ભજ ખેચર	પલ્લોપમનો અસંખ્યાતમો ભાગ
૧૫. સંમૂર્ચિમ જલચર	પૂર્વકોડ વર્ષ
૧૬. સંમૂર્ચિમ ઉરપરિસર્પ	૫૩ હજાર વર્ષ
૧૭. સંમૂર્ચિમ ભુજપરિસર્પ	૪૨ હજાર વર્ષ
૧૮. સંમૂર્ચિમ ચતુષ્પદ	૮૪ હજાર વર્ષ
૧૯. સંમૂર્ચિમ ખેચર	૭૨ હજાર વર્ષ
૨૦. ગર્ભજ મનુષ્ય	૩ પલ્લોપમ
૨૧. સંમૂર્ચિમ મનુષ્ય	અન્તર્મુહૂર્ત
જઘન્યથી તિર્યચ અને મનુષ્યનું આયુષ્ય અન્તર્મુહૂર્ત સમજવું.	

દાનનાં પાંચ ભૂષણો :

૧. પાત્રને દેખી દાતારની આંખમાં હર્ષના આંસુ આવે તે.
૨. પાત્રને દેખી દાતારની રોમરાજી વિકસ્વર થાય.
૩. પાત્રને દેખી બહુમાનની લાગણી ઉત્પન્ન થાય.
૪. પાત્રને દેખી તેમની અનુમોદના કરે.
૫. પાત્રને દેખી મીઠા વચનોથી બોલાવે.

દાનનાં પાંચ દૂષણો :

૧. દાન આપવામાં જરાપણ આદર જાણાય નહિ.
૨. દાન આપતાં વિલંબ કરે.
૩. દાન આપતાં કડવાં વચન બોલે.
૪. દાન આપતાં મોઢું ચડાવે.
૫. દાન આપીને પાછળથી પશ્ચાત્તાપ કરે.

સાત ભયોનાં નામ :

૧. આલોકભય	૨. પરલોકભય	૩. આદાનભય
૪. અકસ્માતભય	૫. આજીવિકાભય	૬. મરણભય
૭. અપયંશભય.		

પાંચ પ્રકારની ક્રિયાનાં નામ :

૧. વિષક્રિયા : આભવના સુખ માટે જે ક્રિયા કરવામાં આવે તે.
૨. ગરલક્રિયા : પરભવના સુખ માટે જે ક્રિયા કરવામાં આવે તે.
૩. અનનુષ્ઠાનક્રિયા : ઉપયોગ વિના જે ક્રિયા કરવામાં આવે તે.
૪. તદ્દેતુક્રિયા : સમજાણસહિત, પરંતુ વીર્યના ઉલ્લાસ વિના જે ક્રિયા કરવામાં આવે તે.
૫. અમૃતક્રિયા : સમજસહિત અને વીર્યના ઉલ્લાસસહિત જે ક્રિયા કરવામાં આવે તે.

એક રાજનું પ્રમાણ :

૩,૮૧,૧૨,૯૭૭ માણનો એક ભાર થાય. એવા એક હજાર ભારનો લોહાનો

ગોળો હોય, તેને સુધર્મા દેવલોકથી કોઈ દેવ પૃથ્વી ઉપર નીચે પડતો મૂકે, તેમાં તે ગોળાને આવતાં છ માસ, છ દિવસ, છ પહોર, છ ઘડી અને છ પળ એટલો કાળ લાગે, અને તે ગોળો ધનઘાત-તનવાતથી હાણાતો નીચે આવતાં સોપારી જેટલો થઈ જાય અને નીચે પડે. એટલા ક્ષેત્ર પ્રમાણને એક રાજ કહેવાય છે.

કયા જીવનું કેટલું ઝેર હોય ?

વીંછીમાં સો યોજનનું, દેડકામાં ૩૨ યોજનનું, સર્પમાં લાખ યોજનનું, મનુષ્યમાં અઢીઢીપનું ઝેર હોય. એટલે જે જગ્યાએ ડંખ દીધો હોય ત્યાંથી ઉપર કહ્યા પ્રમાણે ઉચું ઝેર થડે.

સમજવા લાયક :

સૂર્ય ને ચન્દ્ર બે વટેમાર્ગુ કહેવાય.

યૌવન ને ધન બે પરોણા કહેવાય.

દશ પ્રકારના કલ્પવૃક્ષો :

દશ પ્રકારના કલ્પવૃક્ષો યુગલીકોને વસ્તુઓ આપે છે તે નીચે પ્રમાણે

૧. મધાંગ.	પીવા યોગ્ય પદાર્થ આપે.
૨. ભૃંગાંગ	ભાજન-પાત્ર આપે.
૩. તૂર્ધાંગ.	વાર્ષિક આપે.
૪. જ્યોતિ શિખાંગ.	સૂર્ય સરખો પ્રકાશ આપે.
૫. દીપ શીખાંગ.	દીપક સરખો પ્રકાશ આપે.
૬. ચિત્રરસ.	આહાર ભોજન આપે.
૭. મણ્યંગ	આભૂષણો આપે.
૮. ગેહાકાર.	ઘર આપે.
૯. અનગ્ર.	દિવ્ય વસ્ત્રો આપે.
૧૦. ચિત્રાંગ	ચિત્ર રચના

ચાર પ્રકારના મેઘ :

૧. પુષ્કરાવર્ત.- એક વખત વરસવાથી દશ હજાર વર્ષ સુધી ભૂમિ સ્નિગ્ધ રહે, તે પહેલા આરામાં હોય.
૨. પ્રદ્યુમ્ન.- એક જ વાર વરસવાથી એક હજાર વર્ષ સુધી ભૂમિ સ્નિગ્ધ રહે. તે બીજા આરામાં હોય.
૩. જમ્બૂત.- એક જ વાર વરસવાથી દશ વરસ સુધી ભૂમિ સ્નિગ્ધ રહે. તે ત્રીજા-

ચોથા આરામાં હોય.

૪. નિમ્ન.- ઘણીવાર વરસે તો ફળ ઓછું આપે તે પાંચમા આરામાં.
આ ક્રમ અવસર્પિણી કાળનો છે.

લાખ યોજનની ચાર વસ્તુ

૧. સાતમી નરકનો અપ્રતિષ્ઠાન નામનો નરકાવાસો.
૨. સવાર્થસિદ્ધ નામનું વિમાન.
૩. જંબુદ્વીપ.
૪. મેરુ પર્વત.

૪૫ લાખ યોજનની ચાર વસ્તુ

૧. રત્નપ્રભા નારકીનો સીમંત નામનો નરકાવાસ.
૨. મનુષ્ય ક્ષેત્ર.
૩. સૌધર્મ દેવલોકમાં ઉડુ નામનું વિમાન.
૪. સિદ્ધ શિલા.

જીવવિચાર સાર-સંગ્રહ

જીવના ૫૬૩ ભેદો

એકેન્દ્રિયના ૨૨ ભેદો

પૃથ્વીકાય, અપ્કાય, તેઉકાય, વાયુકાય અને સાધારણ વનસ્પતિકાય તેના સૂક્ષ્મ અને બાદર ગણતાં ૧૧ ભેદ થાય તે ૧૧ ભેદ પર્યાપ્ત અને ૧૧ ભેદ અપર્યાપ્ત ગણતાં $11 \times 2 = 22$ ભેદ થાય. તેની છૂટક અનુક્રમવાર ગણતરી નીચે પ્રમાણે થાય.

૧. પૃથ્વીકાય સૂક્ષ્મ પર્યાપ્ત
૨. પૃથ્વીકાય સૂક્ષ્મ અપર્યાપ્ત
૩. પૃથ્વીકાય બાદર પર્યાપ્ત
૪. પૃથ્વીકાય બાદર અપર્યાપ્ત
૫. અપ્કાય સૂક્ષ્મ પર્યાપ્ત
૬. અપ્કાય સૂક્ષ્મ અપર્યાપ્ત
૭. અપ્કાય બાદર પર્યાપ્ત

૮. અપ્કાય બાદર અપયપ્તિ
૯. તેજસ્કાય સૂક્ષ્મ પયપ્તિ
૧૦. તેજસ્કાય સૂક્ષ્મ અપયપ્તિ
૧૧. તેજસ્કાય બાદર પયપ્તિ
૧૨. તેજસ્કાય બાદર અપયપ્તિ
૧૩. વાયુકાય સૂક્ષ્મ પયપ્તિ
૧૪. વાયુકાય સૂક્ષ્મ અપયપ્તિ
૧૫. વાયુકાય બાદર પયપ્તિ
૧૬. વાયુકાય બાદર અપયપ્તિ
૧૭. સાધારણ વનસ્પતિકાય સૂક્ષ્મ પયપ્તિ
૧૮. સાધારણ વનસ્પતિકાય સૂક્ષ્મ અપયપ્તિ
૧૯. સાધારણ વનસ્પતિકાય બાદર પયપ્તિ
૨૦. સાધારણ વનસ્પતિકાય બાદર અપયપ્તિ
૨૧. પ્રત્યેક વનસ્પતિકાય બાદર પયપ્તિ
૨૨. પ્રત્યેક વનસ્પતિકાય બાદર અપયપ્તિ

વિકલેન્દ્રિયના ૬ ભેદો :

બેઈન્દ્રિય, તેઈન્દ્રિય અને ચઉરિન્દ્રિયના પયપ્તિ અને અપયપ્તિ ગણતાં ૬ ભેદ થાય.

પંચેન્દ્રિય તિર્યચના ૨૦ ભેદો :

૧ જલચર, ૨ થી ૪ સ્થલચરના ત્રણ (૧) ચતુષ્પદ (૨) ઉરપરિસર્પ (૩) ભુજપરિસર્પ અને ૫ ખેચર એ પાંચ ગર્ભજ અને સંમૂર્ચિર્મ એમ બે બે ભેદ હોય તેથી $૫ \times ૨ = ૧૦$ ભેદ થાય. તે ૧૦ પયપ્તિ અને ૧૦ અપયપ્તિ ગણતાં $૧૦ \times ૨ = ૨૦$ ભેદ થાય.

મનુષ્યના ૩૦૩ ભેદ :

૫ ભરત, ૫ ઐરવત અને ૫ મહાવિદેહ એ ૧૫ કર્મભૂમિ, ૫ હિમવંત, ૫ હિરણ્યવંત, ૫ હરિવર્ષ, ૫ રમ્યક, ૫ દેવકુડ અને ઉત્તરકુડ એ ૩૦ અકર્મભૂમિ, તથા ૫૬ અંતર્દિપ મળી કુલે $૧૫+૩૦+૫૬=૧૦૧$ ક્ષેત્ર. તે ગર્ભજ પયપ્તિ અને ગર્ભજ અપયપ્તિ મળી ૨૦૨

થાય અને ૧૦૧ સંમૂર્ચિતમ (ગર્ભજ મનુષ્યના મળ-મૂત્રાદિ ૧૪ અશુચિ સ્થાનમાં ઉત્પન્ન થનારા) મનુષ્યના ભેદ મળી ૩૦૩ ભેદો મનુષ્યના થાય.

નારકીના ૧૪ ભેદો

ઘમ્મા, વંશા, શેલા, અંજના, રિષ્ટા, મઘા, માઘવતી એ સાત નારકના પર્યાપ્ત અને અપર્યાપ્ત મળી ૧૪ ભેદ થાય. અહીં અપર્યાપ્ત તે ઉત્પત્તિ સમયની અપેક્ષાએ = કરણ અપર્યાપ્તની અપેક્ષાએ સમજવા, લબ્ધિની અપેક્ષાએ તો દરેક નારકી લબ્ધિપર્યાપ્ત હોય છે.

દેવતાના ૧૯૮ ભેદો

૧૦ ભવનપતિ, ૧૫ પરમાધામિ, ૮ વ્યંતર, ૮ વાણવ્યંતર, ૧૦ તિર્યક્જંભક, ૫ ચર જ્યોતિષ, ૫ સ્થિર જ્યોતિષ, ૩ કિલ્બીષિક, ૯ લોકાંતિક, ૧૨ વૈમાનિક, ૯ ગ્રેવેયક અને ૫ અનુતર મળી ૯૯ ભેદ થાય તે ૯૯ ને પર્યાપ્ત અને અપર્યાપ્ત સાથે ગુણતાં $૯૯ \times ૨ = ૧૯૮$ ભેદ થાય

અહીં પણ અપર્યાપ્ત એ કરણ અપર્યાપ્તની અપેક્ષાએ સમજવા. લબ્ધિથી દરેક દેવો લબ્ધિપર્યાપ્ત હોય છે.

એ પ્રમાણે તિર્યચના (૨૨+૬+૨૦=૪૮) ૪૮, મનુષ્યના ૩૦૩, નારકીના ૧૪, અને દેવતાના ૧૯૮ મળી ૫૬૩ ભેદ થાય.

ઈરિયાવહિયંના ૧૮૨૪૧૨૦ ભાંગા

ઉપરના ૫૬૩ જીવભેદને ઈરિયાવહિયંના “અભિહયાથી જીવિયાઓવવરોવિયા” સુધીના ૧૦ પદો સાથે ગુણતાં ૫૬૩૦ થાય. તેને રાગ અને દ્વેષ સાથે ગુણતાં ૧૧૨૬૦ થાય. તેને મન-વચન-કાયાએ ગુણતાં ૩૩૭૮૦ થાય. તેને કરવું-કરાવવું-અનુમોદવું સાથે ગુણતાં ૧૦૧૩૪૦ થાય. તેના અતીત, અનાગત અને વર્તમાનકાળ સાથે ગુણતાં ૩૦૪૦૨૦ થાય. તેન અરિહંત, સિદ્ધ, સાધુ, દેવ, ગુરૂ અને આત્મા એ છની સાક્ષીએ ગુણતાં ૧૮૨૪૧૨૦ ઈરિયાવહિયંના મિચ્છામિ દુક્કડં ભાંગા થાય.

૮૪ લાખ જીવયોનિમાં ઈન્દ્રિયોની ન્યૂનાધિકતા

૮૪ લાખ જીવયોનિમાં સંખ્યા નીચે પ્રમાણે

૧. પૃથ્વીકાય ૭ લાખ	૨. અપ્કાય ૭ લાખ
૩. તેઉકાય ૭ લાખ	૪. વાયુકાય ૭ લાખ
૫. પ્રત્યેક વનસ્પતિકાય ૧૦ લાખ	૬. સાધારણ વનસ્પતિકાય ૧૪ લાખ

૭. બેઈન્દ્રિય ૨ લાખ

૮. તેઈન્દ્રિય ૨ લાખ

૯. ચૌરિન્દ્રિય ૨ લાખ

૧૦. દેવતા ૪ લાખ

૧૨. નારકી ૪ લાખ

૧૨. તિર્યચ પંચેન્દ્રિય ૪ લાખ

૧૩. મનુષ્ય ૧૪ લાખ

એ પ્રમાણે કુલ ૮૪ લાખ જીવઓની થાય તેમાં ઈન્દ્રિયોની ન્યૂનાધિકતા નીચે પ્રમાણે

જીવભેદ	મુંગા	રસનેન્દ્રિય વાળા બોલતા	ધ્રાણ નાક વાળા	ચક્ષુ આંખ વાળા	શ્રોત કાન વાળા
પૃથ્વીકાય ૭ લાખ	મુંગા	૦	૦	૦	૦
અપ્કાય ૭ લાખ	મુંગા	૦	૦	૦	૦
તેઉકાય ૭ લાખ	મુંગા	૦	૦	૦	૦
વાયુકાય ૭ લાખ	મુંગા	૦	૦	૦	૦
પ્રત્યેક વનસ્પતિકાય ૧૦ લાખ	મુંગા	૦	૦	૦	૦
સાધારણ વનસ્પતિકાય ૧૪ લાખ	મુંગા	૦	૦	૦	૦
બેઈન્દ્રિય ૨ લાખ	૦	બોલતા	૦	૦	૦
તેઈન્દ્રિય ૨ લાખ	૦	બોલતા	ધ્રાણ	૦	૦
ચૌરિન્દ્રિય ૨ લાખ	૦	બોલતા	ધ્રાણ	ચક્ષુ	૦
તિર્યચપંચેન્દ્રિય ૪ લાખ	૦	બોલતા	ધ્રાણ	ચક્ષુ	શ્રોત્ર
દેવતા ૪ લાખ	૦	બોલતા	ધ્રાણ	ચક્ષુ	શ્રોત્ર
નારકી ૪ લાખ	૦	બોલતા	ધ્રાણ	ચક્ષુ	શ્રોત્ર
મનુષ્ય ૧૪ લાખ	૦	બોલતા	ધ્રાણ	ચક્ષુ	શ્રોત્ર
સર્વ સંખ્યા	૫૨ લાખ	૩૨ લાખ	૩૦ લાખ	૨૮ લાખ	૨૬ લાખ

લક્ષ ચોરાશી યોનિમેં, મુંગા બાવન લાખ

બત્રીસ કહીયે બોલતાં, ચોપનને નહિ નાક. (૧)

ચોપનને નહિં નાક, ત્રીશ લાખ નાક વખાણું,

છપ્પન આંખે હીણ, અઠવાવીશ દેખતાં જાણું. (૨)

છબ્વીસ કાને સાંભળે, અઠાવન કાને હીણ,

કવિ સુરગંગ વિનંતિ કરે, લક્ષ ચોરાશી યોનિ એમ. (૩)

૮૪ લાખ યોનિઓની ઈન્દ્રિયો, પ્રાણો, પર્યાપ્તિઓ

૮૪ લાખ યોનિઓની ઈન્દ્રિયો ૨ કોડ

પૃથ્વીકાય, ૭ લાખ પ્રત્યેક વનસ્પતિકાય ૧૪ લાખ, ઈન્દ્રિય (૨ લાખX૨=) ૪ લાખ, તેઈન્દ્રિય (૨ લાખX૩=) ૬ લાખ, ચૌરિન્દ્રિય (૨ લાખX૪=) ૮ લાખ, દેવતા (૪ લાખX૫=) ૨૦ લાખ, નારકી (૪X૫=) ૨૦ લાખ તિર્યચ પંચેન્દ્રિય (૪ લાખX૫=) ૨૦ લાખ, મનુષ્ય (૧૪ લાખX૫=) ૭૦ લાખ, એ પ્રમાણે સર્વ મળી ૨ કોડ ઈન્દ્રિયો થાય છે.

૮૪ લાખ જીવયોનિના પ્રાણો પાંચ કોડ અને ૧૦ લાખ

પૃથ્વીકાયાદિ એકેન્દ્રિયની ૫૨ લાખ યોનિને ૪-૪ પ્રાણ હોવાથી ચાર ગુણા કરતાં ૨ કોડ અને ૮ લાખ થાય. બેઈન્દ્રિયના બાર લાખ, તેઈન્દ્રિયના ચૌદ લાખ, અને ચૌરિન્દ્રિયના સોળ લાખ એમ ત્રણ વિકલેન્દ્રિયના બેતાલીશ લાખ થયા. દેવતાના ચાલીશ લાખ, નારકીના ચાલીશ લાખ, તિર્યચ પંચેન્દ્રિયના ચાલીશ લાખ અને મનુષ્યના એક કોડ ને ચાલીશ લાખ થાય. એમ સર્વ મળીને પાંચ કોડ અને દશ લાખ પ્રાણ થાય.

૮૪ લાખ જીવયોનિની પર્યાપ્તિ ૩ કોડ અને ૪ લાખ

એકેન્દ્રિયની ૫૨ લાખ યોનિઓને ચાર-ચાર પર્યાપ્તિ હોવાથી ચારે ગુણતા બે કોડ અને આઠ લાખ પર્યાપ્તિ થાય. તેવી રીતે બેઈન્દ્રિયને પાંચ પર્યાપ્તિ હોવાથી દશ લાખ, તેઈન્દ્રિયને પાંચ પર્યાપ્તિ હોવાથી દશ લાખ, ચૌરિન્દ્રિયને પાંચ પર્યાપ્તિ હોવાથી દશ લાખ, દેવતાને છ પર્યાપ્તિ હોવાથી ચોવીસ લાખ, નારકીને છ પર્યાપ્તિ હોવાથી ચોવીસ લાખ, તિર્યચ પંચેન્દ્રિયને છ પર્યાપ્તિ હોવાથી ચોવીસ લાખ, મનુષ્યને છ પર્યાપ્તિ હોવાથી ચોરાશી લાખ પર્યાપ્તિ થાય.

એમ સર્વ મળીને ૮૪ લાખ યોનિની કુલ પર્યાપ્તિ ત્રણ કોડ અને ૮૪ લાખ થાય.

૮૪ લાખ જીવયોનિની ઈન્દ્રિય-પ્રાણ અને પર્યાપ્તિનું ચંત્ર

જીવયોનિ	ઈન્દ્રિયો	પ્રાણો	પર્યાપ્તિઓ
૭ લાખ પૃથ્વીકાય	૭૦૦૦૦૦	૨૮૦૦૦૦૦	૨૮૦૦૦૦૦
૭ લાખ અપ્કાય	૭૦૦૦૦૦	૨૮૦૦૦૦૦	૨૮૦૦૦૦૦
૭ લાખ તેઈકાય	૭૦૦૦૦૦	૨૮૦૦૦૦૦	૨૮૦૦૦૦૦
૭ લાખ વાયુકાય	૭૦૦૦૦૦	૨૮૦૦૦૦૦	૨૮૦૦૦૦૦

૧૦ લાખ પ્રત્યેક વનસ્પતિકાય	૧૦૦૦૦૦	૪૦૦૦૦૦૦	૪૦૦૦૦૦૦
૧૪ લાખ સાધારણ વનસ્પતિકાય	૧૪૦૦૦૦૦	૫૬૦૦૦૦૦	૫૬૦૦૦૦૦
૨ લાખ બેઈદ્રિય	૪૦૦૦૦૦	૧૨૦૦૦૦૦	૧૦૦૦૦૦૦
૨ લાખ તેઈદ્રિય	૬૦૦૦૦૦	૧૪૦૦૦૦૦	૧૦૦૦૦૦૦
૨ લાખ ચઉરિદ્રિય	૮૦૦૦૦૦	૧૬૦૦૦૦૦	૧૦૦૦૦૦૦
૪ લાખ દેવતા	૨૦૦૦૦૦૦	૪૦૦૦૦૦૦	૨૪૦૦૦૦૦
૪ લાખ નારકી	૨૦૦૦૦૦૦	૪૦૦૦૦૦૦	૨૪૦૦૦૦૦
૪ લાખ તિર્યચ પંચેદ્રિય	૨૦૦૦૦૦૦	૪૦૦૦૦૦૦	૨૪૦૦૦૦૦
૧૪ લાખ મનુષ્ય	૭૦૦૮૦૦૦	૧૪૦૦૦૦૦	૮૪૦૦૦૦૦
કુલ	૨૦૦૦૦૦૦૦	૫૧૦૦૦૦૦૦	૩૮૪૦૦૦૦૦

ચોરાશી લાખ જીવયોનિની ગણતરીની સમજ

જીવોના મૂળ ભેદોને પાંચ વર્ણ, બે ગંધ, પાંચ રસ, આઠ સ્પર્શ અને પાંચ સંસ્થાને ગુણવાથી યોનિની સંખ્યા આવે છે. જેમકે-પૃથ્વીકાયના મૂળ ૩૫૦ ભેદને પાંચવર્ણ વડે ગુણતાં ૧૭૫૦ થાય, તેને બે ગંધે ગુણતાં ૩૫૦૦ થાય, તેને પાંચ રસે ગુણતાં ૧૭૫૦૦ થાય, તેને પાંચ સંસ્થાને ગુણતાં ૭૦૦૦૦૦ થાય. આ રીતે દરેકને ગુણવાથી સંખ્યા પ્રાપ્ત થશે. તેનું ચંત્ર આ પ્રમાણે. -

- (૧) શ્વેતવર્ણ, પીતવર્ણ, રક્તવર્ણ, નીલવર્ણ, અને કૃષ્ણવર્ણ એ પાંચ મૂળ વર્ણ છે.
- (૨) સુરભિગંધ, અને દુરભિગંધ એ બે ગંધ છે.
- (૩) તિક્ત, કટુ, કષાય, આમ્લ, અને મધુર એ પાંચ રસ છે.
- (૪) શીત, ઉષ્ણ, સ્નિગ્ધ, ટુક્ષ્ણ, લઘુ, ગુરુ, મૂઢ, અને કર્કશ એ આઠ સ્પર્શ છે.
- (૫) બંગડી જેવું ગોળ, ઘાળી જેવું ગોળ, ત્રણ ખુણાવાળું, ચાર ખુણાવાળું, અને લાંબું એ પાંચ સંસ્થાન છે.

૮૪ લાખ જીવયોનિનું ચંત્ર

જીવયોનિ	મૂળ	૫ વર્ણો	૨ ગંધે	૫ રસે	૮ સ્પર્શે	૫ સંસ્થાને
	ભેદ	ગુણતા	ગુણતા	ગુણતાં	ગુણતાં	ગુણતાં
પૃથ્વીકાય	૩૫૦	૧૭૫૦	૩૫૦૦	૧૭૫૦૦	૧૪૦૦૦૦	૭૦૦૦૦૦
અપ્કાય	૩૫૦	૧૭૫૦	૩૫૦૦	૧૭૫૦૦	૧૪૦૦૦૦	૭૦૦૦૦૦
તેઉકાય	૩૫૦	૧૭૫૦	૩૫૦૦	૧૭૫૦૦	૧૪૦૦૦૦	૭૦૦૦૦૦

વાયુકાય	૩૫૦	૧૭૫૦	૩૫૦૦	૧૭૫૦	૧૪૦૦૦૦	૭૦૦૦૦૦
પ્રત્યેક વનસ્પતિકાય	૫૦૦	૨૫૦૦	૫૦૦૦	૨૫૦૦૦	૨૦૦૦૦૦	૧૦૦૦૦૦૦
સાધારણ વનસ્પતિકાય	૭૦૦	૩૫૦૦	૭૦૦૦	૩૫૦૦	૨૮૦૦૦૦	૧૪૦૦૦૦૦
બેઈન્દ્રિય	૧૦૦	૫૦૦	૧૦૦૦	૫૦૦૦	૪૦૦૦૦	૨૦૦૦૦૦
તેઈન્દ્રિય	૧૦૦	૫૦૦	૧૦૦૦	૫૦૦૦	૪૦૦૦૦	૨૦૦૦૦૦
ચૌરિન્દ્રિય	૧૦૦	૫૦૦	૧૦૦૦	૫૦૦૦	૪૦૦૦૦	૨૦૦૦૦૦
દેવતા	૨૦૦	૧૦૦૦	૨૦૦૦	૧૦૦૦૦	૮૦૦૦૦	૪૦૦૦૦૦
નારકી	૨૦૦	૧૦૦૦	૨૦૦૦	૧૦૦૦૦	૮૦૦૦૦	૪૦૦૦૦૦
તિર્યચ પંચેન્દ્રિય	૨૦૦	૧૦૦૦	૨૦૦૦	૧૦૦૦૦	૮૦૦૦૦	૪૦૦૦૦૦
મનુષ્ય	૭૦૦	૩૫૦૦	૭૦૦૦	૩૫૦૦૦	૨૮૦૦૦૦	૧૪૦૦૦૦૦

૮૪૦૦૦૦૦

જીવના પદ ૩ ભેદમાંથી કયા કયા સ્થાને કેટલા ભેદ હોય ? તેનું યંત્ર

સ્થાનનું નામ	નારકીના ભેદ	તિર્યચના ભેદ	મનુષ્યના ભેદ	દેવતા ભેદ	કુલ સંખ્યા
ભરત ક્ષેત્રમાં	૦	૪૮	૩	૦	૫૧
મહાવિદેહમાં	૦	૪૮	૩	૦	૫૧
જંબૂદ્વીપમાં	૦	૪૮	૨૭	૦	૭૫
લવણ સમુદ્રમાં	૦	૪૮	૧૬૮	૦	૨૧૬
ધાતકી ખંડમાં	૦	૪૮	૫૪	૦	૧૦૨
કાલોદધિ સમુદ્રમાં	૦	૪૮	૦	૦	૪૮
અર્ધપુષ્કરવર દ્વીપમાં	૦	૪૮	૫૪	૦	૧૦૨
અધોલોકમાં	૧૪	૪૮	૩	૫૦	૧૧૫
નંદીશ્વરદ્વીપ પ્રમુખ દ્વીપોમાં	૦	૪૬	૦	૦	૪૬
નંદીશ્વર સમુદ્ર પ્રમુખ સમુદ્રોમાં	૦	૪૬	૦	૦	૪૬
તિચ્છલોકમાં	૦	૪૮	૩૦૩	૭૨	૪૨૩
ઉર્ધ્વલોકમાં	૦	૪૬	૦	૭૬	૧૨૨
મેરુગિરિમાં	૦	૪૮	૦	૦	૪૮
અઢી દ્વીપમાં	૦	૪૮	૩૦૩	૦	૩૫૧
૧૨ દેવલોકમાં	૦	૨૦	૦	૪૮	૬૮
૯ ઐવેયકમાં	૦	૧૪	૦	૧૮	૩૨
લોકને છોડે	૦	૧૨	૦	૦	૧૨
અધોગ્રામમાં	૦	૪૮	૩	૦	૫૧
મુઠીમાં	૦	૧૨	૦	૦	૧૨

નવભવ સંક્ષિપ્ત વિચાર

^૧જીવ, ^૨અજીવ, ^૩પુણ્ય, ^૪પાપ, ^૫આશ્રવ, ^૬સંવર, ^૭નિર્જરા, ^૮બંધ, ^૯મોક્ષ એ નવ તત્ત્વો છે. તેના ભેદો નીચે પ્રમાણે છે.

જીવતત્ત્વના-૧૪	અજીવતત્ત્વના-૧૪	પુણ્યતત્ત્વના-૪૨
પાપતત્ત્વના-૮૨	આશ્રવતત્ત્વના-૪૦	સંવરતત્ત્વના-૫૭
નિર્જરાતત્ત્વના-૧૨	બંધતત્ત્વના-૪	મોક્ષતત્ત્વના-૯

નવ તત્ત્વની વ્યાખ્યા

૧. જીવતત્ત્વ : ઈન્દ્રિયાદિ દ્રવ્યપ્રાણોને અને જ્ઞાનાદિક ભાવપ્રાણોને ધારણ કરે તે.
૨. અજીવતત્ત્વ : જીવથી વિપરીત સ્વભાવવાળું ચેતના રહિત હોય તે.
૩. પુણ્યતત્ત્વ : જે શુભ કર્મના ઉદયથી સુખનો અનુભવ થાય તે.
૪. પાપતત્ત્વ : જે અશુભ કર્મના ઉદયથી દુઃખનો અનુભવ થાય તે.
૫. આશ્રવ : મિથ્યાત્વાદિ હેતુઓ દ્વારા કર્મનું આવવું તે.
૬. સંવર : જેનાથી આવતા કર્મને રોકવાય તે.
૭. નિર્જરા : આવતા કર્મને રોકવા અને પૂર્વે બાંધેલા કર્મોને દેશથી ક્ષય કરવો તે.
૮. બંધ : આત્મા અને કર્મનો સંબંધ થવો તે.
૯. મોક્ષ : સર્વથા કર્મનો ક્ષય થવો તે.

જીવતત્ત્વના ચૌદ ભેદો

૧. સૂક્ષ્મ એકેન્દ્રિય પર્યાપ્ત	૨. સૂક્ષ્મ એકેન્દ્રિય અપર્યાપ્ત
૩. બાહ્ય એકેન્દ્રિય પર્યાપ્ત	૪. બાહ્ય એકેન્દ્રિય અપર્યાપ્ત
૫. બેઈન્દ્રિય પર્યાપ્ત	૬. બેઈન્દ્રિય અપર્યાપ્ત
૭. તેઈન્દ્રિય પર્યાપ્ત	૮. તેઈન્દ્રિય અપર્યાપ્ત
૯. ચૌરિન્દ્રિય પર્યાપ્ત	૧૦. ચૌરિન્દ્રિય અપર્યાપ્ત
૧૧. અસંજી પંચેન્દ્રિય પર્યાપ્ત	૧૨. અસંજી પંચેન્દ્રિય અપર્યાપ્ત
૧૩. સંજી પંચેન્દ્રિય પર્યાપ્ત	૧૪. સંજી પંચેન્દ્રિય અપર્યાપ્ત

આ રીતે ચૌદ ભેદ થાય તે રૂપી છે.

જીવનું લક્ષણ

૧. જ્ઞાન	૨. દર્શન	૩. ચારિત્ર	૪. તપ
૫. વીર્ય	૬. ઉપયોગ.		

છ પર્યાપ્તિ

૧. આહાર	૨. શરીર	૩. ઈન્દ્રિય
૪. શ્વાસોચ્છવાસ	૫. ભાષા	૬. મન

એકેન્દ્રિય જીવોને એક સ્પર્શનેન્દ્રિય, આહાર, શરીર અને શ્વાસોચ્છવાસ એ ચાર પર્યાપ્તિ હોય. વિકલેન્દ્રિય જીવોને તથા અસંજી પંચેન્દ્રિયને ઉપરની ચાર તથા ભાષાપર્યાપ્તિ સહિત પાંચ પર્યાપ્તિ હોય. સંજી જીવોને છ જે પર્યાપ્તિ હોય છે.

૧૦ પ્રાણો

૫ ઈન્દ્રિય, ૩ બળ મનબળ-વચનબળ-કાયબળ, ૧ શ્વાસોચ્છવાસ અને ૧ આયુષ્ય એમ કુલ ૧૦ પ્રાણો છે.

એકેન્દ્રિયને (૧) સ્પર્શનેન્દ્રિય (૨) કાયબળ (૩) શ્વાસોચ્છવાસ (૪) આયુષ્ય એમ ચાર પ્રાણો હોય છે. બેંદ્રિયને રસનેન્દ્રિય અને વચનબળ સહિત છ પ્રાણો હોય.

તેંદ્રિયને ઘ્રાણેન્દ્રિય સહિત ૭ પ્રાણો હોય.

ચૌરિન્દ્રિયને ચક્ષુરિન્દ્રિય સહિત ૮ પ્રાણો હોય

અસંજી પંચેન્દ્રિયને મનબળ વિના ૯ પ્રાણો હોય

સંજી પંચેન્દ્રિયને દશે ૫ પ્રાણો હોય.

અજીવતત્ત્વના ૧૪ ભેદો

ધર્માસ્તિકાયના ત્રણ ભેદ-સ્કંધ, દેશ અને પ્રદેશ.

અધર્માસ્તિકાયના ત્રણ ભેદ-સ્કંધ, દેશ અને પ્રદેશ

આકાશાસ્તિકાયના ત્રણ ભેદ-સ્કંધ, દેશ અને પ્રદેશ

પુદ્ગલાસ્તિકાયના ચાર ભેદ-સ્કંધ, દેશ, પ્રદેશ અને પરમાણું.

કાળનો વર્તમાન સમયરૂપ એક ભેદ. એમ કુલ અજીવતત્ત્વના ૧૪ ભેદો છે.

ધર્માસ્તિકાય જીવ અને પુદ્ગલોને સહાય આપે. અધર્માસ્તિકાય જીવ અને પુદ્ગલોને સ્થિર રહેવામાં સહાય આપે.

આકાશાસ્તિકાય દરેક પદાર્થોને અવકાશ=જગ્યા આપે. પુદ્ગલાસ્તિકાય પૂરાણ અને

ગલન સ્વભાવયુક્ત અને વર્ણાદિયુક્ત છે.

અજીવ દ્રવ્યના ૫૬૦ ભેદો

ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય, આકાશાસ્તિકાય અને કાળ એ ચાર અરૂપી અજીવ દ્રવ્યના દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, ભાવ અને ગુણ ગણતાં $8 \times 7 = 56$ ભેદ થાય. તેમ જ અગાઉ કહ્યા મુજબ ધર્માસ્તિકાયના ત્રણ, અધર્માસ્તિકાયના ત્રણ, આકાશાસ્તિકાયના ત્રણ, અને કાળનો એક એમ ૧૦ ભેદ મેળવતાં અરૂપી અજીવના ૩૦ ભેદ છે.

રૂપી અજીવ (પુદ્ગલાસ્તિકાય) ના ૫૩૦ ભેદ

૫ વર્ણ, ૨ ગંધ, ૫ રસ, ૮ સ્પર્શ અને પાંચ સંસ્થાન એ ૨૫ ગુણમાંના જે ગુણના ભેદ ગણાતા હોય, તે ગુણ અને તેના વિરોધી-સ્વજાતિય ગુણ સિવાયના શેષ સર્વ ગુણોના ભેદ તે ગુણમાં પ્રાપ્ત થાય. જ્યેમ-કૃષ્ણાદિ પાંચ વર્ણ રહિત-કૃષ્ણ વર્ણના ૨૦ ગુણભેદ થાય. અને એ રીતે દરેક વર્ણના ૨૦-૨૦ ગણતાં વર્ણના ૧૦૦ ભેદ થાય. ૨ ગંધના ૪૬, ૫ રસના ૧૦૦, ૮ સ્પર્શના (વિરોધી સ્પર્શ બબ્બે હોવાથી, તે બાદ કરતાં દરેક સ્પર્શના ૨૩-૨૩ ગણતાં) ૧૮૪, ૫ સંસ્થાનના ૧૦૦ ગુણભેદ થાય. એમ સર્વ મળીને ૫૩૦ ભેદ પુદ્ગલદ્રવ્યના થાય, તે પૂર્વોક્ત ૩૦ અજીવ સાથે મેળવતાં ૫૬૦ ભેદ અજીવના થાય.

અજીવના ૫૬૦ ભેદમાંથી ક્યાં કેટલા હોય ?

સ્થાન	ધર્માસ્તિકાય	અધર્માસ્તિકાય	આકાશાસ્તિકાય	કાલ	પુદ્ગલસ્તિકાય	કુલ
ભરતક્ષેત્ર	૭	૭	૭	૬	૫૩૦	૫૫૭
જંબુદ્વીપ	૭	૭	૭	૬	૫૩૦	૫૫૭
લવાણસમુદ્ર	૭	૭	૭	૬	૫૩૦	૫૫૭
નંદીશ્વરદ્વીપ	૭	૭	૭	૦	૫૩૦	૫૫૧

જીવ અને પુદ્ગલ એ બે પરિણામી છે.

જીવ એ જીવ છે. પુદ્ગલ રૂપી છે.

કાલ સિવાય પાંચ સપ્રદેશી છે.

ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય અને આકાશાસ્તિકાય એ ત્રણ એક છે.

આકાશાસ્તિકાય ક્ષેત્ર છે.

જીવ અને પુદ્ગલ એ બે ક્રિયાવાન છે.

જીવ એક જ કર્તા છે, બાકીના પાંચ દ્રવ્ય કારણ છે. આકાશ એક સર્વવ્યાપી છે, બાકીના દેશગત છે.

છએ દ્રવ્ય અપ્રવેશી છે. એક બીજામાં મળતાં નથી.

પુણ્યતત્ત્વ

પુણ્ય બાંધવાના ૯ પ્રકારો

૧. સાધુ પ્રમુખને અન્ન આપવાથી,	૨. પાન આપવાથી,
૩. સ્થાન આપવાથી,	૪. શયન (પાટ) આપવાથી,
૫. વસ્ત્ર આપવાથી,	૬. મન,
૭. વચન,	૮. કાયાના શુભ વ્યાપારથી
૯. દેવ-ગુરુ વગેરેને નમસ્કાર કરવાથી પુણ્યબંધ થાય છે.	

પુણ્ય ભોગવવાના ૪૨ પ્રકારો

૧. શાતાવેદનીય,	૨. ઉચ્ચગોત્ર,
૩. મનુષ્યગતિ,	૪. મનુષ્યાનુપૂર્વો,
૫. દેવગતિ,	૬. દેવાનુપૂર્વો,
૭. પંચેન્દ્રિયગતિ,	૮. ઔદાસિકશરીર,
૯. વૈક્રિયશરીર,	૧૦. આહારકશરીર,
૧૧. તેજસશરીર,	૧૨. કાર્માણશરીર,
૧૩. ઔદારિકોપાંગ,	૧૪. વૈક્રિયોપાંગ,
૧૫. આહારકોપાંગ,	૧૬. વજ્રઋષભનારાય સંઘયણ,
૧૭. સમયતુરસ્ત્ર સંસ્થાન,	૧૮. શુભવાર્ણ,
૧૯. શુભરસ,	૨૦. શુભગંધ,
૨૧. શુભસ્પર્શ,	૨૨. અગુરુલઘુ,
૨૩. પરાધાત,	૨૪. ઉચ્ચવાસ,
૨૫. આતપ,	૨૬. ઉદ્યોત,
૨૭. શુભવિહાયોગતિ,	૨૮. નિર્માણ નામકર્મ,
૨૯. દેવાયુ,	૩૦. મનુષ્યાયુ,

૩૧. તિર્થંગાયુ,

૩૩. બાદર,

૩૫. પ્રત્યેક,

૩૭. શુભ,

૩૯. સુસ્વર,

૪૧. યશ

૩૨. ત્રસ,

૩૪. પર્યાપ્ત,

૩૬. સ્થિર,

૩૮. સુભગ,

૪૦. આદેય,

૪૨. તીર્થંકર નામકર્મ.

પાપતત્ત્વ

અઢાર પાપસ્થાનકોનું સેવન કરવાથી પાપ બંધાય છે.

પાપ ભોગવવાના ૮૨ પ્રકારો-ભેદો

૫ જ્ઞાનાવરણ, ૮ દર્શનાવરણ, ૫ અંતરાય, ૧ નીચગોત્ર, ૧ અશાતા વેદનીય. ૧ મિથ્યાત્વ મોહનીય, ૩ નરકત્રિક, ૪ અનંતાનુબંધી ક્રોધ-માન- માયા-લોભ, ૪ અપ્રત્યાખ્યાની ક્રોધ-માન-માયા-લોભ, ૪ પ્રત્યાખ્યાની ક્રોધ-માન-માયા-લોભ, ૪ સંજ્વલન ક્રોધ-માન-માયા-લોભ, ૬ હાસ્ય-રતિ-અરતિ-શોક-ભય-જુગુપ્સા, ૩ પુરુષવેદ-સ્ત્રિવેદ-નપુંસકવેદ, ૨ તિર્થયગતિ-તિર્થયાનુપૂર્વી, ૪ એકેન્દ્રિય-બેઈદ્રિય-તેઈદ્રિય-ચૌરિદ્રિય જાતિ ૧ અશુભ વિહાયોગતિ, ૧ ઉપધાત નામ, ૪ અશુભ વાર્ણ-ગંધ-રસ-સ્પર્શ, ૫ પ્રથમ સિવાયના પાંચ સંઘયણ, ૫ પ્રથમ સિવાયના પાંચ સંસ્થાન, ૧૦ સ્થાવર દશક-તે સ્થાવર-સૂક્ષ્મ-અપર્યાપ્ત-સાધારણ-અસ્થિર-અશુભદૌર્ભાગ્ય-દુઃસ્વર-અનાદેય-અપયશ-એ પ્રમાણે પાપતત્ત્વના ૮૨ ભેદો જાણવા.

પુણ્ય-પાપની ચતુર્ભંગી

૧. પુણ્યાનુબંધી પુણ્ય : પુણ્યનો ભોગવટો કરતાં નવું પુણ્ય ઉપાર્જન કરે તે. શાલિભદ્રશ્રેષ્ઠી વગેરે.
૨. પુણ્યાનુબંધી પાપ : પાપનો ભોગવટો કરતાં નવું પુણ્ય ઉપાર્જન કરે તે. ચંડકૌશિક સર્પ વગેરે.
૩. પાપાનુબંધી પુણ્ય : પુણ્યનો ભોગવટો કરતાં નવું પાપ ઉપાર્જન કરે તે. બ્રહ્મદત્તચક્રી વગેરે.
૪. પાપાનુબંધી પાપ : પાપનો ભોગવટો કરતાં નવું પાપ ઉપાર્જન કરે તે. મચ્છીમાર વગેરે.

આશ્રવતત્ત્વના ૪૨ ભેદો

૫ પાંચ ઈન્દ્રિયોની અવિરતિ, ૪ ક્રોધ-માન-માયા અને લોભ એ ૪ કષાય, ૫ પ્રાણાતિપાત, મુષાવાદ, અદત્તાદાન, મૈથુન અને પરિગ્રહ એ પાંચ અવ્રત, ૩ મનયોગ, વચનયોગ અને કાયયોગ એ ત્રણ યોગ, ૨૫ ક્રિયાઓ તે આ પ્રમાણે-૧ કાચિકી, ૨ અધિકરણિકી, ૩ પ્રાદેષિકી, ૪ પારિતાપનિકી, ૫ પ્રાણાતિપાતિકી, ૬ આરંભિકી, ૭ પારિગ્રહિકી, ૮ માયા પ્રત્યિકી, ૯ મિથ્યાદર્શન પ્રત્યિકી, ૧૦ અપ્રત્યાખ્યાનિકી, ૧૧ દષ્ટિકી, ૧૨ પૃષ્ટિકી, ૧૩ પ્રાતિત્યકી, ૧૪ સામંતોપનિપાતિકી, ૧૫ નૈસૃષ્ટિકી, ૧૬ સ્વાહસ્તિકી, ૧૭ આજ્ઞાપનિકી, ૧૮ વિદારણિકી, ૧૯ અનાભોગિની, ૨૦ અનવકાંક્ષા પ્રત્યિકી, ૨૧ પ્રયોગિકી, ૨૨ સમાદાનિકી, ૨૩ પ્રેમકી, ૨૪ દ્વૈષિકી, અને ૨૫ ઈર્ષા પથિકી. ૪૨ કુલ ભેદો થાય.

સંવરતત્ત્વના ૫૭ ભેદો

૫ સમિતિ, ૩ ગુપ્તિ, ૨૨ પરિસહો, ૧૦ યતિધર્મ, ૧૨ ભાવના અને ૫ ચારિત્ર એમ સંવરતત્ત્વના ૫૭ ભેદો સમજવા.

સમિતિ અને ગુપ્તિનું વાર્ણન આગળ આવી ગયેલ છે.

૨૨ પરિષહો

૧. ક્રુધા,	૨. પિપાસા,	૩. શીત,	૪. ઉષ્ણ,
૫. દંશ,	૬. અચેલક,	૭. અરતિ,	૮. સ્ત્રી,
૯. ચર્ચા,	૧૦. નૈષેધિકી,	૧૧. શય્યા,	૧૨. આકોશ,
૧૩. વધ,	૧૪. યાયના,	૧૫. અલાભ,	૧૬. રોગ,
૧૭. તુણસ્પર્શ,	૧૮. મલ,	૧૯. સત્કાર,	૨૦. પ્રજ્ઞા,
૨૧. અજ્ઞાન,	૨૨. સમ્યક્ત્વ		

એ બાવીશ પરિષહો છે. એ પરિષહોને આત્માએ સહન કરવા.

૧૦ પ્રકારે યતિધર્મ

૧. ક્ષમા - ક્રોધ ન કરે, ક્ષમા રાખે.
૨. માર્દવ - માન ન રાખે, નમ્રતા રાખે.
૩. આર્જવ - માયાનો ત્યાગ, સરળતા રાખે.
૪. મુક્તિ - નિર્લોભતા, લોભનો ત્યાગ.
૫. તપ - ઈચ્છાનો રોધ, મમતા ન રાખે.

૬. સંયમ - સત્તર પ્રકારે સંયમ પાલે.

૭. સત્ય - સાચું બોલે, જુઠું ન બોલે.

૮. શૌચ - શરીરની સ્વચ્છતા માટે હાથ પગ વગેરે ધોયા ન કરે, તે દ્રવ્ય શૌચ. દોષ રહિત આહાર લે અને આત્માના શુદ્ધ પરિણામ રાખે તે ભાવ શૌચ.

૯. આર્કિચન્ય - સમગ્ર પરિગ્રહ ઉપર મૂર્છાનો ત્યાગ.

૧૦. બ્રહ્મચર્ય - નવ પ્રકારે ઔદારિક તથા નવ પ્રકારે વૈક્રિય સંબંધી મૈથુનનો ત્યાગ.

નવ પ્રકાર ઔદારિક - મન, વચન અને કાયાથી સેવવું નહિ, સેવરાવવું નહિ અને સેવતાને ભલો જાણવો નહિ.

નવ પ્રકારે વૈક્રિય - મન-વચન-કાયાથી સેવવું નહિ, સેવરાવવું નહિ સેવનારને ભલો જાણવો નહિ.

૧૨ ભાવનાઓ

૧. અનિત્ય,	૨. અશરણ,	૩. સંસાર,	૪. એકત્વ,
૫. અન્યત્વ,	૬. અશુચિત્વ,	૭. આશ્રવ,	૮. સંવર,
૯. નિર્જરા,	૧૦. લોકસ્વભાવ,	૧૧. સમ્યક્ત્વ,	૧૨. ધર્મભાવના.
- બીજી પણ ચાર ભાવનાઓ નીચે મુજબ છે.

૧. મૈત્રી - પારકાના હિતની ચિંતા કરવી તે.
૨. પ્રમોદ - ગુણીજનોના ગુણો દેખીને રાજી થવું તે.
૩. કારુણ્ય - દુઃખી જીવો ઉપર દયા રાખવી તે.
૪. માધ્યસ્થ - અજ્ઞાની જીવ ઉપર સમભાવ રાખવો તે.
૫. ચારિત્ર -

૧. સામાયિક,	૨. છેદોપસ્થાપનીય,	૩. પરિહારવિશુદ્ધિ,
૪. સૂક્ષ્મસંપરાય,	૫. યથાખ્યાત.	

એ પ્રમાણે કુલ ૫+૩+૨૨+૧૦+૧૨+૫=૫૭ સંવરતત્ત્વના ભેદો જાણવા.

નિર્જરાતત્ત્વના ૧૨ ભેદ

છ પ્રકારે બાહ્યતપ અને છ પ્રકારે અભ્યંતરતપ મળી તપના બાર ભેદો તે નિર્જરા જાણવી.

છ બાહ્યતપ

૧. અનશન,	૨. ઉણોદરિકા,	૩. વૃત્તિસંકોષ,
૪. રસત્યાગ,	૫. કાયકલેશ,	૬. સંલીનતા.

છ અભ્યંતરતપ

૧. પ્રાયશ્ચિત,	૨. વિનય,	૩. વૈયાવૃત્ય,
૪. સ્વાધ્યાય,	૫. ધ્યાન,	૬. કાયોત્સર્ગ.

બંધતત્ત્વના ૪ ભેદ

૧. પ્રકૃતિબંધ - કર્મોનો સ્વભાવ તે.
૨. સ્થિતિબંધ - કર્મોના કાળનું માન તે.
૩. રસબંધ - કર્મોનો તીવ્ર-મંદ રસ તે. અનુભાગ=રસ.
૪. પ્રદેશબંધ - કર્મના દલિકોનું માન-માપ તે.

મોક્ષતત્ત્વના ૯ ભેદો

૧. સત્પદપ્રરૂપાગ્રાહાર - મોક્ષ એક પદ છે, શુદ્ધપદ છે. તેથી મોક્ષ વિદ્યમાન છે.
૨. દ્રવ્યપ્રમાણદાર - સિદ્ધના જીવો અનંતા છે.
૩. ક્ષેત્રદાર - સિદ્ધના જીવો અસંખ્યાતા આકાશપ્રદેશને અવગાહીને રહ્યા છે. એક સિદ્ધ તથા સર્વસિદ્ધ લોકના અસંખ્યાતમા ભાગના ક્ષેત્રને અવગાહીને રહ્યા છે.
૪. સ્પર્શનાદાર - ક્ષેત્ર કરતા સ્પર્શના અધિક છે.
૫. કાલદાર - એક સિદ્ધ આશ્રયી સાદિ અનંત, ને સર્વ સિદ્ધ આશ્રયી અનાદિ અનંતકાલ છે.
૬. અંતર દાર - સિદ્ધના જીવોને પરસ્પર અંતર નથી.
૭. ભાગ દાર - સિદ્ધના જીવો સંસારી જીવોના અનંતમા ભાગે છે.
૮. ભાવદાર - ક્ષાયિક અને પારિણામિક એ બે ભાવો સિદ્ધોને છે.
૯. અલ્પબહુત્વ દાર - સર્વ કરતા થોડાં નપુંસકલિંગે સિદ્ધ છે. તે કરતા સ્ત્રીલિંગ સિદ્ધ અને પુરુષલિંગ સિદ્ધ અનુક્રમે સંખ્યાત ગુણા છે.

સિદ્ધના પંદર ભેદો

૧. જિનસિદ્ધ,	૨. અજિનસિદ્ધ,	૩. તીર્થસિદ્ધ,
૪. અતીર્થ સિદ્ધ,	૫. ગૃહસ્થલિંગ સિદ્ધ,	૬. અન્યલિંગ સિદ્ધ,

૭. સ્વલિંગ સિદ્ધ,	૮. સ્ત્રીલિંગ સિદ્ધ,	૯. પુરુષલિંગ સિદ્ધ,
૧૦. નપુંસકલિંગ સિદ્ધ,	૧૧. પ્રત્યેક બુદ્ધ સિદ્ધ,	૧૨. સ્વયંબુદ્ધ સિદ્ધ,
૧૩. બુદ્ધબોધિત સિદ્ધ,	૧૪. એક સિદ્ધ,	૧૫. અનેક સિદ્ધ.

માર્ગાગા વિચાર

૧૪ મૂળ માર્ગાગા અને ૬૨ ઉત્તર માર્ગાગા છે.

૧૪ મૂળ માર્ગાગા

૧. ગતિ,	૨. ઈન્દ્રિય,	૩. કાય,	૪. યોગ,
૫. વેદ,	૬. કષાય,	૭. જ્ઞાન,	૮. સંયમ,
૯. દર્શન,	૧૦. લેશ્યા,	૧૧. ભવ્ય,	૧૨. સમ્યક્ત્વ,
૧૩. સંજ્ઞી,	૧૪. આહારી		

૬૨ ઉત્તરમાર્ગાગા

ગતિ-૪

૧. નરક,	૨. તિર્થંચ,	૩. મનુષ્ય	૪. દેવ.

ઈન્દ્રિય (જાતિ)-૫

૧. એકેન્દ્રિય,	૨. બેઈન્દ્રિય,	૩. તેઈન્દ્રિય,
૪. ચૌરેન્દ્રિય	૫. પંચેન્દ્રિય.	

કાય-૬

૧. પૃથ્વીકાય,	૨. અપકાય,	૩. તેઉકાય,
૪. વાયુકાય,	૫. વનસ્પતિકાય	૬. ત્રસકાય.

યોગ-૩

૧. મનોયોગ,	૨. વચનયોગ,	૩. કાયયોગ.

વેદ-૩

૧. પુરુષવેદ,	૨. સ્ત્રીવેદ	૩. નપુંસકવેદ.

કષાય-૪

૧. ક્રોધ,	૨. માન	૩. માયા	૪. લોભ.

જ્ઞાન-અજ્ઞાન-૮

૧. મતિજ્ઞાન,	૨. શ્રુતજ્ઞાન,	૩. અવધિજ્ઞાન,	૪. મનઃપર્યવજ્ઞાન,
૫. કેવળજ્ઞાન,	૬. મતિઅજ્ઞાન,	૭. શ્રુતઅજ્ઞાન	૮. વિભંગઅજ્ઞાન.

સંયમ-૭

૧. સામાયિક,	૨. છેદોપસ્થાપનીય,	૩. પરિહારવિશુદ્ધિ,	૪. સૂક્ષ્મ સંપરાય,
૫. યથાખ્યાત,	૬. દેશવિરતિ	૭. સર્વવિરતિ.	

દર્શન-૪

૧. ચક્ષુદર્શન,	૨. અચક્ષુદર્શન,	૩. અવધિદર્શન,	૪. કેવલદર્શન.

લેશ્યા-૬

૧. કૃષ્ણ	૨. નીલ,	૩. કાપોત	૪. તેજો
૫. પદ્મ	૬. શુક્લ.		

ભવ્ય-૨

૧. ભવ્ય	૨. અભવ્ય.

સમ્યક્ત્વ-૬

૧. ઔપશમિક	૨. ક્ષાયિક	૩. ક્ષાયોપશમિક
૪. મિશ્ર	૫. સાસ્વાદન	૬. મિથ્યાત્વ

સંજ્ઞી-૨

૧. સંજ્ઞી	૨. અસંજ્ઞી

આહારી-૨

૧. આહારી	૨. અણઆહારી.

કઈ કઈ માર્ગાગામાંથી મોક્ષે જઈ શકાય ?

૧. મનુષ્યગતિ,	૨. પંચેન્દ્રિયજ્ઞાતિ,	૩. ત્રસકાય,
૪. ભવ્ય,	૫. સંજ્ઞી	૬. યથાખ્યાત ચારિત્ર,

૭. ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ,

૮. અનાહાર,

૯. કેવળદર્શન

૧૦. કેવળજ્ઞાનમાંથી છે. બાકીની માર્ગશ્રાઓમાં નથી.

નવતત્ત્વના ૨૭૬ ભેદોનું જીવ-અજીવાદિયંત્ર

તત્ત્વનાં નામ	૨૭૬ ભેદમાં		૨૭૬ ભેદમાં		૨૭૬ ભેદમાં		
	જીવ	અજીવ	રૂપી	અરૂપી	હ્રેય	હ્રેય	ઉપાદેય
જીવ તત્ત્વના	૧૪	૦	૧૪	૦	૦	૧૪	૦
અજીવ તત્ત્વના	૦	૧૪	૪	૧૦	૦	૧૪	૦
પુણ્ય તત્ત્વના	૦	૪૨	૪૨	૦	૦	૦	૪૨
પાપ તત્ત્વના	૦	૮૨	૮૨	૦	૮૨	૦	૦
આશ્રવ તત્ત્વના	૦	૪૨	૪૨	૦	૪૨	૦	૦
સંવર તત્ત્વના	૫૭	૦	૦	૫૭	૦	૦	૫૭
નિર્જરા તત્ત્વના	૧૨	૦	૦	૧૨	૦	૦	૧૨
બંધ તત્ત્વના	૦	૪	૪	૦	૪	૦	૦
મોક્ષ તત્ત્વના	૯	૦	૦	૯	૦	૦	૯
કુલ	૯૨	૧૮૪	૧૮૮	૮૮	૧૨૮	૨૮	૧૨૦

૧ હ્રેય=ત્યાગ કરવા યોગ્ય, ૨ હ્રેય=જાણવા યોગ્ય, ૩ ઉપાદેય=આદરવા યોગ્ય.

દંડક પ્રકરણ તથા બૃહત્સંગ્રહણીનો સંક્ષિપ્ત વિચાર

દંડકના ૨૯ દ્વારો

૧. નામદ્વાર,	૨. લેશ્યાદ્વાર,	૩. શરીરદ્વાર,
૪. અવગાહના દ્વાર,	૫. સંઘયાણ દ્વાર,	૬. સંજ્ઞા દ્વાર,
૭. સંસ્થાન દ્વાર,	૮. કપાય દ્વાર,	૯. ઈન્દ્રિય દ્વાર,
૧૦. સમુદ્ધાત દ્વાર,	૧૧. દષ્ટિ દ્વાર,	૧૨. દર્શન દ્વાર,
૧૩. જ્ઞાન દ્વાર,	૧૪. યોગ દ્વાર,	૧૫. ઉપયોગ દ્વાર
૧૬. ઉપપાત દ્વાર,	૧૭. અવન દ્વાર,	૧૮. આયુષ્ય દ્વાર,
૧૯. પર્વાણિ દ્વાર,	૨૦. આહાર દ્વાર,	૨૧. ગત્યાગતિ દ્વાર,

૨૨. વેદ દ્વાર,	૨૩. ભવન દ્વાર,	૨૪. પ્રાણ દ્વાર,
૨૫. સંપદા દ્વાર,	૨૬. ધર્મ દ્વાર,	૨૭. જીવ્યોનિ દ્વાર,
૨૮. કુલકોટી દ્વાર,	૨૯. અલ્પબલુત્વ દ્વાર	

૧. નામદ્વાર : સાત નરકનો એક દંડક છે. તેનાં નામો : ધમ્મા, વંશા, શેલા, અંજના, રિષ્ટા, મધા, માધવતી

દશ ભવનપતિના દશદંડક છે. તેના નામ : ૧-અસુરકુમાર, ૨-નાગકુમાર, ૩-સુવાર્ણકુમાર, ૪-વિધુતકુમાર, ૫-અગ્નિકુમાર, ૬-દ્વીપકુમાર, ૭-ઉદધિકુમાર, ૮-દિશિકુમાર, ૯-વાયુકુમાર, ૧૦-સ્તનિતકુમાર.

પાંચ સ્થાવરના પાંચ દંડકા. : ૧-પૃથ્વીકાય ૨-અપ્કાય, ૩-તેઉકાય, ૪-વાયુકાય, ૫-વનસ્પતિકાય.

વિકલેન્દ્રિયના ત્રણ દંડક : ૧-બેઈન્દ્રિય, ૨-તેઈન્દ્રિય ૩-ચૌરિન્દ્રિય.

૧. તિર્યંચપંચેન્દ્રિયનો, ૧ મનુષ્યનો, ૧ વ્યંતરનો, ૧ જ્યોતિષિનો અને ૧ વૈમાનિકનો, એમ ૨૪ દંડક જાણવા.

૨. લેશ્યાદ્વાર : ૧-કૃષ્ણ, ૨-નીલ, ૩-કાપોત, ૪-તેજો ૫-પદ્મ ૬ શુક્લ એમ છ લેશ્યા છે.

નારકી, તેઉકાય, વાયુકાય, બેઈન્દ્રિય, તેઈન્દ્રિય અને ચૌરિન્દ્રિય એ છ દંડકે પ્રથમની ત્રણ લેશ્યા હોય.

તિર્યંચ પંચેન્દ્રિય અને મનુષ્યને છ જે લેશ્યા હોય.

દશ ભવનપતિ, વ્યંતર, પૃથ્વીકાય, અપ્કાય અને વનસ્પતિકાય એ ચૌદ દંડકે પ્રથમથી ચાર લેશ્યા હોય.

જ્યોતિષી, સૌધર્મ અને ઈશાનદેવલોકે એક તેજો લેશ્યા.

ત્રીજો-ચોથો અને પાંચમો દેવલોકે પદ્મ લેશ્યા.

છઠ્ઠા દેવલોકથી ઉપર બધે જ શુક્લલેશ્યા હોય.

૩. શરીરદ્વાર : ૧-ઔદારિક, ૨-વૈક્રિય, ૩-આહારક, ૪-તેજસ ૫-કાર્મણ એ પાંચ શરીરે છે.

નારકી, દશ ભવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતિષી અને વૈમાનિક એ ચૌદ દંડકે વૈક્રિય, કાર્મણ અને તેજસ એ ત્રણ શરીરો હોય છે.

પૃથ્વીકાય, અપ્કાય, તેઉકાય, વનસ્પતિકાય, બેઈન્દ્રિય, તેઈન્દ્રિય અને ચૌરિન્દ્રિય એ સાત દંડકે ઔદારિક, તેજસ અને કાર્મણ એ ત્રણ શરીર હોય છે.

વાયુકાય અને તિર્યંચ પંચેન્દ્રિય એ બે દંડકે આધારક વિના ચાર શરીર હોય.
મનુષ્યને પાંચે શરીરો હોય.

૪. અવગાહના દ્વાર : સમુચ્ચયપણે નારકીની જઘન્ય અવગાહના અંગુલનો અસંખ્યાતમો ભાગ અને ઉત્કૃષ્ટ પાંચસો ધનુષ્ય છે. પૃથક્ પૃથક્ નીચે મુજબ છે.

નારકોમાં	જઘન્ય અવગાહના	ઉત્કૃષ્ટ અવગાહના
૧. રત્ન પ્રભામાં	૩ હાથ	૭૥૥ ધનું ૦૬ અંગુલ
૨. શર્કરા પ્રભામાં	૭૥૥ ધ. ૬ અંગુલ	૧૫૥૥ ધ. ૧૨ અંગુલ
૩. વાલુકા પ્રભામાં	૧૫૥૥ ધ. ૧૨ અંગુલ	૩૧૥૥ ધનુષ્ય
૪. પંક પ્રભામાં	૩૧૥૥ ધ૦	૬૨૥૥ ધ૦
૫. ધૂમ પ્રભામાં	૬૨૥૥ ધ૦	૧૨૫૦ ધ૦
૬. તમઃ પ્રભામાં	૧૨૫૦ ધ૦	૨૫૦ ધ૦
૭. તમસ્તમપ્રભામાં	૨૫૦ ધ૦	૫૦૦ ધ૦

દશ ભવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતિષી, એ બાર દંડકે જઘન્ય અંગુલનો અસંખ્યાતમો ભાગ અને ઉત્કૃષ્ટથી સાત હાથ, વૈમાનિકમાં જઘન્ય અંગુલનો અસંખ્યાતમો ભાગ, પહેલે બીજે દેવલોકે સાત હાથ, ત્રીજે-ચોથે દેવલોકે છ હાથ, પાંચમે છઠ્ઠે દેવલોકે પાંચ હાથ, સાતમે-આઠમે દેવલોકે ચાર હાથ, નવમે-દશમે-અગ્યારમે ને બારમે દેવલોકે ત્રણ હાથ, નવગ્રેવેયકે બે હાથ અને પાંચ અનુત્તરે એક હાથની ઉંચાઈ હોય છે.

એ તેર દેવતાના દંડકમાં ઉત્તરવૈકિય શરીર કરે તો લાખ યોજનની અવગાહના હોય છે.

પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, અને વાયુ એ ચાર દંડકે જઘન્ય તથા ઉત્કૃષ્ટ અવગાહના અંગુલનો અસંખ્યાતમો હોય.

પ્રત્યેક વનસ્પતિકાયની જઘન્ય અવગાહના અંગુલનો અસંખ્યાતમો ભાગ અને ઉત્કૃષ્ટ અવગાહના એક હજાર યોજનથી કોઈકે અધિક હોય.

બેઈન્દ્રિયની ૧૨ યોજન, તેઈન્દ્રિયની ત્રણ કોશ, ચઉર્થિઈન્દ્રિયની ચાર કોશ, તિર્યંચ પંચેન્દ્રિયની હજાર યોજનની, અને ઉત્તરવૈકિય કરે તો નવસો યોજન, મનુષ્યની ત્રણ ગાઉની અને ઉત્તરવૈકિય કરે તો લાખ યોજનની અવગાહના જાણવી.

૫ સંઘયાણ દ્વાર : ૧-વજ્રઋષભ નારાય, ૨-ઋષભ, નારાય, ૩-નારાય ૪-અર્ધનારાય, ૫-ક્રીલિકા, ૬-છેવટું એ છ સંઘયાણ છે, હાડકાની રચનાને સંઘયાણ કહેવાય છે.

નારકી, ૧૦ ભવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતિષી, વૈમાનિક, પાંચ સ્થાવર એ ૧૮ દંડકે સંઘયાણ ન હોય. અસંઘયાણી હોય.

બેઈન્દ્રિય, તેઈન્દ્રિય, અને ચૌરિન્દ્રિય એમ ત્રણ દંડકે એક છેવટું સંઘયાણ હોય.

પંચેન્દ્રિય તિર્યંચ અને મનુષ્ય એ બે દંડકમાં છયે સંઘયાણ હોય.

૬. સંજ્ઞા દ્વાર : ૧-આહારસંજ્ઞા, ૨-ભયસંજ્ઞા, ૩-મૈથુનસંજ્ઞા, ૪-પરિશ્રદ સંજ્ઞા, એ ચારે સંજ્ઞા ચોવીશેય દંડકમાં હોય છે.

૭. સંસ્થાન દ્વાર : ૧-સમયતુરસ્ર, ૨-ન્યગ્રોધ પરિમંડલ, ૩-સાદિ, ૪-વામન, ૫-કુબ્જ, ૬-હુંડક એ છ સંસ્થાન છે.

નારકી, પાંચ સ્થાવર, ત્રણ વિકલેન્દ્રિય એ નવ દંડકે હુંડક સંસ્થાન હોય.

૧૦ ભવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતિષી વૈમાનિક એ તેર દંડકે સમયતુરસ્ર સંસ્થાન હોય.

પંચેન્દ્રિય તિર્યંચ અને મનુષ્યને છયે સંસ્થાન હોય.

સંમૂર્છિમ મનુષ્યને હુંડક સંસ્થાન હોય.

૮. કષાય દ્વાર : ૧-ક્રોધ, ૨-માન, ૩-માયા, ૪-લોભ, એ ચારેય કષાય ચોવીશેય દંડકમાં હોય છે.

૯. ઈન્દ્રિય દ્વાર : ૧-સ્પર્શનેન્દ્રિય, ૨-રસનેન્દ્રિય, ૩-ઘ્રાણેન્દ્રિય, ૪-ચક્ષુરિન્દ્રિય, ૫-શ્રોત્રેન્દ્રિય. એ પાંચ ઈન્દ્રિય છે.

નારકી, દશ ભવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતિષી, વૈમાનિક તિર્યંચ પંચેન્દ્રિય અને મનુષ્ય એ સોળ દંડકમાં પાંચે ઈન્દ્રિયો હોય.

પાંચ સ્થાવરને એક સ્પર્શનેન્દ્રિય, બેઈન્દ્રિય જીવોને સ્પર્શના અને રસના એ બે ઈન્દ્રિય, તેઈન્દ્રિય જીવોને સ્પર્શના, રસના અને ઘ્રાણ (નાક) એ ત્રણ ઈન્દ્રિયો હોય, અને ચૌરિન્દ્રિય જીવોને સ્પર્શના, રસના, ઘ્રાણ અને ચક્ષુ એ ચાર ઈન્દ્રિયો હોય.

૧૦. સમુદ્ધાત દ્વાર : સમુદ્ધાત સાત છે. ૧-વેદના, ૨-કષાય, ૩-મરણ, ૪-વૈકિય, ૫-તેજસ, ૬-આહારક, ૭-કેવળી સમુદ્ધાત.

નારકી અને વાયુને પહેલા ચાર સમુદ્ધાત હોય.

૧૦ ભવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતિષી, વૈમાનિક, તિર્યંચ પંચેન્દ્રિય એ ચૌદ દંડકે પહેલા પાંચ સમુદ્ધાત હોય.

પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વનસ્પતિ, ત્રણ વિકલેન્દ્રિય એ સાત દંડકે પહેલા ત્રણ સમુદ્ધાત હોય.

મનુષ્યને સાતે ૫ સમુદ્ધાત હોય.

૧૧. દષ્ટિ દ્વાર : દષ્ટિ ૩ છે, ૧-સમ્યગ્દષ્ટિ, ૨-મિશ્રદષ્ટિ, ૩-મિથ્યાદષ્ટિ.

નારકી, દશ ભવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતિષી, વૈમાનિક, તિર્થંચ પંચેન્દ્રિય અને મનુષ્ય એ સોળે દંડકે ત્રણ દષ્ટિ હોય.

પાંચ સ્થાવરને એક મિથ્યાદષ્ટિ હોય.

૩ વિકલેન્દ્રિયને સમ્યગ્દષ્ટિ અને મિથ્યાદષ્ટિ એ બે દષ્ટિ હોય.

૧૨. દર્શન દ્વાર : ૧-ચક્ષુદર્શન, ૨-અચક્ષુદર્શન, ૩-અવધિદર્શન, ૪-કેવલદર્શન એ ચાર દર્શન છે.

નારકી, ૧૦ ભવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતિષી, વૈમાનિક, તિર્થંચ પંચેન્દ્રિય એ પંદર દંડકે પ્રથમના ત્રણ દર્શન હોય.

પાંચ સ્થાવર, બેઈન્દ્રિય, તેઈન્દ્રિયને એક અચક્ષુદર્શન હોય.

ચૌરિન્દ્રિયને ચક્ષુ અને અચક્ષુ એ બે દર્શન હોય.

મનુષ્યને ચારે ય દર્શન હોય.

૧૩. જ્ઞાન દ્વાર : પાંચ જ્ઞાન અને ત્રણ અજ્ઞાન મળી આઠ ભેદ છે, તે આ પ્રમાણે- ૧ મતિજ્ઞાન, ૨ શ્રુતજ્ઞાન, ૩ અવધિજ્ઞાન, ૪ મનઃપર્યવજ્ઞાન, ૫ કેવલજ્ઞાન, ૬ મતિઅજ્ઞાન, ૭ શ્રુતઅજ્ઞાન અને ૮ વિભંગજ્ઞાન.

નારકી, દશ ભવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતિષી, વૈમાનિક અને તિર્થંચ પંચેન્દ્રિય એ પંદર દંડકે ત્રણ જ્ઞાન અને ત્રણ અજ્ઞાન એ છ હોય.

પાંચ સ્થાવરને મતિઅજ્ઞાન અને શ્રુતઅજ્ઞાન એ બે હોય.

ત્રણ વિકલેન્દ્રિયમાં બે જ્ઞાન અને બે અજ્ઞાન એ ચાર હોય.

મનુષ્યને પાંચ જ્ઞાન અને ત્રણ અજ્ઞાન એ આઠે ય હોય.

૧૪. યોગદ્વાર : મનના ચાર ૧-સત્યમનોયોગ, ૨-અસત્યમનોયોગ, ૩-મિશ્ર મનોયોગ, ૪-અસત્ય અમૃષા મનોયોગ. વચનના ચાર : ૧-સત્ય વચનયોગ, ૨-અસત્ય વચનયોગ, ૩-મિશ્ર વચનયોગ, ૪-અસત્ય અમૃષા વચનયોગ. કાયાના સાત : ૧-ઔદારિક કાયયોગ, ૨-ઔદારિક મિશ્ર કાયયોગ, ૩-વૈક્રિય કાયયોગ, ૪-વૈક્રિય મિશ્ર કાયયોગ, ૫-આહરક કાયયોગ, ૬-આહરક મિશ્ર કાયયોગ અને કાર્મણ કાયયોગ.

નારકી, દશ ભવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતિષી અને વૈમાનિક એ ચૌ દંડકે-મનના ચાર, વચનના ચાર, વૈક્રિય, વૈક્રિયમિશ્ર અને કાર્મણ કાયયોગ એમ ૧૧ યોગ હોય.

પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ અને વનસ્પતિ એ ચાર દંડકે ઔદારિક, ઔદારિકમિશ્ર અને કાર્મણ કાયયોગ હોય.

વાયુકાય ઔદારિક, ઔદારિકમિશ્ર, વૈક્રિય, વૈક્રિયમિશ્ર અને કાર્માણ એ પાંચ યોગ હોય.

વિકલેન્દ્રિયને ઔદારિક, ઔદારિક મિશ્ર, કાર્માણ અને અસત્ય અમૃષા એ ચાર યોગ હોય.

પંચેન્દ્રિય તિર્થંચને મનના ચાર, વચનના ચાર, ઔદારિક, ઔદારિકમિશ્ર, વૈક્રિય, વૈક્રિયમિશ્ર અને કાર્માણ એમ તેર યોગ હોય.

મનુષ્યને પંદરેય યોગ હોય.

૧૫. ઉપયોગ દ્વાર : પાંચ જ્ઞાન, ત્રણ અજ્ઞાન અને ચાર દર્શન મળી કુલ ૧૨ ઉપયોગ છે.

નારકી, દશ ભવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતિષી, વૈમાનિક અને તિર્થંચ પંચેન્દ્રિય એ પંદર દંડકે- ત્રણ જ્ઞાન, ત્રણ અજ્ઞાન અને ત્રણ દર્શન એમ ૯ ઉપયોગ હોય.

પાંચ સ્થાવરને મતિઅજ્ઞાન, શ્રુતઅજ્ઞાન અને અચક્ષુદર્શન એ ત્રણ ઉપયોગ હોય.

બેઈન્દ્રિય અને તેઈન્દ્રિયને ૨ જ્ઞાન, ૨ અજ્ઞાન અને અચક્ષુદર્શન એમ પાંચ ઉપયોગ હોય.

ચૌરિન્દ્રિયને બે જ્ઞાન, બે અજ્ઞાન અને બે દર્શન એમ છ ઉપયોગ હોય.

મનુષ્યને બારેય ઉપયોગ હોય.

૧૬-૧૭. ઉપપાત અને અવનદ્વાર : નારકી, દશ ભવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતિષી, વૈમાનિક, ત્રણ વિકલેન્દ્રિય, ગર્ભજ તિર્થંચ એ અઢાર દંડકે- એક સમયમા એકથી માંડીને અસંખ્યાતા ઉપજે તથા અવે.

મનુષ્ય એક-બે થી માંડીને સંખ્યાતા ઉપજે તથા અવે.

૧૮. આયુષ્ય દ્વાર : નારકીનું સમુચ્ચયપાણે જઘન્ય આયુષ્ય ૧૦ હજાર વર્ષનું અને ઉત્કૃષ્ટ ૩૩ સાગરોપમ છે. પૃથક્ પૃથક્ નીચે મુજબ છે.

નરક	જઘન્ય આયુષ્ય	ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય
૧ લી નરકે	૧૦ હજાર વર્ષ	૧ સાગરોપમ
૨ જી નરકે	૧ સાગરોપમ	૩ સાગરોપમ
૩ જી નરકે	૩ સાગરોપમ	૭ સાગરોપમ
૪ થી નરકે	૭ સાગરોપમ	૧૦ સાગરોપમ
૫ મી નરકે	૧૦ સાગરોપમ	૧૭ સાગરોપમ

૬ ઠી નરકે

૧૭ સાગરોપમ

૨૨ સાગરોપમ

૭ મી નરકે

૨૨ સાગરોપમ

૩૩ સાગરોપમ

દશ ભવનપતિના ૨૦ ઈન્દ્રોનાં નામ : ૧-ચમરેન્દ્ર, ૨-બલીન્દ્ર, ૩-ધરણેન્દ્ર, ૪-ભૂતાનેન્દ્ર, ૫-વેણુદેવ, ૬-વેણુદાલી, ૭-હરિકાંત, ૮-હરિસ્સહ, ૯-અગ્નિશિખ, ૧૦-અગ્નિમાનવ, ૧૧-પૂરણ, ૧૨-વિશિષ્ટ, ૧૩-જલકાંત, ૧૪-જલપ્રભ, ૧૫-અમિતગતિ, ૧૬-અમૃતવાહન, ૧૭-વેલંભ, ૧૮-પ્રભંજન, ૧૯-ધોષ, ૨૦-મહાધોષ. એ વીશ નામો છે.

એ વીશ મધ્યે ચમરેન્દ્રનું ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય એક સાગરોપમ અને તેની દેવીનું સાડાત્રણ પલ્યોપમ આયુષ્ય પ્રમાણ છે.

બલીન્દ્રનું ઉત્કૃષ્ટ એક સાગરોપમથી અધિક છે. અને તેની દેવીનું સાડાચાર પલ્યોપમ પ્રમાણ છે. તેઓનું જઘન્ય આયુષ્ય દશ હજાર વર્ષનું છે.

હવે દક્ષિણ પાસાના ધરણેન્દ્ર આદિ નવ ઈન્દ્રનું જઘન્ય દશ હજાર વર્ષનું, અને ઉત્કૃષ્ટ અર્ધ પલ્યોપમ આયુષ્ય છે.

ઉત્તર પાસાના ભૂતાદિ નવ ઈન્દ્રોનું જઘન્ય દશ હજાર વર્ષનું, ઉત્કૃષ્ટ દેશોન બે પલ્યોપમ, અને તેની દેવીનું જઘન્ય દશ પલ્યોપમ, ઉત્કૃષ્ટ દેશોન એક પલ્યોપમ.

પૃથ્વીકાયનું જઘન્ય આયુષ્ય અંતર્મુહૂર્તનું અને ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય ૨૨ હજાર વર્ષનું. બાહ્ય પૃથ્વીકાય છ ભેદે છે. ૧. સુંવાળી પૃથ્વી તે ગોપીચંદનાદિકનું ઉત્કૃષ્ટ એક હજાર વર્ષનું ૨. શુદ્ધ પૃથ્વી તે નદીની મેખલાદિકનું ઉત્કૃષ્ટ ૧૨ હજાર વર્ષનું, ૩. વાલુકા તે સચિત રેતી વગેરેનું ઉત્કૃષ્ટ ૧૪ હજાર વર્ષનું, ૪. મણ્ડીલી નામે પૃથ્વી તેનું ઉત્કૃષ્ટ ૧૬ હજાર વર્ષનું, ૫. પથ્થરના કાંકરાનું ૧૮ હજાર વર્ષનું અને ૬. ખર નામે પૃથ્વી તે રત્નાદિક, તેનું ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય ૨૨ હજાર વર્ષનું છે.

અપ્કાય તે પાણી તેનું ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય ૭ હજાર વર્ષ છે.

અગ્નિનું ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય ત્રણ અહોરાત્રિ.

વાયુનું ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય ત્રણ હજાર વર્ષ.

વનસ્પતિનું ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય ૧૦ હજાર વર્ષ.

બેઈન્દ્રિયનું ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય ૧૨ વર્ષ.

તેઈન્દ્રિયનું ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય ૪૮ દિવસ.

ચૌરિન્દ્રિયનું ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય છ માસ.

પાંચ સ્થાવર અને ત્રણ વિકલ્પેઈન્દ્રિયનું જઘન્ય આયુષ્ય અંતર્મુહૂર્ત જાણવું.

હવે તિર્થંચ પંચેન્દ્રિયના દશ ભેદનું આયુષ્ય કહે છે.

	જઘન્ય	ઉત્કૃષ્ટ
૧. ગર્ભજ જલચર	અંતર્મુહૂર્ત	૧ પૂર્વકોડ વર્ષ
૨. સંમૂચ્છિમ જલચર	અંતર્મુહૂર્ત	૧ પૂર્વકોડ વર્ષ
૩. ગર્ભજ ચતુષ્પદ	અંતર્મુહૂર્ત	૩ પલ્યોપમ
૪. સંમૂચ્છિમ ચતુષ્પદ	અંતર્મુહૂર્ત	૮૪ હજાર વર્ષ
૫. ગર્ભજ ઉરપરિસર્પ	અંતર્મુહૂર્ત	૧ પૂર્વકોડ પૂર્વ
૬. સંમૂચ્છિમ ઉરપરિસર્પ	અંતર્મુહૂર્ત	૫૩ હજાર વર્ષ
૭. ગર્ભજ ભૂજપરિસર્પ	અંતર્મુહૂર્ત	૧ પૂર્વકોડ વર્ષ
૮. સંમૂચ્છિમ ભૂજપરિસર્પ	અંતર્મુહૂર્ત	૪૨ હજાર વર્ષ
૯. ગર્ભજ ખેચર	અંતર્મુહૂર્ત	પલ્યોપમનો અસંખ્યાતમો ભાગ
૧૦. સંમૂચ્છિમ ખેચર	અંતર્મુહૂર્ત	૭૨ હજાર વર્ષ

દેવતાઓનું જઘન્ય-ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય નીચે મુજબ છે.

નામ	જઘન્ય	ઉત્કૃષ્ટ
૧. વ્યંતરદેવનું	૧૦ હજાર વર્ષ	૧ પલ્યોપમ
૨. વ્યંતરદેવનું	૧૦ હજાર વર્ષ	૦૧૧ પલ્યોપમ
૩. ચંદ્રનું ચંદ્રની દેવીનું	૦૧ પલ્યોપમ	૧ પલ્યોપમ ને ૧ લાખ વર્ષ
૪. સૂર્યનું		૦૧૧ પલ્યો. ને ૫૦ હજાર વર્ષ
૫. સૂર્યની દેવીનું		૧ પલ્યોપમ ને ૧ હજાર વર્ષ
૬. ગ્રહનું		૧ પલ્યોપમ
૭. ગ્રહની દેવીનું		૦૧૧ પલ્યોપમ
૮. નક્ષત્રનું		૦૧૧ પલ્યોપમ
૯. નક્ષત્રની દેવીનું		૦૧ પલ્યોપમ
૧૦. તારાનું	૧/૮ પ્લોષપર્મ	૦૧ પલ્યોપમ
૧૧. ૧ લા સૌધર્મ દેવલોકે	૧ પલ્યોપમ	૨ સાગરોપમ
૧૨. ૨ જા ઈશાન દેવલોકે	૧ પલ્યોપમ અધિક	૨ સાગરોપમ અધિક
૧૩. ૩ જા સનત્કુમાર દેવલોકે		૨ સાગરોપમ ૭ સાગરોપમ
૧૪. ૪ થા માહેન્દ્ર દેવલોકે	૨ સાગરોપમ અધિક	૭ સાગરોપમ અધિક

૧૫. ૫ મા બ્રહ્મ દેવલોકે	૭ સાગરોપમ	૧૦ સાગરોપમ
૧૬. ૬ ઠા લાંતક દેવલોકે	૧૦ સાગરોપમ	૧૪ સાગરોપમ
૧૭. ૭ મા મહાશુક્ર દેવલોકે	૧૪ સાગરોપમ	૧૭ સાગરોપમ
૧૮. ૮ મા સહસ્ત્રાર દેવલોકે	૧૭ સાગરોપમ	૧૮ સાગરોપમ
૧૯. ૯ મા આનત દેવલોકે	૧૮ સાગરોપમ	૧૯ સાગરોપમ
૨૦. ૧૦ મા પ્રાણત દેવલોકે	૧૯ સાગરોપમ	૨૦ સાગરોપમ
૨૧. ૧૧ મા આરાણ દેવલોકે	૨૦ સાગરોપમ	૨૧ સાગરોપમ
૨૨. ૧૨ મા અચ્યુત દેવલોકે	૨૧ સાગરોપમ	૨૨ સાગરોપમ
૨૩. ૧ લી ગ્રૈવેયકે દેવલોકે	૨૨ સાગરોપમ	૨૩ સાગરોપમ
૨૪. ૨ જી ગ્રૈવેયકે દેવલોકે	૨૩ સાગરોપમ	૨૪ સાગરોપમ
૨૫. ૩ જી ગ્રૈવેયકે દેવલોકે	૨૪ સાગરોપમ	૨૫ સાગરોપમ
૨૬. ૪ થી ગ્રૈવેયકે દેવલોકે	૨૫ સાગરોપમ	૨૬ સાગરોપમ
૨૭. ૫ મી ગ્રૈવેયકે દેવલોકે	૨૬ સાગરોપમ	૨૭ સાગરોપમ
૨૮. ૬ ઠી ગ્રૈવેયકે દેવલોકે	૨૭ સાગરોપમ	૨૮ સાગરોપમ
૨૯. ૭ મી ગ્રૈવેયકે દેવલોકે	૨૮ સાગરોપમ	૨૯ સાગરોપમ
૩૦. ૮ મી ગ્રૈવેયકે દેવલોકે	૨૯ સાગરોપમ	૩૦ સાગરોપમ
૩૧. ૯ મી ગ્રૈવેયકે દેવલોકે	૩૦ સાગરોપમ	૩૧ સાગરોપમ
૩૨. ૪ અનુતરે	૩૧ સાગરોપમ	૩૩ સાગરોપમ
વિજય-વિજયવંત-જયંત અપરાજિત)		

૩૩. સવાર્થસિદ્ધે ૩૩ સાગરોપમ ૩૩ સાગરોપમ

૧૯. પર્થાપ્તિઓ : પર્થાપ્તિ છ છે. ૧-આહાર, ૨-શરીર, ૩-ઈન્દ્રિય, ૪-શ્વાસોચ્છવાસ, ૫-ભાષા, ૬-મન. પર્થાપ્તિ.

નારકી, દશભવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતિષી, વૈમાનિક, તિર્થંચ પંચેન્દ્રિય ને મનુષ્ય એ સોળ દંડકે છ પર્થાપ્તિ હોય.

પાંચ સ્થાવરને પ્રથમની ચાર પર્થાપ્તિ હોય. બેઈન્દ્રિય, તેઈન્દ્રિય, ચૌરિન્દ્રિય અને અસંજી પંચેન્દ્રિયને મન વિના પાંચ પર્થાપ્તિ હોય.

૨૦. આહાર દ્વાર : આહાર ત્રણ પ્રકારે છે. ૧-ઓજાહાર, ૨-લોમાહાર,

૩-કવલાહાર.

નારકી, દશ ભવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતિષી, વૈમાનિક અને પાંચ સ્થાવર ૧૯ દંડકે જાહાર અને લોમાહાર એમ બે આહાર હોય.

ત્રાણ વિકલેન્દ્રિય, પંચેન્દ્રિય તિર્યંચ અને મનુષ્ય એ પાંચ દંડકે ત્રાણે આહાર હોય.

૨૧. ગતિ-આગતિ દ્વાર : નારકીમાંથી અવીને તિર્યંચ પંચેન્દ્રિય અને મનુષ્યમાં જાય, અને બેમાંથી મરીને નારકી થાય.

૧૦ ભવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતિષી અને ૧ લા ૨ જ દેવલોકની ગતિ-આગતિ આ પ્રમાણે-પૃથ્વી, પાણી, વનસ્પતિ, પંચેન્દ્રિયતિર્યંચ અને મનુષ્ય પાંચ દંડકમાં ગતિ, અને મનુષ્ય તથા પંચેન્દ્રિય તિર્યંચમાંથી આગતિ.

ત્રીજ દેવલોકમાંથી માંડીને આઠમા દેવલોક સુધીના દેવની મનુષ્ય ને તિર્યંચ એ બે દંડકમાં ગતિ અને બેમાંથી આગતિ.

આઠમાંથી માંડી સર્વાર્થસિદ્ધ સુધીના દેવતાની મનુષ્યમાં ગતિ ને તેમાંથી જ આગતિ.

મનુષ્યની ૨૪ દંડકમાં ગતિ, અને તેઉ-વાયુ વિના બાવીશમાંથી આગતિ. (તેઉ-વાયુ મરીને મનુષ્ય ન થાય.)

તિર્યંચ પંચેન્દ્રિયની ૨૪ દંડકમાં ગતિ અને ૨૪ દંડકમાંથી આગતિ.

ત્રાણ વિકલેન્દ્રિયની-૫ સ્થાવર, ૩ વિકલેન્દ્રિય, ૧ પંચેન્દ્રિય તિર્યંચ અને ૧ મનુષ્ય એ દશ દંડકમાં અને દશમાંથી આગતિ.

પૃથ્વી, પાણી અને વનસ્પતિ ત્રાણની ઉપરના દશ દંડકમાં ગતિ અને નારકી વિના ૨૩ માંથી આગતિ.

તેઉ-વાયુની-૩ વિકલેન્દ્રિય અને ૧ તિર્યંચ પંચેન્દ્રિય મળી ૯ દંડકમાં ગતિ અને દેવતાના અને ૧ નરકના સિવાય બાકીના ૧૦ દંડકમાંથી આગતિ થાય.

૨૨. વેદદ્વાર : વેદ ત્રાણ છે. ૧-પુરુષવેદ, ૨-સ્ત્રીવેદ, ૩-નપુંસક વેદ.

નારકી, ૫ સ્થાવર, ૩ વિકલેન્દ્રિય એ નવ દંડકે ૧ નપુંસકવેદ હોય.

તિર્યંચ પંચેન્દ્રિય અને મનુષ્યને ત્રાણે વેદ હોય.

દેવતાના ૧૩ દંડકે સ્ત્રીવેદ અને પુરુષવેદ એમ બે વેદ હોય.

૨૩ ભવનદ્વાર :

૧ લી નરકે ૩૦ લાખ નરકાવાસ ૨ જી નરકે ૨૫ લાખ નરકાવાસ

૩ જી નરકે ૧૫ લાખ નરકાવાસ ૪ થી નરકે ૧૦ લાખ નરકાવાસ

૫ મી નરકે ૩ લાખ નરકાવાસ

૬ થી નરકે ૯૯૯૯૫ નરકાવાસ

૭ મી નરકે ૫ લાખ નરકાવાસ.

સર્વ થઈને ૮૪ લાખ નરકાવાસ છે.

દશ ભવનપતિના વીશ ઈન્દ્ર, તેમાં દક્ષિણ પાસાના દશ ઈન્દ્રના ભવન કહે છે- ચમરેન્દ્રને ૩૪ લાખ, ધરણેન્દ્રને ૪૪ લાખ, વેણુદેવને ૩૮ લાખ, હરિકંતને ૪૦ લાખ, અશ્વિસિંહને ૪૦ લાખ, પૂર્ણને ૪૦ લાખ, જલકંતને ૪૦ લાખ, અમિતગતિને ૪૦ લાખ, વેલંબને ૫૦ લાખ, ધોષને ૪૦ લાખ, એ દક્ષિણ પાસાના ઈન્દ્રોના ચાર કોડ ને છ લાખ ભવન જાણવા.

હવે ઉત્તરના દશ ઈન્દ્રના ભવન કહે છે. દક્ષિણ દિશાના ઈન્દ્રો કરતા ઉત્તર દિશાના ઈન્દ્રોને તે પ્રત્યેક ચાર-ચાર લાખ ઓછા જાણવા. સર્વ થઈને ભવનપતિના સાતકોડ ને બહોતર લાખ ભવન થાય છે. હવે ભવનપતિના ભવનો કયાં ? તે કહે છે.

રત્નપ્રભા પૃથ્વીનો પીંડ એક લાખ ને એંશી હજાર યોજનનો છે. તે મધ્યે ઉપર એક યોજન અને નીચે એક હજાર યોજન બાદ ગરી બાકીના વચમાં રહેલા એક લાખ ને અઘ્યોતર હજાર જોજનથી પહોળાઈ છે. તે માંહે સંખ્યાતા અસંખ્યાતા ભવનપતિના ભવનો છે.

બાદર વાયુકામ અને પાંચે સૂક્ષ્મ સ્થાવરો ચૌદે રાજલોકમાં રહેલા છે. બાદરપૃથ્વી, પૂ અને વસ્પિતિકાય બારે દેવલોકે સુધી, ત્રણ વિકલેન્દ્રિય અને તિર્થંચ પંચેન્દ્રિય પ્રાયઃ. તિચ્છલોકમાં છે. મનુષ્ય તથા બાદર અગ્નિકાય અઢીદ્વીપમાં છે.

વ્યંતર દેવતા : રત્નપ્રભા પૃથ્વીનો ઉપલો ભાગ એક હજાર યોજન નો છે તેમાંથી એકસો યોજન ઉપર અને એકસો યોજન નીચે સુધી અને વચમાં આઠસો યોજનમાં વ્યંતરોના અસંખ્યાતા નગરો રહેલા છે. તે જઘન્ય ભરત જેવડા, મધ્યમ મહાવિદેહ જેવડા અને ઉત્કૃષ્ટ જંબૂદ્વીપ જેવડા છે.

હવે જ્યોતિષીના વિમાન અસંખ્યાતા છે. સમભૂતલા પૃથ્વીથી માપતા ૭૯૦ યોજન ઊંચે તારાના વિમાને છે. ત્યાંથી ૧૦ યોજન ઉપર સૂર્ય છે. તેના ઉપર ૮૦ યોજન ચંદ્રમા છે. તે ઉપર ચાર યોજન નક્ષત્રો છે. તે ઉપર ચાર યોજન બુધ છે. તે ઉપર ચાર યોજન શુક્ર છે. તે ઉપર ત્રણ યોજન ગુરુ છે. તે ઉપર ત્રણ યોજન મંગળ છે. તે ઉપર યોજન શનેશ્વર છે.

હવે વૈમાનિક દેવોના વિમાનોની સંખ્ય કહે છે.

સૌધર્મકલ્પે	૩૨૦૦૦૦૦	ઈશાનકલ્પે	૨૮૦૦૦૦૦
સનત્કુમારે	૧૨૦૦૦૦૦	માહેન્દ્રદેવલોકે	૮૦૦૦૦૦

બ્રહ્મદેવલોકે	૪૦૦૦૦૦	લાંતકદેવલોકે	૫૦૦૦૦
મહાશુકદેવલોકે	૪૦૦૦૦૦	સહસ્રાર દેવલોકે	૬૦૦૦૦
આનન્દ-પ્રાણુત દેવલોકે	૪૦૦	આરણુ-અચ્યુત દેવલોકે	૩૦૦
પહેલી ત્રણ ગ્રેવેયકે	૧૧૧	બીજી ત્રણ ગ્રેવેયકે	૧૦૭
ત્રીજી ત્રણ ગ્રેવેયકે	૧૦૦	અનુત્તર વિમાને	૫

તેના ઉપર બાર યોજને સિદ્ધશિલા છે. તેની ઉપર એક યોજને લોકાંત છે.

૨૪. પ્રાણુદ્વાર : ૫ ઈન્દ્રિય, ૩ બળ, ૧ શ્વાસોચ્છવાસ અને ૧ આયુષ્ય એ દશ પ્રાણો છે.

નારકી, ૧૩ દેવદંડક, મનુષ્ય અને તિર્યંચ પંચેન્દ્રિય ૧૬ દંડકે દશ પ્રાણો હોય છે.

પાંચ સ્થાવરને સ્પર્શનેન્દ્રિય, કાયબળ, શ્વાસોચ્છવાસ અને આયુષ્ય એ ચાર પ્રાણ હોય છે.

બેઈન્દ્રિયને-સ્પર્શનેન્દ્રિય, રસનેન્દ્રિય, વચનબળ, કાયબળ, શ્વાસોચ્છવાસ અને આયુષ્ય છ પ્રાણો હોય છે.

તેઈન્દ્રિયને ઘ્રાણેન્દ્રિય સહિત આઠ પ્રાણો હોય છે.

ચતુરિન્દ્રિયને ચક્ષુરિન્દ્રિય સહિત આઠ પ્રાણો હોય છે.

૨૫. સંપદાદ્વાર : સંપદાઓ ત્રેવીશ છે. તેનાં નામ-ચક્ર-રત્ન, છત્રરત્ન, દંડરત્ન, ખડ્ગરત્ન, કાકિણીરત્ન, ચર્મરત્ન, મણિરત્ન, એ સાત એકેન્દ્રિય રત્ન; ગાથાપતિ, સેનાપતિ, પુરોહિત, વાર્ધકી, અશ્વરત્ન, ગજરત્ન, સ્ત્રીરત્ન એ સાત પંચેન્દ્રિય રત્ન; તીર્થંકર, ચક્રવર્તિ, બલદેવ, વાસુદેવ, કેવલી, સાધુ, શ્રાવક, સમ્યગ્દષ્ટિ. મંડલિક રાજા, એ નવ નિધાનો છે.

પ્રથમ નરકને નિકળેલો જીવ સાત એકેન્દ્રિય વિના સોળ સંપદા પામે. બીજી નરકને નિકળેલો જીવ સાત એકેન્દ્રિય રત્ન અને ચક્રવર્તિ વિના પંદર સંપદા પામે. ત્રીજી નરકનો નિકળેલો જીવ સાત એકેન્દ્રિય રત્ન, ચક્રવર્તિ, બલદેવ અને વાસુદેવ વિના તેર સંપદા પામે, ચોથી નરકને નિકળેલો જીવ તીર્થંકર વિના બાર સંપદા પામે, પાંચમી નરકનો નિકળેલો જીવ કેવલી વિના અગ્યાર સંપદા પામે. છઠ્ઠી નરકનો નિકળેલો જીવ સાધુ વિના દશ સંપદા પામે. સાતમી નરકનો નિકળેલો જીવ અશ્વ, ગજ અને સમક્ષિ એ ત્રણ સંપદા પામે. દશ ભવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતિષી એ બાર દંડકના નિકળેલ જીવ તે તીર્થંકર, વાસુદેવ વિના એકવીશ સંપદા પામે.

પૃથ્વી, પાણી, વનસ્પતિ, તિર્યંચ પંચેન્દ્રિય અને મનુષ્ય એ પાંચ દંડકના નિકળેલ

જીવ તીર્થંકર, ચક્રવર્તિ, બળદેવ અને વાસુદેવ વિના ઓગણીશ સંપદા પામે.

તેઉ-વાયુનો નિકળેલો જીવ સાત એકેન્દ્રિય રત્નઅન્ધ અને ગજ સહિત નવ સંપદા પામે.

ત્રણ વિકલેન્દ્રિયનો નિકળેલો જીવ તીર્થંકર, ચક્રવર્તિ, બળદેવ વાસુદેવ અને કેવલી વિના અઢાર સંપદા પામે.

વૈમાનિકમાં : પહેલા બે દેવલોકનો નીકળેલો જીવ ત્રેવીશ સંપદા પામે. બીજા દેવલોકથી માંડીને આઠમા દેવલોક સુધનો નિકળેલો જીવ સાત એકેન્દ્રિય રત્ન વિના સોળ સંપદા પામે. નવમા દેવલોકથી માંડીને નવ ગ્રૈવેયકમાંથી નિકળેલો જીવ સાત એકેન્દ્રિય રત્ન, અશ્વરત્ન અને ગજ રત્ન મિના ચૌદ સંપદા પામે. પાંચ અનુત્તર વિમાનને નિકળેલો જીવ વાસુદેવ વિના આઠ નિધાનો પામે.

૨૬. ધર્મદ્વાર : તિર્થંચ પંચેન્દ્રિય અને મનષ્યિને કરણી રૂપ ધર્મ છે, અને બાવીશ દંડકે કરણીરૂપ ધર્મ નથી.

૨૭. ચોનિદ્વાર : સાત લાખ પૃથ્વીકાયની, સાત લાખ અપ્કાયની, સાત લાખ તેઉકાયની, સાત લાખ વાયુકાયની, ૧૦ લાખ પ્રત્યેક વનસ્પતિકાયની, ચૌદ લાખ સાધારણ વનસ્પતિકાયની, બે લાખ બેઈન્દ્રિય, બે લાખ તેઈન્દ્રિય, બે લાખ ચૌરિન્દ્રિય, ચાર લાખ દેવતા, ચાર લાખ નારકી; ચાર લાખ તિર્થંચ પંચેન્દ્રિય અને ચૌદ લાખ મનુષ્યની મળી કુલ ચોરાશી લાખ જીવયોનિ છે.

૨૮. કુલકોટીદ્વાર : નારકીની ૨૫ લાખ, દેવતાની ૨૬ લાખ, પૃથ્વીની ૧૨ લાખ, પાણીની ૭ લાખ, અગ્નિની ૩ લાખ, વાયુની ૭ લાખ, વનસ્પતિની ૨૭ લાખ, બેઈન્દ્રિયની ૭ લાખ, તેઈન્દ્રિયની ૮ લાખ, ચૌરિન્દ્રિયની ૮ લાખ, મનુષ્યની ૧૨ લાખ, તિર્થંચપંચેન્દ્રિયના પાંચ ભેદ છે. તેમાં જલચરની ૧૨૫ લાખ, ચતુષ્પદ-સ્થલચરની દશ લાખ, ઉરધરિસર્પસ્થલચરની ૧૦ લાખ, ભુજ્વરિસર્પ-સ્થલચરની દશ લાખ, અને ખેચરની ૧૨ લાખ કુલકોટી છે. સર્વેમળીને એક કોડ અને સાડી સત્તાણું લાખ કુલકોટી જાણવી.

૨૯ અલ્પબહુત્વ દ્વાર : સર્વથી થોડા ગર્ભજ મનુષ્ય, તેથી બાદર અગ્નિના જીવ અસંખ્યાત ગુણ વધે, તેથી વૈમાનિકના જીવ અસંખ્યાત ગુણ, તેથી નારકીના જીવ અસંખ્યાત ગુણ, તેથી વ્યતરના જીવ અસંખ્યાત ગુણ, તેથી ચૌરિન્દ્રિયના જીવ અસંખ્યાત ગુણ, તેથી પંચેન્દ્રિય તિર્થંચના જીવ વિશેષાધિક, તેથી બેઈન્દ્રિયના જીવ વિશેષાધિક, તેથી તેઈન્દ્રિયના જીવ વિશેષાધિક, તેથી પૃથ્વીકાયના જીવ અસંખ્યાત ગુણ, તેથી તેઉકાયના

જીવ અસંખ્યાતના ગુણા, તેથી વાયુકાયના જીવ અસંખ્યાત ગુણા, તેથી અપકાયના જીવ અસંખ્યાતગુણ અને તેથી વનસ્પતિકાયના જીવ અનંત ગુણા જાણવા.

॥ इति २९ द्वार वर्णनम् ॥

લઘુ-મૃહત્

શંખરૂણી તથા ક્ષીપ્રશમાસ વિચાર

જંબુદ્વીપ એક લાખ યોજન પ્રમાણનો છે, તે આ પ્રમાણે ભરત ક્ષેત્ર ૧ ખંડુક પ્રમાણ છે તેનું માપ ૫૨૬ ૬/૧૮ છે. આખો જંબુદ્વીપ ૧૮૦ ખંડુક પ્રમાણ છે, તેથી ૫૨૬ યોજન અને કળાને ૧૮૦ એ ગુણવાથી (૫૨૬ ૬/૧૮X૧૮૦=૧૦૦૦૦૦) એક લાખ થાય. ૧૮૦ ખંડુક નાચે પ્રમાણે થાય છે.

ખંડુક	ક્ષેત્ર કે પર્વત	ખંડુ પ્રમાણ	ક્ષેત્ર કે પર્વત
૧	ભરતક્ષેત્ર	૧	ઐરાવત ક્ષેત્ર
૨	હિમવંત પર્વત	૨	હિરણ્યવંત ક્ષેત્ર
૪	હિમવંત ક્ષેત્ર	૪	હિરણ્યવંત ક્ષેત્ર
૮	મહાહિમંવત પર્વત	૮	રૂકમી પર્વત
૧૬	હરિવર્ષ ક્ષેત્ર	૧૬	રમ્ધ ક્ષેત્ર
૩૨	નિષધ પર્વત	૩૨	નીલવંત પર્વત
૬૩		૬૩	

અને ૫૪ ખંડુક પ્રમાણ મહાવિદેહ ક્ષેત્ર છે. એ સર્વ (૬૩+૬૩+૬૪) ભેગા મળી ૧૮૦ ખંડુક પ્રમાણ જંબુદ્વીપ છે.

જંબુદ્વીપની પરિધિ ૩૧૬૨૨૭ યોજન, ૩ ગાઉ, ૧૨૮ ધનુષ્ય અને ૧૩૧ આંગળ અધિક થાય છે. પરિધિ એટલે ગોળ વસ્તુનો ઘેરાવો.

જંબુદ્વીપનું ક્ષેત્રફળ, જંબુદ્વીપની પરિધિને ૨૫૦૦૦ ગુણવાથી પ્રાપ્ત થાય છે. કુલ ક્ષેત્રફળ ૭૯૦૫૬૮૪૧૫૦ યોજન એક ગાઉ, પંદરસો પંદર ધનવૃષ્ય અને સાઠ આંગુલ થાય. એટલે કે જંબુદ્વીપ માં ૧ એક એક યોજનના સમચોરસ ટુકડા ઉપરની સંખ્ય મુજબ ગોઠવી શકાય. ઉપર કહ્યા મુજબ જંબુદ્વીપની પરિધિ ૩૧૬૨૨૭ યોજન, ૩ ગાઉ એકસો અઠ્યાવીસ ધનુષ્ય અને સાડાતેર આંગુલ છે તેને ૨૫૦૦૦ ગુણવાથી ઉપર મુજબ ક્ષેત્રફળ આવે.

કલક કૃપા શાસ્ત્ર સંગ્રહ વિભાગ - ૩

ઉપધાન વ્રત

તપ દિન પ્રમાણ

- પ્રથમ ઉપધાન : પંચ મંગળ મહાશ્રુતસ્કંધ (નવકાર) દિવસ ૧૮
બીજુ ઉપધાન : પ્રતિકમાણ શ્રુત સ્કંધ (ઈરિયાવહી, તસ્સઉત્તરી) દિવસ ૧૮
ત્રીજુ ઉપધાન : શક્તવાધ્યયન (નમુત્યુગું) દિવસ ૩૫
ચોથું ઉપધાન : ચૈત્યસ્ત વાધ્યયન (અરિહંત ચેઈયાણું અન્નતથ) દિવસ ૪
પાંચમું ઉપધાન : નામસ્તવાધ્યયન (લોગસ્સ) દિવસ ૨૮
છઠ્ઠુ ઉપધાન : શ્રુત સ્તવ સિધ્ધસ્તવાધ્યયન (પુકખરવર, સિધ્ધાણું) દિવસ ૭

ઉપધાનમાં થતી આરાધના

શ્રી ઉપધાન વ્રત કરનારને ૪૭ દિવસના પૌષ્ઠમાં સાધુ પાણાનો આસ્વાદ ૨૧ ઉપવાસ, ૧૧ આયંબિલ, ૧૫ નીવિનો તપ, ૧૦૦૦૦૦ નવકાર મંત્ર, ૮૦૦૦ લોગસ્સ, ૮૦૦૦ ખમાસમાણ, ૧૨૦૦ મોટા દેવવંદન, ૧૫૦૦ શક્તવ, ૬૦૦ નાના મોટા દેવવંદન, આથી જ જ્ઞાન, દર્શન, ચરિત્ર અને તપની અખંડ આરાધના થાય છે.

ઉપધાનમાં રાખવાનાં વસ્ત્ર ઉપકરણો

પુરૂષે રાખવાનાં :

૧. ચરવળો,	૨. કટાસણાં,
૩. મુહપત્તિ,	૪. ખેસ,
૫. ધોતીયાં,	૬. ધોતીયું ઠલ્લેમાત્રે જવા કામળી,
૭. ઉતરપટ્ટો,	
૮. સાલ,	૯. નાક સાફ કરવા ઉનનો ટુકડો,
૧૦. કંદોરો,	૧૧. સંધારિયું,
૧૨. માતરિયું,	૧૩. નવકારવાળી
૧૪. નોટ પેન્સિલ	

સ્ત્રીએ રાખવાનાં :

૧. ચોરસ દાંડી વાળો ચરવળો,	૨. કટાસણાં,

૩. મુહપતિ,	૪. ૨ થી ૩ સાડલા,
૫. ૨ થી ૩ કંચુકી,	૬. ૩ વસ્ત્ર ઠલ્લે માત્રે જવા કામળી-સાલ
૭. ઉતરપટ્ટો,	
૮. નાક સાફ કરવા ઉનનો ટુકડો,	૯. સંધારિયું,
૧૦. માતરિયું,	૧૧. નવકારવાળી,
૧૨. આલોચણા લખવા નોટ પેન્સિલ	

શિદ્ધગિરિ તુંડુંક વર્ણન

નવ ટુંકના મંદિરોની નામાવલી :

૧. શાંતિનાથનું મંદિર,	૨. મરૂદેવાનું મંદિર,	૩. ચંદ્રપ્રભુનું મંદિર,
૪. ધર્મનાથનું મંદિર,	૫. કુંચુનાથનું મંદિર,	૬. અજીતનાથનું મંદિર,
૭. ચંદ્રપ્રભુનું મંદિર,	૮. આદિશ્વર દાદાનું મંદિર,	૯. ચૌમુખજીનું મંદિર,
૧૦. સુમતિનાથનું મંદિર,	૧૧. સંભવનાથનું મંદિર,	૧૨. આદિનાથનું મંદિર

સદા સોમાની ટુંકના મંદિરો :

૧. ચૌમુખજીનું મુખ્ય દહેરાસર,	૨. પુંડરિક સ્વામિનું મંદિર,
૩. શાંતિનાથનું મંદિર,	૪. પાર્શ્વનાથનું મંદિર,
૫. શ્રી સીમંધર સ્વામીનું મંદિર,	૬. અજીતનાથનું મંદિર,
૭. ઋષભદેવનું મંદિર,	૮. શાન્તિનાથનું મંદિર,
૯. પાર્શ્વનાથનું મંદિર,	૧૦. રાયણ પગલાં

છીપાવસીની ટુંક ના મંદિરો :

૧. ઋષભ દેવનું મુખ્ય મંદિર,	૨. શ્રેયાંસનાથનું મંદિર,
૩. નેમનાથનું મંદિર,	૪. અને ચમત્કારીક દેરીઓ.

સાકરવસી ના મુખ્ય મંદિરો :

૧. ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથનું મુખ્ય મંદિર,	૨. પુંડરિક સ્વામીનું મંદિર,
૩. પદ્મપ્રભુનાં મંદિરો	૪. પાંડવોનું મંદિર,
૫. સહસ્રકુટુંબ મંદિર	

ઉજ્જવલમંદિરોની ટુંકનાં મંદિરો :

૧. નંદીશ્વરદ્વિપનું મુખ્ય મંદિર, ૨. કુંથુનાથની દેરી, ૩. શાંતિનાથની દેરી

હીમવત્સીના મંદિરો :

૧. અજીતનાથનું મુખ્ય મંદિર, ૨. પુંડરિક સ્વામિનું મંદિર,
૩. સહસ્રકૃણા પાર્શ્વનાથના મંદિર, ૪. અજીતનાથનું ચન્દ્રપ્રભુના મંદિરો

પ્રેમચંદ્ર મોદીની ટુંક :

બાલાવત્સી ટુંકના મંદિરો :

૧. ઋષભદેવનું મુખ્ય મંદિર, ૨. પુંડરિક સ્વામિનું મંદિર, ૩. ચૌમુખજીનું મંદિર,
૪. વાસુપૂજ્ય નું મંદિર, ૫. અજીતનાથ નું મંદિર, ૬. શાંતિનાથ નું મંદિર,

મોતીશા શેઠની ટુંકના મંદિરો :

૧. ઋષભદેવનું મુખ્ય મંદિર, ૨. પુંડરિક સ્વામીનું મંદિર, ૩. ધર્મનાથના મંદિરો,
૪. ચૌમુખજીના મંદિરો, ૫. ઋષભદેવનું મંદિર, ૬. ચૌમુખજીનું મંદિર,
૭. ઋષભદેવનું મંદિર, ૮. પદ્મપ્રભુનું મંદિર, ૯. પાર્શ્વનાથનું મંદિર,
૧૦. ગણધર પગલાં, ૧૧. સહસ્રકુટનું મંદિર, ૧૨. સંભવ નાથનું મંદિર,
૧૩. સુપાર્શ્વ નાથનું મંદિર, ૧૪. મહાવીર સ્વામીનું મંદિર,

વીમળવત્સીના ડાબા હાથની મંદિરોની નામાવલી :

૧. શાંતિનાથનું મંદિર, ૨. ચક્રેશ્વરી માતાની દેરી,
૩. નેમનાથની ચોરી, ૪. પાપપુણ્યની બારી,
૫. વિમળનાથ ભ.નું મંદિર, ૬. અજીતનાથ ભ. નું મંદિર,
૭. સહસ્રકૃણા પાર્શ્વનાથનું મંદિર, ૮. આરસની મોટી દેરી,
૯. ધર્મનાથ ભ.નું મંદિર, ૧૦. ચંદ્રપ્રભુનું મંદિર,
૧૧. પાર્શ્વનાથનું મંદિર, ૧૨. જગત શેઠનું મંદિર,
૧૩. શાન્તિનાથનું મંદિર, ૧૪. સહસ્ત્રકૃણા પાર્શ્વનાથનું મંદિર,
૧૫. કુમારપાળ મહારાજનું મંદિર

શત્રુંજયનો પગરસ્તો

શત્રુંજય પર્વત પર ચાર રસ્તેથી ચઢાય છે.

**પ.પૂ. મુનિરાજશ્રી
કીર્તિપ્રભ
વિજયજી મ.સા.**

જન્મ : ભા.સુદ - ૩, સં. ૨૦૦૩,
મુ. ભરડાસર, તા. થરાદ
દીક્ષા : માગશર વદ-૬,
સં. ૨૦૨૫, હાડેયા (સાંચોર)

**પ.પૂ. મુનિશ્રી
હરિપ્રભ
વિજયજી મ.સા.**

જન્મ : મહા સુદ - ૫, સં. ૨૦૩૫,
મુ. ભરડાસર, તા. થરાદ
દીક્ષા : ફાગણ વદ-૩, સં. ૨૦૪૭,
તા. ૩-૩-૮૧, અમદાવાદ.

પાલિતાણાથી, ઘેટીથી, શેત્રુંજ્ય નદીથી, રોહીશાખાથી
શેત્રુંજ્ય પર્વત પર નીચેના દિવસોએ મેળો ભરાય છે અને તે વખતે હજારો યાત્રાળુઓ
આસપાસના જોનેતર લોકો આવે છે.

કાર્તિકીપૂનમ, ફાગણ સુદ આઠમ, ફાગણ સુદ તેરસ,
ચૈત્ર સુદ પૂનમ, વૈશાખ વદ છઠ્ઠ, અષાઢ સુદ ચૌદસ

નવાણું યાત્રાની વિધિ

નવાણું યાત્રા કરનારે નીચે જણાવેલ પાંચ જગ્યાએ દરરોજ ચૈત્યવંદન કરવું.

જ્ય તળેટીમાં, શ્રી શાંતિનાથ ભગવાનના મંદિરે,
રાયણ પગલે, પુંડરિક સ્વામિના મંદિરે,
દાદાના મંદિરે.

નવાણું યાત્રા કરનારે દરરોજ ૧૦ બાંધી નવકારવાળી ગણવી. જેથી નવાણું પુરી થતાં
એક લાખ નવકાર ગણી શકાય.

નવાણું યાત્રા કરનારે સચિતનો ત્યાગ કરવો. બ્રહ્મચર્યનું શુદ્ધ પાલન કરવું, શક્તિ હોય
તો એકાસણું કરવું, ભૂમિ પર સંધારો કરવો, પગે ચાલીને યાત્રા કરવી, દરરોજ બે
ટાઈમ પ્રતિકમાણ કરવું.

નવાણું યાત્રા કરનારે દરરોજ એક ગિરિરાજની યાત્રા કરવી. અને ઘેટીની પાગની નવ
યાત્રા કરવી. કુલ ૧૦૮ યાત્રા કરવી.

નવાણું કરનારે એક વખત રથયાત્રાનો વરઘોડો ચડાવવો. એક વખત નવાણું પ્રકારી
પૂજા ભણાવવી અને એક વખત દાદાની આંગી રચાવવી.

દરરોજ ત્રણ પ્રદક્ષિણા દેવી અને એક વખત ખમાસમાણના ૧૦૮ દોહા બોલી દરેક
દોહાએ પ્રદક્ષિણા દેવી.

દરરોજ નવ સાથીઆ કરવા ને તેના પર નવ ફળ અને નૈવેદ્ય મુકવા. એક વખત ૧૦૮
સાથીઆ કરી તેના પર બદામ મુકવી.

હમેશાં અષ્ટ પ્રકારી પૂજા કરવી.

શ્રી શેત્રુંજ્ય તીર્થ આરાધનાર્થ કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં કહી નવ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો.
એક વખત ૧૦૮ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો. શક્તિ હોય તો ચઉવિહારો છઠ્ઠ કરીને
સાત યાત્રા કરવી.

શેત્રુંજ્ય નદીની પાગેથી એક વાર અવશ્ય યાત્રા કરવી.

દોઢ ગાઉ, ત્રણ ગાઉ, છ ગાઉ અને બાર ગાઉની એક વખત પ્રદક્ષિણા દેવી.
 નવ વખત નવ ટુંકના દર્શન કરવા અને દરેક ટુંકના મુળનાયક પાસે ચૈત્યવંદન કરવું.
 એક વાર ગિરિરાજની પૂજા : પૂરાબાઈની ધર્મશાળાની પાસેથી દેરીના પગલાંથી
 માંડીને રામપોળ સુધીના જે જે પગલાં અથવા પ્રતિમાજી હોય, તેની કેશર પૂજા, ફૂલ
 પૂજા, ધૂપ પૂજા કરવી.
 હંમેશાં નવ ખમાસમાણાં શ્રી મહા તીર્થના નવ દૂહા બોલીને દેવા.

ખાલીતાણાના મંદિરો

સુમતિનાથ ભગવાન	: સ્ટેશન સામે ગુરુકુળમાં
શ્રી આદિશ્વર ભગવાન	: શહેરમાં
શ્રી ગોડીજી પાર્શ્વનાથ	: શહેરમાં
શ્રી મહાવીર સ્વામીજી	: વીરબાઈ પાઠશાળા
શ્રી આદિનાથ ભગવાન	: મોતીસુખીયાની ધર્મશાળા
શ્રી ચૌમુખજી	: નરશી કેશવજીની ધર્મશાળા
શ્રી ચંદ્રપ્રભુ	: નરશીનાથાની ધર્મશાળા
શ્રી શાંતિનાથ	: શ્રાવિકાશ્રમ
પાર્શ્વનાથ ભગવાન	: જશકોરની ધર્મશાળા
સુમતિનાથ ભગવાન	: માધવલાલની ધર્મશાળા
વાસુપૂજ્યસ્વામી	: પંજબી ધર્મશાળા
શાંતિનાથ ભગવાન	: અરીસાભુવન
પાર્શ્વનાથ ભગવાન	: વલ્લભ વિહાર
પાર્શ્વનાથ ભગવાન	: બાલાશ્રમ
વાસુપૂજ્યસ્વામી	: જૈન સોસાયટી (તળેટી પાસે)

શંત્રુજ્ય ઉપર ૩૦૦૦ થી ઉપર મંદિરો છે. ૧૨૦૦૦ ઉપર આરસની પ્રતિમાઓ
 છે. ૭૨૦ ઉપર ધાતુની પ્રતિમાઓ છે. ૯૦૦૦ પગલાં છે. શંત્રુજ્ય પર્વત સમુદ્રની
 સપાટીથી ૧૮૦૦ ફુટ ઉંચો છે. ૭૫૦ ઉપર દેરીઓ છે.

આશ્વિની વધ્યા લેખા ફાલકા.

રોગનું નામ

યોગાસનો

૧. ક્ષય અને દમ સિધ્ધાસન, શીર્ષાસન સર્વાંગાસન, મત્સ્યાસન, અર્ધ મત્સ્યેન્દ્રાસન, સુમ્રવજાસન અને ભૂજંગાસન.
૨. મધુપ્રમેહ સિધ્ધાસન, શીર્ષાસન, સર્વાંગાસન, મત્સ્યાસન, અર્ધ મત્સ્યેન્દ્રાસન, હલાસન, ચક્રાસન અને મયુરાસન.
૩. જાતીય ઊર્ધ્વીકરણ, પાયોરિયા અને પેટની ચૂંક સિધ્ધાસન, શીર્ષાસન, સર્વાંગાસન, મત્સ્યાસન, પદ્માસન, વજ્રાસન અને પશ્ચિમોત્તાસન.
૪. કાન, નાક અને આંખનો દુઃખાવો સિધ્ધાસન, શીર્ષાસન, સર્વાંગાસન, મત્સ્યાસન, અર્ધ મત્સ્યેન્દ્રાસન.
૫. નસ્તર્તાવ, પીડિતાર્તાવ પ્રદર, ગભશિય અને બીજા શયના રોગો સર્વાંગાસન, શલભાસન, પશ્ચિમોત્તાસન, અને ભૂજંગાસન (સગર્ભાવસ્થા આ આસનો કરવા નહિ.)
૬. કોનિક, બ્રોન્કાઈટીઝ કફ-કાસ-શ્વાસ મત્સ્યાસન અને સલભાસન.
૭. પાચનક્રિયાને લાગતા રોગો. સર્વાંગાસન, વજ્રાસન, પશ્ચિમોત્તાસન, અને બંધ પદ્માસન.
૮. યકૃત અને બરોળની વૃદ્ધિ. સર્વાંગાસન, હલાસન, મયુરાસન અને બંધ પદ્માસન.
૯. કાયમની કબજાયાત. હલાસન, મયુરાસન, ધનુરાસન, મત્સ્યાસન, અને પાદહસ્તાસન.
૧૦. અંતર્ગળ, શ્લીષ્ઠ, પગ હાથનું ટૂંકાપાણું ગરુડાસન, ત્રિકોણાસન, અને ઉત્કટાસન.
૧૧. અર્શ સિધ્ધાસન, પશ્ચિમોત્તાસન, શીર્ષાસન, ગોમુખાસન, અને મહામુદ્રા.
૧૨. મરડો. બંધ પદ્માસન અને કુક્કુટાસન.
૧૩. સંધિવા. વૃશ્ચિકાસન, શીર્ષાસન, પશ્ચિમોત્તાસન, સર્વાંગાસન.
૧૪. કોઢ શીર્ષાસન, પદ્માસન, સિધ્ધાસન, સિંહાસન,

ગૌમુખાસન, વકાસન અને વૃષાસન.

૧૫. જડાપાણું મંડૂકાસન, પશ્ચિમોત્તાસન, મયૂરાસન, સુપ્તવજાસન, ધનુરાસન અને અર્ધ મત્સ્યેન્દ્રાસન.
૧૬. હાઈબ્લડ પ્રેશર. વજાસન, સિધ્ધાસન, પદ્માસન, મત્સ્યાસન, શવાસન.
૧૭. લો બ્લડ પ્રેશર. સર્વાંગાસન, હલાસન, વજાસન, પદ્માસન, સિધ્ધાસન અને પશ્ચિમોત્તાસન.
૧૮. ગળાની તકલીફ. મત્સ્યાસન, સિંહાસન, સુપ્તવજાસન, સર્વાંગાસન.
૧૯. માથાનો દુઃખાવો. પશ્ચિમોત્તાસન, હલાસન, સર્વાંગાસન અને શવાસન.
૨૦. હર્નિયા. મત્સ્યાસન, સર્વાંગાસન અને સુપ્તવજાસન.
૨૧. હૃદયરોગ શવાસન બદ્ધપદ્માસન, અને સિધ્ધાસન.
૨૨. અનિદ્રા. સર્વાંગાસન, શવાસન અને સૂર્યનમસ્કાર.
૨૩. માસિક ધર્મ ધનુરાસન, મત્સ્યાસન, સુપ્તવજાસન અને પશ્ચિમેત્તાનાસન.
૨૪. અતિનિદ્રા. લોલાસન, કુક્કુટાસન, ઉત્તમાંગાસન, બકાસન, તોલાસન, ઉત્થિત દ્વિહસ્તભુજાસન અને ઉત્થિત એક પાદ શિરાસન.
૨૫. આંતરડાના રોગો. લોલાસન, ગભાસિન, બદ્ધહસ્તપદ્માસન અને સૂર્ય નમસ્કાર.
૨૬. કમરનો દુઃખાવો. વકાસન, તોલાંગુલાસન, હલાસન અને સૂર્ય નમસ્કાર.
૨૭. ચામડીના રોગો. પદ્માસન, સિધ્ધાસન, સિંહાસન, વીરાસન, ઉત્કટાસન, મંડૂકાસન, સુપ્તવજાસન અને વૃક્ષાસન.
૨૮. છાતી ફેફસાના રોગો બદ્ધ પદ્માસન, ઉત્કટાસન, સર્વાંગાસન, વિપરી કરાણી, શીર્ષાસન, વૃક્ષાસન, અને સૂર્ય નમસ્કાર.
૨૯. જવર જાળજવર. ગભાસિન, ઉત્થિતપદ્માસન, સિધ્ધાસન, ગૌમુખાસન, અને શવાસન.
૩૦. નપુંસકત્વ. પદ્માસન, સિધ્ધાસન, સિંહાસન મંડૂકાસન વજાસન, સુપ્તવજાસન અને ગૌમુખાસન.

૩૧. નાડીઓની શુદ્ધિ.	લોલાસન અને ઉત્થિત એક પાદ શિરાસન.
૩૨. પગના રોગો.	બધ્ધ પદ્માસન, ઉત્કટાસન, આકર્ણ ધનુરાસન, તોલાંગુલાસન અને પદ્માસન.
૩૩. પથરી	મત્સ્યેન્દ્રાસન, મત્સ્યાસન, તોલાંગુલાસન અને વજ્રાસન
૩૪. લકવો.	પદ્માસન, વીરાસન, પર્વતાસન, મત્સ્યેન્દ્રાસન, મત્સ્યાસન, સિધ્ધાસન, સિંહાસન, મંડૂકાસન.
૩૫. પિતરોગ	હલાસન, વર્તુલુલાસન, શલભાસન.
૩૬. હિસ્ટિરિયા	પદ્માસન, વક્રાસન, અર્ધમત્સ્યેન્દ્રાસન.
૩૭. રક્તપિત્ત	પદ્માસન, મત્સ્યેન્દ્રાસન, સિધ્ધાસન, સિંહાસન, ગૌમુખાસન, વિરાસન.
૩૮. રક્તવિકાર, રક્તક્ષય	લોલાસન, કુક્કુટાસન, બકાસન, ઉત્કટાસન, સર્વાંગાસન, શીર્ષાસન, વૃક્ષાસન.
૩૯. હાથીપગો.	મત્સ્યેન્દ્રાસન, ઉત્કટાસન, એકપાદ શિરાસન.

સિક્કાઓના પ્રકાર :

૧. સોના મહોર,	૨. રૂપિયો,	૩. શહેનશાહ,
૪. રજત સિક્કો,	૫. આત્મહ સિક્કો,	૬. બિન્સત સિક્કો,
૭. જુગુલ સિક્કો,	૮. લાલે જલાલી સિક્કો,	૯. આફતાલી સિક્કો,
૧૦. ઈલાદી સિક્કો,	૧૧. અદલગુતક સિક્કો,	૧૨. મિહરાવી સિક્કો,
૧૩. મુઈની સિક્કો,	૧૪. ચહારગોસહ સિક્કો,	૧૫. ગિહ સિક્કો,
૧૬. દાહન સિક્કો,	૧૭. સલીની સિક્કો,	૧૮. રબી સિક્કો,
૧૯. મન સિક્કો,	૨૦. અર્ધી સલીમી સિક્કો,	૨૧. પંજ સિક્કો,
૨૨. પન્હો સિક્કો,	૨૩. અષ્ટસિધ્ધ સિક્કો,	૨૪. કલા સિક્કો,
૨૫. ઝરહ સિક્કો,	૨૬. ઝલાલહ સિક્કો,	૨૭. દર્બ સિક્કો,
૨૮. ચર્ન સિક્કો,	૨૯. અષ્ટ સિક્કો,	૩૦. દશા સિક્કો,
૩૧. સૂકી સિક્કો,	૩૨. દામ સિક્કો,	૩૩. અધેલા,
૩૪. પાઉલા,	૩૫. દમરી,	૩૬. મહમુનિ સિક્કો,
૩૭. પંમઉ સિક્કો		

૧૨ થકી વિગત

નામ	કયા ભ.ના વખતમાં	શરીર પ્રમાણ	આયુષ્ય	ગતિ
૧. ભરત	રૂષભદ્રેવના વખતમાં	૫૦૦ ધનુષ્ય	૮૪ લાખ પૂર્વ	મોક્ષ
૨. સગર	અજીતનાથના વખતમાં	૪૫૦ ધનુષ્ય	૭૨ લાખ પૂર્વ	મોક્ષ
૩. મધવા	ધર્મ-શાંતિનાથના વખતમાં	૪૦૦ ધનુષ્ય	૫ લાખ પૂર્વ	દેવલોક
૪. સનતકુમાર	અંતર સમયમાં (ધર્મ)	૩૮૦ ધનુષ્ય	૩ લાખ પૂર્વ	દેવલોક
૫. શાન્તિનાથ	શ્રી શાંતિનાથ પોતે.	૪૦ ધનુષ્ય	૧ લાખ વર્ષ	મોક્ષ
૬. કુંથુનાથ	શ્રી કુંથુનાથ પોતે	૩૫ ધનુષ્ય	૮૫૦૦૦ વર્ષ	મોક્ષ
૭. અરનાથ	શ્રી અરનાથ પોતે	૩૦ ધનુષ્ય	૮૪૦૦૦ વર્ષ	મોક્ષ
૮. સુભુમ	શ્રી અરનાથ ને સમયે મહાનાથને આંતરે	૨૮ ધનુષ્ય	૬૦૦૦૦ વર્ષ	૭ મી નરક
૯. મહાપદ્મ	શ્રી મુનિસુવ્રત અને	૨૦ ધનુષ્ય	૩૦૦૦૦ વર્ષ	મોક્ષ
૧૦. હરિષેણ	નેમિનાથના અંતરમાં	૧૫ ધનુષ્ય	૧૦૦૦૦ વર્ષ	મોક્ષ
૧૧. જ્ય	નેમિના અંતરમાં	૧૨ ધનુષ્ય	૩૦૦૦ વર્ષ	મોક્ષ
૧૨. બ્રહ્મદત્ત	નેમિનાથને પાર્શ્વનાથ ના અંતરમાં	૭ ધનુષ્ય	૭૦૦ વર્ષ	૭ મી નરક

૯ વાસુદેવ વિગત

નામ	કયા ભ. ના વખતમાં	શરીર પ્રમાણ	આયુષ્ય	ગતિ
૧. ત્રિપુટ	શ્રેયાંસનાથના વખતે	૮૦ ધનુષ્ય	૮૪ લાખ વર્ષ	૭મી નરક
૨. દ્વિપુટ	વાસુપૂજ્યના વખતે	૭૦ ધનુષ્ય	૭૨ લાખ વર્ષ	૬ઠી નરક
૩. સ્વયંભૂ	વિમળનાથ વખતે	૬૦ ધનુષ્ય	૬૦ લાખ વર્ષ	૬ઠી નરક
૪. પૂરુષોત્તમ	અનંતનાથના વખતે	૫૦ ધનુષ્ય	૩૦ લાખ વર્ષ	૬ઠી નરક
૫. પૂરુષસિંહ	ધર્મનાથના વખતે	૪૦ ધનુષ્ય	૧૦ લાખ વર્ષ	૬ઠી નરક
૬. પુરુષપુંડરિક	અર અને મલ્લિનાથના સમયમાં	૨૮ ધનુષ્ય	૬૫ હજાર વર્ષ	૬ઠી નરક
૭. દત્ત	અર-મલ્લીના વખતમાં	૨૬ ધનુષ્ય	૫૬ હજાર વર્ષ	પાંચમી નરક
૮. લક્ષ્મણ	મુ. નેમિનાથના અંતરે	૧૬ ધનુષ્ય	૧૨ હજાર વર્ષ	ચોથી નરક
૯. કૃષ્ણ	નેમિનાથના સમયમાં	૧૦ ધનુષ્ય	૧ હજાર વર્ષ	ત્રીજી નરક

૯ બળદેવની વિગત

નામ	આયુષ્ય	ગતિ
૧. અચળ	૮૫ લાખ વર્ષ	સિધ્ધિસુખને પામ્યા આ બળદેવો વાસુદેવોના
૨. વિજય	૭૫ લાખ વર્ષ	સિધ્ધિસુખને પામ્યા મહોટા ભાઈઓ હોવાથી
૩. ભદ્ર	૬૫ લાખ વર્ષ	સિધ્ધિસુખને પામ્યા જે સમયમાં વાસુદેવો થયા
૪. સુપ્રભ	૫૫ લાખ વર્ષ	સિધ્ધિસુખને પામ્યા તે જ સમયમાં બળદેવો
૫. સુદર્શન	૧૭ લાખ વર્ષ	સિધ્ધિસુખને પામ્યા સમજવા
૬. આનંદ	૮૫ હજાર વર્ષ	સિધ્ધિસુખને પામ્યા
૭. નંદન	૫૩ હજાર વર્ષ	સિધ્ધિસુખને પામ્યા
૮. રામચંદ્ર	૧૫ હજાર વર્ષ	સિધ્ધિસુખને પામ્યા
૯. બળભદ્ર	૧૨૦૦ વર્ષ	પાંચમો દેવલોક

હીનો જીવ ક્યાં છે ?

		તીર્થંકરનું નામ
૧. શ્રેણીક	પહેલી નરકે	પદ્મનાભ
૨. સુપાર્શ્વ	બીજા દેવલોકે	સૂરદેવ
૩. ઉદાયી	ત્રીજા દેવલોકે	સુપાર્શ્વ
૪. પોટીલ	ચોથા દેવલોકે	સ્વંયપ્રભ
૫. દ્રઢાયુષ્ય	બીજા દેવલોકે	સર્વાનુભૂતિ
૬. કાર્તિકશેઠ	પહેલા દેવલોકે	દેવશ્રુત
૭. શંખ શ્રાવક	બારમા દેવલોક	ઉદયપ્રભ
૮. આનંદ શ્રાવક	પહેલા દેવલોકે	પોઢાલ
૯. સુનંદા	પાંચમા દેવલોકે	પોટિલ
૧૦. શતક શ્રાવક	ત્રીજી નરકે	શત્કીર્તિ
૧૧. દેવકી	આઠમે દેવ	મુનિસુવ્રત
૧૨. કૃષ્ણ	ત્રીજી નરકે	અમમ
૧૩. સત્યકી	પાંચમો દેવલોક	નિષ્કયાય

૧૪. બળદેવ	છઠ્ઠો દેવલોક	નિબૂલાક
૧૫. સુલસા	પાંચમો દેવલોક	નિર્મમ
૧૬. રોહીણી	બીજો દેવલોક	ચિત્રગુપ્ત
૧૭. રેવતી	બારમો દેવલોક	સમાધિ
૧૮. સતાલી	આઠમો દેવલોક	સંવર
૧૯. દ્વીપાયન	અશ્વિનુમાર ભુવને	યશોધર
૨૦. કરણ	બારમે દેવલોકે	વિજય
૨૧. નારદ	પાંચમે દેવલોકે	શ્રીમદ્વ
૨૨. અંબડતાપસ	બારમે દેવલોકે	શ્રી દેવ
૨૩. અમર	નવમે દેવલોકે	અનંતવીર્ય
૨૪. સ્વીતબુધ્ધ	સર્વાર્થસિધ્ધે	ભદ્રજીત

કોઈ કોધ મત કરો :

કોધમે આંખો હોતી હે લાલ,	કોધમે મુંહ હોતા વિકરાલ.
કોધમે ખૂબ બજાતા ગાલ,	કોધમે સભી બિગડતી ચાલ,
કોધમે નોચ ડાલતા બાલ,	કોધ કર દેત હે બે હાલ,
કોધસે જલદી કાલ,	કોધ દેતા હે નારકી મે ડાલ,
કોધસે જલતે સારે અંગ,	કોધમે સત્ય ન રહતા સંગ,
કોધમે હો જતા મતિભંગ,	કોધમે મિટતી સભી ઉભંગ,
કોધસે કાંપ ઉઠતી સબ દેહ,	કોધમે મિટ જતા સબ નેહ.
કોધસે મિટતા સદ્વ્યવહાર,	કોધમે સ્વયં મારતા માર,
કોધમે ખોતા સારી લાજ,	કોધમે કુપમે ગિરતા સમાજ,
કોધમે ગલે બાંધતા ફાંસ,	કોધમે કરતા આત્મવિનાશ,
કોધમે ગુરૂજનકો લલહાર,	કોધમે દેતા હે દુન્કાર.
કોધમે ઉન્હે મારતા માર,	કોધમે બિસરાતાસબખ્યાર.

જાણ જમાણાની જાણી વ્યાખ્યાઓ

૧. સાયુ

વહુની સી.આઈ.ડી.

૨. કલબ	નૂતન ખર્ચાળ ચોર.
૩. બીડી	બીમારીની સીડી.
૪. વિદ્યાર્થી	શિક્ષકનું માથુ ખાનાર કીડો.
૫. સ્મશાન	દુનિયાનું છેલ્લું સ્થળ.
૬. વીંટી	આંગળીનો ફાંસો.
૭. ડોક્ટર	યમદૂતનો દુઃશ્મન.
૮. કુકડા	ગામનું ઘડિયાળ.
૯. ભેંસ	દુધની ડેરી.
૧૦. ફેશન	આધુનિક સ્ત્રીની સખી.
૧૧. ચોર	રાતનો શરીફ વેપારી.
૧૨. હોટલ	રોગનું પ્રવેશ દ્વાર.
૧૩. મોંઘવારી	સરકારની કાળી ગાય.
૧૪. હિંસા	નરકમાં જવાની ફાસ્ટ ટીકીટ.
૧૫. ખુરશી	ગુંદર વગર ચીટકી જવાય.
૧૬. સાસુ	બગડી ગયેલું ટેપ રેકર્ડ.
૧૭. સ્કુલ	પાંચ કલાકની જેલ.
૧૮. ચા	મહેમાનોને ભગાડવાની ખાસ દવા.
૧૯. જેલ	ભાડા વગરનું ઘર.
૨૦. પેટ્રોલ	મોટરમાં પીરસવામાં આવતો રસ.
૨૧. કોલેજ	બાપનો બગીચો.
૨૨. ગાઈડ	ડીઝી મેળવવાનો ટૂંકો રસ્તો.
૨૩. બજેટ	આધુનિક ખીસ્સા કાતરું.
૨૪. મશ્ગુર	ડોક્ટર અને દવાવાળાના એજન્ટ.
૨૫. પાઘડી	મગજ ન પડે એ માટે બંધાતો પાટો.
૨૬. ગામચોરો	નવરા માણસોનું આશ્રય સ્થાન.
૨૭. ધારાસભ્યો	લાભ નહિ બોલનાર.
૨૮. બગીચો	બેકારોનું આરામ ગૃહ.

૨૯. ઓફીસ	અમલદારોનું આરામ ગૃહ.
૩૦. ચોપાટી	બોમ્બેનું રણ.
૩૧. કાશ્મીર	ભારતની કજ્જાખોર દીકરી.
૩૨. મોંઘવારી	ઘર ઘરની કહાણી.
૩૩. શબ	ઉડી ગયેલો બલ્બ.
૩૪. ખેતર	પાક ઉગાડનાર મશીન.
૩૫. ખુરશી	વીસમી સદીનું કલ્પવૃક્ષ.
૩૬. ભીખ	મુડી વગરનો ધંધો.
૩૭. વચન	સહી વગરનો ચેક.
૩૮. રાજકારણ	ભુંગળા વગરની ભવાઈ.
૩૯. રાજગાદી	આધુનિક અપ્સરા.
૪૦. લગ્ન	જીંદગીની જ્વેલ.
૪૧. પરિક્ષા	મગજની કસોટી.
૪૨. ચશ્મા	ભાડે લીધેલી આંખ.
૪૩. સિગરેટ	કેન્સરનો મુખવાસ.
૪૪. તમાકું	મોં સિવવાનું તાળું.
૪૫. સિનેમા	ત્રણ કલાકની જ્વેલ.
૪૬. ડોક્ટર	સેવાના નામે મેવા.
૪૭. ચંચલ	સ્ત્રીઓનું અજબ શસ્ત્ર.
૪૮. રૂદન	સ્ત્રીઓનું છોલ્લું શસ્ત્ર.
૪૯. ફેશન	યુવતીઓની બહેનપણી.
૫૦. સાપ	શંકરની ટાઈ.
૫૧. ડોક્ટર	રંગીન પાણીનો વેપારી.
૫૨. રોગી	ડોક્ટરની પ્રયોગશાળા.
૫૩. મચ્છર	રાતનો સંગીતકાર.
૫૪. વહુ	સાસુનું વટલુકમનું પાનું.
૫૫. સાસુ	ઓલ ઈન્ડિયાનો રેડીયો.

૫૬. વારસો	વગર વરસાદે પાકેલો માલ.
૫૭. પાડોશી	ધારા દુશ્મન.
૫૮. હોસ્પીટલ	યમરાજની સંસ્થા.
૫૯. પસ્તાવો	પાપ ધોવાનો સાબુ.
૬૦. હોસ્પીટલ	રોગોનું ગોદામ.
૬૧. પેટ્રોલ	મોટરની ચાહ.
૬૨. રૂપિયો	વીટામીન એમ.
૬૩. જુલાબ	પેટ સાફ કરનાર ઝાડુવાલો.
૬૪. ટાઈ	સુશોભીત ફાંસો.
૬૫. દર્દી	ડૉ. ને પૈસા ખંખેરવાનું ઝાડ.
૬૬. બોમ્બ	બ્રહ્માસ્ત્ર.
૬૭. પરમીટ	પારકા પર મીટ માંડવી.
૬૮. સુધાર	લાકડાનો હજમ.
૬૯. મુસદ્દગીરી	સફેદ કપટ પ્રપંચ.
૭૦. રાજકારણ	નવરાનો ધંધો.
૭૧. પ્રધાનપદ	ભોઈની પટલાઈ
૭૨. માનપત્ર	ભાટાઈ અથવા રાઈનોપર્વત.
૭૩. વિવાહ	વિ-વિશેષ, વાહ-વહનકરનાર.
૭૪. નાટક	ટક વગરનું કામ (આબરૂ બગડશે.)
૭૫. ભગત	ભ-ભાગેલો (જગતની માયાથી) ગ-ગયેલા છે.
૭૬. ફંડફાળો	નવા જમાનાની સુધરેલી ભીખ.
૭૭. ચિંતા	જાડાને પાતળો કરનાર રસાયણ.
૭૮. ઘડીયાળ	પુરૂષની બંગડી.
૭૯. ઉમેદો	પ્રારબ્ધની આગાહી.
૮૦. આળસ	એ જીવતા મનુષ્યની કબર છે.
૮૧. હીંચકો	મોટા માણસનું ઘોડીયું.
૮૨. તાળું	પગાર વિનાનો ચોકીદાર.

૮૩. તૃબુણ	રોજ વધતો જતો રાક્ષસ.
૮૪. તરમાંતર	ભણતર.
૮૫. મોજશોખ	જમનું તેડું.
૮૬. સાસુવહુ	સાપ અને નોળીયા જેવો સંબંધ.
૮૭. વડાપ્રધાન	બે ચાર અંગરક્ષકને સાથે રાખતું બીકણ સસલું.
૮૮. બિરબલ	ચતુર કાગડો.
૮૯. પરિક્ષા	વિદ્યાર્થીઓનું લોહી ચુસતું માકડ.
૯૦. જવાહરલાલ નેહરૂ	સ્વતંત્ર ભારતનું પ્રથમ કાર્ટૂન.
૯૧. પી.વી.નરસિંહરાવ	હાલના ભારતનું કાર્ટૂન.
૯૨. ઉત્તરાયણનો દિવસ	પક્ષીઓ માટે કરક્યું.
૯૩. રવિવાર	પતિ પત્ની માટે જગડાનો દિવસ.
૯૪. કામવાળી	દરેક કાપડના ખીસ્સા તપાસનાર.
૯૫. અંધારિયો ખંડ	આફ્રિકા.
૯૬. નવીદુનિયા	યુ.એસ.એ.
૯૭. કાંગારૂનો પ્રદેશ	ઓસ્ટ્રોલિયા.
૯૮. નિર્જન ખંડ	એન્ટાર્કટિકા.
૯૯. એસ્કિમોની કામધેનું	રેડિયર.
૧૦૦. ઈજિપ્તની અન્નપૂર્ણા	નાઈલ.
૧૦૧. ઉગતા સુર્યની ભૂમિ	જાપાન.
૧૦૨. ઉંચી ઈમારતોનું શહેર	ન્યુયોર્ક.
૧૦૩. ગર્જતો મહાસાગર	આટલાન્ટિક.
૧૦૪. સોનેરી ઊનની ભૂમિ	ઓસ્ટ્રોલિયા.
૧૦૫. ચીનની દિલગીરી	હો-અંગ-હો.
૧૦૬. પેગોડાની ભૂમિ	બ્રહ્મદેશ.
૧૦૭. પૂર્વનું માન્ચેસ્ટર	ઓસાકા.
૧૦૮. જગતની શિકારભૂમિ	કેન્યા.
૧૦૯. ડેરીનો દેશ	ડેનમાર્ક

૧૧૦. દક્ષિણનું ગ્રેટબ્રિટન	ન્યુઝિલેન્ડ
૧૧૧. નીલમનો ટાપુ	આયલેન્ડ
૧૧૨. પૂર્વની ટપાલપેટી	કોલંબો
૧૧૩. દુનિયાનું છાપરૂ	પામીર
૧૧૪. પરિક્ષા	ટેસ્ટમેચ
૧૧૫. પરિક્ષાખંડ	સ્ટેડીયમ
૧૧૬. પરિક્ષા બેઠક	પીચ
૧૧૭. પ્રશ્ન	બોલ
૧૧૮. માર્કશીટ	સ્કોરબોર્ડ
૧૧૯. સુપર વાઈઝર	વિકેટકીપર
૧૨૦. પેપર તપાસનાર	અમ્પાયર
૧૨૧. જવાબ ન આવડયાં	ક્લીન બોલ્ડ
૧૨૨. ચિઠ્ઠીઓ પકડાવી	કેચ આઉટ
૧૨૩. નાપાસ થવું	મેચ હારી જવું
૧૨૪. પ્રથમ નંબરે પાસ	મેન ઓફ ધી મેચ.

કોણ શું ખાય ?

વેપારી - વ્યાજ.	અમલદાર - લાંચ.	નોકર - પગાર.
લોણદાર - ધક્કા.	દાતા - દયા.	ચિન્તા - શરીર.
રોગી - દવા.	ઘોડો - ચાબુક.	ગધેડો - ડફળું.
બળદ - પરોણો.		

૧૦૦ બી કશમલ

૧૦૦ડા પીવાય છે.	૧૦૦ની સોનું ઘડે છે.
૧૦૦મલ એક જાતનું ઝેર છે.	૧૦૦મનાથ સૌરાષ્ટ્રમાં છે.
૧૦૦ળમા તીર્થંકર શાંતિનાથ છે.	૧૦૦ રી દિલગીરી.

૧૦ લર્લન

૧. ઝઘડો થાય તેવું બોલવું નહિ.	૨. પેટ બગડે તેવું ખાવું નહિ.

૩. બગડે તેવું હસવું નહિ. ૪. સાંભળીએ તેટલું માનવું નહિ.
 ૫. દેખીએ તેટલું માંગવું નહિ. ૬. આવડે તેટલું બોલવું નહિ.
 ૭. લોભ થાય તેવું ક્રમાવું નહિ. ૮. દેવું થાય તેવું ખર્ચવું નહિ.
 ૯. મન બગડે તેવું વિચારવું નહિ. ૧૦. જીવન બગડે તેવું આચરવું નહિ.

૧ ભૂલો ક્યારે પણ

૧. પોતાની નીતિને ન ભૂલો. ૨. પરમાત્માને ન ભૂલો. ૩. ઉપકારને ન ભૂલો.
 ૪. પોતાના વચનને ન ભૂલો. ૫. મા-બાપને ન ભૂલો. ૬. જૈન ધર્મને ન ભૂલો.

૧ ગમે

૧. વણીક ને વેપાર વિના,
 ૩. મુગટને માથા વિના,
 ૫. વિદ્યાર્થીને વિદ્યા વિના,
 ૭. નયનને કાજળ વિના,
 ૯. સમુદ્રને ભરતી વિના,
 ૨. વકીલને કચેરી વિના.
 ૪. સિંહને જંગલ વિના.
 ૬. વર્ષાને ગર્જના વિના.
 ૮. પુષ્પને સુવાસ વિના.
 ૧૦. ઘોડાને અસવાર વિના.

૧-કામું છે

૧. ગુરૂ વિના જ્ઞાન નકામું છે,
 ૩. ક્રિયા વિના જ્ઞાન નકામું,
 ૫. સુવિચાર વિના મન નકામું છે.
 ૨. કરૂણાવિના હૃદય.
 ૪. છાયા વિના વૃક્ષ.

જાણવા જેવી ચીજ

૧. ખાવા જેવી ચીજ હોયતો ગમ છે.
 ૨. ગળી જવા જેવી ચીજ હોયતો અપમાન છે.
 ૩. પચાવવા જેવી ચીજ હોય તો બુધ્ધિ છે.
 ૪. પીવા જેવી ચીજ હોય તો ક્રોધ છે.
 ૫. આપવા જેવી ચીજ હોયતો દાન છે.
 ૬. લેવા જેવી ચીજ હોયતો જ્ઞાન છે.
 ૭. જીતવા જેવી ચીજ હોયતો પ્રેમ છે.

૮. હારવા જેવી ચીજ હોયતો અભિમાન છે.
૯. સાંભળવા જેવી ચીજ હોયતો ગુણ છે.
૧૦. દેખાડવા જેવી ચીજ હોયતો દયા છે.
૧૧. બોલવા જેવી ચીજ હોયતો સત્ય છે.
૧૨. વાંચવા જેવી ચીજ હોયતો ધાર્મિક ગ્રંથ

શાંભાળી

૧. ધ્યાન કરવું છે ? તો એકલા કરો.
૨. અભ્યાસ કરવો છે ? તો બે મલીને કરો.
૩. ગીત ગાવા છે ? તો ત્રણ જાણ જોઈશે.-
૪. પદ્યાત્રા કરવી છે ? તો ચાર જાણ જોઈશે.
૫. ખેતી કરવી છે ? તો પાંચ જોઈશે.
૬. યુધ્ધ કરવું છે ? તો તોભઈ ઘણા જાણ જોઈશે.

કુલઠ બાણીનો ગરબો

જેના ઘરમાં છે કુવડનાર, તેનો સળગી ગયો સંસાર,
 કુલક્ષણી ને મૂરખ ગમાર, તેનો બગડી ગયો અવતાર જેના. ૧

આઠ વાગે ત્યારે ઉઘ માંધી ઉઠે, ને માંડ માંડ ઉભી થાય,
 પાણી ગળ્યા વિના આંધાર મુકીને, ચૂલો પેટાવા જાય જેના. ૨

ચૂલો પૂંજે નહિ દાણા વીણે નહિં, જાણે ન જાણાણાનું નામ
 ઘી તેલ ઢોળેને રસોઈ ન આવડે, બળે કે કાચી થાય જેના. ૩

વ્રત પરચખ્યાણ કે દેહરે ન જાય, ખાવે છે દિન ને રાત,
 વાસી વિદળને કંદમૂળ ખાવે, જાણે ન પૂર્ણ કે પાપ જેના. ૪

સફાઈ ન રાકે કચરો ન કાઢે, કપડાતો મેલા દાટ,
 મહેમાન આવે ત્યારે મોઢું ચડાવી, પીયરની પકડે વાટ જેના. ૫

ઘરકામ સઘળું પડતું મુકીને, ચૌરે ને ચૌટે જાય,
 ગામ આખાના નળીયા ગણવામાં, ખરેખરી હોશીયાર જેના. ૬

કામ કાજ કરતાં નુકસાન કરેને, જેમ તેમ બોલતી જાય,
 થીખામાણ દેતા સામી થાયે ને, ઘરનો ફજેતો થાય..... જેના. ૭

ઝાઝું કહેવામાં સાર નથી કાંઈ, થોડામાં સમજી જવ,
 કહે એવી નારી મળેતો, વૈરાગી કેમ નવી થાય જેના. ૮

ચલુર ભાશીનો ગરબો

જેના ઘરમાં છે ચતુરનાર, તેનો સ્વર્ગ સમો સંસાર,
 સુલક્ષણી સુઘડ સુનાર, તેનો સુધરી ગયાં અવતાર ॥૧॥

વહેલી ઉઠીને નીત્ય ધર્મ કરેને પછી, જ્યાણા થી કરતી કામ,
 વ્રત પરચખ્યાણને મંદિર જાયે તોય, બગડે ના ઘરના કામ ॥૨॥

ભક્ષ્ય અભક્ષ્યનું ધ્યાન રાખેને, ઘરમાં પાડે સંસ્કાર,
 કુટુંબ આખાને ધર્મ પમાડે વળી, વ્યવહારમાં હોશીયાર ॥૩॥

નીંદા કુથલી તો કદીયે ના કરતી, જાણે ન ઝગડાનું નામ,
 સંપી ને ઘરમાં સહુને સંભાળે, રાખે મર્યાદાને માન ॥૪॥

નાટક સિનેમાના શોખ ન કરે રાખે શીયળનું ધ્યાન,
 મહેમાન પરીણા પ્રેમે જમાડે વળી, આપે સુપાત્ર દાન ॥૫॥

સારી સોબતમાં સદાય રહેતી ને, કરે ના પાપના કામ,
 મીઠા બોલી વળી સંયમ પ્રેમીને, ખર્ચેના ખોટા દામ..... ॥૬॥

કર્મ સંજોગે સંસારી થયા, પાણ હોયજો આવી નાર,
 કહે પછી સજોડો સંયમ, લહેતા કહો શી વાર ॥૭॥

જાલજાલના વપના ભામ

૧. ઈન્દ્રિયજય તપ	૨. ઉષાજય તપ	૩. યોગબુદ્ધિ તપ
૪. ધર્મ ચક્ર તપ	૫. બંધુઅખદ્વનિકા	૬. તપધ્વરા
૭. અષ્ટકર્મસૂદન તપ	૮. ૧૨૦ કલ્યાણ તપ	૯. જ્ઞાન તપ
૧૦. દર્શન તપ	૧૧. ચરિત્ર તપ	૧૨. ચંદ્રાણ તપ

१३. तीर्थंकर वर्धमान तप	१४. परम लूषण तप	१५. जिन शिक्षा तप
१६. तीर्थंकर ज्ञान तप	१७. तीर्थंकरनिर्वाण तप	१८. गिनो हरिका तप
१९. संवेचना तप	२०. सर्वसंभ्या श्रीमहावीर तप	२१. कनकावलि तप
२२. मुक्तावलि तप	२३. रत्नावलि तप	२४. लघुसिंहनिष्ठीडीत तप
२५. बृहत् निष्ठीडीत तप	२६. लद्रोत्तर तप	२७. महालद्र तप
२८. लद्रात्ति तप	२९. सर्वतोलद्र तप	३०. गुणरत्न संवरत्सर तप
३१. अगिधार अंग तप	३२. संवत्सर तप	३३. नंदीश्वर तप
३४. पुंडरीक तप	३५. माणिक्य प्रस्तारिका तप	३६. पद्मोत्तर तप
३७. समवसरण तप	३८. वीर-गणधर तप	३९. अशोकवृक्ष तप
४०. १७० जिन तप	४१. नवकार तप	४२. शौद्रपूर्व तप
४३. यतुर्दशी तप	४४. ओकादशी तप	४५. दशयति धर्म तप
४६. पंच परमेश्वर तप	४७. लघुपंचमी तप	४८. बृहत्पंचमी तप
४९. यतुर्विध संघ तप	५०. धन तप	५१. महाधन तप
५२. वर्ग तप	५३. श्रेणी तप	५४. पांच मेड़ तप
५५. उर कल्याण तप	५६. अवन तथा जन्म तप	५७. सूर्याण तप
५८. लोकनाडि तप	५९. कल्याण अष्टाङ्गिका तप	६०. आयंभिल वर्धमान तप
६१. भाधमाणा तप	६२. श्री महावीर तप	६३. लक्षप्रति पद तप
६४. सर्वार्ण सुंदर तप	६५. नीरुज शिख तप	६६. सौभाग्यकल्पवृक्ष तप
६७. दमयंती तप	६८. आयतिजनक तप	६९. अक्षयनिधि तप
७०. अक्षयनिधि तप रत्ने	७१. मुकुट सप्तमी तप	७२. श्रुत देवता तप
७३. रोहिणी तप	७४. तीर्थंकर मातृ तप	७५. सर्व सुख संपत्ति तप
७६. अष्टापद पावडी तप	७७. मोक्ष दंड तप	७८. अद्भुतदर्शी तप
७९. गौतमपंड्यो तप	८०. निर्वाण दीपक तप	८१. अमृताष्टमी तप
८२. अमंड दशमी तप	८३. परत्र थावी तप	८४. सोपान (पावडी) तप
८५. कर्म यतुर्थ तप	८६. अविधवा दशमी तप	८७. बृहन्नंद्यावर्त तप

૮૮. લઘુનંદાવર્ત તપ	૮૯. વીસસ્થાનક તપ	૯૦. અંગવિશુદ્ધિ તપ
૯૧. અઠાવીસલબ્ધિ તપ	૯૨. અશુભનિવારણ તપ	૯૩. અષ્ટ કર્મોત્તર પ્રકૃતિ તપ
૯૪. અષ્ટ પ્રવચન માતૃ તપ	૯૫. અષ્ટમાસી તપ	૯૬. કર્મ ચક્રવાલ તપ
૯૭. આગરમોક્ષ કેવલિ તપ	૯૮. ચત્તારિ અઠદશદોષ તપ	૯૯. કલંકનિવારણ તપ
૧૦૦. ઋષભનાથજી તપ	૧૦૧. કંઠા ભરણ તપ	૧૦૨. ક્ષીર સમુદ્ર તપ
૧૦૩. કોટિ શીલા તપ	૧૦૪. પાંચ પચ્ચક્ષુખાણ તપ	૧૦૫. ગૌતમ કમળ તપ
૧૦૬. ઘડીયાં ધડીયાં તપ	૧૦૭. પીસ્તાલીસ આગમ તપ	૧૦૮. ચતુર્ગતિ નિવારણ તપ
૧૦૯. ચઉસદ્દી તપ	૧૧૦. ચંદનબાળા તપ	૧૧૧. છત્રુ જિનની ઓળી તપ
૧૧૨. જિનગુણસંપતિ તપ	૧૧૩. જિનજનક તપ	૧૧૪. તેર કઠિયાનો તપ
૧૧૫. દેવલ ઈંડા તપ	૧૧૬. દ્વાદશાંગી તપ	૧૧૭. નવ નિદાન તપ
૧૧૮. મોટા દશ પચ્ચક્ષુખાણ તપ	૧૧૯. નાના દશ પચ્ચક્ષુખાણ તપ	૧૨૦. નવ પદની ઓળી તપ
૧૨૧. નવ બ્રહ્મચર્ય ગુપ્તિ તપ	૧૨૨. નિગોદઆયુક્ષય તપ	૧૨૩. નિજિગીઝ તપ
૧૨૪. પદ કડી તપ	૧૨૫. દારિદ્ર્ય હરાણ તપ	૧૨૬. પંચામૃત તપ
૧૨૭. પાંચ છઠ્ઠ તપ	૧૨૮. પાંચ મહાવ્રત તપ	૧૨૯. પાર્શ્વજિન ગણધર તપ
૧૩૦. પોષદશમી તપ	૧૩૧. બીજનો તપ	૧૩૨. મોટો રત્નોત્તર તપ
૧૩૩. રત્નરોહણ તપ	૧૩૪. બૃહત્સંસાર તારણ તપ	૧૩૫. લઘુ સંસાર તારણ તપ
૧૩૬. ઋષભદેવ સંવત્સર તપ	૧૩૭. છમાસી તપ	૧૩૮. શંત્રુજય મોદક તપ
૧૩૯. શંત્રુજય છઠ્ઠ-અઠમ તપ	૧૪૦. મેરૂત્રયોદશિ તપ	૧૪૧. શિવકુમારનો બેલો તપ
૧૪૨. ૪૮ કાય તપ	૧૪૩. સાત સૌખ્ય આઠ મોક્ષ તપ	૧૪૪. સિદ્ધિ તપ
૧૪૫. સિંહાસન તપ	૧૪૬. સૌભાગ્ય સુંદર તપ	૧૪૭. સ્વર્ગ કરંટક તપ
૧૪૮. સ્વર્ગ સ્વસ્તિક તપ	૧૪૯. બાવનજિનાલય તપ	૧૫૦. અષ્ટ મહા સિદ્ધિ તપ
૧૫૧. રત્નમાળા તપ	૧૫૨. ચિંતામણિ તપ	૧૫૩. પરદેશી રાજનો છઠ્ઠ
૧૫૪. સુખદુઃખના મહિનાનો તપ	૧૫૫. રત્ન પાવડી તપ	૧૫૬. સુંદરી તપ
૧૫૭. મેરૂકલ્યાણક તપ	૧૫૮. તીર્થ તપ	૧૫૯. પ્રાતિહાર્ય તપ
૧૬૦. પંચરંગી તપ	૧૬૧. યુગપ્રધાન તપ.	૧૬૨. ઉપધ્યાન તપ

કલક કૃપા શાસ્ત્ર અંગ્રહ વિભાગ - ૪

શ્રી પ્રથમ ઉદયે ૨૦ યુગપ્રધાનો

૧ શ્રી સુધર્મા સ્વામીને નમઃ	૨ શ્રી જંબુ સ્વામીને નમઃ
૩ શ્રી પ્રભવ સ્વામીને નમઃ	૪ શ્રી શયંભવ સૂરયે નમઃ
૫ શ્રી યશોભદ્ર સૂરયે નમઃ	૬ શ્રી સંભૂતિવિજય સૂરયે નમઃ
૭ શ્રી ભદ્રબાહુ સૂરયે નમઃ	૮ શ્રી સ્થૂલભદ્ર સૂરયે નમઃ
૯ શ્રી આર્ય મહાગિરિ સૂરયે નમઃ	૧૦ શ્રી આર્ય સુહસ્તિ સૂરયે નમઃ
૧૧ શ્રી ગુણસુંદર સૂરયે નમઃ	૧૨ શ્રી કાલિકાચાર્ય સૂરયે નમઃ
૧૩ શ્રી સ્કંદલાચાર્ય સૂરયે નમઃ	૧૪ શ્રી રેવતિ મિત્ર સૂરયે નમઃ
૧૫ શ્રી આર્યધર્મ સૂરયે નમઃ	૧૬ શ્રી ભદ્રગુપ્ત સૂરયે નમઃ
૧૭ શ્રી ગુપ્ત સૂરયે નમઃ	૧૮ શ્રી વજ્ર સ્વામી સૂરયે નમઃ
૧૯ શ્રી આર્ય રક્ષિત સૂરયે નમઃ	૨૦ શ્રી પુષ્પ મિત્ર સૂરયે નમઃ

શ્રી દ્વિતીય ઉદયે ૨૩ યુગપ્રધાનો

૧ શ્રી વયરસેન યુગ પ્રધાનાય નમઃ	૨ શ્રી નાગહસ્તિ યુગપ્રધાનાય નમઃ
૩ શ્રી રેવતિમિત્ર યુગપ્રધાનાય નમઃ	૪ શ્રી સંઘ સૂરિ યુગપ્રધાનાય નમઃ
૫ શ્રી નાગાર્જુન યુગપ્રધાનાય નમઃ	૬ શ્રી ભૂતદિન્ન યુગપ્રધાનાય નમઃ
૭ શ્રી કાલિકાચાર્ય યુગપ્રધાનાય નમઃ	૮ શ્રી સત્ય મિત્ર યુગપ્રધાનાય નમઃ
૯ શ્રી હારિલ્લ સુરિ યુગપ્રધાનાય નમઃ	૧૦ શ્રી જિનભદ્ર ક્ષમાશ્રમાણાય નમઃ
૧૧ શ્રી ઉમાસ્વાતિ યુગપ્રધાનાય નમઃ	૧૨ શ્રી પુષ્પમિત્ર ગણિ સૂરયે નમઃ
૧૩ શ્રી સંભૂતિ સૂરયે નમઃ	૧૪ શ્રી માઢર સંભૂતિ સૂરયે નમઃ
૧૫ શ્રી ધર્મરક્ત (રક્ષિત) સૂરયે નમઃ	૧૬ શ્રી જયેષ્ઠાગ ગણિ યુગપ્રધાનાય નમઃ
૧૭ શ્રી ફલ્ગુમિત્ર યુગપ્રધાનાય નમઃ	૧૮ શ્રી ધર્મઘોષ યુગપ્રધાનાય નમઃ
૧૯ શ્રી વિનય મિત્ર યુગપ્રધાનાય નમઃ	૨૦ શ્રી શીલમિત્ર યુગપ્રધાનાય નમઃ
૨૧ શ્રી રેવતિ મિત્ર યુગપ્રધાનાય નમઃ	૨૨ શ્રી સુમિત્રમિત્ર યુગપ્રધાનાય નમઃ
૨૩ શ્રી અરિહમિત્ર યુગપ્રધાનાય નમઃ	ઈતિ દ્વિતીય ઉદય સંપૂર્ણ

શ્રી તૃતીય ઉદયે ૯૮ યુગપ્રધાનો

૧ શ્રી પાડિવય સૂરયે નમઃ	૨ શ્રી વિષ્ણુમિત્ર સૂરયે નમઃ
૩ શ્રી હરિ મિત્ર સૂરયે નમઃ	૪ શ્રી સંડિલ ગુપ્ત સૂરયે નમઃ
૫ શ્રી જિનપ્રભ સૂરયે નમઃ	૬ શ્રી જિનચંદ સૂરયે નમઃ

૭	શ્રી જિનવલ્લભ સૂરયે નમઃ	૮	શ્રી જિનપ્રભ સૂરયે નમઃ
૯	શ્રી ધર્મરૂચિ સૂરયે નમઃ	૧૦	શ્રી વિનયચંદ્ર સૂરયે નમઃ
૧૧	શ્રી શીલમિત્ર સૂરયે નમઃ	૧૨	શ્રી દેવચંદ્ર સૂરયે નમઃ
૧૩	શ્રી શ્રીચંદ્ર સૂરયે નમઃ	૧૪	શ્રી ખંડિલ્લ સૂરયે નમઃ
૧૫	શ્રી ધર્મિલ્લ સૂરયે નમઃ	૧૬	શ્રી સિધ્ધગેહ સૂરયે નમઃ
૧૭	શ્રી ભદિલ સૂરયે નમઃ	૧૮	શ્રી જિનદાસ સૂરયે નમઃ
૧૯	શ્રી ધર્મદાસ સૂરયે નમઃ	૨૦	શ્રી સુરપ્રભ સૂરયે નમઃ
૨૧	શ્રી રક્ષિત સૂરયે નમઃ	૨૨	શ્રી ધર્મધોષ સૂરયે નમઃ
૨૩	શ્રી માનાચાર્ય સૂરયે નમઃ	૨૪	શ્રી સમુદ્ર સૂરયે નમઃ
૨૫	શ્રી ગેહ (રોહ) સૂરયે નમઃ	૨૬	શ્રી દિન્ન સૂરયે નમઃ
૨૭	શ્રી ચારિત્ર સૂરયે નમઃ	૨૮	શ્રી શ્રુતજ્ઞાની સૂરયે નમઃ
૨૯	શ્રી ઉપશાંતિ સૂરયે નમઃ	૩૦	શ્રી જયધોષ સૂરયે નમઃ
૩૧	શ્રી સુમણિસેન સૂરયે નમઃ	૩૨	શ્રી સુજસ કીર્તિ સૂરયે નમઃ
૩૩	શ્રી કુમાર સૂરયે નમઃ	૩૪	શ્રી ગૌતમાભ સૂરયે નમઃ
૩૫	શ્રી ભારદ્વાજ સૂરયે નમઃ	૩૬	શ્રી સુરપ્રભ સૂરયે નમઃ
૩૭	શ્રી શુભ (જય) સૂરયે નમઃ	૩૮	શ્રી જિનપ્રભ સૂરયે નમઃ
૩૯	શ્રી જિનમત સૂરયે નમઃ	૪૦	શ્રી સુમતિ સૂરયે નમઃ
૪૧	શ્રી જયધોષ સૂરયે નમઃ	૪૨	શ્રી શુભકીર્તિ સૂરયે નમઃ
૪૩	શ્રી સયગેહ સૂરયે નમઃ	૪૪	શ્રી જિતેન્દ્રિય સૂરયે નમઃ
૪૫	શ્રી સુમતિ સૂરયે નમઃ	૪૬	શ્રી વિમલ સૂરયે નમઃ
૪૭	શ્રી મુનિચંદ્ર સૂરયે નમઃ	૪૮	શ્રી દેવેન્દ્ર સૂરયે નમઃ
૪૯	શ્રી સુસિધ્ધ સૂરયે નમઃ	૫૦	શ્રી સાધ્ય સૂરયે નમઃ
૫૧	શ્રી સિધ્ધગેહ સૂરયે નમઃ	૫૨	શ્રી નેમિપ્રભ સૂરયે નમઃ
૫૩	શ્રી ઈન્દ્રદત્ત સૂરયે નમઃ	૫૪	શ્રી અક્ષિમિત્ર સૂરયે નમઃ
૫૫	શ્રી વાયુભૂતિ સૂરયે નમઃ	૫૬	શ્રી વરદત્ત સૂરયે નમઃ
૫૭	શ્રી સૂર્યકાંત સૂરયે નમઃ	૫૮	શ્રી ગૃહપતિ સૂરયે નમઃ
૫૯	શ્રી મનોરથ સૂરયે નમઃ	૬૦	શ્રી પૂર્ણભદ્ર સૂરયે નમઃ
૬૧	શ્રી દિવ્યગણિ સૂરયે નમઃ	૬૨	શ્રી ભૂતગણિ સૂરયે નમઃ
૬૩	શ્રી મૌર્યપુત્ર સૂરયે નમઃ	૬૪	રૂપભપ્રભ સૂરયે નમઃ
૬૫	શ્રી અચ્યુત સૂરયે નમઃ	૬૬	શ્રી આવદિત્ર સૂરયે નમઃ
૬૭	શ્રી આલિંગ સૂરયે નમઃ	૬૮	શ્રી સ્થવિર સૂરયે નમઃ

૬૯ શ્રી સુજસ સૂર્યે નમઃ
 ૭૧ શ્રી પ્રભાસ સૂર્યે નમઃ
 ૭૩ શ્રી તુંગિય સૂર્યે નમઃ
 ૭૫ શ્રી ધર્મઘોષ સૂર્યે નમઃ
 ૭૭ શ્રી જ્ય સમુદ્ર સૂર્યે નમઃ
 ૭૯ શ્રી જિન શેખર સૂર્યે નમઃ
 ૮૧ શ્રી ક્ષાંતિ સૂર્યે નમઃ
 ૮૩ શ્રી સિંહગિરિ સૂર્યે નમઃ
 ૮૫ શ્રી ધર્મરૂપિ સૂર્યે નમઃ
 ૮૭ શ્રી મુનિપતિ સૂર્યે નમઃ
 ૮૯ શ્રી કૌશિક સૂર્યે નમઃ
 ૯૧ શ્રી આર્યધર્મ સૂર્યે નમઃ
 ૯૩ શ્રી નંદનાચાર્ય સૂર્યે નમઃ
 ૯૫ શ્રી સુનક્ષત્ર સૂર્યે નમઃ
 ૯૭ શ્રી સમુદ્ર સૂર્યે નમઃ

તૃતીય ઉદય સંપૂર્ણ

૭૦ શ્રી મેતાર્ય સૂર્યે નમઃ
 ૭૨ શ્રી વેશ્યાયન સૂર્યે નમઃ
 ૭૪ શ્રી એલયાચાર્ય સૂર્યે નમઃ
 ૭૬ શ્રી રોહ સૂર્યે નમઃ
 ૭૮ શ્રી સમુદ્ર સૂર્યે નમઃ
 ૮૦ શ્રી શતક મુનિ સૂર્યે નમઃ
 ૮૨ શ્રી હરિગુપ્ત સૂર્યે નમઃ
 ૮૪ ધાણગિરિ સૂર્યે નમઃ
 ૮૬ શ્રી કૃષ્ણ રૂપિ સૂર્યે નમઃ
 ૮૮ શ્રી શિવગુપ્તિ સૂર્યે નમઃ
 ૯૦ શ્રી આર્યજશ મૂર્યે નમઃ
 ૯૨ શ્રી આર્ય મંગલ સૂર્યે નમઃ
 ૯૪ શ્રી નાગદત્ત સૂર્યે નમઃ
 ૯૬ શ્રી સુરક્ષિત સૂર્યે નમઃ
 ૯૮ શ્રી વૈશાખ મિત્ર સૂર્યે નમઃ

શ્રી ચતુર્થ ઉદયે ૭૮ યુગપ્રધાનો

૧ શ્રી હરિસિંહ સૂર્યે નમઃ
 ૩ શ્રી નાગમિત્ર સૂર્યે નમઃ
 ૫ શ્રી મેઘ સૂર્યે નમઃ
 ૭ શ્રી રથમિત્ર સૂર્યે નમઃ
 ૯ શ્રી સૂરચંદ્ર સૂર્યે નમઃ
 ૧૧ શ્રી હરિમિત્ર સૂર્યે નમઃ
 ૧૩ શ્રી અગ્નિશર્મ સૂર્યે નમઃ
 ૧૫ શ્રી મુકુંદ સૂર્યે નમઃ
 ૧૭ શ્રી વિમલ સૂર્યે નમઃ
 ૧૯ શ્રી રવિદત્ત સૂર્યે નમઃ
 ૨૧ શ્રી સુમિત્ર સૂર્યે નમઃ
 ૨૩ શ્રી સાગર સૂર્યે નમઃ
 ૨૫ શ્રી લક્ષ્માણ સૂર્યે નમઃ
 ૨૭ શ્રી સિંઘદત્ત સૂર્યે નમઃ

૨ શ્રી ધરાણ સૂર્યે નમઃ
 ૪ શ્રી વિજયઘોષ સૂર્યે નમઃ
 ૬ શ્રી ધન સૂર્યે નમઃ
 ૮ શ્રી દેવચંદ્ર સૂર્યે નમઃ
 ૧૦ શ્રી રામદત્ત સૂર્યે નમઃ
 ૧૨ શ્રી સોમદત્ત સૂર્યે નમઃ
 ૧૪ શ્રી રામચંદ્ર સૂર્યે નમઃ
 ૧૬ શ્રી કેશવ સૂર્યે નમઃ
 ૧૮ શ્રી રૂપચંદ્ર સૂર્યે નમઃ
 ૨૦ શ્રી સીરદત્ત સૂર્યે નમઃ
 ૨૨ શ્રી દેવરથ સૂર્યે નમઃ
 ૨૪ શ્રી શ્રીધર સૂર્યે નમઃ
 ૨૬ શ્રી અર્જુન સૂર્યે નમઃ
 ૨૮ શ્રી સારિંગ સૂર્યે નમઃ

૨૯	શ્રી વર્ધમાન સૂર્યે નમઃ	૩૦	હેમચંદ્ર સૂર્યે નમઃ
૩૧	શ્રી સોમદેવ સૂર્યે નમઃ	૩૨	શ્રી નાગદત્ત સૂર્યે નમઃ
૩૩	શ્રી નારદ સૂર્યે નમઃ	૩૪	શ્રી ભૂપતિ સૂર્યે નમઃ
૩૫	શ્રી ભીમદત્ત સૂર્યે નમઃ	૩૬	શ્રી કુરૂચંદ્ર સૂર્યે નમઃ
૩૭	શ્રી મહાબલ સૂર્યે નમઃ	૩૮	શ્રી કેસરી સૂર્યે નમઃ
૩૯	અશ્વમિત્ર સૂર્યે નમઃ	૪૦	શ્રી વિશ્વેશ્વર સૂર્યે નમઃ
૪૧	શ્રી સોમશર્મ સૂર્યે નમઃ	૪૨	શ્રી ચંપક સૂર્યે નમઃ
૪૩	શ્રી ધર્મદત્ત સૂર્યે નમઃ	૪૪	શ્રી દેવદત્ત સૂર્યે નમઃ
૪૫	શ્રી મંડિતપુત્ર સૂર્યે નમઃ	૪૬	શ્રી સુભાહૂ સૂર્યે નમઃ
૪૭	શ્રી દેવરાજ સૂર્યે નમઃ	૪૮	શ્રી સૂરસેન સૂર્યે નમઃ
૪૯	શ્રી વીરદત્ત સૂર્યે નમઃ	૫૦	શ્રી શિવમિત્ર સૂર્યે નમઃ
૫૧	શ્રી માધવ સાયે નમઃ	૫૨	શ્રી કાર્ગ સૂર્યે નમઃ
૫૩	શ્રી સમરચંદ્ર સૂર્યે નમઃ	૫૪	શ્રી સાગરચંદ્ર સૂર્યે નમઃ
૫૫	શ્રી ભવદેવ સૂર્યે નમઃ	૫૬	શ્રી ભગદત્ત સૂર્યે નમઃ
૫૭	શ્રી સોમભૂતિ સૂર્યે નમઃ	૫૮	શ્રી રામદેવ સૂર્યે નમઃ
૫૯	શ્રી પ્રભાકર સૂર્યે નમઃ	૬૦	શ્રી કમલપ્રભ સૂર્યે નમઃ
૬૧	શ્રી પદ્મ સૂર્યે નમઃ	૬૨	શ્રી જીવદેવ સૂર્યે નમઃ
૬૩	શ્રી સૂરદત્ત સૂર્યે નમઃ	૬૪	શ્રી શ્રીપતિ સૂર્યે નમઃ
૬૫	શ્રી ભગીરથ સૂર્યે નમઃ	૬૬	શ્રી સાગર સૂર્યે નમઃ
૬૭	શ્રી દેવભદ્ર સૂર્યે નમઃ	૬૮	શ્રી માણિભદ્ર સૂર્યે નમઃ
૬૯	શ્રી મુનિચંદ્ર સૂર્યે નમઃ	૭૦	શ્રી મેઘરથ સૂર્યે નમઃ
૭૧	શ્રી અચલ સૂર્યે નમઃ	૭૨	શ્રી મેરૂપ્રભ સૂર્યે નમઃ
૭૩	શ્રી સિંઘરથ સૂર્યે નમઃ	૭૪	શ્રી શ્રીદત્ત સૂર્યે નમઃ
૭૫	શ્રી રેવતિપુત્ર સૂર્યે નમઃ	૭૬	શ્રી પર્વત સૂર્યે નમઃ
૭૭	શ્રી વીરરથ સૂર્યે નમઃ	૭૮	શ્રી સત્કીર્તિ સૂર્યે નમઃ

ઈતિ ચતુર્થ ઉદય સંપૂર્ણ.

શ્રી પંચમ ઉદયે ૭૫ યુગપ્રધાનો

૧	શ્રી નંદમિત્ર સૂર્યે નમઃ	૨	શ્રી જ્યેષ્ઠા પુત્ર સૂર્યે નમઃ
૩	શ્રી નૈષધ સૂર્યે નમઃ	૪	શ્રી હૈમપ્રભ સૂર્યે નમઃ
૫	શ્રી અમરદત્ત સૂર્યે નમઃ	૬	શ્રી હંસ સૂર્યે નમઃ
૭	શ્રી ગંગાધર સૂર્યે નમઃ	૮	શ્રી સોમપ્રભ સૂર્યે નમઃ

८	श्री गोविंद सूरये नमः	१०	श्री जयशर्म सूरये नमः
११	श्री विश्वभूति सूरये नमः	१२	श्री मौर्यपुत्र सूरये नमः
१३	श्री मखिधर सूरये नमः	१४	श्री नकुल सूरये नमः
१५	श्री देवकलश सूरये नमः	१६	श्री गणसागर सूरये नमः
१७	श्री विद्याधर सूरये नमः	१८	श्री सुकोशल सूरये नमः
१८	श्री गुणधर सूरये नमः	२०	श्री वरदत्त सूरये नमः
२१	श्री रूपदत्त सूरये नमः	२२	श्री सुदर्शन सूरये नमः
२३	श्री श्रीधर सूरये नमः	२४	श्री विद्यापति सूरये नमः
२५	श्री नागरथ सूरये नमः	२६	श्री गणपति सूरये नमः
२७	श्री गोवर्धन सूरये नमः	२८	श्री मेतार्य सूरये नमः
२८	श्री पुष्पदत्त सूरये नमः	३०	श्री प्रश्रयंद सूरये नमः
३१	श्री श्रीधर सूरये नमः	३२	श्री नंदीषेण सूरये नमः
३३	श्री विष्णुमित्र सूरये नमः	३४	श्री मृगयंद सूरये नमः
३५	श्री लरणिपुत्र सूरये नमः	३६	श्री वज्रनाभ सूरये नमः
३७	श्री लवदत्त सूरये नमः	३८	श्री लूधर सूरये नमः
३८	श्री बाहु सूरये नमः	४०	श्री पोटिल्ला यार्य सूरये नमः
४१	श्री भंडिग(भंधक) सूरये नमः	४२	श्री कपिल सूरये नमः
४३	श्री लानुमित्र सूरये नमः	४४	श्री छिन्द्र सूरये नमः
४५	श्री सामंत सूरये नमः	४६	श्री (पञ्चुत्र) प्रद्युम्न सूरये नमः
४७	श्री शुक्र सूरये नमः	४८	श्री सुरमित्र सूरये नमः
४८	श्री शीतल सूरये नमः	५०	श्री बल सूरये नमः
५१	श्री देवनंदि सूरये नमः	५२	श्री रामनंदि सूरये नमः
५३	श्री विमलयंद सूरये नमः	५४	श्री आणंदयंद सूरये नमः
५५	श्री संग्राम सूरये नमः	५६	श्री ब्रह्मदत्त सूरये नमः
५७	श्री शतक सूरये नमः	५८	श्री यंद्राननाचार्य सूरये नमः
५८	श्री (वध) ब्रह्मसेन सूरये नमः	६०	श्री देवदत्त सूरये नमः
६१	श्री गणराज सूरये नमः	६२	श्री मघापुत्र सूरये नमः
६३	श्री राजयंद्र सूरये नमः	६४	श्री अश्वनी पुत्र सूरये नमः
६५	श्री सुमित्र सूरये नमः	६६	श्री देवसेन सूरये नमः
६७	श्री जयदत्त सूरये नमः	६८	श्री जयरथ सूरये नमः
६८	श्री जयानंद सूरये नमः	७०	श्री सर्वानंद सूरये नमः
७१	श्री जयसेन सूरये नमः	७२	श्री कालक सूरये नमः

૭૩ શ્રી હરિગુપ્ત સૂર્યે નમઃ

૭૫ શ્રી થાવર સૂર્યે નમઃ

૭૪ શ્રી શૂલમિત્ર સૂર્યે નમઃ

ઈતિ પંચમ ઉદય સંપૂર્ણ.

શ્રી ૫૪ ઉદયે ૮૮ યુગપ્રધાનો

૧ શ્રી સરસેન યુ. પ્ર. નમઃ

૩ શ્રી કુલધ્વજ યુ. પ્ર. નમઃ

૫ શ્રી ધર્મસેન યુ. પ્ર. નમઃ

૭ શ્રી દેવઘોષ યુ. પ્ર. નમઃ

૯ શ્રી મોહન યુ. પ્ર. નમઃ

૧૧ શ્રી શ્રીચંદ્ર યુ. પ્ર. નમઃ

૧૩ શ્રી ધનપાલ યુ. પ્ર. નમઃ

૧૫ શ્રી વેરોચન યુ. પ્ર. નમઃ

૧૭ શ્રી અભયઘોષ યુ. પ્ર. નમઃ

૧૯ શ્રી શામ(શ્યામ) યુ. પ્ર. નમઃ

૨૧ શ્રી વજ્ર સિંધ યુ. પ્ર. નમઃ

૨૩ શ્રી રૂપભદ્ર યુ. પ્ર. નમઃ

૨૫ શ્રી નારદપુત્ર યુ. પ્ર. નમઃ

૨૭ શ્રી પવનયુગ યુ. પ્ર. નમઃ

૨૯ શ્રી સાગરસેન યુ. પ્ર. નમઃ

૩૧ શ્રી તપન યુ. પ્ર. નમઃ

૩૩ શ્રી જશવંત યુ. પ્ર. નમઃ

૩૫ શ્રી સૂરમિત્ર યુ. પ્ર. નમઃ

૩૭ શ્રી મહેશ્વર યુ. પ્ર. નમઃ

૩૯ શ્રી લોકનાથ યુ. પ્ર. નમઃ

૪૧ શ્રી સર્વભૂતિ યુ. પ્ર. નમઃ

૪૩ શ્રી માણિક યુ. પ્ર. નમઃ

૪૫ શ્રી સોમસુંદર યુ. પ્ર. નમઃ

૪૭ શ્રી જગન્નાથ યુ. પ્ર. નમઃ

૪૯ શ્રી કવચ યુ. પ્ર. નમઃ

૫૧ શ્રી નરસિંહ યુ. પ્ર. નમઃ

૫૩ શ્રી હેમચંદ્ર યુ. પ્ર. નમઃ

૫૫ શ્રી વલ્લુ (વચ્છ) યુ. પ્ર. નમઃ

૨ શ્રી સૂરિદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ

૪ શ્રી કુંભદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ

૬ શ્રી દમઘોષ યુ. પ્ર. નમઃ

૮ શ્રી ચંદન યુ. પ્ર. નમઃ

૧૦ શ્રી શિવદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ

૧૨ શ્રી ગણપતિ યુ. પ્ર. નમઃ

૧૪ શ્રી ધનેશ્વર યુ. પ્ર. નમઃ

૧૬ શ્રી વજ્રસેન યુ. પ્ર. નમઃ

૧૮ શ્રી અભયચંદ્ર યુ. પ્ર. નમઃ

૨૦ શ્રી નરપાલ યુ. પ્ર. નમઃ

૨૨ શ્રી દેવસિંધ યુ. પ્ર. નમઃ

૨૪ શ્રી જિનદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ

૨૬ શ્રી ગાંગેય યુ. પ્ર. નમઃ

૨૮ શ્રી લક્ષ્મીદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ

૩૦ શ્રી મુનિસેન યુ. પ્ર. નમઃ

૩૨ શ્રી કુર્મચંદ્ર યુ. પ્ર. નમઃ

૩૪ શ્રી રતનચંદ્ર યુ. પ્ર. નમઃ

૩૬ શ્રી વચ્છરાજ યુ. પ્ર. નમઃ

૩૮ શ્રી સુદર યુ. પ્ર. નમઃ

૪૦ શ્રી દેવરથ યુ. પ્ર. નમઃ

૪૨ શ્રી કમઠ યુ. પ્ર. નમઃ

૪૪ શ્રી પુંડરિક યુ. પ્ર. નમઃ

૪૬ શ્રી દેવસુંદર યુ. પ્ર. નમઃ

૪૮ શ્રી મંગલ યુ. પ્ર. નમઃ

૫૦ શ્રી કનક યુ. પ્ર. નમઃ

૫૨ શ્રી સંભવ યુ. પ્ર. નમઃ

૫૪ શ્રી કનક હર્ષ યુ. પ્ર. નમઃ

૫૬ શ્રી પુષ્કર યુ. પ્ર. નમઃ

૫૭	શ્રી બલ યુ. પ્ર. નમઃ	૫૮	શ્રી વિક્રમ યુ. પ્ર. નમઃ
૫૯	શ્રી વસુદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ	૬૦	શ્રી અમોઘ યુ. પ્ર. નમઃ
૬૧	શ્રી વરજગ યુ. પ્ર. નમઃ	૬૨	શ્રી વસુકીર્તિ યુ. પ્ર. નમઃ
૬૩	શ્રી રામકીર્તિ યુ. પ્ર. નમઃ	૬૪	શ્રી અમૃત યુ. પ્ર. નમઃ
૬૫	શ્રી કૃતજ્ઞ યુ. પ્ર. નમઃ	૬૬	શ્રી દેવદિન્ન યુ. પ્ર. નમઃ
૬૭	શ્રી વરાહ યુ. પ્ર. નમઃ	૬૮	શ્રી વિક્રમસેન યુ. પ્ર. નમઃ
૬૯	શ્રી પ્રભવ યુ. પ્ર. નમઃ	૭૦	શ્રી માણિભદ્ર યુ. પ્ર. નમઃ
૭૧	શ્રી દેવહર્ષ યુ. પ્ર. નમઃ	૭૨	શ્રી રામહર્ષ યુ. પ્ર. નમઃ
૭૩	શ્રી માન્ડુ યુ. પ્ર. નમઃ	૭૪	શ્રી વિશાખ યુ. પ્ર. નમઃ
૭૫	શ્રી કલ્પમિત્ર યુ. પ્ર. નમઃ	૭૬	શ્રી અભયમિત્ર યુ. પ્ર. નમઃ
૭૭	શ્રી જાલિદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ	૭૮	શ્રી રથનેમિ યુ. પ્ર. નમઃ
૭૯	શ્રી અર્જુન યુ. પ્ર. નમઃ	૮૦	શ્રી અમરદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ
૮૧	હંસરાજ યુ. પ્ર. નમઃ	૮૨	શ્રી કનકકેતુ યુ. પ્ર. નમઃ
૮૩	શ્રી સુસમાર યુ. પ્ર. નમઃ	૮૪	શ્રી આર્ય યુ. પ્ર. નમઃ
૮૫	શ્રી અદિન શિર્ષ યુ. પ્ર. નમઃ	૮૬	શ્રી રામપુત્ર યુ. પ્ર. નમઃ
૮૭	શ્રી કમલનાભ યુ. પ્ર. નમઃ	૮૮	શ્રી પુન્યપાળ યુ. પ્ર. નમઃ
૮૯	શ્રી રથસુત યુ. પ્ર. નમઃ		ઈતિ શ્રી ૫૪ ઉદય સંપૂર્ણ .

શ્રી સમમ ઉદયે ૧૦૦ યુગપ્રધાનો

૧	શ્રી રવિમિત્ર યુ. પ્ર. નમઃ	૨	શ્રી ઈન્દ્રલાભ યુ. પ્ર. નમઃ
૩	શ્રી ઉગ્રદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ	૪	શ્રી પૃથ્વીચંદ્ર યુ. પ્ર. નમઃ
૫	શ્રી ભીમપુત્ર યુ. પ્ર. નમઃ	૬	શ્રી રવિસુત યુ. પ્ર. નમઃ
૭	શ્રી પૂર્ણભદ્ર યુ. પ્ર. નમઃ	૮	શ્રી નૈષધ યુ. પ્ર. નમઃ
૯	શ્રી નીલદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ	૧૦	શ્રી ગોવર્ધન યુ. પ્ર. નમઃ
૧૧	શ્રી મૃગાંક યુ. પ્ર. નમઃ	૧૨	શ્રી જીવદેવ યુ. પ્ર. નમઃ
૧૩	શ્રી રંગ મિત્ર યુ. પ્ર. નમઃ	૧૪	શ્રી કપૂરચંદ્ર યુ. પ્ર. નમઃ
૧૫	શ્રી શતબલ યુ. પ્ર. નમઃ	૧૬	શ્રી વીરબલ યુ. પ્ર. નમઃ
૧૭	શ્રી પનુર્વસુ યુ. પ્ર. નમઃ	૧૮	શ્રી વામન યુ. પ્ર. નમઃ
૧૯	અતિવીર્ય યુ. પ્ર. નમઃ	૨૦	અનિરૂધ્ધ યુ. પ્ર. નમઃ
૨૧	શ્રી મરિચી યુ. પ્ર. નમઃ	૨૨	શ્રી બૃહસ્પતિ યુ. પ્ર. નમઃ
૨૩	શ્રી મહાબલ યુ. પ્ર. નમઃ	૨૪	શ્રી અજદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ
૨૫	શ્રી સંગ્રામ યુ. પ્ર. નમઃ	૨૬	શ્રી સુરેશ્વર યુ. પ્ર. નમઃ

૨૭	શ્રી પ્રકાશન યુ. પ્ર. નમઃ	૨૮	શ્રી (પયન)પવન યુ. પ્ર. નમઃ
૨૯	શ્રી વર્ધન યુ. પ્ર. નમઃ	૩૦	શ્રી શ્રુતસાગર યુ. પ્ર. નમઃ
૩૧	શ્રી ધર્મમિત્ર યુ. પ્ર. નમઃ	૩૨	શ્રી શ્રીમિત્ર યુ. પ્ર. નમઃ
૩૩	શ્રી સુસ્થિત યુ. પ્ર. નમઃ	૩૪	શ્રી વૃષદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ
૩૫	શ્રી હસ્તિ મિત્ર યુ. પ્ર. નમઃ	૩૬	શ્રી મદનદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ
૩૭	શ્રી મહાવીર્ય યુ. પ્ર. નમઃ	૩૮	શ્રી નાગપ્રભ યુ. પ્ર. નમઃ
૩૯	શ્રી ઈન્દ્રનીલ યુ. પ્ર. નમઃ	૪૦	શ્રી મેઘનાદ યુ. પ્ર. નમઃ
૪૧	શ્રી શ્રીધર યુ. પ્ર. નમઃ	૪૨	શ્રી સુમણિ યુ. પ્ર. નમઃ
૪૩	શ્રી દત્ત યુ. પ્ર. નમઃ	૪૪	શ્રી ગુંજદિત્ય યુ. પ્ર. નમઃ
૪૫	શ્રી દંડવીર્ય યુ. પ્ર. નમઃ	૪૬	શ્રી મહાબાહુ યુ. પ્ર. નમઃ
૪૭	શ્રી જલપ્રભ યુ. પ્ર. નમઃ	૪૮	શ્રી સોમબાહુ યુ. પ્ર. નમઃ
૪૯	શ્રી નાગદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ	૫૦	શ્રી ભાનુમેર યુ. પ્ર. નમઃ
૫૧	શ્રી ભાનુદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ	૫૨	શ્રી કામદેવ યુ. પ્ર. નમઃ
૫૩	શ્રી શતક યુ. પ્ર. નમઃ	૫૪	શ્રી સુલસ યુ. પ્ર. નમઃ
૫૫	શ્રી આષાઢ યુ. પ્ર. નમઃ	૫૬	શ્રી અશોક યુ. પ્ર. નમઃ
૫૭	શ્રી શત્રુઘ્ન યુ. પ્ર. નમઃ	૫૮	શ્રી સુમુખ યુ. પ્ર. નમઃ
૫૯	શ્રી મનોહર યુ. પ્ર. નમઃ	૬૦	શ્રી ધર્મનાદ યુ. પ્ર. નમઃ
૬૧	શ્રી ધર્મગુપ્ત યુ. પ્ર. નમઃ	૬૨	શ્રી વ્યાઘ્રદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ
૬૩	શ્રી દેવબાહુ યુ. પ્ર. નમઃ	૬૪	શ્રી સુસેન યુ. પ્ર. નમઃ
૬૫	શ્રી ગદાધર યુ. પ્ર. નમઃ	૬૬	શ્રી વારૂણ યુ. પ્ર. નમઃ
૬૭	શ્રી શ્રીધર યુ. પ્ર. નમઃ	૬૮	શ્રી પ્રતિરથ યુ. પ્ર. નમઃ
૬૯	શ્રી દેવાનંદ યુ. પ્ર. નમઃ	૭૦	શ્રી કામપાલ યુ. પ્ર. નમઃ
૭૧	શ્રી કીર્તિપાલ યુ. પ્ર. નમઃ	૭૨	શ્રી ધનંધય (ધનંજય) યુ. પ્ર. નમઃ
૭૩	શ્રી પારાયણ યુ. પ્ર. નમઃ	૭૪	શ્રી તિલક યુ. પ્ર. નમઃ
૭૫	શ્રી સિંધુદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ	૭૬	શ્રી તિગચ્છ યુ. પ્ર. નમઃ
૭૭	શ્રી માલયુગ યુ. પ્ર. નમઃ	૭૮	શ્રી જયમંગલ યુ. પ્ર. નમઃ
૭૯	શ્રી પાદલિપ્ત યુ. પ્ર. નમઃ	૮૦	શ્રી ધનગુપ્ત યુ. પ્ર. નમઃ
૮૧	શ્રી તોસલ યુ. પ્ર. નમઃ	૮૨	શ્રી કામજિત યુ. પ્ર. નમઃ
૮૩	શ્રી ઉદ્ધરણ યુ. પ્ર. નમઃ	૮૪	શ્રી રણધીર યુ. પ્ર. નમઃ
૮૫	શ્રી લોકબંધુ યુ. પ્ર. નમઃ	૮૬	શ્રી નલ યુ. પ્ર. નમઃ
૮૭	ત્રિકમ યુ. પ્ર. નમઃ	૮૮	શ્રી ઈન્દ્રકર્મ યુ. પ્ર. નમઃ
૮૯	શ્રી સુવ્રત યુ. પ્ર. નમઃ	૯૦	શ્રી મહિપાલ યુ. પ્ર. નમઃ

૯૧ શ્રી સૂરપાલ યુ. પ્ર. નમઃ

૯૩ રામવિજય યુ. પ્ર. નમઃ

૯૫ શ્રી સુબુધ્ધિ યુ. પ્ર. નમઃ

૯૭ શ્રી થાવચ્યા યુ. પ્ર. નમઃ

૯૯ શ્રી હીરદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ

ઈતિ સપ્તમ ઉદય સંપૂર્ણ :

શ્રી અષ્ટમ ઉદયે ૮૭ યુગપ્રધાનો

૧ શ્રી પ્રભ યુ. પ્ર. નમઃ

૩ શ્રી સમુદ્ર યુ. પ્ર. નમઃ

૫ શ્રી ગંગાપતિ યુ. પ્ર. નમઃ

૭ શ્રી દેવસેન યુ. પ્ર. નમઃ

૯ શ્રી કપિલ યુ. પ્ર. નમઃ

૧૧ શ્રી સારણ યુ. પ્ર. નમઃ

૧૩ શ્રી મયાલ યુ. પ્ર. નમઃ

૧૫ શ્રી સંભૂતિ યુ. પ્ર. નમઃ

૧૭ શ્રી કાર્તિકેય યુ. પ્ર. નમઃ

૧૯ શ્રી સિધ્ધાર્થ યુ. પ્ર. નમઃ

૨૧ શ્રી અપરાજિત યુ. પ્ર. નમઃ

૨૩ શ્રી નંદિવર્ધન યુ. પ્ર. નમઃ

૨૫ શ્રી ધનગિરિ યુ. પ્ર. નમઃ

૨૭ શ્રી સુપાસ યુ. પ્ર. નમઃ

૨૯ શ્રી જુગંધર યુ. પ્ર. નમઃ

૩૧ શ્રી હરિકીર્તિ યુ. પ્ર. નમઃ

૩૩ શ્રી જયપતિ યુ. પ્ર. નમઃ

૩૫ શ્રી સુંદર યુ. પ્ર. નમઃ

૩૭ શ્રી સુલાભ યુ. પ્ર. નમઃ

૩૯ શ્રી દમિતારિ યુ. પ્ર. નમઃ

૪૧ શ્રી કુંભરથ યુ. પ્ર. નમઃ

૪૩ શ્રી રથાંગ યુ. પ્ર. નમઃ

૪૫ શ્રી આર્તજસ યુ. પ્ર. નમઃ

૪૭ શ્રી આર્યમંગુ યુ. પ્ર. નમઃ

૯૨ શ્રી કામભૂતિ યુ. પ્ર. નમઃ

૯૪ શ્રી ચિત્ર યુ. પ્ર. નમઃ

૯૬ શ્રી ચંદ્રછાયા યુ. પ્ર. નમઃ

૯૮ શ્રી જયસમુદ્ર યુ. પ્ર. નમઃ

૧૦૦ શ્રી સેલગ (જયમંગલ) યુ. પ્ર. નમઃ

૨ શ્રી કુણાલ યુ. પ્ર. નમઃ

૪ શ્રી ગંભીરદ યુ. પ્ર. નમઃ

૬ શ્રી વિજયધોષ યુ. પ્ર. નમઃ

૮ શ્રી સુરપતિ યુ. પ્ર. નમઃ

૧૦ શ્રી અક્ષમિત્ર યુ. પ્ર. નમઃ

૧૨ શ્રી દ્વરથ યુ. પ્ર. નમઃ

૧૪ શ્રી ભરાણી યુ. પ્ર. નમઃ

૧૬ શ્રી સુરસુંદર યુ. પ્ર. નમઃ

૧૮ શ્રી વારાણ યુ. પ્ર. નમઃ

૨૦ શ્રી મહેન્દ્ર યુ. પ્ર. નમઃ

૨૨ શ્રી ગંભીરદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ

૨૪ શ્રી નંદિદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ

૨૬ શ્રી ધનમિત્ર યુ. પ્ર. નમઃ

૨૮ શ્રી લલિતાંગ યુ. પ્ર. નમઃ

૩૦ શ્રી અતિબલ યુ. પ્ર. નમઃ

૩૨ શ્રી જયદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ

૩૪ શ્રી ક્ષમાકર યુ. પ્ર. નમઃ

૩૬ શ્રી રત્નાભ યુ. પ્ર. નમઃ

૩૮ શ્રી આશ્રમ યુ. પ્ર. નમઃ

૪૦ શ્રી અંબર યુ. પ્ર. નમઃ

૪૨ શ્રી પૂર્ણરથ યુ. પ્ર. નમઃ

૪૪ શ્રી રોહગુપ્ત યુ. પ્ર. નમઃ

૪૬ શ્રી આર્યત્ત યુ. પ્ર. નમઃ

૪૮ શ્રી ઈષ્ટદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ

૪૯	શ્રી સુરમિત્ર યુ. પ્ર. નમઃ	૫૦	શ્રી ચાગુક યુ. પ્ર. નમઃ
૫૧	શ્રી ગોલક યુ. પ્ર. નમઃ	૫૨	શ્રી વૈકુંઠ યુ. પ્ર. નમઃ
૫૩	શ્રી દામોદર યુ. પ્ર. નમઃ	૫૪	શ્રી જયવાહન યુ. પ્ર. નમઃ
૫૫	શ્રી લક્ષ્મીધર યુ. પ્ર. નમઃ	૫૬	શ્રી જ્ઞાદિન્ન યુ. પ્ર. નમઃ
૫૭	શ્રી અમરદિન્ન યુ. પ્ર. નમઃ	૫૮	શ્રી હંસપતિ યુ. પ્ર. નમઃ
૫૯	શ્રી સામલ યુ. પ્ર. નમઃ	૬૦	શ્રી ધર્મકેતુ યુ. પ્ર. નમઃ
૬૧	શ્રી સહદેવ યુ. પ્ર. નમઃ	૬૨	શ્રી ધર્મરૂચિ યુ. પ્ર. નમઃ
૬૩	શ્રી શિવદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ	૬૪	શ્રી હરિચંદ્ર યુ. પ્ર. નમઃ
૬૫	શ્રી હરિરથ યુ. પ્ર. નમઃ	૬૬	શ્રી સરૂપ યુ. પ્ર. નમઃ
૬૭	શ્રી કેસરી યુ. પ્ર. નમઃ	૬૮	શ્રી ધર્મદિન્ન યુ. પ્ર. નમઃ
૬૯	શ્રી મહાપીઠ યુ. પ્ર. નમઃ	૭૦	શ્રી ધનનાથ યુ. પ્ર. નમઃ
૭૧	શ્રી મૃગધ્વજ યુ. પ્ર. નમઃ	૭૨	શ્રી ધર્મપુત્ર યુ. પ્ર. નમઃ
૭૩	શ્રી કુલમંડન યુ. પ્ર. નમઃ	૭૪	શ્રી ધર્મગણિ યુ. પ્ર. નમઃ
૭૫	શ્રી સમુદ્રગણિ યુ. પ્ર. નમઃ	૭૬	શ્રી શુભવર્ધન યુ. પ્ર. નમઃ
૭૭	શ્રી કુલવર્ધન યુ. પ્ર. નમઃ	૭૮	શ્રી નંદિધોષ યુ. પ્ર. નમઃ
૭૯	ધર્મધોષ યુ. પ્ર. નમઃ	૮૦	શ્રી ચંગપતિ યુ. પ્ર. નમઃ
૮૧	શ્રી વસુપાલ યુ. પ્ર. નમઃ	૮૨	શ્રી શ્રીપાલ યુ. પ્ર. નમઃ
૮૩	શ્રી જિનપ્રભ યુ. પ્ર. નમઃ	૮૪	શ્રી જિનકિર્તિ યુ. પ્ર. નમઃ
૮૫	શ્રી સુનાભ યુ. પ્ર. નમઃ	૮૬	શ્રી કાષ્ઠ યુ. પ્ર. નમઃ
૮૭	શ્રી સિધ્ધાર્થ યુ. પ્ર. નમઃ		ઈતિ શ્રી અષ્ટમ ઉદય સંપૂર્ણ

શ્રી નવમ ઉદયે ૯૫ યુગપ્રધાનો.

૧	શ્રી મણિરથ યુ. પ્ર. નમઃ	૨	શ્રી વિશ્વભૂતિ યુ. પ્ર. નમઃ
૩	શ્રી વસુપાલ (વસ્તુ) યુ. પ્ર. નમઃ	૪	શ્રી લોહપતિ યુ. પ્ર. નમઃ
૫	શ્રી હરણીપતિ યુ. પ્ર. નમઃ	૬	શ્રી કૃપાચાર્ય યુ. પ્ર. નમઃ
૭	શ્રી વીરપાલ યુ. પ્ર. નમઃ	૮	શ્રી વીરમિત્ર યુ. પ્ર. નમઃ
૯	શ્રી વીરરથ યુ. પ્ર. નમઃ	૧૦	શ્રી કનકરથ યુ. પ્ર. નમઃ
૧૧	શ્રી હરિવાહન યુ. પ્ર. નમઃ	૧૨	શ્રી નરપતિ યુ. પ્ર. નમઃ
૧૩	શ્રી સજ્જન યુ. પ્ર. નમઃ	૧૪	શ્રી સુંડર યુ. પ્ર. નમઃ
૧૫	શ્રી વશિષ્ઠ યુ. પ્ર. નમઃ	૧૬	શ્રી કુબેરદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ
૧૭	શ્રી કમલસેન યુ. પ્ર. નમઃ	૧૮	શ્રી માદર યુ. પ્ર. નમઃ
૧૯	શ્રી આર્ષનંદ યુ. પ્ર. નમઃ	૨૦	શ્રી શકડાલ યુ. પ્ર. નમઃ

૨૧	શ્રી ગોભદ્ર (યશોભદ્ર) યુ. પ્ર. નમઃ	૨૨	શ્રી ગણેશ યુ. પ્ર. નમઃ
૨૩	શ્રી મધવા યુ. પ્ર. નમઃ	૨૪	શ્રી માણવગ્ગ યુ. પ્ર. નમઃ
૨૫	શ્રી કુલચંદ્ર યુ. પ્ર. નમઃ	૨૬	શ્રી ઉમાપતિ યુ. પ્ર. નમઃ
૨૭	શ્રી વીરજી યુ. પ્ર. નમઃ	૨૮	શ્રી વિસાહનંદ યુ. પ્ર. નમઃ
૨૯	શ્રી સોમિલ યુ. પ્ર. નમઃ	૩૦	શ્રી અરૂણપ્રભ યુ. પ્ર. નમઃ
૩૧	શ્રી સૂરપ્રભ યુ. પ્ર. નમઃ	૩૨	શ્રી મનમય યુ. પ્ર. નમઃ
૩૩	શ્રી દેવપ્રિય યુ. પ્ર. નમઃ	૩૪	શ્રી લઙ્ગિનિધિ યુ. પ્ર. નમઃ
૩૫	શ્રી અમોઘવાગ્ યુ. પ્ર. નમઃ	૩૬	શ્રી દાનપ્રિય યુ. પ્ર. નમઃ
૩૭	શ્રી કુંડલ યુ. પ્ર. નમઃ	૩૮	શ્રી હરપતિ યુ. પ્ર. નમઃ
૩૯	શ્રી ગોવાલ યુ. પ્ર. નમઃ	૪૦	શ્રી અગ્નિદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ
૪૧	શ્રી સોમદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ	૪૨	શ્રી તામિલ તામલિ યુ. પ્ર. નમઃ
૪૩	શ્રી પુંડવર્ધન યુ. પ્ર. નમઃ	૪૪	શ્રી નંદન યુ. પ્ર. નમઃ
૪૫	શ્રી નંદ ભદ્ર (પ્રભ) યુ. પ્ર. નમઃ	૪૬	શ્રી ઉપનંદ યુ. પ્ર. નમઃ
૪૭	શ્રી આર્યદિન્ન યુ. પ્ર. નમઃ	૪૮	શ્રી તિષ્ઠભદ્ર યુ. પ્ર. નમઃ
૪૯	શ્રી સુમણિભદ્ર યુ. પ્ર. નમઃ	૫૦	શ્રી સુમદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ
૫૧	શ્રી સુમણિ રથ યુ. પ્ર. નમઃ	૫૨	શ્રી સુમણિ મિત્ર યુ. પ્ર. નમઃ
૫૩	શ્રી દીર્ઘભદ્ર યુ. પ્ર. નમઃ	૫૪	શ્રી ગિત્તરાચાર્ય યુ. પ્ર. નમઃ
૫૫	શ્રી રોહભદ્ર યુ. પ્ર. નમઃ	૫૬	શ્રી સુપ્રતિબદ્ધ યુ. પ્ર. નમઃ
૫૭	શ્રી રક્ષિત યુ. પ્ર. નમઃ	૫૮	શ્રી રિષિગુપ્ત યુ. પ્ર. નમઃ
૫૯	શ્રી ગિદંબર યુ. પ્ર. નમઃ	૬૦	શ્રી નાગભૂત યુ. પ્ર. નમઃ
૬૧	શ્રી સુધાયંદ યુ. પ્ર. નમઃ	૬૨	શ્રી રવિચંદ યુ. પ્ર. નમઃ
૬૩	શ્રી સીમચંદ યુ. પ્ર. નમઃ	૬૪	શ્રી ધનસાર યુ. પ્ર. નમઃ
૬૫	શ્રી તારાચંદ યુ. પ્ર. નમઃ	૬૬	શ્રી કલાપ યુ. પ્ર. નમઃ
૬૭	શ્રી ગુણદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ	૬૮	શ્રી જયંત યુ. પ્ર. નમઃ
૬૯	શ્રી કાર્કંદિપુત્ર યુ. પ્ર. નમઃ	૭૦	શ્રી ગુણચંદ યુ. પ્ર. નમઃ
૭૧	શ્રી યશોસોમ યુ. પ્ર. નમઃ	૭૨	શ્રી હેમસોમ યુ. પ્ર. નમઃ
૭૩	શ્રી ગુણરથ યુ. પ્ર. નમઃ	૭૪	શ્રી સોવત્સિક યુ. પ્ર. નમઃ
૭૫	શ્રી વિજય યુ. પ્ર. નમઃ	૭૬	શ્રી ગોપાલ યુ. પ્ર. નમઃ
૭૭	શ્રી શંખનાભ યુ. પ્ર. નમઃ	૭૮	શ્રી હેમલાભ યુ. પ્ર. નમઃ
૭૯	શ્રી વિનયચંદ યુ. પ્ર. નમઃ	૮૦	શ્રી આયશાંતિ યુ. પ્ર. નમઃ
૮૧	શ્રી વિશ્વરામ યુ. પ્ર. નમઃ	૮૨	શ્રી આર્યરથ યુ. પ્ર. નમઃ
૮૩	શ્રી આર્યધર્મ યુ. પ્ર. નમઃ	૮૪	શ્રી આર્યમંગુ યુ. પ્ર. નમઃ

૮૫ શ્રી આર્યદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ
 ૮૭ શ્રી સેચન યુ. પ્ર. નમઃ
 ૮૮ શ્રી શ્રેણિક યુ. પ્ર. નમઃ
 ૮૯ શ્રી શ્રીવંત યુ. પ્ર. નમઃ
 ૯૩ શ્રી આર્યસુમતિ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૯૫ શ્રી ઈશાન યુ. પ્ર. નમઃ

૮૬ શ્રી આર્યચંગ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૮૮ શ્રી વિરોચન યુ. પ્ર. નમઃ
 ૯૦ શ્રી રિષિપાલ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૯૨ શ્રી ગુણવંત યુ. પ્ર. નમઃ
 ૯૪ શ્રી આર્ય પદ્મ યુ. પ્ર. નમઃ
 ઇતિ નવમ ઉદય સંપૂર્ણ

શ્રી દશમ ઉદયે ૮૭ યુગપ્રધાનો.

૧ શ્રી યશોમિત્ર યુ. પ્ર. નમઃ
 ૩ શ્રી આર્યકૃત્ત્વ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૫ શ્રી આર્ય નક્ષત્ર યુ. પ્ર. નમઃ
 ૭ શ્રી સંબુધ્ધ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૯ શ્રી ધર્મવૃદ્ધ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૧૧ શ્રી સંઘપાલ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૧૩ શ્રી કુલિરથ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૧૫ શ્રી હર્ષસેન યુ. પ્ર. નમઃ
 ૧૭ શ્રી સ્કંદિલ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૧૯ શ્રી નંદિની પિતા યુ. પ્ર. નમઃ
 ૨૧ શ્રી ધરદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ
 ૨૩ શ્રી હર્ષનંદિ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૨૫ શ્રી જિનભદ્ર યુ. પ્ર. નમઃ
 ૨૭ શ્રી સોમપ્રભ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૨૯ શ્રી ધનરાજ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૩૧ શ્રી ભલુલ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૩૩ શ્રી ભદ્રદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ
 ૩૫ શ્રી અંગદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ
 ૩૭ શ્રી જલપ્રિય યુ. પ્ર. નમઃ
 ૩૯ શ્રી વનનાથ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૪૧ શ્રી ધર્મપ્રિય યુ. પ્ર. નમઃ
 ૪૩ શ્રી અગ્રદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ
 ૪૫ શ્રી તેલલ (તેતલ) યુ. પ્ર. નમઃ
 ૪૭ શ્રી શતક યુ. પ્ર. નમઃ

૨ શ્રી નાગિલ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૪ શ્રી ભદ્રાચાર્ય યુ. પ્ર. નમઃ
 ૬ શ્રી વીરદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ
 ૮ શ્રી ધર્મદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ
 ૧૦ શ્રી આર્યવૃદ્ધ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૧૨ શ્રી હસ્તિરથ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૧૪ શ્રી હર્ષમત્ર યુ. પ્ર. નમઃ
 ૧૬ શ્રી આર્યશિવ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૧૮ શ્રી ખંતિસાગર યુ. પ્ર. નમઃ
 ૨૦ શ્રી શિરપાલ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૨૨ શ્રી પદ્મનંદિ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૨૪ શ્રી સંઘદાસ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૨૬ શ્રી શ્રીપ્રભ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૨૮ શ્રી વનરાજ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૩૦ શ્રી નરદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ
 ૩૨ શ્રી પૂર્ણદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ
 ૩૪ શ્રી ચર્મદત્ત (ચમર) યુ. પ્ર. નમઃ
 ૩૬ શ્રી આરામ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૩૮ શ્રી સત્યરથ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૪૦ શ્રી ધરણદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ
 ૪૨ શ્રી અચ્યુત યુ. પ્ર. નમઃ
 ૪૪ શ્રી કુંભરથ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૪૬ શ્રી પોટિલ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૪૮ શ્રી રૂષિભદ્ર (ઋષભ) યુ. પ્ર. નમઃ

૪૯	શ્રી પિંગલ યુ. પ્ર. નમઃ	૫૦	શ્રી શ્રીકરણ યુ. પ્ર. નમઃ
૫૧	શ્રી થાવર યુ. પ્ર. નમઃ	૫૨	શ્રી મંગલ યુ. પ્ર. નમઃ
૫૩	શ્રી કૃષ્ણ યુ. પ્ર. નમઃ	૫૪	શ્રી રાણહર યુ. પ્ર. નમઃ
૫૫	શ્રી ચાંદ્રદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ	૫૬	શ્રી ઉગ્રરથ યુ. પ્ર. નમઃ
૫૭	શ્રી દ્રઢહસ્ત યુ. પ્ર. નમઃ	૫૮	શ્રી મેઘદૂત યુ. પ્ર. નમઃ
૫૯	શ્રી ચિત્રાયુદ્ધ યુ. પ્ર. નમઃ	૬૦	શ્રી મણિચૂડ યુ. પ્ર. નમઃ
૬૧	શ્રી વજ્રવેગ યુ. પ્ર. નમઃ	૬૨	શ્રી સુભગ યુ. પ્ર. નમઃ
૬૩	શ્રી શુભદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ	૬૪	શ્રી મનોહર યુ. પ્ર. નમઃ
૬૫	શ્રી ઈરવત યુ. પ્ર. નમઃ	૬૬	શ્રી સુભમ(સુભત) યુ. પ્ર. નમઃ
૬૭	શ્રી માધુર યુ. પ્ર. નમઃ	૬૮	શ્રી મનોરમ યુ. પ્ર. નમઃ
૬૯	શ્રી ઊદયપ્રભ યુ. પ્ર. નમઃ	૭૦	શ્રી રાજપાલ યુ. પ્ર. નમઃ
૭૧	શ્રી સિવશ્રી યુ. પ્ર. નમઃ	૭૨	શ્રી કેલિદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ
૭૩	શ્રી માનદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ	૭૪	શ્રી વિમલરથ યુ. પ્ર. નમઃ
૭૫	શ્રી સરદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ	૭૬	શ્રી વિષ્ણુદિન્ન યુ. પ્ર. નમઃ
૭૭	શ્રી સંઘસેન યુ. પ્ર. નમઃ	૭૮	શ્રી હરિભદ્ર યુ. પ્ર. નમઃ
૭૯	શ્રી મધૂદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ	૮૦	શ્રી મેઘદિન્ન યુ. પ્ર. નમઃ
૮૧	શ્રી સુરદિન્ન યુ. પ્ર. નમઃ	૮૨	શ્રી ભદ્રદિન્ન યુ. પ્ર. નમઃ
૮૩	શ્રી સમંડિલ્લ યુ. પ્ર. નમઃ	૮૪	શ્રી પ્રભાકર યુ. પ્ર. નમઃ
૮૫	શ્રી ધર્માકર યુ. પ્ર. નમઃ	૮૬	કુલકીર્તિ યુ. પ્ર. નમઃ
૮૭	શ્રી રથમિત્ર યુ. પ્ર. નમઃ		ઈતિ શ્રી દશમ ઉદય સંપૂર્ણ.

શ્રી એકાદશ ઉદયે ૭૬ યુગપ્રધાનો

૧	શ્રી ધનસંઘ યુ. પ્ર. નમઃ	૨	શ્રી ભરત યુ. પ્ર. નમઃ
૩	શ્રી સૂરદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ	૪	શ્રી અરિષ્ટ યુ. પ્ર. નમઃ
૫	શ્રી ગુણબાહુ યુ. પ્ર. નમઃ	૬	શ્રી હરાણીપ્રિય યુ. પ્ર. નમઃ
૭	શ્રી સનંદ યુ. પ્ર. નમઃ	૮	શ્રી ધનગિરિ યુ. પ્ર. નમઃ
૯	શ્રી શિવગિરિ યુ. પ્ર. નમઃ	૧૦	શ્રી દેવગિરિ યુ. પ્ર. નમઃ
૧૧	શ્રી સિદ્ધિદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ	૧૨	શ્રી કાલક યુ. પ્ર. નમઃ
૧૩	શ્રી માગધ યુ. પ્ર. નમઃ	૧૪	શ્રી ધનરથ યુ. પ્ર. નમઃ
૧૫	શ્રી પ્રિયદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ	૧૬	શ્રી સીંહદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ
૧૭	શ્રી ફલ્ગુરથ યુ. પ્ર. નમઃ	૧૮	શ્રી ગુણશર્મ યુ. પ્ર. નમઃ
૧૯	શ્રી નાગશર્મ યુ. પ્ર. નમઃ	૨૦	શ્રી દિનકર યુ. પ્ર. નમઃ

૨૧	શ્રી ગજ્જરથ યુ. પ્ર. નમઃ	૨૨	શ્રી ધનશર્મ યુ. પ્ર. નમઃ
૨૩	શ્રી પારગ યુ. પ્ર. નમઃ	૨૪	શ્રી દેવાનંદ યુ. પ્ર. નમઃ
૨૫	શ્રી હરિરથ યુ. પ્ર. નમઃ	૨૬	શ્રી શામ યુ. પ્ર. નમઃ
૨૭	શ્રી નિતિરથ યુ. પ્ર. નમઃ	૨૮	શ્રી રાઘવ યુ. પ્ર. નમઃ
૨૯	શ્રી દેવક યુ. પ્ર. નમઃ	૩૦	શ્રી ભોજદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ
૩૧	શ્રી શોમન યુ. પ્ર. નમઃ	૩૨	શ્રી મદન યુ. પ્ર. નમઃ
૩૩	શ્રી પશુન્ન યુ. પ્ર. નમઃ	૩૪	કલ્પાગિરથ યુ. પ્ર. નમઃ
૩૫	શ્રી વેશગરથ યુ. પ્ર. નમઃ	૩૬	શ્રી હરિપાલ યુ. પ્ર. નમઃ
૩૭	શ્રી દામોદર યુ. પ્ર. નમઃ	૩૮	શ્રી નીલાચાર્ય યુ. પ્ર. નમઃ
૩૯	શ્રી વસંત યુ. પ્ર. નમઃ	૪૦	શ્રી સેચનક યુ. પ્ર. નમઃ
૪૧	શ્રી ઈશ્વર યુ. પ્ર. નમઃ	૪૨	શ્રી નરસંગ યુ. પ્ર. નમઃ
૪૩	શ્રી શ્રીકાંત યુ. પ્ર. નમઃ	૪૪	શ્રી સર્વાનંદ યુ. પ્ર. નમઃ
૪૫	શ્રી ધનકાંત યુ. પ્ર. નમઃ	૪૬	શ્રી મકુંદ યુ. પ્ર. નમઃ
૪૭	શ્રી શંકર યુ. પ્ર. નમઃ	૪૮	શ્રી યાવદત્ત(યાદવ) યુ. પ્ર. નમઃ
૪૯	શ્રી યશોદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ	૫૦	શ્રી નરકાંત યુ. પ્ર. નમઃ
૫૧	શ્રી નિંબરથ યુ. પ્ર. નમઃ	૫૨	શ્રી મધુપ્રિય યુ. પ્ર. નમઃ
૫૩	શ્રી ઢંકદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ	૫૪	શ્રી ગુણકાંત યુ. પ્ર. નમઃ
૫૫	શ્રી નરવીર યુ. પ્ર. નમઃ	૫૬	શ્રી ગુણગુપ્ત યુ. પ્ર. નમઃ
૫૭	શ્રી લોહિત યુ. પ્ર. નમઃ	૫૮	શ્રી લક્ષ્મીપુંજ યુ. પ્ર. નમઃ
૫૯	શ્રી જીવન યુ. પ્ર. નમઃ	૬૦	શ્રી પુષ્કર યુ. પ્ર. નમઃ
૬૧	શ્રી પારદ યુ. પ્ર. નમઃ	૬૨	શ્રી સોવીર યુ. પ્ર. નમઃ
૬૩	શ્રી તીગિચ્છ યુ. પ્ર. નમઃ	૬૪	શ્રી શેખર યુ. પ્ર. નમઃ
૬૫	શ્રી શૃંગાર યુ. પ્ર. નમઃ	૬૬	શ્રી જયભૂષણ યુ. પ્ર. નમઃ
૬૭	શ્રી જયશેખર યુ. પ્ર. નમઃ	૬૮	શ્રી હંસરાજ યુ. પ્ર. નમઃ
૬૯	શ્રી દેવગુપ્ત યુ. પ્ર. નમઃ	૭૦	શ્રી સૂરકાંત યુ. પ્ર. નમઃ
૭૧	શ્રી ધનગુપ્ત યુ. પ્ર. નમઃ	૭૨	શ્રી વીરસેન યુ. પ્ર. નમઃ
૭૩	શ્રી મહાભદ્ર યુ. પ્ર. નમઃ	૭૪	શ્રી રામગુપ્ત યુ. પ્ર. નમઃ
૭૫	શ્રી કામગુપ્ત યુ. પ્ર. નમઃ	૭૬	શ્રી ભરાણીમિત્ર યુ. પ્ર. નમઃ

ઈતિ એકાદશ ઉદય સંપૂર્ણ.

દ્વાદશ ઉદયે ૭૮ યુગપ્રધાનો

૧	શ્રી સત્યમિત્ર યુ. પ્ર. નમઃ	૨	શ્રી ભવાન યુ. પ્ર. નમઃ

લંકના પત્ર

॥ શ્રી જિત-હીર-બુદ્ધિ-તિલક-શાંતિચંદ્ર-કનકપ્રભ સૂરીશ્વરેભ્યો નમઃ ॥

શ્રી શાહપુર જૈન સંઘના મહાન પૂણ્યોદયે મહાન આચાર્ય ગચ્છાધિપતિ શ્રી વિજય કનકપ્રભ સૂરીશ્વરજી મ.સા. ના સુશિષ્ય પૂ. મુનિરાજ શ્રી કીર્તિપ્રભ વિજયજી મ.સા. તથા શિષ્ય પૂ. મુનિવર શ્રી હરિપ્રભ વિજય મ.સા. તથા ચાર બાલ મુનિ શિષ્યો પૂ. મુનિશ્રી જ્ઞાનપ્રભ વિજય, પૂ. મુનિશ્રી દર્શનપ્રભવિજય, પૂ. મુનિશ્રી ચારિત્રપ્રભવિજય તથા પૂ. મુનિશ્રી તપપ્રભવિજય આદિ સભે ચાતુર્માસ બીરાજમાન છે.

ધર્મ ધ્યાન તથા આરાધના આનંદ અને ઉત્સાહપૂર્વક થઈ રહી છે.

જૈન ધર્મના મહાન રત્નો ।

જૈન ધર્મમાં અનેક રત્નો પાક્યાં છે. જેમને લબ્ધિ સ્મૃતિ-બુદ્ધિ ધનનો વિપુલ ભંડાર કહી શકાય. આવાં કેટલાંક દિવ્ય રત્નો નીચે મુજબ ગણાવી શકાય. જેવાં કે, કલિકાલ સર્વજ્ઞ શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય, શ્રીમદ્ યશોવિજયજી ઉપાધ્યાય, આગમોદ્ધારક પ.પૂ.આચાર્યશ્રી આનંદસાગર સૂરીશ્વરજી, શાસન સમ્રાટ પ.પૂ.આ. નેમિસૂરીશ્વરજી મ.સા., પ.પૂ. શ્રીમદ્ વિજય રામચંદ્ર સૂરીશ્વરજી મ.સા., પ.પૂ.આ.શ્રી ભુવનભાનુસૂરિ મ.સા. આ સર્વેને જૈન ધર્મના શાસ્ત્રો -આગમસૂત્રોનો વિશેષ અભ્યાસ હતો.

આજના ભયંકર કળિયુગમાં, વર્તમાન સમયમાં સ્મૃતિ શક્તિનો ચમત્કાર મુનિશ્રી હરિપ્રભ વિજયજી મ.સા. માં જોવા મળે છે.

પ.પૂ. મુનિવરશ્રી હરિપ્રભ વિજય મહારાજ સાહેબની અનેરી તથા અદ્ભુત અને મહાન ધર્મશાસ્ત્ર જ્ઞાનની સિદ્ધિ માટે શ્રી પાંચપોળ જૈન સંઘ આનંદ તથા ગર્વ અને ધન્યતાની લાગણી અનુભવે છે. આવી સિદ્ધિ વિરલ વ્યક્તિમાં જ હોઈ શકે છે.

અમો નમ્રતાપૂર્વક એમની ભવ્ય સિદ્ધિની નોંધ લઈએ છીએ.

સંક્ષિપ્ત પરિચય :

કચ્છ - વાગડ સમુદાયના આ યુવાન મુનિનો ઇતિહાસ એમના વડવા મહાન આચાર્યો શ્રી જિત-હીર-બુદ્ધિ-તિલક-શાંતિચંદ્ર-કનકપ્રભ સૂરીશ્વરોથી સુશોભિત છે.

એમના માતાપિતાનું નામ શ્રી રઘુનાથભાઈ મોદી તથા પાડબેન મોદી : એમનું મુળ નામ : ગંગદાસભાઈ મોદી ગામ : ભરડાસર, તાલુકો : થરાદ તથા જિલ્લો : બનાસકાંઠા - ઉત્તર ગુજરાત.

: જન્મ દિનાંક :

મહા સુદ પાંચમ, ૨૦૩૫,
વસંતપંચમી.

: મહાસરસ્વતી દિન :

તા. ૨-૨-૧૯૭૯.

: દીક્ષા દિનાંક :

ફાગણ વદ ત્રીજ - ૨૦૪૭, ૩ માર્ચ, ૧૯૯૧.

આજે એમની ઉંમર માત્ર અઢાર વર્ષની છે. બાર વર્ષની બાલ્ય વયે દીક્ષા ગ્રહણ કરી, ઉત્તમ ચારિત્ર પર્યાય પાળે છે. જૈન ધર્મની ચેતના અને જાગૃતિ એમના જીવનમાં ઘબકે છે. જૈનાગમોમાં સ્થિર બુદ્ધિનું સ્વરૂપ દ્રષ્ટિગોચર થાય છે.

આ યુવાન મુનિશ્રી હરિપ્રભવિજયજી વ્યાખ્યાન તથા ધર્મોપદેશ કંઠસ્થ તથા મુખપાઠથી ચતુર્વિધ શ્રી સંઘ સમક્ષ આપે છે, ત્યારે શ્રી સંઘ ભાવવિભોર બની જાય છે. એમનો ધર્મનો અભ્યાસ અદ્ભુત છે. કુલ પીસ્તાલીશ જૈન આગમમાંથી દ્વાદશ આગમ એમને કંઠસ્થ છે.

દર વર્ષે સંવત્સરી મહાપર્વમાં જૈન ધર્મના શ્રી કલ્પસૂત્ર-બારસો ગાથા શ્લોકોને માત્ર એક કલાક પંદર મિનિટમાં વ્યાખ્યાન-વાચના આપતાં આ મુનિને જોવાં, અનુભવવાં એ જીંદગીનો અનેરો લાહવો છે. એઓ પુસ્તક પોથીમાં જોયા વિના જ કંઠસ્થ રીતે મુખપાઠથી શ્રી કલ્પસૂત્રનો મૂળ પાઠ સંભળાવે છે. ધન્ય મુનિવર ધન્ય . . ધન્ય . . ધર્મ -શાસ્ત્રાભ્યાસની યાદી - નોંધ નીચે મુજબ છે.

દ્વાદશ આગમો :

શ્રી નંદિસૂત્ર, શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર, શ્રી સમવાયાંગ સૂત્ર, શ્રી વિપાક સૂત્ર, શ્રી નિશિથ છેદ સૂત્ર, શ્રી વ્યવહાર છેદ સૂત્ર, શ્રી બૃહદ્કલ્પ છેદ સૂત્ર, અનુત્તરોવવાર્ધસંગ આગમ, શ્રી પુષ્પ ચૂલિકા સૂત્ર, શ્રી વન્હિદશાસૂત્ર, શ્રી કપ્પવડિસયા સૂત્ર, શ્રી પુષ્કિયા ઉપાંગ સૂત્ર : કુલ ૧૦૫૮૪ શ્લોક મુખપાઠ - કંઠસ્થ છે.

ઉપરાંત સંસ્કૃત-પ્રાકૃત-અંગ્રેજી-ગુજરાતી-હિન્દી ભાષાઓનું વ્યવહારિક જ્ઞાન છે.

તદ્ઉપરાંત સંગીત, જ્યોતિષ-નવસ્મરણો-જીવવિચાર આદિ પ્રકરણો, તત્ત્વજ્ઞાન, કથા-વાર્તા-ઉપદેશ પ્રાસાદ - વિક્રમ ચરિત્ર. શ્રીપાળ રાજાનો રાસ, ભીમસેન ચરિત્ર, જયાનંદ કેવળી ચરિત્રનો અભ્યાસ છે.

માત્ર પ્રાથમિક શિક્ષણ ધોરણ સાત ભણેલા આ મુનિએ પોતાની સ્મૃતિ - શક્તિના - બુદ્ધિપ્રતિભાના આધારે પોતાના ટૂંકા દીક્ષા પર્યાયના માત્ર છ વર્ષમાં ઉપરોક્ત પ્રગતિ

કરી છે. જે ધન્યવાદ -અનુમોદના તથા વંદનને પાત્ર છે.

અમોશ્રી શાહપુર પાંચપોળ જૈન સંઘ - આપ સર્વેને અત્રે ચાતુર્માસ નિમિત્તે પદારવા માટે ધન્યતા અને કૃતકૃત્યતાની લાગણી અનુભવીએ છીએ. તથા પૂ. મુનિવર શ્રી હરિપ્રભવિજય મ.સા. એમના ધર્મ અભ્યાસ અને ધર્મ કાર્ય સાધનામાં વિશેષ રીતે આગળ પ્રગતિ કરે એવી શ્રી જિન શાસન દેવ પરમાત્મા પ્રતિ પ્રાર્થના કરીએ છીએ. સાથોસાથ પ.પૂ. ગુરુવર્ય શ્રી કીર્તિપ્રભ વિજય મ.સા. નો ખંત તથા પુરુષાર્થ તેમજ શિષ્યો પ્રત્યેની ચીવટ, પ્રેમાળ લાગણી પણ અનુમોદના માંગી લે છે અને પુજનીય છે અને સકળ સંઘ ધન્યતા અનુભવે છે.

શ્રી પાંચપોળ જૈન સંઘના આ વંદના પત્ર તથા અનુમોદના પત્ર દ્વારા સકળ સંઘના નાના-મોટા સૌ ભાવ - વિભોર અર્થ ધન્ય . . . ધન્ય . . . લાગણી અનુભવે છે. આપ ખૂબ ખૂબ આગળ વધો અને જિન -શાસનના એક મહાન દીપક બનો એવી પ્રભુ પ્રત્યે પ્રાર્થના કરે છે.

રૂ. ૨૧,૦૦૦/- શ્રી પાંચપોળ જૈન સંઘ અમદાવાદ તરફથી પુસ્તક પ્રકાશન સહાયમાં આપેલ છે.

દિનાંક ૬, સપ્ટેમ્બર, ૧૯૯૭

ભાદરવા સુદ - ૪, શનિવાર સં. ૨૦૫૩

શ્રી જૈન સંવત્સરી

લી.

શ્રી પાંચપોળ જૈન સંઘ

શાહપુર, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૪

૩ ગણધર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૫ શ્રી સાધુદત્ત યુ.પ્ર.નમઃ
 ૭ શ્રી શ્રીસેન યુ.પ્ર.નમઃ
 ૯ શ્રી પ્રદ્યોતન યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૧ શ્રી ખીમકર્ણ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૩ શ્રી સિંધુસેન યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૫ શ્રી ધર્મકર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૭ શ્રી વિષ્ણુરથ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૯ શ્રી હેમત યુ.પ્ર.નમઃ
 ૨૧ શ્રી વિષ્ટર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૨૩ શ્રી પાદપ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૨૫ શ્રી જીતધર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૨૭ શ્રી પ્રસવ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૨૯ શ્રી સુપ્રસવ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૩૧ શ્રી માઢર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૩૩ શ્રી કલ્પગુરથ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૩૫ શ્રી વકુલ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૩૭ શ્રી વચ્છ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૩૯ શ્રી જીવાનંદ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૪૧ શ્રી અપરાજિત યુ.પ્ર.નમઃ
 ૪૩ શ્રી દેવદત્ત યુ.પ્ર.નમઃ
 ૪૫ શ્રી ભૂતદિત્ર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૪૭ શ્રી શ્રીભદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૪૯ શ્રી ધનદત્ત યુ.પ્ર.નમઃ
 ૫૧ શ્રી શ્રીસંઘ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૫૩ શ્રી ભદ્રિલ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૫૫ શ્રી હલિપ્રિય યુ.પ્ર.નમઃ
 ૫૭ શ્રી આનંદ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૫૯ શ્રી શ્રીભૂષણ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૬૧ શ્રી દેવયશ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૬૩ શ્રી પિંગલ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૬૫ શ્રી કરવીર યુ.પ્ર.નમઃ

૪ શ્રી ગુણસમુદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૬ શ્રી શ્રીરથ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૮ શ્રી ધર્મસેન યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૦ શ્રી જીવરાજ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૨ શ્રી દેધર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૪ શ્રી ગુણાકર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૬ શ્રી સ્વાતિ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૮ શ્રી અખિલ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૨૦ શ્રી કરમાલ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૨૨ શ્રી આત્રદત્ત યુ.પ્ર.નમઃ
 ૨૪ શ્રી સાંડિલ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૨૬ શ્રી મુકુલ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૨૮ શ્રી ગેહરક્ષ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૩૦ શ્રી ગણેશ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૩૨ શ્રી સહકાર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૩૪ શ્રી ક્રિત્પલ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૩૬ શ્રી ચંપક યુ.પ્ર.નમઃ
 ૩૮ શ્રી શ્રીપતિ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૪૦ શ્રી ખેતસિંઘ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૪૨ શ્રી પુષ્પશાલ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૪૪ શ્રી ધરાણ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૪૬ શ્રી જંબુ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૪૮ શ્રી નરચંદ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૫૦ શ્રી ગોવિંદ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૫૨ શ્રી જિનપતિ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૫૪ શ્રી કદંબ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૫૬ શ્રી ઊધોતન યુ.પ્ર.નમઃ
 ૫૮ શ્રી નીલકંઠ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૬૦ શ્રી ધર્મયશ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૬૨ શ્રી સત્યરથ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૬૪ શ્રી કેતક યુ.પ્ર.નમઃ
 ૬૬ શ્રી કોરંટક યુ.પ્ર.નમઃ

૬૭ શ્રી શંખ યુ.પ્ર.નમઃ

૬૮ શ્રી મધાપુત્ર યુ.પ્ર.નમઃ

૭૧ શ્રી શ્રીદેવ યુ.પ્ર.નમઃ

૭૩ શ્રી મુંદર યુ.પ્ર.નમઃ

૭૫ શ્રી દેવચંદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ

૭૭ શ્રી ધવલ યુ.પ્ર.નમઃ

ઈતિ દ્વાદશ ઉદય સંપૂર્ણ.

૬૮ શ્રી શોભન યુ.પ્ર.નમઃ

૭૦ શ્રી ગુણલાભ યુ.પ્ર.નમઃ

૭૨ શ્રી સોમરથ યુ.પ્ર.નમઃ

૭૪ શ્રી જિનચંદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ

૭૬ શ્રી વિદુર યુ.પ્ર.નમઃ

૭૮ શ્રી દ્રઢમિત્ર યુ.પ્ર.નમઃ

શ્રી ત્રયોદશ ઉદયે ૯૪ યુગપ્રધાનો

૧ શ્રી ધમ્મિલ યુ.પ્ર.નમઃ

૩ શ્રી કૃષ્ણરથ યુ.પ્ર.નમઃ

૫ શ્રી શત્રુદમ યુ.પ્ર.નમઃ

૭ શ્રી ત્રિલોચન યુ.પ્ર.નમઃ

૯ શ્રી રામદેવ યુ.પ્ર.નમઃ

૧૧ શ્રી હંસકીર્તિ યુ.પ્ર.નમઃ

૧૩ શ્રી રામભુજ યુ.પ્ર.નમઃ

૧૫ શ્રી નાગદેવ યુ.પ્ર.નમઃ

૧૭ શ્રી સૂરદેવ યુ.પ્ર.નમઃ

૧૯ શ્રી ધર્મસેન યુ.પ્ર.નમઃ

૨૧ શ્રી માણિક યુ.પ્ર.નમઃ

૨૩ શ્રી ગોપાલ યુ.પ્ર.નમઃ

૨૫ શ્રી મણિપ્રભ યુ.પ્ર.નમઃ

૨૭ શ્રી વસુરથ યુ.પ્ર.નમઃ

૨૯ શ્રી હરશેખર યુ.પ્ર.નમઃ

૩૧ શ્રી કુમુદ યુ.પ્ર.નમઃ

૩૩ શ્રી વસુરાજ યુ.પ્ર.નમઃ

૩૫ શ્રી સંવર યુ.પ્ર.નમઃ

૩૭ શ્રી મહાસેન યુ.પ્ર.નમઃ

૩૯ શ્રી કૃતવર્મ યુ.પ્ર.નમઃ

૪૧ શ્રી સુસીમ યુ.પ્ર.નમઃ

૪૩ શ્રી ગજદત્ત યુ.પ્ર.નમઃ

૪૫ શ્રી સુવિધિ યુ.પ્ર.નમઃ

૨ શ્રી સોમદેવ યુ.પ્ર.નમઃ

૪ શ્રી ગજસેન યુ.પ્ર.નમઃ

૬ શ્રી કરવીર યુ.પ્ર.નમઃ

૮ શ્રી રત્નસેન યુ.પ્ર.નમઃ

૧૦ શ્રી ગુણનાથ યુ.પ્ર.નમઃ

૧૨ શ્રી દેવભુજ યુ.પ્ર.નમઃ

૧૪ શ્રી લાભકીર્તિ યુ.પ્ર.નમઃ

૧૬ શ્રી ગુણપાલ યુ.પ્ર.નમઃ

૧૮ શ્રી ધનદેવ યુ.પ્ર.નમઃ

૨૦ શ્રી મનોગુપ્ત યુ.પ્ર.નમઃ

૨૨ શ્રી ગોપદત્ત યુ.પ્ર.નમઃ

૨૪ શ્રી ગણપતિ યુ.પ્ર.નમઃ

૨૬ શ્રી સુમણિ યુ.પ્ર.નમઃ

૨૮ શ્રી પર્વત યુ.પ્ર.નમઃ

૩૦ શ્રી નર્મદત્ત યુ.પ્ર.નમઃ

૩૨ શ્રી હરદત્ત યુ.પ્ર.નમઃ

૩૪ શ્રી સર્વાર્થ યુ.પ્ર.નમઃ

૩૬ શ્રી ધરદત્ત યુ.પ્ર.નમઃ

૩૮ શ્રી સુગ્રીવ યુ.પ્ર.નમઃ

૪૦ શ્રી સિધ્ધાર્થ યુ.પ્ર.નમઃ

૪૨ શ્રી સુજસ યુ.પ્ર.નમઃ

૪૪ શ્રી મકર યુ.પ્ર.નમઃ

૪૬ શ્રી પુષ્પ યુ.પ્ર.નમઃ

૪૭	શ્રી નંદ યુ. પ્ર. નમ.	૪૮	શ્રી બહુલ યુ. પ્ર. નમ.
૪૯	શ્રી સુમિત્ર યુ. પ્ર. નમ.	૫૦	શ્રી ધર્મસીલ યુ. પ્ર. નમ.
૫૧	શ્રી સુનંદ યુ. પ્ર. નમ.	૫૨	શ્રી દિન્ન યુ. પ્ર. નમ.
૫૩	શ્રી મેલ યુ. પ્ર. નમ.	૫૪	શ્રી ગોમુખ યુ. પ્ર. નમ.
૫૫	શ્રી ગંધર્વદત્ત યુ. પ્ર. નમ.	૫૬	શ્રી વરૂણ યુ. પ્ર. નમ.
૫૭	શ્રી સામંત યુ. પ્ર. નમ.	૫૮	શ્રી રૂષભ યુ. પ્ર. નમ.
૫૯	શ્રી આખંડલ યુ. પ્ર. નમ.	૬૦	શ્રી મરકત યુ. પ્ર. નમ.
૬૧	શ્રી નંદિનીસુત યુ. પ્ર. નમ.	૬૨	શ્રી રામસુત યુ. પ્ર. નમ.
૬૩	શ્રી દીર્ઘદંત યુ. પ્ર. નમ.	૬૪	શ્રી ગૂઢરથ યુ. પ્ર. નમ.
૬૫	શ્રી દીર્ઘબાહુ યુ. પ્ર. નમ.	૬૬	શ્રી મહાનાદ યુ. પ્ર. નમ.
૬૭	શ્રી શિવગણ યુ. પ્ર. નમ.	૬૮	શ્રી રત્નપાલ યુ. પ્ર. નમ.
૬૯	શ્રી મેતાર્ય યુ. પ્ર. નમ.	૭૦	શ્રી અચલ યુ. પ્ર. નમ.
૭૧	ધનુભુજ યુ. પ્ર. નમ.	૭૨	શ્રી સુરલાભ યુ. પ્ર. નમ.
૭૩	શ્રી ગુણકીર્તિ યુ. પ્ર. નમ.	૭૪	શ્રી શીલમિત્ર યુ. પ્ર. નમ.
૭૫	શ્રી અચારદત્ત યુ. પ્ર. નમ.	૭૬	શ્રી વાહમિત્ર યુ. પ્ર. નમ.
૭૭	શ્રી કંબલ યુ. પ્ર. નમ.	૭૮	શ્રી શંભુ યુ. પ્ર. નમ.
૭૯	શ્રી ચૈત્રરથ યુ. પ્ર. નમ.	૮૦	શ્રી સરસ(સુરભ) યુ. પ્ર. નમ.
૮૧	શ્રી ભુજંગ યુ. પ્ર. નમ.	૮૨	શ્રી હરિણ યુ. પ્ર. નમ.
૮૩	શ્રી રથાંગ યુ. પ્ર. નમ.	૮૪	શ્રી વિદુમ યુ. પ્ર. નમ.
૮૫	શ્રી નિમ્ન યુ. પ્ર. નમ.	૮૬	શ્રી ચક્રરથ યુ. પ્ર. નમ.
૮૭	શ્રી રસાચાર્ય યુ. પ્ર. નમ.	૮૮	ગેહભૂષણ યુ. પ્ર. નમ.
૮૯	શ્રી શ્વેત યુ. પ્ર. નમ.	૯૦	શ્રી વાયુરથ યુ. પ્ર. નમ.
૯૧	શ્રી મરૂરથ યુ. પ્ર. નમ.	૯૨	શ્રી તપન યુ. પ્ર. નમ.
૯૩	શ્રી કમલ યુ. પ્ર. નમ.	૯૪	શ્રી સંગતિમિત્ર યુ. પ્ર. નમ.

ઈતિ શ્રી ત્રયોદશ ઉદય સંપૂર્ણ :

શ્રી ચતુર્દશ ઉદયે ૧૦૮ યુગપ્રધાનો.

૧	શ્રી વિજયનંદિ યુ. પ્ર. નમ.	૨	શ્રી સૂરનંદિ યુ. પ્ર. નમ.
૩	શ્રી મંડલ યુ. પ્ર. નમ.	૪	શ્રી ગૌરીચાર્ય યુ. પ્ર. નમ.
૫	શ્રી મરૂદત્ત યુ. પ્ર. નમ.	૬	શ્રી શક્રદત્ત યુ. પ્ર. નમ.
૭	શ્રી સુવણ્ણદિવ યુ. પ્ર. નમ.	૮	શ્રી શ્રેયદત્ત યુ. પ્ર. નમ.
૯	શ્રી અભય યુ. પ્ર. નમ. ૧૦	૧૦	શ્રી અશુદ્ર યુ. પ્ર. નમ.

૧૧	શ્રી રામાચાર્ય યુ.પ્ર.નમઃ	૧૨	શ્રી વાહક યુ.પ્ર.નમઃ
૧૩	શ્રી ઓઘાચાર્ય યુ.પ્ર.નમઃ	૧૪	શ્રી છાગરથ યુ.પ્ર.નમઃ
૧૫	અંબદેવ યુ.પ્ર.નમઃ	૧૬	શ્રી સુભૂમ (સુલભ) યુ.પ્ર.નમઃ
૧૭	શ્રી મેઘનાગ યુ.પ્ર.નમઃ	૧૮	ધનદેવ યુ.પ્ર.નમઃ
૧૯	શ્રી માનદેવ યુ.પ્ર.નમઃ	૨૦	શ્રી જલવીર્ય યુ.પ્ર.નમ
૨૧	વજ્રરથ યુ.પ્ર.નમ.	૨૨	શ્રી નલાચાર્ય યુ.પ્ર.નમ.
૨૩	શ્રી સૌભાગ્ય યુ.પ્ર.નમ.	૨૪	શ્રી કરિદત્ત યુ.પ્ર.નમ.
૨૫	શ્રી હર્ષદેવ યુ.પ્ર.નમ.	૨૬	શ્રી હેમરથ યુ.પ્ર.નમ.
૨૭	શ્રી ધુવરથ યુ.પ્ર.નમ.	૨૮	શ્રી વાર્ણદત્ત યુ.પ્ર.નમ.
૨૯	શ્રી કુંડુભ યુ.પ્ર.નમ.	૩૦	શ્રી દાન યુ.પ્ર.નમ.
૩૧	શ્રી માનતુંગ યુ.પ્ર.નમ.	૩૨	શ્રી પન્નાચાર્ય યુ.પ્ર.નમ.
૩૩	શ્રી કુંતલ યુ.પ્ર.નમ.	૩૪	શ્રી ચંદ્રયશ યુ.પ્ર.નમ.
૩૫	શ્રી વેલાચાર્ય યુ.પ્ર.નમ	૩૬	શ્રી ઈન્દ્ર યુ.પ્ર.નમ.
૩૭	શ્રી વૃષભ યુ.પ્ર.નમ	૩૮	શ્રી બજ (બલ) યુ.પ્ર.નમ.
૩૯	શ્રી શીતલ યુ.પ્ર.નમ	૪૦	શ્રી શીલાંક (ગ) યુ.પ્ર.નમ.
૪૧	શ્રી ધન યુ.પ્ર.નમ	૪૨	શ્રી ધર્માદિત્ય યુ.પ્ર.નમ.
૪૩	શ્રી સત્ર યુ.પ્ર.નમ	૪૪	શ્રી કુશલ યુ.પ્ર.નમ.
૪૫	શ્રી વિષ્ટર યુ.પ્ર.નમ	૪૬	શ્રી નકુલ યુ.પ્ર.નમ.
૪૭	શ્રી દ્રોણ યુ.પ્ર.નમ	૪૮	શ્રી વિજયરથ યુ.પ્ર.નમ.
૪૯	શ્રી જયંત યુ.પ્ર.નમ	૫૦	શ્રી માનસિંઘ યુ.પ્ર.નમ.
૫૧	શ્રી ધનરથ યુ.પ્ર.નમ	૫૨	શ્રી બલદત્ત યુ.પ્ર.નમ.
૫૩	શ્રી મહીદત્ત યુ.પ્ર.નમ	૫૪	શ્રી મદન યુ.પ્ર.નમ.
૫૫	શ્રી ચિત્રક યુ.પ્ર.નમ	૫૬	શ્રી પ્રિયંકર યુ.પ્ર.નમ.
૫૭	શ્રી સમરથ યુ.પ્ર.નમ	૫૮	શ્રી પાશક યુ.પ્ર.નમ.
૫૯	શ્રી સારંગ યુ.પ્ર.નમ	૬૦	શ્રી કુંજર યુ.પ્ર.નમ.
૬૧	શ્રી ચંદ્ર યુ.પ્ર.નમ	૬૨	શ્રી કરણ યુ.પ્ર.નમ.
૬૩	શ્રી પુંડરિક યુ.પ્ર.નમ	૬૪	શ્રી ભૂતદેવ યુ.પ્ર.નમ.
૬૫	શ્રી નરપતિ યુ.પ્ર.નમ	૬૬	શ્રી નં નિસુત યુ.પ્ર.નમ.
૬૭	શ્રી ધર્મઘોષ યુ.પ્ર.નમ	૬૮	શ્રી દેવેન્દ્ર યુ.પ્ર.નમ.
૬૯	કુંડરિક યુ.પ્ર.નમ	૭૦	શ્રી ગણપતિ યુ.પ્ર.નમ.
૭૧	શ્રી રવિસ્વામિ યુ.પ્ર.નમ	૭૨	શ્રી અગડરથ યુ.પ્ર.નમ.
૭૩	શ્રી ધનસ્વામિ યુ.પ્ર.નમ	૭૪	શ્રી વિમલચંદ્ર યુ.પ્ર.નમ.

૭૫ શ્રી ધર્મચંદ્ર યુ. પ્ર. નમ.
 ૭૭ શ્રી કોશલસ્વામિ યુ. પ્ર. નમ.
 ૭૮ શ્રી કાંતાર યુ. પ્ર. નમ.
 ૮૧ શ્રી ખંદગ યુ. પ્ર. નમ.
 ૮૩ શ્રી અવંતિસેન યુ. પ્ર. નમ.
 ૮૫ શ્રી સ્કંદાચાર્ય યુ. પ્ર. નમ.
 ૮૭ શ્રી રેવતિપુત્ર યુ. પ્ર. નમ.
 ૮૮ શ્રી અતિમુક્ત યુ. પ્ર. નમ.
 ૮૯ શ્રી મેતાર્ય યુ. પ્ર. નમ.
 ૯૩ શ્રી નંદિષેણ યુ. પ્ર. નમ.
 ૯૫ શ્રી પોટ્ઠિલ યુ. પ્ર. નમ.
 ૯૭ શ્રી ચંદ્રાનન યુ. પ્ર. નમ.
 ૯૮ શ્રી શાલ યુ. પ્ર. નમ.
 ૧૦૧ શ્રી યશોરથ યુ. પ્ર. નમ.
 ૧૦૩ શ્રી સેનરથ યુ. પ્ર. નમ.
 ૧૦૫ શ્રી નાગચંદ્ર યુ. પ્ર. નમ.
 ૧૦૭ શ્રી આર્યગિરિ યુ. પ્ર. નમ.

ઈતિ શ્રી ચતુર્દશ ઉદય સંપૂર્ણ .

શ્રી પંચદશ ઉદયે ૧૦૩ યુગપ્રધાનો

૧ શ્રી સુમંગલ યુ. પ્ર. નમ.
 ૩ શ્રી શબ યુ. પ્ર. નમ.
 ૫ શ્રી પ્રભવ યુ. પ્ર. નમ.
 ૭ શ્રી દઢપ્રતિજ્ઞ યુ. પ્ર. નમ.
 ૮ શ્રી તોસલ યુ. પ્ર. નમ.
 ૧૧ શ્રી મદનસખા યુ. પ્ર. નમ.
 ૧૩ શ્રી સુરદત્ત યુ. પ્ર. નમ.
 ૧૫ શ્રી ધનકંઠ યુ. પ્ર. નમ.
 ૧૭ શ્રી નંદન યુ. પ્ર. નમ.
 ૧૮ શ્રી રૂષિદત્ત યુ. પ્ર. નમ.
 ૨૧ શ્રી જ્યેષ્ઠાનંદ યુ. પ્ર. નમ.
 ૨૩ શ્રી પ્રભારથ યુ. પ્ર. નમ.

૭૬ શ્રી દત્તસ્વામિ યુ. પ્ર. નમ.
 ૭૮ શ્રી પ્રિયંગુ યુ. પ્ર. નમ.
 ૮૦ શ્રી ધર્મદત્ત યુ. પ્ર. નમ.
 ૮૨ શ્રી સહસ્રમલ યુ. પ્ર. નમ.
 ૮૪ શ્રી સમુદ્રપાલ યુ. પ્ર. નમ.
 ૮૬ શ્રી સુદર્શન યુ. પ્ર. નમ.
 ૮૮ શ્રી શ્રીયક યુ. પ્ર. નમ.
 ૯૦ શ્રી નાગચંદ્ર યુ. પ્ર. નમ.
 ૯૨ શ્રી ધનદેવ યુ. પ્ર. નમ.
 ૯૪ શ્રી કૃતપુણ્ય યુ. પ્ર. નમ.
 ૯૬ શ્રી સૂરદત્ત યુ. પ્ર. નમ.
 ૯૮ શ્રી ધર્મધર યુ. પ્ર. નમ.
 ૧૦૦ શ્રી ભદ્રાચાર્ય યુ. પ્ર. નમ.
 ૧૦૨ શ્રી વક્રરથ (વન્સ) યુ. પ્ર. નમ.
 ૧૦૪ શ્રી એલાપુત્ર યુ. પ્ર. નમ.
 ૧૦૬ શ્રી ચિત્રદત્ત યુ. પ્ર. નમ.
 ૧૦૮ શ્રી શ્રીધર યુ. પ્ર. નમ.

૨ શ્રી ઊદયન યુ. પ્ર. નમ.
 ૪ શ્રી મૂલદત્ત યુ. પ્ર. નમ.
 ૬ શ્રી આદ્રદત્ત યુ. પ્ર. નમ.
 ૮ શ્રી સુલસ યુ. પ્ર. નમ.
 ૧૦ શ્રી મનોરમ યુ. પ્ર. નમ.
 ૧૨ શ્રી દમિતારિ યુ. પ્ર. નમ.
 ૧૪ શ્રી ભૂતરથ યુ. પ્ર. નમ.
 ૧૬ શ્રી વિષ્ણુરથ યુ. પ્ર. નમ.
 ૧૮ શ્રી સુભદ્ર યુ. પ્ર. નમ.
 ૨૦ શ્રી અંજનસેન યુ. પ્ર. નમ.
 ૨૨ શ્રી મૃગાનંદન યુ. પ્ર. નમ.
 ૨૪ શ્રી ચિત્રદત્ત યુ. પ્ર. નમ.

૨૫	શ્રી કલાનંદ યુ. પ્ર. નમ.	૨૬	શ્રી પુષ્પસુત યુ. પ્ર. નમ.
૨૭	શ્રી સુસીમ યુ. પ્ર. નમ.	૨૮	શ્રી રૂપી યુ. પ્ર. નમ.
૨૯	શ્રી કૃષ્ણરૂપિ (રૂપ) યુ. પ્ર. નમ.	૩૦	શ્રી માણિભદ્ર યુ. પ્ર. નમ.
૩૧	શ્રી દેવભા યુ. પ્ર. નમ.	૩૨	શ્રી શ્રીભદ્રા યુ. પ્ર. નમ.
૩૩	શ્રી રામનંદન યુ. પ્ર. નમ.	૩૪	શ્રી દશરથ યુ. પ્ર. નમ.
૩૫	શ્રી સૂરપાલ યુ. પ્ર. નમ.	૩૬	શ્રી માઢર યુ. પ્ર. નમ.
૩૭	શ્રી સંભૂતિ યુ. પ્ર. નમ.	૩૮	શ્રી મંગુ યુ. પ્ર. નમ.
૩૯	શ્રી ખંદગ યુ. પ્ર. નમ.	૪૦	શ્રી યુગંધર યુ. પ્ર. નમ.
૪૧	શ્રી શ્રીપતિ યુ. પ્ર. નમ.	૪૨	શ્રી મહાજશ યુ. પ્ર. નમ.
૪૩	શ્રી મહચંદ યુ. પ્ર. નમ.	૪૪	શ્રી કૌશક યુ. પ્ર. નમ.
૪૫	શ્રી વિમલ યુ. પ્ર. નમ.	૪૬	શ્રી જયંત યુ. પ્ર. નમ.
૪૭	શ્રી મહાબલ યુ. પ્ર. નમ.	૪૮	શ્રી સોવીર યુ. પ્ર. નમ.
૪૯	શ્રી શંખ યુ. પ્ર. નમ.	૫૦	શ્રી કાસીપુત્ર (કાશી) યુ. પ્ર. નમ.
૫૧	શ્રી કૃષ્ણાલ યુ. પ્ર. નમ.	૫૨	શ્રી અંગરથ યુ. પ્ર. નમ.
૫૩	શ્રી ચંદ્રચંદ યુ. પ્ર. નમ.	૫૪	શ્રી અદીન યુ. પ્ર. નમ.
૫૫	શ્રી કુસદત્ત યુ. પ્ર. નમ.	૫૬	શ્રી તેતલાચાર્ય યુ. પ્ર. નમ.
૫૭	શ્રી સુમિત્ર યુ. પ્ર. નમ.	૫૮	શ્રી મુગઢ યુ. પ્ર. નમ.
૫૯	શ્રી ધર્મરૂચિ યુ. પ્ર. નમ.	૬૦	શ્રી સેલગ યુ. પ્ર. નમ.
૬૧	શ્રી પરમાનંદ યુ. પ્ર. નમ.	૬૨	શ્રી યાદવ યુ. પ્ર. નમ.
૬૩	શ્રી અક્ષોભ યુ. પ્ર. નમ.	૬૪	શ્રી અમરચંદ (અભી) યુ. પ્ર. નમ.
૬૫	શ્રી નરરથ યુ. પ્ર. નમ.	૬૬	શ્રી સુરચંદ યુ. પ્ર. નમ.
૬૭	શ્રી ધરણ યુ. પ્ર. નમ.	૬૮	શ્રી પૂર્ણ યુ. પ્ર. નમ.
૬૯	શ્રી આનંદ યુ. પ્ર. નમ.	૭૦	શ્રી ધર્માણંદાનંદ યુ. પ્ર. નમ.
૭૧	શ્રી અજીત યુ. પ્ર. નમ.	૭૨	શ્રી સાનાપુત્ર યુ. પ્ર. નમ.
૭૩	શ્રી શામદત્ત યુ. પ્ર. નમ.	૭૪	શ્રી મોરારિ યુ. પ્ર. નમ.
૭૫	શ્રી માધ યુ. પ્ર. નમ.	૭૬	શ્રી ગુણકીર્તિ યુ. પ્ર. નમ.
૭૭	શ્રી ધર્મમિત્ર યુ. પ્ર. નમ.	૭૮	શ્રી ધનમિત્ર યુ. પ્ર. નમ.
૭૯	શ્રી શત્રુદમ યુ. પ્ર. નમ.	૮૦	શ્રી ધરણ યુ. પ્ર. નમ.
૮૧	શ્રી હલ્લ યુ. પ્ર. નમ.	૮૨	શ્રી વણિક યુ. પ્ર. નમ.
૮૩	શ્રી નંદન યુ. પ્ર. નમ.	૮૪	શ્રી જયવંત યુ. પ્ર. નમ.
૮૫	શ્રી દારૂક યુ. પ્ર. નમ.	૮૬	શ્રી જસવંત યુ. પ્ર. નમ.
૮૭	શ્રી વૈદર્ભ યુ. પ્ર. નમ.	૮૮	શ્રી સમુદ્ર યુ. પ્ર. નમ.

૮૯ શ્રી વિજય યુ. પ્ર. નમઃ
 ૯૧ શ્રી જલિદિન્ન (દત્ત) યુ. પ્ર. નમઃ
 ૯૩ શ્રી મૂલદેવ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૯૫ શ્રી સુસ્થિત યુ. પ્ર. નમઃ
 ૯૭ શ્રી કાશ્યપ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૯૯ શ્રી સૂરદિન્ન યુ. પ્ર. નમઃ
 ૧૦૧ શ્રી નરદિન્ન યુ. પ્ર. નમઃ
 ૧૦૩ શ્રી માગધ યુ. પ્ર. નમઃ

૯૦ શ્રી શિવ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૯૨ શ્રી મયાલ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૯૪ શ્રી વર્ધમાન યુ. પ્ર. નમઃ
 ૯૬ શ્રી અર્જુન યુ. પ્ર. નમઃ
 ૯૮ શ્રી ખેમ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૧૦૦ શ્રી હેમદિન્ન યુ. પ્ર. નમઃ
 ૧૦૨ શ્રી અતિબલ યુ. પ્ર. નમઃ
 ઈતિ પંચદશ ઉદય સંપૂર્ણ :

શ્રી ધોડપ ઉદયે ૧૦૭ યુગપ્રધાનો

૧ શ્રી ધર્મસંઘ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૩ શ્રી શ્રીદેવ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૫ શ્રી શંકર યુ. પ્ર. નમઃ
 ૭ શ્રી અનિરુદ્ધ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૯ શ્રી બલરથ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૧૧ શ્રી કેલાસ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૧૩ શ્રી હરિ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૧૫ શ્રી વીરદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ ૧૬
 ૧૭ શ્રી બલમિત્ર યુ. પ્ર. નમઃ
 ૧૯ શ્રી પ્રતિષ્ઠિત યુ. પ્ર. નમઃ
 ૨૧ શ્રી પ્રિયસેન યુ. પ્ર. નમઃ
 ૨૩ શ્રી દિર્ઘદંત યુ. પ્ર. નમઃ
 ૨૫ શ્રી નષ્ટદેવ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૨૭ શ્રી ચંદ્રગુપ્ત યુ. પ્ર. નમઃ
 ૨૯ શ્રી દીર્ઘ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૩૧ શ્રી જિનરથ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૩૩ શ્રી ધુમસેન યુ. પ્ર. નમઃ
 ૩૫ શ્રી સુજાત યુ. પ્ર. નમઃ
 ૩૭ શ્રી ધનપતિ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૩૯ શ્રી ઈન્દ્રદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ
 ૪૧ શ્રી બ્રહ્મરથ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૪૩ શ્રી જગન્નાથ યુ. પ્ર. નમઃ

૨ શ્રી પ્રાગુદેવ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૪ શ્રી નીલકંઠ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૬ શ્રી સત્યસંધિ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૮ શ્રી પુરુષસેન યુ. પ્ર. નમઃ
 ૧૦ શ્રી મૂળરથ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૧૨ શ્રી સ્વામિ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૧૪ શ્રી ચંદન યુ. પ્ર. નમઃ
 ૧૬ શ્રી પાલગ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૧૮ શ્રી પૂરણ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૨૦ શ્રી નદુતાર યુ. પ્ર. નમઃ
 ૨૨ શ્રી મહાસેન યુ. પ્ર. નમઃ
 ૨૪ શ્રી લષ્ટરથ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૨૬ શ્રી પેદાલ યુ. પ્ર. નમઃ
 ૨૮ શ્રી વરદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ
 ૩૦ દીર્ઘસેન યુ. પ્ર. નમઃ
 ૩૨ શ્રી ધુમદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ
 ૩૪ શ્રી સુનક્ષત્ર યુ. પ્ર. નમઃ
 ૩૬ શ્રી જિનદાસસુત યુ. પ્ર. નમઃ
 ૩૮ શ્રી સુરદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ
 ૪૦ શ્રી મહચંદ્ર યુ. પ્ર. નમઃ
 ૪૨ શ્રી રક્ષિત યુ. પ્ર. નમઃ
 ૪૪ શ્રી નિગતા યુ. પ્ર. નમઃ

૪૫	શ્રી ભુગુપતિ યુ. પ્ર. નમઃ	૪૬	શ્રી સંયત યુ. પ્ર. નમઃ
૪૭	શ્રી ચરૂ યુ. પ્ર. નમઃ	૪૮	શ્રી ચતુર યુ. પ્ર. નમઃ
૪૯	શ્રી હરિષેણ યુ. પ્ર. નમઃ	૫૦	શ્રી સાગર યુ. પ્ર. નમઃ
૫૧	શ્રી કુલપતિ યુ. પ્ર. નમઃ	૫૨	શ્રી સહદેવ યુ. પ્ર. નમઃ
૫૩	શ્રી સોમદેવ યુ. પ્ર. નમઃ	૫૪	શ્રી ક્ષીદેવ યુ. પ્ર. નમઃ
૫૫	શ્રી રઘુનાથ યુ. પ્ર. નમઃ	૫૬	શ્રી સમપાલ યુ. પ્ર. નમઃ
૫૭	શ્રી રામચંદ્ર યુ. પ્ર. નમઃ	૫૮	શ્રી કીર્તિવીર્ય યુ. પ્ર. નમઃ
૫૯	શ્રી ભીમચંદ્ર યુ. પ્ર. નમઃ	૬૦	શ્રી દેવચંદ્ર યુ. પ્ર. નમઃ
૬૧	શ્રી કુળ્લ યુ. પ્ર. નમઃ	૬૨	શ્રી અનિકાસુત યુ. પ્ર. નમઃ
૬૩	શ્રી દમતારિ યુ. પ્ર. નમઃ	૬૪	શ્રી કુલરથ યુ. પ્ર. નમઃ
૬૫	શ્રી નાગરથ યુ. પ્ર. નમઃ	૬૬	શ્રી સમુદ્ર યુ. પ્ર. નમઃ
૬૭	શ્રી જયધોષ યુ. પ્ર. નમઃ	૬૮	શ્રી વિજયધોષ યુ. પ્ર. નમઃ
૬૯	શ્રી દ્વિજસુત યુ. પ્ર. નમઃ	૭૦	શ્રી અભિનંદન યુ. પ્ર. નમઃ
૭૧	શ્રી નંદાસુત યુ. પ્ર. નમઃ	૭૨	શ્રી નાગપુત્ર યુ. પ્ર. નમઃ
૭૩	શ્રી ભૂપતિ યુ. પ્ર. નમઃ	૭૪	શ્રી હંક યુ. પ્ર. નમઃ
૭૫	શ્રી ગૃહભૂષણ યુ. પ્ર. નમઃ	૭૬	શ્રી તારક યુ. પ્ર. નમઃ
૭૭	શ્રી મંગલ યુ. પ્ર. નમઃ	૭૮	શ્રી અચલ યુ. પ્ર. નમઃ
૭૯	શ્રી અંગપતિ યુ. પ્ર. નમઃ	૮૦	માયુર યુ. પ્ર. નમઃ
૮૧	શ્રી માસુરિધવ યુ. પ્ર. નમઃ	૮૨	શ્રી કરદત્ત યુ. પ્ર. નમઃ
૮૩	શ્રી નમિ યુ. પ્ર. નમઃ	૮૪	શ્રી ગૃહપતિ યુ. પ્ર. નમઃ
૮૫	શ્રી કુલવર્ધન યુ. પ્ર. નમઃ	૮૬	શ્રી સમુદ્રપાલ યુ. પ્ર. નમઃ
૮૭	શ્રી ગુણશેખર યુ. પ્ર. નમઃ	૮૮	શ્રી વૃહદ્રથ યુ. પ્ર. નમઃ
૮૯	શ્રી ધર્મસુત યુ. પ્ર. નમઃ	૯૦	શ્રી અજ્ઞરથ યુ. પ્ર. નમઃ
૯૧	શ્રી આર્યધોષ યુ. પ્ર. નમઃ	૯૨	શ્રી આર્યભાગ યુ. પ્ર. નમઃ
૯૩	શ્રી શાલિ યુ. પ્ર. નમઃ	૯૪	શ્રી આર્યદિત્ર યુ. પ્ર. નમઃ
૯૫	શ્રી સિંહગિરિ યુ. પ્ર. નમઃ	૯૬	શ્રી યજ્ઞદિત્ર યુ. પ્ર. નમઃ
૯૭	શ્રી વિજય યુ. પ્ર. નમઃ	૯૮	શ્રી ધન યુ. પ્ર. નમઃ
૯૯	શ્રી સિંહસેન યુ. પ્ર. નમઃ	૧૦૦	શ્રી ચારૂપ યુ. પ્ર. નમઃ
૧૦૧	શ્રી ધર્મદિન્ન યુ. પ્ર. નમઃ	૧૦૨	શ્રી વજ્રનાભ યુ. પ્ર. નમઃ
૧૦૩	શ્રી ગુણભૂષણ યુ. પ્ર. નમઃ	૧૦૪	શ્રી ચમર યુ. પ્ર. નમઃ
૧૦૫	શ્રી સુર યુ. પ્ર. નમઃ	૧૦૬	શ્રી મધૂરથ યુ. પ્ર. નમઃ
૧૦૭	શ્રી સમર યુ. પ્ર. નમઃ	ઈતિ શ્રી ષોડશ ઉદય સંપૂર્ણઃ	

શ્રી સપ્તદશ ઉદયે ૧૦૪ યુગપ્રધાનો

૧	શ્રી જયદેવ યુ.પ્ર.નમઃ	૨	શ્રી સૂરદેવ યુ.પ્ર.નમઃ
૩	શ્રી ધવકર્મ (ધર્મ) યુ.પ્ર.નમઃ	૪	શ્રી પત્રમલ્લ યુ.પ્ર.નમઃ
૫	શ્રી શામ યુ.પ્ર.નમઃ	૬	શ્રી રામ યુ.પ્ર.નમઃ
૭	શ્રી રમ્યક યુ.પ્ર.નમઃ	૮	શ્રી કર્ણાટ યુ.પ્ર.નમઃ
૯	શ્રી નરકાંત યુ.પ્ર.નમઃ	૧૦	શ્રી ધનકાંત યુ.પ્ર.નમઃ
૧૧	શ્રી નીલવંત યુ.પ્ર.નમઃ	૧૨	શ્રી રૂપી (રૂકમી) યુ.પ્ર.નમઃ
૧૩	શ્રી કીર યુ.પ્ર.નમઃ	૧૪	શ્રી કંબોજ યુ.પ્ર.નમઃ
૧૫	શ્રી કુરુ યુ.પ્ર.નમઃ	૧૬	શ્રી કામ યુ.પ્ર.નમઃ
૧૭	શ્રી કુકાર્ણ યુ.પ્ર.નમઃ	૧૮	શ્રી કરકંઠ યુ.પ્ર.નમઃ
૧૯	શ્રી ગોડ યુ.પ્ર.નમઃ	૨૦	શ્રી જલંધર યુ.પ્ર.નમઃ
૨૧	શ્રી ડાહલ યુ.પ્ર.નમઃ	૨૨	શ્રી તુંગ યુ.પ્ર.નમઃ
૨૩	શ્રી દશાર્ણ યુ.પ્ર.નમઃ	૨૪	શ્રી દંડકીર્તિ યુ.પ્ર.નમઃ
૨૫	શ્રી દેવસેન યુ.પ્ર.નમઃ	૨૬	શ્રી પંચાલ યુ.પ્ર.નમઃ
૨૭	શ્રી પુંડરીક યુ.પ્ર.નમઃ	૨૮	શ્રી અંબીદ યુ.પ્ર.નમઃ
૨૯	શ્રી બ્રહ્મોત્તર યુ.પ્ર.નમઃ	૩૦	શ્રી બંભીરાચાર્ય યુ.પ્ર.નમઃ
૩૧	શ્રી લાટ યુ.પ્ર.નમઃ	૩૨	શ્રી બ્રહ્માવર્ત યુ.પ્ર.નમઃ
૩૩	શ્રી વાહક યુ.પ્ર.નમઃ	૩૪	શ્રી વાલ્હીક યુ.પ્ર.નમઃ
૩૫	શ્રી વેલ્લ યુ.પ્ર.નમઃ	૩૬	શ્રી સિંહલ યુ.પ્ર.નમઃ
૩૭	શ્રી શક યુ.પ્ર.નમઃ	૩૮	શ્રી સૌવીરાચાર્ય યુ.પ્ર.નમઃ
૩૯	શ્રી હંસ યુ.પ્ર.નમઃ	૪૦	શ્રી સુરાટ્ટ યુ.પ્ર.નમઃ
૪૧	શ્રી ભોટ યુ.પ્ર.નમઃ	૪૨	શ્રી ચંદન યુ.પ્ર.નમઃ
૪૩	શ્રી બકુલ યુ.પ્ર.નમઃ	૪૪	શ્રી જંબુ યુ.પ્ર.નમઃ
૪૫	શ્રી કાર્ણવીર યુ.પ્ર.નમઃ	૪૬	શ્રી કદંબ યુ.પ્ર.નમઃ
૪૭	શ્રી ધર્મરથ યુ.પ્ર.નમઃ	૪૮	શ્રી દેવસેન યુ.પ્ર.નમઃ
૪૯	શ્રી અંકુલ્લ યુ.પ્ર.નમઃ	૫૦	શ્રી મંદાર યુ.પ્ર.નમઃ
૫૧	શ્રી વરાણ યુ.પ્ર.નમઃ	૫૨	શ્રી ધવલ યુ.પ્ર.નમઃ
૫૩	શ્રી ઊંબર યુ.પ્ર.નમઃ	૫૪	શ્રી ધનમિત્ર યુ.પ્ર.નમઃ
૫૫	શ્રી શિવમિત્ર યુ.પ્ર.નમઃ	૫૬	શ્રી પદ્મ યુ.પ્ર.નમઃ
૫૭	શ્રી પદ્મ યુ.પ્ર.નમઃ	૫૮	શ્રી અશ્વસેન યુ.પ્ર.નમઃ
૫૯	શ્રી શંખનાભ યુ.પ્ર.નમઃ	૬૦	શ્રી કંસનાભ યુ.પ્ર.નમઃ

૬૧	શ્રી નીલ યુ.પ્ર.નમઃ	૬૨	શ્રી માણવ યુ.પ્ર.નમઃ
૬૩	શ્રી અરુણ યુ.પ્ર.નમઃ	૬૪	શ્રી સ્વસ્તિક યુ.પ્ર.નમઃ
૬૫	શ્રી પ્રલંબ યુ.પ્ર.નમઃ	૬૬	શ્રી લોકજંઘ યુ.પ્ર.નમઃ
૬૭	શ્રી સુગ્રીવ યુ.પ્ર.નમઃ	૬૮	શ્રી ક્ષેમંકર યુ.પ્ર.નમઃ
૬૯	શ્રી પ્રભંકર યુ.પ્ર.નમઃ	૭૦	શ્રી વીતશોક યુ.પ્ર.નમઃ
૭૧	શ્રી પુષ્પ યુ.પ્ર.નમઃ	૭૨	શ્રી ભાવદેવ યુ.પ્ર.નમઃ
૭૩	શ્રી સુદામ યુ.પ્ર.નમઃ	૭૪	શ્રી સંગમ યુ.પ્ર.નમઃ
૭૫	શ્રી સુમુખ યુ.પ્ર.નમઃ	૭૬	શ્રી સૂરદેવ યુ.પ્ર.નમઃ
૭૭	શ્રી સર્વાનુભૂતિ યુ.પ્ર.નમઃ	૭૮	શ્રી દેવસુત યુ.પ્ર.નમઃ
૭૯	શ્રી ધનમિત્ર યુ.પ્ર.નમઃ	૮૦	શ્રી ઊદિલ યુ.પ્ર.નમઃ
૮૧	શ્રી શતકીર્તિ યુ.પ્ર.નમઃ	૮૨	શ્રી સુવૃત્ત (સુવ્રત) યુ.પ્ર.નમઃ
૮૩	શ્રી ક્ષમાધર યુ.પ્ર.નમઃ	૮૪	શ્રી ક્ષમાપતિ યુ.પ્ર.નમઃ
૮૫	શ્રી સૌમ્ય યુ.પ્ર.નમઃ	૮૬	શ્રી સુહિત યુ.પ્ર.નમઃ
૮૭	શ્રી નિર્મમ યુ.પ્ર.નમઃ	૮૮	શ્રી ચિત્રગુપ્ત યુ.પ્ર.નમઃ
૮૯	શ્રી સમાધિ યુ.પ્ર.નમઃ	૯૦	શ્રી ગુણદેવ યુ.પ્ર.નમઃ
૯૧	શ્રી વસુદેવ (વસ્તુ) યુ.પ્ર.નમઃ	૯૨	શ્રી નાગકેતુ યુ.પ્ર.નમઃ
૯૩	શ્રી ગુણચંદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ	૯૪	શ્રી દેવકેતુ યુ.પ્ર.નમઃ
૯૫	શ્રી ધર્મચંદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ	૯૬	શ્રી શ્રીદેવ યુ.પ્ર.નમઃ
૯૭	શ્રી શુભંકર યુ.પ્ર.નમઃ	૯૮	શ્રી આર્યસંભૂતિ યુ.પ્ર.નમઃ
૯૯	શ્રી યશોભદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ	૧૦૦	શ્રી ભદ્રગુપ્ત યુ.પ્ર.નમઃ
૧૦૧	શ્રી કુણાસ યુ.પ્ર.નમઃ	૧૦૨	શ્રી હરિભદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ
૧૦૩	શ્રી હરિગુપ્ત યુ.પ્ર.નમઃ	૧૦૪	શ્રી રેવતીમિત્ર યુ.પ્ર.નમઃ

ઇતિ સપ્તદશ ઉદય સંપૂર્ણ.

શ્રી અષ્ટાદશ ઉદયે ૧૧૫ યુગપ્રધાનો.

૧	શ્રી સુરદિલ યુ.પ્ર.નમઃ	૨	શ્રી શિવદિન્ન યુ.પ્ર.નમઃ
૩	શ્રી શુભકાંત યુ.પ્ર.નમઃ	૪	શ્રી ગુણવીર્ય યુ.પ્ર.નમઃ
૫	શ્રી ધનવીર્ય યુ.પ્ર.નમઃ	૬	શ્રી લાલચંદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ
૭	શ્રી શ્રીચંદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ	૮	શ્રી ગુણદત્ત યુ.પ્ર.નમઃ
૯	શ્રી ધર્મમિત્ર યુ.પ્ર.નમઃ	૧૦	શ્રી આર્યદત્ત યુ.પ્ર.નમઃ
૧૧	શ્રી આર્યશામ યુ.પ્ર.નમઃ	૧૨	શ્રી આર્યરથ યુ.પ્ર.નમઃ
૧૩	શ્રી મેધંકર યુ.પ્ર.નમઃ	૧૪	શ્રી સુમેધ યુ.પ્ર.નમઃ

१५	श्री शुभदिन्यु.प्र.नमः	१६	श्री आनंद यु.प्र.नमः
१७	श्री विचित्र यु.प्र.नमः	१८	श्री वसमित्र (वत्स) यु.प्र.नमः
१९	श्री वारिषेण यु.प्र.नमः	२०	श्री सुवर्ण यु.प्र.नमः
२१	नंदरथ यु.प्र.नमः	२२	श्री नागरथ यु.प्र.नमः
२३	श्री विजयरथ यु.प्र.नमः	२४	श्री नंदोत्तर यु.प्र.नमः
२५	श्री यशोधर यु.प्र.नमः	२६	श्री नंदिवर्धन यु.प्र.नमः
२७	अपराजित यु.प्र.नमः	२८	श्री सुराज्यदेव यु.प्र.नमः
२९	श्री मितकेश यु.प्र.नमः	३०	श्री पुंडरीक यु.प्र.नमः
३१	श्री सर्वप्रभ यु.प्र.नमः	३२	श्री गुणप्रभ यु.प्र.नमः
३३	श्रीदिवप्रभ यु.प्र.नमः	३४	श्री वाङ्मय यु.प्र.नमः
३५	श्री भोगदत्त यु.प्र.नमः	३६	श्री पुष्पमाल (पुष्प) यु.प्र.नमः
३७	श्री भोगमाल यु.प्र.नमः	३८	श्री मेघमाल यु.प्र.नमः
३९	श्री भलाखक यु.प्र.नमः	४०	श्री लक्ष्मीरथ यु.प्र.नमः
४१	श्री वसुधर यु.प्र.नमः	४२	श्री दधिपाल यु.प्र.नमः
४३	श्री निकुंज (निकुंज) यु.प्र.नमः	४४	श्री वराह यु.प्र.नमः
४५	श्री वामन यु.प्र.नमः	४६	श्री सुप्रभ यु.प्र.नमः
४७	श्री अजित यु.प्र.नमः	४८	श्री श्रीदत्त यु.प्र.नमः
४९	श्री विमल यु.प्र.नमः	५०	श्री अरिष्ट यु.प्र.नमः
५१	श्री विश्वकर्म यु.प्र.नमः	५२	श्री सुग्राम (सुत्राम) यु.प्र.नमः
५३	श्री महाप्रभ यु.प्र.नमः		श्री श्रीगर्भ यु.प्र.नमः
५५	श्री विपुल यु.प्र.नमः	५६	श्री वज्रवेग (वज्र) यु.प्र.नमः
५७	श्री पवित्र यु.प्र.नमः	५८	श्री धनसुत यु.प्र.नमः
५९	श्री धर्मसुत यु.प्र.नमः	६०	श्री वीरभद्र यु.प्र.नमः
६१	श्री रामभद्र यु.प्र.नमः	६२	श्री महाशीव यु.प्र.नमः
६३	श्री महाबाहु यु.प्र.नमः	६४	श्री रत्नगर्भ यु.प्र.नमः
६५	श्री सोमगर्भ यु.प्र.नमः	६६	श्री धीरदत्त यु.प्र.नमः
६७	श्री दक्षिण यु.प्र.नमः	६८	श्री कुसुम यु.प्र.नमः
६९	श्री अमय (अलय) यु.प्र.नमः	७०	श्री रविप्रभ यु.प्र.नमः
७१	श्री चित्ररथ यु.प्र.नमः	७२	श्री अम्बिकंद्र (अति) यु.प्र.नमः
७३	श्री यजुम यु.प्र.नमः	७४	श्री हरिषेण यु.प्र.नमः
७५	श्री सुप्रभ यु.प्र.नमः	७६	श्री पुत्रोत्तम यु.प्र.नमः
७७	श्री लक्ष्मण यु.प्र.नमः	७८	श्री तारक यु.प्र.नमः

૭૯	શ્રી બલભદ્ર (બલિ) યુ.પ્ર.નમઃ	૮૦	શ્રી પ્રહ્લાદ યુ.પ્ર.નમઃ
૮૧	શ્રી સુમતિ યુ.પ્ર.નમઃ	૮૨	શ્રી નેમિ યુ.પ્ર.નમઃ
૮૩	શ્રી મહાભદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ	૮૪	શ્રી અભિભદ્ર (અભિ.) યુ.પ્ર.નમઃ
૮૫	શ્રી સ્નેહ યુ.પ્ર.નમઃ	૮૬	શ્રી સુવીર્ય યુ.પ્ર.નમઃ
૮૭	શ્રી સપ્રભ યુ.પ્ર.નમઃ	૮૮	શ્રી દેવપ્રભ યુ.પ્ર.નમઃ
૮૯	શ્રી ધનશર્મ યુ.પ્ર.નમઃ	૯૦	શ્રી નાગશર્મ યુ.પ્ર.નમઃ
૯૧	શ્રી ભદ્રંકર યુ.પ્ર.નમઃ	૯૨	શ્રી ચિત્રરથ યુ.પ્ર.નમઃ
૯૩	શ્રી રવિચંદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ	૯૪	શ્રી નેમિચંદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ
૯૫	શ્રી ગુણચંદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ	૯૬	શ્રી ધર્મપ્રભ યુ.પ્ર.નમઃ
૯૭	શ્રી જિજ્ઞાસુ યુ.પ્ર.નમઃ	૯૮	શ્રી જગત્ યુ.પ્ર.નમઃ
૯૯	શ્રી શિવ યુ.પ્ર.નમઃ	૧૦૦	શ્રી નિર્મલ યુ.પ્ર.નમઃ
૧૦૧	શ્રી વિશ્વ યુ.પ્ર.નમઃ	૧૦૨	શ્રી કુરુદત્ત યુ.પ્ર.નમઃ
૧૦૩	શ્રી જિનેશ્વર યુ.પ્ર.નમઃ	૧૦૪	શ્રી ધર્મનંદ યુ.પ્ર.નમઃ
૧૦૫	શ્રી સૂરનંદ યુ.પ્ર.નમઃ	૧૦૬	શ્રી ગુણનંદ યુ.પ્ર.નમઃ
૧૦૭	શ્રી નિષ્કાયા યુ.પ્ર.નમઃ	૧૦૮	શ્રી સ્થવિર યુ.પ્ર.નમઃ
૧૦૯	શ્રી લક્ષ્મણ યુ.પ્ર.નમઃ	૧૧૦	શ્રી વિશાલ યુ.પ્ર.નમઃ
૧૧૧	શ્રી નાગચંદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ	૧૧૨	શ્રી વિપુલ યુ.પ્ર.નમઃ
૧૧૩	શ્રી ગોવિંદ યુ.પ્ર.નમઃ	૧૧૪	શ્રી દઢ યુ.પ્ર.નમઃ
૧૧૫	શ્રી કીર્તિમિત્ર યુ.પ્ર.નમઃ	ઈતિ શ્રી અષ્ટાદશ ઉદય સંપૂર્ણ.	

શ્રી નવદશન (૧૯) ઉદયે ૧૩૩ યુગપ્રધાનો.

૧	શ્રી વૈશાખ યુ.પ્ર.નમઃ	૨	શ્રી મહચંદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ
૩	શ્રી ધન યુ.પ્ર.નમઃ	૪	શ્રી બલ યુ.પ્ર.નમઃ
૫	શ્રી શ્રીદેવ યુ.પ્ર.નમઃ	૬	શ્રી નાગ યુ.પ્ર.નમઃ
૭	શ્રી ધરાણ (ગણધર) યુ.પ્ર.નમઃ	૮	શ્રી રૈવત યુ.પ્ર.નમઃ
૯	શ્રી રામ યુ.પ્ર.નમઃ	૧૦	શ્રી ભૂદેવ યુ.પ્ર.નમઃ
૧૧	શ્રી નરપતિ યુ.પ્ર.નમઃ	૧૨	શ્રી ગુણ યુ.પ્ર.નમઃ
૧૩	શ્રી શ્રીધર યુ.પ્ર.નમઃ	૧૪	શ્રી હંસ યુ.પ્ર.નમઃ
૧૫	શ્રી નીલ યુ.પ્ર.નમઃ	૧૬	શ્રી ધનપાલ યુ.પ્ર.નમઃ
૧૭	શ્રી કર્ણ યુ.પ્ર.નમઃ	૧૮	શ્રી આનંદ યુ.પ્ર.નમઃ
૧૯	શ્રી ભદ્રંત (નંદન) યુ.પ્ર.નમઃ	૨૦	શ્રી ભૂધર યુ.પ્ર.નમઃ
૨૧	શ્રી શ્રીધર યુ.પ્ર.નમઃ	૨૨	શ્રી ધનકંઠ યુ.પ્ર.નમઃ

૨૩	શ્રી વીર્ય યુ.પ્ર.નમઃ	૨૪	શ્રી જિનભદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ
૨૫	શ્રી નાગિલ યુ.પ્ર.નમઃ	૨૬	શ્રી ગોવિંદ યુ.પ્ર.નમઃ
૨૭	શ્રી શ્લેષ યુ.પ્ર.નમઃ	૨૮	શ્રી ધર્મ યુ.પ્ર.નમઃ
૨૯	શ્રી શ્રી ચંદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ	૩૦	શ્રી સુમતિ યુ.પ્ર.નમઃ
૩૧	શ્રી સુહિત યુ.પ્ર.નમઃ	૩૨	શ્રી સુગુપ્ત યુ.પ્ર.નમઃ
૩૩	શ્રી વિષાણુ યુ.પ્ર.નમઃ	૩૪	શ્રી કૃતજ યુ.પ્ર.નમઃ
૩૫	શ્રી દયાકર યુ.પ્ર.નમઃ	૩૬	શ્રી ધનપતિ યુ.પ્ર.નમઃ
૩૭	શ્રી કરવીર યુ.પ્ર.નમઃ	૩૮	શ્રી વૃષ યુ.પ્ર.નમઃ
૩૯	શ્રી ઈન્દ્ર યુ.પ્ર.નમઃ	૪૦	શ્રી વજ્ર યુ.પ્ર.નમઃ
૪૧	શ્રી પેઢાલ યુ.પ્ર.નમઃ	૪૨	શ્રી શંખ યુ.પ્ર.નમઃ
૪૩	શ્રી ગુણભદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ	૪૪	શ્રી નરચંદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ
૪૫	શ્રી સત્ય યુ.પ્ર.નમઃ	૪૬	શ્રી શિવ યુ.પ્ર.નમઃ
૪૭	શ્રી મેઘ યુ.પ્ર.નમઃ	૪૮	શ્રી જ્ઞાન યુ.પ્ર.નમઃ
૪૯	શ્રી સુદર્શન યુ.પ્ર.નમઃ	૫૦	શ્રી પદ્મ યુ.પ્ર.નમઃ
૫૧	શ્રી શંકર યુ.પ્ર.નમઃ	૫૨	શ્રી સ્વાનંદ યુ.પ્ર.નમઃ
૫૩	શ્રી મનોજ યુ.પ્ર.નમઃ	૫૪	શ્રી મહેન્દ્ર યુ.પ્ર.નમઃ
૫૫	શ્રી અમર યુ.પ્ર.નમઃ	૫૬	શ્રી સુગત યુ.પ્ર.નમઃ
૫૭	શ્રી વૃદ્ધ યુ.પ્ર.નમઃ	૫૮	શ્રી દીપ્ત યુ.પ્ર.નમઃ
૫૯	શ્રી દત્ત યુ.પ્ર.નમઃ	૬૦	શ્રી દયાનિધિ યુ.પ્ર.નમઃ
૬૧	શ્રી ફલ્ગુ યુ.પ્ર.નમઃ	૬૨	શ્રી સુમણિ યુ.પ્ર.નમઃ
૬૩	શ્રી સાગર યુ.પ્ર.નમઃ	૬૪	શ્રી ધર્મરથ યુ.પ્ર.નમઃ
૬૫	શ્રી ધર્મઘોષ યુ.પ્ર.નમઃ	૬૬	શ્રી ધર્મદત્ત યુ.પ્ર.નમઃ
૬૭	શ્રી કાસી યુ.પ્ર.નમઃ	૬૮	શ્રી સંજય યુ.પ્ર.નમઃ
૬૯	શ્રી કાર્તિક યુ.પ્ર.નમઃ	૭૦	શ્રી શંભુ યુ.પ્ર.નમઃ
૭૧	શ્રી સોમિલ યુ.પ્ર.નમઃ	૭૨	શ્રી હૃદય યુ.પ્ર.નમઃ
૭૩	શ્રી સારમિ યુ.પ્ર.નમઃ	૭૪	શ્રી પવન યુ.પ્ર.નમઃ
૭૫	શ્રી અંજન યુ.પ્ર.નમઃ	૭૬	શ્રી કેશી યુ.પ્ર.નમઃ
૭૭	શ્રી જયદત્ત યુ.પ્ર.નમઃ	૭૮	શ્રી ધનમિત્ર યુ.પ્ર.નમઃ
૭૯	પૂર્ણ યુ.પ્ર.નમઃ	૮૦	શ્રી ચંદ્રપુત્ર યુ.પ્ર.નમઃ
૮૧	શ્રી તોસલ યુ.પ્ર.નમઃ	૮૨	શ્રી કાલિક યુ.પ્ર.નમઃ
૮૩	શ્રી મેષલિન્ન યુ.પ્ર.નમઃ	૮૪	શ્રી વૈશ્રમણ યુ.પ્ર.નમઃ
૮૫	શ્રી વરુણ યુ.પ્ર.નમઃ	૮૬	શ્રી નમિ યુ.પ્ર.નમઃ

૮૭ શ્રી તરૂણ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૮૮ શ્રી સમણ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૮૯ શ્રી ગોભદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૯૩ શ્રી વારદત્ત યુ.પ્ર.નમઃ
 ૯૫ શ્રી સેવાલ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૯૭ શ્રી કેશવ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૯૮ શ્રી સિંહ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૦૧ શ્રી વિમલ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૦૩ શ્રી મેતાર્થ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૦૫ શ્રી ચિલાત યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૦૭ શ્રી ધનનાગ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૦૮ શ્રી નારાય યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૧૧ શ્રી ઊદગ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૧૩ શ્રી ચારણ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૧૫ શ્રી સુષોણ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૧૭ શ્રી ધર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૧૮ શ્રી સરૂપ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૨૧ શ્રી વિનય યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૨૩ શ્રી ગુણાકર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૨૫ શ્રી ધર્મરથ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૨૭ શ્રી નાકર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૨૮ શ્રી જિનરાજ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૩૧ શ્રી ઊડુ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૩૩ શ્રી સુરમિત્ર યુ.પ્ર.નમઃ

૮૮ શ્રી સાગર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૯૦ શ્રી સુવૃત યુ.પ્ર.નમઃ
 ૯૨ શ્રી વ્યાધિ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૯૪ શ્રી સુભદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૯૬ શ્રી કોડિન્ન યુ.પ્ર.નમઃ
 ૯૮ શ્રી નકુલ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૦૦ શ્રી વીર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૦૨ શ્રી દિન્ન યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૦૪ શ્રી ગુણગુપ્ત યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૦૬ શ્રી ઈન્દ્રનાગ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૦૮ શ્રી ધર્મરૂચિ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૧૦ શ્રી સુબુદ્ધિ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૧૨ શ્રી કીર્તિપાલ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૧૪ શ્રી સુજાત યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૧૬ શ્રી સુધર્મ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૧૮ શ્રી સુજસ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૨૦ શ્રી ગોમદ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૨૨ શ્રી કપિલ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૨૪ શ્રી અજદત્ત યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૨૬ શ્રી સુસ્થિત યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૨૮ શ્રી દેવ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૩૦ શ્રી ગોવર્ધન યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૩૨ શ્રી વિજયમિત્ર યુ.પ્ર.નમઃ
 ઈતિ શ્રી નવદશન ઉદય સંપૂર્ણ.

શ્રી વિંશતિ ઉદયે ૧૦૦ યુગપ્રધાનો

૧ શ્રી કોડિન્ન યુ.પ્ર.નમઃ
 ૩ શ્રી સુરદિન્ન યુ.પ્ર.નમઃ
 ૫ શ્રી ગુણુરથ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૭ શ્રી સિધ્ધરથ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૯ શ્રી સમર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૧ શ્રી મદન યુ.પ્ર.નમઃ

૨ શ્રી ઈન્દ્રદિન્ન યુ.પ્ર.નમઃ
 ૪ શ્રી વજ્રદત્ત યુ.પ્ર.નમઃ
 ૬ શ્રી દેવચન્દ્ર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૮ શ્રી દેવરથ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૦ શ્રી રાજસિંહ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૨ શ્રી વિશ્વભૂતિ યુ.પ્ર.નમઃ

૧૩ શ્રી ધનભૂતિ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૫ શ્રી વિશ્વરામ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૭ શ્રી સુધાચંદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૯ શ્રી ગુણકીર્તિ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૨૧ શ્રી વિમલરથ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૨૩ શ્રી પૃથ્વીરથ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૨૫ શ્રી ભૂધર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૨૭ શ્રી જ્યેષ્ઠ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૨૯ શ્રી શ્રીધેણુ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૩૧ શ્રી પોટિલ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૩૩ શ્રી સમુદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૩૫ શ્રી ધનપતિ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૩૭ શ્રી રામપુત્ર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૩૯ શ્રી જીવદેવ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૪૧ શ્રી લોહિત યુ.પ્ર.નમઃ
 ૪૩ શ્રી આર્યધન યુ.પ્ર.નમઃ
 ૪૫ શ્રી શ્રીપ્રભ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૪૭ શ્રી કૈલાસ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૪૯ શ્રી મંડાળ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૫૧ શ્રી હરિકેતુ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૫૩ શ્રી મંકર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૫૫ શ્રી ચન્દ્ર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૫૭ શ્રી પદ્મરથ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૫૯ શ્રી મેઘરથ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૬૧ શ્રી સુબાહુ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૬૩ શ્રી સકલ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૬૫ શ્રી કલાનંદ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૬૭ શ્રી શ્રીપાલ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૬૯ શ્રી ગાંગેય યુ.પ્ર.નમઃ
 ૭૧ શ્રી સુંદર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૭૩ શ્રી વિદ્યાધર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૭૫ શ્રી નિવૃત્ત યુ.પ્ર.નમઃ

૧૪ શ્રી ધર્મકર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૬ શ્રી પરમાનંદ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૧૮ શ્રી દેવાનંદ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૨૦ શ્રી દેવકીર્તિ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૨૨ શ્રી શુક યુ.પ્ર.નમઃ
 ૨૪ શ્રી દેહધર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૨૬ શ્રી યશ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૨૮ શ્રી મઘાસૂત્ર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૩૦ શ્રી અચલ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૩૨ શ્રી ધનમિત્ર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૩૪ શ્રી અબંર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૩૬ શ્રી શ્રીચંદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૩૮ શ્રી જિનદાસ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૪૦ શ્રી પર્વત યુ.પ્ર.નમઃ
 ૪૨ શ્રી રાજદત્ત યુ.પ્ર.નમઃ
 ૪૪ શ્રી આર્યસોમ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૪૬ શ્રી રોહાણુ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૪૮ શ્રી શિવ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૫૦ શ્રી શ્રીમલ્લ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૫૨ શ્રી વીર્યબાહુ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૫૪ શ્રી હેમ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૫૬ શ્રી સોમ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૫૮ શ્રી મણિરથ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૬૦ શ્રી લલિત યુ.પ્ર.નમઃ
 ૬૨ શ્રી સામલ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૬૪ શ્રી કુમર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૬૬ શ્રી પુરંદર યુ.પ્ર.નમઃ
 ૬૮ શ્રી જીવાનંદ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૭૦ શ્રી કારક યુ.પ્ર.નમઃ
 ૭૨ શ્રી પાર્શ્વ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૭૪ શ્રી મંડલ યુ.પ્ર.નમઃ
 ૭૬ શ્રી ધનચલ યુ.પ્ર.નમઃ

७७ श्री श्रीचूल यु.प्र.नमः
 ७८ श्री छेमांगद यु.प्र.नमः
 ८१ श्री छर्ष यु.प्र.नमः
 ८३ श्री वसंत यु.प्र.नमः
 ८५ श्री रत्न यु.प्र.नमः
 ८७ श्री धनधोष यु.प्र.नमः
 ८८ श्री पुंडरीक यु.प्र.नमः
 ८९ श्री गदाधर यु.प्र.नमः
 ९३ श्री लोछब्ध यु.प्र.नमः
 ९५ श्री नीलांगद यु.प्र.नमः
 ९७ श्री संश्राम यु.प्र.नमः
 ९८ श्री शिवमित्र यु.प्र.नमः

इति श्री विंशति उदय सम्पूर्ण

७८ श्री पुष्पचूल यु.प्र.नमः
 ८० श्री गणपति यु.प्र.नमः
 ८२ श्री छंस यु.प्र.नमः
 ८४ श्री केसरि यु.प्र.नमः
 ८६ श्री कल्याणदत्त यु.प्र.नमः
 ८८ श्री वैराट यु.प्र.नमः
 ९० श्री मयूर यु.प्र.नमः
 ९२ श्री रत्नचंद यु.प्र.नमः
 ९४ श्री छरपति यु.प्र.नमः
 ९६ श्री सुप्रभा यु.प्र.नमः
 ९८ श्री रायवसु यु.प्र.नमः
 १०० श्री इन्दुमित्र यु.प्र.नमः

अेकविंशति उदये ८५ युगप्रधानो

१ श्री माथुर यु.प्र.नमः
 ३ श्री देवसेन यु.प्र.नमः
 ५ श्री शत्रुसेन यु.प्र.नमः
 ७ श्री लीमदत्त यु.प्र.नमः
 ८ श्री सुधोष यु.प्र.नमः
 ११ श्री सत्यदत्त यु.प्र.नमः
 १३ श्री लगीरथ यु.प्र.नमः
 १५ श्री देवचंद्र यु.प्र.नमः
 १७ श्री सूरचंद यु.प्र.नमः
 १८ श्री देवकंठ यु.प्र.नमः
 २१ श्री आर्यदत्त यु.प्र.नमः
 २३ श्री मनोज यु.प्र.नमः
 २५ श्री नैषध यु.प्र.नमः
 २७ श्री छेमयुग यु.प्र.नमः
 २८ श्री वाराण यु.प्र.नमः
 ३१ श्री समर यु.प्र.नमः
 ३३ श्री देवसेन यु.प्र.नमः

२ श्री धनमित्र यु.प्र.नमः
 ४ श्री धर्मसेन यु.प्र.नमः
 ६ श्री लीमरथ यु.प्र.नमः
 ८ श्री रेवतिपुत्र यु.प्र.नमः
 १० श्री देवधोष यु.प्र.नमः
 १२ श्री लाभकीर्ति यु.प्र.नमः
 १४ श्री मंगल यु.प्र.नमः
 १६ श्री कीर्तिमित्र यु.प्र.नमः
 १८ श्री श्रीकंठ यु.प्र.नमः
 २० श्री गुणकंठ यु.प्र.नमः
 २२ श्री आर्यशाम यु.प्र.नमः
 २४ श्री सूररथ यु.प्र.नमः
 २६ श्री लक्ष्मीपति यु.प्र.नमः
 २८ श्री चंद्रयुग यु.प्र.नमः
 ३० श्री धर्मकीर्ति यु.प्र.नमः
 ३२ श्री विक्रम यु.प्र.नमः
 ३४ श्री नरव्रत्त यु.प्र.नमः

૩૫	શ્રી ગુણબ્રહ્મ યુ.પ્ર.નમઃ	૩૬	શ્રી શ્રીરથ યુ.પ્ર.નમઃ
૩૭	શ્રી સાધુદત્ત યુ.પ્ર.નમઃ	૩૮	શ્રી કપિલ યુ.પ્ર.નમઃ
૪૦	શ્રી ધર્મસોમ યુ.પ્ર.નમઃ	૪૧	શ્રી ધનશર્મ યુ.પ્ર.નમઃ
૪૨	શ્રી દેવશર્મ યુ.પ્ર.નમઃ	૪૩	શ્રી ગુણાકર યુ.પ્ર.નમઃ
૪૪	શ્રી વીર યુ.પ્ર.નમઃ	૪૫	શ્રી રાજકીર્તિ યુ.પ્ર.નમઃ
૪૬	શ્રી નાકર યુ.પ્ર.નમઃ	૪૭	શ્રી રવિદિત્ર યુ.પ્ર.નમઃ
૪૮	શ્રી સહદેવ યુ.પ્ર.નમઃ	૪૯	શ્રી નલ યુ.પ્ર.નમઃ
૫૦	શ્રી વર્ધમાન યુ.પ્ર.નમઃ	૫૧	શ્રી ભૈરવ યુ.પ્ર.નમઃ
૫૨	શ્રી આર્યપાલ યુ.પ્ર.નમઃ	૫૩	શ્રી ધર્મયશ યુ.પ્ર.નમઃ
૫૪	શ્રી ઈશ્વર યુ.પ્ર.નમઃ	૫૫	શ્રી ભૂશર્મ યુ.પ્ર.નમઃ
૫૬	શ્રી સુદર્શન યુ.પ્ર.નમઃ	૫૭	શ્રી વીરચંદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ
૫૮	શ્રી રામરથ યુ.પ્ર.નમઃ	૫૯	શ્રી ઠાકર યુ.પ્ર.નમઃ
૬૦	શ્રી મુરારિ યુ.પ્ર.નમઃ	૬૧	શ્રી લાલ યુ.પ્ર.નમઃ
૬૨	શ્રી કૃષ્ણરથ યુ.પ્ર.નમઃ	૬૩	શ્રી નાગરથ યુ.પ્ર.નમઃ
૬૪	શ્રી સુરદિત્ર યુ.પ્ર.નમઃ	૬૫	શ્રી કમળ યુ.પ્ર.નમઃ
૬૬	શ્રી આદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ	૬૭	શ્રી પ્રયદર્શન યુ.પ્ર.નમઃ
૬૮	શ્રી આરણ્ય યુ.પ્ર.નમઃ	૬૯	શ્રી જય યુ.પ્ર.નમઃ
૭૦	શ્રી બલ યુ.પ્ર.નમઃ	૭૧	શ્રી યમર યુ.પ્ર.નમઃ
૭૨	શ્રી વિજય યુ.પ્ર.નમઃ	૭૩	શ્રી જિવચંદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ
૭૪	શ્રી દેવ યુ.પ્ર.નમઃ	૭૫	શ્રી અમરચંદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ
૭૬	શ્રી સ્કંદ યુ.પ્ર.નમઃ	૭૭	શ્રી રેવત યુ.પ્ર.નમઃ
૭૮	શ્રી મધાસુત યુ.પ્ર.નમઃ	૭૯	શ્રી અશ્વરથ યુ.પ્ર.નમઃ
૮૦	શ્રી કુરુદત્ત યુ.પ્ર.નમઃ	૮૧	શ્રી અભય યુ.પ્ર.નમઃ
૮૨	શ્રી દ્રવ્ય યુ.પ્ર.નમઃ	૮૩	શ્રી હલ્લ યુ.પ્ર.નમઃ
૮૪	શ્રી સાકર યુ.પ્ર.નમઃ	૮૫	શ્રી સર્વાનુભૂતિ યુ.પ્ર.નમઃ
૮૬	શ્રી મેઢિ યુ.પ્ર.નમઃ	૮૭	શ્રી પાડલ યુ.પ્ર.નમઃ
૮૮	શ્રી રક્ષિત યુ.પ્ર.નમઃ	૮૯	શ્રી નક્ષત્ર યુ.પ્ર.નમઃ
૯૦	શ્રી મેરૂપ્રભ યુ.પ્ર.નમઃ	૯૧	શ્રી ધનગિરિ યુ.પ્ર.નમઃ
૯૨	શ્રી ધન યુ.પ્ર.નમઃ	૯૩	શ્રી વિમલ યુ.પ્ર.નમઃ
૯૪	શ્રી સામલ યુ.પ્ર.નમઃ	૯૫	શ્રી કલ્યાણ યુ.પ્ર.નમઃ

ઇતિ એકવિંશતિ ઉદય સંપૂર્ણઃ

શ્રી દાવિંશતિ ઉદયે ૯૯ યુગપ્રધાનો

૧	શ્રી વિગિયપુત્ર યુ.પ્ર.નમઃ	૨	શ્રી ધનપુત્ર યુ.પ્ર.નમઃ
૩	શ્રી તારક યુ.પ્ર.નમઃ	૪	શ્રી સિંહ યુ.પ્ર.નમઃ
૫	શ્રી અમમ યુ.પ્ર.નમઃ	૬	શ્રી નાગચંદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ
૭	શ્રી અંકપિત યુ.પ્ર.નમઃ	૮	શ્રી અભિયન્દ્ર યુ.પ્ર.નમઃ
૯	શ્રી સોમપ્રભ યુ.પ્ર.નમઃ	૧૦	શ્રી શ્રેયાંસ યુ.પ્ર.નમઃ
૧૧	શ્રી સિદ્ધાર્થ યુ.પ્ર.નમઃ	૧૨	શ્રી ગુણકાંત યુ.પ્ર.નમઃ
૧૩	શ્રી દેવકાંત યુ.પ્ર.નમઃ	૧૪	શ્રી નરરથ (નરહર) યુ.પ્ર.નમઃ
૧૫	શ્રી અનિલ યુ.પ્ર.નમઃ	૧૬	શ્રી પવન યુ.પ્ર.નમઃ
૧૭	શ્રી વસુભૂતિ યુ.પ્ર.નમઃ	૧૮	શ્રી વજ્રરથ (વજ્ર) યુ.પ્ર.નમઃ
૧૯	શ્રી શ્રીકાંત યુ.પ્ર.નમઃ	૨૦	શ્રી ધનકાંત યુ.પ્ર.નમઃ
૨૧	શ્રી પ્રેમકીર્તિ યુ.પ્ર.નમઃ	૨૨	શ્રી કર્મસિંહ યુ.પ્ર.નમઃ
૨૩	શ્રી ધનનંદ યુ.પ્ર.નમઃ	૨૪	શ્રી સુવૃત્ત યુ.પ્ર.નમઃ
૨૫	શ્રી શતક યુ.પ્ર.નમઃ	૨૬	શ્રી લાભરથ યુ.પ્ર.નમઃ
૨૭	શ્રી નરપાલ યુ.પ્ર.નમઃ	૨૮	શ્રી ધનચંદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ
૨૯	શ્રી કીર્તિરથ યુ.પ્ર.નમઃ	૩૦	શ્રી અગ્નિદત્ત યુ.પ્ર.નમઃ
૩૧	શ્રી રાજપાલ યુ.પ્ર.નમઃ	૩૨	શ્રી રાજસિંહ યુ.પ્ર.નમઃ
૩૩	શ્રી ગોવિંદ યુ.પ્ર.નમઃ	૩૪	શ્રી અચલ યુ.પ્ર.નમઃ
૩૫	શ્રી ધનદેવ યુ.પ્ર.નમઃ	૩૬	શ્રી સોમ યુ.પ્ર.નમઃ
૩૭	શ્રી સમર યુ.પ્ર.નમઃ	૩૮	શ્રી સુજાગુ યુ.પ્ર.નમઃ
૩૯	શ્રી સૂર યુ.પ્ર.નમઃ	૪૦	શ્રી શીતલ યુ.પ્ર.નમઃ
૪૧	શ્રી કર્મચંદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ	૪૨	શ્રી કાલાન યુ.પ્ર.નમઃ
૪૩	શ્રી લલિત યુ.પ્ર.નમઃ	૪૪	શ્રી ગજરથ યુ.પ્ર.નમઃ
૪૫	શ્રી ગુણાકર યુ.પ્ર.નમઃ	૪૬	શ્રી કામદત્ત યુ.પ્ર.નમઃ
૪૭	શ્રી ધર્મચંદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ	૪૮	શ્રી શ્રીચંદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ
૪૯	શ્રી દયાનિધિ યુ.પ્ર.નમઃ	૫૧	શ્રી હરપાલ યુ.પ્ર.નમઃ
૫૧	શ્રી હરિચંદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ	૫૨	શ્રી પ્રભાકર યુ.પ્ર.નમઃ
૫૩	શ્રી તેજપાલ યુ.પ્ર.નમઃ	૫૪	શ્રી રામચંદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ
૫૫	શ્રી નાગરથ યુ.પ્ર.નમઃ	૫૬	શ્રી દેવશર્મ યુ.પ્ર.નમઃ
૫૭	શ્રી આર્યનાગ (નરરથ) યુ.પ્ર.નમઃ	૫૮	શ્રી ધનશર્મ યુ.પ્ર.નમઃ
૫૯	શ્રી આર્યનાગ યુ.પ્ર.નમઃ	૬૦	શ્રી આર્યસોમ યુ.પ્ર.નમઃ

६१ श्री आर्यश यु.प्र.नमः	६२ श्री विमल यु.प्र.नमः
६३ श्री धम्मिल यु.प्र.नमः	६४ श्री सुरयंद यु.प्र.नमः
६५ श्री सत्यनाग (सत्यनाथ) यु.प्र.नमः	६६ श्री नागशर्म यु.प्र.नमः
६७ श्री यशोधर यु.प्र.नमः	६८ श्री विजयसूर यु.प्र.नमः
६९ श्री अनंत यु.प्र.नमः	७० श्री लङ्कर यु.प्र.नमः
७१ श्री सुप्रभ यु.प्र.नमः	७२ श्री विद्याकर यु.प्र.नमः
७३ श्री पेढाल यु.प्र.नमः	७४ श्री पोटिल यु.प्र.नमः
७५ श्री दत्त यु.प्र.नमः	७६ श्री देवद्विन्न यु.प्र.नमः
७७ श्री सुधन्न यु.प्र.नमः	७८ श्री जिनपाल यु.प्र.नमः
७९ श्री सुसेन यु.प्र.नमः	८० श्री सुदत्त यु.प्र.नमः
८१ श्री मलसेन यु.प्र.नमः	८२ श्री धम्मदत्त यु.प्र.नमः
८३ श्री देवसुत यु.प्र.नमः	८४ श्री गुणकेतु यु.प्र.नमः
८५ श्री धर्मयुग यु.प्र.नमः	८६ श्री पूर्णभद्र यु.प्र.नमः
८७ श्री संधिपाल यु.प्र.नमः	८८ श्री सामन्त यु.प्र.नमः
८९ श्री कपिद्विन्न यु.प्र.नमः	९० श्री कर्ण यु.प्र.नमः
९१ श्री मेघ यु.प्र.नमः	९२ श्री पुष्पमित्र यु.प्र.नमः
९३ श्री नंदन यु.प्र.नमः	९४ श्री नेमिरथ यु.प्र.नमः
९५ श्री जेशंज यु.प्र.नमः	९६ श्री जयदेव यु.प्र.नमः
९७ श्री नागरथ यु.प्र.नमः	९८ श्री सुकांत यु.प्र.नमः
९९ श्री देवमित्र यु.प्र.नमः	१०० श्री द्वाविंशति उदय संपूर्णः

श्री त्रयोविंशति उदये ४० युगप्रधानो

१ श्री श्रीदत्त यु.प्र.नमः	२ निर्वाण यु.प्र.नमः
३ श्री सागर यु.प्र.नमः	४ श्री धर्मदेव यु.प्र.नमः
५ श्री महावंश यु.प्र.नमः	६ श्री श्रीधर यु.प्र.नमः
७ श्री दामोदर यु.प्र.नमः	८ श्री देवराज यु.प्र.नमः
९ श्री सुतेज यु.प्र.नमः	१० श्री शिवगति यु.प्र.नमः
११ श्री कृतस्वामि यु.प्र.नमः	१२ श्री संमति यु.प्र.नमः
१३ श्री सूरदेव यु.प्र.नमः	१४ श्री त्रिकर्म यु.प्र.नमः
१५ श्री चित्रगुप्त यु.प्र.नमः	१६ श्री हरिगुप्त यु.प्र.नमः
१७ श्री देवानंद यु.प्र.नमः	१८ श्री गुप्त यु.प्र.नमः
१९ श्री आर्यर यु.प्र.नमः	२० श्री कर्ण यु.प्र.नमः

૨૧ શ્રી કેવલ યુ.પ્ર.નમઃ

૨૩ શ્રી વિજય યુ.પ્ર.નમઃ

૨૫ શ્રી રૂચક યુ.પ્ર.નમઃ

૨૭ શ્રી મુનિચંદ્ર યુ.પ્ર.નમઃ

૨૯ શ્રી સોમ યુ.પ્ર.નમઃ

૩૧ શ્રી ધનદેવ યુ.પ્ર.નમઃ

૩૩ શ્રી ગજસેન યુ.પ્ર.નમઃ

૩૫ શ્રી ઉત્તરિ યુ.પ્ર.નમઃ

૩૭ શ્રી નાગરથ યુ.પ્ર.નમઃ

૩૯ શ્રી નાગિલ યુ.પ્ર.નમઃ

૨૨ શ્રી યશોધર યુ.પ્ર.નમઃ

૨૪ શ્રી મરકત યુ.પ્ર.નમઃ

૨૬ શ્રી સુમત યુ.પ્ર.નમઃ

૨૮ શ્રી ભૂતદિન્ન યુ.પ્ર.નમઃ

૩૦ શ્રી ધર્મદેવ યુ.પ્ર.નમઃ

૩૨ શ્રી કુણાલ યુ.પ્ર.નમઃ

૩૪ શ્રી રામસેન યુ.પ્ર.નમઃ

૩૬ શ્રી દેવરથ યુ.પ્ર.નમઃ

૩૮ શ્રી પવન યુ.પ્ર.નમઃ

૪૦ શ્રી દુષ્પસહ યુ.પ્ર.નમઃ

ઈતિ ત્રયોવિંશતિ ઉદય સંપૂર્ણઃ

જંબુદ્વીપે ભરતક્ષેત્રે અતીત યોવીશી

શ્રી કેવળજ્ઞાની	નિર્વાણી	સાગર	મહાજશ
વિમળ	સર્વાનુભૂતિ	શ્રીધર	શ્રીદત્ત
દામોદર	સુતેજ	સ્વામીનાથ	મુનિસુવ્રત
સુમતિ સ્વામી	શિવગતિ	અસ્તાગ	નમીશ્વર
અનિલ	યશોધર	કૃતાર્થ	જિનેશ્વર
શુદ્ધમતિ	શિવંકર	સ્વંદન	સંપ્રતિ

જંબુદ્વીપે ભરતક્ષેત્રે વર્તમાન યોવીશી

શ્રી ઋષભદેવ	અજિતનાથ	સંભવનાથ	અભિનંદન
સુમતિમાથ	પદ્મપ્રભુ	સુપાર્શ્વનાથ	ચંદ્રપ્રભુ
સુવિધિનાથ	શીતળનાથ	શ્રેષ્ઠાંસનાથ	વાસુપૂજ્ય
વિમલનાથ	અનંતનાથ	ધર્મનાથ	શાંતિનાથ
કુંધુનાથ	અરનાથ	મલ્લિનાથ	મુનિસુવ્રતસ્વામી
નમિનાથ	નેમિનાથ	પાર્શ્વનાથ	મહાવીરસ્વામી

જંબુદ્વીરે ભરતક્ષેત્રે અનાગત યોવીશી

શ્રી પદ્મનાભ	સુરદેવ	સુપાર્શ્વ	સ્વયંપ્રભ
સર્વાનુભૂતિ	દેવશ્ચુત	ઉદય	પેઢાળ

પોટીલ	શતકીર્તિ	સુવ્રત	અમમ
નિષ્કધાય	નિષ્પુલાક	નિર્મમ	ચિત્રગુપ્ત
સમાધિ	સંવર	યશોધર	વિજય
મલ્લિ	દેવ	અનંતવીર્ય	ભદ્રકૃત

ધાતકીખડે પૂર્વભરતે અતીત ચોવીશી

શ્રી રત્નપ્રભ	અમિત	અસંભવ	અકલંક
ચંદ્રસ્વામી	શુભંકર	સત્યનાથ	સુંદરનાથ
પુરંદરનાથ	સ્વામીનાથ	દેવદત્ત	વાસવદત્ત
શ્રેયાંસ	વિશ્વરૂપ	તપસ્તેજ	પ્રતિબોધ
સિદ્ધાર્થનાથ	સંયમનાથ	અમળનાથ	દેવેન્દ્રનાથ
પ્રવરનાથ	વિશ્વસેન	મેઘનંદન	સર્વજનાથ

ધાતકીખડે પૂર્વભરતે વર્તમાન ચોવીશી

શ્રી યુગાદિનાથ	શ્રી સિદ્ધાંતનાથ	મહેશ	પરમાર્થ
સમુદ્ધર	ભૂધર	ઉદ્યોત	આર્થવ
અભય	અપ્રકંપ	પદ્મનાથ	પદ્માનંદ
પ્રિયંકર	સુકૃતનાથ	ભદ્રેશ્વર	મુનિચંદ્ર
પંચમુષ્ટિ	ત્રિમુષ્ટિક	ગાંગિક	પ્રવાણવ
સર્વાંગ	બ્રહ્મેન્દ્ર	ઈન્દ્રદત્ત	જિનપતિ

ધાતકીખડે પૂર્વભરતે અનાગત ચોવીશી

શ્રી સિદ્ધનાથ	સમ્યગ્નાથ	જિનેન્દ્ર	સંપ્રતિ
સર્વસ્વામી	મુનિનાથ	વિશિષ્ટનાથ	અપરનાથ
બ્રહ્મશાંતિ	પર્વતનાથ	કાર્મુક	ધ્યાનવર
કલ્પ	સંવરનાથ	સ્વસ્થનાથ	આનંદજિન
રવિચંદ્ર	પ્રભવનાથ	સાનિધનાથ	સુકાર્ણ
સુકર્મા	અમમ	પોશ્વનાથ	શાશ્વતનાથ

ધાતકીખડે પશ્ચિમભરતે અતીત ચોવીશી

શ્રી વૃષભનાથ	પ્રિયમિત્ર	શાંતનુ	સુમુદ્ધ
અતીતજી	અવ્યક્ત	કળાશત	સર્વજિન
પ્રબુદ્ધ	પ્રવૃજિત	સૌધર્મ	તમોદીપ
વજ્રસેન	બુદ્ધિનાથ	પ્રબંધનાથ	અજીતસ્વામી
પ્રમુખજિન	પલ્યોપમ	અર્કોપમ	તિષ્ઠિત
મૃગનાભ	દેવેન્દ્ર	પ્રચચ્છિત	શિવનાથ

ધાતકીખડે પશ્ચિમભરતે વર્તમાન ચોવીશી

શ્રી વિશ્વેન્દ્ર	કરાગ(કપિલ)નાથ	વૃષભનાથ	પ્રિયતેજ
વિમર્ષજિન	પ્રશમજિન	ચારિત્રનાથ	પ્રભાદિત્ય
મંજુકેશી	પીતવાસ	સુરરિપુ	દયાનાથ
સહસ્રભૂજ	જિનસિંહ	રેપક	બાહુજિન
પલ્લિ	અયોગ	યોગનાથ	કામરિપુ
અરણ્યબાહુ	નેમિકનાથ	ગર્ભજ્ઞાની	અજિત

ધાતકીખડે પશ્ચિમભરતે અનાગત ચોવીશી

૧. શ્રી રત્નકેશ	૨. ચક્રહસ્ત	૩. સાંકૃત	૪. પરમેશ્વર
૫. સુમૂર્તિ	૬. મુહૂર્તિક	૭. નિકેશ	૮. પ્રશસ્તિક
૯. નિરાહાર	૧૦. અમૂર્તિ	૧૧. દ્વિજનાથ	૧૨. શ્વેતાંગ
૧૩. ચારુનાથ	૧૪. દેવનાથ	૧૫. વયાધિક	૧૬. પુષ્પનાથ
૧૭. નરનાથ	૧૮. પ્રતિકૃત	૧૯. મૃગેન્દ્રનાથ	૨૦. તપોનિધિક
૨૧. અચળનાથ	૨૨. અરણ્યક	૨૩. દશાનનનાથ	૨૪. શાંતિકનાથ

પુષ્કાર્ધે પૂર્વભરતે અતીત ચોવીશી

૧. શ્રી મદગન	૨. શ્રી મૂર્તિસ્વામી	૩. નિરાગસ્વામી	૪. પ્રલંબિત
૫. પૃથ્વીપતિ	૬. ચારિત્રનિધિ	૭. અપરાજિત	૮. સુબોધક
૯. બુધેશ	૧૦. વૈતાલિક	૧૧. ત્રિમુષ્ટિક	૧૨. મુનિબોધ

૧૩. તીર્થસ્વામી	૧૪. ધર્માધિક	૧૫. વમેશ	૧૬. મમાદિક
૧૭. પ્રભુનાથ	૧૮. અનાદિ	૧૯. સર્વતીર્થ	૨૦. નિરૂપમ
૨૧. કુમારિક	૨૨. વિહારાગ્ર	૨૩. ધણેશ્વર	૨૪. વિકાસ

પુષ્કરાર્ધે પૂર્વભરતે વર્તમાન ચોવીશી

૧. શ્રી જગન્નાથ	૨. પ્રભાસનાથ	૩. સરસ્વામી	૪. ભરતેશ
૫. ધર્માનન	૬. વિખ્યાત	૭. અવસાનક	૮. પ્રબોધક
૯. તપોનાથ	૧૦. પાઠક	૧૧. ત્રિકર	૧૨. શોગત
૧૩. વાશા	૧૪. સ્વામી	૧૫. સુકર્મેશ	૧૬. કર્માતિક
૧૭. અમલેદ	૧૮. ધ્વજશિક	૧૯. પ્રસાદ	૨૦. વિપરીત
૨૧. મૃગાંક	૨૨. કક્ષાટિક	૨૩. ગજેન્દ્ર	૨૪. ધ્યાનજ

પુષ્કરાર્ધે પૂર્વભરતે અનાગત ચોવીશી

૧. શ્રી વસંતધ્વજ	૨. ત્રિમાતુલ	૩. અઘટિત	૪. ત્રિખંભ
૫. અચેળ	૬. પ્રવાદિક	૭. ભૂમાનંદ	૮. ત્રિનયન
૯. સિદ્ધાંત	૧૦. પ્રથગ	૧૧. ભદ્રેગ	૧૨. ગોસ્વામી
૧૩. પ્રવાસિક	૧૪. મંડલૌક	૧૫. મહાવસુ	૧૬. ઉદીયંતુ
૧૭. દુર્દુરિક	૧૮. પ્રબોધનાથ	૧૯. અભયાંક	૨૦. પ્રમોદ
૨૧. દક્ષારિક	૨૨. વ્રતસ્વામી	૨૩. નિધાન	૨૪. ત્રિકર્મક

પુષ્કરવર દ્વીપાર્ધે પશ્ચિમભરતે અતીત ચોવીશી

૧. શ્રી પદ્મચંદ્ર	૨. રક્તાંગ	૩. અયોગિક	૪. સર્વાર્થ
૫. ઋષિ	૬. હરિભદ્ર	૭. ગણાધિપ	૮. પારત્રિક
૯. બ્રહ્મ	૧૦. મુનીન્દ્ર	૧૧. દ્વીપક	૧૨. રાતર્થ
૧૩. વિશાખ	૧૪. અચિંતિત	૧૫. રવિસ્વામી	૧૬. સોમદત્ત
૧૭. જય	૧૮. મોક્ષ	૧૯. અગ્નિભાનુ	૨૦. ધનુષ્કાંગ
૨૧. રોમાંચિત	૨૨. મુક્તિનાથ	૨૩. પ્રસિદ્ધ	૨૪. જિનેશ

પુષ્કરવર દ્વીપાર્ધે પશ્ચિમભરતે વર્તમાન ચોવીશી

૧. શ્રી પદ્મનાથ	૨. પ્રભાવકનાથ	૩. યોગેશ્વર	૪. બળ

૫. સુષમાંગ	૬. બલાતીત	૭. મૃગાંગ	૮. કલંબક
૯. બ્રહ્મનાથ	૧૦. નિષેધક	૧૧. પાપહર	૧૨. સુસ્વામી
૧૩. મુક્તિચંદ્ર	૧૪. અગ્રાશિક	૧૫. નદીતટ	૧૬. મલધારી
૧૭. સુસંધમ	૧૮. મલયસિંહ	૧૯. અક્ષોભ	૨૦. દેવધર
૨૧. પ્રયચ્છ	૨૨. આગમિક	૨૩. વિનીત	૨૪. રતાનંદ

પુષ્કરવર દીપાર્ધે પશ્ચિમભરતે અનાગત ચોવીથી

૧. શ્રી પ્રભાવક	૨. વિનયેન્દ્ર	૨. સુભાવસ્વામી	૪. દિનકર
૫. અગસ્ત્ય	૬. ધનદ	૭. પૌરવનાથ	૮. જિનદત્ત
૯. પાર્શ્વનાથ	૧૦. મુનિસિંહ	૧૧. આસ્તિક	૧૨. ભવાનંદ
૧૩. નૃપનાથ	૧૪. નારાયણ	૧૫. પ્રથમાંક	૧૬. ભૂપતિ
૧૭. દટોસુ	૧૮. ભવભીરૂક	૧૯. નંદનનાથ	૨૦. ભાર્ગવનાથ
૨૧. પરાનશ્યુ	૨૨. કિલ્વિષાદ	૨૩. નવનાશિક	૨૪. ભરતેશ

જંબુદ્વીર ઐરવત ક્ષેત્રે અતીત ચોવીથી

૧. શ્રી પંચરૂપ	૨. શ્રી જિનહર	૩. સંપુટિક	૪. ઉજ્જયંતિક
૫. અધિષ્ઠાયક	૬. અભિનંદન	૭. રત્નેશ	૮. રામેશ્વર
૯. અંગુઠમ	૧૦. વિનાયક	૧૧. આરોષ	૧૨. સુવિધાન
૧૩. પ્રદત્ત	૧૪. શ્રી કુમાર	૧૫. સર્વશેલ	૧૬. પ્રભંજન
૧૭. સોભાગ્ય	૧૮. દિનકર	૧૯. વ્રતાધિ	૨૦. સિદ્ધિકર
૨૧. શારીરિક	૨૨. કલ્પદ્રુમ	૨૩. તીર્થાદિ	૨૪. કૃણેશ

જંબુદ્વીપે ઐરવત ક્ષેત્રે વર્તમાન ચોવીથી

૧. શ્રી ચંદ્રસન	૨. સુચંદ્ર(ચંદ્રનાથ)	૩. અગ્નિષેણ	૪. નંદિષેણપ
૫. ઋષિદત્ત	૬. વ્રતધર	૭. સોમચંદ્ર	૮. ચાર્ધસેન
૯. શતાસુષ	૧૦. શિવસુત	૧૧. શ્રેયાંસ	૧૨. સ્વયંજળ
૧૩. સિંહસેન	૧૪. ઉપશાંત	૧૫. ગુપ્તસેન	૧૬. મહાવીર્ય
૧૭. પાર્શ્વસ્વામી	૧૮. અભિધાન	૧૯. મરૂદેવ	૨૦. શ્રીધર
૨૧. સામકબુ	૨૨. અગ્નિપ્રભ	૨૩. અગ્નિદત્ત	૨૪. વીરસેન

જાંબુદ્વીપે ઐરવત ક્ષેત્રે અનાગત ચોવીથી

૧ શ્રી સિદ્ધાર્થ	૨. વિમળ	૩. વિજયધોષ	૪. નંદિધોણ
૫. સુમંડળ	૬. વજ્રધર	૭. નિર્વાણ	૮. ધર્મધ્વજ
૯. સિદ્ધસેન	૧૦. મહસેન	૧૧. વીરમિત્ર	૧૨. સત્યસેન
૧૩. ચંદ્રસેન	૧૪. મહેન્દ્ર	૧૫. સ્વયંજળ	૧૬. દેવસેન
૧૭. સુવ્રત	૧૮. જિનેન્દ્ર	૧૯. સુપાર્શ્વ	૨૦. સુકોશળ
૨૧. અનંતક	૨૨. વિમળ	૨૩. અજિતસેન	૨૪. અગ્નિદત્ત

ઘાતકીખડે પૂર્વે ઐરવતે અતીત ચોવીથી

૧. શ્રી વજ્રસ્વામી	૨. ઈંદ્રયાત્ર	૩. સૂર્યસ્વામી	૪. પુરૂરવ
૫. સ્વામીનાથ	૬. અવબોધ	૭. વિક્રમસેન	૮. નિર્ધટિક
૯. હરીન્દ્ર	૧૦. પ્રતેરિક	૧૧. નિર્વાણ	૧૨. ધર્મહેતુ
૧૩. ચતુર્મુખ	૧૪. જિનકૃતેન્દ્ર	૧૫. સ્વયંક	૧૬. વિમળાદિત્ય
૧૭. દેવપ્રભ	૧૮. ધરણેન્દ્ર	૧૯. તીર્થનાથ	૨૦. ઉદયાનંદ
૨૧. શિવાર્થ	૨૨. ધાર્મિક	૨૩. ક્ષેત્રસ્વામી	૨૪. હરિશ્ચંદ્ર

ઘાતકીખડે પૂર્વ ઐરવતે વર્તમાન ચોવીથી

૧. અપશ્ચિમ	૨. પુષ્પદંત	૩. અર્હત	૪. સુચરિત્ર
૫. સિદ્ધાનંદ	૬. નદંક	૭. પ્રકૃપ	૮. ઉદયનાથ
૯. રૂકમેન્દ્ર	૧૦. કૃપાળ	૧૧. પેઢાળ	૧૨. સિધ્ધેશ્વર
૧૩. અમૃતતેજ	૧૪. જિતેન્દ્રસ્વામી	૧૫. ભોગલી	૧૬. સર્વાર્થ
૧૭. મેઘાનંદ	૧૮. નંદિકેશ	૧૯. હરનાથ	૨૦. અધિષ્ઠાયક
૨૧. શાંતિક	૨૨. નંદિક	૨૩. કુંડપાર્શ્વ	૨૪. વિરોચન

ઘાતકીખડે પૂર્વ ઐરવતે અનાગત ચોવીથી

૧. શ્રી વિજયપ્રભ	૨. નારાયણ	૩. સત્યપ્રભ	૪. મહામૃગેન્દ્ર
૫. ચિંતામણિ	૬. આસોગિન	૭. દ્વિમૃગેન્દ્ર	૮. ઉપવાસિત
૯. પદ્મચંદ્ર	૧૦. બોધકેન્દ્ર	૧૧. ચિંતલિક	૧૨. ઉત્તરાહિત
૧૩. અપાશિત	૧૪. દેવજળ	૧૫. નારિક	૧૬. અમોઘ
૧૭. નાગેન્દ્ર	૧૮. નિલોત્પલ	૧૯. અપ્રકંપ	૨૦. પુરોહિત

૨૧. ઉભયેન્દ્ર ૨૨. પાર્શ્વનાથ ૨૩. નિર્વચસ ૨૪. વિયોષિત

ઘાતકીખંડે પશ્ચિમ ઐરવતે અતીત યોવીશી

૧. શ્રી સમેરૂક	૨. જિનકૃત	૩. ઋષિકેલિ	૪. અશસ્તદ
૫. નિર્ધર્મ	૬. કુટલિક	૭. વર્ધમાન	૮. અમૃતેન્દ્ર
૯. શંખાનંદ	૧૦. કલ્યાણવ્રત	૧૧. હરિનાથ	૧૨. બાહુસ્વામી
૧૩. ભાર્ગવ	૧૪. સુભદ્ર	૧૫. પતિપાત્ર	૧૬. વિયોષિત
૧૭. બ્રહ્મચારી	૧૮. અસંખ્યાગતિ	૧૯. ચારિત્રેશ	૨૦. પારિમાણિક
૨૧. કંબોજ	૨૨. વિધિનાથ	૨૩. કૌશિક	૨૪. ધર્મેશ

ઘાતકીખંડે પશ્ચિમ ઐરવતે વર્તમાન યોવીશી

૧. શ્રી ઉપાજિત	૨. જિનસ્વામી(જયનાથ)	૩. સ્વમિત	૪. ઈન્દ્રજિત
૫. પુષ્પક	૬. મંડિક	૭. પ્રહત	૮. મદનસિંહ
૯. હસ્તનિધિ	૧૦. ચંદ્રપાર્શ્વ	૧૧. અશ્વબોધ	૧૨. જનકાદિ
૧૩. વિભૂતિક	૧૪. કુમરીપિંડ	૧૫. સુવધિ	૧૬. હરિવાસ
૧૭. પ્રિયમિત્ર	૧૮. ધર્મદેવ	૧૯. ધર્મચંદ્ર	૨૦. પ્રવાહિક
૨૧. નંદિનાથ	૨૨. અશ્વામિક	૨૩. પૂર્વનાથ	૨૪. ચિત્રક

ઘાતકીખંડે પશ્ચિમ ઐરવતે અનાગત યોવીશી

૧. શ્રી રવીન્દ્ર	૨. સુકુમાળ	૩. પૃથ્વીવંત	૪. કુલપરોધા
૫. ધર્મનાથ	૬. પ્રિયસોમ	૭. વારૂણ	૮. અભિનંદન
૯. સર્વભાનુ	૧૦. સદૃષ્ટ	૧૧. મૌષ્ટિક	૧૨. સુવાણકિતુ
૧૩. સોમચંદ્ર	૧૪. ક્ષેત્રાધિપ	૧૫. સૌઢાતિક	૧૬. કૂર્મેષુક
૧૭. તમોરિપુ	૧૮. દેવતામિત્ર	૧૯. કૃતપાર્શ્વ	૨૦. બહુનંદ
૨૧. અધોરિક	૨૨. નિકંબુ	૨૩. દષ્ટિસ્વામી	૨૪. વક્ષેશ

પુષ્કરાર્ધદ્વીપે પૂર્વ ઐરવતે અતીત યોવીશી

૧. શ્રી કૃતાંત	૨. ઓબલિક	૩. દેવાદિત્ય	૪. અષ્ટનિધિ
૫. પ્રચંડ	૬. વેણુક	૭. ત્રિભાણુ	૮. બ્રહ્માદિ
૯. વર્જંગ	૧૦. વિરોહિત	૧૧. અપાપક	૧૨. લોકોત્તર

૧૩. જલધિ	૧૪. વિદ્યોતન	૧૫. સુમેરૂ	૧૬. સુભાષિત
૧૭. વત્સલ	૧૮. જિનાલ	૧૯. તુષારિક	૨૦. ભુવનસ્વામી
૨૧. સુકાલિક	૨૨. દેવાધિદેવ	૨૩. આકાશિક	૨૪. અંબિક

પુષ્કરાર્ધદીપે પૂર્વ ઔરવતે વર્તમાન ચોવીથી

૧. શ્રી નિશામિત	૨. અક્ષપાસ	૩. અચિતકર	૪. નયાદિ
૫. પાર્ણપંડુ	૬. સ્વાર્ણનાથ	૭. તપોનાથ	૮. પુષ્પકેતુ
૯. કર્મિક	૧૦. ચંદ્રકેતુ	૧૧. પ્રહારિત	૧૨. વીતરાગ
૧૩. ઉદ્યોત	૧૪. તપોધિક	૧૫. અતીત	૧૬. મરૂદેવ
૧૭. દામિક	૧૮. શિલાદિત્ય	૧૯. સ્વસ્તિક	૨૦. વિશ્વનાથ
૨૧. શતક	૨૨. સહસ્તાદિ	૨૩. તમોક્તિ	૨૪. બ્રહ્માંક

પુષ્કરાર્ધદીપે પૂર્વ ઔરવતે અનાગત ચોવીથી

૧. શ્રી જશોધર	૨. સુવ્રત	૩. અભયધોષ	૪. નિર્વાણિક
૫. વ્રતવસુ	૬. અતિરાજ	૭. અશવનાથ	૮. અર્જુન
૯. તપચંદ્ર	૧૦. શરીરિક	૧૧. મહસેન	૧૨. સુશ્રાવ
૧૩. દંઢપ્રહાર	૧૪. અંબરિક	૧૫. વૃષાતીત	૧૬. તુંબર
૧૭. શર્વશીલ	૧૮. પ્રતિરાજ	૧૯. જિતેન્દ્રિય	૨૦. તપાદિ
૨૧. રત્નકર	૨૨. દેવેશ	૨૩. લાંછન	૨૪. પ્રવેશ

પુષ્કરાર્ધ દીપે પશ્ચિમ ઔરવતે અતીત ચોવીથી

૧. શ્રી સુસંભવ	૨. પચ્છાભ	૩. પૂર્વાંશ	૪. સૌંદર્ય
૫. ગૈરિક	૬. ત્રિવિક્રમ	૭. નારસિંહ	૮. મૃગવસુ
૯. સોમેશ્વર	૧૦. સુભાનુ	૧૧. અપાપમલ્લ	૧૨. વિબોધ
૧૩. સંજમિક	૧૪. માધીના	૧૫. અશ્વતેજ	૧૬. વિદ્યાધર
૧૭. સુલોચન	૧૮. માનનિધિ	૧૯. પુંડરિક	૨૦. ચિત્રગણ
૨૧. માણહીદ્રુ	૨૨. સર્વાંકલ	૨૩. ભુરિશ્રવા	૨૪. પુણ્યાંગ

પુષ્કરાર્ધ દીપે પશ્ચિમ ઔરવતે વર્તમાન ચોવીથી

૧. શ્રી ગાંગેય	૨. નલવશા	૩. ભજિન	૪. ધ્વજધિક

૫. સુભદ્ર	૬. સ્વામીનાથ	૭. હિતક	૮. નંદિઘોષ
૯. રૂપવીર્ય	૧૦. વજ્રનાથ	૧૧. સંતોષ	૧૨. સુધર્મા
૧૩. કુણાદિ	૧૪. વીરચંદ્ર	૧૫. મોઘાનિક	૧૬. સ્વેચ્છ
૧૭. કોપક્ષય	૧૮. અકામ	૧૯. સંતોષિત	૨૦. શત્રુસેન
૨૧. ક્ષેમવાત	૨૨. દયાનાથ	૨૩. કીર્તિનાથ	૨૪. શુભનાથ

પુષ્કરાર્ધે દ્વીપે પશ્ચિમ ઐરવતે અનાગત ચોવીશી

૧. શ્રી અદોષિત	૨. વૃષભસ્વામી	૩. વિનયાનંદ	૪. મુનિનાથ
૫. ઈંદ્રક	૬. ચંદ્રકેતુ	૭. ધ્વજાદિત્ય	૮. વસુબોધ
૯. વસુર્તિ	૧૦. ધર્મબોધ	૧૧. દેવાંગ	૧૨. મરીચિક
૧૩. સુજીવ	૧૪. યશોધર	૧૫. ગૌતમ	૧૬. મુનિસુદ્ધ
૧૭. પ્રબોધ	૧૮. શતાનિક	૧૯. ચારિત્ર	૨૦. શતાનંદ
૨૧. વેદાર્થનાથ	૨૨. સુધાનાથ	૨૩. જ્યોતિર્મુ	૨૪. સૂર્યકનાથ

વીશ વિહરમાળાના નામ

જંબુદ્વીપના મહાવિદેહે

૧. સીમંધર	૨. યુગમંધર	૩. બાહુ	૪. સુબાહુ

ધાતકીખંડના પૂર્વાર્ધ મહાવિદેહે

૫. સુજાત	૬. સ્વયંપ્રભ	૭. ઋષભાનન	૮. અનંતવીર્ય

ધાતકીખંડના પશ્ચિમાર્ધ મહાવિદેહે

૯. સુરપ્રભ	૧૦. વિશાળ	૧૧. વજ્રધર	૧૨. ચંદ્રાનન

પુષ્કરવર દ્વીપના પૂર્વાર્ધ મહાવિદેહે

૧૩. ચંદ્રબાહુ	૧૪. ભુજંગદેવ	૧૫. ઈશ્વર	૧૬. નેમિપ્રભ

પુષ્કરવર દ્વીપના પશ્ચિમાર્ધ મહાવિદેહે

૧૭. વીરસેન	૧૮. મહાભદ્ર	૧૯. ચંદ્ર(દેવ)વશા	૨૦. અજિતવીર્ય

ઉત્કૃષ્ટે કાળે થયેલા જંબુદ્વીપે મહાવિદેહે

૧. જયદેવ	૨. હુભદ્ર	૩. લક્ષ્મીપતિ	૪. અનંતહર્ષ
૫. ગંગાધર	૬. વિશાળચંદ્ર	૭. પ્રિયંકર	૮. અમરાંદિત્ય
૯. કૃષ્ણનાથ	૧૦. ગુણગુપ્ત	૧૧. પદ્મનાભ	૧૨. જળધર

૧૩. યુગાદિત્ય	૧૪. વરદત્ત	૧૫. ચંદ્રકેતુ	૧૬. મહાકાપ
૧૭. અમરકેતુ	૧૮. અરણ્યવાસ	૧૯. હરિહર	૨૦. રામેન્દ્ર
૨૧. શાંતિદેવ	૨૨. અનંતકૃત	૨૩. ગજેન્દ્ર	૨૪. સાગરચંદ્ર
૨૫. લક્ષ્મીચંદ્ર	૨૬. મહેશ્વર	૨૭. ઋષભદેવ	૨૮. સૌમ્યકાંતિ
૨૯. નેમિપ્રભ	૩૦. અજિતભદ્ર	૩૧. મહીધર	૩૨. રાજેશ્વર

ધાતકીખડે પૂર્વાર્ધ મહાવિદેહે

૧. વીરચંદ્ર	૨. વત્સસેન	૩. નીલકાંતિ	૪. મુંજકેશી
૫. રૂક્મિક	૬. ક્ષેમંકર	૭. મૃગાંકનાથ	૮. મુનિમૂર્તિ
૯. વિમળનાથ	૧૦. આગમિક	૧૧. નિષ્પાપમાથ	૧૨. વસુંધરાધિપ
૧૩. મલ્લિનાથ	૧૪. વનદેવ	૧૫. બળભૂત	૧૬. અમૃતવાહન
૧૭. પૂર્ણભદ્ર	૧૮. રેવાંકિત	૧૯. કલ્પશાખ	૨૦. નલિનીદત્ત
૨૧. વિદ્યાપતિ	૨૨. સુવાર્ધનાથ	૨૩. ભાનુનાથ	૨૪. પ્રભંજન
૨૫. વિશિષ્ટનાથ	૨૬. જળપ્રભ	૨૭. મુનિચંદ્ર	૨૮. ઋષિપાળ
૨૯. કુડગદત્ત	૩૦. ભૂતાનંદ	૩૧. મહાવીર	૩૨. તીર્થેશ્વર

ધાતકીખડે પશ્ચિમાર્ધ મહાવિદેહે

૧. ધર્મદત્ત	૨. ભૂમિપતિ	૩. મેરૂદત્ત	૪. સુમિત્ર
૫. શ્રીધેણુનાથ	૬. પ્રભાનંદ	૭. પદ્માકર	૮. મહાઘોષ
૯. ચંદ્રપ્રભ	૧૦. ભૂમિપાળ	૧૧. સુમતિધેણુ	૧૨. અચ્યુત
૧૩. તીર્થભૂતિ	૧૪. લલિતાંગ	૧૫. અમરચંદ્ર	૧૬. સમાધિનાથ
૧૭. મુનિચંદ્ર	૧૮. મહેન્દ્રનાથ	૧૯. શશાંક	૨૦. જગદીશ્વર
૨૧. દેવેન્દ્રનાથ	૨૨. ગુણનાથ	૨૩. ઉદ્યોતનાથ	૨૪. નારાયણ
૨૫. કપિલનાથ	૨૬. પ્રભાકર	૨૭. જિનદીક્ષીત	૨૮. સકળનાથ
૨૯. શીલારનાથ	૩૦. વજ્રધર	૩૧. સહસ્રાર	૩૨. અશોક

પુષ્કરાર્ધ પૂર્વાર્ધ મહાવિદેહે

૧. મેઘવાહન	૨. જીવરક્ષક	૩. મહાપુરૂષ	૪. પાપહર
૫. મૃગાંકનાથ	૬. શુરસિંહ	૭. જગતપૂજ્ય	૮. સુમતિનાથ

૯. મહામહેન્દ્ર	૧૦. અમરભૂતિ	૧૧. કુમારચંદ્ર	૧૨. વારિષેણ
૧૩. રમાણનાથ	૧૪. સ્વયંભૂ	૧૫. અચળનાથ	૧૬. મકરકેતુ
૧૭. સિદ્ધાર્થનાથ	૧૮. સફળનાથ	૧૯. વિજયદેવ	૨૦. નરસિંહ
૨૧. શતાનંદ	૨૨. વૃંદાકર	૨૩. ચંદ્રતપ	૨૪. ચિત્રગુપ્ત
૨૫. દંઢરથ	૨૬. મહાયશા	૨૭. ઉબ્માંક	૨૮. પ્રધુમ્નનાથ
૨૯. મહાતેજ	૩૦. પુષ્પકેતુ	૩૧. કામદેવ	૩૨. સમકેતુ

પુષ્કરાર્થે પશ્ચિમાર્થ મહાવિદેહે

૧. પ્રસન્નચંદ્ર	૨. મહાસેન	૩. વજ્રનાથ	૪. સુવાર્ણબાહુ
૫. કુરૂચંદ્ર	૬. વજ્રવીર્ય	૭. વિમળચંદ્ર	૮. યશોધર
૯. મહાબળ	૧૦. વજ્રસેન	૧૧. વિમળનાથ	૧૨. ભીમનાથ
૧૩. મેરૂપ્રભ	૧૪. ભદ્રગુપ્ત	૧૫. સુવ્રઢસિંહ	૧૬. સુવ્રતનાથ
૧૭. હરિશચંદ્ર	૧૮. પ્રતિમાધર	૧૯. અતિશ્રય	૨૦. કનકકેતુ
૨૧. અઙિતવીર્ય	૨૨. ફલગુમિત્ર	૨૩. બ્રહ્મભૂત	૨૪. હિતકર
૨૫. વરૂણદત્ત	૨૬. યશઃકીર્તિ	૨૭. નાગેન્દ્ર	૨૮. મહીધર
૨૯. કૃતબ્રહ્મ	૩૦. મહેન્દ્ર	૩૧. વર્ધમાન	૩૨. સુરેન્દ્રદત્ત

પંચ પરમેષ્ટિના નામ, ગુણ તથા વાર્ણન

૧ અરિહંત, ૨ સિદ્ધ, ૩ આચાર્ય, ૪ ઉપાધ્યાય અને ૫ સાધુ આ પંચ પરમેષ્ટિ છે.

અરિહંતના બાર ગુણ છે, તે આ પ્રમાણે-

અશોકવૃક્ષઃ સુરપુષ્પવૃષ્ટિ-ર્દિવ્યધ્વનિશ્ચામરમાસનં ચ ।

ભામણ્ડલં દુન્દુભિરાતપત્રં સત્પ્રાતિહાર્યાણિ જિનેશ્વરાણામ્ ॥

(૧) અશોકવૃક્ષ :- જ્યાં ભગવાન સમવસર્યા હોય, ત્યાં પ્રભુના દેહથી બારગણું અશોકવૃક્ષ=આસોપાલવનું ઝાડ દેવતાઓ રચે, તેની પાસે બેસીને પ્રભુના આપે. અશોકવૃક્ષ શોકને દૂર કરે.

(૨) સુરપુષ્પવૃષ્ટિ :- ભગવાન એક થોજન સમવસરાણની પૃથ્વી ઉપર જલ અને સ્થલમાં નિપજેલા સુગંધીદાર પંચવાર્ણના સચિત્ત કુલોની વૃષ્ટિ દેવતાઓ ઢીંચણ પ્રમાણ કરે.

(૩) દિવ્યધ્વનિ :- દેવતાઓ ભગવંતની વાણીમાં માલકોશ રાગ, વીણા, વાંસળી આદિકના સ્વરો પૂરે.

(૪) ચામર - દેવો રત્ને જડિત સોનાની ઢાંડીવાળા ધોળા ચાર જેડી ચામરો સમવસરાણ મધ્યે ભગવંતને વીંજે છે.

(૫) આસન=સિંહાસન. ભગવંતને બેસવા સારૂ રત્નજડિત સુવર્ણમય સિંહાસન દેવતાઓ રચે છે.

(૬) ભામંડલ-ભગવંતના મસ્તકની પાછલ શરદઋતુના સૂર્યના કિરણ જેવા આકરા તેજવાળું ભામંડલ=કાંતિનું મંડલ દેવતાઓ રચે છે તે ન હોય તો ભગવાનના મુખ સામું જેઈ શકાય નહિ.

(૭) દુન્દુભિ-દેવતાઓ આકાશમાં દેવદુંદુભિ વગેરે કોડો ગમે વાજિંત્રો વગાડે છે. તેથી જાણે તેઓ એમ કહેતા ન હોય કે ભવ્યો ! પ્રમોદને દૂર કરીને મુક્તિપુરીના સાર્થવાહ સમાન આ ભગવાનને તમે સેવો.

(૮) છત્ર-ભગવાનના મસ્તક ઉપર ઉપરાઉપરી શરદપુનમના ચંદ્ર જેવા, મોતીની માલાઓથી વિભૂષિત ત્રણ શ્વેત છત્રો દેવતાઓ ધરે. સમવરણની નિશ્રાએ બાર છત્ર ધરે. તે જાણે એમ ન કહેતા હોય કે ત્રણ ભુવનના પરમેશ્વર એવા ભગવંતને સેવો !

એ રીતે આઠ પ્રાતિહાર્યના આઠ ગુણ થયા.

(૯) અપાયાપગમાતિશય-અપાય એટલે ઉપદ્રવ. તેનો અપગમ એટલે નાશ. જ્યાં ભગવંત વિચરતા હોય ત્યાં દરેક દિશાએ પચીસ-પચીસ યોજન, ઉપર અને નીચે સાડાબાર-સાડાબાર યોજન મળી સવાસો યોજનમાં પ્રાયઃ રોગ, મરકી, વૈર, અતિવૃષ્ટિ, અનાવૃષ્ટિ, દુષ્કાળ આદિ થાય નહિ.

(૧૦) જ્ઞાનાતિશય-ભગવાન કેવળજ્ઞાન-કેવળદર્શને કરી સર્વ લોકાલોકના ત્રણેય કાળના સર્વ ભાવો જાણે દેખે છે. એમનાથી કાંઈ છાનું નથી.

(૧૧) પૂજાતિશય- ભગવાનને બળદેવ, વાસુદેવ, ચક્રવર્તિ તથા ચાર નિકાયના દેવો=ભવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતિષી અને વૈમાનિક દેવતાઓ, તથા તેમના ઈંદ્રો વગેરે જગત્ત્રયવાસી ભવ્યજીવો તેમની સેવા કરે છે.

(૧૨) વચનાતિશય-ભગવંતની વાણી સંસ્કારદિક ગુણોએ સહિત હોવાથી દેવ, મનુષ્ય અને તિર્યંચ પોતપોતાની ભાષામાં સમજી શકે છે.

ભગવંતની વાણી સર્વે પોત-પોતાની ભાષામાં સમજી જાય. એ તેમનો ચોથો

અતિશય થયો.

આ રીતે ૮ પ્રાતિહાર્ય અને ૪ અતિશય મળી અરિહંતના બાર ગુણ થાય છે.

સિદ્ધભગવંતના આઠ ગુણો

અષ્ટકર્મનો ક્ષય કરવાથી સિદ્ધભગવંતના આઠ ગુણો થાય છે, તે નીચે પ્રમાણે-

(૧) જ્ઞાનગુણ - જ્ઞાનાવરણીય કર્મનો ક્ષય થવાથી કેવળજ્ઞાને કરી, સિદ્ધભગવંત લોકાલોકના સમગ્ર સ્વરૂપો સમકાળે સમસ્ત પ્રકારે જાણે છે.

(૨) દર્શનગુણ - દર્શનાવરણીય કર્મનો ક્ષય થવાથી કેવળદર્શન પ્રાપ્ત થવાથી સિદ્ધ ભગવાન લોકાલોકના સમગ્ર ભાવોને સમકાળે સમસ્ત પ્રકારે દેખે છે.

(૩) અવ્યાભાધસુખ - વેદનીય કર્મનો સર્વથા ક્ષય થવાથી સર્વ પ્રકારની પીડારહિત નિરુપાધિકપાણું પ્રાપ્ત થાય છે.

(૪) અનંતચારિત્ર - મોહનીય કર્મનો ક્ષય થવાથી આ ગુણ પ્રાપ્ત થાય છે. તેમાં ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ અને યથાખ્યાત ચારિત્રનો સમાવેશ થાય છે. તેથી સિદ્ધભગવંતો આત્મસ્વભાવમાં સદા અવસ્થિત રહે છે. તે જ ત્યાં ચારિત્ર છે.

(૫) અક્ષયસ્થિતિ - આયુષ્યકર્મનો ક્ષય થવાથી નાશ ન થાય એવી અનંત સ્થિતિ પ્રાપ્ત થાય છે. એક સિદ્ધની અપેક્ષાએ સિદ્ધની સ્થિતિની આદિ છે પણ અંત નથી. તેથી તેઓની 'સાદિ અનંત સ્થિતિ' કહેવાય છે.

(૬) અરૂપીપાણું - નામકર્મનો ક્ષય થવાથી વર્ણ, ગંધ, રસ અને સ્પર્શથી રહિત થાય છે. કેમકે શરીર હોય તો વર્ણાદિક હોય છે. પણ સિદ્ધ ભગવંતોનો શરીર નથી તેથી તેઓને અરૂપીપાણું પ્રાપ્ત થાય છે.

(૭) અગુરુલઘુ - ગોત્રકર્મનો ક્ષય થવાથી આ ગુણ પ્રાપ્ત થાય છે. તેથી ભારે, હળવો અથવા ઉંચે-નીચેપણાનો વ્યવહાર રહેતો નથી.

(૮) અનંતવીર્ય - અંતરાય કર્મનો ક્ષય થવાથી અનંત દાન, અનંત લાભ, અનંત ભોગ, અનંત ઉપભોગ, અને અનંત વીર્ય ગુણ પ્રગટ થાય છે, એટલે કે સમગ્ર લોકને અલોકમાં સ્થાપી શકે, તેટલી શક્તિ સિદ્ધ ભગવંતોમાં હોય છે. છતાં સિદ્ધ ભગવંતોએ કદી પણ તેવું વીર્ય ફોરવ્યું નથી અને ફોરવશે પણ નહીં. કેમકે તેમને પુદ્ગલની સાથે કાંઈ પણ સંબંધ નથી. આ અનંત વીર્યના ગુણથી પોતે આત્મિક ગુણોને જ રૂપે છે, તે રૂપે જ ધારી રાખે છે. ફેરફાર થવા દેતા નથી.

આચાર્ય ભગવંતના ૩૬ ગુણો

પાંચ ઈન્દ્રિયોના વિષયવિકારોને રોકનાર-

૫

નવ પ્રકારની બ્રહ્મચર્યવ્રતની વાડોને ધારણ કરનાર-	૯
ચાર પ્રકારના કષાયથી મુકાયેલા-	૪
પાંચ મહાવ્રતોએ કરીને યુક્ત-	૫
પાંચ પ્રકારના આચાર પાળવાને સમર્થ-	૫
પાંચ સમિતિએ સમિતિવાળા-	૫
ત્રણ ગુણિએ કરીને યુક્ત-	૩
	૩૬

આ રીતે છત્રીશ ગુણવાળા મારા ગુરુ છે.

ઉપાધ્યાય ભગવંતના ૨૫ ગુણો

(૧) આચારાંગ (૨) સૂત્રકૃતાંગ (૩) સ્થાનાંગ (૪) સમવાયાંગ (૫) ભગવતી (૬) જ્ઞાતાધર્મ કથા (૭) ઉપાસકદશાંગ (૮) અનુતરૌપપાતિક (૯) પ્રશ્ન વ્યાકરણ (૧૦) અંતકૃદ્દશાંગ અને (૧૧) વિપાક એ અગ્યાર અંગ.

તથા (૧) ઔપપાતિક (૨) રાજપ્રત્રીય (૩) જીવાભિગમ (૪) પ્રજાપના (૫) જ્ઞબૂદ્ધીપ પ્રજ્ઞપ્તિ (૬) ચંદ્ર પ્રજ્ઞપ્તિ (૭) સૂર્ય પ્રજ્ઞપ્તિ (૮) કપ્પિઆ (૯) કપ્પવડિસિઆ (૧૦) પુષ્કિઆ (૧૧) પુષ્ક્યૂલિઆ (૧૨) વહ્નિદશા એ બાર ઉપાંગ.

એ ૧૧ અંગ અને ૧૨ ઉપાંગને ભણે-ભણાવે તે ત્રેવીશ ગુણ થયા.

તથા * ચરણ સિત્તરી અને કરણ સીત્તરી તેનું પાલન કરે એ રીતે કુલ ૨૫ ગુણો ઉપાધ્યાય ભગવંતના જાણવા.

સાધુ ભગવંતના ૨૭ ગુણો

મોક્ષમાર્ગ સાધવાનો યત્ન કરે તે સાધુ. તેમના ૨૭ ગુણો આ પ્રમાણે:-

છવય-છકાયરક્ષા-પંચિન્દિય-લોહનિગ્ધો સ્વંતી ।

ભાવવિસોહિ પડિલેહણા ય કરણ વિસુદ્ધિ ય ॥ ૧ ॥

સંજમ-જ્ઞાણ-જુત્તો અકુસલ-મળ-વય-કાય-સંરોહો ।

સીયાહ-પીડા-સહણ મરણ ઉવસગ્ગ-સહણં ચ ॥ ૨ ॥

(૧) સર્વતઃ પ્રાણાતિપાત વિરમણ, (૨) સર્વતઃ મૃષાવાદ વિરમણ (૩) સર્વતઃ બદ્ધતાદાન વિરમણ (૪૦) સર્વતઃ મૈથુન વિરમણ (૫) સર્વતઃ પરિગ્રહ વિરમણ. એ પાંચ

* ચરણ સિત્તરી અને કરણ સિત્તરીનું સ્વરૂપ આગળ આપવામાં આવશે.

મહાવ્રતતથા રાત્રિભોજન વિરમાણ વ્રત એ છ વ્રતરૂપ છ ગુણ.

તથા (૧) પૃથ્વીકાય (૨) અપ્કાય (૩) તેઉકાય (૪) વાયુકાય (૫) વનસ્પતિકાય અને (૬) ત્રસકાય એ છ કાયની રક્ષા કરે થે છ ગુણ હોવાથી ૬+૬=૧૨ બાર ગુણ થયા.

પાંચ ઈન્દ્રિયોનો નિગ્રહ કરે તેથી એ પાંચ યુક્ત કરતાં ૧૨+૫=૧૭ ગુણ થયા.

તથા (૧૮) લોભ નિગ્રહ (૧૯) ક્રમા (૨૦) ચિત્તની પ્રસન્નતા (૨૧) શુદ્ધ રીતે વસ્ત્રાદિકનું પડિલેહણ (૨૨) સંયમયોગમાં પ્રવૃત્તિ એટલે પાંચ સમિતિ અને ત્રણ ગુપ્તિનું પાલન, તથા નિદ્રા. વિકથા અને અવિવેકનો ત્યાગ (૨૩) અકુશળ મનનો નિરોધ (૨૪) અકુશળ વચનનો નિરોધ અને (૨૫) અકુશળ કાયાનો નિરોધ (૨૬) શીતાદિક પરિષહો સહન કરવા અને (૨૭) મરણાદિ ઉપસર્ગો સહન કરવા.

એ પ્રમાણે સાધુ ભગવંતના ૨૭ ગુણો સમજવા.

દશ પ્રકારની સમાચારી

૧. નિસિહી એટલે ત્યાગ. સાવધ વ્યાપાર અગર પાપાચરાણનો ત્યાગ તે નેષેષિકી.

૨. આવસ્સહી એટલે વશ્ય કરવા યોગ્ય ક્રિયા. આવશ્યકાદિ અવશ્ય કરવું તે આવશ્યિકા.

૩. ગુરુ આદિ વડીલોની ઈચ્છા જાણવી તે ઈચ્છાકાર.

૪. જો કાંઈ પાપ-દોષ થયા હોય તેનો મિચ્છા મિ દુક્કડં આપવે તે મિથ્યાકાર.

૫. ગુરુ આદિ વડીલોના વચન પ્રમાણે કરવું તે તહત્તિ (તથાકાર).

૬. વિનયપૂર્વક વડીલોને પૂછવું તે પૃચ્છના.

૭. વારંવાર પૂછવું તે પ્રતિપૃચ્છના.

૮. ગુરુ આદિનો વિનય સાચવવો તે અભ્યુત્થાન.

૯. ગુરુ આદિને ગોચરી આદિની નિમંત્રણા કરવી તે નિમંત્રાણા.

૧૦. સ્વ-સમુદાયમાંથી જ્ઞાન આદિ મેળવવા માટે પરસમુદાયમાં જવું તે ઉપસંપદા.

શ્રી નવપદજ્ઞાનાં નામ ગુણ અને વર્ણ

નંબર	નવપદજ્ઞાનાં નામ	ગુણ સંખ્યા	વર્ણ
૧	અરિહંતપદ	૧૨	સફેદ
૨	સિદ્ધપદ	૮	લાલ
૩	આચાર્યપદ	૩૬	પીળો

૪	ઉપાધ્યાય પદ	૨૫	લીલો
૫	સાધુપદ	૨૭	કાળો
૬	દર્શનપદ	૬૭	સફેદ
૭	જ્ઞાનપદ	૫૧	સફેદ
૮	ચારિત્રપદ	૭૦	સફેદ
૯	તપપદ	૫૦	સફેદ

સમક્તિના ૬૭ બોલ

૪ સદ્ગુણ, ૩ લિંગ, ૧૦ પ્રકારે વિનય, ૩ શુદ્ધિ, ૫ દૂષણ, ૮ પ્રભાવક, ૫ ભૂષણ, ૫ લક્ષણ, ૬ જયણ, ૬ આગાર, ૬ ભાવના, ૬ સ્થાન, એ પ્રમાણે સમ્યક્ત્વના ૬૭ બોલ થાય છે.

૪ સદ્ગુણ (સદ્ગુણ એટલે શ્રદ્ધા)

૧ લી સદ્ગુણ : જૈન શાસ્ત્રોક્ત જીવ-અજીવ આદિ નવ તત્ત્વોનો અર્થ વિચારી શ્રદ્ધા કરવી તે.

૨ જી સદ્ગુણ : નવ-તત્ત્વના જાણ, ગુણવંત, સંવેગી, માર્ગના પ્રરૂપક એવા ગુરૂમહારાજની સેવા કરવી.

૩ જી સદ્ગુણ : (૧) નિહત્વ એટલે જિનમતના ઉત્થાપક અને સ્વમતના સ્થાપક (૨) યથાઈદ એટલે સ્વ-ઈચ્છાએ ચાલનારા. (૩) પાર્શ્વ એટલે નિયતસ્થાનવાસી, (૪) કુશીલીયા એટલે સદાચાર રહિત, (૫) વેષને લજવનારા, (૬) મંદ આચારવાળા, (૭) અજ્ઞાની એવઓને ત્યાગ કરવો તે.

૪ થી સદ્ગુણ : અન્યદર્શનીનો સંગ ત્યાગ કરવો તે.

ત્રાણ લિંગ

સમક્તિને જોણે કરીને ઓળખીએ એવાં ચિહ્ન તે લિંગ કહેવાય. તે ત્રાણ ભેદે છે- (૧) શ્રુત અભિલાષ, (૨) ઈચ્છા, (૩) વૈયાવચ્ચ.

પહેલું લિંગ-શ્રુતઅભિલાષ :- એટલે જેમ માણસ નીરોગી હોય, સંપૂર્ણ સુખી હોય, અને સુલક્ષણી સ્ત્રીની સાથે આનંદથી પંચેન્દ્રિયનાં સુખ ભોગવતો દેવતા સંબંધી ગીતને જેવા રાગથી સાંભળે તેથી અધિક રાગે ધર્મ સાંભળવાની ઈચ્છા રાખે તે શ્રુતઅભિલાષ.

બીજું લિંગ-ઈચ્છા-જેમ ક્ષુધાએ કરી પીડિત બ્રાહ્મણવિકટ જંગલ ઓળંગીને

આવેલ હોય, તેને સુંદર ઘેબર દેખીને જેમ ખાવાની તીવ્ર ઈચ્છા થાય. તેમ ધર્મને ઈચ્છે તે બીજું લિંગ.

ત્રીજું લિંગ-વૈયાવચ્ચ : જેમ વિદ્યાસાધક વિદ્યા સિદ્ધ કરવામાં એક ચિત્ત લગાવે, તેમ દેવ અને ગુરુની વૈયાવચ્ચ કરવામાં એક ચિત્તે રહે. ગુરુ આજ્ઞાનું અખંડિતપાણે પાલન કરે.

૧૦ પ્રકારનો વિનય

(૧) અરિહંત. (૨) સિદ્ધ. (૩) જિનપ્રતિમા અને જિનમંદિર. (૪) જૈનસૂત્ર-સિદ્ધાંતરૂપ શાસ્ત્ર. (૫) દશ પ્રકારનો મુનિધર્મ. (૬) તે ધર્મ પાલનારા સાધુ મહારાજ. (૭) આચાર્ય મહારાજ. (૮) ઉપાધ્યાય મહારાજ. (૯) ચતુર્વિધ સંઘ (૧૦) સમક્તિ એટલે સમક્તિવંત લોકો અને તેને ખીલવવાના સાધનો આ દશનો વિનય નીચેની પાંચ રીતે થાય છે.

(૧) ભક્તિ. (૨) હૃદયનો પ્રેમ. (૩) ગુણોની સ્તુતિ. (૪) હેલનાનો ત્યાગ અને (૫) અશ્વાતનાનો ત્યાગ કરવો તે.

૩ શુદ્ધિ

સમક્તિને નિર્મળ કરે તે શુદ્ધિ કહીએ. તે ત્રણ પ્રકારે છે. ૧ મનશુદ્ધિ, ૨ વચનશુદ્ધિ અને ૩ કાયશુદ્ધિ.

૧ લી મનશુદ્ધિ - શ્રી વીતરાગ ભગવંતે કહેલ તત્ત્વ તે જ સત્ય છે, બીજું જુદું છે એવી બુદ્ધિ તે મનશુદ્ધિ.

૨ જી વચનશુદ્ધિ - વીતરાગદેવની ભક્તિ કરવાથી જે કામ ન થાય તે બીજા દેવોની ભક્તિ દેવોની ભક્તિ કરવાથી શી રીતે થાય ? એમ બોલવું તે વચનશુદ્ધિ.

૩ જી કાયશુદ્ધિ : શ્રી વીતરાગ સિવાય અન્ય દેવને કાયાથી ન નમે.

પાંચ દુષણો

સમ્યક્ત્વમાં અતિચાર દોષો જેનાથી લાગે તે દૂષણ પાંચ છે. (૧) શંકા, (૨) આકાંક્ષા, (૩) વિચિકિત્સા, (૪) મિથ્યામતિ ગુણવાર્ણન અને (૫) મિથ્યામતિ પરિચય.

૧. જૈનધર્મમાં અવિશ્વાસ તે શંકા.

૨. બીજા ધર્મોની ઈચ્છા તે આકાંક્ષા.

૩. ધર્મમાં ફળનો અવિશ્વાસ તે વિચિકિત્સા.

૪. મિથ્યાદર્શનીઓના ગુણોના વખાણ તે મિથ્યામતિ ગુણ વર્ણના.

૫. મિથ્યામતિવાળાઓનો પરિચય કરવો તે મિથ્યમતિ પરિચય.

આઠ પ્રભાવક

જેઓ જૈનશાસનની પ્રભાવના કરે, પ્રભાવ ફેલાવે તે પ્રભાવક આઠ છે. તે નીચે પ્રમાણે :-

૧. પ્રાવચનિક-જૈન શાસ્ત્રોના સંપૂર્ણ જાણ.

૨. ધર્મકથી-ધર્મનો ઉપદેશ આપવામાં પૂરા હોંશીયાર.

૩. વાદી-જૈન મત સામેના વાદમાં સામા પક્ષને સ્યાદ્વાદથી જીતી લેનાર.

૪. નૈમિત્તિક-જ્યોતિષ વગેરે અષ્ટાંગનિમિત્ત શાસ્ત્રના જ્ઞાનના બળથી પણ શાસનની ઉન્નતિ કરે તે.

૫. તપસ્વી-છ બાહ્ય અને છ અભ્યંતર તપ વડે કરીને શાસનનો પ્રભાવ ફેલાવે.

૬. વિદ્યા-મંત્રથી બલવાન-ચમત્કારિક વિદ્યાના બળથી શાસનનો પ્રભાવના કરે. જેમ શ્રી વજ્રસ્વામિએ દુર્ભિક્ષના વખતે સંઘને બૌદ્ધ દેશમાં લઈ જઈ જીવાડ્યો અને બૌદ્ધ રાજ્યમાં શ્રી સંઘને જિનપૂજ માટે કુલો મળતાં નહોતાં તેથી વિદ્યાના બળથી કુલો લાવી રાજાને જૈનધર્મી બનાવ્યો.

૭. સિદ્ધ=સિદ્ધિસંપન્ન. કાલિચાર્યની પેઠે ચૂર્ણ, અંજન વગેરેના પ્રભાવથી બળવાન હોય.

૮. મહાકવિ-ચમત્કારિક કાવ્યોની રચના વડે સિદ્ધસેન દિવાકરની માફક રાજા ઉપર પ્રભાવ પાડી શાસનની પ્રભાવના કરે.

પાંચ ભૂષણ

જે સમક્ષિતની શોભા વધારવામાં મદદ કરે તે ભૂષણ પાંચ છે.

૧. ધર્મક્રિયા-અનુષ્ઠાનોના વિધિમાં કુશળપણું

૨. તીર્થસેવા-જંગમ તીર્થ તે મુનિમહારાજ વગેરે, સ્થાવર તીર્થ તે શત્રુંજય વગેરે, તેની સેવા કરવી.

૩. દેવ-ગુરુની ભક્તિ કરવી.

૪. કોઈના ચલાવવાથી ધર્મથી જરા પણ ન ચળે તે સમક્ષિતદઢતા.

૫. જોથી ઘણા માણસો જૈનશાસનની પ્રશંસા કરે તેવી ખંતપૂર્વક જૈનશાસનની પ્રભાવના કરવી.

પાંચ લક્ષણો

જોનાથી સમક્તિ ગુણ ઓળખાય તે લક્ષણ કહેવાય, તે પાંચ પ્રકારે છે.

૧. ઉપશમ-ક્રોધનો ત્યાગ: પોતાને નુકશાન કરનારનું જે મનથી પાણ બુરું ન ચિંતવવું તે.

૨. સંવેગ-દેવો અને મનુષ્યોના સુખોને જે દુઃખમય માને અને માત્ર મોક્ષની જ ઈચ્છા રાખે તે.

૩. નિર્વેદ-‘એકલો ધર્મ જ સંસારથી તારનારો છે’ એમ બરાબર સમજી નારકી અને કેદખાના જેવા સંસારથી કંટાળીને તેમાંથી ભાગી જવા ઈચ્છે તે.

૪. અનુકંપા-દયા. (૧) બાહ્યદૃષ્ટિથી દુઃખીની જે દયા અને (૨) ભાવથી-ધર્મ રહિતની જે દયા: તે.

૫. આસ્તિકતા-“શ્રી જિનેશ્વરદેવોએ જે ઉપદેશ્યું છે, તે જરાપણ ખોટું નથી, પાણ પુરેપુરું સાચું છે” એવો મનમા દઢ વિશ્વાસ, તેનું નામ આસ્તિકતા.

છ જયણા

(૧) બીજા ધર્મવાળાના ધર્મગુરુઓ, (૨) બીજા ધર્મવાળાના દેવો (૩) બીજા ધર્મવાળાઓએ જિનપ્રતિમા વગેરેને પોતાના તરીકે ઠરાવ્યા હોય કે તેમને કબજામાં રાખી તેમની રીતે પૂજતા-માનતા હોય તેમને વંદન વગેરે ન કરવું તે છ ભેદ છે.

૧. વંદન-બે હાથ જોડી પ્રણામ ન કરવો.

૨. નમન-માથું નમાવીને પ્રણામ ન કરવો.

૩. દાન:-ગૌરવ-ભક્તિપૂર્વક અન્નાદિકનું દાન ન દેવું.

૪. અનુપ્રદાન-વારંવાર દાન ન આપવું. કારણ કે કુપાત્રને પાત્રબુદ્ધિથી દાન આપવામાં આવે, તો તેમાં દોષ છે. તે દાન અનુકંપાદાન ન ગણાયા.

૫. આલાપ-બોલાવ્યા વિના બોલવું તે આલાપ. તે ન કરે.

૬. સંલાપ-વારંવાર અન્ય ધર્મી સાથે ન બોલવું.

છ આગાર

દૃઢપણે સત્યના ગુણોને વળગી રહેનાર સાત્ત્વિક પુરુષો શુદ્ધ ધર્મથી જરાપણ ડગતા નથી. પાણ તેવા સાત્ત્વિક પુરુષો ન હોય અને હુમલો સહન ન કરી શકે, તેમને

અપવાદ માર્ગે જે કામ કરવું પડે, છૂટ રાખવી પડે તે આગાર કહેવાય. તે છ ભેદ છે.

૧. રાજાભિયોગ-રાજાની આજ્ઞાના દબાણથી કરવું પડે તે.

૨. ગાણાભિયોગ-ઘણા લોકોના દબાણથી કરવું પડે તે.

૩. બલાભિયોગ-ચોર, લશ્કર અને લુંટારા વગેરેના દબાણથી કરવું પડે તે.

૪. દેવાભિયોગ-ક્ષેત્રપાલ વગેરે દેવોના દબાણથી જે કરવું પડે તે.

૫. ગુરુ-નિગ્રહાભિયોગ-માતા-પિતા વગેરે વડીલોના દબાણથી જે કરવું પડે તે.

૬. ભીષણ-કાતાર-વૃત્તિ-ભયંકર પરિસ્થિતિમાં સપડાવું પડ્યું હોય કે આજીવિકાની ભારે મુશ્કેલી ઉભી થઈ હોય, તેથી જે કરવું પડે તે.

છ ભાવના

ભાવના એટલે ઉત્તમ વિચારે, જેનાથી સમક્તિ વધુ દઢ થાય છે. તે છ છે.

૧. સમક્તિ ધર્મનું મૂળ છે.

૨. સમક્તિ ધર્મનગરનું દ્વાર છે.

૩. સમક્તિ ધર્મમંદિરનો પાથો છે.

૪. સમક્તિ ધર્મનો ભંડાર છે.

૫. સમક્તિ ધર્મનો આધાર છે.

૬. સમક્તિ ધર્મનું પાત્ર છે.

આ રીતે છ ભાવનાઓ મંજબુતપણે ભાવવી.

છ સ્થાન

જેમાં સમક્તિ સ્થિર થાય તેનું નામ સમક્તિનું સ્થાનક કહેવાય. તે છ ભેદ છે.

૧ આત્મા છે-જેનામાં ચેતનારૂપ નિશાની છે, તે આત્મા છે. દુધ અને પાણી જેમ એક-બીજામાં મળી જાય છે, તેમ આત્મા અને પુદ્ગલ-શરીર એક બીજામાં મળી ગયેલા હોય છે, પણ ખરી રીતે આત્મા પુદ્ગલથી જુદો જ છે. જેમ હંસ દુધ પીએ અને પાણીને જુદું કરે છે, તેમ સ્વ અને પરની વહેંચણ રૂપ અનુભવજ્ઞાનથી આત્માને પુદ્ગલથી જુદો જ સમજે.

૨ આત્મા નિત્ય છે-આત્મા નિત્ય હોવાથી અનુભવેલી પાછલી વસ્તુને યાદ કરી શકે છે. જેમ બાળકને જન્મતાની સાથે જ ધાવવાનું મન થાય છે અને પૂર્વની

વાસનાથી કેમ ધાવવું. તે પણ તેને આવડે છે. દેવ, મનુષ્ય, નારકી અને તિર્થંચ વગેરે આત્માના અનિત્ય પર્યાયો છે. પોતાના ગુણોની અપેક્ષાએ આત્મા અવિચલિત અને અખંડિત છે. એટલે કે નિત્ય છે.

૩ આત્મા કર્માદિનો કર્તા છે-અનુપચરિત વ્યવહારનયથી આત્મા યોગોની મદદથી કર્મનો કર્તા છે. ઉપચરિત વ્યવહારનયથી આત્મા શહેર વગેરે પણ કર્તા છે. અને નિશ્ચયનયથી પોતાના ગુણોનો કર્તા છે.

૪ આત્મા ભોક્તા છે-વ્યવહારનયથી 'આત્મા પુણ્યપાપના ફળોનો ભોગવનાર છે' અને નિશ્ચયનયથી 'આત્મા સ્વતત્રપણે પોતાના ગુણોને ભોગવે છે.

૫ આત્માનો મોક્ષ થાય છે-અચળ અને અનંત સુખના ધામ રૂપ મોક્ષ સ્થાનક છે આ જગતમાં આધિરૂપ મનનાં દુઃખો છે, અને વ્યાધિરૂપ શરીરના દુઃખો છે, જ્યારે મોક્ષમાં આધિ અને વ્યાધિનો અભાવ હોવાથી સંપૂર્ણ સુખ જ હોય છે.

૬ મોક્ષ મેળવવાનો ઉપાય છે-ચારિત્ર અને સમ્યગ્ જ્ઞાન એ બેનો મેળ મોક્ષ મેળવવાનો ઉપાય છે.

આ પ્રમાણે સમક્તિના સડસઠ ભેદો વિચારવા. સસમક્તિ ગુણની આરાધના કરવાથી, પાલન કરવાથી (૧) રાગ-દ્વેષ ઘટે. (૨) સાચી શાન્તિ મળે. (૩) મન શુદ્ધ બને. (૪) સમભાવનું સુખ પ્રાપ્ત થાય. અને (૫) દુનીયામાં કોઈ તેની હરિકાઈ ન કરી શકે.

પાંચ મહાવ્રતનાં નામ

૧ સર્વતઃ પ્રાણાતિપાત વિરમાણ-જીવહિંસાનો સર્વથા ત્યાગ.

૨ સર્વતઃ મૃધાવાદ વિરમાણ-અસત્ય સર્વથા ન બોલવું.

૩ સર્વતઃ અદત્તાદાન વિરમાણ-ચોરીનો સર્વથા ત્યાગ. તૃણમાત્ર પણ વગર આપે ન લેવું તે.

૪ સર્વતઃ મૈથુન વિરમાણ-સર્વથા બ્રહ્મચર્ય પાળવું તે

૫ સર્વતઃ પરિગ્રહ વિરમાણ-પરિગ્રહનો ત્યાગ એટલે કોઈ પણ વસ્તુ ઉપર મૂર્ચ્છા ધારણ ન કરવી. મૂર્ચ્છા પરિગ્રહ:

પાંચ મહાવ્રતની ૨૫ ભાવના

૧ પહેલા મહાવ્રતની પાંચ ભાવના-(૧) ઈયસિમિતિ, (૨) ભાષાસમિતિ, (૩) એષણાસમિતિ, (૪) આદાનભંડમત્તનિક્ષેપણા સમિતિ, (૫) પારિશ્વાપનિકા સમિતિ

એ પાંચ સમિતિરૂપ પાંચ ભાવના જાણવી.

૨ બીજા મહાવ્રતની પાંચ ભાવના-(૧) ક્રોધથી જુદું ન બોલે, (૨) માનથી જુદું ન બોલે, (૩) માયાથી જુદું ન બોલે, (૪) લોભથી જુદું ન બોલે અને (૫) સાવધ વ્યાપાર ન કરે.

૩ ત્રીજા મહાવ્રતની પાંચ ભાવના-(૧) કોઈની તુણ માત્ર વસ્તુ પણ વગર આપે લે નહિ, (૨) વનસ્પતિ તોડે નહિ. (૩) રાજ્યપિંડ લે નહિ, (૪) નિર્દોષ ઉપાશ્રયમાં રહે, (૫) ગુરુ આદિકની વૈયાવચ્ચ કરે.

૪ ચોથા મહાવ્રતની પાંચ ભાવના-(૧) સ્ત્રી-પુરુષ સુતાં હોય તેની એક ભીંતને આંતરે ન રહે. (૨) સ્ત્રીનાં અંગોપાંગ જુએ નહિ. (૩) પૂર્વની કામકથાને સંભારે નહિ. (૪) અતિ આહાર લે નહિ. (૫) શરીરની શોભા કરે નહિ.

૫ પાંચમા મહાવ્રતની પાંચ ભાવના-(૧) શબ્દ, (૨) રૂપ, (૩) રસ, (૪) ગંધ અને (૫) સ્પર્શ એ પાંચ ઉપર મૂર્છા ન રાખવી.

પાંચ આચાર

જ્ઞાનાચાર, દર્શનાચાર, ચારિત્રાચાર, તપાચાર અને વીર્યાચાર એ પાંચ આચારો છે.

૧. **જ્ઞાનાચાર-**જ્ઞાન ભાણે-ભાણાવે, જ્ઞાન, જ્ઞાનનાં સાધનો અને જ્ઞાનની આશાતના ન કરે.

૨. **દર્શનાચાર-**દર્શન એટલે સમ્યક્ત્વ. શ્રદ્ધા. દેવ-ગુરુ-ધર્મમાં દૃઢ શ્રદ્ધા રાખવી તે. તેઓની આશાતના ન કરવી.

૩. **ચારિત્રાચાર-**ચારિત્ર એટલે સંયમ. મન-વચન-કાયાથી ચારિત્રમાં સ્થિર; અષ્ટ પ્રવચનમાતાનું પાલન કરવું વિરાધના ન કરવી તે.

૪. **તપાચાર-** છ પ્રકારે બાહ્ય તપ અને છ પ્રકારે અભ્યંતર તપ કોઈપણ જાતની અભિલાષા વિના કેવલ કર્મની નિર્જરા માટે જ કરવો તે.

૫. **વીર્યાચાર-**જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર અને તપ આદિ આચારોમાં મન-વચન-કાયાના બળનો ઉપયોગ કરવો. આત્માના બળને ગોપવું નહિ.

બ્રહ્મચર્ય (શયજી) ની નવ વાડો

વસહિ-કહ-નિસિજિં-દિય-કુડીંતર-પુલ્લકીલિયે પણિણ ।

અઈમાયાહાર-વિભૂસણા ય નવ વંધચેર-ગુત્તીઓ ॥

૧. વસતિ-જ્યાં ઘણા પશુ: પંખી: સંબંધી મૈથુન જોવામાં આવે એવા સ્થાનમાં ન રહેવું.

૨. કથા-સ્ત્રીની સાથે મીઠા વચનોપૂર્વક સરાગદષ્ટિથી નજર મીલાવીને વાતો ન કરવી. તેમજ સ્ત્રીની સાથે એકાંતમાં ગુપ્ત વાતો ન કરવી.

૩. નિસિગ્ગ=આસન-સ્ત્રી બેઠેલ હોય તે જગ્યા ઉપર પુરુષ બેઘડી સુધી બેસે નહિ પુરુષ બેઠેલ હોય તે સ્થાન ઉપર સ્ત્રી ત્રણ પહોર સુધી બેસે નહિ.

૪. ઈન્દ્રિય-સ્ત્રીના અંગોપાંગોને સરાગપાણે જુએ નહિ. તે.

૫. કુડયંતર-એક ભીંતને આંતરે અગર પરિચિત ભૂમિ પ્રમુખને આંતરે જ્યાં સ્ત્રી-પુરુષ શયન કરતા હોય અથવા હાસ્ય-વિનોદ કરતા હોય, ત્યાં ન રહે.

૬. પૂર્વકીડિત-પૂર્વે સંસારમાં જે કામ-વિલાસ આદિનું સેવન કર્યું હોય તેને યાદ ન કરે.

૭. પ્રાણીત-સ્નિગ્ધ આહાર ન કરે.

૮. અતિમાત્રાહાર-અતિમાત્રા-નિરસ એવો પણ અધિક આહાર ન કરે.

૯. વિભૂષણા-શરીરની વિભૂષા-ટાપટીપ ન કરે.

અષ્ટ પ્રવચન-માતા

પાંચ સમિતિ અને ત્રણ ગુપ્તિ મળી ૮ પ્રવચન-માતા ગણાય છે. સમિતિ એટલે અર્હતધર્મને અનુસારે સન્માર્ગમાં પ્રવૃત્તિ કરવી. અને ગુપ્તિ એટલે કુશલમાં (સન્માર્ગમાં) પ્રવૃત્તિ તથા અકુશલથી નિવૃત્તિ કરવી તે એ આઠમી સંવર ધર્મરૂપી પુત્ર ઉત્પન્ન થાય છે, માટે તે પ્રવચનમાતા કહેવાય છે.

૧. ઈર્યાસમિતિ-ચતનાપૂર્વક યુગ માત્ર (૩૫ હાથ) ભૂમિને દષ્ટિથી જોતાં ઉપયોગ રાખી સજીવભાગનો ત્યાગ કરીને ચાલવું, તે.

૨. ભાષાસમિતિ-સમ્યક્ પ્રકારે નિર્દોષ ભાષા બોલવી તે.

૩. એષાણાસમિતિ-સિદ્ધાન્તમાં કહેલી વિધિ પ્રમાણે ૪૨ દોષરહિત આહાર, વસ્ત્ર, પાત્ર આદિ ગ્રહણ કરવું તે.

૪. આદાન-નિક્ષેપાણાસમિતિ-વસ્ત્ર-પાત્ર આદિ ઉપકરણોને જોઈ-પ્રમાણ લેવાં, મૂકવાં તે.

૫. પારિજાપનિકાસમિતિ-જીવોથી રહિત ભૂમિ જોઈને તથા પૂંજીને વિધિપૂર્વક

મળ-મૂત્રાદિકનો ત્યાગ કરવો તે.

૬. મનોગુપ્તિ-મનને સાવધમાર્ગના વિચારમાંથી રોકવું, અને સમ્યક્ વિચારમાં પ્રવર્તવું તે.

૭. વચનગુપ્તિ-સાવધ વચન ન બોલવું અને નિરવધ વચન બોલવું તે.

૮. કાયગુપ્તિ-કાયને પાપમાર્ગથી રોકી નિરવધ ક્રિયામાં જોડવી તે.

પર અનાચારો

૧. ઔદેશિક-સાધુના માટે કરેલ સાધુને ન કલ્પે.

૨. કીત-વેચાતું લાવેલ હોય તો ન કલ્પે.

૩. આમંત્રાગ-બોલાવે અગર આમંત્રાગ કરે તે ન કલ્પે.

૪. અભ્યાહુત-સામે લાવેલ આહાર ન કલ્પે.

૫. રાત્રિભક્ત-રાત્રિભોજન સાધુને ન કલ્પે.

૬. સ્નાન-સ્નાન કરવું તે સાધુને ન કલ્પે.

૭. ગંધ-ચંદન વગેરે ગંધનો ઉપયોગ ન કલ્પે.

૮. માલ્ય-પુષ્પનીમાળા પહેરવી ન કલ્પે.

૯. વિંજન-પવન ખાવો ન કલ્પે.

૧૦. ગૃહિપાત્ર-ગૃહસ્થના વાસાણમાં ખાવું ન કલ્પે.

૧૧. સંનિધિ-ખાધ પદાર્થ રાત્રે રાખવા ન કલ્પે.

૧૨. રાજપિંડ-અતિપોષક એવો રાજઓનો આહાર ન કલ્પે.

૧૩. કિમિચ્છિત-સાધુને પૂછીને ગૃહસ્થ બનાવે તે ન કલ્પે.

૧૪. સમ્લાહણ-તેલ વગેરે માલીસ કરાવવું ન કલ્પે.

૧૫. દંતપ્રથોધન-દાતણ કરવું ન કલ્પે.

૧૬. સંપૃચ્છના-ગૃહસ્થના યોગક્ષેમની વાર્તામાં રસ લેવો ન કલ્પે.

૧૭. દેહપ્રલોકન-શરીરના રૂપને આરીસામાં જોવું ન કલ્પે.

૧૮. અઠાવયે-આઠ પાસા જુગારાદિ રમવું ન કલ્પે.

૧૯. નલીયા-નાલીકા બાજી-શેતરંજ વગેરે રમવું ન કલ્પે.
૨૦. છત્રધારાણ-છત્રીનો ઉપયોગ કરવો ન કલ્પે.
૨૧. ચિકિત્સા-શરીરના રોગની ચિકિત્સા-દવા કરાવવી ન કલ્પે.
૨૨. વાહાગાયાયે-(ઉપાનહ-યાત)-પગરખા પહેરવા ન કલ્પે.
૨૩. સમારંભી ય જોઈણો-અગ્નિનો આરંભ-સમારંભ કરાવવો ન કલ્પે.
૨૪. સિન્જયરપિંડ-(શય્યાતરપિંડ)-જે ગૃહસ્થે રહેવા માટે મકાન આપેલ હોય ત્યાંથી આહાર લેવો સાધુને ન કલ્પે.
૨૫. આછંદિ-માંચા ઉપર બેસવું ન કલ્પે.
૨૬. ગિહિંતર નિસિન્ના-(ગૃહાંતર નિષિદ્ધન) ગૃહસ્થના ઘરે બેસવું કે રહેવું ન કલ્પે.
૨૭. ગાયમુવટ્ટાગાણિય-શરીરે પીઠી ચોળવી, મેલ ઉતારવો ન કલ્પે.
૨૮. ગિહિણો વેયાવડિય-ગૃહસ્થની સેવા લેવી-દેવી ન કલ્પે.
૨૯. આજીવવત્તીયા-પોતાનું કુળ કે જાતની ઓળખાણ આપી ભિક્ષા લેવી તે ન કલ્પે.
૩૦. તત્તાનિવુડભોઈત્તં-ઉકાળ્યા કે થોડું ઉકાળેલ પાણી લેવું ન કલ્પે.
૩૧. આઉર-સરાગાણિય-મુશ્કેલીમાં કોઈનું શરણ ઈચ્છીદીનતા કરવી ન કલ્પે.
૩૨. મૂલયે-મૂળા ન કલ્પે.
૩૩. સિંગબેરે-આદુ ન કલ્પે.
૩૪. ઉચ્છુખડે-શેરડીના કટકા ન કલ્પે.
૩૫. અનિઉકે-સૂરાણ વગેરે કંદ ન કલ્પે.
૩૬. જડિબુટ્ટી-જડીબુટ્ટી ન કલ્પે.
૩૭. બીયે-અજીવ ફલ બીજ સહિત ન કલ્પે.
૩૮. ફલે-સચિત્ત ફલ-ધાન્ય વગેરે ન કલ્પે.
૩૯. સોવચ્ચલે-ખાણનું સંચળ ન કલ્પે.
૪૦. સિંધવે-સિંધાલુણ સાધુને ન કલ્પે.

૪૧. લોગે-કાયું મીઠું ન કલ્પે.

૪૨. સોમાલોગે આમથે-કાચો રોમકખારન ન કલ્પે.

૪૩. સામુદે-સમુદ્રનું મીઠું ન કલ્પે.

૪૪. પંસુખારે-પંસુખારો ન કલ્પે.

૪૫. કાલાલોગે-કાયું મીઠું ન કલ્પે.

૪૬. ધુવાગે-ધૂપથી કપડા વગેરે સુગંધિત કરવા ન કલ્પે.

૪૭. વમાગે-ઔષધ દ્વારા ઉલટી કરાવવી ન કલ્પે.

૪૮. વત્થીકમ્મ-વિરેચન કરાવવા બસ્તી લેવી ન કલ્પે.

૪૯. વિરેયાગે-વિરેચનની દવા લેવી ન કલ્પે.

૫૦. અંજલે-આંખમાં સુરમો અંજન વગેરે આંજવું ન કલ્પે.

૫૧. દંતવાર્ણ-દાંત રંગવા ન કલ્પે.

૫૨. ગાય-ભંગ-વિભૂસાગે-શરીરની શોભા, વિભૂષા કરવી સાધુને ન કલ્પે.

સાધુની સાત પ્રકારની માંડલી

સુત્તત્થ-ભોયણકાલે આવસ્સણ ય સજ્ઞાણ ।

સંધારયે ચેવ તહા સત્તવિહા મંડલી હુંતિ ॥

૧ સૂત્રની, ૨ અર્થની, ૩ ભોજનની, ૪ કાલની, ૫ આવશ્યકની, ૬ સ્વાધ્યાયની, અને ૭ સંધારાની એમ સાત પ્રકારની માંડલી હોય છે.

ચરાગસિત્તરી તથા કરાગસિત્તરી

૧ ચરાગસિત્તરી-

વય સમણ^{૧૦} ધમ્મ સંજમ^{૧૭} વૈયાવચ્ચ^{૧૦} ચ્ચં બંભગુત્તીઓ^૧ ।

નાણાઈતિ^૩ ચં તવ^{૧૨} કોહ^૪ નિગ્ગહા ઇઈ ચરણભેયં ॥ ૧ ॥

પાંચ મહાવ્રત, દશવિધ યતિધર્મ, સત્તર ભેદે સંયમ, દશ પ્રકારે વૈયાવચ્ચ, નવવિધ બ્રહ્મચર્યની વાડ, ત્રણ જ્ઞાનાદિ આત્મગુણો (જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર) બાર પ્રકારનો તપ અને ક્રોધાદિ(ક્રોધ-માન-માયા-લોભ) ચાર કષાયોનો નિગ્રહ એમ (૫+૧૦+૧૭+૧૦ +૯+૩+૧૨+૪=૭૦) સિત્તર પ્રકારને ચરાગસિત્તરી કહી છે.

૨ કરાગુસિતરી

પિંડવિસો^૪ હી સ^૫ મિઈ ભાવણ^{૧૨} પડિમા^{૧૨} ચંદિય^૫ નિરોહો ।

પડિ^{૨૫} લેહણ ગુત્તી^૩ ઓ આભિ^૪ મહા ચેવ કરણં તુ ।

ચાર પ્રકારના પિંડની (આહાર, વસ્ત્ર, પાત્ર અને વસતિની) વિશુદ્ધિ તે ચાર, પાંચ સમિતિનું પાલન તે પાંચ, બાર ભાવનાઓ ભાવવી તે બાર, ભિક્ષુની બાર પડિમાનું પાલન તે બાર, પાંચ ઈંદ્રિયોના વિકારનો નિરોધ તે પાંચ, વસ્ત્રાદિની પચીસ પ્રતિલેખના રૂપ પચીસ, ત્રણ ગુપ્તિના પાલન રૂપ ત્રણ અને દ્રવ્યાદિ (દ્રવ્ય-ક્ષેત્ર-કાળ-ભાવ) ચાર પ્રકારના અભિગ્રહો ધારવા તે ચાર એમ આ (૪+૫+૧૨+૧૨+૫+૨૫+૩+૪=૭૦) સિત્તેર ગુણોને કરાગુસિતરી કહે છે.

ગોચરીના ૪૭ દોષો

સોલસ ઉગ્ગમદોસા સોલસ ઉપ્પાયણા દોસઓ ।

દસ દસણ દોસા સંજોયણામાઈ પંચે વા ॥ ૧ ॥

આહાકમ્મુદેસિય પૂઠકમ્મે અ મીસજાણ અ ।

ઠવણા પાહુડિયાણ પાઓઅર કીય પામિચ્ચે ॥ ૨ ॥

પરિઅટ્ટિણ અભિહહુ-બ્ભિન્ને માલોહડે અ અચ્છિજ્જે ।

અણિસિટ્ટે અજ્ઞોઅર સોલસ પિંડગમે દોસા ॥ ૩ ॥

ધાઈ દૂઈ નિમિત્તે આજીવ વણીમગે તિગિચ્છા ચ ।

કોહે માણે માયા લોહે અ હવંતિ દસ દસ ॥ ૪ ॥

પુવ્વિંપચ્છા-સંથવ વિજ્ઞા મંતે અ ચુત્ત જેગે અ ।

ઉપ્પાયણાઈ દોસા સોલસમે મૂલકમ્મે અ ॥ ૫ ॥

સંકિઅ મક્ખિઅ નિક્ખિત્ત પિહિઅ સાહરિઅ દાયગુમ્મિસ્સે ।

અપરિણય લિત્ત છાહુઅ દસણદોસા દસ હવંતિ ॥ ૬ ॥

સંઓચણા પમાણે ઇગલે ધૂમ કારણે ચેવ ।

૧ સોળ ઉદ્ગમ (ગૃહસ્થથી ઉપજતા) દોષો:-

૧ આધાકર્મ-સાધુ-સાધ્વીના નિમિત્તે કરે તે.

૨ ઔદેશિક-પોતાને માટે તૈયાર કરેલું હોય તેમાં પુનઃ સાધુ-સાધ્વી માટે સંસ્કાર

કરેલું.

૩ પૂતિકર્મ-સુઝતા આહાર ભેગો લેશ માત્ર પાણુ આધાકર્મી નાખે તે.

૪ મિશ્રજાત-પ્રથમથી જ પોતાના અને સાધુના ઉદ્દેશથી ભેગું તૈયાર કરેલું.

૫ સ્થાપના-સાધુને નિમિત્તે કેટલોક વખત મૂકી રાખવું તે.

૬ પ્રાભૂતિકા=સાધુ-સાધ્વીના માટે ઉત્સવ-જમાણવાર લગ્ન વગેરે આઘા-પાછા કરે તે.

૭ પ્રાદુષ્કરાણ-અંધારે દીવાનો પ્રકાશ કરીને આહાર આપે તે.

૮ કીત-વેચાતું લઈને આપે તે.

૯ પ્રામિત્યક-ઉછીતું લઈને આપે તે.

૧૦ પરાવર્તિત-ખરાબ વસ્તું બીજને આપી અને તેની પાસેથી સારી વસ્તુ બદલાવીને આપે તે.

૧૧ અભ્યાહત-સામે લાવીને વહોરાવે તે.

૧૨ ઉદ્ભિન્ન-કુડલા આદિમાંથી ઘી વગેરે કાઢવા માટે તેમના મોઢા આદિ ઉપરથી માટી વગેરે કાઢવાથી દોષ લાગે તે.

૧૩ માલોપહત-માણ એટલે ઉપલી ભૂમિ, શિકા વગેરે ભોંયરામાં કે ઉચે મૂકેલું સાધુ માટે લાવે તે.

૧૪ આચ્છેદ-જે પારકું બલાત્કારે લઈને આપે તે.

૧૫ અનિસૃષ્ટ-સહીયારાની વસ્તુ એક- બીજની અનુમતિ વિના આપે તે.

૧૬ અધ્યવપુરક-સાધુ-સાધ્વીનું આગમન સાંભળી તેના માટે પોતાને માટે પકાવવા પેલમાં વધારે રંધાવે તે.

આ સોળ દોષો ગૃહસ્થથી લાગે.

૨ સોળ ઉત્પાદન (લેનારથી લાગે તે) દોષો-

૧ ધાત્રીદોષ-ગૃહસ્થના બાળકને રમાડીને આહાર લે તે.

૨ દૂતીદોષ-સંદેશો કહીને આહાર લે તે.

૩ નિમિત્તદોષ-નિમિત્ત પ્રકાશી આહારાદિ લે તે.

૪ આજીવદોષ-જતિ-કુલ જાણાવી આહારાદિ લે તે.

૫ વનીપક્કદોષ-શ્રમણ, બ્રાહ્મણ, તાપસ, અતિથિ કે કૂતરાઓના ભક્તોની સામે આહારાદિ માટે સાધુ પણ પોતાને તેનો તેનો-હું પણ ભક્ત હતો એમ જાણાવી આહારાદિ મેળવે તે.

૬ ચિકિત્સાદોષ-ઔષધ વગેરે વૈધું બતાવી આહાર લે તે.

૭ ક્રોધદોષ-ક્રોધ કરી, ભય દેખાડી આહાર લે તે.

૮ માનદોષ-અભિમાન કરી હારાદિ લે તે.

૯ માયાદોષ-માયા-કપટ કરી આહારાદિ લે તે.

૧૦ લોભદોષ-મનોભિષ્ટ આહારાદિને મેળવવાના લોભે ઘણાં ઘરોમાં ફરનારનો લાવેલ આહાર તે.

૧૧ પૂર્વ-પશ્ચાત્સંસ્તવ દોષ-પૂર્વનાં (માત-પિતાદિ) અને પછીના (સાસુ-સસરા આદિ) સંબંધીઓ જેવા દાન આપનારને જાણાવી આહારાદિ લાવે તે.

૧૨ વિદ્યાદોષ-વિદ્યા શીખવીને આહારાદિ લે તે.

૧૩ મંત્રદોષ-મંત્ર શીખવીને આહારાદિ લે તે.

૧૪ ચૂર્ણ દોષ-નેત્રાદિમાં અંજન કરવાથી અદૃશ્ય થઈ શકાય, રૂપ બદલી શકાય એવા પ્રકારની શક્તિવાળા ચૂર્ણો આપી આહારાદિ લે તે.

૧૫ યોગધિંડદોષ-સૌભાગ્ય-દૌભાગ્ય-સ્થંભન-મોહન-કામાણ વગેરે યોગનો ઉપયોગ કરીને મેળવેલ આહારાદિ લે તે.

૧૬ મૂલકર્મ દોષ-ભિક્ષા માટે ગર્ભ થંભાવવો, ધારણ કરાવવો, ગળાવવો, રાખડી બાંધવી વગેરે ચારિત્રનો મૂળમાંથી નાશ કરનાર કર્મ કરીને આહારાદિ મેળવવાં તે.

આ દોષો સાધુથી લાગે છે.

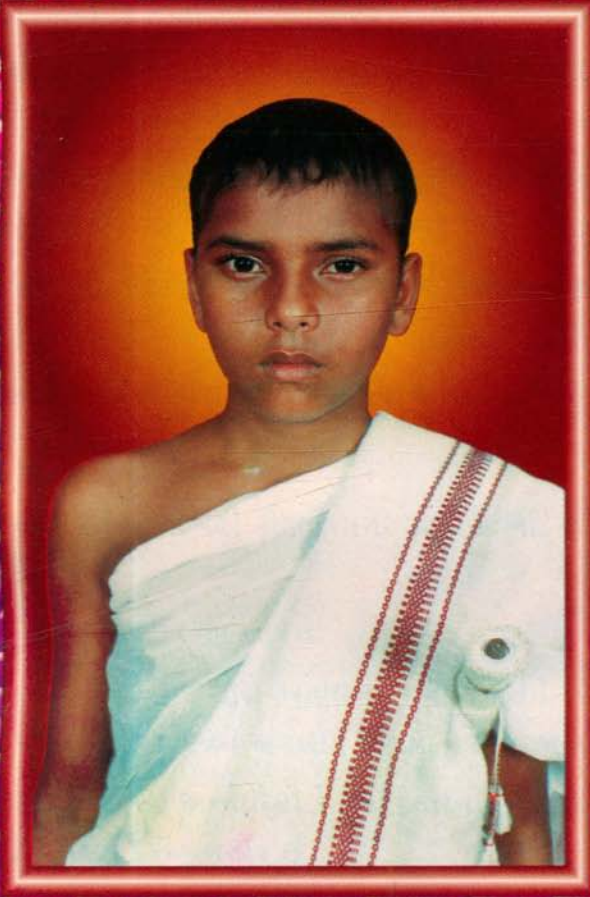
૩ ગ્રહાણૈષાણા-(દેનાર તથા લેનાર)ના દશ દોષો :-

૧ શક્તિ-સાધુ આધાકર્મ આદિ દોષથી હૃદય શક્તિ હોવા છતાં આહારાદિ લે તે.

૨ મ્મશિત-સચિત-અચિત્ત ખરડાયેલી વસ્તુવાળો ધિંડ ગ્રહણ કરે તે.

૩ નિશ્ચિત-અચિત્ત પણ આહારાદિ સચિત્ત ઉપર મૂકેલ હોય તે ગ્રહણ કરે તે.

૪ પિહિત-સચિત્તથી ઢાંકેલ ગ્રહણ કરે તે.

પ.પૂ. બાળમુનિશ્રી જ્ઞાનપ્રભ વિજયજી મ.સા.

જન્મ : તા. ૧૨-૨-૧૯૮૫, મુકામ - ડુમા, તા. જાંબુઘોડા (જી. પંચમહાલ)

દીક્ષા : અષાઢ સુદ - ૩, બુધવાર, સં. ૨૦૫૨, મુ. પેટલાદ

૫. સંહુત-સચિત વસ્તુ વાસણમાંથી ખાલી કરીને તેમાં અચિત લઈને આપે તે ગ્રહણ વગેરેના હાથથી વહોરે તે.

૬ દાયક-બાળ, વૃદ્ધ, નપુંસક, આંધલો, લંગડો, અને ગર્ભિણી સ્ત્રી વગેરેના હાથથી વહોરે તે.

૭ ઉન્મિશ્ર-દાનમાં આપવાની અચિત વસ્તુ પાણ સચિત ધાન્યના કણીયા વગેરેથી મિશ્રિત હોય તેવી વસ્તુ ગ્રહણ કરે તે.

૮ અપરિગત-પૂર્ણ અચિત થયા વિના એટલે કંઈક સચિત અને કંઈક અચિત હોય તે ગ્રહણ કરે તે.

૯ લિપ્ત- કોઈ ઘી-દહીં-દૂધ-ખીર આદિથી હાથ કે ભાજન ખરડીને આપે તે ગ્રહણ કરે તે.

૧૦ છદ્ધિત-ઘી આદિના છાંટાં પડતા અપે તેવા આહારાદિ લે તે.

૪ ગ્રાસૈષાણાના પાંચ દોષો:-

૧ સંયોજના- રસના લોભથી રોટલી વગેરે દ્રવ્યોને ખાંડ-ઘી વગેરે મિશ્રિત (સંયોજિત) કરવા તે.

૨ પ્રમાણ-પ્રમાણ ઉપરાંત વધુ ખાય તે.

૩ અંગાર- દેનારના અગર સારા આહારના વખાણ કરીને ગોચરી વાપરે તે. અંગાર એટલે રાગરૂપ અગ્નિથી ચારિત્રને અંગારા (કોલસા) સરખું બનાવે તે.

૪ ધૂમ્ર-બેસ્વાદ કે અનિષ્ટ અન્નાદિની કે તેના દેનારની નિંદા કરતો ભોજન કરે, તે ચારિત્રને નિંદારૂપી ધૂમાડાથી કાળું બનાવે છે.

૫ કારણાભાવ-નીચે બતાવેલા છ કારણ વિના ભોજન કરવાથી સાધુને કારણાભાવ દોષ લાગે છે. તે છ કારણો આ પ્રમાણે:-

વેઅણવેયાવલ્લે ઈરિઅઢ્ઢાણ અ સંજમઢ્ઢાણ ।

તહ પાણિવત્તિઆણ છઢ્ઢં પુણ ધમ્મચિંતાણ ॥૧॥

(૧) શુધાવેદના શમાવવા માટે (૨) આચાર્યાદિની વૈશાવચ્ચ માટે (૩) ઈયસમિતિની શુદ્ધિ માટે. (૪) સંયમના અર્થે. (૫) પ્રાણોને ટકાવી રાખવા માટે. અને (૬) ધર્મધ્યાનમાં સ્થિર થવા માટે. આમ છ કારણોએ સાધુને આહાર લેવાનું કહ્યું છે.

આ પ્રમાણે ૧૬ ઉદ્દગમ દોષો, ૧૬ ઉત્પાદન દોષો, ૧૦ ગ્રહણૈષાણાના દોષો, અને

પ્રાસૈષણના દોષો મળી ૪૭ ઓચરીના દોષો થાય છે. તે દોષોનો ત્યાગ કરવો.

અઢાર હજાર શીલાંગ રથ

જોઈ કરણે સન્ના ઇંદિય મોમાઈ સમખધમ્મે ય ।

સીલંગ-સહસ્સાણં અઢારસ-સહસ્સ ણિપ્ફત્તી ॥

“યોગ, કરાણ, સંજ્ઞા, ઈન્દ્રિય, પૃથ્વીકાય આદિ તથા શ્રમાણ ધર્મ એ રીતે શીલના અઢાર હજાર અંગોની નિષ્પત્તિ-સિદ્ધિ થાય છે” વિશેષ સમજ નીચે પ્રમાણે-

યતિધર્મ દશ પ્રકારનો છે-૧ ક્ષમા, ૨ માર્દવ, ૩ આર્જવ, ૪ મુક્તિ, ૫ તપ, ૬ સંયમ, ૭ સત્ય, ૮ શૌચ, ૯ અર્કિયનપાણું, અને ૧૦ બ્રહ્મચર્ય. એ શીલના દશ અંગ થયા.

હવે એ દશ યતિધર્મથી યુક્ત એવા મુનિએ ૧ પૃથ્વીકાય-સમારંભ, ૨ અપૃકાય-સમારંભ, ૩ તેજસ્કાય-સમારંભ, ૪ વાયુકાય-સમારંભ, ૫ વનસ્પતિકાય-સમારંભ, ૬ દ્વીન્દ્રિય-સમારંભ, ૭ ત્રીન્દ્રિય-સમારંભ, ૮ ચતુરિન્દ્રિય-સમારંભ, ૯ પંચેન્દ્રિય-સમારંભ, ૧૦ અજીવ-સમારંભ. એ દશ સમારંભોનો ત્યાગ કરવાને છે, તેથી દસ યતિધર્મ રૂપ દશ ગુણો દસ-દસ પ્રકારના થતાં $૧૦ \times ૧૦ = ૧૦૦$ શીલનાં અંગો થયા.

આ યતિધર્મ યુક્ત યતના ($૧૦ \times ૧૦ = ૧૦૦$ ભેદો) પાંચ ઈન્દ્રિયોના જ્યપૂર્વક કરવાની છે, તેથી તે સો પ્રકારને પાંચ ઈન્દ્રિયોના જ્યરૂપ પાંચ પ્રકારે ગુણતાં $૧૦૦ \times ૫ = ૫૦૦$ ભેદ થયા.

તે યતિધર્મ-યુક્ત યતના વડે કરવામાં આવેલ ઈન્દ્રિયજ્ય ($૧૮ \times ૧૮ \times ૫ = ૫૦૦$) આહારસંજ્ઞા, ભયસંજ્ઞા, મૈથુનસંજ્ઞા અને પરિગ્રહ સંજ્ઞાથી રહિત હોવો જોઈએ. તેથી $૫૦૦ \times ૪ = ૨૦૦૦$ ભેદ થયા.

તે દરેક ભેદ મન-વચન-કાયાથી ન કરવા રૂપ, ન કરાવવા રૂપ અને ન અનુમોદવા રૂપ હોવાથી ($૩ \times ૩ = ૯$) દરેક ભેદના ૯-૯ ભેદ થવાથી ($૨૦૦૦ \times ૯ = ૧૮૦૦૦$) અઢાર હજાર શીલના ભેદો થાય છે.

તેની સ્પષ્ટ સમજ માટે અહીં શીલાંગ રથ આપવામાં આવે છે. પેજ નં. ૧ ઉપર

સાધ્વીજીના ઉપકરણ કેટલાં ?

- ૧ અવગ્રહાંતક=લંગોટ ઓડીના આકાર જેવો.
- ૨ પટ્ટા=કમરે બાંધવાનો પટ્ટો.
- ૩ અધોસિકા=નાની ચડી.
- ૪ ચલણિકા=મોટી ચડી (કસ બંધાય તેવી).
- ૫ અભ્યંતર નિવસની=દરનો નાનો સાડો.

૬ બાહિર નિવસની=ઉપરને મોટો સાડો.

૭ કંચુક=કંચવો કસવાલો.

૮ ઉપકક્ષિકા=જમણી બાજુ કસથી બાંધવાનો પાટો.

૯ વિકક્ષિકા=ડાબી બાજુથી કસથી બાંધવનો પાટો.

૧૦ થી ૧૩ સંઘાટિ=ચાર કપડાં, બે હાથનો, ત્રણ હાથનો, ચાર હાથનો અને છ હાથનો.

૧૪ સ્કંધકરણી કામલ.

આ ઉપરાંત નીચેના-

- (૧) પાત્ર=પાત્રા (૨) પાત્રબંધ=ઝોળી (૩) પાત્રસ્થાન=અર્ધીકાબલ
(૪) પાત્રકેશરી=પૂંજણી (૫) પટલ=પડલા (૬) રજસ્રાણ=રતાંજણીઓ
(૭) ગોચ્છક=ગૂચ્છા (૮) (૯) રજેહરણ=ઓઘો (૧૦) મુખવસ્ત્રિકા=મુહપત્તિ
(૧૧) માત્રક=માત્રાનું પાત્ર

સાત પ્રકારની ગોચરીની રીત

૧ ખીરગોચરી-ખીર જેવું કરીને એવું માનીને વાપરે.

૨ અમૃતગોચરી-આહારને અમૃત જેવો માને.

૩ મધુકરગોચરી-ગૃહસ્થને ઘરેથી ભ્રમરની જેમ થોડો થોડો આહાર ગ્રહણ કરે તે.

૪ ગૌગોચરી-ગાય જેમ ખેતરમાંથી થોડું થોડું ચરે તેમ થોડું થોડું લાવે તે.

૫ રૂદ્રગોચરી- કષાય કરતો રૌદ્રપરિણામ રાખી આહાર ગ્રહણ કરીને વાપરે તે.

૬ અજગરગોચરી-અજગરની જેમ ખાધા જ કરે તે.

૭ ગદ્ધાગોચરી-એક જ ઘરેથી ઘણું વહોરી લેવું તે.

આ સાત પ્રકારમાંથી પ્રથમના ઉત્તમ અને પાછળના ત્રણ વર્જનીય છે.

સાધુ છ કાયની રક્ષા કરે તેનાં નામ

૧ ઈન્દ્ર (પૃથ્વી) સ્થાવરકાય જીવની રક્ષા કરે

૨ બ્રમ (અપ્) સ્થાવરકાય જીવની રક્ષા કરે

૩ શિષ્ય (તેઉ) સ્થાવરકાય જીવની રક્ષા કરે

૪ સુમતિ (વાયુ) સ્થાવરકાય જીવની રક્ષા કરે

૫ પ્રજાપતિ (વનસ્પતિ) સ્થાવરકાય જીવની રક્ષા કરે

૬ જંગમ (ત્રસ) ત્રસકાય જીવની રક્ષા કરે

સાધુ નવકોટી મુદ્ધ-આહાર લે તેની સમજ

૧ મન-વચન-કાયાથી રસવતી બનાવે નહિ, બનાવરાવે નહિ અને બનાવતાને ભલો જાણે નહિ.

૨ મન-વચન-કાયાથી ખરીદે નહિ, ખરીદાવે નહિ, અને ખરીદતાને ભલો જાણે નહિ.

૩ મન-વચન-કાયાથી છેદન-ભેદન કરે નહિ, કરાવે નહિ અને કરતાને ભલો જાણે નહિ.

એમ કુલ નવકોટી થાય.

પાંચ પ્રમાદ (સવિસ્તર)

૧ મદ, ૨ વિષય, ૩ કષાય, ૪ નિદ્રા અને વિકથા એ પાંચ મુખ્ય પ્રમાદો છે.

૧ મદનાં આઠ ભેદ-

૧ જાતિમદ-ઉત્તમ જાતિમાં ઉત્પન્ન થવાનો અહંકાર કરવો તે.

૨ કુળમદ-મોટા-સારા કુળમાં ઉત્પન્ન થવાનો અહંકાર કરવો તે.

૩ બળમદ-શરીર બળવાન હોય તેનું અભિમાન કરવું તે.

૪ રૂપમદ-અત્યંત સ્વરૂપવાન હોય, તે રૂપનો અહંકાર કરવો તે.

૫ તપમદ-ઘણો તપ કરે તેનો અહંકાર કરવો તે.

૬ ઋદ્ધિમદ-ઋદ્ધિનો-એશ્વર્યનો મદ કરવો તે.

૭ વિદ્યામદ-જ્ઞાનનો અહંકાર કરવો તે.

૮ લાભમદ-લાભ થાય તેમ લોભ વધે, લોભથી મળેલ વસ્તુનો અહંકાર કરવો તે.

૨ વિષય-પાંચ ઈન્દ્રિયોના વશમાં રહેવું તે પાંચ ઈન્દ્રિયોના વિષયો ૨૩ થાય છે.

(૧) સ્પર્શનેન્દ્રિયના આઠ-૧ હલકો, ૨ ભારે, ૩ લુખો, ૪ ચોપડેલો, ૫ સુંવાળો, ૬ ખરબચડો, ૭ ટાઢો અને ૮ ઉબળ.

(૨) રસનેન્દ્રિયના પાંચ-૧ તીખો, ૨ કડવો ૩ કસાયેલો, ૪ ખાટો અને ૫ મધુર.

(૩) ધ્રાણેન્દ્રિયના બે-૧ સુરભિગંધ અને ૨ દુરભિગંધ.

(૪) ચક્ષુરિન્દ્રિયના પાંચ-૧ કાળો, ૨ ધોળો, ૩ લીલો, ૪ પીળો અને ૫ રાતો.

(૫) શ્રોત્રેન્દ્રિયના ત્રણ-૧ સચિત્ત, ૨ અચિત્ત અને ૩ મિશ્ર.

પાંચ ઈન્દ્રિયોના ૨૫૨ વિકારો.

૧ સ્પર્શનેન્દ્રિયના ૯૬ વિકારો-આઠ સ્પર્શને સચિત્ત. અચિત્ત અને મિશ્ર સાથે ગુણતાં ૮ X ૩=૨૪ થાય. તેને શુભ અને અશુભ સાથે ગુણતાં ૨૪ X ૨=૪૮ થાય. અન્તેને રાગ અને દ્વેષ એ બે સાથે ગુણતાં ૪૮ X ૨=૯૬ થાય.

૨ રસનેન્દ્રિયના ૬૦ વિકારો-પાંચ રસને સચિત્ત, અચિત્ત અને મિશ્ર સાથે ગુણતાં ૫ X ૩=૧૫ થાય. તેને શુભ અને અશુભ સાથે ગુણતાં ૧૫ X ૨=૩૦ થાય. તેને રાગ અને દ્વેષ સાથે ગુણતાં ૩૦ X ૨=૬૦ થાય.

૩ ધ્રાણેન્દ્રિયના ૨૪ વિકારો-બે ગંધને સચિત્ત, અચિત્ત અને મિશ્ર સાથે ગુણતાં ૬ X ૨=૧૨ થાય. તેને રાગ અને દ્વેષ સાથે ગુણતાં ૧૨ X ૨=૨૪ થાય.

૪ ચક્ષુરિન્દ્રિયના ૬૦ વિકારો-પાંચ વર્ણને સચિત્ત, અચિત્ત અને મિશ્ર સાથે ગુણતાં ૫ X ૩=૧૫ થાય. તેને શુભ અને અશુભ સાથે ગુણતાં ૧૫ X ૨=૩૦ થાય. તેને રાગ અને દ્વેષ સાથે ગુણતાં ૩૦ X ૨=૬૦ થાય.

૫ શ્રોત્રેન્દ્રિયના ૧૨ વિકારો-સચિત્ત, અચિત્ત અને મિશ્ર એ ત્રણ પ્રકારના શબ્દને શુભ અને અશુભ સાથે ગુણતાં ૩ X ૨=૬ થાય. અને તેને રાગ અને દ્વેષ સાથે ગુણતાં ૬ X ૨=૧૨ થાય.

આ પ્રમાણે પાંચ ઈન્દ્રિયોના ૨૫૨ વિકારો થાય છે.

૩ કષાય- ત્રીજે પ્રમાદ કષાય તે ક્રોધ-માન-માયા-લોભ વગેરે જાણવા.

૪ નિદ્રા- ચોથો પ્રમાદ નિદ્રા તે ધર્મકાર્યમાં આળસ કરે, ઉદ્યમવંત ન બને તે.

૫ વિકથા- પાંચમો પ્રમાદ વિકથા એટલે પારકી નિંદા-કુથલી કરે તે, રાજકથા, ભક્તકથા, દેશકથા, અને સ્ત્રી કથા એમ ચાર ભેદ છે.

પાંચ મેરુનાં નામો

૧ સુદર્શનમેરુ, ૨ વિજયમેરુ, ૩ અચલમેરુ, ૪ પુષ્કારાર્ધ (મંદર) મેરુ અને ૫ વિદ્યુન્માલી.

૧ જંબૂદ્વીપમાં-સુદર્શનમેરુ.

૨ ધાતકીખંડમાં-વિજય અને અચલ.

૩ પુષ્કરાર્ધદીપમાં-પુષ્કરાર્ધ અને વિદ્યુન્માલી.

પાંચ ઈન્દ્રિયોનો વિષય

૧ સ્પર્શનેન્દ્રિયનો વિષય બાર યોજનનો છે.

૨ રસનેન્દ્રિયનો વિષય અપ્રાપ્યકારી છે.

૩ ઘ્રાણેન્દ્રિયનો વિષય નવ યોજન છે.

૪ ચક્ષુરિન્દ્રિયનો વિષય ૧ લાખ યોજન છે.

૫ શ્રોત્રેન્દ્રિયનો વિષય બાર યોજન છે.

તે આ રીતે-

૧ સ્પર્શનેન્દ્રિયથી ઠંડી અગર ગરમ હવા લે.

૨ રસનેન્દ્રિયથી લીંબુ આદિને કરવાથી મોઢામાં પાણી આવે.

૩ ઘ્રાણેન્દ્રિયથી વરસાદની સુગંધ આવે.

૪ ચક્ષુરિન્દ્રિયથી વૈકિયશરીર એક લાખ જોજનનું હોય તે પણ દેખે.

૫ શ્રોત્રેન્દ્રિયથી વરસાદ ગાજતો સાંભળે.

આઠ આત્માનાં નામ

૧ દ્રવ્યાત્મા, ૨ કષાયાત્મા, ૩ યોગાત્મા, ૪ ઉપયોગાત્મા, ૫ જ્ઞાનાત્મા, ૬ દર્શનાત્મા, ૭ ચારિત્રાત્મા અને ૮ વીર્યાત્મા.

એકસો સીતેર (૧૭૦) તીર્થંકરોનો વિચાર

ઉત્કૃષ્ટ કાળે ૧૭૦ તીર્થંકરો હોય છે. ક્યા ક્યા કાળે કેટલા હોય તે આ પ્રમાણે-

ઉત્સર્પિણી (ચઢતો કાળ)માં ભરતક્ષેત્રમાં આઠમા તીર્થંકર વિચરતા હોય ત્યારે ૧૭૦ તીર્થંકરો ઉપજે. તેની સંખ્યા આ પ્રમાણે-૫ ભરત, ૫ ઐરવત તથા પાંચ મહાવિદેહની ૩૨ X ૫=૧૬૦ વિજય મળી ૧૭૦ શ્રેત્રમાં એક એક તીર્થંકર વિચરે. તે તીર્થંકરો અવસર્પિણી (પડતો કાળ)ના સોળમા તીર્થંકર સુધી હોય. જ્યારે ભરત-ઐરવતે ૧૦ તીર્થંકર ન હોય ત્યારે મહાવિદેહમાં ૧૬૦ વિચરતા હોય. કોઈ કેવળી, કોઈ પરાણેલ, કોઈ બાળક હોય, એક મોક્ષે જાય ત્યારે બીજાને કેવળજ્ઞાન થાય. પાંચ મહાવિદેહમાં ઉત્સર્પિણીના આઠમા તીર્થંકરથી અવસર્પિણીના સોળમા તીર્થંકર સુધી વિરહ ન પડે. ભરત-ઐરવતમાં વિરહ પડે, પણ મહાવિદેહમાં ૧૬૦ હોય. જ્યારે અવસર્પિણીકાળમાં સોળમા તીર્થંકર મોક્ષે જાય

ત્યારે ૧૭૦ સર્વે મોક્ષે જાય એ વખતે દસ ક્ષેત્રે સાથે વિરહ પડે. ત્યારપછી પાંચ ભરત અને પાંચ ઐરવતના મળી ૧૦ ઉપજે, વધારે નહિ, એ દસ જઘન્ય જાણવા.

ભરત-ઐરવતના દશે મોક્ષે જાય ત્યારે એકેક મહાવિદેહમાં ચાર ચાર જન્મે એટલે પાંચ મહાવિદેહમાં (૫ X ૪=૨૦) વીશ તીર્થંકર ભરત ક્ષેત્રના સત્તરમા તથા અઢારમા તીર્થંકરની વચ્ચે થાય. એ જઘન્યથી જાણવા.

એમ મહાવિદેહના ૨૦ તીર્થંકર ભરતક્ષેત્રના ૨૦ મા તથા ૨૧ મા તીર્થંકરની વચ્ચે સંયમ લઈને કેવળી થાય. તે વખતે પાંચ ભરતના, પાંચ ઐરવતના અને મહાવિદેહના ૨૦ મળી કુલ ૩૦ તીર્થંકરો હોય તે મધ્યમથી જાણવા.

જ્યારે ભરતમાં ચોવીશમા તીર્થંકર મોક્ષમાં જાય ત્યારે મહાવિદેહમાં વીશ વિચરતા છે, એમ જાણવું

હમાણા મહાવિદેહમાં ૨૦ તીર્થંકરો વિચરે છે, તે આવતી ચોવીશીના ભરતક્ષેત્રમાંના સાતમા જિનના વારે મોક્ષે જશે. અને આઠમા તીર્થંકર નહિ જન્મે ત્યાં સુધી દશ ક્ષેત્રમાં સાથે વિરહ થશે, એમ જાણવું.

આ પ્રમાણે પછી આઠમા તીર્થંકરથી જેમ પૂર્વે કહ્યું તે રીતે ૧૭૦ થશે, એમ ૧૭૦-૨૦-૩૦ થયા, થાય અને થશે.

તીર્થંકરના અવન કલ્યાણક અને જન્મ કલ્યાણક અર્ધી રાત્રે થાય. ભરત ને ઐરવતમાં રાત્રિ હોય ત્યારે મહાવિદેહમાં દિવસ હોય. તે માટે એકી સાથે ૨૦ ને ૧૦ નો જ જન્મ હોય.

તીર્થંકર દેવોનો જન્માભિષેક મેડુ પર્વત ઉપર પાંડુકવનમાં આવેલી શીલાઓ ઉપરના સિંહાસન ઉપર કરવામાં આવે છે, પ્રથમ જાણાવ્યા મુજબ પાંચ મેડુ છે. દરેક મેડુ ઉપરના પાંડુકવનમાં ચાર દિશામાં એકેક મળી ચાર શીલાઓ છે. તેમાં જે શીલા પૂર્વ અને પશ્ચિમ દિશામાં છે તેના ઉપર બબ્બે સિંહાસનો છે અને શીલા ઉત્તર અને દક્ષિણ દિશામાં છે, તેના ઉપર એકેક સિંહાસન છે, જ્યારે એકેક મહાવિદેહમાં એકી સમયે ચાર-ચાર તીર્થંકર જન્મે ત્યારે પાંચ મહાવિદેહના (૫ X ૪=૨૦) વીશ તીર્થંકરોનો જન્માભિષેક એક સમયે થાય, પાંચ ભરત અને પાંચ ઐરવતના મળી ૧૦ તીર્થંકરો એકી સમયે જન્મે ત્યારે દશ જન્માભિષેક એક સમયે થાય.

એ રીતે એક સમયે વીશ અથવા દસ જન્મે, વધારે નહિ, થોડા સમય (કલાક) બાદ બીજા જન્મે, એ રીતે પાંચ મહાદેવનીસર્વ વિજયોના મળી ૧૬૦ પુરા થાય. પણ તે સર્વે એકી સમયે જન્મે નહિ. કારણ કે સર્વે મળી ને સિંહાસન ત્રીશ છે. તો દરેકનો જન્માભિષેક એકી સાથે કેવી રીતે થાય ? માટે એક સમયમાં તો વીશ અથવા દશ જન્મે, વધારે નહિ.

૧૬૦ તીર્થંકરોનું ૮૪ લાખ પૂર્વનું આયુષ્ય ૫૦૦ ધનુષ્યનું દેહમાન હોય.

ભરત અને ઐરવત ક્ષેત્રોમાં ઉત્સર્પિણીનાં ત્રીજા, ચોથા અને પાંચમા આરામાં અને અવસર્પિણી કાળના ત્રીજા, ચોથા અને પાંચમા આરામાં ધર્મ હોય. મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં સદાય ચોથા આરાનો ભાવ, હોય ત્યાં ચડતો-પડતો કાળ ન હોય.

વર્તમાન કાળે પાંચ મહાવિદેહમાં થઈને ૨૦ તીર્થંકરો વિચરી રહ્યા છે, માટે તે ૨૦ વિહરમાન કહેવાય છે. જંબૂદ્વીપના ૧ મહાવિદેહમાં સીમંધર સ્વામી આદિ ચાર, ધાતકી ખંડ ૨ મહાવિદેહના મળી ૮, અને અર્ધ પુષ્કરદ્વીપના ૨ મહાવિદેહના મળી ૮, એમ કુલ ૨૦ વિહરમાન જિન થાય છે. તે દરેક ભગવંતનો પરિવાર ૧૦૦ કોડ સાધુ, ૧૦૦ કોડ સાધ્વીજી અને ૧૦ લાખ કેવળી હોય છે. પાંચ મહાવિદેહના મળી ૨ કોડ કેવળી ભગવંતો વર્તમાન કાલે વિચરી રહ્યા છે.

ચાર શાશ્વત તીર્થંકરો-દેવલોક વગેરે સ્થાને શાશ્વત જિનમંદિરોમાં જે પ્રતિમાઓ છે, તેમના નામ આ મુજબ છે. ૧ **ઋષભ**, ૨ **ચંદ્રાનન**, ૩ **વારિષેણ**, અને ૪ **વર્ધમાન**.

સહસ્રકૂટમાં (૧૦૨૪) એક હજાર ને ચોવીશ પ્રતિમા

પાંચ ભરત, પાંચ ઐરવત એ દશ ક્ષેત્રની અતીત, અનાગત અને વર્તમાન ચોવીશીના મળી (૧૦X૩X૨૪=૭૨૦) સાતસો ને વીશ પ્રતિમાજી થયા.

પાંચ મહાવિદેહમાં ૩૨-૩૨ વિજયો છે. તેથી (૩૨ X ૫=૧૬૦) પાંચ મહાવિદેહની વિજયોના એકસો સાઠ જિનપ્રતિમાજી લેવા.

વર્તમાન ચોવીશીના ૨૪ તીર્થંકરના પાંચ પાંચ કલ્યાણકો મળી ૧૨૦ કલ્યાણક થાય, તે સંબંધી ૧૨૦ પ્રતિમાજી લેવા. —

તેમજ ૨૦ વિહરમાનજિનના ૨૦ પ્રતિમાજી તથા ચાર શાશ્વતા તીર્થંકરના ચાર પ્રતિમાજી લેવા.

આ રીતે (૭૨૦+૧૬૦+૧૨૮+૨૦+૪=૧૦૨૪) એક હજારને ચોવીશ પ્રતિમાજી સહસ્રકૂટમાં હોય છે.

મૌન એકાદશીના (૧૫૦) દોઢસો કલ્યાણક

પાંચ ભરત અને પાંચ ઐરવત એ દશ ક્ષેત્રમાં પાંચ પાંચ કલ્યાણક લેવા તે આ પ્રમાણે:- માગસર સુદ એકાદશી

એક જન્મ કલ્યાણક, બે દીક્ષા કલ્યાણક અને બે કેવળજ્ઞાન કલ્યાણક. એ પાંચ કલ્યાણક દશ ક્ષેત્રમાં લેતાં (૫ X ૧૦=૫૦) પચાસ થાય તેને અતીત, અનાગત અને

વર્તમાનકાળ સાથે ગુણતાં (૫૦ X ૩=૧૫૦) દોઢસો કલ્યાણક થાય.

તેમાં તીર્થંકરના ત્રણ નામ લેવા. ત્રણ તીર્થંકરના પાંચ કલ્યાણક થાય. એક તીર્થંકરના ત્રણ કલ્યાણક અને બે તીર્થંકરના એક-એક કલ્યાણક મળી પાંચ થાય એટલે એક-એક ક્ષેત્રમાં તીર્થંકર ત્રણ-ત્રણ એટલે દશ ક્ષેત્રે ત્રણ-ત્રણ લેતા ૩૦ થાય, અતીત. અનાગત અને વર્તમાને ગુણતાં ૮૦ તીર્થંકરના દોઢસો કલ્યાણકો મૌન એકાદશીના દિવસે થાય છે.

એકાદશીના ૩૦૦ કલ્યાણકો

ઋષભદેવ, અજિતનાથ, સુમતિનાથ, પદ્મપ્રભુ અને સુપાર્શ્વનાથ એ પાંચ ભરત અને ઐરાવત મળી ૧૦ ક્ષેત્રે ગુણતાં ૫૦ થાય. તેને અતીત, અનાગત અને વર્તમાને ગણતાં (૫ ૧૦=૫૦ ૩=૧૫૦). દોઢસો થાય. અને મૌન એકાદશીના ઉપર કહેલ ૧૫૦ ભેળવતાં ૩૦૦ કલ્યાણક એકાદશીના થાય.

પાંચસો (૫૦૦) કલ્યાણકો

વિમલનાથથી માંડીને નેમનાથ પર્યંત ૧૦ જિનેશ્વરના પાંચ પાંચ કલ્યાણક હોવાથી ૧૦ ૫=૫૦ થાય. તેને ભરતાદિક દશ ક્ષેત્રે ગુણતાં ૫૦ ૧૦=૫૦૦ થાય. આ પ્રમાણે ૫૦૦ કલ્યાણકો લેવા.

શાશ્વતી આયંબીલની ઓળીનું તેર હજાર ગાણાણું

(૧) અરિહંતના	૧૨	(૬) દર્શનના	૫
(૨) સિદ્ધના	૮	(૭) જ્ઞાનના	૫
(૩) આચાર્યના	૩૬	(૮) ચારિત્રના	૧૦
(૪) ઉપાધ્યાયના	૨૫	(૯) તપના	૨
(૫) સાધુના	૨૭		

કુલ ૧૩૦

એટલે પહેલા પદની બાર નવકારવાળી, બીજી પદની ૮ નવકારવાળી એવી રીતે દરેક પદની મળી ૧૩૦ નવકારવાળી ગણીએ તો તેર હજાર ગાણાણું થાય.

અને ગુણોનું તેર હજાર ગાણાણું હોય તો એકેક ગુણે એક એક નવકારવાળી ગણીએ તો તેર હજાર ગાણાણું થાય.

ત્રેસઠ શલાકા પુરુષો

ઋષભદેવાદિ ૨૪ તીર્થંકરો, ૧૨ ચક્રવર્તિઓ, ૮ બળદેવ, ૮ વાસુદેવ અને પ્રતિવાસુદેવ મળી કુલ ૬૩ શલાકાપુરુષ થાય છે.

૧૨ ચક્રવર્તીનાં નામ- ૧ ભરત, ૨ સગર, ૩ મધવા, ૪ સનતકુમાર, ૫ શાંતિનાથ, ૬ કુંથુનાથ, ૭ અરનાથ, ૮ સુભૂમ, ૯ મહાપદ્મ, ૧૦ હરિષેણ, ૧૧ જ્ય અને બ્રહ્મદત્ત.

૯ વાસુદેવનાં નામ- ૧ ત્રિપૃષ્ઠ, ૨ દ્વિપૃષ્ઠ, ૩ સ્વયંભૂ, ૪ પુરુષોત્તમ, ૫ પુરુષસિંહ, ૬ પુંડરીક, ૭ દત્ત, ૮ નારાયણ (લક્ષ્મણ) અને ૯ કૃષ્ણ.

૯ બળદેવનાં નામ- ૧ અચલ, ૨ વિજય, ૩ સુભદ્ર, ૪ સુપ્રભ, ૫ સુદર્શન, ૬ આનંદ, ૭ નંદન, ૮ રૂપ (રામ) અને ૯ રામ (બલદેવ).

૯ પ્રતિવાસુદેવનાં નામ- ૧ અશ્વગ્રીવ, ૨ તારક, ૩ મેરક, ૪ મધુ, ૫ નિષ્કુલ, ૬ બલીન્દ્ર, ૭ પ્રહલાદ, ૮ રાવણ અને ૯ જરાસંઘ.

એ પ્રમાણે $૨૪+૧૨+૯+૯+૯=૬૩$ શલાકાપુરુષો થાય છે.

૬૩ શલાકાપુરુષના માત-પિતા-જીવ વગેરે

૬૩ શલાકાપુરુષના પિતા “૫૨”-બલદેવ અને વાસુદેવના પિતા એક જ હોય છે. એટલે ૯ ઓછા. તેમજ શાંતિનાથ, કુંથુનાથ અને અરનાથ એ ત્રણ તીર્થંકર અને ચક્રવર્તી હતા. એથી એ ત્રણ ઓછા એટલે કુલ ૧૨ ઓછા થવાથી ૫૧ થાય, જ્યારે મહાવીરસ્વામીના ગર્ભ પરાવર્તનની અપેક્ષાએ માતા-પિતા બે ગણીએ તો “૫૨” પિતા થાય.

૬૩ શલાકાપુરુષની માતા ૬૧-શાંતિનાથ, કુંથુનાથ અને અરનાથ એ ત્રણ તીર્થંકર તથા ચક્રવર્તી હોવાથી ૩ ઓછા કરવાથી ૬૦ થાય. જ્યારે મહાવીરસ્વામીના ગર્ભપરાવર્તનની અપેક્ષાએ બે માતા થયા તેથી $૬૦+૧=૬૧$ થાય.

૬૩ શલાકાપુરુષના શરીર ૬૦-શાંતિનાથ, કુંથુનાથ અને અરનાથ એક જ ભવમાં તીર્થંકર અને ચક્રવર્તી થવાથી ૩ ઓછા ગણવાથી ૬૦ શરીર થાય.

૬૩ શલાકાપુરુષના જીવ ૫૯-ત્રણ તીર્થંકરો (૧૬-૧૭-૧૮ માં) તીર્થંકર તથા ચક્રવર્તીપદ પામ્યા તેથી તે ત્રણ ઓછા, તેમજ શ્રી મહાવીરસ્વામીનો જીવ વાસુદેવ થયેલ. તેથી તે એક ઓછા એમ કુલ ૪ ઓછા થવાથી ૫૯ થાય.

તીર્થંકરો પાંચે ૫ વર્ણના હોય છે. ચક્રવર્તી સુવર્ણવર્ણવાળા હોય છે. વાસુદેવ શ્યામ હોય છે. બળદેવ ઉજ્જવલ હોય છે.

૬૩ થલાકાપુરુષોની ગતિ-

(૧) દરેક તીર્થંકરો મોક્ષમાં જાય છે.

- (૨) ચક્રવર્તીઓમાં- (અ) સુભૂમ અને બ્રહ્મદત્ત સાતમી નરકમાં ગયા.
 (આ) મધવા અને સનત્કુમાર ત્રીજા દેવલોકમાં ગયા.
 (ઇ) બાકીના ૮ મોક્ષમાં ગયા.
- (૩) વાસુદેવોમાં- (અ) પહેલા વાસુદેવ સાતમી નરકમાં.
 (આ) ૨-૩-૪-૫-૬ વાસુદેવ ૬ઠ્ઠી નરકમાં.
 (ઇ) સાતમા વાસુદેવ પાંચમી નરકે ગયા.
 (ઈ) આઠમા અને નવમા વાસુદેવ ત્રીજી નરકમાં ગયા.
- (૪) પ્રતિવાસુદેવોમાં- (અ) ૧ લા સાતમી નરકમાં.
 (આ) ૨-૩-૪-૫-૬ છઠ્ઠી નરકમાં.
 (ઇ) સાતમા પાંચમી નરકમાં.
 (ઈ) ૮-૯ મા ચોથી નરકમાં.
- (૫) બળદેવોમાં- (અ) આઠ બળદેવો મોક્ષમાં ગયા છે.
 (આ) નવમા બળદેવ બ્રહ્મદેવલોકમાં ગયા છે.

તીર્થંકરદેવોના માતા-પિતાની ગતિ

તીર્થંકરદેવોના પિતાની ગતિ-

- અ ઋષભદેવ ભગવાનના પિતા નાગકુમારમાં.
 આ ૨ થી ૮ ભગવાનના પિતા ઈશાન દેવલોકમાં.
 ઇ ૯ થી ૧૬ ભગવાનના પિતા સનત્કુમાર દેવલોકમાં.
 ઈ ૧૭ થી ૨૪ ભગવાનના પિતા મહેન્દ્ર દેવલોકમાં.

(૨) ભગવાનના માતાની ગતિ-

- અ ૧ થી ૮ ભગવાનની માતા મોક્ષમાં
 આ ૯ થી ૧૬ ભગવાનની માતા ત્રીજા દેવલોકમાં
 ઈ ૧૭ થી ૨૪ ભગવાનની માતા ચોથા દેવલોકમાં

કલક કૃપા શાસ્ત્ર સંગ્રહ વિભાગ - ૫

સંગીત શિક્ષણ સવાલવાદી સાથે

સાહિત્યસંગીતકલાવિહીન: સાંક્ષાત્ પશુ: પુછ્છવિષાણહીન: ॥

શાસ્ત્રીય જ્ઞાન

વિદ્યાર્થીઓને સરળ પડે તથા રસમય થાય તેમજ પરીક્ષામાં ઘણા ઉપયોગી થઈ પડે તેથી પ્રશ્નોત્તરમાં શાસ્ત્રીય જ્ઞાન આપ્યું છે. જે વિદ્યાર્થીઓએ ખાસ મનન કરવું.

સ. - જૈનધર્મમાં સંગીતને સ્થાન છે કેમ ?

જ. - જૈન પૂર્વાચાર્યોએ અજીતશાન્તિસ્તવન, પૂજાઓ, પદ્યો, સ્તવનાદિ સંગીતમય રચેલાછે. પરમ ઉપકારી તીર્થંકર ભગવાન પણ જ્યારે દેશના દેતા હતા ત્યારે માલકોસ રાગમાં આપતા હતા.

સ. - સંગીત આત્મકલ્યાણ માટે મહત્વનું સાધન છે ?

જ. - હા ભક્તિરસ પ્રધાન સંગીત કરી, અષ્ટાપદગિરી ઉપર રાવાણ રાજાએ તીર્થંકર ગોત્ર ઉપાર્જન કર્યું છે. એટલે કે સંગીતમાં સર્વોપરિ શક્તિ છે.

સ. - સંગીત શીખવાથી મનુષ્યના જીવનમાં શા શા ફાયદા થાય છે ?

જ. - શારીરિક, માનસિક અને ધાર્મિક એ ત્રણે પ્રકારના ફાયદા થાય છે. અમુક રાગ ગાવાથી અમુક રોગ મટે છે, તેમજ શરીરને સ્ફૂર્તિ અને તંદુરસ્તી મળે છે. જીવનમાં મન ઉપર થએલી ખરાબ અસર દૂર કરે છે. આનંદ અને ઉત્સાહ આપે છે. પ્રભુભક્તિ માટે સંગીત એ ઘણુંજ મહત્વનું ગાયન (સાધન) મનાયું છે.

સ. - સંગીતના કેટલા ભાગ છે ?

જ. - સંગીતના બે ભાગ છે. (૧) શાસ્ત્રીય સંગીત (૨) લોક સંગીત.

સ. - શાસ્ત્રીય સંગીત કોને કહે છે ?

જ. - રાગ, તાલ અને ભાવ તેના નિયમ પ્રમાણે સારી મધુર રીતે જે ગાયનો ગાવામાં આવે છે તેને શાસ્ત્રીય સંગીત કહેવાય છે.

સ. - લોકસંગીત કોને કહે છે ?

જ. - જે સંગીતથી સામુદાયિક જનસમાજને આનંદ પડે છે તેને લોકસંગીત કહે છે. જેમકે હાલરડાં, ભજન, રાસ, ગરબા, સીનેમાના ગાયનો વગેરે. આવાં ગીતોમાં શાસ્ત્રના નિયમ બારીકાઈથી પાળવામાં આવતા નથી.

સ. - ભક્તિરસમાં શાસ્ત્રીય સંગીત, લોકસંગીત કરતાં વધુ મહત્વનું સાધન કેમ

ગાણાય છે ?

જ.- લોક સંગીત ફક્ત જનમનરંજન કરનાર છે, જ્યારે શાસ્ત્રીય સંગીત તો જનમનરંજન કરનાર છે. તદુપરાંત આત્મોન્નતિનું પણ ઉચ્ચ કોટીનું સાધન છે તથા દેવદેવીઓને પણ પ્રસન્ન કરનાર છે.

સ્વર-પ્રકાર

સ.- સંગીત એટલે શું ?

જ.- સંગીત એટલે સારી રીતે ગાવું. સંગીતમાં પ્રથમ ગીત (ગાનકળા) બીજું વાદ્ય (વાદનકળા), તથા નૃત્ય એ ત્રણે કળાનો સમાવેશ કરેલો છે.

સ.- નાદ એટલે શું ?

જ.- સંગીત ઉપયોગી અવાજને નાદ (ધ્વની) કહેવાય છે.

સ.- સંગીતશાસ્ત્રમાં કેટલા નાદ છે ?

જ.- સંગીતશાસ્ત્રમાં બાવીસ નાદ છે. તેમને શાસ્ત્રકાર શ્રુતિ: કહે છે.

સ.- બાવીસ નાદમાંથી મુખ્ય નાદ કેટલા છે ?

જ.- બાવીસ નાદમાંથી મુખ્ય નાદ સાત છે. તેમને સ્વર કહેવાય છે.

સ.- સંગીત શીખતી વખતે પહેલા શું શીખવું જોઈએ ?

જ.- પહેલાં સ્વરોનો અભ્યાસ કરવો જોઈએ.

સ.- સ્વર એટલે શું ?

જ.- સ્વર એટલે સંગીત નાદ. સજીવ પ્રાણીઓના મધુર અવાજને સ્વર કહેવાય છે. વળી જડપદાર્થોમાંથી ઉત્પન્ન થતી જેટલી ધ્વનીઓ મધુર હોઈ મનને આનંદ તથા શાન્તિ આપે છે તેને પણ સ્વર કહે છે.

સ.- સ્વર કેટલા છે તથા તેમનાં નામ શું શું છે ?

જ.- સ્વર સાત છે. તેમના નામ:ષડજ, રિષભ, ગંધાર, મધ્યમ, પંચમ, ધૈવત, નિષાદ.

સ.- ગાતી વખતે આ સ્વરોનો ઉચ્ચાર શી રીતે કરવો ?

જ.- સા, રિ, ગ, મ, પ, ધ, નિ.

સ.- સપ્તક એટલે શું ?

જ.- સાત સ્વરના સમૂહને સપ્તક કહે છે.

સ. - સપ્તક કેટલા છે ?

જ. - સપ્તક ઘણાં છે, પરંતુ સામાન્ય રીતે મનુષ્યનો અવાજ ત્રણ સપ્તક સુધી હોય છે એટલે પ્રચારમાં ફક્ત ત્રણ જ સપ્તક ગણાય છે.

સ. - ત્રણ સપ્તકનાં કયાં કયાં નામ છે ?

જ. - મંદ્ર, (ખરજ) મધ્ય અને તાર. (ટીપ)

સ. - આ ત્રણે સપ્તકોનો અવાજ કયા કયા નાદ સ્થાનેથી નીકળે છે ?

જ. - મંદ્રસપ્તકનો અવાજ હૃદયમાંથી, મધ્યસપ્તકનો અવાજ કંઠ સ્થાનમાંથી અને તારસપ્તકનો અવાજ તાલુસ્થાનેથી નીકળે છે ?

સ. - આરોહ એટલે શું ?

જ. - સ્વરને ઉંચે ચઢાવવાના ક્રમને આરોહ કહે છે.

દા.ત. - સા, રિ, ગ, મ, પ, ધ, નિ, સા.

સ. - અવરોહ એટલે શું ?

જ. - સ્વરને નીચે ઉતારવાના ક્રમને અવરોહ કહે છે.

દા.ત. - સા, નિ, ધ, પ, મ, ગ, રિ, સા.

સ. - અવિકૃત (અચલ) સ્વર કયા છે ?

જ. - જે સ્વરો કોમળ અગર તીવ્ર થતા નથી અને હંમેશાં શુદ્ધજ રહે છે તેવા સ્વરને અવિકૃત અગર અચલ સ્વર કહે છે. આવા સ્વર ફક્ત બે જ છે. સા અને પ

સ. - વિકૃત સ્વર કોને કહે છે ?

જ. - જે સ્વરો કોમળ અગર તીવ્ર થાય છે. તેને વિકૃતસ્વર કહે છે. આવા સ્વર પાંચ છે, રિ-ર્ગ-ર્ધ-ર્નિ-ચાર સ્વર કોમળ અને મ-તીવ્ર.

સ. - એક સપ્તકમાં કુલ કેટલા સ્વર હોય છે ?

જ. - એક સપ્તકમાં કુલ બાર સ્વર. સા, રિ, ગ, મ, પ, ધ, નિ સાત શુદ્ધ સ્વર, તથા રિ-ર્ગ-ર્મ-ર્ધ-નિ પાંચ વિકૃતસ્વર એકંદર કુલ બાર સ્વર.

સ. - શુદ્ધ, કોમળ તથા તીવ્ર કોને કહે છે ?

જ. - કુદરતી નિયમ પ્રમાણે જે સ્વર નીકળે છે તેને શુદ્ધ સ્વર કહે છે. શુદ્ધ સ્વરથી (અડધો) ઉતરતો અવાજ હોય તેને કોમળ તથા શુદ્ધ સ્વરથી (અડધો) સ્વર ચઢતો હોય તેને તીવ્ર સ્વર કહે છે.

સ. - અવાજ માપવા માટે શું સાધન છે ?

જા.- સાત સ્વર.

સ.- અલંકાર એટલે શું ?

જા.- સ્વરોને જુદી જુદી રીતે ગોઠવીને તેનાં જુદાંજુદાં રૂપ કરવાં, તેને સ્વર-અલંકાર કહેવામાં આવે છે.

સ.- તાન, પલટા અને આલાપ કોને કહે છે ?

જા.- અલંકારોનું ક્રમપૂર્વક આરોહ કરવું તેને તાન કહે છે. અને અવરોહ કરવું તેને પલટા કહે છે. ઉપર જણાવેલા તાન, પલટાને વિલંબિત લયમાં ગાવું તેને આલાપ કહે છે.

રાગ-પ્રકાર-.

સ.- રાગ એટલે શું ?

જા.- સાત સ્વરમાંથી આપણા કાનને મધુર લાગે એવા સ્વરોની પદ્ધતિસરની ગોઠવણને રાગ કહે છે.

સ.- મુખ્ય રાગ કેટલા છે ?

જા.- સંગીતશાસ્ત્ર પ્રમાણે મુખ્ય રાગ ૬ છે- ભેરવ, માલકોષ, હીંડોળ, શ્રી, મેઘ અને દીપક (૩૬ રાગિણી, ૧૦૮ રાગ પુત્રો અને તેનું બહોળું કુંડેળ)

સ.- વાદી સ્વર કોને કહે છે ?

જા.- દરેક રાગમાં એક સ્વર મુખ્ય હોય છે. અને તે સ્વરનો વારંવાર ઉપયોગ કરવામાં આવે છે, તે સ્વરને વાદીસ્વર કહેવાય છે. વાદી સ્વર પરથી કોઈપણ રાગ પારખવામાં આવે છે.

સ.- સંવાદી સ્વર કોને કહે છે ?

જા.- જે સ્વર, રાગમાં આવતા વાદી સ્વરથી થોડો મહત્વનો પણ રાગમાં વપરાએલા બીજા સ્વરો કરતાં વધુ ઉપયોગનો હોય છે તેને સંવાદીસ્વર કહેવાય છે. રાગમાં જે સ્વર વાદી હોય તેનો ચોથો અગર પાંચમો સ્વર સંવાદી ગણાય. દા.ત. સા વાદી સ્વર હોયતો મ અગર પ સ્વર સંવાદી ગણાય.

સ.- અનુવાદી સ્વર એટલે શું ?

જા.- અમુક રાગમાં વાદી અને સંવાદી સિવાય બીજા જે સ્વરો આવતા હોય તેને અનુવાદી સ્વરો કહે છે.

સ.- વિવાદી સ્વર એટલે શું ?

જા.- કોઈપણ રાગમાં જે સ્વરો રાગને હાનિકર્તા હોઈ વર્જ્ય થયા હોય તે સ્વરોને વિવાદી સ્વરો કહે છે.

સ.- વર્ણ સ્વર એટલે શું ?

જ.- રાગમાં અમુક સ્વર લેવામાં આવતો ન હોય અથવા બાદ થતો હોય તેને વર્ણ સ્વર કહે છે.

સ.- ગીત કોને કહે છે ?

જ.- કોઈપણ પદ, અગર ગાયનના શબ્દોને જુદા જુદા સ્વરનાદમાં તાલબદ્ધ ગોઠવીને એવી રીતે ગાવામાં આવે કે જેથી સાંભળનારના મનને આનંદ થાય તેને ગીત અગર ગાયન અગર પદ કહે છે.

સ.- ગાયનના કેટલા ભાગ હોય છે ?

જ.- ગાયનના બે ભાગ છે. સ્થાયી અને અંતરો. પરંતુ ધ્રુવપદ વિગેરે મોટાં ગીતોમાં ગાયનના ચાર ભાગ હોય છે. (૧) સ્થાયી (૨) અંતરો (૩) સંચારી (૪) આભોગ.

સ.- સ્થાયી અને અંતરા, સંચારી અને આભોગ એટલે શું ?

જ.- ગાયન અગર સરગમના પહેલા ભાગને સ્થાયી (અસ્તાઈ) કહે છે. અને તેના બીજા ભાગને અંતરા કહે છે અને ત્રીજા ભાગને સંચારી અને ચોથા ભાગને આભોગ કહે છે.

સ.- અમુક રાગ અમુકજ વખતે શા માટે ગવાય છે. ?

જ.- શાસ્ત્રકારોના નક્કી કરેલા આરાધ્ય સમયે ગાવાથી રાગનું પૂર્ણ સ્વરૂપ પ્રગટ થાય છે.

સ.- સરગમ અથવા સ્વરમાલિક કોને કહે છે. ?

જ.- ગાયનના અક્ષરોને બદલે જ્યારે તેમને કોઈ પણ રાગમાં તે રાગના નિયમ પ્રમાણે લાગતા સ્વરોથી તાલમાં ગાવામાં આવે છે ત્યારે તેને અમુક રાગની સરગમ, ગત અથવા સ્વરમાલિકા કહેવાય છે.

સ.- લક્ષણગીત કોને કહે છે ?

જ.- રાગમાં વપરાતાં સ્વર, રાગ, રાગ-જાતિ, રાગનો ગાન-સમય, રાગના-વાદી, સંવાદી, અનુવાદી, વિવાદી, વર્ણ-સ્વર વિગેરેની માહિતી જે ગીતમાં આપેલી હોય અને તે ગીત મુદ્દામ એજ રાગમાં ગાવાનું હોય તો તેને લક્ષણ ગીત એટલે રાગનું લક્ષણ બતાવનાર ગીત કહેવાય છે.

સ.- રાગનું મુખ્ય અંગ અગર પકડ કોને કહે છે. ?

જ.- રાગની તમામ સ્વર રચનામાંથી, અમુક ચોક્કસ સ્વરોના ટુકડાપરથી રાગ

કયો છે તે તુરત ઓળખાઈ જાય છે. તે સ્વરોના ટુકડાઓને રાગનું મુખ્ય અંગ અગર પકડ કહે છે.

સ.- રાગની જાતિ કેટલી છે. અને કઈ કઈ ?

જ.- રાગની ત્રણ જાતિ છે. ઓડવ, ષાડવ અને સંપૂર્ણ.

સ.- ત્રણે રાગ જાતિ સમજાવો.

જ.- જે રાગમાં (આરોહ-અવરોહમાં) પાંચ સ્વર હોય તેને ઓડવ કહે છે. જે રાગમાં છ સ્વર હોય તેને ષાડવ કહે છે. જે રાગમાં સાત સ્વર હોય તેને સંપૂર્ણ રાગજાતિ કહે છે. રાગના આરોહ અને અવરોહમાં આવતા સ્વરોની સંખ્યા પરથી રાગજાતિ નક્કી કરવામાં આવે છે.

સ.- સંગીત શાસ્ત્રમાં નવ રસ છે, તે કયા કયા છે ?

જ.- ભકિત, કરુણ, વીર, હાસ્ય, શૃંગાર, અદ્ભુત, ભયાનક, રોદ્ર, બીભત્સ.

તાલ-પ્રકાર

સ.- સ્વર અથવા ગીત માપવા માટે શું સાધન છે ?

જ.- તાલ.

સ.- તાલ એટલે શું ?

જ.- વખત અથવા સમય ગણવા માટે હાથેથી જે તાળી વગાડાય છે તેનું નામ તાલ છે.

સ.- સમ કોને કહે છે ? અગર સમની તાલ કોને કહે છે ?

જ.- મુખ્ય તાળીને સમ કહે છે. પહેલી તાળીને સમ કહે છે. ગાયનમાં જે તાલ ઉપર સૌથી વધુ વજન અપાય છે તેમજ જ્યાંથી એક, બે, ત્રણ માત્રા શરૂ થાય છે તેને સમ કહે છે.

સ.- તાલની ગતિને શું કહે છે ?

જ.- લય.

સ.- લય કેટલા પ્રકારની છે ? અને કઈ કઈ છે ?

જ.- લય ત્રણ પ્રકારની છે. (૧) વિલંબિત (૨) મધ્ય (૩) દ્રુત. વિલંબિત એટલે વધુ ધીમી ચાલનારી લય, મધ્ય એટલે વિલંબિત કરતાં ઓળ વલ્લદી ચાલનારી અને દ્રુત એટલે મધ્યલયથી બમણી વલ્લદી ચાલનારી અને વિલંબિતથી ચાર ગણી વલ્લદી ચાલનારી લય.

સ.- લય માપવા માટે શું સાધન છે ?

જ.- લય માપવા માટે માત્રા છે.

સ.- એક માત્રાનો વખત કેટલો ?

જ.- એક સેકન્ડ જેટલો અગર નાડીના એક ધબકારા જેટલો.

સ.- દિવસ તથા રાત્રિનો પ્રહર એટલે શું ?

જ.- સૂર્યોદયથી ત્રણ ત્રણ કલાકનો એક પ્રહર ગણાય છે. અને સૂર્યાસ્તથી ત્રણ કલાકનો રાત્રિનો પ્રહર ગણાય છે.

ગાનારને (સાધકને) અગત્યની સૂચના

- (૧) ગાયનના શબ્દો હંમેશાં શુદ્ધ બોલવા.
- (૨) ચિત્ત શાન્ત રાખીને આનંદથી ભાવવાહી ગાવું.
- (૩) ધાસ્તી તથા શરમ રાખ્યા વિના અભયપણે ગાવું.
- (૪) નાકમાંથી અવાજ કાઢી ગાવું નહીં. તેમજ બહુજી ઉચે અવાજે ગાવું નહીંકે જેથી ચહેરો બેડોળ લાગે અને થાક લાગે.
- (૫) રસ વિનાનું કઠોર કે બરાડા પાડી ગાવું નહીં.
- (૬) મધુર, સુશીલ અને સાફ અવાજે ગાવું.
- (૭) ગાયનના શબ્દોને પ્રસંગોપાત હાવભાવથી ગાવા.
- (૮) ગાવામાં આવતા રાગનું અંગ સ્પષ્ટ દેખાડતા રહેવાની ખાસ કાળજી રાખવી.
- (૯) તાલ અને લય સંભાળી ગળાના સાધ્ય સ્વરે ગાવું.
- (૧૦) ગાતાં બેસુરા થવું નહીં.
- (૧૧) જે રાગનું ગાન કરતા હોય તે વખતે તે રાગના દેવનું અગર તો આરાધ્યદેવનું ચિંત્વન કરવું. તથા ગાયન તે રાગના તથા કાવ્યના ભાવ પ્રમાણે ગાવું. જેથી તે રાગનો ભાવ પ્રગટ થાય તથા પરમાત્મા અગર દેવ પ્રસન્ન થાય અને સંગીતવિદ્યા ફળીભૂત થાય તેમત ગાનારને અને સાંભળનારને આનંદ થાય. ભક્તિમય થઈ આતમોન્નતિ સાધી શકાય.
- (૧૨) અવાજ સાચવવા માટે નીચેની બાબતો ખાસ ધ્યાનમાં રાખવી :-
 - (૧) બ્રહ્મચર્ય પાળવું.
 - (૨) નિશ્ચિત સ્વર-ગાન કરવું. (ચોકખી હવામાં)
 - (૩) અતિશય ખાટા, તીખા, ઠંડા તથા ગરમ તેજનાવાળા પદાર્થો ન લેવા.

(૧૩) સ્વધર્મ પ્રમાણે આહાર-વિહાર તથા ઔષધિ ઉપચાર કરવા.

સ્વર	સ્વર-સ્થાન	પશુ-પક્ષીના નાદ
પડ્ઝ	નાભિ (પેટ)	મથુર (મોર)
રિષભ	હૃદય	ગાય કિંવા ચાતક
ગંધાર	વક્ત્ર-સ્થળ (છાતી)	ખજ (બકરો) અથવા પાડો
મધ્યમ	કંઠ (ગળું)	કૌંચ પક્ષી
પંચમ	મુખ (મોં)	કોયલ
ધૈવત	તાળુ (તાળવું)	અશ્રવ (ધોડો) અગર દેડકો
નિષાદ	નાસિકા (નાક)	હાથી

કેટલીક જાણવા લાયક પરચુરાણ બાબતો.

- ૧- સાતમી નારકીનો જીવ મરીને તિર્યંચ થાય છે. મનુષ્ય થતો નથી.
- ૨- લોકાવધિ જ્ઞાનવાળા ચૌદ રાજલોકની વાત જાણી શકે છે.
- ૩- પરમાવધિ જ્ઞાનવાળાને એક સમય પછી કેવળજ્ઞાન થાય છે.
- ૪- દેવતા મરીને દેવતા થાય નહીં, નારકી મરીને નારકી થાય નહીં.
- ૫- સ્ત્રી જાતિ વધારેમાં વધારે છઠ્ઠી નારકી સુધી જાય છે.
- ૬- સાસ્વાદન ગુણઠાણું જેને અર્ધ પુદ્ગલ પરાવર્ત સંસાર બાકી હોય તેને હોય, બીજાને નહીં.
- ૭- ચિત્ત, વિત્ત, અને પાત્ર એ ત્રણેનો યોગ મહા ફળદાયી છે.
- ૮- અષ્ટાપદ ઉપર જે પોતાની લબ્ધિથી જાય તે ચરમ શરીરી હોય છે.
- ૯- ઋષભદેવ ભગવાન પછી પચાસ લાખ કોટી સાગરોપમ પછી અજિતનાથ ભગવાન થયા; સૌધર્મ ઈંદ્રનું આયુષ્ય બે સાગરોગમનું છે તેથી એટલા વખતમાં પચીસ લાખ કોટી ઈંદ્ર થઈ ગયા.
- ૧૦- ચક્રવર્તીને છખંડ સાધતાં અઠમનો તપ કરવો પડે છે. પાણ તીર્થકર ચક્રવર્તી થાય તો તે તપ કરવો પડતો નથી.
- ૧૧- સંપૂર્ણ ચૌદ પૂર્વો અસંખ્યાત ભવ જાણી શકે છે.
- ૧૨- પરમાધામી ભવ્ય અને અભવ્ય એમ બે પ્રકારના હોય છે.
- ૧૩- પોસહ લીધેલી સ્ત્રી રસ્તામાં ગીત ગાય તે શાસ્ત્રાધારે નથી.
- ૧૪- ૨૦૦૪ યુગપ્રધાન માંહેલાં, સુધર્માસ્વામી તથા પ્રધાન જંબુસ્વામી તદ્દભવં

મોક્ષગામી થયા છે. બાકીના આચાર્યો એકાવતારી સમજવા, જ્યાં એવા મહાત્માઓ વીચરે છે ત્યાં દશ ગાઉની અંદર દુષ્કાળઆદી ઉપદ્રવો નાશ પામે છે.

૧૫- નરકમાં શીત, ઉષ્ણ, ક્ષુધા, તૃષ્ણા, ખુજલી, ભય, શોક, પરાધિનતા, જવર, અને દાહ એ દશ પ્રકારની વેદના હોય છે.

૧૬- ૬ ઠી અને ૭ મી નારકીમા ૫૬૮૮૮૫૮૪ પ્રકારના રોગ કહ્યા છે.

૧૭- દેવતા અર્ધ માગધિ ભાષા બોલે છે.

૧૮- યુગલી તિર્થચો યુગલ ધર્મનું પાલન કરી દેવગતિમાં જાય છે.

૧૯- મનુષ્ય લોકમાં-કુઆમમાં રહેઠાણ. ૨ પુત્રપતિની સેવા.

૩ કુત્સિત્ અભક્ષ્ય ભોજન.

૪ કોપિષ્ટ સ્ત્રી. ૫ કન્યાનું બહુત્વ. ૬ કંગાલ હાલત.

આ છ પ્રકારના નરકો જોવા છે.

૨૦- ૫ ઈંદ્રિય, મનબલ, વચનબલ, કાયબલ, શ્વાસોશ્વાસ, અને આયુષ્ય એ દશ પ્રાણ કહેવાય છે.

એકેંદ્રિય જીવને ૪ પ્રાણ હોય છે.

બે ઈંદ્રિય જીવને ૬ પ્રાણ હોય છે.

તેઈંદ્રિય જીવને ૭ પ્રાણ હોય છે.

ચોરેંદ્રિય જીવને ૮ પ્રાણ હોય છે.

અસંજિપંચેંદ્રિય જીવને ૯ પ્રાણ હોય છે.

સંજિપંચેંદ્રિય જીવને ૧૦ પ્રાણ હોય છે.

૨૧- કયો જીવ કઈ નરકે જાય-

સમુર્છિભૂતિર્થય પંચેંદ્રિય પહેલી નારકી સુધી જાય.

ભૂજપરિસર્પ બીજી નારકી સુધી જાય.

ખેચર ત્રીજી નારકી સુધી જાય.

સિંહ પ્રમુખ ચોથી નારકી સુધી જાય.

ઉરપરિસર્પ પાંચમી નારકી સુધી જાય.

શ્રી છઠી નારકી સુધી જાય.

મનુષ્ય તથા મચ્છ સાતમી નારકી સુધી જાય.

૨૨- કઈ નારકીનો જીવ ક્યાં આવી ઉપજે-

સાતમી નારકીનો જીવ ગર્ભજ તિર્યંચમાં પાણ આવે અને સમક્તિ પાણ પામે.

છઠ્ઠી નારકનો જીવ..... ગર્ભજ તિર્યંચ અને ગર્ભજ મનુષ્યમાં આવે અને દેશ વિરતિપણું પાણ પામે.

પાંચમી નારકનો જીવ..... ગર્ભજ મનુષ્ય થાય અને સર્વ વિરતિ-પાણ પામે. પાણ કેવળજ્ઞાન ન પામે.

ચોથી નારકનો જીવ..... ગર્ભજ મનુષ્ય થાય. કેવળજ્ઞાન પામે તો પામે. પરંતુ તીર્થંકર ન થાય.

ત્રીજી નારકનો જીવ..... ગર્ભજ મનુષ્ય થાય. અને તીર્થંકર પાણ થાય.

બીજી નારકનો જીવ..... મનુષ્ય થાય તેમજ વાસુદેવ બળદેવ પાણ થાય. પાણ ચક્રવર્તી ન થાય.

પહેલી નારકનો જીવ..... ચક્રવર્તી આદિ સમસ્ત પદવી પામે.

૨૩- એક જીવ સિદ્ધમાં જાય ત્યારે એક જીવ સુક્ષ્મ નિગોદમાંથી બહાર નીકળે છે.

૨૪- જંબુ સ્વામી છેલ્લા કેવળી અને મુક્તિગામી થયા. શાસ્ત્રકારો જાણાવે છે કે એમના પછી નીચેની દશ વસ્તુઓનો વિચ્છેદ થયો.

મનઃપૂર્વવજ્ઞાન, પરમાવધિ, પુસ્લાકલબ્ધિ, આહારકશરીરલબ્ધિ, ક્ષપકશ્રેણિ, ઉપશમશ્રેણિ, જિનકલ્પ, સંયમત્રિક (પરિહાર વિશુદ્ધિ, સુક્ષ્મસંપરાય, યથાખ્યાન ચારિત્ર) કેવલ્યજ્ઞાન અને મોક્ષ.

૨૫- વાસુદેવ, પ્રતિવાસુદેવને તેનાજ ચક્રથી મારી નાંખે એવો અનાદિ કાળનો નિયમ છે.

૨૬- જંબુ સ્વામી, પ્રભવાસ્વામી, શયંભવ, યશોભદ્ર, સંભૂતિ વિજય, ભદ્રબાહુસ્વામી, સ્યુલીભદ્ર, આ છ આચાર્યો શ્રુત કેવલી હતા.

૨૭-

સુધર્માસ્વામી - મહાવીર સ્વામી પછી ૫૦ વર્ષે મોક્ષે ગયા તથા ૧૦૦ વર્ષ નું આયુષ્ય હતું.

જંબુસ્વામી - મહાવીર સ્વામી પછી ૬૪ વર્ષે મોક્ષે ગયા ૮૦ વર્ષ નું આયુષ્ય હતું.

શ્રીભદ્રબાહુસ્વામી - મહાવીર સ્વામી પછી ૧૭૦ વર્ષે મોક્ષે ગયા ૭૬ વર્ષનું આયુષ્ય હતું.

સ્યુલીભદ્રજી - મહાવીર સ્વામી પછી ૨૧૫ સ્વર્ગે ગયા ૯૯ વર્ષ આયુષ્ય હતું.

દેવર્ધિગણી ક્ષમા શ્રમાણ - મહાવીર સ્વામી પછી ૧૦૦૦વર્ષ સ્વર્ગે ગયા ખબર નથી

હરિભદ્ર સૂરિમહારાજ - મહાવીર સ્વામી પછી ૧૦૫૫વર્ષ સ્વર્ગે ગયા આયુષ્ય ખબરનથી

૨૮- ભદ્રબાહુસ્વામી સુધી ૧૪ પૂર્વનું જ્ઞાન રહ્યું

સ્થુલીભદ્ર સુધી ૧૪ પૂર્વ મૂળનું જ્ઞાન રહ્યું.

વજ્રસ્વામી સુધી ૧૦ પૂર્વ

આર્યરક્તિસૂરી ૯૫ પૂર્વ

દુર્બલિકા પુષ્પમિત્ર સુધી ૯ પૂર્વ

દેવર્ષિ ગણી ક્ષમા શ્રમણ પછી સઘળા પૂર્વોનો વિચ્છેદ થયો. વિક્રમ સંવત ૫૩૦માં

૨૯- હરિણગમેષીદેવ જે ભગવાન મહાવીરને ગર્ભમાંથી સંહરનાર દેવતા હતો તેનો જીવ મરીને દેવર્ષિગણી ક્ષમા શ્રમણ થયો હતો.

૩૧- ભગવંત મહાવીર કોઈ દિવસ ભૂમિ ઉપર સ્થિર થઈને બેઠા નથી. જેમ કોઈ પુરૂષ ગાય દોહવાને ઉબડુ બેસે તેવી રીતે જ પ્રભુ બેઠા છે. તેમજ દિક્ષા લીધા પછી શૂલપાણી યક્ષના મંદીરમાં માત્ર બેઘડી નિંદ્રા લીધી છે. બાકીનો સર્વકાળ નિંદ્રા વિનામાંજ પસાર કર્યો છે.

૩૨- ભગવાનનું રૂંધીર દુધ સમાન હોય. અહાર નિહાર ચર્મચક્ષુને દ્રષ્ટિગોચર હોય નહીં.

૩૩- યુગલૈક વખતમાં મનુષ્યની માફક તિર્થચજીવો પણ જોડકાપણે ઉત્પન્ન થાય છે. જી, માકડ, ડાંસ, મચ્છર વગેરે શરીરનો ઉપદ્રવ કરનારા કુદ્રજીવો ઉત્પન્ન થતાં નથી ને તે સમયે ધર્મનો વિચ્છેદ હોય છે.

૩૪- પલ્લોપમ આયુષ્યવાળાને એક દિવસની અંદર શ્વાસ લેવાનું અને દિવસ પૃથક્ત્વે આહારની ઈચ્છા થાય છે. જેટલા સાગરોપમનું આયુષ્ય હોય તેટલા પખવાડીએ શ્વાસ લેવાનું અને તેટલા હજાર વર્ષે આહારની ઈચ્છા સમજવી. (અર્થાત ૩૩ સાગરોપમના આયુષ્યવાળાને ૩૩ પખવાડીએ (૧૬૫ મહીને) શ્વાસ લેવાનું ને ૩૩ હજાર વર્ષે આહારની ઈચ્છા જાણવી.

૩૫- દેવતાને અસાતા ઉત્કૃષ્ટ અંતર્મુદૂર્ત હોય ને શાતા છ માસ સુધી હોય. અન્ય મતિ દેવલોક સુધી ઉપજી શકે અને નિહ્નવો નવમા ગ્રેવેક સુધી ઉપજી શકે.

૩૬- દેવતાને નિદ્રા હોય નહીં.

૩૭- જાતિસ્મરણ જ્ઞાનવાળા મનુષ્ય પાછલા નવ ભવ દેખી શકે.

૩૮- મનઃપર્યવજ્ઞાન સાધુ મહારાજેને જ થાય. ગૃહસ્થને ન થાય.

૩૯- પૌષ્પમાં એકાસણું કરનારને લીલું શાક કલ્પે નહીં.

૪૦- કેવલજ્ઞાન પામ્યા પછી તીર્થંકર મહારાજે ગૌચરી જાય નહીં, તેમજ આચાર્ય મહારાજ

પોતે ગૌચરી જાય નહીં. જાય તો દેડ આવે.

- ૪૧- ભગવાન મહાવીરનો જીવ જ્યારે ત્રીપુટ વાસુદેવ હતા ત્યારે ગૌતમ સ્વામીનો જીવ તેમના સારથી તરીકે હતો.
- ૪૨- નરક તથા દેવગતિમાંથી આવેલા જીવ ચક્રવર્તી થાય પણ મનુષ્ય તિર્થંચમાંથી આવેલા જીવ ચક્રવર્તી થાય નહીં. ભગવાન મહાવીરનો જીવ મનુષ્યમાંથી આવી ચક્રવર્તી થયા તે આશ્ચર્ય જાણવું.
- ૪૩- ભરતક્ષેત્રમાં જન્મેલા મનુષ્યને ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ હોય નહીં. કારણ ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ શ્રપક શ્રેણી આશ્રીને કહેલ છે. અને શ્રપક શ્રેણી તો જંબુસ્વામી પછી વિચ્છેદ થયેલ છે.
- ૪૪- બે માસની અંદરના આયુષ્યવાળો જીવ નરકમાં જાય નહીં. બે માસ ઉપરનો જીવ નરકમાં જાય (આ બાબતમાં કેટલાકનો મતભેદ પણ છે).
- ૪૫- ધન્નાજી તથા શાલિભદ્રજી સર્વાર્થસિદ્ધ નામના વિમાનમાં દેવો થયા છે.
- ૪૬- આંધળા, લુલા, અપંગ મનુષ્યને દીક્ષા અપાય નહીં.
- ૪૭- સાધુ સાધ્વીએ દીક્ષા, પ્રતિક્રમાણ, લોચ કરવા, વગેરે ધર્માનુષ્ઠાન ઉત્તર અથવા પૂર્વ દિશામાં મુખ રાખીને કરવા કલ્પે; બીજી દિશામાં નહીં.
- ૪૮- સાધ્વીને પુરૂષ તેમજ સ્ત્રીની સભામાં કલ્પસૂત્ર વાંચવાનો નિષેધ છે. તેમજ એકલી સ્ત્રીની સભામાં સાધુ વ્યાખ્યાન કરે નહીં અને પુરૂષની અગાડી સાધ્વી વ્યાખ્યાન કરે નહીં.
- ૪૯- શ્રી સુવિધિનાથથી માંડીને શ્રી શાંતિનાથજી સુધીના મધ્યના કુક્ત સાત આંતરામાં તીર્થનો વિચ્છેદ થયો છે. શ્રી અરિહંત પરમાત્માના ધર્મની વાત પણ રહેવા પામી નહોતી. તે વિચ્છેદકાળ કોઈ આચાર્ય પોણાત્રણ પલ્લોપમનો કહે છે ને કોઈ અગ્યાર પલ્લોપમનો પણ કહે છે. બીજા કોઈ તીર્થંકરોના વારામાં તીર્થનો વિચ્છેદ થયો નથી.
- ૫૦- સર્વે વાસુદેવો સરખા બળવાલા હોતા નથી. આ અવસર્થિણી કાળમાં દિન દિન બળની હાની છે.
- ૫૧- શ્રી શાંતિનાથજી ભગવાનની માતાએ બે વખત ચોદ સ્વપ્નો તીર્થંકરપણું તથા ચક્રવર્તીપણાનું સુચન કરનારા હતાં.
- ૫૨- રીખભદ્રેવ ભગવાને યુગલ્લીક ધર્મ નિવારણ કરવા માટે ભરત મહારાજની બેન બ્રાહ્મીનો વિવાહ બાહુબલીજી સાથે તેમજ બાહુબલીજીની બેન સુંદરીનો વિવાહ

ભરત મહારાજ સાથે વિપરીતપણે કર્યો છે.

- ૫૩- અંકારા રાવસારાથી દેહીમે દેવિસાર. એ પાઠ પ્રતિક્રમાણમાં સૌ કોઈએ મોટેથી બોલવાનું કારણ કે કદાચ કોઈ વ્યંતર દેવ સાધુ આદિને ઉપદ્રવ કરવા રહેલ હોય તો તે ત્યાંથી જલદી ચાલ્યો જાય.
- ૫૪- શ્રી કૃષ્ણના જીવનો પહેલોભવ શ્રીકૃષ્ણ મહારાજનો, બીજો નારકીનો, ત્રીજો મનુષ્યનો, ચોથો વૈમાનિક દેવનો, અને પાંચમાભવે આવતી ચોવીશીમાં અમમ નામે બારમા તીર્થંકર થશે ને તેજા ભવે મોક્ષે જશે.
- ૫૫- અરિહંત ભગવાનના જન્મ, દીક્ષા, કેવળજ્ઞાન, અને નિર્વાણ કલ્યાણકર્તાને સમયે નરકના જીવો સાતા વેદનીય કર્મ વેદે છે.
- ૫૬- શ્રી મહાવીર ભગવાનના તીર્થમાં જોણે તીર્થંકરનામ ઉપાર્જન કર્યું તેના નામ.
૧ શ્રી શ્રેણિક મહારાજ ૨ શ્રી સુપાર્શ્વ મહારાજ. ૩ શ્રી ઉદાથી મહારાજ.
૪ શ્રી પોટિલ મહારાજ. ૫ શ્રી દહ્યાયુ. ૬ શ્રી શંખ શ્રાવક. ૭ શ્રી શતક શ્રાવક.
૮ શ્રી સુલસા શ્રાવિકા ૯ શ્રી રેવતિ શ્રાવિકા.
- ૫૭- કોઈક જીવ માતાના ગર્ભમાં વધારે બાર વર્ષ સુધી રહે. કોઈક પાપી જીવ માતાનો વૈરી ગર્ભમાં મરી પાછો ત્યાં જ ઉત્પન્ન થાય તો ચોવીશ વર્ષ સુધી પણ રહે.
- ૫૮- ભારંડપક્ષીમાં જીવ બે અને શરીર એક હોય છે. એક પેટ. બે મુખ, બે જીભ અને ત્રણ પગ હોય છે. તે મનુષ્યની ભાષા બોલે છે. અને હંમેશા અપ્રમાદી રહે છે, કારણ કે શરીરમાં બે જીભ હોવાથી તેઓને આપસમાં જુદા જુદા ફળની ઈચ્છા થાય તો તે પક્ષીનું મૃત્યુ થાય છે.
- ૫૯- દેવાધિદેવ તીર્થંકર ભગવાન પહેલી પોરિશી સુધી દેશના આપે. બીજા પહોરમાં ગણધર મહારાજ દેશના આપે છે. ચોથા પહોરે પાછા તીર્થંકર મહારાજ દેશના આપે.
- ૬૦- કેવલજ્ઞાની ભગવાનને આવશ્યકઆદિ ક્રિયાઓ કરવાની હોય નહીં.
- ૬૧- શ્રી આવશ્યક સૂત્ર, દશવૈકાલિક સૂત્ર, નંદી સૂત્ર, અનુયોગદ્વાર સૂત્ર, આચાર સૂત્રો આ પંચમા આરાના છેડા સુધી છેલ્લા યુગ પ્રધાન શ્રી દુઃપસહસૂરિ સુધી વિદ્યમાન રહેશે.
- ૬૨- કોઈ અવધિજ્ઞાની મહાત્મા પરમાણુને જાણે પણ દેખે નહીં, અને કોઈક જાણે પણ નહીં ને દેખે પણ નહીં, પરમાવધિજ્ઞાની જાણે પણ ખરા ને દેખે પણ ખરા.
- ૬૩- આવશ્યક સૂત્રના રચનાર ગણધર દેવજ છે.

॥ उँ ह्रीं क्लीं बल्लि श्रीं हं सकल ह्रीं ऐं नमः ॥

॥ श्री सरस्वती देवीने नमः ॥

૬૪- નવકારવળીમાં ૧૦૮ માણકા રાખવાનું કારણ એ છે કે-

શ્રી અરિહંત ભગવાનના	૧૨ ગુણ
શ્રી સિદ્ધ ભગવાનના	૦૮ ગુણ
શ્રી આચાર્ય મહારાજના	૩૬ ગુણ
શ્રી ઉપાધ્યાય મહારાજના	૨૫ ગુણ
શ્રી સાધુ મહાત્માના	૨૭ ગુણ
	૧૦૮

એમ પંચપરમેષ્ઠિના ૧૦૮ ગુણ થાય છે માટે.

૬૫- સાધ્વી અથવા શ્રાવિકાએ કહેલાં સૂત્રો પુરૂષોને કલ્પે નહીં. તેમજ પરચક્રખાણ પાણ કલ્પે નહીં.

૬૬- ત્રીજું .મિશ્ર. નામનું ગુણ સ્થાનક, બારમું .શ્રીણમોહ. અને તેરમું .સથોગી. આ ત્રણ ગુણસ્થાનકોમાં વસતો જીવ કાળ ધર્મ પામે નહીં. બાકીના અગીઆર ગુણ સ્થાનકોમાં વસતો જીવ કાળ ધર્મ પામે. અને એ અગીઆરમાંથી પહેલું મિથ્યા દષ્ટિ, બીજું સાસ્વાદન અને ચોથું અવિરતિ સમ્યગ્દષ્ટિ ગુણસ્થાનક પરભવમાં જીવની સાથે જાય. બાકીના નહીં.

શ્રી સરસ્વતી દેવીનો મહાપ્રભાવશાળી મંત્રસંગ્રહ

સિદ્ધ સરસ્વતી સીધું પુસ્તકમાંથી

(પ.પૂ.આ. શ્રી ચંદ્રોદય સૂરિના મુનિશ્રી કુલચંદ્રવિજયજી મ.સા.)

૮ મી સદીમાં થયેલા શ્રી બપ્પભટ્ટિ સૂરિ મ.સા.ના પ્રથમ ૧૨ મંત્રો.

(૧) નમો અરિહંતાણં નમો સિદ્ધાણં નમો આયરિયાણં, નમો ઉવજ્ઞાયાણં, નમો લોણ સન્ત્રસાહૂણં
નમો ભગવર્ણે સુઅદેવ્યાણે સંઘસુઅમાયાણે, બારસંગપવયણજળણીણે

સરસૈણ સચ્ચવાઈણિ સુવળ્ણવળ્ણે, ઓઅર । ઓઅર । દેવિ । મમ સરીરં પવિસ પુચ્છંતસ્સ
મુહં પવિસ, સવ્વજળમળહરી અરિહંતસિરી સિદ્ધસિરી આયરિયસિરી ઉવજ્ઞાયાસિરી
સવ્વસાહસિરી દંસળસિરી નાળસિરિ ચારિત સિરી સ્વાહા ॥

૧૭૪ અક્ષરી મહામંત્ર છે.

(૨) ॐ અર્હન્મુલ્કમલવાસિનિ । પાપાત્મક્ષયંકરી શ્રુતજ્ઞાનજ્વાલા સહસ્રપ્રજ્વલિતે । સરસ્વતિ
। મત્પાપં હન હન દહ દહ ક્ષાં ક્ષીં ક્ષૂં ક્ષૌં ક્ષંઃ ક્ષીરધવલ્લે । અમૃત સમ્ભવે વૈં વૈં હૈં ક્ષ્વીં હીં
ક્લીં હસૌં વદ વદ વાગ્વાદિન્યૈ હીં સ્વાહા ॥ ૮૦ અક્ષરી મંત્ર છે.

(૩) ॐ હીં અસિઆસા નમઃ અર્હવાચિનિ સત્યાવાચિની વાગ્વાદિનિ । વદ વદ મમ વક્ત્રે

વ્યક્તવાચયા હ્રીં સત્યં બ્રૂહિ બ્રૂહિ સત્યં વદવદ અસ્વલિતપ્રચારં સદેવમનુજા સુરસદસિ હ્રીં
અર્હં અસિઆસા નમઃ સ્વાહા ॥ ૭૯ અક્ષરી મંત્ર છે.

- (૪) ॐ નમો અણાઙ્ગિનિહણે તિત્થયરપગાસિણ્ણ ગણહરેહિ અણુમણિણે દ્વાદશાઙ્ગ ચતુર્દશપુર્વધારિણિ
। શ્રુતદેવતે । સરસ્વતિ । અવતર અવતર સત્યવાદિની હું ફઠ્ઠ સ્વાહા ॥ ૬૬ અક્ષરી મંત્ર
છે.
- (૫) ॐ નમો ભગવઓ અરિહઓ ભગવર્ણે વાણીણે વયમાણીણે મમ સરીરં પવિસ પવિસ નિસ્સર
નિસ્સર સ્વાહા ॥ ૪૩ અક્ષરી મંત્ર છે.
- (૬) ॐ નમો હિરીણે બંધીણે ભગવર્ણે સિજ્ઞાઙ્ગ મે ભગવર્ણે મહાવિજ્ઞા ॐ બંધી મહાબંધી સ્વાહા
॥ ૪૩ અક્ષરી મંત્ર છે.
- (૭) ॐ ઈં હ્રીં શ્રીં વદ વદ વાગ્વાદિનિ । ભગવતિ । સરસ્વતિ । હ્રીં નમઃ ॥ ૨૩ અક્ષરી મંત્ર છે.
- (૮) ॐ ઈં શ્રીં સૌં ક્લીં વદ વદ વાગ્વાદિનિ । હ્રીં સરસ્વત્યૈ નમઃ ॥ ૨૦ અક્ષરીમંત્ર છે.
- (૯) ॐ ક્લીં વદ વદ વાગ્વાદિનિ । હ્રીં નમઃ । ૧૩ અક્ષરી મંત્ર છે.
- (૧૦) ઈં ક્લીં હ્રીં હસૌં સરસ્વત્યૈ નમઃ । ૧૦ અક્ષરી મંત્ર છે.
- (૧૧) ॐ શ્ચૌં હ્રીં ઈં વદ વદ વાગ્વાદિનિ હ્રીં નમઃ ॥
- (૧૨) ॐ હ્રીં ક્લીં વ્હૌં શ્રીં હસકલ હ્રીં ઈં નમઃ ।

(સ્તોત્રાન્તરમાં ॐ હ્રીં શ્રીં ક્લીં ઈં નમઃ ॐ હ્રીં શ્રીં ક્લીં વ્હૌં ॐ ક્લીં વ્હૌં શ્રીં, ॐ
હ્રીં ઈં ક્લીં વ્હૌં । આ ૪ મંત્રો છે.) તેની વિધિ સવાલાખ ૧। નો જાપ કરવો,
નિત્ય એકાશન-ભૂમિ પર સંથારો(સૂવું) ધી નો દીપ ને અગરબત્તીનો ધૂપ
કરવો. આહૂતિનો ૧૨॥ સાડા બાર હજારનો જાપ કરવો.

ડાંગરના સાડા બાર હજાર દાણા ધીથી કરચોળી કુંડામાં હોમવા, છેલ્લે દિવસે એ
પ્રમાણે કરી નારીયેલ કોરી તેમાં ધી સાકર કુંડામાં નાખી હોમ કરવો. તેની આગળ
પાછળ પાણીની ૩ ત્રણ ધાર દેવી. અપરસ્મિનસ્થાને મંત્રમેવં શુદ્ધરીત્યા લિખિતો
દુશ્યતે-(બીજી વ્રતમાં મંત્રને એ પ્રમાણે શુદ્ધ પદ્ધતિથી લખેલો બતાવેલ છે.) ૨૧
દિવસ એકાસણા કરી નવકારવાલી ૧ ગણવી, શરદઋતુના ૪ દિવસ ગયા પછી
નવરાત્રી સુધી ફેરવવી.

ॐ ઈં ક્લીં હસૌં વિશ્વરૂપે વ્યક્તાઙ્ગવ્યક્તવર્ણિનિ । જ્ઞાનમયિ । વદ વદ વાગ્વાદિનિ ભગવતિ
હ્રીં નમઃ । બપ્પભટ્ટ સૂરિ સારસ્વત વિદ્યેયમ । આ ૧૨ મંત્રો શ્રી બપ્પભટ્ટ સૂરિકૃત છે.

- (૧૩) શ્રી ભદ્રબાહુ સ્વામી કૃત સરસ્વતી મહાવિદ્યા । ॐ નમો ભગવર્ણે સુયદેવયાણે સર્વસુઅમયાણે
બારસંગપવયણ જણીણે સરસ્સર્ણે સર્વવયણિ સુવન્નવન્ને ઓઅર । ઓઅર । દેવિ । મમ

શરીરં પવિસ, મુહં પવિસ સવ્વજળમયહિરીએ અરિહંતસિરિએ ॐ કિરિ કિરિ મિહિરે મિહિરે
નમઃ ॥

શ્રી શારદા મહામંત્ર છે. ૩ લાખના જાપથી વરદાન આપે, મહાપ્રતી (સાધુ) ઓ
ગણે તો આદેય વચની થાય.

(૧૪) શ્રી અભયદેવ સૂરિકૃત મંત્ર- ॐ હ્રીં ઐ ક્ષ્મીં ક્ષ્મીં સઃ સરસ્વત્યૈ નમઃ ॥

(૧૫) શ્રી સર્વદેવગણિ પ્રાપ્તિશિષ્ટમંત્ર- ॐ હ્રીં શ્રીં વાગ્વાદિનિ વદ વદ વાગીશ્વર્યૈ નમઃ ॥
દાન દઈ વિધિપૂર્વક ગ્રહાણ કરી સિદ્ધ કરવો પછી રોજ ૧૦૮ વાર ગણવો. યશ,
લક્ષ્મી મળે, વિદ્યા ચડે-અબુધ પંડિત બને.

(૧૬) શ્રી સોમતિલક સૂરિજી વિરચિત ત્રિપુરા ભારતી સ્તવનમાંથી ઉદ્ધરેલા મંત્રો.-

(૧) ॐ ક્લ્વીં ઈશ્વર્યૈ નમઃ ॥ ત્રિકાલ ગણવાથી સિદ્ધિ થાય.

(૨) ॐ વાડમચ્ચૈ નમઃ ॥ ત્રિકાલ ગણવાથી જ્ઞાન ચડે.

(૩) ॐ વઃ સરસ્વત્યૈ નમાપાઠમંત્ર ॐ હ્રીં શ્રીં શારદાયૈ નમઃ ॥ ૧૪ વિદ્યા પ્રાપ્તિ મંત્ર.

(૪) યોગિન્યૈ નમઃ ॥ સર્વ આપદા ટળે. ॐ હંસ વાહિન્યૈ નમઃ ॥ મા વરદાન આપે.

(૫) ॐ શ્રી ભારત્યૈ નમઃ ॥ વચનસિદ્ધિ ॐ જગન્માત્રે નમઃ ॥ ત્રિકાલજાપથી શારદાદેવી
પ્રસન્ન થાય.

(૬) ॐ સરસ્વત્યૈ નમઃ ॥ વિદ્યા પ્રાપ્તિ મંત્ર.

(૧૭) શ્રી દેવભદ્રસૂરિ સારસ્વત્મંત્ર

ॐ હ્રીં શ્રીં વદ વદ વાગ્વાદિની હ્રીં સરસ્વત્યૈ મમ વિદ્યાદેહિ દેહિ સ્વાહા ॥ અખંડપાણે
૧૦૮ વાર શ્રદ્ધાપૂર્વક ગણવાથી અવશ્ય બુદ્ધિ વધે.

(શ્રી હેમચંદ્રસૂરિ સરસ્વતી પાપભક્ષિણી વિદ્યા)

ॐ અર્હન્મુખકમલનિવાસિનિ પાપાત્મક્ષયંકરી શ્રુતજ્ઞાનજ્વાલાસહસ્ર પ્રજ્વલિતભગવતિ
સરસ્વતિ મત્પાપં^૧ હન હન દહ દહ પચ પચ ક્ષૌં ક્ષૌં ક્ષૌં ક્ષૌં ક્ષઃ ક્ષીરધવલે અમૃતસંભવે વૈ
વૈ હૃં હૃં ક્લ્વીં હ્રીં હ્રીં ક્લ્વીં હ્મ્મો વદ વદ વાગ્વાદિત્રિ ॥ ભગવતિ ॥ ઈં હ્રીં નમઃ ॥

હોમ કરતી વખતે સ્વાહા બોલવું. આ મંત્ર જ્ઞાનપાંચમના દિવસે. ધી નો દીવોને
અગરબત્તીનો ધૂપ કરી ૧૦૮ વાર સાધીએ પછી નિત્ય સુખડ બરાસની ૭ ગોળી
કરી ૭ વાર મંત્રી ખાઈએ તો સરસ્વતી પ્રસન્ન થાય. બીજી પ્રતોમાં સુખડને
કપૂરની ગોળી બનાવી ૭ વાર મંત્રી ૨૪ રવિવાર સુધી કરાય છે. પ્રતિદિન ૧-૧

૧ મમાસ્યે પ્રકાશં કુરુ કુરુ इत्यधिको पाठांतरः । २ (क्षौं क्षौं क्षौं क्षौं - क्षौं क्षौं क्षौं क्षः ।)

ગુટીકા લેવી. પ્રકટ જિહ્વોત્પાટઃ સ્યાત્ । ઈ શ્રી હેમચંદ્રામ્નાયઃ । ઇતિ શારદા મંત્ર.

(૧૮) સરસ્વતી મહાવિદ્યા.-

શ્રી તીર્થકરગણધરપ્રસાદાત્ ઇષઃયોગઃફલદુ મે । આ ૫૬ બોલી મંત્રજપ શરૂ કરવો.

ૐ હ્રીં ચૌદશપુલ્લિંગં ૐ હ્રીં પચાણુસારિણં, ૐ હ્રીં ઇમારસંગધારિણં, ૐ હ્રીં ઉજ્જુમઈણં,
ૐ હ્રીં વિઝલમઈણં સ્વાહા ।

સળંગ છ માસ, રોજ ૧૦૮ વાર ગણે તો બુદ્ધિ વધે-તીક્ષ્ણ થાય ત્રિકાલ ગણવાથી
મા જલ્દી પ્રસન્ન થાય ઘણી વિદ્યા ચડે, આ મહાવિદ્યા છે અને અનુભૂત સત્ય છે.

(૧૯) ૐ હ્રીં શ્રીં ક્લીં ઈં હંસવાહિની મમ જિહ્વાગ્રે આગચ્છ આગચ્છ વાસં કુરુ કુરુ સ્વાહા ॥

દીવાળી-પર્યુષણ કે આસો-ચૈત્રની આંબેલની ઓળીમાં ૧૨૫૦૦ નો જપ લાલ
વસ્ત્રો માળા-આસન રાખી રવિવારના સારા ચોઘડીયે કરવો. દેવીનું વાસકોષથી
પૂજન કરવું. ધૂપ-દીપ કરી પાસે રાખી પોતાનું નામ કાગળમાં કે થાળીમાં લખી
ઉપરનો મંત્ર ૫ વાર બોલી આંખે હાથ લગાડવો. આ બધુ એકાગ્રતા પૂર્વક શુદ્ધતાથી
કરવું. બુદ્ધિ વધે-યાદશક્તિ સતેજ બને.

(૨૦) ૐ હ્રીં શ્રીં ક્લીં બ્લૂં ઈં નમઃ સ્વાહા ।

શુભમુહૂર્તે મધ્યરાત્રિએ પવિત્ર થઈ ઉત્તર સન્મુખ બેસવું. ધૂપ અને દીપ ચંદનનો
કરવો. માતાની સન્મુખ પ્રાર્થના (સ્તુતિ) કરવી. પછી આ મંત્રની સળંગ છ માસ
સુધી ૭ માળા અર્ધરાત્રિએ જ ગણવી. સવા લાખનો જપ પુરો કરવો. ખાડો પડે
તો નવેસરથી ગણતરી કરવી. મૂર્ખ પાણ વિદ્વાન બને. વાસકોષ પૂજા દ્વારા જ્ઞાનવૃદ્ધિ
મંત્ર.-

(૨૧) ૐ નમો અણાઈનિહળે તિત્થરપગાસિંહ ગણહરેહિ અણુમન્નિં દ્વાદશાંગચતુર્દશપૂર્વધારિણિ ।
શ્રુતદેવતે । સરસ્વતિ । અવતર અવતર સત્યવાદિનિ । હું ફુટ્ સ્વાહા ।

રોજ સવારે ૧ માળા ગણી પછી આ મંત્રથી જ પુસ્તક પર વાસકોષ પુજા કરવી.
તેનું જ્ઞાન ચડવા લાગે.

(૨૨) ૐ હ્રીં ચૌદશપુલ્લિંગં ઇમાદશાંગધારિણં અઙ્કાવીસલક્ષિણં કેવલીસદૃશં મમવિદ્યાં દેહિ
મમ તિમિરં હર હર જૈં જૈં જૈં સ્વાહા ।

શુભ મુહૂર્ત ૪૨ દિવસ પીળાવસ્ત્ર પહેરી પીળાઆસન ઉપર પીળીમાળાથી પૂર્વદિશા
તરફ માનીછબી સમક્ષ ૧ । સવાલાખનો જપ કરવાથી સિદ્ધ થાય. પછી રોજ ૧
માળા ગણવી. અજ્ઞાનતા જય-વિદ્યા મળે-વિદ્યાતા પ્રગટે.

(૨૩) ૐ હ્રીં ઈં ધીં ક્લીં સૌં શ્રીં વદ વદ વાગ્વાદિન્યૈ સ્વાહા ।

છ માસ સુધી રોજ ૧૦૮ વાર ત્રિકાલ માળા ગણવી. સુદ અને વદ તેરસના દિવસે વધુ જાપ કરવાથી ઈચ્છિત લાભને પામે, મહા પ્રભાવશાળી મંત્ર છે. સંશય વિના ફળે.

(૨૪) જ્ઞાનવૃદ્ધિ માટે:-

ભક્તામર સ્તોત્રની ૧૨ મી ગાથા અલ્પશ્રુતં શ્રુતવતાં પારહાસધામ... રોજ ૨૧ વાર ગણી ૐ હ્રીં અર્હં નમો કુટ્ટબુદ્ધિણં મંત્રની માળા છ માસ સુધી સતત ગણવી. અપૂર્વ જ્ઞાન વિકાસ પામે.

(૨૫) ૐ નમો સર્વલક્ષ્મીસન્નિવાર્ણં નમો સર્વોપહિલદિણં નમો કુટ્ટબુદ્ધિણં નમો સિદ્ધિપત્તાણં ૐ બ્લૂં શ્રીં શ્રીં સઃસરસ્વતી મમ જિહવાગ્રે તિષ્ઠ તિષ્ઠ શાસનદેવી મમ ચિન્તાં ચૂર્ય ચૂર્ય સિદ્ધિં કુરુ કુરુ સ્વાહા ।

આ મંત્ર રોજ ૧૦૮ વાર ગણવાથી જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થાય. વિદ્યતા આવે, ચિંતાનું ચૂરણ કરી સર્વસિદ્ધિ થાય, આ મંત્રથી ઔષધિઓને અભિમંત્રિત કરી રોગીને આપવાથી રોગ દૂર થાય.

(૨૬) ૐ નમો દસપુલ્લિંગં ફ્રીં હ્રીં સ્વાહા ।

સુચસ્તિ સમયે ૮૦ દિવસ રોજ ૧ માળા ગણવી. એકાંતર ઉપવાસ કરવો શાસ્ત્રનો જાણકાર થાય. મહામૂર્ખ પણ વિદ્વાન થાય. ધૂપ-દીપ માની છબી સામે રાખી ગણવો.

(૨૭) ૐ નમો અરિહંતાણં વદ વદ વાગ્વાદિની સ્વાહા ।૧। અથવા

ૐ વદ વદ વાગ્વાદિની સ્વાહા ।૨।

ઉંચા આસને માની છબી પધરાવી વાસકોપથી પૂજા કરવી. સુંદર તાજા શ્વેત પુષ્પોની માળા ચડાવી ધૂપ-દીપ કરવા. ફળ નેવેધ કરવા. શુદ્ધતા કરી શુદ્ધ વસ્ત્રો પહેરી પછી

યા કુન્દેન્દુતુષારહારધવલા યા શ્વેતપદ્માસના,

યા વીણાવરદણ્ડમણ્ડિતકરા યા શુભ્રવસ્ત્રાવૃતા ।

યા બ્રહ્માચ્યુતશઙ્કરપ્રભૃતિભિઃ દેવૈઃસદા વન્દિતા

સા માં પાતુ સરસ્વતી ભગવતી નિઃશેષજાડયાહપહા ॥૧॥

શ્લોક બોલી નમ્રપણે પ્રાર્થના કરવી પછી તેમનું શ્વેતવાર્ણમાં ધ્યાન ધરી તેઓ આપણા પર પ્રસન્ન થઈ રહ્યાં છે તેમ વિચારી ૧૦ માળા ઉપરના મંત્રની ગણવી. માળા સ્ફટિક કે ચાંદીની રાખવી. રાત્રીએ પણ સૂતા પહેલાં શ્લોક બોલી ૧ માળા ગણી ભૂમિ પર ચટાઈ કે ગરમ કપડાં પર સુવું. મોનપૂર્વક બ્રહ્મચર્યનું પાલન કરવું.

પ્રથમ દિને ઉપવાસ-આંબેલ અથવા એકાશન કરવું ૪૨ દિવસ સુધી આ મંત્રનો જાપ કરવો, અનુકૂળતા આવે તો કમરપૂર પાણીમાં ઉભારહી રોજ ૩૦૦૦ જાપ કરે તો સિદ્ધિ પહેલી થાય. તેમ ન ફાવે તો સંપૂર્ણ એકાંતમાં બેસી પવિત્ર વાતાવરણ વચ્ચે જાપ કરવો. બુદ્ધિ-સ્મરણશક્તિ ઘણી સતેજ બને, વિદ્યાન થાય. અપૂર્વજ્ઞાન ચડે.

(૨૮) ૐ હ્રીં શ્રીં ક્લીં ઉચ્ચીષ્ટ ચાંડાલી માતંગી સર્વજનવશકરી સ્વાહા ।

માલકાંકણી તેલના ૨ થી ૪ ટીપા સુધી લઈ આ મંત્ર વડે તેલ મંત્રી પીવાથી વિદ્યાચડે, તે પહેલા ૧૨૫૦૦ નો જાપ (૧૨૫ માળા) કરવો.

(૨૯) ૐ ऐं ह्रीं श्रीं अर्हन्वदवदवाग्वादिनीभगवतीसरस्वती ह्रीं नमः स्वाहा ।

આ મંત્ર રોજ સવારે ૨૧ વાર ગણી ૩ સંબુચલૂ (ખોબા) પાણી પીવણો (પીવું) સરસ્વતી પ્રસન્ન થાય. વરદાન આપે.

(૩૦) ૐ ह्रीं अर्हं नमो बीजबुद्धिं ॐ ह्रीं नमो भगवती गुणवती महामांसी स्वाहा ।

પ્રાતઃકાળે ઉઠીને રોજ ૫-૫ માળા ગણવાથી મહાબુદ્ધિવાન થવાય છે. અથવા નીચેનો મંત્ર ગણવાથી.

(૩૧) ૐ ऐं श्रीं सौं क्लीं वद वद वाग्वादिनी ह्रीं सरस्वत्यै नमः ।

દીવાળીના છેલ્લા ૩ દિવસમાં અટકમ કરી કે આંબેલ કરી ૧૨૫ નવકારવાળી ગણવી. પછી રોજ ૧૦૮ વાર ગણવું. જ્ઞાન ચડે, બુદ્ધિ નિર્મલ બને.

(૩૨) ૐ ह्रीं श्रीं श्रीं श्रीं श्रः हं तं यः यः ठः ठः ठः सरस्वती भगवती विद्या प्रसादं कुरु कुरु स्वाहा ।

સફેદ વસ્ત્રો પહેરી ૨૧ દિવસ સુધી રોજ ૧૦૦૮ (૧૦ માળા) નો જાપ કરવો. વિદ્યા ચડે.

(૩૩) ૐ ऐं ह्रीं श्रीं वद वद वाग्वादिनी भगवती सरस्वत्यै नमः ।

રોજ ત્રિકાળ ૧-૧-૧ માળા ગણનારને જરૂર વિદ્યા ચડે. ભણેલું યાદ રહે.

(૩૪) ૐ ह्रीं हसौं सरस्वत्यै नमः ।

રોજ ૧૦ માળા ગણવી. સરસ્વતી પ્રસન્ન થાય વિદ્યા ચડે.

(૩૫) ૐ ह्रीं श्रीं क्लीं ब्लूं ऐं नमः ।

રોજ ૧૦ માળા ગણવાથી મૂર્ખ જ્ઞાની બને, જ્ઞાન ચડે, સર્વ સિદ્ધિ આપે.

(૩૬) ૐ वद वद वाग्वादियै नमः ।

સારા મુહૂર્તે થડ કરી રોજ ૧૦ માળા ગણવી તથા ત્રિકાલ ગણવી. સત્વરે સિદ્ધિ

થાય.

(૩૭) ૐ હ્રીં શ્રીં ઈં હંસવાહિની મમ જિહવાગ્રે આગચ્છ આગચ્છયન્તુ સ્વાહા ॥

આ મંત્ર રોજ ૧૦૮ વાર ગણવો, વિદ્યા ચડે, મન પ્રસન્ન થાય.

(૩૮) ૐ હ્રીં શ્રીં ઈં વાગ્વાદિની ભગવતી અર્હન્મુખવાસિની સરસ્વતી મમ જિહવાગ્રે પ્રકાશં કુરુ કુરુ સ્વાહા ।

રોજ ૧ માળા ગણવી, જ્ઞાનપ્રકાશ થાય.

(૩૯) ૐ હ્રીં શ્રીં ક્લીં ઈં વાગ્વાદિની । સરસ્વતિ । મમ જિહ્વાગ્રે વાસં કુરુ કુરુ સૌં સ્વાહા ।

છ માસ સુધી અખંડપાણે રોજ ૧ માળા ગણવાથી અવશ્ય જ્ઞાન ચડે બુદ્ધિ વધે, વિદ્વાન બને, અનુભૂત સત્ય છે.

(૪૦) ઈં નમઃ ।

૩ દિવસમાં ૧૧ સવાલાખનોજપ માની છબી સમક્ષ પવિત્રપાણેથઈને કરવો. ઉપા. શ્રી યશો.વિ.મ.સિદ્ધ કરેલ મંત્ર છે. પવિત્ર થઈ મુખમાં ૭-૮ લવિંગ રાખીને ત્રિકાલ ૨-૨ હજાર ગણવો.કુલ ૬ હજાર થાય. લવિંગ ૧૦-૨૦ નો ત્રિકાલ હોમ કરવો. ૨૧ દિન સુધી ગણવો. ભોજન ખીર ખાંડ થી સિવાય કાંઈ ન જમીએ સરસ્વતી પ્રત્યક્ષ થાય. વિદ્યા આવે નિઃસંદેહ.

(૪૧) ૐ ઈં હ્રીં શ્રીં ક્લીં હસૌ સરસ્વત્યૈ નમઃ ।

૧૦૦૦ જપથી શુદ્ધિ, ૨૦૦૦ થી કંઈક જ્ઞાન મળે, ૧૦૦૦૦ જપથી ત્રિકાલ સ્વરૂપનું જ્ઞાન થાય, ૨૦૦૦૦ જપથી દૂરથી સાંભળે. ૩૦ હજારજપથી સર્વશાસ્ત્રોનો પરિચય થાય, ૪૦ હજાર જપથી પવનગામી થાય, ૫૦ હજારના જપથી ખેચર થાય.

(૪૨) ૐ ઈં હ્રીં શ્રીં વદ વદ વાગ્વાદિની હ્રીં નમઃ ।

દિવાળીમાં અટ્ઠમ કરીને પવિત્ર પાણે ૧૨૥ સાડાવાર હજારનો જપ કરવાથી સિદ્ધિ થાય.

(૪૩)

(૧) ૐ હ્રીં ઈં ક્લીં હ્રીં વાગ્વાદિની ભૈરવી સરસ્વતી હ્રીં નમઃ । સરસ્વત્યધિકારે લક્ષ જાપઃ । ૧ લાખનો જપ.

(૨) ઈં ક્લીં હ્યૌં ત્રિપુરભૈરવે શારદાયૈ નમઃ । જાપો દ્વિ સહસ્રમિતઃ કાર્યઃ । ૨ હજારનો જપ

(૩) ૐ હ્રીં વદ વદ વાગ્વાદિની ભગવતી સરસ્વતી નમઃ । ૫૦૨૫ કાર્યઃ । ૫૦૨૫ નો કરવો.

(૪) ૐ હ્રીં શ્રીં વદ વદ વાગ્વાદિની નમઃ । એતે ચેત્વારોઽપિ સારસ્વત્યાલક્ષમ્ ।

(૪૪)

(૧) ૐ હીં શ્રીં ઈં નમઃ । લક્ષસપાદ જપઃ । સવા લાખનો જપ કરવો.

(૨) ૐ હીં શ્રીં ક્લીં હ્રીં નમઃ । જાપલક્ષઃ । ૧ લાખનો જપ કરવો.

(૪૫) ૐ હીં શ્રીં ક્લૂં વદ વદ વાગ્વાદિની ભગવતી સરસ્વતી ઈં નમઃ ।

રોજ ૧૦૮ વાર ગણીએ, ઘણી વિદ્યા આવે, દીવાળીમાં ૧૨૥ સાડાબાર હજારનો જપ કરવો. છ મહિને શારદા પ્રસન્ન થાય.

(૪૬) ૐ નમો હિરીં બંધીં સિજ્ઞાંમૈ ભગંવડે એસા મહા મહાવિજ્ઞા । ૐ ઈં હીં બંધી મહાબંધી નમઃ । કરજાપ લક્ષઃ જાતિ પુષ્પ સહસ્રબત્તીસ દશાંશ હોમઃ । તતઃ સરસ્વતી વરં દદાતિ । શ્રી પાલત્તય વિધેયમ્ ।

(૪૭) ઈં હીં શ્રીં ક્લીં હ્રીં વદ વદ વાગ્વાદિની । ભગવતી । સરસ્વતિ । તુષ્ઠ્યં નમઃ । મૂલમંત્ર છે.

(૪૮) ૐ ઈં હીં શ્રીં વદ વદ વાગ્વાદિની ભગવતી તુષ્ઠ્યં નમઃ ।

ગુરુવારથી ચાલુ કરી રોજ ૧૦૮ વાર ગણવો.

(૪૯) ૐ હીં સરસ્વતી ક્લીં વદ વદ વાગ્વાદિની । ભગવતી । બ્રાહ્મિ । સુંદરિ । સરસ્વતીદેવી મમ જિહ્વાગ્રે વાસં કુરુ કુરુ સ્વાહા ।

રોજ ૧ માળા છ માસ સુધી ગણવાથી અવશ્ય વિદ્યા થડે.

(૫૦) ૐ હીં શ્રીં ઈં વદ વદ વાગ્વાદિની । ભગવતિ । સરસ્વતિ । અર્હન્મુખવાસિનિ । મમાસ્યે પ્રકાશં કુરુ કુરુ સ્વાહા ।

રોજ ૧૦૮ વાર ગણવાથી જ્ઞાન થડે, બુદ્ધિ તીક્ષ્ણ થાય.

(૫૧) ૐ હીં સરસ્વતી ક્લીં વદ વદ વાગ્વાદિની હીં સરસ્વત્યૈ નમઃ ।

રોજ સવારે ૧ માળા ગણવી.

(૫૨) ૐ ઈં શ્રીં સૌં ક્લીં વદ વદ વાગ્વાદિની । હીં સરસ્વત્યૈ નમઃ ।

ઉપર પ્રમાણે

(૫૩) ૐ હીં શ્રીં ક્લીં વદ વદ વાગ્વાદિની ભગવતી સરસ્વત્યૈ નમઃ ।

બ્રાહ્મમુહૂર્ત ૧૦૮ વાર ગણવાથી દેવી સંતુષ્ટ થાય છે.

(૫૪) ૐ હીં શ્રીં ક્લીં ક્લૂં વદ વદ વાગ્વાદિની હીં નમઃ ।

રોજ ૧૦૮ વાર ગણવો.

(૫૫) ૐ નમો સરસ્વતી બુદ્ધિબલવર્દિનિ । કુરુ કુરુ સ્વાહા ।

પૂર્વદિશામાં સાડા (૧૨૥) બાર હજારનો જપ કરી, આ મંત્રને (જમણા) હાથમાં

પવિત્ર જલ લઈને મંત્ર ૩ વાર કે ૭ વાર કાર્યપ્રસંગે, જપીને પીવું રોજ ૧૦૮ વાર ગણ્યા પછી, બુદ્ધિ બલ વધે.

(૫૬) ૐ હ્રીં શ્રીં ઈં હ્રીં ક્લીં શ્રીં હ્રીં હ્રીં નમઃ ।

(૫૭) ૐ હ્રીં શ્રીં અર્હં વાગ્વાદિની નમઃ ।

(૫૮) ઈં હ્રીં ક્લીં સરસ્વત્યૈ નમઃ ।

૮ માસ મુધી એકાશન કરી ત્રિકાલ જપ કરવો. કુલ ૩ લાખનો જપ કરી રોજ ૧૦૮ વાર ગણવો. મહાજ્ઞાની થાય.

(૫૯) ૐ ઈં સરસ્વત્યૈ નમઃ ।

રોજ ૧૦ માળા સવારે ગણવી, ૫૦ હજારનો જપ કરવાથી સુંદર પરિણામ મળે.

(૬૦) ૐ હ્રીં ઈં હ્રીં ૐ સરસ્વત્યૈ નમઃ ।

બ્રાહ્મ મુહૂર્ત ઉઠી ૧૦ માળા ગણવી, મુખતા જય-વિદ્વાન બને.

(૬૧) ૐ હ્રીં વદ વદ વાગ્વાદિની હ્રીં નમઃ ।

વિધિપૂર્વક ૧ લાખનો જપ કરવો. કાવ્યસિદ્ધિ થાય.

(૬૨) ૐ હ્રીં સરસ્વત્યૈ નમઃ ।

૩ દિનમાં ૧૨૫ માળા ગણવી પછી રોજ ૧૦૮ વાર કવિ બને. બુદ્ધિ વધે.

(૬૩) ૐ હ્રીં ઈં શ્રી સરસ્વત્યૈ નમઃ ।

૧૦૮ વાર અખંડપાણે ગણવો. જ્ઞાની થવાય.

(૬૪) ૐ હ્રીં શ્રીં વદ વદ વાગ્વાદિની નમઃ ।

આ મંત્રથી દેવીનું ધ્યાન ધરી ૧૦૮ વાર ગણવો. મૂરખ જ્ઞાની બને.

(૬૫) ૐ ઈં હ્રીં ।

રોજ સવારે ૧૦ માળા ગણવી. શીઘ્ર કવિ થાય.

(૬૬) ૐ હ્રીં શ્રીં ક્લીં હસૌં ઈં નમઃ ।

રોજ ૧૦૮ વાર શાંતચિત્તે ગણવો. બુદ્ધિ વધે.

(૬૭) ૐ ઈં હ્રીં ક્લીં શ્રીં હસૌં નમઃ ।

માનું ધ્યાન ધરી રોજ સવારે ૧ માળા ગણવી, મૂર્ખતા જાય.

(૬૮) ૐ હ્રીં શ્રીં વદ વદ વાગ્વાદિની । ભગવતિ સસ્સ્વત્યૈ નમઃ ।

(૬૯) ૐ હ્રીં શ્રીં વદ વદ વાગ્વાદિની હ્રીં સરસ્વત્યૈ નમઃ વિદ્યાં દેહિ દેહિ સ્વાહા ।

૧૨૫૦૦નો જાપ કર્યા પછી રોજ ૧૦૮વાર ગણવો, વિદ્યા થડે, યાદ રહે.

(૭૦) ૐ હ્રીં શ્રીં વદ વદ વાગ્વાદિની ભગવતી ૐ હ્રીં શ્રીં અહં નમઃ ।

રોજ નિયમિતપણે ૧૦૮ વાર ગણવો, અપૂર્વજ્ઞાન થડે.

(૭૧) ૐ હ્રીં શ્રીં ઈર્વાં શ્રીં સ્ફુર સ્ફુર ૐ ક્લીં ક્લીં ઈં વાગીશ્વરી ભગવતી-મસ્તુ નમઃ ।

શ્વેત ધ્યાન ધરી રોજ અખંડપણે જાપ ૧૦૮ વાર કરવો. સાક્ષાત્ વરદાન આપે.

(૭૨) ૐ હ્રીં શ્રીં સૌં ક્લીં વદ વદ વાગ્વાદિની હ્રીં સરસ્વત્યૈ નમઃ ।

પવિત્ર સ્થાને શુદ્ધતાપૂર્વક ૧૪ હજારનો જાપ કરવો. ઈચ્છિત મળે દિવ્યજ્ઞાની બને.

(૭૩) ઈં ક્લીં હ્રીં બાલા ત્રિપુરાયૈ નમઃ ।

રોજ સવારે ૧૦૮ વાર ગણવાથી યાદશક્તિ વધે. જ્ઞાન થડે. વ્યાખ્યાન આપતાં પહેલાં ગણવાના મંત્રો. -

(૭૪) ઈં હ્રીં શ્રીં વદ વદ વાગ્વાદિની ક્લીં નમઃ । તથા

ૐ સુમતિ સુરવિજ્ઞાય સ્વાહા ।

આ બનેં મંત્રોના ૧૨૫૦૦ નો જાપ કર્યા પછી રોજ ૧૦૮ વાર ગણવો. ધર્મોપદેશ આપવામાં પોતાનું વચન ગ્રહણ થાય.

(૭૫) ૐ શ્રીં હ્રીં કીર્તિમુખમંદિરે સ્વાહા ।

વિધિપૂર્વક ૧૨૫ માળા ગણવી, વ્યાખ્યાને જતાં પહેલાં ૭ કે ૨૧ વાર ગણી બેસવાથી આદેય વચની બને.

(૭૬) ઈં હ્રીં શ્રીં ક્લીં હસૌં નમઃ ।

વ્યાખ્યાનના આરંભે ૭ કે ૨૧ વાર ગણી શરૂ કરવું. રોજ ૧૦૮ વાર ગણવું સારી રીતે આવડે, યાદ રહે.

(૭૭) ૐ જૌં જૌં શુદ્ધિં બુદ્ધિં પ્રદેહિ શ્રુતદેવીમર્હતઃ તુષ્યં નમઃ ।

સુદૃષ્ટના ગુરુવારથી ૧૨૧ સાડાબાર હજારનો જાપ શરૂ કરવો, પછી રોજ ૧૦૮ વાર, ત્રિકાલ ૧-૧ માળા ગણાય તો વ્યાખ્યાન સારી રીતે આપી શકે. વ્યા. કરતાં પહેલાં ૭ વાર મનમાં મંત્ર ગણવો. આ મંત્ર હીંગલો અને સુરભિગંધથી કાગળમાં લખી ચિઠ્ઠી પાસે રાખવી. પછી વ્યાખ્યાન કરવું.

(૭૮) ૐ નમો કાલીં ચીડીં કુલકુલકરે ધોલીઝડે આકાશ ફીર આવે પાસ શત્રુનાશ ધવારહે સંસારનકરે ડકાશ વીર વૈતાલ કરે પ્રકાશ ઠઃ ઠઃ ઠઃ સ્વાહા ।

વ્યાખ્યાનમાં પાટ ઉપર બેસતી વખતે ૭ વાર મંત્ર ગણી બેસવું સારી રીતે વ્યાખ્યાન આપી શકાય.

(૭૯) (૧) ॐ હ્રીં શ્રી અર્હં વદ વદ વાગ્વાદિની ભગવતીસરસ્વતી હ્રીં ઈં નમઃ ।

ધ્યાન મંત્ર :-

(૮૦) (૨) ॐ હ્રીં ક્લીં બ્લીં શ્રીં હસૈં ક્લીં ઈં નમઃ ।

શ્વેતવાર્ણમાં સરસ્વતી દેવીને અરિહંત ભગવંતના મુખકમલથી પ્રગટ થતાં હોય તે રીતે ધ્યાન ધરતાં અજ્ઞાન નાશ પામે.

(૮૧) ॐ નમો સયંસંબુદ્ધાણં હ્રીં શ્રીં સ્વાહા ।

રોજ ૧૦૮ વાર ગણવાથી આગમનો જ્ઞાતા બને-કવિ બને.

(૮૨) ॐ નમો બોહિદયાણં જીવદયાણં ધમ્મદયાણં ધમ્મદેસયાણં અરિહંતાણં નમો ભગવૈં
દેવયાં સંવસુયનાયાં બારસંગજણજીં અરહંતસિરિં ઈં ક્લીં સ્વાહા ।

સાડા બાર હજારનો જાપ કર્યા પછી વ્યાખ્યાનમાં જતાં પહેલા ૧ વાર ગણી લેવો.
વચન સિદ્ધિ થાય. રોજ ૧૦૮ વાર ગણવો.

(૮૩) ॐ નમો અરહંતાણં ધમ્મનાયગાણં ધમ્મસારહીણં ધમ્મવરચાત્રંતં ચક્કવટ્ટીણં મમ પરમેશ્વર્યં
કુરુ કુરુ હ્રીં હંસઃ સ્વાહા ।

પૂર્વ સન્મુખ સફેદ વસ્ત્ર-માળા દ્વારા માથા પર ડાબો હાથ રાખી કુલ ૧ લાખનો
જાપ કરે પછી રોજ ૧૦૮ વાર જાપ કરે તો વચન સિદ્ધિ થાય.

(૮૪) ॐ ઈં હં ઈં હં વદવદ સ્વાહા । ૧૦૦૦૦ નો જાપ કર્યા પછી રોજ ૧૦૮ વાર ગણે
કવિ બને.

(૮૫) ॐ નમો ભગવતિ, શ્વેતદેવી । હંસવાહિની સ્વાહા ।

ચૈત્ર સુદ-૧ થી ૯ સુધી આ મંત્રનો રોજ ૧૦ હજારનો જાપ કરવો, રોજ ૨૧
માળા ગણવાથી ગુપ્ત વાતો જાણાવે.

-: દશાક્ષરી સરસ્વતી મંત્રપ્રયોગ :-

અસ્ય શ્રી સરસ્વતી દશાક્ષરમંત્રસ્ય કણ્વઋષિ, વિરાટ છન્દ, વાગદેવતા વિદ્યા પ્રાપ્ત્યર્થે
જપે વિનિયોગઃ । અથ ઋષ્યાદિન્યાસઃ

મસ્તક ઉપર હાથ રાખી બોલવું. ॐ કણ્વઋષયે નમઃ । (શિરસિ)

મુખ ઉપર હાથ રાખી બોલવું વિરાટ છન્દસે નમઃ । (મુખે)

હૃદય ઉપર હાથ રાખી બોલવું. ॐ વાગીશ્વરીસરસ્વતીદેવતાયૈ નમઃ । (હૃદિ)

। ઇતિ ઋષ્યાદિ ન્યાસઃ ।

અથ મંત્રવર્ણન્યાસઃ

मस्तक उपर हाथ राखवो.	ॐ वं नमः । (शिरसि)
जमाणा कान उपर	ॐ दं नमः । (दक्ष श्रवणे)
डाबा कान उपर	ॐ वं नमः । (वाम श्रवणे)
जमाणी आंख उपर	ॐ दं नमः । (दक्षिणनेत्रे)
डाबी आंख उपर	ॐ वां नमः । (वामनेत्रे)
जमाणी नासिका उपर	ॐ ग्वां नमः । (दक्षिणनासायाम्)
डाबी नासिका उपर	ॐ दिं नमः । (वामनासायाम्)
मुण उपर हाथ राखी	ॐ नीं नमः । (मुखे)
बिंग उपर हाथ राखी	ॐ स्वां नमः । (लिंगे)
गुदा उपर हाथ राखी	ॐ हां नमः । (गुदायाम्)

। इति मन्त्रवर्णन्यासः ।

अथ करन्यासः।

ॐ अं कं खं गं घं ङं आं अंगुष्ठाभ्यां नमः ।

ॐ ईं चं छं जं झं ञं ईं तर्जनीभ्यां नमः ।

ॐ उं टं ठं डं ढं णं ऊं मध्यमाभ्यां नमः ।

ॐ ऐं तं थं दं धं नं ऐं अनामिकाभ्यां नमः ।

ॐ औं पं फं बं भं मं औं कनिष्ठाभ्यां नमः ।

ऊं अं यं रं लं वं अः करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ।

ये प्रमाणे हृदय विगेरे उपर हाथ राखी न्यास करवो. पछी ध्यान करवुं.

ततः ध्यानम् ।

तरुणसकलमिन्दो बिभ्रती शुभ्रकान्तिः,

कुचभरनमिताङ्गी सन्निषण्णा सिताब्जे ।

निजकरकमला ह्यल्लेखनी पुस्तकश्रीः,

सकलविभवसिद्धयै पातु वागदेवता नः ॥१॥

या कुन्देन्दुतुषारहारधवला या शुभ्रवस्त्रावृत्ता,

या वीणावरदण्डमण्डितकरा या श्वेतपद्मासना ।

યા બ્રહ્માચ્યુતશઙ્કપ્રભૃતિભિઃ દેવૈઃ સદાવન્દિતા,
સા માં પાતુ સરસ્વતી ભગવતી નિઃશેષજાડયાડપહા ॥૨॥

આ બંને શ્લોકના અર્થ વિચારી ધ્યાન ધરી પછી મૂલમંત્ર જપવો.

મૂલ મંત્ર.- ઐં વદ વદ વાગ્વાદિની સ્વાહા ।

અસ્ય પુરસ્કરણં દશલક્ષજપઃ ।

। ઇતિ દશાક્ષર સરસ્વતી મન્ત્રપ્રયોગઃ ।

મંત્રોનું બળ

મંત્ર !

મંત્ર વિદ્યા ! મંત્રજ્ઞ !

મંત્ર શુ છે, એને જપવાથી શું લાભ થાય છે ? આવા પ્રશ્નો ઘણાના મનમાં ઉદ્ભવે છે. તેનો ઉત્તર એ કે મંત્ર એ આકર્ષણ શક્તિનું તીવ્ર બાણ થાય છે કે જેની પ્રેરણા વડે મનુષ્ય મોહ પામે છે અને વશ થાય છે. મંત્રથી દેવતા પણ પ્રસન્ન થાય છે. તેથી તો મંત્ર આધિન દેવ એવું કહેવાય છે.

મંત્ર એ કોઈ જદુ નથી, કોઈ શક્તિ નથી. મંત્ર તો શાસ્ત્રોની ઋદ્ધિ છે. શુદ્ધ મંત્રોચ્ચારથી મનુષ્ય તો શું પથ્થર પણ પીગળી જાય છે. સંસારમાં અનેક પ્રકારના બળો છે પરંતુ ઋષિ-મુનિઓએ એ બધાં બળોમાં મંત્રબળને ઉચ્ચ સ્થાન આપેલું છે, એથી તો ઋષિઓએ ઘણાં કલ્પનામાં ન આવે એવાં વિસ્મયજનક અદ્ભુત કાર્યો કરેલાં છે જે સર્વને વિદિત છે, અને તેથી મનુષ્યો પણ મંત્ર દ્વારા મનવાંછિત ફળ મેળવવા ઉત્સુક થાય છે. તે અનુકૂળ મંત્ર જપવા બેસે છે પણ ક્રિયા પૂર્ણ થયા વગર મંત્ર ફળ આપતા નથી, મંત્ર પ્રભાવ વગરના નથી.

મંત્ર કેમ ફળતા નથી ?

મંત્રોનું બળ હજુ પણ પહેલાંના જેવું જ છે. કાયર માણસો તે ઉતાવળિયા માણસો જ એવું કહે કે મંત્રોમાં બળ નથી, શક્તિ નથી કે પ્રભાવ નથી. પરંતુ આ તેમની ભૂલ છે. મંત્ર તો તેના તેજ છે, નથી શુદ્ધ ઉચ્ચાર, આરાધના અને પ્રેમપરાયણતા.

મંત્રના પ્રકાર

મંત્રના પ્રકાર ઘણા છે અને અહીં વર્ણવ્યા છે.

સાધકે સાત્ત્વિક કાર્યો માટે મંત્રજપ કરવા.

વશીકરણ મંત્ર : આ મંત્રમાં બીજાઓને વશ કરવાની શક્તિ છે. પરંતુ વિધિપૂર્વક તેના જપ થયા જોઈએ, જેને મંત્ર સિદ્ધ કરવો છે તે જો વિધાનપૂર્વક ક્રિયા કરે તેને અવશ્ય

ફળસિદ્ધિ પ્રાપ્ત થાય છે.

મારાગ મંત્ર:- આ મંત્રપ્રયોગ હાનિકારક છે. તે બીજને નુકશાન કરે છે માટે સમજુએ તેનો પ્રયોગ કરવા તત્પર થવું નહિ. જીવન-મરણની ચાવી કર્મને હાથ છે.

ઉચ્ચાટન મંત્ર:- આ મંત્રના પ્રયોગથી અન્યના મનમાં ઉચ્ચાટ થાય છે. પ્રેમ હોય તો પ્રેમસંબંધ તૂટી જાય છે, સારા સંબંધો તૂટી જાય છે. ઉચ્ચાટન મંત્રથી બે પેઢીઓનું અલગ થવું પ્રતીત થાય છે.

મોહન મંત્ર : આ મંત્રથી બીજ માણસ ઉપર મોહ ઉપજાવી તેને પોતાનો આશ્રિત-પોતાના ઉપર મોહ કરતો કરી શકાય છે.

સ્તંભન મંત્ર : આ મંત્ર ઉપરના મંત્રનો અંતર્ગત છે. આથી પ્રેમ અચળ થઈ જાય છે. કોઈ પણ બાબતને સ્થંભાવી દેવા માટે આ મંત્રના જાપ જપવામાં આવે છે.

વિદેષાગ મંત્ર : આ મંત્રના જાપથી બે માણસમાં વિરોધ અટરાગ ઊભો થાય છે.

દાવાગ મંત્ર : આ મંત્ર ઉપરના મંત્રનો અંતર્ગત છે. આના જાપથી સ્ત્રીઓનું રજ સ્થિર કરાય છે.

આકર્ષાગ મંત્ર : આ મંત્રથી દૂર વસતા મનુષ્યને પોતાની પાસે લાવીને તેની પાસેથી ઈચ્છા મુજબનું કાર્ય કરાવી શકાય છે.

તંત્ર : કેવળ ભોજપત્ર વગેરે પર તંત્ર લખાય છે. તંત્રોમાં કલ્પિત પૂતળું મનુષ્યાકારનું બનાવી પ્રયોગમાં લેવાય છે. આમ ક્રિયા દ્વારા કલ્પિત આકૃતિ વડે ફળ પ્રાપ્ત કરાય છે. કેટલાકની એવી માન્યતા છે કે ભૂત-પ્રેતોને વશ કરવા તે તંત્ર છે. ખરી રીતે જોતાં તો જોનો પ્રયોગ આકૃતિ વિધાનથી કરવામાં આવે તેને તંત્ર કહે છે.

યંત્ર : આ શબ્દનો અર્થ કળ કે મશીન થાય. આજ સુધીમાં દેશ-પરદેશમાં અનેક પ્રકારના યંત્રોની શોધ થઈ છે અને જોનો ઉપયોગ જગતમાં ઘૂટથી થઈ રહ્યો છે. ભૂવાઓની જે વિદ્યા હતી તે યુનાનીઓના હાથમાં જઈને વિકસી, પછીથી તેઓએ કોઈ વસ્તુ ઉપર મંત્રના સૂત્રને બદલીને ફારસીમાં લખી નાખ્યું અને તેનું નામ મંત્ર રાખી દીધું તેઓએ મંત્રોને હજરતના નામે પ્રસિદ્ધ કર્યા. ફારસીમાં યંત્ર શબ્દ શુદ્ધ લખાતો નથી માટે યંત્રને બદલે જંત્ર લખે છે. પ્રાચીનકાળમાં ભારતીય યંત્ર ભોજપત્ર પર કંકુથી લખાતા હતા ભોજપત્રના પત્ર શબ્દનું ધીમે ધીમે યંત્ર નામ પડી ગયું.

જેમ મંત્રો જુદી જુદી જાતના છે તેમ મંત્રને જપવાની માળાઓ પણ જુદી જુદી જાતની છે, તેના પ્રકાર હવે જાઈએ :

મંત્ર જપ માટે જુદી જુદી માળાઓ

વશીકરણ અને પુષ્ટિકારક મંત્ર માટે મણિ-મુક્તા-હીરાના માણકાની માળા, મોહન મંત્ર માટે તુલસી, પીપળો ને વડના માણકાની માળા, આકર્ષણ મંત્ર માટે હાથીદાંતના માણકાની માળા, વિદ્વેષણ મંત્ર માટે ઊંટના દાંતનાંને મનુષ્યના વાળના માણકાની માળા, ઉચ્ચાટનમાં ઘોડાના દાંતના અથવા રણક્ષેત્રમાં મરણ ન થયું હોય તેવા માણસના દાંતના માણકાની માળા અથવા ગધેડાના દાંતના માણકાની માળા, મારણ મંત્રમાં સિંહના દાંતના માણકા કે રીંછના દાંતના માણકાની માળા, મનોકામના સિદ્ધ મંત્રમાં શંખ અને મણિના માણકાની માળા, સ્વરક્ષા મંત્ર માટે રૂદ્રાક્ષના કે કમળ કાકડીના માણકાની માળા, અને વિદ્યા પ્રાપ્તિના મંત્ર માટે મોતી અને રૂદ્રાક્ષના સંયુક્ત માણકાની માળા ઉપયોગ લેવાય છે.

માળાના દોસ કેવા જોઈએ

શાંતિ અને પુષ્ટિ કર્મમાં કમળના સુતરની દોરીમાં ૨૭ માણકા પરોવી માળા બનાવાય છે. વશીકરણ મંત્ર માટે ઘોડાના વાળમાં ૧૫ માણકા પરોવીને માળા બનાવાય છે.

મોહન મંત્ર માટે કપાસના સુતરની દોરીમાં ૧૦૮ માણકા પરોવી માળા બનાવાય છે. ઉચ્ચાટન મંત્ર માટે ગધેડાના વાળમાં ૨૭ માણકા પરોવી માળા બનાવાય છે. મારણ મંત્ર માટે ઊંટના વાળમાં ૧૦૦ માણકા પરોવી માળા બનાવાય છે.

મંત્ર જપ માટે દિશાઓ

દિશાઓનું મહત્ત્વ !

મંત્ર કરવા માટે દિશાઓનું જ્ઞાન પણ જરૂરી છે. વશીકરણ મંત્ર પૂર્વ દિશા તરફ મોં રાખીને ભણાય. મોહન મંત્ર ઈશાન કોણ તરફ મોં રાખીને ભણાય. મારણ મંત્ર દક્ષિણ દિશા તરફ મોં રાખીને ભણાય. વિદ્વેષણ મંત્ર આગ્રેય કોણ તરફ મોં રાખીને ભણાય. ઉચ્ચાટન મંત્ર પશ્ચિમ દિશા તરફ મોં રાખીને ભણાય. અને આકર્ષણ મંત્ર ઉત્તર દિશા તરફ મોં રાખી ભણાવાય છે.

મંત્ર ફળ

મંત્ર ક્યારે ફળ આપે ?

કેટલાક મંત્રો એવા છે કે તુરત જ ફળ આપે છે.

આકર્ષણ મંત્રનું ફળ ૪૧ દિવસે મળે છે.

વશીકરણ મંત્રનું ફળ ૨૭ દિવસે મળે છે.

મારણ મંત્રનું ૬૧ દિવસમાં જાણાય છે.

મોહન મંત્ર ૩૧ દિવસમાં ફળદાયી બને છે. ઉચ્ચાટન મંત્ર ૪૧ દિવસમાં ફળ આપે

છે.

વિદેષણ મંત્રનું ફળ ૫૧ દિવસમાં મળે છે.

મંત્ર શુદ્ધ ઉચ્ચાર અને એકાગ્રતાથી ભણવામાં આવે, આહાર અને આચાર વિચાર પવિત્ર મન રાખવામાં આવે તો કાર્ય સિદ્ધ અવશ્ય થાય છે.

સાધકે મંત્ર સિદ્ધ કરવા હોય તો આચાર વિચાર પવિત્ર રાખવા જોઈએ, આહાર-વિહાર સાત્ત્વિક હોવા જોઈએ. બ્રહ્મચર્ય પાળવું જોઈએ અને સત્ય બોલવું જોઈએ. તન અને મનની શુદ્ધિ ન હોય તો સાધક ગમે તેટલા મંત્રજપ કરે તો પણ તેને મંત્રસિદ્ધિ મળતી નથી. મંત્રને આધિન દેવ છે એ ભૂલવું નહિ.

ઘર બનાવવા પ્રથમ ભૂમિ પરિક્ષા

(શિલ્પ શાસ્ત્ર-લેખક-૧)

રજુઆત-શાત્રી રઘુનાથ સી દવે જ્યોતિષાચાર્ય = શિલ્પવેત્તા

ઘર-મકાન રાજભુવન આદિ નીર્માણ અંગે શિલ્પ શાસ્ત્રમાં અનેક નિયમો છે. શિલ્પ શાસ્ત્ર મુજબ બનાવેલ મકાન વાસ કરવાથી સર્વપ્રકાર સુખો, વૈભવો, ધન, ભાગ્યથી ઘરપૂર્ણ રહે છે. ઘરમાં શાન્તિ, આનંદ ઉલ્લાસ રહે છે. શિલ્પ શાસ્ત્ર મુજબ ઘર બનાવવામાં આવેતો દેવોનો વાસ થાય છે. ભૂતપ્રેતાદિ ઘરમાં પ્રવેશ કરી શકતા નથી. મકાન બનાવતાં પહેલાં પ્રથમ (૧) ભૂમિ પરીક્ષા (૨) ભૂમિશુદ્ધિ (૩) મુહૂર્ત શુદ્ધિ (૪) મકાન બનાવતાં જમીન અને બાંધકામનાં ક્ષેત્રફળ મુજબ આય, નક્ષત્ર વિચાર (૫) શિલ્પ દ્રષ્ટિએ દ્વારવેધ, કોણવેધ, તલવેધ, સ્તંભવેધવૃષ. જલવેધ, આદિનો વિચાર શિલ્પ જાણકાર દ્વારા કરવો. (૬) મકાન તૈયાર થાય એટલે પ્રવેશ મુહૂર્ત-વારુદેવોનો તૃપ્તિમાટે વાસ્તુ પૂજન કરાવવું આજકાલ વાસ્તુવિધાન ઘણા ઓછા કરે છે. ગ્રહવાસ્તુ માટે ૬૪ વાસ્તુદેવોનું સ્થાપન પૂજન કરવાથી ભૂમિ શિલ્પ આદિ અને દોષોનું શમન થાય છે.

મકાન બનાવવા ભૂમિ-માટી-રંગ-ગંધ

(૧) જે ભૂમિમાં મકાન બનાવવું હોય તે ભૂમિમાં એક હાથ નીચેથી ખોદીને જોવી. જે માટીમાં અબરખના કણ ચમકતા હોય તો તે ભૂમિ અગ્નિ ભય ઉત્પન્ન કરે છે. તથા રહેવાવાળા માટે પરિતાપ ઉત્પન્ન કરે છે.

(૨) જે ભૂમિની અંદર સોના જેવા કણ દેખાય ચમકે તે ભૂમિમાં મકાન બનાવવાથી ધનની હાની થાય છે.

(૩) જે ભૂમિની રેતમાં સીંદૂરના કણ જેવા મળે તે ભૂમિ પર મકાન બનાવવાથી યશમાન, કીર્તીનો નાશ.

(૪) જે ભૂમિ પર તાંબાના કણ દેખાય તે ભૂમિ ઉપર મકાન બનાવવાથી ધન,

ધાન્યની વૃદ્ધિ તથા કુટુંબની સર્વ પ્રકારે ઉન્નતિ થાય છે.

(૫) જે ભૂમિની અંદરથી કોલસા, કાળા કણ નીકળે તે ભૂમિમાંવાસ કરવાથી અકાળ મૃત્યુ અને રાજ્ય ઉપરથી ભય થાય છે હંમેશા મન અતૃપ્ત રહે છે.

(૬) જે જમીનમાંથી મડદા જેવી અથવા કપૂર જેવી ગંધ આવે તે ભૂમિમાં મકાન બનાવવાથી ઘરમાં ભયંકર રોગની ઉત્પત્તિ અને ચિંતાઓની વૃદ્ધિ થાય છે.

(૭) જે ભૂમિ માટીમાં મોગરા, ગુલાબ, જેવી વાસ આવે તે ભૂમમાં વાસ કરવાથી ધન ભાગ્યની વૃદ્ધિ અને યશ પ્રતિષ્ઠાની વૃદ્ધિ થાય છે.

(૮) જે ભૂમિમાંથી ચંદન જેવી વાસ આવે ત્યાં મકાન બનાવી રહેનારની સર્વ પ્રકારે રક્ષા થાય છે. લક્ષ્મી હંમેશા ઘરમાં સ્થિર રહે છે.

(૯) જે ભૂમિ લીલા રંગની દેખાય તે ભૂમિમાં મકાન બનાવવાથી હંમેશા ધન-ધાન્ય-વૈભવોની વૃદ્ધિ થાય છે.

(૧૦) લાલ રંગની ભૂમિ પર મકાન બનાવવાથી ઘરમાં કલેશ, ભય અને અશાન્તિ રહે છે.

(૧૧) સફેદ ભૂમિ ઉપર મકાન બનાવવાથી રહેનારની સર્વ પ્રકારે ઉન્નતિ, કુટુંબની વૃદ્ધિ અને સર્વ પ્રકારના સુખોની પ્રાપ્તિ થાય છે.

(૧૨) પીળા રંગની ભૂમિ પર મકાન બનાવવાથી રાજકીય લાભો, યશ, પ્રતિષ્ઠાની વૃદ્ધિ થાય છે.

(૧૩) શ્યામ રંગની ભૂમિમાં મકાન બનાવવાથી કુટુંબની વૃદ્ધિ, પુત્રોની પ્રાપ્તિ અને વૈભવોની વૃદ્ધિ થાય છે.

ભૂમિ નિમિત્તો

(૧) જે ભૂમિમાં નોળીયો રહે તે ભૂમિ ઉત્તમ જ્યાં સાપનો રાફડો હોય તે અશુભ.

(૨) જે ભૂમિ નજીક સ્મશાન હોય તે અશુભ જ્યાં પશુઓનો નાશ થતો હોય ત્યાં વાસ કરવો નહીં. જ્યાં મંદીરા, દાડ, જુગારનું સ્થાન હોય ત્યાં વાસ કરવાથી ધન માનની હાની થાય છે.

(૩) જે ભૂમિમાં હંમેશાં અનેક પતંગીયા ઉડતા હોય ત્યાં વાસ કરવાથી મનની અશાન્તિ પેદા થાય છે.

(૪) જ્યાં મંદિરની ધજા પડતી હોય તે ભૂમિમાં વાસ કરવાથી મનની અશાન્તિ અને ધનનો નાશ થાય.

(૫) જોન દેવાલયની પીઠ હોય તે ભૂમિમાં મકાન ન બનાવવું કે ન લેવું, શિવજીના

મંદિરની સામે તથા વિષ્ણુ મંદિરની સાઈડમાં તથા દેવીના મંદિરને અડીને મકાન ન લેવું કે ન બનાવવું પરંતુ જે મંદિરની ઉંચાઈ થી ૪ ગણી જગ્યા છોડી મકાન બનાવવામાં કે લેવામાં દોષ નથી અથવા મંદિરની ધજા પડતી હોય પરંતુ વચમાં રાજમાર્ગ હોય તો દોષ લાગતો નથી.

(૬) જ્યાં ગીધપક્ષીઓ રહેતા હોય ત્યાં મકાન ન બનાવવું રહેનારનો નાશ થાય છે. ધનનો વિનાશ થાય.

(૭) જે ભૂમિમાં કોઈની હત્યા થઈ હોય, જે ભૂમિમાં બાળકોને દાટ્યા હોય ત્યાં તે ભૂમિ આસપાસ મકાન બનાવવાથી દુઃખ-શોક અને મૃત્યુ થાય છે.

(૮) જે ભૂમિ ઉપર સાંજે કાગડો આવીને ચાંચ મારતો હોય તે ભૂમિ ઉપર વાસ કરવાથી અઢળક ધન વૈભવની પ્રાપ્તિ થાય છે.

(૯) જે ભૂમિ ઉપર મોર આવી પગથી જમીન ખોદે તે ભૂમિમાં મકાન બનાવવાથી ઘરમાં સોના-ચાંદીની વૃદ્ધિ અને અઢળક ધનની પ્રાપ્તિ થાય છે.

(૧૦) જ્યાં હંમેશા કબુતરો અને કાગડાઓનો વાસ હોય ત્યાં મકાન બનાવી રહેવાથી હંમેશા રોગ-શોક અને ભય તથા મૃત્યુ થાય છે.

(૧૧) જમીન ગોળાકાર અથવા ત્રીકોણ હોય તો તે ભૂમિ અશુભ ગણાય. ધનહાનિ અને અશાન્તિકારક.

(૧૨) સમચોરસ ભૂમિ ધન-ભાગ્ય સુખ વૈભવ વૃદ્ધિ કારક છે.

(૧૩) ઉપર દક્ષિણમાં લંબાઈ વાળી ભૂમિ ઉત્તમ અને સર્વ પ્રકારે સુખની વૃદ્ધિકર્તા ગણાય છે.

(૧૪) અર્ધચંદ્રાકાર અને લંબાઈ વધારે પહોળાઈ ઓછી ભૂમિમાં મકાન બનાવવું નહીં.

(૧૫) ગજ પૃષ્ઠભૂમિ :- જે જમીન-દક્ષિણ પશ્ચિમ-નેશ્વર અને વાયવ્ય તરફ ઉંચી જમીનને ગજ પૃષ્ઠ ભૂમિ કહેવાય છે.

(૧૬) કર્મ પૃષ્ઠભૂમિ :- જે જમીન કાચબા જેવી એટલે વચેથી ટેકરા જેવી અને ચારે બાજુ નીચી હોય તે ભૂમિમાં મકાન બનાવવાથી નિત્ય-ઉત્સાહ ધન ધાન્યની વૃદ્ધિ, સંતાન, ભાગ્યની વૃદ્ધિ તથા યશમાન ધર્મ કર્મોની વૃદ્ધિ ગણાય છે.

(૧૭) અસૂર પૃષ્ઠભૂમિ :- જે ભૂમિ ઈશાન પૂર્વ અને અગ્નિ ખૂણામાં ઉંચી હોય અને પશ્ચિમમાં ઢળતી નીચી હોય તેને આસુરી ભૂમિ જેમાં વાસ કરનાર ને ઘરમાં કલેશ-કંકાશ-ધનહાની અને દુઃખની વૃદ્ધિ થાય.

(૧૮) નાગ, પૃષ્ઠભૂમિ :- જે ભૂમિ દક્ષિણ અને ઉત્તરમાં ઉંચી હોય, વચમાં નીચી હોય ખાડો હોય તે ભૂમિ નાગભૂમિ ગણાય. જેમાં વાસ કરનાર માટે ઘણું જ અશુભ ફળ ભોગવવું પડે છે.

(૧૯) સફેદ ભૂમિને બ્રાહ્મણભૂમિ કહેવાય છે. જે બ્રાહ્મણો માટે શ્રેષ્ઠ બાલવૃક્ષને શત્રિય ભૂમિ-ક્ષત્રિયો માટે શ્રેષ્ઠ પીળાકલરની ભૂમિ વૈશ્ય ભૂમિ વૈશ્ય-ખેડૂત અને વ્યાપારી માટે શ્રેષ્ઠ તથા કાળી ભૂમિ શુદ્રો માટે ઉત્તમ માનેલ છે. બ્રાહ્મણો માટે સર્વભૂમિ શ્રેષ્ઠ, ક્ષત્રિયને બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય અને વૈશ્ય ભૂમિ શ્રેષ્ઠ-વૈશ્ય માટે પ્રથમની ત્રણે ભૂમિ શ્રેષ્ઠ.

(૨૦) જે ભૂમિમાં મકાન બનાવવું હોય તે ભૂમિમાં એક હાથ સમ ચોરસ ખાડો ખોદવો-પછી-નીકળેલ માટી અંદર ભરતાં વધેતો ઉત્તમ, બરાબર થાય તો મધ્યમ, અને ઘટેતો અધમ ભૂમિ સમજવી.

(૨૧) એક હાથનો સમચોરસ ખાડો ખોદી તેમાં પૂર્ણ પાણીથી ભરવો પછી સો પગલાં આગળ જઈ પાછા આવવું જે એક આંગળ પાણી ઓછું થાય તો ઉત્તમ ભૂમિ જે આંગળ પાણી ઓછું હોય તો મધ્યમ અને ત્રણ આંગળ પાણી ઓછું થાય તો અધમ અને અડધો ખાડો થઈ જાય તો અતિ મહાઅશુભ ભૂમિ સમજવી જેમાં ઘર બનાવવું નહીં.

ભૂમિ શુદ્ધિ

ભૂમિમાં-કોલસા-હાડકા, હાડપીંજર સર્પ ભૂત પ્રેતાદિ વાસ હોય તો તે ભૂમિને વિદ્વાન દ્વારા પરિક્ષા કરી શિલ્પ નિવારણ કરી ભૂમિશુદ્ધિ અને નાગ, કર્મ, ભૂમિ દેવોને તૃપ્ત કરી મકાન બનાવવું ગૃહારંભ વખતે વાસ્તુદેવોનું અવશ્ય પૂજન કરવું તથા દિક્ષાલોને બલીદાન આપવાથી ભૂમિના સર્વ પ્રકારના દોષોનો નાશ થાય છે.

પાયો ખોદતાં શુકન :-શુભ

મકાનનો પાયો ખોદતાં ભૂમિની અંદરથી પથ્થર, ઈંટ, લાકડું-ધન-ચાંદી તાંબુ-સફેદસર્પ, કળશ, દેવ પ્રતિમા લોખંડ-મીઠું વસ્ત્ર શીંગડુ, હાથીદાંત, કંકુ નીકળે તો અતિ શુભ શુકન ગણાય મકાન બનાવનારની સર્વ પ્રકારે ઉત્તરિ થાય.

પાયો ખોદતાં અશુભ શુકન

પાયો ખોદતાં હાડકા, ખોપરી, વાળ, સોનું, રાખ, કાળોસાપ, નાળીયેરની કાચલી, ચામડુ ખંડીતમૂર્તિ કેરીની ગોટલી, કોલસો, પ્રાણીના નખ આ વસ્તુઓ નીકળેતો મકાન બનાવનાર માટે શુભ નથી તેમ સમજવું.

જે ભૂમિ ઉપર જવાથી મનને તૃપ્તિ શાન્તિ મળે, આંખને ઠંડક અને આત્મા પ્રસન્ન થાય તે ભૂમિમાં મકાન બનાવવું અથવા ખરીદવું ઉત્તમ તેમ ગર્ગ આદિ મહાન ઋષિઓએ કહેલ છે.

જન્મના વાર-તિથિ-માસ પરથી ભાવી જાગૃતો

અહીં જાતક જે માસ, તિથિ કે વારે જન્મ્યો હોય તે પરથી પોતાના સ્વભાવ, વલણ, વૃત્તિ, સંવેદન, ચારિત્ર, ગુણદોષ વગેરે પારખી શકશે. તમે એ મુજબ સ્વપરીક્ષણ કરશો તો આશ્ચર્યજનક રીતે એમ લાગ્યા વિના નહિ રહે કે આ તો મારા વિષે જ લખાયું છે. ભાગ્યોદયનું વર્ષ મોટે ભાગે ખરાપણાને વાજબી ઠેરવતાં લાગશે.

(૧) કારતક : સારા કામો કરનાર, સુંદર અને આકર્ષક ચહેરો અને સારા કેશ ધરાવનાર, બહુ બોલનાર, વેપારમાં રસ રાખનાર, ઉદાર, પરિશ્રમવાદી, સાહસિક હોય. હંમેશા ઈમાનદાર રહીને જીવનાર બને. બીજા પર વર્ચસ્વ ધરાવવાની ઈચ્છા રાખે. ધૂન લાગે તો કાર્ય પૂરું જ કરે. ભાગ્યોદય ૨૭ વર્ષ બાદ થાય.

(૨) માગશર : કળાઓમાં રસ લેનાર, યાત્રાના શોખીન, પરોપકારી, વિલાસી, ચતુર, સાફ દિલ, વિદ્યાભ્યાસમાં વધુ રસ રાખે. બીજાનું કરેલું કામ ગમે નહિ. જેવા સાથે તેવાનો વ્યવહાર રાખે. નોકરી હોય તો જવાબદાર વધુ બનો. સામાજિક કાર્યોમાં રસ લેનાર, બીજા માટે દુઃખ સહન કરે, ભાગ્યોદય ૨૪ અને ૨૮ વર્ષે થાય.

(૩) પોષ : બાપનું ધન ઓછું મળે. પૈસા મેળવવામાં તકલીફ પડે. સાધારણ કમજોર શરીર, પરોપકારી. પ્રભાવશાળી, સાધારણ, લોભી, ધર્મ પ્રત્યે રસ દાખવે. સ્વાભિમાની, ચતુર, મા બાપની પાછળ વધુ ઘસારો આપે. શત્રુઓ પર જીત થાય. સામાજિક અને સાંસારિક કાર્યોમાં સફળતા મળે. ભાગ્યોદય ૨૪-૩૧ વર્ષે.

(૪) મહા : ધાર્મિક, શ્રદ્ધાળુ, સારી સોબતના શોખીન, વિચારશીલ, સંગીત પ્રેમી, અમુક સમયે ક્રોધી, આકસ્મિક પૈસા મેળવનાર, કુટુંબ પ્રેમી, કર્તવ્ય પરાયણ, ઉદાર, સ્વાર્થહીન, સંબંધમયજીવન અમુક સમયે, ગમે તે ભોગે જીવન જીવનાર. ભાગ્યોદય ૨૭-૩૨-૩૩-૩૮ વર્ષે.

(૫) ફાગણ : ચબરાક, વ્યવહાર કુશળ, દયાવાન, બળવાન, કુશળ, જીદી, માણસ પારખું, આત્મવિશ્વાસી, હિંમતવાન. અને ભાવનાશીલ હોય, ખાસ કરીને લગ્ન બાદ જ ભાગ્યોદય થાય. ભાગ્યોદય ૨૨-૨૫-૨૬-૨૮-૩૩ વર્ષે.

(૬) ચૈત્ર : ખાવાના શોખીન, સારા વિચારો ધરાવનારા, નમ્ર, સારા કાર્યો કરવાવાળા, ઈમાનદાર, સ્પષ્ટવક્તા, ચોખ્ખા દિલવાળા, નીડરતાથી કામ કરનાર, કલા અને વિજ્ઞાનમાં રસ રાખનાર, કુટુંબથી સુખી મિલનસાર, મિઠાઈ વધારે ખાય. બેદરકારીથી નોકરી ધંધામાં પ્રતિકૂળતા ઊભી કરે, મિત્રોથી લાભ મળે. ભાગ્યોદય ૨૦-૨૪-૨૬-૨૮-૩૧ વર્ષે થાય.

(૭) વૈશાખ : વારંવાર પાણી પીનાર, ભાઈથી સુખી, પોતાનું કાર્ય સ્વતંત્ર રીતે

કરનાર, ગુણવાન બળવાન, દેવની જ પૂજા કરનાર, બીજને પ્રભાવિત કરનાર, મિલનસાર, ખુશામતના વિરોધી, સંતાનો પાછળ વિશેષ ખર્ચ કરે, શુભ અને ધાર્મિક કાર્યોમાં પણ ખર્ચ કરે. અભ્યાસમાં અવરોધ આવે. આધુનિક વિચારસરણી, ભાગ્યોદય ૧૭-૧૮-૨૨-૨૫-૨૯-૩૦-૩૫-૩૬ વર્ષે.

(૮) જોઠ : ચંચળ, તીવ્ર બુદ્ધિવાળા, મહેનતું, Let ગોની ભાવના ધરાવનાર, વિરોધ સહન ન કરનાર, અમુક સમયે વ્યસની અને વાચાળ, કાર્યકુશળ દ્રઢ નિર્ણય ધરાવનાર સ્વતંત્ર નિર્ણયશક્તિ. કુટુંબ પાછળ વધુ ધસાય. વાંચનના શોખીન. ભાગ્યોદય ૨૧-૨૪-૨૬-૨૮-૩૨-૩૬ વર્ષે થાય.

(૯) અષાઢ : રાષ્ટ્રપ્રેમી, ગંભીર, દયાળુ, ધાર્મિક, ખર્ચાળ, મંદ પાચન શક્તિ ધરાવનાર, અભિમાની, ચંચળ મનવાળા, સારી કુટુંબ ભાવના રાખનાર, નોકરીથી વધુ સુખી, સગાઈ લગ્નમાં વિઘ્ન આવે, માનસિક રીતે શક્તિવાળી, વચલી જીંદગી સંઘર્ષમય. ભાગ્યોદય ૧૮-૨૪-૨૮-૩૦-૩૨ વર્ષે થાય.

(૧૦) શ્રાવાણ : આજ્ઞાંકિત, ઉદાર, ધાર્મિક, ક્રાંતિકારી વિચારો ધરાવનાર, પુત્રો અને મિત્રોથી સુખી, પ્રતિભાશાળી, નીડર, સત્યપ્રિય, સ્પષ્ટ કહેનાર, સ્વમાનિ, વ્યવહાર કુશળતા ઓછી હોય. પ્રતિકુળ સંજોગો સહન ના કરી શકે, સંતાનો પાછળ વધુ રસ લેનાર, ભાગ્યોદય : ૧૮-૨૧-૨૪-૨૬-૩૧-૩૨ અને ૩૩ વર્ષે થાય.

(૧૧) ભાદ્રપદ : છૂટે હાથે ખર્ચ કરનાર, સ્ત્રી અને નીતિ નિયમોથી દુઃખ સહન ના કરી શકે, અમુક સમયે શારીરિક નબળાઈ હોય, એક જ પ્રકારની વિચાર સરણી ધરાવે, ઈમાનદારી રાખે તો દુઃખી હોય, આધ્યાત્મિક વિચારો હોય. હૃદય વિશાળ હોય, સારા મિત્રો ઓછા જ મળે. ભાગ્યોદય : ૧૮-૨૧-૨૪-૨૫-૨૭-૨૮-૩૦-૩૧ વર્ષે થાય.

(૧૨) આસો : ચંબરાક, વિદ્વાન, ધનવાન, મોભાદાર, જૂઠના વિરોધી, વિચારશીલ, ભાવુક, સાધારણ, જીદી, નિંદાથી દૂર રહેનાર, આપબળે આગળ આવે, પ્રામાણિક વાક્યો બોલનાર, લગ્નબાદ વધુ સુખી, નીડર, સત્તાશોખીન અને ન્યાયી હોય. ભાગ્યોદય ૨૪-૨૭-૩૨ વર્ષે.

(૧૩) અધિક માસ (કોઈપણ) : સારું ચારિત્ર્ય, દીર્ઘ દૃષ્ટિ હોય. ધાર્મિક મનોવૃત્તિ ધરાવનાર, મિલનસાર, આગ્રહી, મહેનતુ, વિશાળ દિલ હોય, અનુકરણ શીલ અને પરોપકારી વલણ હોય, મન તીવ્ર સમજશક્તિવાળુ હોય, ભાગ્યોદય ૨૭-૩૬-૪૨ વર્ષે થાય પણ સંઘર્ષ બાદ થાય.

તિથિ-વારનું ફળ

એકમ અથવા પડવો : સત્યપ્રિય, વિવેકી, કપડાંની ટાપટીપવાળા, સંયુક્ત કુટુંબમાં

માનનાર, સરકારી ઓળખાણો અને લાભ મેળવનાર, સારો સ્વભાવ અને મિલનસાર હોય.

બીજા : દયાવાન, ગુણવાન, વિવેકી, વિશાળ દિલ ધરાવનાર, આનંદી, પ્રભાવશાળી, યશ મેળવનાર, મહેનતુ સ્વભાવ ધરાવનાર હોય.

ત્રીજા : શાસ્ત્રોમાં રસ રાખનાર, સરકારી મિત્રો દ્વારા લાભ મેળવનાર, ચતુર, સાધારણ વિલાસી, અભિમાની, સ્વમાનિ, વિરોધ સહન ન કરનાર, અને અમુક સમયે તામસી પ્રકૃતિ ધરાવે.

ચોથા : સાહસિક, નીડર, લોભી, છૂટે હાથે ખર્ચ કરનાર, વાદ વિવાદમાં કુશળ, ચંચળ અને અમુક સમયે વ્યસની હોય.

પાંચમ : મજબુત શરીર ધરાવનાર, મિત્રોથી લાભ મેળવનાર, દયાળુ, ઉદાર, સંગઠન સહકારથી લાભ મળે.

છઠ્ઠા : ચબરાક, બોલે તે લગભગ કરી બતાવે, ભરાવદાર સાથળ વાળો, કીર્તિવાળો, હાજર જવાબી, વ્યવહારિક.

સાતમ : દેવને માનનાર, મોટી આંખો હોય, શત્રુઓને હંફાવનાર, બીજાની વસ્તુ ધારે તો સહેલાઈથી મેળવી શકે. રાજકારણમાં રસ ધરાવે.

આઠમ : મન ચંચળ હોય, પુત્રથી લાભ મેળવનાર, દયાવાન, સરકારી લાભ સારો ઉઠાવે, સ્ત્રીઓથી લાભ મેળવનાર, પરોપકારી અને નિખાલસ હોય.

નોમ : વિરોધ સહન ન કરનાર, સ્પષ્ટ વક્તા, કુટુંબ કરતાં બીજા પ્રત્યે વધુ વ્યવહાર રાખે. નીતિમાં માનનાર.

દશમ : કપાળ મોટું અને ગરદન લાંબી હોય, વિચારો આધુનિક હોય, નવું જાણવાની જીજ્ઞાસા વધુ હોય, નમ્ર, આકર્ષક અને પ્રભાવશાળી વ્યક્તિત્વ ધરાવે. અગિયારમ : ચોખ્ખુ મન હોય, બ્રાહ્મણ અને દેવને વધુ માને, દાનેશ્વર, આનંદી, વ્યવહાર કુશળ, મહેનતુ અને કુદરતથી ડરનાર હોય.

બારમ : આપ બળે આગળ આવે, મોજશોખનો રસ રાખે, વ્યવહારુ હોય, કુનેહબાજ અને સરકારી લાભ સારા પ્રમાણમાં મેળવી શકતો હોય.

તેરમ : ચતુર, મિલનસાર, નીડર, લાંબી ગરદન ધરાવનાર હોય, આકર્ષક મુખવાળો અને ઉંચા વિચારો ધરાવે.

ચૌદમ : વિચિત્ર સ્વભાવ, સ્વાર્થી, ચતુર કોધી, એકાંત પ્રિય અમુક સમયે જીદી હાજર જવાબી હોય.

પૂનમ : પ્રભાવશાળી વ્યક્તિત્વ હોય, હસમુખો ચહેરો હોય, દયાવાન, ધાર્મિક, ચંચળ, લાગણીશીલ, ન્યાયી અને પરોપકારી હોય.

અમાસ : રાત્રે વધુ જાગે, કુટુંબપ્રેમી, આકર્ષક વ્યક્તિત્વ ના હોય, અડતો રહેનાર, કામ પુરતું જ બોલે. દલીલબાજી સારી હોય.

રવિવાર : શુરવીર, નીડર, ઉદાર, બળવાન, રંગ ઘઉંવાળું ધરાવે.

સોમવાર : સારી મીઠાશવાળી વાણી ધરાવનાર, આધ્યાત્મિક વિચારો હોય, ગંભીર અને શાંત હોય.

મંગળવાર : તામસી, કોપી, મજબૂત, કસાયેલો, જિદ્દી.

બુધવાર : કલામાં રસ હોય, વ્યાપારમાં રસ રાખે, મીઠું બોલે, આકર્ષક ચહેરો હોય.

ગુરુવાર : આનંદી, મિલનસાર, ધાર્મિક, સર્વજન પ્રિય.

શુક્રવાર : ચીવટવાળો, આધુનિક વિચારો વાળો સ્વભાવ હોય, કાર્યશીલ અને અમુક સમયે ખર્ચાળ હોય.

શનિવાર : ગરમ સ્વભાવ, નિર્બળ શરીર અને સમયે આળસું હોય, મિત્રોથી સુખી હોય.

ઉપરોક્ત સંશોધન ઘણા જન્મ સમયના બારીક અભ્યાસ બાદ તારવીને સિદ્ધ કરીને નક્કી કરવામાં આવેલ છે.

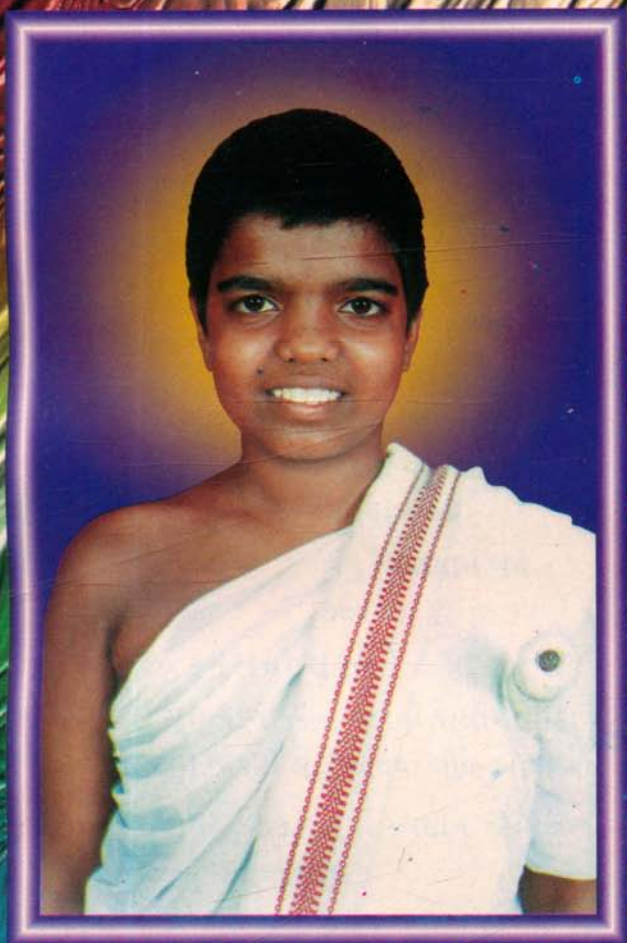
શુકન અને નિમિત્ત

રજુઆત : નયનાબેન આઈ. શાહ

ફરકતું અંગ	તેનું ફળ
માથાના પાછળનો ભાગ	આશાઓ પૂર્ણ થાય
માથાનો જમણો ભાગ	મુસાફરીમાં તકલીફ
માથું	યાત્રા થવાનો સંભવ
માથાનો ડાબો ભાગ	ખુશી થાય.
બે ભ્રમરની વચ્ચેનો ભાગ	પ્રેમ મળે છે.
જમણી આંખ	સારું રહે ખુશી થાય
ડાબી આંખ	સ્ત્રીથી દુઃખ વિયોગ
જમણી પલક	ખુશી મળે
ડાબી પલક	દુઃખ દર્દ મળે
જમણી આંખ નીચે	સન્માન મળે

ડાબી આંખ નીચે
 જમણો ગાલ
 ડાબો ગાલ
 જમણી ભ્રમર
 ડાબી ભ્રમર
 જમણો કાન
 ડાબો કાન
 ગળું
 જીભ
 ઉપરનો હોઠ
 આંખની નીચેની પલક
 જમણો ખભો
 ડાબો ખભો
 જમણી બગલ
 ડાબી બગલ
 નાક
 પીઠ
 પેટ
 કમર
 કમર
 જમણો હાથ
 ડાબો હાથ
 જમણી હથેળી
 ડાબી હથેળી
 જમણો પગ
 ડાબો પગ
 તલવાળું અંગ
 માથાની જમણી બાજુ
 માથાની ડાબી બાજુ
 બંને ભ્રમર પર
 જમણી આંખ પર

ધન વ્યય થાય
 લાભ થાય
 ધન વ્યય હાની થાય
 આદર, માન ધન મળે.
 પ્રસન્નતા સુખ મળે
 પદ પ્રાપ્તિ થાય.
 પરેશાની થાય
 લાભ થાય સ્ત્રીથી લાભ
 લડાઈ, ઝગડા થાય
 પદ પ્રાપ્તિ થાય
 પ્રેમી મળે
 ચિંતા થાય
 શત્રુઓ પર વિજય થાય.
 ઐશ્વર્ય વધે
 ઐશ્વર્ય ઘટે
 ખુશી થાય છે.
 ખરાબ સમાચાર મળે
 પ્રસન્નતા મળે
 મુસાફરી થાય.
 મુસાફરી થાય
 પ્રતિષ્ઠા વધે
 વિયોગ થવાનો સંભવ
 લાભ થાય
 હાની થાય
 ગમ દૂર થાય
 દૂરની યાત્રા થાય
 તલવાળા અંગનું ફળ
 માન વધે
 પરેશાનીથી જીવન વીતે.
 મુસાફરી રહે
 સ્ત્રીથી પ્રેમ રહે

પ.પૂ. બાળમુનિશ્રી તપપ્રભ વિજયજી મ.સા.

જન્મ : તા. ૮-૯-૧૯૮૨, મુકામ - ઉદેપુર, (રાજસ્થાન)

દીક્ષા : જેઠ સુદ - ૩, રવિવાર, સં. ૨૦૫૩, કૃષ્ણનગર, અમદાવાદ.

ડાબી આંખ પર	ચિંતા વધુ રહે
જમણા ગાલ પર	ધનવાન બને
ડાબા ગાલ પર	નિર્ધન રહે
હોઠ પર	કામી બને
હોઠની નીચે	નિર્ધનતા રહે
કાન પર	અલ્પાયુ બને
ગળા ઉપર	આરામ મળે
નાક ઉપર	યાત્રાઓ થાય
જમણા હાથ ઉપર	આદર મળે
જમણી છાતી ઉપર	સ્ત્રીથી પ્રેમ મલે
ડાબી છાતી ઉપર	કામી બને
છાતી વચ્ચે	આરામથી જીવન વીતે
હૃદય ઉપર	બુદ્ધિમાન બને
પેટ ઉપર	ઉત્તમ ભોજન મળે
પીઠ ઉપર	યાત્રા વધુ થાય
જમણી હથેલી ઉપર	ધનવાન બને
જમણા પગ ઉપર	વધુ બુદ્ધિમાન બને
ડાબા પગ ઉપર	વ્યય વધુ કરે

કૂતરાના શૂકન

- ૧) જે કૂતરો ભીના છાણ પર મૂત્રત્યાગ કરીને જાયતો યાત્રીને મીઠા ભોજન મળે. જે સૂકી વસ્તુ પર મૂત્રત્યાગ કરીને જાયતો લાડુ અથવા ગોળ ખાવા મળે છે.
- ૨) જે કૂતરો કાંટાવાળા વૃક્ષ, પથ્થર, લાકડા તથા સ્મશાન પર મૂત્રત્યાગ કરીને પાછો યાત્રી આગળ ચાલે તો યાત્રીનું અશુભ થાય.
- ૩) જે કૂતરો કપડું લઈને આવે તો શુભ શુકન થાય.
- ૪) જે યાત્રા વખતે કૂતરો યાત્રીના પગ ચાટે, કાનખંખેરે તો મુસાફરી કરનારને વિધ્નો આવે છે.
- (૫) મુસાફરીના સમયે જે કૂતરો પોતાના શરીરને ખંજવાળતો નજરે પડેતો મુસાફરે સમજી જવું કે કૂતરો મુસાફરીનો વિરોધ કરે છે. આવા સમયમાં મુસાફરી કરવી નુકશાનકારક છે.
- (૬) જે મુસાફરીના સમયે કૂતરો ઉપર પગ રાખીને સૂતો દેખાય તો મુસાફરી કરવી

નહીં. આવી મુસાફરી દોષ યુક્ત બને છે.

- (૭) જો કોઈ ગામની અંદર સૂર્યોદયના સમયે સૂર્યની બાજુએ મોઢું રાખીને એક અથવા વધારે કૂતરા ભેગા થઈને રોવે તો તે ગામના મુખ્ય વ્યક્તિ ઉપર સંકટો આવે છે.
- (૮) જો મુસાફરીના સમયે કૂતરા લડતા દેખાય તો મુસાફરી કરનારને મુસાફરીમાં વિઘ્નો આવે છે.

ગરોળી પડવાથી થતા શુકન-અપશુકન

શારીરિક અંગ	તેનું ફળ
માથા ઉપર	મહા વ્યાધિ થાય
કપાળ ઉપર	પ્રિય વ્યક્તિના દર્શન
નાક ઉપર	બિમારી આવે
જમણા કાન ઉપર	આયુષ્યમાં વૃદ્ધિ
ડાબા કાન ઉપર	વિશેષ લાભ થાય
ડાબા હાથ ઉપર	રાજ્ય દ્વારા સન્માન
જમણાહાથ ઉપર	રાજ્ય દ્વારા ભય રહે
પેટ ઉપર	બુદ્ધિ નાશ થાય
સાથળ ઉપર	શુભ ફળ દાયક ગણાય
ફૂંટી ઉપર	વિશેષ લાભ થાય
ખભા ઉપર	વિજય પ્રાપ્ત થાય

છીંક શુકન વિચાર

- ચાલતી વખતે પીઠ પાછળ અથવા ડાબી બાજુ છીંક થાય તો તે શુભ ફળ આપે છે.
- જતી વખતે જો સામે કોઈ છીંકે તો ઝગડો થાય છે.
- જતી વખતે જમણી બાજુ કોઈ છીંકે તો ધનની હાની થાય છે.
- ચાલતા જતી વખતે ઉંચાઈ પર છીંક થાય તો વિજય પ્રાપ્ત થાય છે. જો એક સાથે બે છીંક થાય તો તે શુભ ફળદાયક ગણાય છે.
- રસ્તામાં જતી વખતે છીંક થાયતો શુભ ફળદાયક ગણાય.
- આસન, શયન, શૌચ, દાન, ભોજન, ઔષધસેવન, વિદ્યાર્ભ બીજ વાવવાનો સમય, યુદ્ધ અથવા લગ્ન માટે જતા સમયે છીંક આવે તો શુભ ફળદાયક છે.
- કન્યા, વિધવા, વેશ્યા, રજસ્વલા, માળાણ, ધોબાણ તથા હરિજન સ્ત્રીની છીંક

અશુભ ફળ દેવા વાળી છે તેમની છીંક પછી મુસાફરી રોકી રાખવી જોઈએ તથા કોઈ કાર્યનો પ્રારંભ કરવો નહીં.

ગરોળી સ્પર્શ વિચાર

જે ગરોળી ૧,૨,૩,૫,૬,૧૦,૧૧,૧૨,૧૩ આ તીથીઓમાં શરીર પર પડે તો શુભફળની પ્રાપ્તિ થાય. તથા સોમ, બુધ, ગુરુ, શુક્ર આ વારોમાં પણ ગરોળી શરીર પર પડે તો શુભ ફળદાયી નીવડે. અશ્વિની, રોહિણી, મૃગશીર્ષ, પુનર્વસુ, પુષ્પ, ઉ.ફાલગુની, હસ્ત, ચિત્રા. સ્વાતી, અનુરાધા, ધનિષ્ઠા, શતતારા અને રેવતી આ નક્ષત્રો પણ શુભ ફળદાયી છે.

નિવારણ :- જે ગરોળી અથવા કાચીડો શરીરને સ્પર્શ કરી લેતો તેના નિવારણ માટે સૌ પ્રથમ તો વસ્ત્ર સહિત શક્ય હોય તો તતકાળ સ્નાન કરવું જે જન્મ નક્ષત્ર, મૃત્યુયોગ, દગ્ધદિવસ, ભદ્રા-વિષ્ટીથી દુષિત હોય તો એવા દિવસે પાપગ્રહ યુક્ત લગ્નમાં થાય તો અરિષ્ટ ફળ ભોગવું પડે છે. તેના નિવારણ માટે મહા મંત્ર નવકારના જપ, પંચદ્રવ્યથી સ્નાન કરી શુદ્ધ થઈ કાંસીના પાત્રમાં ઘી ભરી મુખાવલોકન (છાયા દર્શન) કરી પાત્ર દાન કરવું હિતાવહ ગણાય.

સ્વપ્નનું શુભ - અશુભ ફળ

રજુઆત - ઘટાબેન રઘુનાથ દવે :

સ્વપ્ન	તેનું ફળ	સ્વપ્ન	તેનું ફળ
વીંટી પહેરવી	સુંદર સ્ત્રી મળે	આકાશ તરફ ઉડાન	લાંબી મુસાફરી થાય
આકાશ પરથી પડવું	ખરાબ, કષ્ટદાયક	કેરી ખાવી	ધન મળે
દાડમ ખાવું	ધન પુષ્કળ મળે	ઉંટેને જોવું	ધન લાભ
ઉંટે પર ચઢવું	રોગીષ્ટ બને	સૂર્યને જોવું	મોટા માણસનું દર્શન
સુરમો લગાવવો	બિમારીથી દુઃખ	વાદળ જોવું	બઢતી થાય
ઘોડા પરથી પડવું	હાની થાય.	આંધી જોવી	મુસાફરીમાં કષ્ટ
કાચમાં મોઢું જોવું	સ્ત્રીથી પ્રેમ	આગ જોવી	સ્ત્રીથી પ્રેમ
ઉંચાઈથી પડવું	પરેશાની થાય	બામ-કુલ જોવું	ખુશી પ્રાપ્ત થાય
સૂકાયેલ બાગ જોવો	દુઃખ મળે	વાંસળી વગાડવી	પરેશાની થાય
પોતાની બિમારી જોવી કષ્ટ પડે		વાળ વિખરાયેલા જોવા	ધનની હાની થાય
પથારી પાથરવી	ધન લાભ દીર્ઘાયુ થાય	બુલબુલ જોવું	વિદ્વાનથી લાભ
હંસ જોવું	પ્રતિષ્ઠા થાય	ભેંસ જોવી	મુસીબત થાય
ગદામ ખાવી	ધન પ્રાપ્તિ થાય	તરબૂચ ખાવું	દુઃખ થાય

તળાવમાં નહાવું	ધન પ્રાપ્ત થાય	જહાજ જેવું	દૂરની મુસાફરી થાય
લીલું જંગલ જેવું	ખુશી મળે	જંગલમાં ઉડવું	મુસીબત દૂર થાય
ઝવેરાત જેવું	આશાઓ પૂર્ણ થાય	વાળ ઓળવા	ઉંમર ઓછી થાય
ચંદ્રમા જેવો	પ્રતિષ્ઠા પ્રાપ્ત થાય	ચંદ્ર ગ્રહણ જેવું	હકિમ પર આફત
ચક્કી જેવી	મુસીબતમાં ફસાવાય	બાદશાહ મરાણ	દેશની ખરાબી
સફેદ વાળ દેખાય	આયુષ્ય વધે	વીછી જેવા	ઈજ્જત પ્રાપ્ત થાય
પહાડ ઉપર ચડવું	તકલીફ થાય	પહાડ હલતો જેવો	બિમારી વધે
લોહીનો પેશાબ	સ્ત્રી જેવે તો સુખ	ફળ મેળવવું	પુત્ર પ્રાપ્ત થાય
કુલ જેવું	પ્રેમી મળે	છાતી જેવી	સ્ત્રી મળે ખુશી થાય
તરસ લાગવી	લોભ અધિક થાય	પૂરી ખાવી	પ્રસન્નતા થાય
પુલ ઉપર ચઢવું	અનેક કામ થાય	પાન ખાવું	સુંદર સ્ત્રી મળે
પાણીમાં ડૂબવું	શુભ કાર્ય થાય	તરવું	ધન મળે
ખુલ્લી તલવાર	શત્રુ પર વિજય	લીલા શાકભાજી	ખુશી મળે
તેલ પીવું	કુદરોગથી ભય	તલ ચાવવા	કલંક લાગે
તોપ જેવી	શત્રુ નષ્ટ થાય	તીર ચલાવવું	આશા પૂર્ણ થાય
થૂંક જેવું	પરેશાની થાય	થૂંકવું	વ્યય થાય
હંસતા જેવું	દુઃખ થાય	રોતા જેવું	ખુશી મળે
તાવીજ જેવું	આપત્તિમાં આવે	પાણી જેવું	બીજાની ધરોહર મળે
પાણીને સ્પર્શ થવું	સાધારણ લાભ	ઝંડા જેવા	ધર્મની વૃદ્ધિ થાય
સૂકું જંગલ જેવું	પરેશાની થાય	મડદુ જેવું	બિમારીથી આરામ
લડાઈ કરવી	ખુશી થવી	જનવર પકડવું	નવું કામ થાય
ચાંદ તૂટેલો જેવો	તકલીફ થાય	ચાંદ જેવો	માલ મળે
ચોખા જેવા	દુઃખ દૂર થાય		

રાજ, દેવ અને ગુરુના દર્શન ખાલી હાથથી કરવા નહિ. નિમિત્ત શાસ્ત્રના જ્ઞાતા પાસે તો સવિશેષ ફળ લઈને જવું જોઈએ કેમકે ફલ કરીને ફળની પ્રાપ્તિ થાય છે.

મનુષ્યોને આવતા સ્વપ્ન નવ પ્રકારના છે : (૧) અનુભવેલ, (૨) સાંભળેલ, (૩) જોયેલ, (૪) પ્રકૃતિના વિકારથી આવેલ, (૫) સ્વભાવથી આવેલ, (૬) વિચારણાની પરંપરાથી ઉત્પન્ન થયેલ, (૭) દેવના પ્રભાવથી આવેલ, (૮) ધર્મકાર્યના પ્રભાવથી આવેલ, (૯) પાપના અતિશયપણાથી આવેલ.

આ સ્વપ્નનાઓમાંથી પ્રથમનાં છ પ્રકારના સ્વપ્ન શુભ હોય કે અશુભ તો પણ નિષ્ફળ છે. બાકીના ત્રણ પ્રકારના છેલ્લા સ્વપ્ન શુભ હોય તો શુભ ફળને આપે છે અને

અશુભ હોય તો અશુભ ફળને આપે છે ?

રાત્રિના ચાર પ્રહર છે. રાત્રિના ચોથા ભાગને એક પ્રહર કહેવાય. આમાંથી રાત્રિના આરંભના પ્રથમ પ્રહરમાં જોએલ સ્વપ્ન બાર માસમાં ફળ આપે છે, બીજા પ્રહરમાં જોએલ સ્વપ્ન છ માસમાં ફલ આપે છે ત્રીજા પ્રહરમાં જોએલ સ્વપ્ન ત્રણ માસમાં ફળ આપે છે, અને ચોથા પ્રહરમાં જોએલ સ્વપ્ન એક માસમાં ફળનારૂં બને છે. રાત્રિની છેલ્લી બે ઘડીમાં આવેલ સ્વપ્ન દશ દિવસમાં ફળે છે. અને સૂર્યોદય સમયે આવેલ સ્વપ્ન તરત ફળનારૂં બને છે. સ્વપ્નઓની માળાની જેમ પરંપરા હોય, દિવસે જોએલ હોય, આધિ અને વ્યાધિથી ઉત્પન્ન થએલ હોય, ઝાડા કે પોશાબની પીડાથી આવેલ, આ બધા સ્વપ્ન નિષ્ફળ જાણવા. તે સ્વપ્નાઓ કંઈ ફળને આપતા નથી.

શુભ સ્વપ્ન આવેલ હોય તો પણ બધાને ઈષ્ટ કાર્ય સિદ્ધ થતું નથી. જે ધર્મને વિશે પ્રેમવાળો હોય, સમધાતુવાળો હોય, સ્થિર ચિત્તવાળો હોય, જિતેન્દ્રિય તથા દયાવાન આત્માને પ્રાયઃસ્વપ્ન તેના ઈચ્છિત કાર્યને સાધી આપે છે. અશુભ સ્વપ્ન હોય તો કોઈને કહેવું નહિ. શુભ સ્વપ્ન આવેલ હોય તો, ગુરુ આદિને યોગ્ય આત્માને સાંભળાવવું. જે કોઈ યોગ્ય સાંભળનાર ન હોય તો જિનેશ્વરદેવના મંદિરમાં જિનેશ્વર દેવ સન્મુખ ઉભા રહી સ્મરણપૂર્વક કહેવું.

સુંદર ઈષ્ટ સ્વપ્ન જોઈને સૂઈ જવું નહિ. સૂઈ જવાથી તે સ્વપ્નનું ફલ હણાઈ જાય છે. આથી શુભ સ્વપ્ન જોઈને જગ્યા પછી આખી રાત્રિ શ્રી જિનેશ્વરદેવ તથા ગુરુ અને ધર્મકથાં આદિ દ્વારા પસાર કરવી. જોથી એ શુભ સ્વપ્ન યથાર્થ ફળને આપનાર બને છે. અશુભ સ્વપ્ન જોઈને પુનઃપણ રાત્રિ હોય તો સૂઈ જવું. અને કોઈને પણ એ સ્વપ્ન જણાવવું નહિ જોથી એ અશુભ સ્વપ્ન ફલને આપતું નથી. પહેલાં અશુભ સ્વપ્ન જોઈ પછી જો શુભ સ્વપ્ન દેખે છે તો તેને પાછળથી આવેલ શુભ સ્વપ્ન ફળદાયક બને છે. પ્રથમ શુભ સ્વપ્ન આવેલ હોય અને પછી અશુભ સ્વપ્ન આવે તે પાછળ આવેલ સ્વપ્ન અશુભ ફલને દેનાર બને છે.

આ પ્રમાણે કયું સ્વપ્ન ફલ દેનાર બને છે અને કયું સ્વપ્ન નિષ્ફળ જાય છે એમ કહ્યું. હવે કયા સ્વપ્નનું શું ફળ આવે તે સાંભળો. -

સ્વપ્નમાં મનુષ્ય, સિંહ, અશ્વ, હાથી, બળદ અને સિંહાણ વડે જોડાયેલા રથને વિશે બેઠેલા જે કોઈ પુરુષ પોતે જતો હોય છે તે રાજા બને છે. અશ્વ, ગજ, વાહન, આસન, મહેલ અને રહેઠાણનું અપહરણ થતું દેખે તો રાજા તરફથી શંકા થાય, શોક થાય, ભાઈઓમાં વિરોધ થાય અને ધનની હાનિ કરનારૂં બને. જે કોઈ પુરુષ સૂર્ય અને ચન્દ્રનું સાડયં બિંબ કોળિયો કરી જાય તે દીન હોવા છતાં ધનધાન્યાદિથી ભરપૂર સમુદ્ર સુધીની પૃથ્વીને મેળવે

છે, રાજ બને છે. હથિયાર, ભૂષણ, મણિ, મોતી, સોનું, રૂપું અને રૂપા સિવાયની બીજી ધાતુઓનું હરણ થાય તો ધનની હાનિ અને માનપાનમાં મ્હાનિ થાય, તથા ભયંકર મરણ યોગ્ય ઘણું કષ્ટ થાય. ઉજ્જવળ હાથી ઉપર બેસી જે કોઈ નદીના કાંઠે ચોખાનું ભોજન કરે તે જાતિથી હલકો હોય તો પણ સઘળી ભૂમિને ભોગવે છે. જાતિહીન છતાં ધર્મરૂપી ધનવાળો બને છે. પોતાની સ્ત્રીનું હરણ થાય તો લક્ષ્મીનો નાશ થાય, પોતાની સ્ત્રીનો પરાભવ થાય તો કલેશ થાય, પોતાના ગોત્રની સ્ત્રીઓનું હરણ કે પરાભવ થાય તો ભાઈઓનો વધ અને બન્ધન થાય છે. જે કોઈ પોતાની જમણી ભૂજાએ સફેદ સર્પ વડે ડંશાય તો તે પાંચ રાત્રિમાં એક હજાર સોનામહોર મેળવે છે. જેના પથારી અને જોડાનું સ્વપ્નમાં હરણ થાય તેની સ્ત્રી મરણ પામે છે અને પોતાના શરીરે ઘણી જ પીડા થાય છે. જે કોઈ વ્યક્તિ સ્વપ્નમાં મનુષ્યના મસ્તકનું ભક્ષણ કરે તે રાજ્ય મેળવે છે, ચરણનું ભક્ષણ કરે તે હજાર સોનામહોર મેળવે છે અને ભૂજાનું ભક્ષણ કરે તે પાંચસો સોના મહોર પ્રાપ્ત કરે છે. જે સ્વપ્નમાં આગળિયો, શય્યા, હિંડોળો, પાદુકા અને મકાનનું ભાંગવું દેખે છે તેની સ્ત્રીનો નાશ થાય છે. સરોવર, સમુદ્ર અને પાણીથી પૂર્ણ સરિતા તથા મિત્રનું મરણ સ્વપ્નમાં જુએ છે તે કોઈ પણ નિમિત્ત વિના વિપુલ ધન મેળવે છે. જે સ્વપ્નમાં અતિશય ધનનું છાણવાળું, ડહોળું અને ઔષધથી મિશ્રિત પાણી પીએ છે તે અવશ્ય ઝાડાના રોગથી મૃત્યુને ભેટે છે. દેવમૂર્તિની યાત્રા, નહવાણ, ભેટાણું મૂકવું અને પૂજાદિક ભક્તિ કરવી-આ બધું સ્વપ્નમાં જે કરે છે તેને સર્વ તરફથી ઋદ્ધિ, વૃદ્ધિ થાય છે. સ્વપ્નમાં જેના હૃદય રૂપી સરોવરમાં કમળો ઉગે છે તે કોઢના રોગથી ક્ષીણ શરીરવાળો થઈને જલ્દી પરલોકમાં પહોંચી જાય છે. સ્વપ્નમાં જે ઘણું ઘી મેળવે છે તેનો યશ ફેલાય છે. પોતાની નજીક અથવા ખીરની સાથે ઘણું ઘી દેખે તો તે પણ શુભ ફલને દેનારું છે. સ્વપ્નમાં જે હસે છે તેને જલ્દી શોક આવે છે. નાચે છે તેને વધ અને બંધન થાય છે. સ્વપ્નમાં અભ્યાસ કરે છે તેને કલહ થાય છે. સ્વપ્નમાં ગાય, અશ્વ, રાજ, હાથી અને દેવ સિવાયની સઘળી કાળી વસ્તુ દેખાય તે અશુભ છે. રૂ, મીઠું વિગેરે ને છોડી જોટલી સફેદ વસ્તુ દેખાય તે શુભ છે. ગાય વિગેરેને શ્યામ દેખાય તો પણ શુભ છે, રૂ, મીઠું વિગેરે સફેદ દેખાય તો શુભ નથી. જે સ્વપ્ન પોતાને માટે જોયા હોય તે પોતાના માટે શુભાશુભ ફલ દેનારા છે, જે સ્વપ્ન બીજાને માટે જોયા હોય તે બીજાને ફલ દેનારા છે પણ પોતાને તેમાં કંઈ જ નથી. સ્વપ્નમાં જે અશુભ સ્વપ્ન આવે તો જે દેવ-ગુરુની પૂજા કરે છે, તથા શક્તિ અનુસાર તપ કરે છે, તેમજ સતત જે ધર્મમાં રક્ત છે તેવા પુરુષોના દુઃસ્વપ્ન પણ સુસ્વપ્ન થઈ જાય છે. આગમમાં પણ કહ્યું છે કે :-

જે સ્ત્રી કે પુરુષ સ્વપ્નમાં મોટો ક્ષીરકુંભ, ટાંડીકુંભ, ઘૂતકુંભ કે મધનો કુંભ જુએ છે,

ઉપાડે છે અને ઉપાડ્યું એમ પોતાનું માને છે. તે તત્કાણ બોધ પામે છે અને તેજ ભવમા સિદ્ધ થાય છે. યાવત સંસારનો અંત કરે છે. જે સ્ત્રી-પુરુષ સ્વપ્નમાં વિશાળ હિરણ્યરાશિ, રત્નરાશિ, સુવર્ણરાશિ કે વજ્રરાશિ દેખે છે, ઉપાડવાને કઠિન તેને ઉપાડે છે, ઉપાડીને પોતાનું માને છે તે તત્કાણ બોધ પામે છે અને તે જ ભવમાં સિદ્ધ થાય છે. યાવત સંસારનો અંત કરે છે. એજ રીતે લોખંડરાશિ, તરુઅરાશિ, રજતરાશિ, ત્રાંબાનો રાશિ તથા સીસાનો રાશિ દેખે છે. તે બીજા ભવમાં સિદ્ધ થાય છે. યાવત સંસારનો અંત કરે છે.

સ્વપ્નશાસ્ત્રમાં બેતાલીશ સામાન્ય અને ત્રીશ મહાસ્વપ્ન કહ્યાં છે. કુલ બહોંતેર સ્વપ્ન કહ્યાં છે. તેમાં, અરિહંતદેવની માતાઓ, ચકવર્તીની માતાઓ જ્યારે અરિહંત કે ચકી ગર્ભમાં આવે ત્યારે ત્રીશ મહાસ્વપ્નમાંથી ચૌદ મહાસ્વપ્ન દેખે છે. વાસુદેવ ગર્ભમાં આવે ત્યારે વાસુદેવની માતાઓ ચૌદમાંથી કોઈ સાત સ્વપ્ન દેખે છે. રાજવીની માતાઓ રાજવી ગર્ભમાં આવે ત્યારે ચૌદમાંથી કોઈ એક સ્વપ્ન દેખે છે.

તીર્થંકરની અપેક્ષાએ ચૌદ સ્વપ્નનું જુદું જુદું ફલ આ પ્રમાણે છે :—

(૧) ચાર દાંતવાળો હાથી જોયો એટલે દાન, શીલ, તપ અને ભાવ રૂપ ચાર પ્રકારનો ધર્મ કહેનાર. (૨) વૃષભ જોવાથી ભરતક્ષેત્રમાં બોધીબીજ વાવનાર. (૩) સિંહ દેખવાથી મદન આદિ ગજો વડે ભંગાતા ભવ્યવનનું રક્ષણ કરનાર. (૪) લક્ષ્મીદેવી જોવાથી, વાર્ષિકદાન દઈને તીર્થંકરની આદ્ય પ્રતિહાર્ય આદિ લક્ષ્મીને ભોગવનાર. (૫) પુષ્પની માળા દેખવાથી સ્વર્ગ, મૃત્યુ અને પાતાલ એ ત્રણે ભુવનના લોકોને શિરોધાર્ય થનાર. (૬) ચન્દ્ર જોવાથી, કુવલયને હર્ષ દેનાર. (૭) સૂર્ય દેખવાથી ભામંડલથી ભૂષિત થાય. (૮) ધ્વજ દેખવાથી ધર્મ ધ્વજ ફરકાવનાર. ધર્મ ધ્વજને ધારણ કરનાર. (૯) કલશના દર્શનથી ધર્મ પ્રાસાદના શિખર પર બેસનાર. (૧૦) કમલાકર દેખવાથી સુર સંચારિત સ્વાર્ણકમલ પર પાદકમલને સ્થાપનાર. (૧૧) રત્નાકર દેખવાથી કેવલ્ય રૂપ રત્નોના સ્થાન રૂપ બને છે. (૧૨) વિમાન જોવાથી વૈમાનિક દેવોને પણ પૂજ્ય થનાર. (૧૩) રત્નનો રાશિ દેખવાથી રત્નના કિલ્લાથી ભૂષિત થનાર. (૧૪) નિર્ધૂમઅગ્નિના દર્શનથી ભવ્યજીવો રૂપી, સુવર્ણની શુદ્ધિ કરનાર અને ચૌદ સ્વપ્નનું સાથે સઘળું ફળ એ છે કે ચૌદ રાજલોકના અગ્રભાગે વસનાર બને છે.

નિત્ય ઉપયોગી ભાવિ ફળાદેશો

સંપાદક. પૂનમચંદ નાગરલાલ દોશી(શશિપૂનમ) થરાદવાળા-ડીસા(બ.કાં.)

(પૂજ્ય આચાર્યદેવ શ્રી ભુવનશેખરસૂરિ મ.સા.ના હસ્ત લિખિત નોટ પરથી સાભાર ઉતારો તા.૨૧-૨-૪૭)

(૧) ગરોળી પડે તેનો ફળાદેશ

કોઈ પુરુષ ઉપર ગરોળી પડે તો તેનું ફળ નીચે મુજબ લખેલું છે પરંતુ સ્ત્રી પર પડે તો તેથી ઉલટું ફળ મળે છે. ૧-૪-૧૪-૧૫ તિથિ અને રવિ, શનિ, મંગળ ના રોજનો ગરોળી પડે તો નુકશાન કરનાર છે.

સ્થાન	ફળ	સ્થાન	ફળ
મસ્તક	રાજ્યપ્રાપ્તિ	કપાલ	માતામિલન
મોઢું	રાજ્યમાન	ઉપલી હોઠ	ધનક્ષય
નીચો હોઠ	ધન વૈભવ	નાક	વ્યાધિ
જમણોકાન	આયુવૃદ્ધિ	ડાબોકાન	બહુત લાભ
આંખ	બંધન	જમણીભુજ	રાજ્ય સન્માન
ડાબી ભૂજ	રાજ્ય કોપ	કેશ અને એડી	મરણ
જમણો પગ	મુસાફરી	ડાબો પગ	બાંધવનાશ
કંઠ	શત્રુનાશ	સ્તન	દુર્ભાગ્ય
પીઠ	બુદ્ધિનાશ	જંધ	શુભ
બંને હાથ	વસ્ત્ર લાભ	કંધા-કાંધ	વિજય
નાભિ	ધણું ધન	પેટ	ધોડો વાહન
જમણી કલાઈ	મનસંતાપ	ડાબી કલાઈ	કીર્તિવધે
નખ	ધાન્યલાભ	મુખ	મિષ્ટ ભોજન
પગનો અગ્ર			
અથવા મધ્ય ભાગ	સ્ત્રી નાશ		

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહૂર્ત દર્પણ (૨) ગધેડો બોલે તેનો ફળાદેશ

ઉત્તર દિશામાં	ઈશાન કોણમાં
પહેલા પહોરે	ચોરભય (૧) મૃતક દેખાય
બીજા પહોરે	દ્રવ્ય પ્રાપ્તિ (૨) અગ્નિ ભય
ત્રીજા પહોરે	રાજમરણ (૩) રાજપ્રસાદ
ચોથા પહોરે	વિજય કથન (૪) ચોર ભય

દક્ષિણ દિશામાં

પહેલા પહોરે	અભ્યાગત આવે	(૧) સ્ત્રી સમાગમ
બીજા પહોરે	સુખ સંતોષ	(૨) કલહ દેખાય
ત્રીજા પહોરે	અત્યંત સુખ	(૩) સુખ સંતોષ વાર્તા
ચોથા પહોરે	મરાણ સૂણાવે	(૪) મિત્ર દર્શન

અગ્નિકોણમાં

પૂર્વ દિશામાં

પહેલા પહોરે	ધન પ્રાપ્તિ	(૧) વૃદ્ધિ થાય
બીજા પહોરે	સ્ત્રી સમાગમ	(૨) અભ્યંતર ભય
ત્રીજા પહોરે	અગ્નિ ભય	(૩) અન્યન્ય વાર્તા
ચોથા પહોરે	કાર્ય નાશ	(૪) વિજય કલ્યાણ

નૈઋત્ય કોણમાં

પશ્ચિમ દિશામાં

પહેલા પહોરે	સુખ સંતોષ	(૧) વિદ્યા લાભ
બીજા પહોરે	પર મરાણ	(૨) કલહ થાય
ત્રીજા પહોરે	ધન પ્રાપ્તિ	(૩) સ્ત્રી સમાગમ
ચોથા પહોરે	વિદ્યાલાભ	(૪) સીધાં-ભોજન

વાયવ્ય કોણમાં

(૩) ભેરવ દિવસે બોલે તે ફળાદેશ

ઉત્તર દિશા

પહેલે પહોરે	પૂણ્ય પ્રાપ્તિ	(૧) અગ્નિ ભય
બીજા પહોરે	રાણીમરાણ	(૨) નિષ્ફળ વાર્તા
ત્રીજા પહોરે	સર્પભય	(૩) કલહ વાર્તા
ચોથા પહોરે	દેશમધ્યે ભય	(૪) લાભ વાર્તા

ઈશાન કોણ

દક્ષિણ દિશા

પહેલે પહોરે	લાભ વારતા	(૧) સ્ત્રી મરાણ
બીજા પહોરે	ઘરમાં કલહ	(૨) સંયોગ વાર્તા
ત્રીજા પહોરે	પંથ મધ્યે ભય	(૩) ધન હાનિ
ચોથા પહોરે	હાનિ, મરાણ	(૪) સંતોષ વાર્તા

અગ્નિ કોણ

પૂર્વ દિશા

નેઋત્ય કોણ

પહેલે પહોરે	પંથ મધ્યે ભય	(૧) અર્થ લાભ
બીજા પહોરે	મોટાનું મરાણ	(૨) અગ્નિ ભય
ત્રીજા પહોરે	ચોરનો ભય	(૩) સ્તેન ભય
ચોથા પહોરે	વળાવે સુગાવે	(૪) રાજદંડ

પશ્ચિમ દિશા

વાયવ્ય કોણ

પહેલે પહોરે	શાકીની ભય	(૧) અકસ્માત મરાણ
બીજા પહોરે	સંતોષ વાર્તા	(૨) કન્યા જન્મ
ત્રીજા પહોરે	વિજય વાત	(૩) સંયોગ વાર્તા
ચોથા પહોરે	શત્રુ મરાણ	(૪) ગ્રંથ મધ્યે ભય

૪ ભેરવ રાત્રે બોલે તે ફળાદેશ

ઉત્તર દિશા

ઈશાન કોણ

પહેલે પહોરે	નાશ વાર્તા	(૧) હાનિ કરે
બીજા પહોરે	વ્યાપાર લાભ	(૨) રાજમરાણ
ત્રીજા પહોરે	સાથી મરાણ	(૩) અભ્યાગત કથન
ચોથા પહોરે	જનહાનિ	(૪) અત્યંત ભય

દક્ષિણ દિશા

અગ્નિ કોણ

પહેલે પહોરે	ચોપગાં લાભ	(૧) પુત્ર પ્રાપ્તિ
બીજા પહોરે	પરદેશ લાભ	(૨) માતાપિતા પીડા
ત્રીજા પહોરે	ગામ ગયો આવે	(૩) પશુ હાનિ
ચોથા પહોરે	જેઘીમરાણ	(૪) કંદલ છલિ

પૂર્વ દિશા

નેઋત્ય કોણ

પહેલે પહોરે	દેશ ચાલો કહે	(૧) રાજથી સ્ત્રી લાભ
બીજા પહોરે	જ્ઞાતિમાં મરાણ	(૨) રાજ મેળાપ
ત્રીજા પહોરે	યાત્રાની વાત	(૩) દેશે લાભ
ચોથા પહોરે	સંતોષ વાર્તા	(૪) ગત વસ્તુ લાભ

પશ્ચિમ દિશા

વાયવ્ય કોણ

પહેલે પહોરે	વર્ષા કથન	(૧) સ્ત્રી નાશ
બીજા પહોરે	રાજમરાણ	(૨) વિજય વાર્તા
ત્રીજા પહોરે	શાંતિ મળે	(૩) ભૂત લાગે
ચોથા પહોરે	રાજ્યથી લાભ	(૪) અભ્યાગત કથન

(૫) માસિધિ દિવસે બોલે તે કૃપાદેશ

ઉત્તર દિશા

ઈશાન કોણ

પહેલા પહોરે	સ્ત્રી મરાણ	(૧) લાભ દેખાય
બીજા પહોરે	સતી સમાગમ	(૨) વ્યાધિ ફળ
ત્રીજા પહોરે	દિન દેશભય	(૩) શત્રુ ભય
ચોથા પહોરે	શત્રુનો ભય	(૪) રાજ પ્રસાદ

દક્ષિણ દિશા

અગ્નિ કોણ

પહેલા પહોરે	અત્યંત ભય	(૧) હાનિ સુણાવે
બીજા પહોરે	સર્પ ભય	(૨) ગ્રાંમાતર ચલાવે
ત્રીજા પહોરે	પર મરાણ	(૩) રાજવિગ્રહ થાય
ચોથા પહોરે	અત્યંતર ભય	(૪) હર્ષ કલ્યાણ વૃદ્ધિ

પૂર્વ દિશા

નેઋત્ય કોણ

પહેલા પહોરે	દેશ રોગ ચાલો સહી	(૧) અકાલ વર્ષા
બીજા પહોરે	ઠાકોર મરાણ	(૨) દેશ મધ્યે ભય
ત્રીજા પહોરે	રાજ ભંગ	(૩) અકાલ વૃદ્ધિ
ચોથા પહોરે	અશ્વલાભ	(૪) શત્રુ ભય

પશ્ચિમ દિશા

વાયવ્ય કોણ

પહેલા પહોરે	પરચક ભય	(૧) રાજમાન્ય કહી
બીજા પહોરે	અગ્નિ ભય	(૨) પુત્ર જન્મ સહી
ત્રીજા પહોરે	પર મરાણ	(૩) ગત વસ્ત્ર કહી
ચોથા પહોરે	વણિજ લાભ	(૪) સંગ્રામ દેખાડે

(૬) માસિધિ રાત્રે બોલે તે ફળાદેશ

ઉત્તર દિશા	ઈશાન કોણ
પહેલા પહોરે	દેશ ઉલ્કાપાત (૧) ચોરભય
બીજા પહોરે	સ્રીનો નાશ (૨) અગ્નિ ભય
ત્રીજા પહોરે	અશ્વ લાભ (૩) રાજ ભય
ચોથા પહોરે	ગઈ વસ્તુ મળે (૪) ચોપગાં લાભ

દક્ષિણ દિશા	અગ્નિ કોણ
પહેલા પહોરે	સુખવાર્તા (૧) અગ્નિ ભય
બીજા પહોરે	સ્રી લાભ (૨) અસંભવિત કલે
ત્રીજા પહોરે	વ્યંતર ભય (૩) પશુ હાનિ
ચોથા પહોરે	દુઃખ વાર્તા (૪) પર મરાણ

પૂર્વ દિશા	નેઋત્ય કોણ
પહેલા પહોરે	રાજ્ય પ્રસાદ (૧) દિન પાંચ મધે ભય
બીજા પહોરે	રોગ કલેશ (૨) અગ્નિ ભય
ત્રીજા પહોરે	કલંક આવે (૩) કલહ કરે
ચોથા પહોરે	અત્યંત ભય (૪) હાનિ કરે

પશ્ચિમ દિશા	વાયવ્ય કોણ
પહેલા પહોરે	પરચક્ર (૧) રાજ માન્ય
બીજા પહોરે	અગ્નિ ભય (૨) ચોપગાંનો લાભ
ત્રીજા પહોરે	શત્રુ નાશ (૩) કલહ કંકાશ કરે
ચોથા પહોરે	વ્યાપાર લાભ (૪) ગોત્રનાશ

(૭) શિયાળ દિવસે બોલે તે ફળાદેશ

ઉત્તર દિશા	ઈશાન કોણ
પહેલા પહોરે	મોટી સ્રી મરાણ (૧) દ્રવ્ય પ્રાપ્તિ
બીજા પહોરે	ચોર ભય (૨) સ્રી સમાગમ
ત્રીજા પહોરે	ભોજન કરે (૩) શત્રુ નાશ
ચોથા પહોરે	સુખ વાર્તા (૪) પુત્ર પ્રાપ્તિ

દક્ષિણ દિશા

અગ્નિ કોણ

પહેલા પહોરે	દિન બે મધ્યે ભય	(૧) દેશ મધ્યે જવાય
બીજા પહોરે	સર્પ ભય	(૨) રાજથી પ્રજા મરાણ
ત્રીજા પહોરે	મરાણ સંભળાય	(૩) રાજરાણી મરાણ
ચોથા પહોરે	રાજ પ્રસાદ	(૪) પુત્રપ્રાપ્તિ

પૂર્વ દિશા

નૈઋત્ય કોણ

પહેલા પહોરે	રાજ્યભંગ	(૧) દિન ૫ માં કલહ કરાવે
બીજા પહોરે	રાજ લશ્કર આવે	(૨) ભય ઉપજ
ત્રીજા પહોરે	દેશ ભંગ	(૩) ગોત્ર નાશ વાદ
ચોથા પહોરે	ગોત્ર નાશ	(૪) મિત્ર હાનિ

પશ્ચિમ દિશા

વાયવ્ય કોણ

પહેલા પહોરે	પરચક આવે	(૧) રાજમાન
બીજા પહોરે	અગ્નિ ભય	(૨) ચોપગાંનો લાભ
ત્રીજા પહોરે	શત્રુ નાશ	(૩) કલહ કરાવે
ચોથા પહોરે	વશિજ્ઞ લાભ	(૪) ગોત્રનો નાશ

(૮) ચિયાળ રાત્રે બોલે તે ફળાદેશ

ઉત્તર દિશા

ઈશાન કોણ

પહેલા પહોરે	દેશ ઉલ્કાપાત	(૧) માસ ૧ ચોરભય
બીજા પહોરે	સ્ત્રી હત્યા ચઢે	(૨) અશ્વિભય
ત્રીજા પહોરે	અશ્વપ્રાપ્તિ	(૩) રાજમરાણ
ચોથા પહોરે	શાંતિમળે	(૪) ચોપગાં પ્રાણીનો લાભ

દક્ષિણ દિશા

અગ્નિ કોણ

પહેલા પહોરે	અત્યંત ફળ	(૧) દ્રવ્ય પ્રાપ્તિ
બીજા પહોરે	સ્ત્રી સમાગમ	(૨) દ્રવ્ય પ્રાપ્તિ
ત્રીજા પહોરે	ભય ઉપજે	(૩) પુત્ર વ્યંજન
ચોથા પહોરે	રોગનષ્ટ	(૪) પુન્ય પ્રાપ્તિ

પૂર્વ દિશા

નેઋત્ય કોણ

પહેલા પહોરે	લાભ થાય	(૧) રોગ કલેશ
બીજા પહોરે	રોગ ઉપજે	(૨) અત્યંત ભય
ત્રીજા પહોરે	કલાવંત આવે	(૩) દ્રવ્ય પ્રાપ્તિ
ચોથા પહોરે	શત્રુભય	(૪) રાજ પ્રસાદ

પશ્ચિમ દિશા

વાયવ્ય કોણ

પહેલા પહોરે	સર્પ વિષ કરે	(૧) ચોર ભય
બીજા પહોરે	ચોર લાગે	(૨) દ્રવ્ય પ્રાપ્તિ
ત્રીજા પહોરે	ઘણો લાભ થાય	(૩) પાળવો સુસાવે
ચોથા પહોરે	મસાનો ભય	(૪) ઘર સુનો થાય

(૯) ધ્રુવઃ બોલે તેનો ફળાદેશ

ઉત્તર દિશા

ઈશાન કોણ

પહેલા પહોરે	લક્ષ્મી લાભ	(૧) લક્ષ્મી લાભ
બીજા પહોરે	શુભ વાર્તા	(૨) ભય ઉપજે
ત્રીજા પહોરે	મિત્ર આગમન	(૩) પુત્ર ગર્ભના કહી
ચોથા પહોરે	પુત્ર લાભ	(૪) પુત્ર જન્મ થશે

દક્ષિણ દિશા

અગ્નિ કોણ

પહેલા પહોરે	મિત્ર મરણ	(૧) હાનિ કરે
બીજા પહોરે	ભય કહે	(૨) સ્ત્રી સમાગમ
ત્રીજા પહોરે	ભયવાર્તા	(૩) દૂરની વાત કહે
ચોથા પહોરે	ભોજનવાર્તા	(૪) મરણ કહે

પૂર્વદિશા

નેઋત્ય કોણ

પહેલા પહોરે	અર્થ લાભ	(૧) ગમન સહે
બીજા પહોરે	ઘરની વાર્તા	(૨) બંધન થશે
ત્રીજા પહોરે	ચોર ભય	(૩) જય કહે
ચોથા પહોરે	અશ્વલાભ	(૪) મિત્ર મળશે

પશ્ચિમ દિશા

વાયવ્ય કોણ

પહેલા પહોરે	વિષ્ટિ કરે	(૧) સર્વ ભય કહે
બીજા પહોરે	પુત્રલાભ	(૨) રાજ્ય પ્રસાદ
ત્રીજા પહોરે	મિત્ર લાભ	(૩) ભોજન વારતા
ચોથા પહોરે	શુભ વાર્તા	(૪) રાજ્ય પ્રસાદ

(૧૦) કાગડો બોલે તેનું કળાદેશ

ઉંચો બોલે

પહેલા પહોરે	પરોણો આવે	ત્રીજા પહોરે	અગ્નિભય
બીજા પહોરે	ચોરભય	ચોથા પહોરે	અર્થલાભ

ઉત્તર દિશા

ઈશાન કોણ

પહેલા પહોરે	ભય ઉપજે	(૧) દૂરની વાર્તા મળે
બીજા પહોરે	લક્ષ્મી લાભ	(૨) લાભ થશે
ત્રીજા પહોરે	સંતોષ મળે	(૩) કલહ થશે
ચોથા પહોરે	ધનવાર્તા	(૪) દ્રવ્ય વાર્તા

દક્ષિણ દિશા

અગ્નિ કોણ

પહેલા પહોરે	લાભ થાય	(૧) શત્રુદર્શન
બીજા પહોરે	અર્થનાશ	(૨) દ્રવ્ય લાભ
ત્રીજા પહોરે	કલેશ થશે	(૩) કલહ થશે
ચોથા પહોરે	મેલી વાર્તા કહે	(૪) દૂરની વાર્તા મળે

પૂર્વ દિશા

નૈઋત્ય કોણ

પહેલા પહોરે	લક્ષ્મી મળે	(૧) મિત્ર દર્શન
બીજા પહોરે	દ્રવ્ય લાભ	(૨) સુખ સંતોષ
ત્રીજા પહોરે	કલેશ થશે	(૩) અભ્યાગત આવે
ચોથા પહોરે	દૂરની વાર્તા મળે	(૪) સંતોષ વાર્તા

પશ્ચિમ દિશા

વાયવ્ય કોણ

પહેલા પહોરે	અકાલ વર્ષા	(૧) શોક સંતાપ ધાત
બીજા પહોરે	લાભ સંતોષ	(૨) મિત્ર સમાગમ

ત્રીજા પહોરે	દ્રવ્ય લાભ	(૩) ધન લાભ
ચોથા પહોરે	ચિંતા ઉપજે	(૪) પરદેશ ગયો મળે

(૧૧) કૂતરો કાન ફફડાવે તેનો ફળાદેશ

ઉત્તર - અત્યંત ક્લહ થાય	દક્ષિણ - લાભ સંતોષ થશે
પૂર્વ - કામ ચિંતવ્ય હોય તેનો નાશ થાય.	પશ્ચિમ - અશુભ અરિષ્ટ સૂચવે છે.
ઈશાન - (૧) હાનિ દેખાડે	અગ્નિ - અકસ્માતનો ભય સૂચવે છે
(૨) અશુભ જાણવું	

નૈઋત્ય - મન સંતોષ સુખ સૂચવે છે	વાયવ્ય - ક્લેહ તથા ઉચાટ થાય

(૧૨) હોલી ચક્રનો ફળાદેશ (ઉંચો પવન વાય)

ઉત્તર - સુકાલ રસાયણ ઘણો નીપજે	દક્ષિણ - વિશ્વ પતિ પશુનું મરાણ
પૂર્વ - નીપજસુંદર, પ્રજામાં શાંતિ	પશ્ચિમ - દેશમાં સારી નીપજ પરંતુ છત્ર ભંગ
ઈશાન - નીપજ સારી, થાય સુખસંતોષ	અગ્નિ - મહા ક્લહ, દુઃખ રોગ થશે
નૈઋત્ય - તીડ વગેરે નો ઉપદ્રવ	વાયવ્ય - નીપજ, સારા પ્રમાણમાં થાય

(૧૩) કવડીઓ દિવાળીના દિવસે દેખાય તેનો ફળાદેશ

ઉત્તર - વસ્ત્ર લાભ, સ્ત્રી લાભ થશે	દક્ષિણ - રોગ ઉપજે, અશુભ
પૂર્વ - લાભ વિજય કલ્યાણ કરનાર	પશ્ચિમ - દ્રવ્ય લાભ, સુખકારી જાણવું
ઈશાન - અદેખાઈને અસત્ય મોઢું પડશે	અગ્નિ - ધન લાભ, સુખ સમજવું
નૈઋત્ય - ક્લહ કરે, અશુભ દેખાશે	વાયવ્ય - સ્ત્રી લાભ, સંતોષ મળશે.

(૧૪) દેવચકલી બોલે તેનો ફળાદેશ

ઉત્તર દિશા

ઈશાન કોણ

પહેલા પહોરે	ક્લહ દેખાય	(૧) સુખ વાર્તા કહે
બીજા પહોરે	ધનલાભ	(૨) લાભ વારતા
ત્રીજા પહોરે	દ્રવ્ય પ્રાપ્તિ	(૩) વસ્ત્ર લાભ
ચોથા પહોરે	રાજ પ્રસાદ	(૪) શીત રોગ ઉપજે

દક્ષિણ દિશા

અગ્નિ કોણ

પહેલા પહોરે	સ્ત્રી મરાણ	(૧) અગ્નિભય
બીજા પહોરે	સંયોગ વાર્તા	(૨) દ્રવ્ય પ્રાપ્તિ
ત્રીજા પહોરે	ધનહાનિ	(૩) તુરંગમ્

ચોથા પહોરે લાભ (૪) વૈરીનો ભય
પૂર્વ દિશા નેઋત્ય કોણ

પહેલો પહોરે રાજભંગ (૧) અર્થ લાભ
બીજા પહોરે પૂત્ર લાભ (૨) શાકિની ભય
ત્રીજા પહોરે ગોત્રનો નાશ (૩) સંતોષ વાર્તા
ચોથા પહોરે કલાવંત આવે (૪) પુત્ર મરણ

પશ્ચિમ દિશા વાયવ્ય કોણ

પહેલો પહોરે ઘરની વસ્તુ કહે (૧) લક્ષ્મી લાભ
બીજા પહોરે ચોર ભય કહે (૨) ભય ઉપજે
ત્રીજા પહોરે અન્ન લાભ (૩) કાલસા દયાલિ
ચોથા પહોરે સ્ત્રી સમાગમ (૪) મિત્ર મરણ

(૧૫) છીંક આવે તો તેનું ફળાદેશ

માથા ઉપર છીંક આવે તે ભય કરનારી, અને પાતાળની છીંક આવે તો મરણ કરનારી

ઉત્તર દિશા ઈશાન કોણ

પહેલા પહોરે મિત્ર સંતોષ (૧) લાભ દેખાય
બીજા પહોરે ઠાકોર મળે (૨) ગામ ગયો આવે
ત્રીજા પહોરે લક્ષ્મી લાભ (૩) મિત્ર મળે
ચોથા પહોરે ભોજન લાભ (૪) વાયુરોગ થાય

દક્ષિણ દિશા અગ્નિ કોણ

પહેલા પહોરે લાભ દેખાય (૧) અપૂર્વવાત સાંભળે
બીજા પહોરે મિત્ર સમાગમ (૨) મિત્ર સમાગમ
ત્રીજા પહોરે વણિક ગયો આવે (૩) લક્ષ્મી સંપત કરે
ચોથા પહોરે દ્રવ્ય લાભ (૪) અત્યંત ભય થાય

પૂર્વ દિશા નેઋત્ય કોણ

પહેલા પહોરે મન વાંછીત થાય (૧) લાભ વારતા
બીજા પહોરે લક્ષ્મી લાભ (૨) મિત્ર ઘર દરશન

ત્રીજા પહોરે	અપૂર્વ લાભ સૂણે	(૩) મિત્ર ઘર દરશન
ચોથા પહોરે	મૃતક દેખાય	(૪) લાભ દેખાય

પશ્ચિમ દિશા

વાયવ્ય કોણ

પહેલા પહોરે	ગ્રામ ચલાવે	(૧) સુખ સંતોષ ધાય
બીજા પહોરે	લાભ વારતા	(૨) લાભ વારતા
ત્રીજા પહોરે	દેશ ચલાવે	(૩) વસ્ત્ર લાભ
ચોથા પહોરે	લાભ દેખાય	(૪) શીત રોગ ઉપજે

- : ફૂલશાળા સુકલ અપસુકલ જાગલ :-

- કોઈ પાણ મુસાફર મુસાફરી કરતો હોય અને કૂતરો મનુષ્ય, હાથી, ઘોડા, ઘડો, પલાણ, દુધાળા વૃક્ષ, ઈંટનો ઢગલો, છત્ર, શય્યા, આસનો, ખાંડણીયો, ધન, ચામર, ધરો અને ફૂલવાળા સ્થાનો પર પેસાબ કરી મુસાફરી કરનારની સામે આવે તો કાર્યસિદ્ધિ જાણવી.
- કૂતરો ભીના છાણ ઉપર પેસાબ કરી મુસાફરની સામે આવે તો મિષ્ટાન્નની પ્રાપ્તિ ધાય.
- કૂતરો સુકી વસ્તુ ઉપર પેસાબ કરી મુસાફરની સામે આવે તો અનાજ, ગોળ, લાડુની પ્રાપ્તિ ધાય.
- કૂતરો ઝેરી વૃક્ષો, કાંટાળા વૃક્ષો લાકડું, પથ્થર, સુકુ ઝાડ, અથવા તો સ્મશાનમાં રહેલા લાકડા કે હાડકા ઉપર પેસાબ કરી, તેને લાત મારી મુસાફરની સામે આવે તો અશુભ જાણવું.
- કૂતરો મોમાં જોડો લઈને મુસાફરની નજીક આવે તો કાર્યસિદ્ધિ જાણવી.
- કૂતરો માંસ લઈને મુસાફરની નજીક આવે તો ધનપ્રાપ્તિ જાણવી.
- કૂતરો ભીનું લાકડું લઈને આવે તો શુભ જાણવું.
- કૂતરો બળેલું લાકડું લઈ અથવા સુકું ઘાસ લઈને આવે તો મૃત્યુ જાણવું.
- કૂતરો બુઝારેલું લાકડું લઈને મુસાફરની નજીક આવે તો મુસાફરને મુશ્કેલી છે એમ જાણવું.
- કૂતરો વસ્ત્રસહિત હોય તો શુભ ફળ માનવું.
- કૂતરો મનુષ્યનું હાડકું લઈ આવે તો ભુમિલાભ માનવો.
- કૂતરો વલ્કલ કે વસ્ત્ર લઈને આવે તો મૃત્યુ જાણવું.
- કૂતરો સુકા હાડકા સાથે ઘરમાં આવે તો વડીલનું મૃત્યુ જાણાય.

- કૂતરો મુસાફરી કરનારના પગ ચાટે તેના ઉપર ચઢવાનો પ્રયત્ન કરે અથવા કાન પટપટાવે તો કામમાં વિઘ્ન જાણવું.
- કૂતરો માર્ગમાં આડો ઉભો રહે અથવા ખંજવાળે તો માર્ગમાં વિરોધ જાણવો.
- કૂતરો શય્યા અથવા તુટ્યા વગરના નિભાડા ઉપર પેસાબ કરે તો કન્યામાં દોષ જાણવો.
- કૂતરો વાસણો ભરેલા નિભાડા ઉપર પેસાબ કરે તો પત્નીનો દોષ જાણવો.
- કૂતરો નવા જોડા ઉપર પેસાબ કરીને આવે તો કન્યામાં દોષ જાણવો.
- કૂતરો જૂના જોડા ઉપર પેસાબ કરીને આવે તો પત્નીમાં જાણવો.
- કૂતરો ગાય, બળદ, અથવા ગૌજાતિ ઉપર પેસાબ કરી મુસાફરી કરનારની સામે આવે તો તેના ઘરમાં હલકી જાતના સહયોગથી વર્ણસંસ્કર પ્રજા પેદા થાય.
- કૂતરો ગાયની જોડે મસ્તી કરતો હોય તો સુકાળ પડે અને કલ્યાણ, આરોગ્ય, તથા હર્ષ થાય.
- એક અથવા ઘણાં કૂતરા સૂર્યોદય વખતે સુર્ય સામે મોં રાખી રહે તો દેશમાં જલદી બીજાનું રાજ્ય થવાનું એમ માનવું.
- કૂતરો મુસાફરની ડાબી જંઘ સુંઘે તો ધન લાભ થાય.
- કૂતરો મુસાફરની જમણી જંઘ સુંઘે તો સ્ત્રી કલેશ થાય.
- કૂતરો મુસાફરની ડાબી સાથળ સુંઘે તો બુદ્ધિનો ઉપયોગ કરવો પડે.
- કૂતરો મુસાફરની જમણી સાથળ સુંઘે તો મિત્રોની સાથે વિરોધ થાય.
- કૂતરો મુસાફરી કરનારના બંને પગ સુંઘે તો યાત્રાનો વિરોધ અથવા યાત્રા-મુસાફરી નિષ્ફળ જાય.
- કૂતરો મુસાફરના બંને હાથ સુંઘે તો શત્રુ તેમજ ચોરનો ભય.
- કૂતરો ખાવાની વસ્તુ, હાડકા, અથવા માંસ રાખોડીમાં સંતાડે તો અગ્ની પ્રકોપ સમજવો.
- કૂતરો મુસાફરની સામે આવી રહે તો યાત્રાની મનાઈ જાણવી.
- કૂતરો .ઉ...ઉ... કરીને રડતો અથવા તો .ઓ..ઓ... કરીને રડતો સંભળાય તો તે માણસને ધન પ્રાપ્તિ થાય.
- કૂતરો .ઓ..ઓ... કરીને રડે તો ગભરામણ થાય.
- કૂતરો મુસાફરની પાછળ ગમે તે આવાજે રડે તો મુસાફરી ન કરવી.
- કૂતરો લાકડીથી મારવાને લીધે રડતો હોય એવો અવાજ કરી રડે તો અથવા વારે ઘડીએ ખંખ એવો અવાજ કરતો હોય અથવા બધા કૂતરા ભેગા થઈ દોડાદોડ કરતા હોય તો

નગરીમાં મૃત્યુભય રહે.

- કૂતરો દાંત બહાર કાઢી હોઠના છેડા ચાટતો હોય તો મિષ્ટાન્નનો લાભ જાણવો.
- કૂતરો મોં જોડે હોઠ ચાટતો હોય તો કોઈના તૈયાર ભોજનમાં વિઘ્ન બતાવે.
- ગામ અથવા નગરીની વચ્ચે ભેગા થઈ બધા કૂતરા અવાજ કરે તો ગામના માલીકને કલેશનું સુચન.
- કૂતરો વૃક્ષ પાસે અવાજ કરે તો વરસાદ પડે.
- કૂતરો ઘરના મધ્યમાં અથવા વાયવ્ય ખૂણામાં રહી અવાજ કરે તો ધાન્ય ભય રહે.
- કૂતરો નગરના દરવાજે અવાજ કરે તો નગરને પીડા એમ સમજવું.
- કૂતરો પથારીમાં બેસીને અવાજ કરે તો પથારીમાં સુનારને ભય રહે.
- યાત્રામાં મુસાફરી કરનારની પાછળ કૂતરો રહે તો યાત્રા કરનારને ભય રહે.

: કાગડાનું શુભાશુભ ફળ :

- વૈશાખ માસમાં કાગડો સુકા ઝાડ ઉપર માળો બનાવે તો સુકાળ પડે. તથા મંગળકારક ગણાય.
- કાગડો કાંટાવાળા વૃક્ષ ઉપર માળો બાંધે તો દુકાળ ભય થાય.
- શરદ ઋતુમાં કાગડાનો માળો પૂર્વ દિશા તરફની ડાળી ઉપર હોય તો પશ્ચિમ દિશા તરફનો વરસાદ વરસે.
- દક્ષિણ કે ઉત્તર દિશામાં માળો હોય તો મધ્યમ વરસાદ પડે છે.
- કાગડાને માળો ઝાડની ટોચ ઉપર હોય તો પુષ્કળ વરસાદ પડે છે.
- કાગડો વગર ભયે કોઈ પાણ માણસની સામે લડે તો તે માણસનો શત્રુ પેદા થાય.
- કાગડો ઉપર તરફ મોં કરી અન્નની ચોરી કરે તો માર્ગમાં રહેલા માણસને ખોરાકનો ભય રહે.
- કાગડો કોયલના જેવી આંખોવાળો હોય તો તે કાગડો ચોરીનો ભય દર્શાવે.
- કાગડો પથારી ઉપર હાડકાં, વાળ, ભસ્મ અથવા પાંદડા નાખે તો પતિનો વધ થાય.
- કાગડો પથારીમાં રત્નો, ફળ, ફુલ વિગેરે નાખે તો પુત્ર પુત્રીના જન્મનું સુચન કરે.
- કાગડો મુખમાં અનાજ, રેતી, ભીની માટી, ફુલ, ફળ વગેરે લાવે તો ધન પ્રાપ્તિ થાય.
- કાગડો મનુષ્યના નિવાસમાંથી વાસણ ઉપાડી લાવે તો ભયકારક કહેવાય.
- કાગડો વાહન, પથારી, જોડા, છત્રી વગેરે ઉપર વિષ્ટા કરે તો અન્નનો લાભ થાય.

- કાગડો કોઈ પણ વસ્તુ આપણી પાસે ઉપાડી લાવે તો તે વસ્તુનો આપણને લાભ થાય છે.
- કાગડો કોઈ પણ વસ્તુ આપણી પાસેથી લઈ જાય તો આપણને નુકશાન થાય !
- પીળી વસ્તુ કાગડો લાવે તો તથા કપાસમાંથી બનેલ સફેદ વસ્ત્ર કાગડો લાવે તો ચાંદીનો લાભ જાણવો.
- કાગડો દુધાળા વૃક્ષ કે નદી કિનારે અથવા રેતીમાં બેસીને રહે તો ખૂબ વરસાદ થાય.
- કાગડો બીજી ઋતુમાં પાણીથી અથવા રેતીથી સ્નાન કરે તો વાદળવાળો દિવસ થાય.
- ઝાડની બજોલમાં બેસી કાગડો દારૂણ અવાજ કરે તો મહા ભય સાંભળનારને આવે.
- કાગડો પાણી જેઈ અવાજ કરે અથવા મેઘના જેવો અવાજ કરે તો વરસાદ થાય.
- કાગડો પાંખો ફફડાવતો ઝાડ ઉપર બેસી દુઃખી થઈને અંગો ઉપર ચાંચ મારે તો અગ્નિભય રહે.
- કાગડો લાલ વસ્ત્ર ઘરમાં લાવે તો અશ્નિભય રહે.
- કાગડો બળેલા તાણખલાં અથવા લાકડાં ઘરમાં લાવે તો અશ્નિ પ્રકોપ થાય.
- કાગડો પૂર્વ દિશામાં જોતો, ગૃહસ્થના ઘરમાં અવાજ કરે તો રાજભય રહે.
- કાગડો દક્ષિણ દિશામાં જોતો, ગૃહસ્થના ઘરમાં અવાજ કરે તો ચોર ભય રહે.
- કાગડો પશ્ચિમ દિશામાં જોતો, ગૃહસ્થના ઘરમાં અવાજ કરે તો તે માણસને જેલ થાય.
- કાગડો ઉત્તર દિશામાં જોતો ગૃહસ્થના ઘરમાં અવાજ કરે તો માણસને કલેશ થાય.
- કાગડો સૂર્ય તરફ જોઈને અવાજ કરે તો પશુ ભય ઉત્પન્ન થાય.
- શાંત કાગડો પૂર્વ દિશાને જોઈને અવાજ કરે તો સુવર્ણલાભ થાય.
- કાગડો દક્ષિણ દિશાને જોઈને અવાજ કરે તો ભોજન પ્રાપ્તિ થાય.
- કાગડો શાંત નૈઋત્ય ખૂણાને જોતો અવાજ કરતો હોય તો દુધ, સાધનો, દહીં, તેલ, માંસ તથા ભોજનની પ્રાપ્તિ થાય.
- કાગડો શાંત પશ્ચિમ દિશાને જોતો અવાજ કરતો હોય તો દારૂ, આસવ, અનાજ તથા સમુદ્રના રત્નોની પ્રાપ્તિ થાય.
- કાગડો શાંત વાયવ્ય ખૂણાને જોતો અવાજ કરતો હોય તો હથિયાર પ્રાપ્તિ થાય.
- કાગડો શાંત ઉત્તર દિશાને જોતો અવાજ કરતો હોય તો પાયસ, ભોજન, ઘોડો અને વસ્ત્રની પ્રાપ્તિ થાય.

- કાગડો શાંત ઈશાન ખૂણાને જોતો અવાજ કરતો હોય તો ઘી ભરેલા વાસણ અને બળદની પ્રાપ્તિ થાય.
- નોંધ : કાગડો ઘરની પાછળ બેસી અવાજ કરે તો બધું ફળ ઘર માલિકને મળે.
- કાગડો મુસાફરના કાન પાસેથી પસાર થાય તો કલ્યાણ થાય.
- કાગડો સામે આવી ગમે તે અવાજ કરી જાય તો યાત્રાથી પાછું ફરવું પડે.
- કાગડો પહેલા ડાબી તરફ અને પછી જમણી તરફ અવાજ કરે તો ધનનો નાશ થાય.
- કાગડો પહેલા જમણી તરફ અને પછી ડાબી તરફ અવાજ કરે તો ધનલાભ થાય.
- કાગડો અવાજ કરતા કરતા મુસાફરની આગળ આગળ દોડે તો મુસાફરને પુષ્કળ ધનપ્રાપ્તિ થાય.
- કાગડો એક પગે ઊભો રહી સૂર્ય તરફ મુખ રાખી અવાજ કરે તો યાત્રા કરનારના શરીરમાંથી લોહી નીકળે.
- કાગડો એક પગે સૂર્ય સામે ઉભો રહી ચાંચ વડે પોતાની પાંખો ફાંદે તો મહાન માણસનો વધ થવાનો.
- કાગડો વ્યાકુળ થઈને ગામની સીમમાં ખૂબ અવાજ કરે તો યાત્રીને કલેશ થાય.
- કાગડો કોમળ પત્ર, ફળ, ફૂલ, વગેરેથી નમ્ર બનેલ મધુર અથવા દુધાળા, વાણરહિત સારી રીતે ઊભા રહેલા વૃક્ષ ઉપર બેસીને અવાજ કરે તો કાર્યસિદ્ધિ થાય.
- કાગડો પાકેલા અનાજ, અને નવા ઘાસથી ઢાંકેલા ખેતર, પ્રસાદ, બારી અથવા અનાજના ઊંચા ઢગલા ઉપર બેસી અવાજ કરે તો ધનપ્રાપ્તિ થાય.
- કાગડો રાફડા ઉપર બેસીને બોલે તો સર્પદર્શન થાય.
- કાગડો ભેંસ ઉપર બેસીને બોલે તો મુસાફરને તાવ આવે.
- કાગડો તાણખલાના ઢગલા ઉપર કે હાડકો ઉપર બેસીને ડાબી તરફ મોં રાખી બોલે તો મુસાફરને કાર્યમાં વિઘ્ન આવે.
- ઉપરથી, આગળથી અથવા વીજળીથી દાઝેલા ઝાડ ઉપર બેસી કાગડો બોલે તો વધ સુચવે.
- કાગડો કાંટાવાળા ઝાડ ઉપર બેસીને બોલે તો કલેશ.
- કાગડો વેલથી વિટાંબેલા ઝાડ ઉપર બેસીને બોલે તો જલ થાય.
- કાગડો સુકા વૃક્ષ ઉપર બેસીને બોલે તો કલેશ.
- કાગડો આગળ અથવા પાછળ છાણ ઉપર બેસીને અવાજ કરે તો ધનલાભ.
- કાગડો મુસાફરને મળેલા માણસના અંગ ઉપર બોલે તો મુસાફરને મૃત્યુભય રહે.

- કાગડો ચાંચથી હાડકું તોડે તો મુસાફરના હાડકાં તૂટવાનો ભય રહે.
- કાગડો મ્હોંમાં દોરડી રાખી બોલે તો યાત્રા કરનારને સાપ ભય રહે.
- કાગડો મ્હોંમાં હાડકું રાખી બોલે તો યાત્રા કરનારને રોગ ભય રહે.
- કાગડો લાકડું મ્હોંમાં રાખી બોલે તો યાત્રા કરનારને દાઢીવાળા પ્રાણી ભય ઉત્પન્ન કરે.
- કાગડો કાંટાદાર વસ્તુ મોંમાં રાખી બોલે જો યાત્રા કરનારને ચોરનો ભય રહે.
- કાગડો નિઃસાર વસ્તુ મોંમાં રાખી બોલે તો યાત્રા કરનારને હથીયારનો ભય રહે.
- કાગડો વાળ મોંમાં રાખી બોલે તો યાત્રા કરનારને અગ્નિનો ભય રહે.
- કાગડો પાંખ ફફડાવતો ફફડાવતો ઊંચે જોઈ વારંવાર બોલે તો વિઘ્ન આવે.
- કાગડો જંજીર, હાથીનું કરોડરજ્જુ અથવા વેલો લઈને બોલે તો મુસાફરને જોલ થાય.
- કાગડો પત્થર ઉપર બેસીને બોલે તો મુસાફરને ભય તથા કલેશ થાય.
- બે કાગડા એકબીજાને ખવરાવતા હોય તો યાત્રીને સંતોષ થાય.
- નરમાદા ભેગા થઈને અવાજ કરે તો યાત્રીને સ્ત્રી લાભ થાય.
- સ્ત્રીના માથે ભરેલા ઘડા ઉપર કાગડો બેસે તો સ્ત્રીને ધનનો લાભ થાય.
- કાગડો ભરેલા ઘડાને ચાંચ મારે પુત્રને ઉપાધિ થાય.
- કાગડો ભરેલા ઘડા ઉપર વિશ્વા કરો તો અન્નનો લાભ થાય.
- કાગડો છાવણી નાખતી વખતે પાંખો ફફડાવતો અવાજ કરે યાત્રીએ બીજા સ્થાનનું સુચન જાણવું.
- કાગડો છાવણી નાખતી વખતે પાંખો ફફડાવ્યા વગર અવાજ કરે તો ભયનું સુચન જાણવું.
- કાગડો સુવ્વર ઉપર બેઠો હોય તો મુસાફરી કરનારને જોલ થાય.
- કાગડો કિચડવાળા બે સુવ્વર ઉપર બેસે તો મુસાફરી કરનારે ધનલાભ થાય.
- કાગડો ગધેડા કે ઉંટ ઉપર બેસે તો મુસાફરી કરનારનું મૃત્યુ થાય.
- કાગડો ઘોડા ઉપર બેસીને અવાજ કરે તો સવારી સામી મળે.
- સ્થળચર પ્રાણી પાણીમાં કે જળચર પ્રાણી જમીન ઉપર પ્રવેશે તો વર્ષા ઋતુમાં ખૂબ વરસાદ પડે. પરંતુ બીજી ઋતુમાં ભય જાણવો.
- ઘરમાં મધમાખી પુળો જમાવે તો ઘર જલ્દી શુન્ય થઈ જાય.
- લીલા રંગની માખી માથા ઉપર બેસે તો મૃત્યુ થાય.
- કીડી પોતાના ઈંડા પાણીમાં નાખે તો વરસાદ બંધ થઈ જાય.

: સ્વર શાસ્ત્ર-જીવન :

શ્વાસોચ્છવાસ :

દરેક માણસ પશુ અથવા પંખી કે કોઈ પણ જીવજંતુને જીવવા માટે હવા એ મુખ્ય વસ્તુ છે. આપણે બહારની હવાને શરીરમાં લઈ જઈએ અને પાછી શરીરમાંથી બહાર કાઢીએ તે ક્રિયાને શ્વાસોચ્છવાસ કહેવાય છે. આપણે આ કામ કરવા માટે નાકનો ઉપયોગ કરીએ છીએ. નાક વાટે બહારની હવા શરીરમાં જાય છે અને અંદર તે પોતાનું કામ કરીને પાછી નાક વાથે બહાર આવે છે. જેમ ચાંપ દબાવ્યા પછી કોઈ મશીન તેની જાતે તેનું કામ કર્યા કરે છે. તે જ પ્રમાણે આ શ્વાસોચ્છવાસની ક્રિયા પણ તેની જાતે જ ચાલ્યા કરે છે. આપણે તેમાં કાંઈ જ કરવું પડતું નથી.

આપણે તેમાં કાંઈક જાણીએ છીએ કે હરકોઈ પ્રાણીને બે નસકોરાં હોય છે. એક ડાબી તરફ અને બીજું જમણી તરફ. કોઈ વખત હવા ડાબી તરફના નાકમાંથી આવ જ કરે છે તો કોઈ વખત જમણી તરફથી આવ જ કરે છે કોઈ કોઈ વખત તો આ ક્રિયા નાકના બન્ને છિદ્રોમાંથી સાથે જ ચાલતી હોય છે. આ પ્રમાણે શ્વાસને આવ જ કરવા માટે ત્રણ રસ્તા થયા આ ત્રણ માર્ગને નાડી કહેવાય છે. આ નાડીઓના જુદાં જુદાં નામ નક્કી કરવામાં આવ્યા છે.

જ્યારે હવાની આવ જ ડાબી તરફના નસકોરામાંથી ચાલતી હોય ત્યારે તે નાડીને ચંદ્ર નાડી કહેવામાં આવે છે. વળી જો હવા જમણી તરફથી અંદર અને બહાર આવ જ કરે તો તેને સૂર્ય નાડી તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. કોઈ વાર જ્યારે હવા બેઉ તરફના નાકમાંથી અંદર જાય અને બહાર આવે તો તે પ્રકારને સુષુમ્ણા નાડી કહેવામાં આવે છે રીતેજેતાં શ્વાસોચ્છવાસના ત્રણ પ્રકાર થયા.

ઈશ્વરની રચના અલોકિક છે. જગતમાં કશું જ કારણ સિવાય બનતું નથી. અને જે કાંઈ બને છે તેની પાછળ ઊંડું રહસ્ય રહેલું છે. આજ પ્રમાણે શ્વાસોચ્છવાસની આ જાતની રહસ્ય રહેલું. આજ પ્રમાણે શ્વાસોચ્છવાસની ક્રિયામાંથી આપણે ઘણું જાણી શકીએ છીએ. આ ક્રિયા ઉપરથી કોઈ પણ કામની સફળતા અથવા નિષ્ફળતા પણ જાણી શકાય છે. સુખ, દુઃખ, બિમારી, કાર્યસિદ્ધિ, મૃત્યુ વિગેરે છે. વળી કોઈ કાર્ય કરવું કે ન કરવું અને કરવું ને ક્યારે કરવું આ બાબતોને વિચાર પણ આપણે કરી શકીએ છીએ. આ બધું જ્ઞાન ઘણું ગહન છે. અને તેને સારી રીતે સમજનાર અવરજ સુખી થઈ શકે છે.

દિશાજ્ઞાન :

- જે કોઈ મોટા માણસ દ્વારા અથવા ગુરુદ્વારા પોતાનું કાર્યસિદ્ધ કરાવવાની ઈચ્છા હોય તો પોતાનો શ્વાસ જે બાજુના નાકમાંથી ચાલતો હોય તે બાજુ પર તેઓ રહે તે રીતે

બંધનું જોઈએ આમ કરવાથી ધાર્યા પ્રમાણે સફળતા મળે છે.

- જે કોઈ માણસ પાસેથી તમે તમારી ઈચ્છિત વસ્તુ મેળવવા માંગતા હોય તો તે માણસને પણ તમારા જે નાકમાંથી શ્વાસ ચાલતો હોય તે તરફ રાખવો જોઈએ તો તરત જ કાર્ય સફળ થાય છે તેમાં શંકા નથી.
- જ્યારે પોતાના દુશ્મન અથવા ચોરની સાથે કામ પાર પાડવાનું હોય ત્યારે જે નાકમાંથી શ્વાસ ચાલતો હોય તેનાથી અવળી દિશામાં તે વ્યક્તિને રાખવી જોઈએ.
- જે પોતને દુઃખ આપનાર અથવા ઉપાધિમાં મુકનાર કોઈ વ્યક્તિને મેળાપ થાય અથવા પોતાનો લોણદાર મળે તો તેવા સમયે જે બાજુના નાકમાંથી શ્વાસ ચાલતો હોય તેના કરતાં ઉલટી દિશામાં તે વ્યક્તિને રાખવી જોઈએ. કારણ કે એ પ્રમાણે કરવાથી તેઓની શક્તિ નાશ પામે છે.
- ડાબી નાડીમાં શ્વાસ ચાલતો હોય તો તે નાડીને અમૃત જેવી અને દરેક કાર્યને સફળ બનાવનારી ગણવામાં આવે છે તેથી તેનું નામ ચંદ્રનાડી છે.
- જે શ્વાસ જમણી નાડીમાંથી વહેતો હોય તો તેને સૂર્યનાડી કહે છે. આ નાડી માણસના કાર્યને ધ્વંસ કરનારી એટલે કે નાશ કરનારી ગણાય છે.
- જે બન્ને નાકમાંથી શ્વાસ વહેતો હોય તો તે સુખમાણનાડી માણસને કાર્યાકાર્યના બંધનોથી મુક્ત કરીને મોક્ષ આપનાર નીવડે છે.

-કાર્ય જ્ઞાન :

મનુષ્ય એ કાર્યરત પ્રાણી છે. તેને પોતાના જીવનમાં અનેક કાર્યો કરવાનાં હોય છે. તેણે કેવાં કાર્યો ક્યારે કરવાં જોઈએ કે જેથી તેમાં તેને પોતે ધાર્યા પ્રમાણે સફળતા મળી શકે તે જાણવું ખાસ અગત્યનું છે. જે માણસને નાડીનું જ્ઞાન હોય તે માણસ પોતાની નાડીનો વિચાર કરીને તે પ્રમાણે જો કાર્ય કરે તો તેનાથી તે અવશ્ય લાભ પામે તથા તેને પોતાના કાર્યોમાં પોતાની ધારણા પ્રમાણે ફળ મળી શકે તેમાં શંકા નથી. આથી કોઈ પણ માણસે ક્યું કામ કઈ નાડીમાં કરવું તે અંગેની સામાન્ય વિગતો અહીં જણાવવામાં આવે છે.

- જે માણસ મુસાફરી કરવા ઈચ્છતો હોય અથવા તો કોઈ ગામમાં કે નગરમાં પ્રવેશ કરવા ઈચ્છતો હોય તો તે માટે ડાબી નાડી શ્રેષ્ઠ ગણવામાં આવે છે.
- પોતાના સંબંધિઓને મળવું હોય, અથવા કોઈ સુખ શાંતિ માટેના કામ કરવા હોય કે પછી નવા કપડાં પહેરવા હોય તે વખતે પણ ડાબી નાડી સારી ગણાય છે.
- ખેતરમાં અનાજની વાવણી કરતી વખતે, નવા ઘરમાં પ્રવેશ કરતી વખતે, નવા કપડાં પહેરતી વખતે અથવા મોટા માણસની મુલાકાત વખતે પણ ડાબી નાડી લેવી તે માણસ માટે લાભદાયક ગણી શકાય.

- જ્યારે કોઈ માણસનો શ્વાસ જમણી નાડીમાંથી ચાલતો હોય ત્યારે તે મંત્રની સાધના કરવાનો આરંભ કરે અથવા વેપાર રોજગાર કરે તો તેમાં તે પોતે ધાર્યા પ્રમાણેની સફળતા મેળવી શકશે.
- કોઈ પણ પ્રકારની બીમારી અથવા માંદગીમાં દવા દાડ કરવા માટે તથા સ્ત્રી સાથે ભોગ વિલાસના સમયે અથવા લડાઈ ઝગડામાં પણ જમણી નાડી શ્રેષ્ઠ માનવામાં આવે છે.
- પોતાના ગુરૂ પાસે દીક્ષા લેવી હોય અથવા તો મોટા પુરુષોની કે દેવની સેવા ચાકરી કરવી હોય કે પછી ભૂતપ્રેતની સાધના કરવી હોય તે આવા સમયે પણ જો માણસ જમણી નાડી ગ્રહણ કરે તો ધાર્યા કરતાં વધુ સફળતા પ્રાપ્ત કરે.

નાડીની લંબાઈ :

માણસ શ્વાસ અંદર ખેંચે પછી જ્યારે તે શ્વાસ પાછો બહાર કાઢે ત્યારે પાછી નીકળતી હવા મુક અંતર સુધી દુર જતી હોય છે. આ હવા જેટલે દૂર જાય તેટલી નાડીની લંબાઈ ગણાય. માણસે પોતાના હાથમાં થોડુંક રૂ લેવું પછી રૂ હાથમાં પકડીને તેની સામે પોતે શ્વાસોશ્વાસ કરવો. આમ કરતા જ્યારે નાકમાંથી હવા પાછી નીકળશે ત્યારે રૂ હાલશે. તે પછી રૂ ધીમે ધીમે દૂર ખસેડવું. આમ કરવાથી વધારેમાં વધારે કેટલા અંતરે રૂ હાલે તે જોવું. તે પછી તે અંતરને આંગળઓથી માપવું. આ રીતે નાડીની લંબાઈ નક્કી કરવામાં આવે છે.

કોઈ પણ કામની શરૂઆત કરવા માટે આઠથી બાર આંગળની નાડી શ્રેષ્ઠ ગણાય છે. જ્યારે આટલી લંબાઈની નાડી ચાલતી હોય ત્યારે શ્વાસ લીધા પછી પાછો છોડતાં પહેલા કામની શરૂઆત કરવી અને જે જે કામ માટે જે જે નાડી પર જણાવી છે તે તે નાડી લેવી. આ પ્રમાણે કાળજી રાખવામાં આવે તો માણસને પોતાના કાર્યમાં સફળતા મળે જ તેમાં શંકા નથી.

શ્રેષ્ઠ સમય :

આખો દિવસ દરમ્યાન અને રાત્રીમાં પણ શ્વાસોચ્છવાસની ક્રિયા ચાલુ જ રહે છે. આમ છતાં ચોવીસેય કલાક શ્વાસ કોઈ એક જ તરફના નાકમાંથી આવ જા કરતો નથી. ઘણીવાર શ્વાસ ડાબા નાકમાંથી ચાલે છે તો ઘણીવાર જમણા નાકમાંથી ચાલે છે. વળી કોઈ વાર બન્ને નાકમાંથી ચાલે છે. આથી કયા સમયે કયો શ્વાસ વધુ સારો ગણાય અથવા કઈ નાડી વધુ સારી ગણાય તે જાણવું ખાસ જરૂરી છે. આમ થવાથી માણસ વધુ સારી સફળતા મેળવી શકે છે અને પ્રકારે લાભ પામી શકે છે. આથી હવે આપણી નાડી માટેના સારા સમયોનો વિચાર કરીશું.

કોઈ પણ વ્યક્તિને આખા દિવસ દરમ્યાન અને મુજબ આખા વર્ષ દરમ્યાન નાડી

ચાલવાનો ક્રમ નીચે પ્રમાણે છે.

દરરોજ સવારે સૂર્યોદય વખતે કોઈ પણ એક નાડી મારફતે હવાની આવ જ થતી હોય છે, ત્યાર પછી દર કલાકે નાડી બદલાય. આમ જ સવારે સૂર્યનાડી હોય તો એક કલાક પછી ચંદ્રનાડી અને પાછા બીજ એક કલાક પછી સૂર્યનાડી એમ ચાલવું જોઈએ. વળી એ જ પ્રમાણે જો પ્રાતઃકાળમાં જ ચંદ્રનાડી હોય તો કલાક પછી સૂર્યનાડી વળી બીજ કલાક પછી ચંદ્રનાડી એમ ક્રમપૂર્વક ચાલવું જોઈએ. આ પ્રમાણે નાડી માટેનો નિયમ ગણાય છે.

કોઈ પણ માસના સુદ પખવાડીયાના પડવાને દિવસે સવારમાં સૂર્ય ઊગે તે સમયે ડાબી તરફના નાકમાંથી એટલે કે ચંદ્રનાડીમાંથી શ્વાસોચ્છવાસ ચાલે તે શ્રેષ્ઠ ગણાય છે. ત્રણ દિવસ સુધી એટલે કે પડવો બીજ અને ત્રીજ એમ ત્રણ દિવસ આ ક્રમ ચાલવો જોઈએ. તે પછી કલાકે કલાકે નાડી બદલાતી રહેવી જોઈએ.

આજ પ્રમાણે સુદમાં ચોથ પાંચમ અને છઠ આ ત્રણ દિવસો દરમ્યાન સવારમાં સૂર્યના ઉદય વખતે જમણી નાડીમાંથી શ્વાસ ચાલે અને દર કલાકે તે બદલાયા કરે તે સારું ગણી શકાય.

વળી પાછું સાતમ, આઠમ, અને નોમ પડવા પ્રમાણે, દશમ, અગિયારસ અને બારણ ચોથ પ્રમાણે અને તેરશ, ચૌદશ અને પૂનમ વળી પાછી પડવા પ્રમાણે એ રીતે નાડીનો ક્રમ હોવો જોઈએ.

કોઈ પણ માસના સુદ પખવાડીયામાં નાડીને જે ક્રમ હોય તેના કરતાં વદ પખવાડીયામાં ઊંધો ક્રમ હોવો જોઈએ. એટલે કે સુદમાં જે સમય સૂર્યનાડી માટે સારો ગણાય છે. તે જ સમય વદ પખવાડીયામાં ચંદ્રનાડી માટે શ્રેષ્ઠ ગણાય છે.

આમ નાડી ચાલવાનો ક્રમ ઉપર બતાવવામાં આવેલ છે. આ ક્રમને કુદરતી ક્રમ કહેવામાં આવે છે. અને આ રીતે જો નાડી પોતાના ક્રમ કરતાં ઊંધી ચાલે તો તેનાથી માણસ અનેક પ્રકારની ઉપાધિઓમાં મુકાઈ જાય છે. જ્યારે નાડીમાં આવી વિપરીતતા આવે ત્યારે કેવું અને કેટલું ખરાબ ઉલટું થાય તે જાણવા માટે અહીં કેટલીક બાબતો આપવામાં આવી છે.

વિપરીતતાનું પરિણામ :

- જો કોઈ પણ માણસને પોતાની નાડીનો ક્રમ નિયમવિરુદ્ધ જાણાય અને લાગલાગટ દોઢ માસ સુધી આજ પ્રમાણે ઉલટો ક્રમ ચાલે તો તે માણસનું છ માસમાં મૃત્યુ થાય છે તેમાં જરા પણ શંકા નથી.
- જો કોઈ પણ માણસની નાડીઓ કુદરતી ક્રમ કરતાં ઊલટી રીતે ચાલતી જાણાય અને એ પ્રમાણે એક માસ સુધી ચાલે તો તેણે જાણવું કે તેના કોઈ ઈષ્ટ મિત્ર અથવા બંધુ

વર્ગના માથે મુસીબત આવી પડવાની છે.

- જે કોઈ પણ માણસની શ્વાસોશ્વાસની ક્રિયા લગતાર પંદર દિવસ સુધી કુદરતી નિયમ કરતાં અવળી ચાલે તો તે માણસે એમ માનવું કે તેને કોઈ પણ ભયંકર રોગ થવાનો છે અને આ ભય નજીકમાં જ આવી રહેલો જાણવો જોઈએ.
- શ્વાસોચ્છવાસ માટે ઉપર જે કુદરતી નિયમ બતાવ્યો છે તેના કરતાં જે ઉલટા ક્રમથી લગતાર બેચાર દિવસ શ્વાસની ક્રિયા ચાલે તો એમ જાણવું કે કોઈ પણ પ્રકારનો કલેશ, કેંકાશ અથવા ખોટી ઉપાધિઓ આવવાની છે.
- જે કોઈ પણ માણસ પોતના શ્વાસોચ્છવાસમાં સતત ચોવીસ કલાક સુધી આવું વિપરીતપણું જુએ તો એમ માનવું કે તેનાથી કોઈ મહાન અનર્થ થવાનો છે.
- જે કોઈ પણ વ્યક્તિ સતત ચોવીસ કલાક પોતાની સૂર્ય નાડીમાં એટલે જમાણી બાજુના નાકમાં શ્વાસની આવ જનો અનુભવ કરે તો એમ જાણવું કે ત્રણ વર્ષમાં તેનું મૃત્યુ થવાની શક્યતા છે.
- જે કોઈ પણ માણસના જમાણા નાક દ્વારા સતત ચોવીસ કલાક શ્વાસ ચાલે અને એવું બે દિવસ સુધી રહે તો એમ જાણવું કે બે વર્ષમાં જ તેનું મૃત્યુ થશે.
- જે ત્રણ રાત અને ત્રણ દિવસ સુધી સતત ચોવીસ કલાક કોઈ પણ વ્યક્તિના જમાણા નાક મારફતે જ શ્વાસોચ્છવાસની ક્રિયા ચાલે તો એક જ વર્ષમાં તે વ્યક્તિ મરણ પામે તેમાં શંકા નથી.

સતત એક માસ સુધી સૂર્યનાડીમાં જ શ્વાસ ચાલ્યા કરે તો તે માણસ ચોવીસ કલાકમાં મરણ પામશે, એમ જાણવું જોઈએ.

જે ત્રણ રાત અને ત્રણ દિવસ સુધી સતત ચોવીસ કલાક કોઈપણ માણસના ડાબા નાક દ્વારા જ શ્વાસોચ્છવાસની ક્રિયા ચાલ્યા કરે તો તેનાથી એમ સમજવું કે તે માણસ કોઈ પણ પ્રકારના રોગનો ભોગ બનવાનો છે.

ચંદ્ર નાડી મારફતે સતત એક માસ સુધી ચોવીસે ય કલાક શ્વાસ ચાલતો જણાય તો તે માણસનું બધું જ ધન નાશ પામશે એમ માનવું.

જે કોઈ પણ માણસને એવો અનુભવ થાય કે તેની ત્રણેય નાડીઓમાં એકી સાથે શ્વાસ અનુભવ થાય કે તેની ત્રણેય નાડીઓમાં એકી સાથે શ્વાસ વહે છે તો આવું જે છ કલાક સુધી ચાલે તો માણસનું તરત જ મૃત્યુ થશે એમ માનવામાં આવે છે.

જે કોઈ પણ માણસને તેના ડાબા તથા જમાણા બેઉ નાકમાંથી એક સાથે જ શ્વાસોચ્છવાસની ક્રિયા થતી જણાય તો દશ દિવસનું જ તેનું આયુષ્ય ગણાય.

જે ડાબી તરફથી ચંદ્ર નાડીમાં કોઈ પણ માણસને સર્જન દસ દિવસ સુધી શ્વાસ ચાલતો

જાણાય તો માણસના મનમાં ચિંતા ઉત્પન્ન થાય તેમજ કોઈ પણ પ્રકારનો રોગ થવાનો ભય ઊભો થાય છે.

- જે કોઈ પણ માણસને વારફરતી બેઠે નાડીમાં શ્વાસ ચાલ્યા કરે એવું સતત દોઢ બે કલાક સુધી ચાલે તો તે માણસને અનેક પ્રકારના લાભ થાય છે.
- જે દિવસે રાત અને દિવસ સરખાં હોય તે દિવસને વિષુવ દિવસ કહેવાય. આ વિષુવ સમયમાં જે કોઈ માણસની આંખો ફરકે તો તે માણસનું ચોવીસ કલાકમાં જ મૃત્યુ થશે. એમ કહી શકાય.

નોંધ :-

- જે કોઈ માણસની આંખો વાયુવિકાર અથવા અન્ય કોઈ કારણે ફરકે તો તેનો કશો જ અર્થ નથી. પરંતુ જે કુદરતી રીતે જ ફરકે તો તેનું ફળ ઉપર પ્રમાણે જાણવું.

- આપણે જાણીએ છીએ કે દર એક કલાકે નાડી બદલાય છે આ પ્રમાણે પાંચ વખત નાડી બદલાયા પછી જે કોઈ માણસનો શ્વાસોચ્છવાસ મોં દ્વારા ચાલે તો અનેક જાતના અનર્થો અને ખરાબ પરિણામોની શક્યતા ગણાય છે.

- માગશર મહિનાના સુદ પડવાના દિવસે સવારથી શરૂ કરીને પાંચ દિવસ જે એક નાડીમાં શ્વાસ ચાલે તો માણસનું આયુષ્ય અઢાર વર્ષનું જાણવું.

- જે કોઈ માણસને આસો મહિનાના પહેલા પાંચ દિવસ સુધી સળંગ એક જ નાડી ચાલ્યા કરે તો એમ જાણવું જોઈએ કે તે માણસ હવે માત્ર પંદર વર્ષ જ જીવશે.

- જે જેઠ માસના પહેલા દસ દિવસ દરમ્યાન એક નાડી દ્વારા શ્વાસોચ્છવાસ ચાલ્યા કરે તો તે માણસને આવરદા માત્ર નવ જ વર્ષ બાકી રહેલો છે એમ માનવામાં આવે છે.

- શ્રાવણ મહિનાની શરૂઆતથી જ જે પહેલા પાંચ દિવસ દરમ્યાન કોઈ પણ માણસની એક જ નાડીમાં શ્વાસ ચાલતો જાણાય તો તે માણસ માત્ર બાર જ વર્ષ જીવી શકે છે એ વાત ચોક્કસ છે.

- મહા મહિનામાં શરૂઆતના પાંચ દિવસો દરમ્યાન જે કોઈ પણ માણસને એક જ નાડીમાં શ્વાસ ચાલ્યા કરે તો તે માણસ ત્રણ વર્ષથી વધારે જીવી શકશે નહિ એમ ચોક્કસ રીતે માનવામાં આવે છે.

- આ ઉપરાંત પણ નાડી અંગે શાસ્ત્રોમાં ઘણું ગુપ્ત અને અધરું જ્ઞાન ભરેલું છે. આ નાડી શાસ્ત્રનું પૂરેપૂરું જ્ઞાન મેળવવામાં આવે તો તેમાંથી માણસ પોતે અલૌકિક સિદ્ધિ પણ પામી શકે છે. નાડીના જ્ઞાનથી ભાવિનું જ્ઞાન તો થાય છે જ પણ જે પોતાની નાડીઓને કાબુમાં રાખીને જરૂર પડે ત્યારે નાડી બદલાવાની શક્તિ હોય તો માણસ આ જગતમાં જે

ધારે તે કરી શકે છે. ઋષિમુનિઓ આ પ્રકારના જ્ઞાનને લીધે જ અન્યંત ઉત્તમ અને અલોકિ શક્તિઓ ધરાવતા હતા અને સમગ્ર જગત તથા વિશ્વને પોતાના કાબુમાં રાખી તેમના ઉપર પોતાની સત્તા ટકાવી શકતા હતાં.

: ચિહ્નોનું કૃણ :

કેટલાક માણસોને શરીર ઉપર તલ, મસો, અને લાખા જેવા કેટલાક ચિહ્નો હોય છે. હવે આપણે તેનું કૃણ જોઈએ.

- તલ, મસા, લાખુ, સારા આકારનું હોય તો તે માણસને સારું કૃણ આપે.

- તલ, મસા, કે લાખુનો આકાર કદરૂપો કે ખંડન થયેલો હોય તો માણસને સારું કૃણ આપતા નથી.

- કોઈ માણસને માથા ઉપર તલ, મસા કે લાખાનું નિશાન હોય તો તે માણસને દરેક જગ્યાએ ઈજ્જત આપડૂ અને ધનમાં ફાયદો થાય છે. એમ માનવામાં આવે છે.

- કોઈ માણસના કપાળની જમણી તરફ તલ હોય તો સારું કૃણ આપે અને ડાબી તરફ હોય તો થોડું કૃણ આપે.

- કોઈ માણસના કપાળ ઉપર ડાબી કે જમણી બાજુ તલ હોય તો વધારે કે ઓછું કૃણ આપે. પરંતુ કૃણ ન આપે એવું બનતું નથી.

- કોઈ માણસની ભ્રમર ઉપર તલ હોય તો પરદેશ ગમન થાય અને ત્યાં સારો લાભ થાય.

- આંખ ઉપર તલ હોય તો અધિકારી થાય.

- કોઈ માણસના મોઢા ઉપર તલ હોય તો ધન તથા ઐશ્વર્ય મળે.

- કોઈ પાણુ પુરુષના ગાલ ઉપર તલ હોય તેને સુંદર સ્ત્રી મળે.

- કોઈ માણસના ઉપલા હોઠ ઉપર તલ હોય તો ધનનો લાભ થાય, અને પોતાના બોલની બીજા ઉપર અસર પાડે.

- કોઈ માણસના નીચલા હોઠ ઉપર તલ હોય તો તે માણસ ખૂબ કંજૂસ બને.

- કોઈ માણસના કાન ઉપર તલ હોય તો તે માણસ ઘરેણાનો શોખીન થાય.

- કોઈ માણસને ગળા ઉપર કે ડોક ઉપર તલ હોય તો તે એશો આરામી બને અને સ્ત્રી તરફથી વારસો મળે તથા આવરદા લાંબી થાય.

- કોઈ પુરુષને જમણી છાતી ઉપર તલ હોય તો સ્ત્રી તરફથી ફાયદો થાય. ધારેલી ઈચ્છા પૂર્ણ થાય.

- કોઈ માણસને ડાબી છાતી ઉપર તલ હોય તો સ્ત્રી તરફથી થોડો ઘણો ફાયદો.

અને ધારેલી ઈચ્છા થોડી પૂર્ણ થાય.

- કોઈ માણસને જમાણા હાથ ઉપર તલ હોય તો પોતાની હાથ કમાણીના રોટલા ખાવા પડે.

- કોઈ માણસને ડાબા હાથ ઉપર તલ હોય તો લાભ થાય છે એમ માનવામાં આવે છે.

- જમાણા ખભા ઉપર કોઈ માણસને તલ હોય તો ખૂબ ભાણશે એમ મનાય છે.

- કોઈ માણસને ડાબા ખભા ઉપર તલ હોય તો તે માણસ મધ્યમ ભાણે.

- હાથના પંજા ઉપર જે માણસને તલ હોય તે માણસ દિલનો ઉદાર અને મોટા મનનો બને.

- કોઈ માણસને જંગ ઉપર તલ હોય તો તે માણસ ઘોડેસવાર અથવા લડાઈમાં વિજય મેળવનાર થાય.

- કોઈ માણસને પગે તલ હોય તો પરદેશ મુસાફરી કરાવે તથા ત્યાં ખૂબ લાભ કરાવે.

- આ બધા તલ જમાણી તરફ હોય તો વધુ ફળ આપે જ્યારે ડાબી તરફ ઓછું ફળ આપે. પરંતુ નિષ્ફળ નથી જતા.

- કોઈ પણ સ્ત્રીના ડાબા અંગ ઉપર તલ, મસા, અથવા લાખુ હોય તો તે સારું ફળ આપે.

- કોઈ પણ સ્ત્રીના માથા ઉપર તલ હોય તો તે સ્ત્રીને રાજરાણી જેવું સુખ મળે છે.

- કોઈ પણ સ્ત્રીના કપાળ ઉપર તલ હોય તો પતિ ધન તથા ઐશ્વર્યવાળો મળે.

- કોઈ પણ સ્ત્રીની આંખ ઉપર તલ હોય તો પતિ પૂરેપૂરો પ્રેમ તેની સાથે કરે.

- કોઈ પણ સ્ત્રીના ગાલ ઉપર તલ હોય તો તે સ્ત્રી એશઆરામી તથા રાજશાહી સુખ ભોગવનારી બને.

- કોઈ પણ સ્ત્રીની છાતી ઉપર તલ હોય તો તે પુત્રની જ માતા બને છે.

- કોઈ પણ સ્ત્રીના કાન ઉપર તલ હોય તો તે ઘરેણાં તથા ઝવેરાત પહેરવાની શોખીન બને.

- કોઈ પણ સ્ત્રીના ગળા ઉપર તલ હોય તો તે ઘરનો વહીવટ જળવી રાખનારી તથા બીજા પાસે કામ કરાવનારી બને.

- જે સ્ત્રીને હાથ ઉપર તલ હોય તે ખૂબ સુખ ભોગવનારી બને એમ કેટલાક માને છે.

- સ્ત્રીને સાથળ ઉપર તલ હોય તો તે સ્ત્રીની નોકર-ચાકર તથા દાસ-દાસીઓ ખૂબ જ સેવા કરતા હોય છે.

- કોઈ પણ સ્ત્રીના પગ ઉપર તલ હોય તો તેને પરદેશની મુસાફરી થાય.

: સ્વપ્નકૃણ :

(૧) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં ભાગેલું કુટેલું વાસણ દેખાય તો તે ચિંતા કરાવનારું અથવા કાર્યનો નાશ કરનારું અથવા કાર્યનો નાશ કરનારું અથવા કામમાં ઉપાધિ લાવનારું ગણવામાં આવે છે.

(૨) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં મઠ, મગ યા અનાજ દેખાય તો વગર કારણની ઉપાધી આવે અથવા વિના કારણે કલેશ ઉત્પન્ન થાય છે.

(૩) સ્વપ્નમાં ટેબલ, ખુરશી, બાંકડો, પાટલી કે કોઈ રડતો માણસ દેખાય તો તેની આબાદીમાં વધારો થાય અથવા તેને સુખ શાંતિ મળે.

(૪) સ્વપ્નમાં વીણા, તંબુરો વગેરે તારથી વાગતાં સાધનો દેખાય તો તે માણસને પૃથ્વીની પ્રાપ્તિ થાય એમ માનવામાં આવે છે.

(૫) સ્વપ્નમાં હાથી, ઘોડા કે આખલો જમીન ઉપર આળોટતો દેખાય તો તેને માથે ઉપાધીનું આભ તૂટી પડે છે એમ માનવામાં આવે છે.

(૬) કોઈ પણ માણસના સ્વપ્નમાં મજૂર કે નોકર-ચાકર દેખાય તો પણ માણસના સુખમાં અને આનંદમાં ખૂબ વધારો થાય.

(૭) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં સુકા ઝાડના ઠુંઠા દેખાય અથવા ઝાડ દેખાય તો દુઃખ આવે, ઉપાધિ થાય.

(૮) કોઈ માણસને સુકું ઝાડ લીલું થતું દેખાય તો તેને બધી જ રીતે સારું ફળ મળે એમ માનવામાં આવે છે.

(૯) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં બાજ કે તીડ દેખાય તો તે માણસને ધનનો નાશ થાય તથા ઉપાધી સુચવનારું ગણાય.

(૧૦) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં અનાજના કણ દેખાય તો માણસની ખ્યાતી વધે તેમજ તેની ઉન્નતિ તથા ભાગ્યોદય થાય.

(૧૧) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં કપાચેલું મસ્તક જોવા મળે તો ધન, પ્રતિષ્ઠા તથા માનનો વધારો થાય.

(૧૨) સ્વપ્નમાં કાદવ, કીચડ કે રેતી જોવામાં આવે તો તેને હર્ષના પ્રસંગો તેમજ

આનંદ થાય.

(૧૩) કોઈ માણસે સ્વપ્નમાં કોઈની તકરાર જોઈ હોય તો તેને પણ તકરાર થાય અને ઉપાધિઓ આવે.

(૧૪) સ્વપ્નમાં બાવા કે જોગી-બાવા દેખાય તો રોગ ચિંતાને કોઈવાર મૃત્યુ પણ થાય છે.

(૧૫) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં વેશ્યા જોવી નાયનારી સ્ત્રી દેખાય તો તેને ધનલાભ થાય અથવા સુખશાંતિ થાય.

(૧૬) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં દારૂ દેખાય તો તેને આનંદમાં વધારો થાય તથા સારા સારા પ્રસંગો તે વર્ષમાં તેને ઉભા થાય તથા તેની ઈચ્છા પૂર્ણ થાય.

(૧૭) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં ઉન, કામળો, ધાબળો અથવા ઉનના કપડાં દેખાય તો તેને વ્યાપાર રોજગારમાં ફાયદો થાય.

(૧૮) કોઈ માણસને સોનાનું અથવા સોનાના દાગીનાનું સ્વપ્ન આવે તો તે માણસને ધનહાની તથા અનેક પ્રકારે નુકશાન થાય તથા ઘણી ઘાતક મુશ્કેલીઓનું ઘોતક છે. એમ માનવું.

(૧૯) કોઈ પણ માણસને દોરડાનું સ્વપ્ન આવે તો તેને નાણાંભીડ, ધનહાની તથા કાર્યનાશ સુચવે.

(૨૦) સ્વપ્નમાં નદીનો પુલ દેખાય તો તે માણસને માનસીક ચિંતા વધી જાય અને મુશ્કેલીમાં વધારો થાય.

(૨૧) કોઈ માણસને લોહીનું સ્વપ્ન આવે તો તે વારસો આપનારું જાણવું વળી તેનાથી ઘણો આનંદ થાય તેવા કેટલાક વધુ પ્રસંગો ઉપજે એમ માનવું.

(૨૨) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં ઘી દેખાય તો તેને ધન ધાન્યમાં ખૂબ વધારો થાય એમ માનવામાં આવે છે.

(૨૩) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં રોટલી-પૂરી વગેરે દેખાય તો તેને કોઈ પણ રીતે ખુશાલીમાં વધારો થાય.

(૨૪) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં હોસ્પીટલ કે વૈદ્યના ઘરનું સ્વપ્ન આવે તો માંદગી આવે અથવા તેને ઘણા પ્રકારે પીડા થાય. અને નાણાનો વ્યય થાય.

(૨૫) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં કાગડો, કાકાકીઆ અથવા ઘુવડ જોવામાં આવે તો આકૃત આવી પડે, રોગ ઉત્પન્ન થાય, તથા માનસીક ચિંતા વધે છે.

(૨૬) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં પોતે જાતે કપડાં ધોતો દેખાય તો તેને ધનનું

નુકશાન થાય તથા પરાધિનતા ભોગવવી પડે.

(૨૭) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં દાડડીયો દેખાય તો ખુશાલીના તથા આનંદના પ્રસંગો ઉભા થાય તથા તેને રાજ્ય તરફ પુષ્કળ લાભ મળે.

(૨૮) કોઈ માણસને ઘાસનું સ્વપ્ન આવે તો તે સુખશાંતિ આપનારું નીવડે, પરંતુ તે ઘાસ લીલું હોવું જોઈએ. લીલોતરી પાણ ઉપર જણાવ્યા મુજબનું ફળ મળે છે.

(૨૯) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં આંબો કે કેરી દેખાય તો ભાગ્યોદય અથવા અનેક રીતથી તેને ધનનો લાભ થાય એમ માનવામાં આવે છે.

(૩૦) સ્વપ્નમાં ફાલતું માણસ કપડા ધોતો દેખાય તો તે માણસને સુખમાં વધારો થાય છે.

(૩૧) કોઈ પાણ વ્યક્તિને સ્વપ્નમાં કુકડો બોલતો દેખાય તો તેને માથે ઉપાધિઓનું વાદળ ઉતરી આવે તથા ભયની શક્યતાઓ વધે છે. એમ જુનવાણી લોકો માને છે.

(૩૨) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં કોઈ પાણના લગ્ન થતા દેખાય તો તેને ખર્ચો વધી જાય અને ઉપાધિમાં વધારો થાય.

(૩૩) ચામડા, હાડકાનું સ્વપ્ન જે કોઈને આવે તો તે ધનહાની કરનારું અનેક પ્રકારે ઉપાધિ લાવનારું તથા પરેશાન કરનારું ગણવામાં આવે છે.

(૩૪) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં સાદડી, રૂમાલ વગેરે ગુંથતો માણસ દેખાય તો તેનાથી તે માણસની બીજા દિવસથી અપકીર્તિ થાય છે.

(૩૫) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં ઘઉં વગેરે અનાજ દેખાય તો ધનધાન્યનો લાભ થાય અને તે માણસ સુખી થાય.

(૩૬) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં કોઈ માથું લપ્પતો માણસ દેખાય તો તે શુભફળ આપે અને ધનધાન્યમાં ફાયદો કરે એમ ઋષિમુનિઓ માને છે.

(૩૭) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં ફળફળાદી દેખાય તો સુખ શાંતિ મળવાની તૈયારીઓ ગણવી.

(૩૮) સ્વપ્નમાં કોઈ સ્ત્રી પીળા અલંકાર ધારણ કરેલી દેખાય તો લગ્ન થાય અથવા માંગલિક પ્રસંગો આવે તથા સુખશાંતિમાં વધારો આવે એમ ગણવામાં આવે છે.

(૩૯) કોઈ પાણ માણસને સ્વપ્નમાં છત્રી દેખાય તો તેને મુશ્કેલીનો સામનો કરવો પડે.

(૪૦) સ્વપ્નમાં તેલ દેખાય તો શરીરે અવસ્થા જણાય તથા માનસિક ચિંતાઓ પેદા થાય અને મુસીબતોનો સામનો કરવો પડે એમ માનવામાં આવે છે.

(૪૧) સ્વપ્નમાં એરી પદાર્થો દેખાય તો તે માણસને ઘણી મુસીબત તથા ચિંતા ઉભી થાય.

(૪૨) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં નોકર-ચાકર દેખાય તો તેને ઝઘડો ઊભો થાય તથા ધનનું નુકશાન થાય.

(૪૩) સ્વપ્નમાં કોઈ માણસને સુડી દેખાય તો તેને ધન લાભ થાય.

(૪૪) કોઈ વ્યક્તિને સ્વપ્નમાં જુદા જુદા રત્નો દેખાય તો સુખશાંતિમાં વધારો થાય તથા મુસાફરીના યોગો તેને માટે ઉત્પન્ન થાય. એમ માનવામાં આવે છે.

(૪૫) સ્વપ્નમાં કોઈ વ્યક્તિને મોતી દેખાય તો તેને લાભ અચુક થાય જ અને લાભ પણ અચાનક જ થાય એમ મનાય છે.

(૪૬) સ્વપ્નમાં આંગળીઓ અથવા કોઈ પણ અંગ વધી ગયેલું દેખાય તો તેને માટે ઉપાધિકારક ગણાય એમ તે વ્યક્તિએ માનવું.

(૪૭) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં કાચ, ચરમા કે ગોગલ્સ દેખાય અથવા આઈગ્લાસ દેખાય તો તેનાથી ઝઘડો થાય, ધનહાની થાય, સંબંધો બગડે તથા તેને ખોટી ચિંતા વધે એમ માનવામાં આવે છે.

(૪૮) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં હલકી ધાતુ જસત વજેરે દેખાય તો તે માણસના ઘરમાં ક્લેશ થાય છે.

(૪૯) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં બ્રાહ્મણ કે વડીલ પોતાના ઉપર ગુસ્સો કરતા જણાય તો આવનારી ઉપાધિનું તેને જ્ઞાન થાય.

(૫૦) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં કોઈ બીજી વ્યક્તિને ખાતાં જુએ તો તેને લાભ થાય.

(૫૧) કોઈ પણ સ્વપ્નમાં કોઈ સંદેશો સંભળાય તો તેના પ્રકારના સ્વપ્નથી વ્યાપાર રોજગારમાં લાભ થાય.

(૫૨) સ્વપ્નમાં કોઈ પણ ભોળો માણસ નજરે પડે તો પણ તે માણસને લાભ થાય.

(૫૩) સ્વપ્નમાં દીવાસળી, પેટ્રોલ, ઘાસતેલ કે લાઈટર દેખાય તો પોતાને બીનજરૂરી ચિંતા કરવી પડે. કોઈ વાર હોળીનું નાળીયેર પણ બનવું પડે.

(૫૪) સ્વપ્નમાં કોઈને ઉપદેશ આપતા હોઈએ તો આપણે કોઈ કાવતરાના ભોગ બનવું પડે એમ આપણા પહેલાના લોકો માને છે.

(૫૫) સ્વપ્નમાં કોઈપણ માણસ બીછાનામાં મુતેલું દેખાય તો રોગની ભય રહે

તથા ઉપાધિઓ વધે.

(૫૬) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં પોતાના જીવતા બાપ દેખાય તો તેનાથી ધનમાં વધારો થાય તેમજ મંગળ પ્રસંગો ઊભા થાય છે.

(૫૭) સ્વપ્નમાં મુગટ દેખાય તો તેનાથી નવા સંબંધો બંધાય તેમજ ઘણા માર્ગે ધનની આવક થાય.

(૫૮) સ્વપ્નમાં દીવાનું તોરણ કે ઝુમ્મર દેખાય તો આબરૂમાં વધારો થાય તથા ધનની આવક થાય.

(૫૯) સ્વપ્નમાં એરોપ્લેન દેખાય તો મનમાં ચિંતા થાય, અચાનક નુકશાન તથા ધનહાનીના યોગો થાય છે. એમ જુના લોકો માનતા હતા અને માને છે.

(૬૦) કોઈ માણસને ગંદવાડ, મેલ વગેરેનું સ્વપ્ન આવે તો બીમારી આવે અથવા ધનહાનીના યોગો ગણાય છે.

(૬૧) કોઈ પણ માણસને પોપટનું સ્વપ્ન આવે તો તેવા સ્વપ્નો ધનનો નાશ કરવાનું સુચવે તથા ધનનો વ્યય કરનારું હોય છે.

(૬૨) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં મરેલું મડદુ દેખાય અને તેની પાછળ રહે તો તે નુકશાનકારક ગણવામાં આવે છે. અથવા મડદાની પાછળ ભજન કીર્તન થતું હોય તો તે લાભકર્તા નીવડે છે એમ માનવામાં આવ્યું છે.

(૬૩) સ્વપ્નમાં ચોખા કે સફેદ જુવાર દેખાય તો ધન લાભ થાય અને પોતાના જીવનમાં શાંતિ મળે.

(૬૪) સ્વપ્નમાં આપણે માંસ ખાતા દેખાઈએ તો લાભ થાય અને જો સ્વપ્નમાં આપણે માણસનું માંસ ખાતા દેખાઈએ તો અચાનક જ લાભ થાય છે.

(૬૫) સ્વપ્નમાં કોઈ પણ વ્યક્તિ તળાવનું દર્શન દેખે તો ધનલાભ થાય તેમજ માનપ્રતિષ્ઠામાં વધારો થાય અને મિત્રાચારી વધે એમ માનવામાં આવે છે.

(૬૬) સ્વપ્નમાં પખાલી અથવા ભોઈ દેખાય તો માન વધે. પોતે સુખી થાય તથા પોતાની ઉન્નતિ વધે.

(૬૭) સ્વપ્નમાં સ્ત્રી (બ્રાહ્મણની) દેખાય તો માણસના લગ્ન થાય તથા તેને અનેક પ્રકારે લાભ થાય.

(૬૮) સ્વપ્નમાં વૈદરાજ કોઈ દરદીને માંદગી છે એમ કહેતા લાગે તો માનસિક વિચારોનું ભારણ વધારી મુકે છે.

(૬૯) સ્વપ્નમાં કોઈ પણ માણસને કાળા વસ્ત્રવાળી સ્ત્રી ભેટતી ગણાય તો

પોતનું મૃત્યુ નજીકમાં છે એમ માનવું.

(૭૦) સ્વપ્નમાં માણસને પોતના કપડા ઉપર ધબ્બો દેખાય તો શરીરે બેચેની લાગશે.

(૭૧) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં છત કે છાપડું દેખાય તો આ સ્વપ્ન પછી તેને ચિંતા થાય તથા મનમાં ઉદ્વેગ લાગે.

(૭૨) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં ફોટો કે ચિત્ર દેખાય તો ઝઘડો અને પોતાને દુઃખ થવાનો સંભવ રહે.

(૭૩) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં તાણુ કે કુંચી દેખાય તો અનુક્રમે ભય અને હેરાનગતિ આવી પડે.

(૭૪) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં કોઈ પણને પોતે મારતો દેખાય તો સુખ શાંતિમાં વધારો થાય તથા ભાગ્યોદય થાય.

(૭૫) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં ગલ્લો અથવા તીજેરી દેખાય તો ધનનો લાભ થાય તથા ઈજ્જત આબરૂમાં વધારો થાય.

(૭૬) સ્વપ્નમાં મુસાફરખાનું દેખાય તો ધનનો નાશ થાય તથા મનને ખેદ કરનારું ગણાય.

(૭૭) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં તમાકુનો છોડ કે તમાકુ દેખાય તો માંદગી આવે અથવા તેને અનેક પ્રકારે ભય તથા ઉદ્વેગ થાય છે.

(૭૮) સ્વપ્નમાં ખરાબ જીવાત અથવા કીડા દેખાવથી માણસને ટુંકમાં મંદવાડ આવે તથા આર્થિક નુકશાન થાય છે.

(૭૯) સ્વપ્નમાં કોઈ ઉત્તમ પુરુષ શુભ વચનો સંભળાવે તો તેનું ઉત્તમ ફળ મળે.

(૮૦) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં કોઈ પણ જાતનું હથિયાર દેખાય તો સુખ શાંતિમાં વધારો થાય તથા ધનયોગ વધે એમ માનવામાં આવે છે.

(૮૧) સ્વપ્નમાં કોઈની આંખો જોવામાં આવે તો તેનાથી માણસને લાભ થાય છે તથા ઉન્નતિ વધે છે. અને ભાગ્યોદય ખુલે છે એમ મનાય છે.

(૮૨) સ્વપ્નમાં શેખચણી અથવા ગખીદાસ જેવા દુષ્ટકા સાંભળવામાં આવે તો મનને આનંદ થાય અથવા મનને શાંતિ થાય એમ મનાય છે.

(૮૩) સ્વપ્નમાં અંકુડી દેખાય તો માન વધે છે, આબરૂ વધે તથા અનેક માર્ગે ધન વધે છે.

(૮૪) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં અગ્નિ દેખાય તો માન આબરૂમાં વધારો થાય તથા ધનનો પુષ્કળ લાભ થાય છે.

(૮૫) સ્વપ્નમાં ખેડાતી જમીન દેખાય તો ભાગ્યોદય અથવા સુખશાંતિમાં વધારો થાય અને ધનલાભ થાય છે.

(૮૬) સસલાનું સ્વપ્ન આવે તો ધનલાભ થાય ને સુખશાંતિમાં અનેક પ્રકારે વધારો થાય.

(૮૭) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં આપણે રૂબી જઈએ છીએ એમ દેખાય તો આર્થિક નુકશાન તથા ભય અનેક રીતના ઉભા થાય છે. એમ માનવામાં આવે છે.

(૮૮) સ્વપ્નમાં ભોયરૂ, ગુફા, ખાડો કે બખોલ કોઈને દેખાય તો પુષ્કળ ઉપાધિ તેના ઉપર આવે અને અનેક પ્રકારે ઉદ્વેગ થાય એમ માનવામાં આવે છે.

(૮૯) સ્વપ્નમાં મોટો ઉંદર દેખાય તો તે માણસને કોઈ બીજે દગો કરી જાય એમ માનવું.

(૯૦) સ્વપ્નમાં પોતે જ ચા, કોફી વગેરે પીતો દેખાય તો કોઈ મોટામાં મોટો ભય આવનાર છે એમ માનવું.

(૯૧) સ્વપ્નમાં કોઈ માણસને ગધેડા, ખચ્ચર વગેરે દેખાય તો કોર્ટ કચેરીના અગ્રહ થાય અને પુષ્કળ નાણા ખર્ચવા છતાં પણ પરાજય થાય. એમ માનવું.

(૯૨) સ્વપ્નમાં કોઈને ફૂતરું ભસતું અથવા ગધેડું ભૂંકતું દેખાય તો ચિંતા તથા મુશ્કેલીનો સામનો કરવો પડે એમ માનવામાં આવે છે.

(૯૩) સ્વપ્નમાં કોઈ પણ માણસને વાછરડું દેખાય તો માણસની ઉન્નતિ વધુ પ્રમાણમાં થાય છે.

(૯૪) સ્વપ્નમાં સાધુ દેખાય તો સુખ-અને તથા જીવનમાં શાંતિ વધે છે. એમ મનાય છે.

(૯૫) સ્વપ્નમાં કોઈ પણ માણસ વાજીંત્રો વાગતા જુએ તો તેને શુભ કાર્યો પેદા થાય તથા ધન યોગ ઉત્પન્ન થાય છે.

(૯૬) સ્વપ્નમાં સુકું શાસ દેખાય તો આનંદના પ્રસંગો ઉત્પન્ન થાય તથા સુખશાંતિમાં વધારો થાય.

(૯૭) સ્વપ્નમાં કોઈ પણ માણસને પ્રકાશ તુટીને પડતું દેખાય તો ઉપાધિ આવે અને ધનહાની થાય છે.

(૯૮) સ્વપ્નમાં કોઈ પણ માણસને ચાંદીના વાસણો અથવા ચાંદીની કોઈ ચીજ જોવામાં આવે તો તેનું ભાગ્ય મંદ પડે છે.

(૯૯) સ્વપ્નમાં કોઈ પણ માણસને ધન દેખાય અથવા ધનની લેવડદેવડ કરતો જાણાય તો માણસનું સ્વપ્ન પાછું પડતું દેખાય.

(૧૦૦) સ્વપ્નમાં સફેદ વસ્ત્રવાળી સ્ત્રી મળવાથી તેને ધનનો લાભ થાય છે. તથા માન પ્રતિષ્ઠા વધે.

(૧૦૧) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં પોતે સાધારણ ગરમ પાણીથી સ્નાન કરતો દેખાય તો ધારેલા કાર્યની સિદ્ધિ થાય તથા સુખમાં વધારો થાય.

(૧૦૨) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં જાજમ દેખાય તો તેનાથી ધનલાભ તથા સુખ શાંતિ વધારનારનાર બને.

(૧૦૩) સ્વપ્નમાં પોતાનો દુશ્મન આવી પડે તો તેનાથી બીમારીની સંભવના રહે.

(૧૦૪) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં લોખંડનું હથિયાર અથવા ઓજર દેખાય તો સ્વપ્ન આર્થિક નુકશાનવાળું ગણાય.

(૧૦૫) સ્વપ્નમાં સાદડી કે શેતરંજી દેખાય તો તકરાર બીનજરૂરી કોઈ સાથે થાય.

(૧૦૬) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં મોટા મોટા ઝાડ કે પર્વતો દેખાય કે મોટા મોટા ખડકો ગબડી પડતા દેખાય તો માણસનું આયુષ્ય પુરું થવાની સંભાવના રહે તથા કલેશ, કંકાશ, ઉદવેગ વગેરેનો થાય છે. એમ આપણા શાસ્ત્રોમાં કહેલું છે તથા બીક પણ ખૂબ લાગે છે.

(૧૦૭) સ્વપ્નમાં કોઈ માણસને પોતાના પિતા દેખાય તો તેઓ જે કાંઈ કહે તે સાચું પડે.

(૧૦૮) સ્વપ્નમાં માણસને જમીન, હળ, બીયાઉ, ખાતર વગેરે ખેતીનાં સાધનો દેખાય તો તે માણસે સમજી લેવું કે આપણી ઉન્નતિ થવાની છે.

(૧૦૯) સ્વપ્નમાં માણસને પાવડી દેખાય તો કાર્યમાં સફળતા મળે છે તેમજ અનેક પ્રકારે ધનધાન્યનો લાભ થાય છે.

(૧૧૦) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં મિત્ર દેખાય તો અનેક પ્રકારે આનંદ તેમજ લાભ થાય છે.

(૧૧૧) કોઈ માણસને વહેણાસી મળે તો આબરૂ ઈજ્જત તથા જવાબદારી રહે એમ મનાય છે.

(૧૧૨) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં બ્રાહ્મણ દેખાય તો ધનનો લાભ થાય તેમજ અટકેલા કાર્યો સફળ થાય.

(૧૧૩) કોઈ પાણ માણસને સ્વપ્નમાં દેવમૂર્તિ દેખાય તો કીર્તિ, ઈજ્જત તથા આબરૂ વધે છે.

(૧૧૪) કોઈ પાણ માણસને સ્વપ્નમાં કચેરી દેખાય તો ગૃહ કલેશ અને કારણ વગરનો ઝગડો થાય.

(૧૧૫) કોઈ પાણ માણસને સ્વપ્નમાં ખલાસી દેખાય તો માણસનું ભાગ્ય બગડે તથા અનેક પ્રકારે દુઃખ રહે.

(૧૧૬) કોઈ પાણ માણસને સ્વપ્નમાં ખળભળાટ કે ગડબડાટ થાય તો રોગનો ભોગ તથા ચિંતા ખૂબ થાય છે.

(૧૧૭) સ્વપ્નમાં કોઈ બ્રાહ્મણ પુષ્પ આપતો દેખાય તો કીર્તિ વધે છે.

(૧૧૮) કોઈ પાણ માણસને સ્વપ્નમાં કપાચેલા નખ કે વાળ દેખાય તો માદંગી આવે અને ઘણી ઘણી મુસીબતો આવે એમ ગણવામાં આવે છે. અને સાચુ પાણ પડે છે.

(૧૧૯) કોઈ પાણ માણસને સ્વપ્નમાં ઊંચેથી પડતું પાણી દેખાય તો તેને માથે ચિંતા ખૂબ વધે છે અને ઉપાધિઓ લાવનારું ગણાય છે.

(૧૨૦) શું થયું ? કાર્યનો નાશ થયો ? તમને સ્વપ્ન આવ્યું હતું ? જે માણસને ધુણી સ્વપ્નમાં દેખાય તેને ગમે તેટલા પ્રયત્નો છતાં કાર્યનો નાશ જ થાય છે.

(૧૨૧) કોઈ પાણ માણસને સ્વપ્નમાં દરજી દેખાય તો માણસનું નસીબ બગડે તથા તેને ઘણી ઉપાધિઓ આવી પડશે. એમ જુના લોકો માનતા હતા. અને માને છે પાણ.

(૧૨૨) સ્વપ્નમાં ચંદન લગાડીને સ્ત્રીને ભેટીએ તો આપણને ધનલાભ ખૂબ થાય તથા સુખ ઘણું વધે.

(૧૨૩) કોઈ પાણ માણસને સ્વપ્નમાં સ્ત્રી સતી થતી દેખાય તો અચાનક લાભ થાય અને વારસો મળે.

(૧૨૪) કોઈ પાણ માણસને સ્વપ્નમાં સૂર્ય દેખાય તો રોગ મટે તેમજ જેલમાં ગયેલો માણસ પાણ જેલમાંથી છૂટે છે.

(૧૨૫) કોઈ પાણ માણસને સ્વપ્નમાં હાથી દેખાય તો સુખશાંતિ તેમજ ઉન્નતિમાં વધારો થાય છે.

(૧૨૬) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં સફેદ કપડાં દેખાય તો માણસની આબરૂમાં વધારો થાય છે.

(૧૨૭) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં હલકી જાતનાં અનાજ દેખાય તો ઉપાધિમાં વધારો થાય તથા ધનનો સંપૂર્ણપણે નાશ થાય એમ માનવામાં આવે છે.

(૧૨૮) કોઈ પણ વ્યક્તિને સ્વપ્નમાં ઊંટ કે ગધેડા ઉપર સવારી કરતો માણસ દેખાય તો ખૂબ હાનીકારક ગણાય છે તથા ઘણી ચિંતા થાય છે.

(૧૨૯) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં રબારી કે ભરવાડ દેખાય તો દુઃખ આવી પડે અને ઘણી હાડમારી વેઠવી પડે.

(૧૩૦) સ્વપ્નમાં કાળા કપડાં, કાળી વસ્તુ, કાળી શાહી, કાળા અલંકાર વગેરે દેખાય તો નુકશાન, ચિંતા તથા ધનનો નાશ જણવામાં આવે છે.

(૧૩૧) સ્વપ્નમાં બરફ અથવા ઠંડા પ્રદેશો દેખાય તો સુખ શાંતિમાં ઉન્નતિ થાય.

(૧૩૨) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં વરસાદ પડતો દેખાય તો તેને અચાનક ઘણો ધનલાભ થવાનો સંભવ રહે, અને ઈજ્જત, આબરૂ તથા માન પ્રતિષ્ઠા વધે એમ ગણવામાં આવે છે.

(૧૩૩) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં સ્ટીમર, સ્ટીમલોચ કે વહાણ દેખાય તો યાત્રાનો યોગ ઊભો થાય છે. તથા તેનાથી લાભ થાય છે.

(૧૩૪) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં રસોયો દેખાય તો ધનલાભ થાય તેમજ વ્યાપાર-રોજગાર વધે.

(૧૩૫) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં નદી, સરોવર કે તળાવ દેખાય તો ધનલાભ તથા ઈજ્જત આબરૂમાં વધારો થાય છે.

(૧૩૬) કોઈ પણ માણસ સ્વપ્નમાં કોઈને હસતો જુએ તો તેને ઉપાધિનો ડુંગર આવી પડે છે.

(૧૩૭) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં ગધેડા, પાડા, કે ઉંટ ઉપર સવારી કરતો માણસ સ્મશાન ભણી જતો દેખાય તો મૃત્યુને નોતરું છે એમ સમજવું.

(૧૩૮) સ્વપ્નમાં દાંતમાં કળતર થતું દેખાય તો તેનાથી બીમારી આવે અને ઉપાધિના કારણે માંદગી આવે તથા ધનને નાશ થાય છે.

(૧૩૯) સ્વપ્નમાં ગધેડો, ભેંસ અથવા પાડો દેખાય તો ખોટી રીતે તકરાર થાય છે, અને સ્વપ્ન જોનારને માથે ખોટી રીતે આજી આવે એમ કહેવાય છે.

(૧૪૦) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં ભૂંડ આખલો, ગધેડું કે ભેંસ ખીજઈને પાછળ દોડતા દેખાય તો ઉપાધિ તથા મુશ્કેલી ખૂબ ખૂબ વધે એમ સમજાય છે.

(૧૪૧) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં કોઈ રાજ મહારાજ દેખાય તો તો તેને માનપ્રતિષ્ઠા વધે છે તથા અનેક રીતે ધનલાભ થાય છે.

(૧૪૨) સ્વપ્નમાં મુળાની ભાજી તથા કંદ દેખાય તો ઘરમાં માણસનો વધારો થાય તથા સુખશાંતિ વધે છે.

(૧૪૩) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં પોતાના મરી ગયેલા ભાંડુ દેખાય તો તે સ્વપ્ન જોનાર માણસની આવરદા વધે તથા આનંદ છવાઈ જાય એમ લોકો માને છે.

(૧૪૪) માણસને સ્વપ્નમાં રાક્ષસ દેખાય તો માણસને ધન લાભ તથા ઈજ્જત આબરૂમાં વધારો કરનારું ગણાય.

(૧૪૫) સ્વપ્નમાં કોઈ પણ માણસને બેભાન થતો જુએ તો અનેક પ્રકારે લાભ થાય તથા તેના પોતના મિત્રોમાં ખૂબ વધારો થાય એમ મનાય છે.

(૧૪૬) સ્વપ્નમાં કોઈ પણ હાથી, ઘોડો, ફૂતરો વગેરેને જમીનમાં લડતા જુએ તો કાર્યનાશ તથા અનેક ઉપાધિ વધે.

(૧૪૭) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં જુગારનો અખાડો દેખાય કે રેસનું મેદાન દેખાય તો અથવા સડો-જુગાર ચાલતો અખાડો દેખાય તો મુશ્કેલી ઊભી થાય અને નાણાનો નાશ થાય.

(૧૪૮) સ્વપ્નમાં સિંહ કે વાઘની સંભળાય તો જીવન જોખમમાં ગણાય તથા ઉપાધિ થાય છે.

(૧૪૯) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં સોય, કાતર વગેરે દરજીના સાધન દેખાય તો દુઃખ થાય, ક્લેશ થાય તથા તકરાર ખૂબ વધે એમ મનાય છે.

(૧૫૦) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં સુખશાંતિ તથા આનંદ વધેલો જણાય તો સુખશાંતિમાં વધારો ગણાય છે.

(૧૫૧) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં આરામખુરશી તથા પલંગ દેખાય તો સુખ શાંતિમાં વધારો થાય નવા નવા સંબંધો ઊભા થાય છે. તેથી લાભ મળે.

(૧૫૨) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં જવ, તલ કે ચોખા દેખાય તો ધારેલું કાર્ય સફળ થાય.

(૧૫૩) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં નકામા કપડાં દેખાય તો તેનું ભાગ્યોદય જાણવું.

(૧૫૪) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં સોનીનાં હથીયાર તેમજ સોનું દેખાય તો ઉન્નતિ થાય, ધનલાભ થાય તથા નવા સંબંધો બંધાય છે.

(૧૫૫) કોઈ પણ માણસ સ્વપ્નમાં જાહેરખબર જુએ તો ધંધામાં ખોટ જાય તથા ધનનો નાશ થાય છે.

(૧૫૬) કોઈ પણ વ્યક્તિને સ્વપ્નમાં ગધેડા, ખચ્ચર, ભૂંડ વગેરે સ્વપ્નમાં દેખાય તો કોર્ટ કચેરીના અગડા થાય અને નાણાંનો ખર્ચ થવા છતાં પરાજય અને નામોશી મળે એમ મનાય છે.

(૧૫૭) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં કોદાળી, પાવડો, ત્રિકમ વગેરે દેખાય તો અગડો અથવા ટંટો તથા ધનવ્યય થાય અને પરેશાની ભોગવવી પડે. એમ મનાય છે.

(૧૫૮) કોઈ પણ માણસને સૂર્ય કે ચંદ્રનું સ્વપ્ન આવે તો રોગ દૂર થાય અને શાંતિ વધે છે.

(૧૫૯) કોઈ રોગી જેવામાં આવે તો તેનાથીપણ રોગ દૂર થાય અને શાંતિમાં વધારો થાય.

(૧૬૦) ઊગતા તારાનું સ્વપ્ન ધનધાન્યમાં વધારો કરનારું તથા ઈજ્જત આબરૂ વધારનારું ગણવામાં આવે છે.

(૧૬૧) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં ઘર કે ગાડીનું પૈડું દેખાય તો માણસની ઉન્નતિ થાય તથા ધનધાન્યમાં વધારો થાય એમ માનવામાં આવે છે.

(૧૬૨) કોઈ પણ વ્યક્તિને સ્વપ્નમાં પોતે મકાનની ગલેરી જેવામાં આવે તો ઉદય થાય અને ધંધામાં વધારો થાય.

(૧૬૩) કોઈ પણ વ્યક્તિને સ્વપ્નમાં પોતે કોઈની જેડે લડતો અગડતો દેખાય તો જન માલને ઘણું નુકશાન થાય.

(૧૬૪) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં એમ દેખાય કે પોતે ગુફામાં પુરાઈ જાય છે. તો તે લાંબી બીમારી ભોગવી મૃત્યુ પામે.

(૧૬૫) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં એમ દેખાય કે પોતે ગુફામાંથી બહાર આવે છે. તો લાંબી બીમારી ભોગવી તે સાજો થવાનો.

(૧૬૬) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં લુલો, લંગડો, બહેરો કે ખોડવાળો માણસ દેખાય તો પતિ-પત્નીમાં છૂટાછેડા થાય તેમજ સમજામાં વિખવાદ થવાનો સંભવ રહે છે.

(૧૬૭) સ્વપ્નમાં પોતાના ગુરુ દેખાય તો ખરેખર મહાન સંકટ આવવાનું તથા ધનનો નાશ થવાનો એમ સમજવું.

(૧૬૮) સ્વપ્નમાં હજમ સાથે હજમતના સાધન દેખાય તો મુશ્કેલીઓ આવી પડે તથા કાર્યમાં નિષ્ફળતા જાય છે.

(૧૬૯) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં પ્રગ દેખાય તો ધનલાભ થાય તથા ખૂબ દૂર મુસાફરી થાય.

(૧૭૦) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં પહાડ કે ટેકરો દેખાય તો ઈજ્જત આબરૂમાં વધારો થાય તથા માનપ્રતિષ્ઠા વધે.

(૧૭૧) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં દેવનું દેહેરું તથા દેવનો દીવો દેખાય તો ધનલાભ થાય તથા ઈજ્જતમાં વધારો થાય છે.

(૧૭૨) સ્વપ્નમાં કોઈ પણ માણસને મંડપ કે તંબુ દેખાય તો ભયંકર લડાઈ કે ઝગડો થાય.

(૧૭૩) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં ઢાલ, તલવાર કે ભાલો દેખાય તો જાણવું કે ઉપાધિ આવનારી છે.

(૧૭૪) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં જાદુગર અથવા નવાઈ પમાડે તેવી વસ્તુ દેખાય તો પોતે જોના ઉપર વિશ્વાસ મૂક્યો છે તે માણસ વિશ્વાસઘાત કરે.

(૧૭૫) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં અડદ જેવા ખરાબ અનાજ દેખાય તો મુશ્કેલી આવી પડે. માણસ બીમાર થાય તથા દુઃખ આવી પડવાની સંભાવના રહે છે.

(૧૭૬) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં જવ, ચોખા વગેરે દેખાયા તો ધનધાન્યમાં વધારો થાય એમ માનવું.

(૧૭૭) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં પક્ષી, પક્ષીનો માળો અથવા પક્ષીની બખોલ દેખાય તો અનેક રીતે ધનલાભ થાય તથા સુખમાં વધારો થાય તથા તે માણસને ઊંચી પદવી મળવાની સંભવના.

(૧૭૮) સ્વપ્નમાં કોઈ પણ માણસને દેવાળુ કાઢવાનું આવે તો વ્યાપાર રોજગારમાં વધારો થાય તેમજ ધનનો લાભ થાય એમ જુના લોકો કહેતા હતા.

(૧૭૯) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં સમુદ્ર કે ઉત્તમ ગણાતી નદીના કિનારા ઉપર કેળના પાનમાં હવિષ્યાન્ન (હવનમાં ઓમવાનું અન્ન દા.ત. જવ, ચોખા) જમતા હોઈએ એવું દેખાય તો સ્વપ્ન ઉન્નતિ કરે એવું માનવામાં આવે છે.

(૧૮૦) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં થોતે જીવતો દેખાય તો આબરૂ વધે અને ધંધામાં બરકત આવે.

(૧૮૧) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં જાહેરનામું અથવા છાપુ દેખાય તો ખર્ચમાં

વધારો થાય અને ચિંતાં તથા ધનનો નાશ થાય છે.

(૧૮૨) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં ગાનાર, નાચનાર, નટ વગેરે દેખાય તો આપત્તિ વધે.

(૧૮૩) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં જુગાર રમાતો દેખાય તો ધનહાની તેમજ ઘણી ઉપાધિનો સામનો કરવો પડે.

(૧૮૪) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં પરાયી સ્ત્રી દેખાય તો તે સ્ત્રી ઉપાધિ લાવનારી ગણાય. તેમજ તે સ્ત્રીના સ્વપ્નથી ઘણો ધનનો નાશ થાય છે.

(૧૮૫) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં શેતરંજ કે એવી બીજી બાજી રમતો માણસ દેખાય તો ઝગડો થાય તથા ઘણી મુસાબતો આવી પડે છે.

(૧૮૬) સ્વપ્નમાં ઊડતી વસ્તુ પતંગ, છત્રીદળ, વગેરે દેખાય તો તે ચિંતાઓ થાય તથા ઘણા ઝગડા થાય.

(૧૮૭) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં રમવાનો દડો દેખાય તો તે માણસને કોઈની મિલકત મળે તથા ઘણા પ્રકારના લાભ થાય.

(૧૮૮) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં કોઈ સાધક અથવા ઉત્તમ પુરુષ દેખાય તો તેને કોઈ સિદ્ધિ ટુંક સમયમાં પ્રાપ્ત થનાર છે.

(૧૮૯) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં ઉપવન અથવા રળીયામાણું સ્થળ દેખાય તો તેનાથી વ્યાપાર રોજગારમાં વધારો તથા ધનલાભ થાય છે.

(૧૯૦) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં ઉત્તમ જળાશય દેખાય તો આનંદમાં વધારો કરનારું જાણવું.

(૧૯૧) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં ફૂલ, ફૂલ અથવા દીવાબત્તીનું સ્વપ્ન દેખાય તો તે પણ માણસને અનેક પ્રકારે લાભ આપનારું જાણવું.

(૧૯૨) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં મોટું ટાવર દેખાય તો ભય કરનારું તથા ધનનો નાશ થાય.

(૧૯૩) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં ગાય, વાછરડું, હરણ કે માણસ મરી ગયો હોય અને તેના હાડકા દેખાય તો ઉપાધિ કારક જાણવું.

(૧૯૪) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં હાડકાની માળા દેખાય તો તેનાથી અનેક પ્રકારે ભય ઉત્પન્ન થાય છે.

(૧૯૫) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં બીલાડી દેખાય અથવા બે બીલાડી લડતી

દેખાય તો અનેક પ્રકારે ચિંતા તથા નાણાનું નુકશાન થાય છે.

(૧૮૬) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં કોઈ પણ જનવરનું પૂંછડું દેખાય તો ઉપાધિકારક ગણાય. વળી તેનાથી બીમારી ઉત્પન્ન થાય છે.

(૧૮૭) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં કોઈ માણસ દેખાય તો શાંતિ મળે, ચિંતાઓ દૂર થાય તથા દિવસે દિવસે તેની ઉન્નતિ થાય.

(૧૮૮) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં લાવરી કે તેના બચ્ચા દેખાય તો સુખમાં વધારો થાય તથા તે દરેક રીતે આગળ વધે એમ માનવામાં આવે છે.

(૧૮૯) સ્વપ્નમાં વાંસફોડો તથા સાદડી ગુંથનારો દેખાય તો આનંદ પ્રસંગની આગાહી તથા બાળકનો જન્મ થાય.

(૨૦૦) સ્વપ્નમાં ગાય દેખાય તો માણસની ઉન્નતિ થાય છે. અને અનેક પ્રકારે લાભ થાય છે.

(૨૦૧) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં ઘડિયાળ દેખાય તો વ્યાપાર રોજગારમાં વધારો થાય તથા સુખશાંતિમાં અનેક રીતે વધારો થાય એમ માનવામાં આવે છે.

(૨૦૨) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં પત્તાં દેખાય તો ધનનાશ થાય. ઝગડો કરાવનારું ગણાય તથા અનેક રીતે ઉપાધિ લાવનાર ગણાય.

(૨૦૩) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં લવણ દેખાય તો ખોટી ખોટી તકરારનો સામનો કરવો પડે.

(૨૦૪) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં લડવૈયા કે યોદ્ધા દેખાય તો તે ભયસુચક ગણાય તથા તેનાથી માણસને બીમારી તથા ચિંતા ઉત્પન્ન થાય છે.

(૨૦૫) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં ગોદડા, ધાબળા વગેરે દેખાય તો બીમારી આવે, ધનનો નાશ થાય. તથા દીલગીર થવું પડે એવી વાત બને.

(૨૦૬) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં ઝાડના ઉઘાડા મુળીયા દેખાય તો ચિંતા તથા ઉદવેગ થાય.

(૨૦૭) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં પીળા વસ્ત્રોવાળી સ્ત્રી દેખાય તો શુભ ફળ મળે.

(૨૦૮) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં કમળનું ફૂલ દેખાય તો આબરૂમાં વધારો થાય તથા અનેક રીતે ધનલાભ થાય.

(૨૦૯) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં નારંગી અથવા કોઈ ફળ દેખાય તો આનંદ

પ્રસંગ આવે તથા અનેક રીતે સુખશાંતિ વધારો થાય.

(૨૧૦) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં સમુદ્ર દેખાય તો મુસાફરીના યોગ વધે તથા તેનાથી ધનલાભ થાય.

(૨૧૧) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં આગ લાગેલી દેખાય તો માણસને ઉન્નતિ થાય તથા સુખશાંતિમાં વધારો થાય.

(૨૧૨) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં કાકા દેખાય તો વારસો મળે તથા અનેક રીતે ધનલાભ થાય.

(૨૧૩) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં શીયાળ દેખાય તો ભય છે એમ સમજવું તથા દગા ફટકાનો ભય રહે.

(૨૧૪) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં સાકર કે મોરસ દેખાય તો માંદગી આવે તથા દુશ્મનથી ભય ઉત્પન્ન થાય.

(૨૧૫) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં શરાફ દેખાય તો પૈસે ટકે નુકશાન થાય તથા મુશ્કેલી આવે.

(૨૧૬) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં વકીલ અથવા કોર્ટના કારકુન દેખાય તો કોર્ટના ઝગડા અથવા સરકારી લફરા આવી પડે. તથા નાણાનો વ્યય થાય.

(૨૧૭) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં મોજ દેખાય તો રોગ આવે, જીવનું જોખમ ગણાય તથા મુંઝવાણો ઉભી કરે, એમ માનવામાં આવે છે.

(૨૧૮) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં હલકી કોમની સ્ત્રી દેખાય તો તેના કુટુંબ પર આક્રમ્ત આવી પડે.

(૨૧૯) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં હોમ હવન થતો દેખાય તો સુખશાંતિમાં વધારો થાય તથા ભાગ્યોદય ખુલે છે.

(૨૨૦) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં દ્રાજા દેખાય તો ધનલાભ થાય તથા ઉન્નતિ થાય.

(૨૨૧) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં કરેણ જેવા કુલ કે તેની માળા દેખાય તો ભય ઉત્પન્ન થાય વળી જેણે તે માળા પહેરી હોય તે મરે નહિ ને માંદો થાય.

(૨૨૨) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં ભુંગળું કે સીસોટી વાગતી સંભળાય તો કોઈ ભય ઉત્પન્ન થાય તથા અનેક પ્રકારે ચિંતા આવી પડે.

(૨૨૩) કોઈ પણ માણસને ઘરકામ કરતી સ્ત્રી દેખાય તો વિખવાદ અને વિયોગ

સહન કરવાના યોગો ટુંક સમયમાં આવે.

(૨૨૪) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં કોઈ નવી જાતનો સીક્રો દેખાય તો માણસ પૈસેટકે હેરાન થાય એમ માનવામાં આવે છે.

(૨૨૫) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં સડકો કે માર્ગો દેખાય તો ઝગડો, ઉપાધિઓ તથા મુશ્કેલીઓનો મોટો ઢગલો માથા ઉપર થાય.

(૨૨૬) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં કંપાઉન્ડની કે કોટની દીવાલ દેખાય તો તે માણસની કાર્યસિધ્ધિ થાય તથા તે માણસને ધનલાભ થાય એમ માનવામાં આવે છે.

(૨૨૭) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં રત્ન, આભૂષણ વગેરે દેખાય અથવા ધારણ કરેલી કોઈ સ્ત્રી દેખાય તો સુખશાંતિમાં વધારો કરનારું જાણાય.

(૨૨૮) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં ભૂંડ અથવા ડુક્કર હેરાન કરતું દેખાય તો તેથી આપણને શુભ ફળ મળે.

(૨૨૯) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં નાનું પરું કે ગામડું દેખાય તો ઈજ્જત-આબરૂમાં વધારો થાય તથા પૈસેટકે સુખી થાય એમ માનવામાં આવે છે.

(૨૩૦) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં પારથી દેખાય તો તે શુભ જાણાય તથા આબરૂ વધારનાર જાણવું અને તેનાથી લાભ થાય છે.

(૨૩૧) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં ખેદ થતો દેખાય તો તે શુભ જાણાય તથા આબરૂમાં વધારો થાય.

(૨૩૨) કોઈ પણ માણસને પોતે કપડાં ધોતો નજરે પડે તો શાંતિ મળે સુખશાંતિમાં વધારો થાય તથા ધનલાભ ખૂબ વધે એમ માનવામાં આવે છે.

(૨૩૩) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં વરઘોડો, સરઘસ વગેરે દેખાય તો ખોટું, ખર્ચ, મુશ્કેલી તથા ચિંતા થાય.

(૨૩૪) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં ચાબખો અથવા સોટી દેખાય તો તે માણસને પત્નીથી કક્કાટ, ચિંતા તથા ઉદ્વેગ થાય છે.

(૨૩૫) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં લોહું અથવા કલાઈ જોવા મળે તો ધન વ્યય તથા ઘણી મુશીબત આવે છે એમ માનવામાં આવે છે.

(૨૩૬) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં પોતાના શત્રુ દેખાય તો સ્વપ્ન કાર્યનો નાશ કરનારું જાણવું.

(૨૩૭) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં એમ દેખાય કે મુખ ઉપરથી વાળ ખરી

પ.પૂ. બાળમુનિશ્રી દર્શનપ્રભ વિજયજી મ.સા.

જન્મ : તા. ૧૭-૬-૧૯૮૮, મુ કામ - ગડોથ, (ડુમા) તા.- જેતપુર (જી. વડોદરા)

દીક્ષા : અષાઢ સુદ - ૩, બુધવાર, સં. ૨૦૫૨, મુ. પેટલાદ

પડ્યા છે. તો કાર્યનો નાશ તથા ધન વ્યય થાય.

(૨૩૮) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં મુડદા, સાધુઓ દેખાતા હોય તો આવરદા ઓછી થાય તથા દુઃખ ભોગવવું પડે.

(૨૩૯) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં વીંઝણો દેખાય તો વા, રોગ, ઝાડા તથા ઉલટી થાય.

(૨૪૦) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં કોઈ ધનવાન માણસ દેખાય તો પોતે ધનલાભ થાય.

(૨૪૧) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં ઉંટે અથવા કચરાપેટી દેખાય તો ધનલાભ થાય.

(૨૪૨) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં ઘોડાની નાળ દેખાય તો તેનાથી પરદેશ ગમનના યોગો થાય છે.

(૨૪૩) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં આરસપહાણ દેખાય તો તે માણસને કોઈનો વારસો મળે તથા અચાનક ધનનો નાશ થાય.

(૨૪૪) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં ઘોડાર, હાથીશાળા અથવા ગૌશાળા દેખાય તો પ્રિયતમ કે પ્રિયતમા મળે. આનંદ તથા સુખમાં વધારો થાય તથા લાભ મળે.

(૨૪૫) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં પાકા કેળાં દેખાય તો સુખશાંતિમાં વધારો થાય તથા આનંદ થાય.

(૨૪૬) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં રોગીષ્ટ અથવા ખોડવાળો માણસ દેખાય તો બીમારી આવે અને ઉદ્વેગ થાય તથા ધનહાની થાય.

(૨૪૭) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં પોતાના પાડોશી દેખાય તો ડર આવી જાય અને મનમાં ચિંતા ઉદ્વેગ થાય એમ માનવામાં આવે છે.

(૨૪૮) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં મોટો રૂમ અથવા સુંદર મકાન દેખાય તો આવકમાં એકદમ વધારો થાય છે.

(૨૪૯) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં કોઈ બ્રાહ્મણ આવીને આપણને દહીં કે તેવાજ પદાર્થો આપી જાય તો તેનાથી પણ આપણા હર્ષમાં વધારો થાય છે.

(૨૫૦) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં ઘવાયેલો માણસ દેખાય તો વ્યાપાર રોજગારમાં વધારો થાય છે.

(૨૫૧) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં યાત્રાધામ અથવા તીર્થક્ષેત્ર દેખાય તો

માણસનું માન વધે તથા અનેક પ્રકારે ધનલાભ તથા બીજા લાભ થાય છે. તેમ મનાય.

(૨૫૨) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં બેડી દેખાય અથવા કોઈ પણ જાતનું બંધન દેખાય તો આબરૂમાં વધારો થાય તથા ધનલાભ થાય.

(૨૫૩) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં એમ દેખાય કે માથેથી વાળ જતા રહ્યા છે. તો તેનાથી પેસેટકે નુકશાની થાય તથા કાર્યનાશના યોગો ઊભા થાય.

(૨૫૪) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં ભયંકર અંધકાર નજરે પડે તો મુશ્કેલી તથા ચિંતાઓ ઉત્પન્ન થાય છે.

(૨૫૫) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં લસણ, ડુંગળી વગેરે દેખાય તો વિના કારણે ઝગડો ઉભો થવાની સંભાવના રહે.

(૨૫૬) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં ચામડાની બેગ અથવા ચામડાનો પટો દેખાય તો મુસાફરી કે લક્ષ્મી યોગો ઊભા થાય તથા આનંદદાયક પ્રસંગો ઊભા થાય છે.

(૨૫૭) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં ભુંડ અથવા ડુક્કર દેખાય તો અનેક પ્રકારે અચાનક લાભ થાય છે.

(૨૫૮) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં ગાડી, મોટર વગેરે દેખાય તો પોતાના પુરાણા સંબંધીનો મેળાપ થાય છે.

(૨૫૯) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં લીલા પાંદડા અથવા સુકા પાંદડા દેખાય તો ચિંતા થાય.

(૨૬૦) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં માછલા પકડતો માછી દેખાય તો સાવધ રહેવું કારણ કે પોતાનો માણસ દગો કરે.

(૨૬૧) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં પોતાને દાગીના મળતા દેખાય તો ધનધાન્યમાં વધારો થાય તેમજ પોતાની ઉન્નતિ એમ સ્વપ્ન આવનારે સમજવું.

(૨૬૨) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં મદ્ય દેખાય તો સુખશાંતિમાં અનેક રીતે વધારો થાય છે.

(૨૬૩) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં ઉજળો માણસ કે કોઈ પરદેશી દેખાય તો તે માણસને પુષ્કળ ધનલાભ થાય છે.

(૨૬૪) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં દાદરો કે નિસરણી દેખાય તો ધનલાભ થાય પરંતુ તે પહેલા આભ પાતળ એક કરવા જોટલા (ગમે તેટલા બને યા ન બને) તેટલા પ્રયત્નો કરવા પડે.

(૨૬૫) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં વરસાદવાળાં વાદળ દેખાય તો ચિંતા કરાવનારું ગણવું.

(૨૬૬) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં વાંદરો દેખાય તો તે ચિંતા કરાવનારું ગણાય. તથા હેરાનગતિ કરાવનારું ગણાય.

(૨૬૭) કોઈ પણ માણસને સ્વપ્નમાં પોતે માછલાં ખાતો હોય એવું દેખાય તો તે સ્વપ્નથી અનેક રીતે કંકાસ અને કલેશ થાય.

(૨૬૮) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં રમત ગમતનાં મેદાનો, ખેલ-કુદનાં સાધનો અથવા કોઈ રમત રમતા માણસ દેખાય તો સુખમાં વધારો થાય તથા તબીયત સુધરવી તેમજ ધનલાભ થવો વગેરે વગેરે શુભ કાર્યો થાય છે.

(૨૬૯) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં સળગતો દીવો, મીણબત્તી, ગાડી, મોટર અથવા કોઈ વાહન દેખાય તો લાભ થાય તથા જુની ઓળખાણ તાજી થાય.

(૨૭૦) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં મધપૂડો અથવા મધ દેખાય તો ધનલાભ થાય અને મિત્ર મળે.

(૨૭૧) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં માછલી દેખાય તો ધનલાભ તથા સુખ શાંતિ આપનારું ગણાય.

(૨૭૨) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં ભરેલો ઘડો દેખાય તો ધન ધાન્ય તથા કીર્તિમાં વધારો થાય.

(૨૭૩) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં મકાનના બારીબારણા દેખાય તો ચિંતા ઉત્પન્ન કરનારું ગણાય.

(૨૭૪) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં ગુસ્સો કરતું બાળક દેખાય તો તેનાથી કોઈ અણધારી આફત આવી પડે તથા ઘરના બધા પરેશાન થાય એમ ગણાય.

(૨૭૫) સ્વપ્નમાં કુમારીકાના દર્શન થાય તો માન આબરૂમાં વધારો થાય તેમજ થાય તેમજ ધનલાભ થાય છે.

(૨૭૬) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં દારૂ કે દારૂની દુકાન જોવામાં આવે તો આયુષ્ય વધારો થાય અનેક રીતે ફાયદો થાય છે.

(૨૭૭) કોઈ માણસને સ્વપ્નમાં જોલનું દર્શન દેખાય તો અથવા પોતે જોલમાં ગયેલો દેખાય તો અનેક પ્રકારે સુખશાંતિ મળે અને લાભ થાય.

જાર ભાવની કુંડમાં ફળદેશ

જ્યોતિષશાસ્ત્રમાં દરેક ગ્રહ ખાસ કરીને અમુક બાબતો સુચવે છે. સૂર્ય (રવિ) આત્મા, પિતા અને પ્રભાવ દર્શાવે છે. ચંદ્ર માતા અને મન દર્શાવે છે. મંગળ જમીન, ભાઈ-બહેન અને સત્ત્વ દર્શાવે છે. બુધ વાણી અને વિદ્યા દર્શાવે છે. ગુરુ જ્ઞાન, નિપુણતા, આરોગ્ય અને સંતતિ દર્શાવે છે. શુક્ર વાહન અને સ્ત્રીઓ તરફથી સુખ દર્શાવે છે. શનિ નોકર-ચાકર, હાથ નીચેના માણસો, માંદગી, રોગ, મૃત્યુ અને શોક દર્શાવે છે. શનિ સિવાય બધા ગ્રહો સબળ હોતાં ઉપરની બાબતોનું સુખ અનુભવાશે. કુંડલીમાં એટલે શનિ વગર બીજા ગ્રહો બળવાન સારા.

જન્મકુંડલીમાં પ્રથમ ભાવમાં આરોગ્ય, કીર્તિ, સુખ, ધંધો, સફળતા વગેરે જોવાય છે. માથું ખાસ વિશેષ ગુણ અને જન્મસમયની હાલત પણ આરીતે જોવાય છે.

બીજા ભાવમાં સહનશકિત ધન, વાણી, આંખ, ભાણતર, ખાન-પાન, લેખન કેટલાક લેખોને આધારે મન પણ આમાં જોવાય છે.

ત્રીજા ભાવમાં ઉમંગ ખરાબ, વિચાર, ભાઈ-બહેન, પ્રતિભા, પરાક્રમ, જમાણો કાન, બીજા તરફથી સહાય, છાતી લશ્કર, નોકર-ચાકર જોવાય છે.

ચોથા ભાવને આધારે મા, સંગા-સંબંધી, મિત્રો, ભાણેજ, જમીન, વાહન, ખુરશી પથારી, સમૃદ્ધિ જોવાય છે.

પાંચમાં ભાવને આધારે જ્ઞાન, દરેક કાર્ય કે પ્રસંગે ખરું કહી અથવા કરી શકવું, યાદદાસ્ત, પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ પૂર્વજન્મના સારા કાર્યો, સલાહકાર, સંતાનસુખ, શુભકાર્યોની પ્રેરણા જોવાય છે.

છઠ્ઠા ભાવમાં ચોર શત્રુઓ, વિરોધ અવરોધ, માનસીક શોક, થાક રોષ, ખોડ, શત્રુથી મરણ, ખરાબ કામ, ભય વગેરે જોવાય છે.

સાતમો ભાવ કુંડલીના લગ્ન, જાતીય જીવનની રીત રસમ, મુસાફરી પત્ની જમીન જાગીર દર્શાવે છે. પત્નીની કુંડલીમાં સાતમો ભાવ માત્ર પતિની બાબત નથી કહેતો, પણ એની જરૂર જમીન પણ દર્શાવે છે.

આઠમો ભાવ જાતકને કોઈ પણ બાબતમાં હાનિ કે ક્ષય અહીંથી જોવાય છે, અશમ ઘટના પણ આજ દર્શાવે છે. જાતક ઉપર આક્ષેપ જે જાતકનું મૃત્યુ પણ કરાવી, મૃત્યુ સ્થળ, મૃત્યુનો પ્રકાર, માંદગી અવરોધ, લગ્નજીવન કેટલો સમય ચાલે, શોક ઈજા દર્શાવે છે.

નવમો ભાવ સંપત્તિ દાન, ધર્માદા, સહકાર્યકરો પ્રત્યે લાગણી પુજન-અર્ચન, ધાર્મિક કાર્ય (યાત્રાદિ) ભક્તિભાવના, વંશવૃદ્ધિ (સ્વપિતૃબાળક વંશવેલો), ઈષ્ટદેવ બતાવે

છે.

દશમા ભાવમાં મંદિર, લોકસભા, નોકર, બધી જાતના વેપાર, એના હુકમમાં રહેલ આવેગ ને બળ, કીર્તિ, યશ, પિતા, રહેણીકરણી, વ્યાપારનો પ્રકાર અને પરદેશની મુસાફરી કહેલ છે (સામાન્ય રીતે નવમાં ભાવ પરથી આજકાલ વિદેશગમન વગેરે જોવાનો ચાલ છે અને તે રીતે જોતાં ખરું પણ પડે છે. પહેલાં એક રાજ્યમાંથી બીજા રાજ્યમાં જવાનું પણ પરદેશ ખેડવાનું ગણાતું, સાતમા ઉપરથી પણ યાત્રા દર્શાવી છે. તેમ સાતમો અને દશમો (ઉપરાંત બારમો) કોર્ટ કચેરીનો જ્યવિજ્ય સાથે સંકળાયેલા છે.

એકાદશ ભાવમાં બધી જાતના લાભ, મોટાભાઈ, બહેન, સંતાન જે જન્મી ચુક્યાં હોય, આર્થિક લાભ, ડાબો કાન, કુટુંબસુખ અને શ્રવણશક્તિ જોવાય છે.

બારમો ભાવ પાપકર્મ, ખર્ચ, પડવું, મૃત્યુ પછી નર્કમાં જવાની હાલત, ડાબી આંખ, ખોડવાળા અવયવ, પગ, ક્ષય જેવા જીર્ણ રોગો, ગરીબાઈ, ઊંધ, બંધન અહીં જોવાય છે.

ઉપરાંત મુસાફરી ૧લો ભાવ, શયન ૪થો ભાવ, ધરમાં સુખપૂર્વક રહેવું ૭મો ભાવ, કાયમી મોભો ૧૦મા ઉપરથી મેદાન, જળનાકૂવા, તળાવ, ટાંકી ૪થો ભાવ, ૭મા ઉપરથી નદીમાં પુર, વરસાદ અંગે બધું દશમેથી જોવું

ભાવ બે પ્રકારના છે. એક લક્ષ અને બીજો લક્ષેશ જ્યાં હોય તે લક્ષ બાહ્ય ભાવ છે અને લક્ષેશ હોય ત્યાંથી કે લક્ષનો ત્રીજો ભાવ આભ્યાંતર ભાવ ગણાય છે જે બાબતો લક્ષથી જોવાય છે તે બધી લક્ષેશ પડ્યો હોય ત્યાંથી જોવાય છે.

હવે શુભ ગ્રહો ગુરુ, શુક્ર, શુદ્ધ ચંદ્ર અને બુધ હોય. તો બારેય ભાવમાં પાપગ્રહ તરીકે શું ફળ આપે છે તે જોવાની પદ્ધતિ અહીં દર્શાવી છે. એક જ ભાવમાં શુભ-અશુભ ગ્રહ.

પહેલા ભાવમાં પાપગ્રહ હોતાં નિષ્ફળતા, પરાજય, માથાનો રોગ, શોક, અપકીર્તિ, સ્થાનહાનિ, આર્થિક નુકશાન. બધા અવયવોમાં બેચેની અને બીજી અગવડો ઊભી થાય.

અહીં શુભગ્રહ હોય તો સફળતા, સુખ, આરોગ્ય ભેટ-સોગાદ, સ્થાન-લાભ મળે છે.

બીજા ભાવમાં પાપગ્રહ હોતાં વડીલોપાર્જીત ધનનો ક્ષય, ચહેરા ઉપર રોગ, સગાંઓથી બદનામી કે સગાંઓને હાનિ, જમણી આંખે તકલીફ, વાણીમાં અપ-શબ્દો અને સંતાનોને ત્રાસ થાય છે.

અહીં શુભગ્રહ હોતાં આર્થિક લાભ, સગાંઓની ચડતી અને સંતાનોની પ્રગતિ દર્શાવે છે.

ત્રીજા ભાવમાં શુભગ્રહ હોતાં બધાને મદદરૂપ, શક્તિ, પરાક્રમ, ભાઈઓની ચડતી, સારું આરોગ્ય રહે છે.

અહીં અશુભ ગ્રહ હોતાં મદદમાં અટકાયત, ભાઈઓથી ખરાબ, છાતી, ગળુ, કાનના રોગ તથા અશુભ વિચારો આવે છે.

ચોથા ભાવે અશુભ ગ્રહ હોય તો માતા માટે અશુભ, મામા, ઘર વાહન ચોપગાં પ્રાણી અને ખુરશીને નુકસાન, હૃદયરોગનો ભય રહે છે.

ચોથે શુભ ગ્રહ હોતાં વાહનસુખ, ઘરમાં સુધારો-વધારે, ગાય-ભેંસનું સુખ મળે છે.

પાપગ્રહો પાંચમે હોય તો બાળકોને માંદગી કે તેમની પ્રગતિમાં અવરોધ, પાંચમે અસ્ત યા નીચ ગ્રહ હોય તો બાળકનું મૃત્યુ-નહિ તો માત્ર માંદગી ગયા જન્મનાં શુભ-કર્મોની અસર નષ્ટ થવી વગેરે.

પાંચમે શુભ ગ્રહ હોય તો પુત્રજન્મ, બાળકનું સારું આરોગ્ય, યોગ્ય નિપુણતા ને માનસિક આનંદ સુચવે છે

પાપગ્રહો દશે હોય તો શરીરે છઠ્ઠા ભાવની જે રાશિ હોય તો તેથી સુચવાતા અંગોમાં માંદગી, શત્રુભય, ચોરભય પીડા, ધંધામાં મુશ્કેલીઓ વગેરે આવે છે.

શુભગ્રહો દશે હોય તો રોગમાંથી મુક્તિ શત્રુ ઉપર વિજય, જે માંદગી ચાલતી હોય તેથી મુક્તિ મળે છે.

પાપગ્રહો ૭મે હોય તો અસ્તાદિનો વિચાર કરી માંદગી, પત્નીનો ટુંકો વિયોગ અને મુત્રવિકાર થાય છે.

શુભગ્રહો ૭મે હોય તો લગ્નાદિ શુભ પ્રસંગ, ગતસ્થાનની પ્રાપ્તિ, પત્નીનો સાથ અને દૂરના સ્થળથી સગાંઓનું આવવું થાય છે.

આઠમે પાપગ્રહ હોય તો ધંધામાં અવરોધ, નોકરને માંદગી, ગુપ્ત ભાગનાં દર્દો, ચોરીનો ભય હાનિ, સરકાર તરફથી પૂછપરછ, અરુચિ, મૃત્યુનો ભય લાવે છે.

આઠમે શુભગ્રહ માંદગીમાંથી છુટકારો કરી આયુષ્ય દર્શાવે છે.

નવમે પાપગ્રહ પિતાને કષ્ટ, સમૃદ્ધિનો ક્ષય, ધર્મમાં અશ્રદ્ધા, દૈવી સહાયમાં આડખીલી, પોતાના વંશ માટે ભય લાવે છે.

નવમે શુભગ્રહ ઈશ્વરની કૃપા, સંતોષ, ધાર્મિક ભોગ, શુભફળ, બીજા પ્રત્યે લાગણી દર્શાવે છે. સંતાનસુખ, પ્રગતિ અને સગા માટે શુભ છે.

દશમે પાપગ્રહ આબરૂમાં ક્ષય કાર્યમાં અવરોધ, બધા પ્લાન નિષ્ફળ જવા હાની, અશુભ ફળ જતક તથા તેના શુભચિંતકને પણ નોંઠણના રોગ અને મુસાફરી કરાવે છે.

દશમે શુભગ્રહ ઉચ્ચકક્ષાનું દાન, વિશ્વાસુ નોકર, સફળતા, તેના શબ્દનું સર્વત્ર માન, શુભ ચિંતકોની પ્રગતિ, ધંધામાં સર્વાંગી સફળતા આપે.

અગીયારમે પાપગ્રહ સંતાન મોટા ભાઈને ગોઠણમાં, કાનમાં પીડા અને અગીયારમે પાપગ્રહ હોય તેનાથી ધાતુમાં હાનિ થાય.

અગીયારમે શુભગ્રહ ધાતુમાં લાભ, ચિંતામાંથી મુક્તિ, આર્થિક લાભ થાય.

બારમે પાપગ્રહ હોતાં અનેક રીતે ખોટા માર્ગે ધનવ્યય, પાપકાર્ય, મુસાફરી, ડાબી આંખે નુકસાન થાય.

બારમે શુભગ્રહ શુભ કાર્યમાં ખર્ચ કરાવે અને રોગ-મુક્તિ બતાવે છે.

માનસાગરી પદ્ધતિ: નામે ગ્રન્થમાંથી ઉદ્ધૃત

(૧) પક્ષકૃણ

નિષ્ઠુરો દુર્મુખશ્ચેવ, સ્ત્રીદ્વેષી મતિહીનક: ।

પરપ્રેષ્યો જનૈયુક્તઃકૃષ્ણપક્ષે પ્રજાયતે ॥૧॥

અર્થ :- કૃષ્ણ પક્ષ (અંધારીઆ) માં જન્મનારો માણસ દયાહીન, કદરૂપો, સ્ત્રીનો દ્વેષ કરનારો, હીન બુદ્ધિવાળો અને પારકા માણસોની બુદ્ધિથી દોરવાઈ જનારો હોય છે.

પૂર્ણ ચન્દ્રનિભ શ્રીમાન, સોદ્યમો બહુ શાસ્ત્રવિત્ ।

કુશલો જ્ઞાન સંપન્નઃશુક્લપક્ષે ભવેન્નરઃ ॥૨॥

અર્થ :- શુક્લ પક્ષ (અજવાળીઆ)માં જન્મનારો માણસ પૂનમના ચન્દ્રમાં જેવો શોભતો, ધનવાન, ઉધમી, અનેક શાસ્ત્રોનો જ્ઞાતા અને કુશળ હોય છે.

(૨) તિથિકૃણ

કૂરરઙ્ગો ધનહીનઃ, કુલ સન્તાપ કારકઃ ।

વ્યસના સક્ત ચિત્ત શ્ચ પ્રતિપત્તિથિ જો નરઃ ॥૧॥

અર્થ :- પ્રતિપદાના દિવસે જન્મનારો માણસ, દુષ્ટોની સોબત કરનારો, ધનહીન, કુળને પીડા કરનારો તથા વ્યસનગ્રસ્ત હોય છે.

પર દારરતો નિત્યં, સત્ય શૌચવિવર્જિતઃ ।

તસ્કરઃ સ્નેહહીન શ્ચ, દ્વિતીયા સંભવો નરઃ ॥૨॥

બીજના દિવસે જન્મનારો માણસ અદા પર નારીમાં રત, સત્ય અને પવિત્રતાનો પ્રતિપક્ષી, ચોર અને સ્નેહહીન હોય છે.

અષ્ટેતનોઢ તિથિકલો, નિદ્રવ્યઃપુરુષઃ સદા ।

પરદ્વેષરતો નિત્ય, તૃતીયાયાં ભવેન્નરઃ ॥૩॥

અર્થ:- ત્રીજાના દિવસે જન્મનારો માણસ બુદ્ધિહીન, વિકલ નિર્ધન અને પરનો દ્વેષ કરનારો હોય છે.

મહાભોગી ચ દાતા ચ, મિત્રસ્નેહી વિચક્ષણઃ ।

ધન સન્તાન યુક્તશ્ચ, ચતુર્થ્યાં યદિ જાયતે ॥૪॥

અર્થ:- ચોથના દિવસે જન્મનારો માણસ મહા ભોગી, દાની, મિત્રસ્નેહી, ચતુર અને ધન સંતાન યુક્ત હોય છે.

વ્યવહારી, ગુણગ્રાહી, પિતૃ માત્રો શ્ચ રક્ષકઃ ।

દાતા, ભોક્તા તનુપ્રીતઃ, પચમી સંભવો નરઃ ॥૫॥

અર્થ:- પાંચમના દિવસે જન્મનારો માણસ વ્યવહાર કુશળ, ગુણગ્રાહી, પિતા-માતાનો રક્ષક, દાની, ભોગી અને પોતાના શરીરનો સાચવનારો હોય છે.

નાના દેશાભિગામી ચ, સદા કલહકારકઃ ।

નિત્યં જઠરપોષી ચ, ષષ્ટ્યાં જાતો ભવેન્નરઃ ॥૬॥

અર્થ:- છઠના દિવસે જન્મનારો માણસ અનેક દેશોમાં પર્યટન કરનારો, ઝઘડાખોર અને પેટભરૂ હોય છે.

અત્પત્નોષી ચ તેજસ્વી, સૌભાગ્યગુણ સંયુતઃ ।

પુત્રવાન્ ધનસંપન્નઃ, સપ્તમ્યાં જાયતે નરઃ ॥૭॥

અર્થ:- સાતમના દિવસે જન્મનારો માણસ થોડામાં સંતોષ માનનારો, તેજસ્વી, સૌભાગ્યશાળી, ગુણવાન, પૂત્રવાન અને ધનવાન હોય છે.

ધર્મિષ્ઠઃ સત્યવાદી ચ, દાતા ભોક્તા ચ વત્સલઃ ।

ગુણજ્ઞઃ સર્વ કાર્યજ્ઞો, હ્યષ્ટમી સંભવો નરઃ ॥૮॥

અર્થ:- આઠમનાં દિવસે જન્મનારો માણસ ધર્મવાન, સત્યવાદી, દાની, ભોગી, દયાળુ, ગુણજ્ઞાતા અને સર્વ કાર્યમાં નિપુણ હોય છે.

દેવતારાધકઃ પુત્રો, ધન સ્ત્રીસક્ત માનસઃ ।

શાસ્ત્રાભ્યાસરતો નિત્યં, નવમ્યાં જાયતે યદિ ॥૯॥

અર્થ:- નોમનાં દિવસે જન્મનારો માણસ દેવતાઓનો આરાધક, પુત્રવાન, ધન અને સ્ત્રીમાં આસક્ત અને શાસ્ત્રોના અભ્યાસમાં સદા રત રહેનારો હોય છે.

દશમ્યાં ધર્માધર્મજ્ઞો, દેવસેવી ચ યાજકઃ।

તેજસ્વી સૌખ્ય સંયુક્તો, જાયતે માનવઃસદા ॥૧૦॥

અર્થ:- દશમના દિવસે જન્મનારો માણસ, ધર્મ અને અધર્મને જાણનારો, દેવતાઓની સેવા કરનારો, યજ્ઞ કરનારો તેજસ્વી અને સદા સુખી હોય છે.

અત્પત્તોષી નરેન્દ્રસ્ય, ગેહગામી શુચિર્ભવેત્ ।

ધની પુત્રોભવેદ્ધી માનેકા દશ્યાં ભવેન્નરઃ ॥૧૧॥

અર્થ:- અગ્યારસના દિવસે જન્મનારો માણસ થોડી ધીરજ વાળો, રાજ્યગૃહોમાં રહેનારો, ધનવાન, પુત્રવાન અને બુદ્ધિમાન હોય છે.

ચપલ શ્ચન્નલ જ્ઞાની, સદા ક્ષીણવધુઃસ્મૃતઃ ।

દેશ ભ્રમણ શીલશ્ચ, દ્વાદશી જાતકો ભવેત્ ॥૧૨॥

અર્થ:- બારસના દિવસે જન્મનારો માણસ, ચંચળ અને ચપલતાને જાણનારો, દુબળા શરીરવાળો અને દેશાટન કરનારો હોય છે.

મહાસિદ્ધો મહાપ્રાજ્ઞઃ, શાસ્ત્રાભ્યાસી જિતેન્દ્રિયઃ ।

પરકાર્યરતો નિત્યં, ત્રયોદશ્યાં યદા ભવેત્ ॥૧૩॥

અર્થ:- તેરસના દિવસે જન્મનારો માણસ, મહાસિદ્ધ મહા વિદ્વાન, શાસ્ત્રાભ્યાસી, ઇન્દ્રિયોને વશમાં રાખનારો અને સત્ પરમાર્થ પરાયણ હોય છે.

ધનાઢયો ધમશૌલશ્ચ, શુરઃસદ્વાક્ય પાલકઃ ।

રાજમાન્યો યશસ્વી ચ, ચતુર્દશ્યાં સદા ભવેત્ ॥૧૪॥

અર્થ:- ચોદશના દિવસે જન્મનારો માણસ ધનવાન, ધર્મવાન શુરવીર સત્યવાદી, રાજાઓના માનને પાત્ર અને યશસ્વી હોય છે.

શ્રીમાંશ્ચ મતિમાંશ્ચાપિ, મહાભોજનલાલસઃ।

ઉદ્યતઃ પરદારેષુ, હ્યાસક્તઃપૂર્ણિમાભવઃ॥૧૫॥

અર્થ:- પૂનમનાદિવસે જન્મનારો માણસ, ધનવાન, બુદ્ધિમાન, અધિક ભોજનની લાલસા રાખનારો ઉદ્યમ અને પર સ્ત્રીઓમાં આસક્ત રહેનારો હોય છે.

સ્થિરામ્ભઃ પરદેષી, ક્રોધિ મૂર્ખઃપરાક્રમી ।

મૂઢમંત્રી ચ સંજ્ઞાનો ડમ્પમાવાસ્થાભવો નરઃ ॥૧૬॥

અર્થ:-અમાવાસ્થાના દિવસે જન્મનારો માણસ, આળસુ, પરદેષી, ક્રોધી, મૂર્ખ, પરાક્રમી, મૂઢ મંત્રી અને અજ્ઞાની હોય છે.

૩ નંદાદિ તિથિ જ્ઞાન

નન્દા ભદ્રા જયા રિક્તા, પૂર્ણા ચ તિથયઃ ક્રમાત્ ।
વાર ત્રયં સમાવર્ત્ય, તિથયઃ પ્રતિપન્મુખાઃ ॥૧॥

અર્થ:- નંદા, ભદ્રા, જયા, રિક્તા અને પૂર્ણા એ પાંચ તિથિઓ ક્રમશઃ પ્રતિપદાથીત્રણ વાર ગણતરી કરવાથી આવે છે. જેમકે ૧-૬-૧૧ નંદા તિથિ, ૨-૭-૧૨ ભદ્રા તિથિ, ૩-૮-૧૩ જયા તિથિ ૪-૯-૧૪ ને રિક્તા તિથિ અને ૫-૧૦-૧૫ ને પૂર્ણા તિથિ કહી છે.

૪ નંદાદિ તિથિ ફળ

નન્દાતિથૌ નરો જાતૌ, મહામાની ચ કોવિદઃ ।
દેવતા ભક્તિ નિષ્ઠશ્ચ, જ્ઞાની ચ પ્રિયવત્સલઃ ॥૧॥

અર્થ:- નંદા તિથિએ જન્મનારો માણસ, સ્વમાની, વિદ્વાન, દેવોની ભક્તિમાં નિષ્ઠાવાળો, જ્ઞાની અને પ્રીતિપાત્ર હોય છે.

ભદ્રાતિથૌ બન્ધુ માન્યો, રાજસેવી ધનાન્વિતઃ ।
સંસાર ભયભીત શ્ચ, પરમાર્થ મતિર્નરઃ ॥૨॥

અર્થ:- ભદ્રા તિથિએ જન્મનારો માણસ, બંધુમાન્ય, રાજસેવી ધનવાન, સંસારભીડ, અને પરમાર્થી હોય છે.

જયા તિથૌ રાજપૂજ્યઃ, પૂત્ર પૌત્રાદિ સંયુતઃ ।
શૂરઃ શાન્તશ્ચ દીર્ઘાયુર્મના, વિજ્ઞશ્ચ જાયતે ॥૩॥

અર્થ:- જયા તિથિએ જન્મનારો માણસ રાજા ને પાણ પુજ્ય, પુત્ર-પૌત્રાદિવાળો, શૂરવીર, શાંત સ્વભાવનો, દીર્ઘઆયુષ્ય વાળો અને ઉત્તમ મનોર્વેજ્ઞાનિક હોય છે.

રિક્તાતિથૌ વિતર્કજ્ઞઃ, પ્રમાદી ગુરુનિન્દકઃ ।
શાસ્ત્રજ્ઞો મદહન્તા ચ, કામુક શ્ચ નરો ભવેત્ ॥૪॥

અર્થ:- રિક્તા તિથિએ જન્મનારો માણસવિતર્ક નિપુણ, પ્રમાદી, ગુરુની નિંદા કરનારો, શાસ્ત્રોનો જાણકાર અને કામી હોય છે.

પૂર્ણાતિથૌ ધનૈઃપૂર્ણો, વેદશાસ્ત્રાથ તત્વતિ ત્ ।
સત્યવાદી શુદ્ધચેતા, વિજ્ઞો ભવતિ માનવઃ ॥૫॥

અર્થ:- પૂર્ણા તિથિએ જન્મનારો માણસ ધનવાન, વેદ શાસ્ત્રના તત્વનો જ્ઞાતા, સત્યવાદી, પવિત્ર ચિત્તવાળો અને વિશિષ્ટ જ્ઞાનવંત હોય છે.

૫ જન્મ વાર ફળ

ધિતાધિકો ડ તિચતુરસ્તેજસ્વી સમરપ્રિયઃ ।

દાતા દાને મહોત્સાહી, સૂર્યવારે ભવેન્નરઃ॥૧॥

અર્થ:- રવિવારના દિવસે જન્મનારો માણસ અધિકપિત પ્રકૃતિવાળો, અતિ ચતુર તેજસ્વી, યુદ્ધપ્રેમી, દાતા અને દાનમાં ખૂબ ઉત્સાહી હોય છે.

મતિમાન્ પ્રિયવાક્, શાન્તો નરેન્દ્રાશ્રય જીવિકઃ ।

સમ દુઃખ સુખઃ શ્રીમાન્, સોમવારે ભવેત્ પુમાન્ ॥૨॥

અર્થ:- સોમવારના દિવસે જન્મનારો માણસ બુદ્ધિમાન, મધુર વાણી બોલનારો, શાન્ત સ્વભાવવાળો રાજ્યને આશ્રયે જીવનારો, સુખ દુઃખને સમભાવે સહન કરનારો અને ધનવાન હોય છે.

વક્રબુદ્ધિર્જરાજીવી, રણોત્સાહી મહાબલી ।

સેનાની સ્તવ્રપાલો વા, ધરાપુત્ર દિનોદ્ ભવઃ ॥૩॥

અર્થ:- મંગળવારના દિવસે જન્મનારો માણસ વક્ર બુદ્ધિવાળો, ઘડપણ સુધી જીવનારો, રણભૂમિનો ઉત્સાહી, બળવાન, સેનાધીશ અને કુટુંબ પાલક હોય છે.

લિપિલેખન જીવી સ્યાત્, પ્રિય વાક્પંડિતઃ સુધીઃ ।

રૂપ સંપત્તિ સંયુક્તૌ, બુધવાસર સંભવઃ ॥૪॥

અર્થ:- બુધવારના દિવસે જન્મનારો માણસ કલમ જીવી, મિષ્ટભાષી, વિદ્વાન, સુબુદ્ધિમાન અને રૂપ-સંપત્તિવાન હોય છે.

ધનવિદ્યા ગુણોપેતો, વિવેકી જનપૂજકઃ ।

આચાર્ય સચિવા વા સ્યાદગુરુવાસર સંભવઃ ॥૫॥

અર્થ:- ગુરૂવારના દિવસે જન્મનારો માણસ ધન, વિદ્યા અને ગુણાલંકૃત હોય છે. તથા સારાસાર વિવેકનો જ્ઞાતા અને બહુ જનમાન્ય તેમજ મુખ્ય આચાર્ય યા મંત્રીપદને શોભાવનારો હોય છે.

ચલચિતઃ સુરદ્વેષી, ધનક્રીડારતઃ સદા ।

બુદ્ધિમાન સુભગો બાળમી, ભૃગુવારે ભવેન્નરઃ ॥૬॥

અર્થ:- શુક્રવારે જન્મેલો માણસ, ચંચળ ચિત્તિવાળો દેવતાઓનો દ્વેષી, ધનના જ, વિચારમાં રત રહેનારો, સૌભાગ્યવાન અને વાક્પટુ હોય છે.

સ્થિરજઃ સ્થિરગીઃ ક્રૂરો દુઃખચિતઃ પરાક્રમી ।

અંધોદ્દં ન ચલઃ કેશો, વૃદ્ધ નારીરતઃ સદા ॥૭॥

અર્થ :- શનિવારે જન્મેલો માણસ, કુક્ષ અચળ વક્તા કુર દુઃખ વાસિત ચિતવાળો પરાક્રમી, નીચ દ્રષ્ટિવાળો, સુસ્થિર, બહુ વાળવાળો અને વૃદ્ધ સ્ત્રીમાં આસક્ત રહેનારો હોય છે.

૬ દિવસ અને રાતના જન્મનું ફળ

સદ્ગર્મ યુક્તા, બહુપુત્ર ભોગી, પ્રિયાન્વિતઃ કામ નિપીડિતાઙ્ગઃ ।

વસ્ત્રાનુ યુક્તો મતિમાન્ સુરુપો ભવેન્મનુષ્ય શ્ચ દિવાપ્રસૂતઃ ॥૧॥

અર્થ :- દિવસના સમયે જન્મનારો માણસ શ્રેષ્ઠ ધર્મવાન બહુ પુત્રવાન, ભોગી, કામથી પીડિત અંગવાળો, ઉત્તમ વસ્ત્ર પહેરનારો બુદ્ધિમાન તથા દેખાવડો હોય છે.

મન્દવાગ્ બહુ કામાર્તઃ, ક્ષયરોગી મલીમસઃ ।

ક્રૂરાત્મા છિન્ન પાપશ્ચ, નિશિજાતો ભવેન્નરઃ ॥૨॥

અર્થ :- રાત્રિના સમયે જન્મનારો ઓછા બોલો, કામી ક્ષયગ્રસ્ત, મલિન ચિતવાળો, કુર, ગુમ પાણે પાપ કરનારો હોય છે.

૭ જન્મ નક્ષત્ર ફળ

સરુપ સુભગો દક્ષઃ, સ્થૂલકાયા મહાધની ।

અશ્વિની સંભવો લોકે, જાયતે જનવલ્લભ ॥૧॥

અર્થ :- અશ્વિની નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ સ્વરૂપવાન, સોભાગ્યવાન, ચતુર સ્થૂલ દેહવાળો, મહાન ધનવાન અને જનપ્રિય હોય છે.

અરોગી સત્યવાદી, સત્પ્રાણ શ્ચ દ્ઢવ્રતઃ ।

ભરણ્યાં જાયતે લોકઃ સુમુખી ધનવાનપિ ॥૨॥

અર્થ :- ભરણી નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ નિરોગી સાચું બોલનારો, અધિક પરાક્રમી દ્ઢપણે વ્રત પાળનાર, મનોહર મુખાકૃતિવાળો અને ધનવાન હોય છે.

કૃપણઃ પાપકર્મા ચ, ક્ષુધાલુ નિર્ત્યપીડિતઃ ।

અકર્મ કુરુતે નિત્યં, કૃત્તિકા સંભવો નરઃ ॥૩॥

અર્થ :- કૃત્તિકા નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ, કૃપણ, પાપી ભૂખાવળો, સદા પીડિત અને નહિ કરવા જેવા કાર્યો કરનારો હોય છે.

ધની કૃતજ્ઞો મેઘાવી, નૃપ માન્યઃ પ્રિયંવદઃ ।

સત્યવાદી, સુરુપશ્ચ, રોહિણ્યાં જાયતે નરઃ ॥૪॥

અર્થ :- રોહિણી નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ ધનવાન કૃતજ્ઞી, મતિમાન, રાજના આદરને પાત્ર, સાચું બોલનારો અને સ્વરૂપવાન હોય છે.

ચપલશ્ચતુરો ધીરઃ, કૂટકર્મ સ્વ કર્મકૃત્ ।

અહંકારી, પરદ્રેષી, મૃગે ભવતિ માનવઃ ॥૫॥

અર્થ :- મૃગશિર નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ ચપલ, ચતુર, ધીરજવાન, કૂટનીતિમાં પાવરધો, અહંકારી અને પરની ઈર્ષ્યા કરનારો હોય છે.

કૃતધ્નઃ કોપ યુક્તશ્ચ, નરઃ પાપરતઃ શઠઃ ।

આદ્રાં નક્ષત્ર સંભૂતો, ધનં ધાન્ય વિવર્જિતઃ ॥૬॥

અર્થ :- આદ્રા નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ કૃતધ્ની કોપી, પાપી શઠ અને ધન તથા ધાન્યહીન હોય છે.

શાન્તઃ સુખી ચ સંભોગી, સુભગો જનવલ્લભઃ ।

પુત્ર મિત્રાદિભિર્યુવતો, જાયતે ચ પુનર્વસૌ ॥૭॥

અર્થ :- પુનર્વસુ નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ શાન્ત સ્વભાવનો, સુખી, ભોગી, સૌભાગ્યવાન, જનપ્રિય અને પુત્ર મિત્રોના સમૂહવાળો હોય છે.

દેવધર્મ ધનૈર્યુક્તઃ પુત્ર્યુવતો વિચક્ષણઃ ।

પુષ્ય ચ જાયતે લોકઃ, શાન્તાત્મા સુભગઃ સુખી ॥૮॥

અર્થ :- પુષ્ય નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ દેવ અને ધર્મનો ભક્ત, પુત્રવાન, ચતુર, શાન્ત સ્વભાવનો અને સુખી હોય છે.

સર્વભક્ષી કૃતાન્તશ્ચ કૃદ્ધોત વજ્રકઃ ખલ ।

આશ્લેષાયાં નરો જાતઃ, કૃતકર્મો હિ, જાયતે ॥૯॥

અર્થ :- અશ્લેષા નક્ષત્રોમાં જન્મેલો માણસ અભક્ષ્ય પદાર્થો વાપરનારો કાળ જેવો, કૃતધ્ની, ધૂર્ત, શઠ અને નીચ કર્મ કરનારો હોય છે.

બહુભૃત્યો ધનો ભોગી, પિતૃભવતો મહોદ્દમો ।

ચમૃનાથો રાજસેવી, મધસ્યા જાયતે નર ॥૧૦॥

અર્થ :- મધા નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ બહુ નોકરોવાળો, ધનવાન, ભોગી પિતાનો ભક્ત, સખત ઉદ્યમી, સેનાનો પિપતિ અને રાજસેવી હોય છે.

વિદ્યાગોધન સંયુક્તો, ગમ્भीરઃ પ્રમદાપ્રિયઃ ।

પૂર્વાફાલ્ગુનિકા જાત, સુખી પण्डित पूजितः ॥૧૧॥

અર્થ:- પૂર્વા ફાલ્ગુની નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ વિદ્વાન ગૌપાલક ધનવાન ગંભીર સ્વભાવનો, સ્ત્રીઓને પ્રિય સુખી પંડિત અને પૂજ્ય હોય છે.

દાન્ત શુરા મૃદુર્વક્તા, ધનુર્વેદાથ પण्डितः ।

ઉત્તરા ફાલ્ગુની જાતો, મહાયોદ્ધા જનપ્રિય; ॥૧૨॥

અર્થ:- ઉત્તર, ફાલ્ગુની નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ ઈન્દ્રિયોને વશવર્તી રાખનારો, શૂરવીર, મૃદુવાણી બોલનારો ધનુષ્ય વિદ્યામાં નિપુણ, મોટો યોદ્ધો અને જનપ્રિય હોય છે.

અસત્ય વચ્ચનો ધૃષ્ટ, સુરાપો બન્ધુ વર્જિતઃ ।

હસ્તે જાતો નરશ્ચૈરો, જાયતે પારદારિકઃ ॥૧૩॥

અર્થ:- હસ્ત નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ અસત્ય બોલનારો, દયાહીન, દારૂ પીનારો ભાઈ વગરનો, ચોર અને પરસ્ત્રી ગામી હોય છે.

પુત્ર દારયુતસ્તુષ્ઠો, ધન ધાન્ય સમન્વિતઃ ।

દેવ બ્રાહ્મણ ભક્ત શ્ચ, ચિત્રાયાંજાયતે નરઃ ॥૧૪॥

અર્થ:- ચિત્રા નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ પુત્રવાન, પત્નીવાન, સંતોષી, ધન ધાન્યવાળો અને દેવ તથા બ્રાહ્મણનો ભક્ત હોય છે.

વિદગ્ધો ધાર્મિકશ્ચૈવ, કૃપણઃ પ્રિયવલ્લભઃ ।

સુશીલો દેવભક્ત શ્ચ, સ્વાતી જાતો ભવેન્નરઃ ॥૧૫॥

અર્થ:- સ્વાતી નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ હોશિયાર, ધર્મ નિષ્ઠ, કૃપણ, જનપ્રિય સારા ચરિત્રવાળો અને દેવ ભક્ત હોય છે.

અતિલુબ્ધો ડ તિમાની ચ, નિષ્ઠુરઃ કહહ પ્રિયઃ ।

વિશાખાયાં નરો જાતો, વેશ્યાજ નરતો ભવેત્ ॥૧૬॥

અર્થ:- વિશાખા નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ અતિ લોભી, ભારે અભિમાની, દયાહીન કઞ્જવાળો અને વેશ્યાગામી હોય છે.

પુરુષાર્થ પ્રવાસી ચ, બન્ધુ કાયે સદોદ્યમી ।

અનુરાધા ભવો લોકઃ, સદાધૃષ્ટશ્ચ જાયતે ॥૧૭॥

અર્થ:- અનુરાધા નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ પ્રવાસ પ્રેમી, પોતાના ભાઈઓનાં

કાર્ય કરવામાં ઉત્સાહી, તથા દયાળું હોય છે.

बहु मित्र प्रधानश्च, कविर्दान्तो विचक्षणः ।

ज्येष्ठाजातो धर्मरतो, जायते शुद्रपूजितः ॥१८॥

અર્થ :- જ્યેષ્ઠા નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ બહુ મિત્રો વાળો પ્રધાન, કવિ, તપસ્યા કરનારો, ચતુર, ધર્મનિષ્ઠ તથા શૂદ્રો વડે પુજનારો હોય છે,

सुखेन युक्तो धनवाहनाढयो, हिंस्रो बलाढयः स्थिर कर्म कर्ता ।

प्रतापि तारातिजनो मनुष्यो, मूले कृती स्याज्जननं प्रपन्नः ॥१९॥

અર્થ :- મૂળ નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ ધન અને વાહનવાળો, હિંસક બળવાન, - સ્થિર વિચારનો શત્રુનાશક અને દેખાવડો હોય છે.

दृष्ट मात्रोपकारी च, भाग्यवांश्च जनप्रियः ।

पूर्वाषाढा भवो नूनं, सकलार्थं विचक्षणः ॥२०॥

અર્થ :- પૂર્વાષાઢા નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ, ઉપકારક દ્રષ્ટિવાળો, ભાગ્યવાન જનપ્રિય અને સર્વ પદાર્થોના મર્મનો જ્ઞાતો હોય છે.

बहु मित्रो महाकायो जायते विनयो सुखी ।

उतराषाढ संभूतः, शुश्च विजयी भवेत् ॥२१॥

અર્થ :- ઉત્તરાષાઢા નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ બહુ મિત્રોવાળો, મોટા શરીરવાળો, વિનયવાન સુખી પરાક્રમી અને વિજયવંત બનનારો હોય છે.

अति सुललित कान्तिः सम्मतः सज्जनानां ।

ननु भवति विनोत श्वारुकोर्तिः सुरूपः ।

द्विजधर सुरभक्ति व्यक्त वाङ् मानवः स्याद् ।

अभिजिती यदि सुतिर्भूपतिः स स्ववंशे ॥२२॥

અર્થ :- અભિજિત નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ ઉત્તમ કાન્તિવાળો, સજ્જનોનો સંગ કરનારો, ઉત્તમ કીર્તિવાળો, સ્વરૂપવાન, દેવતા અને બ્રાહ્મણોની ભક્તિ કરનારો, વધાર્થ બોલનારો અને પોતાનાં કુળમાં પ્રધાન હોય છે.

कृतज्ञः सुभगो दाता, गुणैः सवेश्च संयुतः ।

श्रीमान् बहुल सन्तानः, श्रवणो जायते नरः ॥२३॥

અર્થ :- શ્રવણ નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ કૃતજ્ઞ, ભાગ્યવાન, દાની, ગુણવાન, ધનવાન અને બહુ સંતાનવાળો હોય છે.

ગીત પ્રિયો બન્ધુ માન્યો, હેમરત્નરલકૃતઃ ।

જાતો નરો ધનિષ્ઠાયાં, શતૈકસ્ય પતીર્ભવેત્ ॥૨૪॥

અર્થ :- ધનિષ્ઠા નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ ગાન વિદ્યાર્થી પ્રીતિ કરનારો ભાઈઓથી માન પામનારો, સોના અને ઝવેરાતના અલંકારો ધારણ કરનારો તથા એક સો માણસનો સ્વામી હોય છે.

કૃપણો ધનપૂર્ણઃ, સ્યાત્ પરદારોપસેવકઃ ।

જાતઃ શતભિષાયાં ચ વિદેશે કામુકો ભવેત્ ॥૨૫॥

અર્થ :- શતભિષા નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ કૃપણ, ધનવાન, પર સ્ત્રી સેવી તથા વિદેશમાં કામી થનારો હોય છે.

વક્તા સુખો પ્રજા યુક્તો, બહુ નિદ્રી નિરર્થકઃ ।

પૂર્વાભાદ્રપદાયાં ચ જાતો ભવતિ માનવઃ ॥૨૬॥

અર્થ :- પૂર્વા ભાદ્રપદ નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ વક્તૃત્વ શક્તિવાળો, સુખી પરિવારવાળો બહુ ઊંઘનારો તથા જીવનને વેડફી નાખનારો હોય છે.

ગૌરઃ સસત્ત્વો ધર્મજ્ઞઃ, શત્રુઘાતો પરામરઃ ।

ઉત્તરા ભાદ્રપદ જો નરઃ, સાહસિકો ભવેત્ ॥૨૭॥

અર્થ :- ઉત્તરા ભાદ્રપદ નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ ગોરા રંગવાળો, સાત્ત્વિક ગુણવાળો, ધર્મના ભર્મને જાણનારો, શત્રુઓનો નાશ કરવારો અને દેવતાઓ સમાન પરાક્રમી હોય છે.

સંપૂર્ણાદિગઃ શુચિર્દક્ષઃ, સાધુ શૂરો વિચક્ષણઃ ।

રેવતી સંભવો લોકે, ધન ધાન્યૈરલંકૃતઃ ॥૨૮॥

અર્થ :- રેવતી નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ સંપૂર્ણ અંગો વાળો, પવિત્ર, ચતુર, સાધુ-જીવનવાળો, શુરવીર અને ધન ધાન્ય સંપત્તિ હોય છે.

૮ યોગ જાત ફળ

વિષ્કુમ્ભજાતો મનુજો, રૂપવાન્ ભાગ્યવાન્ ભવેત્ ।

નાનાલંકાર સંપૂર્ણો, મહાબુદ્ધિ વિશારદઃ ॥૨૯॥

અર્થ :- વિષ્કુમ્ભ યોગમાં જન્મેલો માણસ રૂપવાન, ભાગ્યવાન, વિવિધ પ્રકારના અલંકારોથી પૂર્ણ મહા બુદ્ધિશાળી અને ચતુર હોય છે.

પ્રીતિયોગે સમુત્પન્નો, યોષિતાં વલ્લભો ભવેત્ ।

તત્ત્વજ્ઞશ્ચ મહોત્સાહો, સ્વાર્થે નિત્યં કૃતોદ્ધમઃ ॥૨॥

અર્થ:- પ્રીતિ યોગમાં જન્મેલો માણસ સ્ત્રીઓનો વહાલો, તત્ત્વનો જાણકાર, ઉત્સાહી અને પોતાનો સ્વાર્થ સાધવામાં સદા ઉદ્યમી હોય છે.

આયુષ્મત્રામયોગે ચ, જાતો માની, ધની કવિઃ ।

દીર્ઘાયુઃ સત્ત્વસંપન્ના, યુદ્ધે ચાપ્યપરાજિતઃ ॥૩॥

અર્થ:- આયુષ્યમાન યોગમાં જન્મેલો માણસ અભિમાની, ધનવાન, કવિ, દીર્ઘ આયુષ્યવાળો, સત્ત્વ સંપન્ન અને યુદ્ધમાં જય પામનારો હોય છે.

સૌભાગ્યે ચ, સમુત્પન્નો, રાજમંત્રી સ જાયતે ।

નિપુણઃ સર્વ કાર્યેષુ, વનિતાનાં ચ વલ્લભઃ ॥૪॥

અર્થ:- સૌભાગ્ય યોગમાં જન્મેલો માણસ રાજાનો મંત્રી, સર્વકાર્યોમાં નિપુણ અને સ્ત્રીઓનો વહાલો હોય છે.

શોભને શોભનો બોલો, બહુપુત્રકલત્રવાન ।

આતુરઃ સર્વ કાર્યેષુ, યુદ્ધ ભૂમોસદોત્સુકઃ ॥૫॥

અર્થ:- શોભન યોગમાં જન્મેલો માણસ, સ્વરૂપવાન, બહુ પુત્ર સ્ત્રી યુક્ત, સર્વ કાર્યોમાં આતુર અને યુદ્ધ ભૂમિમાં જવાનો સદા ઉત્સુક હોય છે.

આતિગણ્ડે ચ યો જાતો, માતૃહન્તા ભવચ્ચસઃ ।

ગણ્ડાન્તેષુ ચ જાતસ્તુ, કૂલહન્તા પ્રકીર્તિતઃ ॥૬॥

અર્થ:- અતિગંડ યોગમાં જન્મેલો માણસ પોતાની માતાની હત્યા કરનારો હોય છે અને અતિગંડ યોગના અંત ભાગમાં જન્મેલો માણસ પોતાના કુળના નાશ કરનારો હોય છે.

સુકર્મ નામ યોગે તુ, સુકર્મા જાયતે નરઃ ।

સર્વેઃ પ્રીતઃ સુશીલશ્ચ, રાક્ષી ભોગી મુણાધિકઃ ॥૭॥

અર્થ:- સુકર્મનામ યોગમાં જન્મેલો માણસ સત્કર્મ કરનારો, સર્વથી પ્રીતિ કરનારો, સુશીલ રાક્ષી, ભોગી અને અધિક ગુણવાળો હોય છે.

ધૃતીમાન ધૃતિભોગી ચ કીર્તિં મુદ્ધિઃ ધનાન્વિતઃ ।

ભાગ્યવાન્ સુસ્ર સંપન્નો, વિદ્યાવાન્ ગુણવાન્ ભવેત્ ॥૮॥

અર્થ:- ધૃતિ યોગમાં જન્મેલો માણસ, ધીરજવાળો યશસ્વી, ધનાઢ્ય, ભાગ્યવાન,

ગુણવાન અને વિદ્યાસંપન્ન હોય છે.

શૂલે શૂલવ્યથા યુક્તો, ધાર્મિક શાસ્ત્રપારગઃ ।

વિદ્યાર્થ કુશલો યજ્ઞા જાયતે મનુજઃ સદા ॥૧॥

અર્થ :- શૂલ યોગમાં જન્મેલો માણસ શૂળની વ્યથાવાળો, ધર્મનિષ્ઠ શાસ્ત્રમર્મજ્ઞ વિદ્યા અને અર્થમાં કુશળ અને યજ્ઞ કરનારો હોય છે.

ગण्डे गण्डव्यथा युक्तो, बहु क्लेशो महाशिशः ।

हस्वकायो महाशूरो, बहुभोगी दृढव्रत ॥૧૦॥

અર્થ :- ગંડ યોગમાં જન્મનારો માણસ ગંડ વ્યથાવાળો, અધિક ક્લેશગ્રસ્ત, મોટા માથા અને નાની કાયાવાળો, મહા પરાક્રમી મહા ભોગી અને વ્રતપાલનમાં દૃઢ હોય છે.

वृद्धियोगे सुरुपश्च, बहुपुत्र कलत्रवान् ।

धनवानपि भोक्ता च, सत्त्ववानपि जायते ॥૧૧॥

અર્થ :- વૃદ્ધિયોગમાં જન્મેલો માણસ સ્વરૂપવાન, પુત્ર પરિવારવાળો, ધનવાન, ભોગી અને બળવાન હોય છે.

ध्रुवयोगे च दीर्घायुः, सर्वेषा प्रिय दर्शनः ।

स्थिरकर्मा ऽ तिशक्तश्च, ध्रुवबुद्धिश्च जायते ॥૧૨॥

અર્થ :- ધ્રુવ યોગમાં જન્મેલો માણસ દીર્ઘ આયુષ્યવાળો, સર્વને પ્રિય લાગનારો સ્થિરપણે કર્મ કરનારો અને શક્તિશાળી સ્થિર બુદ્ધિવાળો હોય છે.

व्याघात योग जातश्च, सर्वज्ञः सर्व पूजितः ।

सर्वकर्मकरो लोके, व्याख्यातः सर्व कर्मसु ॥૧૩॥

અર્થ :- વ્યાઘાત યોગમાં જન્મનારો માણસ સર્વજ્ઞ, સર્વ પૂજ્ય સર્વ કર્મ નિપુણ અને સંસારમાં સર્વ કાર્ય કરવામાં પ્રસિદ્ધ હોય છે.

हर्षण् जायते लोके, महाभाग्यो नृपप्रियः ।

धृष्टः सदा धनैर्युक्ता, विद्याशास्त्र विशारदः ॥૧૪॥

અર્થ :- હર્ષણ યોગમાં જન્મેલો માણસ સંસારમાં અધિક ભાગ્યવાન, રાજાનો વહાલો, પ્રસન્ન રહેનારો ધનવાન અને વેદ શાસ્ત્રનો જ્ઞાનનારો હોય છે.

वज्रयोगे वज्रमुष्टिः, सर्व विद्यास्त्र पारगः ।

धन धान्य समायुक्तस्तत्त्वज्ञो, बहु विक्रमः ॥૧૫॥

અર્થ :- વજ્રયોગમાં જન્મેલો માણસ દૃઢ નિર્ધરિવાળો, બધી વિદ્યામાં નિપુણ

ધનધાન્ય સંપન્ન, તત્વજ્ઞાની અને મહા પરાક્રમી હોય છે.

સિદ્ધિયોગે સમુત્પન્નઃ, સર્વસિદ્ધિયુતો ભવેત્ ।

દાતા ભોક્તા સુખી કાન્તઃ, શોકી રોગી ચમાનતઃ ॥૧૬॥

અર્થ:- સિદ્ધિ યોગમાં જન્મેલો માણસ સર્વ સિદ્ધિવાળો, દાતા, ભોગી, સુખી, દેખાવડો, શોક અને રોગગ્રસ્ત હોય છે.

વ્યતીપાતે નરો જાતો, મહાકષ્ટેન જીવતિ ।

જીવે સ્યાદ્ ભાગ્ય યોગેન સ ભવેદુત્તમો નરઃ ॥૧૭॥

અર્થ:- વ્યતિપાત યોગમાં જન્મેલો માણસ ઘણી મુશ્કેલીએ જીવતો રહે છે, પણ જો સદ્ભાગ્યથી જીવતો રહી જાય છે તો મનુષ્યોમાં ઉત્તમ તરીકે નામના કાઢે છે.

વરીયો નામ યોગે ચ, બલિષ્ઠો જાયતે નરઃ ।

શિલ્પ શાસ્ત્ર કલાભિજ્ઞો, ગીત નૃત્યા દિકો કોવિદ ॥૧૮॥

અર્થ:- વરિયાળ યોગમાં જન્મેલો માણસ બળવાન, શિલ્પ કળામાં નિપુણ, ગીત, નૃત્ય આદિ કળાઓમાં પારંગત હોય છે.

પરિઘે ચ નરો જાતઃ, સ્વકુલોત્તતિકારકઃ ।

શાસ્ત્રજ્ઞઃ સુકવિ વાગ્ધૃમી, દાતા ભોક્તા પ્રિયંવદઃ ॥૧૯॥

અર્થ:- પરિઘ યોગમાં જન્મેલો માણસ પોતાના કુળની ઉન્નતિ, કરનારો, શાસ્ત્રજ્ઞ, ઉત્તમ કવિ, વાણી વિલાસી, દાતા, ભોગી અને પ્રિય બોલનારો હોય છે.

શિવયોગે નરૌ જાતઃ સર્વકલ્યાણ ભાજનમ્ ।

મહાદેવસમો લોકે, સદા બુદ્ધિયુતો ભવેત્ ॥૨૦॥

અર્થ:- શિવયોગમાં જન્મેલો માણસ સર્વ કલ્યાણોનું પાત્ર સદ્બુદ્ધિમાન અને વચન આપનાર મહાદેવ સમાન હોય છે.

સિદ્ધયોગે સિદ્ધિદાતા મંત્રસ્તિદ્ધિ પ્રવર્તકઃ ।

દિવ્યનારી સમેતશ્ચ, સર્વસમ્પદ્યુતો ભવેત્ ॥૨૧॥

અર્થ:- સિદ્ધિયોગમાં જન્મેલો માણસ, સિદ્ધિ આપનારો મંત્ર સિદ્ધિ પ્રવર્તવિનારો મુંદર નારી અને સંપદા યુક્ત હોય છે.

સાધ્યે માનસિકા સિદ્ધિર્યશોઃ શેષ સુખાગમઃ ।

દીર્ઘસૂત્ર પ્રસિદ્ધશ્ચ, જાયતે સર્વ સંમતઃ ॥૨૨॥

અર્થ:- સાધ્ય યોગમાં જન્મેલો માણસ સિદ્ધિવાળો, યશસ્વી, સુખી, કામ કરવામાં

પ્રમોદી પ્રસિદ્ધ અને સર્વનો મિત્ર હોય છે.

શુભે શુભશતૈર્યુક્તા, ધનવાનપિ જાયતે ।

વિજ્ઞાનજ્ઞાન સંપન્ના, દાતા બ્રાહ્મણ પૂજકઃ ॥૨૩॥

અર્થ :- શુભ યોગમાં જન્મેલો માણસ સેંકડો શુભ કાર્યો કરનારો, ધનવાન, વિજ્ઞાન અને જ્ઞાન સંપન્ન, દાની અને બ્રાહ્મણોને પૂજનારો હોય છે.

શુક્લે સર્વકલા યુક્તઃ સર્વાર્થ જ્ઞાનવાન્ ભવેત્ ।

કવિઃ પ્રતાપી શૂરશ્ચ, ધની સર્વજન પ્રિયઃ ॥૨૪॥

અર્થ :- શુક્લ યોગમાં જન્મેલો માણસ સર્વ કલાવાન, સર્વ પ્રકારના અર્થ અને જ્ઞાનવાળો કવિ, તેજસ્વી, શુરવીર ધનવાન અને સર્વજનપ્રિય હોય છે.

બ્રહ્મ યોગે મહાવિદ્વાન્, વેદશાસ્ત્ર પરાયણઃ ।

બ્રહ્મજ્ઞાન રતો નિત્યં, સર્વ કાર્યેષુ કોવિદઃ ॥૨૫॥

અર્થ :- બ્રહ્મયોગમાં જન્મેલો માણસ સમર્થ વિદ્વાન, વેદ શાસ્ત્રનિષ્ઠ, બ્રહ્મજ્ઞાનમાં રત અને સદા સર્વ કાર્યોમાં કુશળ હોય છે.

એન્દ્રે ભૂપકુલે જાતો રાજા ભવતિ નિશ્ચયાત્ ।

અત્યાયુસ્ત સુખો, ભોગી ગુણવાનપિ જાયતે ॥૨૬॥

અર્થ :- એન્દ્ર યોગમાં જન્મેલો માણસ જે રાજકુળમાં જન્મે છે તો અવશ્ય રાજા બને છે પરંતુ તે અલ્પ આયુષ્યવાળો, સુખી, ભોગી, અને ગુણવાન હોય છે.

વૈદ્યતૌ જાયતે યસ્તુ, નિરુત્સાહો વમુક્ષિતઃ

કુર્વાણોઽપિ જનૈઃ, પ્રીતિ પ્રયાત્ય પ્રિયતયા નઃ ॥૨૭॥

અર્થ :- વૈદ્ય યોગમાં જન્મેલો માણસ નિરુત્સાહી, ભૂખ્યા માણસોથી પ્રિતિ કરનારો છતાં લોકોમાં અપ્રિય હોય છે.

૯ કરાગ કરારે આવે ?

આ જાણકારી નીચેના ચક્રમાં છે.

કૃષ્ણ પક્ષમાં કરાગો ?

તિથિ	પૂર્વદશ	ઉત્તરદશ	તિથિ	પૂર્વદશ	ઉત્તરદશ
૧	બાલવ	કોલવ	૮	બાલવ	કોલવ
૨	તેતિલ	ગર	૯	તેતિલ	ગર
૩	વણિજ	ભદ્ર	૧૦	વણિજ	ભદ્રા

૪	બવ	બાલવ	૧૧	બવ	બાલવ
૫	કોલવ	તેતિલ	૧૨	કોલવ	તેતિલ
૬	ગર	વણિજ	૧૩	ગર	વણિજ
૭	ભદ્રા	કોલવ	૧૪	ભદ્રા	થકુની
			૩૦	ચતુષ્પદ	નાગ

શુકલપત્રે કરાગો

તિથિ	પૂર્વદલ	ઉત્તરદલ	તિથિ	પૂર્વદલ	ઉત્તરદલ
૧	કિંસ્તુબ્ધ	બવ	૯	બાલવ	કોલવ
૨	બાલવ	કોલવ	૧૦	તેતિલ	ગર
૩	તેતિલ	ગર	૧૧	વણિજ	ભદ્રા
૪	વણિજ	ભદ્રા	૧૨	બવ	બાલવ
૫	બવ	બાલવ	૧૩	કોલવ	તેતિલ
૬	કોલવ	તેતિલ	૧૪	ગર	વણિજ
૭	ગર	વણિજ	૧૫	ભદ્રા	બવ
૮	ભદ્રા	બવ			

૧૦ કરાગ ફળ

બવાહ્યે કરણે જાતો, માનો ધર્મરતઃ સદા

શુભ મંગલકર્મા ચ, સ્થિર કર્મા ચ જાયતે ॥૧॥

અર્થ :- બવ કરાગમાં જન્મેલો માણસ, અભિમાની ધર્મનિષ્ઠ, શુભ મંગળ કર્મ અને સ્થિર કર્મ કરનારો હોય છે.

બાલવાહ્યે નરો, જાનસ્તીર્થ દેવાદિ સેવકઃ

વિદ્યાર્થ સૌહ્ય સંપન્ના, રાજમાન્યશ્ચ જાયતે ॥૨॥

અર્થ :- બાલવ કરાગમાં જન્મેલો માણસ તીર્થયાત્રા કરનારો, દેવને પૂજનારો વિદ્યા ધન અને સુખ સૌભાગ્યવાળો અને રાજનો માનીતો હોય છે.

કૌલવાહ્યે તુ જાતસ્ય, પ્રીતિઃ સર્વજનૈ સહ

શક્તિર્મિત્રવર્ગે શ્ચ, માનવાશ્ચ પ્રજાયતે ॥૩॥

અર્થ :- કોલવ કરાગમાં જન્મેલો માણસ બધા માણસો સાથે સ્નેહ રાખનારો, મિત્ર વર્ગની સેવત કરનારો અને માનવોમાં અભિમાની હોય છે.

તૈતિલે કરણે જાતઃ, સૌભાગ્ય ધન સંપુતઃ

સ્નેહો સર્વ જનૈઃ સાર્દ્ધ, વિચિત્રાણિ ગૃહાણિ ચ ॥૪॥

અર્થ :- તૈતિલ કરણમાં જન્મેલો માણસ ધન અને સૌભાગ્યવાન, સર્વ જનોની સ્નેહી અને સુંદર ઘરવાળો હોય છે.

ગરાહ્યે કૃષિકર્મા ચ, ગૃહકાય પરાયણઃ

યદ્વસ્તુ વાચ્છિતં તત્ત્વ, લભ્યતે ચ મહોદયમૈઃ ॥૫॥

અર્થ :- ગર કરણમાં જન્મેલો માણસ ખેતી કરનારો ઘર કામમાં હોશિયાર અને જે વસ્તુ વાંચ્છે તે મહા પ્રયત્ન વડે, પણ મેળવી લેનારો હોય છે.

વાણિજ્યે કરણે જાતો, વાણિજ્યે નવ જીવતિ

વાદ્ધિંતં લભતે લોકે, દેશાન્તર ગમાગમૈઃ ॥૬॥

અર્થ :- વાણિજ્ય કરણમાં જન્મેલો માણસ વેપાર કરીને આજીવિકા ચલાવનારો અને પરદેશમાં આવાગમન કરીને વાંચ્છિત પ્રાપ્ત કરનારો હોય છે.

અશુભારમ્ભશોભ શ્વ, પરદારરતઃ સદા,

કુશલો વિષ કાર્યેષુ વિષ્ટયાહ્ય કરણેન ચ ॥૭॥

અર્થ :- વિષ્ટિ કરણમાં જન્મેલો માણસ અશુભ કાર્યો કરનારો, પર સ્ત્રીમાં આસક્ત રહેનારો અને વિષ કાર્યમાં પ્રવિણ હોય છે.

શકુનો કરણે જાતઃ પૌષ્ટિકાદિ ક્રિયાકૃતિઃ

ઔષધાદિષુ દક્ષશ્ચ ભિષગવૃત્તિ શ્વ જાયતે ॥૮॥

અર્થ :- શકુનિ કરણમાં જન્મેલો માણસ, પૌષ્ટિક આદિ ક્રિયાઓ કરનારો, ઔષધિઓ આદિના જ્ઞાનમાં નિપુણ અને વૈદક વડેનિર્વાહ ચલાવનારો હોય છે.

કરણં ચ ચતુષ્પાદે, દેવદ્વિજરતઃ સદા

ગોકર્મા ગોપ્રભુ લેકિ, ચતુષ્પદ ચિકિત્સકઃ ॥૯॥

અર્થ :- ચતુષ્પાદ કરણમાં જન્મેલો માણસ દેવ અને બ્રાહ્મણોમાં પ્રીતિવાળો, ગાયોને ઉછેરનારો, ગાયોનો માલીક અને ચાર પગવાળા પશુઓની દવા કરનારો હોય છે.

નાગે ચ કરણં જાતો, ધીનર પ્રિતિકારકઃ

કુરુતે દારુણ કર્મ દુર્ભગો લોભ લોચનઃ ॥૧૦॥

અર્થ :- નાગ કરણમાં જન્મેલો માણસ માછીમારો સાથે પ્રીતિ કરનારો ભયાનક

કર્મ કરનારો ભાગ્યહીન અને ચંચળ નેત્રવાળો હોય છે.

किंस्तुघ्न करणे जात, शुभ मरततो नरः

तृष्टि पुष्टिव माङ्गल्यं, सिद्ध च लभते सदा ॥११॥

અર્થ :- કિસ્તુઘ્ન કરણમાં જન્મેલો માણસ શુભ કાર્યોમાં રત રહેનારો અને તુષ્ટિ, પુષ્ટિ કલ્યાણ તેમજ સિદ્ધિને પ્રાપ્ત કરનારો હોય છે.

૧૧ આગ-જ્ઞાન

अश्विनो मृग रेवत्यो, हस्तः पुष्यः पुनर्वसुः

अनुराधाश्रुतिः स्वाती, कथ्यते देवतागणः ॥१॥

અર્થ :- અશ્વિની, મૃગશિર્ષ, રેવતી, હસ્ત, પુષ્ય પુનર્વસુ, અનુરાધા, શ્રવણ અને સ્વાતી એ નક્ષત્રો દેવતા ગણ કહેવાય છે. (આ નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ દેવતાગણમાં જન્મેલો કહેવાય છે)

तिस्त्रः पूर्वा श्रौत्तराश्च, तिस्त्रोऽप्यार्द्रा च रोहिणो

भरणी च मनुष्याख्यो, गणश्चकथितो बुधैः ॥२॥

અર્થ :- પૂર્વા ફાલ્ગુની પૂર્વાષાઢા, પૂર્વાભાદ્રપદા ઉત્તરા ફાલ્ગુની, ઉત્તરાષાઢા, ઉત્તરા ભાદ્રપદ, આર્દ્રા, રોહિણી અને ભરણી નક્ષત્રને મનુષ્યગણ જાણવો.

कृतिका च मघा ऽऽ२लेषा, विशाखा शततारका

चित्रा, ज्येष्ठा, धनिष्ठा च, मूले रक्षोगणः स्मृतः ॥३॥

અર્થ :- કૃતિકા, મઘા, શ્લેષા, વિશાખા, શતભિષા, ચિત્રા, જ્યેષ્ઠા, ધનિષ્ઠા અને મૂલ એ નક્ષત્રનો રાક્ષસગણ જાણવો.

૧૨ આગ-ફળ

सुन्दरो दान शीलश्च, मतिमानग सरलः सदा

अल्पभोजो महाप्रज्ञो, नरो देवगणे भवेत्तग ॥४॥

અર્થ :- દેવતા ગણમાં જન્મેલો માણસ સ્વરૂપવાન, દાની, શીલવાન, ગતિમાન, સરળ સ્વભાવનો, અલ્પ ભોજન કરનારો અને મહાબુદ્ધિમાન હોય છે.

मानी धनी विशालाक्षो, लक्षवेधो धनुर्धरः ।

गोरः पौरजन ग्राही, जयते मानवे गणे ॥२॥

અર્થ :- મનુષ્યગણમાં જન્મેલો માણસ સ્વમાની, ધનવાન, મોટી આંખોવાળો, પોતાના લક્ષ્યને સાધનારો, ધનુષ્યધારી, ગોરા વાળવાળો અને નગરજનોને માન્ય હોય છે.

ઉન્માદી ભોષણાકારઃ, સર્વદા કલિવલ્લભઃ ।

પુરુષો દુઃસહં બ્રૂતે, પ્રમેહી રાક્ષસે ગણે ॥૩॥

અર્થ :- રાક્ષસ ગણમાં જન્મેલો માણસ આજસુ, ભયંકર, સદા કહ્મઆ કરનારો, દુઃખે કરીને સહી શકાય તેવો અને પ્રમેહના રોગવાળો હોય છે.

૧૩ યોનિ-જ્ઞાન

અશ્વિનો વારણાશ્વાશ્વો, રેવતી ભરણી ગજઃ ।

પુષ્યશ્ચ કૃત્તિકા છાગો, નાગશ્ચ રોહીણો મૃગઃ ॥૧॥

આર્દ્રા સૂલમપિ વા ચ, મૂષકઃ ફાલગુની મધા ।

માર્જારોઽદિતિરાશ્લેષા, ગોજતિરુત્તરાદ્વયમ્ ॥૨॥

મહિષૌ સ્વાતિ હસ્તૌ ચ, મૃગો જ્યેષ્ઠાઽનુરાધિકા ।

વ્યાઘ્રશ્ચિત્રા વિશાખા ચ, શ્રુત્યાષાઢે ચ મર્કટૌ ॥૩॥

વસુમાદ્રપદાઃ સિંહા, નકુલશ્ચા ભિજિત્ સ્મૃતઃ ।

યોનયઃ કથિતા માનાં, વૈરમંત્રી વિચારયેત્ ॥૪॥

અર્થ :- અશ્વિની અને શત તારકા નક્ષત્રની અશ્વયોની, રેવતી અને ભરણીની ગજયોની, પુષ્ય અને કૃત્તિકાની છાગ (બકરો) યોનિ, રોહીણી અને મૃગશિરની નાગયોનિ, આર્દ્રા અને મૂળની શ્વાન યોનિ, પૂર્વા ફાલ્ગુની અને મધ્યાની મૂષક યોનિ, પુનર્વસુ અને અશ્વિની માર્જાર (બિલાડી)ની યોનિ, ઉત્તરા ફાલ્ગુની ઉત્તરા ભાદ્રપદાની ગાય, યોનિ, સ્વાતિ અને હસ્તની ભેંસ યોનિ, જ્યેષ્ઠા અને અનુરાધાની મૃગ યોનિ, ચિત્રા અને વિશાખાની વાઘ યોનિ, પૂર્વાષાઢા અને શ્રવણની વાનર યોનિ, ધનિષ્ઠા અને પૂર્વા ભાદ્રપદાની સિંહ યોનિ, અભિજિત અને ઉત્તરાષાઢા નક્ષત્રની નોળીઆની યોનિ.

આ પ્રમાણે યોનિઓ જાણીને પરસ્પર વચ્ચેના વૈરભાવ અને મૈત્રીભાવ વિચારવા.

૧૪ યોનિ વિચાર ચક્ર

અશ્વ	ગજ	બકરો	નાગ	શ્વાન	મૂષક	બીલાડી	ગાય	ભેંસ	મૃગ	વાઘ	વાનર	સિંહ	નોળીઓ
અશ્વિ	રેવતી	પુષ્ય	રો.	આર્દ્રા	પૂ. ફા.	પુન.	ઉ. રી.	સ્વા.	જ્યે.	ચિત્રા	પૂષ્ય	ધ.	અભિ.
શત	ભરણી	કૃત્તિકા	મૂળ	મૂળ	મધા	અશ્વે.	ઉ. ભા.	હ.	અનુ.	વિ.	શ્ર.	પૂ. ભા.	ઉ. સા.

સ્વચ્છન્દઃ સદ્ગુણઃ, શુરસ્તેજસ્વી ઘર્ધદીરેશ્વરઃ ।

સ્વામિભક્ત સ્તુરક્લસ્ય, વોન્યાં જાતો ભવેન્નરઃ ॥૧॥

અર્થ :- ઘોડાની યોનિમાં જન્મેલો માણસ સ્વચ્છંદી, (પોતાની મતિ પ્રમાણે ચાલનારો) સદ્ગુણી, શુરાતનવાળો, પ્રતાપી, વાઙ્મંત્રમાં પ્રવિણ અને સ્વામિભક્ત હોય છે.

રાજમાન્યો બલી ભોગો, ભૂપ સ્થાન વિભૂષણઃ ।

આત્મોત્સાહી નરો જાતો, ગજયોનૌ ન સંશયઃ ॥૨॥

અર્થ :- હાથીની યોનિમાં જન્મેલો માણસ રાજમાન્ય, બળવાન ભોગી, રાજનો સત્કાર પામનારો અને આત્મોત્સાહી બને છે.

સ્ત્રીણાં પ્રિયઃ સદૌત્સાહી, બહુવાક્યવિશારદઃ ।

સ્વલ્પાયુશ્ચ નરો જાતઃ પશુયોનૌ ન સંશયઃ ॥૩॥

અર્થ :- પશુની યોનિમાં જન્મેલો માણસ સ્ત્રીઓને પ્રિય, નિત્ય ઉત્સાહવંત વાક્ય રચનામાં નિપુણ અને અલ્પ આયુષ્યવાળો હોય છે.

દીર્ઘ રૌષઃ સદા ક્રૂરઃ ઉપકારં ન ગૃહ્યતે ।

પરવેશમાપહારી ચ, સપયોનૌ ન સંશયઃ ॥૪॥

અર્થ :- સર્પ યોનિમાં જન્મેલો માણસ ભારે ક્રોધી, પરના ઉપકારની અપેક્ષા કરનારો અને પારકા ઘરને પથાવી પાડનારા હોય છે.

સોદ્યમઃ સુમહોત્સાહી, શૂરઃ, સ્વજ્ઞાતિ વિગ્રહી ।

માતા પિત્રોઃ સદા ભક્તઃ જ્ઞાનયોનિ સમુદ્ભવઃ ॥૫॥

અર્થ :- જ્ઞાન યોનિમાં જન્મેલો માણસ ઉદ્યમી, મહા ઉત્સાહી, શુરવીર, પોતાની જ્ઞાતિથી ઝઘડનારો અને માતા-પિતાનો ભક્ત હોય છે.

સ્વસ્વકાર્યે શૂર દક્ષો, મિષ્ટાન્નાહાર ભોજનઃ ।

નિર્દયો દુષ્ટ સદ્ભાવી, નરો મ્મર્જાર યોનિજઃ ॥૬॥

અર્થ :- માર્જર (બિલાડા)ની યોનિમાં જન્મેલો માણસ પોતાના કાર્યમાં શુરો તથા દુશ્મન, મિષ્ટ અન્નનું ભોજન કરનારો, દયાહીન, દુષ્ટ અને સારા ભાગ્યવાળો હોય છે.

મહાવિક્રમ યોદ્ધાપિ, ર્શ્વરો વિભવેશ્વરઃ ।

પરોપકારી નિત્યં ચમેષયોનૌ ભવેન્નરઃ ॥૭॥

અર્થ :- મેષ યોનિમાં જન્મેલો માણસ મહા પરાક્રમી, યોદ્ધા, ઈષ્ટવરવાળા, સમર્થ ધનપતિ અને પરોપકાર વ્યસની હોય છે.

બુદ્ધિમાન્ વિત્ત સંપૂર્ણઃ સ્વકાર્ય કરણો દ્યતઃ ।

અપ્રમત્તોઽપ્ય વિશ્વાસો, નરો મૂષક યોનિજઃ ॥૮॥

અર્થ :- મૂષ (ઉંદર) યોનિમાં જન્મેલો માણસ બુદ્ધિમાન, ધનવાન, પોતાનું કાર્ય કરવામાં ઉદ્યમી, સદા જગત અને અવિશ્વાસુ હોય છે.

સ્વધર્મે તુ સદાચારઃ, સત્ક્રિયા સદ્ ગુણાન્વિતઃ ।

કુટુમ્બસ્ય સમુદ્ધર્તા, સિંહ યોનિભવો નરઃ ॥૯॥

અર્થ :- સિંહ યોનિમાં જન્મેલો માણસ સ્વધર્મમાં તત્પર, શુભ આચારવાળો, સારી ક્રિયાઓ કરનારો, સારા ગુણવાળો, તેમજ પોતાના કુટુંબનો ઉદ્ધાર કરનારો હોય છે.

સંગ્રામે વિંજયી યોદ્ધા, સકામસ્તુ બહુવ્રજ ।

વાતાધિકો મન્દમતિર્નરો, મહિષોનિજઃ ॥૧૦॥

અર્થ :- મહિષ (પાડો) યોનિમાં જન્મેલો માણસ યુદ્ધમાં વિજય મેળવનારો, યોદ્ધો કામી, અધિક સંતાનવાળો, વાયુની પ્રકૃતિ અને મંદ બુદ્ધિવાળો હોય છે.

સ્વચ્છન્દો ઽર્થતો ગ્રાહી, દીક્ષાવાન્ ચ વિભુઃ સદા ।

આત્મ સ્તુપરો નિત્યં, વ્યાઘ્રોનિ ભવો નરઃ ॥૧૧॥

અર્થ :- વાઘની યોનિમાં જન્મેલો માણસ સ્વચ્છંદી, ધનલોભુષ ગ્રાહી, દીક્ષાવાન અને આત્મપ્રશંસામાં રાચનારો હોય છે.

સ્વચ્છલ્લંઃ શાન્ત સદ્વૃત્તિઃ, સત્યવાન્ સ્વજનપ્રિયઃ ।

ધર્મિષ્ઠોરણશૂર શ્ચ, યો નરો મૃણોનિજઃ ॥૧૨॥

અર્થ :- મૃગ યોનિમાં જન્મેલો માણસ સ્વચ્છંદી, શાંત સ્વભાવનો, સારી વૃત્તિવાળો, સાચું બોલનારો, સ્વજનોને વહાલો ધર્મનિષ્ઠ અને રણશૂરો હોય છે.

ચપલો મિષ્ટભોગી, ચાર્ય લુબ્ધ શ્ચ કલિપ્રિયઃ ।

સકામઃ સત્પ્રભઃ શૂરો, નરો વાનર યોનિજઃ ॥૧૩॥

અર્થ :- વાનર, યોનિમાં જન્મેલો ચપલ, મિષ્ટ પદાર્થો વાપરનારો, ધનલોભી, કજ્જળા, ટેટા કરનારો, કામી, સંતાનવાળો અને શૂરો હોય છે.

પરોપકરણે દક્ષો, વિત્તેશ્વર વિચક્ષણ ।

પિતૃ માતૃ પ્રિયો નિત્યં, નરો નકુયોનિજઃ ॥૧૪॥

અર્થ :- નોળીયાની યોનિમાં જન્મેલો માણસ પરોપકાર પરાયણ, ધનપતિ, ચતુર,

પિતા માતાનો ભક્તહીય છે.

૧૫ વાર અને આયુષ્ય

વિપદઃ પ્રથમે માસે, દ્વાત્રિંશે ચ ત્રયોદશે ।

ષષ્ઠે ઽ પિ તતઃ, સૂર્યે જાતો જીવતિ ષષ્ટિકમ્ ॥૧૧॥

અર્થ :- રવિવારે જન્મેલા માણસને પ્રથમ માસે, તેરમા માસે, છત્રીસમાં માસે તથા છઠ્ઠા વર્ષે અંગપીડા થાય છે. અને તે સાઈઠ વર્ષ સુધી જીવે છે.

एकादशे ઽ છમે માસે, ચન્દ્રં પીડા ચ ષોડશે ।

સત વિંશાત વર્ષે ચ, ચતુર્યુક્તા શિતૌ મૃતિઃ ॥૧૨॥

અર્થ :- સોમવારે જન્મેલા માણસને આઠમા, અગ્યારમા તથા સોળમા મહિને તેમજ સત્તાવીસમા વર્ષે અંગપીડા થાય છે. અને તે ૮૪ વર્ષ સુધી જીવે છે.

द्वात्रिंशे च द्वितीये च, वर्षे પીડાચ મજ્જ લે ।

ચતુઃ સપ્તતિવર્ષાણિ, સદા રોગી સ જીવતિ ॥૧૩॥

અર્થ :- મંગળવારે જન્મેલા માણસને બીજા અને બત્રીસમાં વર્ષમાં પીડા થાય છે. અને સદા રોગગ્રસ્ત રહેતો તે ૭૪ વર્ષ સુધી જીવે છે.

बुधवारे ढष्टमे मासे, પીડા વર્ષે તથા ઢષ્ટમે ।

पूर्णे चतुः षष्टि वर्षे ततो मृत्यु भविष्यति ॥૧૪॥

અર્થ :- બુધવારે જન્મેલા માણસને આઠમા માસે અને આઠમા વર્ષે પીડા થાય છે. અને તે ૬૪ વર્ષ જીવે છે.

गुरौ च सप्तमे मासे, ષોડશે ચ ત્રયોદશે ।

પીડા તતશ્ચતુ ર્યુક્તા શીતિવર્ષાણિ જીવતિ ॥૧૫॥

અર્થ :- ગુરુવારે જન્મેલા માણસને સાતમા, તેરમા અને સોળમા મહિને પીડા થાય છે. અને તે ૮૪ વર્ષ જીવે છે.

शुक्रवारे च जातस्य, દેહો રોગવિવર્જિતઃ ।

ષષ્ટિ વર્ષે ઽ થ સંપૂર્ણે, ધ્રિયતે માનવો ધ્રુવમ્ ॥૧૬॥

અર્થ :- શુક્રવારે જન્મેલા માણસને રોગ થતો નથી અને ૬૦ વર્ષ સુધી જીવે છે.

शनौ च प्रथमे मासे, ષોડયતે ચ ત્રયોદશે ।

दृढ देस्तथा जातः शत वर्षाणि जीवति ॥૧૭॥

અર્થ :- શનિવારે જન્મેલા માણસને પહેલા મહિને અને તેરમા વર્ષે પીડા થાય છે.

પછી સાંજે થઈને તે પૂરાં ૧૦૦ વર્ષ જીવે છે.

૧૬ જન્મ લક્ષ કૃણ

મેષલગ્ને સમુત્પન્નશ્વખ્ડો માની ધનો શુભઃ ।

ક્રોધી સ્વજન હન્તા ચ, વિક્રમી પરવતસલઃ ॥૧॥

અર્થ :- જોનો જન્મ મેષ લગ્નમાં થાય છે, તે માણસ ઉગ્ર સ્વભાવનો, સ્વમાની, ધનવાન, દેખાવડો, સ્વજનોનો ઘાત કરનારો, પરાક્રમી અને પારકા પ્રત્યે વાત્સલ્ય રાખનારો હોય છે.

વૃષલગ્ન ભવો લોકે, ગુરુભત્કઃ પ્રિય વદઃ ।

ગુણી કૃતી ધનો લોભો શૂરઃ સર્વજન પ્રિયઃ ॥૨॥

અર્થ :- વૃષભ લગ્નમાં જન્મેલો માણસ ગુરૂનો ભક્ત, પ્રિયવાણી બોલનારો, કૃતજ્ઞી, ધનવાન, લોભી શૂરવીર અને સર્વને વહાલો હોય છે.

મિથુનોદય સંજાતો, માની સ્વજન વલ્લભઃ ।

ત્યાગી, ભોગી, ધનો, કામો, દીર્ઘ સૂત્રો ઽ રિમ્દકઃ ॥૩॥

અર્થ :- મિથુન લગ્નમાં જન્મેલો માણસ અભિમાની, ભાઈઓને વહાલો, ત્યાગી, ભોગી, ધનવાન, કામી, ધીમે કામકરનારો અને શત્રુઓને હાણનારો હોય છે.

કર્ક લગ્ને સમુત્પન્નૌ, ભોગી ધર્મજન પ્રિયઃ ।

મિષ્ટાન્નપાન સંયુક્તઃ, સૌભાગ્યઃ સુજન પ્રિયઃ ॥૪॥

અર્થ :- કર્ક લગ્નમાં જન્મેલો માણસ ભોગી, ધાર્મિક, માણસોને વહાલો, મિષ્ટ અન્નનું ભોજન કરનારો, સૌભાગ્યવાન અને સારા માણસોને પ્રિય હોય છે.

સિંહ લગ્નોદયે જાતો, ભોગો શત્રુ વિમદકઃ ।

સ્વત્પો દત્તો ઽ ત્પ પુત્ર શ્વ, સોતસાહી રણ વિક્રમઃ ॥૫॥

અર્થ :- સિંહ લગ્નમાં જન્મેલો માણસ ભોગી, શત્રુ-સંહારક, નાના પેટવાળો, થોડાં સંતાનવાળો, ઉત્સાહી અને યુદ્ધમાં પરાક્રમ બતાવનારો હોય છે.

કન્યા લગ્ને ભવેદ્બાલો, નાના શાસ્ત્ર વિશારદઃ ।

સૌભાગ્ય ગુણ સંપન્નઃ, સુન્દરઃ સુરતપ્રિયઃ ॥૬॥

અર્થ :- કન્યા લગ્નમાં જન્મેલો માણસ અનેક શાસ્ત્રોમાં નિપુણ, સુંદર ભાગ્યવાળો, સ્વરૂપવાન, અને સુરૂચિવાળો હોય છે.

તુલા લગ્નોદયે જાતઃ, સુધી સત્કમ જીવિકઃ ।

વિદ્વાન્ સર્વકલાભિજ્ઞો, ધનાઢ્યો જનપૂજિતઃ ॥૭॥

અર્થ :- તુલા લગ્નમાં જન્મેલો માણસ સારી બુદ્ધિવાળો, સત્કર્મથી આજીવિકા ચલાવનારો, વિદ્વાન, સર્વ કળાઓને જાણવારો, ધનવાન અને જનપૂજ્ય હોય છે.

વૃશ્ચિકોદય સંજાતઃ શૌર્યવાન્ ધનવાન્ સુધોઃ ।

કુલમધ્યે પ્રધાનશ્ચ, પ્રાજ્ઞ સર્વસ્ય પોષકઃ ॥૮॥

અર્થ :- વૃશ્ચિક લગ્નમાં જન્મેલો માણસ નીતિમાન, ધર્મવાન, સારી બુદ્ધિવાળો, પોતાના કુળમાં મુખ્યતાધરાવનારો, પ્રજાવાળો અને સર્વનું પાલન કરનારો હોય છે.

ધનુ લગ્નોદયે જાતો, નીતિમાન્ ધર્મવાન્ સુધોઃ ।

કુલ મધ્યે પ્રધાનશ્ચ, પ્રાજ્ઞ સર્વસ્ય પોષકઃ ॥૯॥

અર્થ :- ધનુ લગ્નમાં જન્મેલા માણસ નીતિવાળો, ધર્મનિષ્ઠ, પવિત્ર બુદ્ધિવાળો પોતાના કુળમાં મુખ્ય, પ્રજાવાન અને સર્વને પાળનારો હોય છે.

મકરોદય સંજાતો, નીચકર્મા બહુપ્રજઃ ।

લુબ્ધો વિનષ્ટો ઽ લગ્નશ્ચ, સ્વકાર્યેષુ કૃતોદ્યમઃ ॥૧૦॥

અર્થ :- મકર લગ્નમાં જન્મેલો માણસ હલકાં કામ કરનારો, બહુ સંતાનવાળો, લોભી, ક્ષુદ્ર, આળસુ અને પોતાના મતલબમાં સાવધ હોય છે.

કુંભ લગ્ને નરો જાતો, ઽ ચલચિત્તો ઽ તિસૌહૃદઃ ।

પરદાર રતો નિત્યં, મૃદુકાર્યો મહાસુખી ॥૧૧॥

અર્થ :- કુંભલગ્નમાં જન્મેલો માણસ સ્થિર ચિત્તવાળો, બહુ મિત્રોવાળો, સદા પર નારીમાં રત રહેનારો મૃદુ કાર્યો કરનારો અને મહાસુખી હોય છે.

મીન લગ્ને ભવેદ્બાલો, રત્નકાઞ્ચનપૂરિતઃ ।

અલ્પકામો ઽ તિકૃશશ્ચ, દીર્ઘકાલ વિચિન્તકઃ ॥૧૨॥

અર્થ :- મીન લગ્નમાં જન્મેલો માણસ સોના અને ઝવેરાતવાળો, અલ્પ કામનાવાળો, દુર્બળ અને દીર્ઘકાળ સુધી ચિંતન કરનારો હોય છે.

૧૭ મહા પુરુષોનાં પાંચ લક્ષણ.

૧૮ રૂચકાદિયોગ

અર્થ :- જેના જન્મકાળમાં પોતાની ઉચ્ચ રાશિમાં યદ્યપે કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦) સ્થાનમાં અથવા ઉચ્ચ રાશિમાં જ સ્થિત હોય તો મંગળ ને પ્રથમ ગણીને ક્રમથી રૂચકાદિ

યોગ થાય છે.

અર્થાત્ મંગળ મેષ ચા વૃશ્ચિક ચા મકરનો ઘઈને કેન્દ્રમાં પડે, તો રૂચક નામનો યોગ થાય છે.

અને જો બુધ કન્યા મિથુનનો ઘઈને કેન્દ્રમાં હોય, તો ભદ્રયોગ થાય છે.

આ પ્રકારે ગુરુ-ધનુ, મીન કર્કનો હોય તો હંસયોગ થાય છે.

શુક-વૃષ, તુલા મીનનો કેન્દ્રમાં હોય તો માલવ્ય યોગ અને શનિન-મકર, કુંભ તુલાનો ઘઈને કેન્દ્રમાં હોય, તો શશક વાત્સ યોગ થાય છે.

૧૯ રૂચક યોગ-ફળ

રૂચક યોગમાં જન્મેલો માણસ દીર્ઘ આયુષ્ય વાળો, નિર્મળ કાન્તિવાળો, દેહમાં અધિક લોહીવાળો અને બળવાળો, સાહસિક, અનેક સિદ્ધિઓનો સ્વામી, દેખાવડી ભ્રમર અને નીલવર્ણ કેશવાળો સરખી લંબાઈ હાથ પગવાળો મંત્રવિદ્ લાલ શ્યામલ સ્વરૂપવાળો, મહા પરાક્રમી, શત્રુઓના બળને પરાસ્ત કરનારો, શંખ જેવી ગરદનવાળો, મહાન યશસ્વી, કુર, મનુષ્યોને ચાહનારો બ્રાહ્મણ અને ગુરુ પાસે નમ્ર રહેનારો તથા પાતળા બાહુદંડ અને જંઘવાળો હોય છે.

વળી તેના હાથ-પગમાં પાશ, વૃષ, ધનુષ્ય, ચક્ર, વીણા એ ચિહ્નો હોય છે. તે સીધી આંગળીઓવાળો તથા સલાહ આપવામાં નિપુણ હોય છે. હજારો મનુષ્યોમાં તેનું નામ ગાજતું હોય છે. તેનું શરીર મધ્યમ પ્રમાણનું, મુખ પહોળું હોય છે અને સહ્ય, વિંધ્ય, ઉજ્જયિની પ્રમુખ દેશોનો સ્વામી હોય છે. તેનું આયુષ્ય સીતેર વર્ષનું હોય છે. અને શસ્ત્ર અગ્નિના ચિન્હવાળો તે કોઈ દેવતાના પવિત્ર સ્થાનમાં સ્વર્ગવાસી થાય છે.

૨૦ ભદ્રયોગ ફળ

ભદ્રયોગમાં જન્મેલો માણસ સિંહ જેવી પ્રતિભાવાળો હાથી જેવી ચાલવાળો, ઉત્તર વક્ષ સ્થળવાળો, ઉર્ધ્વી ગરદનવાળો, એક સરખા બાહુ યુગલવાળો, કામી, સુકોમળ રોમરાજી હાથપગવાળો, સત્ત્વ પ્રધાન અને યોગ વિદ્યાનો જાણકાર હોય છે.

વળી તે શંખ, તલવાર, હાથી ગદા પુષ્પ, બાણ, પતાકા, ક્રમળ એ ચિન્હો અંકિત હાથપગવાળો, મદઝરતા હાથીની જેમ પૃથ્વી પર ચાલનારો કુમકુમવર્ણી સુગંધી કાયાવાળો, મધુર અવાજવાળો હોય છે.

વળી તે ઉત્તમ મુખાકૃતિવાળો, અતિ બુદ્ધિમાન, શાસ્ત્રવેતા, માન-ભોગવાળો ગુહ્ય ગુહ્યસ્થાનવાળો, સારી કુક્ષિવાળો, ધર્મનિષ્ઠાવાળો, ભવ્ય લલાટવાળો, ધીરજવાળો, અને સારા શ્યામ વાળવાળો હોય છે.

તે પુરૂષ સર્વ કાર્યોમાં સ્વતંત્ર, પોતાના માણસો પર દયા કરનારો, એશ્વર્યવાન અને

પોતાના વૈભવનો અર્થજનોને લાભ આપનારો હોય છે.

વળી તે પુરુષની ભારોભારે રત્નો વડે તુલાવિધિ થાય છે, તે કાન્યકુબ્જ દેશનો સ્વામી હોય છે. તેમજ સ્ત્રી પુત્રોના પરિવારવાળો તે એસી વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવે છે.

૨૧ હંસ યોગ ફળ

હંસ યોગમાં જન્મેલો માણસ લાલ રંગના મોંવાળો, તીખા નાકવાળો, સુંદર પગવાળો, પ્રસન્ન ચિત્તવાળો મોટા કપોલ (ગાલ) વાળો, લાલ નખવાળો હંસ જેવી વાણીવાળો, શંખ કમળ, અંકુશ, મન્સ્ય યુગલ, ખટવાંગ (શસ્ત્ર વિશેષ) માળા, ઘડા વગેરે ચિન્હોથી અલકૃત હાથ પગવાળો, મધવાણી નેત્રોવોળો અને ઉત્તમ મસ્તકવાળો હોય છે.

વળી તે પુરુષ જળાશયનો પ્રેમી અતિ કામી, સ્ત્રીઓથી તૃપ્ત નહિ થનારો, છયાસી આંગળિ ઊંચા શરીરવાળો અને સાઈઠ વર્ષના આયુષ્યવાળો હોય છે.

તે પુરુષ બાળપણથી, શૂરસેન ગન્ધર્વ, અને ગંગા-યમુનાના દેશોને ભોગવનારો અને વન પ્રદેશના અંતભાગમાં મૃત્યુ પામનારો હોય છે, એવું પ્રાચીન મુનીશ્વરોનું કથન છે.

૨૨ માલવ્ય યોગ ફળ

માલવ્ય યોગમાં જન્મેલો માણસ પાતળા હોઠવાળો, દુર્બળ શરીરવાળો, સપ્તમાણ દેહવાળો, પાતળી કમરવાળો, ચન્દ્રમા જેવી રૂચિવાળો, સારા હાથ, નાક અને કપોલવાળે, પ્રકાશવાન નેત્ર, બરાબર સફેદ દાંત, તથા ઢીચાણથી નીચા બાહુવાળો તથા સિત્તેર વર્ષ રાજ્ય સુખને ભોગવનારો હોય છે.

વળી તે પુરુષનું મોં તેર આંગળનું અને તેના વચ્ચેથી દશ આંગળની પહોળાઈના હોય છે.

તે માલવ્ય સંજ્ઞક પુરુષ લાટ, માળવા, સિંધુ અને પારિયાત્ર દેશોનું સ્વામિત્વ ભોગવતો સિત્તેર વર્ષ જીવે છે.

૨૩ શશક યોગ ફળ

શશકયોગમાં જન્મેલો માણસ નાના દાંત અને મોંવાળો કોધી, અત્યંત કપટી, પરાક્રમી, વિદેશોમાં પ્રચાર કરનારો વન-પર્વત-કિલ્લા-નદીમાં આસક્તિવાળો અતિથિઓનો પ્યારો બહુ નાનો નહિ. પાણ્યપ્રાપ્તિવાળો હોય છે.

વળી તે પુરુષ અનેક સેનાઓ એકત્ર કરવામાં તત્પર છિદ્રવાળા કેટલાક દાંતવાળો, ધાતુઓની પરીક્ષામાં કુશળ, ચંચળ સ્વભાવ અને ચપળ નેત્રવાળો, સ્ત્રીમાં આસક્ત, પારકા ધનને હડપી લેનારો, માતાને ભક્ત, ઉત્તમ જંઘ અને પાતળી કમરવાળો, સારી બુદ્ધિવાળો અને પારકાં છિદ્રો જોનારો હોય છે.

શશકયોગ જાત તે પુરુષ રાજ્ય થઈને સારી રીતે રાજ્ય કરતો સિત્તેર વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવે છે. એવું મુનીન્દ્રોનું કહેવું છે.

૨૪ મહાપુરુષ ભંજ યોગ

મંગળ આદિ ગ્રહ ઉચ્ચના થઈને પાણ કેન્દ્ર સ્થાનમાં સ્થિર થયેલા હોય તો પાણ જે તે, સૂર્ય બીજની સાથે હોય તો પોતાની દશામાં પૃથ્વીના પતિપદને પ્રાપ્ત નથી થતા. કેવળ ઉત્તમ ફળ જ આપે છે.

૨૫ સુનકા યોગ ફળ

મંગળ આદિ ગ્રહોથી ઉત્પન્ન ફળને સારી રીતે જાણીને પંડિત પુરુષો સુનકાદિ યોગોના ફળને કહે.

જેના જન્મ કાળમાં ચન્દ્રમાંથી બીજ સ્થાનમાં મંગળ હોય તે પુરુષ વિક્રમી અર્થાત્ મહા પરાક્રમી, ધનવાન, નિશ્ચર વચન પ્રયોગ કરનાર, હિંસક અને સદા વિરોધ કરનારો હોય છે.

જેના જન્મ કાળમાં બુધ, ચન્દ્રમાંથી બીજે હોય, તે પુરુષ વેદ શાસ્ત્ર ગાનમાં પ્રવિણ, ધર્મમાં પ્રીતિવાળો, પોતાના વિચારો મુજબ વર્તનારો, સર્વનું હિત કરનારો, કાવ્યરચનામાં કુશળ અને સ્વરૂપવાન હોય છે.

જેના જન્મ કાળમાં ચન્દ્રમાંથી બીજે બૃહસ્પતિ (ગુરુ)હોય, તે પુરુષ અનેક વિદ્યાઓમાં પારંગત, પ્રસિદ્ધ રાજા, રાજ્યશ્રી યુક્ત શ્રેષ્ઠ કુટુંબ અને ધન સમૃદ્ધિવાળો હોય છે.

જેના જન્મ કાળમાં ચન્દ્રમાંથી બીજ સ્થાનમાં શુક્ર હોય, તે પુરુષ સ્ત્રી, ક્ષેત્ર વગેરેવાળો અને બૃહસ્પતિ બને છે. વળી તે ચાર પગવાળાં પશુઓનો પાલક, મહા પરાક્રમી, રાજાનો સત્કાર પામનારો ઉત્તમ વેષવાળો અને ચતુર હોય છે.

જેના જન્મકાળમાં ચન્દ્રમાંથી બીજે શનિ હોય, તે પુરુષ નિપુણ બુદ્ધિવાળો, ગામ નગરોમાં ખ્યાતિ પ્રાપ્ત કરનારો ધનવાન ગુપ્તપણે કાર્ય કરનારો અને મહિત હોય છે.

(૨૬) અનકા યોગ ફળ

જેના જન્મમાં ચન્દ્રમાંથી બારમાં સ્થાનમાં મંગળ હોય, તે વ્યક્તિ ચોર માણસોનો સ્વામી ધૃષ્ટ, પોતાના વશમાં રહેનારો, રાણશૂરો, ઈર્ષ્યાળું, ક્રોધથી સંપત્તિ પ્રાપ્ત કરનારો અને સારા શરીરવાળો હોય છે.

ચન્દ્રમાંથી જેને બારમે બુધ હોય, તે માણસ ગાંધર્વ વિદ્યાનો જાણકાર, લેખન કળામાં કુશળ, કવિતા રચનારો, ઉત્તમ વક્તા રાજાનો સત્કાર પામનારો, ઉત્તમ ભાષ્યવાળો, કર્મનિષ્ઠ અને વિશિષ્ટ બુદ્ધિવાળો હોય છે.

જેને ચન્દ્રમાંથી બારમે બૃહસ્પતિ (ગુરુ) હોય, તે પુરુષ ગંભીર સ્વભાવનો, બુદ્ધિશાળી, રાજાથી યશને પામનારો, અને શ્રેષ્ઠ કવિ હોય છે.

જેના જન્મ સમયમાં ચન્દ્રમાંથી બારમા સ્થાનમાં શુક્ર હોય તે પુરુષ યુવતીઓના સૌભાગ્યવાળો, રાજાની પ્રીતિવાળો ગાયોનો સ્વામી, કાન્તિવાળો અને સુવર્ણની સમૃદ્ધિવાળો હોય છે.

જેના જન્મ કાળમાં ચન્દ્રમાંથી બારમા સ્થાનમાં શનિ હોય તે પુરુષ સુદીર્ઘ હાથવાળો, ભાગ્યશાળી, પોતાના વચનનો પાળનારો, ચોપગા પશુઓની સમૃદ્ધિવાળો, દુષ્ટ સ્ત્રીઓને ભોગવનારો ગુણયુક્ત અને પુત્રવાન હોય છે.

(૨૭) દુર્ધરાયોગ કૃળ

જેના જન્મકાળમાં મંગળ અને બુધની મધ્યમાં ચન્દ્રમાં રહેલો હોય તે માણસ અસત્ય બોલનારો, બહુ ધનવાળો, બહુ ચતુર, શઠ, અધિક ગુણવાળો, લોભી, વૃદ્ધ સ્ત્રીમાં આસક્ત અને પોતાના કુળનાં મુખ્ય હોય છે.

જેના જન્મકાળમાં મંગળ અને બૃહસ્પતિની મધ્યમાં ચન્દ્રમાં હોય તે માણસ કર્મો કરવામાં વિખ્યાત, ધૂર્ત, મોટો ધનવાન, અનેક શત્રુઓવાળો, ક્રોધિ, નિર્દય, રક્ષા કરનારો અને સંગ્રાહક વૃત્તિવાળો હોય છે. અને જેના જન્મકાળમાં મંગળ અને શુક્રની મધ્યમાં ચન્દ્રમાં હોય, તે માણસ ઉત્તમ ભાગ્યવાળો, વિષાદગ્રસ્ત, શાસ્ત્રજ્ઞ, વ્યાયામ કરનારો, રાણશુરો અને પરાક્રમી હોય છે.

જેના જન્મકાળમાં શનિ અને મંગળની મધ્યમાં ચન્દ્રમાં હોય, તે માણસ ઉત્તમ સુરતવાળો, બહુ સંગ્રહ કરનારો, વ્યસની, ક્રોધી, ચાડીઓ, અનેક શત્રુઓવાળો હોય છે.

જેના જન્મ કાળમાં બુધ અને બૃહસ્પતિની મધ્યમાં ચન્દ્રમાં રહેલો હોય, તે માણસ ધર્મનિષ્ઠ, શાસ્ત્રજ્ઞ, વાચાળ, સર્વ પ્રકારની વૃદ્ધિ કરનારો સમૃદ્ધ અને ત્યાગપરાયણ હોય છે.

જેના જન્મ કાળમાં બુધ-શુક્રની મધ્યમાં ચન્દ્રમાં રહેલો હોય, તે માણસ મીઠું બોલનારો, સારા ભાગ્યવાળો, તેજસ્વી સુકૃતવાન રાજા, સુખી, શૂરવીર અને છેવટે મંત્રી હોય છે.

જેના જન્મકાળમાં બુધ-શનિની મધ્યે ચન્દ્રમાં રહેલો હોય તે માણસ દેશ દેશાંતરમાં પ્રવાસ કરનારો, ધનવાન, વિદ્યાહીન, સ્વજન વિરોધી અને અન્ય જનોને પૂજ્ય હોય છે.

જેના જન્મ કાળમાં ગુરુ-શુક્રની મધ્યે ચન્દ્રમાં રહેલો હોય તે માણસ ધીરજવાળો, બુદ્ધિવાળો, સ્થિર સ્વભાવનો, નીતિમાન, સોના અને રત્નો વડે સમૃદ્ધ અને પ્રસિદ્ધ રાજાના કાર્યો કરનારો હોય છે.

જેના જન્મ કાળમાં ગુરુ-શનિની મધ્યે ચન્દ્રમાં રહેલો હોય, તે માણસ સુખી, નીતિમાન, વિજ્ઞાન વેત્તા મીઠી વાણી બોલનારો, ધુરંધર, પુત્રવાન, ધનવાન અને સ્વરૂપવાન હોય છે.

જેના જન્મ કાળમાં શુક્ર-શનિ મધ્યે ચન્દ્રમાં રહેલો હોય, તે માણસ વૃદ્ધ સ્ત્રીવાળો પોતાના કુળમાં આગેવાન, ચતુર, સ્ત્રીનો વહાલો, ધનવાન અને રાજનો આદરપાત્ર હોય છે.

૨૮ કેમદ્રુમ યોગ ફળ

જે જાતકનો કેમ દ્રુમયોગ હોય તે પુત્ર, સ્ત્રી રહિત દેશાંતરમાં વસનારો, સદા દુઃખી પોતાની જાતિ માટે પ્રમોદ ભાવ ધારણ કરનારો, વાચાળ, ખરાબ ચાલ ચલગતવાળો, નીચ સદા ભય ગ્રસ્ત અને બહુ લાંબા આયુષ્યવાળો હોય છે.

દુર્ધરા યોગમાં જન્મેલો માણસ પોતાના કુળમાં સદા ભોગ ભોગવનારો, ધનવાન અને સુખી હોય છે.

કેમદ્રુમ યોગમાં જન્મેલો માણસ મલિન ચિત્તવાળો દુઃખી, શુદ્ર, દુત કાર્યકરનારો, દરિદ્ર, રાજને ત્યાં જન્મે તો પાણ આવો હોય છે.

૨૯ કેમદ્રુમ ભંગ

એક સૂર્યને છોડીને, બીજા ગૃહો ચન્દ્રમાથી બારમે હોય તો કમશઃ, સુનકા અનકા અને દુર્ધરાયોગ થાય છે.

જે ચન્દ્રમાથી બીજે કોઈ ગ્રહ હોય તો સુનકા યોગ અને ચન્દ્રમાથી બારમો કોઈ ગ્રહ હોય તો અનકા યોગ અને ચન્દ્રમાથી બીજે અને બારમે બંને તરફ ગ્રહ હોય તો દુર્ધરા નામે યોગ થાય છે.

જે ચન્દ્રમાથી બંને તરફ ૩ ગ્રહ હોય તો કેમદ્રુમ યોગ થાય છે.

કેન્દ્રમાં અથવા કેન્દ્ર નવાંશમાં ચન્દ્રમાં હોય અથવા અન્ય ગ્રહ સ્થિત હોય તો કેમદ્રુમ યોગનો ભંગ થાય છે અર્થાત્ તે યોગ અશુભ ફળદાયી નથી નીવડતો.

જેના જન્મ સમયમાં ચન્દ્રમાને સર્વ ગ્રહો દેખતા હોય, તો તેથી તે માણસ દીર્ઘ આયુષ્યવાળો બને છે અને કેમદ્રુમ યોગથી ઉત્પન્ન થયેલ અશુભ ફળનો નાશ કરી તે માણસને ચક્રવર્તી રાજ બનાવે છે.

જેનો પૂર્ણ બળવાન ચન્દ્રમાં શુભ ગ્રહ વડે અથવા શુભ રાશિ વડે યુક્ત હોય, અથવા બુધ, બૃહસ્પતિ શુક્રથી યુક્ત હોય, તો કેમદ્રુમ યોગમાં તે માણસ પુત્ર, અર્થ આદિનું સુખ ભોગવનારો થાય છે, એવું મુનીન્દ્રોનું કથન છે.

૩૦ સુનકાદિ યોગો કેવી રીતે થાય છે !

એક સૂર્યને છોડીને ચન્દ્રમાંથી બારમે કોઈ ગ્રહ (અશુભ અથવા શુભ) રહેલો હોય, તો અનકા યોગ થાય છે. અને બીજા ગ્રહ હોય છે તો સુનકા યોગ થાય છે. અને બીજા તેમજ બારમા-બંને સ્થાન તરફ ગ્રહ હોય છે તો દુર્ધરાયોગ થાય છે. અને ચન્દ્રમાંની બંને તરફ કોઈ ગ્રહ નથી હોતો, તો કેમદ્રુમ યોગ થાય છે.

૩૧ વેશિ વોશિ આદિ યોગ

એક ચન્દ્રમાને છોડીને સૂર્યથી બારમો કોઈ ગ્રહ હોય તો વોશિયોગ થાય છે. અને સૂર્યથી બીજા કોઈ ગ્રહ હોય, તો વેશિયોગ થાય છે.

અને સૂર્યથી બારમે તથા બીજા-બંને તરફ કોઈ ગ્રહ હોય તો ઉભયચારી નામનો યોગ થાય છે. અને સૂર્યની બંને તરફ કોઈ ગ્રહ ના હોય તો કર્તરી યોગ થાય છે.

જેના જન્મ કાળમાં વેશિયોગ હોય, તે માણસ મંદ-દ્રષ્ટિવાળો, એકવચની, પરાક્રમી, નમ્ર, ઉંચા શરીરવાળો, અને અધોદ્રષ્ટિવાળો હોય છે.

જેને વોશિ યોગમાં સૂર્યથી બારમે બૃહસ્પતિ હોયતે માણસ બહુ સંચયવાળો અને મુંદર દ્રષ્ટિવાળો હોય છે. અને શુક્રહોય તો ડરપોક, લઘુચેષ્ટ અને પરાધીન હોય છે.

સૂર્યથી બારમે બુધ હોય તો તે માણસ બીજા સંબંધી તર્ક કરનાર, દરિદ્ર, કોમળ, વિનીત અને નિર્લજ્જ હોય છે.

જેને મંગળ હોય તેની માતા મૃત્યુ પામે અને તે પરોપકારી હોય છે. અને ચન્દ્ર હોય તો પરસ્ત્રીમાં રત રહે અને શનિ હોય, તો વૃદ્ધ શરીરી ઘૃણી મનુષ્ય હોય છે.

૩૨ વેશિ યોગ ફળ

જેના જન્મ કાળમાં વેશિયોગ હોય તે માણસ ઈષ્ટ વચન બોલનારો, મુંદર યાદ શક્તિવાળો, તિચ્છુ જેનારો, સ્થૂલ શરીરવાળો, તુચ્છ ગતિવાળો અને સાત્ત્વિક હોય છે.

વેશિયોગમાં સૂર્યથી બીજા બૃહસ્પતિ હોય તો તે મનુષ્ય ધીરજવાળો, સત્ય વાદી, બુદ્ધિશાળી અને રાણશૂરો હોય છે, અને જો શુક્ર હોય તો તે, પ્રસિદ્ધ ગુણવાન શ્રેષ્ઠ અને શૂરો હોય છે.

જેને બુધથી વેશિયોગ હોય, તે માણસ પ્રિય વચન બોલનારો, સ્વરૂપવાન, સારાં વસ્ત્રો પહેરનારો, અને બીજા પર આજ્ઞા કરનારો હોય છે.

જેને મંગળથી વેશિયોગ હોય તે માણસ યુદ્ધમાં વિખ્યાત અને સદગુણી હોય છે.

જેને વેશિયોગમાં સૂર્યથી બીજા શનિ હોય, તે માણસ વેપાર કરવાની કળામાં પારકું ધન હજમ કરનારો અને પોતાના ગુરુઓ દ્વેષ કરનારો હોય છે.

૩૩ ઉભય ચરી યોગ ફળ

ઉભય ચરી યોગમાં જન્મેલો માણસ, બધું સહન કરનારો, સમ દષ્ટિવાળો, સરખા શરીરવાળો સ્વભાવમગ્ન, સત્ત્વ સંપન્ન, ઘણી ઊંચાઈવાળો નહિ અને પૂર્ણ ગ્રીવવાળો હોય છે વળી તે સૌભાગ્યવાન ઘણા નોકરો અને ભાઈઓનું આશ્રયસ્થાન, રાજ સમાન, નિત્ય ઉત્સાહી, કદાવર શરીરવાળો અને ભોગ સુખ ભોગવનારો હોય છે.

૩૪ સિંહાસન યોગ

षष्ठाष्टेम द्वादशे च द्वितीये च यदा ग्रहाः ।

सिंहासनाख्ययोगो डयं राजसिंहासनं विशेषत् ॥૧॥

અર્થ :- જે માણસના જન્મ કાળમાં છટ્ઠે આઠમે, બારમે અને બીજે (૬-૮-૧૨-૨) આ સ્થાનોમાં સર્વ ગ્રહ પડે તો સિંહાસન નામનો-સિંહાસન આપનારો યોગ થાય છે.

૩૫ ધ્વજ યોગ

अष्टमस्था यदा क्रूराः सौम्या लग्ने स्थिता ग्रहाः ।

ध्वजयोगो ड त्र जातस्तु स पुमात्रायको भवेत् ॥૧॥

અર્થ :- જે માણસના આઠમા સ્થાનમાં કુર ગ્રહો રહેલા હોય, અને લગ્નમ શુભ ગ્રહો હોય, તો ધ્વજયોગ થાય છે. આવા યોગમાં જન્મેલો માણસ નાયક બને છે.

૩૬ હંસ યોગ

त्रिकोणे सप्तमे लग्ने भवन्ति च यदा ग्रहाः ।

हंसयोगं विजानीयात्स्ववंशं स्यैव पालकः ॥૧॥

અર્થ :- ત્રિકોણમાં, સાતમે અને લગ્નમાં જે સંપૂર્ણ ગ્રહો પડે તો હંસયોગ થાય છે. આવા યોગમાં જન્મેલો માણસ, પોતાના વંશનો પાલક બને છે.

બીજા પ્રકારે હંસયોગ

मेघे घटे चापतुलामृगालौ मध्यग्रहे हंस इति प्रसिद्धः ।

सर्वश्च पूर्णो नृपतेश्च पूज्यौ हंसोद्भवो राजसमो मनुष्यः ॥૧॥

અર્થ :- જે માણસના જન્મ-સમયે મેઘ, કુંભ, ધનુ, તુલા, સિંહ, વૃશ્ચિક ૧-૧૧-૯-૭-૫-૮ આ રાશિઓમાં સર્વ ગ્રહો પડે તો પાણ હંસયોગ થાય છે. આ યોગમાં જન્મેલો માણસ રાજાઓને પાણ પૂજ્ય રાજ સમાન હોય છે.

૩૭ કારિકા યોગ

જે મનુષ્યના અગ્યારમા અથવા દશમા સ્થાનમાં અથવા લગ્નમાં સંપૂર્ણ ગ્રહો પડે તો

કારિકાયોગ થાય છે. કારિકાયોગમાં જન્મેલો માણસ નીચ હોય તો પાણ રાજ બને છે. અને જે રાજવંશમાં જન્મે તો નિસંદેહ રાજ બને છે.

૩૮ એકાવલી યોગ

જે માણસના જન્મ કાળમાં લગ્નથી અથવા બીજા સ્થાનથી કમપૂર્વક ગ્રહો રહેલા હોય છે, તો એકાવલી નામનો યોગ થાય છે. આ યોગમાં જન્મેલો માણસ, મહારાજ બને છે.

૩૯ ચતુ: સાગર યોગ

જે માણસના જન્મ કાળમાં ચારે કેન્દ્ર-અર્થાત્ લગ્ન ચતુર્થ, સપ્તમ અને દશમ એ સ્થાનોમાં શુભ ગ્રહ પાપ ગ્રહ સાથે હોય તો ચતુ: સાગર નામે યોગ થાય છે. આ યોગ રાજ્ય અને ધન આપનારો છે.

ચતુ: સાગર યોગ બીજા પ્રકારે

કર્ક, મકર, મેષ અને તુલા (૪-૧૦-૧-૭) આ રાશિઓમાં જન્મ સમયે સંપૂર્ણ ગ્રહો પડે તો બધા અનિષ્ટોના નાશ કરનાર એવો ચતુ: સાગર નામનો યોગ થાય છે. ચતુ: સાગર યોગમાં પેદા થયેલ મનુષ્ય ધણો રત્નોથી યુક્ત હાથી ઘોડા અને ધનથી પૂર્ણ પૃથ્વીનો માલીક બને છે.

૪૦ અમર યોગ

જે માણસના જન્મ સમયે ચારે કેન્દ્ર સ્થાનોમાં કુરગ્રહ, શુભગ્રહ પડે, તો અમરયોગ થાય છે. કુરગ્રહના પ્રભાવે જાતક પૃથ્વીનો સ્વામી બને છે. અને શુભગ્રહના પ્રભાવે ધનનો સ્વામી બને છે.

જે માણસના જન્મ સમયે સૂર્ય, સિંહ યા મેષ રાશિનો ચર્ધને કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦) ત્રિકોણ (૯-૫)માં બારમે યા આઠમે સ્થાને રહેલ હોય, અને ચન્દ્રમાં કર્ક યા વૃષ રાશિનો હોય અને તે બંને ઉપર જે બૃહસ્પતિ (ગુરુ) યા શુક્રની દષ્ટિ પડતી હોય, તો આ યોગને અમરયોગ કહે છે. આ યોગ સર્વ અરિઓનો નાશ કરનારો થાય છે.

૪૧ ચાપ યોગ

જે માણસના જન્મકાળમાં શુક્ર, કુંભરાશિનો હોય, મંગળ મેષરાશિનો અને બૃહસ્પતિ પોતાની રાશિમાં હોય, તો ચાપયોગ થાય છે. આ યોગમાં જન્મેલો માણસ દિગ્વિજયી રાજ બને છે.

૪૨ દંડ યોગ

જે માણસના જન્મ સમયે કર્ક, મિથુન, મીન, કન્યા અને ધન એ રાશિમાં બધા ગ્રહો પડે, તો દંડયોગ થાય છે.

દંડયોગમાં જન્મેલો માણસ મહા પુણ્યશાળી, એકછત્રી રાજા, તેજસ્વી, સિંહ સમાન પરાક્રમી અનેક નોકરોનો સ્વામી અને પોતાના ગુરૂનો ભક્ત હોય છે.

૪૩ વાપી યોગ

જે માણસના જન્મ લગ્નમાં બીજા બારમા અને લગ્ન સ્થાન સિવાયનાં સ્થાનમાં બધા ગ્રહો રહેલા હોય, તો વાપીયોગ થાય છે. એવું પ્રાચીન પંડિતોનું કહેવું છે.

વાપીયોગમાં જન્મેલો માણસ દીર્ઘ આયુષ્યવાળો પોતાના વંશમાં મુખ્ય, મુખી, અત્યંત ધીરજવાળો, પુણ્યશાળી તેમજ મધુર વાણી બોલનારો હોય છે.

૪૪ યૂપાદિ યોગો

જે માણસના જન્મ કાળમાં લગ્નથી, ચોથેથી, સાતમેથી અને દશમેથી-એ દરેકથી શરૂ કરીને ચાર-ચાર સ્થાનોમાં બધા ગ્રહો સ્થિત હોય તો ક્રમશઃ યૂપ, શર, શક્તિ અને દંડ એ ચાર યોગ થાય છે.

જેમ કે લગ્ન, બીજા, ત્રીજા અને ચોથા એ સ્થાનોમાં બધા ગ્રહો રહેલા હોય તો યૂપ યોગ થાય છે.

અને ચોથા, પાંચમા, છઠ્ઠા, સાતમા એ સ્થાનોમાં બધા ગ્રહો રહેલો હોય તો શર નામે યોગ થાય છે.

અને સાતમા, આઠમા, નવમા અને દશમાં એ સ્થાનોમાં બધા ગ્રહો સ્થિત હોય, તો શક્તિ નામનો યોગ થાય છે.

તેમજ દશમા, અગ્યારમાં, બારમા અને લગ્ન (૧)એ સ્થાનોમાં બધા ગ્રહો રહેલા હોય તો દંડ નામનો યોગ થાય છે.

૪૫ યૂપ યોગ ફળ

જે માણસના જન્મ કાળમાં યૂપ નામનો યોગ થાય છે તે મનુષ્ય ધીર, ઉદાર, યજ્ઞ કર્મને અનુસરનારો, અનેક વિદ્યા ધારણ કરનારો, સુવિચારવંત અને લક્ષ્મીવંત હોય છે.

૪૬ શર યોગ ફળ ।

જે મનુષ્યનાં જન્મ કાળમાં શર નામનો યોગ થાય છે. તે મનુષ્ય ખૂબ જ હિંસા કરનારો ચિત્ર કામથી દુઃખી થનારો, અને તે દુઃખને આનંદ માનનારો વનના અંત ભાગમાં રહેલ શરને જાણવારો તેની પત્ની રંભા સમાન સૌંદર્યવતી હોય છે અને તે જન્મથી મૃત્યુ પર્યંત દુઃખી રહે છે.

૪૭ શક્તિ યોગ

જે મનુષ્યનાં જન્મકાળમાં શક્તિ યોગ થાય છે, તે માણસ નીચ અને ઉંચ બને

પ્રકારના માણસો સાથે પ્રીતિ કરનારો, આળસુ, સુખ અને ધન વગરનો, દુબળો વિવાદ અને યુધ્ધમાં વિશાળ બુદ્ધિવાળો અને અલ્પ સ્થાયી સુખવાળો હોય છે.

૪૮ દંડ યોગ ફળ

જે માણસના જન્મ કાળમાં દંડ યોગ થાય છે, તે માણસ ગરીબ, તુચ્છ, ઉન્મત્ત, સુખી શત્રુઓથી ડરનારો પોતાના ભાઈઓ સાથે વેર રાખનારો, સ્ત્રી, પુત્ર, ધન અને મિત્ર વગરનો તેમજ બુદ્ધિહીન હોય છે.

૪૯ નીકા-કૂટ-છત્ર-ચાપ અને અર્ધચન્દ્ર યોગ

લગ્નથી, ચોથા, સ્થાનથી, સાતમા અને દશમા સ્થાનથી ગણતરી કરીને પ્રત્યેકથી શરૂ કરીને સાત-સાત સ્થાનમાં બધા ગ્રહો સ્થિત હોય તો, ૧ નીકા, ૨ કૂટ, ૩ છત્ર, અને ૪ ચાપ-એ ચાર યોગ થાય છે.

તથા લગ્ન, બીજા, ત્રીજા, ચોથા, પાંચમા, છઠ્ઠા અને સાતમાં એ સ્થાનોમાં સંપૂર્ણ ગ્રહ સ્થિત હોય, નીકાયોગ થાય છે.

ચોથા સ્થાનથી લઈને દશમાં સ્થાન પર્યંત બધા ગ્રહ રહેલા હોય તો કૂટ યોગ થાય છે.

અને સાતમા સ્થાનથી માંડીને લગ્ન સ્થાન પર્યંત બધા ગ્રહો પડેલા હોય તો છત્ર યોગ થાય છે.

જે દશમાં સ્થાનથી માંડીને ચોથા સ્થાન પર્યંત સંપૂર્ણ ગ્રહો રહેલા હોય, તો ચાપ યોગ થાય છે.

આ સિવાય જે અન્ય રાશિમાં ગ્રહો રહેલા હોય તો, અર્ધચન્દ્રક યોગ થાય છે. તેના આઠ પ્રકાર છે.

જેમકે બીજા સ્થાનથી લઈને આઠમા સ્થાન પર્યંત સંપૂર્ણ ગ્રહ પડે તો એક યોગ, ત્રીજા સ્થાનથી નવમા પર્યંત બીજા યોગ, પાંચમા સ્થાનથી અગ્યારમા પર્યંત ત્રીજા યોગ, ૬ થી ૧૨ પર્યંત ચોથા યોગ, ૮ થી ૨ પર્યંત પાંચમા યોગ, ૯ થી ૩ પર્યંત છઠ્ઠા યોગ, ૧૧ થી ૫ પર્યંત સાતમા યોગ અને ૧૨ થી ૬ સુધી બધા ગ્રહો પડે તો આઠમા યોગ થાય છે. આ બધા અર્ધચન્દ્ર યોગના ભેદ છે.

૫૦ નીકા યોગ ફળ

જે માણસ નીકા યોગમાં જન્મે છે, તે માણસ મહા લોભી દુઃખી, સુખ અને ભોગ સામગ્રી વગરનો તેમજ ચંચળ સ્વભાવનો હોય છે.

૫૧ કૂટ યોગ ફળ

જે માણસ કૂટ (પર્વત) યોગમાં જન્મે છે. તે માણસ દુર્ગ અને વનમાં રહેનારો મદ્ય

ભીલ લોકોથી પ્રીતિ કરનારો, નિંદ્ય કર્મો કરનારો તથા ધર્મ અને અધર્મના જ્ઞાન વગરનો હોય છે.

પર છત્ર-યોગ ફળ

જે માણસ છત્ર યોગમાં જન્મે છે, તે મહા બુદ્ધિશાળી, રાજકાજમાં તત્પર સર્વ જીવો પર દયા રાખનારો તેમજ બચપણ અને ઘડપણમાં અધિક સુખ પ્રાપ્ત કરનારો હોય છે.

પર ચાપ યોગ ફળ

જે માણસ ચાપ યોગમાં જન્મે છે, તે બાલ્યાવસ્થા અને વૃદ્ધાવસ્થામાં વધુ સુખી થાય. વન-પર્વતોમાં નિવાસ કરે અલંકારી હોય તેમજ ધનુષ્ય બાણ બનાવનારો હોય.

પર અર્ધચન્દ્ર યોગ ફળ

જે માણસ અર્ધચન્દ્રયોગમાં જન્મે છે, તે રાજ દરબારમાં ભારે પ્રતિષ્ઠા પામે, તેમજ ઉત્તમ વસ્ત્ર અને અલંકારો સહિતનું ધન સુખ ભોગવે.

પર ચક્ર-સમુદ્ર યોગ

લગ્નથી અને ધનભાવથી એક એક સ્થાનના અંતરે છ સ્થાનોમાં બધા ગ્રહ બેઠેલા હોય, તો ચક્રયોગ અને સમુદ્ર યોગ થાય છે. અર્થાત્ ૧-૩-૫-૭-૯ અને ૧૧ એ સ્થાનોમાં સર્વ ગ્રહો પડે તો ચક્ર યોગ અને ૨-૪-૬-૮-૧૦ અને ૧૨ એ સ્થાનોમાં બધા ગ્રહો પડે, તો સમુદ્રયોગ થાય છે.

ગ્રહોના પડવાથી આ યોગના ૨૦ ભેદ પડે છે.

પર ચક્રયોગ ફળ

જે માણસ ચક્રયોગમાં જન્મે, તે ધનવાન, કીર્તિવાન, વિશ્વ વિખ્યાત, મહા પ્રતાપી. રાજના આદરને પાત્ર અને મહાભાગ્યશાળી હોય છે.

પર સમુદ્ર યોગ ફળ

જે માણસ સમુદ્ર યોગમાં જન્મે છે, તે દાનેશ્વરી, ધીરજવાન, સુશીલ, દયાળુ રાજના આદરને પ્રાપ્ત કરનારો તથા પોતાના વંશને ધન્યવાદ અપાવનારો હોય છે.

પર ગોલાદિ યોગો

પ્રાચીન આચાર્યોએ સંપૂર્ણ રાજ યોગ કહ્યો છે. તે યોગોના અભાવમાં ગોલ યોગ બે બે ગ્રહો એક ઘરમાં બેસવાથી થાય છે. ત્રણ રાશિમાં ગ્રહો બેસવાથી શુલ્કયોગ થાય છે. ચાર ઘરમાં સર્વ ગ્રહો પડવાથી કેદાર યોગ થાય છે. પાંચ સ્થાનોમાં બેસવાથી પાશ યોગ થાય છે. છ રાશિઓમાં બેસવાથી દામ યોગ થાય છે અને સાત રાશિઓમાં બધા ગ્રહો

બેસવાથી વીણા યોગ થાય છે.

૫૯ ગોલ યોગ ફળ

જે માણસ ગોલયોગમાં જન્મે છે, તે વિદ્યાહીન સામર્થ્યહીન, સતત પરિશ્રમી અને નિરંતર પ્રવાસ કરનારો હોય છે.

૬૦ યુગ યોગ ફળ

જે માણસ યુગયોગમાં જન્મે છે, તે પાખંડી, ખંડિત પ્રીતિ કરનારો ધર્મકર્મ સહિ, નિર્લજ્જ, ધન અને પુત્ર વગરનો અને અયોગ્ય શું અને યોગ્ય શું તેના જ્ઞાન વગરનો હોય છે.

૬૧ શલિ યોગ ફળ

જે માણસ શૂલયોગમાં જન્મે છે, તે યુદ્ધ તથા વાદવિવાદ કરવામાં તત્પર, કુરતાપૂર્ણ ચેષ્ટાઓને વરેલા કુર સ્વભાવના નિષ્ઠુર, નિર્ધન અને પ્રાયઃ બધા માણસોને શૂળની માફક દુઃખ દેનારો હોય છે.

૬૨ કેદાર યોગ ફળ

જે માણસ કેદાર યોગમાં જન્મે છે, તે માણસ ધનુધારી, સત્યવાદી, વિનયી, ખેતી કરનારો અને ઉપકાર દ્વારા આદર પામનારો હોય છે.

૬૩ પાશયોગ ફળ

જે માણસ પાશયોગમાં જન્મે છે, તે નિરંતર દુઃખી, બુરાઈ કરવામાં તત્પર, બંધનથી દુઃખી, બકવાશ કરનારો, દંભી, અનેક અનર્થો કરનારો અને જંગલમાં રહેનારા માનવ પ્રાણીઓ સાથે પ્રીતિ કરનારો હોય છે.

૬૪ દામિની યોગ ફળ

જે માણસ દામિની યોગમાં જન્મે છે, તે આનંદી સ્વભાવનો, ઉત્તમ ધીરજવાળો, વિદ્વાનોમાં રાજ સમાન, સંતોષી, ઉત્તમ શીલ સ્વભાવ, ઉદાર બુદ્ધિવાળો અને પ્રશસ્ત કાર્યોમાં રતિવાળો હોય છે.

જે નાભ સાદિ યોગનું વર્ણન કરેલ છે, તે જન્મ કુડળીમાં રહેલા ગ્રહોના ચતુર્થ અભ્યાસ પછી પૂર્વાચાર્યોએ કરેલ છે. માટે ગ્રહોના બળાબળનો બરાબર અભ્યાસ કરીને ફળનું વર્ણન કરવું.

૬૬ ચન્દ્ર યોગ ફળ

જે માણસના જન્મ સમયે ચન્દ્રમાં ક્ષીણ હોય અથવા દશ્ય ભાગનો હોય, તો તે અનિષ્ટકારક જાણવો. અને સૂર્યના મંડળમાં થઈને દશ્ય ભાગનો સ્થિત હોય તો સમ ફળ

આપનારો જાણવો અને જે જન્મકાળે પૂર્ણ ચન્દ્રમા હોય તો તે જાતકને વિનયવંત પૃથ્વીપતિ બનાવે.

૬૭ દરિદ્ર યોગ

જે માણસના જન્મ કાળમાં સૂર્ય આદિ સર્વ ગ્રહો ડાબી બાજુએ ડાબા બે ક્રમથી સાત સ્થાનમાં પડે તો નિઃસંદેહ દરિદ્રયોગ જાણવો.

૬૮ કર સંપુટ યોગ

તુરેકના સંપર્કથી વિષમ ગતિ હોય, તો કર સંપુટ યોગ થાય. આવા યોગમાં સ્ત્રી, અવશ્ય વંધ્યા બને.

૬૯ કારક યોગ

જે ગ્રહ પોતાના મૂળ ત્રિકોણમાં યા પોતાના ક્ષેત્રમાં યા પોતાના ઉચ્ચ સ્થાનમાં પરસ્પર કેન્દ્રમાં બેઠા હોય, તો તેને વિશિષ્ટ જ્ઞાનવાળા મુનીન્દ્રો કારક કહે છે.

આ ચારે કેન્દ્રોમાં દશમ ભાવ બળવાન હોય છે.

જે માણસનો સૂર્ય મૂર્તિમાં સિંહરાશિનો અથવા મેષરાશિનો બેસે અથવા સૂર્ય, શનિ, મંગળ, બુધસ્પતિ કેન્દ્રમાં પરસ્પર હોય, તો તે વિશેષ કારક બને છે.

જે માણસના લગ્નમાં શુભ ગ્રહ હોય અથવા ચોથે હોય યા દશમા સ્થાનમાં હોય, તો તે ગ્રહકારક બને છે.

જે ગ્રહ પોતાના ઉચ્ચસ્થાનમાં યા સ્વક્ષેત્રમાં યા મૂળ ત્રિકોણમાં હોય, તે ગ્રહોની માન પ્રતિષ્ઠા પાણ બહુ હોય છે. તેમજ તેના પ્રભાવે અધિક ધનની પ્રાપ્તિ થાય છે.

જે માણસ નીચ કૂળમાં જન્મ્યો હોય પણ તેના ગ્રહો કારક હોય, તો તે રાજાનો મંત્રી બને છે અને જે રાજાના કુળમાં ઉત્પન્ન થાય છે તે અવશ્ય રાજા બને છે.

જેના લગ્ન સ્થાનથી ધન સ્થાનમાં શુભ ગ્રહ હોય અને જન્મ લગ્ન પોતાના નવાંશમાં હોય તેમજ ચારે કેન્દ્રોમાં શુભ ગ્રહ બેઠેલા હોય, તો તે માણસના ઘરમાં લક્ષ્મી નિરંતર વાસ કરે છે.

બુધસ્પતિ, લગ્નેશ અને ચન્દ્રની રાશિનો સ્વામી શીર્ષોદય રાશિમાં સ્થિત થઈને આ ત્રણે કેન્દ્રમાં બેઠા હોય, તો તે માણસની પ્રારંભિક, મધ્યમ અને છેલ્લી અવસ્થામાં ભાગ્યોદય કરે છે.

૭૦ શકટયોગ

જે માણસના જન્મકાળમાં લગ્ન યા સાતમા સ્થાનમાં સૂર્યાદિ સર્વ ગ્રહ પડે, તો શકટ નામનો યોગ થાય છે. આ યોગમાં જન્મેલો માણસ ગાડાવાળો યા ગાડું ચલાવીને

નિર્વાહ કરનારો હોય છે.

૭૧ નંદાયોગ

ત્રાણ સ્થાનમાં બે-બે ગ્રહો પડ્યા હોય અને એક એક ગ્રહ ત્રાણ સ્થાનમાં હોય અથવા ૬-૮-૧૨માં ઘરમાં એક ગ્રહ હોય, તો નંદાયોગ થાય છે. આ યોગમાં જન્મેલો માણસ દીધયિષી તથા સુખી હોય છે.

૭૨ દાતારયોગ

જેના જન્મકાળે લગ્નમાં બૃહસ્પતિ ચોથે શુક, સાતમા ભાવમાં બુધ અને દશમા ભાવમાં મંગળ હોય છે, તો સર્વર્થદાતાર નામનો યોગ બને છે. આ યોગ માણસને સારૂ ફળ આપે છે.

૭૩ રાજહંસ યોગ

જે માણસના જન્મકાળે કુંભ, મેષ, મિથુન, ધન, તુલા અને સિંહ એ બધા ગ્રહો પડે તો તે રાજ્ય-સ્થાનનું સુખ આપનાર રાજહંસ નામનો યોગ બને છે.

૭૪ ચિહિ પુચ્છ યોગ

જેના જન્મકાળે સિંહાસન, હંસ, દંડ, મરૂતધ્વજ ચતુઃ સાગર યોગમાં ચિહિચલ પુચ્છ હોય તો બહુ સારૂ ફળ આપે છે.

તુલા, મકર, મેષ પ્રથમ લગ્ન અથવા કોઈપણ લગ્નમાં હોય તથા સિંહાસન, કમરુયોગ, મકર, કર્કરાશિમાં ચિહિલ પુચ્છ યોગ સારો કહ્યો છે.

રાજહંસયોગ મકર, કર્કરાશિમાં પુચ્છ સુખદાયક થાય છે.

અને કુંભ તથા મિથુન સાતમી રાશિમાં ચિહિલ પુચ્છ જાણવો.

મકર, કર્ક અને ધ્વજમાં પુચ્છ અન્કન્યા, વૃશ્ચિક, વૃષભ, મીન રાશિમાં જાય હોય તો ચતુઃસાગરમાં ચિહિલપુચ્છ યોગ થાય છે.

પૂર્વાક્ત યોગોથી ઉત્પન્ન થતા ફળથી પુચ્છયોગ બમણું ફળ આપે છે, આ કારણે કેટલાક જ્યોતિર્વિદોના મતે આ યોગને યોગાધિયોગ કહ્યો છે.

ધૃત શૂન્ય યોગમાં ચિહિલપુચ્છયોગ થાય તો જાતક રાજમંત્રી બને અને ગાય, ભેંસ, ઘોડા, હાથી રાખનારો તેમજ નીતિમાન અને બહુ પુત્રવાન બને એવો કેટલાકનો મત છે.

૭૫ લાલાટિક યોગ

જે માણસના જન્મકાળે ચન્દ્રમા આઠમા સ્થાનમાં રહેલ હોય અને સૂર્ય, શનિ, શુક ચન્દ્રમાના સ્થાનમાં રહેલા હોય અને પૂર્ણ કેમદ્વય યોગ હોય, તો લાલાટિકયોગ જાણવો.

જેના જન્મકાળે લલાટયોગ થાય, તે માણસ કલા-કામગીરી તથા શિલ્પકળામાં

કુશળ, મુસળના આકારવાળો, બહુ પુત્રોવાળો અને જન્માંતરમાં નાશ નહિ પામનારી વિવિધ લબ્ધિઓવાળો હોય છે.

૭૬ મહાપાતક યોગ

જે માણસના જન્મ સમયે રાહુ યુક્ત ચન્દ્રમાં હોય અને એ ચન્દ્રમાને પાપગ્રહ સહિત બૃહસ્પતિ દેખતો હોય, તો મહાપાતક યોગ થાય છે.

આ યોગમાં જન્મેલો માણસ શુક સમાન હોવા છતાં મહા પાપ કરનારો બને છે.

૭૭ બલીવર્દહંતા યોગ

જેના જન્મકાળે મંગળ, જન્મલગનને ન દેખતો હોય, પરંતુ લગ્નને સૂર્ય દેખતો હોય અને બૃહસ્પતિ, શુકની દષ્ટિ ન પડતી હોય. આવા યોગમાં જન્મેલો માણસ બળદથી હાણાય છે માટે આ યોગમાં જન્મેલો માણસ બળદથી હાણાય છે માટે આ યોગને બલીવર્દહંતા યોગ કહે છે.

૭૮ હઠાશ્રન્તા યોગ

જેના અગ્યારમા સ્થાનમાં ચન્દ્રમા હોય અને ચન્દ્રમાના સ્થાનમાં સૂર્ય રહેલો હોય તો તે યોગ ખાસ કરીને પાંચ રાતમાંજ ફળદાયી નીવડે છે.

૭૯ વૃક્ષહંતા યોગ

જેના જન્મકાળે મદનયોગ થતો હોય અને રાહુ લગ્નને જોતો હોય, તો તે માણસ શુક સમાન તેજસ્વી હોવા છતાં ઝાડ પરથી મૃત્યુ પામે છે.

૮૦ નાસાછેદ યોગ

જેના જન્મકાળે છઠ્ઠા સ્થાનમાં શુક અને લગ્નમાં મંગળ રહેલો હોય તો તે યોગને ઉત્તમ મુનિઓએ નાસાછેદયોગ કહ્યો છે.

૮૧ કાર્ગવિચ્છેદ યોગ

જેના જન્મકાળે ચન્દ્રમા, શનિને જુએ યા શનિ, ચંદ્રમાને જોતો હોય અને સૂર્ય, શુકલગ્નમાં રહેલો હોય તથા શુભગ્રહો ન દેખાતા હોય, તો આવા યોગમાં જાતકનો નિઃસંદેહ કાન કપાય છે.

૮૧અ પાદખંજ યોગ

જેના જન્મસમયે શનિ, શુક સાથે રહેલો હોય તથા શુક, બૃહસ્પતિ સાથે રહેલો હોય અને શુભ ગ્રહો દેખાતા ન હોય તો તે માણસ પાદખંજ બને છે.

૮૨ સર્પહંતા યોગ

જેના જન્મકાળે લગ્નથી સાતમા સ્થાનમાં શનિ, સૂર્ય અને રાહુ એ ત્રણ ગ્રહો

રહેલા હોય, તો તે માણસ સૂતેલો હોય તો પણ સર્પદંશનો ભોગ બને છે.

૮૩ વ્યાધહંતા યોગ

જેના જન્મકાળે બૃહસ્પતિના સ્થાન (ધનુ ૮મે, મીન ૧૨મો) માં બુધ રહેલો હોય અને શનિના (૧૦મા ૧૧મા) સ્થાનમાં મંગળ રહેલો હોય, તો તે મનુષ્ય પચીસ વર્ષની વયે વનમાં વાઘનો શિકાર બનીને મૃત્યુ પામે છે.

૮૪ અસિધાત યોગ

જેના જન્મકાળે શુક્રના ઘર (બીજે અને આઠમે ૨/૮) ચંદ્રમા અને ચંદ્રમાના ઘર કર્કમાં શનિ રહેલો હોય તો આવા યોગમાં તે માણસ અઠાવીશ વર્ષની વયે તલવારના ધાથી મૃત્યુ પામે છે.

૮૫ શરક્ષેપહંતા યોગ

જે માણસના જન્મસમયે મંગળ, શનિ, સૂર્ય અને રાહુ એક થઈને નવમા સ્થાનમાં રહેલા હોય તથા શુભ ગ્રહો તેને ન દેખતા હોય તો આવા યોગમાં તે માણસ બાણ વાગવાથી મૃત્યુ પામે છે.

૮૬ બ્રહ્મધાતિ યોગ

જે માણસના જન્મસમયે મંગળ સૂર્યની સાથે હોય અથવા શનિ બૃહસ્પતિની સાથે હોય તો તે માણસ અઠાવીશમા વર્ષે બ્રાહ્મણની હત્યા કરનારો થાય છે.

૮૭ પંચાપત્ય વિનાશયોગ

જે માણસના જન્મસમયે ચંદ્રમા સૂર્યની રાશિમાં રહેલો હોય અને બૃહસ્પતિ પોતાના સ્થાનમાં હોય તથા સાગર યોગ લગ્નમાં પડે તો આ યોગ તે માણસના પાંચ સંતાનોને મારનારો નીવડે છે.

૮૮ દોલા યોગ

જે માણસના જન્મસમયે મીન, મેષ, ધનુ (૧૨-૧-૮) એ ત્રણ સ્થાનોમાં બધા ગ્રહો રહેલા હોય તો રાજ્ય આપનારો દોલાયોગ થાય છે.

જેનો ગુરૂ, પાપ ગ્રહોથી મુક્ત થઈને કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦) સ્થાનોમાં રહેલો હોય તો તે માણસ સન્માન, દાન યા ગુણમાં પરિપૂર્ણ પરીક્ષક, નૃત્ય-ગીતમાં કુશળ, મંત્રી રાજા તુલ્ય અને વિવેકી હોય છે.

૮૯ પદ્મવિ છેદ યોગ

જે માણસના લગ્નમાં મંગળ રહેલો હોય અને શનિ, સૂર્ય, રાહુ તેને જોતા હોય, તો પદ્મવિછેદ યોગ થાય છે. તે માણસ ભલેને શુક સમાન તેજસ્વી હોય છે.

૯૦ ઈચ્છિત મૃત્યુ

જે માણસના જન્મસમયે કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦) સ્થાનોમાં મંગળ રહેલો હોય અને રાહુ સાતમા સ્થાનમાં પડે તો આ યોગના પ્રભાવે તે માણસ ઈચ્છિત મૃત્યુને વરી શકે છે.

૯૧ માસ મૃત્યુ યોગ

જે માણસના જન્મ સમયે લગ્નથી સાતમા સ્થાનમાં ચન્દ્રમા રહેલો હોય અને આઠમા સ્થાનમા પાપગ્રહો રહ્યા હોય તથા શુભગ્રહો પણ લગ્નમાં વિદ્યમાન હોય અને સૂર્ય પણ લગ્નમાં મોજુદ હોય તો એક મહિનાની અંદર, તે માણસનું બાળક મૃત્યુ પામે છે.

૯૨ રાજયોગ પ્રકરણ

હવે રાજયોગ પ્રકરણનું વર્ણન શરૂ કરીએ છીએ.

જે માણસના જન્મ સમયે યા પ્રશ્ન, વિવાહ, યાત્રા, તિલક એ લગ્નમાં, લગ્નનો સ્વામી બળવાન બનીને લગ્નમાં કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦) ત્રિકોણ (૫-૮) માં યા અગ્યારમાં સ્થાનમા રહેલ હોય, તો તે માણસ શીઘ્ર રાજ બને છે. તેમજ તે શીલવાન, હાથી-ઘોડા અને સાચા મોતીના છત્ર વેભવવાળો હોય છે.

જે તે માણસ નીચ કુળમાં જન્મે છે તો પણ ઉક્ત યોગ તેને રાજ બનાવે છે અને જે તે રાજવંશમાં જન્મે છે તો અવશ્ય રાજ બને છે એવો ગર્ગદિ મુનિઓનો મત છે.

જે માણસના જન્મ સમયે એકલો શુક અગ્યારમા સ્થાનમાં યા કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦)માં જન્મરાશિથી ત્રીજા ઘરમાં અથવા ત્રિકોણમાં રહેલો હોય, તો તે માણસ વિશ્વવિખ્યાત રાજ બને છે. તેમજ વિદ્યા અને જ્ઞાનમાં નિપુણ તે દાની, માની અને હાથી-ઘોડાનો ભોક્તા હોય છે.

જે માણસના જન્મ સમયે દશમા સ્થાનનો સ્વામી યા ચોથા સ્થાનનો સ્વામી યા કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦) યા નવમા, સ્થાનમાં યા પાંચમા સ્થાનમાં રહેલ હોય અને સાતમા સ્થાનનો સ્વામી, બીજા સ્થાનમાં હોય, તો તે માણસ સિંહાસન પર બેસે. અર્થાત્ રાજ બને અને મદ ઝરતા માતંગો વડે સેવાતો તે વિશ્વવ્યાપી કીર્તિધર થાય.

જે માણસના જન્મ સમયે કોઈ એક પણ ગ્રહ કેન્દ્ર અથવા નવમા યા પાંચમા સ્થાનમાં રહેલો હોય, તો તે માણસ-દશે દિશાઓમાં પ્રકાશ-કિરણો ફેલાવતા સૂર્ય સમાન તેજસ્વી નીવડે છે.

આ યોગ અશુભ દોષોનો નાશ કરીને જાતકને નિરોગી રાખે છે.

જે ચંદ્રમા, સૂર્યને દેખતો હોય તો આ યોગમાં જન્મ લેનાર માનવી પૃથ્વીપતિ (રાજા) બને છે.

જે માણસના જન્મ સમયે ચન્દ્રમા કેન્દ્ર સ્થાનમાં પડે તો તે માણસને સ્વરૂપવતી

પ્રિય પત્ની મળે. જે જરૂર પુત્રવતી બને.

આ યોગમાં જન્મેલો માણસ દાન, સુવાર્ણ, સમૃદ્ધિ, હીરા, માણેક, રત્નો અલ્પતર પ્રયાસે એકત્ર કરી શકે તેમજ પોતાના અંગોને ચંદનનો લેપ કરનારો વૈભવી બને.

જે માણસના જન્મ સમયે શુક્ર, બુધ, બૃહસ્પતિ કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦)માં રહેલા હોય અને દશમા સ્થાનમાં મંગળ પડે તો આ યોગ તે માણસને કુળદીપક બનાવે છે.

જેના પ્રસવ-કાળે રાહુ, બુધના સ્થાયી કેન્દ્ર યા ખૂણામાં રહેલો હોય, તો તે માણસ ઘોડા, રથ, માણસો, હાથીઓ, રત્નો એ પદાર્થોનો સ્વામી બને રત્ન જેવા ધાન્યવાળો, સમુદ્રની નિકટમાં રહેનારો બહુજનપ્રિય અને સત્યવાદી હોય છે.

જેના કેન્દ્રસ્થાન (૧-૪-૭-૧૦)માં કેવળ બૃહસ્પતિ રહેલો હોય તો બાકીના ગ્રહો તેનું કાંઈ બગાડી શકતા નથી. જે રીતે એક સિંહ, મદોન્મત હાથીઓના ટોળાને ભગાડી દે છે તે રીતે બૃહસ્પતિ બીજા ગ્રહોની પ્રતિકૂળ અસરોનો નાશ કરી દે છે.

તાન્યર્થ કે એક બૃહસ્પતિ જ કેન્દ્રમાં યા નવમા, પાંચમા લાભ સ્થાનમાં પડે યા લગ્નમાં પડે, તો શેષ ગ્રહો કાંઈ હરકત કરી શકતા નથી.

જે માણસના કેન્દ્રસ્થાનમાં શુક્ર પડે, તે માણસ કામદેવ જેવો રૂપાળો સ્ત્રીઓને પ્રિય, સર્વ માણસો ઉપર ઉપકાર કરવામાં સમર્થ, દીર્ઘ આયુષ્યવાળો, ધ્વજના વિષયમાં નિષ્ણાત અને ધન-સંપત્તિવાન હોય છે.

જે માણસના દશમાં સ્થાનમાં શનિ રહેલો હોય, તો તે માણસ ધનવાન પંડિત, મંત્રી દંડ કરવાનો અધિકારી દંડનાયક અને ગામ-નગરોનો માલીક હોય છે.

જે માણસને તુલા, ધન, મીનમાં સ્થિત શનિ, લગ્નમાં પડે તો તે રાજવંશમાં જન્મ લઈ રાજા બને છે.

જેને બૃહસ્પતિ કેન્દ્રમાં હોય, તે પુરુષ સ્વરૂપવતી સ્ત્રી, વસ્ત્રાલંકાર યુક્ત શાસ્ત્ર નિપુણ, ગીત-નૃત્યમાં પારંગત રસવાળા પદાર્થનો વેપારી તથા માર્ગદર્શક ગુરૂવાળો તથા પુત્ર અને બાંધવો સહિત સ્થિર બુદ્ધિવાળો હોય છે. તેમજ પ્રસન્ન ચિત્તે સત્કાર્યો કરનારો હોય છે.

જે માણસના જન્મ સમયે લગ્નનો સ્વામી પોતાના ઘરમાં થઈને દશમ ભાવમાં રહેલો હોય, તે માણસ ચક્રવર્તી સમાન રાજા બને, અનેક રાજાઓ તેની સેવા કરે, તે પોતાના પ્રતાપથી શત્રુ પક્ષનો વિનાશ કરે અને દેવગણ મધ્યે શોભતા દેવેન્દ્રની માફક માનવગણમાં શોભે.

જેના જન્મ સમયે ચન્દ્રમા ઉપયય (૩-૬-૧૦-૧૧) સ્થાનમાં રહેલો હોય અને શુભ ગ્રહો પોતાના ઘરમાં અથવા નવાંશમાં થઈને કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦) માં રહેલા હોય

અથવા ચન્દ્રમા સ્વગૃહમાં અથવા સ્વ નવમાંશને પ્રાપ્ત કરીને ઉપચય સ્થાનમાં રહેલો હોય અને શુભ ગ્રહો કેન્દ્રમાં હોય અથવા શુભ ગ્રહો પણ પોતાના ઘરમાં અથવા નવમાંશને પ્રાપ્ત કરીને રહેલા હોય, અને પાપગ્રહો બળહીન હોય, તો તે માણસ ઈન્દ્ર સમાન બળવાન રાજા બને છે.

જો માણસને શુક મીનરાશિમાં રહેલો હોય, તે માણસ વિદ્યા, કલા અને ગુણવાળો હોય તેમ જ ઈચ્છિત સુખ ભોગવનારો હોય, તે જિતેન્દ્રિય હોય, દેશનો સ્વામી હોય, ઘણા ગામ-નગર અને ધન તથા ગજદળનો સ્વામી હોય, અને દીક્ષા લઈને સકલ મંડળમાં ખ્યાતિ પ્રાપ્ત કરનારો હોય છે.

જોનું જ્યાં સ્થાન મેષ, કન્યારાશિ, છઠ્ઠા, આઠમા સ્થાનમાં યા કેન્દ્ર ત્રિકોણમાં અથવા બારમા ભાવમાં રાહુ રહેલો હોય, તો તે માણસ કામી, શૂરવીર ભોગી હોય તેમજ હાથી, ઘોડા, છત્ર વગેરેની સમૃદ્ધિવાળો અને બહુ પુત્રોવાળો હોય.

જોના જન્મ સમયે ચન્દ્રમા સિંહ, વૃષ, કન્યા, કર્ક રાશિમાં રહેલો હોય અને ઉચ્ચનો રાહુ પડેલો હોય, તે માણસ રાજાઓનો રાજા બને, તેની પાસે અપાર લક્ષ્મી, હથેળ, ગજદળ, નૌકાદળ વગેરે હોય અને તે સુબુદ્ધિમાન થઈને કુળ અજવાળે છે.

જોના જન્મ સમયે બુધ, બૃહસ્પતિ અને શુક કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦) અથવા ત્રિકોણમાં રહેલા હોય, તે માણસ ધર્મ, અર્થ, વિદ્યા, સુખ, કીર્તિ, લાભ, શાન્ત સ્વભાવ અને સુંદર ચારિત્રવાળો હોય તેમજ મનુષ્યોનો સ્વામી-રાજા-બને છે.

જોને શુક, બૃહસ્પતિ, ચન્દ્રમા કેન્દ્રસ્થાનમાં રહેલા હોય, તે માણસ સ્વ પરાક્રમે ધનપતિ બને છે અને શનિ, બુધ, સૂર્ય તથા બૃહસ્પતિ એ બધા ગ્રહો ત્રિકોણ અર્થાત્ નવમ-

પંચમ ભાવમાં રહેલા તેમજ મંગળ દશમ ભાવમાં રહેલો હોય તો રાજ્યોગ થાય છે.

જોના જન્મ અથવા યાત્રાના સમયે શુભ ગ્રહો કેન્દ્ર ત્રિકોણમાં રહેલો હોય અને પાપગ્રહો ત્રીજા, અગ્યારમાં અને છઠ્ઠા સ્થાનમાં રહેલા હોય, તે માણસ શીઘ્રપણે પૃથ્વીનો અધિપતિ બને છે.

જોના જન્મ સમયે ચન્દ્રમા અગ્યારમે અથવા ત્રિકોણમાં રહેલો હોય, તો તે માણસ અવશ્ય રાજા સમાન બનીને બંને કુળના અનિષ્ટોનો નાશ કરીને પ્રકાશ ફેલાવે છે તેમ.

જોના છઠ્ઠા સ્થાનમા બૃહસ્પતિ અને અગ્યારમા ભાવમાં ચન્દ્રમા હોય, તે માણસ કુળદીપક નીવડે છે.

જોના લગ્નનો સ્વામી અથવા બૃહસ્પતિ અથવા શુક કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦) સ્થાનમાં

પ.પૂ. બાળમુનિશ્રી ચારિત્રપ્રભ વિજયજી મ.સા.

જન્મ : તા. ૫-૯-૧૯૮૯, મુકામ - ગડોથ, (ડુમા) તા. - જેતપુર (જી. વડોદરા)

દીક્ષા : અષાઢ સુદ - ૩, બુધવાર, સં. ૨૦૫૨, મુ. પેટલાદ

લો હોય, તે દીર્ઘ આયુષ્યવાળો, તેમજ રાજનો ખ્યારો બને છે.

દશમે બુધ અને સૂર્ય હોય અને મંગળ તેમજ રાહુ છટે હોય, તો રાજયોગ થાય છે.

આ યોગમાં જન્મેલો માણસ નાયક બને છે.

જે માણસને પહેલા સ્થાનમાં બૃહસ્પતિ હોય, અંતમાં શનિ હોય અને વચ્ચે બાકીના ગ્રહો હોય તો તે યોગ પણ કુટુંબ અને ઉત્તમ બળપ્રદ રાજયોગ જાણવો.

જેના ત્રીજા સ્થાનમાં બૃહસ્પતિ, આઠમા સ્થાનમાં શુક્ર અને વચ્ચે ચા અંતમાં બાકીના ગ્રહો હોય, તો તે માણસ નિશ્ચિતપણે રાજા બને છે.

વૃષરાશિમાં બૃહસ્પતિ અને મિથુનમાં ચન્દ્રમા તથા મકરમાં મંગળ અને સિંહમાં શનિ તેમજ કન્યામાં બુધ અને સૂર્ય તથા તુલામાં શુક્ર હોય તો રાજયોગ થાય છે.

આ યોગમાં જન્મેલો માણસ, મહારાજા બને છે.

ઉક્ત યોગોમાં જન્મેલો માણસ જે આઠમા અને બારમા વર્ષે જીવતો રહે છે તો વિશ્વપાલક રાજા બને છે.

જેના જન્મ સમયે કેવળ બૃહસ્પતિ લગ્નમાં રહેલો હોય અને સર્વ યોગો અશુભ હોય તો પણ તે પુરુષ દીર્ઘકાળ સુધી જીવનારો, બુદ્ધિમાન અને અગ્રણી બને છે.

ધનુરાશિમાં શુક્ર વા મંગલ અને મીન રાશિમાં બૃહસ્પતિ અને તુલામાં બુધ અને નિ તેમજ ચન્દ્રમા નીચ રાશિ (૧-૮)માં રહેલ હોય, તો પણ રાજયોગ થાય છે.

આ યોગમાં જન્મેલો માણસ ધનહીન રાજા બને છે અને તે દાતા, ભોક્તા પૂજ્ય અને વિખ્યાત નાયક બને છે.

મીન રાશિમાં શુક્ર અને અંતમાં બુધ તેમજ ધન રાશિમાં રાહુ અને લગ્નમાં સૂર્ય અને વીજે મંગળ હોય, તો રાજયોગ થાય છે.

જેના ત્રીજા સ્થાનમાં બૃહસ્પતિ અને અગ્યારમાં સ્થાનમાં ચન્દ્રમા હોય, તે પણ માં રહેવા છતાં વિખ્યાત કુળ દીપક બને છે.

જેના શુભ સ્થાનમાં રહેલા શુભ ગ્રહો, કેન્દ્રભાવમાં પડે એવા યોગમાં જન્મેલો માણસ, શુભ કર્મ કરનારો થાય છે.

જેના ઉચ્ચ સ્થાનમાં પ્રાપ્ત શુભ ગ્રહો કેન્દ્રસ્થાનમાં સ્થિર થાય તો, તે માણસ નીચ કુળમાં જન્મ્યો હોય તો પણ રાજા બને છે.

જેને બૃહસ્પતિ, બુધ અને શનિ પોતાના જ સ્થાનમાં રહેલા હોય, તે માણસ દીર્ઘ આયુષ્યવાળો અને પગલે-પગલે સંપત્તિ પ્રાપ્ત કરનારો થાય છે.

જેને મીનરાશિમાં બૃહસ્પતિ શુક્ર અને ચંદ્રમા હોય તે રાજ્ય મેળવે છે. તેમજ તેની

પત્ની બહુ પુત્રોની માતા થાય છે.

જેને પાંચમા ભાવમાં બૃહસ્પતિ અને દશમે ચન્દ્રમા રહેલો હોય, તે રાજ્યનો સ્વામી, મહાબુદ્ધિમાન, તપસ્વી અને જિતેન્દ્રિય હોય છે.

જેને સિંહરાશિમાં બૃહસ્પતિ અથવા તુલા, કર્ક, ધનુ, મકર રાશિઓમાં હોય અને શ્રીજી ગ્રહો અન્ય સ્થાનમાં રહેલા હોય, તે સમગ્ર દેશનો રાજા બને છે.

તુલા, ધનુ, મીન, ચા લગ્નમાં જેને શનિ રહેલો હોય, તે પુણ્ય અનુભાવ સહિત રાજા બને છે.

પાંચમા સ્થાનમાં બુધ હોય અને કર્કરાશિનો ચન્દ્રમા હોય તેમજ નવમા સ્થાનમાં શુભ ગ્રહો રહેલા હોય, તો રાજ્યયોગ થાય છે.

જેને મકર, કુંભ, મીન, વૃષ, મિથુન અને મેષ એ રાશિઓમાં બધા ગ્રહો રહેલા હોય તે પ્રસિદ્ધ રાજા બને છે.

બુધ, શુક્ર, બૃહસ્પતિ અને શનિ એ ચાર ગ્રહો સાથે રાહુ કેન્દ્ર સ્થાનમાં રહેલો હોય તો જાતકને લક્ષ્મી, આરોગ્ય, પુત્ર અને સન્માન આપનાર થાય છે.

જેના ચોથા સ્થાનમાં શુક્ર, બૃહસ્પતિ, ચન્દ્રમા, મંગળ, સૂર્ય અને શનિ હોય, તો ચોક્કસ પાણે રાજા બને છે.

જેને આઠમે અને બારમે કુર ગ્રહો અને શુભ ગ્રહો બંને રહેલા હોય, તો તે પાણ રાજ્યયોગ છે.

લગ્નમાં શનિ તથા ચન્દ્રમા અને નવમે પાંચમે બૃહસ્પતિ અને સૂર્ય તથા દશમે મંગળ હોય તો રાજા યોગ હોય છે.

જેને નવમ-સૂર્ય પોતાના ઘરનો હોય, તેના ભાઈ જીવતા નથી, પાણ તે એકલો જ રાજા સમાન થાય છે.

જેને બીજે, ત્રીજે, ચોથે, પાંચમે, છઠે, દશમે, એ સ્થાનોમાં રાશિ હોય તો રાજા યોગ થાય છે.

જન્મેલા પુરુષ રાજા બને છે. જેને લગ્નમાં કુર ગ્રહ હોય અને બારમે તેમજ બીજે દરગ્રહ હોય, તો પાણ રાજ્યયોગ થાય છે.

જેને લગ્નમાં કુર ગ્રહ અને બારમે પાણ કુર ગ્રહ સાથે શુભગ્રહ તથા સાતમે શુભગ્રહ હોય, તો તે માણસ પોતાના પરિવારને નાશ કરનારો થાય છે.

જેના બીજા સ્થાનમાં ચા બુધ હોય અને મેષ રાશિમાં બૃહસ્પતિ હોય તથા દશમે :હુ અને શુક્ર હોય તો પાણ રાજ્યયોગ થાય છે.

જેને સિંહરાશિમાં બૃહસ્પતિ, કન્યા રાશિમાં શુક્ર, મિથુન રાશિમાં શનિ અને સ્વમેત્રી મંગલ ચોથા સ્થાનમાં હોય તો તે મનુષ્ય નાયક બને છે.

જેને કન્યા રાશિમાં શનિ યા ચન્દ્રમા હોય, સિંહરાશિમાં મંગળ હોય, તે મનુષ્ય જગપાલક બને છે.

જેને ધનુરાશિમાં શુક્ર, મકર રાશિમાં બૃહસ્પતિ કુંભ રાશિમાં સૂર્ય અને મીન રાશિમાં મંગળ હોય, તો તે મનુષ્ય ત્રીસ વર્ષની વયે સંપૂર્ણ કર્મો કરનારા બને છે જેને દશમાં સ્થાનમાં બૃહસ્પતિ, બુધ, શુક્ર તથા ચન્દ્રમા હોય, તેનાં સર્વ કાર્યો સિદ્ધ થાય છે અને તે રાજાઓમાં પૂજ્ય બને છે.

જેને છઠે, આઠમે, પાંચમે, નવમે અને બારમે શુભગ્રહ અને કુરગ્રહ હોય, તે પણ રાજાઓમાં પૂજ્ય બને છે.

જેને પાંચમે મંગળ છઠે રાહુ, આઠમે શુક્ર અને નવમે સૂર્ય હોય, તે કુળનું પાલન કરનારો બને છે.

લગ્નમાં શનિ તથા ચન્દ્રમા અને આઠમે શુક્ર હોય એવા યોગમાં જન્મેલો માણસ, સન્માની અને બહુ લોકપ્રિય બને છે.

મિથુન રાશિમાં રાહુ અને સિંહ રાશિમાં મંગળ હોય એવા યોગમાં જન્મેલો માણસ અશ્વો અને હાથીનો સ્વામી બને છે. અર્થાત્ રાજા બને છે.

ધનુરાશિના અર્ધા ભાગમાં ચન્દ્રમા યુક્ત સૂર્ય લગ્નમાં હોય, વળી શનિ અને મકર રાશિમાં મંગળ હોય તો આ યોગમાં જન્મેલો માણસ મહારાજા બને છે. અને રાજાઓ તેને જોતાં દુરથી પણ તેને પ્રણામ કરે છે.

જેને ઉચ્ચાભિલાષી સૂર્ય નવમે યા પાંચમે પડે, તે માણસ નીચ કુળમાં જન્મેલો હોય તો પણ સમૃદ્ધ રાજા બને છે.

જેના બીજા સ્થાનમાં શુક્ર, દશમે બૃહસ્પતિ અને છઠે રાહુ હોય, તે માણસ પરાક્રમી રાજા બને છે.

જેના ચાર ગ્રહો (શુભ અશુભ બંને) એક જ સ્થાન પૈકી ત્રીજા, પાંચમા, નવમા, લગ્ન અને બીજા એ ક્રમાં જ રહેલા હોય તો પણ રાજયોગ થાય છે.

છઠા, આઠમા, સાતમા સ્થાનમા રહેલા ચન્દ્રમા સિવાય, બધા ગ્રહો સૂર્યને જોતા હોય એવા યોગમાં જન્મેલો માણસ દીર્ઘાયુષી રાજા બને છે.

નવમા, પાંચમા ચોથા એ સ્થાનોમાં બધા ગ્રહો રહેલા હોય તો આ યોગમાં પ્રથમ જન્મેલો મરી જાય છે અને પછી જન્મેલો જીવે છે. આ યોગમાં જન્મેલા માણસને બીજીવારના લગ્નથી એક પુત્ર થાય છે, તે સંસારમાં પ્રસિદ્ધ, ત્યાગી અને દીર્ઘાયુષી રાજા

બને છે.

રાહુ, શુક, મંગળ તથા શનિ, કન્યા રાશિમાં રહેલા હોય એવા યોગમાં જન્મેલો માણસ કુબેરથી અધિક સંપત્તિવાળો બને છે.

જેના લગ્નમાં બૃહસ્પતિ હોય, મીનરાશિમાં શુક હોય. મેષમાં સૂર્ય હોય, મકરમાં મંગળ હોય, તે માણસ દાસકુળમાં જન્મેલો હોય તો પાણ છત્રધારી રાજા બને છે.

જેના દશમા સ્થાનમાં બૃહસ્પતિ અને અગ્યારમા ભાવમાં ચન્દ્રમા હોય, તે દુનિયામાં કુળદીપક બને છે.

દશમા સ્થાનમાં બુધ, સૂર્ય અને છઠ્ઠે રાહુ, મંગળ હોય તો રાજયોગ થાય છે.

જેના ચાર ગ્રહો એક જ ઘરમાં થઈને બીજા, નવમા, ત્રીજા તથા લગ્નમાં રહેલા હોય તો તે માણસ દાસકુળમાં જન્મેલો હોવા છતાં રાજા તુલ્ય બનીને સમુદ્રની પાર પહોંચે છે. એવો પ્રભાવશાળી નીવડે છે.

કર્ક રાશિમાં બૃહસ્પતિ, ચન્દ્રમા સાથે રહેલો હોય, અને બળવાન શુક કેન્દ્રમાં હોય તેમજ બાકીના ગ્રહો અગ્યારમે, ત્રીજે, છઠ્ઠે રહેલા હોય આ યોગમાં જન્મેલો પુરૂષ દીર્ઘ આયુષ્યવાળો ચકવર્તી રાજા બને છે.

જેનો શુક, તુલા, મીન, મેષ, વૃષ એ રાશિઓમાં હોય, તે પુરૂષ રાજાનો માનીતો અને કલા-કૌતુકસંપન્ન બને છે. તે પુરૂષને મોટી ઉંમરે ત્રણ પુત્રો થાય છે.

જેના લગ્નનો સ્વામી બળવાન થઈને કેન્દ્રમાં રહેલો હોય, તે પુરૂષ જે ગોવાળના કુળમાં જન્મ્યો હોય તો શી નવાઈ ? કારણ કે તે રાજાનો પુત્ર થાય છે.

જેને સૂર્ય ત્રીજા સ્થાનમાં હોય, શુક ચોથે હોય બુધ બીજે યા પાંચમે પાણ નીચ રાશિમાં હોય અને દશમા-અગ્યારમા તેમજ બારમા સ્થાનમાં કોઈ ગ્રહ ન હોય તે પુરૂષ ત્રણ સમુદ્ર પર્યટના પ્રદેશનો રાજા બને છે.

જેને જન્મ સમયે ઉચ્ચનો બૃહસ્પતિ, કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦) માં યા નવમે કે પાંચમે રહેલો હોય અને ચન્દ્રમા, બુધ, શુકની સાથે હોય અથવા બુધ, શુકની સાથે હોય અથવા બુધ, શુકની દષ્ટિમાં હોય. તો તે માણસ શત્રુઓને જીતનારો સાર્વભૌમ ચકવર્તી બને છે.

જેના જન્મ સમયે લગ્નનો સ્વર્ગી મિત્રના ઘરમાં, મિત્રની સાથે જે દશમા સ્થાનમાં, લગ્નમાં યા સાતમે રહેલો હોય તો તે પુરૂષ પૃથ્વી પર વેરીઓનો નાશ કરનારો પ્રતાપી પુરૂષ નીવડે છે.

જેનો પૂર્ણ બળવાન ચન્દ્રમા, લગ્નના ઘરને છાડીને કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦) માં રહેલો હોય તો તે પુરૂષ પરાક્રમ, બળ, વાહનાદિ યુક્ત રાજા બને છે.

પાણ જો સ્વક્ષેત્રી ઉચ્ચનો ન હોય તો તે માણસ દુઃખ દારિદ્ર્યથી પીડાય છે તેમજ સર્વજનો તેની નિદાં કરે છે.

ઉચ્ચને સૂર્ય લગ્નમાં હોય, ચન્દ્રમા બીજે હોય, શુક્ર ત્રીજે હોય અને રાહુ સહિત બૃહસ્પતિ ચોથે હોય, બુધ બારમે અને શનિ અગ્યારમે યા છઠ્ઠે હોય એ યોગમાં રાજવંશમાં જન્મેલો માણસ રાજાઓમાં પણ સમ્રાટની પદવી ધારણકરનારો બને છે.

જોને ઉચ્ચાભિલાસી અર્થાત્ મીન રાશિનો સૂર્ય ત્રિકોણમાં હોય તો તે પુરૂષ પૃથ્વીને રક્ત વડે રંગે છે. અર્થાત્ તે મહાપરાક્રમી યોદ્ધો બને છે.

જોના બધા જ ગ્રહો તથા દશમ અને જન્મ-લગ્નનો સ્વામી, લગ્નને દેખતો હોય, તો તે ઉચિત પ્રશંસાવાળો, ઉજવણ યશવાળો, શંકારહિત, ભ્રમણ કરનારો, શત્રુઓનો નાશ કરનારો અને કલ્યાણમાળા, લક્ષ્મી ધારણ કરનારો મુખ્ય રાજા બને છે.

જોના જન્મ-લગ્ને સંપૂર્ણ ગ્રહ દેખતો હોય તો તે બલકર સહિત સૌખ્ય, લક્ષ્મીવાન, ભયવિનાનો અને મોટી ઉંમરવાળો રાજા બને છે.

ચોથે શુક્ર, દશમે મંગલ અને રાહુ તથા શનિ કર્યુક્ત સ્થિર હોય તેવા યોગમાં ઉત્પન્ન થયેલો અવશ્ય રાજા હોય છે.

મિથુન, મેષ, વૃષભ, મીન, કુંભ, મકર રાશિઓમાં પૂર્ણ ગ્રહ સ્થિર હોય તો તેવા યોગમાં પેદા થયેલ હોય તે હાથીઓને રાખનારો હોય છે. અથવા ઉત્તમ હાથીઓ તેની પાસે હોય છે.

જોનો ગુરુ પાંચમો ચન્દ્રમા નવમો અને સૂર્ય ત્રીજા સ્થાનમાં બેઠેલો હોય તે કુબેરની સમાન ધન મેળવીને રાજા બને છે.

જોને બૃહસ્પતિ સિંહ રાશિમાં હોય અને બાકીના ગ્રહો તુલા, વૃશ્ચિક, ધનુ, મકર એ રાશિઓમાં હોય તે પુરૂષ દેશને ભોગવનારો બને છે.

સૂર્ય પોતાના ઘરમાં હોય, શુક્ર તુલા રાશિમાં હોય, શનિ મિથુનમાં હોય તો પણ રાજયોગ થાય છે.

જોને છઠ્ઠે, પાંચમે, બારમે શુભ અને કુર ગ્રહો રહેલા હોય તે કંટક સહિત રાજમાન્ય થાય છે.

ત્રિકોણમાં બુધ, બૃહસ્પતિ અને શુક્ર હોય તથા ત્રીજે, છઠ્ઠે, દશમે બુધ અને શનિ હોય, અને પૂર્ણ ચન્દ્રમાં સાતમે રહેલો હોય, એ યોગમાં જન્મેલો માણસ રાજા સમાન બને છે.

જોને શનિ લગ્નમાં અથવા ચન્દ્રમા લગ્નમાં હોય અને મંગળ આઠમે હોય તે પુરૂષ

રાજમાન્ય, મહાકામી અને ભોગવૃત્તિવાળી પત્નીનો પતિ બને છે.

શુક અને મંગળ ધનુરાશિમાં હોય, બૃહસ્પતિ મીનમાં, કુંભમાં બુધ અને નીચરાશિ (૮) માં ચન્દ્રમા સૂર્ય સાથે રહેલો હોય તો રાજ્યયોગ થાય છે.

આ યોગમા જન્મેલો માણસ વૈભવહીન રાજા બને છે. અને દાનભોગાદિ રાહુ વડે વિખ્યાત બને છે.

મીનરાશિમાં શુક, બારમે બુધ, લગ્નમાં સૂર્ય, બીજે ચન્દ્રમા અને ત્રીજે રાહુ હોય તે રાજ્યયોગ થાય છે.

જેને મીનરાશિમાં બૃહસ્પતિ તથા શુક અને ચન્દ્રમા રહેલા હોય તે બહુપુત્ર પત્નીઓવાળો રાજા બને છે.

અગ્યારમે શુભ ગ્રહો હોય અને કુર રાશિમાં ચન્દ્રમા હોય ચોથા દશમે ભાવમાં પાગ શુભગ્રહ રહેલા હોય, તો રાજ્યયોગ થાય છે.

જેને લગ્નમાં બૃહસ્પતિ અને પાંચમે તથા દશમે ચન્દ્રમા રહેલો હોય, તે માણસ રાજમાન્ય મહાબુદ્ધિશાળી, તેજસ્વી અને પ્રતાપી બને છે.

(રાજ્યયોગ પૂરો થયો)

૯૩ અરિષ્ટયોગ

તેમાં-તનુભાવ ફળ

સૂર્યથી નવમુ સ્થાન પિતાનું છે. ચન્દ્રમાથી ચોથું સ્થાન માતાનું છે, મંગળથી ત્રીજું સ્થાન ભાઈઓનું છે. બુધથી ચોથું સ્થાન મામાઓનું છે. બૃહસ્પતિથી પાંચમું સ્થાન પુત્રોનું છે. શુકથી સાતમું સ્થાન સ્ત્રીનું છે. અને શનિથી ક્રમશઃ સર્વને અનિષ્ટ માનવા.

(૯૪) દ્વાદશ ભવન વિચાર

જેના જન્મ સમયે સૂર્ય, મંગળ તથા રાહુ-શનિ લગ્નમાં રહેલા હોય તે માણસ સંતાપ અને લોહીના દર્દથી પીડાય છે અને જે શુભ ગ્રહો રહેલા હોય તો નીરોગી રહે છે.

જેના જન્મ સમયે બૃહસ્પતિ મંગળના સ્થાન (૧-૮)માં રહેલા હોય અને બૃહસ્પતિના સ્થાન (૯-૧૨) માં મંગળ રહેલો હોય તે વ્યક્તિ બારમા વર્ષે મૃત્યુ પામે છે.

જેના બીજા સ્થાનમાં શનિ સાથે મંગળ હોય અને ત્રીજા સ્થાનમાં રાહુ હોય, તો તે જાતક એક વર્ષ જીવે છે.

હાથના પ્રકાર

જ્યોતિષ વિદ્યામાં હસ્તરેખા શાસ્ત્ર એક અજબ પ્રકારનું વિશેષ સ્થાન ધરાવતું શાસ્ત્ર છે. જન્માક્ષર અને જન્મ કુંડળી બે વ્યક્તિઓના ઘણેભાગે મળતા આવે છે. પરંતુ હસ્તરેખા હાથ દરેક હાથના પ્રકાર અને તેની અંદરની નાની મોટી રેખાઓ કોઈપણ વ્યક્તિની એક બીજાને મળતી આવતી નથી. માટે હાથ એ બ્રહ્માએ બનાવેલી અક્ષય જન્મ પત્રિકા છે. જેમાં રેખાઓ રૂપી ગ્રહો જિંદગી પર્યંત રહેલા હોય છે. આ ત્રણે લોકમાં હસ્તજ્ઞાન કરતાં શ્રેષ્ઠ બીજું કોઈ જ્ઞાન નથી અને જ્ઞાન હાથમાંજ રહેલું છે. માટે સરસ્વતિએ પોતાના હાથમાં પુસ્તક (જ્ઞાન) ધારણ કર્યું છે. શ્રી કેવળજ્ઞાનનું સાધન હસ્ત-દર્શનમાં હોય છે. બીજે નહિ. માટે જ તીર્થંકરોની દરેક પ્રતિમાઓમાં તેમની દ્રષ્ટિને હાથ ઉપર જ દર્શાવવામાં આવી છે.

હસ્તરેખાનું જ્ઞાન માનવી માટે ઘણું ઉપયોગી છે. તે પોતાના જીવન વ્યવહારથી સાવચેત રહી શકે છે. રેખાઓનું જ્ઞાન તેને શારીરિક, આર્થિક અને ધાર્મિક રીતે માર્ગદર્શન કરાવે છે.

આપણને જળ, અગ્નિ કે વાહનોનો ભય જાણાતો હોય તો તે સાવચેત રખાવે છે. રેખાઓ પરથી શરીરમાં ક્યારે રોગ થશે, ઓપરેશન થશે. તે જાણી શકાય છે.

હસ્તરેખાઓ પરથી સ્ત્રી કે પુરૂષ, સજ્જન, દંભી ચોર અથવા ખરાબ પ્રકૃતિનો છે. અથવા તેના ગુણ કે અવગુણ જાણી શકાય છે ચોરોને અથવા ગુનેગારોને પકડવા માટે અંગુઠા કે હાથની છાપ લઈને પકડી શકાય છે. કદાચ હાથની ચામડી સંજોગોવશાત બગી જાય, અથવા તેજબથી બાળી નાંખવામાં આવે તો પાણ થોડા સમય બાદ એ રેખાઓ પાછી પહેલાંની જેમ જ હાથ ઉપર પ્રગટી ઉઠે છે. હસ્તરેખા એ સિદ્ધ વિજ્ઞાન છે. આજના વિજ્ઞાન યુગમાં સંપૂર્ણ કસોટીમાંથી પાર પડ્યું છે. આજનો ભણેલો વર્ગ પાણ હસ્તરેખાની અંધશ્રદ્ધાથી જોવાને બદલે વિદ્યાનું એક ચોક્કસ ગણિત સમજી તેને સન્માને છે. હાથની રેખામાં સમસ્ત સંસાર સમાયેલો છે. એટલે હસ્તરેખા જાણવાની જરૂર રહે છે અને કોઈપણ વ્યક્તિ પોતાનું ભાવી સરળતાથી જાણી શકે છે જમણો હાથ એટલે વર્તમાનકાળ અને ડાબો હાથ એટલે ભૂતકાળ.

પુરુષોનો જમણો હાથ અને સ્ત્રીઓનો ડાબો હાથ જોવામાં આવે છે. કારણ કે સ્ત્રી એ પુરુષનું અર્ધું અંગ ગણાય છે. અને હૃદય ડાબી તરફ હોવાથી સ્ત્રીઓનો ડાબો હાથ જોવામાં આવે છે. પરંતુ ચોક્કસ બાબતોનો નિર્ણય કરવા માટે સ્ત્રી અને પુરુષના બન્ને હાથ જોવામાં આવે છે. ઘણીવાર બન્ને હાથોમાં અલગ અલગ રેખાઓ પડેલી હોય છે. જેથી વ્યક્તિનો ભૂતકાળ અને વર્તમાન જાણી શકાય છે.

હસ્તરેખા શાસ્ત્રમાં હાથના સાત પ્રકારો પાડવામાં આવ્યા છે.

૧. ચોરસ ૨. પ્રાથમિક ૩. શંકુ આકાર ૪. ચપટો ૫. ફીલોસોફી ૬. ચિંતક
૭. મિત્ર

ચોરસ હાથ

૧. ચોરસ :- હાથ એ સૌથી શ્રેષ્ઠ પ્રકારનો ગણાય છે. અને બીજાના હાથથી સહેલાઈથી અલગ પડી જાય છે. આ હાથમાં હથેળી તથા આંગળીઓ તથા આંગળાના ટેરવા ચોરસ હોય છે. આ હાથ કંઈક અંશે લાલ રંગનો અથવા આછો પીળાશ પડતો દેખાય છે.

ગુણ :- કોમળ સ્વભાવ, મીલન, ઉત્સાહી, શિસ્તપ્રિય, વ્યવસ્થિત અને વ્યવહાર હોય છે. તેઓ વ્યવહારિક કામમાં કુશાગ્રબુદ્ધિ વાપરે છે. વડિલોની મર્યાદા સાચવે છે. પોતાની વાતને સાચી મનાવવામાં ઉત્સાહ હોય છે. એમને સોપાયેલું કોઈપણ કાર્ય સંપૂર્ણ પાળે સફળ કરે છે. પોતાના દેશના કાયદાને માન આપે છે. તેઓ મહત્વાકાંક્ષી હોય છે. પોતાના પ્રેમ, વહાલ કે લાગણીઓને કહી બતાવતા નથી. તેઓ તીક્ષ્ણબુદ્ધિના હોય છે. આવા મનુષ્ય જ્ઞાનની ઈચ્છાવાળા, મહેનતું સર્વપ્રિય અને સંશોધક હોય છે. સ્વભાવે મિલનસાર ઉદાર હોવાથી લોક-ચાહના ઝડપથી મેળવી લે છે.

ધંધો :- આ પ્રકારના હાથવાળા જાતકો-વેપારી, ડોક્ટર, વકીલ, વૈજ્ઞાનિક, કારખાના કે મિલમાલિક, જ્યોતિષ, વૈદ્ય, પત્રકાર, સમાજીક કાર્યકર્તા વિદેશોમાં વેપાર ખેડનાર અને સંશોધન વૃત્તિવાળા બને છે.

પ્રાથમિક

૨. પ્રાથમિક :- પ્રાથમિક હાથ દેખાવમાં કદરૂપો હોય છે. અને કદમાં નાનો હોય છે. હાથ દેખાવમાં જડો અને સખત હોય છે. આંગળીઓ ભરાવદાર, કડક, જડી અને ખરબચડી હોય છે. આ હાથમાં રેખાઓ ઘણી ઓછી હોય છે. ઘણીવાર હાથ મોટા અને ભારે હોય છે. આંગળીઓ અને નખો ટુંકા હોય છે. આવો હાથ ખાસ કરીને નિચલા વર્ગના કામદારોના હાથમાં જોવામાં આવે છે.

ગુણ :- આવા જાતકો મંદબુદ્ધિ, પશુ જેવા અધમ, પાશવી વૃત્તિવાળા, જડ, મૂર્ખ, કોપી, આસક્ત. ઠગારા, અમાનુષી હોય છે. આ લોકોમાં ભોજન, ઉંઘ અને વિષય-વાસના અતિશય જોવામાં આવે છે. આવા હાથમાં મસ્તક રેખા નાની અને ઝાંખી હોય છે. આ લોકો બાંધાના ઘણા મજબુત હોય છે. તેઓ સખત મહેનત કરી શકે છે. અને ભોજન પણ ખુબ જ કરી શકે છે, આ લોકોને, ક્લા સૌંદર્ય અને આધ્યાત્મિક દુનિયા પણ ગમતી નથી. આત્મવિશ્વાસ સુધારવા માટે એમની પાસે સમય હોતો નથી. આવી

વ્યક્તિ વારંવાર ચીડાઈ જાય છે. તેમનામાં અસંતોષ વધારે હોય છે. માનસિક ઉશ્કેરાટના કારણે અપકૃત્ય કરતાં અચકાતા નથી, તે આત્મ-વિશ્વાસ વગરના હોય છે. તેઓ જુના રીત-રીવાજોને માને છે. અંધ-શ્રદ્ધાળુ અને દયાળુ હોય છે.

ધંધો :- હોટલનો વેઈટર, મીલો અથવા કારખાનાનો મજૂર, બસ કંડક્ટર, ડ્રાઈવર, પ્યુન, ફેરીયાઓ, હમાલ, પાટીવાળા કે ખેતી-વાડીનું કામકાજ કરનારા, પ્રિન્ટરો, ફોલ્ડરો, બાઈન્ડરો, માલની હેરફેર કરનારા વિગેરે સખત પરિશ્રમ કરનારા આ લોકો મહત્વકાંક્ષી હોતાં નથી. આ લોકો ખાય છે, પીવે છે. અને મૃત્યુ પામે છે.

શંકુ આકારનો હાથ

૩. શંકુ આકાર :- સામાન્ય રીતે આ હાથ વિશાળ, ભરાવદાર અને આંગળીઓ મુળમાંથી ઉપર તરફ લીસી હોય છે. તેના ટેરવા ગોળ આકારના હોય છે. તેઓ લાંબા નખ ધરાવતા હોય છે. આવી વ્યક્તિઓ સુંદર, વિલાસી ને રોમાન્સ પ્રિય હોય છે. તેમને સ્વેચ્છાચાર જોઈએ છે. તેઓ ભાગ્યેજ એક વાતને વળગી રહે છે. અને તેઓ પોતાના પ્રેમને પાણ બદલી નાખે છે. એમનો મુઝ પાણ ઝડપથી બદલાય છે. એમની ધારણા સફળ ન થાય તો તેઓ નિરાશ બની જાય છે. તેઓ મિજાજ પાણ ઝડપથી બદલે છે. અને શાંત થઈ જાય છે. આ લોકો આનંદના પ્રસંગે ભારે આનંદ અનુભવી શકે છે. સ્વભાવ વિલક્ષણ, સ્વાભિમાની, ગંભીર, પરોપકારી અને સાધુ-પુરુષના સત્-સંગવાળો હોય છે. ઈશ્વર પર અતિ શ્રદ્ધા રાખવાવાળા, પ્રેમાળ અને ધર્મ કરવાવાળા હોય છે. સાબિતી વિના કોઈપણ વાત માનતા નથી. સ્વભાવે રહસ્યમયી પાણ હોય છે. આ જાતકો ખાસ કરીને સાધુ-સંત બને છે. તેઓ સંસારથી પર રહેનારા હોય છે.

ચપટો હાથ

૪. ચપટો હાથ :- આ પ્રકારના હાથ ઉપરના પર્વત ચપટા હોય છે. આંગળીઓ ચપટી અને પાતળી હોય છે. હાથમાં નખ ચપટા હોય છે. અને નખની ચારેબાજુએ માઉન્ટસ ઉપસેલા હોય છે. અંગુઠો મોટો હોય છે. આવી જાતની વ્યક્તિ શક્તિશાળી અને ઉત્સાહીત હોય છે. લહેરી, ચંચળ, ઉતાવળીયા સ્વભાવના, નવીન શોધખોળમાં પ્રવીણ, સુધારક વિચારના પોતાના વાતાવરણમાં નવીન ચિલો પાડનારા, આ લોકોની ચામડી કોમળ હોય છે. તેઓ બુદ્ધિવાદી, હોંશીયાર, હોય છે. પોતાનો કક્કો સાચો કરનારા હોય છે. અને બીજના ઉપદેશને ગણકારતા નથી. જીવનની તમામ સારી વસ્તુઓ તેમને જોઈતી હોય છે એ મેળવવા તેઓ અથાગ પરિશ્રમ કરે છે. સ્વતંત્ર સ્વભાવના હોવાથી પોતાનો માર્ગ પોતેજ નક્કી કરે છે.

ફીલોસોફી (દાર્શનિક હાથ)

૫. ફીલોસોફી (દાર્શનિક હાથ) :- આવા હાથમાં આંગળીઓ લાંબી અને પર્વતોના ભાગ સાધારણ રીતે ગંથાયેલા હોય છે. અને પ્રત્યેક આંગળી જોડાયેલી હોય છે. અંગુઠાનો ભાગ મોટે ભાગે વિશાળ હોય છે. આવા હાથવાળા માનવીઓની બુદ્ધિ તથા માનસિક પ્રગતિ સારી હોય છે. નખનું ટેરવું ઈંડાની આકૃતિ જેવું હોય છે. આવી વ્યક્તિઓ આચાર, વિચાર પાળનારી વ્યવહારીક, સંશોધન વૃત્તિવાળી, સાદા અને શાસ્ત્રીય વિષયોની આવડતવાળી હોય છે. પૈસાની બાબતમાં બહુ જ બેદરકાર હોય છે. તેઓ બાહ્ય સૌંદર્ય કરતા આંતરીક સૌંદર્યને ચાહનાર હોય છે. આવા માણસો નાણાં પાછળ ન દોડતા જ્ઞાન અને સત્યની ખોજમાં હોય છે. એ લોકો દરેક વિષયમાં ઉંડા ઉતરવાની કોશીશ કરે છે. તે તત્વજ્ઞાની, ધાર્મિક અને આત્મ સમર્પણ કરનારા હોય છે. તે પોતે કોઈ વિશિષ્ટ વ્યક્તિ હોય, એમ ધારે છે. અને તે પ્રમાણે વર્તે છે.

ચિંતક હાથ

૬. ચિંતક હાથ :- આ પ્રકારની વ્યક્તિઓના હાથની લંબાઈ ઓછી અને પહોળાઈ વધારે હોય છે. ભરાવદાર હથેળીની આંગળી પણ પહોળી અને ભરાવદાર હોય છે. આંગુલીદાર આંગળીઓને લીધે આ હાથ બીજાઓ કરતાં જુદો પડે છે. આ હાથ નાનો અને નાજુક હોય છે. અંગુઠો સુડોળ હોય છે. આ લોકો કવિતા પ્રેમી, કળા પ્રેમી હોય છે. તેઓ કલ્પનાશીલ હોય છે. આ જગતથી તેને અસંતોષ રહે છે. શેખચઢીના વિચારો આવે કાલ્પનિક સુષ્ટિમાં વિહરનારા હોય છે. તેઓ આજસુ હોય છે. તે દરેક વ્યક્તિ ઉપર વિશ્વાસ મુકનાર, અને તે વિશ્વાસને લોકો ગેરલાભ ઉઠાવે છે. આમ છતાં તેઓ સ્વભાવે શાંત તથા સંતોષી હોય છે.

ધંધો :- મજુર, નાના દુકાનદાર, ખેડુત, ફેરી કરનારા કારીગર વગેરે આવો હાથ ધરાવનાર વ્યક્તિઓ હોય છે.

મિશ્ર હાથ

૭. મિશ્ર હાથ :- આ હાથમાં દરેક આંગળીઓ અલગ-અલગ પ્રકારની હોવાથી મિશ્ર હાથ કહેવાય છે. આ લોકોની હથેળી ચોરસ હોય છે. આ લોકોનું ભવિષ્ય જોવામાં હથેળી કરતાં આંગળીઓ અગત્યનો ભાગ ભજવે છે. આવી વ્યક્તિઓ ઉતાવળીયા, અસ્થિર વિચારના ઝડપી નિર્ણય કરનાર હોય છે.

આ પ્રકારના હાથમાં, આંગળીઓ ચોરસ તથા ઉપરથી આંગુલીદાર હોય તો તેવી વ્યક્તિ દગાબાજ થાય છે.

મિશ્ર હાથ હોવાથી તેઓ દરેક બાબતની ખાસીયતો ઓછા વધતા પ્રમાણમાં ધરાવે છે. જે હથેળીમાં મસ્તક રેખા સારી હોય તો ગમે તેવા મુંઝવણ ભર્યા કાર્યો આસાનીથી ઉકેલી શકે છે.

આ લોકોમાં બુદ્ધિ, ચાતુર્ય હોવા છતાં ઉતાવળીયા સ્વભાવને લીધે એકજ સ્થળે નિવાસ કરી શકતા નથી. આ લોકો સંગીત પ્રિય અને પ્રમાદી હોય છે. આવા મિશ્ર ગુણો અવગુણોના કારણે પોતાના કાર્યમાં ધારી સફળતા મેળવતા નથી.

હાથના વળાંક

૨. હાથના વળાંક :- હાથના ત્રણ પ્રકારના વળાંક હોય છે. (૧) અક્કડ હાથ (૨) સ્થિતિસ્થાપક સીધો હાથ (૩) વળતો હાથ.

અક્કડ હાથ

અક્કડ હાથ :- આવા હાથવાળા મનુષ્યો રાજકીય બાબતમાં શાહીવાદના પૂજારી હોય છે. તેને બાપદાદાના જુના રીતરીવાજો સારા લાગે છે, અને નવા રીત-રીવાજો ખોટા લાગે છે. ધર્મની બાબતમાં જુના મતના હોય છે. તે વ્યાપરની બાબતમાં બાપદાદાનો જુનો ધંધો ચલાવી રાખે છે. નવા જમાના પ્રમાણે તે પોતાનો મત કે ધંધો, રોજગાર બદલતા નથી. જુનો જમાનો સારો લાગે છે. અને નવા જમાનાને ધીકકારે છે. પોતે મહેનત મજૂરીથી પોતાનું ગુજરાન ચલાવે છે અને બીજાને પણ મહેનત કરવાનું સૂચન કરે છે. આવા માણસો અંધ શ્રદ્ધાળુ અને વિશ્વાસુ હોય છે. પરંતુ જુની બાબતોમાંજ આવી વ્યક્તિઓ વિશ્વાસ ધરાવે છે. અક્કડ હાથવાળા મનુષ્યો કોઈની પણ ગુપ્તવાત સંઘરી જાણે છે. સંજોગોના અતિશય દબાણને લીધે નવા જમાના પ્રમાણે તેઓ મરવા તૈયાર થાય છે. પરંતુ તેઓ પોતાની ધરેડ અને પોતાના રીત-રીવાજો બદલતા નથી, આવા મનુષ્યના હાથ અક્કડ બરછટ અને સખત હોય છે. તેની આંગળીઓ અંદરના ભાગ તરફ વળતી હોય છે. આ લોકો બહુજ સાવચેત અને જડ હોય છે. હઠીલા અને દુરાચારી હોય છે.

સ્થિતિ સ્થાપક હાથ

સ્થિતિ સ્થાપક હાથ :- આ પ્રકારનો હાથ સહેજ દબાણ આપતાં પાછળ ભાગમાં વળે છે. પરંતુ વધારે વળતો નથી. અને દબાણ દૂર કરતાં મૂળ સ્થિતિમાં આવી જાય છે. આવા હાથવાળા સ્ત્રી પુરુષો મનનાં સંયમી અને સંજોગોને અનુકુળ થઈ શકે છે. આ લોકોમાં આત્મવિશ્વાસ અને શ્રદ્ધા હોય છે. તેઓ સાહસ કરવામાં પણ પાછળ પડતા નથી. તેઓ સાહસિક હોય છે. તેઓ ઉદાર હોય છે. પૈસાનો ઉપયોગ કરી જાણે છે. પણ ઉડાઉ નથી. હોતા, તેઓ દયા દાનમાં માનનારા અને દયાળુ હોય છે. તેઓ ઉદાર,

ઉત્સાહી અને સંયમી હોય છે. તેઓ સંજોગો પ્રમાણે બદલાતા રહે છે. તેઓ દરેક ને અનુરૂપ થઈ શકે છે. અથવા તો...જેવા સાથે તેવા થાય છે.

વળતો હાથ

વળતો હાથ :- વળતો હોય સહેજ દબાણ આપવાથી પાછળ પુષ્કળ વળી જાય છે અને કાંડાના પાછલા ભાગ સાથે એક થવા માગતો હોય એટલી હદે વળાંક લે છે. આવા સ્ત્રી પુરૂષો જમાના પ્રમાણે સંજોગો અને વાતાવરણ પ્રમાણે પલટાતી સ્થિતિને અનુરૂપ થઈ જાય છે. આ લોકો જુની વસ્તુ ભૂલી જાય છે., અને નવીન વસ્તુને આવકારે છે. પોતાના કોઈપણ નવા કાર્યમાં અથવા સાહસમાં તન મન અને ધનથી આખું જીવન હોડમાં મૂકે છે અને પોતે સફળ થાય તો બાદશાહી જીવન ભોગવે છે અથવા નિષ્ફળ થઈને કંગાળ જીવન પાણ જીવે છે. આ લોકોના જીવનનું સૂત્ર આજે મોજમજ અને જીવન માણી લો કાલ કોણે દીદી છે. આ લોકો આજને માનતા હોય આજને ભોગવનારા હોય છે. અને આવતી કાલની કોઈપણ જાતની ફીકર હોતી નથી. આવા લોકો દોરી ને લોટો. લઈને આવે છે ક્યાં રાજ અને ક્યાં તો ભિખારી બને છે. આ લોકોને એક ખરાબ આદત હોય છે. તેઓ એકીસાથે ઘણા કામ હાથ ઉપર લે છે. પરંતુ સમયના અભાવે બધાજ કાર્યો અધૂરા મૂકે છે. આ લોકો આરંભે શૂરા હોય છે અને કાંઈપણ કાર્ય છેક સુધી પૂરું કરતા નથી. આવી વ્યક્તિઓમાં દરેક જાતની આવડત હોય છે. એમ તેઓ માને છે, પરંતુ માસ્ટરી એક પણ વસ્તુઓમાં નથી હોતી આવા સ્ત્રી પુરૂષો હૃદયથી વધારે દયાળુ, ઉદાર લાગણીપ્રધાન અને ઊંડાઈ પણ હોય છે, એ લોકો ને પોતાના વિચારોને તરત જ અમલમાં મૂકે છે પણ એ વિચારો પર સમજણપૂર્વક અથવા શાંતિથી વિચાર કરતા નથી. આવી વ્યક્તિઓ પોતાના મનને કાબુમાં રાખી એક પ્રકારની નોકરી કે ધંધો પૂરો કરે તો ધનવાન જરૂર થાય છે. પરંતુ મન ચંચળ હોવાને કારણે એક કરતા અનેક ધંધામાં પડીને લાભ લેવાના સમયમાં જુનો ધંધો બદલી નવા ધંધામાં પડે છે અને સફળ થતા નથી માટે આવી વ્યક્તિઓ સંયમ અને ધીરજથી એક વસ્તુ કે ધંધો પકડી રાખવાથી જીવનમાં આગળ વધે છે.

ભી

નખના લક્ષણો :- ડોક્ટરો અને વૈદ્યો રોગોના નિદાન માટે નખની સહાય લે છે. તેજ પ્રમાણે સામુદ્રિક શાસ્ત્ર જાણકાર માણસોનો સ્વભાવ, માનસિક વિકાસ, ગુણ, દોષ તથા રોગોનું નિદાન કરી શકે છે. આંગળીના અગ્ર ભાગમાં પુષ્કળ મજાતંતુઓ હોય છે. તેનો સંબંધ મગજ સાથે હોય છે. અને આ મજાતંતુઓ દ્વારા માણસને સારા નરસાનું જ્ઞાન થાય છે. અને મજાતંતુના લક્ષણ માટે નખની રચના થઈ છે. નખએ માનવીનું જીવન, આરોગ્ય અને સ્વભાવ દર્શાવે છે, દરેક વ્યક્તિની આંગળીઓમાં જુદા જુદા

પ્રકારના નખો હોય છે. નખ માટે લખવા બેસીએ તો આખો એક ગ્રંથ ભરાય પરંતુ આપણે અહીં મહત્વના નખોના આકાર અને રંગ ઉપર વિચાર કરશું.

ટુંકા નખ

ટુંકા નખ :- ટુંકા પાણ ચોરસ નખ ધરાવનાર વ્યક્તિ જીદી સ્વભાવની, ઝડપથી ગુસ્સો કરનારી અને બધાની બાબતોમાં માથુ મારનારી હોય છે. આવા લોકો દીર્ઘ દ્રષ્ટિવાળા હોય છે તે ખોટું બરાબર સમજનારાઓ હોય છે. તે હસમુખા, કલ્પનાશીલ જીજ્ઞાસુ અને દલીલ કરનારા હોય છે. આ લોકોને સાવચેત ન રહે તો હૃદયની બિમારી અને કોઈકવાર લકવાની બિમારી થાય છે.

પહોળા નખ

પહોળા નખ :- પહોળા લાંબા તથા ઉપરથી ગોળાકાર નખવાળા માણસો વિવાદી વાચાળ, હઠીલા, કલાપ્રિય અને ખાઈપીને મજા કરવાવાળા હોય છે. પહોળા નખવાળા માણસોએ ગળાની અને ફેફસાંની તકલીફોની સામે કાળજી રાખવી જોઈએ આવા નખો ધરાવનાર વ્યક્તિઓ આવતી કાલની ચિંતા કરતા હોય છે.

સાંકડા નખ

સાંકડા નખ :- સાંકડા નખવાળા માનસિક દર્દથી પીડાતા હોય છે. તેઓ સંકુચિત વિચારના હોય છે. જડા, શુષ્ક અને બરછટ નખવાળા માણસો વિષયાંધ વધારે હોય છે. સૂકાઈ ગયેલા નખ ઉદાસ, નિરાશાવાદી અને ચીડયો સ્વભાવ બતાવે છે.

લાંબા નખ

લાંબા નખ :- આવા નખ ટોચ ઉપરથી ગોળાકાર અને નીચેથી પાણ ગોળાકાર હોય તો આવા લોકોને ફેફસાંની નબળાઈ, લોહીમાં ખામી અને ફીફ્કા નખ હોય તો ટીબીની શક્યતા બતાવે છે.

લાંબા નખમાં અંદર રેસાઓ પડતા હોય તો કમજોરી અને નબળાઈ બતાવે છે. સાધારણ ગાદી જેવા આકારવાળા નખ ઉધરસ, કફ અને દમનો રોગ સૂચવે છે.

જે વ્યક્તિના નખ માંસની અંદરથી નીકળતા લાલ અથવા ગુલાબી રંગના હોય તો તેઓ સુખી થાય છે.

સાંકડા નખવાળા માણસો લોભી હોય છે. અને આ લોકોને બ્લડપ્રેશરની શક્યતા બતાવે છે. લાલ નખવાળા પૈસાદાર અને કોપી હોય છે. અતિલાંબા નખ કોપી અને જલિમ સ્વભાવ બતાવે છે. ગુલાબી નખ સુખી અને તંદુરસ્તી બતાવે છે. જે સ્ત્રીઓના નખ લાલ રંગના હોય છે. તેઓ સુખી ભાવનાશીલ અને લાગણી પ્રધાન હોય છે. જે

સ્ત્રીના નખો ઉપર સફેદ બિંદુ હોય તેવી સ્ત્રીઓ સ્વતંત્ર વિચારની હોય છે. જે સ્ત્રીના નખ સફેદ રંગના સોપારી આકારના હોય તેવી સ્ત્રીઓ ચાલબાજ હોય છે. જે સ્ત્રીના નખ નાના અને ગોળ હોય તેવી સ્ત્રી કર્કશા કહેવાય છે. જેના નખ નાના અને ખૂબ પહોળા ન હોય તેવા લોકો કુશાગ્રબુદ્ધિવાળા હોય છે. મોટા નખવાળા માણસો ધંધો કરનારા હોય છે. જે વ્યક્તિના નખ સફેદ તથા લાંબા હોય તેવો નીતિવાળા હોય છે. વાંસળીની માફક ગોળ નખવાળા વાયુના રોગથી પીડાય છે. ખુબ કોમળ નખવાળી સ્ત્રીઓ પણ કોમળ અને નાજુક હોય છે. નખ ઉપર અર્ધચંદ્રાકાર જેવો ડાઘ હોય એ લોકોને બ્લડપ્રેશરનું દર્દ થાય છે. જે લોકોના અંગુઠા ઉપર સફેદબિંદુઓ થયા હોય એ સમયમાં તેઓ એકબીજાના પ્રેમમાં આવ્યા હોય છે. અને કાળાબિંદુ હોય તો તેવી વ્યક્તિઓ અતિ સેક્સી હોય છે. ટચલી આંગળી (છેલ્લી આંગળી)માં સફેદ બિંદુ થાય તો અચાનક ધનલાભ સૂચવે છે. પણ જે કાળો ડાઘ હોય તો અચાનક નુકશાન બતાવે છે. ત્રીજી આંગળી અથવા અનામિકા આંગળીમાં સફેદ ડાઘ હોય તો ધંધામાં લાભ બતાવે છે. અને કાળો હોય તો નુકશાન બતાવે છે. બીજી આંગળી અથવા મધ્યમાં આંગળીમાં સફેદ ડાઘ હોય પાણીની મુસાફરી બતાવે છે. પહેલી આંગળી અથવા તર્જની આંગળી સફેદ ડાઘ હોય તો આર્થિક લાભ થાય અને કાળો ડાઘ હોય તો અપકર્તિ, નીચ કાર્ય સૂચવે છે. કાળા નખ બહુ દુઃખ અને દરિદ્રતા બતાવે છે. માટી જેવા રંગના નખવાળાઓ ચોર, ખરાબ બુધ્ધિવાળા અને ખરાબ સંગતીવાળા હોય છે.

પીળો નખ કમળાનું સૂચન કરે છે.

અંગુઠો

અંગુઠો મનુષ્યના ચારિત્ર દર્શનનું ઉત્તમાઉત્તમ કામ કરે છે. દરેક વ્યક્તિઓના હાથ પ્રમાણે અંગુઠાઓ અલગ અલગ પ્રકારના હોય છે.

મોટો અંગુઠો : મોટા અંગુઠાવાળા મનુષ્યોમાં માનસિક શક્તિ વધારે હોય છે. આ લોકો સત્તા ભોગવવાવાળા હોય છે. આ લોકો ગુસ્સાવાળા અને મજબુત ઈચ્છા શક્તિવાળા ધાર્યું કરવાવાળા હોય છે.

નાનો અંગુઠો : આવી વ્યક્તિઓમાં પાશવીવૃત્તિઓનું જોર વધારે હોય છે. ઓછા ચારિત્રવાળા હોય છે. આ અંગુઠો સહેજ ટૂંકો અને જડો હોય તો તે પથુ જેવા ગુણો ધરાવે છે. આ લોકો અભાગ હોય છે. અને પોતાની ઈચ્છાઓ પાર પાડવા હિંસા કે મારામારી કરે છે. આ લોકોનું ચારિત્ર સારું હોતું નથી. આ લોકો ક્ષણિક લાગણીને વશ થઈને આંધળીયા કરી બેસે છે.

અક્કડ અંગુઠો : આ અંગુઠો સીધો અને ટઢાર હોય છે. આવા અક્કડ અંગુઠાવાળા

મનુષ્યો દુનિયાદારીમાં અને વહેવારમાં પાક્કા હોય છે. આ લોકો ધન પ્રાપ્તિ માટે હોશીયાર હોય છે. પરંતુ સ્વભાવે કડક અને કંજુસ હોય છે તેઓ સાવધ, અતડા અને ઘણીવાર એકલવાયા સ્વભાવના હોય છે. આ લોકો પૈસા બચાવી જાણે છે. અને ધનિક થાય છે. આવા લોકો સ્થિર મનથી એકજ ધંધાને વળગી રહે છે. અને જીવનમાં ખૂબજ આગળ વધે છે.

અક્કડ અંગુઠાવાળી વ્યક્તિઓ બહુ રાજ પાણ થતી નથી અને બહુ દુઃખી પાણ થતી નથી. આ લોકો બીજા ઉપર હુકમ ચલાવી સારામાં સારું કામ કઢાવી લેવાની આવડત ધરાવે છે. આ લોકો ગુસ્સે પાણ જલ્દી થાય છે અને બગડેલી બાજી સુધારી પાણ લે છે અને તેઓ ધાર્યું કરવાવાળા હોય છે.

વર્ષ પ્રબોધ યાને મેધમહોદયમાંથી

લેજીમંદીજી સ્વરૂપ

વર્ષના રાજનું કુંજ

(૧) વર્ષનો રાજ રવિ હોય તો ઘી, ગોળ, તેલ, અનાજ આષાઢ શુદ્ધ ૧ તેજ થાય. એક જ મહિનામાં સારી તેજ થાય. સંવત ૧૯૨૯, ૩૯, ૪૩, ૬૬, ૭૦, ૭૩ અને ૭૭માં યોગ બનેલા છે.

(૨) વર્ષનો રાજ મંગલ હોય તો અનાજને સંઘરવું અને આસો માસમાં વેચવું. ગોળ, ખારેક, કપાશિયા, ભાદરવામાં વેચવા. સંવત ૧૯૨૫, ૨૮, ૩૨, ૩૫, ૫૨, ૫૫, ૫૮, અને ૬૨ માં એ યોગ બનેલા છે.

(૩) વર્ષનો રાજ બુધ હોય તો ઘી, તેલ, કપાશિયા, ગોળ, એરંડા, ખાંડ વેચવાથી લાભ થાય. મોંઘવારી થતી જાય. વાયદાથી વેચનારને લાભ થાય. સંવત ૧૯૩૧, ૪૮, ૫૮, અને ૬૫માં એ યોગ બન્યો છે.

(૪) વર્ષનો રાજ ગુરુ હોય તો ધાન્યનો સંગ્રહ કરવો. ભાદરવામાં વેચવાથી લાભ થાય. ગોળ, ઘંઉ, તેલ, ખાંડ, કપાશિયા, હળદર સસ્તાં થાય. સંવત ૧૯૨૦, ૨૪, ૩૪, ૪૧, ૪૪, ૪૭, ૬૧, ૬૪, ૬૮, ૭૧ અને ૭૫માં એ યોગ બન્યો છે.

(૫) વર્ષનો રાજ શનિ હોય તો ધાન્ય મોંઘું થાય શ્રાવણમાં અથવા માગશરમાં વેચવાથી લાભ થાય. સંવત ૧૯૨૬, ૩૩, ૩૬, ૩૭, ૪૦, ૫૦, ૬૩ અને ૬૭ માં એ યોગ બન્યો છે.

(૬) વર્ષનો રાજ ચંદ્ર હોય તો ધાન્યનો સંગ્રહ કરવો. ભાદરવા તથા આસોમાં લાભ થાય. સંવત ૧૯૨૨, ૪૨, ૪૫, ૪૯, ૫૬, ૬૮, ૭૨ અને ૭૬ માં આ યોગ બન્યો

છે.

(૭) વર્ષનો રાજ શુક હોય તો ધાન્યનો સંગ્રહ કરવો આસો કાર્તિકમાં વેચવાથી લાભ થાય.

રાશિ પરના ગુરુનું ફળ

(૧) મેષ રાશિ પર ગુરુ આવે ત્યારે વૃષ્ટિ ધાણી થવાથી સુકાળ થાય. સોનું, ચાંદી, તાંબું અને કપાસમાં પ્રથમ ત્રણ માસ સુધી મંદી થાય છે. ભાદરવા માસમાં ચોખા, ઘી, ઘઉંમાં મંદી થાય અને આસોથી ફાગણ છ-માસ તેજી થાય. કાર્તિક તથા માગશરમાં રૂ અને અનાજમાં તેજી થાય.

(૨) વરખ રાશિ પર ગુરુ આવે ત્યારે ધાન્ય તેજી થાય. ઘી, તેલ ચૈત્ર માસમાં મોંઘાં થાય. ચણા શ્રાવણ માસમાં મોંઘાં થાય. રૂમાં એક વર્ષમાં એકસો ટકા તેજી થાય. આ યોગ ૧૯૩૮, ૫૦, ૬૨ અને ૭૪માં થયો છે.

(૩) મિથુન રાશિ પર ગુરુ આવે ત્યારે રૂમાં ૫૦ ટકાની મંદી થાય છે. સંવત ૧૯૩૯, ૫૧, ૬૩, ૭૫ અને ૮૭માં યોગ બન્યો છે. સોના ચાંદી, ઘી, તેલમાં પાંચ સુધી તેજી રહે, માગશરમાં ખરીદ કરી વૈશાખમાં વેચવાથી સારો લાભ થાય.

(૪) કર્ક રાશિ પર ગુરુ આવે ત્યારે વધઘટે સો ટકાની તેજી થાય છે, અને વકી થઈ મિથુન પર આવે ત્યારે મંદી થાય છે. સંવત ૧૯૪૦, ૫૨, ૬૪, ૬૬ અને ૮૮માં એ યોગ બન્યો છે.

(૫) સિંહ રાશિમાં ગુરુ આવે ત્યારે આઠ મહિના સુધી વધઘટ થઈ રૂ મંદી થાય છે. સંવત ૧૯૪૧, ૫૩, ૬૫, ૭૭ અને ૮૯માં એ યોગ બન્યો છે. ઘી, તેલ, અનાજ સર્વ ચીજ આષાઢ માસમાં વધારે સસ્તી થાય છે.

(૬) કન્યા રાશિ પર ગુરુ આવે ત્યારે ચાર માસમાં રૂ. ૫૦ ઘટે છે. એ યોગ સંવત ૧૯૪૨, ૫૪, ૬૬, ૭૮ અને ૯૦ માં બન્યો છે. સર્વ વસ્તુ મંદી રહે, સુકાળ વતવે.

(૭) તુલા રાશિ પર ગુરુ આવે ત્યારે ધાન્યનો સંગ્રહ કરવો. વર્ષમાં અંતમાં લાભ થાય. સંવત ૧૯૪૩, ૫૫, ૬૭, ૭૯ અને ૯૦ માં બન્યો છે.

(૮) વૃશ્ચિક રાશિ પર ગુરુ આવે ત્યારે પાંચ માસ સુધી રૂ, સોના, ચાંદી, ઘીમાં તેજી રહે છે, સંવત ૧૯૪૪, ૫૬, ૬૮, ૮૦ અને ૯૨ માં અને ૨૦૦૨ માં આ યોગ બન્યો છે.

(૯) ધન રાશિ પર ગુરુ આવે ત્યારે ગોળનો પાક ઘણો થાય છે, તે સસ્તા ભાવમાં ખરીદવાથી મકરનો ગુરુ થાય ત્યારે બમણો લાભ થાય છે. કાર્તિક માસમાં ઘી ખરીદ કરી ચૈત્રમાં વેચવાથી સારો લાભ થાય છે. એ યોગ સંવત ૧૯૪૫, ૫૭, ૬૯, ૮૧ અને ૯૩

માં બન્યો છે.

(૧૦) મકર રાશિ પર ગુરુ આવે ત્યારે રૂમાં વધઘટ થઈ મંદી થાય. સંવત ૧૯૪૬, ૫૮, ૭૦ અને ૮૩ માં આ યોગ થયો છે. મકર રાશિ પર ગુરુ વકી થાય અને કુંભ રાશિ પર શનિ વકી હોય, અથવા બંને ગ્રહો સાથે વકી થતા હોય તો રૂમાં મોટી મંદી થાય.

(૧૧) કુંભ રાશિ પર ગુરુ આવે ત્યારે છ મહિના રૂમાં તેજી થઈ પછી મંદી થાય. શ્રાવણ માસમાં અનાજ ખરીદ કરી પોષ માસમાં વેચવાથી લાભ થાય.

(૧૨) મીન રાશિમાં ગુરુમાં સર્વ સફેદ ચીજમાં મંદી થાય. રૂમાં પાંચ માસ સુધી તેજી થાય તલ, તેલ, ઘીમાં મંદી થાય. આ યોગ સંવત ૧૯૩૬, ૪૮, ૬૦, ૭૨ અને ૮૪ માં થયો છે. પ્રથમ પાંચ માસ અનાજ મોઢું થાય, પછી સસ્તું થાય, સોંઘવારીમાં ખરીદ કરીને ધાન્ય, ઘી, તેલ વગેરે શ્રાવણ સુદ પુનમે વેચવાથી લાભ થાય. આષાઢ ને શ્રાવણ સુદ પુનમે વેચવાથી લાભ થાય. આષાઢ ને શ્રાવણ માસમાં મોંઘવારી થાય. મીન રાશિ પર ગુરુ વકી થાય તે મીન રાશિ પર વકી રહે ત્યાં સુધી રૂમાં તેજી થાય, અને કુંભ રાશિ પર જ્ય ત્યારે મંદી થાય.

ગ્રહાણ ફળ અધિકાર

- (૧) સૂર્ય કે ચંદ્રનું ગ્રહાણ જો દેશમાં થાય તે દેશમાં તેનું ફળ મળે છે.
- (૨) સૂર્ય કે ચંદ્રનું ગ્રહાણ આખું થાય તો તેનું ફળ વીસ દિવસમાં મળે છે.
- (૩) સૂર્ય કે ચંદ્રનું ગ્રહાણ પોણા ભાગનું હોય તો તેનું ફળ એક માસમાં મળે છે.
- (૪) સૂર્ય કે ચંદ્રનું ગ્રહાણ અડધા ભાગનું હોય તો બે માસમાં ફળ આપે છે.
- (૫) સૂર્ય કે ચંદ્રનું ગ્રહાણ ચોથા ભાગનું થાય તો ચાર માસમાં ફળ મળે છે.
- (૬) ચંદ્રગ્રહાણ થવાનું હોય તો રૂના ભાવ પહેલાં વધે.

અપવાદ-ગ્રહાણ થયા પછી તે જ દિવસે વરસાદ થાય તો ગ્રહાણની અસરમાં ફેરફાર થાય થા ઉલટસુલટ ફળ થાય.

ચંદ્રગ્રહાણ અને વારફળ

(૧) રવિવારે ચંદ્રગ્રહાણ થાય તો વરસાદ ઓછો થાય. ઘી, ચાંદીમાં મંદી થાય. તે માટે પહેલેથી વેચવું. તેલ વેચી દેવાથી લાભ થાય અર્થાત્ સસ્તું થાય. ગ્રહાણ થયા પહેલાં ભાવ ઘટી ગયા હોય તો પછી તેજી થાય.

(૨) સોમવારે ચંદ્રગ્રહાણ થાય તો કપૂરનો નાશ થાય. ધાન્ય સંગ્રહ કરવાથી લાભ થાય. આ યોગ સંવત ૧૯૨૩, ૨૮, ૩૩, ૩૬, ૪૮, ૫૫, ૬૧ અને ૭૮ માં બન્યો છે. રૂમાં ૩૦-૩૫ ટકા તેજી થાય.

(૩) મંગળવારે ચંદ્રગ્રહણ થાય તો રૂ, સુતરના ભાવ વધે છે. સંવત ૧૯૯૦ મહા સુદ ૧૫ મંગળવારે આ યોગ બન્યો છે. ફાગણ સુદ ૧૫ સુધીમાં ભરૂચ રૂના ભાવ ૧૮૦ થી વધીને ૨૮૧ થયા છે. લાલ વસ્તુમાં વિશેષ તેજી કરે.

(૪) બુધવારે ચંદ્રગ્રહણ થાય તો સુવર્ણ (સોનું) સંગ્રહ કરવાથી લાભ થાય. ચોખા, ઘઉં વગેરે અનાજ, રૂ, સોનું, પિત્તળ, ધાતુ તેજ થાય. લાલ વસ્ત્ર સંગ્રહ કરવાથી લાભ થાય. સંવત ૧૯૫૦, ૬૭, ૭૪ અને ૭૭માં એ યોગ બન્યો છે.

(૫) ગુરુવારે ચંદ્રગ્રહણ થાય તો ખીળી, લાલ અને સુગંધી વસ્તુ તથા તેલ સંગ્રહ કરવાથી લાભ થાય, રૂમાં તેજી થાય.

(૬) શુક્રવારે ચંદ્રગ્રહણ થાય તો ચાંદી, મોતી, શ્વેત કાપડના ભાવ તેજ થાય. રૂના ભાવમાં ચાર મહિના સુધી મંદી થાય, પછી તેજી થાય. સંવત ૧૯૫૬, ૭૬ અને ૮૮ માં એ યોગ બન્યો છે.

(૭) શનિવારે ચંદ્રગ્રહણ થાય તો અલસી, એરંડા અને તેલમાં છ માસ પછી લાભ થાય. આ યોગ સંવત ૧૯૪૧, ૪૪, ૪૮, ૫૬, ૬૦, ૬૩ અને ૬૮ માં બન્યો છે.

અપવાદ-સં. ૧૯૯૧ માં પોષ સુદ ૧૫ શનિવાર પુનર્વસુ નક્ષત્રમાં ચંદ્રગ્રહણ થયું, ત્યારે એક માસ અગાઉથી તેલ, ઘી, અનાજ, રૂમાં સારી તેજી, સવાયા ભાવ થયા અને ગ્રહણ થઈ ગયા પછી વદ પછી એકમે વરસાદ થયો તેથી વધેલા ભાવો ઘટી ગયા છે. ગ્રહણની અસર પ્રથમ થઈ ગઈ. જુવાર, અડીણ વગેરે કાળી વસ્તુ તથા ખીળાં, લાલ વસ્ત્ર તથા તાંબુ વગેરે ધાતુ સંગ્રહ કરવાથી બે માસમાં લાભ થાય.

સૂર્યગ્રહણ થયા પછી પંદર દિવસે ચંદ્રનું ગ્રહણ થાય તો ૧૫ દિવસ અગાઉથી દોઢ માસ સુધી ચાંદીમાં ૪-૫ ટકાની તેજી થાય. સંવત ૧૯૫૯, ૬૦ માં આ યોગ બન્યો છે.

સુદ ૧૪ નો ક્લય હોય અને તે દિવસે ગ્રહણ થાય તો રૂમાં મોટી મંદી આવે. રૂના ભાવ રૂ. ૨૫૦ હોય તો ૫૦ ટકા લગભગ ઘટે છે. તેની અસર શરૂઆતથી દોઢ માસ સુધી રહે છે. સંવત ૧૯૫૫, ૭૬ અને ૮૮ ના ચૈત્ર માસમાં આ યોગ બન્યો છે.

માસ ચંદ્રગ્રહણ અધિકાર

(૧) કારતકમાં ચંદ્રગ્રહણ થાય તો સમુદ્રમાં વિગ્રહ થાય.

(૨) માગશરમાં ચંદ્રગ્રહણ થાય તો ધાન્યમાં સાત મહિને લાભ થાય.

(૩) પોષમાં ચંદ્રગ્રહણ થાય તો રસકસ તેજ થાય, રૂમાં ૩૦ થી ૩૫ ટકા તેજી થાય.

(૪) મહામાં ચંદ્રગ્રહણ થાય તો રસ સંગ્રહવાથી શીઘ્ર લાભ મળે.

(૫) ફાલ્ગુનમાં ચંદ્રગ્રહણ થાય તો રસકસ સંગ્રહવાથી આગળ ઉપર લાભ થાય. સંવત ૧૯૫૦, ૫૨, ૬૮ અને ૮૮માં આ યોગ થયો છે.

(૬) ચૈત્રમાં ચંદ્રગ્રહણ થાય તો ચોમાસામાં દુકાળ થાય.

(૭) વૈશાખમાં ચંદ્રગ્રહણ થાય તો સર્વ જાગૃત મોંઘી થાય. રૂમાં ૨૫ થી ૩૦ ટકા આશરે તેજ થાય. સંવત ૧૯૪૮ માં એ યોગ બન્યો છે.

(૮) જ્યેષ્ઠમાં ચંદ્રગ્રહણ હોયતો રૂ અને અનાજ ખરીદ કરી સંગ્રહ કરવાથી લાભ થાય. સંવત ૧૯૨૦, ૫૬, અને ૬૬ માં આ યોગ બન્યો છે.

(૯) આષાઢમાં ચંદ્રગ્રહણ થાય તો રસકસ તેજ થાય. રૂમાં ૨૦-૨૫ ટકા તેજ થાય.

(૧૦) શ્રાવણમાં ચંદ્રગ્રહણ થાય તો સર્વ વસ્તુ મોંઘી થાય. રૂમાં ૪૦-૫૦ ટકા તેજ થાય.

(૧૧) ભાદરવામાં ચંદ્રગ્રહણ થાય તો ધાન્ય વેચી રસ નો સંગ્રહ કરવો. રૂમાં ૨૦-૨૫ ટકા તેજ થાય.

(૧૨) આસોમાં ચંદ્રગ્રહણ થાય તો કપાસ, રૂ, સુતર વગેરે મોંઘા થાય. રૂમાં ૪૦-૫૦ ટકા વધે.

સૂર્યગ્રહણ અને વારફળ

રવિવારે-સૂર્યગ્રહણ થાય તો ઘી, તેલ, ખાંડમાં અઢી મહિના સુધી ભાવ વધતા જાય. આ યોગ સંવત ૧૯૨૩ અને ૬૮ માં બન્યો છે.

મંગળવારે-સૂર્યગ્રહણ થાય તો ચાર મહિના સુધી સર્વ વસ્તુમાં તેજ થાય. કપાસ તથા સફેદ વસ્તુનો સંગ્રહ કરવાથી બે મહિના પછી લાભ થાય. સંવત ૧૯૨૫ ના ભાદરવામાં, ૨૮ ના માગશરમાં, ૩૧ ના ચૈત્રમાં, ૪૭ ના આષાઢમાં આ યોગ બન્યો છે, રૂ, સુતર, કાપડ, ચાંદી, ગોળ, ખાંડ, ઘી, ઘઉં, ચોખા વગેરેમાં તેજ થાય છે. બે માસમાં લાભ થાય છે.

શનિવારે-સૂર્યગ્રહણ થાય તો લાલ, પીળી વસ્તુમાં તેજ થાય. આ યોગ સંવત ૧૯૩૧ ના આસો અને ૫૪ ના માહ માસમાં બન્યો છે.

સૂર્યગ્રહણ થાય ત્યારે પંદર દિન અગાઉથી રૂમાં મંદી થાય. ગ્રહણ ખત્ત થાય તો પૂરું અને અધૂરું હોય તો ઓછું ફળ મળે. સૂર્યગ્રહણને દિવસે વ્યતિપાત યોગ હોયતો રૂમાં વિશેષ તેજ કરે.

સોમવારનું-સૂર્યગ્રહણ થાય તો ઘી, તેલ, અનાજ, અડદ ફીણ વગેરે તથા કપાસ, કપડાં, લવીંગ, અફીણ વગેરેમાં બે માસ પછી લાભ થાય.

સૂર્યગ્રહણ માસ સંબંધી વિચાર

કાર્તિક માસમાં સૂર્યગ્રહણ થાયતો સુભિક્ષ-સુકાળ થાય.

માગશરમાં થાય તો રસકસના ભાવ વધે.

પોષ માસમાં થાય તો ધાન્ય તેજ થાય.

મહા માસમાં થાય તો મધ્યમ ફળ થાય.

ફાલ્ગુન માસમાં થાય તો ધાન્ય બહુ તેજ થાય.

ચૈત્રમાં થાય તો સોનું અને અનાજનો સંઘરો કરવાથી જલ્દી લાભ થાય.

વૈશાખમાં હોય તો કપાસ, રૂ, સૂતર, કાપડ, તલ, તેલ સંગ્રહ કરવાથી લાભ થાય.

જેઠ માસમાં થાય તો અનાજ અવશ્ય સંગ્રહવું.

આષાઢમાં થાય તો દુર્ભિક્ષ, રાજ્ય-વિગ્રહ થાય.

શ્રાવણમાં થાય તો ધાન્ય વેચવું, જેથી લાભ થાય.

ભાદરવામાં થાય તો સુકાળ થાય.

આસો મહિનામાં થાય તો ઘી, તેલના ભાવ વધે.

ગ્રહણ અને નક્ષત્રયોગ-વિચાર

સૂર્ય કે ચંદ્રગ્રહણ પુનર્વસુ નક્ષત્રમાં થાય તો ચોખાના ભાવ વધે, રૂ, કપાસના ભાવ વધે.

પૂર્વા ફાલ્ગુનીમાં થાય તો રૂ, સૂતર, કાપડ તથા સર્વ પ્રકારનાં તેલમાં ભાવ વધે.

ઉત્તરાફાલ્ગુનીમાં થાય તો ચોખામાં તેજ થાય.

વિશાખામાં થાય તો રૂ, અડદ, ચણા અને લાલ વસ્તુના ભાવ વધે.

અનુરાધામાં થાય તો ચોખા, મકાઈ, જુવાર, તલમાં તેજ થાય.

જ્યેષ્ઠામાં ગ્રહણ થાય તો તાંબુ વગેરે મોંઘું થાય.

શ્રવણ નક્ષત્રમાં ગ્રહણ થાય તો ઘઉં વગેરે અનાજ મોંઘાં થાય.

રોહિણી નક્ષત્રમાં સૂર્યગ્રહણ થાય તો કપાસ, રૂ, સૂતરના ભાવ તેજ થાય.

મૂળ નક્ષત્રમાં સૂર્ય કે ચંદ્રગ્રહણ થાય તો રૂ, કપાસના ભાવ તેજ થાય.

ચાંદીમાં વધઘટના યોગ

શુક પશ્ચિમમાં અસ્ત થાય તો ચાંદી પ્રારંભમાં તેજી કરે છે.

કુંભ રાશિનો શનિ ચાંદીમાં તેજી કરે છે.

બુધ, ગુરુનો પરસ્પર વેધ થાય તો તેજી કરે છે.

બુધ, ગુરુ કે શુકમાંથી કોઈ ગ્રહ અસ્ત થાય ત્યારે ચાંદીમાં તેજી થાય છે.

મંગળ ધન રાશિ પર આવે ત્યારે ચાંદીમાં તેજી થાય.

મંગળ વકી થાય ત્યારે ચાંદીમાં તેજી થાય છે.

બુધ વકી થઈને અસ્ત થાય ત્યારે ચાંદીમાં તેજી થાય. પહેલે દિવસે જ થોડી ઘટીને પછી ભાવ વધતા જાય છે. બે ત્રણ ટકા તેજી થાય છે.

સુદ એકમ ને બુધવાર હોય તો ચાંદીમાં મંદી થાય છે.

ચૈત્ર સુદ એકમ બુધવારી હોયતો અવશ્ય બે ત્રણ ટકા ઘટે છે. સં. ૧૮૫૮ ભાદ્ર, ૧૮૬૦ જ્યેષ્ઠ ૧૮૮૨ માગશર સુદ ૧ બુધ, ચાંદી ૧૫ ટકા ઘટી, રૂા. ૬૫ ના રૂા.૫૦નો ભાવ થયો છે.

બુધ મીન રાશિ પર હોય તો ચાંદીમાં મંદી કરે છે.

ગુરુ વકી થાય તો ચાંદીમાં તેજી કરે છે.

સિંહ અને કન્યાનો મંગળ ચાંદીમાં તેજી કરે છે.

સૂર્ય, બુધ એક રાશિ પર આવે ત્યારે ચાંદીમાં તેજી થાય.

સૂર્ય વરખ રાશિ પર આવે ત્યારે ચાંદીમાં મંદી થાય.

સૂર્ય સિંહ રાશિનો હોય અને મંગલ તથા ગુરુ વકી થતો હોય ત્યારે ચાંદીમાં તેજી થાય છે.

સૂર્ય ને શુક કર્ક રાશિ પર હોય ત્યારે ચાંદીમાં તેજી થાય.

મંગળનો ઉદય ચાંદીમાં તેજી કરે.

શનિ માર્ગી હોયતો ચાંદીમાં મંદી કરે.

શુક મીન રાશિ પર આવે ત્યારે ચાંદીમાં શરૂઆતમાં તેજી થાય.

શુક મેષ રાશિથી ઉતરતાં ચાંદીમાં તેજી કરે.

ચંદ્રને શુકનો પરસ્પર વેધ થાય ત્યારે ચાંદીમાં મંદી કરે.

બુધ ને શુકનો પરસ્પર વેધ થાય ત્યારે ચાંદીમાં મંદી થાય

રાહુ સાયેન્નો વેધ ચાંદીમાં મંદીકર્તા છે.

બુધ પશ્ચિમે અસ્ત હોય અને વક્રી હોય તે ટાઈમે ચંદ્રનો વેધ હોય તો ચાંદીમાં તેજી કરે.

મિથુન રાશિ પર રાહુ આવે ત્યારે ચાંદીમાં મોટી મંદી થાય. (અગાઉથી જ વેચવી જોઈએ.)

કર્ક સંક્રાંતિ શનિવારી હોયતો સોના ચાંદીમાં મોટી મંદી થાય. (મંદીમાં ખરીદવાથી આગળ ઉપર લાભ થાય.)

રવિવારે ચંદ્ર ગ્રહણ થાય તો ચાંદીમાં મંદી થાય. માટે પ્રથમથી વેચવી જોઈએ. સંવત ૧૯૨૩ ભાદ્ર, ૨૮ આષાઢ, ૩૩ ભાદરવો, ૩૬ માગશર, ૪૮ કાર્તિક, ૫૫ આષાઢ, ૬૧ મહા, ૭૮ આસોમાં એ યોગ બન્યો છે. ગ્રહણ આગલી રાત્રનું કે પાછલી રાત્રનું, આખું, અર્ધ કે ચતુર્થાંશ વગેરે જે પ્રમાણે હોય તે પ્રમાણે ઓછીવત્તી અસર જરૂર થાય છે.

સૂર્યગ્રહણ મંગળવારે થાય તો ચાંદી, રૂ, સૂતર, કાપડમાં અને ગોળ, ખાંડ, ઘી, ચોખામાં સાડાચાર મહિના સુધી તેજી રહે છે.

તુલા રાશિ પર મંગલ વક્રી થાય તે સફેદ વસ્તુમાં તેજી કરે. શુક્રવારે ચંદ્રમાનો ઉદય (ચંદ્રદર્શન) થાય તો રૂ અને ચાંદીમાં તેજી થાય.

સોમવારી અમાવસ્યા ચાંદીમાં મંદી કરે, પંદર દિન આગળ પાછળ મંદી થાય.

ગુરુ માર્ગી થાય તો ચાંદીમાં મંદી કરે.

કુંભ રાશિ પર શુક્ર આવે ત્યારે ચાંદીમાં મંદી થાય.

શુક્ર પૂર્વમાં અસ્ત થાય ત્યારે ચાંદીમાં મંદી થાય.

વૃશ્ચિક રાશિનો શનિ ચાંદીમાં મંદી કરે.

બુધ, ગુરુ કે શુક્રનો ઉદય થાય ત્યારે ચાંદીમાં મંદી થાય.

શનિ માર્ગી થાય ત્યારે ચાંદીમાં મંદી કરે.

મિલોના શેરોમાં મોટી વધઘટમાં ખાસ સંયોગો

બુધ સિંહ રાશિ પર આવે ત્યારે શેરમાં મંદી થાય છે.

બુધ અસ્ત થાય ત્યારે શેરના ભાવ ઘટે છે.

કુંભ રાશિનો ગુરુ થાય ત્યારે પ્રારંભમાં ચાર માસ સુધી વધઘટ થઈને મંદી થાય છે. તાતા ડીફર્ડ જેવા મોટા શેરોમાં ૪૦૦ થી ૫૦૦ ટકા ઘટે છે. સંવત ૧૯૯૪ માં ૧૪૦૦ થી ઘટીને ૮૦૦ થયા છે. ત્યારબાદ બીજા ગ્રહોની અસર થતાં ભાવ સુધરીને ફરી ૧૫૦૦ થયા છે. બીજા વાર ઘટીને ૧૦૦૦- થયા છે. મોટી વધઘટ થાય છે.

કુંભ રાશિનો શનિ થાય ત્યારે શેરના ભાવોમાં તેજી થાય છે. કુંભ રાશિના અંતમાં

શનિ આવે એટલે ત્રણ ચાર માસ બાકી હોય ત્યારે શેરોના ભાવો દોઢગણા થાય છે. ડીફેન્સના ભાવ રૂ. ૧૫૦૦) થી વધીને રૂ. ૨૨૦૦) થયા છે. સંવત ૧૯૯૩ ના પોષ, મહા, ફાગણમાં આ યોગ બન્યો છે.

મીન રાશિનો શનિ થતાં શરૂઆતમાં શેરના ભાવો ઘટે છે. (કુંભ-રાશિના અંતમાં વધેલા ભાવો ઘટે છે.)

બુધ વકી થાય ત્યારે શેરમાં તેજ થાય.

શુક્ર ધન રાશિ પર આવે ત્યારે શેરમાં તેજ થાય.

કર્ક રાશિનો શુક્ર શેરમાં તેજ કરે છે. શુક્ર કુંભ રાશિનો હોય અને તે સમયે શનિ અસ્ત હોય તો શેરોમાં મંદી કરે.

શનિ વકી ધનરાશિ ઉપર થાય તો પહેલાં શેરોમાં મંદી થાય, પછી તેજ થાય અને પાછળથી મંદી થાય.

શનિ વકી તુલા રાશિ પર આવે ત્યારે બે માસ તેજ થાય, પછી મંદી થાય.

સુદ ૧૫ શુક્રવારી હોય તો શેરમાં તે દિવસે જ સારી તેજ થાય.

શનિ વકી થાય ત્યારે શેરમાં ૨૦૦-૨૫૦ ટકાની તેજ થાય.

પંચક નક્ષત્ર (કુંભના ચંદ્રમાં ૫૦ ઘડી પછી બેસે અને મેષનો ચંદ્રમાં પણ રાત્રે બેસે તો શેરના ભાવ એક માસ સુધી વધીને તેજ થાય.

મીન રાશિમાં સૂર્ય, બુધ ભેગા થાય ત્યારે શેરના ભાવ ઘટે.

કુંભ રાશિના સૂર્ય-કુંભ સંક્રાંતિમાં શેરના ભાવ વધે.

કુંભ રાશિના બુધ કે શુક્ર થાય ત્યારે શેરમાં મંદી આવે.

કુંભ રાશિનો મંગળ થાય ત્યારે શેરમાં સારી તેજ થાય.

રાહુ અને ચંદ્રના યોગમાં શેરમાં બે દિવસ મંદી થાય.

બુધ, ગુરુ અથવા શુક્ર વકી હોય અને સૂર્ય સાથે યુતી થાય ત્યારે શેરમાં પહેલેથી તેજ થાય. યુતી થયા બાદ ધીમે ધીમે ભાવ ઘટતા જાય.

શનિ અને મંગળ, શનિ અને ગુરુ, રાહુ અને ગુરુ ગુરુ અને કેતુ, ગુરુ અને મંગળ એકત્ર થાય ત્યારે શેરના ભાવોમાં તેજની કે મંદીની અસર જરૂર થાય છે. તે ટાઈમે બજારનું વાતાવરણ જોઈ વેપાર કરવાથી લાભ થાય.

ધી, તેલ, ઓળ વિષયક તેજમંદી વિચાર

સુદ ૨ બુધ, સુદ છઠ રવિ, સુદ ૧૦ ગુરુવાર હોય. તો ધીના ભાવો વધે છે. આ યોગ ધણીવાર મળે છે.

ધન રાશિ પર ગુરુ આવે ત્યારે ગોળની નિષ્કળ ઘણી થાય છે. કાર્તિક માસમાં ધી સંગ્રહ કરી ચૈત્રમાં વેચવું જોઈએ. સંવત ૧૯૪૫, ૫૭, ૬૮ તેમજ ૧૯૯૩ માં આ યોગમાં ગોળની નિષ્કળ ઘણી થઈ. બંગાળી માસ ૧) ના ભાવ રૂ. ૩) હતા અને મકર પર ગુરુ આવતા બમાણા ભાવ થયા છે.

મહા સુદ ૧૫નું ગ્રહણ તો રસકસનો સંગ્રહ કરવાથી લાભ થાય. આ યોગ સંવત ૧૯૨૫, ૪૪, ૬૧ ૬૩ માં બન્યો છે.

કાર્તક વદ ૦)નું ગ્રહણ થાય તો ધીના ભાવ ઘટી જાય. સંવત ૧૯૫૮, ૬૯ માં તેમ થયું છે.

વૃશ્ચિક સંક્રાંતિ બુધવારી થાય તો ધાન્ય અને ધીના ભાવ વધે. ગુરુવારી થાય તો અનાજ તેજ થાય, રસકસનાં મંદી થાય.

સિંહ રાશિનો ગુરુ થાય ત્યારે ધીમાં મોટી મંદી આવે, બંગાળી માસ ૧) ના ભાવ રૂ. ૭૨) હોય તો ઘટીને રૂ. ૫૨) થાય. લગભગ ૨૦ ટકા ઘટે.

પોષ સુદ ૧૫નું ગ્રહણ રસકસ, રૂ, સૂતરમાં તેજ કરે.

પોષ સુદ ૧૩ મંગળવારી કે શનિવારી હોય તો ધી અને ઘઉં સંગ્રહ કરવાથી લાભ થાય.

કુંભસંક્રાંતિ ગુરુવારી થાય તો રસકસ તેજ થાય.

મીન સંક્રાંતિ રવિ, મંગળ કે શનિવારી બેસે તો ધી, રસકસ તથા રૂમાં તેજ થાય. ગુરુવારી હોય તો રસકસમાં મંદી થાય.

કર્ક રાશિનો ગુરુ, મીનનો શનિ, તુલાનો મંગળ થાય તો, ગોળ, ધી, ધાન્યમાં તેજ કરનાર છે.

રવિવારે સૂર્યગ્રહણ થાય તો ધી, તેલ, ખાંડમાં અઢી માસમાં લાભ થાય.

વૃશ્ચિક રાશિમાં ગુરુમાં પહેલા પાંચ માસ સુધી સોના, ચાંદી, ધી અને રૂમાં તેજ થાય.

મીન રાશિના ગુરુમાં તલ, તેલ અને ધીમાં મંદી થાય, પછી તેજ થાય. સફેદ વસ્તુમાં મંદી થાય.

વર્ષનો રાજ બુધ હોય તો ધી, તેલ, કપાસિયા, ગોળ, એરંડા, ખાંડ અગાઉથી વેચવામાં લાભ થાય અર્થાત્ ભાવ ઘટતા જાય.

તુલા સંક્રાંતિ મંગળવારી થાય તો ગોળના ભાવ વધે.

વર્ષનો રાજ મંગળ હોય તો ગોળ, ખારેક, કપાસિયાનો સંગ્રહ કરવો. તે ભાદરવામાં

વેચવો જોઈએ.

વર્ષનો રાજ ગુરુ હોય તો ગોળ, ખારેક, કપાસિયાનો સંગ્રહ કરવો. તે ભાદરવામાં વેચવો જોઈએ.

વર્ષનો રાજ ગુરુ હોય તો ગોળ, ઘઉં, તેલ, ખાંડ, કપાસિયા, હળદરમાં મંદી થાય.

ફાગણ સુદ ૧૫ રવિ, મંગળ કે શનિવારી હોયતો ઘઉંનો સંગ્રહ કરવો. ચૈત્ર માસમાં ઘી, ઘઉં, ચોખામાં તેજ થાય.

ચૈત્ર માસમાં શુક અને શનિ એકત્ર થાય તો ઘી, તેલમાં તેજ થાય.

વૃષસંક્રાંતિ શનિ, રવિ કે મંગળવારી થાય તો ગોળ, ઘી, રૂ, સૂતર, કરિયાણાના ભાવ વધે. શુકવારી હોય તો મંદી થાય.

સોમવારે સૂર્યગ્રહણ હોયતો ઘી, તેલ, અફીણ, આદિ વસ્તુઓનો સંગ્રહ કરવાથી લાભ થાય.

ચંદ્રગ્રહણ શનિવારે થાય તો અળસી, સરસવ, એરંડા, તલ, આદિ સંગ્રહ કરવાથી છ માસ લાભ થાય. આ યોગ સંવત ૧૮૪૨, ૪૪, ૪૮, ૫૬, ૬૩, ૬૮ માં બન્યો છે.

સૂર્યગ્રહણ મંગળવારે થાયતો, ગોળ, ખાંડ, ઘી, ઘઉં, ચોખામાં તેજ થાય.

કોઈ પણ પખવાડિયામાં દશમ કે તેરશ તિથિનો ક્ષય થાય તો ઘીના ભાવ વધે.

એક મહિનામાં બે યોગ તૂટે તો ઘીમાં તેજ થાય અને યોગ વધે તો મંદી થાય.

ચૌદશની ઘડીઓતી પૂનમની ઘડીઓ વધે તો ઘીમાં મંદી થાય.

કાર્તિક વદ ૧૦ શનિવારી અને મઘા નક્ષત્ર હોય તો ચાર માસમાં ઘીની તેજ થાય.

અમાવસ્યાની ઘડીઓ કરતાં પૂનમની ઘડીઓ વધારે હોયતો ઘીની તેજ થાય.

શુકલ પક્ષમાં ફૂર વાર (સૂર્ય, મંગલ, શનિ) માં યોગ તૂટે તો પૂરા યોગ સમજવા.

કૃષ્ણ પક્ષમાં યોગ તૂટે તો અર્ધા યોગ ઘીની તેજ માટે સમજવા. શુકલ પક્ષ ચતુર્થી તૂટે તો ઘીની તેજ થાય. પોષ વદ ૧૨ જ્યેષ્ઠા નક્ષત્ર અને બુધવાર હોયતો ઘીની તેજ થાય.

પદ્મ-સંક્રાંતિ વિચાર

સંક્રાંતિ સમય, જે વાહન, આયુધ, વસ્ત્ર, વિલેપન, ભક્ષ્ય, પાત્ર આદિનો સ્વીકાર કરે તે વસ્તુનો નાશ થાય એટલે ઘટવધ થઈ મોંઘી થાય.

સંક્રાંતિ પંદર મુહૂર્ત હોય તો ધાન્યના ભાવ વધે. ૩૦ મુહૂર્તમાં સાધારણ, ૪૫ મુહૂર્તમાં મંદી થાય.

ઉભી સંક્રાંતિ રવિવારે થાય તો ઘીના ભાવ વધે. મંગળવારે થાય તો ઘઉં તથા લાલ

વસ્તુના ભાવ વધે.

સંક્રાંતિ સમય સૂર્ય તથા ચંદ્ર એકત્ર હોયતો ચાંદીના ભાવ વધે.

સંક્રાંતિ અને અમાવસ્યા એકવારી હોયતો ચાંદીના ભાવ વધે.

સંક્રાંતિ સમય ચંદ્રમાં ૧-૨-૪-૬-૭-૧૦-૧૨ રાશિ પર હોય તો ચાંદીમાં તેજ થાય છે.

સંક્રાંતિ અને વારફળ અધિકાર

કારતક માસમાં વૃશ્ચિક સંક્રાંતિ બુધવારી હોયતો અનાજ, ધીમાં તેજ થાય. ગુરુવારી હોય તો અનાજમાં તેજ, રસકસ મંદા થાય. શુક્રવાર હોયતો ધી, ચોખામાં તેજ થાય. રવિ, ગુરુ, શુક્ર કે મંગળવારી હોય તો રૂમાં ૩૦-૩૫ ટકા તેજ થાય.

ધન સંક્રાંતિ કૂર વારે (શનિ, રવિ, મંગળવારે) લાગે તો કપાસ, સૂતર, કાપડ, ધી તલ, તેલ, સોના વગેરેના ભાવ તેજ થાય, જ્યેથી પ્રથમ ખરીદનાર ને લાભ થાય.

ધન સંક્રાંતિ શનિ, રવિ, સોમ કે મંગળવારે થાય તો રૂમાં ૪૦-૫૦ ટકા તેજ મંદી થાય.

મકર સંક્રાંતિ શનિવારે થાય તો ધાન્ય, ધાતુમાં તેજ થાય. રવિવારે હોય તો અનાજ, કપાસ તથા લાલ વસ્તુમાં તેજ થાય. સોમવારે હોય તો જુવાર, બાજરી, ચણા વગેરેની ખેતીમાં નુકસાન થાય. મંગળવારે હોય તો ધાન્યમાં તેજ થાય. પંદર મુહૂર્તની હોય તો ચાર-પાંચ માસ સુધી અનાજના ભાવ વધતા જાય. સોમ કે ગુરુવારી હોય તો અનાજ ના ભાવ ઘણા ઘટી જાય.

મકર સંક્રાંતિના દિવસે ચંદ્રમાં કર્ક રાશિનો હોયતો કપાસ, સૂતર, કાપડ, તલ, તેલ, વગેરે સંગ્રહ કરવાથી ૫-૬ મહિને લાભ થાય.

મકર સંક્રાંતિ ગુરુ કે શુક્રવારી હોય તો રૂમાં ૨૫ થી ૩૦ ટકા મંદી થાય.

મકર સંક્રાંતિના દિવસે સૂર્યસ્વર ચાલે તો અને કર્ક સંક્રાંતિમાં ચંદ્રસ્વર ચાલે તો તે મનુષ્યને છ-છ મહિના સુધી શુભ થાય.

કુંભ સંક્રાંતિ બુધવારે થાય તો ધાન્ય સસ્તું થાય. સંવત્ ૧૯૬૪, ૭૦ અને ૭૫ માં આ પ્રમાણે થયું હતું. ગુરુવારે થાય તો જુવાર, બાજરી, રસકસના ભાવ વધે. સંવત ૧૯૬૫, ૭૬ માં આ પ્રમાણે થયું. સોમ કે શુક્રવારે હોયતો રૂ, ચોખા, ચાંદી, સફેદ વસ્તુમાં તેજ થાય. સંવત ૧૯૬૦, ૬૫, ૭૧, ૭૭, ૮૮ માં આ પ્રમાણે થયું હતું.

મીન સંક્રાંતિ રવિ, મંગલ, શનિવારે બેસે તો ધી, રસકસ, રૂ તેજ થાય. શુક્રવારી હોયતો પાણી રૂના ભાવમાં ૨૫ થી ૩૦ ટકા તેજ થાય. ગુરુવારે બેસે તો રસકરના ભાવ ઘટે.

મીન સંક્રાંતિ શનિવારી હોય તો સમુદ્રમાં ઉત્પન્ન થનારી વસ્તુઓ-છીપ, મોતી, શંખાદિનો નાશ થાય.

મીન સંક્રાંતિ મંગલવારી હોય તો સોનાના ભાવ વધે.

મીન સંક્રાંતિ રવિવારી હોય તો તેલ-ઘી મોંઘા થાય.

મીન સંક્રાંતિ શુક્ર કે બુધવારી હોય તો ધાન્ય વગેરે સસ્તાં થાય.

મેષ સંક્રાંતિ રવિવારે અને મંગળવારે થાય તો હાથી દાંત, મજ્જઠ, કેશર, તેલમાં તેજી થાય. સોમવારે થાય તો રૂમાં ૨૦-૨૫ ટકાની તેજી થાય. વૃષભ સંક્રાંતિ સમયે ચંદ્રમાં વૃશ્ચિકનો હોય તો રૂ માં તેજી થાય છે. શનિ, રવિ, મંગળવારે થાય તો ગોળ, રૂ, સૂતર, અનાજ, ઘી, કરીઆણું વગેરેના ભાવ વધે છે. સોમવારી હોય તો ધાન્ય મોંઘું થાય અને રૂમાં ૧૫ થી ૨૫ ટકા વધે છે. ગુરુવારી કે શુક્રવારી હોય તો ઘી, ગોળમાં મંદી થાય.

મિથુન સંક્રાંતિ સોમ, ગુરુ કે શુક્રવારી હોય તો રૂમાં ૨૫ ટકા આશરે તેજી થાય.

કર્ક સંક્રાંતિ ચતુર્થી, અષ્ટમી કે ચતુર્દશીએ થાય તો ધાન્યના ભાવ તેજ થાય. શનિવારી હોય તો ધાન્યના ભાવ તેજ થાય તથા સોના ચાંદીમાં મંદી થાય. પ્રથમથી ખરીદ કરેલું અનાજ તેજી થયે વેચવાથી અને ઘટયા ભાવે ખાતુ ખરીદ કરવાથી લાભ થાય. શનિ, રવિ, મંગળ કે સોમવારી હોય તો રૂમાં ૨૦-૨૫ ટકા તેજી થાય.

કર્ક સંક્રાંતિના દિવસે વૃષ્ટિ થાય તો ધાન્ય સસ્તું થાય, ભરણી, મધા અને ચિત્રા નક્ષત્રમાં થાય તો ધાન્યના ભાવ તેજ થાય છે. સોમ, બુધ કે શુક્રવારી હોય તો ધાન્ય સસ્તું થાય.

સિંહ સંક્રાંતિ શ્રાવણ સુદમાં થાય તો વરસાદની ખેંચ રહે. શનિ, રવિ, મંગળવારે થાય તો મગ, અડદ, ચણા અને ચોખાના ભાવનાં તેજી થાય છે, એક માસ સીધી તેજી રહે. ગુરુવારી હોય તો ઘી સસ્તું અને ગોળ તથા તેલમાં તેજી થાય છે. સંક્રાંતિના દિવસે વૃષ્ટિ થાય તો ધાન્યની અનંત હાનિ થાય છે. શનિવારી સંક્રાંતિ થાય તો રૂમાં ૨૫-૩૦ ટકા તેજી થાય.

કન્યા સંક્રાંતિ શનિવારી કે મંગળવારી બેસે તો અલ્પ વૃષ્ટિ થાય અને ધાન્ય મોંઘું થાય.

તુલા સંક્રાંતિ રવિવારી હોય તો ઘઉં અને ચણાના પાકને નુકશાન થાય. શનિવારી હોય તો ઘી, ધાન્ય અને સરસવના ભાવમાં તેજી થાય. બુધવારી હોય તો ચોખા, જુવાર, બાજરી વગેરે ધાન્ય ઘણું પાકે. ગુરુવારી કે સોમવારી હોય તો ધાન્ય સસ્તું થાય, કપાસના ભાવ ઘટે, રૂમાં મંદી થાય. મંગળવારી હોય તો ચોખાની વૃદ્ધિ થાય અને દાન્યની તેજી થાય. ગોળના ભાવ વધે. આ દિવસે વરસાદ થાય તો તલ તેલ, એરંડા, અડદ, મગ વગેરે

સંગ્રહ કરી પાંચ માસે વેચવાથી લાભ થાય. ધાન્ય ઘણું પાકે. શુક્રવારે થાય તો અનાજ સસ્તું થાય અને કપાસના ભાવ વધે રૂમાં ૩૦-૩૫ ટકાની તેજ થાય.

સંક્રાંતિ સમયે ચંદ્રની રાશિનો વિચાર

મેષ સંક્રાંતિના દિવસે તુલાનો ચંદ્ર હોય તો અનાજ સંગ્રહ કરી છઠ્ઠે મહિને વેચવાથી લાભ થાય.

વૃષભ સંક્રાંતિને દિવસે વૃશ્ચિકનો ચંદ્ર હોયતો એક જ માસમાં અનાજ મોઢું થાય અથવા ચોથે મહિને લાભ થાય.

મિથુન સંક્રાંતિ ધનના ચંદ્રમાં થાય તો તલ, તેલ અને ધાન્યનો સંગ્રહ કરવાથી ચાર માસમાં લાભ થાય.

કર્ક સંક્રાંતિ મકરના ચંદ્રમાં થાય તો ભયંકર દુકાળ થાય, ચાર માસ સુધી ભારે મોંઘવારી રહે.

સિંહ સંક્રાંતિને દિવસે કુંભનો ચંદ્ર હોય તો અનાજના ભાવ છ મહિને બમણા થાય.

કન્યા સંક્રાંતિ મીનના ચંદ્રમાં હોય તો સઘળી વસ્તુ મોંઘી થાય, વિગ્રહ થાય.

તુલા સંક્રાંતિ મેષના ચંદ્ર થાય તો ધાન્યના ભાવમાં બે મહિને અથવા પાંચ મહિને લાભ થાય.

વૃશ્ચિક સંક્રાંતિ વૃષભના ચંદ્રમાં હોય તો સર્વ ધાન્ય ખરીદવાથી બે માસમાં લાભ થાય.

ધન સંક્રાંતિને દિવસે કર્કનો ચંદ્ર હોય તો ગોળ, ઘી, કપાસિયામાં પાંચ માસે લાભ થાય.

કુંભ સંક્રાંતિને દિવસે સિંહનો ચંદ્ર હોય તો ધાન્યમાં ચાર તથા પાંચ માસે લાભ થાય.

મીન સંક્રાંતિને દિવસે કન્યાનો ચંદ્ર હોય તો ચાર માસમાં અનાજ ઘણું મોંઢું થાય.

ગ્રહોની ગતિ

મંગળ-મેષ, વૃષભ, મિથુન, સિંહ, કન્યા, તુલા, ધન, કુંભ અને મીન રાશિમાં મંગળ આવે ત્યારે રૂમાં તેજ થાય. કર્ક અને મકર રાશિનો મંગળ રૂમાં મંદી કરે. વૃશ્ચિક રાશિનો મંગળ થોડી વધઘટ કરે.

બુધ-સિંહ રાશિમાં, કન્યા રાશિમાં અને મીન રાશિ પર આવે ત્યારે પ્રારંભમાં પંદર દિવસમાં રૂમાં ૮-૧૦ ટકાની મંદી થાય છે.

બુધ પુનર્વસુ નક્ષત્ર પર આવે ત્યારે રૂમાં મંદી કરે છે.

મેષ, મિથુન, કર્ક, સિંહ, કન્યા, મકર, કુંભ અને રાશિ પર બુધ આવે ત્યારે રૂમાં મંદી કરે છે. વૃષભ, તુલા, વૃશ્ચિક, ધન રાશિનો બુધ રૂમાં તેજી કરે છે.

શુક-મેષ, વૃષભ, મિથુન, કન્યા, તુલા, ધન અને મીન રાશિનો શુક થાય ત્યારે રૂના ભાવમાં મંદી થાય. કર્ક, સિંહ, મકર, કુંભનો શુક રૂમાં તેજી કરે. વૃશ્ચિક રાશિનો શુક વધઘટ કરે. જોટલું વધે તેટલું ઘટે અને જોટલું ઘટે તેટલું વધે.

(૧) સૂર્ય, બુધ, શુક એક રાશિમાં એક માસ રહે છે.

(૨) મંગળ દોઢ માસ અને ચંદ્ર સવા બે દિવસ રહે છે.

(૩) સુદ ૨ નો ચંદ્ર પંદર દિવસ ફળ આપે, પૂનમનો ચંદ્ર એક માસ સુધી ફળ આપે.

(૪) ગુરુ યા બૃહસ્પતિ એક રાશિમાં ૧૩ માસ રહે છે.

(૫) શનિ એક રાશિમાં અઢી વરસ રહે છે.

(૬) રાહુ, કેતુ એક રાશિમાં દોઢ વરસ રહે છે.

શનિશ્ચર વિચાર

એક રાશિ પર શનિશ્ચર અઢી વર્ષ સુધી રહે છે. એરંડા, સરસવ, તલ, તેલ વગેરેનો સ્વામી શનિશ્ચર છે. તેથી તેલી પદાર્થના ભાવમાં વધઘટની અસર શનિની સ્થિતિ પર અવલંબે છે.

વર્ષનો રાજ શનિ હોય તો ધાન્યમાં તેજી થાય અગાઉથી સંગ્રહ કરેલું અનાજ હોય તે શ્રાવાણ અથવા માગશરમાં વેચવું. સંવત ૧૯૨૬, ૩૩, ૩૬, ૩૭, ૪૦, ૫૦, ૫૩, ૬૩ અને ૬૭ માં આ યોગ બન્યો છે.

તુલા રાશિ પર શનિ ૧૫ અંશ થયા પછી રૂમાં મંદી થાય છે.

અશ્લેષા નક્ષત્ર પર શનિ આવે તો રૂમાં મંદી થાય.

વૃશ્ચિક પર શનિ આવે ત્યારે રૂ અને ચાંદીમાં મંદી થાય.

કુંભ રાશિમાં શનિ આવે ત્યારે રૂમાં તેજી થાય છે. શરૂઆતમાં છ માસ સુધી તેજી રહે છે. પછી ધીમે ધીમે ભાવ ઘટતા જાય છે.

કુંભ રાશિના અંતમાં એટલે ચાર છ માસ બાકી હોય ત્યારે શેરના ભાવમાં તેજી ચાલુ થાય છે. લગભગ ચાર માસમાં બમાણા ભાવ થાય છે. સંવત ૧૯૮૩ માં આ યોગ થયો છે.

શનિ મકર રાશિ પર રૂ તેજી કરે છે. સંવત ૧૯૧૯, ૨૮, ૫૮, ૮૮ માં યોગ થયો.

શનિ કન્યા રાશિ પર આવે ત્યારે અઢી વર્ષમાં વધઘટ થઈને સો ટકા તેજ થાય છે. સંવત ૧૯૪૭, ૭૭ અને ૭૮ માં એ યોગ બન્યો છે.

મકર રાશિ પર શનિ, મંગળ એકત્ર થાય ત્યારે રૂમાં તેજ કરે. મીન રાશિ પર સંવત ૧૯૬૬ માં એકત્ર થયા ત્યારે ૫૦) ટકા વધ્યા. મિથુન રાશિ પર સંવત ૧૯૭૨માં વર્ષાકાલમાં એકત્ર થતાં ૨૫ ટકા વધ્યા. સંવત ૧૯૮૮ ના પોષ સુદમાં મકર રાશિ પર મંગલ, શનિ એકત્ર થતાં ૧૯૨) ના વધીને ૨૪૦) ના ભાવ દોઢ માસમાં થયા છે.

ગુરુ અને શનિ તુલા રાશિ પર એક જ થાય તો રૂમાં મંદી કરે.

કન્યા રાશિ પર શનિ હોય અને મીનનો ગુરુ હોય તો રૂમાં ૭૫ થી ૧૦૦ ટકા તેજ થાય છે.

કુંભ રાશિનો શનિ ચાંદીમાં તેજ કરે છે.

ધન રાશિનો શનિ વક્રી થાય ત્યારે શેરમાં વધઘટ કરે. પહેલી મંદી, પછી તેજ, ફરી મંદી કરે.

રાહુ ફળ વિચાર

રાહુ વૃષભ રાશિ પર આવે ત્યારે ૧૨ માસમાં સો ટકાની તેજ રૂમાં થાય છે.

રાહુ મિથુન રાશિ પર રૂમાં મંદી કરે છે.

રાહુ કર્ક રાશિ પર રૂમાં મંદી કરે છે.

રાહુ વૃશ્ચિક રાશિ પર આવે ત્યારે ચાંદીમાં તેજ થાય છે.

રાહુ મિથુન રાશિ પર આવે ત્યારે ચાંદીમાં મોટી મંદી આવે છે.

રાહુ અથવા કેતુ મીન તથા કન્યા રાશિ પર હોય ત્યારે અળસીમાં મંદી થાય છે.

કન્યા રાશિ પર રાહુ હોય અને મંગળ સાથે થાય ત્યારે દોઢ માસમાં ટકા ૫૦ ની તેજ રૂમાં થાય.

સૂર્ય, રાહુ એક રાશિ પર આવે ત્યારે રૂમાં મંદી થાય અને એક નાડી પર આવે ત્યારે ૨૫-૩૦ ટકા ઘટે.

મંગળ, રાહુ એક રાશિ પર હોય ત્યારે કાપડ તથા મિલના શેરોમાં મંદી થાય છે.

હસ્ત તથા ઉત્તરાભાદ્ર પર રાહુ અથવા કેતુ હોય તો રૂમાં તેજ થાય.

રાશિ ઉપર એકત્ર થતા ગ્રહોનું ફળ

ગુરુ અને રાહુ, શનિ અને ગુરુ, મંગળ અને શનિ, ગુરુ અને શુક કોઈ પણ રાશિમાં ભેગા થાય તો રૂમાં તેજ થાય.

શનિ અને મંગળ એકબીજાથી સાતમી રાશિ ઉપર હોય તો રૂમાં ઘણી વધઘટ થાય.

શુક્રથી ગુરુ આગળ હોય તો રૂ અને સફેદ વસ્તુમાં તેજી થાય.

સૂર્ય અને રાહુ એક રાશિ ઉપર ભેગા થાય તો રૂમાં ૨૫-૩૦ ટકાની મંદી થાય. રૂના ભાવ ૩૦૦) હોય તો ટકા ૫૦) ની મંદી થાય.

બુધ, શુક્રની યુતિ થાય ત્યારે રૂમાં મંદી થાય. અળશીમાં સારી મંદી થાય. ચાંદીમાં પણ સારી અસર કરે.

બુધ એન શુક્ર એક રાશિના હોય અને જુદા પડે ત્યારે રૂમાં તેજી થાય છે.

સૂર્ય બુધની યુતિ થાય ત્યારે પહેલાંથી રૂમાં તેજી કરે એને યુતિ થયા પછી મંદી કરે.

મંગળ સાથે કોઈ કુર ગ્રહ હોય તો રૂમાં તેજી થાય.

મેષ રાશિમાં સૂર્ય શુક્ર સાથે થાય તો રૂમાં ૨૫-૩૦ ટકા મંદી થાય.

કન્યા રાશિમાં બુધ, ગુરુ, શુક્ર ભેગા થાય તો રૂમાં ૫૦ ટકા આશરે મંદી થાય.

કુંભ રાશિમાં ચંદ્ર, બુધ ભેગા થાય તો રૂમાં ૨૫-૩૦ ટકા મંદી થાય.

મીન રાશિમાં સૂર્ય, બુધ સાથે થાય તો રૂમાં ૨૦-૨૫ ટકા મંદી થાય.

શુક્રથી ચંદ્ર ૧-૫-૮-મી રાશિ ઉપર હોય તો રૂમાં થોડી વધઘટ થાય.

શુક્ર, ચંદ્ર એક રાશિ ઉપર હોય ત્યારે રૂ, અનાજમાં મંદી થાય છે.

મંગળ, બુધ ભેગા થાય ત્યારે ચાંદીમાં મંદી થાય અને જુદા પડે ત્યારે તેજી થાય.

શનિ, ગુરુ એકત્ર હોય અને દર માસે જ્યારે કુંભ મીનનો ચંદ્ર થાય ત્યારે રૂમાં તેજી થાય છે.

રાહુ, મંગળ અથવા કેતુ, મંગળ ભેગા થાય અને તે પક્ષનાં તિથિ ઘટે તો રૂમાં ૧૫ ટકા મંદી થાય છે. મંગળ, રાહુ ભેગા થાય તો મિલના શેર, સૂતર, કાપડમાં મંદી થાય. ચાંદીમાં ટકા ૨-૩ ની, સોનામાં ટકા અડધા થી ૧ ની, અળશીમાં ટકા દોઢ થી બે ની તેજી થાય છે.

ચંદ્ર-બુધ ભેગા થાય ત્યારે ચાંદીમાં તેજી થાય.

સૂર્ય-બુધ ભેગા થાય ત્યારે ચાંદીમાં મંદી થાય.

ગુરુ-શુક્રનો વેધ હોય ત્યારે ચાંદીમાં તેજી થાય છે.

ચંદ્ર-શુક્રનો પરસ્પર વેધ હોય તો ચાંદીમાં મંદી થાય છે.

સપ્તશલાકામાં બુધ, શુક્રનો પરસ્પર વેધ હોય તો ચાંદીમાં મંદી થાય.

ચંદ્ર ૧-૫-૬-૮-૧૦-૧૧-મી રાશિનો હોય ત્યારે ચાંદીમાં થોડી મંદી થાય છે.

ગુરુ, શુક્ર, શનિ, બુધ, ભેગા થાય તો સોના, ચાંદી આદિ ધાતુઓ અને કાપડની તેજી થાય છે.

મંગળ, ગુરુ, શુક્ર ભેગા થાય તો અનાજમાં તેજી થાય. તે ચોથા મહિને વેચવાથી લાભ થાય.

ચૈત્ર માસમાં શનિ, શુક્ર એકત્ર થાય તો ઘી, તેલમાં વધુ તેજી થાય.

બુધ, સૂર્ય, ગુરુ ભેગા થાય ત્યારે અનાજના ભાવ સમાન રહે.

સૂર્ય, ગુરુ, શુક્ર ભેગા થાય ત્યારે અનાજના ભાવ વધે.

ભાદરવા વદિમાં શનિ, રાહુ એક રાશિ ઉપર આવે ત્યારે રૂ, શણ, સૂતરના ભાવોમાં સારી તેજી થાય.

સૂર્ય, ચંદ્ર, ગુરુ ભેગા થાય ત્યારે જવ, મગ, વજ્રનો સંગ્રહ કરી સાતમાં માસે વેચવાથી લાભ મળે.

શુક્ર, મંગળ, સૂર્ય ભેગા થાય ત્યારે ઘી, તેલ, તુવરના ભાવ વધે.

મંગળ, રાહુ વષટિલમાં એકત્ર થાય તો અફીણમાં તેજી થાય.

શુક્ર, મંગળ ભેગા થાય ત્યારે ચાંદીમાં ૨-૩ વધે.

રાહુ, મંગળ એક રાશિ ઉપર કે એક નક્ષત્ર ઉપર આવે ત્યારે ચાંદીમાં ટકા ૨-૩ ની તેજી થાય.

બુધ, ગુરુ, શુક્ર, શનિ ભેગા થાય ત્યારે ચાંદીમાં ભારે ઉથલાપાથલ થાય.

શુક્ર શનિ ભેગા થાય ત્યારે અળશીમાં ભારે વધઘટ થાય.

સૂર્ય, શુક્ર, ગુરુ, શનિ, અને રાહુ એ પાંચ ગ્રહો એકત્ર થાય તો વરસાદ થવો દુષ્કર થાય અને સર્વ અનાજના ભાવ વધે.

સૂર્ય, બુધ, ગુરુ, શુક્ર એકત્ર થાય તો ધાન્યમાં મંદી થાય.

મંગળ, બુધ, ગુરુ, શુક્ર એકત્ર થાય તો વૃષ્ટિ થાય.

મંગળ, ગુરુ, શુક્ર, શનિ એકત્ર થાય તો દુર્ભિક્ષ, અનાવૃષ્ટિ થાય.

મંગળ, શુક્ર, શનિ, રાહુ એકત્ર થાય તો અનાવૃષ્ટિ થાય.

સૂર્ય, બુધ, ગુરુ, શનિ, રાહુ એકત્ર થાય તો દુર્ભિક્ષ થાય.

સૂર્ય, બુધ, ચંદ્ર, મંગળ, ગુરુ, શુક્ર અને શનિ આ સાત ગ્રહો એકત્ર થાય તો ગોળ યોગ થાય-દુર્ભિક્ષ થાય. આ યોગથી સંવત ૧૮૫૬ માં ભંચકર દુષ્કાળ પડ્યો હતો.

સૂર્ય, બુધ, શુક્ર, શનિ, રાહુ અને ચંદ્ર આ છ ગ્રહો એકત્ર થવાથી ઘણા દેશોમાં

હિમ પડ્યું, ધરતીકંપ થયો, રૂમાં ૧૮૦ થી વધીને ૨૧૮ થયા. સંવત્ ૧૯૯૦ મહા સુદ પૂનમે આ યોગ હતો.

૬૫-ઉદય અસ્ત શ્રલક્ષણ અધિકાર

- (૧) શુક્રનો પૂર્વમાં અસ્ત થાય તે રૂમાં ટકા ૨૫ થી ૩૦ મંદી થાય.
- (૨) શનિનો પશ્ચિમે અસ્ત થાય તો વધઘટ થઈને ટકા ૩૦ થી ૩૫ ના આશરે મંદી થાય.
- (૩) શુક્રનો પશ્ચિમે અસ્ત થાય તો વધઘટ થઈને ટકા ૩૦ થી ૩૫ ના આશરે મંદી થાય.
- (૪) બુધનો પશ્ચિમે અસ્ત થાય તો પહેલાં તેજી થઈ ટકા ૧૫-૨૦ ની મંદી થાય.
- (૫) મંગળનો અસ્ત થાય તો ટકા ૫૦ ના આશરે મંદી થાય.
- (૬) વક્ર ગતિએ થયેલા શુક્રનો અસ્ત થાય તો રૂમાં ટકા ૫૦ ના આશરે તેજી થાય.
- (૭) શનિનો પૂર્વમાં અસ્ત થાય તો રૂમાં ટકા ૧૫ થી ૨૦ તેજી થાય.
- (૮) ગુરુનો પશ્ચિમે અસ્ત થાય તો રૂમાં ટકા ૩૦ ના આશરે તેજી થાય.
- (૯) શનિનો પૂર્વમાં ઉદય થાય તો રૂમાં ૨૦-૨૫ ની મંદી થાય.
- (૧૦) બુધનો પશ્ચિમે ઉદય થાય તો દિવસ બે પછી ટકા ૧૫ ના આશરે મંદી થાય.
- (૧૧) ગુરુનો પશ્ચિમમાં ઉદય થાય તો રૂમાં ટકા ૩૦-૩૫ મંદી થાય.
- (૧૨) ગુરુનો પૂર્વમાં ઉદય થાય તો રૂમાં ટકા ૨૫ થી ૩૦ મંદી થાય.
- (૧૩) શુક્રનો પૂર્વમાં ઉદય થાય તો રૂમાં ટકા ૩૦ આશરે તેજી થાય.
- (૧૪) શુક્રનો પશ્ચિમમાં ઉદય થાય તો રૂમાં ટકા ૩૫ તેજી થાય.
- (૧૫) શનિનો પશ્ચિમે ઉદય થાય તો રૂમાં ટકા ૨૫ તેજી થાય.
- (૧૬) બુધનો પૂર્વમાં ઉદય થાય તો રૂમાં ટકા ૧૦ તેજી થાય.
- (૧૭) મંગળનો ઉદય થાય તો રૂમાં ટકા ૩૦-૩૫ તેજી થાય.

૬૬-વક્રી-માર્ગી શ્રલક્ષણ અધિકાર

- (૧) બુધ વક્રી થાય તો રૂમાં પ્રથમ તેજી થઈ ટકા ૧૫ મંદી થાય.
- (૨) ગુરુ વક્રી થાય તો રૂમાં ૪૦ થી ૫૦ મંદી થાય.
- (૩) ગુરુ અને શનિ બંને સાથે વક્રી હોયતો ૫૦-૬૦ ટકા મંદી થાય.
- (૪) શુક્ર વક્રી થાય તો રૂમાં ટકા ૪૦ આશરે તેજી થાય.

- (૫) શનિ વક્રી થતાં પ્રથમ તેજ થઈ રૂમાં ટકા ૪૦ મંદી થાય.
 (૬) મંગળ વક્રી થાય તો રૂમાં ટકા ૩૦ ની તેજ થાય.
 (૭) મંગળ માર્ગી થતાં બે દિવસ પછી ટકા ૨૦ મંદી થાય.
 (૮) બુધ માર્ગી થાય તો રૂમાં ટકા ૧૦-૧૫ તેજ થાય.
 (૯) ગુરુ માર્ગી થાય તો રૂમાં બે દિવસ પછી ટકા ૨૦ તેજ થાય.
 (૧૦) શુક્ર માર્ગી થતાં દિવસ ત્રણ પછી રૂમાં ટકા ૩૦ની મંદી થાય.
 (૧૧) શનિ માર્ગી થતાં રૂમાં પ્રથમ મંદી કરી ટકા ૨૫-૩૦ તેજ થાય.
 (૧૨) શનિ માર્ગી સોમ કે ગુરુવારના દિવસે થાય તો રૂમાં મંદી કરે.

ગ્રહોનું નક્ષત્ર ફળ

પુનર્વસુ હસ્ત, આર્દ્રા, પૂર્વાષાઢા, કૃત્તિકા અને વિશાખા નક્ષત્ર પર ગુરુ આવે ત્યારે રૂના ભાવ ઘટે છે.

ચિત્રા નક્ષત્ર પર ગુરુ રૂમાં તેજ કરે છે. આ યોગ સંવત ૧૦૩૩, ૫૫, ૬૭ અને ૭૮ માં થયો છે.

હસ્ત નક્ષત્ર પર ગુરુ, રાહુ અને શનિ હોય તો અશુભ થાય, રૂ અને અનાજમાં તેજ થાય.

ચિત્રા નક્ષત્ર પર શનિ હોય અને અસ્ત થયો ન હોય તો અન્નાદિમાં તેજ થાય.

શ્રવાણ નક્ષત્ર પર કોઈ પણ કૂર ગ્રહ આવે તો ઘઉંમાં તેજ થાય.

ઉત્તરાભાદ્રપદ પર ગુરુ આવે ત્યારે ચોખા અને ચાંદીમાં પ્રાપ્ત. મંદી કરે.

ઉત્તરાષાઢા પર ગુરુ આવે ત્યારે ગોળમાં ભાવમાં તેજ થાય છે. સંવત ૧૮૪૬, ૫૮ અને ૭૦માં આ યોગ થયો છે.

પુનર્વસુ, હસ્ત અને વિશાખા પર શુક્ર આવે ત્યારે પ્રાપ્ત. મંદી થાય.

વસ્તુઓની રાશિઓ વિચાર

કપાસ-મિથુન, અળસી-મેષ રાશિ

ઐરંડા-વૃષભ રાશિ, ઐરંડાં-વૃષભ રાશિ

ચાંદી(રજત)-તુલા, સૂતર, શેર, સુવર્ણ, સરસવ, ગહું(ગોધુમ), શર્કરા

(સાકર)-કુંભ રાશિ.

મોતી-સિંહ અને મીન રાશિ, સોનું-કુંભ રાશિ અને મેષ રાશિ

ચોખા-મેષ રાશિ, જુવાર(યુગંધરી)-વૃશ્ચિક રાશિ

તલ-તુલા રાશિ, વસ્ત્ર-વૃષભ રાશિ

જેણે સર્વ તારાઓને પોતાને આધીન કર્યા છે અને જ્યોતિષ્યક્રમાં રહેલા ૮૮ ગ્રહો ઉપર જેની સત્તા ચાલે છે. તે ચંદ્રનું બળ શાસ્ત્રકારોએ નીચે પ્રમાણે જાણાવ્યું છે.

(૧) તિથિના બળથી નક્ષત્રનું બળ ચારગણું છે. નક્ષત્રના બળથી વારનું બળ આઠગણું છે. વારથી કરાણનું બળ બમણું છે. કરાણથી યોગનું બળ બમણું છે. યોગથી તારાનું બળ સાઠગણું છે. તારાના બળથી ચંદ્રનું બળ સોગણું છે અને ચંદ્રના બળથી લગ્નનું બળ હજારગણું છે, માટે દરેક બાબતનું શુભાશુભ ફળ જાણતાં પહેલાં ચંદ્રબળ અને લગ્નબળનો વિચાર કરવો.

(૨) કોઈ પણ માસની સુદિ રના ચંદ્રમાના ઉદય વખતે તેનું પાંખડું ઉત્તર તરફનું ઉંચે એટલે ચઢીયાતું હોય તો તે પક્ષમાં ૩ તથા બીજી જાણસોના ભાવ વધશે, અને જે દક્ષિણ તરફનું પાંખડું ઉંચું હોય તો દરેક વસ્તુના ભાવ ઘટશે, પરંતુ જે બંને પાંખડાં સમાન હોય વસ્તુના ભાવ ઘટશે, પરંતુ જે બંને પાંખડા સમાન હોય તો ૩ તથા દરેક ચીજના ભાવ સાધારણ રહેશે.

(૩) સુદિ બીજનો ચંદ્રમા રતાશ-લાલાશ ઉપર જાણાય તો તે પક્ષમાં ૩નો ભાવ તેજ થાય અને ફીકકા-ઝાંખા રંગનો હોય તો ૩ના ભાવમાં મંદી થાય છે.

(૪) કોઈ પણ મહિનાની સુદી ૧૫ ને દિવસે ચંદ્રમા ઊગતી વખતે એકમનો ભાગ હોય અને સૂર્ય તથા ચંદ્ર સામસામા જાણાય તો ૩નો ભાવ ઘણો તેજ થશે. એક ખાંડીએ ૩૧. ૨૦૦) નો ભાવ હોય તો ૩૧. ૫૦) વધીને ૩૧. ૨૫૦) ભાવ થાય. આ યોગ અનુભવસિદ્ધ છે.

(૫) જે પૂનમ પૂરી હોય તથા ચંદ્રમાં રતાશ ઉપર ઊગે તો પણ ૩ની પીઠ વધશે.

(૬) ચંદ્રમાનો ઉદય વાદળમાં થાય અથવા પૂનમના દિવસે વાદળથી આકાશ ઘેરાયલું રહે તો દોઢ માસ સુધી ૩માં મંદી થાય છે.

(૭) પૂનમના દિવસે ચંદ્રમા ઝાંખો એટલે રાખ (છાણાની રાખના) જેવો ઊગતી વખતે દેખાય તો એક માસમાં ૩ના ભાવમાં ૩૦-૪૦ ટકાની મંદી થાય છે.

(૮) જે પૂર્ણિમાના દિવસે ચંદ્રનું બિંબ નાનું જાણાય તો ૩ તથા બીજી જાણસોના ભાવ વધે. અને ચંદ્રનું બિંબ મોટું જાણાય તો પંદર દિવસમાં ૩ તથા બીજી જાણસના ભાવ ઘટે છે.

(૯) કાળા રંગનો ચંદ્રમા ઊગે તો માણસોની કતલ થાય.

ઉપરના યોગ અનુભવસિદ્ધ છે. લેપારીઓને બીજ અને પૂનમનો ચંદ્ર જોવાની પ્રાચીન રીતને અનુસરવાથી લાભ થશે.

ફાગણ માસમાં ચંદ્રદર્શન

ફાગણ માસમાં રવિવારના દિવસે ચંદ્રોદય થાય તો ધાન્ય મોંઘું થાય અને ધાતુ મોંઘી થાય.

સોમવારે ચંદ્રોદય થાય તો સુકાળ થાય. અનાજને ઘી સસ્તું થાય.

મંગળવારે ચંદ્રોદય થાય તો ધાન્ય મોંઘું થાય.

બુધવારે ચંદ્રોદય થાય તો સર્વ પ્રકારના ધાન્ય મોંઘા થાય.

ગુરુવારે ચંદ્રોદય થાય અનાજનો પોંક સારો થાય.

શુક્રવારે ચંદ્રોદય થાય તો ધાન્ય મોંઘું થાય.

શનિવારે ચંદ્રોદય થાય તો ધાન્ય મોંઘું થાય, દુકાળ પડે.

કોઈ પણ માસમાં શુક્લ પક્ષની બીજના દિવસે ચંદ્રનો ઉદય સૂર્યથી ડાબી બાજુ (વાયવ્ય ખૂણા તરફ) થાય ચો તે માસમાં સર્વ શુભકારક છે અને જમાણી બાજુ ચંદ્રોદય થાય તો તે દુકાળ કરે.

(૬) હસ્ત રેખાનિમિત્ત

આ પ્રકરણની અંદર હસ્તરેખા જોવાની તેમજ તેનું ફળાફળ જાણવાની એવી રીતે સમજણ આપવામાં આવી છે કે વિચારપૂર્વક જોનારને માનો કે હસ્તરેખાની વિદ્યાનો એક ઉત્તમ ખજાનો મળી ગયો. હસ્તરેખામાં રહેલાં ચિહ્નો-લક્ષણો મુખ્યત્વે કરીને પંચાવન માનવામાં આવેલાં છે અને પંચાવનનો અનુક્રમે સ્પષ્ટ રીતે સ્ફોટ કરી નંબરવાર તેનાં ફળો આ નીચે આપવામાં આવેલાં છે. એ સિવાય બીજી નાની મોટી રેખા ચિહ્નોનાં પણ ફળાફળ જાણાવી આખા પંજનું સ્ફુટ વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે, જે વાંચવાથી વધારે સ્પષ્ટ થશે.

(૧) જે મનુષ્યના હાથમાં હાથીનું ચિહ્ન હોય તે રાજા અથવા જાગીરદાર થાય. તેમજ હાથીઓનો સંગ્રહ કરવાવાળો પણ થાય છે.

(૨) જે મનુષ્યના હાથમાં મત્સ્યનું ચિહ્ન હોય તે ધનવાન અને સંતાનવાળો થાય અને સમુદ્રની મુસાફરી કરે.

(૩) જેના હાથમાં પાલખી-મ્યાનનું નિશાન હોય તે ધનવાન કે જાગીરદાર થાય અને તેની પાસે હંમેશા નોકર-ચાકરનો સમૂહ હાજર રહે છે તેમજ મ્યાના-પાલખીનો ભોક્તા થાય છે.

(૪) જેના હાથમાં ઘોડાનું ચિહ્ન હોય તે શખ્સ ફોજમાં અફસર થાય, અને બીજ ઉપર હુકમ ચલાવે. રાજ્યમાં તેની આબરૂ-પ્રતિષ્ઠા વધે અને ત્યાં હંમેશાં ઘોડાઓનો સારો

સમૂહ બાંધેલો હોય છે-ઘોડાઓનો ભોક્તા બને છે.

(૫) જેના હાથમાં કેસરી સિંહનું ચિહ્ન હોય તે રાજ થાય, હકુમત ચલાવે અને બહાદુર હોય.

(૬) જેના હાથમાં કુલોની માળાનું નિશાન હોય તે કોઈ પણ સ્થાને-જ્યાં જાય ત્યાં ફત્તેહ કરે, મનની ધારણા બર આવે અને માન-પ્રતિષ્ઠા પ્રાપ્ત કરે.

(૭) જેના હાથમાં ત્રિશૂળનું ચિહ્ન હોય છે તે ધર્મની ધ્વજ ફરકાવવામાં અને ધર્મચર્યા કરવામાં નિપુણ થાય, જિન મંદિરોની પ્રતિષ્ઠા અને તીર્થોની યાત્રા કરે, અને ધર્મ પર દ્રઢ પગે ઈભો રહે-અચળ શ્રદ્ધાવાન બને.

(૮) જેના હાથમાં દેવવિમાનનું ચિહ્ન હોય તે દેવમંદિરો બનાવરાવે અને સ્વર્ગની ગતિ પ્રાપ્ત કરે.

(૯) જેના હાથમાં સૂર્યનું ચિહ્ન હોય તે મહાન્ તેજસ્વી, તામસી પ્રકૃતિવાળો અને હિમ્મતવાન બહાદુર થાય.

(૧૦) જેના હાથમાં અંકુશનું ચિહ્ન હોય તેના ઘેર હસ્તીઓ બાંધેલા રહે અને ધનવાન થાય.

(૧૧) જેના હાથમાં મોરનું ચિહ્ન હોય તે જ્યાં જાય ત્યાં ફત્તેહ મેળવે, અને અેશ-આરામ ભોગવવાવાળો થાય.

(૧૨) જેના હાથમાં યોગિનું ચિહ્ન હોય તે માણસ પ્રતાપી થાય અને સુખ-ચેનથી જીવન વ્યતિત કરે.

(૧૩) જેના હાથમાં કળશનું નિશાન હોય તે દેવમંદિરો નિર્માણ કરાવે અને તીર્થોની યાત્રા કરે.

(૧૪) જેના હાથમાં તલવારનો આકાર હોય તે શખ્સ લડાઈમાં જય પ્રાપ્ત કરે, અને નશીબ ખુશ રહે અને રાજ્યની તરફથી ઈનામ પ્રાપ્ત કરે.

(૧૫) જેના હાથમાં જહાજ-વહાણનું ચિહ્ન હોય તે શખ્સ સમુદ્ર માર્ગનો મોટો વ્યાપારી બને અને સમુદ્રની લાંબી મુસાફરી કરનાર થાય.

(૧૬) જેના હાથમાં લક્ષ્મીદેવીનું ચિહ્ન હોય તેનો ખજાનો હંમેશા તર રહે અને ધનની કોઈ દિવસ કમી-ગિણપ ન રહે.

(૧૭) જેના હાથમાં સ્વસ્તિક-સાધિયાનો આકાર હોય તેના ઘરે હમેશાં આનંદ મંગળ વર્તાય, ધનવાન થાય, અને જગતમાં માન પ્રતિષ્ઠા પ્રાપ્ત કરે.

(૧૮) જેના હાથમાં કમંડલનું નિશાન હોય તે સુખી અને ધર્મી હોય, સાધુ લોકોની

સેવાચાકરી ઉઠાવે અને પોતે પણ સાધુ થઈ દેશ-પરદેશની મુસાફરી કરે.

(૧૯) જેના હાથમાં સિંહાસનનું નિશાન હોય તે રાજધિરાજ સિંહાસનારૂઢ થાય અથવા રાજાનો દિવાન થાય અને મહાન હુકુમત ચલાવનાર થાય.

(૨૦) જેના હાથમાં પુષ્કરિણી-વાવડીનું નિશાન હોય તે ઉદાર દિલનો, ધનવાન અને બીજાઓને મદદગાર થાય છે.

(૨૧) જેના હાથમાં રથનો આકાર હોય તે દુશ્મનની ઉપર જય મેળવે છે. અને તેને ત્યાં રથ, ગાડી, ઘોડાની બરકત રહે છે. કોઈ દિવસ પગે ચાલીને મુસાફરી કરવાનો સમય ન આવે.

(૨૨) જેના હાથમાં કલ્પવૃક્ષનું ચિહ્ન હોય તે દોલતવંત ધનવાન અને સારા ભાગ્યવાળો હોય, જમીન તથા જાગીરનો ભોક્તા થાય, હૃદયની ધારણા કૃણવતી થાય અને પાન-પાનથી સુખી રહે.

(૨૩) જેના હાથમાં પર્વતનું ચિહ્ન હોય તે ઝવેરાતનો વ્યાપાર-ધંધો કરે અને તેમાં લાભ પ્રાપ્ત કરે.

(૨૪) જેના હાથમાં છત્રનું નિશાન હોય તે દેવની માફક પૂજ્ય બને છે અથવા છત્રપતિ રાજ થાય છે.

(૨૫) જેના હાથમાં ધનુષ્યનું નિશાન હોય તે લડાઈમાં ઈજ્જત-યશ પ્રાપ્ત કરે, તેના ઉપર કોઈ કેસ માટે તેમાં હાર ન ખાતાં ફત્તેહ મેળવે.

(૨૬) જેના હાથમાં હજનો આકાર હોય તે ખેતીવાડી કરનાર થાય અને તેને જમીન ઈનામમાં પ્રાપ્ત થાય.

(૨૭) જેના હાથમાં ગદાનું ચિહ્ન હોય તે મ્હોટો બહાદુર પુરુષ થાય છે.

(૨૮) જેના હાથમાં સરોવરનો આકાર હોય તે ધનથી કદી ઊણપ ન ભોગવે અને બીજાઓને ધનની સહાય કરતો રહે.

(૨૯) જેના હાથમાં ધ્વજનું નિશાન હોય તે કીર્તિમાન અને વિજયી બન્યો રહે.

(૩૦) જેના હાથમાં પદ્મનું ચિહ્ન હોય તે ચક્રવર્તી રાજ થાય અને દેશ-દેશાંતરમાં ફત્તેહ પ્રાપ્ત કરે.

(૩૧) જેના હાથમાં ચંદ્રનું નિશાન હોય તે મ્હોટો નશીબદાર-ભાગ્યશાળી બને, ખૂબસુરત-સ્વરૂપવાન હોય.

(૩૨) જેના હાથમાં ચામરનું નિશાન હોય તે રાજધિરાજ અથવા દિવાન થાય અને હુકુમત ચલાવે.

(૩૩) જેના હાથમાં કાચબાનો આકાર હોય તે ભૂમિપતિ-રાજા થાય, સમુદ્રમાં પોતાના વહાણો ફેરવે, અથવા ખુદ પોતે સમુદ્રની મુસાફરી કરે અને વિમાનો વ્યાપારી થાય.

(૩૪) જેના હાથમાં તોરાણનું નિશાન હોય તેના ઘેર કાચમ આનંદમંગળ વર્તે અને ઘર, હાટ તથા હવેલી વગેરે મહોટા પ્રમાણમાં હોય.

(૩૫) જેના હાથમાં ચક્રનું નિશાન હોય તે ચક્રવર્તી રાજા થાય.

(૩૬) જેના હાથમાં આરિસાનું ચિહ્ન હોય તે દિવાન મુત્સદ્દી થઈ બીજા ઉપર હુકમત ચલાવે, પાછલી ઉમ્મરમાં સાધુ થઈ દુનિયાને ધર્મની તાલિમ-શિક્ષણ આપે અને આત્મજ્ઞાની બને.

(૩૭) જેના હાથમાં વજ્રનું નિશાન હોય તેને હુકમ હોદ્દો-અધિકાર પ્રાપ્ત થાય, કોઈથી પરાભવ ન પામે અને મહાબળવાન થાય.

(૩૮) જેના હાથમાં વેદીનો આકાર હોય તે ધર્મનાં મહોટાં મહોટાં કાર્યો કરે, પ્રતિષ્ઠા-મહોત્સવ આદિના વિધિવિધાન તેના હાથે થાય, અને ધર્મ ઉપર અચળ શ્રદ્ધાવાળો થાય.

(૩૯) જેના હાથના બન્ને અંગૂઠા ઉપર ચવનું ચિહ્ન હોય તે વિદ્યાનો જાણકાર હોય, વિદ્યાર્થી દુનિયામાં નામના મેળવે, ધનવાન થાય અને તેનો જન્મ પ્રાયઃ શુકલપક્ષમાં હોય.

(૪૦) જેના હાથમાં શંખનું નિશાન હોય તે હંમેશાં ધનવાન રહે છે. સમુદ્રની મુસાફરી કરે અને તેમાં લાભ પ્રાપ્ત કરે.

(૪૧) જેના હાથમાં ષટ્કોણનો આકાર હોય તેની પાસે જમીન-જાગીર અને બાગ બગીચા કાચમ રહે છે.

(૪૨) જેના હાથમાં નંદાવર્ત સ્વસ્તિકનો આકાર હોય તે હંમેશાં આબરૂ પ્રાપ્ત કરે, લક્ષ્મી તેની પાસે વાસ કરીને રહે અને ધર્મના કાર્યમાં ફતેહમંદ થાય.

(૪૩) જેના હાથમાં ત્રિકોણનું ચિહ્ન હોય તે જમીનદાર થાય અને જમીનથી ફાયદા પ્રાપ્ત કરે. ગાય, બળદ વગેરે જનાવરોનું તેનું આંગણું છોડતાં નથી.

(૪૪) જેના હાથમાં મુકુટનું ચિહ્ન હોય તે રાજધિરાજ થાય, અથવા વિદ્વાન થાય, સહસ્ત્ર-હજાર અવધાનના પ્રયોગ કરે અને સમસ્ત જગતને ધર્મનો ઉપદેશ કરે.

(૪૫) જેના હાથમાં શ્રીવત્સનું નિશાન હોય તેના મનની ધારણાઓ પૂર્ણ થતી રહે છે અને કદી કષ્ટ પ્રાપ્ત ન થાય.

(૪૬) જેના હાથમાં યશરેખા અખંડ હોય, કોઈ પણ સ્થળે તૂટેલી ન હોય અને લાંબી હોય તો તે મનુષ્ય યશવાન બને, યશરેખાનું બીજું નામ પિતૃરેખા છે. યશરેખા જે તૂટી - ફૂટી અને ખંડિત થયેલી હોય તો તે મનુષ્યની આબરૂ ખંડિત થઈ જાય એટલે નાશ પામે છે. યશરેખા મણિબંધ(પોંચી પહેરવાનું સ્થાન) થી નીકળીને અંગૂઠાની નીચે અને તર્જની આંગળીના ઉપરના ભાગમાં એટલે એ બન્નેની વચ્ચે જઈને મળે છે.

(૪૭) જેના હાથની ઊધ્વરેખા મણિબંધથી નીકળીને તર્જની આંગળી સુધી જઈ મળે તો તે પુરુષ રાજ અથવા દિવાન થાય.

(૪૮) જેના હાથમાં વિભવરેખા અખંડ હોય-તૂટેલી ન હોય અને લાંબી હોય તો તે મનુષ્ય પોતાના કુટુંબ પરિવારમાં નામી-આબરૂદાર થાય. વિભવરેખાનું બીજાનું નામ માતૃરેખા છે. વિભવરેખા હથેળીની મધ્યમાંથી નીકળીને અંગૂઠાની નીચે તર્જનીની ઉપર યશરેખાને જઈને મળે છે. વિભવરેખા અને યશરેખા સંબંધીની જગ્યાએ ન મળે તો તે મનુષ્યને સ્ત્રીનો વિયોગ થાય. અગર સ્ત્રી મૌજૂદ-વિદ્યમાન હોય તો પણ પરદેશ રહેવાના કારણે અથવા કુસંપના કારણે સ્ત્રીનો મેળાપ બહુ જ થોડો રહે. એવી જ રીતે સ્ત્રીઓની રેખા માટે પણ સમજવું. તેના પતિ સાથે તેનો મેળાપ બહુ અલ્પ બને છે. પુરુષના હાથમાં અગર યશરેખા વિભવરેખા સંધિની જગ્યાએ ન મળી હોય અને સ્ત્રીના હાથમાં મળેલી હોય તો સમજવું કે પુરુષનો પ્રેમ ઓછો અને સ્ત્રીનો પ્રેમ વધારે હશે. એવી જ રીતે જો પુરુષની મજકુર રેખા સંધિની જગ્યાએ મળેલી હોય અને સ્ત્રીની મજકુર રેખાઓ સંધિની જગ્યાએ મળેલી ન હોય તો સ્ત્રીનો પ્રેમ ઓછો અને પુરુષનો પ્રેમ વધારે હશે એમ સમજવું. સ્ત્રીની વિભવ રેખા તેને સૌભાગ્યની રેખા તરીકે કૃણ આપે છે.

(૪૯) આયુષ્યરેખા કનિષ્ઠ-ટચલી આંગળીની નીચે આવેલી હથેળીમાંથી શરૂ થઈને તર્જની આંગળીના મૂળ સુધી જાય છે. એ આયુષ્યરેખા જેની અખંડિત હોય-તૂટેલી ન હોય અને ઠેઠ સુધી લાંબી હોય તો તે મુખ્ય દીર્ઘાયુ પ્રાપ્ત કરે છે. એટલે આજકાલના જમાનામાં તે એક સો વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવે. એવી જ રીતે એ આયુષ્ય રેખા મધ્યમાં આંગળીના મૂળ સુધી ગઈ હોય તો ૭૫-પોણોસો વર્ષ, અનામિકા આંગળીના મૂળ સુધી ગઈ હોય તો ૫૦-પચાસ વર્ષ અને કનિષ્ઠા આંગળીના મૂળ સુધી ગઈ હોય તો ૨૫-પચીસ વર્ષનું આયુષ્ય પ્રાપ્ત કરે છે.

વર્તમાન સમયમાં મનુષ્યોનું આયુષ્ય વધારેમાં વધારે ૧૨૦ વર્ષનું જેન શાસ્ત્રની દૃષ્ટિએ ગણી શકાય. એથી પણ વધારે આયુષ્યવાળા મનુષ્યો નજરે જેવામાં અથવા સાંભળવામાં આવે છે. ખરા, પરંતુ એવા દાખલા કવચિત જ બનતા હોવાથી સામાન્ય ગણનામાં એવી ગણતરી કરવામાં આવતી નથી.

(૫૦) આયુષ્યરેખાની અને વિભવરેખાની વચમાં જે ચોકડીઓનો આકાર નજરે

પડે છે તેને સંપત્તરેખા કહે છે. ઓછીવધતી ચોકડીઓના પ્રમાણ ઉપરથી ધનવાનપણું સમજી શકાય છે. એટલે જોટલી વધારે ચોકડીઓ હોય તેટલો વધારે ધનવાન હોય, સિવાય વિભવરેખા અને ઊધ્વરેખા ઉપરથી પણ ધનવાનપણાની અટકળ કાઢી શકાય છે, પરંતુ દ્રષ્ટા કુશળ-નિપુણ હોય તો જ અટકળ ખરી પડે છે.

(૫૧) આયુષ્યરેખા અને કનિષ્ઠા અંગુલિની વચ્ચેમાં જોટલી આડી રેખા પડી હોય તેને સ્ત્રીરેખા કહેવામાં આવે છે. પરંતુ સ્ત્રીરેખા અખંડિત-પૂર્ણ હોવી જોઈએ. મજકુર રેખા જોટલી પડી તેટલી જાણવી. છતાં પણ એકાન્ત નિયમ નથી. આ બાબતમાં જમાના અનુસાર અને મનુષ્યના દરજ્જાનુસાર કુશળ જ્યોતિષીઓ પોતાના અભિપ્રાય જાહેર કરે છે. જેમકે ચક્રવર્તી, વાસુદેવ, પ્રતિવાસુદેવ, છત્રપતિ અને રાજ-મહારાજાઓને માટે તેમના દરજ્જા-યોગ્યતા પ્રમાણે અને સાધારણ માણસો માટે તેની યોગ્યતા મુજબ અનુમાન કાઢી નિર્ણય કરે છે. રાજ-મહારાજાઓને ત્યાં સેકંડો સ્ત્રીઓ હોય અને ગરીબોને ત્યાં એક પણ ન હોય એ પ્રારબ્ધને આધિન છે. ત્યાં કોઈપણએકાન્ત નિયમ લાગુ પડી શકતો નથી.

(૫૨) આયુષ્યરેખાની ઉપર અને કનિષ્ઠા અંગુલિના મૂળમાં સ્ત્રીરેખાની સામેના ભાગમાં જે રેખાઓ પડી હોય છે. તે ધર્મરેખા કહેવાય છે. એ ધર્મરેખા બે અથવા ત્રણ હોય છે. જે તે અખંડ અને સાફ હોય તો તે મનુષ્ય ધર્મી હોય છે. જેના હાથમાં તે ધર્મરેખા ન હોય અથવા હોય ખંડિત હોય તો અધર્મી મનુષ્ય જાણવો.

(૫૩) અનામિકા આંગળીની નીચે આયુષ્યરેખાની ઉપર જોટલી ઊભી અને આડી રેખા હોય તેને વિદ્યારેખાઓ કહે છે. આડી અને ઊભી મળીને જોટલી રેખા પડી હોય તેટલા પ્રકારની વિદ્યાઓનો લાભ પ્રાપ્ત કરે. તેમજ વક્તા અને લેખક પણ સારો થાય. વિદ્યારેખા જોટલી સ્પષ્ટ અને અખંડ હોય તેટલી જ તેની બુદ્ધિ તીવ્ર હોય.

(૫૪) તર્જની આંગળીની નીચે અને વૈભવ તથા યશરેખાની સંધીના પર મધ્યભાગમાંથી જે આડી રેખા નીકળે છે, અને આયુષ્યરેખાના અન્ત ભાગમાં જઈને સમે છે તેને દીક્ષા રેખા કહેવામાં આવે છે. એ દીક્ષારેખા જોટલી સ્પષ્ટ અને અખંડ હોય તેટલું જે તે માણસ ઉત્તમ ચારિત્ર પાળે છે, તો પણ આ દીક્ષારેખાની સાથે ધર્મરેખા પણ કઈક સંબંધ ધરાવે છે માટે એ બન્ને રેખાઓ ઉપરથી ધર્મશ્રદ્ધાનું માપ કાઢવું, કારણ કે કોઈ પુરુષ ધર્મમાં શ્રદ્ધાવાનનું હોય, તથાપિ તે વ્રત-નિયમાદિ કરી શકતો નથી. જ્યારે કોઈ પુરુષ વ્રત નિયમ કર્યે જાય છતાં પણ તેની ધર્મ ઉપર પુર્ણ શ્રદ્ધા હોતી નથી. એ બન્ને રેખો જે અસ્પષ્ટ જેવી હોય તો તે મનુષ્યની ધર્મમાં પુર્ણ શ્રદ્ધા હોતી નથી.

(૫૫) હથેલીની નીતે અને હાથની સંધી ઉપર અર્ધાત મણિબંધમાં ત્રણ રેખાઓ હોય છે. તેને જવમાલા કહે છે. એ જવમાલા ઓછી-વધતી પણ હોય છે. મણિબંધના સ્થાને જે પુરુષને એક જવમાલા હોય તે સુખી હોય, બે હોય તે જગતમાં મશહૂર-પ્રસિદ્ધ

થાય, અને ત્રણ જવમાલા હોય તો ખૂબ ધનવાન થાય, અથવા મહાન્ તપસ્વી થાય. જવમાળાનો ઓછી-વધતી પણ હોય છે. મણિબંધના સ્થાને જે પુરૂષને એક જવમાલા હોય તો ખૂબ ધનવાન થાય, અથવા મહાન્ તપસ્વી થાય. જવમાળાનો આકાર માળાના જેવો હોય છે.

હસ્તરેખા સંબંધી વિશેષ માહિતિ

(૧) મણિબંધથી પાંચ પ્રકારની ઊધ્વરેખા કે જે આંગળીઓ અને અંગૂઠા તરફ જાય છે તેની માહિતી આ પ્રમાણે :- પહેલી ઊધ્વરેખા જે મણિબંધથી નીકળીને અંગૂઠાની નીચે જઈને મળે તેને સત્વતત-રાજ્ય તરફથી ફાયદો થાય. બીજી ઊધ્વરેખા મણિબંધથી નીકળીને તર્જની આંગળીની પાસે જઈને મળે તે રાજ અથવા દિવાન થાય. ત્રીજી ઊધ્વરેખા મણિબંધથી નીકળીને મધ્યમા આંગળીની પાસે જઈને મળે તો તે સેનાને અફસર થાય. અગર તે સંસાર છોડીને સાધુ બને તો તેને આચાર્યપદવી પ્રાપ્ત થાય. ચોથી ઊધ્વરેખા મણિબંધથી નીકળીને અનામિકા આંગળી સુધી જઈ મળે તો દોલતમંદ-ધનવાન થાય. અને પાંચમી ઊધ્વરેખા મણિબંધથી નીકળીને કનિષ્ઠા આંગળી સુધી જઈ મળે તો આબરૂવાન અને હિમ્મતે બહાદૂર થાય.

(૨) જેના જમણા હાથની વિભવરેખા અખંડ હોય-તુટી કુટી ન હોય અને લાંબી હોય તે પોતાના વંશમાં સારો આબરૂદાર-પ્રસિદ્ધ પુરુષ થાય છે. વિભવરેખાથી અંગુલિ તરફ જેટલી ન્હાની રેખાઓ નીકળી હોય તેટલા તેના દુશ્મન-શત્રુ અને મણિબંધ તરફ જેટલી નીકળી હોય તેટલા તેના મિત્ર-મદદગાર થાય છે.

(૩) આયુષ્ય રેખામાંથી જેટલી ન્હાની ન્હાની રેખાઓ વિભવરેખા તરફ નીકળી હોય તે મનુષ્યને સંપદા પ્રાપ્ત થાય. અને જેટલી આંગળીઓ તરફ નીકળી હોય તેટલી વિપદા પ્રાપ્ત થાય.

(૪) મણિબંધથી આયુષ્ય રેખા સુધી હથેલીની બાજુનાં જેટલી આડી રેખા પડી હોય તેટલા પુત્ર-પુત્રી જાણવા. તેમાં પણ જેટલી રેખાઓ અખંડ અને સ્પષ્ટ હોય તેટલાં પુત્ર-પુત્રી જીવતાં રહે, કોઈ કોઈ અન્યથા થયેલાં સંતાનો પણ વિનાશ પામે. કોઈ કોઈ આચાર્ય આ રેખાઓને ભાઈ-બહેનની રેખાઓ માને છે.

(૫) મણિબંધથી લઈને અંગૂઠા સુધીના વચલા ભાગમાં જેટલી ઉભી રેખાઓ હોય તેટલા ભાઈ-બહેન જાણવા. કોઈ કોઈ આચાર્ય આ રેખાઓને પુત્ર-પુત્રીની રેખાઓ માને છે.

(૬) હથેલીમાં યશરેખાની જમણી બાજુ અંગૂઠા તરફ જેટલી આડી રેખા ગઈ હોય તે પુરુષ તેટલી પરદેશમાં મુસાફરી કરે અને લાભ પ્રાપ્ત કરે.

(૭) જે પુરુષના જન્મણા હાથની યશરેખા અખંડ અને સાફ હોય તે મરણ બાદ સ્વર્ગની ગતિ પ્રાપ્ત કરે. અને જેની વિભવરેખા અખંડ અને સાફ સ્પષ્ટ હોય તે મરણ બાદ મનુષ્ય ગતિ પ્રાપ્ત કરે છે.

(૮) જે મનુષ્યના ડાબા હાથની યશરેખા અખંડ અને સાફ હોય તે મનુષ્ય સ્વર્ગગતિ ભોગવીને આવ્યો છે. તેમ જાણવું તેમજ જેના ડાબા હાથની વિભવરેખા અખંડ અને સ્પષ્ટ હોય તે મનુષ્ય ગતિ ભોગવીને આવ્યો છે તેમ જાણવું.

(૯) જે મનુષ્ય ડાબા હાથની વિભવરેખા અખંડ, લાંબી અને સ્પષ્ટ હોય તેને ખૂબ એશઆરામ પ્રાપ્ત થાય. જેના ડાબા હાથમાં ધ્વજ અથવા ચંદ્રમાનો આકાર હોય તેને સ્વરૂપવતી સ્ત્રી પ્રાપ્ત થાય. કોઈ પણ મનુષ્યને સ્ત્રી રેખા વિધ્યમાન હોય, છતાં તે દીક્ષાસાધુપણું ધારણ કરી લે તો પણ તેને ગુરુભક્તિ અને ધર્મજ્ઞાધારક ભક્ત સ્ત્રીઓ પૂજે છે. તેમજ તે મનુષ્યને સંતાનરેખા વિધ્યમાન હોય અને દીક્ષા ધારણ કરે તો તે હાલતમાં ગુરુની ભક્તિ કરનાર અને ધર્મનું પાલન કરનાર શિષ્યો આવી મળે છે. કેટલાક આચાર્યો કહે છે કે-પુરુષના ડાબા હાથમાં સ્ત્રીરેખાના અગ્રભાગમાં દીક્ષારેખા હોય છે, માટે રેખાવિજ્ઞાનશાસ્ત્રીઓએ ધર્મરેખા અને દીક્ષારેખા ઉપર સંપૂર્ણ વિચાર કરીને જ ધર્મ, શ્રદ્ધા, જ્ઞાન અને ચારિત્રનું વર્ણન કરવું.

(૧૦) અસ્થિષ્વર્યાઃ ત્વચિ ભોગાઃ, સુખં માંસે સ્ત્રિયોઢક્ષિણું ।

ગતૌ યાનં સ્વરે ચાજ્ઞા, સર્વં સત્ત્વે પ્રતિષ્ઠિતમ્ ।

(શ્રી ઉત્તરાધ્યયન, આઠમા અધ્યયનની ટીકા.)

અર્થ :- જે મનુષ્યનાં હાડકાં મજબુત અને વજનદાર હોય તે ધનવાન થાય, જેના શરીરની ચામડી મુલાયમ-સુંવાળી હોય તે ખૂબ એશ-આરામ ભોગવે, જેનું શરીર ખૂબ જાડું હોય અને તેના હાથ-પગની નસો દેખાતી ન હોય તો તે સુખચેતથી પોતાની કિંદરી ગુજરે, જેની આંખો તેજદાર અને ખૂબસૂરત હોય તેને સ્ત્રી તરફનું ઘણું સુખ હોય, જેની ચાલ સારી હોય તે વાહનનો ભોગી થાય, અને જે મનુષ્ય કષ્ટના સમયમાં પણ હિમ્મતે બહાદૂર હોયતે હંમેશાં સુખી જીવન ગાળે.

(૧૧) ચરબ્હુસિણેહે સુભગો, દંતસિણેહે અ ભોયણં મિટ્ઠં ।

તયને હેણ ય સોરબ્હં, નહને હેણ હોઈ પરમધંણ ॥

(શ્રી ઉત્તરાધ્યયન પંદરમાં અધ્યયનની ટીકા.)

અર્થ :- જેની ચક્ષુઓમાં સ્નેહ-પ્રેમ હોય તે હંમેશાં સૌભાગ્યવાન બની રહે, જેના દાંતસ્નિગ્ધ હોય તેને ઉત્તમ પ્રકારના ભોજન પ્રાપ્ત થાય, જેના શરીરની ચામડી કોમળ

હોય તે હંમેશા એશ-આરામ જ ભોગવે અને જેના નખ તેજદાર લાલ રંગના હોય તેની પાસે લક્ષ્મીનો વાસ હોય.

(૧૨) જેની ચક્ષુઓ, નાક તથા હાથ લાંબાં હોય તે લક્ષ્મીવાન થાય. જેની નાસિકા પોપટના જેવી આણીદાર હોય તે સુખી અને ધર્મમાં શ્રદ્ધાવાન થાય.

(૧૩) કંઠ, જંઘ અને પીઠ જેવી ટૂંકી હોય તે શખ્સ નસીબવાન-ભાગ્યશાળી હોય. જેનાં કેશ, નખ, ચામડી, દાંત અને અંગુલીના ટેરવાંઓ પાતળા હોય તે શુભ છે અને લાંબું આયુષ્ય ભોગવે.

(૧૪) જે મનુષ્યના હાથ-પગના તળિયા, નેત્રોના ખૂણા, નખ, તાળુ, જીભ અને હોઠ ખૂબસુરત અને લાલ રંગના હોય તે એશ-આરામ ભોગવવાવાળો થાય.

(૧૫) છાતી, મસ્તક અને લલાટપ્રદેશ જે મનુષ્યનાં પહોળાં હોય તે શુભ ગણાય છે. સુખચેતન ઉડાવે જેનો અવાજ અને નાભિ ગંભીર હોય તે પણ સુખચેતન પ્રાપ્ત કરે.

(૧૬) જે મનુષ્યના હાથ ગોઠણ પર્યંત લાંબા હોય તે સુખી અને હિમ્મતવાન બહાદૂર હોય, જેના હાથ-પગની આંગળીઓ લાંબી હોય તે યશસ્વી, હોશિયાર અને દિલનો ઉદાર થાય. જેનો લલાટપ્રદેશ ઊંચો હોય તે ઉચ્ચ પદવી પ્રાપ્ત કરે.

(૧૭) જે મનુષ્યની તર્જની આંગળી (અંગૂઠા પાસેની પહેલી આંગળી) લાંબી હોય તે તામસી પ્રકૃતિવાળો થાય અને આરામ ભોગવે. જેના હાથ-પગની આંગળીઓ લાંબી અને આણીદાર હોય તે શખ્સ ભાગ્યશાળી થાય અને સુખચેતન ભોગવે.

(૧૮) જે મનુષ્યને બત્રીસે દાંત પૂરેપૂરા હોય તે નિર્ગ્રંથ મુનિ અથવા લક્ષ્મીવાન ગૃહસ્થ થાય, જેને એકત્રીસ અથવા ત્રીસ દાંત હોય તે પણ શુભ ગણાય છે, અને સુખી થાય; પરંતુ જેને ત્રીશથી પણ ઓછા દાંત હોય તો મનુષ્ય દુઃખી જિંદગી ગૂજરે.

(૧૯) જેના લલાટપ્રદેશમાં આડી પાંચ રેખા પડી હોય તે મનુષ્ય ૧૦૦ વર્ષ જીવે છે. ચાર હોય તો ૮૦ વર્ષ, ત્રણ હોય તો ૬૦ વર્ષ, બે હોય તો ૪૦ વર્ષ અને એક આડી રેખા પડી હોય તો ૨૦ વર્ષ જીવે છે.

(૨૦) જે મનુષ્ય સદા હસમુખો અને પ્રસન્ન ચિત્તવાળો હોય તે કદી દુઃખી થતો નથી-સુખચેતન ભોગવવાવાળો થાય છે.

(૨૧) દરેક મનુષ્યના હાથમાં ત્રણ રેખાઓ અવશ્ય હોય છે. એક આયુષ્યરેખા, વચલી વૈભવરેખા, અને ત્રીજી (જે મણિબંધમાંથી નીકળી અંગૂઠા અને તર્જની આંગળીની વચ્ચે જઈને મળે છે તે) યશરેખા, એ ત્રણ રેખાઓ જેની અખંડ, સ્પષ્ટ અને લાંબી ન હોય તો આયુષ્ય, વૈભવ અને યશ તેટલા પ્રમાણમાં ઓછા સમજવાં.

(૨૨) જે મનુષ્યના હાથમાં નકામી રેખાઓ ભરી હોય અથવા બહુજ અલ્પ

રેખાઓ હોય તે ઠીક નથી; કારણ કે તે મામુલી-સામાન્ય માણસ ગણાય છે.

(૨૩) જેના હાથમાં કમલનું ચિહ્ન હોય તે હંમેશા આનંદસુખ ભોગવે. અને જેના હાથમાં ભાલાનું નિશાન હોય તે જંગ કરવામાં-લડાઈ લડવામાં બહાદુર થાય છે.

(૨૪) જેના હાથની દશે આંગળીઓમાં ચક્રનું નિશાન હોય તે જૈનમુનિ અથવા રાજ હોય, નવ ચક્ર હોય તો દિવાન થાય, આઠ ચક્ર હોય તો હંમેશા લક્ષ્મી પાસે રહે, પરંતુ માંદો રહે, સાત ચક્ર હોય તો સુખી, છ ચક્ર હોય તો કામી અને પાંચ-ચાર-ત્રણ-બે તથા એક ચક્ર હોય તો ગુણવાન થાય છે.

(૨૫) જેના બન્ને હાથની આંગળીઓ અને અંગુઠા પૈકી જમણામાં દક્ષિણાવર્ત અને ડાબા વામાવર્તમાં શંખ હોય તો તે દરેક પ્રકારે સુખી થાય છે.

(૨૬) જેના હાથની આંગળીઓમાં અથવા અંગૂઠામાં છીપનું ચિહ્ન હોય તે મોહનીય કર્મના ઉદયથી દુઃખ પ્રાપ્ત કરે.

(૨૭) જે મનુષ્યની અનામિકા આંગળીના ત્રીજા વેઢાથી કનિષ્ઠા આંગળી વધી ગયેલી હોય તો તે મનુષ્ય લક્ષ્મીવાન અને સુખી થાય. તેમજ જેની મધ્યમા આંગળીની ત્રીજા વેઢાથી તર્જની આંગળી વધી ગયેલી હોય તો તે મનુષ્ય નશીબદાર-ભાગ્યશાળી નિવડે છે.

(૨૮) જેના હાથની આંગળીઓ ઉભી કરવાથી પરસ્પર મળેલી રહે-વચમાં છિદ્ર ન દેખાય તે મનુષ્ય લક્ષ્મી એકઠી કરે અને કંઠૂસ થાય. જેની વચમાં અંતર પડેલું જાણાય એટલે વચમાં છિદ્ર દેખાય તો તે મનુષ્ય દિલનો ઉદાર અને લક્ષ્મી સંપાદન કરવામાં બહાદુર થાય.

(૨૯) જેની અનામિકા આંગળીના મૂળથી કનિષ્ઠા આંગળીનું મૂળ નીચે હોય તે મનુષ્ય બુદ્ધિમાન હોય, તેમજ જેની મધ્યમા આંગળીના મૂળથી તર્જની આંગળીનું મૂળ નીચે હોય તે મનુષ્ય બુદ્ધિમાન, ઉપદેશક અને ચતુર હોય.

(૩૦) અનામિકા આંગળીના નીચેના છેલ્લા વેઢામાં જેટલી આડી રેખા હોય તેટલી તે મનુષ્ય હકુમત ભોગવે. અને ઊભી રેખા જેટલી હોય તેટલી તેની ધર્મ ઉપર શ્રદ્ધા સચોટ બની રહે.

(૩૧) મધ્યમાં આંગળીના નીચેના છેલ્લા વેઢામાં જેટલી આડી અને ઊભી રેખા હોય તેટલી તે મનુષ્યની હકુમતમાં અને ધર્મશ્રદ્ધામાં અપૂર્ણતા-ઊણપ હોય. અનામિકાથી મધ્યમા આંગળીનું ફળ ઊલટું કહ્યું છે. કનિષ્ઠા આંગળીના નીચેના બે વેઢાઓમાં જેટલી ઊભી રેખાઓ હોય તેના પ્રમાણમાં તે મનુષ્ય સુખચેનનો ભોક્તા થાય.

(૩૨) તર્જની, મધ્યમા અને અનામિકા આંગળીના વચલા વેઢામાં જેટલી ઊભી

રેખા હોય તેટલા તે મનુષ્યને મિત્રો હોય, અને આડી રેખાઓ જેટલી હોય તેટલા દુશ્મનો હોય. તર્જની આંગળીના નીચેના વેઢામાં જેટલી ઊભી અને આડી રેખા હોય તેટલા તે મનુષ્યના અવાર્ણવાદ બોલનારા હોય. અનામિકા આંગળીના વચલા અને નીચેના વેઢાની ઊભી રેખાને કેટલાક ધર્મરેખા પણ માને છે.

(૩૩) પુરુષોનાં જોવીરીતે જમણા હાથનાં લક્ષણો જોવાય છે તેવી જ રીતે ડાબા હાથના લક્ષણો સંપૂર્ણ ફળ આપનારાં હોય છે. તોડાબા હાથનાં લક્ષણો કંઈક અપૂર્ણ ફળ આપનારા હોય છે; પરંતુ સાવ વ્યર્થ તો જતાં નથી.

(૩૪) બત્રીશ લક્ષણો પૈકી એક પણ લક્ષણ જેના હાથમાં અથવા શરીરમાં સાફ-સ્પષ્ટ હોય તો તે એક જ લક્ષણ આખી ઉંમર સુધી લાભદાયક નીવડે છે, જ્યારે તેવું જ કોઈ કુલક્ષણ શરીર ઉપર સ્પષ્ટ પડી ગયેલું જોવામાં આવે તો તે પણ આખી જિંદગી સુધી કટુ ફળનો અનુભવ કરાવે છે.

(૩૫) જે મનુષ્ય પોતાના હાથની આંગળીઓના માપથી ૧૦૮ આંગળ ઉંચો હોય તે ઉત્તમ અને તેજસ્વી થાય. જેની ઉંચાઈ ૯૬ આંગળ હોય તે મધ્યમ અને જે ૮૪ આંગળ લાંબો હોય તે સામાન્ય પુરુષ ગણાય છે. આથી પણ જેની ઊંચાઈ ઓછી હોય તે કષ્ટપૂર્વક જીવન વ્યતીત કરે.

(શરીર ની ઊંચાઈ માપવાની રીત આ પ્રમાણે સમજવી-એક લાંબી દોરી લઈ જમણા પગના અંગૂઠા નીચે દબાવી મસ્તક સુધી માપવી. પછી એ દોરીને આંગળીઓવતી માપવી. પરંતુ માપતી વખતે આંગળીઓના વચલા ટેરવાથી માપ લેવું. ઉપર ના ટેરવાથી કે નીચેના ટેરવાથી બરાબર માપ આવી શકશે નહીં)

(૩૬) મહાન્ સૂરવીર, મહાન્ બુદ્ધિમાન, મોટા આબરૂદાર અને વધારે સુખી મનુષ્યો આ પંચમકાળમાં દીધાયુ ભોગવી શક્તા નથી, -ટુંકી ઉમ્મરવાળા જ હોય છે, કારણ કે જ્ઞાની પુરુષોએ આ પંચમકાળમાં ઉત્તમ વસ્તુઓનો વિનાશ ફરમાવેલ છે.

(૩૭) નાસિકાનાં બન્ને છિદ્રો ન્હાનાં હોય તે ઉત્તમ છે. જેનું નાક હમેશાં સુકાયેલું રહે તે દીધાર્યુનો ભોક્તા થાય. જેનાં કાન, નાક, હાથ, પગ અને નેત્રો લાંબા હોય તે દીધાર્યુ ભોગવે છે.

(૩૮) ચક્ષુઓ કમલ સમાન ખૂબસુરત, બન્ને ખૂણા લાલ, કીકી શ્યામ અને વચલો ભાગ સફેદ હોય તે ઉત્તમ નેત્રો ગણાય છે. એવાં નેત્રોવાળો પુરુષ ભાગ્યશાળી ગણાય છે. હાથીના નેત્રો જેવાં નેત્ર હોય તે ફોજનો અફસર થાય, મોરની ચક્ષુઓ જેવી ચક્ષુવાળો પુરુષ મધ્યમ સ્થિતિવાળો થાય અને માંજરી આંખોવાળો આપમતલબી-સ્વાર્થી હોય.

(૩૯) જેના શરીરનો રંગ હીરા, માણેક, મોતી, સુવર્ણ અથવા હરતાલ જેવો

ચમકદાર હોય તે ભાગ્યશાળી અને સુખચેન ભોગવવાવાળો થાય. જેના શરીરનો રંગ પરવાળાં અથવા ચંપાના ફુલ જેવો હોય તે ઈલકાબમંદ થાય.

(૪૦) જે મનુષ્યોની કુદરતી અવાજ સારસ, કોકિલ, ચક્રવાક, કૌંચ, હંસ, વીણા અને સારંગીના જેવો મીઠો હોય તો તે સુખી થાય અને એશઆરામ ભોગવે. જેનો કુદરતી અવાજ મેઘગર્જના જેવો અથવા હાથીના અવાજ જેવો ગંભીર હોય તે મહાન ભાગ્યશાળી થાય. મધુર અને ગંભીર અવાજવાળો પુરુષ જ્યાં જાય ત્યાં યશ પ્રાપ્ત કરે એને મોજમજ ઉડાવે છે.

(૪૧) જે મનુષ્યની ચાલ હંસ, હાથી, સિંહ અથવા વૃષભની માફક સુંદર હોય તે સર્વત્ર યશ મેળવે છે.

(૪૨) જેના શરીરમાં પિત્ત પ્રકૃતિનું જોર વધારે હોય તે (ચાહે પુરુષ હોય અથવા સ્ત્રી હોય તે) બુદ્ધિમાન, ધર્મવાન અને જ્ઞાની થાય.

(૪૩) તીર્થંકર અને ચક્રવર્તીના શરીરમાં ૧૦૦૮ લક્ષણ હોય છે. વાસુદેવ, પ્રતિવાસુદેવ અને બળદેવના શરીરમાં ૧૦૮ લક્ષણ હોય છે. જ્યારે તેથી પાણ ઉતરતા દરજ્જાવાળાઓના શરીરમાં ૩૨ લક્ષણ હોય છે.

(૪૪) જેના હાથમાં ત્રાજવાનું ચિહ્ન હોય તે પરદેશની મુસાફરી કરે અને લક્ષ્મી સંપાદન કરે. જેના હાથમાં અષ્ટકોણનો આકાર હોય તે લક્ષ્મીવંત અને ભાગ્યશાળી થાય.

(૪૫) જેના હાથમાં કુંડલનું નિશાન હોય તે ધનવાન થાય. જેના હાથમાં દેવમંદિરનું નિશાન હોય તે દેવમંદિરો નિર્માણ કરાવે, ધર્મ ઉપર પૂર્ણ શ્રદ્ધા રાખે અને તીર્થસ્થાન ઉપર દેવમૂર્તિની પ્રતિષ્ઠા કરાવે.

(૪૬) જેના હાથમાં સર્પનું નિશાન હોય તે તામસ પ્રકૃતિવાળો હોય; પરંતુ તેની પાસે લક્ષ્મી કાયમ રહે.

(૪૭) અંગુઠા અને આંગળીઓની ઉપર જે ત્રણ ત્રણ વેઢાઓ આવે છે, તે વેઢાઓ ઉપર જે કાપાઓ પડેલા હોય છે. જેનાથી કુદરતી જવનો આકાર પાણ બની જાય છે.) તે દશથી ઓછા હોય તો ઠીક નહીં. બાર હોય તો લક્ષ્મીવાન થાય, પંદર હોય તો મહોટો ધનિક થાય અને અઢાર, વીશ કે પચ્ચીશ હોય તો જ્ઞાની ઉપરાંત સુખી પાણ થાય છે.

(૪૮) જે મનુષ્યના હાથ ઉપર થોડા થોડા વાળ ઉગેલા હોય તો તે એશઆરામ ભોગવે. સ્ત્રીઓના હાથ ઉપર વાળ ઉગેલા હોય તો તે ઠીક નથી. જેના હાથની નસો દેખાતી ન હોય અને માંસવડે પુષ્ટ હોય તે મનુષ્ય એશ-આરામ ભોગવે છે. જેના હાથનો અંગૂઠો પ્રમાણ કરતાં ન્હાનો હોય તે ઠીક નથી. અંગૂઠાનો પહેલો વેઢો લાંબો હોય તે

મનુષ્ય ધર્મ ઉપર પૂર્ણ શ્રદ્ધાવાન થાય. તેવી જ રીતે બીજે વેદો લાંબો હોય તો તે પણ શુભદાયક છે.

(૪૯) જે મનુષ્યની પાંચે આંગળીઓના અગ્ર ભાગ ઉપર ચક્રનું ચિહ્ન હોય તો તે જગતમાં મ્હોટો યશસ્વી થાય અને તેનું ઉચ્ચ પદ કાયમ રહે. જેની તર્જની આંગળી ઉપર ચક્રનું નિશાન હોય તે મનુષ્યને મ્હોટા મ્હોટા દોસ્તો હોય અને તેનાથી લાભ થાય, પરંતુ એક ચક્ર દક્ષિણાવર્ત હોવું જોઈએ. કદાચ વામાવર્ત હોય તો તેથી અદ્ય ક્ષણ મળે છે. એવી જ રીતે જેની મધ્યમા આંગળીના અગ્ર ભાગ ઉપર ચક્ર હોય તેને જમીનદ્વારા લાભ પ્રાપ્ત થાય. જેની અનામિકા આંગળીના અગ્ર ભાગ ઉપર ચક્રનું નિશાન હોય તે વિદ્વાન હોય અને વિવિધ પ્રકારની વિદ્યાઓનો જાણકાર હોય, તેમજ જે કામનો પ્રારંભ કરે તેમાં ક્ષતેહમંદ થાય. અગર તે મનુષ્ય દુનિયાનો ત્યાગ કરી દીક્ષાનો સ્વીકાર કરે તો તે રાજાઓનો પણ ધર્મગુરુ બને અને પુજનિક થાય, પરંતુ એ દક્ષિણાવર્ત હોવું જોઈએ. જે કદાચ વામાવર્ત હોય તો તેથી ઓછું ક્ષણ મળે, પણ નિષ્ફળ ન જાય.

(૫૦) જેની કનિષ્ઠા અંગુલિકા અગ્ર ભાગ ઉપર ચક્ર હોય તે દેશ-પરદેશની સફર કરે અને લક્ષ્મી સંપાદન કરે. જેની પાંચે આંગળીના અગ્રભાગ ઉપર શંખ હોય તો તે પણ શુભ છે. જેથી પાંચે આંગળીઓના અગ્રભાગ ઉપર છીપનું ચિહ્ન હોય તે કંઠ્યુસ હોય. જેની દશે આંગળીઓના અગ્રભાગ ઉપર ચક્ર હોય તો તે મ્હોટો રાજા અથવા યોગિરાજ હોય.

(૫૧) જેના પગમાં ચક્રનો આકાર હોય તે દોલતમંદ-લક્ષ્મીવાન અને દિલનો દિલેર-ઉદાર થાય. જેના પગમાં અંગૂઠાથી નીકળીને નવ આંગળ લાંબી ઊધ્વરેખા પગની પાની સુધી લાંબી ચાલી ગઈ હોય તે મનુષ્ય રાજા અથવા યોગી હોય.

(૫૨) જે પગમાં ધ્વજનું નિશાન હોય તો દુનિયામાં તેની ખૂબ કીર્તિ ફેલાય છે. જેના પગમાં રથનો આકાર હોય તેના ઘરે રથ, ગાડી, ઘોડા વગેરે વાહનો કાયમ રહે. જેના પગમાં પદ્મનું ચિહ્ન હોય તે વૈરાગ્ય પ્રાપ્ત કરી મહાન્ સાધુ મહાત્મા થાય.

(૫૩) જે પગમાં ચંદ્રમાનું નિશાન હોય તે દેવની જેમ હંમેશાં પૂજ્ય છે. જેના પગમાં ત્રિશૂળનું નિશાન હોય તે સાધુ થાય, પરંતુ તેનાથી ધર્મનું આરાધન થઈ શકે નહીં. જેના પગમાં મયૂરનું ચિહ્ન હોય તે શુભ છે, તેની ધારણા સફળ થાય. જેના પગમાં કાચબાનું ચિહ્ન હોય તે પાણીમાં તરતા શીખે અને સમુદ્રની મુસાફરી કરે.

(૫૪) જેના પગમાં અષ્ટ પાંખડીવાળું કમળ હોય તે રાજાધિરાજ હોય. જેના પગમાં અંગૂઠા નીચે જવનો આકાર હોય તે મહાન્ જંગલહાદુર અને લક્ષ્મીવાન હોય.

(૫૫) જેના પગમાં પદ્મનું ચિહ્ન હોય તે રાજાધિરાજ અથવા રાજાશ્રુષિ હોય.

જેના પગમાં ધ્વજ હોય તે જગત્માં યશસ્વી થાય અને પ્રખ્યાતિ પામે. જેના પગમાં છત્રનું નિશાન હોય તે છત્રપતિ રાજ થાય અને અમલદારી પ્રાપ્ત કરે. જેના પગમાં ધનુષ્યનો આકાર હોય તે હંમેશાં બીજની સાથે લડાઈઓ કર્યા કરે અને જેના પગમાં સર્પનું ચિહ્ન હોય તેનું મૃત્યુ ઝેરથી થાય.

(૫૬) જેના પગમાં સ્વસ્તિકનું ચિહ્ન હોય તે સંસારનો ત્યાગ કરી દીક્ષાનો સ્વીકાર કરે, ધર્માચાર્ય બને અને દુનિયાનો ધર્મનું શિક્ષણ આપે. જેના પગમાં હજ, વજ્ર અથવા કમળનું ચિહ્ન હોય તે રાજ અથવા નિર્ગ્રંથ મુનિ થાય. જેના પગમાં ચક્રનું નિશાન હોય તે ભાગ્યશાળી થાય અને કાયમ તંદુરસ્ત તથા લક્ષ્મીવાન રહે.

સ્ત્રીઓનાં લક્ષણ વિષે કંઈક વિશેષ

(૧) જેવી રીતે પુરુષોનાં જમણાં અંગનાં લક્ષણો શુભ અને લાભદાયક નીવડે છે તેવી રીતે સ્ત્રીઓનાં ડાબા અંગના લક્ષણો લાભદાયક હોય છે.

(૨) જે સ્ત્રીનું મુખ ગોળ હોય અને ખૂબસૂરત હોય અને મસ્તકના કેશ લાંબા હોય તે પશ્ચિમીનાં લક્ષણો જાણવાં. જે સ્ત્રીના શરીર ઉપર કેશ જુજ હોય તેની પાસે લક્ષ્મી કાયમનો વાસ કરીને રહે છે. પાતળા હૃદયવાળી સ્ત્રી હંમેશાં ખાનપાનમાં સુખી રહે અને દિલની ઉદાર હોય.

(૩) જે સ્ત્રીનું લલાટ-કપાળ ન્હાનું હોય તે ઠીક નથી. મ્હોટા લલાટવાળી સ્ત્રી સદા અશંકારામ ભોગવે. જેના લલાટમાં ડાબી તરફ ન્હાનો તલ હોય તે સર્વત્ર યશ પ્રાપ્ત કરે. બહુ લાંબી અને બહુ ટીંગણી સ્ત્રી પોતાના પતિની આજ્ઞાનો અનાદર કરે-પતિની આજ્ઞા માને નહીં.

(૪) જે સ્ત્રીનું નાક ન્હાનું અને ખૂબસૂરત હોય તે સુખપૂર્વક જિંદગી વ્યતિત કરે. જેની આંખો માંજરી હોય તે આર્થમતલબી-સ્વાર્થી હોય. જે સ્ત્રીના શરીર ઉપર કેશ-ફંવાટા થોડા હોય, નિદ્રા અલ્પ હોય; પરસેવો પણ બહુ જ અલ્પ હોય તે શ્રેષ્ઠ ગણાય છે; કારણ કે એ પશ્ચિમી સ્ત્રીનાં લક્ષણો છે.

(૫) જે સ્ત્રીના હસ્તમાં ચક્ર, ધ્વજ, છત્ર, ચામર તોરાણ અંકુશ, કુંડલ, હાથી, ઘોડા, રથ, જવ, પર્વત, માછલી, મહેલ, કલશ, પદ્મ, તલવાર, કમલ અને ફૂલમાળા વગેરે ચિહ્ન હોય તે લક્ષ્મીવતી થાય, સુખચેનનો ઉપભોગ કરે અને જગતમાં તેની કીર્તિ વિસ્તાર પામે છે.

(૬) જે સ્ત્રીના હોઠ પાતળા અને લાલ હોય તે હંમેશા સુખ પ્રાપ્ત કરે, જે સ્ત્રીનો નાભિપ્રદેશ ઊંડો અને ગંભીર હોય તેની પાસે લક્ષ્મી સર્વદા વાસ કરીને રહે છે. હસવાથી જે સ્ત્રીના ગાલમાં ખાડા પડતા હોય તે ખુશમિજાજ અને પતિ સાથે સ્નેહ રાખનાર હોય.

જે સ્ત્રીના પગ ઉપર ઘણા વાળ ઊગેલા હોય તે હંમેશા ધનની તંગી ભોગવે.

(૭) કોયલના અવાજ સમાન જેની વાણી મધુર હોય તે સ્ત્રી સૌભાગ્યશાળી જાણવી. તેનો ખજનો કાયમ ભરેલો રહે અને સર્વત્ર તેની કીર્તિ વિસ્તાર પામે.

(૮) જે સ્ત્રીના દાંત ન્હાના અને પાતળા હોય તે સર્વદા ખાનપાનથી સુખી હોય. જે સ્ત્રીની નાસિકાનાં બન્ને છેદ ન્હાના હોય, કેશ પાતળા અને ચમકદાર હોય, આંખોમાં શરમ ભરેલી હોય તે શુભ લક્ષણો જાણવાં, કારણ કે એ લક્ષણો પશ્ચિમીમાં પણ હોય છે.

(૯) જે સ્ત્રી પગની તર્જની અંગૂઠી અંગૂઠાથી મ્હોટી હોય તે પતિના હુકમનો સ્વીકાર ન કરે. જે સ્ત્રીના પગની તર્જની અંગુલી કરતાં મધ્યમા અંગુલી લાંબી હોય તે અભિમાનિની હોય, એજ કારણથી તે કષ્ટ પ્રાપ્ત કરે. જે સ્ત્રી ની નાભિ બહાર નીકળેલી હોય હોઠ શ્યામ રંગના હોય અને દાંત બહાર નીકળેલા હોય તે સ્ત્રીને પતિ તરફથી સંપૂર્ણ સુખ ન મળે અને કષ્ટથી દિવસો ગુજરે.

(૧૦) જે સ્ત્રીના ડાબા પગમાં સાત અંગુલ લાંબી ઊર્ધ્વ રેખા હોય તે રાજની રાણી થાય અથવા તેને લક્ષ્મીવાન પતિ મળે, અને પોતાના ઘરમાં સારી પ્રતિષ્ઠામાન પ્રાપ્ત કરે. જે સ્ત્રીની ભૂ-નેણ લાંબી હોય તે હંમેશાં સુખ ભોગવે. જે સ્ત્રીના બત્રીસે દાંત એક સરખા અને ખૂબસુરત હોય તે સર્વદા મિષ્ટ ભોજનનો ઉપભોગ કરવાવાળી અને સુખી હોય.

(૧૧) જે સ્ત્રીના ગળા ઉપર ત્રણ આડી રેખા પડી હોય તે સૌભાગ્યશાળી અને આરામ ભોગવવાવાળી હોય.

ઈતિ હસ્તરેખા નિમિત્ત સંપૂર્ણ.

(૭) ઉત્પાત-નિમિત્ત-

(૧) દુનિયામાં વસતા મનુષ્યોના પ્રારબ્ધ જ્યારે ક્રમજેર થઈ જાય છે ત્યારે કદી પણ ન બનેલા બનાવો અસંભવિત બનાવો બનવા લાગે છે. એ અસંભવિત બનાવોનું બીજું નામ ઉત્પાત છે. જે જે ઉત્પાતોની અસર સામાન્ય જનતા ઉપર જેવી રીતે થાય છે તે જ આ પ્રકરણમાં બતાવવામાં આવશે. ઉત્પાત થવાથી કેવાં ફળો અનુભવવાં પડશે, તે સંબંધી કંઈક માહિતી આમાં આપવામાં આવશે. વીજળી થવાથી કેટલા ગાઉ સુધી તેની અસર થશે અને ગર્જના થવાથી કેટલે દૂર સુધી તેનો શબ્દ સાંભળી શકાય વગેરે હકીકત આપવામાં આવી છે.

(૨) વાસ્તવિક રીતે જોતાં ખરી વાત તો એ છે કે દુનિયા ઉપર જ્યારે ખરાબ દિવસો શરૂ થવાના હોય છે ત્યારે નિમિત્તો પણ એ દુર્દિનનોને અનુકૂળ જ શરૂ થાય છે. જે

દેશ, શહેર અથવા જંગલમાં ઉત્પાતનો સંભવ જાણાય તો ચોક્કસ સમજે કે તે તે સ્થાનોના અશુભ-બૂરા દિવસોની એ નિશાની છે. જે શહેરના દરવાજા ઉપર અથવા દેવમંદિરના શિખર ઉપર વિજળી પડે તો ત્યાં છ જ મહિનામાં દુશ્મનોનું જોર વૃદ્ધિ પામે. જે દેશમાં નદીઓનું પાણી જે તરફ વહેતું હોય તે બદલી જઈ બીજી તરફ ઊલટું વહેવા માટે ત્યાં એક વર્ષમાં અમલદારી અદલબદલ થઈ જાય અથવા નષ્ટ થાય.

(૩) જ્યાં દેવમૂર્તિ હસવા લાગે, રોતી હોય તેમ જાણાય અથવા સિંહાસનથી સ્વયમેવ નીચે ઉતરી જાય તો ત્યાં રાજાઓમાં લડાઈ જાગે, અને પરિણામે સમગ્ર દેશ બરબાદ થઈ જાય.

(૪) જ્યાં દીવાલ ઉપર ચીતરેલી પૂતળી રોવા લાગે, હસતી હોય તેવો ભાસ થાય, અથવા ભૂકુટી ચઢાવી ગુસ્સો કરે તો ત્યાં લડાઈ જામે, લોકોને ઘરબાર છોડી ભાગી જવું પડે અને આખો દેશ ઉજ્જડ થઈ જાય. જ્યાં અર્ધરાત્રિએ કાક પક્ષી બોલે ત્યાં દુષ્કાળ પડે અને લોકોના દુર્દિન ની શરૂઆત થાય.

(૫) જે મુલ્ક-દેશના રાજાનો ડંકો તથા નિશાન લડાઈમાં જતી વખતે વિના કારણ ભાંગી-ટુટી જાય તેનો લડાઈમાં પરાજય થાય. જ્યાં દેવમંદિર અથવા રાજાના ચમરમાંથી અગ્નિ વિના આગના અંગારા ઝરવા લાગે ત્યાં લડાઈ ઝગડા થવાથી ઘાણાને નુકસાન થાય.

(૬) જ્યાં વૃક્ષોમાંથી લોહીની ધારા વઘૂટે ત્યાં કલેશ બખેડા વધે અને લડાઈ પાણ થાય. જ્યાં રાજાના છત્રમાં આગ લાગે ત્યાં રાજપ્રોહ ઉત્પન્ન થાય.

(૭) જે રાજા ના કોઠારમાંથી અથવા આયુધશાળામાંથી વિના અગ્નિ ધૂમાડો નીકળવા માંડે તો લડાઈ અને કલેશ-કંકાસ વધે. જ્યાં વૃક્ષોમાંથી દૂધ, ઘી, અથવા મધની ધારા છૂટે ત્યાં લોકોમાં બિમારી-માંદગી અને તે સાથે દુર્દિનની શરૂઆત થાય. કોઈ પાણ ઉત્પાતનું ફળફળાણ છ અથવા બાર માસમાં તો મળવું જ જોઈએ. જે તેમ ના થાય તો એ ઉત્પાત ખોટો છે એમ સમજવું.

(૮) જ્યાં દેવમૂર્તિ અકસ્માત ટૂટી જાય યા નેત્રોમાંથી આંસુ ઝરે, પરસેવો થઈ જાય અથવા મુખથી બોલતી જાણાય તો તે દેશના રાજાનું અને લોકોનું નુકસાન થાય અને આફત આવે. દેવમંદિર, રાજમહેલ, ધ્વજપતાકા, યા તોરણ અગ્નિ અથવા વીજળી પડવાથી બળવા માંડે એ દુર્દિનોની નિશાની છે; અને કોઈ પાણ પ્રકારની આફત આવે.

(૯) જ્યાં અગ્નિ વિના ધૂમાડો નીકળવા માંડે આકાશમાંથી ધૂળની વૃષ્ટિ થવા માંડે, દિવસ છતાં પાણ વિના કારણ અંધારુ છવાઈ જાય, એ દુર્દિનોની નિશાની છે. રાત્રિના વરસાદ વિનાના અથવા મેઘવાળાં વાદળાં વિનાનાં આકાશમાં તારા નજરે ન પડે અને દિવસે જોવામાં આવે તો તે ઠીક નથી, કારણ કે તેથી કોઈ પ્રકારની આફત પેદા થાય.

વૃક્ષોમાંથી અચાનક રોવા જેવો અથવા બોલવા જેવો અવાજ નીકળે તે સારું નહીં, કારણ કે એ દુર્દિનોની આગાહી છે. વૃક્ષોના ઉત્પાતનું ફળ લગભગ દશ મહિનામાં મળવું જોઈએ. અગર એ મુદતમાં ન મળે તો ખોટું સમજવું.

(૧૦) જ્યાં આકાશમાં લોહી, ચરબી, માંસ અથવા હાડકાંની વૃદ્ધિ થાય ત્યાં કોઈ પણ પ્રકારનો રોગ ફેલાય. જે શહેર ઉપર આકાશમાંથી કોલસા થા ધૂળની વૃદ્ધિ થાય તો તે શહેરના લોકો ઉપર આફત પ્રાપ્ત થાય.

(૧૧) જ્યાં કોઈ નદીમાં તેલ, લોહી અથવા માંસ વહેતું નજરે પડે તો તેની આસપાસનાં ગામો-નગરો ઉપર દુશ્મનોનું જોર વધે. કોઈ પણ દૂવામાંથી અગ્નિની જ્વાળા અથવા ધૂમાડો નીકળતો નજરે પડે તો આસપાસનાં મકાનોમાં બિમારી રોગ ફેલાય. જે મકાનોની આસપાસ કુતરાઓનું રૂદન સંભળાય તે અશુભસૂચક છે.

(૧૨) વીજળી ૮૦ કોશ સુધી નજરે પડે છે, જ્યારે મેઘની ગર્જના ૧૦૦ કોશ પર્યંત સંભળાય છે. જૂના જમાનામાં વરસાદનું પાણી મીઠું અને સ્નિગ્ધ હોઈને જમીનને ખુશબોદાર બનાવતું હતું. પુષ્કરવર્ત મેઘનું પાણી ઘૃત અથવા દૂધની જેમ તાકાત-બળ ઉત્પન્ન કરતું, અને બાર બાર વર્ષો સુધી જમીન તરાવર બની રહેતી જેથી ખેતીવાડીની ખૂબ પેદાશ થતી, પરંતુ હાલના જમાનામાં એવા વરસાદ હવે નથી રહ્યાં. જેવો જમાનો તેવો વરસાદ અને ખેતીવાડી પેદા થાય છે. વરસાદ થતી વખતે મથુરનું બોલવું શુભ છે. દુમનયાને ખેતી વગેરેનો જરૂર ફાયદો થાય.

(૧૩) વરસાદ, વાયુ વગેરે નિમિત્તો જીવોના પુણ્યાનુસાર થાય છે. જે કે જે લોકોને પુણ્ય-પાપ ઉપર વિશ્વાસ નથી તેની વાત જૂદી છે; પરંતુ પુણ્ય-પાપરૂપી સડક એવી છે કે છેવટે તેના ઉપર આવ્યા વિના ચાલતું નથી. જૂના જમાનાના લોકો નિમિત્તજ્ઞાન જાણતા હતા અને તદનુકૂળ પ્રવૃત્તિ કરતા હતા; પરંતુ વર્તમાન સમયમાં કેટલાએક લોકો આ વાતને મશ્કરીમાં ઉડાવી દે છે. ગમે તેમ હો, પરંતુ નિમિત્તજ્ઞાન એ વસ્તુ સાચી જ છે. માત્ર જાણનાર હોશિયાર હોવો જોઈએ.

(૧૪) લડાઈમાં જતી વખતે રાજનો મુગટ, હાર અથવા કોઈ પણ આભૂષણ ટૂટી જાય અથવા પડી જાય તો તેની ફતેહ-જય ન થાય. જંગલના ઘાસા જનાવરો અચાનક શહેરમાં આવી જાય તે ઠીક નથી, કારણ કે તે અશુભસૂચક છે. જે સ્થાનના દૂવાનું મીઠું પાણી ખારું, ખાંટુ અથવા કડવું થઈ જાય તો તે સ્થાનની આસપાસના લોકોમાં બિમારી ફેલાય. જે સ્થાનનાં વૃક્ષોમાં એક ફળ ઉપર બીજું ફળ લાગે અથવા એક ફૂલ ઉપર બીજું ફૂલ આવે તો તે સ્થાન ઉપર આફત આવે. જે જિનમંદિરના શિખરમાંથી અગ્નિ વિનાનો ધૂમાડો નીકળતો જેવામાં આવે તો તેની આસપાસના વસનારાઓ માટે એ ઠીક નથી,

કારણ કે દુર્દિનોની એ નિશાની છે.

(૧૫) મંદીરના શિખર ઉપર ધ્રુવડ આવીને બેસે તો ત્યાં દુષ્કાળ પડે. જ્યાં સર્પ પોતાની પૂંછડી ઊંચી કરીને ચાલે ત્યાં લડાઈ ફેલાય અને લોકોમાં ફિકર ઉત્પન્ન થાય.

(૧૬) જ્યાં જિનમંદીરના શિખર ઉપર ચડાવેલી ધ્વજ તે જ દિવસે પડી જાય તો ત્યાંના લોકોને નુકસાન થાય.

(૧૭) જે મનુષ્યના હાથથી જિનમૂર્તિનું મસ્તક ટૂટી જાય તેની લક્ષ્મી નાશ પામે અને મરાણાંત કષ્ટ પ્રાપ્ત થાય.

(૧૮) લડાઈમાં જતી વખતે જે રાજાના રથ ઉપર ધ્રુવડ આવીને બેસી જાય તેનો જય થવો બહુ જ મુશ્કેલ છે, તે દુઃખી થાય અને મરાણાંત કષ્ટ આવે.

અંતરિક્ષ-નિમિત્ત

(૧) આ નિમિત્ત પ્રકરણની અંદર ઉલ્કાપાત, નજરે પડવાથી તેની દુનિયા ઉપર થી અસર થાય અથવા શું લાભાલાભ થાય ? દુનિયા ઉપર કેવી અસર થશે ? એ હકીકત સ્પષ્ટ સમજવવામાં આવી છે.

(૨) પુદ્ગલના પરમાણુઓથી વિવિધ પ્રકારના આકાર-દ્રવ્યો આકાશમાં બને છે અને આપણી નજર સામે દેખાય છે તેને ઉલ્કા નામથી સંબોધવામાં આવે છે. એ ઉલ્કા જે ભૂત, પ્રેત, રાક્ષસ, ઊંટ, વાનર અથવા હરણની આકૃતિ જેવી નજરે પડે તો તે ખરાબ ફળને આપનારી થાય છે. સર્પ, ઘો અને મસ્તકવાળી ઉલ્કા પાણ અશુભસૂચક ગણાય છે.

(૩) ઉલ્કા જે ચંદ્ર-સૂર્યનો સ્પર્શ કરીને નીચે પડે. તો તે સ્થાને રાજ્યનો ફેરબદલો થાય અને દુષ્કાળ પડે સૂર્યમાંથી નીકળેલી ઉલ્કા જે મુસાફરીએ જનાર મનુષ્યની સામે આવતી આકાશમાં નજરે પડે તો તે મુસાફરીએ જનાર મનુષ્યને લાભદાયક નિવેડે છે.

(૪) કોઈ પાણ દેવમંદીર અથવા ઈદ્રધ્વજ ઉપર ઉલ્કા પડે તે સ્થાનના રાજા માટે અને સલ્તનત માટે દુર્દિનોની નિશાનીરૂપ ગણાય છે. જે કોઈ મનુષ્યના ઘર ઉપર ઉલ્કા પડે તો તે ઘરવાળા મનુષ્યોને સંકટ પ્રાપ્ત થાય.

અંક પમલ

મંત્ર - ॐ ह्रीं श्रीं वद वद वागवादिनि स्वाहा ॐ सिद्धिः

આ મંત્ર ૭ વાર ભણીને નીચેના બે કોઠાના ગમે તે આંકડા ઉપર જુદી જુદી વાર એક સોપારી મુકવી. પછી તે બન્ને કોઠાના અંકોને એક સાથે ગોઠવવા અને જે આંક તેવાર થાય તે ઉપરથી શુભાશુભ ફળ જાણવું.

૧	૨	૩	૪	૫
૧	૨	૩	૪	૫

અંકોનું શુભાશુભ ફળ

- ૧૧ ધારેલી ઈચ્છા પૂરી થાય.
- ૧૨ દેવપૂજથી વિલંબે પણ કાર્યસિદ્ધિ થાય.
- ૧૩ કાર્યમાં વિઘ્ન આવે.
- ૧૪ કાર્યસિદ્ધિ થાય.
- ૧૫ ધારણા પાર પડે.
- ૨૧ ચિંતા ત્યાગથી કાર્યસિદ્ધિ અને આયુવૃદ્ધિ થશે.
- ૨૨ કાર્યમાં વિઘ્ન આવે.
- ૨૩ મંગળ કાર્ય સિદ્ધિ.
- ૨૫ સ્વબાહુબળે જ મહામનોરથ પૂરો થશે, બીજના વિશ્વાસથી બેસી રહીશ નહિ.
- ૩૧ કાર્યસિદ્ધિ થાય, વ્યાપારે લાભ થાય.
- ૩૨ નુકશાન થઈને સુધરે.
- ૩૩ તે કાર્ય છોડી જ દો, સાર વગરનું છે.
- ૩૪ શ્રદ્ધા સાથે ઉદ્યમથી સિદ્ધિ થાય.
- ૩૫ કાર્યની સિદ્ધિ થાય.
- ૪૧ નિઃસંદેહ કાર્ય થાય છે.
- ૪૨ ઉદ્યમે કાર્યસિદ્ધિ થાય.
- ૪૩ કાર્યસિદ્ધિ જ થવાની (દિશાથી કાર્યસિદ્ધિ થાય.)
- ૪૪ અલ્પ મહેનતે ઉત્તરદિશા અથવા પશ્ચિમ દિશાથી કાર્યસિદ્ધિ થાય.
- ૪૫ તારું કાર્ય મોટું છે, બીજને હાથે કાર્યસિદ્ધિ થશે.
- ૫૧ કાર્યસિદ્ધિ થાય, કલ્યાણ પણ થાય.
- ૫૨ તારી ધારણા સફલ થવાની છે.
- ૫૩ તું ગુપ્તપણે કાર્ય કરે જ, નજીકમાં તારું ભાગ્ય ખુલશે.

૫૪ તારી આડે થનું છે, વિલંબે કાર્ય સિદ્ધ થશે.

૫૫ તારી સર્વ કાર્યસિદ્ધિ થશે.

ઈતિ અંકપમલ સમાપ્ત

જેવાની રીત-જેમકે એક મનુષ્ય સોપારી મંત્રીને એકવાર પહેલા કોઠાના ૪ (ચોગડા) ઉપર મૂકે અને બીજીવાર બીજ કોઠાના ૩ (તગડા) ઉપર મૂકે તો બંને કોઠાના આંક ૪-૩ને સાથે ગોઠવતા ૪૩ થાય છે. અને તેનું કૃળ કાર્યસિદ્ધિ જ થાય એવું છે.

શ્રી ગૌતમ કેવળી મહાવિદ્યા-

ગૌતમ કેવળી મહાવિદ્યા એ એક ભવિષ્ય દેખાડનારી મહાવિદ્યા છે. પ્રાચીન કાળમાં વિદ્યાનો સત્કાર હતો; પરંતુ કાલપ્રભાવથી હાલના જમાનામાં આવી વિદ્યાઓને લોકો બચ્ચાંની રમત સમજવા લાગ્યા છે. વાસ્તવિક રીતે ખરું કહીએ તો આ વિદ્યા જ્ઞાનીઓની એક સાચી રમત છે. નીચે દર્શાવેલ ગૌતમ કેવળી મહાવિદ્યાનો પ્રશ્ન જેવાનો જ કોઠો છે તેમાં આવેલા અંકોનો ખુલાસો આ પ્રમાણે છે-

ગૌતમ કેવળી મહાવિદ્યાનો પ્રશ્ન જેવાનો ચંત્ર કોટક

૧૧૧	૩૩૧	૧૩૨
૧૧૩	૩૨૩	૨૨૨
૧૧૨	૩૨૧	૨૨૧
૨૩૩	૩૧૩	૨૩૨
૨૩૧	૩૧૧	૧૩૩
૨૧૨	૧૨૧	૩૧૨
૨૧૩	૧૨૨	૩૩૨
૨૧૧	૧૨૩	૨૨૩
૩૩૩	૧૩૧	૩૨૨

इको होइ मियंको, धारासुओ दोसु दिणयरो तिन्नि ।

एसा गहाण पंती, निदिद्धा गणहरिंदेहिं ॥ १ ॥

અર્થ :- ચંત્રમાં જ્યાં જ્યાં એકનો આંક છે તેને ચંદ્રમાનો આંક જાણવો. જ્યાં બેનો આંક છે તેને મંગળનો આંક અને જ્યાં ત્રણનો આંક છે તેને સૂર્યનો આંક જાણવો. અને એ

ત્રણ ગ્રહોની પંક્તિથી શુભાશુભ ફળ જાણવું. આ રચના મોટા જ્ઞાની પુરુષોની બનાવેલી અને મહાપ્રભાવિક ચીજ છે.

જે કામને માટે પ્રશ્ન જેવાની આવશ્યકતા જણાય તે કામનું પ્રથમ મનમાં ચિંતવન કરવું. તે પછી પોતાના હાથમાં એક રૂપિયો અને એક શ્રીફળ લઈ ઉપર બનાવેલ ચંત્રની સન્મુખ ભેટ ધરવું. ત્યારબાદ હસ્તમાં એક લવીંગ અથવા એલચી લઈ

ૐ ચિરિ ચિરિ પિરિ પિરિ નિસિરિ નિસિરિ દિવ્ય ભુપતયે સ્વાહા

આ મંત્રને, મન, વચન, અને કાયાને સ્થિર કરી, હોઠ ફફડાવ્યા વિના સાત વાર ભણવો. ત્યારબાદ એ મંત્રેલી એલચી અથવા લવીંગ ઉપર દશવિલા ચંત્રના કોઈ પણ મનપસંદ આંક ઉપર મૂકી દેવું. કોઠાના જે નંબરોનાં શુભાશુભ ફળ નંબરવાર-ક્રમશઃ હવે પછી જાણાવવામાં આવશે, તેમાં પેલો યાદ રાખેલો નંબર જેવો. એ નંબરમાં જાણાવેલ શુભાશુભ હકીકત એ મનમાં ધારેલા પ્રશ્નનું ફળ સમજવું. એક દિવસમાં એક માણસે એક જ વખત પ્રશ્ન જેવો અને જે ફળ આવે તે ઉપર વિશ્વાસ રાખવો જેવેલો પ્રશ્ન બીજીવાર જેવો નહીં. ચંત્રની સન્મુખ જે રૂપિયો અને શ્રીફળ મૂકેલાં હોય તે જ્ઞાનના કાર્યમાં ખરચી નાંખવાં.

સત્યાવીશ કોઠાનું અંકવાર ફળાફળ

૧૧૧-આ સવાલ બહુ જ ઉમદા છે. તમારા ખરાબ દિવસોનો નાશ થઈ સારા દિવસો આવ્યા છે. વ્યાપારમાં ફાયદો થશે. હૃદયની ઈચ્છાઓ પાર પડશે. વિવિધ પ્રકારની ચિંતા મનમાં રહ્યા કરે છે તે હવે થોડા દિવસોમાં નાશ પામી જશે. એક મિત્રના દગાના ભોગ થઈ ગયા છો. ધર્મનાં કામ કરવા ઈચ્છો છો પણ અંતરાય કર્મના ઉદયથી તેમાં વિઘ્ન આવી પડે છે. પેદાશ કરતાં ખર્ચ વધારે છે. કોઈ કાર્ય સિદ્ધ થવામાં શત્રુઓ તેમાં વિઘ્ન નાંખી દે છે. દેવ, ગુરુ તથા ધર્મની સેવા કરો અને ધર્મના કાર્યમાં ખર્ચ કરો જેથી મનની અભિલાષા પૂર્ણ થશે તેમાં શક નથી. પ્રતિ-ષક્તી લોકો ગમે તેવી કોશીશો કરે, પરંતુ તમારી ધારેલી ધારણા અવશ્ય ફલિભૂત થશે.

૧૧૩-આ પ્રશ્ન પણ સારો છે. તમારા આરામ મળશે. સુખચેન પ્રાપ્ત કરશો. જે કામ દયમાં ધાર્યું છે. તેમાં ફતેહ મળશે. સ્નેહી જનનો મેળાપ થશે. ચિંતાના દિવસો વહી જતાં હવે સારા દિવસો આવ્યા છે. ધર્મના પ્રભાવથી સુખી થયા છો અને આગળ ઉપર સુખી થશો. પારકાં કામ મહેનત લઈને કરી આપો છો, પણ પોતાના કામમાં સુસ્તી રાખો છો. અકલ-બુદ્ધિ તેજ છે, બગડેલું કાર્ય પણ સુધારી લ્યો છો. પોતાની ઈજ્જત-આબરૂ માટે શરીર ઉપરનું કપડું સુધ્ધાં આપી દો છો. સ્ત્રી તરફથી લાભ થાય છે. એક વખત અચાનક લાભ મળ્યો છે અને ભવિષ્યમાં પણ મળશે.

૧૧૨-આ પ્રશ્ન લાભદાયક છે, દોલતનો લાભ મળશે. ભાગ્યોદયના દિવસો હવે નજીક આવ્યા છે. જે કામ હાથ ધરશો તેમાં ફતેહ મળશે. સ્નેહીજનનો મેળાપ થશે. ધર્મના કાર્યો કરતા રહો જેથી પુણ્ય હાંસલ થશે અને સુખ પણ મળશે. મન ચિંતામાં ગરકાવ રહે છે. ભાઈઓથી જુદાઈ થશે. મકાન બનાવવાનો ઈરાદો કરો છો તે પાર પડશે. જમીનથી તમને ફાયદો થશે. આવક કરતાં ખર્ચ વધારે થાય છે. તીર્થોની યાત્રા કરવાની અભિલાષા છે તે પૂર્ણ થશે. જે ધર્મમાં કાર્યો કરવા ચાહો છો તે થઈ શકશે.

૨૩૩-થોડા દિવસમાં દોલત મળશે. જે કામ વિચાર્યું છે તે પૂર્ણ થશે. સ્નેહીનો મેળાપ થશે. જમીન, જહાંગીરી અથવા મકાનથી ફાયદો થશે. ઈજ્જત-આબરૂ વધશે. ધર્મનાં કાર્યોમાં ખર્ચ કરો. તેના પ્રતાપથી સુખચેન ઉડાવશો. રાજ્યની તરફથી ફાયદો થશે. મનની ધારણા પાર પડશે. સ્ત્રી તરફથી સુખ છે. એક વખત અચાનક લાભ મળશે.

૨૩૧-જે કામ મનમાં ચિંતવી રાખેલું છે તે કામની ત્રણ મહિનામાં ફતેહ થશે. પોતાની સ્ત્રી તરફથી લાભ થાય છે. આજ સુધી કુટુંબી લોકો તરફથી સુખ મળ્યું નથી, પણ ભવિષ્યમાં મળશે. સંતાનોની વૃદ્ધિ થશે. વેવિશાળ તથા લગ્નના ખર્ચની ચિંતા છે પણ તે મટી જશે. આબરૂ માટે આવકથી ખર્ચ વધારે કરવો પડે છે, તીર્થોની યાત્રા કરવાનો ઈરાદો છે, પરંતુ અંતરાય કર્મના ઉદયથી વિધ્ન આવી પડે છે. ભવિષ્યમાં ધર્મનાં કામ કરી શકાશે. હૃદયમાં જે કામની ચિંતા છે તે ધર્મના પ્રભાવથી દૂર થઈ જશે માટે ધર્મ ઉપર શ્રદ્ધા રાખો.

૨૧૨-ચિંતવેલું કાર્ય પાર પડે, પોતાની સ્ત્રી તરફથી લાભ છે. વેવિશાળ તથા લગ્નના કાર્યની ચાલના છે તે પાર પડશે. કુટુંબની વૃદ્ધિ થશે. લાંબી મુદતની કરેલો ઈરાદો પાર પડશે. પાછળની ઉર્મરમાં ધર્મના કામો થઈ શકશે. દુશ્મનો તમારા વિરુદ્ધ કોસીશ કરશે, પરંતુ તમારાં સદ્ભાગ્ય આગળ તેઓનું જોર ચાલશે નહીં, તીર્થોની યાત્રા કરવા ઈચ્છો છો તો તે બની શકશે. મકાન બનાવવાનો અને જમીન ખરીદવાનો તમારો ઈરાદો ફતેહમંદ થશે. તમોને જમીનથી લાભ છે. પરદેશની મુસાફરીએ જવું પડશે અને ત્યાં ફાયદો હાંસલ કરશો. દેવ, ગુરુ અને ધર્મની સેવા કરવાથી સારાં કાર્યો પાર પડશે.

૨૧૩-દુઃખના દિવસો હવે દૂર થયા છે. સુખના દિવસો શરૂ થયા છે. ઘણા દિવસોથી કષ્ટ ઊઠાવી રહ્યા છો, પરદેશ વેઠ્યો પરંતુ સુખનો આરો ન આવ્યો પણ હવે આરામ ભોગવવાના દિવસો પ્રાપ્ત થયા છે. આબરૂ વધશે. સંતાનોનું સુખ થશે. આટલા દિવસો મિત્ર અને કુટુંબીઓથી સંકટ વેઠ્યું. જ્યાં સુધી બન્યું ત્યાં સુધી બીજાઓનું ભલું કર્યું; પરંતુ તેઓએ ગુણ ન માન્યો. શત્રુઓ પગલે-પગલે તૈયાર જ રહે છે; પરંતુ તેઓનું કંઈ ચાલતું નથી; કારણ કે તમારું નસીબ બળવાન છે. પાસે ધન થોડું છે; પણ આબરૂ સારી છે તેથી જેટલું મેળવવા ધારો તેટલું મેળવી શકશો. દોસ્તદારો તરફથી જેવું જોઈએ

તેવું સુખ નથી. ઈજ્જત-આબરૂ માટે ધણો ખર્ચ કરો છો. તમારું ધર્મભવન સુધરેલું છે, માટે ધર્મ ઉપર શ્રદ્ધા રાખો.

૨૧૧-તમે હૃદયમાં જે કાર્ય ચિંતવ્યુ છે તે સફળ થનાર નથી, માટે તે સિવાય બીજુ કામ કરો. દેવ, ગુરુ ધર્મની સેવા કરો, તીર્થોની યાત્રા કરો, જેથી અંતરાય-પાપ દૂર થાય અને પુણ્યનો ઉદય થાય. એક વખત તમોને અચાનક નુકશાન થયું છે, દુશ્મન લોક તમોને હરકત કરે છે; પણ તમારું પ્રારબ્ધ બળવાન હોવાથી તેઓનું જોર ચાલતું નથી.

૩૩૩-આટલા દિવસો નિર્ધન અવસ્થામાં વ્યતિત કર્યા, પણ હવે ધન પ્રાપ્ત થશે અને મનની ધારણા ફલિભૂત થશે. પોતાની સ્ત્રી તરફથી સુખ મળશે, સ્નેહી જનનો મેળાપ થશે. ત્રણ મહિના બાદ સારા દિવસો આવશે. દેવ ગુરુની સેવા કરો અને ધર્મના કાર્યમાં ધનનો સદુપયોગ કરો. આવક કરતાં ખર્ચ વધારે છે, ધન એકદું કુચું નહીં, દોસ્તની તરફથી દગાનો ભોગ થયા છો, મન ચિંદમાં રહે છે, દુશ્મન લોકો પાછળથી વાંકું બોલે છે; પણ સન્મુખ આવ્યે બોલી શકતા નથી. કીર્તિ માટે પોતાના શરીરનાં લુગડાં પણ આપી દ્યો છો, પણ આબરૂને ધક્કો પહોંચાડતા નથી. જમીનથી ફાયદો થશે. ધર્મની ઉન્નતિ કરો અને પંચપરમેષ્ઠી મંત્રનો જાપ કરો.

૩૩૧-તમારા મનની ચિંતા મટશે, માંદગીની ફરિયાદ દૂર થશે. મનની ધારણા પૂર્ણ થશે. થોડા દિવસોમાં જ ધન પ્રાપ્ત થશે. સ્નેહીનો મેળાપ થશે. દેવ-ગુરુની સેવા કરો અને ધર્મકાર્યમાં દ્રવ્ય ખર્ચો જેથી પરિણામે ફાયદો થશે. સારા દિવસો આવ્યા છે, અંતરાય કર્મના ઉદયથી આટલા દિવસ દુઃખ વેઠ્યું; પણ હવે એ દિવસો વહી ગયા. આવક કરતાં ખર્ચ વધારે રાખો છો, પુણ્યના ઉદયથી ભવિષ્યમાં કોઈવાતે ઊભા નહીં રહે, આજ સુધી જે જે કાર્યમાં ફેલેલ મળી છે તે પુણ્યના પ્રતાપે સમજાશે, માટે પુણ્યના કાર્યમાં લક્ષ રાખવું. પરદેશ વેઠયાથી કુટુંબી આદિ આત્મવર્ગનો વિયોગ રહે છે પણ વહે નહીં રહે.

૩૨૩-જે કાર્ય મનમાં ચિંતવ્યુ છે તેમાં ફાયદો થશે. ઈચ્છાઓ પૂર્ણ થશે. સ્નેહીનો મેળાપ થશે. જે જેચિંતાઓ ઉપસ્થિત થઈ છે તે સર્વ દૂર થશે. તીર્થયાત્રા થશે. ધર્મના કાર્ય બની શકશે. ધણા દિવસો પર્થત પરદેશનાં દુઃખ વેઠ્યાં; પણ હવે એ દુઃખના દિવસો ગયા. હવે વતનમાં જઈ આનંદ-સુખચેનનો ઉપભોગ કરશો. ધર્મના કાર્યોમાં લક્ષ રાખો, તેનાથી સર્વ સુખ સાંપડશે.

૩૨૧-જમીન, મકાન અથવા બાગબગીચાથી લાભ થશે. ધન મેળવશો. સ્નેહી જનનો મેળાપ થશે. કોઈપણ માણસની સાથે મિત્રતા થશે. અને તેનાથી ધનાદિકની સહાયતા મળશે. પુણ્યના ઉદયથી ઈચ્છાઓ પરિપૂર્ણ થશે. ધર્મનું આરાધન કરો. દુશ્મનો પગલે પગલે તૈયાર રહેશે; પરંતુ સન્મુખ થવાથી તેનું જોર ચાલશે નહીં. પોતાની શક્તિ અનુસરા ખર્ચ કરો. મકાન બનાવવાના મનોરથો ફલિભૂત થશે. ધન પેદા કરો છો પણ

અર્થ વધારે પડતો થવાથી ભેગું થતું નથી. વાલી તરફથી ધન ઓછું મળશે. સ્ત્રી તરફથી ફાયદો થશે. વૃદ્ધાવસ્થામાં ધર્મનાં કાર્યો બની શકશે.

૩૧૩-આ પ્રશ્ન સારો છે. પોતાના દિલમાં લક્ષ્મી, સ્ત્રી અને સંતાનને માટે જે વિચાર કર્યો છે તે પૂર્ણ થશે. સ્ત્રી સુખ મળશે, સંતાન થશે. સ્નેહીનો મેળાપ થશે. અમુક મુદત સુધીની ધારેલી ધારણા પાર પડશે. ચિંતાના દિવસો હવે નષ્ટ થયા છે, દેવ, ગુરુ અને ધર્મની સેવા કરો દુશ્મન લોકો સતાવે છે; પરંતુ હવે તમારૂં પ્રારબ્ધ બળવાન બન્યું છે જેથી એ લોકોનું જેર નહીં ચાલે જમીનથી લાભ થશે. કીર્તિને માટે પેદાશ કરતાં અર્થ કરવો પડે છે. દોસ્તો-મિત્રોથી ફાયદો થશે.

૩૧૧-આ સવાલ બહુ જ સરસ છે. જે કાર્ય ધાર્યું છે તેમાં ફતેહ મળશે. મુકદ્દમો જીતી જશે. વ્યાપાર રોજગારમાં ફોયદો થશે. કીર્તિ વધશે. રાજ્ય તરફથી ફાયદો છે. ધર્મના પ્રભાવથી સુખ મળ્યું છે અને ભવિષ્યમાં પણ મળશે. બીજાનાં કામો પરિશ્રમથી પૂર્ણ કરો છો; પરંતુ અશુભ કર્મના ઉદયથી પોતાના કાર્યમાં બેદરકાર રહો છો. વિદેશની મુસાફરી કરવી પડશે અને ત્યાં ફાયદો થશે, ધર્મ ઉપર શ્રદ્ધા રાખો, જેથી સંકટ દૂર થાય. પોતાના હાથે દોલત-લક્ષ્મી પેદા કરશો.

૧૨૧-હૃદયમાં ધારેલો પ્રશ્ન ફાયદાકારક છે. બૂરા-ખરાબ દિવસો વહી ગયા છે અને શુભ દિવસો નજીક આવ્યા છે. ઘણા દિવસો સુધી સંકટ વેઠીને નાહિંમત-નિરાશ થઈ ગયા છો, હવે પુણ્યનો ઉદય થયો છે. દેવ ગુરુ અને ધર્મ ઉપર વિશ્વાસ-શ્રદ્ધા રાખો, મનની ધારણા ફળીભૂત થશે. જેટલી લક્ષ્મી તમે ગુમાવી છે તે કરતાં વધારે પેદા કરશો. દુનિયાં યશ વધશે. વિદેશની સફર કરશો. જે કામની ચિંતા કરો છો તે ચિંતા મટી જશે. જે કે કદાચ તેમાં એક વ્યક્તિ તરફથી વિઘ્ન ઉપસ્થિત કરવામાં આવશે; પણ અંતે તમે સફળતા પ્રાપ્ત કરશો. ભાઈઓને અને સંબંધી વર્ગને નિભાવો છો તેથી તમારી કીર્તિ દુનિયામાં વધી છે. દિલના ઉદાર છો. જ્યાં જાઓ ત્યાં સુખ મળે છે. આબરૂ મેળવવા માટે અર્થમાં વધારે ઉતરવું પડે છે. દેવ, ગુરુ અને ધર્મના પ્રભાવથી કોઈ વાતની ઊણપ નહીં રહે.

૧૨૨-જે કામ મનનાં વિચાર્યું છે તે પાર નહીં પડે. તમે આજ સુધી ઘણાંઓનું ભલું કર્યું અશુભ કર્મના ઉદયથી વિઘ્નસંતોષીઓ મળે છે. જ્યાંસુધી બની શકે ત્યાંસુધી ધર્મ કરો. પંથપરમેષ્ઠી મંત્રનો જાપ કરો, જેથી તકલીફ દૂર થશે.

૧૨૩-આટલા દિવસો પાપકર્મના ઉદયના હતા. મહાન સંકટો વેઠ્યાં, હવે શુભ દિવસો પ્રાપ્ત થયા છે. ઘણાંઓનું ભલું કર્યું પણ તેઓએ ઉપકાર ન માન્યો ધર્મના નિમિત્તે કાઢેલા પૈસા ઘરમાં ન રાખો, તીર્થોની યાત્રા કરો, દેવ-ગુરુ ની સેવા કરો. જે સ્થાને દુઃખી થયા છો તે સ્થાનનો ત્યાગ કરો. બીજે સ્થાને જઈને રહો, પરદેશમાં ફાયદો થશે, ઈજ્જત-આબરૂ માટે બહુ અર્થ કરો છો. તમારું દિલ ચિંતામાં ડૂબેલું રહે છે, કોઈ પણ ધર્મનાં કાર્યો

કરવાની તમારી ભાવના હતી. પરંતુ અંતરાય કર્મના ઉદયથી એ ભાવના ફલિભૂત થઈ નહીં. હવે અંતરાય કર્મ દૂર થતાં શુભ કર્મનો ઉદય થયો છે. ધારેલાં દરેક કાર્યોમાં ફતેહ પામશો, ધન-દોલત પ્રાપ્ત થશે, ગયેલી વસ્તુ પુનઃ આવી મળશે, જે માણસ સાથે સ્નેહ છે તેની સલાહ પ્રમાણે વર્તો.

૧૩૧-જે વાત હૃદયમાં ધારી છે તે પાર પડશે એમાં જરા પાણ શક નથી. જે વાતનું નુકશાન થયું છે તે દૂર થઈ ભવિષ્યમાં લાભ થશે, ધન મળશે, સંતાનોની વૃદ્ધિ થશે. તમારા હાથથી ધર્મનાં કામ થશે. ધર્મગુરુની સેવા કરો, ન્યાતજાતમાં આબરૂ વધશે. દેવાધિદેવનું ધ્યાન કરો, જે સ્થાનની અને જે મનુષ્યની મુલાકાત ચાહો છો તે થશે. કલેશ-ચિંતાના દિવસો ગયા છે. ધાતુ, ધન સંપત્તિ અને કુટુંબની વૃદ્ધિ ઇચ્છો છો તે ફલિભૂત થશે. ધર્મ ઉપર શ્રદ્ધા રાખો, ધર્મથી સુખ પ્રાપ્ત થયું છે અને થશે.

૧૩૨-આજ સુધી તમારા મોટા મોટા દુશ્મનો થયા, હવે તેઓનું જોર નહીં ચાલે. મનનાં વિચારેલા કાર્યોમાં ફતેહ થશે. આબરૂમાં વધારો થશે. તમારા હાથે ધર્મનાં કાર્યો થશે, રાજદરબારમાં સન્માન મળશે. પૂર્વસંચિત શુભ કર્મ ઉદયમાં આવ્યા છે, મનવાંચ્છિત સુખની પ્રાપ્તિ થશે. અમુક મુદત સુધીના કરેલા મનોરથો પાર પડશે, ભાઈઓનો મેળાપ થશે. દેવ, ગુરુ અને ધર્મની સેવા કરો, ધર્મના પ્રભાવથી સુખી થયા છો અને થશો.

૨૨૨-જે કામ હૃદયમાં વિચાર્યું છે તેને છોડીને બીજું કામ કરો; છતાં પાણ જો એ વિચારેલું કાર્ય કરવામાં પ્રવૃત્ત થશો તો સંકટ ઉત્પન્ન થશે, નુકશાન થશે, દુશ્મન લોકો વિષ્ન ઉપસ્થિત કરશે. દેવ, ગુરુ અને ધર્મની સેવા કરો. તીર્થોની યાત્રામાં જાઓ, જેથી બીજાં કાર્યો પાણ સુધરશે. દિલમાં વિવિધ પ્રકારની ચિંતાઓએ વાસ કર્યો છે, તે વિચારેલું કાર્ય છોડી દેવાથી દૂર થઈ જશે.

૨૨૧-આટલા દિવસો લહેરમાં ઉડાવ્યા. જે દિવસો ગયા તે સારા ગયા, જે જે કામો કર્યા તે પાણ બધાં પાર પડ્યા; પરંતુ હવે જે કામ દિલમાં વિચાર્યું છે તે પાપ કર્મના ઉદયથી પૂર્ણ નહીં થાય, દોસ્તો પાણ દુશ્મન થઈ જશે, કુટુંબમાં આગબનાવ રહેશે, ભાઈઓ જુદા થશે, જે કામ કરવાનું દિલમાં ચિંતવ્યું છે તેનો ત્યાગ કરવો એ જ શ્રેષ્ઠ છે. ધર્મ ઉપર શ્રદ્ધા રાખો, દેવ-ગુરુની સેવા કરો, દાન-પુણ્ય કરો પુણ્યના પ્રભાવથી સુખ મળે છે.

૨૩૨-જે કામ વિચાર્યું છે તેને છોડીને બીજું કોઈ પાણ કામ કરો. વિચારેલું કામ કરવાં ફાયદો નથી, છતાં કરશો તો તમારે તમારું સ્થાન છોડી બીજા મુલકમાં જવું પડશે અને કુટુંબજનનો વિયોગ થશે, માટે બહેતર છે કે તે કામને છોડી દેવું. ધર્મમાં હોશિયાર રહેવું, તેમજ પોતાની શક્તિ અનુસાર દાન-પુણ્ય કરવું જેથી સુખ પ્રાપ્ત થાય.

૧૩૩-આટલા દિવસો સંકટ રહ્યું, ધારેલાં કાર્યો સારી રીતે ન પડ્યાં. હવે સારા

દિવસોની શરૂઆત થઈ ચુકી છે. જે કામ વિચાર્યું છે તે ફલિભૂત થશે. કોઈ પણ જાતનું વિધ્ન આવશે નહીં. પુણ્યના ઉદયથી ઊંચા પ્રકારની ધારણા-ઈરાદો થયો છે. દેવ, ગુરૂ અને ધર્મના પ્રભાવથી લક્ષ્મી પ્રાપ્ત થશે, સ્નેહીનો મેળાપ થશે, સંતાનનું સુખ સાંપડશે, પત્ની તરફથી સુખ મળશે અને એક સજ્જન તરફથી અચાનક ફાયદો થશે.

૩૧૨-જે કામ વિચાર્યું છે તેને છોડીને બીજુ કોઈ કામ કરો. અન્યથા દુશ્મન લોકો વિધ્ન નાખશે, દોલતની ખરાબી થશે. ઘરના મનુષ્યો અને જનાવરો ઉપર સંકટ ઉતરશે, માટે એ ધારેલું કાર્ય છોડી દેવું એ જ ઉચિત છે. ધર્મના પ્રભાવથી બધા કામ ફતેહ પામે છે, નિરાશ્રિતોને આશ્રય આપો અને દેવાધિદેવનું સ્મરણ-ચિંતવન કરો જેથી સુખી થશો.

૩૩૨-ખરાબ દિવસો નષ્ટ થતાં હવે સારા દિવસો આવ્યા છે. તમોને જમીન અને ધન-દોલતનું જે નુકશાન થયું છે તે મટી જશે. થયેલું નુકશાન મટી જઈ ભવિષ્યમાં ફાયદો થશે. પંચ પરમેષ્ઠીનું ધ્યાન કરો, જ્ઞાનનાં કાર્યમાં મદદ કરો, જેથી જ્ઞાનાવરણીય અને અંતરાય કર્મનો નાશ થતાં પુણ્યોદયથી લાભ થશે. હૃદય શુદ્ધ છે, જેથી મનની ચિંતા જલદી નાશ પામશે. પરદેશમાં રહેલા માણસની ફીકર યાચ છે, પણ તેની મુલાકાત થશે, ધર્મના પ્રભાવથી સુખચેન ઉડાવશો.

૨૨૩-આ સવાલ સારો છે, સુખના દિવસો નજીક આવ્યા છે, વ્યાપારમાં દોલત મળશે, એક-આરામ પ્રાપ્ત કરશો, પત્નીનું સુખ સાંપડશે, સંતાનની વૃદ્ધિ થશે, જે કામ કરશો તેમાં લાભ મેળવશો. દિલમાં ચિંતા યાચ છે જે હું પરદેશ જઈ તો મને ત્યાં સારું સ્થાન મળશે કે કેમ?. પરંતુ ફિકર ન કરો, તમોને સારું સ્થાન મળશે. શુદ્ધ દાનતથી વર્તો છો તો છેવટે સારું જ થશે. ધર્મના પ્રભાવથી સુખી થશો, ધર્મને ભૂલશો નહીં, ધર્મકાર્યોમાં સુસ્તી રાખવી ઠીક નથી, દેવ-ગુરુની સેવા કરો.

૩૨૨-જે કાર્ય મનમાં વિચાર્યું છે, તેમાં દુશ્મન લોકો વિધ્ન નાખશે, પરિણામ સારું નથી. રાજ્યની તરફથી નારાજગી પ્રાપ્ત થશે. જે સુખી થવું હોય તો તે વિચારેલું કામ છોડીને બીજુ કામ કરો. તમારા અનુયાયી લોકો બદલાઈ ગયા છે, તેનો વિશ્વાસ ન કરશો. ધર્મના કાર્યમાં ધ્યાન આપો, વ્રત-નિયમ કરતા રહો. દુનિયામાં સાર વસ્તુ એક માત્ર ધર્મ જ છે. ધર્મના પ્રભાવથી સુખચેન પ્રાપ્ત થયું છે અને ભવિષ્યમાં પણ એ જ પ્રમાણે પ્રાપ્ત કરશો.

૧૦૮ વસ્તુ વાર્ગન

સિધ્ધિગિરિ ૧૦૮ નામ છે. પાર્શ્વનાથ પ્રભુના ૧૦૮ નામ છે.

પંચ પરમેષ્ઠીના ૧૦૮ ગુણ છે. ૧૦૮ મંગલિક વસ્તુ છે.

૧૦૮ માળાના માણકા છે.

૧૦૮ આંગળ તીર્થકરનું શરીર ઉચું હોય છે. (શિખાવિના)

૧૦૮ લક્ષણ વાસુદેવના હોય છે. ૧૦૮ લક્ષણ બળદેવને હોય છે.

૧૦૮ની સાથે પંદરમાં ભગવાન મોક્ષે ગયા.

કુમારપાળ રાજા પોતાના ગુરૂની ૧૦૮ સોનાં મહોરથી પૂજા દરરોજ કરતા હતા.

વજ્રસ્વામી વિક્રમ સંવત ૧૧૪ વર્ષે કાળધર્મ પામ્યા છે.

ચોથા ભગવાનના ૧૧૬ ગણધરો કહ્યા છે.

કુમારપાળ રાજાએ ૧૨૫ ઈસ્રવ મુળનાયક શ્રી નેમનાથ પ્રભુની પ્રતિમા રીટ રત્નોની ભરાવી છે.

અઢી દ્વિપમાં ૧૩૨ સૂર્ય છે.

અઢી દ્વિપમાં ૧૩૨ ચંદ્ર છે.

૨૦૦ થી ૩૦૦ વસ્તુનું વાર્ગન

૧૫૦ ધનુષ્ય ઉંચાઈ ઓમા ભગવાનની છે.

૨૦૦ ધનુષ્યની ઉંચાઈ સાતમા ભગવાનની છે.

૨૫૦ ધનુષ્યની ઉંચાઈ છઠ્ઠા ભગવાનની છે.

પાંચમાં ભગવાનના શરીરની ઉંચાઈ ૩૦૦ ધનુષ્ય છે.

ઓગણીશમા ભગવાને ૩૦૦ ની સાથે દિક્ષા લીધી છે.

ત્રેવીસમા ભગવાને ૩૦૦ નીસાથે દિક્ષા લીધી છે.

ચોવીસમાં ભગવાનને ૩૦૦ ચૌદ પૂર્વ ધર હતાં.

અગિયારમાં બારમા દેવલોકમાં ૩૦૦ શાશ્વતા જિન ચેત્યો છે.

થરાદના આભુ સંઘવી એ ૩૦૦ સાધર્મિકોને કોડ પતિ બનાવ્યા છે.

છઠ્ઠા ભગવાન ૩૦૮ ની સાથે મોક્ષે ગયા છે.

નવ ગ્રેવયકે ૩૧૮ જિન ચેત્યો છે.

ત્રેવીસ ભગવાનને ૩૫૦ ચૌદપૂર્વધર હતા.

૪૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

ત્રીજા ભગવાનના શરીરની ઉંચાઈ ૪૦૦ ધનુષ્ય છે.
 બાવીસમા ભગવાનના ચૌદપૂર્વધર ૪૦૦ હતા.
 મહાવીર સ્વામીના ૪૦૦ વાદીઓ કહ્યા છે.
 ઋષભદેવ ભગવાને પ્રથમ પારણું ૪૦૦ દિવસે કર્યું છે.
 વસ્તુપાળ તેજપાળે ૪૦૦ પાણીની પરબો બંધાવી છે.
 નવમા દશમા દેવલોકમાં ૪૦૦ શાશ્વતા જિન ચેત્યો છે.
 બીજા ભગવાનના શરીરની ઉંચાઈ ૪૫૦ ધનુષ્ય છે.
 સ્કંધાચાર્યના ૪૮૮ શિષ્યો ધાણીમાં પિલાણા હતા.
 અયોધ્યા નગરીમાં ૪૦૦ યોળ હતી.

૫૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

૫૦૦ ધનુષ્ય પહેલા ભગવાનના શરીરની ઉંચાઈ છે.
 ૫૦૦ ચૌદપૂર્વધર વીસમા ભગવાનના હતા.
 ૫૦૦ ની સાથે સાતમા ભગવાન મોક્ષે ગયા.
 ૫૦૦ ની સાથે ઓગણિશમા ભગવાન મોક્ષે ગયા છે.
 ૫૦૦ મનઃ પર્યવ જ્ઞાનીઓ ચોવિસમાં ભગવાનના છે.
 ૫૦૦ સાગરોપમનું પાપ સંપૂર્ણ નવકારનો જાપ કરવાથી હાણાય છે.
 ૫૦૦ ચોરોને જંબુકુમારે દીક્ષા અપાવી હતી.
 ૫૦૦ ધનુષ્ય મરૂદેવી માતા ઉંચાં હતાં.
 ૫૦૦ હાથીનું બળ એક કેશરી સિંહમાં હોય છે.
 ૫૦૦ દેવતા સુધોષા ઘંટ એક સાથે વગાડે છે.
 ૫૦૦ વિક્રમરાજના સંઘમાં ચંદનનાં મંદિરો હતાં.
 ૫૦૦ વિક્રમરાજના સંઘમાં હાથી દાંતનાં જિન મંદિરો હતાં.
 ૫૦૦ ધનુષ્ય ઉંચી તિર્યછલોકમાં શાશ્વતી પ્રતિમાં છે.
 ૫૨૫ ધનુષ્ય નાભિરાજ ઉંચા હતા.
 ૫૩૬ બાવીસમા ભગવાનનો મોક્ષ પરિવાર કહ્યો છે.

૬૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

- ૬૦૦ ની સાથે બારમાં ભગવાને દીક્ષા લીધી હતી.
 ૬૦૦ ની સાથે બારમાં ભગવાન મોકલે મ્હા હતા.
 ૬૦૦ વાદીઓ તેવીસમાં ભગવાનના કહ્યા છે.

૭૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

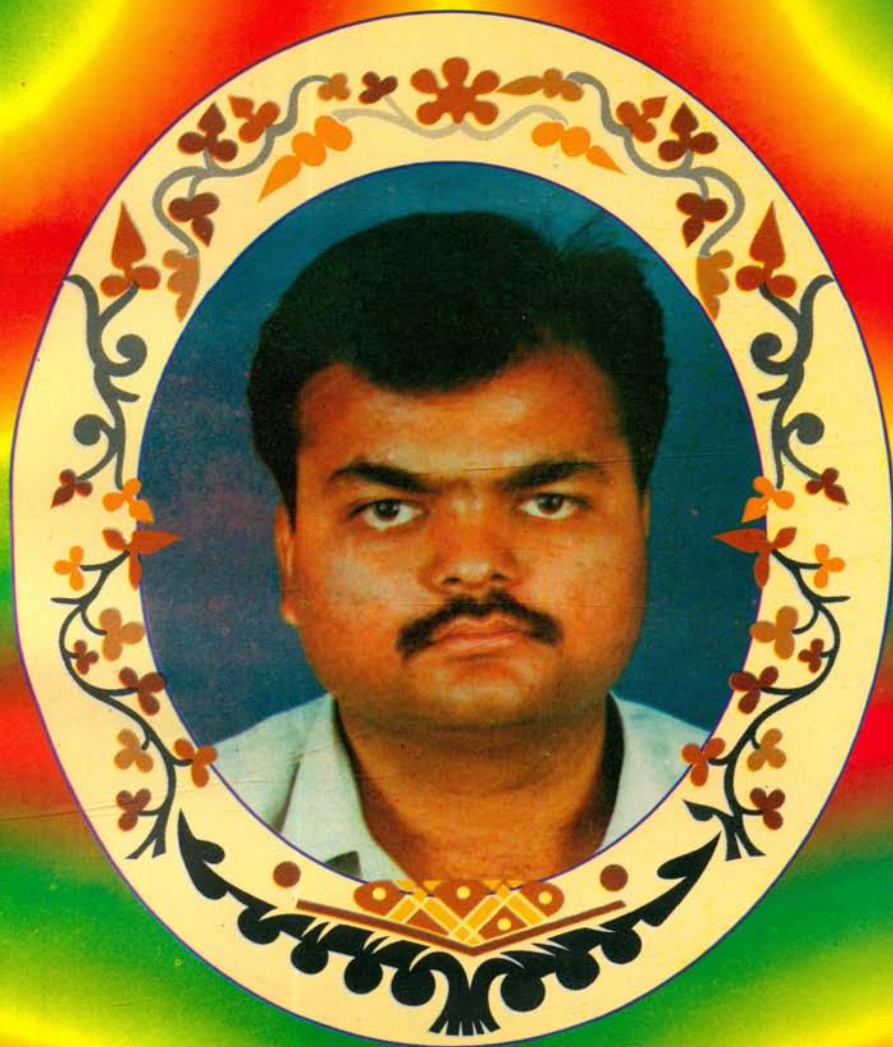
- ૭૦૦ ચોવીસમાં ભગવાનના વૈકિય લબ્ધિધારીની સંખ્યા છે.
 ૭૦૦ કેવળીઓ ચોવીસમાં ભગવાનના કહ્યા છે.
 ૭૦૦ વર્ષ સુધી સનત્કુમાર ચક્રીએ સોળ પ્રકારે વેદના ભોગવી છે.
 ૭૫૦ તેવીસમાં ભગવાનને મનઃ પર્યવજ્ઞાનીઓ કહ્યા છે.
 ૭૦૦ ગાથા દરરોજ દુર્બલિકા પુષ્પમિત્ર યાદ કરતા હતા.

૮૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

- ૮૦૦ ચૌદપૂર્વીઓ સોળમાં ભગવાનના છે.
 ૮૦૦ વાદીઓ બાવીસમાં ભગવાનના છે.
 ૮૦૦ ચોવીસી સુધી ચંદ્ર કેવળીનું નામ રહેશે.
 ૮૦૦ યોજન સૂર્યનું વિમાન પૃથ્વીથી ઉચું છે.
 ૮૮૦ યોજન ઉચું ચંદ્રનું વિમાન છે.
 ૮૮૪ યોજન ઉચું નક્ષત્રોનું વિમાન છે.
 ૮૮૮ યોજન ઉચું બુધનું વિમાન છે.
 ૮૯૧ યોજન ઉચું શુક્રનું વિમાન છે.
 ૮૯૪ યોજન ઉચું ગુરુનું વિમાન છે.
 ૮૮૨ વસ્તુપાળ તેજપાળે વેદશાળાઓ બંધાવી છે.

૯૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

- ૯૦૦ ની સાથે સોળમાં ભગવાન મોકલે ગયા છે.
 ૯૦૦ ચૌદ પૂર્વીઓ પંદરમાં ભગવાનના છે.
 ૯૦૦ યોજન ઉચું શનિનું વિમાન છે.
 ૯૦૦ કુવા વસ્તુપાલ તેજપાળે કરાવ્યા હતા.
 ૯૮૪ વસ્તુપાળ તેજપાળે ઔષધ શાળાઓ બંધાવી છે.

શ્રદ્ધાંજલી

સ્વ. ભુપેશકુમાર (પીન્કુ) જીતેશભાઈ મોદી

જન્મ : તા. ૧૫-૭-૧૯૭૩ ● સ્વર્ગવાસ : તા. ૩-૬-૧૯૯૭

નથી હયાત પણ તમો સાથે છો. એવું હંમેશા લાગ્યા કરે છે.

ચાંદોમા તમારા સતત દર્શન અમોને થયા કરે છે.

૧,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

પહેલા ભગવાનને છન્દસ્થ કાળ	૧,૦૦૦ વર્ષનો છે.
બીજા ભગવાને	૧,૦૦૦ સાથે દીક્ષા લીધી છે.
ત્રીજા ભગવાને	૧,૦૦૦ સાથે દીક્ષા લીધી છે.
ચોથા ભગવાને	૧,૦૦૦ સાથે દીક્ષા લીધી છે.
પાંચમા ભગવાને	૧,૦૦૦ સાથે દીક્ષા લીધી છે.
છઠ્ઠા ભગવાને	૧,૦૦૦ સાથે દીક્ષા લીધી છે.
સાતમા ભગવાને	૧,૦૦૦ સાથે દીક્ષા લીધી છે.
આઠમા ભગવાને	૧,૦૦૦ સાથે દીક્ષા લીધી છે.
નવમા ભગવાને	૧,૦૦૦ સાથે દીક્ષા લીધી છે.
દશમા ભગવાને	૧,૦૦૦ સાથે દીક્ષા લીધી છે.
અગિયારમા ભગવાને	૧,૦૦૦ સાથે દીક્ષા લીધી છે.
તેરમા ભગવાને	૧,૦૦૦ સાથે દીક્ષા લીધી છે.
ચૌદમા ભગવાને	૧,૦૦૦ સાથે દીક્ષા લીધી છે.
સોળમા ભગવાને	૧,૦૦૦ સાથે દીક્ષા લીધી છે.
સત્તરમા ભગવાને	૧,૦૦૦ સાથે દીક્ષા લીધી છે.
અઠારમા ભગવાને	૧,૦૦૦ સાથે દીક્ષા લીધી છે.
વીશમા ભગવાને	૧,૦૦૦ સાથે દીક્ષા લીધી છે.
એકવીશમા ભગવાને	૧,૦૦૦ સાથે દીક્ષા લીધી છે.
બાવીશમા ભગવાને	૧,૦૦૦ સાથે દીક્ષા લીધી છે.
ચોવીસમા ભગવાનના કેવળજ્ઞાનીઓ	૧,૦૦૦ કક્ષા છે.
બાવીશમા ભગવાને	૧,૦૦૦ સાથે દીક્ષા લીધી છે.
એકવીશમા ભગવાનના વાદીઓની સંખ્યા	૧,૦૦૦ છે.
ચૌદમા ભગવાનના ચૌદ પૂર્વીઓની સંખ્યા	૧,૦૦૦ છે.
બીજા ભગવાનનો મોક્ષ પરિવાર	૧,૦૦૦ છે.
ત્રીજા ભગવાનનો મોક્ષ પરિવાર	૧,૦૦૦ છે.

ચોથા ભગવાનનો મોક્ષ પરિવાર	૧,૦૦૦ કહ્યો છે.
પાંચમા ભગવાનનો મોક્ષ પરિવાર	૧,૦૦૦ કહ્યો છે.
આઠમા ભગવાનનો મોક્ષ પરિવાર	૧,૦૦૦ કહ્યો છે.
નવમા ભગવાનનો મોક્ષ પરિવાર	૧,૦૦૦ કહ્યો છે.
દશમા ભગવાનનો મોક્ષ પરિવાર	૧,૦૦૦ કહ્યો છે.
અગિયારમા ભગવાનનો મોક્ષ પરિવાર	૧,૦૦૦ કહ્યો છે.
સત્તરમા ભગવાનનો મોક્ષ પરિવાર	૧,૦૦૦ કહ્યો છે.
અઢારમા ભગવાનનો મોક્ષ પરિવાર	૧,૦૦૦ કહ્યો છે.
વીશમા ભગવાનનો મોક્ષ પરિવાર	૧,૦૦૦ કહ્યો છે.
એકવીશમા ભગવાનનો મોક્ષ પરિવાર	૧,૦૦૦ કહ્યો છે.
ચકવર્તીના ચૌદ રત્નો	૧,૦૦૦ યક્ષોથી અધિષ્ઠિત છે.
પોરિસી કરવાથી	૧,૦૦૦ વર્ષ નારકીનું દુઃખ ટળે છે.
૧,૦૦૦ વસ્તુપાળ તેજપાળે સિંહાસન કરાવ્યા છે. (ગુરૂ માટે)	
૧,૦૦૦ વસ્તુપાળ તેજપાળે દાનશાળાઓ બંધાવી છે.	
આમરાજએ બનાવેલા ઉપાશ્રયના	૧,૦૦૦ થાંભલા હતાં.
કાર્તિક શેઠે	૧,૦૦૮ સાથે દીક્ષા લીધી છે.
વસ્તુપાળ તેજપાળે	૧,૦૦૦ વખત સંઘ પૂજા કરી છે.
વસ્તુપાળ તેજપાળ	૧,૦૦૦ ગરીબોને દરરોજ ભોજન આપતા.

૧,૧૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

તેવીસમા ભગવાનના	૧૧,૦૦ વેક્રિય લબ્ધિધારી કહ્યા છે.
તેરમા ભગવાનના ચૌદ પૂર્વીઓ	૧,૧૦૦ કહ્યા છે.
કુમારપાળ રાજાનો જન્મ વિ.સં.	૧,૧૪૪ માં થયો છે.

૧,૨૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

વીસમા ભગવાનના	૧,૨૦૦ વાદીઓ કહ્યા છે.
બારમા ભગવાનના	૧,૨૦૦ ચૌદપૂર્વીઓ કહ્યા છે.
કુમારપાળ રાજા વિ.સં.	૧,૨૩૦ માં કાળ ધર્મ પામ્યા છે.

૧,૩૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

અગિયારમા ભગવાનના ૧,૩૦૦ ચૌદપૂર્વીઓ કહ્યા છે.
વસ્તુપાળ તેજપાળે ૧,૩૦૦ જિનમંદિરો કરાવ્યા છે.

૧,૪૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

દસમા ભગવાનના ૧,૪૦૦ ચૌદપૂર્વી કહ્યા છે.
ઓગણીશમા ભગવાનના ૧,૪૦૦ વાદીઓ કહ્યા છે.
હરિભદ્રસૂરિએ ૧,૪૪૪ ગ્રંથ બનાવ્યા છે.
ચોવીસ જિનના ગણધરો ૧,૪૫૨ છે.

૧,૫૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

નવમા ભગવાનના ૧,૫૦૦ ચૌદપૂર્વીઓ કહ્યા છે.
વીશમા ભગવાનના ૧,૫૦૦ મનઃ પર્યવજ્ઞાની કહ્યા છે.
બાવીશમા ભગવાનના ૧,૫૦૦ કેવળજ્ઞાનીઓ કહ્યા છે.
બાવીશમા ભગવાનના ૧,૫૦૦ અવધિજ્ઞાનીઓ કહ્યા છે.
બાવીશમા ભગવાનના ૧,૫૦૦ વૈક્રિય લબ્ધિધારી કહ્યા છે.
શંત્રુંજય ઉપર ૧,૫૦૦ ચરણ પાદુકાઓ છે.
ગૌતમ સ્વામીએ ૧,૫૦૦ તાપસોને દીક્ષા આપી હતી.

૧,૬૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

એકવીશમા ભગવાનના ૧,૬૦૦ કેવળજ્ઞાની કહ્યા છે.
એકવીશમા ભગવાનના ૧,૬૦૦ અવધિજ્ઞાનીઓ કહ્યા છે.
અઢારમા ભગવાનના ૧,૬૦૦ વાદીઓ કહ્યા છે.

૧,૭૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

ઓગણીશમા ભગવાનને ૧,૭૫૦ મનઃ પર્યવજ્ઞાની કહ્યા છે.
તેવીસમા અને ચોવીસમા ભગવાનના ૧,૭૦૦ કેવળજ્ઞાની છે.
તેવીશમા બીવીશ ભગવાનના ૧,૭૫૦ મનઃ પર્યવજ્ઞાની છે.

૧,૮૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

વીશમા ભગવાનના ૧,૮૦૦ કેવળજ્ઞાની કહ્યા છે.
વીશમા ભગવાનના ૧,૮૦૦ અવધિજ્ઞાની કહ્યા છે.

કુમારપાળ રાજ ૧,૮૦૦ કોડ પતિઓ સાથે પૂજા કરતા હતા.

૧,૮૦૦ કુટુંબ શંત્રુલ્લંઘ ઉચો છે.

૧,૮૦૦ સાધુઓને ગોચરી બહોરાવી કુમારપાળે લાભ લીધો હતો.

૧,૮૦૦ સાધુ ભગવંતો વસ્તુપાળના રસોડે રોજ ગોચરી વહોરતા હતા.

૧,૯૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

૧,૯૦૦ દશમા અને વીશમા ભગવાનના ચોદપૂર્વીઓ છે.

૨,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

આઠમા ભગવાનના ૨,૦૦૦ ચોદ પૂર્વી કહ્યા છે.

વીશમા ભગવાનના ૨,૦૦૦ વૈક્રિયલબ્ધિ ધારી કહ્યા છે.

પાંચમા આરા મુધીમાં ૨,૦૦૪ યુગ પ્રધાનો કહ્યા છે.

સાતમા ભગવાનના ૨,૦૩૦ ચોદપૂર્વીઓ કહ્યા છે.

ત્રીજા ભગવાનના ૨,૧૫૦ ચોદપૂર્વી કહ્યા છે.

છઠ્ઠા ભગવાનના ૨,૩૦૦ ચોદપૂર્વી કહ્યા છે.

પાંચમા ભગવાનને ૨,૪૦૦ ચોદ પૂર્વી કહ્યા છે.

અઠારમા ભગવાનના ૨,૮૦૦ કેવળી કહ્યા છે.

ઓગણિશમા ભગવાનના ૨,૨૦૦ કેવળી કહ્યા છે.

સત્તરમા ભગવાનના ૨,૫૦૦ અવધિજ્ઞાની કહ્યા છે.

અઠારમા ભગવાનના ૨,૬૦૦ અવધિજ્ઞાની કહ્યા છે.

ઓગણિશમા ભગવાનના ૨,૨૦૦ વાદીઓ કહ્યા છે.

પંદરમા ભગવાનના ૨,૮૦૦ વાદીઓ કહ્યા છે.

સોળમા ભગવાનના ૨,૪૦૦ વાદીઓ કહ્યા છે.

ઓગણિશમા ભગવાનના ૨,૮૦૦ વૈક્રિય લબ્ધિ કહ્યા છે.

અઠારમા ભગવાનના ૨,૫૫૧ મનઃ પર્યવ જ્ઞાની છે.

વસ્તુપાળ તેજપાળના સંઘમાં ૨,૦૦૦ સાધુઓ હતા.

૩,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

સોળમા ભગવાનના ૩,૦૦૦ અવધિજ્ઞાનીઓ કહ્યા છે.

વાઉકાચનું ૩,૦૦૦ વર્ષનું આયુષ્ય છે.

ચૌદમા ભગવાનના ૩,૨૦૦ વાદીઓ કહ્યા છે.
 સત્તરમા ભગવાનના ૩,૨૦૦ કેવળી કહ્યા છે.
 સત્તરમા ભગવાનના ૩,૩૪૦ મનઃ પર્યવજ્ઞાની કહ્યા છે.
 પંદરમા ભગવાન ૩,૬૦૦ અવધિજ્ઞાની કહ્યા છે.
 તેરમા ભગવાનના ૩,૬૦૦ વાદીઓ કહ્યા છે.
 સૂર્યનું વિમાન ૩,૧૪૭ માઈલ લાંબું છે.
 ચંદ્રનું વિમાન ૩,૬૭૨ માઈલ લાંબું છે.
 ૩,૨૦૦ ચક્રવર્તીને રસોઈયા હોય છે.
 ૩,૩૬૪ સિદ્ધગિરિના પગથિયાં છે.
 ૩,૫૦૭ સિદ્ધગિરિ ઉપર જિન મંદિર છે.
 ૩,૨૦૨ વસ્તુપાલ તેજપાળે નિર્ણયોધ્ધર કરાવ્યા છે.
 ૩,૨૫૯ તિચ્છલોકમાં શાશ્વતા જિન ચેત્યો છે.

૪,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

સોળમા ભગવાનના ૪,૦૦૦ મનઃપર્યવજ્ઞાની કહ્યા છે.
 દેવતાઓનું એક નાટક ૪,૦૦૦ વર્ષ ચાલે છે.
 સોળમા ભગવાનના ૪,૩૦૦ કેવળજ્ઞાનીઓ કહ્યા છે.
 ચૌદમા ભગવાનના ૪,૩૦૦ અવધિજ્ઞાનીઓ કહ્યા છે.
 પંદરમા ભગવાનના ૪,૫૦૦ મનઃ પર્યવજ્ઞાની કહ્યા છે.
 પહેલા ભગવાનના ૪,૭૫૦ ચૌદ પૂર્વી કહ્યા છે.
 તેરમા ભગવાનના ૪,૭૦૦ અવધિજ્ઞાની કહ્યા છે.
 બારમા ભગવાનના ૪,૭૦૦ વાદીઓ કહ્યા છે.

૫,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

એકવીશમા ભગવાનના ૫,૦૦૦ વૈદિક લબ્ધિધારી છે.
 અગિયારમા ભગવાનના ૫,૦૦૦ વાદીઓ કહ્યા છે.
 ચૌદમા ભગવાનના ૫,૦૦૦ કેવળજ્ઞાનીઓ કહ્યા છે.
 સત્તરમા ભગવાનના ૫,૧૦૦ વૈદિક લબ્ધિધારી છે.
 બારમા ભગવાનના ૫,૪૦૦ અવધિજ્ઞાનીઓ કહ્યા છે.
 તેરમા ભગવાનના ૫,૫૦૦ અવધિજ્ઞાનીઓ કહ્યા છે.

તેરમા ભગવાનના ૫,૫૦૦ મન:પર્યવજ્ઞાની કહ્યા છે.

વિક્રમરાજના પાલીતાણાના સંઘમાં ૫,૦૦૦ આચાર્યો હતા.

૬,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

સોળમા ભગવાનના ૬,૦૦૦ વૈક્રિય લબ્ધિધારી કહ્યા છે.

નવમા ભગવાનના ૬,૦૦૦ વાદી કહ્યા છે.

અગિયારમા ભગવાનના ૬,૦૦૦ અવધિજ્ઞાનીઓ કહ્યા છે.

બારમા ભગવાનના ૬,૫૦૦ મન: પર્યવ જ્ઞાનીઓ કહ્યા છે.

અગિયારમાં ભગવાનના ૬,૦૦૦ મન: પર્યવજ્ઞાનીઓ કહ્યા છે.

બારમા ભગવાનને ૬,૦૦૦ કેવળજ્ઞાની કહ્યા છે.

અગિયારમા ભગવાનને ૬,૫૦૦ કેવળજ્ઞાનીઓ કહ્યા છે.

પરમાત્માની દેશના ૬,૪૦૦ રાગમાં ચાલે છે.

વિષ્ણુ મુનિએ ૬,૦૦૦ વર્ષ તપ કર્યો હતો.

આઠમા દેવલોકમાં ૬,૦૦૦ શાન્તતા જિન ચેત્યો છે.

૭,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

પંદરમા ભગવાનને ૭,૦૦૦ વૈક્રિય લબ્ધિધારી કહ્યા છે.

દશમા ભગવાનને ૭,૦૦૦ કેવળજ્ઞાનીઓ કહ્યા છે.

અપકાયજીવોનું ૭,૦૦૦ વર્ષનું આયુષ્ય હોય છે.

દશમા ભગવાનને ૭,૫૦૦ મન: પર્યવજ્ઞાનીઓ કહ્યા છે.

નવમા ભગવાનને ૭,૫૦૦ કેવળજ્ઞાનીઓ કહ્યા છે.

નવમા ભગવાનને ૭,૫૦૦ મન: પર્યવજ્ઞાનીઓ કહ્યા છે.

આઠમા ભગવાનને ૭,૬૦૦ વાદીઓ કહ્યા છે.

વિક્રમ રાજના સંઘમાં ૭,૬૦૦ હાથીઓ હતા.

વિક્રમ રાજના સંઘમાં ૭,૬૦૦ ઊંટ હતા.

૭,૦૦૦ ચૌદમા ભગવાનનો મોક્ષ પરિવાર છે.

૮,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

ચૌદમા ભગવાનને ૮,૦૦૦ વૈક્રિય લબ્ધિધારી સાધુ કહ્યા છે.

આઠમા ભગવાનને ૮,૦૦૦ અવધિજ્ઞાની સાધુ કહ્યા છે.

આઠમા ભગવાનને ૮,૦૦૦ મન: પર્યવ જ્ઞાની સાધુઓ કહ્યા છે.

સાતમા ભગવાનને ૮,૪૦૦ વાદીઓ કહ્યા છે.

નવમા ભગવાનને ૮,૪૦૦ અવધિજ્ઞાની સાધુઓ કહ્યા છે.

૯,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

તેરમા ભગવાનને ૯,૦૦૦ વૈક્રિય લબ્ધિધારી સાધુઓ છે.

સાતમા ભગવાનને ૯,૦૦૦ અવધિજ્ઞાની સાધુઓ છે.

સાતમા ભગવાનને ૯,૧૫૦ મનઃ પર્યવજ્ઞાની સાધુ છે.

છઠ્ઠા ભગવાનને ૯,૬૦૦ વાદીઓ છે.

૧૦,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

બારમા ભગવાનના ૧૦,૦૦૦ વૈક્રિય લબ્ધિધારી સાધુઓ છે.

છઠ્ઠા ભગવાનના ૧૦,૦૦૦ અવધિજ્ઞાની સાધુ કહ્યા છે.

આઠમા ભગવાનના ૧૦,૦૦૦ કેવળજ્ઞાની સાધુ કહ્યા છે.

એક ગોકુળમાં ૧૦,૦૦૦ ગાયો હોય છે.

દેવતાઓનું આયુષ્ય ૧૦,૦૦૦ વર્ષ ઓછામાં ઓછું હોય છે.

પ્રત્યેક વનસ્પતિ કાચનું ૧૦,૦૦૦ વર્ષનું આયુષ્ય છે.

વસ્તુપાળ તેજપાળે ૧૦,૦૦૦ મહાદેવના લિંગ કરાવ્યા હતા.

છઠ્ઠા ભગવાનને ૧૦,૩૦૦ મનઃ પર્યવજ્ઞાની સાધુઓ કહ્યા છે.

પાંચમા ભગવાનને ૧૦,૪૦૦ વાદીઓ કહ્યા છે.

પાંચમા ભગવાનને ૧૦,૪૫૦ મનઃ પર્યવજ્ઞાની સાધુઓ કહ્યાં છે.

પહેલા ભગવાનનો મોક્ષ પરિવાર ૧૦,૦૦૦ છે.

૧૧,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

અગિયારમા ભગવાનના ૧૧,૦૦૦ વૈક્રિય લબ્ધિધારી સાધુ છે.

ચોથા ભગવાનના ૧૧,૦૦૦ વાદીઓ કહ્યા છે.

પાંચમા ભગવાનના ૧૧,૦૦૦ અવધિજ્ઞાની સાધુઓ કહ્યા છે.

સાતમા ભગવાનના ૧૧,૦૦૦ કેવળજ્ઞાનીસાધુ કહ્યા છે.

ચોથા ભગવાનના ૧૧,૬૫૦ મનઃ પર્યવજ્ઞાની સાધુ કહ્યા છે.

૧૨,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

દસમા ભગવાનના ૧૨,૦૦૦ વૈક્રિય લબ્ધિધારી સાધુઓ છે.

- ત્રીજ ભગવાનના ૧૨,૦૦૦ વાદીઓ છે.
 છઠ્ઠા ભગવાનના ૧૨,૦૦૦ કેવળજ્ઞાની સાધુ કહ્યા છે.
 ત્રીજ ભગવાનના ૧૨,૧૫૦ મનઃ પર્યવજ્ઞાનીઓ કહ્યા છે.
 બીજ ભગવાનના ૧૨,૫૫૦ મનઃ પર્યવજ્ઞાનીઓ કહ્યા છે.
 બીજ ભગવાનના ૧૨,૪૦૦ વાદીઓ કહ્યા છે.
 પહેલા ભગવાનના ૧૨,૬૫૦ વાદીઓ કહ્યા છે.
 પહેલા ભગવાનના ૧૨,૭૫૦ મનઃ પર્યવજ્ઞાનીઓ કહ્યા છે.

૧૩,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

- નવમા ભગવાનના ૧૩,૦૦૦ વૈક્રિય લબ્ધિધારી સાધુઓ છે.
 પાંચમા ભગવાનના ૧૩,૦૦૦ કેવળજ્ઞાનીઓ છે.

૧૪,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

- આઠમા ભગવાનને ૧૪,૦૦૦ વૈક્રિયલબ્ધિધારી સાધુઓ છે.
 ચોથા ભગવાનને ૧૪,૦૦૦ કેવળજ્ઞાની સાધુઓ કહ્યા છે.
 ચોવિસમા ભગવાનને ૧૪,૦૦૦ સાધુઓ કહ્યા છે.

૧૫,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

- ત્રીજ ભગવાનના ૧૫,૦૦૦ કેવળજ્ઞાનીઓ કહ્યા છે.
 સાતમા ભગવાનના ૧૫,૩૦૦ વૈક્રિય લબ્ધિધારી સાધુ છે.

૧૬,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

- તેવીસમા ભગવાને ૧૬,૦૦૦ સાધુ કહ્યા છે.
 કૃષ્ણ મહારાજને ૧૬,૦૦૦ રાણીઓ હતી.
 કુમારપાળ રાજાએ ૧૬,૦૦૦ મંદિરોનો જિજ્ઞાસુદ્ધાર કરાવ્યો છે.
 લક્ષ્મણજીને ૧૬,૦૦૦ રાણીઓ હતી.
 છઠ્ઠા ભગવાનને ૧૬,૧૦૮ વૈક્રિય લબ્ધિધારી સાધુઓ છે.

૧૭,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

- ૧૭,૦૦૦ દશમા અને એકવીશમા ભગવાનના વૈક્રિય લબ્ધિવાળા છે.
 ૧૭,૧૦૦ સાતમા તેવીસમા અને ચોવીશમા ભગવાનના વૈક્રિયલબ્ધિધારી છે.
 ૧૭,૦૦૦ બારમા અને પંદરમા ભગવાનના વૈક્રિયલબ્ધિધારીઓ છે.

૧૮,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

બાવીશમા ભગવાનના	૧૮,૦૦૦ સાધુ કહ્યા છે.
પાંચમા ભગવાનના	૧૮,૪૦૦ વૈક્રિય લબ્ધિધારી કહ્યા છે.
કૃષ્ણ મહારાજાએ	૧૮,૦૦૦ સાધુઓને વંદન કર્યું હતું.
શીલાંગ રથ	૧૮,૦૦૦ છે.

૧૯,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

ચોથા ભગવાનના	૧૯,૦૦૦ વૈક્રિય લબ્ધિધારી સાધુઓ છે.
નવમા અને સોળમા ભગવાનના	૧૯,૦૦૦ વૈક્રિય લબ્ધિધારીઓ છે.
અગિયારમા ને ચૌદમા ભગવાનના	૧૯,૦૦૦ વૈક્રિય લબ્ધિધારીઓ છે.
ત્રીજા ભગવાનના	૧૯,૮૦૦ વૈક્રિય લબ્ધિધારી સાધુઓ કહ્યા છે.

૨૦,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

એકવીશમા ભગવાનના	૨૦,૦૦૦ સાધુઓ છે.
પહેલા ભગવાનના	૨૦,૦૦૦ કેવળજ્ઞાનીઓ કહ્યા છે.
આમરાજના સંઘમાં	૨૦,૦૦૦ ઊંટ હતાં.
આમરાજના સંઘમાં	૨૦,૦૦૦ શ્રાવકો હતા.
ચક્રવર્તીને	૨૦,૦૦૦ સોનાના ભંડાર હોય છે.
બીજા ભગવાનના	૨૦,૪૦૦ વૈક્રિય લબ્ધિધારી સાધુઓ છે.
પહેલા ભગવાનના	૨૦,૪૦૦ વૈક્રિય લબ્ધિધારી કહ્યા છે.

૨૧,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

પાંચમો આરો	૨૧,૦૦૦ વર્ષનો છે.
છઠ્ઠો આરો	૨૧,૦૦૦ વર્ષનો છે.
સાતમા આઠમા ભગવાન	૨૧,૦૦૦ કેવળજ્ઞાનીઓ કહ્યા છે.

૨૨,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

પૃથ્વીકાયનું	૨૨,૦૦૦ વર્ષનું આયુષ્ય છે.
૨૩,૧૦૦ બીજા વીશમા અને ચોવીશમા ભગવાનના	વૈક્રિય લબ્ધિધારી છે.
૨૩,૫૦૦ પહેલા અને ઓગણીશમા ભગવાનના	વૈક્રિય લબ્ધિધારી છે.

૨૪,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

શ્વાસોચ્છવાસ કાયોત્સર્ગ કરનાર આત્મા ૨૪,૫૦૮ પદ્મોપમ થી વધુ દેવલોકનું આયુષ્ય બાંધે છે.

૨૫,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

૨૫,૦૦૦ નવમા દશમા અગ્યારમા અને સોળમા ભગવાનના મનઃ પર્યવજ્ઞાની ઓ કહ્યા છે.

૨૫,૦૦૦ પાંચમા અને છઠ્ઠા ભગવાનના કેવળીઓની સંખ્યા છે.

૨૬,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

નવમા દશમા અગ્યારમા ચૌદમા ભગવાના કેવળજ્ઞાનીઓની સંખ્યા ૨૬,૦૦૦ની કહી છે.

પહેલા બીજા અને તેવીશમા ભગવાનના મનઃપર્યવજ્ઞાનીઓની સંખ્યા ૨૬,૦૫૦ કહી છે.

૨૭,૦૦૦ થી ૩૦,૦૦૦ સુધી

૨૭,૦૦૭ શંત્રુજય ઉપર જિનપ્રતિમાઓ છે.

૨૮,૩૦૦ ત્રીજા ચોથા અને પંદરમા ભગવાનના મનઃ પર્યવજ્ઞાની છે.

૨૯,૦૦૦ ત્રીજા અને ચોથા ભગવાનના કેવળીઓ કહ્યા છે.

પાંચમા છઠ્ઠા સાતમા ભગવાનના અવધિજ્ઞાનીઓ ૩૦,૦૦૦ કહ્યા છે.

૩૦,૦૦૦ વીશમા ભગવાનના સાધુઓ છે.

૩૧,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

૩૧,૪૭૯ યોજન નંદનવને મેરૂની પરિધી છે.

૩૧,૬૨૩ યોજન ભદ્રશાલવને મેરૂની પરિધી છે.

૩૧,૮૧૦ યોજન મૂળમાં મેરૂની પરિધી છે.

૩૨,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

૩૨,૦૦૦ રાજાઓ ચક્રવર્તીને હોય છે.

૩૨,૦૦૦ દેશ ચક્રવર્તીને હોય છે.

કુમારપાળ રાજાએ ૩૬,૦૦૦ જિનબિંબો ભરાવ્યા છે.

૪૦,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

બાવીશમા ભગવાનની ૪૦,૦૦૦ સાધ્વીજીઓની સંખ્યા છે.
પહેલા અને બીજા ભગવાનના ૪૦,૦૦૦ કેવળજ્ઞાનીઓ છે.
સાતમા દેવલોકમાં ૪૦,૦૦૦ શાશ્વતા જિન ચૈત્યો છે.
એકવીશમા ભગવાનની ૪૧,૦૦૦ સાધ્વીજીઓ છે.

૫૦,૦૦૦ થી ૫૫,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

અઢારમા ભગવાનના ૫૦,૦૦૦ સાધુઓ છે.
વીશમા ભગવાનની ૫૦,૦૦૦ સાધ્વીજી છે.
છઠ્ઠા દેવલોકમાં ૫૦,૦૦૦ જિન ચૈત્યો છે.
૫૪,૦૦૦ વર્ષ સુધી નંદિષેણ મુનિએ છઠ્ઠ કર્યા હતા.
ઓગણિશમા ભગવાનની સાધ્વીજી ૫૫,૦૦૦ છે.

૬૦,૦૦૦ વસ્તુ વાર્ગન

તામલી તાપસે ૬૦,૦૦૦ વર્ષ તપસ્યા કરી હતી.
સગર ચક્રવર્તીને ૬૦,૦૦૦ છોકરા હતા.
ભરત ચક્રવર્તીને છ ખંડ સાધતાં ૬૦,૦૦૦ વર્ષ થયાં હતાં.
સુંદરીએ ૬૦,૦૦૦ વર્ષ આયંબિલ તપ કર્યું હતું.
સતરમા ભગવાનના ૬૦,૦૦૦ સાધુઓ છે.
ચૌદમા ભગવાનને ૬૨,૦૦૦ સાધ્વીજી છે.
સોળમા ભગવાનના ૬૨,૦૦૦ સાધુઓ છે.
નંદનવનથી ૬૨,૫૦૦ યોજન ઉંચે સોમનસ વન આવેલું છે.
પંદરમા ભગવાનની ૬૨,૪૦૦ સાધ્વીજી છે.
પંદરમા ભગવાનને ૬૪,૦૦૦ સાધુઓ છે.
સોળમા ભગવાનની ૬૧,૬૦૦ સાધ્વીજી છે.
સત્તરમા ભગવાનની ૬૦,૦૦૦ સાધ્વીજી છે.
તેરમા ભગવાનને ૬૮,૦૦૦ સાધુઓ છે.
અઢારમા ભગવાનની ૬૦,૦૦૦ સાધ્વીજી છે.
ચૌદમા ભગવાનના ૬૬,૦૦૦ સાધુઓ છે.

લાખ વસ્તુ વાર્ગન

૧,૦૦,૦૦૦	સુભટ આમરાજના સંઘમાં હતા. (ગિરનારનો સંઘ)
૧,૦૦,૦૦૦	ઘોડા આમરાજના ગિરનારના સંઘમાં હતાં.
૧,૦૦,૦૦૦	સિદ્ધગિરિ ઉપર આદિત્યયશા વિગેરે મોક્ષે ગયા છે.
૧,૦૦,૦૦૦	બીજા ભગવાનના સાધુઓ છે.
૧,૦૦,૦૦૦	દશમા ભગવાનના સાધુઓ છે.
૧,૦૦,૦૦૦	બારમા ભગવાનના સાધ્વીજી છે.
૧,૦૩,૦૦૦	સાધ્વીજી અગિયારમા ભગવાનની હતી.
૧,૦૫,૦૦૦	વસ્તુપાળ તેજપાળે નવી પ્રતિમાઓ ભરાવી હતી.
૧,૦૦,૦૦૬	દશમા ભગવાનની સાધ્વીજીઓ હતી.
૧,૦૦,૮૦૦	તેરમા ભગવાનની સાધ્વીજીઓ હતી.
જિનદાસ અને સુહગદેવીને જમાડવાથી -	
૧,૦૦,૦૦૦	સાધર્મિકોને જમાડવાનો લાભ થતો હતો.
૧,૨૦,૦૦૦	નવમા ભગવાનની સાધ્વીજી છે.
૧,૫૯,૦૦૦	ચોવીસમા ભગવાનના શ્રાવકો છે.
૧,૬૪,૦૦૦	તેવીસમા ભગવાનના શ્રાવકો છે.
૧,૬૯,૦૦૦	બાવીશમા ભગવાનના શ્રાવકો છે.
૧,૭૦,૦૦૦	એકવીશમા ભગવાનના શ્રાવકો છે.
૧,૭૨,૦૦૦	વીશમા ભગવાનના શ્રાવકો છે.
૧,૮૩,૦૦૦	ઓગણીશમા ભગવાનના શ્રાવકો છે.
૧,૮૪,૦૦૦	અઠારમા ભગવાનના શ્રાવકો છે.
૧,૭૯,૦૦૦	સત્તરમા ભગવાનના શ્રાવકો છે.
૧,૯૦,૦૦૦	સોળમા ભગવાનના શ્રાવકો છે.
૧,૩૩,૪૦૦	અવધિ જ્ઞાનીઓ છે.
૧,૪૪,૫૯૧	મનઃ પર્યવજ્ઞાનીઓ હતા.
૧,૨૬,૨૦૦	(૨૪ જિનના) વાદીઓ છે.
૧,૨૫,૦૦૦	નું ભોજરાજ દરરોજ દાન આપતો હતો.

૧,૨૫,૦૦૦	રાવાણને છોકરીઓ હતી.
	બે લાખ વસ્તુ વાર્ગન
૨,૦૦,૦૦૦	ત્રીજા ભગવાનના સાધુઓ છે.
૨,૦૦,૦૦૦	નવમા ભગવાનના સાધુઓ છે
૨,૦૪,૦૦૦	પંદરમા ભગવાવવા શ્રાવકોની સંખ્યા છે.
૨૫૦૦૦૦	આઠમા ભગવાનના સાધુઓ છે.
૨,૦૬,૦૦૦	ચૌદમા ભગવાનના શ્રાવકોની સંખ્યા છે.
૨,૧૫,૦૦૦	બારમા ભગવાનના શ્રાવકો છે.
૨,૭૯,૦૦૦	અગિયારમા ભગવાનના શ્રાવકો છે.
૨,૮૯,૦૦૦	દશમા ભગવાનના શ્રાવકો છે.
૨,૨૯,૦૦૦	નવમા ભગવાનના શ્રાવકો છે.
૨,૫૦,૦૦૦	આઠમા ભગવાનના શ્રાવકો છે.
૨,૫૭,૦૦૦	સાતમા ભગવાનના શ્રાવકો છે.
૨,૭૬,૦૦૦	છઠ્ઠા ભગવાનના શ્રાવકો છે.
૨,૮૧,૦૦૦	પાંચમા ભગવાનના શ્રાવકો છે.
૨,૮૮,૦૦૦	ચોથા ભગવાનના શ્રાવકો છે.
૨,૯૩,૦૦૦	ત્રીજા ભગવાનના શ્રાવકો છે.
૨,૯૮,૦૦૦	બીજા ભગવાનના શ્રાવકો છે.

	ત્રણ લાખ વસ્તુ વાર્ગન
૩,૦૦,૦૦૦	સાધુઓ ચોથા ભગવાનના છે.
૩,૦૦,૦૦૦	સાધુઓ સાતમા ભગવાનના છે.
૩,૦૦,૦૦૦	સાધ્વીજી પહેલા ભગવાનની છે.
૩,૦૦,૦૦૦	લાખ સોનામહોર ખંભાતના ભંડારમાં વસ્તુપાળ તેજપાળે વાપરી હતી.
૩,૦૦,૦૦૦	સોના મહોરો ખર્ચી વસ્તુપાળ તેજપાળે શંત્રુજ્યનું તોરાણ બાધ્યું હતું.
૩,૦૦,૦૦૦	પાડા ગિરનારના સંઘ વખતે આમરાજના સંઘમાં હતા.

૩,૦૦,૦૦૦	ચક્રવર્તીને ભોજનશાળા હોય છે.
૩,૦૫,૦૦૦	પહેલા ભગવાનના શ્રાવકો છે.
૩,૩૦,૦૦૦	છઠ્ઠા ભગવાનના સાધુ છે.
૩,૨૦,૦૦૦	પાંચમા ભગવાનના સાધુ છે.
૩,૩૦,૦૦૦	બીજા ભગવાનની સાધ્વીજી છે.
૩,૩૬,૦૦૦	ત્રીજા ભગવાનની સાધ્વીજી છે.

ત્રાગ લાખ વસ્તુ વાર્ગન

ચોવીસમા ભગવાનની શ્રાવિકાની સંખ્યા	૩,૧૮,૦૦૦ છે.
તેવીશમા ભગવાનની શ્રાવિકાની સંખ્યા	૩,૩૯,૦૦૦ છે.
બાવીશમા ભગવાનની શ્રાવિકાની સંખ્યા	૩,૩૬,૦૦૦ છે.
એકવીશમા ભગવાનની શ્રાવિકાની સંખ્યા	૩,૪૮,૦૦૦ છે.
વીશમા ભગવાનની શ્રાવિકા	૩,૫૦,૦૦૦ છે.
ઓગણિશમા ભગવાનની શ્રાવિકા	૩,૭૦,૦૦૦ છે.
અઠારમા ભગવાનની શ્રાવિકા	૩,૭૨,૦૦૦ છે.
સત્તરમા ભગવાનની શ્રાવિકા	૩,૮૧,૦૦૦ છે.
સોળમા ભગવાનની શ્રાવિકા	૩,૯૩,૦૦૦ છે.

ચાર લાખ વસ્તુ વાર્ગન

છઠ્ઠા ભગવાનની સાધ્વી	૪,૨૦,૦૦૦ છે.
સાતમા ભગવાનની સાધ્વી	૪,૩૦,૦૦૦ છે.
પંદરમા ભગવાનની શ્રાવિકા	૪,૧૩,૦૦૦ છે.
ચૌદમા ભગવાનની શ્રાવિકા	૪,૧૪,૦૦૦ છે.
તેરમા ભગવાનની શ્રાવિકા	૪,૨૪,૦૦૦ છે.
બારમા ભગવાનની શ્રાવિકા	૪,૩૬,૦૦૦ છે.
અગિયારમા ભગવાનની શ્રાવિકા	૪,૪૮,૦૦૦ છે.
દશમા ભગવાનની શ્રાવિકા	૪,૫૮,૦૦૦ છે.
નવમા ભગવાનની શ્રાવિકા	૪,૭૧,૦૦૦ છે.
આઠમા ભગવાનની શ્રાવિકા	૪,૯૧,૦૦૦ છે.
સાતમા ભગવાનની શ્રાવિકા	૪,૯૩,૦૦૦ છે.

પાંચ લાખ વસ્તુ વર્ણન

છઠ્ઠા ભગવાનની શ્રાવિકા	૫,૦૫,૦૦૦	છે.
પાંચમા ભગવાનની શ્રાવિકા	૫,૧૬,૦૦૦	છે.
ચોથા ભગવાનની શ્રાવિકા	૫,૨૭,૦૦૦	છે.
બીજા ભગવાનની શ્રાવિકા	૫,૪૫,૦૦૦	છે.
પહેલા ભગવાનની શ્રાવિકા	૫,૫૪,૦૦૦	છે.
૪,૦૦,૦૦૦	પાંચમા દેવલોકમાં શાશ્વતા જિન ચૈત્યો છે.	
૭,૦૦,૦૦૦	વિક્રમરાજના શંત્રુજયના સંઘમાં શ્રાવકો હતાં.	
૭,૦૦,૦૦૦	માણસો વસ્તુપાળ તેજપાળના સંઘમાં હતાં.	
૮,૦૦,૦૦૦	ચોથા દેવલોકમાં શાશ્વતા જિન ચૈત્યો છે.	
૧૦,૦૦,૦૦૦	માણ ચક્રવર્તીના રસોડે મીઠું વપરાય છે.	
૧૧,૦૦,૦૦૦	સોનેયાનો પેથડશાહના સંઘમાં ખર્ચ થયો હતો.	
૧૨,૦૦,૦૦૦	ત્રીજા દેવલોકમાં જિન ચૈત્યો છે.	
૧૮,૦૦,૦૦૦	ઘોડા વિક્રમરાજના સંઘમાં હતા.	
૨૦,૦૦,૦૦૦	અષ્ટાપદનું બળ એક વાસુદેવમાં હોય છે.	
૨૮,૦૦,૦૦૦	બીજા દેવલોકમાં શાશ્વતા જિન ચૈત્યો છે.	
૩૧,૮૧,૩૨૦	કુલ તિચ્છા લોકમાં જિન પ્રતિમા છે.	
૩૨,૦૦,૦૦૦	પહેલા દેવલોકમાં શાશ્વતા જિન ચૈત્યો છે.	
૩૫,૦૦,૦૦૦	જ્ઞાનભંડારો માટે વસ્તુપાળ તેજપાળે સોના મહોરો વાપરી છે.	
૭૨,૧૮,૮૧૬	સોનેયાનો ખર્ચ વસ્તુપાળ તેજપાળે કર્યો છે. (ધર્માદિ ખાતે)	
૮૪,૦૦,૦૦૦	ચક્રવર્તીને હાથી હોય છે.	
૮૪,૦૦,૦૦૦	ચક્રવર્તીને રથ હોય છે.	
૮૪,૦૦,૦૦૦	જીવ યોની હોય છે.	
૮૪,૮૭,૦૨૩	ઉર્ધ્વલોકમાં કુલ શાશ્વતા જિન ચૈત્યો છે.	
૯૯,૦૦,૦૦૦	ચક્રવર્તીને અંગરક્ષકો હોય છે.	
૧૧,૮૦,૬૪૫	નંદનમુનિએ માસખમાણ કર્યા છે.	

૩૦,૦૦,૦૦૦	વર્ષનું આયુષ્ય ચૌદમા ભગવાનનું છે.
૬૦,૦૦,૦૦૦	પૂર્વનું આયુષ્ય ત્રીજા ભગવાનનું છે.
૬૦,૦૦,૦૦૦	વર્ષનું આયુષ્ય તેરમા ભગવાનનું છે.
૭૨,૦૦,૦૦૦	વર્ષનું આયુષ્ય બારમા ભગવાનનું છે.
૭૬,૦૦,૦૦૦	વિદ્યુત કુમારે જૈન મંદિરો છે.
૭૬,૦૦,૦૦૦	અગ્નિકુમારે જૈન મંદિરો છે.
૭૬,૦૦,૦૦૦	દિક્કુમારે જૈનમંદિરો છે.
૭૬,૦૦,૦૦૦	ઉદ્દિક્કુમાર જૈનમંદિરો છે.
૭૬,૦૦,૦૦૦	વાયુકુમારે જૈન મંદિરો છે.
૭૬,૦૦,૦૦૦	સ્તનિકકુમારે જૈનમંદિરો છે.
૮૪,૦૦,૦૦૦	લાખ વર્ષનું આયુષ્ય અગિયારમા ભગવાનનું છે.
૧૧,૧૬,૦૦૦	શાસન પ્રભાવક આચાર્યો કહ્યા છે.

કરોડ વસ્તુ વાર્ગન

૧,૦૦,૦૦,૦૦૦	ચક્રીનું બળ એક દેવમાં હોય છે.
૧,૦૦,૦૦,૦૦૦	દેવતાનું બળ એક ઈન્દ્રમાં હોય છે.
૧,૦૦,૦૦,૦૦૦	આમરાજાએ સોના મહોરો ગુરૂની આચાર્ય પદવી વખતે વાપરી હતી.
૧,૦૦,૦૦,૦૦૦	રૂપિયા દર વર્ષે વસ્તુપાળ તેજપાળ સ્વામિભાઈની ભક્તિમાં વાપરતા હતા.
૧,૦૦,૦૦,૦૦૦	ચક્રવર્તીને ગોકુળ હોય છે.
૧,૦૮,૦૦,૦૦૦	સોનૈયાનું દાન દરરોજ તીર્થંકર પરમાત્મા કરે.
૧,૮૦,૦૦,૦૦૦	મનુષ્યોનો ચેટક અને કોણિક રાજાના યુધ્ધમાં નાશ થયો છે.
૧,૮૦,૦૦,૦૦૦	ચક્રવર્તીને રાષભ હોય છે.
૧,૧૧,૧૬,૦૦૦	શાસન પ્રભાવક રાજાઓ કહ્યા છે.
૧,૦૫,૪૦,૦૦૦	ચોવીશે ભગવાનની શ્રાવિકાઓ કહી છે.
૧,૧૦,૦૮,૦૦૦	વિક્રમરાજાના સંઘમાં બળદગાડા હતા.
૧,૨૫,૦૦,૦૦૦	સોના મહોરોથી આમરાજાએ ગુરૂ પૂજન કર્યું હતું.

- ૧,૫૨,૫૫,૭૭૭ શત્રુજ્ય ઉપર સોળમા ભગવાનની સાથે સાધુઓએ ચોમાસું કર્યું હતું.
- ૧,૬૦,૦૦,૦૦૦ કળશોથી જિનેશ્વરનો જન્મભિષેક થાય છે.
- ૨,૦૦,૦૦,૦૦૦ મુનિઓ ફાગણ સુદ દશમના દિવસે મોક્ષે ગયા.
- ૩,૦૦,૦૦,૦૦૦ વેદો ચક્રવર્તીને હોય છે.
- ૩,૫૦,૦૦,૦૦૦ શ્લોક હેમચંદ્રાચાર્યે બનાવ્યા છે.
- ૫,૦૦,૦૦,૦૦૦ મુનિઓ ચૈત્ર સુદ પૂનમના દિવસે મોક્ષે ગયા છે.
- ૫,૬૮,૮૮,૫૮૪ જાતના રોગો સાતમી નરકમાં થાય છે.
- ૭,૦૦,૦૦,૦૦૦ કુટુંબો ચક્રવર્તીને હોય છે.
- ૭,૭૨,૦૦,૦૦૦ ભુવનપતિમાં શાશ્વતા જિન ચૈત્યો છે.
- ૮,૫૦,૦૦,૦૦૦ ફાગણ સુદ તેરસના દિવસે મુનિઓ મોક્ષે ગયા.
- ૮,૫૭,૦૦,૨૮૨ ત્રણે લોકના કુલ શાશ્વતા જિન ચૈત્યો છે.
- ૧,૨૦,૦૦,૦૦૦ સોના મહોરો થરાદહદના આભુ સંઘવીએ શંત્રુજ્યના સંઘમાં વાપરી હતી.
- ૧,૨૫,૩૦,૦૦૦ સોના મહોરોથી વસ્તુપાલ તેજપાલે આભુ ઉપર જૈન મંદિરો બંધાવ્યા છે.
- ૧,૬૮,૪૦૩,૩૧૭ જિનશાસનમાં સુશ્રાવકો કહ્યા છે.
- ૧,૭૭,૭૮૮,૮૦૦ સુશ્મ નિગોદનો જીવ એક વર્ષમાં ભવ કરે છે.
- ૧,૮૦,૦૦૦,૦૦૦ ચક્રવર્તીને મોટા ધોડા હોય છે.
- ૨,૦૦,૦૦૦,૦૦૦ મુનિઓ આસો સુદ પૂનમના દિવસે મોક્ષે ગયા.
- ૨,૫૧,૨૮૨,૫૩૨ જિનશાસનમાં સુશ્રાવિકાઓ કહી છે.
- ૩,૨૦,૦૦૦,૦૦૦ ચક્રવર્તીને માલીશ કરનારા હોય છે.
- ૫,૦૦,૦૦૦,૦૦૦ પાણીના પોઠિયા હોય છે.
- ૫,૫૫,૫૦૦,૫૪૪ કરોડ ઉપાધ્યાયો કહ્યા છે.
- ૬,૬૬,૬૬૬,૬૬૬ સાધુઓ નરકે જવાના કહ્યા છે.
- ૭,૭૭,૭૭૭,૭૭૭ સાધ્વીજીઓ નરકે જવાની કહી છે.
- ૮,૮૮,૮૮૮,૮૮૮ શ્રાવકો નરકે જવાના કહ્યા છે.

૯,૯૯,૯૯૯,૯૯૯

શ્રાવિકાઓ નરકે જવાની કહી છે.

૯,૬૦,૦૦૦,૦૦૦

સોનામહોરો કુમારપાળ રાજાએ પોતે બંધાવેલા ત્રિભુવનપાલ વિહારમાં જૈનમંદિરમાં વાપરી.

૯,૬૦,૦૦૦,૦૦૦

ચકવર્તીને ગામ હોય છે.

૯,૬૦,૦૦૦,૦૦૦

ચકવર્તીને પાપદળ હોય છે.

૯,૯૦,૦૦૦,૦૦૦

ચકવર્તીને દાસ દાસીઓ હોય છે.

અબજ વસ્તુનું વાર્ગન

૧૦૦,૦૦૦,૦૦૦૦

વર્ષનું નારકીનું દુઃખ એક દત્તિ કરવાથી નાશ થાય છે.

૧૫૨,૯૪૦,૬૦૦૦

કુલ બાર દેવલોકમાં જિન પ્રતિમાઓ છે.

૧૫૨,૯૪૪,૪૭૬૦

ઉર્ધ્વલોકમાં કુલ જિન પ્રતિમાઓ છે.

૧૩૮,૬૦૦,૦૦૦૦

અધોલોકના ભુવનપતિમાં જિનપ્રતિમાઓ છે.

૧૫૪,૨૫૮,૩૩૬,૦૮૦

કુલ ત્રણે લોકની શાશ્વતી જિન પ્રતિમાઓ છે.

૨૭૭,૭૭૭,૭૭,૭૭૭

પત્ન્યોપમથી વધુ દેવલોકનું આયુષ્ય એક દિવસના પોષધમાં બંધાય છે.

૯,૨૫,૯૨૫,૯૨૫

પત્ન્યોપમનું દેવનું આયુષ્ય એક સામાયિક કરવાથી બંધાય છે.

૧૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦

વર્ષનું દુઃખ એક આયંબિલ કરવાથી નાશ થાય છે.

૧૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦

(સો અબજ) નારકીનું દુઃખ એક છઠ્ઠ કરવાથી નાશ પામે છે.

૧૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦

(દશ હજાર અબજ) નારકીનું દુઃખ એક અઠ્ઠમ કરવાથી નાશ પામે છે.

૧,૫૪,૨૫૮,૩૬૮૦

ત્રણે લોકમાં શાશ્વતી જિન પ્રતિમા છે.

૧,૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦

રૂપિયાનો માલ એક વર્ષમાં પરદેશમાંથી ભારતમાં આવે છે.

૯,૬૫,૦૦૦,૦૦૦૦

માણ અનાજ જગદુશાએ દાનમાં આપ્યું હતું.

૩,૧૩,૭૨૧,૮૮૦૦

સોનેયા વસ્તુપાળ તેજપાળે પોતાની જિંદગીમાં પુણ્યકામમાં વાપર્યા છે.

૧૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦ (સો અબજ) ચકવર્તીને ગાયો હોય છે.

પૂર્વ વસ્તુ વાર્ગન

૨૦,૦૦,૦૦૦	લાખ પૂર્વનું આયુષ્ય સાતમા ભગવાનનું છે.
૩૦,૦૦,૦૦૦	લાખ પૂર્વનું આયુષ્ય છઠ્ઠા ભગવાનનું છે.
૪૦,૦૦,૦૦૦	લાખ પૂર્વનું પાંચમાં ભગવાનનું આયુષ્ય છે.
૫૦,૦૦,૦૦૦	લાખ પૂર્વનું ચોથા ભગવાનનું આયુષ્ય છે.
૭૨,૦૦,૦૦૦	લાખ પૂર્વનું બીજા ભગવાનનું આયુષ્ય છે.
૮,૪૦,૦૦૦	લાખ પૂર્વનું આયુષ્ય પહેલા ભગવાનનું છે.

(મનુષ્યની સંખ્યા) સંખ્યાતી વસ્તુ વાર્ગન

૭,૮૨,૨૮૧૬૨,૫૧,૪૨૬ ૪૩,૩૭,૫૮૩ ૫,૪૩,૮૫૦,૩૩૬ મનુષ્યો છે.

સાગરોપમ વસ્તુ વાર્ગન

- ૪ કોડા કોડી સાગરોપમનો પહેલો આરો છે.
- ૩ કોડા કોડી સાગરોપમનો બીજો આરો છે.
- ૨ કોડા કોડી સાગરોપમનો ત્રીજો આરો છે.
- ૧ કોડા કોડી સાગરોપમમાં ૪૨ હજાર વર્ષ આછાનો ચોથો આરો છે.

અવર્સપિણી વસ્તુ વાર્ગન

- ૧૦ કોડા કોડી સાગરોપમની એક અવર્સપિણી છે.
- ૧૦ કોડા કોડી સાગરોપમની એક ઉર્સપિણી છે.
- ૨૦ કોડા કોડી સાગરોપમનું એક કાળચક્ર છે.

મનુષ્યો સંખ્યાતા છે

અસંખ્ય વસ્તુ વાર્ગન

જઘન્ય પરિત અસંખ્યાતું	મધ્યમ પરિત અસંખ્યાતું
ઉત્કૃષ્ટ પરિત અસંખ્યાતું	જઘન્ય ઉક્ત અસંખ્યાતું
મધ્યમ ઉક્ત અસંખ્યાતું	ઉત્કૃષ્ટ ઉક્ત અસંખ્યાતું
જઘન્ય અસંખ્યાત અસંખ્યાતું	મધ્યમ અસંખ્યાત અસંખ્યાતું
ઉત્કૃષ્ટ અસંખ્યાત અસંખ્યાતું	દેવ અને નારકીઓ અસંખ્ય છે.
જીવના અસંખ્ય પ્રદેશો છે.	
ધર્માસ્તિકાયના અસંખ્ય પ્રદેશો છે.	

અધર્માસ્તિકાયના અસંખ્ય પ્રદેશો છે.
 લોકાકાશના અસંખ્ય પ્રદેશો છે.
 બેન્દ્રિયજીવો અસંખ્યાતા છે.
 તેન્દ્રિય જીવો અસંખ્યાતા છે.
 ચોરિન્દ્રિય જીવો અસંખ્યાતા છે.
 પંચિન્દ્રિય જીવો અસંખ્યાતા છે.

અનંત વસ્તુ વાર્ગન

જઘન્ય પરિત અનંતું	મધ્યમ પરિત અનંતું
ઉત્કૃષ્ટ પરિત અનંતું	જઘન્ય ઉક્ત અનંતું
મધ્યમ ઉક્ત અનંતું	ઉત્ક-ષ્ટ ઉક્ત અનંતું
જઘન્ય અનંત અનંતું	મધ્યમ અનંત અનંતું
ઉત્કૃષ્ટ અનંત અનંતું	નિગોદમાં અનંતા અનંત જીવો છે.
તીર્થંથ ગતિમાં અનંતા જીવો છે.	મોક્ષમાં અનંતા જીવો ગયા છે.
અનંતા જીવો મોક્ષમાં જશે.	અઢી દ્વીપમાં ગર્ભજ મનુષ્યો સંખ્યાતા છે.
દેવતાઓ અસંખ્યાતા છે.	નરકના જીવો અસંખ્યાતા છે.
તીર્થંથ ગતિના જીવો અનંતા અનંત છે.	અનંતા જીવો ધર્મ કરી મોક્ષે જશે.
એકેન્દ્રિય જીવો અનંતા છે.	
પુદ્ગલાસ્તિકાયના અનંત પ્રદેશો છે.	
અલોકના અનંત પ્રદેશો છે.	
અનંત વર્ષે એક પુદ્ગલાવર્ત થાય છે.	
સોયની આગી ઉપર રહેલા કંદમૂળના ભાગમાં અનંત જીવો હોય છે.	
મોક્ષના જીવો અનંતભાગે છે.	

અનંત વસ્તુ વાર્ગન સમાપ્ત

દેવદાસી સંગ્રહ
કનક કૃપા ચારણ સંગ્રહ
વિભાગ - ૬

- ✽ સામાયિકની કિંમત પર શ્રેણીક અને પુણીયા શ્રાવકની કથા.
- ✽ ભાવના ઉપર-પૃથ્વીચંદ્ર ગુણસાગર કથા. (પૃથ્વીચંદ્ર ચરિત્ર).
- ✽ પ્રભાવના અનુમોદન પર દ્રષ્ટાંત-કોશાંબી નગરીના ધન અને યક્ષ શ્રેણિના પુત્રો ધનપાલ અને વસ્તુપાલ એક ચિત્ત મિત્રો હતાં. વીર દેશના સાંભળી એક ખૂશ થયો, બીજો નહિ. વીરે કહ્યું-પૂર્વે શાલીગામમાં બે ચોર ભાઈઓ હતા. સંકટમાં એક વાર મુનિને જોઈને એકે અનુમોદના કરી, બીજાએ નહિ. તેથી આમ થયું ધનપાલ ધર્મ સ્વીકારી મોક્ષે ગયો બીજો સંસાર ભમ્યો.
- ✽ બ્રહ્મચર્ય પર મનોરમા પતિ સુદર્શન શેઠ કથા. ચંપાનગરી, રાજ દધિવાહન, અભયારાણી, કપીલા પુરોહિત પત્ની.
- ✽ પાંચ લાખના હીરા બદલ વિકટ પ્રસંગે પાણી પીનાર માફક ધર્મ માટે પસ્તાવો થવો જોઈએ.
- ✽ અવિરોધી સુંદર જિન ધર્મજ છે. બીજો વિરોધાભાસ અશુદ્ધ છે તે પર ઉદ્દરથી કણું છેદ થયેલ મોટા બીલાડાની યુક્તિ. (ધર્મ પરીક્ષા રાસ)
- ✽ સસરાને ગામ જનાર શેઠને લઈ જનાર ગાડીવાળાને દુધપાકાદિ આપવા છતાં, કબુલેલ ગરમાણું કરવા લાગ્યો. શેઠે પરાણે મોંમા રેડ્યો ત્યારે સ્વાદ જાણી ગરમાણું ભુલ્યો તેમ બલાત્કારે પાણ કરાવેલ ધર્મ સફળ થાય છે.
- ✽ પુણ્યથી લક્ષ્મી સ્થિર થવા પર, વિદ્યાપતિ શેઠની કથા.
- ✽ ખાધું વાસી ને થવા ઉપવાસી-પુણ્ય નહિ કરતા સસરાને શિખામણ દેવા વહુએ પાડોશણને કહ્યું. જેનો ભાવ સમજતાં ભાવિ સુખ માટે દાનાદિ પુણ્ય શરૂ કર્યું. (પૂર્વ પુન્યથી ખાધું તે વાસી, ને નવું દાનાદિ કરતા નથી તો ભાવીમાં ઉપવાસી)
- ✽ મુદત પડી-જજના માનીતા હજમે એક જાણ પર ફરીયાદ કરતાં રોજ મુદતથી કંટાળી, એક દિ અડધી હજમત કરી મુદત પાડી ને ફેસલો લીધો એમ પુન્ય કાર્ય માટે મુદત પાડ્યા કર્યો તો સુખની મુદત પડેશે ને દુઃખરૂપ વાળ નહિ કપાય.

ભાગ્ય

- ❖ ટીડા જોશીની કથા. રોટલા તો ટપટપ્પાને ગધેડા તો નજરે દીઠા, હાર તો નિદ્રાદેવીએ દીધો, ગરીબ ટીડાને છોડી દો.
- ❖ ભાગ્ય પ્રમાણે મળે-દરીદ્રી ચોળા ખાઈ કંટાળી બેનને ત્યાં ગયો ત્યાં પાણ તે જ મળ્યું.
- ❖ ભાગ્ય ઉપર-બ્રાહ્મણે મોળી ઘેંસ ન ખાતાં કર્કશા સ્ત્રીએ માથામાં એક પછી એક હાંડલી ફોડતાં નાસી ખાઈમાં ભરાયો. ચોરોએ રાત્રે શ્રીકૃષ્ણ ટાલ પર વધેરતાં ખાઈ રે ખાઈ કહેતા તે નાઠા. ધન લઈ તે બીજી પરણ્યો.
- ❖ ભાગ્ય ઉઘડે ત્યાં ઉધું પાણ સીધું થાય. ત્રણ દિવસના ભુખ્યાએ મરવા માટે રાજને તમાચો માર્યો, પાણ મુગુટ દૂર પડતાં તેમાંથી સાપ ફેંક્યો. બીજો દિન પગ પકડી કચેરી બહાર ફેંક્યો. સભા પાણ બહાર ગઈને ભારવટ પડ્યો, કોઈક મર્થા, ખૂબ ઈનામ મળ્યું. ૧૨ વર્ષે છરીના નિમિત્તે ભાગ્ય જતાં જેલ મળી.
- ❖ ભાગ્યાધીક અભિમાનથી ચકવર્તી થવા જતાં તમીસામાં કોણીક મર્થો.
- ❖ જો તે બોલનારની પાણ પુણ્યથી સિદ્ધિ-કુડુઆ બુડુઆ સોહી ખાહી. (તિલા-રાક્ષસા)
- ❖ બ્રહ્માએ ગર્વ કર્યો શનીની દશા મને શું કરે ? જાતે ગંદી ખાળમાં ૭ દિવસ સંતાઈ રહ્યો. શની કહે એ બુદ્ધિથી જ એ દશા ભોગવી.
- ❖ કર્મની વિડંબના પર શ્રીકૃષ્ણ મરાણ.
- ❖ પેટના દેવા માફક કર્મનું દેવું સાચું. દેવાદાર જુગારીની કથા. જેલમાં જુગારીએ જમીન પર બધાના દેવા લખી ચોકડી મારવા માંડ્યો કે હશે તો લેશે ? પાણ પેટના (ભૂખ) દેવા પર ન મારી શક્યો.
- ❖ કર્મના ફળ- 'ભાવીની ચલાયમાન થાય નહિ' સાંભળી નિર્દોષ કર્મરક્ષિતને રાજસુતા ભાવીનીએ સ્વેટ મારીને રાજને કહી જમીન પર ૪ વાર પછડાવી ખાળમાં ફેંક્યો. ચવને કાઢતાં સાજે થઈ દેશાવર જવામાં રાજ્ય પામ્યો અને કુંવરોની છબી મંગાવી, ભાવીની તેને જ પરણી, રાજને વાગતાં અંગુલીએ પોતાનું ચીર બાંધ્યું; રાજ હસ્યો. છેવટે મુનિને પૂછતાં પૂર્વે તે શેઠે સુકવેલી બાજરી ગાયને ખાતી જોઈ આ શેઠાણીને ૪ સોટી ચોડી દીધી તેનું આ ફળ કહ્યું.
- ❖ લક્ષ્મીને ભાગ્યનો સંવાદ-લક્ષ્મીએ ગરીબને સ્વર્ણેટીકા આપી પાણ દાટતાં પાડોશણ

જોઈ ગઈ ને લઈ ગઈ, રત્ન દીધું તે નદી તીરે મૂકી ન્હાતા માછલી ગળી ગઈ. ભાગ્યે આવી બન્ને અપાવ્યાં. મહેમાન માટે માછલી લાવતાં તેજ આવી ને રત્ન મળ્યું, હવે ઈંટ પણ શોધીશ કહેતાં, સાંભળીને પાડોશણ દઈ ગઈ.

❀ ભાગ્યવાનનો સંસર્ગ રજો છે-ચોમાસામાં ગ્રામાન્તર જતાં ૨૧ પુરુષો દેવકુલમાં રહ્યા. વીજળી દ્વાર પર આવી આવીને જતાં, કોઈ નિર્ભાગીને લીધે થતું માની એક એક પ્રદક્ષિણા દઈ આવવાનું કહેતાં છેવટ છેલ્લાને પરાણે બહાર કાઢતાં વીસે મર્યા એક જ તે પુણ્યવાન બચ્યો.

❀ ભાગ્ય ભુલાવે છે-શ્રીધરશેઠ નવા રાજને નજરાણું આપવા તૈયાર કરેલ પડીકું લઈ ગયા. પણ તે ખોલી રાજએ કોપથી તેની મિલકતને સીલ કરી દેશવટો દીધો. કારણ ભૂલથી તેવીજ કાગળમાં પત્નીએ યોત્સના વાળનું પડીકું મુકેલું તે લઈ ગયેલ. બે વર્ષે ભારે દુઃખી થયા પછી શેઠના ઘરમાં રાજને તે ઝવેરાતનું પડીકું મળતાં પસ્તાઈને ઘણા માન સાથે હોદ્દો આપ્યો.

લક્ષ્મી

❀ અર્થની અનર્થતા-દેવ ને દેવશર્મા બંને ગરીબબંધુ રાજકુમારીએ આપેલ ધન દાટી, એકે મારવાની બુદ્ધિએ બીજને કુવામાં નાખતાં બંને પડ્યા, સર્પ, ત્યાંજ લઢી મર્યા, ઉંદર, હરાણ, બ્રાહ્મણ. જ્ઞાનીથી જાણ્યું, ચારિત્ર દેવલોક.

❀ લક્ષ્મીનો અનર્થ-લક્ષ્મીદેવીએ વીકર્વેલી ૧૮/૪/૩ ની સુવર્ણશીલા નિમિત્તે બે સુભટ, ૧ નમ્ર ફકીર, ૧ સોની, ૬ ચોર, દસના પ્રાણ ગયા.

❀ લક્ષ્મીનો પ્રભાવ-કલકત્તાનો ઈમાનદાર નેકીખાં ટેક ભૂલ્યો, કીસીકી કોડી (કીસીકા બચકા) હાથ લગા હે જીસકા હો નો લીજીએ.

❀ દ્રવ્યાર્થે કેટલું કष्ट સહન કરાય છે-ધાતુવાદથી ફના થયેલો એક નર એક દેશમાં સુવર્ણ સિદ્ધિજ્ઞા ગણીકાને જાણી, તેણીનો અતિ ભક્તિ વિનય કરતાં પણ પૂર્ણ વિશ્વાસ ન કર્યો. તેથી ક્રમે અંધ દંભથી પછડાવા માંડ્યો, ને વિધિ ઔષધી જાણી. ગણીકાએ ખાત્રી માટે અન્ન સ્થાને વિષ્ટા મુક્તા તેમાં પણ પકવાન્ન માફક હાથ ધાલ્યો. પ્રાંતે વિધિજ ઘેર આવી કરવા જતાં અપૂર્ણ સિદ્ધિ થતાં મહા કલેશ પામી, શીલા પર માથું પછાડ્યું, તે રક્તબિંદુ પડતાં પૂર્ણ સિદ્ધિ થઈ.

❀ ધન તિર્યચને પણ પાવર આપે છે. બાવો, સીકું, ઉંદર, દરમાં ધન લઈ લેતાં સિકા પર ઉછળી જવાનું ઉંદરનું બળ તુટ્યું.

- ❖ સાચા શ્રાવકની નિર્લોભતા અને પાપના ભય પર ચાણક્યના પિતા કલ્પકબ્રાહ્મણનું વૃતાન્ત. પ્રધાનપદ ન લીધું ને પુત્રના દાંત ઘસ્યાં. રાજ્ય ન લીધું
- ❖ સાચા શ્રાવકની નિર્લોભતા-અભયકુમારનું દ્રષ્ટાંત.
- ❖ ઈચ્છા રોધકરી સંતોષી સુખી મજુરને સ્વપ્ન. દેવે વરદાન દીધું-ધનિક, રાજા, સૂર્ય, મેઘ, પવન, પર્વત, છેવટ શીલા ભાંગનાર મજુર.

કોઘાદિ

- ❖ કજ્જાળી રાણીને નગરશેઠ છોકરાની વહુએ ચાણા ખાતાં મૌન રહી ડીયો બતાવી થકવી.
- ❖ અકલ્યાગરી વઢકણી વહુ રીસમાં ગોળી છોડી ડુબી મરી.
- ❖ મોંમાં બેનપણીની બાટલીની દવા (પાણી) રાખવાથી કજ્જાઓ મટ્યો.
- ❖ મોંમાં માદળીયું રાખી મૌન થવાથી સાસુ વહુનો કજ્જાઓ મટ્યો.
- ❖ એક દિવસનો ઝઘડો કરવો હોય તો ગાડું ભાગમાં ભાડે કરવું, છ માસનો ઝઘડો-ખેતી ભાગમાં. વર્ષનો-ભાગમાં ઈજારો લેવો ને રોજ લઢવું હોય તો હે શેઢી મારી શોક્ય થા એમ કહી ગામ ગામ કજ્જાની ચેમ્પીયન બની જીતેલી શેઢીને વણિક પુત્રીએ હરાવી.

(કજ્જા શાસ્ત્રની વાત કરીને)

મરજ

- ❖ કુવા કાંઠે તરસ્યા-નવાબજદા પીર-મીર-શાહ-હમીર-હરામ જદા. દોરી લોટો હોવા છતાં પોઝીશન માટે મર્યા પાણ હાથે જલ ભરી ન પીધું.
- ❖ ખોટું અભિમાન રાખનારી વહુને એક દિવસ કાકીજીએ સાબુડી ચોખાનો શીરો શીખવ્યો.
- ❖ સુશીલાએ ધમંડી દુઃશીલાને મુંડન મેષાદિ પુરાણપુરીની વિધિ બતાવી.
- ❖ પટેલ અકડાઈમાં કોઈવાર સ્મશાને જતો નહિ. પાણ ડોસી મરતાં કોઈ ન આવ્યું ત્યારે પટેલને સાન આવી ને વહેવાર શીખ્યો.
- ❖ થેંડગો પાણ મે ન ડગું (મારવાડી ખીલો)
- ❖ માન ઉપર દશાણ્ભદ્ર વૃતાન્ત.

- ❖ જ્ઞાનાજ્ઞાન-પંડીત ગર્વથી બાળ સભામાં અરે જ્યાં ત્યાં અલંકારી અધરી ભાષા ને સંસ્કૃતમાં વાતચીત કરે, સમય ન ઓળખે, જેથી માન ભંગ થાય. એક ગામમાં તે રીંગણા ન ખાવા પર પોથીના રીંગણાની રોજ કથા કહે, તેથી કંટાળેલ એક શ્રોતાએ ગુપચુપ તેની પોથીમાં બે ચાર રીંગણા બાંધી દીધા, કથા વખતે પોથી ખોલતાં રીંગણા જેઈ શ્રોતા કહે આ શું ? પંડીતજી શું બોલે ?
- ❖ ધનના અભિમાની મુનિને સ્વ મકાન બતાવી પ્રશંસા કરતાં, મુનિએ દુનીયાનો નકશો ત્યાં જેઈ કહ્યું આમાં હિન્દુસ્તાન, સોરાષ્ટ્ર, આ ગામ, ને છેવટ તાં મકાન ક્યાં ? કહી મદ ઉતાર્યો.
- ❖ શિયાળની સલાહથી સિંહચર્મ ઓઢી ગધેડો રાજ થયો. ભૂખે મરવા છતાં મોટાઈ મુકવી ગમી નહિ. અંતે પોલ પકડાતાં મરાયો.
- ❖ અભિમાન ન કરો-લોકોને હાથ જેડતાં જેઈ ગધેડો કુલાયો. બીજે ગધેડે કહ્યું મૂર્ખ તને નહિ તારા ઉપર રહેલ મૂર્તિને હાથ જેડે છે તેમ લોકો ધનવાનને નહિ ધનને જ માન આપે છે.
- ❖ અભિમાની રતાન્ધ-ગાયના પુંછડે સાસરે, ન્હાવામાં છાણમુતર, રસોડે ઉધો બેઠો, વાછડું ભાણે પછી સાસુને થપાટ, રાત્રે માત્રુ, ખાટલાને પાઘડી બાંધી છતાં ખોટો બચાવ કરતો જ ગયો, પણ રાત્રે દેખતો નથી એમ ન કહ્યું.

માયા

- ❖ અવગુણ શ્રદ્ધા કરવાનો સામાન્ય જીવ સ્વભાવ છે. શિવજી ભટે ચાર ચોમાસા સુંદર કથોપદેશ કરતાં કોઈના મ્હેણાંથી ઘેર ઉપદેશ શરૂ કર્યો. પછી પૂછતાં સ્ત્રી હું એટલું ઠીક યાદ રહ્યું કે-પાંચ પતિ છતાં દ્રૌપદી સતી ! પુત્રી-કુંવારાકુંતીને પુત્ર કહે પિતાને મારનાર પ્રહલાદ ભક્ત કહેવાયો તે ઠીક ગમ્યું.

લોભ

- ❖ કાશીના પંડિતને સ્ત્રીએ પાપના બાપનું નામ પૂછ્યું. ફરી ભણવા જતાં વેશ્યાએ સોના મહોરના કટોરાના પ્રયોગથી લોભ કહ્યો.
- ❖ સરોવરના કમલ પરના મસ્તકે એકથી સહુ ડુબે કહેલનો અર્થ રાજકુકમથી મરૂધરમાં જઈ વૃદ્ધ પંડિત પાસેથી, કુરકુરીઆના પ્રયોગથી છ મહીને લોભ જાણ્યો.
- ❖ લોભીઓ શેઠને ધુતારો વાસાણવીયાણા બીજીવાર મરી ગયાં.

- ❧ લોભી સાસુનુ ઘી જમાઈ પી ગયો. ધાણા વર્ષે જમવા તેડી નાજયામાં રૂ ભર્યું. જમાઈએ વાઢી ઉધી વાળી બધું ઘી લીધું, સાસુ ભેગી બેસી વાતે ચઢાવતા ઓળઘોળ કરી બધું પી ગયો.
- ❧ બાવાકી લંગોટી-લંગોટી ઉંદર કાતરતા કોઈની સલાહથી બીલાડી પાળી તેના ઘાસ માટે ખેતર રાખ્યું તો વિઘોટી માટે જમાદાર આવ્યા. કંટાળી બાવાજીએ બધું કાઢ્યું લંગોટી જ ફેંકી દીધી.
- ❧ વહોરાજીએ ૪૦ નું કબાટ ૬૦ માં પટેલને દીધું. પાણ મુળ ધાણીના રૂા. ૫૦૦ તેમાં રહી ગયાની ખબર પડતાં, જીતું બોલી ૮૦ માં એ માંડ પાછું લાવ્યો. પાણ કપટ નડ્યું ને રોયો. જીનુ ઘરાક પટેલનું સગું હતું તે મળવા આવેલ જોયી ભેદ કુટ્યો તો.
- ❧ મહીને પૈસા દેવાનું નક્કી કરીને ૮૦ ને બદલે પોણી સોમાં પટેલ વાજુ લાવી હરાબાયા. પાણ મહીને હીસાબ થતાં ખબર પડી કે રજાના મુંડાયા.
- ❧ અદ્દાને અગુસે લે લીયા-દુઃખી ફકીરે પીરને નામે ૪ આના હજમ કરવાનો વિચાર કર્યો પાણ રૂપીયો બાબા શાહી હોવાથી ૧૨ આના જ મળ્યા.
- ❧ ૯૯ નો ધોકો-સુખી ને મસ્ત ધોબી અસંતોષથી દુઃખી થયો રોજ કમાઈ રોજ આનંદથી સુંદર ભોજન ખાતાં ધોબી ધોબણને જોઈ પડોશી શેઠાણીએ પાણ લહેરથી ખાવા પતિને કહ્યું. શેઠ કહે એને ૯૯નો ધોકો લાગ્યો નથી. પછી શેઠે ધોબીના ઘેર રાતે રૂા. ૯૯ની થેલી નાખી. સવારે તો જોઈ વિચાર્યું હવે કરકસર કરી ૧૦૦ પૂરા કરીએ એમ લોભ વધતા ડબલ મજૂરી કરી રૂપીયો વધારવા માંડ્યા. ભજન પાણ બંધ ક્યું.
- ❧ પરિશ્રદ-અધિક લોભથી સુભુમ ડ મી નરકે ગયો.
- ❧ કૃપાણનું નામ અમંગળકારી. બહુ પૂછવા છતાં ઘોડાના ખાસદારે શેઠનું નામ ન દીધું. છેવટે મોંમા મીઠાઈ મુકી પાણ કૃપાણશેઠનું નામ લેતાં જ ઘોડે પાટુ મારીને દાંત પાંડી નાખ્યા.
- ❧ મારો લાલો લાભ વગર લોટે નહિ. ઘી સાથે પડ્યો ને સોનામહોરો સાથે ઉહેડી લીધું.
- ❧ પાઘડી ભેંસ ચાવી ગઈ. બન્ને પક્ષે લાંચ લેનાર જજ.
- ❧ પટેલને સોનાના ધ્યાનમાં ઉંઘ આવતા, દેવી વરદાન દઈ ગઈ કે-જોને અડે તે સોનું! કબાટ, પુરશી, ખાલો, પાણી, બરફી બધું જ સોનું થતાં છેવટ ગભરાઈ જગતાં

શાન્તિ.

લોભથી જુઠું બોલતાં બધું ખોયું અદલ ન્યાય. ઈ.સ. ૧૯૧૦ માં સહરાનપુરના અંગ્રેજ અમલદારનો વાટવો પડી જતાં મુસાફરે લીધો, ને શોધતા તેને દીધો. પણ ૩ ઓછી કહી કેસ કરતાં જજે ૩ અંદર નાખવાનું કહી ન માતાં વાટવો તમારો નથી કહી મુસાફરને આપી દીધો !!

ધન પરિશ્રદ્ધથી કેટલું દુઃખ-માંસ લઈ જતી સમડીને પડાવી લેવા અનેક પક્ષીઓ ચાંચ આદિ મારે છે, પડી જતાં કાગડો લે છે, સૌ સમડીને છોડી તેને ઘેરે છે, સમડી નીરુપદવી થાય છે.

લોભી ને ધુતારો-એક કંજુસ શેઠે થોડું ખાનાર એક બ્રાહ્મણને શોધતાં છેવટ એક મળ્યો ને કહે-પાશેર ખાઉ છું. શેઠે-કાલે ઘેર જમી જવા કહી, શેઠાણીને બ્રાહ્મણ માગે તે દેવાનું કહી ગામ ગયો. બ્રાહ્મણે તો ૧૦ માણ આટો, ૪ માણ ઘી, બે માણ સાકર. ૪ માણ શાક માગી ઘેર મોકલી. ત્યાં જ જમી, સો સુવર્ણ દક્ષિણા માગી લઈ, ઘેર જઈ સૂતો. શેઠે આવી પૂછતાં તે કહે તમારે ઘેરથી શું ખવડાવ્યું છે કે સખત બીમાર પડ્યો છે, બચે તેમ નથી તે સુણી રૂા. બસો દઈ કહે માફ નામ દઈ બદનામ કરીશ નહિ.

લોભ તથા સ્ત્રી ચરિત્ર-૧૪ વર્ષ સુધી ચૌદ લાખ સ્ત્રી ચરિત્ર ભાગુલ પંડિતે રાજને એક એક સ્ત્રીનો ત્યાગ કરાવતાં પટ્ટરાણીએ લોભાવી પેટીમાં પુરી ખો ભુલાવી.

લોભે-રત્નાકર શ્રેષ્ઠિની કથા (યુગાદિ દેશનાન્તર્ગત)

લોભ-સોનામહોર વમતા રીંછના કાન પકડાવી શિવ બુદ્ધિ વાણીયો છુટ્યો, અને લોભી બ્રાહ્મણ મર્યો.

લોભ-એક જ વખત ઈચ્છિત દેનાર જાદુઈ વીંટી ખેડૂતને છેતરી સોનીએ લીધી, ને દુકાન બંધ કરી ઈચ્છ્યું કે દુકાન જલ્દી કરોડ સુવર્ણથી ભરાઈ જવ ધડાધડ મહોરનો વરસાદ થતાં સોની દટાઈ મર્યો.

સ્ત્રી ચરિત્ર

મુઝાને શાહજાદીએ કાજી મત પકડો. કહી સ્ત્રી ચરિત્ર કરી બતાવ્યું. બે ભાન થઈ. છેલ્લા શબ્દોથી બાદશાહે ગધેડે બેસાડી-શૂલી ચઢાવવા કાજીને કાંઈ થયું નથી ને કાળોનાગ મને કરડવા આવતા તેમાણે પકડી મને બચાવી. તરત જ કાજીને સન્માન પૂર્વક હાથી પર બેસાડી પાછા લાવ્યા આમ સ્ત્રી ચરિત્રનો નમુનો બતાવ્યો !!

- ✦ જરીણી સ્ત્રી એ ઘરમાં રહેલ જરને પડોશણના વ્યપરદેસે પતિના મુખ પર વસ નાખી રવાના કર્યો.
- ✦ જન્મથી ગુફામાં રાખેલ સ્ત્રીનો યોગીપતિ સતી રે સતી અમ ઘર સતી. કહી રોજ ભીક્ષા માંગતા, મંત્રીને તપાસ કરી, શીલ ખંડી, એક દિ યોગીને કહે-તુમ ઘર સતી તે અમ ઘર હતી. પાટા ફેરાદિ વાત થતાં તે વૈરાગી થયો.
- ✦ વસુદત પ્રીયા પંગુ સાથે નજરે ચરિત્ર જોનાર કુમારપાલને કલંક દઈ મરી. ગુરૂએ પંગુદ્વારા કલંક દૂર કરાવ્યું.
- ✦ સ્ત્રીને ગુમ વાત કહેવી નહિ-બ્રાહ્મણે યોગીએ આપેલ તત્કાલ ફલીત ચિર્મટ બીજની વાત સ્ત્રીને કહી તેણીએ જરને કહી દીધી. રાજ પાસે વાદમાં બદલાયેલ બીજથી તે હાર્યો. સુંદરશેઠની યુક્તિથી બે હાથે પકડેલ નીસરાણી મળી.
- ✦ સ્ત્રી ઘરની આબરૂ વધારી ઘટાડી શકે છે-બેરીસ્ટરની પત્નીએ નાસ્તા માટે ચાવી માગી. મોતી રૂપી ચાણા પતિ ને મિત્રો માટે મોકલ્યાં.
- ✦ વેશ્યાએ પ્રથમથી જળી નાખેલ કુવામાં પડી સાચો પ્રેમ બતાવ્યો. ને વણીક પુત્રને સર્વસ્વ લુંટી કાઢી મુક્યો. પાણ અક્કાની બેહજર સોનામહોર જળીને કાઢી નાખનાર વાંદરાની યુક્તિથી, વેશ્યાનું સર્વસ્વ અપાવ્યું.
- ✦ જરી રમવા ગયેલ સ્ત્રીએ સપડાઈ જતાં, પતિને ધોલ મારી “આવા ધંધા કરો છો ?” કહી વિજરી કરી.
- ✦ જુગારીની સ્ત્રી વિક્રમ પર મોહ પામી. ન ફાવવાથી બચાવો બચાવો બુમ પાડી. વળી વિચાર ફરતાં ચુલામાં આગ લગાડી.
- ✦ રખડેલ રજપુતાણીને પતિએ થાંભલે બાંધી નાક કાપ્યું. પાણ દુતી હજમડીનો ગોટાળો થયેલો. ફરી નાક આવ્યાના નામે સતી થયેલ રજપુતાણીને પગે પડ્યો. હજમડીએ સુતેલ ધણી પાસે જલ્દી અસ્ત્રો માંગતા તેણે ફેંકેલા વાગતાં. નાક કપાયું જાહેર કરી વીજરી કરી.
- ✦ શેઠે ફેરીયાને રૂ. ૫ આપ્યા પાણ તેને જ ઘેર સ્ત્રીથી રમી, શેઠને અજાણપણે વાત કરી શેઠે ૪-૫ વાર તપાસ કરતાં ન પકડાવાથી છેવટ ઘર બાળ્યું તો પાણ પીયરની પેટી બહાર કાઢી તેને બચાવ્યો. છેવટ સાક્ષી કરી લોક સમક્ષ તેણીને હલકી પાડતાં, ઉપરથી ઢેકું નાખી સમજાવ્યો. એટલે ફેરીઓ કહે પછી મારી આંખ ઉધડી ગઈ.

- સ્ત્રી ચરીત્ર-તિલ ખાઈ કે તિલભટ્ટને ખાઈ.
- મંત્રી પત્ની પર મોહીત થયેલ રાજપુત્રે, તેણીના કહેવાથી વાવડીથી મહેલ સુધી સુરંગ કરાવી. મંત્રી સાથે કજ્જાઓ કરી વાવડીમાં પડી. મંત્રીને પત્ની ઘાતી કહી વીડંબી શુળીએ લઈ જતાં તેણીએ કુમારને હાસ્યથી કેવી બુદ્ધિકહેતાં કુમારે સખેદ રાજાને વાત કરી આશ્ચર્ય પામી રાજા, મંત્રી, કુમારે દીક્ષા લીધી.
- ગંભીરતા ન રાખી અને રાજાની સમક્ષ મંત્રીની ચારે સ્ત્રીઓએ એવવીઆં તો મેં તઈયાં, વધાઈઆં, મસાયા તો મેં દાઈયા ચોથી ચૂપ રહેવા મંત્રીએ ઈશારો કર્યો આંખ કાઢીને તો તેણી બોલી-મેં માએ બોયા નહિ ચાયા નહિ દોઆ કેમ કાઓ. ઈત્યાદિ બોલીને બોળી માર્યું !

વિષયાંધ રાજાનો અંધાપો-મોદીની સ્ત્રીએ વિવિધ રંગી પાંચ ગ્લાસમાં દુધ પાઈ ટાળ્યો.

પુરૂષ સ્ત્રી ચરિત્ર-સુરસેન રાજપુત્રને સુરૂપ શ્રેષ્ઠિપુત્ર ગાઢ મિત્ર. દેશાન્તર જતાં વહાણમાં એક સુંદરી જોઈ, રાજપુત્ર વિહ્વળ થતાં સુરૂપે જાણ્યું, તેણે કહ્યું કે તેણીએ વેણી બતાવી, આથી ચતુર સુરૂપ વેણીપુર લઈ જઈ દેવકુલમાં પૂજા મહોત્સવે તેણીને ભાળી. તેણી પાન ઉપર સોપારી મુકી સંકેત કરી ગઈ, તંબોળ વાડીમાં, ફોકળ શેઠની પુત્રી સમજી, સુરૂપે તે શેઠ સાથે વેપારી સંબંધ બાંધી રોજ જમવાં જતાં, એક બંધ ઓરડામાં પરદેશ ગયેલા પતિ વીના બીજાનું મુખ નહિ જોનાર તે યુવતી તેમાં છે તે ખાત્રી કરીને, એક દિ સુરૂપે શેઠને ફૂટ લેખ બતાવી કહ્યું કે નાનાભાઈને શિદ્ધ દેશમાં મોકલું છું. તેની વહુ મારી પાસે શોભે નહિ આપને ત્યાં રાખો. ફોફળે હા કહેતાં સ્ત્રી વેષે સુરસેને નિત્ય તે સ્ત્રીને ભોગવતાં, ક દિ તેણીનો પતિ આવી નવી સ્ત્રી પર મોહ્યો. ભાયાને કહે મેળવી દે નહિ તો બલાત્કાર કરીશ. સુરસેનના કહેવાથી હા પાડી. પાસે આવતાં છરી મારીને સુંદરીનએ ગવાક્ષેથી નીચે દોરડેથી ફેંક્યો. સુરસેન નીચે જઈ તેને કુવામાં નાખી સુરૂપ પાસે ગયો. સુરૂપ બીજે દિ ફોફળ પાસે જઈ ભાઈ આવ્યો કહી, ભાભીની માંગણી કરી. ઓલી સુંદરીએ કહેલ કે પતિ તો પેલી સ્ત્રીને લઈ ભાગી ગયો. આથી ગભરાઈ ફોફળે સુરૂપને બધી વાત કહી ને ઘણા ધન સાથે સ્વપુત્રવધુ આપી દીધી.

પુરૂષ ચરિત્ર-શેઠ આઘેડ વધે ફરી પરણતાં સ્ત્રી બગડી. એની પ્રાર્થના સાંભળી જાતે જ આંધળાનો ઢોંગ કર્યો.

સ્વાર્થ-અસારતા-વૈરાગ્ય-મોહ-રાગ

- ૨૦૪ રાજપુત્રને શ્રેષ્ઠપુત્રની કથા. મરવાની બીકે લીલા દુધનો ખાલો કોઈએ ન પીધો.
- ૨૦૫ ડોસી અને તેના પુત્રની કથા (વાછરું-યમ)
- ૨૦૬ સ્વાર્થ ઉપર અમરકુમારની કથા.
- ૨૦૭ સૌ સ્વાર્થને રૂવે છે, મડદાને રોનાર લોકોને મરવા કેમ દીધો વિગેરે પ્રશ્નોથી બાંધી કબુલ કરાવ્યું કે સૌ સ્વાર્થને રૂવે છે.
- ૨૦૮ જો થાય છે તે દીક છે, કોઈ મરતાં સગો સ્મશાને યમને આરાધી કહે-કેટલાં બધાં સગાં તમે લઈ ગયા ? યમના કહેવાથી ૨૫-૩૦ નોંધાવ્યા જો યમે પાછા મોકલતાં, સેવા કરતાં કંટાળી બીજો દિ. જ વિનંતી કરી કે દીક જ કરો છો ભાઈસાબ લઈ લ્યો.
- ૨૦૯ દુઃખી ભાઈને બેને બબરચી કહ્યો. પણ કમાઈને પાછો આવતાં ઘણું માન કર્યું. તેણે દાગીનાને જમાડ્યા.
- ૨૧૦ દુનિયા પૈસાની જ ખબર પૂછે છે. પાટણના શેઠે પડતી પછી જવાથી ધન કમાઈને આવતાં બધાને જુહારના જવાબ કહીશ કહીશ પેટીને કહ્યા.
- ૨૧૧ અખો ભગત શ્રીનાથજી ગરીબ વેષે દર્શને જતાં માર ખાઈ આવ્યા.બીજો દિ ધનાઢ્ય થઈ ગયા, તો લોકોને આઘા કરી દર્શન કરાવ્યા. એટલે અખે એક એક દાગીનો ઉતારી કહ્યું લે કંઠી વિગેરે દર્શન કર.
- ૨૧૨ સ્ત્રી પોતાના સ્વાર્થ ખાતર પતિ પર પ્રેમ રાખે છે નહિ કે પતિના ભલા માટે. શેઠે સત્સંગી પુત્રને જલદી પરણાવી વધુ દારા વંશ કરાવી કમે સત્સંગ છોડાવ્યો. પણ એક દિ મળેલા સંતે કારણ પૂછતાં વહુની ભક્તિના પ્રેમે જાણાવ્યું. સંતે આસરોધની ક્રિયા શિખવી પરીક્ષા કરવા કીધું. બે થાંભલામાં પગ ભરાવી આસ રૂંધ્યો. વહુએ મીઠાઈ ખાઈને કુટવા માંડ્યું, થાંભલાને કાપવા ન દઈ પર કાપવા કહ્યું. પેલો સંત ભેગો થઈ ગયો, ‘અરે મારા ધણી રે હવે હું શું કરીશ રે, ખીર પુરીથી પેટ ભરજો રે, પછી નિરાંતે રડજો રે’, ધણીના પગ કાપજો રે, થાંભલો ઉભો રાખજો રે.
- ૨૧૩ સંતે રોજ આવતા શેઠ પુત્રને ખાડાનું કારણ પૂછતાં કમથી સગાઈ થતા સંત બોલ્યા હમારે કામસે ગયા કહ્યું શાદી થતાં-માતાં પિતાકા, અને પુત્ર થતાં-તુમારા કામસે ભી ગયા કહ્યું. કારણ કે પૈસા અમારા માટે નહિ વાપરો, માતા પિતાને નહિ ઘો, ને પુત્ર થતાં તમે બન્ને નહિ વાપરો.

- ← ધનલુબ્ધનો પ્રેમ ખોટો છે. ગામડાનો ખેડુ પત્ની સુરૂપાને કહે એવો પ્રેમ છે કે તારા પછી પ્રતિજ્ઞા છે કે બીજી ન કરું. પત્ની પણ પાછળ સતી થવાનું પ્રેમથી કહે છે. બહાર સુતેલ વણીક પરોણો સાંભળી તેમને મૂર્ખા ગણતા પરીક્ષા માટે-ખેડૂત બહાર ગામ જતાં આવી મોઢ પમાડી ઘેર બેન તરીકે રાખી, જોગી થયેલ તે ખેડૂતને જ રાત્રે પરણાવીને સ્ત્રી અને ગધેડીને લાશ મુકી બાળી, લાવેલ ઘોડી ને ધન આપ્યું. પ્રભાતે બેઉ ચમક્યાં.
- ← ડોસીએ ઢબુઓ ઉપર ઓપ ચઢાવી ભકિત કરાવી.
- ← દુઃખી ડોસાએ સોની મિત્રની યુક્તિથી ચાર પુત્રને તેની વહુઓ પાસે પેક પેટીનો ભરમ રાખી લોભમાં પાડી સેવા અને ખર્ચ કરાવ્યું.
- ← સ્વાર્થ-ડોસે ચાર ચાર લાખ છોકરાને આપી બાકીના ભીંતમા ચણી દીધા. અંતકાળે ગળું બંધ થયું પુણ્ય કરવા કુટુંબને કહેતા, ભીંત સામે હાથ કર્યો. તો છોકરા કહે “આ ચણવામાં વપરાઈ ગયા એમ કહે છે.” ડોસો દુધ્યનિ મર્યો.
- ← ગરજ સરીને વૈદ્ય વેરી-ભગવાનને ઠગ્યા. શેઠાણીએ થાકીને છેવટ પુત્ર થાય તો પ્રભુને હીરાનો હાર ચઢાવવાની માનતા કરી, પણ પુત્ર થતાં વાણીએ તેનું હીરો નામ પાડી, શણગારી કુલનો હાર પહેરાવી તે હીરાનો (પુત્રનો) હાર પ્રભુને ચઢાવ્યો.
- ← ધૂર્ત-સલામત પાછો આવીશ તો અડધો માલ દેવને ચઢાવીશ એમ માનતા માની, પણ વહાણમાં બદામ અને ખારેક ભરી લાવી છેડા, ને ઠળીયાનો દેવ આગળ ઢગલો કર્યો.
- ← ચાલાકી-છોકરો સાજો થાય તો હે પ્રભુ આકાશ જેટલી રોટલી ચઢાવીશ માએ માનતા કરી. પણ સાજો થતાં કહે કે પ્રભુ, એવડો તવો આપ એટલે....
- ← બીઝનેશમાં શરમ નહિ- ડોક્ટરે જુદી કરેલી સગી માનું ત્રણસોનું બીલ કર્યું, તે રોઈ પછી કોઈની સલાહથી નવ મહિના પ્રેટમાં રાખવાનું, મોટો કરવા, તથા ભણાવવાનું, ૨૫ હજાર નું બીલ મોકલી બાકીના પાછા માંગ્યા. ને ડોક્ટરને સીધો કર્યો.
- ← સ્વાર્થી-સગા-ખાં મરતાં બધા સ્વજનો સમક્ષ સ્ત્રી રોતી રોતી કહે-હાથ ઉઘરાણી કોણ કરશે ? કિંમતી ઘોડી પર કોણ બેસશે ? વિગેરેમાં એક સગો હું કરીશ કહેવા લાગતાં. પેલી કહે ૧૦ હજારનું દેવું કોણ દેશે ? ત્યારે પેલો કહે ભાઈ વારા ફરતી બધા જવાબ આપે હું એકલો કેટલી જવાબદારી લઉં!!

- ૬ સ્વાર્થી કંજુસે દવા માટે પૈસો પણ પણ ન ખરચતાં અંત સમયે પુણ્ય કરવા સંબંધીઓએ કહ્યું તેણે પુત્રને પોતાનો પાણીદાર ઘોડો વેચીને, અડધા પૈસા બ્રાહ્મણને દાન દેવા કહ્યું ને તે મર્યો. ચાલક પુત્રે એક કુતરો ખરીદી ઘોડા સાથે ગુજરીમાં જઈ બોઈ માર્યું કે રૂ. ૫૦૦માં કુતરો લ્યે તેને ઘોડો બે રૂપિયામાં આપીશ. કિંમતી ઘોડો જાણી ઠાકોરે કુતરો ખરીદ્યો. પેલાએ ઘોડાની કિંમત બેમાંથી રૂ. ૧ બ્રાહ્મણને આપ્યો.
- ૭ મહેમાનો આવતાં પતિ પત્નિ લલ્લ્યા. પીયરના બહાને મેલા વસ્ત્રનું પોટકું લઈ સ્ત્રી નદીએ ગઈ. પાછળ ધોકો મારવા પતિ ગયો. મહેમાનો મેડી પર ભરાયા. બપોરે હું કેવી ડાહી કે કપડા લઈને ધાઈ, પતિ હું કેવો ડાહ્યો કે ધોકો લઈને ધાયો, મહેમાનો-અમે કેવા ડાહ્યા કે મેડી ઉપર ભરાયા.
- ૮ એક શ્રીમંત મરતાં ઘણા વારસાના હક્કનો દાવો કરનાર સગા સમક્ષ વીલ વંચાયું કે મારા સગાં કેટલા સ્વાર્થી ને અધમ છે તે ન જાણું તેવો હું મુખ નથી માટે મેં સ્વહસ્તે બધું ધન વાપર્યું છે. ફક્ત આ વિલ લખનાર વકીલની ફી બાકી છે તે તેમના પર છોડું છું. આશા છે કે તેઓ ચુકવી દેશે પણ કોણ બોલે ?
- ૯ રાજપુત ઝરૂખે મંત્રી પુત્રી જેઈ ઘવાયો. પરિણામે પિતા મારફત તેણીએ આમંત્ર્યો. પણ નેપાળો લઈ કુંડામાં જઈ રેશમી રૂમાલ ઢાંકી, પોતે પીળી બેડોળ માખીઓથી ઘેરાયેલી થઈ. તે જોતાં કુમાર દુર્ગંધથી મુંઝાયો. કુંવરીએ કહ્યું મને ચાહતા હો તો દાસી હાજર છે. રૂપને ચાહતા હો તો કુંડામાં છે. તે જેઈ વિરાગી થયો.
- ૧૦ ધાતુ વિપર્યના રોગવાળો સમમ નરક ગામી કાલસૌકરીક અને તેનો પુણ્યશાળી પુત્ર સુલસ (ધાતુ-વિ.ના રોગીવત્ ભારે કર્મોને એળીયા દેવો કડવો સંસાર મીઠો લાગે.)

વૈરાગ્ય

- ૧ નાગદત્ત-શ્રેષ્ઠિ કથા. મુનિ ત્રણ વાર હસ્યા. કારણ જાણી સંયમ લઈ સ્વર્ગે ગયો.
- ૨ સાયું બોલનારને ત્યાં ગોચરીએ જવાનો મુનિએ અભિગ્રહ લીધો. એક શેઠ સાચુ બોલ્યા ચાર છતાં એક દીકરો, કોડ છતાં ૩૫ હજારની મુડી, બુઢો છતાં ૨૦ વર્ષ, બેરી છતાં પાંચ વર્ષથી કુંવારો.
- ૩ ધર્મ પમાડવા જ્ઞાની મુનિના ઉત્તરમાં વહુએ કહ્યું-સસરો ઘોડીયામાં છે, સાયું પાંચ વર્ષની છે, ધાણી જનમ્યો નથી. પોતાને દશ વર્ષ થયા છે.
- ૪ મહસેન કથા-મહેશ્વરદત્તે શ્રાદ્ધ કરનાર પુત્રની વાંછા કરી તે મરી પાડો, તેની સ્ત્રી

કુતરી, પુત્ર મહસેને પિતૃ શ્રાદ્ધમાં તે પાડાને જ માર્યો અને સ્વસ્રીનો જર, જેને પોતે માર્યો તે થયેલ પુત્રને ખવડાવતાં જ્ઞાનીએ ભ્રમ ભાંગ્યો. કુતરીએ શ્રદ્ધા માટે ધન બતાવ્યું. મહસેને દીક્ષા લીધી.

❧ સુકોશલ મુનિ-સાકેતપુરે વિજયરાજના વજ્રબાહુ પુરંદર પુત્રો. નાગપુરે હરીવાહનની પુત્રી મનોહરીને તત્વત્રયી સમસ્યા પુરીને વજ્રબાહુ પરણ્યો. ૨૪ સાળાઓ સાથે રસ્તે તેમની મશ્કરીથી મુનિને નમી દીક્ષા. શરમથી સાળાઓએ પાણ લીધી. તે જાણી પુરંદરને રાજ્ય દઈ વિજયરાજે-કીર્તિધર પુત્રને દઈ પુરંદરે-કીર્તિધરે ગ્રહણ જેઈ સુકોશલ બાળને રાજ્ય દઈ દીક્ષા લીધી. સુકોશળની માતાએ ત્રણ ગઢ કરાવી મુનિ પ્રવેશ બંધ કરાવ્યો. કીર્તિધર આવતાં પુત્ર બુઝશે તે ભયે મારી કઢાવ્યો. તે જાણતાં સુકોમળ દીક્ષા. આઘાતથી રાણી પડી, મરીને વ્યાધી જંગલે સુકોશમળને મારતાં સુવર્ણ દંત દેખી જાતિ સ્મરણ અનશનથી ૮ મે સ્વર્ગે સુકોશલ અંતઃકેવળી, મોક્ષે.

❧ પુષ્ટ અજ અને ગાય વાછરડાનું દષ્ટાંત.

❧ પ્રભુના પૌત્ર દ્રાવિડને મિથિલાનું, અને વારીખીલને લાખ ગામ આપ્યાં. ઈર્ષ્યાથી યુદ્ધ. ૭ માસમાં ૧૦ કોડ મર્યા. વર્ષાથી યુદ્ધ અટક્યું. સુવલ્લુ તાપસના બોધથી ભાઈને ખમાંવે છે. બને દસ કોડ સાથે તાપસપણે લાખ વર્ષ ગાળી, બે વિદ્યાધર મુનિ સાથે શત્રુંજયે માસખમણ કરી નિર્વાણ.

❧ જયભૂષણકુમાર સ્વયંવરમાં રૂપવતી જયસુદંરીને પરણી હર્ષ-પૂર્વક સ્વેદેશે આવતાં, રસ્તામાં કેવલી પાસે થી માતાને પરણ્યો જાણી, જાતિસ્મરણે ગતભવની માતા જાણી હજાર હજાર સાથે બંને એ ચારિત્ર લીધું.

❧ મમરા ભરેલા ઘડામાં હાથ ભરાયેલા વાંદરાની કથા.

❧ મોહથી દુઃખી થવાય છે. ગર્ભવતી સ્ત્રીને મુકી દેશાવર ગયેલ શેઠે પોતે જ શોધવા નિકળેલ પુત્રને મરવા દીધો જાણ થતાં મહા આક્રંદ.

❧ ધોબીનો કુતરો કાળીઓ. નહિ ઘરનો, નહિ ઘાટનો છતાં .મારા કાળીઆની વહુ. એ સ્વાદે ભુખ્યો પડયો રહે,તેમ ખોટા મોહમાં પ્રાણી ઉભય લોક બગાડે છે.

❧ લક્કડ કા લાડુ ખાય ઓ પસ્તાય ન ખાય સો પસ્તાય ધુર્તે લાકડાના વહેરના સુંદર મોહક ને સુંગધીદાર લાડુ બનાવી બજારમાં આવી પાંચસોની કિંમતે ધનીકોને આપ્યા. તે ખુશ થયા. ન લઈ શકનાર ગરીબ પસ્તાય. એકાંતે આરોગતા પેલા બહુ પસ્તાયા પાણ કહે-કોને ? એ પ્રમાણે પરણ્યો પીડાએ મરે ને કુંવારો કોડે મરે.

ઈચ્છા રહિત સુખી.

- ❖ નહિ ત્રણમાં નહિ તેરમાં નહિ છપ્પનનાં મેળમાં શેઠનો વેશ્યા પર ખોટો રાગ.
- ❖ વસંતપુરમાં શિવભૂતિ વસુભૂતિ ભાઈ, મોટાની સ્ત્રી કમળશ્રી નાના પર રાગી થઈ તેણે દીક્ષા લીધી. તેણી વિરહથી મરી કુતરી થઈ સંગથી મુનિ સાથે ભમતી, ત્યાગ થતાં વાનરી, હંસી, વ્યંતરી, ઉપસર્ગ, કેવલ.
- ❖ રાગી દુઃખી-ત્રણ કન્યા. પતિને ખાસડા, માતાની શિખ, પહેલી રાતે લાત મારતા એકના પતિએ પગ પંપાળી કહ્યું તને વાગ્યું તો નથી ને ? બીજી પર પતિએ ગુસ્સે થઈ ધમકાવી ચેતવાણી આપી. ત્રીજીને તો પતિએ ખૂબ મારી. માતાએ પહેલીને કહ્યું તારે ચિંતા નથી પતિવશ રહેશે. બીજી ને કહે વાંધો નહિ આવે પણ ચેતતી રહેજે સતાવીશ નહિ. ત્રીજી કહે તારે ખૂબ પતિ ભક્તિ કરી તેની આજ્ઞા માનવી.
- ❖ રાગી શેઠે માનીતીનું છાણું કરેલ શાક પ્રેમથી ખાધું.

ઉપદેશક

- ❖ ત્રણ પ્રકારના પુરુષ-જીવાન ગર્વી રાજ એ વૃદ્ધ મંત્રીઓને કાઢી મુક્યા. દુશ્મનોએ ખાત્રી કરવા ત્રણ પુત્રાનાં મોકલી મુલ્ય પુછાવ્યું કોઈ ન કરી શકતાં અંતે વૃદ્ધ મંત્રીએ ઉડી પાકી ખાત્રી કરી જેના કાનમાં દોરો જતો નથી તે કોડીનું, બીજે કાને નીકળે છે તે લાખનું, ને પેટમાં જાય છે તે અમુલ્ય. એણે ધર્મ સાંભળે જ નહિ, સાંભળી કાઢી નાખે, ને પચાવે તેવા શ્રોતાના ત્રણ પ્રકાર જાણવા.
- ❖ જ્યદેવ જેમ મહા મુશ્કેલીએ માણીપતિ પર્વત ઉપર ચિંતામાણી રત્ન પ્રાપ્ત કરી આરાધી સુખી થયો. તેમ મનુષ્ય ભવમાં ધર્મરત્ને આરાધી સુખી થાવ. પણ રબારી માફક નિરર્થક ન ગુમાવવું.
- ❖ પછી પસ્તાશો-નદી તીરે ઈશુ ક્ષેત્રવાળે પુરમાં તાણાતો ઘડો કાઢ્યો તેમાંથી ઉપલ ગોલક પક્ષી ઉડાડવા ફેંક્યા. એક પુત્રે રમવા લીધેલ, ઝવેરીએ બે લાખ આપ્યા જાણી ખૂબ રોયો. તેમ દુર્લભ નરભવ રત્ન એજે ન ગુમાવો. ચિંતામણિરત્નો કરતા પણ દુર્લભ છે.
- ❖ ગરીબ બ્રાહ્મણને જંગલમાંથી પારસરત્ન મળ્યું કિંમત કરાવી. શેઠે ત્રણ કલાકમાં ઓરડામાંથી કાઢે તેટલું તેનું કહ્યું રમકડા, મીઠાઈ, પલંગ પ્રમાદથી ત્રણ રૂમરૂપી બાળ, યોવન ને વૃદ્ધાવસ્થા.
- ❖ દુર્લભ માનવભવ મળે છતે પ્રમાદ અનર્થકારી છે. ધર્માશા કર્મશાની કયા. બત્રેને

એક એક દિવસનું રાજ્ય આપ્યું.

- ❖ સૂર્યાસ્તિ સુધી રાજના ભંડારમાંથી ધન લેવાનો પરવાનો મળ્યો, છતાં પ્રમાદી બ્રાહ્મણ મોદક નાટકાદિમાં બધું ગુમાવી દેવાદાર થયો.
- ❖ દીર્ઘદ્રષ્ટિ વગરનો જીવ ઉત્તમ સામગ્રીનો પણ સદુપયોગ ન કરી શકે. બાવાએ પારસમાણી આપ્યું પણ લોહ ચાર અને શેર મોંઘું લાગવાથી રોજ ભાવ પૂછે પણ લે નહિ. એમ દુઃખી જ રહ્યો. ફરી બાવો આવ્યો ને પરાણે લેવરાવી સાન ઠેકાણે લાવી.
- ❖ મનુષ્ય ભવરૂપ ચંદન બગીચો. ઉપકારી ભીલને ચંદન બગીચો દીધો, પણ મૂર્ખે તે કાપી કોયલા કરી વેચે, વર્ષ બાદ રાજ આવી જોતાં ખેદ થયો. એક કટકો વેચવા મોકલતાં દામ મળતાં ભીલ ખૂબ પસ્તાયો છેવટ રાજ્યએ તેની જડના વૃક્ષો રોપવાની સલાહ આપી, તેમ કરતાં સુખી થયો.
- ❖ મનુષ્ય ભવના મુલ્ય પર કઠીયારાની કથા-રત્ન જડીત સુવર્ણ માટલી અને બાવના ચંદનનો ભારો.
- ❖ જીવાજીની ગાડી ઉપડી ગઈ-નાના ગામડાનો વાસી માંડ વર્ષોએ મુડી થતાં શહેર તરફ ગયો. પણ મદારીના ચાર ખેલમાં પોટકી ગુમાવી ને ગાડી ગઈ. તેમ નિગોદથી નરભવ ને મોહ મદારીના બાળ, યૌવન, પુત્ર ને પુત્રવધું આદિ ચાર ખેલે ખતમ.
- ❖ કાંઈ પણ આત્મ સાધન વગર જશો તો પછી હીરો ઘોઘે જઈ આવ્યો તેના જોવું થશે.
- ❖ શેઠનું ઉંઘું-ભુખ દુઃખવત ભવદુઃખ ભાંગવું હોય તો ઉંઘું ન કરો.
- ❖ અવળું ભરાયેલ ભુંસું કદી ન જાય-પુરોહિત કાશી જતાં રાજને રહી ગયો કે શૂકો જગૌનો. શુક-ઉંદર ઉ-બીલાડો, જગૌ-ખાય છે. આત્મારૂપ બીલાડો, પરમાત્મારૂપ સિકામાં તત્વરૂપ ચાણા ખાય છે. એ અર્થ કરનારને પુરોહિત કરવો !
- ❖ ખરી વાત જાણવા છતાં પૂર્વગ્રહ ન છોડે તે પસ્તાય. ચારમિત્ર કથા-ચાર મિત્રો કમાવા જતાં લોહ, રૂપ્ય, સુવર્ણ ને રત્નોની અનુક્રમે ખાણ મળતાં પૂર્વનું તજ સાડે લેતા ત્રણ સુખી થયાં. એક કદાગ્રહી લોહ પકડી રાખી દુઃખી થયો.
- ❖ કુગુરૂથી ભ્રમિત થયેલાં ને સુગુરૂના વચન પર પણ વિશ્વાસ ન આવે ૫૦૦ આંધળાની કથા.
- ❖ સુગુરૂ કુગુરૂ વિષયે સિંહ શુંગલ કથા. કુવામાં પડેલ ચંદ્રને, સિંહે પુચ્છે લટકેલ

શુંગાલ દ્વારા બહાર કાઢ્યો. બીજી વાર સ્વયં કરતાં બનેં શિષ્યાણ દુબ્યા

- ❖ કેશી ગણધરનો રાય પ્રદેશીને ઉપદેશ-જીવાદિની સિદ્ધિ, ધર્મારાધાન. સુરીકાન્તાની દૃષ્ટતા. રાજ સૌધર્મે, ત્યાંથી વિદેહે સિદ્ધિ.
- ❖ સંસારી દુઃખોને સુખ માનવા પર શેઠ અને ચાર પુત્રવધુની કથા-સોનું મઢેલ પત્થર ગળે પહેરી ખાધા વગર નાતે જમાડી.
- ❖ કીસીકા મંદિર જળતા હે, આંખ ભી કોણ ખોલતા હે, બોલનેકી ભી આળસ નહિ આતી હે ? ત્રાણ આળસુઓ.
- ❖ પોથીના રીંગણા-ઉપદેશના જુદા. ઘરે ખાવામાં વાંધઓ નહિ પંડિતે પત્નીને સમજાવી.
- ❖ ભણ્યાં હોય પણ તરતાં ન આવડે તો શેઠની માફક દુબી જવાય, માટે ભણ્યા ગણ્યા પણ ભવસાગર તરતાં શીખવું જોઈએ. શેઠ ને ખલાસી.
- ❖ ખાળે ડુઆ ને દરવાજા ઉઘાડા. અઢાર ગરનાવાળા તળાવમાં શેઠે પાંચ રત્નો દાટ્યાં. ગુરૂરૂપ મિત્ર સલાહથી મેળવ્યા.
- ❖ જગ્યા ત્યાંથી સુધારો મથુર કથા. સ્વપ્ન કહી છુટી ગઈ.
- ❖ આળસુ ભીલુકે સિદ્ધ પાસેથી વિદ્યા ન લેતાં કામ કુંભ લીધો. તે કુટી ગયો. પણ જે વિદ્યા લીધી હોત તો સુખી થાત.
- ❖ સમજે તો સાનમાં, ચલાણા હે રેણા નહિ.
- ❖ ભાવધર્મ તારે પણ ખોટી ભાવનાથી તો કૃપાણશેઠ સ્વામીવાત્સલ્ય કરવું છે કરવું છે કરતાં મરી દુર્ગતિ ગયો.
- ❖ કુશાગ્ર બિન્દુ સમ મનુષ્ય ભોગતી તૃમ નહિ થવાય. અંગાર દાહકનું દ્રષ્ટાંત
- ❖ ઈન્દ્રિયવશાવશથી સુખદુઃખ પર જ્ઞાતા ધર્મકથાન્તર્ગત બે કાચબાની કથા.
- ❖ જીવનમાં જે આત્મહિત મુખ્યતાએ કરવાનું છે તે અહીં નક્કી થાય છે, પણ પછી બીજી વ્યગ્રતામાં પડવાથી પેલા આણીઆણી જનાર જમાલખાં, ખાઈ કુદવા જતાં સોટી ભાંગી અને ચલ જાઉં કે ટપ જાઉં. પૂર્વના વિચારો યાદ રહ્યા. જેથી તેજ નામ પુછતાં બહુ રખડ્યો તેમ થશે.
- ❖ જાતે કરવાનું કામ પારકાને ભરોસે ન રખાય. શેઠે ગુદાપક્ષાલનનું કાર્ય વિનંતી કરનાર નોકરના ભરોસે રાખ્યું પણ ભારે ફજોતો થયો. હાથે તે સાથે.

- ❧ સ્નેહથી આત્મહિત કરનાર ઉજ્જયીનીના ધનમિત્ર મુનિને તૃષા પરિસહતી દેવ થયેલ પુત્ર દત્ત શમએ, સચિત જલ પી ને પ્રાયશ્ચિત લેજે એમ સલાહ આપનાર પિતાને વંદન ન કર્યું. (ઉ. સુ. તૃષા પરિ. કથા)
- ❧ બાવાજીએ સ્વપ્નમાં મઠનો ઓરડો લાડુથી ભરેલ જોયો. ચેલા દ્વારા ગામને નોતર્યું પણ મોદક ભર્યો ઓરડો જડયો નહિ. બાવો ફરી સુતો. ગામ કહે કેમ ? ચેલો કહે- ઓરડો જોવા સુતા છે. વાહ !!!
- ❧ લાચાર દશામાં શું થાય ? રાજગૃહીના સમૃદ્ધ ધન્યશેઠ એકના એક દેવદત્ત પુત્રને પંથક ચાંકરની નજર ચુકવી લઈ જઈ મારી નાખનાર વિજય ચોર સાતે સામાન્ય ગુન્હાથી પકડાતાં એકજ હેડમાં બંધાયા જેતી નછુટકે પત્ની ભદ્રાનું મોકલેલ સુભોજન વિજયને આપવું પડતું. એમ દેહ પ્રત્યે અમમત્વ રાખો.
- ❧ ઘુંટણીએ ચાલતો બાળક સ્વ છાયાની ચોટલી પકડવા ખૂબ મથ્યો. છેવટ ન પકડાતાં રડ્યો. દેખનાર માતાએ માથે હાથ મુકવાનું કહેતાં તુરત પકડાઈ, ને ખુશ થયો. એમ સુખ માટે બહાર વલખાં ન મારતાં અંતરાત્મા તરફ વળવું જોઈએ.
- ❧ વર્તન વગર લાભ શો ? દુબળા કૃપાણને દયાળુ વૈધે નાડ જોઈ સુંદર (પ્રીસકીપ્સન) પાક લખી આપ્યો. બે વર્ષે ફરી આવી વેદે એમજ રહેવાનું કારણ પૂછતાં તેણે રોજ સવારે વાંચુ છું કહ્યું!!
- ❧ તારક શાસનની ઉન્નતિ માટે ચારે વિભાગની (સંઘની) ફરજ છે ઉપેક્ષાથી નુકસાન થશે. જેમ ચાર વિપ્રોએ જજમાનની ગાયને વારે વારે દોહી ખરી, પણ કાલ બીજને લાભ માની ખોરાક ન દેતાં ગાય મરી ને ધિક્કારને પાત્ર બન્યા.
- ❧ કેટલા કઠત-સભામાં એક મુનિને પાંચ મીનીટ સાંભળી સીપાઈ જંગલમાં જતો રહ્યો. બે વર્ષે ફરી ત્યાં આવી ચઢતાં તેજ સભા દેખી બધાના પગ દાબતાં, ના પાડતાં ગૃહ સ્થોને કહે કે તપાસું છું કે સિસમના તો નથી ને ?
- ❧ ૪૦૦ પુસ્તકોનો સાર એક જાણે લીધો. થયેલ અપકાર, કરેલ ઉપકાર ભૂલી જવા. મરણ અને પ્રભુનામ પણ પળ યાદ રાખવું.
- ❧ જીવનમાં ધર્મ આરાધેલ અન્તે પણ તે જ ઈચ્છે છે. રણ ભૂમિમાં મુનિ દર્શનેચ્છુ ધાયલ ઉદાયન મંત્રી.
- ❧ ખોટો અલ્પ પણ વ્યય નહિ કરનાર સસરાની પરીક્ષા વહુએ કરી. તેલનું બિંદુ બુટે ચોપડનાર તેણે રોગના લેપ માટે સાચા મોતી વાટવા માંડ્યા. કારણ રોગ ધર્માદિ

કારણે યોગ્ય વ્યય હતો.

- ❖ શાસન હેલના અટકાવવા માયા કરી. મિથ્યાત્વી રાજાએ જૈની રાણીને જાણાવવા, કાવતરું કરી મંદિરમાં મુનિને વેશ્યા-પૂર્યા-પ્રભાતે બાવો ને વેશ્યા નીકળ્યા !
- ❖ અશુભ કાર્યને ઢાંકવા પાટલી પુત્રની શેરીમાં વ્યુતસર્જન કરનાર માળી. (દ.વૈ.વૃ.)
- ❖ ઉન્માર્ગથી પરિવારને યુક્તિથી વાળવા પર ગાંધવોપદ્રવથી બચવા શેઠે કરાવેલ દેવમંદિરની વાત. (દ.વૈ.વૃત્તિ)
- ❖ વહુનું બગડેલ મન ઠેકાણે લાવવા સાસરે પત્ની સાથે કજીયો કરી તેને તથા નોકરને કાઢી મુક્યા. વહુને કાર્ય વ્યગ્ર કરતાં ચિત્ત શુદ્ધ થયું.
- ❖ સાધર્મિક વાત્સલ્ય-દેવગીરીનાં જગસિંહ શાહે ૩૬૦ સાધર્મિકોને પોતાના ધનથી વ્યાપારમાં જોડી, કોટીધ્વજ કર્યા. તેથી પ્રતિદિન સ્નાત્ર મહોત્સવ ને સાધર્મિક વાત્સલ્ય થતાં કોઈ સીદાતા ન રહ્યા.
- ❖ જેર સમજનો ઝગડો. ચાર ભાગીદારો ખેતર ખેડી, શું વાવવું? તે માટે લઢી પડ્યા. ગુજરાતી કહે ચોખા. હિન્દી કહે ચોખા ક્યા ચાવલ વાવો. કાશીના પંડીતે ચોખા ચાવલેન કિં તંડુલા કૃષિતવ્યાઃ અંગ્રેજ કહે ડોંટ ચોખા ચાવલ તંડુલા રાઈસ મસ્ટ બી સો. છેવટ કોઈ સમજુએ મુઢીમાં લાવવાનું કહી કલેશ મટાડ્યો.
- ❖ ગાણતર વિનાનું ભાણતર-દેશમાં આવેલ કોલેજીયને કુટુંબને આપેલ પાર્ટીમાં સૌને ખાણું દીધા પછી, નો નોલેજ વીધાઉટ કોલેજ. કહેતો ઉઠી કહે આ બે રકાબીની ત્રણ કરી દઉં છું. આ એક; આ બે, ને બેને એક ત્રણ. બધા તેની મુખાઈ પર હસ્યા. પિતાએ કહ્યું એકમારી એક (બીજી)તારી માતાની ને ત્રીજી ખા, કહી ચાટ પડયો !
- ❖ ગાડરીયો પ્રવાહ-મેળામાં દુકાનદાર માલણ પ્રભાતે ઉતાવળ થતાં રસ્તામાં જ જંગલ બેઠી. પોલીસ પકડવા આવતાં ઝટ ફુલોથી ઢાંકી હાથ જોડી બેઠી, ને પુછતાં પોલીસને રહે-ઈષ્ટ દેનાર દેવ છે. તેણે ફુલ પતાસા દિ ચઢાવતાં સાંજ સુધીમાં ઢગ થયો હિંદુ મુસ્લીમ ફરીયાદથી કોના દેવ તે નક્કી કરવા, બંને પક્ષ સાથે આવી રાજાએ ઢગલો હઠાવતાં નીચે અસલી માલ જોઈ, સહુ શરમાઈ કહે હમારા દેવ નથી.
- ❖ લોલુપતા-કુવામાં પડેલ બ્રામણનું લાડુડી નામ સાંભળવાથી બહાર આવવાનો વૃત્તાન્ત.

- ❖ જીભનો રસ ટપકે છે. ડેલીના નાના બારણે ભેંસ મરશે તો ? પત્ર નથી તો પુત્ર મર્યો હશે તો ? કહેનાર મુસાફરને અપકવ ખીચડી કપડામાં લઈ જવી પડી.
- ❖ કૃપણ શ્રોતા-બેરીના કહેવાથી કથામાં ગયો ને ઉઘ્યો. મોંમા શ્યાન મુતરતાં અમૃત ખાઈ લાગ્યું. બીજે દિ પાસે જઈ બેઠો. ઉઘમાં ઘરાકને ૧૦ ગજ કાપડ પંડિતનો ફેટો ફાડી દીધું.
- ❖ સ્ત્રીનો ચેલો. બાવે શેઠ પાસે દક્ષિણ માંગતા રીજ વાથદો કરે. સ્ત્રીને બાવે ભલામણ કરતાં કહે આ રૂ.૨૫ ની ચુંક લઈ જવ ને જુવો શું થાય છે ? સાંજે શેઠાણી ખાધા પીધા વગર ઉદાસ પડી રહી. શેઠે મનાવી પૂછતા કહે ચુંક ખોવાઈ ગઈ છે. હમણાં બીજી બનાવી દો. શેઠે-ઓહો એમાં શું કહી તુરત કિમતી ચુંક કરાવી દીધી. સ્ત્રી કહે મહારાજ કહો કોનો ચેલો ?
- ❖ પ્રમાદ-પ્રસન્ન થશે બે દરિદ્ર વાણીકને બે પ્રહાર માટે રત્ન દ્વીપે ગાડા સહિત મુક્યા. એક ત્યાંની શય્યામાં પોઢી દુઃખી, બીજે સુખી થયો.
- ❖ સરલ ને વિકટ બંને માર્ગ જાણનાર ગાડાવાળો. વિકટ માર્ગે જતાં ગાડું ભાગ્યું ને દુઃખી થયો. તેમ વિષયાદિ ને ક્રમા દયાદિ બન્ને માર્ગને વિચારવું.
- ❖ ત્રણ બેરીનો ધણી-અભ્યંતર ત્રણ પત્ની ચૌવના તુષણા ને જરાનું સ્વરૂપ, ચોથી વિરતિ ઉપાદેશ છે.
- ❖ સમતા ભાવના-ઝાંઝરીશ મુનિ-પ્રતિષ્ઠાનપુરના મકરધ્વજના રાજના પુત્ર મદનબ્રહ્મે ઉર નારી ત્યજી સંયમ લીધો, ત્રંભાવતીમાં સ્ત્રી ઉપસર્ગ. કંચનપુરે બેન રાણી જોઈ રહી. શંકીત રાજએ મુનિની હત્યા કરાવી, પછી ખૂબ પશ્ચાતાપે કેવળ જ્ઞાન પામ્યા.
- ❖ રાજએ જેમ સર્વ પક્ષીઓને ચાણ દેતાં હંસ પણ આવ્યો ને રસોલી કુટી. તેમ સર્વત્ર દાન દેતાં સુપાત્ર મળી જાય.
- ❖ સુખ આત્મ ઘરમાં શોધતાં શીખો-બાઈએ ઘેર પડેલી સોય બહાર શોધતાં નિષ્ફળ ગઈ.
- ❖ ઈ.સ. પૂર્વે ત્રીજ સેકાના ગ્રીક સમ્રાટ પાઈરસ વિશ્વ વિજેતા થવા, વૃદ્ધે ક્યાં જઈ રહ્યા છો ? રોમ જીતવા-પછી શું કરશો ? વિગેરે પ્રશ્નોત્તરથી નિરૂત્તર કરી કહ્યું.-તો પછી અત્યારે જ શાન્તિ ગાળોને ! અંતે તે નાશ પામ્યો. માટે અતિ લોભ ન કરતાં સંતોષ રાખો.
- ❖ પછી શું કરશો ? એમ વારંવાર પૂછતાં છેવટનો જવાબ પછી મરી કહેતાં, ચિંતકે

મરવા માટે બધું ? કહીને જીવન ધ્યેય સમજાવ્યું.

- ❖ ઉપદેશ શ્રવાણથી કોધાદિનાશ-સુરસુંદરકુમારે પંચ પત્નીઓને ઉપદેશ દેતા મુનિને જોઈ પાંચ સોટી મારવાનો નિશ્ચય કર્યો. એક એક આણુવ્રત આપતાં એક એક સોટી ઓછી કરી ખુશ થઈ પોતે પણ આણુવ્રત લીધા.
- ❖ ૧૦૦ ડુંગળી, મરચાં, ને ફટકા ન ખાઈ શકવાથી છેવટ દેવાના રૂા. ૧૦૦ દીધા. માટે સમજીને છૂટકો ન હોય તે કામ વિચારી પહેલું કરવું.
- ❖ ક્યાં છે આજે રૂદ્રસોમા દેવી માતા ? દશપુરવાસી સોમદેવ પુત્ર આર્ય રક્ષિતને દ્રષ્ટિવાદ ભાણવા તેના મામા તોસલીપુત્ર આચાર્ય પાસે મોકલ્યો.
- ❖ ખુદા કી સમજ ફેરી વાહન ન મળતાં ચાલીને ગામડે જઈ પાછા ફરતા જડા શેઠ થાક્યા ને ચાલવું ભારે પડ્યું. પ્રાર્થના કરી કે હે પ્રભુ ઘોડા ભેજ-ત્યાં પાછળ ઘોડી પર સ્વાર થયેલ ફોજદાર આવી પહોંચ્યો ને વછેરો જલ્દી ચાલતો ન હોવાથી ઘોડી પણ ઉભી રહેતી. તેથી કંટાળેલ તેણે શેઠને ચાબુક મારી વછેરો ઉપડાવી આગળ કર્યો. ત્યારે શેઠ વિચાર્યું કે પ્રભુએ ઘોડો તો દીધો પણ ચઢવા જોતો તો ત ઉપાડવાનો મોકલ્યો. કભી ખુદા કી ભી સમજ ફેર હોતી હે ! પણ પોતાના ભાગ્યનો દોષ ન કાઢ્યો.
- ❖ પક્કો મારવાડી-નવાબને ગરીબી આવતાં છેવટ મરતાં ત્રણે મિત્રોએ તેના કહેવાથી સ્વીકાર્યું કે ક્યામતનાં દિવસો સુધી કામ લાગે માટે બધાએ રૂા. ૧૦૧ જમાણા હાથમાં કબરમાં મુકવા. વોરે મુક્યા. વાણીયે તેની નીચે બેર ચેક મુક્યો. મારવાડીએ ૩૦૩ નો કોસ ચેક મુકી ૧૦૧ લીધા ને વાણીયાનો ચેક પણ વટાવી ખાધો.
- ❖ મોત આવવાનું છે એમ વારંવાર કહેવા સિકંદરના બાપ રાજ ફીલીપે એક ખાસ નોકર રાખેલ. તખ્ત ઉપર પણ તે સાંભળતા અદલ ન્યાય નીતિથી વર્તતો.
- ❖ આગળ માટે અત્યારથી જ મોકલતા રહ્યો-એક રાજ્યમાં કાયદો હતા કે રાજાને દશ વર્ષના રાજ્ય પછી વનમાં મોકલી દેવો. નવો રાજા ચિંતાથી સુકાય કે હવે ૭-૫-૩-૨-૧ વર્ષ રહ્યું. એક મહાત્માએ કારાણ પૂછી કહ્યું કે અત્યારથી જ વનમાં સંપત્તિ આદિ મોકલતાં રહ્યો. એમ કરવાથી રાજા ચિંતામુક્ત થયો અને વનમાં સુખ ભોગવવા ગયો. તેમ પરલોક માટે કરો.
- ❖ મુર્ખનો સરદાર કોણ ? આવેલા યોગીની ઘણી સેવા કરી વિદાય કરતાં રાજાએ એક છડી આપી કહ્યું, બધે ભમતા જ મુર્ખનો સરદાર મળે તેને છડી આપજો. વર્ષો ભમી યોગી પાછો આવી મરણોન્મુખ રાજાને રાજ-ધન-સ્ત્રી આદિ સાથે આવશે ?

ના કહેતાં નશ્વર પદાર્થોમાં છેલ્લા ઘડી સુધી આસક્ત રાજને જ તે છડી મુબારક કરી. રાજ ચેત્યો ને અનાસક્ત થયો.

- # સુભાવ કુભાવ યુક્ત ધર્મ કેવો ફળે ? કાન્યકુબ્જે નિધિદેવ ભોગદેવ કયા (ઉપદેશ રત્નાકર)
- # ઘેલાભાઈનો ધોડોઠસરભરા ને ખોરાકીમાં દિવસ આખો ઘેલો રહે, પણ ધોડાને દુઃખ ન થાય માટે સવારી આદિ ન કરે, એમ દેહ મમત્વ વાલા ધર્મ ન કરનાર તેથીયે ઘેલા છે.
- # કંજુસ પણ દાની થયો-પુણ્ય કાર્યનો ફાળો કરનારે ન્યુથોર્કના મહા કૃપાળુ કરોડપતિ મિત્રને ફક્ત એક દિવસ માટે ૧૦,૦૦૦ ડોલરનો ચેક આપવા કહી, પરાણે લઈ ગયો. ને જ્યાં જાય ત્યાં એ ચેક જોઈ સારો ફાળો દેતા સાંજે અઢી લાખ થયાં. બીજે દિ ચેક પેલાએ પાછો ન લેતાં કહ્યું ભાઈ હવે એ ફાળામાંજ લઈ લ્યો. કાલે ઘણાના અભિનંદનથી જીવનનો આનંદ દાનમાં છે તે નવી દિશા જાણી હવે હું દાન કર્યા જ કરીશ.
- # ગાડરીયો પ્રવાહ-શંખેશ્વર મહારાજ. ગદ્દા પાછળ પંડિતાદિ શહેરીઓ ને રાજકુમારાદિએ મુંડાવ્યું. નિર્ણય થતાં બધા શરમાયાં.
- # સાચું નામ સ્મરણ-કલેકટરને પૂછતાં સંતે રામનામ લેવા કહ્યું. એતો ખબર છે, બીજુ કાંઈ કહ્યો. સંતે-સાલા ચલે જા કહેતાં કલેકટરે ગુસ્સો કરી સજા કરીશ કહેતાં સંતે કહ્યું આમ રામ નામ લેવાય ? સાચી રીતે આમ નવકાર ગણવો જોઈએ. રોમ રોમ અસર થવી જોઈએ.
- # ઉપકારનો બદલો-રાજાએ આંધળાને કુવામાંથી કાઢી દેખતો કરી, ખાનપાન દઈ માર્ગે ચઢાવ્યો. પેલે પ્રભુ પ્રાર્થના કરી કે રાજને મારા જોવો દુઃખી કર કે જોથી હું ઉપકાર વાળી શકું.
- # કેવલીએ-એકને સાતને બીજને અસંખ્ય ભવો કહ્યા. બીજે જલ્દી મોક્ષે ગયો.
- # પંડિતજી ! મને કોઈ પંડિત કહેતું નથી ફરીયાદ કરતાં બિરબલે-પંડિત કહે તેને મારવા કહ્યું. છોકરાઓને મીઠાઈ આપી પેલાને પંડિતજી તરીકે કહી ચીડાવવા કહ્યું. એમ ત્રણ માસમાં પંડિત તરીકે પ્રસિદ્ધ કર્યો.
- # સાચો ભગત-ગુરૂ ઉપદેશથી રાજાએ ભક્તોના કરે માફ કર્યા. આખું શહેર ભગત થયું. રાજભંડાર ખાલી. પાંચ વર્ષે ગુરૂ આવી દુરૂપયોગ સમજાવ્યા. ભક્તોને

રાજમહેલમાં આમંત્ર્યા અને ચોતરફ પહેરો રાખી રાજાએ કહ્યું કે .મારા ગુરૂને ભક્તના તેલની ખપ છે, કોઈ ભગત નહિ. ફક્ત એક સાચો તૈયાર થયો. રાજાએ બધાના પુરા કર વસુલ કર્યા.

❖ લોકમત-ચિત્રકારે સુંદર ચિત્ર ચોટામાં મુકી વિનંતી લખી કે જોને જો ભાગ ખરાબ લાગે ત્યાં નિશાની કરવી. સાંજે જોયું તો એટલી નિશાનીઓ થઈ કે ચિત્ર જ ન દેખાય. ફરી ખૂબ સાફ કરી સાફ લાગે ત્યાં નિશાની કરવા લખ્યું, તો પણ એજ દશા થઈ.

❖ ગેર સમજ-શેઠ સ્વકુંડળ તુલ્ય રોજ પાંચ બ્રાહ્મણો જમાડતો. એક દિ બીજે સદક્ષિણા ભોજન હોવાથી કોઈ મળ્યું નહિ. ટેક જળવવા શેઠ બજારમાંથી પાંચ ખાંડના સાધુ લાવી થાળ ધરી ન્હાવા જતાં પાંચ સાધુ મળ્યા. તેમને લાવી ઘેર બેસાડી સ્નાન કરવા ગયા. અહીં નાનો ભુખ્યો બાળક માંને કહેવા લાગ્યો કે ભુખ બહુ લાગી છે. મને સાધુ ખાવા દે. મા કહે તારા બાપ આવે ત્યારે એક તું બીજે હું ત્રીજે તારા બાપ, ચોથો દાદી ને પાંચમો સાધુ તારો મોટો ભાઈ ખાશે. ધીરજ રાખ. આ સાંભળી પાંચે સાધુ નાઠા. માંડ માંડ બહુ દોડી શેઠ સમજવી લાવ્યા.

❖ વસ્તુનું મુલ્ય સૌંદર્ય કે સંગ્રહમાં નહિ પણ તેની ઉપયોગીતામાં જ છે-કાશીનો રાજા અઢળક હીરાદિ ઝવેરાતનો વર્ષોનો ભંડાર ગર્વથી બતાવવા એક મહાત્માને લાવ્યો. આ કિંમતી પત્થરો બદલામાં તને શું આપે છે ? પૂછતાં રાજાએ કહ્યું જ નહિ ઉલટું તેની રક્ષા માટે જબ્બર પહેરો રાખવો પડે છે. મહાત્માએ આથી કિંમતી પત્થર બતાવું ચાલ કહી એક વિધવા ડોસીની ઘંટી બતાવી કહે આ પત્થર આનું ગુજરાન ચલાવે છે. દુઝાણી ગાય જોવો છે. રાજા ઉપરની વાત સમજી ગયો.

❖ ઠેરના ઠેર-પીધેલા ચોબાઓ રાત્રે ગંગા કાંઠે નાવમાં બેસી નશામાં સારી રીત હલેસા મારવા છતાં, સવારે ત્યાને ત્યાંજ નાવ જોઈ વિસ્મય પામ્યા, પણ લંગર છોડવું ભુલેલાં તે ભાન નહી. તેમ રાગદ્વેષ તૃણાદિ બંધનથી જીવન નેચા છુટી કરી ધર્મ (ક્રિયા) રૂપ હલેસાં મારવાથી આગળ વધાય, નહિ તો ઠેરનાં ઠેર.

❖ બાદશાહના હુકમથી તાકો વાણી મુઠ્ઠીમાં પ્રવીણ કારીગર લાવ્યો. બાદશાહે કેટલો લાંબો પહોળો પુછતાં મુરખ કહે-તમારા, તમારા પુત્રના, ને બેગમ વિગેરેના કફનમાં થઈ રહે તેટલો છે. ઈનામને બદલે તલવારથી મારવા ક્રોધથી તૈયાર થતાં, મંત્રીએ બચાવ્યો ને ભાગી ગયો.

❖ લોકમાં આશીર્વાદથી સુખ, ને નિસાસાથી દુઃખચીનના બાદશાહે દિલ્હીના એલચીને

વડનું ઝાડ સુકાયે જવા દેવાશે કહેતાં તેમના નિસાસાથી માસમાં સુકાયું તેથી રાજ્ય લાંબુ કેમ ટકે તે જાણાવ્યું.

❖ પાગલખાનામાં આગ લાગતા બંબાવાલા બહુ કહેવા છતાં, પાગલો નાચ કુદ કરતા કહે-આ મોટો દીવો માંડ જેવા મળ્યો છે ને આ મુખાઓ બહાર જવા કહે છે.! ન જ નિકળ્યા અંતે બળી મર્યા. એમ કષાય આગથી બચવા સંસારગૃહ ત્યાગ કરવા સંતો કહે છે ત્યારે સંસારી જીવો કહે કે-માંડ આ ધન કુટુંબાદિ મોજ મળી છે, તેમાં ધર્મ ને ત્યાગની વાતો કર્યા કરો છો !

❖ ખેતરમાં તાપણે ટાઢ ઉડાડતાં ખેડુતોને જેઈ, શિયાળ પણ લાલ ચાણોઠીનો ઢગલો કરી તીવ્ર ટાઢમાં રાતભર બેસી રહ્યું. પૌદ્ગલિક સુખોમાં હુંફને આનંદ પ્રાપ્તિનો પ્રયાસ પણ આવો જ છે.

❖ અવિધિએ કરેલ ધર્મ કુફળ આપે તે પર-નિર્પશુદ્વિષે ગોવૃક્ષ કથા-વેપારીએ રાજાને ગોવૃક્ષ રસ કહી મસાલેદાર દુધ આપ્યું. ત્યાં પશુ જ નહોતાં. રાજા અતિ પ્રસન્ન થયો. દાણ માફ કર્યું. જતી વખતે વેપારી પાસે ગોવૃક્ષ માગ્યું તેણે ગાય પીને રવાના થયો. પણ ગોવૃક્ષ સેવકોએ ગાય નીચે વાસણો મુક્યા તો છાણ મુતર મળ્યું. વહાણો મોકલી વેપારીને પાછો બોલાવ્યો. તેણે ગાય દોહવા વિગેરેની વિધિ બતાવી !!

❖ દર્પણમાં પ્રતિબિંબ. ભ્રમથી પતિ પત્નિ સાસુ સસરાનો ઝઘડો. એમ માફ કોણ તે ભ્રમ ભાગે તો બધા કલેશો મટે.

❖ ભ્રાન્તી દૂર થવી જેઈએ-છોકરીએ મુકેલ ગેરનો લોટો પ્રભાતે જંગલ લઈ ગયો. લોહી પડ્યાની શંકાએ બીમાર, ને ધમાધમ. ભ્રાંતિ ભાંગતા સાજો.

❖ સમજ વગરની શ્રદ્ધા પણ કલ્યાણ કરે-નારદના કહેવાથી ડોસી બધુ કૃષ્ણાર્પણ કરવા લાગ્યા. કચરો, વિષ્ટા, છેવટ નારદનો તમાચો કૃષ્ણને પહોંચ્યો. કંટાળીને ડોસીને વેકુંઠ લઈ ગયો.

❖ મારવાડી નોતરેલા મિત્રને જમવા બોલાવી લાવ્યો. પણ રસોયો કહે-છરી લાવો જલ્દી શાક કરી દઉં. પોતે બનાવેલ બે જાતના પકવાન ખાઈ ગયો હતો. એટલે મહેમાનને કાનમાં કહ્યું કે જોશીના કહેવાથી તમારા બે કાન શેઠ કાપી લેશે, માટે ભાગી જવ. પેલો ભાગ્યો. રસોયો શેઠને કહે કે તમારો મિત્ર બંને મિઠાઈ લઈને ભાગ્યો. મારવાડી છરી સાથે દોડ્યો ને કહે અરે બે નહિ તો એક તો લઈશ જ. પેલો જીવ લઈ નાહો.

- ❖ ત્રણ ચિત્ર-ચીનની ચિત્રશાલામાં ત્રણ પુરૂષના ચિત્રો છે. ...
પરણું કે નહિ ? બીજે પરણીને રહે છે. ત્રીજે સ્ત્રી બંધન છોડી વિરક...
આનંદ મગ્ન છે.
- ❖ તરસી બકરી કહે-ધુર ર...અવાજ બંધ થાય પછી પાણી પીઈં. પણ તેને ઘોડાએ
સમજાવ્યું કે આ પહાડથી પાણી આવે છે. અવાજ કદી બંધ નહિ થાય ને તું મરી
જઈશ. એમ સંસાર વ્યવહાર પૂરો થયે ધર્માર્થી જાણવો.
- ❖ જનક રાજાએ ઈશ્વર જેવા હઠ કરી. છેવટે નાના અષ્ટાવકજી આવતાં બધા હસ્યા.
તેમને ચમાર કહી કહ્યું કે હું બે કલાકમાં ઈશ્વર બતાવું મને શું આપશો ? જનકે
રાજ્ય કહેતાં તે તમારું નથી કહી છેવટ તમારું મન આપો કહ્યું. જનકે મન સ્થિર
કરતાં બ્રહ્માનંદ મેળવ્યો.
- ❖ ધર્મશાળા-બાવાજી મહેલના સિંહાસને બેસી ભજન કરતાં છેવટ રાજાને આ
ધર્મશાળા છે, તમારા વડવાઓ અહીં રહી ગયા છે. ને તમને પત્ની આદિ નોટીસ
મળી છે છતાં કેમ છોડવા ઈચ્છતા નથી ? આદિ સમજાવી વૈરાગ્ય પમાડ્યો.
- ❖ ઉજ્જૈનના વિશ્વ પંડિતને કાશીના પંડિત પુત્રે હરાવી ગર્વ તોડ્યો. રાત્રે ચાર પહોરે
કમથી ભૂખ આવી પેટમાં કહે છે. એકથી જાય. લાજ આંખમાં, એકથી જાય.
જુવાની શરીરમાં, એકથી જાય, શાન્તિ મનમાં, એકથી જાય. તે એ કોણ ? કમે
સંતોષ, કામ, ઘડપણ અને ક્રોધ એમ જવાબ આપી હરાવ્યો.
- ❖ રાજા મંત્રી-પુરૂષાર્થ ને ભાગ્યવાદી. બે જાણને અંધારામાં પુર્યા. એકે પુરૂષાર્થ કરી
લાડવા મેળવી ખાતાં અંદરના રત્નને કાંકરા માની ભાગ્યવાન પર ફેંક્યા ભાગ્ય ને
પુરૂષાર્થ પંખીની બે પાંખ જોવા છે.

પૂર્વ સંસ્કાર આદિ

- ← પુત્રને ધર્મ પમાડવા નાનું બારણું કરાવી; સામે જિન મૂર્તિ કરાવી. સમુદ્રમાં મચ્છ
થઈને, તે જિન આકારે મચ્છ જોતાં જતિસ્મરણ, આણસણ, દેવલોક.
- ← સંસ્કાર ન જાય-ભરવાડ ગુરૂ કરવાને બદલે ગુરૂ થયો. ઘેટાં જુદા જતાં જોઈ તક તક
કુરૂરકુ.....ગીતાર્થે ફરવી તોળ્યું.
- ← શ્રી ધર્મનાથ પ્રભુને ગાણધર દેવે પર્ષદામાંથી રહેલો કોણ મોક્ષે જશે, પૂછતાં કહ્યું
આ ઉંદર. તે સુણી ઈન્દ્રે સ્વરૂપ પૂછતાં કહ્યું, પૂર્વભવે પિતા યત્રુથી હણાતા માતા
સાથે તારાચંદ રાજપુત્રે દીક્ષા લઈ, યોવનવયે સ્વતંત્ર કીડા કરતા મુષકને દેખી, તેને

ધન્ય માની પોતે ખડાણાદિ કિયાથી સંયમ વિરોધી જ્યોતિષ્કમાં દેવ જઈ મુષક થયો. હવે ૫૦૦ ઉંદરડીઓને ત્યાગી, અનશનથી મરી મિથિલાનો મિત્રકુમાર નામે રાજપુત્ર, દીક્ષા લઈ મોક્ષે જશે.

- ૬૫ પૂર્વભવ સંસ્કારે વજ્રસ્વામી. જન્મતાં દીક્ષાનું નામ સાંભળી જાતિસ્મરણ.
- ૬૬ દાંતાણવાળી રૂપાળી જોઈ, રાજએ પટરાણી બનાવી. તે માંદી પડી ને કોઈ દવાથી સારું ન થતાં, ચાલાક વેદ્ય સમજી ગયો કે ભીખ માગી ખાવાનો જાતિ-સ્વભાવ છે. તેણે એક ઓરડાનાં ૧૫ ગોખલામાં જાંરની રોટીના ટુકડા મુકી, દાંતાણની ઓળી ભરી ભીંતે ટાંગીને, રાણીને તેમાં એકલી રાખી. તે વાઘરાણ ઓળી ખભે રાખી લ્યો દાંતાણની પુળી, ને આપો ટુકડા કહેતી, ગોખે ગોખે ભમે પુળી મુકે ને ટુકડા ખાતી જાય. એમ પંદર દિ માં રાતી માતી થઈ ગઈ. તેમ પૂર્વની ઈન્દ્રિય સુખની ગંદી ટેવથી તેમાં લલચાય પણ ધર્મ ગમે નહિ.

કરે તેવું પામે.

- ૬૭ દગા કીસીકા સગા નહિ, કરના હો તો દેખ લીજીએ... બાવાજીને ઝેરના લાડુ આપનાર બાઈના જ પતિ, તથા પુત્રો તે લાડુથી મર્યા.
- ૬૮ કરે તેવું પામે-કુલવંતીને યુક્તિથી હજમ મર્યો.
- ૬૯ કરે તેવું પામે-શેઠ ચાર પત્નીથી કંટાળી પરદેશથી પાંચમી લાવી કહ્યું કે શોક્યો નિમ્મર છે. તેનું કાંઈ ખાઈશ નહિ. એક દિ ચારે શોક્યે અલગ અલગ ચીંતવી વિષ-મોદક નવીને આપતાં તેણીએ આગળનો પછીને ને પછીને આગળ એમ આપતા નહી જાણતી ચારે ખાઈ ને મરી.
- ૭૦ કરે તેવું પામે-મદન શેઠને ૩ પ્રીયા. સુખમાં, સુરમાં ને સુરવમાં. માનીતી છેલ્લીને અંધ કરવા બંનેએ બે યોગીની પાસે ચંત્ર કરાવ્યો પણ ઉત્સુકતાથી ખ અને વ નો લેખ લખાયો. ચંત્રો બાળતાં બંને અંધ થઈ.
- ૭૧ દગલબાજ દંડાય-કામી તાપસે શ્રદ્ધાળુને ઠગ્યો પણ કન્યાને બદલે વાનરીએ ખાધો. શેઠને ત્યાં ભોજન પીરસનાર તેની રૂપવતી પુત્રીને જોઈ તાપસ કામાંધ થયો. શેઠને કહે આ પુત્રીથી તમારા કુળનો નાશ થશે સમજવી વિધિ કરી પેટીમાં પુરી નદીમાં વહાવી જે તરતી તેની આશ્રમે પહોંચી. તાપસે તે કાઢીને શિખોને કહ્યું કે હું રાડ પાડું તો પણ ઓરડો ન ખોલતા ભૂખી વાંદરી નીકળી તેણે તાપસને કરડી ખાધો કેમ કે નદીમાં એક કિનારે-કોઈએ પેટી ખોલતાં કન્યા જોઈને બાબત જાણી તે પુત્રી

તરીકે પોતાને ત્યાંબઈ ગયો ને પેટીમાં વાંદરી પૂરી વહાવી હતી.

શેઠ પ્રતિશાસ્ત્ર આખું ગાડુ ચીભડા. બટકા ભરી ખાધાં. શરત પ્રમાણે દરવાજામાં ન પેસે તેવો નાનો લાડવો મળ્યો.

વાતોના વાળું-મુસલમાન પટાવાળા સાથે ઉઘરાણી જતાં શેઠે રસ્તામાં કપટથી આજ તો વાતોના વાળુ કરીએ, કહી આ થાળી, પેંડા આદિ કહી હોઈઆં ક્યાં પછી પટાવાળો જીકારો દેવડાવી, આ બકરી. ધરી, આદિ પોતાનું ભોજન બોલી, દારૂ પીધાનું કહી ગાંડો બનીશેઠને દૂર કરી ડબો ખોલી ચટ કરી ને શેઠ પ્રતિ શાસ્ત્ર કર્યું.

બધા સાથે બગાડવાથી હાની, રાજનો માનીતો પણ સ્વાર્થી નિંદક અદેખો મોદી રજા લઈ બહારગામ ગયો. આવતાં બધાએ મળીને દરબારમાં ન પેસવા દીધો. રાજાએ પૂછતાં મંત્રી આદિએ મોદી મરી ગયો એમ કહ્યું એકવાર ઝડપેથી મોદીને જોઈ મંત્રીને ઠપકાવતાં કહે હજુર ક્યાં છે ? મને દેખાતો નથી. કોધથી સભાને પૂછતાં, હજુરીયાને એમજ કહ્યું ને ઉમેર્યું કે પ્રેત થઈ આપને મળવા આવ્યો હશે ? માટે મહેલમાં ભાગી જવ. રાજા ગભરાઈ નાઠો ને બધાએ બોચી પકડી બહાર કાઢ્યો.

ખાડો ખોદે તે પડે-પ૦૦ ની રકમ સાથે દિલ્હી જતો છોકરો ગાડી મધરાતે આવતી હોવાથી, કુલી પાસે ગાદલું મંગાવી સુતો. કુલીએ માસ્તરને વાત કરી. ખુન કરી લઈ લેવા દાનત બગડી, ને કહ્યું ચાલ છરી દઉં. છોકરો સાંભળી ગયેલ તે ઊઠી થાંભલે ચડી ગયો. એ વખતે માસ્તરનો જ શરાબી પુત્ર આવી ત્યાંજ સુતો. કુલીએ તેનું ખુન કરતાં પેલે બુમ પાડી પકડાવ્યો.

બદલો-મિત્રતા કરી ઊંટની પીઠ પર બેસી ફલ ખાનાર શિયાળે એકવાર પોતે ધરાતાં, ના પાડવા છતાં ખેતરમાં ગાવા માંડી નાહું ને ઉંટેને માર ખવડાવી માફી માગી. ફરી ઉંટે ભર નદીમાં ડુબકી હમણાં જ મારવાનું મન છે કહી મારી, ને શિયાળ તાણાઈ ગયું.

ભારે થઈ-જાતીના વોરંટ સાથે સ્ટેશને જઈ ઉભેલા મેઈલનું એજન જમ કરવા બહુ કહેતાં, ન જ માન્યો. ત્યારે કહે અમારી હદમાંથી એજન જલ્દી ખસેડો, વ્યવહારમાં ખલેલ પડે છે. પેલો મુઝાયો ને એજન છોડી દીધું પણ ગાડી રોકવા માટે તેના પર દાવો થયો.

શું બોલે ? બાઈ કાલે ઘી દીધું તે શેર નહોતું આવો દગો ? બાઈ કહે શેઠ છોકરે

કાટલું ખોયું તું તેથી તમેજ આપેલ શેર ખાંડના પડીકે જોખ્યું તું !!

મન

- *** મનને જીતો-વાણીઆએ વ્યંતરને વાંસ ઉપર ચડવા ઉતરવાની આજ્ઞા કરી. તેને ઠગ્યો ને જીત્યો.
- *** મન અધ્યવસાયો શુભાશુભ પલટાવાથી ડોસીએ ધીને ચામડાના વ્યાપારીને જમાડવા સ્થાનપલટો કર્યો (શ્રાદ્ધવિધિ)
- *** મનોમન-રાજાને સુખડના વેપારી પર દ્વેષ થવાનું કારણ ચતુર મંત્રીએ જાણી સુખડ ખરીદીને દૂર કર્યું.
- *** મનમાકડું-રાજાએ ઉઠડીઓ રોગ કહી, વેદે દવા ને મંત્ર આપી વાંદરો યાદ ન કરવા કહ્યું. પણ તેથી તો વાંદરો યાદ આવવા માંડ્યો ને રોગ મટ્યો.

સંગ

- ❖ સત્સંગનું ફળ-કૃષ્ણે નારદને નરકના કીડાને પૂછવાનું કહ્યું. તેના દર્શનથી મરી પોપટ, વળી મરી વાછરડું, તે મરી રાજપુત્ર તીર્થ સમયે ફળે છે જ્યારે સાધુ સમાગમ જલ્દી ફળે છે.
- ❖ સાધુ સંગનું ફળ-ગુરૂએ અનેકવાર નદીમાં મેલી ટોપલી બતાવી કહ્યું. નિર્મળ ને કોમળ.
- ❖ મિથ્યાત્વીનો સંગ પણ ખરાબ તે પર ચંદ્રેશ્વરી દેવીનો પુર્વભવ. (જ્યાનંદ કેવલિ ચરિત્ર)
- ❖ સંસર્ગના સંસ્કાર જરૂર પડે છે. તેથી તો રાણા પ્રતાપની માએ ખબર પડતાં ઉધો લટકાવી દાસીનું ધાવણ કાઢી નંખાવ્યું.
- ❖ કુસંગ-ગદ્દાની સોબતે મસ્ત થવા દુબળી ગાય પટેલના ખેતરે પેઠી. ગદ્દો ઝટ ભુંક્યો ને નાઠો ગાય માર ખાઈ ડબે પુરાઈ. ધાણીએ ગળે ડાંગેરો બાંધ્યો.

નીતિ

- ❖ નીતિ-મહેલના પાયા માટે નીતિનું દ્રવ્યનું ન આપ્યું રાજાએ બંનેની સુવર્ણ બે માછીમારને દેતાં નીતિના દ્રવ્યની ખબર પડી.
- ❖ નીતિનું દ્રવ્ય-અન્યાયી વ્યાપારથી સુખી નહિ થનાર હેલકશેઠને, નાની પુત્રવધુએ

ખૂબ સમજાવી નીતિથી વ્યાપાર કરાવ્યો. છ માસમાં મેળવેલ સોનાની પાંચ શેરી કરાવી. ચામડે મઢી નામાંકિત કરાવી રસ્તે ફેંકી, સરોવરમાં નાખી છતાં પાછી જ મળી. એનું દ્રવ્ય લઈ વ્યાપારી પણ સુખી થયો. આજ પણ ખલાસીઓ નિર્વિઘ્નતા માટે હેલક હેલક બોલે છે.

- ❖ નીતિ દયામય હોવી જોઈએ. લાલને બદલે ધોળું કાપડ લઈ જનાર છોકરીની દુર્દશા અને નીતિવાન વેપારીની નિદ્રથતાની કથા.
- ❖ અનીતિ-શેઠે ફકીરનો હીરો હડપ કર્યો. પણ વૃદ્ધ અનુભવી મુનિમે જ્ઞાત્રી કરાવી કે તે મરી પુત્ર થઈ હીરા જેટલો ખર્ચ કરાવી મર્યો, ને વ્યાજમાં વિધવા વહુને મુકીને ગયો.

નિયમ

- ❖ થોડો પણ નિયમ લેવાથી-કુળથી રાજપુત્ર આચારથી ચોર. વંકચુલે આચાર્યના ઉપદેશથી આજ્ઞા આપી. કાગ માંસ, રાજરાણી માતા, હત્યા સામે સાત ડગ પાછા, એ અભિગ્રહ લઈ પાળવાથી ઘણીવાર બચ્યો. અંતે ૧૨ મેંભવે સ્વર્ગ ગયો.
- ❖ ચોર પશ્ચિમાં રાત્રે નિયમ પ્રમાણે સામાયિક કરતાં વણીકે ચાર ચોર આવતાં નવકાર ગણ્યા. તે સાંભળી ચોરોને જાતિસ્મરણ જ્ઞાન, વૈરાગ્ય ને કેવળ પામ્યા.
- ❖ સ્વલ્પનિયમેલાભ-દારમાંસાદિ ન છોડતા ભીલે, મશ્કરીથી મુનિ પાસે બળદને ધુંસરા સહીત ગાડું ન ખાવું એ નિયમ લીધો, પણ દેવી પાસે ચડાવેલ એવું લાપસીનું ગાડુ ભુખ્યા સહુનએ ખાતાં મર્યા, તે બચ્યો. ગામમાં તપાસ કરી જાણાવતાં નાત જમણમાં સર્પ પડેલ તે જોતાં બધાને બચાવ્યા.
- ❖ અસાર પણ નિયમથી લાભ-શેઠ પુત્રે બાધા ન આપવાની બોલીએ ચાતુર્માસ રાખ્યા. અંતે અડગ ટેકી તેણે કાંકરાની બાધા લીધીને ખુશ થયો. પણ ઘઉં આદિમાં જોઈ મુંઝાયો. અંતે કંટાળી ગુરૂને શોધી બાધા બદલી કે ઈંદ્રની અપસરાનો ત્યાગ. પણ તે લંપટી જેને પૂછે તે અપસરા છું કહે. બહેન કહી છોડે. પ્રશંસાથી ઈન્દ્ર અપસરા સહ આવે છે. ત્યાગ કરતાં પ્રસન્ન થાય છે.

શ્રદ્ધા

- ❖ રામ નામે પથરા તરે સાંભળી ભરવાડણો નદીમાં પથરા પર જવા આવવા લાગી. પંડિતને નોતરું દીધું. પણ શ્રદ્ધા વગર હિંમત ન ચાલી, પ્રયોગ કરતાં ડુબવા માંડ્યો.

- ❖ લીવરપુલની જનતા વૃષ્ટિ માટે પ્રભુ પ્રાર્થના કરવા છત્રી વગર ગઈ, છત્રી લાવનાર છોકરો પૂછવાથી કહેવા લાગ્યો કે તમે પહેલેથી ખાત્રી રાખી લાગે છે કે આવી પ્રાર્થનાથી કંઈ વળવાનું નથી ? શ્રદ્ધા નથી જ ને ?
- ❖ પૂજામાં ચાર ડંડા-બાવાએ મુર્ખ ભરવાડને જંગલમાં પત્થર રાખી ચાર ડંડા મારવા. એમ પૂજ થાય કહેતા તે શ્રદ્ધાથી કરવા લાગ્યો ને પૂજ ફળી.

સંપ

- ❖ સંપ ઉપર પાંચ આંગળીની કથા.
- ❖ ગાંભુ ગયુંને ગાભા રહ્યા. સંપ વગરના દરજ્જાઓ ગાંભુનો ગરાસ લેવા ગજ કાતરાદિ લઈને ગયા પણ મરવાની બીકે રાત્રે આગળના પાછળ જતાં સાત ગાઉ દૂર રહ્યા. ને છેવટ નસીબમાં ગાભાજ રહ્યા.
- ❖ દાંતને જીભનો કલેશ. સંપથી સહુ સુખી.
- ❖ સંપેલા છોકરાઓએ મેતાજીની અગાસીમાં ઉંટે ચડાવ્યો. નદીકિનારે મકાન હતું. મેતાજી બાબુને ગામ ગયા હતા. તોફાનીઓએ રાત્રે નદીમાંથી રેતીના ઢગ મકાન પાસે ઢાળ જેવા કરી ઉપર ઉંટે ચઢાવી રેતી નદીમાં નાખી. મોડી રાત્રે માસ્તર ગભરાયા કે ઉપર ભૂત છે. દોડાદોડ કરે છે. ગામ લોક ભેગા થયા પણ ઉંટે ઉતારવા કોઈની અક્કલ કામ ન કરે પછી તે છોકરાઓ એ જ પૂર્વવત્ કરી ઉંટે ઉતાર્યો.
- ❖ ચિત્રગુપ્તની અવગણનાથી કબુતરો જાળમાં સપડાયા, ને એક્યતાથી જાળ સાથે ઉડતાં બચ્યાં.
- ❖ ડોસો, (૪ ચાર પુત્રો, ભારો, છુટો થતા નાશ, માટે સંપીને રહેવું.
- ❖ મોટા પણ એકે બહુ સાથે વાદ ન કરવો. ટીટોડાએ સર્વપક્ષીની સહાયથી સમુદ્રને હરાવી ઈંડા પાછા મેળવ્યા.
- ❖ કોણ કરે એ કામને જે મજાચાડું હોય, સાઠ નિશાળીયે ઉંચકી મેતાજીની સોય. મેતાએ શાળામાં કીધું સોય જીવે છે. છોકરા બજારે ઉપાડ્યા સોય લીધી, પણ ઘેર આપવા જવામાં તું જ તું જ વાદ થતાં લાંબા મોભમાં ખોસી બધાએ ઉપાડી.
- ❖ કુસંપના ફળ-૩૨ જાણના કુટુંબમાં દુધપાક પુરીનું જમાણ કુતરા ખાઈ ગયા. કારણ બહારગામથી આવેલ એકે ડખો નાખ્યો. છેવટે લડીને ખીચડી કઢી કરી ખાધી.
- ❖ કુસંપ-સંપ-નાતમાં ઈર્ષાથી નવ નવડા એક પર એક ચઢ્યા તો સરવાળે ૮+૧=૯

ગાણાયા સંપ કરી પંક્તિ બંધ બેસતા અબજમાં એક કમ થયા.

- ✱ એક જંગલમાં ઘણા આખલા, ને બે સિંહ રહેતા હતા. ભૂખ્યા બંને સિંહ ઘણા આખલાથી ડરતા, પણ ખોરાકના ભાગ માટે તેઓ લડે છે તે કુસંપ જાણી એકને મારી નાખ્યો. ઈર્ષા અને કુસંપથી છેવટ સહુ ખતમ થયા.

દેખાદેખી

- ✱ મીકું લાદેલ ધોડો, નદીમાં ડુબકી મારી હળવો થયો. તે જોઈ રૂ લાદેલ ગધેડે કરતા, ડબલ ભાર ઉપાડવો પડ્યો.
- ✱ કુતરો કોઈને દેખી રોજ ભસે. ધોબી ઠીક ખોરાક દેતો તે જોઈ ગધેડું રાત્રે ખૂબ ભૂંક્યું. મો સજ્જડ માર પડ્યો. મારથી વધુ અવાજ કરતાં કોઈના કહેવાથી રોજ જાણી ધોબીએ ડામ દેતા મર્યું.
- ✱ ખોટી સ્પર્ધા-દેવી વરદાનથી આવેલ બાવાને જમાડતાં ધોકો મારી, શેઠે સુવાણ પુરૂષ બનાવ્યો. તે જાણી હજમે બાવો નિમંત્રી જમાડતાં ધોકા લગાવ્યા અંતે જેલ ભેગો થયો.
- ✱ અબુધ શ્રોતા-“બ્રાહ્મણો મુખાદગ્નિરજયત.” બ્રહ્માને બદલે બ્રાહ્મણના મુખમાંથી અગ્નિ ઉત્પન્ન થાય છે. એમ સમજી એક હુક્કાના બંધાણીએ મુસાફરીમાં બ્રાહ્મણ મળી જતાં તે સુતો ત્યારે તલપ લાગવાથી બ્રાહ્મણના મુખ આગળ લાકડું ધર્યું પણ ન સળગતાં મોઢામા ખોસ્તું; પેલો જગી કોધે ભરાયો, તો કહે હું તો સળગાવું છું.
- ✱ ચપળ-અડપલો બ્રાહ્મણ દીકરો ઉઠમણે જતાં પરાણે નાવિકે હાથ પગ બાંધી બેરાડ્યો. પણ તેણે મોઢેથી સળી લઈ માંકડાની ગુદામાં ખોસતાં તે કુદ્યો મદારીનો કરંડીઓ તુટ્યો. સાપ અજગર નીકળ્યા. લોકો એક તરફ નાસતાં વહાણ ડુબ્યું.
- ✱ ચપળ-બહુ ચપળ ધર્મ ન પામી શકે. “ભિખોવાય” ભટ્ટજી બોલે ત્યાં તો ગોમતી-બિહ્મી, કુત્તા, કાકદિ માટે દોડાદોડ કરે.

સાધારણ દ્રષ્ટાન્તો

- ✱ બહુ થાકેલા ગુરૂએ શિષ્યને પરથી ખુંદવાનું કહેતાં પાર લાગે કહ્યું. ગુરૂએ જીભ પર પગ મુકતા નથી લાગતું ? કહી સમજાવ્યો એમ પ્રભુ ભજવા ને તેમની આજ્ઞા પર પગ મુકવો તે ભક્તિ કળે ?
- ✱ પક્કી બુદ્ધિ વાણીઓ-નાનુક બાળકને કથામાં ન લાવ્યો, પૂછતાં કહે- સાહેબ

મારા જેવી પાકી છાતી નથી, તરત વૈરાગ્ય થઈ જાય. વ્યાસજીએ જાણ્યું-આવા પાપાણુ કદ્ય પાસે કથાથી શું ?

- ❧ સાચો સલાહકાર હોય તો પાયમાલ ન થવાય. રાજાએ તેવા નોકરને શોધતાં અનેકને બોલાવી અન્યાયી કાર્યો સોંપ્યા. એકે સાફ ના પાડી તે સાચો જાણી રાખ્યો.
- ❧ ધનવંતનો રોગ બે રૂા. નહિ પણ હજારે જાય. વૈદ્યકથા.
- ❧ મોટાનાં મંદવાડ-સેઠની ધીની ફાંસ-લોભી વૈદે ઠંડો પાટો બાંધી લંબાવ્યું, પછી બીજાએ ગરમ પાણીમાં તરત મટાડ્યું.
- ❧ ચોરને પોટલે ધુળની ધુળ-નોકર ગંગારામ લુંટાયાને બહાને રૂા. બે હજાર ઘેર મુકી આવ્યો. પણ કારસ્તાન જેનારે તે ચોર, ગંગાને સજા થઈ.
- ❧ અબુધ શ્રોતા-બીચારી સીતાનું હરાણ થયું, પણ પછી હરાણમાંથી સીતા થઈ કે નહી તે આવ્યું નહિ.
- ❧ ગીતા પ્રવચનથી ખુશ થશે શ્રોતાએ વારંવાર 'દોગ્યા ગોપાલનંદન' સાંભળી અતે કહ્યું સરસ મઝા પડી પણ 'દો ગદ્દા' કોણ ? તે ન સમજાવ્યું. વક્તા કહે લું મોટો ને તું નાનો બેય ગદ્દા.
- ❧ અબુધ ફકીરને એક ગામમાં કાંઈ ન સળ્યું. નદીના સામે કાંઠે ગામમાં પેટભર ખીરપૂરી મળી. શ્રાદ્ધ છે. જાણી આશીષ દીધા કે આ ગામમાં રોજ મરો ને રોજ શ્રાદ્ધ થાવ. સામા ગામમાં નહિ !
- ❧ ચાલાકી-યતિજીએ વારા માટે શાસ્ત્રપાઠ આપી સમજાવ્યું સામાઈય જતિઆ વારા.
- ❧ યદેવ ભગવતા વિદ્યાત્રા વિધિયતે તદેવ શુભાય. રાજાની આંગળી કપાઈ, મંત્રીને કુવામાં નાખ્યો. ભિલ્લો બલી માટે રાજાને પકડી ગયા. આંગળીની ખોડથી બચ્યો.
- ❧ હિતેષી ન વખાણે તે પર ચિત્રકાર પુત્ર કથા.
- ❧ કોઈ ન લ્યે તે લેવાની ટેકવાળા શેઠે દારિદ્ર્યનું પુતળું લીધું જેથી ધર્મ લક્ષ્મી સત્ય ચાલ્યા. ટેક જઈ ન શકવાથી બધા પાછા ફર્યા.
- ❧ જિનપ્રભુ અને મુનિઓ છ કાયના પિતા સદા રક્ષાનો જ ઉપદેશ આપે રાજાએ મારવા ધારેલ છ પુત્રો અને તેના પિતાનું દટાંત.
- ❧ હાસ્યથી બાંધેલું કર્મ પણ ચંડકાંડની જેમ પીડા કરે છે.
- ❧ ત્યાગીનાજ ઉપદેશની અસર થાય, સંન્યાસીએ ગોળ બંધ કરીને કરાવ્યો.

- ❧ રાજ કરતાં ત્યાગી વધુ સુખી. ઉઘમાં બંને સરખાં જગતાં ત્યાગી વધુ સુખી.
- ❧ કાલનો વાયદો કરનાર યુધિષ્ઠિરને ભીમે 'કાળને જીત્યો' એમ ડાંડી પીટી ભુલ બતાવી.
- ❧ ક્રમા ધર્મમાં સ્થિર કરે બુદ્ધે ક્રમા રાખી. અને ભેટાણું ન સ્વીકારે તો દેનાર પાસે જ રહે એમ સમજવી ગાળો દેનારને માફી માગતો કર્યો.
- ❧ કજ્જાની ઉપેક્ષા કરવાથી મોટું નુકશાન-દેવીએ કહ્યાં છતાં તાપસોએ કાકીડાનો કજ્જો ન નિવાર્યો. પરિણામે હસ્તી સુંઢમાં તે પેસતા સરોવર ટુટ્યું ને બધાનો નાશ થયો.
- ❧ ચાટુ ભાષીઓ ઉપર રાજાને રીંગણાની કથા.
રાજાને રીંગણાનું શાક ભાવ્યું ને વખાણ્યા. આથી રાજા તે શાક રોજ ખાતા ગરમી નિકળીને કહ્યું રીંગણ ખરાબ સેવકોએ પણ નિંદા કરી કે બહોત ખરાબ. રાજા કહે તે દિવસે તમે સારા કીધા તે હવે કેમ નિંદો છો ? સેવકો કહે અમે આપના નોકર છીએ રીંગણાના નહિં !
- ❧ દુષ્ટ સત્તાનો દુરૂપયોગ કરે (ભાગવતમાં) મહાદેવે વૃકાસુર દેવ્યને વરદાન દીધું. તેને જ મારવા દોડ્યો. કૃષ્ણે યુક્તિથી માંડ તેનો નાશ નોતર્યો.
- ❧ શ્રદ્ધાથી નવકાર મંત્ર ફળે. મુસલમાનની વાત.
- ❧ ભાષણો જ કરવાથી કાંઈ ન વળે-ઉદરોએ સભામાં વિરોધ કરી ઠરાવ કર્યો પણ, ઘંટ બાંધે કોણ ? બીલાડીને ઘંટ બાંધે કોણ ?
- ❧ દક્ષિણાવર્ત અને લપોડ શંખની વાત.
- ❧ વગર ભણ્યે ડોળ ન કરાય-વેરાગી ભટને સભામાં પંડિતે પૂછ્યું તે બોલ્યો રામો (રામ) લક્ષ્મણ (લખમણ) મંજવી (સીતા) તુ ખોડો હનુમાન.
- ❧ પુરાણે કલ્પીયુગ કથા-યવન રૂપ ધારી કલ્પીના કહેવાથી યુધિષ્ઠિરે ચારે દિશામાં મુકેલ ભીમાદિ આશ્ચર્ય જોઈ આવ્યા ૧૨ મુખથી ખાતો પાડો (રાજમાફક) ધરાયો નહિ. વાછડીનું દૂધ પીતી ગાય કન્યાના પૈસે પિતા સુવર્ણ પાંખી હંસને કાગની સેવા (દુષ્ટ રાજાને ઉત્તમસેવે) યુધિષ્ઠિરે ૭ ઘડા ને જોડા માથે કાંટો એકથી ૬ ભર્યા. (પિતા પુત્રોને દુઃખ વેઠીને પોષે, પુત્રો નહિ.)
- ❧ ભકિત ફળે જ-એકલવ્ય કોળી દ્રોણાચાર્યની ભકિતથી અર્જુનથી પણ શ્રેષ્ઠ બાણવાળી થયો, તો પ્રભુભકિતથી શું ન થાય ?

❧ અડુક દુડુકીઓ કોઈનો નહિ-પશુ-પક્ષી યુદ્ધમાં ધુવડ કયા. સંધી થતાં મીઠાબાનીમાંથી નાસવું પડ્યું.

❧ પાંચ કારણ વાદ-સ્યાદાદ.

❧ બાદશાહે લીટી ખેંચી સભાને અડ્યા સિવાય નાની કરવાનું કહેતાં છેવટ બીરબલે બીજી મોટી તાણીને નાની કરી. એમ ઈર્ષ્યાથી ઉતારી ન પાડતાં સ્વયં ગુણવાન બનવું જોઈએ તો મોટા થવાય.

❧ અદ્ભૂત ચાર કથા-વિક્રમે પરદેશીને પૂછતાં કહ્યું કે કનકપુર રાજાની સુરૂપા પુત્રીએ મને રાત્રે ચાર વાર બોલાવે તેને પરાણું. તે પ્રતિજ્ઞાથી ઘણા રાજ અને શ્રેષ્ઠ પુત્રો તેણીને ન બોલાવી શકવાથી મુંડ મસ્તક પાણી ભરે છે તે સાંભળી વિક્રમે યોગી વેશે ત્યાં જઈ રાત્રે વેતાલાધિષ્ઠિત હુંકાર દેતા દીપને ઉદેશી કથા શરૂ કરી કે નહિ આવેલ પત્નીને મિત્ર સહ ૮ મી વાર તેડવા જતાં ગામ પતિએ, રસ્તામાં મહાદેવ મંદિરે પ્રતિજ્ઞા કરી કે સફળ થાઉં તો કમળ ચઢાવું. પાછા ફરતાં એકલે મંદિર જઈ કમળ સ્થાને મસ્તક છેદી પૂજા કરી. શંકા થતાં મિત્રે જઈ પોતાને આળ આવશે માની મસ્તક છેદ કર્યો. ક્રમે પત્ની આવી, દબ્બ જોઈ કલંક ભયે તલવાર લે છે. પાણી સ્ત્રી હત્યા ભયથી મહાદેવે પ્રત્યક્ષ રોકી કહે મારા પ્રજ્ઞાલ જલથી જીવશે. બંને મસ્તક ધડે જોડી સહસા જલ છાંટ્યું પાણી ભુલમાં માથાં બદલાઈ ગયાં હતાં. હવે લઢતાં બંનેમાં પત્ની કોની ? દીપ કહે-પતિ મસ્તકની. આથી મૌનવતી કન્યા સહસા કોપી બોલી પડી જુહું ! વિક્રમે કહે જમાણો હાથ જે પરણ્યો તેની (ધડની) બીજે પ્રહરે તથૈવ હારને ઉદેશી કહે-એક કન્યા ચાર જાણને અલગ અલગ અજાણતા પિતા આદિએ આપી ચારે સાથે બળી મર્યો, એક ત્યાં જ ભીક્ષા વૃત્તિની શેષ મુકી ખાતો, એક સ્મધાને રહી તે સ્થાને રક્ષે છે, ચોથો હાડકાં લઈ ગંગા જતાં રસ્તે ભીક્ષા આપતી બાઈએ રડતાં ચુલામાં નાખી દીક્ષા આપી. અમૃત અંશ લઈ આવી ચીતામાં નાખતાં બંને જીવ્યા, કન્યા કોની ? હારે જીવાડનારની કહેતાં પૂર્વવત્ કન્યા કોપી જુહું. વિક્રમે જીવાડનાર પિતા, રક્ષક દાસ, સાથે જીવનાર ભાઈ, ને ભોજનાંશ દાતા પતિ કહ્યું. ત્રીજા પ્રહરે કુંડલને ઉદેશી-સુધાર, વાણીક, સોની ને પુરોહિત પુત્રીએ, જંગલમાં ક્રમે એક સુંદર સુખડની પુતળી ઘડી, તેમાં કપડો, ઘરેણા ને મંત્રથી ચોથે પ્રહરે પ્રાણ સ્થાપન કર્યા. એ પરિ કોની ? પ્રાણદાતાની કહેતાં પૂર્વવત્ કન્યા કોપતાવિક્રમે જીવાડનાર તેનો પિતા, ઘડનાર માતા, સોની મામો ને નસને વસ્ત્રદાતા પતિ કહ્યો. ચોથે પ્રહરે કંચુકને ઉદેશી વિપ્ર ચોરને રાજાએ શૂળી દેતાં તે કહે આ પાંચ રત્નોથી પરણાવીને મારો, જેથી સદ્ગતિ થાય વિપ્ર

કન્યા વરાવી માર્યો, તે કન્યાને પછી જરથી પુત્ર થયેલ, જે-મુદ્રાંકીત કરી બહાર મુક્યો. કુંભારે પાળ્યો રાજા જંગલમાં રૂપવાન તે પુત્રને જોઈ ઘેર રાણીને આપ્યો. રાજા મરતાં તે નૃપ થયો. શ્રાદ્ધકાળે પીંડદેતાં ગંગાજળમાં ચાર હાથ બહાર આવતાં આશ્ચર્યથી રાજાએ તપાસ કરતાં ચાર પિતા જાણ્યાં. ત્યાં જઈ કહે ચોગ્ય શ્રાદ્ધક લ્યે. હવે કોણ લ્યે. ? કંચુકે જર કહેતાં ગાઢ મૌનવતી કન્યા ફરી કોપી ઉઠી ! વિક્રમે જેનાથી રંડાણી તે વીપ્ર ચોર લ્યે કહી. વિક્રમ રાજકન્યા અપરણીત ઘેર લાવી પુણ્યશાળી કુશળતાના ગર્વી ચિત્રકારને બીજાએ, શું નવી કન્યા તને રાજા આપશે ? કહેતાં સાંભળી તેને આપી દીધી.

❖ મોત કોને ગમે-કઠીયારે કંટાળી મોત માંગ્યુ પણ આવ્યું ત્યારે કહે-આ ભારો ઉપડાવ એ માટે બોલાવ્યું છે.

❖ આણબોબ શોધક ચાર્લ્સ નિકોલસનનો, કડાણ અંજમ શાંતિ પ્રેમી તેની પત્નિ મેરી અને મિત્ર સિડની.

❖ બહુ મુખો લોક :- શંકરે પાર્વતિને અશ્વ પ્રયોગથી ખાત્રી કરાવી. પતિ ઘોડા પરને પત્ની ચાલે રસ્તામાં લોકો કહેવા લાગ્યા કે જુવાન થઈને ચાલી નથી શકતો બાપડી સ્ત્રીને ચલાવે છે ? સ્ત્રીને બેસાડી પતિ ચાલ્યો તો લોકો કહે જુઓ કળયુગ ! બાઈ ઘોડે ને ધણી ચાલે ? પછી બંને ઘોડે ચઢ્યા તો લોકો કહે નિર્દય છે બીચારા ઘોડાને મારી નાખશે. પછી બંને ઘોડાને પકડી ચાલે છે તો કહે બેય મૂરખ છે છતે ઘોડે ટાંટીયા તોડે છે ? લોક તો ફાવે તેમ બોલે.

❖ રાજાને ત્રણ ચતુરે કેશ માટે હાજર જવાબ દીધો. માથાના ૨૦ વર્ષે મોટા માટે ધોળા. બહુ ધોવાથી દાઢીને ધોળા, માતૃ પક્ષ લીધાથી દાઢી મુછ નથી.

❖ ખરાબ કરનારનું પણ સાહુ કરો. પત્થર ફેંકનારને પણ ઝાડ ફળ આપે છે. રાજા ચેત્યો.

❖ વગર સમજે યજ્ઞમાં બિલાડી બાંધી. હેતુ વગરના રિવાજો.

❖ અંતરની ભક્તિ ફળે-પુષ્પાદિથી વનમાં શિવપૂજક બ્રાહ્મણને ક્રોધ થયો કે, કોગળાથી પુજા કરનાર ભીલ સાથે શિવ વાતો કરતા. પણ બીજે દિ એક આંખ વગર શિવને જોઈ વિપ્ર ખેદિત થઈ ઉભો, જ્યારે ભીલે સ્વચ્છ કાપી શિવને દીધી. શિવે પ્રસન્ન થઈ આંખ ને રાજ્ય આપ્યું. વિપ્ર સમજ્યો કે ખરી ભક્તિ ફળે.

❖ તરતાં ન આવડે તો આખી જાંદગી પાણીમાં ગઈ. શેઠે ખલાસીને ઘડીયાળ જોવાનું, મુડી, પરિવાર વિષે પુછતાં શુન્ય જવાબ મળતાં કહે તારી પોણી જાંદગી પાણીમાં ગઈ.

તેણે હોડી ડુબતાં તરવાનું પૂછી કહે શેઠ તમારી આખી જીંદગી પાણીમાં ગઈ !

▶ ત્યાગનો ઉપદેશ-દૂર્ભવિને કેવો નિવડે ? વ્યાપારીએ અત્તરનું પુમડું ઢેઢીને સુંઘાડતા બેભાન થઈ. સમય ઢેઢે વિષ્ટા સુંઘાડી સાજી કરી.

● અકબરે સાધુઓને વહેંચી દેવા રૂ. ૧૦૦ ની કોથળી બીરબલને દીધી. તે બુદ્ધિશાળી બજારમાંથી સાંજે કોથળી લઈ પાછો આવ્યો. બાદશાહને પૂછતાં કહે જે સાધુ છે તે લેતા નથી. લે છે તે સાધુ નથી, વેપારીને શું દેવું ?

● વિનય કલ્યાણ કરે- પ્રમાણે ઉપદેશ સાંભળીને પતિને ઉત્તમ સમજી ફલસાલે પિતા પુણ્યસાલનો વિનય કરતાં, એકવાર ગામપતિને પિતાએ નમસ્કાર કર્યા તે જોઈ ગ્રામપતિનો, ને તેની સાથે રાજગ્રહી જતાં એ મુજબ માંડલીક, શ્રેણીક, ને છેવટ વીરપ્રભુનો વિનય. દીક્ષિત થઈ વિનય કરતાં કલ્યાણ સાધ્યું.

● ગંભીરતા-વિજયશેઠે ઉપાધ્યાય પાસેથી ક્ષમા પ્રધાન રહેવું એ તત્ત્વ સ્વીકાર્યું. ભાઈને તેડવા જઈ, આવતાં પિતૃગૃહના મોહથી ભાઈએ કુવામાં નાખ્યો. માંડ નીકળી ઘેર આવી વર્ષો પછી ભાઈ તેડી લાવ્યો. પુત્ર થયો સ્નેહ સુખ મળ્યું. બધાને સમજાવે છે કે ગુહ્ય કોઈનું કહેવું નહિ, પૂછવાથી ન પૂછ્યું સારું, એમ જાણાથી-સાંભળવાથી-કીધાથી ન કીધું સારું. એક દિ પુત્રે પૂછતાં કહે સ્વાનુભવ છે. બહુ જ આગ્રહથી માતાની વાત કરી. પુત્રે હસીને માતાને પૂછતાં હાઈ ફેલ: શેઠે દીક્ષા લીધી.

● કાંકરે કાંકરે પાળ બંધાય ટીપે ટીપે સરોવર ભરાય-એક પૈસો સામાન્ય ગણાય. કઈ જ કીંમત ન જાણાય પણ નીચેની ગણતરીથી જુવો. ભારતની વસ્તી ૩૫ કરોડની છે. તે બધા દર અઠવાડીયે એક જ પૈસો બચાવેતો એક વર્ષમાં ૧૮,૨૦,૦૦૦૦૦૦૦. ૧૮ અબજ ૨૦ કરોડ પૈસા થાય. તેના ૨૮,૪૩,૭૫૦૦૦ રૂ. થાય. એ પૈસાને એક બીજાની ધારે અડાડીન લાઈન બંધ પૃથ્વી ઉપર ગોઠવે તો પૃથ્વીની ૧૧વાર પ્રદક્ષિણા કરવા ઉપરાંત ભારતમા ઉત્તરથી દક્ષિણ ને પૂર્વથી પશ્ચિમ પાથરી શકાય. એક પર એક ચઢાવી. એતો માઉન્ટ એવરેસ્ટ જેટલા ઉંચા ૨૭૧૮ શિખરો થાય. એ પૈસાને લાઈનબંધ પાથરવામાં આવે તો ૨,૮૭,૨૫૧ માઈલની લાઈન થાય એટલે ફન્ટીયર મેલમાં બેસીએ તો ૬૫ મહીને એના બીજે છેડે પહોંચાય !!

● પરોણાગત-પટેલે બે બળદના પરોણો અને સાંબેલો નામ રાખ્યા. ઘેર સાંબેલું સંતાડતા, મહેમાનો પૂછતાં પટલાણી કહે-એ ગાંડા થયા છે ઘેર આવે તેને સાંબેલું મારે છે. પટેલ ઘેર આવતાં કહે પરોણાને (બળદ) પકડ સાંબેલો (બળદ) લઈ આવું. પરોણો જીવ લઈ નાઠી. પટલાણી કહે મેમાને સાંબેલ માગ્યો તો મેં ના

પાડી તેથી ગયો. પટેલ સાંભેલો લઈ આપવા પાછળ દોડ્યો.

- મીયાની બકરી જેવું સાંભળ્યું શું કામનું ?
- ધનવાનનું માન નથી પણ ધન ત્યાગનું માન છે. રોજ આવનાર કંઠુસે એક દિવસ રૂ.૧૦૦૦ ભજનીકને આપતાં તેણે તેને આગળ બેસાડી તેના હતા તે ગુણો ગાયા. ને લોભથી દબાયેલ ગુણો ત્યાગથી પ્રગટ થયા.
- આત્માર્થીને કોની પડી હોય છે ? બે મહાત્માના મહાન ગુણ સાંભળી, રાજ દર્શને આવતાં એ ઉપાધિ ટાળવા બંને રોટી માટે ખોટા લજ્યા. તે જોઈ રાજ રવાના થઈ ગયો.
- સો શાણે એક મત-નવા તળાવમાં મુહુર્તમાં દુઝાણાવાળાને એક એક ઘડો દુધ નાખવા રાજનો હુકમ થતાં વ્યક્તિગત વિચારી બધાએ પાણી નાખ્યું !!!
- પ્રસિદ્ધ વિજ્ઞાની ન્યુટને રાત્રે મોડી આવતી પાળેલી બે બિલાડી માટે મુશ્કેલીઓ દૂર કરવા નાની મોટી માટે માપના બે કાણા બારણે કરવા સુથાર બોલાવ્યો. સુથારે એક જ મોટા કાણે કામ સરે છે કહ્યું, પણ તેને ગળે વાત ન જ ઉતરી ને મુંઝાયો. છેવટ પેલાએ કરી બતાવ્યું ત્યારે કાન પકડ્યો.
- બીજને રાજી કરવા કરેલી ભક્તિ શું કામની ? ફકીરે રાજની શ્રદ્ધા માટે થોડું જ ખાધું અન નમાઝમાં બહુ વાર કરી. ઘરે આવી ખાવા માગતાં પુત્રે પૂછી જાણીને કહ્યું કે જેમ દંભી ભોજનથી પેટ ન ભરાયું તેમ એ નમાઝ પણ ખુદાને માન્ય નથી બંને ફરી કરો.
- ધનીકે ત્યાગીની પ્રશંસા કરતાં પરમહંસે કહ્યું-મેં તો અમુલ્ય ધન પ્રાપ્ત કરવાની લાલસામાં નશ્વર ધનનો ત્યાગ કર્યો છે. તું તો જાણવા છતાં અમુલ્ય ધનને મેળવવા લોભ રાખ્યો નથી તું ત્યાગી છે !!
- મોટું કોણ ? બાળકે પૂછતાં માએ દેશનો શહેનશાહ કહ્યો, એથી ? પ્રભુ, એથી ? પ્રભુનું નામ. એથી ? એ નામ લેનાર, તો તો હું સહુથી મોટો થઈશ.
- મુર્ખ સાથે મુર્ખનું કામ-પંડિત આહિરે લાઠીથી વાંકીચુંકી લીટી કરી તે ન સમજી શકતા શરત મુજબ ઘોડી ને પોથી પાત્રા હારી આવ્યો. તેના મુર્ખ ભાઈએ ત્યાં જઈ શરત કરી ને- અબે યહ તો બેલમુત્તા હે કહી બધું જીતી બધાને ચેલા કરી આવ્યો.
- આવી ગુરુભક્તિ-ભુખ્યા શિક્ષક મોલવી સાહેબને છોકરે હાંડીમાં સુંદર ખીર આપી. મજાથી અડધી ખાઈ તે પૂછવા લાગ્યો માજ શું છે તે તારી માએ આ મોકલી ?

પેલો કહે ખબર નથી પિતા માટે કરી હતી. પણ કુત્તો ચાટી ગયો તો ! કોધ કરી મોલવીએ હાંડી ફેંકી દેતા તે કુટી, ને છોકરો રોવા માંડતા પુછ્યું તો કહે-મને બા મારશે બીજી હાંડી નથી આમાં મારો નાનો ભાઈ રોજ ટટી બેસતો ! હવે શું ? મોલવી જોવા જવા થઈ ગયા.

- ખામી સુધારો-ધ્રુવડ કહે પૂર્વદેશ તરફ જઈ છું અહીંના લોકો ખરાબ છે, બોલું છું તો પથ્થર મારે છે. લાવરી કહે ભાઈ આ કારણે જશો તો ત્યાં પણ આવ દશા થશે એના કરતાં ખામી સુધારી સાફ બોલતાં શીખો.
- ✚ ઊસ્તાદ લુહાર કહે હું એવું બખ્તર બનાવું છું, કે કોઈ જ શસ્ત્રથી ન ભેદાય ? અને ભાલો તો એવો બનાવું છું. કે ગમે તે વસ્તુને ભેદી નાખે. બીજો કહે તમારું બખ્તર તમારા ભાલાથી ભેદાય ? પેલો શું બોલે ?
- ✚ વાણીની ખુબી-પાંચ મિનિટ સુતા મને આટલાં ફટકા તો જીવનભર આ પલંગ પર પ્રમાદ કરનારનું શું થશે ? માર ખાતી દાસી હસીને બોલી અને બચી.
- ✚ રાજ્ય પોલીસી-ઈ.સ. ૧૮૧૮ માં ઈંગલેન્ડની પ્રજાએ કંગાળ થતાં મહાન ઉહાપોહ કર્યો. રાજમુત્સદીઓએ દશ લાખ ડોલર ખર્ચવાનો ઠરાવ કરી, સ્થળે સ્થળે દેવળ ને પાદરી નીમી એક અવાજે પ્રચારકર્તાનું જ ધાર્મ્ય થાય. માટે પ્રાર્થના પૂજા ત્યાગ કરો. આથી પ્રજા બીજે માર્ગે વળી ગઈ.
- ✚ ખૂબી-ઉમરાવે, બાદશાહ મરે આપવા એ શરતે પૈસા ધીરવા માંડ્યા. ખબર પડતાં તે ખીજાયો. પણ બાદશાહ ઘણું જીવે એમ સહુ ઈચ્છે જાણી ખુશ થયો.
- ✚ ખાનદાન ચોર-નાનો છોકરો વારંવાર ચોરીમાં પકડાઈ જેલમાં જઈ ફરી પકડાતાં. જજે તેના આપને બોલાવી કહ્યું. છોકરાને આમ સજા થાય છે તો શિખામણ કેમ દેતાં નથી ? બાપ કહે સાહેબ ઘણી વખત કહ્યું કે સિક્કતથી બહુ સંભાળથી કામ કર. જેથી પકડાય નહિ. છતાં ભૂલ કરી બેસે છે. હળવે હળવે હાથ બેસી જશે, હજુ શીખાઉ છે.
- ✚ ભૂત-શરત કરીને નિડર મોલવી રાત્રે આંબલીએ ખીંટી ખોડવા ગયો. ચારે બાજુ જોતાં ગભરાઈ ખીંટી ખોડી ઉઠતાં કુરતુ ખેંચાણું. ભુત સમજી મૂછાં. કુરતું ખીંટી નીચે આવ્યું હતું.
- ✚ ટેવ-પડી ટેવ તે તો કેમ ટાળી-ઝઘડાવવાની ટેવવાળા પંડિતે, એક ગામમાં ચંડાળ સમાન ઘર કહી ભોજન ન લીધું. ડોસાને-વડુ સર્પીણી. મુખ ચાટે છે. વડુને-ડોસો દાડ પ્રીએ છે. છોકરાને-વડુ ડોસા સાથે ખાય છે. (કજ્જાઓ.)

- ✠ કુવામાં પડેલા વાઘ વિગેરેને બ્રાહ્મણે બહાર કાઢ્યા. સોનીએ વિશ્વસઘાત કર્યો.
(શાન્તિનાથ ચરિત્રે)
- ✠ મારા દુઃખની ખાતર-અમેરિકાના પ્રેસીડેન્ટ જોફરસેને રાજસભામાં જતાં, કાદવમાં પડીને ભુંડને કાઢી તેજ કપડે રાજસભામાં ગયા. લોકોની પ્રશંસા થતાં કહે ભુંડની દયાથી શું ? તે જોઈ મને દુઃખ થયેલું તે માફ જ દુઃખ મેં દૂર કર્યું.
- ✠ વીરની ક્ષમા-રાણી એલીઝાબેથના કૃપાપાત્ર સર વોલ્ટર રેલે ને, એક માણસે ખડ્ગ યુદ્ધનું આહવાહન કર્યું. રેલે ને ના પાડતાં તે તેના મુખપરનું થુંક્યો. રેલેને ખૂબ શાંતિથી રૂમાલથી મુખપરનું થુંક લુસી કહ્યું કે-ભાઈ ઘાતજન્ય પાપને જલદીથી આટલા જ ટાઈમમા ભુંસી શકાતું નથી માટે યુદ્ધ સારું તત્પર નથી.
- ✠ સમાજની સ્થિતિ-ન્યુયોર્કના પ્રસિદ્ધ મેથરે રોટલી ચોરનો ૧૦ ડોલરનો દંડ કરી, આપીને સાંભળનાર સમાજનો ૪૦ સેન્ટ દંડ કર્યો.
- ✠ મૃષાવાદ ઉપર કાગડાએ અમૃત ફળના બહાને મોઢામાં વિષ્ટા કરી તે કથા-આ હંસલી કાગડાની બહુ છે તેના લક્ષ મેં જોયા છે એવી સાક્ષી પૂરે. તો અમૃતફળ આપીશ. માણસે કાગડાની વાત સ્વીકારી સાક્ષી પૂરી. પછી કહે મોઢું ખોલ અમૃતફળ આપું. કાગડો મોઢામાં ચરક્યો.
- ✠ અવિચારી રાજની કથા. ભીંતથી ચોર મર્યો. રાજના સાળાને શુળી.
- ✠ શેકીને ન વાવો. ડાહ્યાભાઈ કૃષિકારનું દષ્ટાંત. બી સડી ન જાય માટે શેકીને વાવ્યું તો ક્યાંથી ઉગે ? એમ જીવબાળીને ખર્ચે તે લાભ ન આપે.
- ✠ અવસરોચિત બોલવું મમ ગુરુ કુષે પતિતઃ ધાવન્નુ લોકા ગુરુકુવામાં પડી ગયા. ગામમાં આવી ચેલે સંસ્કૃતમાં કહેવા માડ્યું. કોણ સમજે ? ગુરુ ડુબી મર્યા !
- ✠ નફ્ટ ધામાજી ભવાથો. પટલાણીએ ના કહી છેવટ ચડજે રોટલા છ માસ, તો કહે-બેસ જીવ બાર માસ.
- ✠ અંગ્રેજી ભણેલા બેરીસ્ટરે, ગામડીઆ બાપને મિત્રોમાં બબરચી કહેતાં, એની માનો ધણી છું કહી ચાટ પાડ્યો.
- ✠ રાજના ચાર કલાકાર. અશ્વ, મોતી, સ્ત્રી, પુરૂષ પરીક્ષા.
- ✠ ધીરજથી સાહસ ફળે છે. જુગારી પત્થર ઉપાડી મૂર્તિને મારવા જતાં દેવીએ જીભ મોંમાં ઘાલી દીધી.
- ✠ શબ્દ ન પકડતાં શાસ્ત્રનો ભાવ સમજવો જોઈએ. વાવમાં વાંદરો મર્યો. વિપ્રો મુઝાઈ

ગુરૂને પૂછતાં કહે ૨૫-૫૦ કોષ પાણી કાઢી નાખો પછી પીવાશે. તેમણો તેમ કરી આવી, હવે તો પવિત્ર છે ને ? એમ પૂછતાં કહે શબ તો કાઢી નાખ્યું છે ને ? તો કહે ના !!!

- ✱ પરણવું નથી- કુંવારો સાસરે જતાં કુવા કાંઠે સુતો. સ્વપ્નમાં પરણ્યો. ને સ્ત્રીના કહેવાથી આઘા ખસતા કુવામાં પડ્યો. લોકોએ કાઢી પૂછતાં કહે સ્વપ્નમાં પરણવાથી કુવે પડ્યો તો સાચુ પરણવાથી શું દુઃખ નહિ પડે ? મારે હવે પરણવું જ નથી કહી ઘેર ગયો.
- ✱ બ્રહ્મચર્ય-ગાડીઓ ભરી કુલ લાવી તેનો રસકસ કાઢી અત્તર બનાવી ગટરમાં ફેંકી દેવા માળી દોડતો હતો. વિલાસીઓ પણ સ્વશુકનો એવો જ દુરપયોગ કરે છે.

દુર્ત

- ✱ બે ધુતારા મફત મીઠાઈ લઈ ગયા. તહેવારના દિવસે એક ઠગ દુકાનમાં મીઠાઈ ફરસાણ મંગાવી ખાવા માંડ્યો. પછીથી એનો જેડીદાર બહાર માલ જોખાવી ચાલવા માંડ્યો શેઠે પૈસા માગ્યા તો કહે હમાણા તો આખા જુવો તમારા ગણામાં ૧૦ પડ્યા છે. તકરાર થઈ અંદરનો ઠગ કહે શેઠજી મેં પહેલા પૈસા આપ્યા છે ભૂલી ન જાતા શેઠ તેને ધમકાવતાં પેલો પડીકુ લઈ રુક ચક્રર થઈ ગયો !!
- ✱ ‘એમાં શું સંદેહ છે’ એટલું શીખવેલ શુક રૂપાના પાંજરામાં પુરી સર્વ શાસ્ત્રવેતા કહી લાખની કિંમત કહેતાં શેઠે શુકને પુછ્યું. તારી આટલી કિંમત છે ? તું સર્વ શાસ્ત્ર જાણે છે ? જવાબથી ખુશ થઈ તેણે લીધો. સમયે મિત્ર મંડળ વચ્ચે હાથમાં લઈ પૂછ્યું પછી આપની જન્મ ભૂમિ ક્યાં ? જવાબથી બધા હસ્યા, શેઠ વીલા પડ્યાને પૂછ્યું. શું મારા લાખ પાણી થયા ? ત્યારે શું હું મુર્ખ છું ? એક જ જવાબથી શેઠ રોયા.
- ✱ એક કુટીલે ઘણા અંધોને ભોજન નિમંત્રણ દઈ એકની પાસે ભરપુર પતરાળી મુકી હાથથી તેણે જાણી ખુશી બતાવતાં, તેજ બીજા પાસે એમ બધે બતાવીને ખાવાનું કહેતાં બધાની પતરાળી ગુમ, સૌ બાજુવાળા સાથે વહેમથી લઢ્યા.
- ✱ ખુશામતીઓ-એક રાજાને એકવાર ચઢાવ્યો કે સાબ બધી મોજ કરી પણ ઈન્દ્રનો પોષાક કદી પહેર્યો છે ? ક્યાં મળે કહેતા ૧૦ હજારમાં છ મહીને લાવવાનું કહી, છેવટ એક ખાલી બોક્સ સભામાં મુકી તેઓ કહે હજુર વર્ણસંકરને નહિ દેખાય એમ કહ્યું છે. રાજાના વસ્ત્ર કઢાવી, લીજીએ એ ધોતિ આદિ કહી આપ્યાં, રાજાએ

ઢોંગપૂર્વક પહેર્યા. સભાએ વાહ શું ધોતી આદિ એમ પ્રશ્નરૂપે. લગરમાં ફેરવી અતઃપુરમાં આવતાં રાણીઓએ કહ્યું. બધું ઈન્દ્રનું પહેરો પણ ધોતી દેશી પહેરો. નગરજનો ને રાણીઓને વર્ણસંકર માન્યા.

✽ કંજુસ અને લુચ્ચો-એક કૃપણ શેઠને ત્યાં માનથી જમું, એમ બે લુચ્ચા વચ્ચે શરત શેઠને જલદી મળવું છે તેને ૧૦ હજારનો ફાયદો થાય તેમ છે, સાંભળી તે જમતો જમતો શેઠ બહાર ? આવી પરાણે માનથી જમાડી કહે કેમ પધારવું થયું ? તો કહે તમારે બેટી છે ને ? પરાણાવવી છે ને ? લાખ દેવાની છે ને ? શેઠે હા કહેતાં કહે-મને ૮૦ હજાર આપી પરાણાવો ૧૦ નો ચોખ્ખો નફો રહેશે. મારી કાઢ્યો.

✽ બે ઠગો-એકને પેટીમાં બેસાડી માથે ઉપાડી મારવાડીની દુકાને જઈ કહે હું દુરથી આવેલ અજાણ્યો મુસાફર છું તમે શરાફ છો. આ પેટી રાખો. હું ઉતારા નક્કી કરી લઈ જઈશ કહી મેડે પેટી મુકી. દુકાન દુકાન ખોલતાં જ બીજે આવી પેટી લઈ ગયો. ખબર પડતાં શરાફ રોયો.

✽ બે લુચ્ચા. જગુ લગુ બે જાણે એક રૂપવંત જોગી શહેર બહાર મઠમાં હતો, તેને સાદું ખાવાનું દઈ વશ કરી એક દિ સુંદર રાજનો પોષાક પહેરાવી બે ઘોડાની બગીમાં ફરવા લઈ જવાનું કહી શીખવ્યું કે 'અચ્છા' ઈતનાહી કહેના. ઝવેરી બજાર જઈ મોટા ઝવેરીને રામનગરના રાજ તરીકે ઓળખાવી જનના માટે ઝવેરાત લેવાનું કહેતાં તેણે કિંમતી હાજર કર્યું પેલા કહે સાબ હુકમ હોય તો જનને કો બતા કે આવે. અચ્છા સાંભળી પેલા વટાણા વાવી ગયા. મોડે સુધી ન આવતાં ઝવેરી ગભરાઈ રાજને પૂછે તો અચ્છા સિવાય જવાબ નહિ. ગાડીવાનને પૂછતાં કહે ભાડે આવ્યો છું રાજને ધમકાવતાં કહે મેં તો બાવા હું, વો મેરે ચેલે હે. અચ્છા કહેના શીખા કે લાયે ચે. ઝવેરી રોયો:-

✽ મહાત્મા પાસે ૬૦ મહોર જોઈ, જમવા નોંતરી ખૂબ જમાડી ઉઘાડ્યા. ને સ્ત્રીને મારી, લોકો ભેગા થતાં મ્હે હમાણા મુકેલી ૬૦ મહોર ક્યાં ગઈ ? સ્ત્રી પાસે ન મળતાં લોકોના પૂછવાથી ઈલાં મહાત્મા તે સુઈ ગયા તે સિવાય બીજુ કોઈ આવું નથી. છેવટ મહાત્માને તપાસી જટામાંથી લઈ લીધી.

✽ ધૂત-મહારાણીના પ્રા. સેક્રેટરી બની ઝવેરીના ૨૫૦૦૦ ના દાગીના લઈ મોટરમાં મુનિમ સાથે પહેલા ૨૫૦૦૦ પૈડાનો ઓર્ડર આપેલ મીઠાઈના વેપારી ને કહ્યું આને ૨૫૦૦૦ આપી દેજો ને રવાનાં. બંને રોયા.

✽ અજાની જોષીનું કપટ-પુત્રો ન પુત્રી.

- ✱ ધૂતને રૂા: ૨૦ આપી ભદ્રીક ન્હાવા જઈ આવ્યો. પેલે હીસાબઆપ્યો કે ઉંડા પાણીમાં ડુબકી મારતાં રૂા.૫ આપી ઘેર ખબર આપી કે ડુબી ગયા ઉપર આવતા વળી ૫ રૂા. શુભ સમાચાર આપવા રૂા.૫ તે વધામણીના પાંચ આપ્યા ને રૂા. ૫ મહેનતાણાના રૂા.૨૦ ચુકતે થયા.
- ✱ ઠગ-ધોબી સસરાના બકરી લઈને આવવાના આમંત્રણથી ગદ્દા પર બેસી પૂછડે બકરી બાંધી સાવધાની માટે તેના ગળામાં ઘુઘરા બાંધી ચાલ્યો. રસ્તે બે ઠગોએ બંને લેવાનો વિચાર કરી ઘુઘરા ગદ્દા પૂંછે બાંધી એક બકરી લઈ રવાના થયો. બીજે સામો આવી કહે પૂંછડે કેમ ઘુઘરા બાંધ્યા છે ? ધોબી જોઈને ભડક્યો ને બકરી શોધવા પાછો વળતાં પેલો ગદ્દો લઈ પલાયન.
- ✱ ધૂર્ત-પાલી મગના નવ આના. ગ્રાહકે અડધો નક્કા કરતાં ઉધા પાલી ભરી. ઈન્સાફમાં કાજ એ બંનેનું નહિ, આડી પાલી કહી. ગ્રાહકે અડધો દોકડો દીધો.
- ✱ ચાલાક-દડો બારીનો કાચ તોડી રસોડામાં પડયો. બાઈને ક્રોધ થયો. કોઈ દેખાયું નહિ. થોડીવારમાં એક છોકરો આવી કહ્યો-માજી માફ કરજે મારી ભુલ થઈ આ મારા બાપા કાચ લઈને આવે છે ચોડી દેશે. બાઈ તે જોઈ ખુશ થઈ ને દડો આપી દીધો. તે લઈ નાહો. પેલાએ કાચ જડી રૂા. અઢી માગ્યા બાઈ ચમકી કે તમારો તે પુત્ર નહિ ? પેલો કહે હે. તમારો દીકરો તે ન્હોતો ?
- ✱ ધૂર્ત-અપટ્ટેડ ગૃહસ્થ થઈ દુકાનમાં છેવટ કિંમતી જોડા પહેરી પાસ કરી બિલ બનાવવા કીધું. તેટલામાં કોઈએ (સાથીદારે) આવી તેને જોસથી ધબ્બો મારી નાહો. ક્રોધ કરી તે તેને મારવા દોડ્યો તે ગયો તે ગયો.
- ✱ સોદાગરે (રેલમાં) ઘોડાનો બે મીનીટમાં છ ગાઉન્વેગ પ્રમાણિક પાણે કહી ઘોડો રૂા.૧૦૦ માં વેચ્યો.
- ✱ બેકાર શહેરમાં એક ધૂર્ત જહોરાત છપાવી. ‘પાઈ પાણ ખર્ચા વગર કમાવવાની સલાહ રૂા. ૧ની ટીકીટ બીડી મંગાવો હજારો ટપાલ મળતાં દરેકને નાની છાપેલ કાપલી મોકલી કે મેં કર્યું તેમ કરો !
- ✱ સોનીની વાત-સોની ડોસો જાણે બેનનું સોનું નહિ ચોરે તેથી માળા લઈ બોલવા માંડ્યો કે હો રામ તમારે બધા સરખા છે. છોકરો કહે શું બબડો છો રામે લંકા ક્યારની લુંટી લીધી ! બેનનું સોનું ચોરી લીધું.
- ✱ કાષ્ટ ભરેલ શકટ મુલ્ય પૂછી ધૂર્ત અમીર પાસેથી લઈ લીધું. તેની પુત્રીએ બીજાવાર તિલમુશી મુલ્ય કહી બધું. વ્યાજ સહીત પાછું મેળવ્યું.

- ❖ ધૂત દ્વારપાળે ગરમ દુધથી બીલાડીને ઉભાગાવી દૂધ પીતી-બંધ કરી. ભેંસ ભેટ લીધી.
- ❖ ધૂત ભરવાડે ખેલ જોતા પોરસ ચઢ્યોને ભેંસ વિગેરે આપ્યા એમ કહ્યું. પણ પછી કહે તેં મારી આંખોને ખુશ કરી મેં તારા કાનોને ખુશ કર્યા. એમાં લેવાદેવીનું શું ? એમ નટોને ઠગ્યા.
- ❖ કરાર કરતાં પહેલાં બહુ વિચારો નહિ તો વાણીયાને મીયાંના ગોખલાનો હક્ક એવો નડયો કે હવેલી જોટલાં બીજ ફા. આપવા પડ્યાં.
- ❖ મીયાંભાઈનું લાકડું-વાણીયાની મોટી જરની ખાણમાં ભરતી વખતે પરાણે કોટવાળે આધી જર મીયાંભાઈકી લખાવીને જરનો ટુકડો નાખી. છેવટ અડધોઅડધ લીધી.
- ❖ મોટાના સમાગમથી ધૂતોં ગેરલાભ લઈ લે છે. ધૂત રાજાને એકાન્તમાં એક મીનીટ ખાલી જ મળી જઈને સોના મહોર દઈ જતો. પણ દરબારી પાસે થી લાખ્ખો પડાવી દીવાન થયો.
- ❖ જો અંધાસે પડે કામ તો લજ્જા રાખે સીતારામ. પટેલની બૈરી માટે વાદી આંધળો.
- ❖ ફૂટ સાક્ષીઓ-સાક્ષી લાવ તો પૈસા આપુ ? માળી વિ.ને લાવ્યો. માળી આપે મૂળો, દરજી આપે ગાભો, મીયાં આપે શેનું. માળી, દરજી. મીયાનું નામ મૂળો ગાભો ને શેનું હતું.
- ❖ મૃષાવાદે ધૂત કથા-બૃહદ્વૃન્તાક; , શ્રેષ્ઠી પારદારીક; , ભગિની કંદન.
- ❖ મીયાં ભાઈનો હિસાબ-સોકા હુવા સાઠ, આધા ગયા નાઠ. દસ દેંગે દસ દિલાવેંગે, દશમેં કયા લેના કયા દેના ?
- ❖ અનીતિકરવા વાણિયે બે પુત્રીના લેવી ને દેવી નામ રાખ્યાં.
- ❖ ધૂત-ફકીરને મીઠાઈની દુકાને મીઠાઈ ખવડાવી તેની નવી કંબલ ઉઠાવી ગયો.
- ❖ ધૂત-લોભી પાસે આવીને કહે કે શેઠ તમારા નામથી હોડ કરીને આજીવ્યો છું લ્યો. એમ ત્રણ વખત કંઈક આપી ગયો. ચોથી વખત એક માણસને સાથે લાવ્યો અને કહે શેઠ તમારા નામે ૨૦૦૦ હારી ગયો છું ને આ માગે છે. શેઠને આપવા પડ્યા ને કહ્યું કે ભાઈ હવે મારા નામે રમીશ નહિ !!
- ❖ જોવા સાથે તેવો-કંજુસે ચોકા બહાર મીયાં નોકરને ચાર જ રોટી આપી. પેલે એક પાછી ચોકામાં ફેંકી કે એ કાચી છે. શેઠને ચોકા બગડતાં બધી દેવી પડી બીજે દિ વધુ રોટી આપી, પેલે બે પાછી ચોકામાં મુકી કહ્યું આ વધારે છે. શેઠ આમ ન

કરવા કહ્યું ને બધી રોટી દીધી. ત્રીજે દિ રોટી તૈયાર થતાં મીયાંએ ચોકાંમાં જઈ શેઠને પગે પડી માફી માગી કે હવે રોટી પાછી નહિ મુકું ભૂલ થઈ. આમ ત્રીજે દિ પણ બધી રોટી મીયાંને ખાવા મલી

❖ નાતનો માલ નાત ખાય ને મુસાભાઈના વા પાણી બધાના રોજના મહેણાથી મુસાભાઈએ નાત જમાડી. જમનારને પંખો નાખતો, નાતના વાસણ વેચી નાખ્યા. વાસણો માગતા કહે કે હું પહેલા કહેતો હતો મુસાભાઈના વા પાણી.

❖ ધૂત.- દુકાને સામાન જોખાવી કહે તમારા છોકરાને મોકલો પૈસો અપાવી દઉં છોકરાને લઈ કાપડીયાને ત્યાં થી સાડ કાપડ લઈ કહે મારો છોકરો બેઠો છે હું પૈસા લઈ આવું છું. ત્યાંથી રકુ થઈ હજમત કરાવી તેની બૈરીને પૈસા આપવા સાથે લીધી ને તંબોળીને ત્યાં જઈ ઉત્તમ માલ લઈ કહે મારી પત્ની અહીં બેઠી છે હું પૈસા લઈ આવું. ગણિકાને ૫૦૦ સોનામહોર આપી કહે સાર્થ વાહ આવે છે એણે મોકલ્યાં છે સત્કાર માટે ચાલ તેને જંગલમાં લાવી. છેવટે ઉંઘી એટલે દાગીના લુંટી ભાગ્યો.

❖ ધૂત-ઘઉંના ખેતરમાં કુવે પાણી પીતે પુછ્યું કે રેંટના ઘડામાં પાણી અંદર કોણ ભરે છે ? પેલાઓ કહે તારા પિતા, તો કહે અને ટાઢ નહિં વાતી હોય ? ખેડુતો કહે-તું એને કાંબળ કેમ નથી આપતો ? ધૂતે કુવામા કાંબળ નાખી કે મારાપિતા ઓઢશે, ને ઘઉં ખજામાં આવતાં ભાગ લેવા દરબારે તકરાર જતાં કાંબળી ફેંક્યાનું બધાએ કબુલ કરતાં ભાગ આપવો પડ્યો.

❖ ધૂત-ધૂત વિપ્ર ગામડે ગયેલ ત્યારે વૈદિક બ્રાહ્મણો વિપ્ર ઘર પૂછતાં તેને ઘેર આવી તેની પત્નીને પૈસા આપી ઘેર મોદકાદિ કરાવી ન્હાવા ગયા ત્યારે ઘર-ધણી આવી સુંદર રસોઈ જોઈ કહે આપણે જ આ ખાવાની છે એમને હું રવાના કરીશ, તું ચૂપ રહેજે. ન્હાઈને આવેલ વિપ્રોને કહે પધારો હું કામે ગયેલ કેમ કે તે વગર આ ઉપાડી લાવેલ વહુ ને તેના છોકરાનું પેટ શી રીતે ભરાય ? કેમ ઉપાડી લાવેલ ? તો કહે જુગારી દાડીયા ને વંઢેલને કયો વિપ્રપુત્રી આપે ! તેથી હું ચમારવાડે ગયેલ ત્યાં એક ચમારે પોતાની રૂપાળી વિધવા પુત્રી આપી તેના આપુત્રો છે. આ સાંભળી અરે આ પાપિષ્ઠ છે પાપિષ્ઠ છે કહેતીં તેઓ રસોઈ મુકીને જતાં રહ્યા ને તે ધૂતે સહકુટુંબ ઉડાવ્યું ને કહે મફતનું નથી બુદ્ધિ ધનથી મેળવેલ ખાવામાં પાપ નથી.

❖ ધૂત-પાણી પર ઘી આપ્યું, પેલાએ તાંબા પર સોનું !

❖ ધૂત-દૂધમાં પાણી નાખવાની બાધા લીધી છે. પાણીમાં દુધની નહિ.

❖ ધૂત-બનીયા એસા ભોલા કે લવિંગમે પૈસા તોલા. ૧૨ રૂા. શેર લવિંગ નવટાંક માં

પૈસો ભેગો રાખ્યો મીંચા ખુશ થયો પણ લાભ વેપારીનો થયો.

સ્વાર્થી-સાધુની સલાહથી નાસ્તિક શેઠે બહેરા મૂંગાનો પાઠ ભજવી બે પુત્ર, બે પુત્રી ને પત્નીના દુર્ભાવને જાણી બધી-મિલકત ધર્માદા કરી. પાઠ બરાબર ભજવવાથી જીભ અને કોષ પર પણ વિજય મેળવ્યો.

ધૂર્ત-બની ઠની ને લેડી આવી મોટા ડો. ને કહે-મારા પતિનું મગજ બગડ્યું છે. બીલને પૈસા બોલ્યા કરે છે કહી ૧૦૦ ફીના આખા ડોક્ટરે દવાખાને લાવવા કહ્યું ડો. નો ડ્રાઈવર મોટર લઈ સાથે ગયો. પેલીએ સાથે ગયો. પેલીએ ઝવેરીની ત્યાંથી ડો. ની ભત્રીજી છું કહી લાખનું ઝવેરાત ખરીદી માણસને બીલ સાથે મોકલવા કહ્યું દવાખાને ઉતરી કહે આવું છું આમને ડો. પાસે લઈ જવ ને રડુ થઈ ગઈ. પેલો ડો. પાસે બિલ પૈસા બોલવા લાગ્યો. ડો. એ પકડી ઈન્જેક્શન આપ્યું અંતે પોલ ખુલતાં ઝવેરી રોયો. ડો.તાજજુબ થાય.

ધૂર્ત-સ્વાર્થી ગોરપંડીત દક્ષિણાલોભે એક મુહૂર્તના બે લગ્ન સ્વીકાર્યા. એક પતાવી બીજે ગામ ગયા હતાં. ત્યાં વિધિ થઈ ગઈ હતી. પણ તેણે મર લગ્નમાં થઈ છે કહી ગભરાવી ઉપાય કહ્યો કે રાતે ૧૨ વાગે અમર લગ્ન આવે છે. ઉલટા ફેરા કરી, ફરી સુલતાની વિધિ કરવી પડશે ને ડબલ દક્ષિણા લઈશ. રાત્રે ધીના ઘડા પર નજર પડતાં છોકરાને મંત્રાક્ષરોથી ઓં હ્રીં વરકન્યા સુખી ભવન્તુ...ધૂતં ચોરય સ્વાહા કહેતાં, ચાલાક છોકરાએ પણ એમ જ બોલી કહ્યું પાત્રં નાસ્તિ સ્વાહા, બાપે કોરા કુડામાં કહેતા છોકરે ઓં હ્રીં..શોષાઈ જશે કહ્યું, બાપે ઓં હ્રીં..તારા બાપનું શું જાય ? વિગેરે મંત્રાક્ષરોમાં સમજાવ્યું.

ધૂર્ત-દર વર્ષે નોકર બદલતાં કંજુસ શેઠે અંતે ઉદારતા વાપરી વીલમાં લખાવ્યું કે મારે ત્યાં છેલ્લા પાંચ વર્ષથી વધુ નોકરી કરનાર દરેક નોકરને પાંચ પાંચ હજાર આપવા ! (એવો કોઈ નોકર જ નહોતો)

ધૂર્ત-એક ઠાકોરની કન્યાના લગ્નમાં દાગીના વિગેરે ખરીદવા તેના ભાયાત બની ને હજૂરીયાઓ સાથે આડતીયા દેવકરાણ નાનજીને ત્યાં આવી આશરે દશેક લાખનો માલ લેવડાવ્યો. ઠાકોર સાતે તારથી સમાચાર પણ આવ્યા કરતાં, પહેલા પણ તાર આવેલ કે માલ અપાવજે પછી પણ જવાબો આવ્યા. પરંતુ ભાયાતે જમતા જમતા મોઢામાંથી ભાણાં બહાર પડેલ મીઠાઈ ઉપાડી મોઢામાં મુકતાં રસોયાને વહેમ પડ્યો કે રજપુત પણ ન હોય શેઠાણીને વાત કરી કે શેઠને કહો દગો લાગે છે પણ કોઈ માને નહિ રસોયે રોજ બહુ કહેતા પોતાના આડતીયાને ફોનથી પુછાવ્યું કે ત્યાં

કુંવરીના લગ્ન ક્યારે છે ? જવાબમાં લગ્ન જ નથી જાણી શેઠે પેલાઓને પકડાવ્યા ને ૧૦ લાખ બચા.

ધૂત-એક ભાઈ ઝવેરીને ત્યાંથી પચાસ હજારનો માલ ખરીદી ટેક્ષ બચાવવા કહે બીલ ન કરાવ્યું ને રોકડી હજારની ૫૦ નોટો આપી માલ લઈ ગયો પછી એક બાઈ આવી ૫૦ હજારનો માલ લઈ ચાલવા માંડી વેપારી કહે પૈસા લાવો તો કહે આખા તો છે પોલીસ બોલાવવા કહેતા બાઈ કહે હું જ પોલીસ બોલાવું છું ફલાણા નંબરોની નોટ હમાણા જ આપેલ છે. છેવટે વેપારી રોયો.

ધૂત મોટરમાં જમણાં હાથે ઠુંઠા યુવકે પાસે આવી કહ્યું ૪૦ હજારનો હાર હોય તો આપો. પછી કહે. હાથ ઠુંઠો છે પાકીટ ભૂલી ગયો છું. આપ જરા મારી પત્ની પર ચીઠ્ઠી લખી મારા ડ્રાઈવરને આપો તે લઈ આવશે. એમ જ થયું. ઝવેરી ખુશ થયો કે ૧૦ હજારે કમાયા પણ સાંજે ઘરે ઝવેરીની જ પત્નીએ પૂછ્યું કે એકદમ ૪૦ હજાર કેમ મંગાવ્યા ?

ધૂત-સુખી શેઠ સહકુટુંબ મહિના માટે હવા ખાવા ગયા. પાંચ દિવસ પછી ઘર પાસે ખટારો આવ્યો. અંદરના લોકો શેઠના નોકરને કહે કે શેઠના ઓર્ડર મુજબ સોફાસેટ વિગેરે તૈયાર થતા લાવ્યા છીએ મકાન ખોલો અંદરના રૂમમાં મુકી દઈએ નોકર ખોલ્યું પેલાઓ બધું અંદર મુકી ચાલ્યા ગયા ને આઠ કલાક પછી ખટારામાં પાછા આવી નોકરને કહે માફ કરજો સરનામું બીજુ જ હતું ભૂલથી સોફાસેટ અહીં લાવ્યા. હવે લઈ જવો પડશે નોકરે મકાન ખોલ્યું પેલાઓ ખટારામાં લઈ ગયા. મહિને શેઠ ઘર આવ્યાને જોયું તો ત્રીજેરી કબાટો તુટેલ અને ઘણો માલ કીંમતી ચોરાઈ ગયેલ. નોકરને ખૂબ ધમકાવતા બધી વાત જાણી શેઠ સમજી ગયો કે સોફાસેટમાં એક આદમીને સંતાડી મુકી ગયેલ જે બધું ઉઠાવી પાછો પેલાઓ આવતાં સંતાયેલ અને સોફાસેટમાં માલ સાથે રવાના થયેલ.

ઠગ-એક દુઃખી હતો કુટુંબમાં ઘણાં મરાણ થયા. તેને ભૂતપ્રેતનો વહેમ પડતાં ઈલાજ કરાવ્યા પણ ફાયદો ન થયો. એક સફેદ ઠગ આવ્યો ને આશ્વાસન આપ્યું કે હું કાઢીશ. ધૂપદીપ કરી બધાને બહાર બેસવા કહ્યું ને અંદર પટારી ખોલી સોના ચાંદી ઝવેરાત કાઢી એક ઘડાંમાં ભરી પેક કર્યો. દરવાજો ખોલી કહ્યું જુઓ પ્રેત કેટલો દુષ્ટ ભારે છે. એક સાયકલ લાવો તેના પર ઘડો મુકી દૂર જંગલમાં જઈ દાટી આવું પછી જ બધા ઘરમાં જાજો. દરવાજો વાસી ઘડો સાયકલ પર મુકાવી તે રકુ ચક્કર થઈ ગયો. ચાર કલાક બાદ કંટાળી દરવાજો ખોલતાં બધું સમજી ગયો ને રોયો.

બુદ્ધિ

- ❖ કલેક્ટરનો ખોવાયેલ અશ્વ જોયાની હા પાડતાં વણીકને સિપાઈએ પકડયો, પણ પાડોશીએ ફેર પાઘડી બાંધ કહેતાં બે શીંગડાવાળો કહી છુટી ગયો.
- ❖ વણીક બુદ્ધિ-સહુએ ઘણું પૂછવા છતાં લીલાલીલા છમ પણ મગ ન જ કીધા. બાદશાહ પાસે બોલાવીને અનુવાદ કર્યો. તે જ રીતે સુવર શબ પણ. જરેથી ગુન્હામાં ન આવ્યો.
- ❖ કુતધ્ની-નિર્દય ગોળીથી ધામલ વાઘની દયાથી વેદ રોજ દવા કરી. પણ છેવટ ખાવા તૈયાર થયો. વેદ્યે યુક્તિથી કમળો કહી ઝેર દઈ માર્યો.
- ❖ રંગલે ઘર ફના થતાં, પરદેશે જઈ ઠાકોરને કુશળ સમાચાર કહ્યા. ફક્ત બાઝીએ કુતરો મુઓ. કેમ હરડી ઘોડીના હાડકાં કરડી. તે મુઈ, ખડ ચઢી વિના. પૈસા હતા ને તે વપરાયા આઈમાના કારજમાં. તે મુઈ, કુંવરના દુઃખે તે મુઓ, ધાવાણ વિના. તે ઠકરાણી મુઈ, કોગળીઆથી. ઘરની ફીકર નથી. લાલબાઈની (આગ) ચોકી મુકાઈ ગઈ છે.
- ❖ બદમાસ મેડમે પહેલા વર્ગમાં બેઠેલ પટેલને આરોપની ધમકી આપી પાકીટમાંથી પાંચ હજાર તફડાવ્યા, ને સ્ટેશને ઉતરી ગઈ. થેઠે બીજા વર્ગમાં રહેલા મુનિમને વાત જણાવી. ગાડી ઉપડતા મુનિમ પાસે જ તેણી આવી ને જળ પાથરતાં બેરા મુંગાનો પાઠ ભજવી બધું લખાવીને તેણે તેણીને આબાદ ફસાવી પકડાવીને રા. પાછા મેળવ્યા સબસે બડી અકકલ !
- ❖ વણીકબુદ્ધિ-બે મીયાંએ પુછતાં કહે પીરભાઈની પહોળી ને લાલભાઈની લાંબી દાઢી.
- ❖ બુદ્ધિ-વાઘે ગધેડા તથા બકરાને પોતાનું મોઢું ગંધાય છે તે સાચું છે ? એણે સુંઘવા કહ્યું. ગધેડે હા ને બકરે સુંગધી કહેતાં બંનેને મારી શિયાળને પૂછતા મને સળેખમથી હમણાં ખબર ન પડે એમ કહી બચ્યું.
- ❖ બુદ્ધિ-ઝવેરીએ દેશાવર જતાં મુનિમને શિખામણ દીધી. પણ શેઠની શિખામણ ઝાંપા સુધી કહીતે ચાલ્યો. ગુસ્સે થયેલ શેઠે તેના પર વાળનું પારસલ કરી રાજને દેવા કહ્યું. રાજાએ તે જોઈ ફાંસીને હુકમ દીધો. પણે મુનિમે હિમાલયના જોગીની ચમત્કારી જટા છે ને પૂજવાથી સમૃદ્ધિ વધે છે કહી પાછા માગતાં ખુશ થઈ ઇનામ દીધું.

❖ વચન કલા પર ડામર દૂતની કથા-ભીમરાજએ ભોજ પાસે ભસ્મ આપી મોકલ્યો. પાણ અશ્વમેધની કહી ભેટાણું લાવ્યો. બીજીવાર મારવાનો પત્ર આપ્યો. પાણ ભોજને કહે હું મરુ ત્યાં બારવર્ષો દુકાળ પડે. બહુ ધન મેળવ્યું.

❖ સમય સુચકતા-વક અશ્વ રાજને દૂર એક ખેતરમાં લાવ્યો. ખેડુતે ભાતપાણી આપ્યાં તે ખાઈ પૂછ્યું આ દેશનો રાજ કેવો છે ? બદમાસ, નાલાયક, કુર વિગેરે. અધિકારીઓ પાણ એવા. રાજ-તેં રાજને જોયો છે ? ખેડુત-ના રાજ-હું પોતે તે છું. ખે.-તમે મને ઓળખો છો ? રા.-ના. ખે.-પટેલ પુત્ર છું મને ભુત વળગ્યું છે. મહિને ચાર દિવસ ઘેલો થઈ અવળું બોલું છું આજ કયો વાર છે ? રા.-શની ખે.-બસ આજ ઘેલો થવાનો વાર છે.

ન્યાય

❖ ન્યાય-બુદ્ધિધન શિયાળે ગુણપંચ દોષ કરનાર વાઘને, મુક્તિદાતા વિપ્રને મારવા તૈયાર થતાં ન્યાય કરતાં પૂર્વવત્ સ્થિતિ કરી પુનઃ પુર્યો.

❖ બુદ્ધિ-અમીરનું ધન ચોરી ચાકર પરદેશ ભાગ્યો. ત્યાં જઈ અમીરે હાથ પકડી ધમકાવ્યો તેણે પાણ તેમજ કહ્યું કે મારું ધન તું લઈ ગયો છે, હું અમીર છું. ફરીયાદ થતાં ડેલીમાં બંનેના માથા રખાવી હુકમ કર્યો કે ચાકરનું માથું ઉડાવી દ્યો, ચાકરે માથું ખસેડતા પકડાયો.

❖ ૪૦ હજારની મઝીયારી રૂની વખાર બળી જતાં બીછીના સાજ પગવાળા ત્રાણને દંડ કરી ગરીબ લાલચંદને બચાવ્યો. ઉદર રૂ બગાડે નહિ તે માટે બિછીપાળી ને એક એક પગની જવાબદારી ચારને લીધી લાલચંદના ભાગનો પગ ખોડો થતાં ઘાસતેલનો પાટો બાંધેલ તે દીવા પાસે જતાં સળગ્યો બીલી દોડીને રૂ બધું બળ્યું. જજ કહે પગ દોડયો નથી તારા ત્રાણના પસે દોડી આગ લગાડી છે.

❖ પાડોસીથી થયેલ પુત્ર કોણ રાખે ? જર-જડેલ ખોખામાં લાખનો નંગ જડાવ્યો માલીક વરસે જગ્યો તો વીંટીનું ખોખું લે, પાણ નંગ લે ? ઘણી ઘરના આંબાની ડાળ પાડોસીને ઘેર પડે તો છાંયંડો લે, પાણ ફળ લે ? સ્ત્રી-માણ દૂધનો કતારેલ માખાણ પીંડ શું ? મેળવાણ દેનાર લઈ શકે ? છાસ ભલે લે રાજએ સ્ત્રીને સોંપ્યો.

❖ સુડાસુડીની તકરારમાં બચ્ચા રાજએ સુડાને સોંપ્યા ને ન્યાય તાર્કપત્રે નોંધ્યો. સુડી અનશનથી શેઠ પુત્રી થઈ બે જાતીય અશ્વ પાળી રાજની ઘોડીઓને દોરી અશ્વ બચ્ચાં લઈને ન્યાયી લેખ કઢાવી રાજને ચુપ કર્યો.

જર સાથે રમવામાં વિઘ્નભુત પુત્રને મારી શોક્યને આળ દઈ ન્યાય લેવા જતાં શેઠે કહ્યું-આ વડને નમ્ર થઈ ત્રણ ફેરા દે તે શુદ્ધ, શોક્યે આળ સ્વીકારી અનુચિત નકર્યું. પેલી કહે તેમાં શું ૨૧ ફેરા દઈ શેઠે તેને દંડી.

કાજીનો ન્યાય-આઠ આને બળદ ભાડે કરી જત્રા કરી આવ્યા, પણ રસ્તા માં ગરમીમાં બળદને છાંયે બેઠેલ. બળદના ધણીએ બળદના, ને તેની છાયામાં બેસવાના પણ ૮ આના માગતાં છેવટ કાજીએ ભાડાના ૮ આના ને છાયા માટે આઠ આનીનો છાંયો આપવાનો ન્યાય આપી ચાટ પાડ્યો.

બુદ્ધિથી ચોર પકડ્યો-ધર્મશાળામાં મહિનાથી કાયમ ચોરી થતી. ઠાકોરે ત્યાં બધાને ભેગા કરી, એક ઓરડામાં રેતીનો ચોતરો કરાવી પાણી છંટાવી, ઉપર પોપટનું પાંજરું મુકી, એક એકને જઈ ચોતરા પર હાથ મુકી આવવાનું કહ્યું. ને જાણાવ્યું કે ચોર હાથ મુકશે કે પોપટ રામ બોલશે. બધાને ચાણા આપતાં ચોરને પકડ્યો. કારણ બીકથી તેણે હાથ અડાડ્યો ન હતો. એટલે હથેળીને માટી અડી ન હતી.

બુદ્ધિ-વારસદાર કોણ ? વંઠેલ ને બાકાત રાખવા ચાર દિકરામાંથી ત્રણને વારસો આપવો. એમ મોઘમ લખી શેઠ મર્યા. છેવટે પ્રધાને બાપની છબીને ખાસડું મારવા સહુને કહેતાં વંઠેલે માર્યું તેને બાકાત કર્યો.

બુદ્ધિ-ચાર ચોરોએ ચારને સાથે જ આપવા ડાબડો ડોસીને આપ્યો. એકે દૂર બેઠેલા ત્રણની બીજ બહાને સંજ્ઞા કરાવી ડાબડો લઈ ભાગ્યો. ત્રણે દાવો કરતાં ડોસી મુંઝાયા. ચારે સાથે આવો તો લઈ જવ એમ ચુકાદાથી બચ્યા.

ઓટલે સુતેલ બ્રાહ્મણ મુસાફરે-ચોરી કરનાર પોલીસને પકડતાં ચોરે જ વિપ્રને ચોર કહી કેસ કર્યો. વિપ્રનો કોઈ સાક્ષી નહિ. જજને શંકા જતાં મુદત પાડી બીજે દિ માણસ મુડદું થઈ રસ્તામાં પડ્યો. જજ તે વિપ્ર ને પોલીસ બન્નેને મડદું લાવવા હુકમ કર્યો. રસ્તામા બંનેની વાતચીતની સાક્ષી કચેરીમાં તે મડદાએ પુરી જોયી વિપ્ર બચ્યો. પોલીસને સજા થઈ.

શિયાળ વાઘ ને ગધેડાનો ન્યાય. મંદિરમાં સૌએ પાપ પ્રકાશી છેવટ ગધેડાને માર્યો.

ઘાંચીની ઘાણીએ ઘોડી નાખી. ગોળ વહેંચ્યો. વાણીએ ફરીયાદ કરી સાક્ષી શિયાળને માથે ઉપાડી લાવ્યો. તે ઝોકાં ખાતાં બેઠો. રાજાએ પૂછતાં આખી રાત તળાવમાં આગ ઓલવ્યાનું કહ્યું તે ન માનતાં રાજાને ગંડુ કહી આ પણ ન હોય એમ સમજાવ્યો.

બે ને ત્રણ રોટલાવાળા બે જણે મુસાફરને જમાડ્યો. તેના પાંચ આનામાંથી બે

વાળે બે ન લેતાં ૧૧ કટકે ન્યાયથી ૧ આનો લેવો પડ્યો.

✠ બુદ્ધિ-ક્લાર્ક ઉદ ક્લાકની રજા માગી લગ્નમાં ગયો. પણ અઠવાડીયે આવતાં સાહેબ કોથે ભરાઈ દંડ કરવા લાગ્યા. પેલો કહે સાહેબ રોજના તમારા નોકરીના છ ઘંટા છે, બાકીના મારા છે, છ દિના ઉદ ક્લાક, ને રવિવાર તો હક્કનો હતો મોડો ક્યાં છું ?

✠ એક અપુણ્યાનું મુખ જોનારને ખાવા ન મળે તે ખાત્રી કર્યા બાદ બાદશાહે ફાંસીની સજા કરી. પણ બિરબલની બુદ્ધિથી, બાદશાહનું મુખ પહેલું જોનારને ફાંસી મળે છે કહેતાં મુક્ત કર્યો.

✠ લાલ ટોપીના ગુણ-દવા માટે આવી ડોસીને ત્યાં ઉતરેલ બ્રાહ્મણ રાતે મરી ગયો. કોઈ ઓળખે નહિ. આફત ટાળવા ચાર મીયાં વેશધારી હિંદુએ મૈયત કરી ઉપાડી મુસ્લિમ લત્તેથી ચાલ્યા. બધા મીયાં ખભો દેવા માંડ્યા ને પેલા ચાર છટકી ગયા ક્રમે મૈયત કબ્રસ્તાને પંહોચી પણ નોંધાવે કોણ ? કોઈનું સગું ન્હોતું. છેવટ મડદું જોતાં જનોઈ જોઈ ગભરાયા !! અંતે અગ્નિદાહ દેવા તે બધા મીયાં સ્મશાન તરફ દોડ્યા રસ્તે પોલીસોને શક પડતાં પકડ્યા. ને કેસ કરતા હેરાન થયા. બીરાદરી ભાવનો પેલા ચારે ગેરઉપયોગ કર્યો.

✠ આંધળે વણિકની મહોર પોતાની કરી. પણ કાણાની સલાહથી. રાત્રે ભેગા થતાં અંધો પાસે જઈ, પરસ્પર બતાવતાં અંધો પાસેથી લઈ લીધી.

✠ વહુ પર દાબ રાખીને જમાઈએ સાસુને સીધી કરી, સસરાનું દુઃખ ટાળ્યું. ...જેના સસરાની છાતી પર ભાણું, તેના જમાઈનું મોભે ન્હાણું...!!

✠ સુપુત્રે માતાને પીડતી વહુને બરાબર શિક્ષા કરી. વહુ-કરતા હો તેમ કરો ને છાસની દુણી ભરો. સાસુ-જુવો પુત્ર ગંગા નાચે છે ડોસીને ધુજે છે ટોંગા, હાથમાં મુશળ ને ખેમ કુશળ...

✠ સુખી થતાં ઉદાર થવું જોઈએ નહિં તો શ્રેઠને રાજાએ ગામ આપ્યું પણ તેણે કોટવાલાદિને ખુશ ન કર્યા, તો લીંગી કુંગીએ યુક્તિથી રોક્યું, છેવટે બધાને અડધું લખી દીધું ત્યારે યુક્તિથી અપાવ્યું.

✠ શૂંગાલબુદ્ધિ-શેઠ વૃદ્ધ ઘોડાને કાઢી મુક્યો કે વાઘ મારી લાવ તો ખોરાક દઈ. શિયાળ મિત્રે યુક્તિ કરી. ઘોડો મડદા-જેવો થઈ પડ્યો તેના પુંછડે વાઘ બાંધી મરાવ્યો. વાઘને કહ્યું બનેના પુછડો બાંધી દઈ આ મડદાને ઘસડી ગુફામાં નિરાંતે ખાણું પછી ઈશારો કરતાં ઘોડો દોડ્યો ને વાઘ મર્યો.

- # મોટાની પુંઠમાં પેસીયે તો ચગદાઈ મરીએ. તળાવનાં મરેલુ હાથીની ગુદામાં માંસ લોલુપી શિયાળ પેઠું. ઘણાં દિ મજા કરી, પણ ઉનાળે પુંઠ સુકાઈ દાર બંધ થતાં પાણી ન પી શક્યું. ચકલાનો અવાજ સાંભળી કહે પુંઠને પાણી છાંટો તો અગત્યની વાત કહું. એમ પહોળી થતાં ઉપર મુજબ કહેતાં નાહું.
- # યુક્તિ-સીદી કોટવાલને ચોરે કહ્યું કે સાહેબ મોં કાળું કરશો નહિ. નહિ તો ગામ જાણશે કે કોટવાલને ગધેડે બેસાડયા છે. ખુશ થઈ છોડી દીધો.
- # (બૃહદ્ભાષ્ય વૃત્તિ પીઠીકા) મૂર્ખ મોટો કે વિદ્વાન ? બે પાંચ સૂત્રો ને શ્લોકો કરી બ્રાહ્મણ ગામડામાં પંડિત બની લહેર કરતો સાચો વિદ્વાન સશિષ્ય આવતાં મૂર્ખે વાદમાં પૂછ્યું “કાગને સંસ્કૃતમાં શું કહે ?” પંડીતે કાક કહેતાં, હાંસી કરી કે એ તો સહુ જાણે છે. સંસ્કૃતમાં શું ? ફરી તે જ કહેતાં, હલકો પાડી કહે ‘કીકાંક’ થાય. ગામડીયા ખુશ થયા ને સાચો નાસી ગયો.
- # ચિત્રકારની પુત્રીએ અજાયબ વાતો કરી છ માસ રાજને આકર્ષ્યો અને આત્મનિંદાથી સુખ પામી. એક કન્યાને માતા પિતા ને ભાઈએ જુદા જુદા સ્થાને આપી. તકરારમાં સર્પડંસથી કન્યા મરી. મન્ત્રારાધનથી જીવાડનાર પિતા, સાથે બળનાર ભાઈ ને તપસ્વીને પરણાવી ભોંયરાના દાગીના ઘડતા સોનીઓમાં માણીઓના દીવાથી રાત દિ અભેદ છતાં એકે રાત્રી કહી. (રતાંધો) ચોરોને પેટીમાં પુરી સમુદ્રમાં મુક્યા. કિનારે પૂછતાં એકે ચોથો દિ કહ્યો. (ચોથીયો તાવ હતો) મહોત્સવમાં ઉછીના કડા લાવ્યા, પણ કન્યા મોટી થતાં નીકળ્યા જ નહિ. કડાવાળે બીજ નહિ લેતાં, તે જ રૂપિયા માંગી ચૂપ કર્યો. પેક ઘડામાંથી (કાચના) ચોરાયેલ રત્નો જાણ્યા.
- # વૃદ્ધની નજર-દાદીમાં એદી હતી તેથી ના કહી, છતાં લગ્ન કર્યા તો ઘણી વૃદ્ધિનું ગરલ મિશ્ર પાણી પીવાથી મર્યો.
- # બુદ્ધિ-કાળજી આંબે છે કહી વાનર મગરથી બચ્યો.
- # માથું વાઢે તે માલ ખાય. (મૂર્તિનું)
- # ચૈત્ર સુદ ૧૫ના બાર વાગે મંદિરના શિખરમાં ધન દાટ્યું છે. (પડછાયામાં)
- # સલાહ ભારે પડી-ખેડીને થાકેલ બળદે મજા કરતા ગધેડાને છુટવા સલાહ પૂછતાં માંદા પડવા કહ્યું. પણ કુંભારે તેને જ હળે જોડ્યો. ચાર દિ દુઃખી થઈ કસાઈ ને આપશે કહેતાં ભય થી બળદ સાંજે થતાં પોતે માંડ છુટ્યો.
- # કજ્જાઓ જેવા ઉભા ન રહેવું. એ વેચાતી લીધેલી અક્કલ પાછી આપી. પણ

સાક્ષીપણે ફસાતાં ઘણી કિમતે ગાંડા થવાની અકક્લ લઈ માંડ બચ્યો.

— બાદશાહે વણિકને જુજ પગારે તબેલામાં ખાલી બેસવા રાખ્યો. તેણે સવારે બધી લાદ ભેગી કરી સુંઘતાં નોકરોએ પૂછ્યું. તો કહે તમો કેટલું અનાજ આપો છો તે તપાસ કરવા મને રાખ્યો છે. પેલા ગભરાયા ને રોજના ૫૦૦ રૂ. દેવા માંડયા બે મહિને રાજને ખબર પડતાં સમુદ્ર તરંગ ગણવાનું કામ સોંપ્યું ત્યાં વહાણો ઉતરતા ન દેતા સારી રકમો મળી. લાડવા સાચવવા રોક્યો તો રોજ હેરફેર કરી ભૂકો વેચીને પાણ કમાયો.

— બુદ્ધિ-મુસ્લીમોની ચઢવણીથી બાદશાહ વિપ્ર પંડિતો પર ખીજ્યો કે તમે ગ્રહણાદિ જાણો છો, તો ધરતી કંપ થયો તે પહેલાંથી કેમ ન કહ્યું ? એક તાર્કિકે કહ્યું-જનાબ અમારા બાપ દાદા સ્મશાનથી ધૂમાડાં સાથે ઉપર જાય છે ને ઉપરનું બધું અમને જાણાવે છે. મુસ્લીમો જમીનમાં દટાય છે. તેથી ધરતીકંપની જાણ તેને કરાવી જોઈએ.

— અગમબુદ્ધિ-૪ કોડ ધનવાળા ધનશ્રેષ્ઠના ઘેર ૪ ધજા જોઈ મંત્રીએ રાજને ચાર કોટી ધનની ધજાઓ કહી રાજની દાનત બગડી પછી શેઠને એકાએક ખલ ભક્ષણ ઈચ્છા થતાં તે આપત્તિ સમજી ગયો. અને બધુ ધન સાતક્ષેત્ર ને દીનદુઃખીમાં તરત વાપરી દઈ ધજા ઉતારી નાખી. પાછા વળેલા રાજએ બધા સમાચાર જાણી નવાઈ પામી શેઠને પુછ્યું. ખલભક્ષણ ઈચ્છાથી આપત્તિ જાણ્યાનું કહેતાં પ્રસન્ન થયેલ રાજએ ૪ કોટી સુવર્ણ શેઠને આપી ધજાઓ ચઢાવી. આમ પુન્ય પ્રભાવે જોટલું વાપરું તેટલું મળ્યું. દાનાદિક આચરી શેઠ સ્વર્ગે ગયા.

— બુદ્ધિ-સુવર્ણને ભારોભાર કુસુમપુરમાં ચંદનનો ભાવ હતો. પાણ બંદરે જ ધૂતોં એ ચંદનનું તાપાણું કરી વેપારીને કહ્યું અહીં તો ચંદન ખૂબ છે કણ (અનાજ) બરોબર મળે છે એમ છેતરી ત્યાં કણ બરોબર આપવા કરાર પ્રપંચથી કરાવ્યો પાણ નગરમાં જતાં ખબર પડી ને વેપારી વેશ્યાની બુદ્ધિથી સાચામોતીની કણ માગી ફરીયાદ થતાં કરાર રદ કરાયોને સુવર્ણ બરોબર વેચી કરોડો કમાયો.

— બુદ્ધિ-રાજએ દંડવા માટે મંદિર કરાવતા શેઠને હુકમ કર્યો કે પહેલાં શિખર કરાવી પછી નીચેનો ભાગ કરાવવો નહિ તો દંડ થશે શેઠ ઉદાસ થયા. વાત જાણી શ્રેષ્ઠિપુત્રી મોતીનો ઢગલો રાજ પાસે. લઈ જઈ કહે મોતીરૂપધંકમાં એકમાણું એ ભાવે વેચવા છે. ખુશ થઈ રાજએ માણું મંજાવી ભરતાં કહે એમ નહિ પહેલાં શિખા કરો પછી નીચે ભરો રાજ-આમ કેમ બને ? પુત્રી કહે જોમ પહેલાં શિખર ને પછી નીચે

બંધાય તેમ. રાજા હાર્યો ખુશ થઈ સન્માની તેણીને પસંજી શેઠને ઘણાં ગામ આપ્યા.

❖ ભરીયાતાં સહુઈ ભરઈ ઠાલા ભરઈ ન કોઈ.

ભોજરાજ માહરઈ સાલો મુહરઈ કાંઈ ન દેઈ ॥

હજમે રાત્રે વારંવાર ઉપર શ્લોક બોલતાં રાત્રિ ચર્ચા નિકળેલ ભોજ રાજાએ સાંભળી ધમકાવ્યો મને સાળો કેમ કહે છે ? ઔત્પાત્તિક બુદ્ધિવાળા તેણે કહ્યું મેં સાચું જ કહ્યું છે. તમે પરત્વી સંહોદર છો. તેથી મારી પત્ની તમારી બેન થઈ ને તમે મારા સાળા થયા. ખુશ થઈ ભોજે તેને બક્ષીસ આપી.

❖ જંગલમાં ચોરોને લાલ બીલાડો સાક્ષી રાખી વાણીકે ધન આપ્યું ગામમાં રાજાને ફરીયાદ કરી પકડાવી સાક્ષી માંગતા કાળો બીલાડો લાવ્યો ત્યારે ચોરોથી બોલી જવાયું કે આ નહિ રાતો બીલોડો હતો આથી પકડાયાને ધન આપ્યું.

❖ મુસાફરીમાં ચોર સાથે તથાં રાત્રે વાણીયો રક્ષા માટે ચોરની પથારી નીચે જ જોખમ મુકી નિરાંતે સુતો ચોર બધે તપાસે પણ મળે જ નહિ.

❖ પુત્ર જન્મતાં રાજાએ બધાને દાન દઈ ખુશ કરવા મંત્રીને કહ્યું તેણે બધાને ખુશ કર્યા પણ કચરો કાઢનાર ગોરંભને કંઈ ન આપી કાઢી મુક્યો. પછી ગોરંભ સવારે કચરો લેતાં રાજા સાંભળે તેમ બબડવા માંડ્યો કે અહો મંત્રીની ધૃષ્ટતા રાણીને હાથે સ્પર્શ કરે છે. આ સાંભળી રાજા મંત્રી પર કોપાયમાન થયો ને તેને મારવા વિચાર્યું. મંત્રીને ચિંતા થતા યાદ આવ્યું કે ફક્ત ગોરંભને સતાષ નથી આપ્યો. તેને પુછતાં કહે મેં આ પ્રમાણે કયું છે. મંત્રીએ ઘણું ધન આપી ખુશ કર્યો ત્યારે કહે હવે સુધારી લઈશ. બીજે દિ રાજા સાંભળે તેમ કચરો કાઢતા જેમ તેમ બબડ્યો કે સવારે હું કુવે પડ્યો તો પેલાએ આંમ કયું મેં ઝેર ખાધું રાજા ધન આપશે. મંત્રી પર ત્વી સહોદર છે. વિગેરે રાજાએ પૂછતાં કહે મને વાયુ પ્રકોપ થાય છે ને તેથી ખોટું ખોટું જેમ તેમ બોલી જવાય છે. આથી રાજાને વહેમ ગયોને મંત્રી પર ખુશ થયો.

❖ બુદ્ધિ-સિંહ રોજ એક બકરી મારતો, એક વખત સિંહ આવતા બધી બકરીઓ નાશી ગઈ. એક લંગડી રહી ગઈ તે સિંહ સામે જ ચાલી તે જોઈ સિંહ નવાઈ પામી પૂછે છે તું કોણ છે ? પેલી સમજી કે મારાથી ડર્યો તેથી કહે મને ન ઓળખી સાંભળી પણ નથી ? સાંભળ

સમસિંહા મયા જગ્યા, દશબાહ્વચોજનઃ ।

એક સિંહ વને નદે, હન્તુમત્રાજતાસ્મહં ॥

તે સાંભળી સિંહ ગભરાઈ ને નાઠી.

- ❖ બગલાને માછલીએ સર્પથી બચ્યાઓને બચાવવા ઉપાય કહ્યો. સર્પ બીલથી નકુલ-નોળીયાના બીલ સુધી માંસ ખંડો નાખવા. નકુલે આવી સર્પને અને પછી મચ્છ શત્રુ બગલાઓને પાણ માર્યા.

ઉપાયં ચિંતયેત્ પ્રાજ્ઞસ્તથાપાય ચ ચિંતયેત્ ।

પરયતાં બક મૂર્ખસ્થ, નકુલેન હતા બકાઃ ॥

- ❖ હાથી વારંવાર ઝાડ હલાવતાં ચકલીના બચ્યા પડી મરી જતાં તે રોતી. લક્કડ ખોદ પક્ષીએ આન્યાસન આપી પોતાને પાણ નુકશાન થયાનું કહ્યું ને ઉપાય કયો પોતાની મિત્ર વિચારણા નામની માખીને બોલાવી તેણે હાથીને વ્યાકુળ કયો તે વખતે કાષ્ટકૂટે એની આંખ ફોડી પછી માખી મિત્ર દેડકાને બોલાવી તેણે મોટા ખાડામાં જઈ ડ્રોં ડ્રોં ક્યું ત્યાં પાણી સમજી હાથી જતાં ખાડામાં પડ્યો ને મર્યો.

ચટિકા કાષ્ટકૂટેન, મક્ષિકા સહ દુર્રિઃ ।

મહાજન વિરોધેન, કુંજરઃ પ્રલયં ગતઃ ॥

- ❖ ભૂખ્યો સિંહ મોટી ખાલી ગુફામાં પેઠો કે ત્યાં પશુઓ આવશે તે ખાઈશ. શિયાળે ગુફા નાકે આવી સિંહના પગલા અંદર જતાં જોયા. જેથી ખાત્રી કરવા બોલવા લાગ્યો કે ગુફા તું મને બોલાવે તો જ આવીશ નહિં તો આવીશ નહિં તો છેવટ ભુખ્યા સિંહે બુમ પાડી આવકાર આપ્યો. સિંહનો અવાજ જાણી શિયાળ અનેબીજા દુરના પશુઓ ભાગી ગયા.

- ❖ અપમાનિત થયેલ દેડકાં ગંગદત્તે વેર વાળવા બીલ પાસે જઈ કાળાનાગને લાવી રેટમાર્ગે. ઉતારી જતિભાઈ ઓને મરાવ્યા પાણ પછી તો નાગે રોજ એક એક ખાતાં ગંગદત્તાનના પુત્રાદિ ખાધા ને પછી ખુદ તેને જ મારવા તૈયાર થયો ત્યાં ગભરાઈ તેણે બીજે કુવેથી વિશ્વાસ પમાડી ઘણાં દેડકાં લાવું કહી માંડ છુટ્યો સર્પે ઘોને બોલાવવા મોકલી તો કહે બુભક્ષિતઃ કિં ન કરોતિ પાપં ? માટે નહિ આવું.

- ❖ ઘાયલ થયેલ ભૂખ્યા સિંહે શિયાળને કોઈ ભક્ષ્ય પ્રાણી લાવવા કહ્યું એક ગધ્યાને લાલચ આપી ફોસલાવી લાગ્યો સિંહે તરાપ મારી પાણ ગધ્યો છટકી ને ભાગ્યો સિંહના કહેવાથી ફરી શિયાળે જઈ ગધ્યાને કહ્યું કેમ ભાગ્યા. એ તો ગધેડી હતી. પ્યારથી તમને ભેટવા અધિરી થઈને તમે ભાગ્યા હવે બીચારી તમારા વગર તરફે છે ને તમારી તે પ્રિયા ઉઘંતી પાણ નથી. બહું જ યાદ કરે છે હૃદય વગરનો મૂર્ખ ગધ્ધો ફરી આવતાં જ સિંહે માર્યો.

- ❖ વૃદ્ધ બુદ્ધિ રાજકુમારો વાનરો સાથે કીડા કરે છે. તેમને સુંદર ફલાદિ આપે છે. વાનરો મજા કરે છે. પણ રાજાને પ્રિય ઘેટામાંથી કોઈક રોજ રાજ રસોડામાં ખાવા ધુસે છે. ત્યારે રસોઈઓ બળતું લાકડું લઈ તેને કાઢે છે ને મારે છે આ જોઈ વૃદ્ધ વાનરે બધાને કહ્યું કે આપણે અત્રેથી નાશી જશું નહિ તો મરી જઈશું કેમ કે કોઈવાર ઘેટાને બળતું લાકડું મારતાં તેની ઉન સળગશે અને તે પાસે ની ધાંસની અશ્વશાળામાં ભાગશે શાળા અને ઘોડા બળશે ત્યારે વેઘો ઘોડાની ચાંદીની ડુઝ માટે વાનરતેલ ચોપડવાનું કહેશે ત્યારે બધાને મોત આવશે. આ સાંભળી વાનરો એ તે વૃદ્ધને ગાંડો ગણ્યો ને તિરસ્કાર્યો રડતો તે એકલો ચાલ્યો ગયો. પછી એકવાર તેના કહેવા પ્રમાણે જ થયું ઘોડા નાસી વૃદ્ધ પાસે ગયા. બાકીનાને વેઘો એ પકડી મારી નાખ્યા માટે વૃદ્ધનું કહેવું ન માને તે વાનરો માફક મરે.
- ❖ પોતાની કું. ના બિસ્કીટ ફાંસી ચઢતી વખતે વખાણે તો ૧૦ હજાર તેના કુટુંબને નિભાવાયેં આપશું શરત સ્વીકારી તોણે ફાંસી વખતે તે કું. ના બિસ્કીટ ખાવા ઈચ્છા કરી વખાણ્યા દસ હજાર તેના કુટુંબને આપ્યા પણ આ બાબતની જાહેરાત કરીને અમેરીકાન બિસ્કીટ કું. કોડો કમાઈ ગઈ જાહેરાતનો જમાનો છે.
- ❖ નદીમાં પાણી ખોબે ખોબે ઉછાળી. પિતૃઓને અર્ધ આપનારને જોઈને નાનકે નીચા વળી થોડુ થોડુ પાણી કિનારે ફેકવા માંડયું પેલાએ પૂછતાં કહે ૧૦૦ કોસ દુરના મારા ખેતરે લઈ જઈ છું પેલો હસ્યો કે આમ બની શકે ? નાનક હસીને કહે આ ન બની શકે તો સ્વર્ગવાસી પિતૃઓને કેવી રીતે પહોંચશે ? પેલો ચુપ થઈ ગયો. ને અર્ધ બંધ કર્યું.
- ❖ એક વિદ્વાન પંડિત વિજય મેળવતો વિદ્વાન સંતોને જીતવા આવ્યો. ચર્ચા માટે સંતે ના પાડવા છતાં સખ્ત આગ્રહ કર્યો ને કહ્યું તમે પૂર્વપક્ષ સાંભળજો હું ઉત્તરપક્ષ સાંભળી અવશ્ય તમારું ખંડન કરીશ. બીજા દિવસે વિદ્વદ્સભામાં સંતે પૂર્વપક્ષ સ્થાપયો કે આપ મહા વિદ્વાન છો, પુન્યશાલી છો, આપના માતાપિતા ગુરુજનો સદાચારી ને ધન્ય છે. તમારી માતા સતી છે વિગેરે હવે પેલો આ વાતનું ખંડન કેવી રીતે કરે ? ગભરાયો પગે પડ્યો ને માફી માંગી.
- ❖ મંત્રીએ સુબુદ્ધિ પુત્રના નિમિત્તે પંદર દિવસમાં આખા કુટુંબ પર મરાણાંત કષ્ટ આવશે એમ નિમિત્તિયા દ્વારા જાણી પુત્રને પેટીમાં પૂરી રાજાને પોતાનું સર્વસ્વ છે કહી પેટી સાચવવા આપી ઓચ્છવ ધર્મધ્યાન કરવા માંડયું. પંદરમે દિવસે રાજપુત્રીની વેણી સુબુદ્ધિએ કાપી એવો પોકાર ઉઠ્યો. રાજાએ મંત્રી કુટુંબની કતલનો હુકમ કર્યો. મંત્રીવચનથી પેડી ખોલતા અંદર શસ્ત્રને વેણી સાથે સુબુદ્ધિને

જેતાં રાજ વિગેરેને નવાઈ લાગી લાગી. આમ પુરુષાર્થ થી વેરી વ્યંતરે કરેલ ઉપદ્રવ રૂપ ભાવીથી મંત્રી કુટુંબ બચી ગયું.

- ❖ શેત્રંજ બાજીના શોધક પર રાજ ખુશ થયા ને માગવા કહ્યું તેણે બાજીના ૬૪ ખાના મુજબ ઘઉંના એક દાણાથી શરૂ કરી દરેક ખાને ડબલ કરી આપવા કહેતા રાજએ મામુલી માંગણી સમજી હા પાડી પણ પછી આંકડા શાસ્ત્રીઓએ ગણતરી કરી કહ્યું આખી પૃથ્વીના ઘઉં આપો તોપણ ઓછા પડશે. કેમકે ૧૮, ૪૪૬, ૭૪૪, ૦૭૦, ૭૦૮, ૫૫૧, ૬૫૧ દાણા થાય. !! રાજએ બુદ્ધિ વાપરી કહ્યું એને જાતે ગણીને લેવાનું કહ્યો. પેલો ગણીને થાકે ને જીંદગી પૂરી થાય તોય ગણી ન શકે એટલે લઈ ન શક્યો.
- ❖ બુદ્ધિ-બાદશાહે બેમાં કોણ સાડા ગાય છે તે સર્ટીફિકેટ લેવા ગ્વાલીયરના ચુસ્ત ધર્મપ્રેમી રાજ પાસે બીરબલ અને તાનસેનને મોકલ્યા. રાજ તાનસેનના સંગીત પર ખુશ થયા. સર્ટીફિકેટ લખી રાખ્યું પણ બીરબલે ખાનગીમાં રાજને મળી કહ્યું કે હું જીતું તો ૫૦૦ ગાયના દાન દેવા મેં પ્રતિજ્ઞા કરી છે. તાનસેને ૫૦૦ ગાયની કુરબાની લીધી છે રાજએ તુરંત બીરબલને સર્ટીફિકેટ દઈ બંનેને રવાના કર્યા.
- ❖ વિદ્વાન પંડિત મૂર્ખના ગામમાં ખા-ખા ખેયા આદિ પ્રંઓથી હાર્યો પોથી મુકી ભાગ્યો. તે જાણી તેનો અભાગભાઈ ત્યાં જઈ પહેલા તો ખેડાખડી પછી બોચા-બોચી વિગેરે માથા ભારે જવાબ દઈ જીતી આવ્યો.
- ❖ બુદ્ધિ અમેરીકન સેનેટમાં ગધ્યાના નિશાન પર સરકાર પક્ષ ચુંટાયેલ અને વિરોધ પક્ષ હાથીના. વિરોધ પક્ષના લીડર અડધા ગધેડા છે કહ્યું, સુધારવા કહેતાં અહીં અડધા ગધેડા નથી એમ સુધાર્યું.
- ❖ ૧૯૨૬માં ઈંગ્લેન્ડ ખૂન કેસમાં મોતીલાલ નહેરૂને બોલાવેલ. કોઈ રીતે આરોપી ખૂની પુરવાર થાય તેમ ન હોવાથી તેઓ છોક સુધી મૌન જ રહ્યા નિર્દોષ તરીકે જજ ચુકાદો સાંભળાવતાં જ પુરૂં થતાં પહેલા તે ઉઠ્યાં ?
- ❖ રાજએ બધા ઝવેરીઓને લુંટી લેવા બોલાવ્યા પૂછ્યું કે મારા દાદાનું, બાપાનું કે મારું કોનું રાજ્ય શ્રેષ્ઠ ? ઝવેરીઓ સમજી ગયા મહિનાની મુદત માંગી ખૂબ મુંઝાયા ખૂબીથી આખો કે આવી બાબત મને શી સમજ પડે પણ મારી એક વાત અનુભવની સાંભળો, મારી ૨૦ વર્ષની વયે ભર વરસાદમાં રાત્રે દાગીનાથી લાદેલી જવાન કન્યાને આશરો આપેલ પણ રૂંવાડું થ ન ફરકેલું. ૫૦ ની ઉંમરે એવાજ બનાવમાં વિકાર મનમાં થયેલ ૮૦ વર્ષની ઉંમરે દાગીના લુંટી ભોગવવા મન બગડેલ છે

રાજ સમજીને ચૂપ થઈ ગયો.

જમીનનો મધ્યભાગ ક્યાં ? ખીલો ઠોક્યો કે આ ! આકાશે તારા કેટલા ? ધેરે બતાવી કહે આના વાળ જેટલા ! સ્ત્રી પુરુષની સંખ્યા કુલ કેટલી ? હીજડાઓએ એમાં ગડબડ ઉભી કરી છે. શહેરમાં કાગડા કેટલા ? ૭૫૭૬૯ ગણી જુઓ, વધારે હોય તો બહારગામના પરોણા ને ઓછાં હોય તો ગામતરે ગયા. છે જાણવું ! સમુદ્રનુ પાણી જેખી આપો. બધી નદીઓને અંદર રોકો એટલે કહ્યું !

બ્રાહ્મણ ક્ષત્રીય અને હજમ ત્રણ ખેતરમાંથી ચણાના પોટકા બાંધ્યા ચતુર ખેડુતે બેનો હક્ક કહી હજમને પીટ્યો. પછી બ્રાહ્મણનો કહી હજમને પીટ્યો. પછી બ્રાહ્મણનો હક્ક કહી ક્ષત્રિયને અને છેલ્લે બ્રાહ્મણને પીટ્યો. ત્રણેને ઈર્ષ્યા હતી. એક પીટાતાં બીજ રાજી થતાં.

ઔત્પાતિકી બુદ્ધિ બે છોકરાની વહુઓને સાસુ સાડે ખાવા ન દેતી એકવાર ખાંડની ગુણને ધીનો ડબ્બો ઘેર આવ્યો બંનેએ શીરો બનાવ્યો. એક ખાવા બેઠી બીજ ખબર રાખવા પછી બીજ ખાવા અંદર બેઠી એક બહાર ત્યાં ટેવ મુજબ રસ્તામાંથી ઝાંખરા ઉપાડી સાસુ આવતી જોઈએ ધુણવા માંડી કે ઝાંખરા ઉપર બેઠી છું. વહુના દિલમાં પેઠી છું. સાસુએ ઝાંખરામાં ડાકણ સમજી ફેંકી દીધુ પણ ઘરમાં પેસે તો પંચાત એટલે વહુ ધુણતી બોલવા માંડી. જ્યાં લાવી ત્યાં મુકી જા મને પગે લાગી જા. સાસુ વહુને પગે લાગી ઝાંખરા મુકવા ગઈને વહુ શીરો ઝાપટી ઓટલે આનંદથી બેઠી.

માથાવી માથાવીથી ઠગાય-ત્રણ સુરદાસ અને ચટચોબો ચિંત્રકુટ તીર્થમાં રાજાએ જઈ બધા બ્રાહ્મણોને જમાડી સોનેયો દક્ષિણામાં આપ્યો. ચંટચોબાને ઘેર જવામાં જંગલ આવતું ગંગા કીનારે સાંજ પડી ગઈ. ત્યાં ત્રણ ઝુંપડામાં એક અંધ બાવો રહેતો હતો, રાત ઝુંપડામાં ગાળવા એક ઝુંપડામાં ગયો બધી વાત કરી અંધ બાવો કહે ખુશીથી રહે મેં તો કોઈ દિવસ સોનામહોર જોઈ નથી કેવી હોતી હશે ? પાકા ચોબાએ પણ દયા આવવાથી બતાવી. બાવે આમતેમ ફેરવી સુધી મોંમા મળે પછી તરસ લાગવાનું અને અત્રે ગરમી છે ગંગા કીનારે સુઈ જઈશ કહી ચાલતો થયો પણ બહાર જઈ તરત ઝુંપડીમાં આવી સંતાઈ ગયો. અંધ પછી ઝુંપડીનું બારણું બંધ કરી આસનની નીચેના ખાડામાંથી લોટો કાઢ્યો તેમાં ૯૯ મહોર હતી ગણી નવી મોઢામાંથી તેમાં નાખી લોટો ખાનામાં મુકી આસન લેવા હાથ ફેરવતાં જ ચોબાએ આ ખાડામાંથી લોટો લઈ લીધો અંધ આસન મુકી ફરી ખાત્રી માટે ખાડામાં હાથ નાખતાં લોટો ન જણાયો ચોબાનું જકામ સમજી બારણું તપાસી

બુમાબુમ કરી બાજુની ઝુંપડીથી શ્યામદાસ ગોદડી ઓઢીને આવ્યો ને કહે કૃષ્ણદાસ શું થયું ? એણે બધી વાત કરી કે હું તો સુટાયો ત્યારે તે કહે મૂરખ લોટા માં રખાય ? જે મેં મારી ગોદડીમાં ૫૦૦ સોના મહોર કેવી સીવી રાખી છે ? વાંધો જ ન આવે કૃષ્ણદાસે જેવા માંગી તે આપવા પેલાએ હાથ લંબાવ્યો ચાલાક ચોબે વચ માંજ હાથ રાખી લઈ લીધી. પેલા પાછી માગતાં કૃષ્ણદાસ કહે તે આપી છે જ ક્યાં ? બંને ખૂબ લઢતાં અવાજથી રામદાસ લાકડી લઈને આવ્યો વાત પૂછીને કહ્યું બંને મૂર્ખ છો. મારી માફક લાકડીમાં સોનેયા રાખી હોય તો વાંધો જ ન આવે. શ્યામદાસે જેવા માંગી તે આપતા ચોબે વચ્ચેથી જ લઈ લીધી પછી તો ત્રણએ ખૂબ લઢયા તે જેઈ ખુશ થતો ચોબો બધું લઈ રવાના થઈ ગયો.

*** બાપે છેલ્લે બે પુત્રોને બોલાવી એક આનો આપી કહ્યું જે પુત્ર બાજુનો ઓરડો એક આનાની ચીજ લાવી ભરી દેશે તેને બધી મિલકત સાચવવા આપીશ મોટાભાઈએ ધાંસ કુસ લાવી ઓરડો ભર્યો, નાનો ભાઈ ૧ પૈસાનો માટીનો દીવો, ૧ પૈસાનું બાકસ ને બે પૈસાની ચટાઈ લાવી એક ઓરડો સાફ કરી ચટાઈ પાથરી દીવો સળગાવી બેઠો.સંબંધી સાથે આવી બાપે બન્ને ઓરડા જોયા બધાએ નાનાને વખાણ્યો તેને મિલકત સોંપી.

*** મૈસુરના રાજાએ હુકમ બહાર પાડ્યો કે રાજા સિવાય કોઈએ ૭ ઘોડાની બગીમાં ન બેસવું. બેસે તો છ માસની જેલ. રામસ્વામી મુડલીયા દિવાન હતાં. તેઓ ૭ ઘોડાની બગીમાં બેસી જહોરમાં ફર્યા કેસ થયો સાક્ષી પુરવા ફોટાથી પુરવાર થયું દિવાનને બચાવ માટે પૂછતાં કહે કેસ ખોટો છે. સાત ઘોડાની બગીમાં બેઠો જ નથી. જજે પુરાવા સાક્ષી સાબીતી કહેતાં દિવાન કહે છ ઘોડા એક ઘોડી હતી. ગુન્હો લાગુ પડતો જ નથી ને છુટી ગયો.

*** શત્રુના વિશાળ સૈન્યે વર્ષભર ઘેરો ઘાલ્યો. બધા કિલ્લામાં પ્રજા ભૂખે મરવા માંડી. દરવાજા ખોલી કેશરીયા કરવામાં મતભેદ પડ્યો. હતાશ સભાને એક છોકરી કહે હું જીતી આપું મારી બકરીને ચાર છ દિવસ પેટભરીને ખાવાનું આપો એમ કરતાં બકરી પુષ્ટ થઈ તેને દરવાજા બહાર કાઢી. શત્રુસૈન્ય હતાશ હતું પુષ્ટ બકરી જેઈ કિલ્લામાં ખૂબ અન્ન હશે.નહિં જીતાય સમજી ઘેરો ઉઠાવી નાશી ગયું.

*** હાજર જવાબ-બાદશાહ-સભા શું વિચારે છે ? બીરબલ-આપનું દીધાયુખ. આપનું સામ્રાજ્ય વધો વિગેરે સ. હાથમાં વાજ-કેમ નથી ? જ. આપ દાનેશ્વરી દાન દેતા ઘસાઈ ગયા. મને દાન લેતા ઘસાયા. સભા છાતી કુટે છે. તે હાથ ધસે છે કે અમે રહી ગયા એટલે એમને ઘસાયા.

❖ બુદ્ધિ-શેઠે મરતાં કહ્યું કે જરૂર પડે આપણા ભંગીની સલાહ લેજો પ્રસંગે બેનના લગ્ન માટે પુછતાં ભંગી કહે મારા સાળાનો દીકરો સારો છે, ભાણેલો ઠીક વિગેરે કહેતા છોકરો કહે અરે આમ તો કેમ-બને ? ભંગી કહે આ માટે જ મારી સલાહ લેવાનું કહેલ છે કે સહુ ના-સ્વાર્થની જ વાત કરશે. માટે સલાહ ભલે લ્યો પણ તમારે હેયે બેસે તે પ્રમાણે જ કરો.

❖ બુદ્ધિ-બ્રહ્મ સત્ય જગત્ મિથ્યા માનનાર અદ્વૈતવાદીએ આપેલ સોહંનો મંત્ર ભક્ત જોરથી જપતો. ત્યાં દ્વૈતવાદી એ ભૂલ કહી કે આગળ દા લગાવો અદ્વૈતવાદીએ જાણ થતા તેણે આગળ સ ઉમેરાવ્યો પણ પેલા આવીને ફરી એક દા આગળ મુકાવ્યો. (દાસદાસોહ)

❖ કાજીઓ વિરૂદ્ધ બાદશાહે હિન્દુ નોકર રાખ્યો. કાજીઓને ચૂપ કરવા પ્રશ્નો પુછ્યા જેનો જવાબ તે હિન્દુ જ દઈ શક્યો.

સ.બધાનુ બીજ કાજી શું ? હિન્દુમંત્રી.

બધાથી મોટો પુત્ર કોનો ? આપનો ગાયનો

બધાથી મોટા દાંત કોનો ? હાથીના હળના

બધાથી મોટું પેટ કોનું ? હાથીનું પૃથ્વીનું

બધાથી હોંશીયાર કોણ ? આપ

સમયોચિત કરે તો તેમને ખબર હોય. વાંક તેમનો જ છે.

❖ બુદ્ધિ-યજ્ઞમાને આપેલ ભેંસ લઈ જતાં બ્રાહ્મણને લુંટારો મળ્યો. લાઠી ઉગામી ભેંસ આપી દેવા કહ્યું પેલા ગભરાયો પણ પછી બુદ્ધિ વાપરી કહે છે કે ભાઈ સાબ બ્રાહ્મણ છું ભેંસ લઈ લ્યો પણ બ્રાહ્મણ સમજી મને કંઈક આપો. લુંટારો કહે કાંઈ નથી આ લાઠી છે લઈ જા. લાઠી લઈ બ્રાહ્મણે આંખ ફેરવી ને કહે બદમાસ ભાગી જ નહિ તો ખોપરી તોડી નાખીશ. પહેલા તારી પાસે લાઠી હતી હવે મારી પાસે છે. જીસકી લાઠી ઉસકી ભેંસ. પેલો ભાગી ગયો.

❖ બુદ્ધિ-સોદાગરને ઘોડાઓ માટે એક લાખ રૂા. બાદશાહે એડવાન્સ આપ્યા, બીજે દિ બિરબલને બાદશાહે પૂછ્યું કે નીચે બેસી શું લખતો હતો ? તેણે કહ્યું મુખર્જીઓના નામ બાદશાહે વાંચતા પહેલું જ પોતાનું નામ જોઈ નવાઈ પામી પૂછતાં કહે લાખ રૂા. વગર પીછાને આપ્યા તેથી. બાદશાહને પોતાની ભૂલ સમજઈ પણ પુછ્યું કે સોદાગર ઘોડા લાવશે તો ? બીરબલ તો આપનું નામ ચેકીને સોદાગરનું લખીશ.

જેથી સંખ્યા તો સરખી જ રહેશે.

❖ સૌ પોતાની રીતે જ જુવે છે. મોટા ગુનામાં આવેલ બીરબલે ઢેઢ પંચ પાસે ન્યાય માંગ્યો તો ત્રણવીસી દંડ કર્યો.

❖ બુદ્ધિ-શાહી દરબારમાં ચર્ચા ચાલીકે ૧૨માથી ૪ જા્ય તો કેટલા રહે ? બધાએ આઠ કહ્યાં મૌન બિરબલે છેવટ કહ્યું કેમકે બાર માસમાંથી ચોમાસાના ચાર માસ જા્ય તો શું ખાક રહે ? એમ વર્ષમાં છેવટ ચાર માસ તો ધર્મ કરવો જ જોઈએ નહિં તો જીવનમાં મીંડુ રહે.

રહતાવિદ્વાનો કા સદા ચિંતન ભીન્ન વિચાર;

શુન્ય વધે છદિ બાદ દે બારહમેં સે ચાર.

❖ નવી નવી વાર્તાના શોખીન રાજાએ ડાંડી પીડાવી કે કદી પૂરી ન થાય. તેવી વાર્તા સંભળાવનારને લાખ સોનેયા આપીશ. કંઈક નવી વાત ભળાવે પણ અંતે પૂરી થતા હારીને જા્ય. એક પંડિત આવ્યા તેને શરત સામી મુકી કે હર પ્રસંગે હુંકારો દેવો ને એક પ્રકરણ પુરૂ ન થાય ત્યાં સુધી આગળ શું થયું તે પુછવું નહિ. વાત શરૂ કરી. એક કરોડો માઈલનું વન તેમાં કરોડો વૃક્ષો. દરેકમાં લાખો શાખા પ્રશાખાદિ. કરોડો ચકલાનું ટોળું આવ્યું, બીજુ આવ્યું એમ કરોડો ટોળા આવી બેઠો. પ્રતિગુચ્છે પાંદડે પાંદડે બેઠા, એક ઉડ્યું કુર..બીજું ઉડ્યું કુરર..આમ કુરર..પુરું ન થતાં રાજા હુંકારો દઈ થાક્યો. મગજ પાક્યું ને લાખ દઈ રવાના કર્યો.

❖ રાજા ભારે જીદી. એકવાર પોતાની સાસુ સાથે વાકું પડતાં મંત્રીને હુકમ કર્યો કે સાંજ સુધીમાં બધી જ સાસુઓને દેશનિકાલ કરો. મંત્રીએ પહેલા જ મહારાણીને હુકમ કર્યો, કેમ કે કુંવરી પરણેલ હતી. છેવટ રાજાને હુકમ પાછો ખેંચવો પડ્યો.

❖ નાની પુત્રવધૂના છતાં શેઠે રાજાને નિમંત્રી સ્વવેભવનું પ્રદર્શન કર્યું. મંત્રીની સલાહથી રાજાએ સભામાં શેઠને બોલાવી કહ્યું કે જે પ્રતિક્ષણે ઘટે છે તે શું અને પ્રતિક્ષણે વધે છે તે શું ? આ બે પ્રશ્નોનો જવાબ આપો નહિ તો પાંચકરોડનો દંડ આપો. દુઃખી શેઠ ઘેર ગયા. વાત જાણી નાની પુત્ર વધે કટોરમાં દુધ ને હાથમાં ઘાસ લઈ સભામાં આવી. રાજા કહે આ શું છે ? પેલી કહે તમારા મંત્રીમાં બુદ્ધિ નથી પશુ છે તેને માટે ઘાસ લાવી છું અને તમો બાળક છો બીજની બુદ્ધિથી ચાલો છો. તમને પુષ્ટ કરવા દૂધ લાવી છું. હે રાજાન હવે પ્રશ્નોનો જવાબ સાંભળો પણ પળે ઘટે તે આયુષ્ય, પ્રતિક્ષણ વધે તે તૃષ્ણા છે. રાજા ને સભા પ્રસન્ન થયા.

❖ જંગલમાં રૂપાળી ખેડૂત કન્યા જોઈ રાજા મુગ્ધ બન્યો તે જાણી મંત્રી તેને ઝૂંપડી

બહાર આવી સવાલો પૂછ્યા જેનો અંદરથી તે જવાબ દેવા માંડી. પ્રશ્ન શું કરે છે ? જ. એક ને દબાવી હજારોની પરીક્ષા કરે છું. (ભાત દાબે છે) પ્ર. તારા પિતા ક્યાં છે ? જ. અનંત આકાશના પાણીને રોકવા ગયા છે (છાપડ સમુ કરવા) પ્ર. તારી માતા ક્યાં છે ? જ. પીયરમાં પ્રશ્ન ક્યારે આવશે ? જ. તે આ ગઈતો નહિ આવે, નહિ આવે તો પાછલે પહોરે આવશે (વચમાં નદી આવે છે તેમાં પાણી આવશે તો નહિ આવે નહિ તો સાંજે આવશે.) પ્ર. તારો ભાઈ ક્યાં છે ? જ. ગાંઠના પૈસા આપી ખાસડા ખાવા ગયો છે. (ભાઈ પૈસા આપી દારૂ પીએ છે) પ્ર. તારી ભાભી ક્યાં ગઈ છે ? જ. એકના બે કરાવવા ગઈ છે. (ચણાની દાળ બનાવવા ગઈ છે) મંત્રી કાંઈ જ નસમજ્યો રાજને બધી વાત કરી. છોકરી મહાયતુર જાણી તેના પિતાની સંમતિ લઈ રાજ પરણ્યો. પછી ખુલાસો પૂછતા ઉપર કોંસમાં છે તે ખુલાસો જાણી રાજ અતિપ્રસન્ન થયો.

કાગડા સવારે જોરથી કેમ બોલે છે ? પ્રશ્નના જવાબમાં પંડિતજી કહે પ્રભુ ભજન કરે છે, પછી કહે ઉષારાણીને જોઈ પ્રસન્નતા વ્યક્ત કરે છે. પાણ સંતોષ ન થયો. આથી પૂછનારની બુદ્ધિશાળી બહેને કહ્યું કે સૂર્ય રાત્રિના ગાઢકાળા અંધકારને નાશ કરતો જોઈ કાગડાઓ ગભરાય છે કે અમને પણ અંધકાર સમજી ખતમ કરશે. તેથી જોરથી કા-કા પોકારે છે અમે તો કાગડા છીએ. અમારો નાશ ન કરતાં.

આ કાફર છે અમે મુદ્દાઓએ ચઢાવવાથી બાદશાહે બુદ્ધિમાન હિંદુને સભા બંધ કરી, પાણ તેના વગર ચેન ન પડયું, આથી બાદશાહે મુદ્દાઓને ચાર પ્રશ્નો પૂછ્યાં. જેનો જવાબ તેઓ ન દઈ શકવાથી પેલા હિંદુને માનપૂર્વક બોલાવી પ્રશ્ને પૂછ્યા જેવા સચોટ જવાબો આપ્યા. પ્રશ્ન સર્વ બીજ શું છે ? જ. પાણઈ તે વગર કોઈ બીજ ઉગે નહિ. પ્ર. સર્વ રસ શું ? જ. મીઠું મીઠા વગર બધુ ફીકું લાગે. પ્ર. કૃતજ કોણ ? જ. કુતરો. પ્ર. કૃતધ્ન કોણ ? જ. જમાઈ મુદ્દાઓ ચૂપ થયા. હિંદુને મંત્રી બનાવ્યો.

ચારમલે ચોસઠ હસે, વીસ રહે કર જોડ;

જ્ઞાની સે જ્ઞાની મિલે, જગે સાતે કોડ. આનો અર્થ શું ? એમ રાજાએ સભામાં પૂછ્યું. પંડિતો મુંઝાયા એક તર્કવાદી એ કહ્યું બે જ્ઞાની ભેગા થતાં ચાર આંખ મળે, ૬૪ દાંત સ્મિત કરે. હસે બંને ના દશ દશ મળી વીસ આંગળા ભેગા થઈ નમસ્તે કરે. બન્નેના મળી સાત કોડ રોમ વિકસે-રોમાંચ થાય. રાજ ખૂશ થયો ને સરપાવ આપ્યો.

- ❖ બુદ્ધિ-મક્કામાં કાબા તરફ પગ કરી શ્રમિત નાનક સુતા, આ જોઈ મુસ્લીમો ક્રોધથી ખુદાના ઘરનું અપમાન કરવા માટે મારવા તૈયાર થતાં કહે-જે બાજુ ખુદાનું ઘર ન હોય તે તરફ મારા પગ કરો. આ સાંભળી પેલા ચૂપ થયા.
- ❖ પુત્ર ૧૬ વર્ષનો થતાં માતાએ બાપની મંત્રીની ઠાઠની વાત કરીને રડી, પુત્રે ત્રણ દિવસમાં મંત્રી થવાનું કહી, પિતાના કપડા પહેરી રાજસભામાં જઈ ઓળખ આપી. ત્રણ દિ ત્રણ પ્રશ્નો પૂછ્યા. અક્કલ ક્યાં રહે છે ? (પંચમાં) અક્કલ ખાણું ? (ગમ) અક્કલ કરે શું ? અંતે દરબારીઓએ ઉપાડેલી પાલખીમાં બેસી સભામાં જઈ, ત્રીજા પ્રશ્નો 'તે આ કામ કરે' કહેતાં રાજાએ મંત્રી બનાવ્યો.
- ❖ દૂતપ્રજ્ઞા-શત્રુને મિત્ર કરું-રાજપરીક્ષામાં-નક્કી કર્યા છતાં રીસાયેલી રાણી પીયરથી દોડી આ. દૂત ઘોડા પર રાણીને પીયર-ગયો. વહેમ પડે તેમ હિત માટે પરાણે મંત્રીએ રાણીને કહ્યું કે રાજાને બીજી કરવી છે તે નક્કી કરવા જાઉં છું. તમને જાણીને જ પીયર મોકલ્યા છે. રાણી દોડતા સાસરે આવી ગઈ.
- ❖ બુદ્ધિ-સભામાં પંડિત માતૃભાષીવત્ ભારતની બધી અને પરદેશી ભાષામાં પણ બોલે. મૂળ કઈ ભાષા પંડિતની હશે તે જાણવા રાજાએ મંત્રીને કહ્યું. મંત્રીએ ગમે તે ઉપાય અજમાવવાની છુટ માંગી, ને સભા ઉઠતાં દાદરે જોરથી ધક્કો દઈ પંડિતને ગબડોવ્યો. તેણે છોક નીચે પડતાં ક્રોધથી ગાળોની વૃષ્ટિ કરી મંત્રી કહે રાજા સાંભળો આ એની માતૃભાષા. પોપટને રામ પઢાવો પણ બિહારી પાછળ પડતાં ટેં-ટેં જ કરે એમ સંકટમાં કુદરતી રીતે મુખમાં માતૃભાષા જ આવે.
- ❖ હુમલો કરતાં વાઘને શિયાળે કહ્યું-મને નહિ મારી શકો, પ્રભુએ મને પશુઓના રાજા તરીકે મોકલ્યો છે, તેમનો ક્રોધ થશે. વિશ્વાસ ન હોય તો મારી પાછળ આવી ખાત્રી કરો. એમ કરતાં બધા (વાઘથી) ડરીને નાસવા લાગ્યા. આથી વાઘ ઘભરાઈ નાઠો.
- ❖ વનરાજ બીમાર પડતાં સહુ પશુઓ ખબર લેવા આવ્યા શિયાળ ન આવ્યું. દ્વેષી નારે કાન ભંભેરતા એક શિયાળ પકડી લાવવા હુકમ કર્યો. ધમકાવતાં તે કહે નામદાર ઔષધની ચિતાં માટે ફરતાં એક સુવેદે દવા જાણાવી છે કે નારનું તાજું ઉતરેલ ચામડું ઓઠવાથી આરામ થશે. સિંહે તુરત નારને માર્યો.
- ❖ ધર્મી બહુ કે પાપી-અભયકુમારે રાજસભાની ચર્ચા થઈ ધોળો કાળો મહેલ કરાવ્યો. નિયમો ભાંગનાર બેજ કાળામાં, બીજા બધા ધોળામાં ગયા. ધર્મી કહેવડાવવું સહુને ગમે છે પાપી નહિ.

- ❖ વાણીયાના દેવ જબરા-મીયાંએ ખીજડા તુલસીને ઘસી નાખ્યા, પણ કવચ દેવ ભારે પડ્યો.
- ❖ રેલ્વે અકસ્માતના વળતરના દાવામાં હાથ માથા પર થતા ન્હોતા. વકીલે હાથ ઉંચા કરાવ્યા પછી કહેવાયું અકસ્માત પહેલાં હાથ કેટલા ઉંચા થતા હતાં. ? તે બતાવ. પેલાએ ઝટ માથા ઉપર ઉંચા હાથ કર્યા. દાવો ડુલ થયો.
- ❖ મૃત પત્ની કે પુત્રાધન ધનવાલો દુઃખી માણીપરીક્ષક દેશાટન નીકળ્યો. એક નગરે દહીં લેતા ભરવાડના ગળે કાચના હારમાં સવાકોડના મુલ્યનો માણેક જેઈ તેને ત્યાં બહેન કહી રહ્યો ને મીઠાશથી વશ કરી એક દિન કુટપત્ર વાંચી કહે-ઘેરથી પત્ર છે કે પત્નીનો સીમન્તોચ્છવ કર્યો છે. જે તારી ભાભીને પુત્ર આવશે તો બહેન તારા ગળાનો કાચનો હાર દૂર કરીને ચાંદીનો પહેરાવીશ થોડા દિમાં બીજે પત્ર વાંચી, તેમ કરી હાર વસાઈ ધનીક થયો.
- ❖— સોનીએ બીલાડીની ગુદામાં સોનાની લગડી નાખી.
- ❖— સોનીએ સોનાનો આખો હાથી ચોર્યો.
- ❖— દરજીએ કોષ કરી જોડા ફેંકી, પુત્ર દ્વારા જોડામાં ખોસેલ રાજનું લુગડું ચોર્યું.
- ❖— ખંભાતના આદમજી ઓરે ‘કંકોડીમાં કીડા પડ્યા, સાબુડી સડી ગઈ, ને લોહું તો ચુવા ખાઈ ગયાં.’ માલ પચાવ્યો. પણ વાણીએ હુરબાઈ નેબગ લઈ ગયાં. કહે બધીન ઓકાવ્યું.
- ❖— ગુરૂએ કહ્યું એક માખીએ અઢી દ્વીપ હલાવ્યા. બુદ્ધિમાન સમજે. (નકશો)
- ❖— રાજાએ રૂપાળી કીડીને (દાસીને) રાણી બનાવી તેને માટે કપડા દાગીના કરાવ્યા.
- ❖— અક્કલ બડી કે ભેંસ-વનમાં પાણી પાનાર બે કણબી ભાઈએ રાજા પાસે ભેંસ-ને અક્કલ માગી. ભેંસ મરી ગઈ, ને ભણીને અક્કલવાન થનાર દેશ પટેલ થયો.
- ❖— સર્પ, સસલો, શિયાળ, ત્રણ મિત્રો ગંજીમાં રહેતા આગ લાગતાં સ્વમતાનુસાર સર્પ ઝાડ પર ગયોને શેકાઈ લડબડયો, નીચે દરમાં સસલો સડસડયો, શિયાળ દૂર ભાગી બચ્યો ને બોલ્યો-લાખમત લડબડી, લો મત સડસડી પણ એક મત બીચારી ફાંકડી કે મરતાં બચાવ્યા આગથી.
- ❖— જુવાનીયો બૈરાની મશ્કરીથી લક્ષ્મીના લાડુ ખાવા સદ્ગૃસ્થીની જન લઈ ગયો. સગપણ જ ન્હોતું થયું એટલે જનારાને લાડવા ભારે પડ્યાં. નાક રાખવા પરાણે પેસા આપીને વિવાહ કરી પરણાવ્યો.

જમાલમીયાંએ લાડુના વિવેકે અને ઘોડી છોડી મુકીને યુક્તિથી કૃપાળુ શેઠની સાન ઠેકાણે લાવી.

એક પૈસામાં વાણીએ બુદ્ધિથી આખા નગરને જમાડ્યું ને દિવાન થયો. પૈસો વ્યાજનો પહેલો આપી બે સ્વના ઉધાર લીધા બેઆના બીજે આપી રૂપિયો લીધો તે બીજ આપી ૨૦ ઉધાર લીધા. બધે અઠવાડીયા માટે લેતો ને બીજેથી વધારે લઈ આગલાને આપી દેતો. એમ હજારો લઈને નગરને જમાડેલ.

છ માસ રાજા મારે ત્યાં આવે તો સાત માળનો મહેલ બંધાવું, એમ નિર્ધન વણિકે કહી કરી બતાવ્યું, ને દિવાન થયો. રાજા રોજ જાય, દિવાનાદિને વહેમ પડતા તેને પૂછ્યું તો કહે તમારી બધાની ખાતમી જાણું છું તે નોંધ કરવા રાજા આવે છે આથી પોતાના બચાવ માટે બધા અધિકારી મોટી લાંચ આપી ગયા.

રાજા એક મિનિટ વાત કરે તો બીજી એક મહોર આપું એમ કરી વણિક ધનાઢય થયો.

પીવું નહિને ઢોળી દેવુ તે પણ આવડવું જોઈએ રાંડને કઢી કરતાં તો ન આવડી પણ ઢોળતા એ ન આવડી, રાજા પર પડી. વાણીએ નિર્વસ્ત્ર થઈ નાચવાનું કહી. ભૂતના બહાને બચાવી.

બાપને બધું પહોચાડનાર ગોરને જાટે ૧૫ તોલા અઢીણ પીવા આપ્યું !

પિતૃદાન લેનાર ગોર સ્વપ્નનું બહાનું કાઢી, ૫૦૦ ની ઘોડી લઈ ગયો. પણ બાપ પડ્યાનું સ્વપ્ન કહી ડામ-દેવા જઈ ને પાછી મેળવી.

ગોરના કૃત્યો-જગ જીતે રે બેટે કાંણીએ, પાંચ ચલે જબ જાણીએ.

પટેલ છેવટ શરત કરી કે-પૈસો નહિ પણ રોજ એક આનો લઉં. ને ૧-૦૨-૪-૮ એમ રોજ ડબલ ઘઉંના દાણા એક વર્ષ સુધી દઈશ. પટેલ હરખ્યા. પણ દસમે દિન ૫૧૨ દાણા દોઢ રૂા. ભાર થયા. પછી જોખને દેતાં પંદરમે દિ ૧ શેર ને ૮ રૂા. ભાર વીસમે દિવસે માણ. ૨૪ મે દિ તો ગુણ દેવી પડી. ને પછી તો ૪૮ એમ ગુણે વાત આવતાં બહુ ગભરાયા ને ભાઈ બાપ કહી માંડ છુટયો. !

એક ધનીકે બીજા ધનીકને કહ્યું-હું તમને રોજ ૧ લાખ રૂા. આપું. મહિના સુધી તમારે મને ૧ નયા પૈસાથી શરૂ કરી ડબલ આપવા. પેલે ખુશ થઈ શરત નક્કી કરી. પણ તેને મહિને ૩૦ લાખ મળ્યા જ્યારે નયા પૈસાની રોજ ડબલ આપતાં ૧૦૭,૩૭,૪૧૮ને ૨૩ ન. પૈ. દેવા પડ્યા. એટલે ૭૦ લાખ ૩૩૭ હજારથી વધુ

ખોટ ગઈ.

❧— લાંચ લઈ અન્યાય કરના જજની, કુંભારના મદનીઆને ભાણવી જીંદગીની ખો ભૂલાવી.

❧— ગરજવાનને અક્કલ નહિ-શેઠે બદમાસને બે હજાર ધીરી તગાદો કરતાં, પેલો પડોસી વેદની સલાહથી માંદો પડ્યો. વેદે શેઠને બચે તેમ નથી, પણ અમેરીકાન ઉછુ મલે તો દવા કરું ને બચે, પાંચસોનો ખર્ચ છે. શેઠે સ્વીકાર્યું કે બચે તો પંદરસો મળશે વેદે કોઈને કંઈક આપી બજારે મોકલ્યો. શેઠ તેની પાસેથી ઉછુ ખરીદી લાવ્યાં. પણે પેલો સાજો થઈ ગયો હતો. શેઠ તે ઉછુ દુકાનમાં રાખી ધરાકને કહે છે હા હલદી, એલચી ને ઉછુ પણ છે. !

❧— પરણે તો મરી જશે. એ શરતે મંત્ર દેવે પુત્ર આપ્યો લોક નિંદાથી પરણાવ્યો. દેવ મારવા આવતાં વહું કરગીર બીજુ કહે તે કરવા જાણાવ્યું. દેવે વંધ્યા પુત્ર માગ્યો. બાર વર્ષની મુદત લઈ વંધ્યા નામની દાસીથી પતિ દ્વારા પુત્ર થતાં આપી-બુદ્ધિથી જીતી.

❧— ડંકાસ ભારે પડી-ગ્રાહક (હોટલ માલીકને) તમારી હોટલ જામેલી નથી ? માલીક-અરે આ લતામાં આ એક જ જામેલી છે, રોજના ૫૦૦ વક્રો છે વધુ ખરો પણ ઓછો નહિ. ગ્રાહક-તો સરસ લ્યો. આ કાર્ડ બપોરે ૩ વાગે ઓફીસે પધારજો. ઈન્કમટેક્સની ઓફીસ જોઈ છે ને ? જરૂર આવજો !!

❧— કીડીઓ ચૂલો તાણી ગઈ કહી શેઠાણીએ ન જમાડયો પણ ગાડા કાગડા ગયો કહી શેઠે સાળાને બદલે ભાઈનું ઘર ભર્યું.

❧— એક શેઠે પર ગામ સ્વમિત્રને ભેટ દેવા નોકર સાથે કરડીયામાં સસલું મોકલ્યું. રસ્તે ધર્મશાલામાં મુનિમે રમુજ ખાતર તે કાઢી બીલ્લી મુકી. પહોંચતા મિત્રે જોઈ ગુસ્સો કર્યો, બીચારો બીલ્લી લઈ પાછો ફરતા ત્યાં જ તે મુનિમે સસલું મુક્યું. ઘેર જઈને ને શેઠને ખોટા ધક્કા માટે ખીજઈ બતાવતા અજાયબ થયો કે આતો બહુ રૂપી પ્રાણી હસે ?

❧— એક જાણકુટ મુકી બહાર જતાં મિત્રો ઉડાવી ગયા તે પકડાવા બોલ્યો (ગભરાટથી) અરર....કોણ ખાઈ ગયું ? મેં એમાં ઉદર મારવા સોમલ નાંખેલું. ખાનાર બિચારા ગભરાઈ ઉપાય પુછવા માંડ્યા.

❧— એક જોષીએ રાજાને છ માસમાં રાણીનું મરણ કહ્યું તે સાચું પડતાં રાજા કોપે ભરાયો. ને જોષીને કહે બોલ તારુ મરણ ક્યારે છે ? જોષી સમજી ગયો કે આવી

બન્યું. યુક્તિપૂર્વક બોલ્યો-આપના પહેલાં ત્રણ દહાડે. રાજ ગભરાઈ તેને સાચવવા લાગ્યો.

- ૬૦ પ્રસિદ્ધ વકીલને નવા વકીલે ફતેહ કેમ થાય તે સલાહ પુછતાં તે કહે-પુરાવા મજબુત કરવા. લાવો ફીના હજાર, નવો મુંઝાયો ? ને કહે આપનો પુરાવો મજબુત હશે તો મળશે સાક્ષી દસ્તાવેજિ લાવો.
- ૬૧ જમાઈ દર મહિને સાસરાને પોતાની સ્ત્રીના સ્વભાવની ફરીયાદ કરે તેથી એક વાર સાસરે કહ્યું કે હું જાણું છું તે ખરાબ સ્વભાવની છે, પણ હવે નહિ સુધરે ને એક પણ વધુ ફરીયાદ આવશે, તો મેં વીલમાં તેને માટે જે ૧૦ હજાર મંજૂર કર્યા છે તે કાઢી જ નાખીશ. પણ પછી તો ફરીયાદ જ બંધ થઈ ગઈ.
- ૬૨ બોલતા મહેતાજીનું થુંક પાટી પર પડતાં ચોકરે ઉપયોગનું કહેતા કહે-મહેતાજીનું થુંક તો ગંગાજળ કહેવાય. સાંજે રમવા જતા દાદાજીએ પોતાનો પડેલ દાંતઆપી ગંગાજળમાં નાખવા કહ્યું છોકરે ખરેખર ભુકો કરી બોલતા માસ્તરના મુખમાં પધરાવી દીધો.
- ૬૩ કેદીની સ્ત્રીએ ચીઠ્ઠી મોકલી કે મોસમ આવી છે. પણ ખેડવાનો બંદોબસ્ત થાય તેમ નથી. કેદીએ ચીઠ્ઠી મોકલી કે ખેતરમાં ઠેરઠેર હથીયાર દાટ્યાં છે માટે ખેડવાનું માંડી વાળજે. પોલીસોએ ખેતર ખેડી નાંખ્યું. પછી લખ્યું હવે મુશ્કેલી ગઈ હશે વાવજે.
- ૬૪ વકીલે ચોકકસ જીતીશું જ કહેતાં અસીલ ચાલવા માંડયો. ઘણું પુછતાં કહે હવે ઘરમેળે પટાવત કરીશ જીત તો નથી જ કેમ કે મેં વીજત બધી સામા પક્ષની જાણાવી હતી. વાહ બુદ્ધિ.
- ૬૫ તમારા ગામમાં કોઈ મોટો માણસ જનમ્યો છે ? ના અંહી તો બધા છોકરાજ જન્મે છે પછી મોટા થાય છે.
- ૬૬ મારવાડીને કયા પછી આરતીમાં પૈસા મુકવાનું કહેતાં કહે તારી ઉંમર ? પાંત્રીશ. ઓહ તોતો મને ૭૫ થયા છે હું વહેલો દેવને મળીશ ને રૂબરૂ દર્શ.
- ૬૭ સુકુ ઘાસ ન ખાનાર ઘોડાને લીલાં ચરમા ગાડીવાને પહેરાવ્યા.
- ૬૮ કુવો વેચ્યો પણ વાણી વાણીઆએ પાણી નભરવા દીધું કિંમત માગી. રાજાએ કહ્યું ફક્ત કુવો જ વેચ્યો છે. તો વિપ્રના કુવામાં પાણી કેમ રાખ્યું છે ? રોજનું ભાડું આપ.

- ❖ બચાવ-સ. ડો. તમે ક્ષયને તદ્દન મટાડવાની જાહેરાત કરી હતીને ? જ. હા મારા કહેવા મુજબ તો. સ. એક વર્ષથી દવા ચાલુ હતી દિકરો મર્યો કેમ ? જ. મેં બે વર્ષ દવા લેવા કહ્યું તે મુજબ કર્યું નથી. —
- ❖ રાજ-શિયાળ કેમ બૂમ પાડે છે. મંત્રી-ઠંડીથી રા. એકેક કામળ આપી દો. રા. હજુ કેમ બોલે છે ? મં-ભૂખ્યા છે. રા. સો માણ ઘઉં દો. રા. હજુ કેમ ? મં. દુઆ દે છે ને સદા એમ જ દેતા રહેશે. એમ મંત્રીએ ઘર ભર્યું.
- ❖ મિત્રે વેપારીને કહ્યું સામે મોટો આઈ નો કેમ લગાડયો છે ? તો કહે-યુવક યુવતી આવે તે એમાંજેયા કરે પણ તાજવાને ન જુએ માટે.
- ❖ ગ્રાહકે હલવાઈ ને કહ્યું-કેમ મીઠાઈ ઓછી તોલી ? તો કહે વજન ઓછું હોવાથી આપને લઈ જવાની તકલીફ ઓછી પડશે. પેલે પૈસા બહુ ઓછા દીધા. કહે કેમ તો કહે આપને ગણવાની તકલીફ કમ પડશે.
- ❖ શિક્ષક-નિષેધવાચક શબ્દ દો હોવે તો નિષેધ મીટ જતાં હે, જોસા યહકામ અસંભવ નહિ હે. ચતુર લડકેને કહા-સાહેબ બહાર જના હે. શિક્ષકને જલ્દીસે નહિ નહિ કહા. વહ ચલ ગયા.
- ❖ કવીનાઈન નહિ ખાતા બીમાર બાળકને મા એ પેંડામાં ગોળી મુકી ખાવા આપ્યો. થોડીવાર પછી પુછ્યું, પેંડો ખાધો ? તો કહે હા મા પેંડો ખાધો, પણ એની ગોટલી ફેંકી દીધી છે.
- ❖ સાહેબે ઘંટી બજવા છતાં ગ્રામીક ખસ્યો નહિ. ને સાહેબ સાઈકલ સાથે પડી કહે. ઓ યુ કુલ.. પેલો કહે કુલતો આપહી હે હમતો કાંટે હે.
- ❖ કાયદાબાજ-રાતે પોલીસ પકડતા-કહે ફાનસ આ રહ્યું. સળગાવી ચાલવા કહ્યું. બીજાવાર પકડતાં ઢાંકેલુ બતાવ્યું કહે કાયદો ફાનસ રાખવાનો છે ઢાંકવું કે કેમ તે મુનસફી પર છે.
- ❖ હાજર જવાબ-ઈસાઈ હિન્દુને કહે ગાય તુમ્હારી મા હે ? હાં. બેલ પિતા હુવા ? હાં. વો તો કલ મેલા ખાતા થાં વહ ઈસાઈ હુવા હોગા.
- ❖ પુલ પર જતી વખત ચોપગા જનવરની ગાડીનો કાયદેસર ટેક્ષ, ગદ્દાગાડી વાનને દેવો પડ્યો. વળતા તે બચાવવા પોતે જુત્યો ને ગદ્દાને મેં બેસાડી કહે હું ચોપગો નથી દાણીએ ન માનતા કહે-તો હાંકનાર પાસે માંગો.
- ❖ પરીક્ષાના રિઝલ્ટ પછી બેટો કહે બાપા આ વરસે તમારું ભાગ્ય તેજ છે. કેમ ? તો

કહે આ વરસે મારા માટે પુસ્તકોનો ખરચ નહિ થાય. હેં કોઈ આપશે ? ના ચાલુ કલાસમાં જ રહેવાનો છું.

✽ માસ્તર કહે દેરસે ક્યું આયા ? સાબ ગીર પડા થા ઓર લગ ગઈ થી. કહાં ? સાબ ચારપાઈ પર ગીર પડા થા, ઓર નિંદ લગ ગઈ થી.

✽ વકીલને એક વેપારીએ પુછ્યું કે શેઠને નામે માલ નોકર લઈ જાય તો શેઠ પાસે પૈસા વસુલ કરાય કે કેમ ? તેણે હા પાડતાં કહે તમારો ગુમાસ્તો ૧૦ રૂા નો લઈ ગયો છે તેણે રૂા.૩૦ નું બીલ મોકલ્યું !

✽ બુદ્ધિ-શેઠ દોલત નામના નોકરને રજા આપી તે ધનતેરસે આવી પૂજન ટાઈમે કહે-દોલત હાજર છે રહે કે જાય ? શેઠને શુકન ખાતર દોલત સદાય રહે કહી રાખવો પડ્યો.

✽ બદલો-ઠંડીની મધરાતે મુસાફરે આવી ધર્મશાળા. ખોલાવતાં ચોકોદારે કાણામાંથી રહેલાં રૂા.૧ આપો તો ખોલું કહેતાં તેણે કંટાળી આપ્યો. અંદર જઈ કહે-બહારથી બેગ લાવતો વધુ આપું. તે બહાર જતાં તેણે દ્વાર બંધ કરી, એ મુજબ જ રૂપીયો પાછો લીધો.

✽ મોટું કોણ ? એક જગ્યાએ. થાણદાર, વકીલ, જજ ને શેઠ કરી બડાઈ કરતાં, શેઠે મારી કોથળી આગળ તમે બધા પાણી ભરો કહી. મોટાઈ સાબિત કરી.

✽ ગરીબો માટે થેલીમાં સહાય ઉઘરાવતી બાઈ કંજુસ પાસે ગઈ. તેણે કહ્યું હું કંઈ આપી શકું તેમ નથી, મારી પાસે કાંઈ નથી. પેલી કહે તો આ ગરીબો માટે છે, થેલામાંથી કંઈ લઈ લ્યો.

✽ બુદ્ધીમાન-લોઢાના કડા પહેરી પ્રસિદ્ધ રાજા પાસે જઈ તેના શરીરને અડાડતાં નવાઈ પામી, રાજાએ પુછતાં કહે આપનામાં પારસના ગુણ સાંભળ્યા છે. રાજાએ ખુશ થઈ સોનાના કડાં આપ્યા.

✽ દીવો હાથમાં રાખી પાણી રાતના ભરવા જતાં અંધને કારણ પુછતાં કહે આ દીવો દેખતા આંધળા માટે છે.

✽ ખરો મારવાડી. ૪ પૈસાના મગ લાવનાર ૪ આનાના ચોખાવાળા ગુજરાતીની બધી ખીચડી ખાતાં, પેલાએ થોડી રાખવા કહેતાં કહે-મારા મગ હશે ત્યાં સુધી ખાઈશ.

✽ ડોક્ટર-તમારો ઈલાજ તો કરું પણ તમે વધુમાં વધુ કેટલા દિવસ રહી શકશો ?

દરદી-એ તો તમે મારી સારવાર માટે કેવી નર્સ મુકો છો તે પર આધાર છે.

✱ વકીલ-(ચીડાઈને) તારા ચહેરામાં બદમાસની સીકલ દેખાય છે. અસીલ-આજ સુધી મને ખબર ન હતી કે મહારો ચહેરો આરીસો છો !!!

✱ જાડા માણસે પાતળાને કહ્યું. તમને જોઈને અહીં દુકાલ હશે એમ કોઈ માને. પેલો કહે તમને જોઈને દુકાળનું કારણ પણ સમજી જશે.

✱ કપટ પકડાય-જંગલમાં ૫૦૦ દીધા. દાવો કર્યો, ઝાડની સાક્ષી. આવતા વાર કેમ થઈ તો કહે દૂર છે, એમ ઝાડ કહી ક્યું કે દીધા છે.

✱ જેવી રેખા તેવી ઘોડી-પગમાં ડામ દઈ ખોટી ઉભી રેખા કરી, જેથી લાકડાની ઘોડી રાખવી પડી જેથી કહે સાચાની સાચી ને ખોટાની ઘોડી મળી.

✱ ચતુર નોકર-શેઠે જેને સારું સ્વપ્ન આવે તે મીઠાઈ, ને બીજા રોટલા ખાય. એમ કહી સુતાં. સવારે પોતે જગતનો રાજ થયાનું સ્વપ્ન કહ્યું નોકરે પોતાને ભયંકર સ્વપ્નમાં રાક્ષસે મીઠાઈ ન ખાય તો મારી નાખવાનું કહી મીઠાઈ ખવડાવી. એમ કીધું, શેઠ શું બોલે ?

✱ ઉત્પાતિકી બુદ્ધિ પર-રોહકકથા-ઉજ્જવલન પાસે નટ ગ્રામ વાસી ભરતના પુત્ર, રોહકે, પ્રથમ જોઈને ધુળમાં ચિતરેલ નગરી જોઈ રાજાએ પરિક્ષા કરી. તેમા મોટી શિલાને નીચેથી રાજ યોગ્ય મંડપાચ્છાદન કર્યું !! ઘેટાને જવ ખવરાવી સામે વડુ બાંધી સમાન વજન રાખ્યું. એક કુકડાને આરીસા સામે લઢાવ્યો. મરેલા હાથીની ખાતો પીતો વીગેરે નથી એમ ખબર કહાવી ગ્રામ્યકૂપ શહેરથી ડરે છે માટે શહેરકુપને તેડવા મોકલો. વનની પૂર્વમાં ગામ વસાવી રાજાના આદેશ મુજબ વનને ગામની પૂર્વને બદલે પશ્ચિમમાં કર્યું નટને નાયતાં જ આવડે માટે રેતીના દોરડાનો નમૂનો મોકલો, કરી દેશું પાણીમાં ખૂબ પલાળેલ ચોખા દુધની થાળીમાં બકરીની લીંડી પર સૂર્યતાપે મુકીને અસિ વિના ખીર કરી.

મૂર્ખ મંડળ

(પટલાણીએ લાજ કોની કાઢી ?)

✶ (મોટા ચોરામાં લોકો દાતાણ કરે છે. ત્યાંથી એક પટલાણી લાજ કાઢીને નીકળી. ચાર જણે મારી લાજ કાઢી કહી લઢ્યા ને પટલાણીને પુછવા જતાં, તેણી મુર્ખની લાજ કાઢી કહી ચાલી ગઈ. પછી સૌ પોતાની મુર્ખતાની સાબિતી આપવા લાગ્યા. ત્યાં બીજા ચાર પછી ત્રીજા. એમ સહુ મારી લાજ કાઢી કહી સાબિતી આપે છે.

આમ બાહ્યમૂર્ખતા કરતા માનવ ભવાદિ સામગ્રી મેળવી જે ધર્મ છોડી પાપ કાર્યો કરે છે, તે જ સાચો આભ્યંતર મહા મુર્ખ છે. ઈત્યાદિ વિષયો પર આ કથાઓ કહેવાય)

❧ જેનું કાર્ય જે કરે તે ઉપર કંજુસ ખેડુતને જાડા ભિક્ષુકની કથા. શેઠે કહ્યું મફતનું ન ખા કાંઈ ન આવડે તો હું કરું તેમ કરજે કહી પાણીનો ઘડો ઉપડાવી ખેતરમાં શેઠ લઈ જઈ પોતે ખભેથી કુહાડો પટક્યો. ભીક્ષુક ઘડો ફેંક્યો-શેઠે ગાળ દીધી, તેણે દીધી, તેણેય દીધી, શેઠે તમાચો માર્યો શેઠ કહે તેમ કરવા ભીક્ષુકેય માર્યો. મારામારી શેઠ ભાગ્યા પાછળ પેલો પાણ ભાગ્યો. શેઠ દોડતા ઘેર જઈ ખુણામાં સંતાયા પેલો બીજા ખુણામાં સંતાયો. છેવટ બુદ્ધિમાનોએ આવી વાત ઠેકાણે પાડી.

❧ મુર્ખ ભરતકે બહુ વિચારીને અંતે પાડના શિંગડામાં માથું નાખ્યું ને ઘવાયો !!

❧ બીકણને ચોરે ચીભડું માર્યું, ભયથી તેણે ચીસ પાડી હું મરી ગયો લોહીને કીડા નિકળ્યા.

❧ મુર્ખ કોદર ભટ ભાઈના સાસરે જમવા જતાં વિધવા બેનની શિખ મુજબ .હા. ને ના. બે જ શબ્દો કહેતાં બાફી માર્યું ! સસરે ક્રમથી પુછ્યું-ઘેરથી આવ્યા ? હા. બધા કુશળ છે ? ના, તમારા બાઈ માંદા લાગે ? ? હા. દવા લાગુ પડશે ને ? ના, આવેશે તો મર્યા લાગે છે ? હા. બધા રોયા, ભાભીએ ચુડલો ફોડ્યો મુંડાવ્યું કાણ મંડાણી ને કોદરને મિશાત્રે બદલે સાંજે ખીચડી ખાવા મલી.

❧ અભાણ કણબીઓ-બાદશાહ પાસે ફરીયાદ કરી. સલામ ન ભરી, દુંદને પાણ ભરી દુંદમાં દેવતા મુકવો તો, આંગળીઓ ભાઈ, રાણીને ખારા ધણીયાણી.

❧ ઉંટેવેદ-ઉંટેની માફક દવા કરતાં ડોસીને મારી નાખી. સાચા વેદ કોઠફળ ગળે અટકેલ ઉંટેને યુક્તિથી ધોકા મારી ફળ ભાગી સાડું કરેલ.

❧ ભાડુતી ભાષાણ-પટેલ નાતની સભામાં પ્રમુખ થયા. પાણ વાંચવા માટે ભાડુતી ભાષાણ તિજેરીમાં જ ભુલી ગયા. !

❧ મુદ્દાએ અદ્ધાનું નૂર વેચ્યું. દરબારમાં વેપાર કોણ કરી જાણે ? તે પર મુદ્દાં ને વાણીયાને વિવાદ થયેલ. છ માસ બાદ દુકાને મુદ્દાને બોલાવી કહે બાદશાહના દુ:ખાવા માટે મલમ કરવા તમારી દાઢી મુછના પીળા વાળ કામ લાગશે, ૧૦ રૂ. આપું. મુદ્દે ખેંચતાણથી સો લીધા. મણ ઘરે જતાં બિબી ગુસ્સે થઈ કહે અદ્ધાનું નૂર હતું તે વેચાય જ નહિ. નૂર વગર રોટી નહિ દઉં. પેલો વાણીયા પાસે જઈ કરગર્યો. અને ઘણી ખેંચ પછી બેહજરમાં વાળ પાછા લઈ ઘેર જતાં બીબી કોધે

ભરાયા કે મૂર્ખ છો હવે નુર ન કહેવાય પણ વાણીયો કહે બાદ પાછા દેવા ગયો ઘણું કરગર્યો પણ વાણીયો કહે બાદશાહને સારૂ થઈ ગયું છે હવે તો મફતમાં પણ ન જોઈએ. છેવટ નાતમાં તે દરબારમાં ફજેત થયો.

❧ નાગરબ્રાહ્મણે હજમ પાસે બૈરીને મુંડાવી ને ઢબુ વસુલ કર્યો.

❧ પટેલ ભાતને બદલે અશૂચીની હાંડલી લઈ ગયો. પટેલ રોજ લહે કે ભાત આપવા મોડી આવે છે. પટલાણી છાણકા કરે કે કેટલું કામ હોય છે ? પટેલ કહે આજનું છે. આજે તું ખેતર સાચવજે હું વહેલા ભાત લાવું છું કે નહિ ? પટેલ ઘેર રહ્યા વટ પાડવા ઝબકીને જાગે કે મોડું ન થાય. રાતે બે વાગે ઉઠી ચુલો પેટાવ્યો, વલોણું કર્યું, છોકરાઓને મારીને ઉઠાડ્યા, રોવા માડ્યા, મોડું ન થાય માટે ઘરે જ હાંડલીમાં જાજરૂ કરી લુગડું બાંધ્યું કે પછી ફેંકી દઈશ ભાત રાંધ્યા લુગડું બાંધી હાંડલી મૂકી, પાણી ભરી કપડા ધોયા ને ઉતાવળમાં હાંડલી (જાજરૂની) લઈ ખેતરે દોડ્યો ઉંઘતી પટલાણીને ઉઠાડી કહે લે ખા !! રોજ જાણીને મોડું કરે છે. પેલી ડધાઈ ગઈ. હાંડલે પુગડું છોડતા ચમકી !! કે આ શું ? તમે ખાવ મને ભૂખ નથી. પટેલ ઉતાવળનો ગોટાળો સમજી ગયો ને ખૂબ શરમાયો.

❧ વાણીયાને પત્નિ સાથે મૌન અગ્નિદાહ સુધી રાખ્યું અને શરતની સોપારી માંગી !!

❧ નિમિત્તીયાએ કાળ લગ્નમાં થતી ચોરી રોકી નહી. અને મહિના પછી મુખે ફરીયાદ કરી.

❧ સસરાને ઘેર લગ્ન પ્રસંગે જતો કૃત્રિય રસ્તામાં વૃષ્ટિથી પિડાતો જટિના આશ્રમમાં ગયો. વસ્ત્ર સુકાવી લંગોટી બાંધી ભુખ્યો રામ-પાતર લઈ ભિક્ષા માટે સસરાની શેરીમાં રાત્રે જલદી જતાં કુવામાં પડ્યો. અને બધાએ જાણ્યો.

❧ પટેલના લુગડાં સીવતો દરજી તેને માટે રાખેલ બાગ જોવા ખળામાં ગયો. ત્યાં સીવતા સોય પડી ગઈ સંધ્યા હોવાથી ખળું સળગાવી સોય શોધવા માંડ્યો !

❧ રબારીએ હજારો બકરા ઘેટાં ભેંસો વેચી, ૨૫ હજારનો ઘોડો લીધો. ઝાડે બાંધી સુતો. ચોર લઈ ગયો.

❧ સુધારે રસ્તામાં હેડની માપની છે કે કેમ ? તપાસવા પગમાં નાખીને ખીલો ખેંચવાની હથોડી કાગડાને છુટી મારી ફસાયો.

❧ પટલાણીએ મેંદી ચોપડી. જમવા માટે રસોઈ કરવા રાત્રે પટેલે તેને ખભે લઈ જઈ સળગતું છાણું અપાવ્યું !

- ❖ રાણીએ મોદકે:સિંચ કહેતાં અભણ રાજાએ, ઠરી ગયેલી રાણીને મોદક મંગાવી દીધા.
- ❖ મુર્ખ વહોરે ઢંઢેરો પીટાવ્યો કે મારી વહોરી પાદી છે, એમ પાડો કહે તો કોઈ માનસો નહિ.
- ❖ રાયસી દેવસીને ખેતસીના પ્રતિકમાણ. મહામહેનતે ભણી ખેતસીએ ખેતસી પ્રતિકમાણ ઠાવ્યું. સવારે રાયસીભાઈ પડીકમાણું કરાવે. સાંજે દેવસીભાઈ ખેતસી ખીજાઓને મહામહેનતે ભણીને હું બોલું કહી કહે ખેતસી પંડિકમાણે ઠાંઉ ?
- ❖ કમ અક્કલ હજમોની વાત-વાવડી ચસકી.
- ❖ એદીઓની ભેંસો ફોસીઓ ચોરી ગયા અને મુકી ગયા. કારણ કે એદીઓએ ત્યાં જ કાગળના બંધુકાદિ શસ્ત્રો બનાવી ભડાકાને શોર કરવા માંડ્યા, ફોસીઓને ખબર પડતા ગભરાયા ને મૂકી ગયા.
- ❖ કુસ્કીમીયાંની વાત-એક જાલેમે સો સાપ (એક ભી થા નહિ.)
- ❖ ઈસ્માઈલજી વહોરાની બુદ્ધિ-શેઠનો માલ લુંટાયો છતાં ફરીયાદ ન કરી અને જઈ શેઠને કહે કે-ગભરાવા જેવું નથી, માલ ભલે લુંટી ગયા પણ ભરતીયું મારી પાસે છે. ? બેટો વેચશે કેવી રીતે ?
- ❖ ભણ્યા પણ ગણ્યા નહિ. નૈયાયિક, જ્યોતિષિ વ્યાકરણી વૈદ્ય.
- ❖ ભણ્યા પણ ગણ્યા નહિ-શિવજી ભટ્ટ કાશીથી આવ્યા. પાદરમાં ગામના ટીખલીઓએ ભરમાવ્યા. તમારી વહુ રાંડી છે-બહુ મારું થયું. પેલો સમજ્યો નહિ ખૂબ રોયો મિત્રોએ વ્યવહાર શિખવ્યો કે નાહિ નાખો, માથે ખભે ભીનું કપડું મૂકી-ઓરે-રાંડીરે-વહુરે એમ પોક મુક્તા ગામમાં થઈ ઘેર જાવ. વિધવા બેન તમને ખોટું સમજાવશે કે તમારા જીવતા ન રાંડે તો સાફ કહે જે મારા છતાં તું કેમ રાંડી !! બીચારાનો અંતે ફળેતો થયો.
- ❖ સમજીને કરો-મારવાડમાં સાધુની માફક પ્રતિકમાણમાં ફીણ ન આવ્યા.
- ❖ મુર્ખકોળી-સગાને ત્યાં બીજે ગામ ગયો ત્યાં સ્વાદિષ્ટ વડાં ખાધાં. નામ યાદ રાખ્યું. પાછા આવતા પાણીનો વોકળો ઠેકી ગયો. એ જેઈ ત્યાં ઉભેલા બોલ્યા કે ભલો ઠેકો. વડુંભૂલી એ યાદ રહી ગયું. ઘરે બેરીને કીધું કે ભલો ઠેકો બનાવ. બીચારી સમજી નહિ કે એ શું હશે ? તે ક્યાંથી બનાવે, કોળીએ તેણીને ઘણા તમાચા માર્યા કે બનાવ નહિ તો મારી નાખીશ ! પેલી પડોસી બેરા આવી કહે કે આમ મરાતી

હશે ? બાપડીનો ગાલ વડાં જોવો ફૂલી ગયો છે. કોળી ચમકી-કહે હા હા એ વડું વડું બનાવ !! પડોસાણોએ તેને મૂર્ખ કહ્યો.

❖ મુર્ખ જમાઈ-સાસરેથી ઘણો જ આગ્રહ થતા મામા સાથે જમવા મોકલ્યો. પણ ખાસ દબાણ માતા એ કર્યું કે ત્યાં તારે એક શબ્દ પણ બોલવો નહિ. ખુશ થઈ મામા સાથે ગયો. ત્યાં ભાણામાં પહેલા રાંધેલ સેવ આવી તેણે મામાને પુછ્યું કે આ શું છે ? મામા-બેસને બોધા. પછી ખાંડ આવી પુછતાં કહે ચૂપ ? પછી ઘી આવ્યું પુછતાં મામા ગુસ્સાથી કહે તારી માનું નાતરું. મુંગો મર. વધુહલાવી ખાતાં સ્વાદ લાગ્યો. મામા નહિ માગે સમજી જઈ બોલી ઉઠ્યો કે સાસુડી રે સાસુડી આવજો ને લાવજો બોચકુ બોધા, ચૂપ ચપટી તે થોડું તારી માનું નાતરું !! સાસુ તો સજ્જડ થઈ ગઈ ને મૂર્ખ સમજીને સગાઈ તોડી નાંખી.

❖ સાંભળેલા પ્રમાણેજ વર્તનાર પણ મર્મ નહિ જાણનારની કથા. માતાની શીખામણ. સેવાથી પેટ ભરવા દરેકને જુહાર કરવો. પારધીની જળે માર, ગુપચુપ જવું. ધોબી ઘાટે માર, સુકાઈ જવ બોલવું. બી વાવતાં માર. ઘણું થાઓ. મુડદે માર. કોઈ દી ન થાવ. વિવાહે માર. હંમેશા થાવ. રાંડેલ બાઈ માર. ગામ સ્વામીને ત્યાં નોકરી રાખ પીવા ચાલો, મોટેથી બોલવું, માર, ધીમેથી આગ લાગતા કાનમાં કહેતાં માર, પાણી ધુળ છાંટવું. ચોટલાને ધૂપ દેતાં માર, રજા.

❖ આત્માનું બગાડી ખોખાનું રક્ષણ ન કરાય જેમ મૂર્ખ નોકરોએ બેગમાંથી કપડાં કાઢી ઉપર વીંટીને ભર વરસાદમાં ચામડાનું જ રક્ષણ કર્યું.

❖ શાસ્ત્રના આશયને ન સમજે તે ઉધું મારે. જેમ શેઠે નોકરને બારીમાંથી, કચરો સાંઈ માણસ જતું આવતું જોઈને નાખવો. એમ શિખામણ દીધી, પણ તે મૂર્ખે સારા સદ્ગુણસ્થ જોઈને જ નાખ્યો.

❖ મૂર્ખ પટેલ સાસરે ગયો. પણ શરમથી જરાક જ ખાધું. રાત્રે ભુખથી સુકવેલ ભાત મોંમાં ભરતાં જ સાસુજી જગી ગયા. મૌન. વેદે કીડા કાઢી ભેંસ લીધી. શું છે ? પુછતાં મૌન ગાલ કુલેલા. કાંઈક થયું છે. જાણી વેદ બોલાવ્યા. લુગ્યા વેદે કીધું મોંમા કીડા પડ્યા છે. ભેંસ આપો તો મટાડું. પછી ગાલમાં ચૂચા ભોંકી કીડા (ભાત) કાઢ્યા ને ભેંસ લઈ ગયો. પછી જમાઈ કહે કીડા ન્હોતા મેંતો મોંમા ભાત ભર્યાતા. મૂર્ખ ઠર્યો.

❖ ડોસીને સપ્ત ટાઢમાં મેલેરીયા થયો. ચાર મૂર્ખ ગરીબ દિકરા દવા લાવ્યા. વેદ ઠંડા પાણીમાં ત્રણ વખત આપવા પડીકીઓ આપી. મૂખાઓ એ ઠંડા પાણીનું કઢાવું

ભયું તેમાં ત્રણ વખત ડોસીને બેસાડીને પડીકીની દવા મોંમાં નાખી ભીને કપડે ગાદલામાં સુવાડી તાવ વધ્યોને બીજે દિ વેદે તરત જ તાવ જાય તેવું મિશ્કર આપ્યું. કે હલાવી ને પાજે મૂખાઓએ આખા શરીરમાં દવા કે લાયનીય માટે ચારે જણે હાથ પગ ઝાલી ખૂબ હલાવી પાણ દવા ગળામાં ન ગઈ ડોસી મરી ગયા હતા. વેદે આવી જોયુ ખુલાસો થતા વેદે મૂખા કહી નિસાસો નાખી ગયા.

- ✽ પૂર્વ તરફ રહેલ શહેરમાં હંમેશાં સવારે જઈ સાંજે આવતા મૂર્ખ કસ્બાતીઓ સૂર્યથી ત્રાસી જઈ, તેના ટુકડા કરવા ગયા. પાણ કાબેલવાણીકે સૂર્ય સાથે વિદિ કરવાનું કહી રૂ. ૧ હજારનો તડાકો પાડી સંધિ કરી આવ્યો ને સાંજે જવાનું કહી, તેમનો ટાઈમ બદલ્યો.
- ✽ પોતાને ગણવો ભુલી ૧૦ જણને જોડના ટકોરે ગણતરી કરાવી.
- ✽ કહો છો ને વર ઘરડો છે ? કણબી મધ્ય વયે ઘર ભંગ થતાં, નાની રહેલ કણબણ સાથે નાતરૂં કર્યું. સાસરે જતાં વાતો થવા માંડી કે વર ઘરડો છે. વળતાં ગાડામાં જ ગાઉ આવી છાંયે ઉતરી કેડ બાંધી દોડવા માંડ્યું ને દોઢસો વીધાં ખેતર ભમી આવી કહે જુવાન છું કે ઘરડો ? વહુ કહે ઘરડો તો તે વખતે જાણ્યો તો, પાણ ગાંડો હમણાં જાણ્યો.
- ✽ બુદ્ધિ સાથે ૧૨ માં ચંદ્રવાળા દષ્ટિરાગી બે શિષ્યોએ ઈર્ષ્યાથી ગુરુના બંને પગો ડંડાથી ભાંગ્યા.
- ✽ કર્મનું દેવું રાજાખુશીથી ચુકવીએ તો વધુ માર ન પડે. પાણ ધનો પટેલ જેમ વોરાના રૂ. લઈ ગયો હોવા છતાં અમલદાર પાસે આડાઈ કરી, ધણો માર ખાઈ દીધા. તેમ કરાય તો કર્મનાં વધુ દેવાદાર થવાય.
- ✽ એક પંડિત, ધનીક ચમાર મિત્રને ક્ષત્રિય નાતમાં લઈ ગયો. પગ ધોઈ અંદર બેઠા. પાણ બીજાઓ આવતાં સ્વભાવ મુજબ ચમાર આઘો આઘો ખસે, એમ બારણે પહોંચતાં કોઈએ કહ્યું કે આમ ચમારની માફક કેમ દૂર હટો છો ? તે સુણી તેણે પંડિતને કહ્યું આ બધા જાણી ગયા. તે સાંભળી બંનેને કુટ્યા ?
- ✽ શેઠને ત્યાં ચોર આવતા ખખડાટ સાંભળી નોકરે પુછ્યું કોણ ? કહે કોઈ નહિ. તે સુતો. સવારે શેઠે ધમકાવતા કહે સાલો ચોર જ નહિ જુઠો કહે કોઈ નહિ !
- ✽ શેઠે દરવાજાનું ધ્યાન રાખવા નોકરને કહ્યું. એક દિ સુંદર તમાસો સાંભળી તે દરવાજે લઈને ભવાઈ જોવા ગયો ને ચોર ઘર સાફ કરી ગયા.

❖ મૂર્ખ એક બ્રાહ્મણને કહ્યું લે ધન, સગાઈ કરી આવ. પેલો કોઈક નવા સમાચાર આપે ને મૂર્ખ ખૂશ થઈ વધુ ધન આપે. અનુક્રમે કહે સગાઈ થઈ, લગ્ન થયા, છોકરો થયો. છેવટ ખાલી થતાં એક દિ કુટુંબ બતાવવાનું કહેતાં વિષે એક સારૂં ઘર દૂરથી બતાવી તેણે મીઠાઈ લઈ જઈ અંદર છોકરાને બોલાવી આપી. સ્ત્રીએ ઉચિતતા જળવી, પણ ધણીએ આવી પૂછતાં કહે કે હું તો તમારો મિત્ર ધારતીતી. પેલાને ઓળખ પુછતાં કહે ઘર મારૂં છે તું કોણ છે ? પાગલ સમજી ખૂબ ફટકાર્યો.

❖ માસ્તરે પાઠ આપ્યો કે માર્છ હેડ એટલે મારૂં માથું, સવારે શાક લેવા બાપે સાંભળ્યું માર્છ હેડ એટલે માસ્તરનું માથું. ગુસ્સે થઈ કહે માસ્તરનું નહિ, મારૂં માથું બોલ. શાક લઈ આવતાં પેલો 'મારા બાપનું માથું' એમ ગોખતો તો માર્યો ને નિશાળે જઈ માસ્તરને કહ્યું. પેલો મારની બીકે કહે સ્કુલમાં માસ્તરનું ને ઘેર બાપનું માથું. કેમે સમજે નહિ પ્રીન્સીપાલ પાસે લઈ ગયા. તેણે શાન્તવન આપી કહ્યું માસ્તરનું કે બાપનું નહિ. એટલું જ બોલ કે મારૂં માથું. પેલો ગભરાઈને કહે માર્છ હેડ એટલે પ્રીન્સીપાલનું માથું !!!

❖ બાદશાહી ભારે પડી-બેરીસ્ટર ગામડાની પત્નીને મુંબઈ લાવી. બાદશાહી ચા ભોજનાદિ કરાવી સાબુથી ન્હાવાનું કહી મિત્રો બોલાવવા ગયા. પત્નીએ બાદશાહી સાબુ મંગાવી સ્નાન કરતાં ચોટલો જ ગુમ !!

❖ બે કામ નોકર કરે એક પોતે કરે, એમ નોકર રાખતાં ન ફાવ્યો. બીજે કહ્યું તે કરે કહી રાખતાં ન ફાવ્યો. બીજે કહ્યું તે કરે કહી રાખ્યો. ઘોડા પરથી કીમતી દુશાળ પડી પણ લીધી નહિ. પછી કહે હવે ઘોડા પરથી પડે તે લઈ લેવું. બીજી વાર ઠંડી ઉડતાં તેને દુશાળ આપી નોકરે ઘોડાની પડતી લાદ તેમાં ભરી લીધી. રજા આપી. એક કામમાં ત્રણ કામ કરનાર રાખ્યો. શેઠ માંદા પડતાં વૈદ્ય બોલાવવા જતાં કાંટીઉં ને ડાઘુઓને પણ અવિવેકી મુર્ખ લઈ આવ્યો.

❖ સાંભળે પણ ભાવાર્થ ન સમજે તો-બહેરા ભૌતાચાર્ય સદાશિવ ને શિષ્ય શાંતિશિવે બહેરાશ મટાડવા થાંભલે બાંધી માર્યા તેના જેવું થાય. પુત્ર વારંવારની શિખામણ માને નહિ ને રખડે આથી ગુસ્સાથી વૈદ તેને થાંભલે બાંધી મારતા હતાં ને જરાય સાંભળતો જ નથી ? કહેતા તે જ વખતે શિષ્ય દવા લેવા આવ્યો. વૈદ બહેરા સ્વપુત્રની દવા કરી રહ્યો છે તેમ સમજી તેણે ગુરૂજીની એવી જ દવા કરી !!

❖ માલતી ભલે ગયો છતાં સિલ તો સાબૂત છે. બેન્ક ચોકીયાત જમાલખાં પઠાણ. બેંકમાં પાછળથી ખાતર પાડેલ. સવારે ઓફીસર સમક્ષ ચોકીયાત કહે છે કે સાબ

સીલ સાબુત છે મેં તો સીલનું બરાબર ધ્યાન રાખ્યું છે મારો વાંક નથી !!

- ← મૂર્ખ-ખોટા આડંબરી લાલજી, પાડોસી હજમનું પાટલુન માગી લગ્નમાં ગયો, તો પણ પાટલુનની રખવાળી માટે હજમ સાથે જઈ મિજલસમાં કોઈને કહેતો માફ પાટલુન છે. પેલો ચીડાયો. જુદીજુદી રીતે ત્રીજી વખત કહેતાં ભર મંડળમાં લાલજીએ ખીજઈને લે તારૂ પાટલુન ! કહી કાઢી ફેંક્યું પણ નગ્નતાનું ભાન ન રહ્યું !
- ← મૂર્ખ-માંએ દિકરાને માલપુઆનો ડબો આપી પુનમની સાંજે સાસરે મોકલતાં શિખ દીધી કે-કોઈ સાથે ન આવે પાછળ પડે તો થોડું આપી પાછો કાઢજે. ન માન્યું. ભૂખ હશે માની એક પૂડો એને નાખ્યો. એમ થોડી વારે બધા નાખ્યા. પછી કહે કામળ જોઈએ ? એ રીતે બધા વસ્ત્રો નાખતાં પ્રભાતે તે ગયો. ને પોતે લંગોટ ભેર સાસરે જઈ વાત કરી ફજેત થયો.
- ← મૂર્ખ-મીયાં દેશાવરથી આવતાં બીબીના ચાર ચારમાંથી કરીમ ત્યાં હતો. પલંગ નીચે સંતાયો. બીબીએ ઘરેણાં કપડાની માગણી કરતાં કરીમ (અદ્વા) દેગા એમ મીયાંએ કહેતાં, પેલો ખીજઈ કહે સબ કરીમ તો ત્રીન ક્યા કરેગા ?
- ← મૂર્ખ-બેરીએ ધન કમાવા મોકલ્યો નિષ્ફળતા પછી સ્વપ્ન આવ્યું કે ઘરમાં ભીંત નીચે નિધાન છે. ઘેર આવી બધાને નોતરી, ઉધાર લાવી જમાડી, સૌ સમક્ષ નિધાન કાઢવાનો કદાચ્છ કરી ખોદતાં, ઘર પડી ગયું વાગ્યું, ને ફજેત થયો.
- ← મહામૂર્ખ-બધા ભૂખે મરતાં બેરીની બીકથી દાતરડું વાંસ કાપવા ગયો. જંગલમાં તેનાથી નખ ઉતારતાં મુસાફરના કહેવા મુજબ આંગળી કપાઈ. શાખા પર બેસી તે કાપતાં ફરી પેલાના જ કહેવા મુજબ શાકા સાથે પડયા. તેને ભગવાન માની પગે પડી મોત પુછ્યું. તેણે દોરી ટુટેથી કહેતાં, ઘર આવી. દોરી લઈ સાચવવાં માંડયો. એક દિ સ્ત્રી સાથે લઢતાં દોરી ટુટી પોતે મર્યા છે સમજી, મડદા માફક સૂઈ કબ્રસ્તાન લઈ જવા બુમો પાડી. છેવટ જાતે જ કબરમાં જઈ સૂતો. સાંજે ભૂખ લાગતાં ત્યાંથી જતા એકની પાસે રોટી માગી પેલો ધુજ્યો. છેવટ ખાત્રી થતાં રોટી આપી છોકરાને ઉપાડવા કહ્યું ને રસ્તે માર્યો તો કહે-મરવાથી એ સુખ નથી. તો હવેથી કોઈ દહાડો નહિ મરું કહી નાઠો.
- ← નવાબનો ન્યાય-વિપ્ર કહે આ ધોબીએ મારો જમાઈ માર્યો, પુત્રી પતિ વગરની દુઃખી થઈ. ધોબી-જી વાત સારી છે. પણ મરનારે મને ગધેડી વગરનો કર્યો છે હું એથી દુઃખી છું. નવાબને બંને પર દયા આવી આવી. કહે-કે હે બ્રાહ્મણ તારી

કન્યાનો પતિ ધોબીને થવા હુકમ કરે છું શાન્ત થા. અને ધોબીને કહે બ્રાહ્મણ પાસે ગદો નથી તેથી તે તને ગદાનું કામ કરી દેશે મારો હુકમ છે શાન્ત થા.

← બાફી માર્ચુ-સગાઈ માટે જોવા આવનાર સાથે વાત ન કરાવા બાપે ત્રણે તોતડા છોકરાઓને દબાણ કરેલ, પણ આવનારે એકને કહ્યું કે બહોત સુંદર હોય. પેલો બોલી ગયો કે અબી ઠંડન મંડન લગાયા નાઈ, નઈ ટો ઔર બી અટે લગટે. બીજે કહે ડડાને ટા ડઈટી ક્યું બોએ ? ત્રીજે કહે ટુમ બોએ હમ ટુપણ ટામ. પેલો સગાઈ કર્યા વગર જતો રહ્યો.

← મૂર્ખ-સાહેબની ઘડીયાળ ચોરાંતા નોકરને પૂછ્યું, તે અંગ્રેજી ત્રણ જ શબ્દ શીખેલો. તે કમથી બોલ્યો કુટાયો ને ફરીયાદ પછી ખબર પડતાં છુટ્યો. ઘડી ચોરી છે ? યસ સર, આપી દે ? નો સર મારીશ. ઓલરાઈટ !

← અભણ-ફોજવાલાને કહે ભરતી કરાવી દ્યો. તે ઈંગ્લીશ ન ભણ્યો હોવાથી સમજાવ્યું કે સાહેબ પહેલાં ઉમર પુછશે, તો ૩૦ કહેજો. પછી અહીં કેટલા વખતથી રહે છે પુછશે તો ૧૦ વરસ કહેજો. પછી ત્રીજે પ્રશ્ન ખોરાકી લઈશ કે પગાર પુછશે તો દોનો કહેજો. પણ સાહેબે પહેલા બીજે ને પછી પહેલો પ્રશ્ન પુછ્યો. જવાબ સાંભળી ચીડાઈ કહે તું મૂર્ખ છે કે હું ? તો કહે દોનો !!

← મૂર્ખ-રામલાલની ખબર લેવા મધરાતે મિત્ર આવી કહે અરે તમારા ખેતરમાં લાશ પડી છે. તે તમારી સમજી તપાસ કરવા આવ્યો છું. પેલાએ કપડાં વાળ વિગેરે પુછતાં મિત્રે એના જોવા જ કહેતા, હાથ ! મારી લાશ હશે ? કહી પોકે પોકે રડ્યો.

← મૂર્ખ-રડતાં છોકરાને શાંત કરવા ઘણું કહ્યું, પણ મીઠી ઉઘંમાથી પત્ની ન ઉઠી. છેવટે કહે ઘર સળગી જાય તોય નહિ ઉઠું. પતિ કહે ઉઠાડું ત્યારે જ ખરો અને તેણે ઘર સળગાવ્યું. બધા ઉઠી બહાર ભાગ્યા.

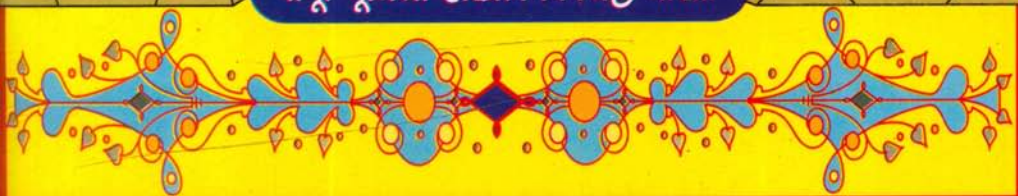
← મૂર્ખ-માળી બહાર ગામ જતાં રાજાએ બાગ સિંચવા કહ્યું બધા ઝાડના છેક મુળ સુધી પાણી પહોંચે તેમ સિંચજો, પેલાએ સારી રીતે સીંચી બધા વૃક્ષને ઉખેડી મૂળ સુધી પહોંચ્યાની ખાત્રી કરી રાજાને ખબર આપી.

← મૂર્ખ-ટટ્ટી બેઠેલ ત્યાંથી બોર ખાઈ સામે બંગલે નાચ જોવા ગયો ત્યાં તેરા દીલકા ભેદ બતાવુંગી કહી સાંભળી ગભરાઈ રા. ૧ આખો છેવટ કપડાં પછી ખીજઈને પોતે જ કહી દીધું !!

← ગામડીઓ ઠઠારો કરી શહેરમાં સાસરે ગયો. આર્ય સમાજ સાસરે સંધ્યા કરો છો ? કરવી છે ? પુછ્યું વગર સમજે હા પાડી. ઓરડામાં બે લોટા ને સુખડ જેઈ આ

પ. પૂ. મૂનિશ્રી હરિપ્રભ વિજયજી મ. સા.

માટી પાણી છે સંધ્યા એટલે ટટી જવાનું કલ્પી ચાદર પર ચંકા ટાળી કહે સંધ્યા કરી, સાફ સંધ્યા થઈ. બીજે દિ સંધ્યા માટે જતાં ત્યાં મેલું જેઈ બૂમ પાડી. અંતે ફળેત થયો.

- ← રાજ લડાઈ કરવા ગયો. અભાણચેઠ પુત્ર રાણી આદિ સર્વને પત્ર વાંચી રડાવ્યા. કેમ કે તે ભણ્યો જ નહોતો તે દુઃખથી રડ્યો પણ રાણી વિગેરે એ રાજના માઠા સમાચાર સમજી પોક મૂકી કાણ માંડી.
- ❖ ડોક્ટરે ગામડીઆને મુંબઈ જઈ ફોટો પડાવી લાવવા કહ્યું, જેથી ખાંસી દુઃખાવાની ખબર પડે. પેલો ત્યાં બની ઠની સ્ટુડીઓમાં જઈ સુંદર ફોટો પડાવી લાવીને ડોક્ટરને બતાવી કહે-સાહેબ કેવો શોભું છું ? છે કાંઈ ?
- ❖ એક જાણ મિત્રને ત્યાં સાંજે જમવા ગયો. ઘણો જ વરસાદ થવાથી, મિત્રે ત્યાં જ સુવા આગ્રહ કર્યો. તેણે હા પાડીને ગુમ થયો. પછી મૂર્ખો આવતાં પુછ્યું તો કહે ઘેર વહુને કહેવા ગયો હતો કે વૃષ્ટિ ઘણી હોવાથી આજ સુવા આવી શકાય તેમ નથી, રાહ જેઈશ નહિ.!
- ❖ પોતાનું નાક કરડી ખાનાર પત્નીને સજામાંથી બચાવવાનો નિશ્ચય કરી, પતિ કોર્ટમાં બોલ્યો સાહેબ એણે નહિ મેં જ જાતે માફ નાક કરડી ખાંધું છે ! ધર્મ ન બનતાં આવો ખોટો બચાવ ન કરાય.
- ❖ આળસુઓ આંબા નીચે સુતેલા એકે સવારને કહ્યું ભાઈ મારી છાતી પર આ પાકી કેરી પડી છે તે મારા મોમા નીચોવતો જ, સવારે તેને મહાઆળસુ કહેતાં બીજે બોલ્યો બરાબર છે, આખી રાત કુતરે માફે મો ચાટ્યું મેં અને કહ્યું કે કુતરાને હાંક પણ આળસુના પટ્ટે ડચકારોય ન કર્યો !
- ❖ બધા બેરીના કલ્યાણરાં છે. જાણી રાજને ખેદ થયો ને બોલાવી અકલ્યાણરા અલગ ઉભા રહે કહેતાં એક જાણ ઉભો રહ્યો. રાજએ ખુશ થઈ બીજાઓને ધડો દેવા કહેતાં તે કહે બેરીનો હુકમ છે કે ભીડથી દૂર રહેવું, એટલે જુદો ઉભો છું. બધા સ્ત્રીના હુકમમાં.
- ❖ હરીફાઈ થા લોટરી ભરીને નક્કી ઈનામ માનીને કાપડ ફરનીચર દાગીનાદિનો ઓર્ડર આપી આયો કે ફલાણી તારીખે ઘેર લાવજે, ઈનામનો તાર ન જ આવ્યો ને પછી મૂર્ખને ભોંભારે પડી.
- ❖ મૂર્ખ-કુંભારે ગધેડો ખોવાતાં પાટીં આપી મિત્રોએ પુછતાં કહે ભાઈ મહાભાગ્ય કે તે ગદ્દા પર હું બેઠો નહોતો નહિ તો હું પણ બે પત્તા થાત. આ ખુશાલીમાં પાટીં

આપી છે. ?

- ❖ સુકવેલ ધોતી ફૂવામા પડતાં પોતે પહેરેલ ન્હોતી નહિ તો પોતે પણ પડી જત તે ખુશાલીમાં પાટીં આપી.
- ❖ સાફ ક્યો-જેલરે કેદીને હુકમ ક્યો બગીચા સાફ કરો. તેણે લેખીત માગીને જડથી ઉખાડી સાફ ક્યો.
- ❖ કાયદાજડ-ગાર્ડ-સાંકળ કોણે ખેંચી ? પ્રોફેસર-મેં મારા પુત્રને રાતે બાર વાગે હમણાં ૧ વર્ષ વધી જવાથી અડધી ટીકીટ નો હક્ક પૂરો થવાથી આખી લેવા, તે જેથી દંડ ન ભરવો પડે.
- ❖ આજસુ મૂર્ખ બાવાજી, ચેલા સાથે ભિક્ષા લાવી ઝુંપડી બહાર ટાઢમાં પડયા રહ્યા. રાત્રે પુંઠે બેઠેલ કુતરાની પુંછડી હાથમાં આવતાં ગુરુ કહે મમ પુચ્છું વર્તતે સવારે મૂર્ખા વેદને ત્યાં દવા કરાવવા ગયા.
- ❖ પડોશી વાણીયો ખાય પીયે પહેરે તેમ હરીફાઈ કરી હજમ પણ કરવા લાગ્યો. વાણીયો ધનતેરસે રાતે બેરીને કહે લે આ ધારદાર છરી કાલે રાતે બધાના નાક કાપી નવે નાક નવી દિવાળી દરવર્ષ માફક કરશું કેમકે કાપેલ નાક દિવાળીની સવારે નવા આવે છે. એને ખબર જ હતી પડોસમાં ભીંત પાછળ હજમ સાંભળી નકલ કરશે. એમ જ થયું ! હજમે સર્વકુંટુબના નાક કાપ્યા પણ નવા થયા ને રોય દિવાળી બગડી. પુછતા વાણીયો કહે અરર.. આ શું ક્યું ? ખાલી છરી નાક પર ફેલવવાની હોય પણ નાક સાવ કાપવાનું નહિ ભલા માણસ પુછવું તો હતું.
- ❖ મુનિમ ટપાલ વાંચે, હજમત કરવા શેઠ સાંભળે પણ મોટો સોદો હોય તો હજમ જલ્દી જઈ તે માલ બને તેટલો લઈ કમાણી કરે. શેઠને તે ખબર પડી. એકદિ મુનિમે ખોટો કાગળ વાંચ્યો કે ફલાણા રાજ લશ્કર સાથે ત્યાં આવશે તેમના ઘોડાઓ માટ રજકો ખરીદી રાખજો કમાણી સારી થશે. આ જાણી હજમે ખૂબ રજકો લીધો, ઘર દાગીના ગીરવે મુક્યા, ઉધાર પૈસા પાલુલાવ્યો. કેમ કે ચાર ઘણા ભાવ થશે. પણ વરસાદથી રજકો સડવા માંડવો મચ્છરો ખૂબ થયા શેરીઓમા બુમ પાડે. રાજ તો આવ્યો જ નહિ હાય હાય હવે શું થશે ? હજમત કરવા રોજ જવા માંડવો પણ શેઠને પુછાય નહિ. રજકાની દુર્ગંધી વધી પંચે નોટીસ આપી કે તમારે ખર્ચે ફેંકાવી દેશું , રોગચાળો થાય તેમ છે, ફરી એકદિ આડતીયોનો ખોટો કાગળ મુનિમે વાંચ્યો કે રાજ બીજી દિશામાં જવાના છે. રજકો લેશો નહિ. હજમના હાથમાંથી અસ્ત્રો પડી ગયો આમ વેપારી હરીફાઈ કરવા જતાં સાવ સાફ થઈ ગયો.

❖ હજમે ટપલું માર્યું, વાણીએ જાણીને ૧ રૂા. દીધો. વધુ લાલચે દિવાનને મારતા તેણે ગોળી મારી ઘાયલ કર્યો.

જવડાતો ગયા પણ રંગડાતો રહ્યા ? મૂર્ખ મીયાંએ મેંદીવાળા સ્ત્રીના પગ ઉંચા પકડી નદીમાં ઘસડી મારી.

❖ નાતમાં શેઠે છોલો રહેલ અડધો પાપડ પીરસતાં મૂર્ખને ભારે અપમાન લાગ્યું ને બદલો લેવા દેવું કરી નાત જમાડી વેર વાળવા તે શેઠને અડધો પાપડ પીરસ્યો પણ શેઠને તો કંઈ જ ન લાગતાં ભોઠો પડ્યો.

❖— મૂર્ખ પંડિત-વિદ્વાન બની આવ્યો. કન્યા પરણ્યો. રૂપવતી જેઈ વિચાર્યું કે રૂપવતી ભાર્યા શત્રુઃ શત્રોઃ હનનં શ્રેયઃ :- મારવાનો નિશ્ચય કરતાં શાસ્ત્ર વચન યાદ આવ્યું સ્ત્રી હત્યા મહાપાપં મુંજાયો ત્યાં યાદ આવ્યું નાશાચ્છેદો રૂપનાશઃ એમ પત્નીનું નાક કાપવા તૈયાર થયો હોહો થતાં છોવટ લોકોએ માંડ સમજાવ્યો.

❖— મારો દીકરો સાંજે થાય તો છપગવાળુ જનવર ચઢાવીશ દેવીએ સારો કર્યો વાણીએ દેવી આગળ જુ મુકી.

❖— માએ શિખામણ દીધી કે જે કામ જાલવું તે મુકવું જ નહિ મૂર્ખ પુત્રે ખરપુચ્છ પકડ્યું તે ખૂબ લાતો ખાતા પણ ન મૂક્યું.

❖— ધંધા માટે જતાં રસ્તે સળગતો નિભાડો જેઈ લાઠીઓ મારી ઓલવવા માંડ્યો ઘડાઓ ફટતાં, કુંભારે માર્યો ને કહે વધારે બાળવું જેઈએ . આગળ ક્યાંક આગ લાગેલ ત્યાં આસપાસ સળગાવવા લાગ્યો ને માર ખાધો.

❖— સાસુએ પોંખતાં ભય પામી કહે તરાક ભોકીશ તો લાત મારીશ.

❖— મા મરતાં બેન કુટવા માંડી કે હાય રે ભાઈ, હા રે તું તો, હાય રે એકલો હાય પડ્યો તે, હાય રે મુંજાઈ, હાય રે મરશે. હાય રે ! મૂર્ખે ચીડાઈ ટોલા વચ્ચે જઈ કુટવા માંડ્યું હાય રે બેન હાય રે હુતી, સેજે સુતી, પાપડ ખાતી હાય હાય હાય તું મને કુટે તો હું તને ન કુટું.

❖— શેઠે પરદેશ માલ વેચી ત્યાંનો મોંઘો માલ લાવવા કહ્યું મૂર્ખો ત્યાંથી સસ્તુ સોનું નહિ પણ ત્યાંના મોંઘા કાંદા લાવ્યો જે ઘેર પહોંચતા સડી ગંધાઈ ગયા.

❖— મશ્કરે કહ્યું અલ્યા તારી વસુ નાતરે ગઈ ને-સુવાવડ ખાય છે, તો કહે હું ય એમ જ કરીશ. તો કહે તને દેશે કોણ ? કે નાતરું કરીશ ? મૂર્ખ કહે કોઈ નહિં દેતો બેન જોડે નાતરું કરીશ.

➤— મૂર્ખ ટટુ પર માથે પોટકું રાખી જતાં કોકે ક્યાં જાય છે પુછ્યું તો કહે વહુ નાતરે ગઈ છે ને સુવાવડ છે તે ખબર કાઢવા ને આ આપવા જઈ છું પેલો કહે અરે મૂર્ખ એનો છોકરો તને કાંઈ બાપ કહેશે ? તો કહે-નહિં કહેતો હું પાણ એને બાપ નહિં કહું.

➤— ગોળામાં ભરાયેલ ભેંસનું માંથુ કાપી પછી ગોળો ફોડી માથું બહાર કાઢ્યું.

➤— દરબારમાં જડા રાજાને જોઈ નવાઈ પામી કહે બારણું તો નાનું છે રાજા મરશે તો કાઢશો કેવી રીતે ?

➤— ખેતરમાં જર વેરી આવ્યો ને સમયે પોક લેવા ગયો.

➤— મૂર્ખનો વિચાર-ખુદાએ પૃથ્વી પર છત્ર જેવું કેવું સપાટ આકાશ બનાવ્યું છે ? નહિ ખાડો કે ખડીયો ? એણે કેવી રીતે રંધો માર્યો હશે ? રંધોય કેવડો મોટો હશે ? અને આસમાનનો પડેલો છોલ બધો ક્યાં નાખ્યો હશે ? હા. હા. હા ! ખુદાએ આટલા મોટા દરીયા બનાવ્યા તે ખોદવા કેવડા પાવડા કોદાળા લાવ્યા હશે ? અને આવડા મોટા ને ઉડાખાડાની નીકળેલી બધી માટી ક્યાં નાખી હશે ?

➤— મૂર્ખ-વાતમાં શેઠે પોતાના લાલા હીરાને કહ્યું કે ‘રૂપીયો રૂપીયાને ખેંચી લાવે છે.’. બધો નસીબનો ખેલ છે. આ સાંભળી બહેન પાસેથી ૧ રૂા. લીધો ને શેઠની તિજોરીના રૂમ બહાર ઉભા રહી રૂા. ને કહે કે દોસ્ત અંદરની તિજોરીમાંથી બધા રૂા. ખેંચી લાવ, એ ન થતા રૂા. ઉછાળી ઘાગું કહ્યું પછી જાળીમાં ઘા કર્યો કે સામે જ તિજોરી છે. રૂ. ખેંચી લાવ પાણ પછી તો તે રૂા. પાણ ખોયો. શેઠને હીરો કહે તમારી વાત ખોટી છે બધું સાંભળીને હસતાં શેઠે કહ્યું સાચી વાત છે જેનું જેવું જોર. મારા લાખ રૂા. એ તારો રૂા. ખેંચી લીધો.

શ્રી ચંદ્રપ્રભ સ્વામિ ચરિત્રે

❁ પુન્ય ઉપર મદન સુંદર રાજની કથા. -સ્વપુણ્ય પરીક્ષાર્થે રાજ્ય છોડી એકલો નીકળયો. પુન્યથી ભોજન ને સુંદર શ્રેષ્ઠિ કન્યા પરણ્યો. નગરમાં રાજપુત્રી ને રાજ્ય પાણ મળ્યું.

❁ અપુણ્યે મંગલ કથા-સુમંગલા નગરીમાં ધનશેઠની ભાર્યા સુશીલાને પુત્ર થયો. પુન્ય પરીક્ષાર્થે કાયદા મુજબ પરીક્ષક યજ્ઞ મુર્તિ પાસે મુક્યો. પુણ્ય પ્રમાણે મૂર્તિ હસી. કળશે પાણી ભરાતું ને પાપી હોય તો મૂર્તિ પાસેના દિવામાંથી તેલનું ટીપું કપાળે પડતું. તેલ પડ્યું શેઠને ચિંતા થઈ. રાજકાયદા મુજબ જાનુમા અપુણ્ય

ગામમાં છોકરા ને મુકવો પડેને શેઠનો વ્યવહાર પણ મંદ થાય તેથી કુવામાં નાખ્યો. અંદરની વ્યંતરીએ ઝીલી બધું જાણ્યું નેસુખી કરવા જ્ઞાનથી જોઈ એક સઘપ્રસૂતા રાણી પાસે મુક્યો પુત્રપુત્ર જનમ્યાની વધાઈ થઈ. પણ તુરંત રાજને તાવ ને દાહ થતા પુત્રને બહાર મુકાવ્યો. હાલિક ભાઈએ લઈ ઉછેર્યો. તે કુમાર જુવાન થતાં વાછરડા ચારતો ત્યાં માલિક અકાળે મર્યો. ખેતી કરતાં નિષ્ફળ. મજૂર થયો શેઠ સાથે ધીનો ઘડો ઉપાડી જતાં શેખચહી જેમ વિચારી હાથીએ મસ્તક હલાવ્યું કરતાં ઘડો કુટ્યો માર પછી વિચારો જાણાવતાં શેઠ શુભ મનોરથે પુન્યશાળી જાણી ઘરે જમાડયો ને વાણીતર કર્યો. વ્યાપારાર્યે ધનપૌકપડા દઈ શહેરમાં મુક્યો. રસ્તે જુગારમાં કિંમતી હાર જીત્યો. પાછો આવતા કપડા હાર પહેરી પેસતાં રાજકુમારે પોતાનો હાર ઓળખી ચોર સમજી વજ્ર મંદિર પાસે શુભી ચઢાવ્યો મરી ભૂત થયો.

❧ પુણ્યે પુણ્યાઢય કથા (વાસુ પૂજ્ય ચરિત્રે)

❧ દાને રતિસારકુમાર કથા (વાસુ પૂજ્ય ચરિત્રે)

❧ આદર્શ માતા-સંતાનો પર હક્ક મારો એ શરતે પરણી સતી મદાલસાએ હાલરડાથી માંડી બાળકોને વૈરાગ્ય પમાડી કમે સાત પુત્રોને દીક્ષા અપાવી. રાજ્યે રાજ્ય મારે આઠમા પુત્રને સ્વહસ્તે રાખી ધાવ દ્વારા ઉછેર્યો ને તેને રાજ્ય આપ્યું. ગર્ભમાં જ ધર્મના સંસ્કાર હતા. નીતિ ન્યાયથી વર્તતો. માતાએ અંત સમયે કાગળ લખી માદળીયામાં આપી કહ્યું. સંકટ મુંઝવણ સમયે ખોલી વાંચજે તને માર્ગ મલી જશે. વર્ષો બાદ સાતે બંધુમુનિ ત્યાં ઉદ્યાનમાં આવી કહેવડાવ્યું કે રાજ્ય આપી દે યા બુદ્ધ કર. રાજ ગભરાઈ ગયો કે શું કરવું ? છેવટે માદળીયું ખોલી પત્ર વાંચ્યો કે આ રાજ્ય નશ્વર છે તારુ નથી તારુ આત્મ સામ્રાજ્ય શાશ્વત રાજ્ય છે. ચિંતા ના કર ડરીશ નહિ. તું રાજ્યઓનો રાજ છે વિગેરે. આ ગૂઢ ગંભીર અર્થ વાંચતાં શાન્તિ થઈને કહેવડાવ્યું કે રાજ્ય લઈ લ્યો. પણ તેઓની કેટલી ધાર્મિકતા છે તે પરીક્ષા માટે જ આવ્યા હતાં. તે પ્રસન્ન થયા ને ધર્મોપદેશ દઈ રવાના થયા આ પ્રસંગથી રાજ મમત્વહીન થઈ ધર્મપરાયણ થયો.

પ્રબંધ પંચશતી ગ્રંથમાંથી

❧ નાપિતમંત્રી રાજને વેરીઓ વધતાં બધાના કહેવાયી કેમ જીતશું ? પુછતાં કહે કે ચઢાઈ કરશે તો આરીસાઓ લઈ બહાર નીકળી તેનાથી જ બુદ્ધ કરશું ને શત્રુઓ ભાગી જશે. રાજ સમજી ગયો હજમ પ્રધાન બદલી નાખી જીત્યો.

❧ કર્મ-કર્મ કુબુદ્ધિ આપે છે. શંકર-પાર્વતીએ પાડા પાડીનુ રૂપ કરી ગંધાતી ખાજમાં

ત્રણ દિ રહી થનિની દશા ભોગવી.

✽ ધનથી ભય-લાંબાને વિષમ માર્ગે જવું પણ ટુંકા, સારા છતાં ચોરના ઉપદ્રવ માર્ગે નહિં એમ શિખે કહેતાં, લાગ મળે શિષ્યની ઓળીમાં રહેલ ધન ગુરૂએ કુવામાં નાખ્યું પછી શિષ્ય કહે ગમે તે માર્ગે ચાલો વાંધો નથી ધન ભયકારક સમજી બને યોગીઓ ધર્મઘોષ સૂરી પાસે સંયમ લઈ નિર્ગ્રંથ થયા.

✽ સાથે શું ?-ભોજરાજાએ મરતી વખતે કહ્યું મારો એકલાથ મધીલિમ અને બીજે થોડા ચંદનથી લિમ કરજો. જેથી પ્રજા જાણે કે પાપને પુન્ય બે જ સાથે આવે છે.

✽ આચાર. કુલમાખ્યાતિ, દેશમાખ્યાતિ ભાષિતં
સંભમ. સ્નેહમાખ્યાતિ, વપુરાખ્યાતિ ભોજનં

મદન વિપ્રનો પુત્ર શ્રીધર વિદેશ ભાણવા ગયો. શ્રીપુરે ગદાધરપંડિતે ૧૪ વિદ્યા ભણાવીને પોતાની પ્રિય પુત્રી ઘણા ધન સાથે પરાણાવી. પછી તે પત્ની સહ શ્વેર આવ્યો તેને વર્ધમાન નામે પુત્ર થયો. રાજ વણિક પુત્રો સાતે કિડા કરતાં રમતમાં રાજ જોવું, વેપારી જોવું વર્તન બીજા કરતાં વર્ધમાન કલ્પીત મરેલી ભેંસ તાણવા માંડયો. મદનવિપ્ર તે જોઈ ચમક્યો ને પુત્ર શ્રીધરને કહ્યું કે આમ જોઈું માટે તારી પત્નીની જાત પુછી જો. તેણે પત્ની ને કહ્યું હું તને પરણ્યો પુત્ર થયો તારી સાથે ખાધું પીધું છે માટે હવે સાચું બોલ જાત કઈ છે ? તેણી કહે ચંડાલપુત્રી છું ! મને પાંચ વર્ષ થતાં પરદેશ જતાં મા બાપ મરી જતાં હું રોતા હતા ગદાધરે મને જોઈ દયાથી કોણ છે પુછતાં મેં નિરધાર વિપ્ર પુત્રી છું કહેતાં નિઃસંતાન તે ઘરે લઈ પુત્રવત્ પાળી મોટી કરી વિદ્વાન એવા તમને આપી.

✽ જેવો દરદી તેવી દવા-રાજાએ પોતાના ગરીબ મજૂરની આંખમાં કુલુ જોઈ દયાથી વેદ્યને દવા કરવા કહ્યું વેદ્યે જીર્ણ-ઝુંપડાના ઘાસની ભસ્મ ત્રણ દિવસ આંજી મટાડ્યું પછી રાજાએ બનાવટી કુલુ પોતાની આંખે કરી વેદ્યને કહેતાં વેદ્યે સાચા મોતી રત્નાદિ ભસ્મ કરવા મંગાવ્યા રાજા કહે આમ કેમ ? વેદ્યે કહ્યું તે ગરીબ હતો તમે રાજ છો આ ભસ્મથી જ મટે રાજ પ્રસન્ન થયો એમ ઉપદેશ પણ યોગ્યતા જોઈને અપાય.

✽ ભાવિ-અનિરુદ્ધ રાજાએ ગુરુને કહ્યું ડાહ્યા પાંડવો કેમ લલ્લ્યાને જુગાર રમ્યા ? ગુરુએ ભવિતવ્યતા-કર્મ કહ્યું તે ન માનતાં ગુરુએ કહ્યું હુ કહ્યું તે કાર્યો કરીશ નહિ. અન્યથા તારે અનર્થ થશે. ચારે દિશામાં જઈશ નહિં. જય તો પૂર્વમાં નહિં જ, છતાં જઈ ચઢેતો શિકાર ન જ કરવો, કરે તો શુકરનો નહિં જ, શુકરનો ને ન મારીશ,

મરાઈ જાય તો ઘરે ન લઈ જઈશ, લઈ જાય તો તેનું માંસ ન ખાઈશ, ખવાઈ જાય તો ઉપર પાણી ન પીશ. પીવાઈ જાય તો ઉપર તંબોલ ન જ ખાઈશ એ નિયમ લીધો. કર્મે ભૂલી ગયો ભવિતવ્યતા કર્મવશ ગુરુ એ કહ્યા મુજબ જ થયું ને રાજાને કોઠ રોગ થયો. કર્મ આગળ કોનું ચાલે ? કહી ગુરુએ પુણ્યકાર્ય કરવા કહ્યું તે કરતાં પૂર્વકૃત કર્મનો નાશ થયો.

✽ સંગરંજ-સાધુશાલા પાસે બંધાતો સહસ્રયોધી હાથી શાન્ત દાન્ત થયો પછી ચંડાલશાલા પાસે બાંધતાં કુર યુદ્ધ સજ્જ થયો.

✽ મનોમન જંગલમાં વિક્રમે મંત્રીને કહ્યું આ કઠીયારાઓને મારવાનું મન થાય છે. મંત્રીએ આગળ જઈ તેઓને વિક્રમ મર્યો તેમ કહેતાં તેઓ કહે બહું સારું થયું. લાકડાના ધણાં જ દામ આવશે. પછી આગળ જતાં ભરવાડણો જેઈ રાજ કહે આમને જમાડી પહેરામણી દેવાનું મન થાય છે. તેમનું પાણ તમારા પર સાઈ મન હશે. કહી ભરવાડણોને રાજના મૃત્યુના સમાચાર કહ્યા તેઓએ ધી દુધ દહીંના ભોજન છોડી હા ધીર વીર વિક્રમ કહેતી ગુણ ગાતી છાતીફાટ રોવામાંડી વિક્રમે પ્રગટ થઈ ઘણાં ધનથી સન્માની.

● પુણ્યસાર લક્ષ્મીએ પુણ્યસારને સ્વપ્નમાં કહ્યું પુન્યથી તમારે ઘેર આવીશ સવારે ચારે ખૂણાં ખોદજો ચાર કલશો નિકળ્યા. રાજાને ખબર આપતાં તે ધોતાના ભંડારમાં લઈ ગયો. બીજે દિવસે ચારે ખૂણે કલશ ન જોઈ રાજાને કહેતાં લઈ ગયો એમ ચારદિવસ થયું રાજભંડારમાં નહિં ને પુણ્યસારને ત્યાં સોળ કળશો. જેઈ રાજા નવાઈ પામતાં દેવીએ કહ્યું એના પુણ્યની લક્ષ્મી છે રાજાએ વાપરવા આજ્ઞા આપી સુનંદ કેવલી પાસે દયા દાનાદિ પૂર્વભવે ધર્મ કરેલ જાણી ખૂબ દાનાદિ કરી ચારિત્ર લઈ સ્વર્ગે ગયો.

● કર્મ-એક વિપ્ર યાત્રાએ જતાં એક લુહારના ઘર બહાર ઓટલે રાત્રે સુતો. અંદર પતિપત્ની ઝઘડયા મોડીરાત પતિને મારીને તે તલવાર બહારવિપ્ર પાસે મુકી શોર કર્યો અંતે રાજાએ નિર્દોષ યાત્રાળુના બન્ને હાથ કાપ્યા. પછીથી તેણે જ્ઞાનીને પુછતાં કહ્યું કે પૂર્વ ભવે તું ને લુહાર બન્ને ભાઈઓ હતાં સ્ત્રી બકરી હતી. તેના કાન તે પકડી રાખ્યા ને લુહારના જીવે તલવાર મારી તે કર્મનું આ ફળ મળ્યું.

● ચાર પ્રત્યેક બુદ્ધ-વસહેઈદેઉ વલય અંબે અ પુષ્કિએ બોહી ।

કરંકંદુ દુમ્મહરસા નમિસ્સ અંધાર-રત્તો અઝાવા ।

કલિંગપતિ પંચાલદેશપતિ, દુમ્મરાજ વિદેહપતિ નગઈ રાજ. ચારે રાજ પુષ્પોતર

વિમાનથી અવી ચારેયનો સાથે જન્મ, દીક્ષા, કેવલજ્ઞાન અને મોક્ષ પામ્યા.

- ક્રોધ-ભીમતાપસને તપ કરતાં આંખમાં વિષ ઉત્પન્ન થયું જંગલમાં જતાં ઉડતી બગલી તેના પર ચરકી. ક્રોધ કરી ઋષિ વિષથી મારી. પછી એક શ્રેષ્ઠ પત્નીએ કંડી ભીક્ષા દેતાં તેને મારવા આંખ લાલ કરી પણ તે સ્ત્રી કહે હું કાંઈ બગલી નતી. નવાઈ પામી પુછ્યું કે તમે આ વનની વાત કેમ જાણી ? તો કહે અયોધ્યામાં દંડક કુંભાર કહેશે ત્યાં જઈ પુછતાં કુંભારે કહ્યું તે કદિ ક્રોધ કરતી નથી તેથી તેણીને અવધિજ્ઞાન થયું છે તું આ વસ્ત્ર કેવી રીતે જાણે છે તો કહે તે સ્ત્રી ને જ પુછજે તાપસે આવી પુછતાં કહે તે કુંભાર ક્ષમા ગુણથી જાણે છે., આ જાણીને તાપસે ક્રોધે તજીને તપ કરવા માંડ્યો.
- ધર્મીને દેવ સહાય-જ્ઞાની આચાર્ય માલવદેશે કંચનપુરમાં આવી સદુપદેશ દે છે. સ્થંડીલ જતાં રસ્તે મોટા ઝાડનીચે ત્રણ દિવસ રોતી સ્ત્રીને જોઈ રોવાનું કારણ પુછતાં કહે હું આ નગરની અધિષ્ઠાત્રી દેવતા છું સાધુઓ સ્વાધ્યાયાદિ પુણ્યકર્મ કરે છે. મંદીરો છે. પણ નદી નગરને ડુબાડશે. તેથી રોઉં છું. સૂરિએ પુછ્યું આની શી ખાત્રી ? તો કહે તમારા સાધુ વહોરી લાવેલ દુધ લોહી થઈ જશે. તમે નાશી જજો ને જ્યાં તે લોહી પાછું દુધ થઈ જાય ત્યાં રહેજે ગુરુએ શ્રાવકોને કહ્યું બીજે દિન દુધ લોહી થતાં સપરિવાર નાઠા ને જ્યાં દુધ થયું ત્યાં રહ્યા. જે શ્રાવકો ગુરુવચને પાછળ આવ્યા તે પણ રહ્યા ને ધર્મ કરી સુખી થયા પેલું નગર ડુબી ગયું.
- વિધિ અવિધિનું ફળ-ત્રણ પુરુષે પર્વત પર છ મારા સિદ્ધપુરુષની સેવા કરી પ્રસન્ને કર્યા તેણે માંગવા કહેતા ધન માંગ્યું, ત્રણએ ને તુંબડાના બી આપી કહ્યું ક્ષેત્રને પુખ્તાર્કે ૧૦૦ વાર ખેડી મંડપ કરી તેની છાયામાં આ બી વાવજે અને આ મંત્ર જપજો. તુંબડા ઉગેથી પત્ર શાખા-સહિત તેને ઉખાડી તડકે સુકવી બી કાઢી લઈ સાચવી રાખજો. તે બીનું એક ગદીયાણો ચૂર્ણ ૬૪ તોલા તપાવેલ તાંબામા નાખતાં સુવાર્ણ થઈ જશે ખુશી થઈ ઘેર આવી એકે વિધિપૂર્વક કરતાં ઘણું સોનું કરી સુખી થયો. બીજાએ વિધિમા ખામી અવિધિ કરતાં ચાંદી થઈ ત્રીજાએ ગુરુએ કહેલ વિધિ ન કરતાં કાંઈ ન થયું પ્રમાણે ગુરુએ કહેલ વિધિથી આદરપૂર્વક દેવપૂજા દાનાદિ ધર્મ કરે તે સ્વર્ગ મોક્ષ સુખ મેળવે. વિધિ અવિધિથી કરે તે મેળવીને ને જે એમ પણ ન કરે તે ત્રીજા પુરુષ માફક નરકે દુઃખી થાય.
- પતિ પરદેશ જતાં વીરમતીએ સાતવર્ષ નજીકના તાપસ સાથે રમી પતિ તેને આનંદ આપી સુવાડી તાપસ પાસે ગઈ. તાપસે જીવતો પતિ ઘેર છે તેથી ના પાડી. ઘેર ફાંસો દઈ પતિને મારી આવતાં તાપસે ભય પામી કાઢી મુકી સવારે તેણી અકસ્માત

પતિ મર્યો કહી કાઠ ભજાણે ચાલી લોકો ભેગા થયા. ચરિત્ર જાણતાં રાજાએ આવી કહ્યું કે આમ સતી નહિં થવાય. તાપસ કહે ભોગ અને પતિમાર્યાનું મહાપાપ તપ વગર નહિં ખપે આથી વીરમતિ પાછી ગઈ અને ચારિત્ર લીધું પૂર્વકૃત યાદ આવે ત્યારે ભોજન ન લેવું તેવો નિયમ રાખતાં કોઈવાર બેમાસ ચારમાસનો તપ થતો એમ સર્વ કર્મ ક્ષય કરીને કેવલી થઈ મુક્તિમાં ગઈ.

● બોધક-મિત્રતા કરવા આવેલ ઉદરને મોટો હાથી હસ્યો કે તું શું મારી રક્ષા કરીશ ? પણ એકવાર વ્યધાના પાશમાં દ્રઢ બંધાયો ઉદરે આવી પોતાની બંધી નાત ભેગી કરી ચામડું ભીનું કરી કાતરી હાથીને મુક્ત કર્યો તે સુખી થયો. તેમ મોહવ્યાધે કર્મ રૂપી બંધને બંધાયેલ હાથીરૂપી જીવ શુભ ધ્યાન પરંપરા રૂપ ઉદરો વડે મુક્ત થઈ શિવગામી બને છે.

● ચારિત્ર વિરાધના-પત્ની મરતાં વસંતપૂરના દેવપ્રિય શેઠે વૈરાગ્યથી ૮ વર્ષના પુત્ર સાથે સંયમ લીધું પુત્ર અવાર નવાર ફરીયાદ કરવા માંડ્યો તાત ખુદ્દા પગે ચલાતું નથી, તાપ સહન થતો નથી, ગોચરી જવાતું નથી, સ્નાન કર્યા વગર ચેન નથી પડતું. બાપે પગરખાં છત્રી અચિત્ત જલે સ્નાન વિગેરેની મોહથી છુટ આપી. એમ લોચ બદલ મુંડન, સંસ્તારકમાં પણ છુટ આપી, પોતે ગોચરી લાવી આપે પછી કહે તાત બ્રહ્મચર્યવ્રત પાળવું શક્ય નથી. આ સાંભળી વિચાર્યું કે આ અયોગ્ય છે. મોહથી મેં બધી છુટ આપી પણ આ છુટથી તો હું નરકે જઈશ સંસારમાં અનંતા પુત્રો થયા છે આનો મોહ શા માટે ? પછી ગચ્છથી કાઢી મુક્યો તે મરી પાડો થયો પિતા દેવ થયા અવધિથી પૂત્ર જન્મ જોઈ સાર્યવાહરૂપે આવી તે પાડો પાણી લાવવા માટે લીધો ને ઘણું જ પાણી તેના પર ભરી ચલાવતા કહે છે કે તાત પગ બળે છે ? માથું તપે છે ? તાત લોચ થતો નથી કેમ ? વિગેરે પૂર્વભવના શબ્દો સાંભળાવે છે તે સાંભળી જાતિસ્મૃતિ થતાં પાડો રડે છે કે પિતાની આજ્ઞા મુજબ ચારિત્ર ન પાળ્યું તેથી પાડો થયો. દેવ કહે હું તારો પિતા છું હજુ શુભગતિ જોઈએ તો અનશન કર, પાડો અનશન કરી વૈમાનિક દેવ થયો.

જ્ઞ— પુષ્પ ચૂલા-જ ઘાબલક્ષીણ નવકલ્પવિહારી આચાર્યની ભક્તિ કરતા પુષ્પચૂલા સાધ્વીને કેવલજ્ઞાન થયું વષાદમાં ગોચરી લાવતાં આચાર્ય દોષનું કહેતાં અચિત્ત સ્થાનથી લાવેલ છું કહ્યું કેવલિ છે તે ખબર પડતા પોતાને ક્યારે કેવળ જ્ઞાન થશે ? પુછ્યું ગંગા ઉતરતા સાંભળી ગંગાનદીએ વહાણમાં બેઠા જે તરફ બેસે તે તરફ વહાણ નમી જતાં નાવિકે નદીમાં ફેંક્યા જલજીવ અનુકંપા ધ્યાનથી શ્રેણિ માંડી અંતકૃત કેવલિ થયા દેવે મહોત્સવ કરતાં ત્યાં ગંગા તીર્થ થયું. (ગુરુભક્તિ)

૨૨૨— વૈરાગ્યમોહ જ્ઞાની ગુરુ મળતાં કાંચનપુરના વસુદત્ત સાર્યવાણે વંદન કરી કહ્યું કે મને અતિપ્રિય પોપટ હતો, તેને બીલાડીએ માર્યો ત્યારથી હું બેચેન રહું છું પોપટ બહુજ વહાલો હતો દેશાંતર જઈ ધન કમાઈ આવતાં રસ્તામાં શૂલરોગથી વરુણ મર્યો કેટલુંક ધન તેનું તને મળ્યું ને કેટલુંક ગયું વરુણ મરી તે જંગલમાં પોપટ થયો. પુત્રમરાણથી દુઃખીમાતા વસુમતી મરી તારે ઘરે બીલાડી થઈ. દેશાંતરે જઈ તું પુત્રજીવ પોપટને લાવી પાજરામાં રાખી પ્રેમથી પાળતો પાંજર ખુલ્લુ રહેતાં વસુમતીનો જીવ બિલાડી તેને મારી ખાઈ ગઈ.

૨૨૩— ઉભયભ્રષ્ટ-વૃદ્ધ પતિને તજી ઘરેણાં લઈચોર સાથે નાશી. નદી નિરે ચોરને અભાવ થતાં તેના કપડા ઘરેણાં સામે કીનારે ચોરને મુકવા લઈને ગયો તે ગયો. આ બાબુ શિયાળની મુખમાં રહેલ માંસને મુકી ત્યાં પડેલ માછલીને પકડવા જતાં તે પાણીમાં પેદું ને માંસ ગીધ ઉપાડી ઉડ્યો. વિલખી શિયાલણે ઉચે જોતાં આ સ્ત્રીએ કહ્યું, “ગૃધ્રેણાપહર્ત માંસં, મત્યોપિ સલિલંગતઃ

મત્સ્યમાંસપરિભ્રષ્ટે, કિંનિરીક્ષસી જંબુ કે (૧)”

શિયાળ કહે- “યાદશં મમ પાંડિત્યં, તાદંશ દ્વિગુણં તવ;

નજરે ન ચળતાહો, કિં નિરીક્ષસિ નશ્તિકે (૨)”..

૨૨૪— દેખાદેખી મરવા-ઈચ્છનાર માણિભદ્ર શેઠને પદ્મનિધિદેવે સ્વપ્નમાં કહ્યા પ્રમાણે સવારે સંન્યાસી આવતા શેઠ નોતરી પ્રેમથી જમાડી દંડા ઠોકતા તે સુવર્ણ પુરુષ થયો. ત્યાં બેઠેલ હજમ આ જોઈ કીમીયો સમજી બીજે દિ પરાણે સપરિવાર સંન્યાસી નોતરી દ્વાર બંધ કરી બધાને ખૂબ માચનિ રાડારાડ થતા લોકો ભેગાં થયા. રાજ પાણ આવ્યો હજમને ખૂબ મારતા એણે શેઠને ત્યાં બનેલ કહ્યો કે હું પાણ એમ સુવર્ણ પુરુષ બનાવતો હતો. શેઠને પુછતાં તેણે સ્વપ્નમાં દેવે કહેલ અને દેવ સંન્યાસી રૂપે આવેલ એમ ખુલાસો આપતા લોકો કહેવા લાગ્યા કે-

“કુદૃષ્ટં કુપરિજ્ઞાતં કુશ્રુતં કુપરીક્ષિત,

તત્રરે ન કર્તવ્યં નાપિતેનાત્ર યત્કૃતં.”

૨૨૫— પુન્ય-પૂર્વભવે દયા પાળનાર (માછિમાર) દમનક થયો. મુનિ વચનાનુસાર પોતાની મિલ્કતનો માલિક ન થાય તે માટે શેઠ ત્રણ વાર પ્રયત્ન કર્યો આંગળી કપાઈ, વિષનું વિષા થતાં તે સાગરપોત શેઠનો જમાઈ થયો છેવટે કુલદેવી પૂજા નિમીત્તે દમનક બદલે પોતાને જ છોકરો મરતાં શેઠ આઘાતથી મર્યાને દમનક માલિક થયો.

૨૨૬— ગેર સમજ અગલી ભી અચ્છી, પીછલી ભી અચ્છી બીચલી કું દે જુતેકા માર.

એમ બાવાજી જપ જપે છે. ત્યાં ત્રણ પનીહારીમાં વચલી રજપુતાણી આ સાંભળી ભારે ગુસ્સે થઈ, પતિને આ અપમાન કહેતાં તે રાત્રે બાવાને મારવા આવ્યો. સંયોગ વશાત બાવાનો જપ ચાલુ હતો તેથી ખુલાસો થયો કે ત્રણ વયમાં વચલી યુવાની તોફાની છે. ઈન્દ્રિયોનું સખ્ત નિમંત્રણ કરવા જેવું છે. આ સાંભળી સંતોષ પામી પગે પડ્યો.

❧—શ્રધ્ધા ફળે ના છતાં પૌષ્ઠ લેનાર મંત્રીનો રાજાએ વિક્ષેપ પાડ્યો છેવટ રાજના અંગરક્ષક હજમને મંત્રીમુદ્રા પાછી આપી પણ પૌષ્ઠ ન છોડ્યો. હજમ વટ પાડવા મુદ્રા પહેરી બજારમાં માન ખાટવા ગયો, ત્યાં મંત્રીદેશી સામંતોના મારાઓએ મંત્રી સમજી મારી નાખ્યો અંતે ઘટ સ્ફોટ થતાં રાજધર્મી થયો અને મંત્રીની ધર્મશ્રદ્ધા વધી.

❧—જીભનો કાબુ રાખો-સુકાતા સરોવરમાંથી વિદાય લેતાં હંસ હંસલીએ મિત્ર દેડકાની રજ માંગી. તેણે સાથે લઈ જવા પ્રાર્થના કરી. સોટીના બે છોડા બન્ને ચાંચમાં ઝાલી, દેડકાને વચ્ચે મોંથી પકડાવી બોલીશ તો મરીશ કહી ઉડ્યા. એક ગામના છોકરા આ જોઈ કહે અલ્યા મૂર્ખ પડીશ તો મરીશ. તે સાંભળી ઉંચે ઉડી ફેલેલ દેડકો, તારો બાપ મૂર્ખ કહેવા જતા પડી ગયો ને મરી ગયો.

❧—બોધ-સંન્યાસીએ રોતા મા બાપને કહ્યું રડો છો કેમ? તમારું તો તમને સોંપીને ગયેલ છે. (શરીર)

❧—ઈર્ષ્યા-શ્રી વજનાભસૂરિ પાસે બાહુ સુબાહુ મુનિ ૫૦૦ મુનિએ વૈયાવચ્ચ કરતા, પીઠ મહાપીઠ વાંચના આપતા ગુરુએ બાહુ સુબાહુની પ્રશંસા કરતા ઈર્ષ્યાથી પીઠ મહાપીઠ બ્રાહ્મી સુંદરી, બાહુ સુબાહુ ભરત બાહુબલી ને વજનાભસૂરિ શ્રી ઋષભદેવ થયા.

❧—યુક્તિ-જાતિસ્મરણવાળા પોપટે મારી મુક્તિનો માર્ગ શું ? તે સાધુને પૂછવા શેઠને કહ્યું-શેઠે પુછતાં સાધુ લાંબા થઈ બેભાન થયા શેઠ વાસે જાણી પોપટ સવારે મડદા માફક થતા મુક્ત થયો.

❧—યુક્તિ-ચોર આવતા શેઠે શેઠાણીને સ્વપ્ન કહ્યું કે ત્રણ પુત્રો થયા. પઠાણ, જમાલખા ચોર, ચોર પકડાવ્યો.

❧—યુક્તિ-ચોર આવતાં શેઠ જાગી કહે અલી દીવો કર સ્વપ્નમાં ભગવાને દીકરો આપ્યો છે. પૂજ કરવી પડશે. ચોર ભોળોથો. થાંભલે ઉભો રાખી બહુ તંતા બળવંતા બોલતા બોલતા દોરીથી મજબુત બાંધ્યો.

✠ મૂઢતા-પરાણે ચોમાસુ રાખેલ સૂરિ જે સૂત્ર કહે તે સાબળું છે. એમ મેવાડી ગામની પંચ કહેતાં ગુરૂએ સવાલો પુછ્યા પંચેન્દ્રિય કોણ ? તો કહે હાથી ચૌરિન્દ્રિય ? જનવર તેઈન્દ્રિય ? પક્ષી. બેઈન્દ્રિય ? એક કહે .હું ને સ્ત્રીજ છીએ. એકેન્દ્રિય ? આપ ગુરુજી એકલા છો !!!

✠ ભણતર નવા શિક્ષકે રૂવાબથી પુછ્યું ? શિવકા ધનુષ્ય કીસને તોડા ? સબ કહને લગે મૈને નહિ. તોડા સાબ ! શિક્ષક પ્રીન્સીપાલને પછી ઈન્સપેક્ટરને કહેવા ગયો તો કહે આવી નાની બાબતમાં શું ફરીયાદ કરો છો ? મૂળ તો પાઠની વાત હતી પણ બધાં ઉધું સમજેલા.

✠ બોધક-દર્શને ભાવથી આવેલ રાજની સંન્યાસી બે ઉપેક્ષા કરતાં રાજએ મને ઓળખો છો ? કહેતાં તે કહે હાં તું મારા ગુલામનો ગુલામ છે. સાંભળી રાજને ક્રોધ થતાં કહે ઈન્દ્રિયોને મેં ગુલામ બનાવી છે. તું તેનો ગુલામ છે. રાજ પ્રસન્ન થઈ બોધ પામ્યો.

✠ ભવાઈ-રાત્રે સમુદ્ર કિનારે એકલા ફરતો જેઈ અમેરિકન કોડપતિ એ મોટર ઉભી રાખી કહ્યું લે આ કાર્ડ આવજો નોકરી આપીશ આપઘાત ન કરીશને ઉતાવળથી મોટર ચલાવી પણ પેલા ખૂબસુખી કંજૂસનો આથી સ્વભાવ ફર્યોને ઉદાર થયો. એકવાર પેલા કોડપતિનું દેવાળું થવાનું છાપામાં વાંચી તુરંત ત્યા ગયો ને ૭૦ લાખનો ચેક લખી આપ્યો.

✠ ત્રણ શિખામણો ૩ મહોરમાં લીધી-પંચની આજ્ઞા દેવાજ્ઞા મુજબ માનવી, સ્ત્રીને ગુમ વાત કહેવી નહિં, રાજ ને ગુરુ પાસે સત્ય કહેવું. પરદેશમાં દુઃખી તેણે પંચના કહેવાથી બીનવારસ મડદું નદીમાં પધરાવતાં તેની કમ્મરેથી ત્રણ કિંમતી રત્ન મળ્યા. ઘરે આવી વેચી ખૂબ સુખી થયો. પત્નીને ન જ કહ્યું પણ કદાચ્છ કયોં ત્યારે ખાનગી છે કોઈ ને કહીશ નહિં. આકંડામાં દૂધમાં માડી મેળવી જંગલમાં ખાઈ તુરંત ટટ્ટીમાં સુવાણ લઈ નિકળે છે તે ગુમ કીમિયો છે. એણે કહ્યું પત્નીએ પોતાની બહેનને કહેતાં એનાં પતિ એમ કરતાં મરણ પામ્યો રાજએ પાસે સત્યવાન કહેતાં એનાં પતિએ એમ કરતાં મરણ પામ્યો રાજ પાસે સત્યવાત કહેતા નિર્દોષ કયોં.

✠ લીફ્ટ બગડતા દુપ માળ ચઢેલ ત્રણ મિત્રોની ચાવી જ નીચે રહી ગયેલ યાદ આવી ! તેમ લાંબો જીવનપંથ ખડકનાર અંતે આત્મજ્ઞાનની ચાવી જ ભૂલી જાય તો શું થાય ?

✠ રશિયન તત્ત્વજ્ઞાની ટોલસ્ટોયને નિરાશ યુવકે કહ્યું મારી પાસે કંઈ નથી તદ્દન ખાલી છું. પેલાએ કહ્યું આંખો મને આપી દે વીસ હજાર આપું બન્ને હાથના પંદર, પગના,

દશ ને શરીર વેચે તો લાખ અપાવું કરી સમજાવ્યો કે આ બધી મહાન મુડી છે. ઉદ્યમ કર.

✠ સમર્થ ગુરુ રામદાસ લગ્ન પ્રસંગે .વરકન્યા સાવધાન. સાંભળી ભાગ્યા અને સંન્યાસી થયા. જેઓ છત્રપતિ શિવાજીના સદગુરુ હતા.

✠ ઉપદેશક-ત્યાગની પ્રશંસા કરનાર ગૃહસ્થને સંન્યાસી એ કહ્યું ભાઈ તુરંદા માં સંતોષ માની મોક્ષ મહાસુખનો તમે ત્યાગ કર્યો છે. મેં તો મહાસુખના લોભ ખાતર તુરંદાને છોડેલ છે હું લોભી છું તમે ત્યાગી !!

✠ આરોપીની પીઠ થાબડીને ધન્યવાદ આપતા કહે હવે આવું ફરી કરીશ નહિ પેલો કહે ફરી આવું કરું તેવો મૂર્ખ નથી ને ખેલ ખલાસ આરોપ સાબિત થઈ ગયો.

✠ અનેક સવાલનો એક જવાબ પાણી પીવું છે, ગાન સુણવું છે. શિકાર કરવો છે એક જ જવાબ સરો નતિયે.

✠ ધર્મ-બે બાવાની જુદી ટહેલ. જે રીઝે કૃપાલ તો કયા કરે ભૂપાલ. જે રીઝે ભૂપાલ તો કયા કરે કૃપાલ. રાજાએ બન્નેને ૫૦૦ સોનામહોર ભરેલ કોળું આપ્યું પણ એ ધર્મશ્રદ્ધાવાળાને જ ફળ્યું.

✠ સૂચનાત્ સૂત્ર-મહાત્મા દરેકને ગુ-ગુ એજ ઉપદેશ આપે. સિદ્ધરાજે ઉચે બેસાડી અર્થ પુછતાં કહે ગુસ્સો ને ગુમાન જાય તો જીવનમાં શુદ્ધિને સિદ્ધિ આવે.

✠ દ્રષ્ટિ તેવી સૃષ્ટિ-નવજવાન સ્ત્રીના સાલંકાર શબને સરોવર પાળે જેઈને ટોળામાં ચોર, કામી, શિયાળ અને મહાત્મા જુદુ જુદુ વિચારે છે.

✠ સત્યનું મહત્વ-અતિક્રોધ થતાં પતિ પાસે પડેલ વસ્તુ છુટી મારતાં પત્ની મરી ગઈ. પોતે જ પોલીસમાં ખબર આપી કેસમાં બેરીસ્ટરે ઘણું કહ્યું કે આમ બોલો તો પુરાવાના અભાવે છુટી જશો પણ તે કહે સત્યથી છુટાય તો એ કાયદાથી બચાવો પરંતુ જૂઠું તો નહિ જ બોલું આખરે ચક્રીત થયેલ જન્મે સજા તો કરવી પડી પણ આવો સત્યવાદી જંદગીમાં જોયો નથી માટે કોઈ ખુશાલી પ્રસંગે આમને પહેલા છોડવા તેમ સરકારને ભલામણ કરી. પછી એડવર્ડ સાતમાના રાજ્યાભિષેકે તુરત તે મુક્ત બન્યો.

✠ જીભ-મીઠી બોલી મધ વેચનારી ઘણું કમાતી તે જેઈ બીજા ભાઈએ તે ધંધો શરૂ કર્યો પણ સ્વભાવ કડવો જે ઘરા જ આવે નુકસાનીથી ધંધો ખોયો.

✠ શું બોલે-પાંચવાર કાપડ લાવી પત્નીને ખૂશ કરવા બે રૂ. ભાવ વધારે કહ્યો. બે

દિવસ બાદ પાડોસણ સાથે ગયેલ પત્ની સસ્તુ જાણી તે જ કાંપડના બે તાકા લાવીને પતિને કહે તમારાથી ૪ આના ઓછા ભાવે લાવી ! ૧૦ રૂ. નો ફાયદો કર્યો. પતિ શું બોલે ? ૧૪૦ની ખોટ ગઈ. -

- ✱ બુધ્ધ પ્રોફેસર-પત્નીએ રૂ. ૧૦ આપી સારી ને સસ્તી કેરી લાવવા કહ્યું કે સામે ૩ રૂ. ને આગળ નાકે રા. રૂ. ડઝન મલે છે. પણ પ્રોફેસર શહેરમાં જઈ ૧૧૧ ની ડઝન સરસ લાવ્યો પત્ની ખુશ થઈ બાકીના પૈસા માંગ્યા તે આપ્યા પણ ૬ રૂ. ઓછા હતા પ્રો. કહે શહેરમાં મોટરમાં ગયો તેનું ભાડું ૬ રૂ. થયું પણ કેરી સારી ને સસ્તી લાવ્યો !!
- ✱ અભયદાન ઉપર નેમનાથ પ્રભુ, પાર્શ્વપ્રભુ, મેઘકુમાર, ધર્મરૂચી આગુગાર, જગદુશાહ, સંગ્રામસોની, રાજયાવાજીયા વિગેરેના દ્રષ્ટાન્તો.
- ✱ વેયાવચ્ચ પર-નંદીષેણ, પીઠ મહાપીઠ આદિના દ્રષ્ટાન્તો.
- ✱ વસતિદાન ઉપર કોશ્યા, વકંચૂલ, અવંતસિકુમાલ જ્યંતિશ્રાવિકાદિના દ્રષ્ટાન્તો.
- ✱ નિદંક-જમવા નોતરેલ બે પંડિતો એક બીજાને ગદ્દો ને બેલ છે એમ શેઠને કહેતાં ભોજનમાં ચાંદીની થાળીમાં એકને ભુસું ને બીજાને ઘાસ મુકી સુધાર્યા.
- ✱ બુદ્ધિ-જવાને વૃદ્ધ પંડિતોને રાત્રે સ્વપ્ન આવ્યાનું કહી પ્રશ્ન પુછી જીત્યો સુખ શેમાં છે ? (સંતોષમાં) મીઠામાં મીઠું શું ? (ગરજ) શત્રુ શેનાથી જીતાય ? (નમ્રતાથી) તપનો શત્રુ કોણ ? (ક્રોધ) જ્ઞાનનો ? (માન) દાનનો શત્રુ (વાહ વાહ) ધર્મનો શત્રુ કોણ ? (દંભ).
- ✱ બુધ્ધ-વેવિશાલ માટે વર જોવા આવતાં બાપે રૂપાળા બેટાને સારા કપડા પહેરાવી ચોપડો આપી કહ્યું કે બેઠો બેઠો લખેલા પાના ઉઘલાવજો. આવનાર રૂપને આવડત જેઈ ખુશ થયાં ત્યાં તો છોકરો બોલ્યો બાપા લખેલા બધા પાના ઉઘલાવ્યા હવે કોરા ઉઘલાવું ? પેલા બબુચક સમજી જતાં રહ્યાં.
- ✱ બોધ-શ્રીમંત કંજુસને ધર્મગુરૂએ કાચની બારીમાંથી જોવા કહ્યું તેણે રસ્તે માણસો વિગેરે દેખાવાનું કીધું પછી આરીસામાં શું દેખાય છે ? તો કહે મારી જાત સિવાઈ કાંઈ નહિ. ગુરૂ કહે બન્ને સ્થળે કાચ જ છે પણ આરીસામાં થોડો ચાંદિનો લેપ કરેલ છે. જરા ચાંદીનો ઉમેરો જ્યાં થાય કે માણસ પોતાને જ જુવે છે. બીજાને નહિ. આમાં ઘણું કહેવાઈ ગયું નિર્ધનને ધનવાનની એજ દશા છે.
- ✱ સન્યાસી આમ થવાય-શ્રી પતિને વારંવાર કહે કે મારો ભાઈ સન્યાસી થવાની

તેયારી કરે છે પણ પતિ કશું બોલે જ નહિં એક વાર તંગ કરતાં પતિ કહે એ સન્યાસી થવા જ નથી. કેમ ? તમે તો વાંકું જ બોલો છો. પતિ એનું કારણ છે. કારણ કહેવા સ્ત્રીએ બહું તંગ કરતા પતિએ તુરંત કપડા કાઢી લંગોટી પહેરી સન્યાસી થઈ કહે આજથી બધી સ્ત્રી મારે માતા છે ને તેણીને પગે લાગી કહે સન્યાસી આમ થવાય.

❖ દયાળુ જજ-ચીનનો પ્રસિદ્ધ જજ પોયો બેને રસ્તામાં એક પત્થર પાસે જોઈ રોતા એક છોકરાને જોઈ દયા આવતાં કારણ પુછ્યું તે કહે હું ગરીબ છું પુરીઓ વેચું છું આજે વેચી આ પત્થર પર ટોપલીમાં પૈસાની કોથળી રાકી સુતો હતો. કોથળી ચોરાઈ ગઈ છે. જજે આશ્વાસન આપ્યું કે તને મલી જશે. આ પત્થરે પૈસા ચોરી છે. કહે જજે પત્થરને ગીરફતાર કરાવ્યો સવારે કોર્ટમાં કેસ ચાલતાં છોકરાની જુબાની થઈને પત્થરને ગુન્હેગાર ઠરાવી વાંસના પથાસ ફટકાની સજા કરી. ને ત્યાંજ ભરકોર્ટમા તેનો અમલ થતાં બધાલોકો હસ્યા. તરત જ કોર્ટનો તિરસ્કાર ને જજની હાંસી કરવા બદલ બધાને એક-એક સેન્ટ દંડ કરી કહ્યું કે છોકરા પાસે અર્ધા પાણી ભરેલ બરણી રાખી છે બધા તેમાં દંડ ભરીને જાય પથાસ ફટકા પડી રહેતા સેન્ટ નાખી સહુ જવા લાગ્યા છેલ્લા માણસે સિલ્કો નાખ્યોને જજે બુમ પાડી પકડો આ ચોર છે. એણે કબુલ કર્યું ને છોકરાને પૈસા પણ આપી દીધા. દંડના પણ જજે તેને આપ્યા. સિલ્કો બરણીમાં પડતાં પાણીમાં તેલના પરપોટા થતાં પકડાવેલ.

❖ મેરી રાની ભી ખો ગઈ હેં-રાજ યશોવર્મ વિલાસી લંપટી હતો. અનેક રાણી છતાં વિલાસમતી વેશ્યાપર બહુપ્રેમ રાખે એકવાર વનવિહાર વખતે સ્નાન કરતી રાણી ઓના રત્નાભરણો ઉઠાવી વેશ્યા ભાગી રાજાએ જંગલમાં શોધતાં મુનિ દેખી પુછ્યું કે મારી રાણી જોઈ ? મુનિ કહે હું મારી રાણીની જ શોધમાં છું તો બીજાની રાણીની મને શી ખબર પડે ? રાજ-અરે તમારે રાણી હોય ? શું બોલો છો ? મુનિ તમારી રાણી મળશે તો તમને અતૃપ્તિને તૃણશા વધશે મને મારી શાન્તિદેવી (સંતોષ કુમારી) રાણી મળશે તો તૃપ્તિને સંતોષ પ્રાપ્ત થશે. આ રહસ્ય સમજી રાજ જાગ્રતને વેરાગી થયો.

❖ ચોરી દંડ મુસ્લીમ કથા-વિજયપુરના મુસ્લીમ બહામી રાજ્યના સુલતાનની ખુદાભક્ત શાહજાદી અમીના બાળવયે મરાણ પામતાં બે ચાર લાખના દાગીના સાથે દફનાવી ચોરે દાનત બગડતાં ચોથે દિને ઉડે કબરમાં જોતાં અમીના કાળી કમ્બળ ઓઢી તસ્બીર ફેરવતી બેઠી હતી. તેના દાંતમાં સાપોલીયું લટકતું હતું તે જોઈ નવાઈ

પામી પગે લાગી કારણ પુછતાં અમીના કહે મારી જીંદગી ઘણી પાક હતી, પણ એકવાર કુંભારના ઝૂંપડેથી વગર કશ્વે ઘાંસની સળી લઈ દાંત ખોતરેલ તે ચોરીની આ સજા છે. મારાવતી કુંભાર પાસે માફી માંગ તો આ દુઃખ જાય તેણે તેમ કયું ને ચોરી સદા માટે છોડી દીધી.

❖ નમે તે સહુને ગમે-વૃદ્ધસંતે મરતી વખતે શિષ્યોને મોમાં દાંત છે કે નહિં તે પુછ્યું. નથી. જીભ છે ? છે. આમ કેમ ? દાંત મોડા આવ્યા છતાં વહેલા ગયા ? કારણ કઠણ (અકડાઈ) જીભ નરમ જોથી ટકી રહી.

❖ બોધ-સડેલા જવ-જર દાનમાં દેનાર શેઠને પુત્રવધુએ તેનો રોટલો પીરસાવી પરલોકે આજ મળશે માટે મહાવરો કરો કહેતાં શેઠ સમજ્યા ને ભૂલ સુધારી.

❖ ૧૧મો ગધેડો-શહેરથી ગામ જતાં રાત્રે રસ્તામાં એક મઠે કથા થતી સાંભળવા કુંભારે રાશ થી ૧૦ ગધેડાને પગે કુંડલાકારે દોરડું બાંધ્યું ૧૧ને બાંધવા એક હાથ દોરી બાવાજી પાસે માંગી, તેણે કહ્યું જરૂર નથી ૧૧માને કુંડાળા વચ્ચે રાખી પગ બાંધવાનો ડોળ કર જોથી તે બંધાયેલો માની ઉભો જ રહેશે એમજ થયું. સવારે દસ ગઘ્ઘા છોડી ચાલવા માંડ્યો પણ પેલો ૧૧મો ઉભો જ રહ્યો. બાવાએ તેને છોડવાનો દેખાવ કરવા કહ્યું તેમ કરવાથી તે ચાલ્યો હું બંધાયેલો છું તે માનસિક કલ્પના જ બંધન છે જન્મ મરણ વધારે છે. હું ને મેં કયું એ વાસના બંધન છે. અધ્યાત્મ જ્ઞાનથી તે ગેરસમજ દૂર થતા મુક્તિ મળે.

❖ અવિચારી હુકમ-નગરની મધ્યમાં મંદિર કરાવી રાજાએ આજ્ઞા કરીકે દરેકે દેવને વાંદી જવું. ભંગ કરનારનો વધ થશે. ગધેડા પર બેસી જતો અજણ્યો કુંભાર પકડાયો. વધ વખતે ત્રણ ઈચ્છાઓ કહે તે પૂરી કરાય છે. તેણે રાજા પાસે કહેવા કહી રાજાને કહે-૧ કુટુંબ પોષણ માટે મારે ઘેર પંદરલાખ મોકલો. ૨ બધા જ કેદીને મુક્ત કરો તેમ કયું પછી ત્રીજી માંગણી કરી કે-રાજા સહિત આ આખી સભાને આ દંડા મારવાની ઈચ્છા છે. રાજા ગભરાયો તેને મુક્ત કરી કાયદો રદ કર્યો.

❖ શીલવતી ગોચરી આવેલ યુવાન સાધુને વહેલા કેમ નીકળ્યા? પૂછતાં કહે સમય જ્ઞાન ન્હોતું. ચતુર જાણી મુનિએ શીલવતીને ઉંમર પુછતાં ૨૦ છતાં ૧૨ વર્ષ કહ્યાં. સાસુ છ માસની અને સસરો જનમ્યો નથી કહ્યું. તે સાંભળી સસરો ખૂબ ગુસ્સે થયો પણ મુનિ પાસે પરમાર્થ જણાવ પછી ખૂશ. આંખું કુટુંબ ધર્મી થયું.

❖ બદલો ભલા.-ડો. અકસ્માત કરી નાહો. કેટલાક મહીના બાદ પોતાના એકના એક પુત્રનું મૃત્યુ પેલાના હાથે જ ડ્રાઈવીંગ કરતાં થયું.

❖ ભાવના ફળે-શાહીભદ્ર પૂર્વભવ-બાપને અંધારામાં રાખી પુત્રોએ ખાનગી રીતે નાત જમાડતા છેવટે શેઠ જોઈ ગયા. તેજ વખતે બે મુનિઓ નજીકનાં જોતાં દાન દેવાની ભાવના થાત, જલ્દી દાદર ઉતરતા મર્થા સંગમ-ગોવાળ થયા ત્યાં ભાવના પૂરી થઈ. મરી શાહીભદ્ર થયા.

❖ અસંતોષ-દુઃખી ભિક્ષુક ધનવાનને જોઈ વિચારે છે કે હું આવી થાઉં તો સંતોષથી જીવું. આકાશે જતી શ્રી દેવી તેના ભાવ જાણી પાસે આવી કહે તારું વસ્ત્ર પહોળું કર તું બસ કહીશ ત્યાં સુધી હું એમાં સોનમહારો નાખું છું પણ જમીન પર પડશે તે કાંકરો થઈ જશે. ચારે બાજું વસ્ત્ર ભરાયું છતાં પેલો બસ નથી કહેતો હજુ થોડી એણે કહે છે. અંતે જીર્ણવસ્ત્ર ફાટયું ને બધી જમીન પર પડતાં કાંકરા થયા પેલો રોયો.

❖ બોધ-રાજને ખેડૂતે કહ્યું રૂ. ૧ કર્માઈ છું તેના ચાર ભાગ પાડું ઓછું. ? એક ભાગ ખાઉં છું. (હું ને સ્ત્રીનું ભોજન) બીજો ભાગ ઉધારે આપું છું (પુત્રોને પોષું છું) ત્રીજો ભાગ દેવાથી છુટવા વાપરું છું (માત પિતા માટે) ચોથો ભાગ વ્યાળે મુકું છું. (દાનપુન્ય) રાજ ખુલાસો પુછી રહસ્ય સમજી ખુશ થયો ને સભામાં પુછયું છેવટે તેઓ ખેડુતને પુછી ઈનામ આપી જવાબ લાવ્યા.

❖ ક્ષાણનું ચારિત્ર અને બોધ-મગધમાં સુવ્રપુરીના રાજ અરિદમન રાણી ધારિણીને સુભાનુકુમાર એકસો રાજકન્યા પરણી સુખમાં રહેતો સંભવજિન સપરિવાર પધાર્યા કુમારે દેશના સાંભળી પ્રભુ પાસે મહાવ્રતો લીધા તે જ વખતે આયુષ્પૂર્ણી તથા કાળ કરી સ્વર્ગે ગયો. માતા પિતા ત્યારે સપરિવાર પ્રભુને વંદન કરવા આયા ત્યાં પુત્રમરણ જાણી ખેદ પૂર્વક રોવા લાગ્યા કુમારનોજીવ તરત દેવ રૂપે આવી કહે રડો છો કેમ ? શું દુઃખ પડયું છે ? તો કહે અતિપ્રિય પુત્ર મરણ પામ્યો છે તે દુઃખ સહન થતું નથી. દેવ કહે તમોને તે પુત્રનું શરીર પ્રિય હતું કે જીવ ? તેનો જીવપ્રિય હોય તો તે હું છું મારા પર પ્રીતિ કરો અને શરીર પ્રિય હોય તો આ તેના શરીર પર પ્રીતિ કરો. બન્ને તમારી પાસે જ છે. રાજ કહેકે પર પ્રીતિ થતી નથી દેવ કહે તો સ્વાર્થ જ સર્વને ઈષ્ટ છે. પછી પ્રતિબોધતાં પાએ સકુટુંબ પ્રભુ પાસે દીક્ષા લીધી કલ્યાણ કર્યું (ઉપદેશ પ્રા.ભા.પ.વ્યા. ૩૧૦)

❖ ક્રોધથી આયુ ઘટે-ઘરના ચોકમાં જાબુંનું ઝાડ જોઈ પંડિતને છોકરાઓ જાબું પંડિત કહેતાં. ખૂબ ખીજાઈ ઝાડ કપાવ્યું તો કુંઠા પંડિત કહી ચીડવે. મૂળ ખોદાવ્યું તો ખાડા પંડિત ખાડો પૂરાવતાં ટેકરા જેવું થયું તો ટેકરા પંડિત કહી ચીડવે. એમ રોજ ચીડાતો પંડિત જુવાન વયમાં જ મરી ગયો.

*** ગુરુગમ-અમેરિકન ટેડસાહેબે ભારતીય પુસ્તકમાં વાચ્યું કે ધી દુધનું સેવન કરવાથી બળ બુધ્ધિ આયુષ્ય વધે છે. તેમણે એક માસ પ્રયોગ કર્યો પણ સુકાયા. ભારતી સંન્યાસી ત્યાં જતાં તેમનાં વ્યાખ્યાનમાં ગડબડ કરી કે ભારતીયો તદ્દન જુઠા છે. સંન્યાસી કેવી રીતે સેવન કર્યું પુછતાં કહે ચાલો બતાવું. બાગમાં દુધ ને ધીના ભરેલ ટબ બતાવી કહે રોજ લોટેલોટા દુધ શરીરે રેડું છું ને ધીના લુંદેલુંદા મુકું છું મોટા પાયા પર પ્રયોગ કર્યો છે. સંન્યાસી હસીને કહે પુસ્તક સાચું છે પણ ગુરુગમ જોઈએ ચાલો હું એકમાસ સેવન કરાવું ફાયદો ન થાય તો ભારતને ધીક્કારજો. એકમાસ ધી દુધની વિવિધ વાનગીઓ બનાવી ખવડાવતાં બળ બુદ્ધિ તેજ વધ્યાં ને ટેડ સાહબ પસ્તાયો માફી માંગી ગુરુગમની મહતા સમજ્યો.

*** એ ભી દિન ચલા જયેગા-સંન્યાસીએ રાજને ઘણાં દિવસ ખૂબ ઉપદેશ આપ્યો રાજએ એને જતાં કહ્યું કશું યાદ નથી રહ્યું કૃપા કરી કંઈક ટુંકમાં જણાવો સંન્યાસી એ રાજના પલંગ સામે ભીત પર ‘એ ભી દિન ચલા જયેગા’ લખી રોજ વાંચવા કહ્યું પરિણામે રાજને જાગ્રતિ આવા માંડી એક વાર બીજા રાજએ લડાઈ કરી એને જીતી બાંધી સભામાં હાજર કર્યો પણ તેના મુખપર દુખને બદલે પ્રસન્નતા જોઈ વિજેતા રાજએ કારણ પુછતાં ઉપર નું કહ્યું, તેવો મર્મ સમજી વિજેતાએ રાજ પાછું આપી દોસ્તી બાધી. એજ પ્રમાણે આપઘાત કરવા જનારને ગાડીમાં વોરા એ પોતાનો અનુભવ કહેતાં પેલે વિચાર માંડીવાળી અને સુખી થયો. ૭૬૩-સાંભળવું ઘણું પણ કરવું કાંઈ નહિં-નટોએ સુંદર નાટક રાતે કર્યું પણ આરતીની થાળીમાં કોઈ એ પૈસોય ન નાખ્યો. ધીરજ રાખી ૩ રાત નાટક કર્યું પણ કાંઈ ન ન મળ્યું. સવારે ગામને જમાડવાની રજા માંગી તે મળી એ રસોડે ખોટી ધુણી કરી.

*** કર્મની વિચિત્ર કહાણી-૬૦ વર્ષના ડોસાને પાગલ સમજી છોકરાઓ પાછળ પડે ચીડવે, પત્થર મારે સામો થતાં લોકો મારવા તૈયાર થાય. એક દયાળુ યુવક પાછળ ગયોને ગામ બહાર વૃક્ષ નીચે બેઠેલ ડોસાને પ્રેમથી કથની પુછી તો તે ખૂબ રડ્યો. પછી કહે ભાઈ અહીંથી પાંચ માઈલ દૂર મારો જન્મ થયો બાલ્યવયે માતા-પિતા મર્યા. કર્મણી લાત ખાતો મોટો થયો, ગ્રેજ્યુએટ બી.કોમ. થયો. ધીરધાર વિગેરે ધંધામાં ફાવટ આવી કમાયો પરણ્યો. ત્રણ પુત્ર, ત્રણ મકાન વિગેરે અને સારી મુડી પણ થઈ. બધું જ સુખ પણ ધર્મ કંઈ જ ન કર્યો યાદ પણ ન કર્યો પાપમાંજ રાચ્યો અંતે પુન્ય પરવાર્યું એક પરણેલ પુત્રને સર્પ રડ્યો તે મર્યો. તે દુઃખથી તેની પત્ની તાવમાં મરી. પ્લેગ ફાટતાં વચલો પુત્ર મર્યો. પાપોદય જાગ્યો. નાનો વહાલો મોટર અકસ્માત મર્યો. ધંધો પણ ઉધો પડ્યો ત્રણ મકાન વેચ્યા મૂડી ખલાસ હું ને પત્ની

ખૂબ દુઃખી, પત્ની કંટાળી સળગી મરી ને હવે બધા મને પાગલ કહે છે કહેતાં પડી બેભાન થઈ ડોસો મર્યો.

❖ લોહી પીનાર એક જુને ભરવાડે શૂળમાં પરોવી તે કર્મવડે ૯૯ ભવ સુધી તે બલીએ ચડવું પડ્યું.

❖ ગુરૂહિત જ કરે-જંગલમાં સુતેલ શિષ્યને કરડવા ભયંકર સર્પ આવ્યો ગુરુ એ મંત્રથી થોભાવી પુછ્યું તો કહે વેર છે મારીશ. છેવટ સમજવતાં કહે એના ગળાનું લોહી પીને જાઉં. ગુરૂશિષ્યની છાતી પર ચઢી છરીથી ગળે કાપ મૂકી લોહી સાપને પીવડાવી રવાના કર્યો. સવારે ગુરૂ શિષ્યને પુંછતાં કહે છાતી પર ચડ્યાત્યારે જાગ્યો હતો પણ કશો દુભાવ થયેલ નહિ. કેમ કે શ્રદ્ધા છે કે ગુરૂ કદિ અહિત કરે જ નહિ, હિત માટે છરી ગળા પર ફેરવતા હશે.

❖ બોધ-પંડિતજીના ઘર નીચેથી જ સ્મશાન યાત્રા નીકળતી. પોતે તો અધ્યયનમાં લીન રહેતાં સામે જ ગણિકાનું ઘર તેણી દાસી મોહિનીને કહેતી કે તપાસ કર મરનાર સ્વર્ગ કે નરકમાં ગયો હશે. ? થોડી જ વારમાં દાસી પાછી આવીને મરનારની ગતિ કહી દેતી ભારે આશ્ચર્ય પામી પંડિત વેશ્યાને આવિદ્યા જાણતા પૂછવા ગયા તેણી કહે મરનાર પાછળ લોકો જે વાતો સારી કે માઠી કરે તે પરથી ગતિનો નિર્ણય કરે છું.

❖ દરદીને પેટ દુખતું હતું લુકમાનજી હકીમે નાડ જોઈ માણસને કહ્યું આની આંખમાં સુરમો આંજો, પેલો કહે મને તો પેટ દુઃખે છે. હકીમ કહે તમે વાસી ખાધેલું છે. આંખે દેખ્યું નહિં માટે પહેલાં આંખસારી કરવા સુરમો આંજ્યો.

❖ પૈડાવાળો બંગલો-આલીશાન બંગલાનું ઉદ્ઘાટન મેળાવડામાં ગુરુને બધું બતાવી વખાણ સાંભળવા ઈચ્છતા શેઠને ગુરુએ કહ્યું બધું ઠીક છે પણ એક નાની ભૂલ છે. કહો હમાણા જ સુધરાવું. તો કહે પૈડા નથી. પૈડા ? એણે કેમ કહ્યો છો ? ગુરુ-બેગ બીસ્ટ્રા લઈ જવાય તેમ પૈડા નીચે કરાવો તો મહાયાત્રામાં સાથે લઈ શકાય. શેઠની આંખ ખૂલી સમજ્યા અને કહે આ સભામાં એક કલાક તત્વજ્ઞાન ચર્ચા કરો હું પૈડા ચડાવી દઉં છું. કલાકમાં સભામાં આવી બેરીસ્ટર પાસે બંગલાનું ધર્મશાળા તરીકે ટ્રસ્ટ પાકું કરી અર્પણ કર્યો હવે બંગલો પૈડાવાળો થયો ગુરુ ખુશ થયા.

❖ અદ્ભુત સન્માન-ઈ,સ. ૧૮૮૮ના ન્યૂયોર્કના એલબાન શહેરમાં ડોગલી જાતિનો ભૂખ્યો કુતરો આવ્યો. પોસ્ટવાળો ખાવા રહેવા આપ્યું. થોડા વખતમાં પુરૂ થયો તેણે પોતાની ફરજ સમજી પોસ્ટ વેચવાનું કામ કરવા માંડ્યો. લોકોમાં ખ્યાતી ને

પ્યાર વધ્યો. ઓન સ્ટેશન પર ગયો ગાડીમાં પોસ્ટનો ડબો જોઈ ચડી ગયો. ત્યાર બાદ તેણે ૧,૪૩,૦૦૦ માઈલની મુસાફરી કરી. પોસ્ટવાળાએ ગલ્લામાં તેના એડ્રેસનો ચળકતો પટ્ટો નાખ્યો બીજા વેપારીઓએ પણ પટ્ટા બનાવી નાખ્યા ઓન તીક્ષ્ણ બુદ્ધિના લીધે વેપારીનું નામ કહેતાં તેને ઓળખી જતો. ટપાલવાળાની સીસોટીઓ જાણતો. એક વખત વોશિંગ્ટન દરિયા કીનારે ત્યાંથી જપાન જતાં વિક્ટોરિયા જહાજમાં ચડી ગયો. ત્યાં તેનું બાદશાહી સ્વાગત. શહેનશાહે શાહ મહેમાનગીરી અને પાસપોર્ટ પણ આપ્યો. પાછું અમેરિકામાં સ્વાગત સાનફ્રાંસિસ્કોમાં તાર ટપાલ ખાતાની પરિષદમાં અતિથિ વિશેષ તરીકે ખંડમાં દાખલ થતાં તાળીથી વધાવ્યો. સહુએ પ્રેમથી હાથ ફેરવ્યો, આવું સન્માન એક કુતરા માટે અદ્ભૂત હતું.

— ઘોડાઓની સ્મશાનયાત્રા-બે ઘોડાની બગીમાં લાશ પાછળ એક જાણ ચાલતો અને બીજા બધા ડાકુઓ ઘોડા પર હતા, તે જેઈ લોકો નવાઈ પામતાં. અગ્નિદાહ બાદ એક ચાલતો ને બીજા ઘોડાઓ ફરી મુકામે આવ્યા બધાએ પાણી લઈ કોગળા કર્યા ત્યારે સત્તાધીશ જજ સાહેબે પાણી હાથમાં રાખી રોતા પશ્ચાતાપ જાહેર કર્યો કે જાતીજનો મને માફ કરો બધાની સ્મશાનયાત્રામાં હું પાછળથી ગાડીમાં આવતો. આજે મારી પત્ની મરતાં તમોએ મારી આંખ ઉઘાડી છે. મારો મદ ગયો છે. હવેથી હું ડાકુ તરીકે ચાલીને જ આવીશ.

— રાઈ જેટલી શ્રદ્ધા-અમેરિકામાં શ્રદ્ધા પર ઉપદેશ આપતાં કહ્યું કે છેવટે રાઈ જેટલી પણ શ્રદ્ધા પરમાત્મા પર રાખો. એકાંતમાં ઉપદેશકને મહાદુઃખી વૃદ્ધ દંપતી મળ્યા ને કહ્યું, કે આવા દુઃખમાં કેવી રીતે શ્રદ્ધા રખાય. પેલાએ રાઈ જેટલી શ્રદ્ધા રાખવા સમજાવ્યા. પણ દુઃખમાં ભૂલી જતાં એટલી રાઈ પાસે રાખી કે યાદ આવે, તે ખોવાતા પ્લાસ્ટીકની કોથળીમાં એક રાઈ નાખી દીવે ધરી પકડી રાખી. પછી મિત્રોએ પોતાના માટે એવું પેકેટ બનાવી આપવા કહ્યુંને બદલામાં રકમ આપી. એમ ધંધો થઈ ગયો. કાચમાં ને હીરામાં પણ રાઈ પેક કરવા કારખાનામાં ૪૦૦ માણસો કામ કરવા લાગ્યા. દરવર્ષે લાખો કમાઈ સન્માર્ગમાં વાપરતાં અને પ્રભુ પ્રાર્થના શાંતિથી કરતા.

— બોધ-ભયંકર આગ લાગતા શેઠ કુટુંબ સહ બહાર નીકળ્યા ને નોકરોએ બધી મિલકત ફર્નિચર વિગેરે બહાર કાઢ્યું, હવે કાંઈ નથી છતાં શેઠ ફરી જોવા કહ્યું નોકરો ગયા તો શેઠનો એકનો એક છોકરો પારણામાં બળીને ભડયું થયેલ. મહાઆકંદ થયું. આ પ્રમાણે બાહ્ય સંપત્તિ ભેગી કરવામાં આતમધન વેડફી નાખનાર હીરો

ખોઈ કાચના ટુકડા એકઠા કરી છેવટ દુઃખી થાય છે.

- પતિપત્ની કલાકોથી લડતા હતા. પતિ કહે પુત્રને વકીલ બનાવીશ પત્ની કહે નહિં ડોક્ટર બનાવવો. એક બુદ્ધિમાને આવી કહ્યું, લઠો નહિ, પુત્રને બોલાવો. એની ઈચ્છા જાણી હું નિર્ણય આપું તો પેલા બે હસી પડ્યા કે હજુ જન્મ જ ક્યાં થયો છે. ? આતો પછીની વાત છે.
- પાદરી, મૌલવી, સન્યાસી રસ્તામાં રૂપિયો જડયો ત્રણે ખાવાની ચીજ માટે ઝઘડો કર્યો. પાદરી કહે ગ્રેન્સ ખરીદેંગે, મૌલવી કહે નહિં અંગુર ત્રીજે કહે મારે તો દ્રાક્ષ જ ખાવી છે!!
- કાચનું વાસણ કુટવાનો અવાજ થતાં પિતા કહે પુત્ર જોને કોણે ફોડયું ? પુત્ર કહે જવાની જરૂર નથી. અહીં બેઠા જ મને ખબર પડે છે કે માતાજીએ ફોડયું છે પિતા-અરે ! ઘરમાં ૧૦ માણસ છે તો તને શી રીતે ખબર પડી ? તો કહે બીજાએ ફોડયું હોત તો સાથે કોઈ માતાનો પણ ભારે અવાજ આવત !
- પાપનો ઘડો કુટેજ-લગ્ન માટે લુચ્ચો શેઠ મિત્રના દાગીના લાવ્યો, કિમંતી હાર રાખી બાકીનું બોક્ષ પાછું આપ્યું. શેઠને ઘણે દિવસે ખબર પડી, પેલો ન માનતા ફરીવાદ કરી સાક્ષી ન હોવાથી રાજાએ બન્ને ને દિવ્ય કરાવ્યું લુચ્ચોપાણીના ઘડામાં હાર મુકી. તે ઘડો શેઠને પકડાવી. શેઠને હાર ન આપ્યો હોય તો હાથ અગ્નિથી બાળો દેવતા હાથમાં રાખી જીત્યો પણ અતિહર્ષમાં ઘડો પાછો લેતાં પડી કુટી ગયો. તેમાંથી હાર સહુએ જોયો.
- શિક્ષણ-ઈન્સપેક્ટરે પુછ્યું દમયંતિને રખડતી કોણે મુકી ? વિદ્યાર્થી કહે સાહેબ, મેં નહિં. શિક્ષકને ઠપકો દેતાં તે કહે સાહેબ એનો પતિ દારૂડીયો છે.. ગુસ્સે થઈ ઈન્સ. પ્રીન્સીપાલને ફરીવાદ કરી. તે કહે સાહેબ એનો પતિ ખૂબ ખરાબ છે. બહુ ગુસ્સે થતા બીજા માસ્તર દમયંતીને બોલાવી લાવ્યા. ઈન્સ. ભાગી ગયાને શિક્ષણાધિકારીને રીપોર્ટ મોકલ્યો. તેણે વળી જે તપાસ માટે લખી નકલ મોકલી તે વાંચીને તો ઈન્સપેક્ટર બેભાન થઈ ગયા.
- એક નાસ્તિકે પાદરીની સભામાં હોહાં કરી કે આબધું જ હંબગ છે. ઈશ્વર જ નથી. બતાવો તો જ માનું. પાદરી મુંઝાયો. ત્યાં સભામાંથી એક ઉભો થઈ કહે મારે પણ કાંઈ કહેવું છે. તમે કહો છો આ મંદિર છે. અહીં બગીચો નદી વિગેરે વિગેરે છે. પણ હું એ કશું જ માનતો નથી બધું ખોટું છે. મને કશું જ દેખાતું નથી (કેમ કે હું અંધ છું) આથી નાસ્તિકને જવાબ મલી ગયો કે અધ્યાત્મથી અંધને ઈશ્વરાદિ ન

- વાસણ અભરાઈ મુકવા (લાકડાનો ઘોડો) મંગાવ્યો તો ગાડીનો ઘોડો લાવ્યો.
- સિકંદર સાથે તુર્કના રાજાએ સંધિ કરી શરણ સ્વીકાર્યું પ્રવેશ કરાવી મહેલમાં ભોજન સમારંભમાં યાળીમાં હીરામોતી આદિ પીરસ્યા. ગુસ્સે થયેલ સિકંદરને તુર્કરાજે કહ્યું જે તૃષ્ણાની ભૂખથી અહીં પધાર્યા છો તે જ પીરસ્યું છે. પેટનું ભોજન તો આપને ત્યાં પણ ઘણું છે. તે માટે આટલે દૂર સુધી ન જ આવો. આ સાંભળી તે શરમીદો બન્યો ને રાજ્ય પાછું આપ્યું.
- ઉત્તમ ગ્રંથ વાંચી બે યુવકો વૈરાગી થયા. ગ્રંથકાર સંતના દર્શને ગયા. સંત ભોગ મગ્ન હતાં. નવાઈ પામેલા તેમને સંતે કહ્યું કે હું તો લુહાર છું. શસ્ત્ર ધડી જાણું પણ વાપરે તો શુરવીર ક્ષત્રિય જ. ગ્રંથ રચી શકું છું પણ આચરણ તો ઉત્તમ આત્મા જ કરે.
- તિરસ્કાર ને પ્રેમથી સંત તુકારામે જીવ્યો. ૯ સાંઠો છોકરાઓને વેચી ૧ ઘરે લાવતા પત્નીએ બરડામાં તે માથો બે ટુકડા થતાં સંત કહે ! વાહ ! વાહ અર્ધગિના અડધો ભાગ આપ્યા વિના કાંઈ ખાય !.
- ચિત્રમાં જીવંતતા-ધનવાન શેઠાણીનું ચિત્ર મહાન કલાકારે બનાવ્યું. શેઠાણી કુતરાને લઈ પરીક્ષા માટે આવી. કુતરો સ્થિર રહેતા કહે ચિત્રમાં ખામી છે. ચિત્રકારને ભારે દુઃખ થયું કે પશુ પાસે પરિ ? પણ બુદ્ધિમાન તેણે બીજે દિ આવવા કહ્યું ને ચિત્રમાં મ્હો પર ટુકકરની ચરબી લગાડી. શેઠાણી પોતાના કુતરા સાથે આવી ત્યારે કુતરો એકદમ દોડ્યો ને ચિત્રનું મ્હો ચાટવા માંડ્યો. શેઠાણી પ્રસન્ન થઈ કહે હવે ચિત્રમાં ખરી જીવંતતા આવી.
- બોધ-શેઠની સામી દુકાને બેસી ક્રોડપતિઓના નામ બોલી હજારે શેઠને શીખામણ આપી કે જેમ એ નામો બોલવા માત્રથી ક્રોડપતિ થવાતું નથી તેમ મોક્ષ પામેલાના નામમાત્ર બોલાય ને માયા પ્રંપચ ચાલુ રખાય તો મોક્ષ ક્યાંથી મળે ?
- ચોરને પોટલે ધૂળ-પાણીદાર ઘોડી ચોરી લાવી પશુ મેળામાં વેચવા ગયો. વેપારીએ ભાવ પૂછી પોતાનો હોકો ચોરને આપી ચાલ જોવાના બહાને ચઢી ઘોડી દોડાવી મૂકી પાછળ દોડતા ચોરને કહે ફોગટ દોડ નહિં ઘોડી તારી નથી. ચોર ઘેર આવતાં ગામલોકે પુછ્યું કે કેટલામાં વેચી તો કહે લાવ્યો તો એટલામાં કાંઈ નફો ? આ હોકો કાળજી બાળવા. માનવી પણ શું લઈને આવે છે ને શું લઈ જાય છે.? બધું મુકી જવું છે. છતાંય જીવ બાળવા આવા હોકા લઈ ફરે છે.
- લોભ-ખેડુતની મરઘી રોજ સોનાનું ઈંડુ આપતી તેથી ધન વધ્યું લાભે લોભ વધ્યો

ને બધા ઈડા સાથે લેવા તેનું પેટ ચીથું કાંઈ જ ન નીકળ્યું !

❖ બોધ-ધણીવાર વખાણ વખ નિવડે છે ને ઉલ્લું વખોણું વિધ્ન કરે છે. સાબરે પાણીમાં પડછાયો જોઈ શિંગડાને વખાણ્યા પગને વખોડ્યા સિંહ આવતાં કદરૂપા પગ દોડ્યા ને કયાંય કુદીને ભાગ્યું પરંતુ પછી ઝાડીમાં શિંગડા ભરાયા જેથી સિંહે માર્યું.

❖ બોધ-ડોસાને આંખને પેટના બે દર્દ હતા. વેદો બે દવા આપી. આંખે ચોપડવાની ને ખાવાની. પણ ડોસો ભૂલી ગયો. ખાવાની ચોપડી ને ચોપડવાની કાંધી બન્ને દર્દ વધી ગયો. તેમ ધર્મ સાધનાનો આત્મકલ્યાણનો પુરુષાર્થ કરવો જોઈએ તે કરતા નથી ને ભાગ્ય પર છોડીએ છીએ. ને જડ શરીરને ભાગ્ય પર છોડવાની જરૂર છે તેને બદલે તેને માટે વિવિધ ચિંતાઓ કમનાઓની દોડધામ કરી લોકો ઉલ્ટા વધું દુઃખી થાય છે.

❖ બોધ-વિદ્વાનને અભણે પુછ્યું એવું ક્યું વાક્ય છે કે જે માણસ રોજવાપરે છે. પણ એના અર્થના ઉડાણને જાણતો નથી ? પંડિત ન સમજ્યા અભણ કહે જવું છે..

❖ ભ્રમ-હમેંશા રોજના કમ મુજબ પરીઢીએ ખાટલા નીચેથી લોટો લઈ જંગલ ગયો. શુદ્ધિમાં હાથ લાલ દેખ્યા. નીચે ખૂબ લાલ લોહી સમજી આઘાતથી મુશ્કેલીએ ઘેર પહોંચી ખાટલે પડ્યો ને રોયો કે હવે મરી જ જઈશ. ત્યાં છોકરી રોવા લાગી મારો લાલ રંગભરેલ લોટો ક્યાં ગયો ? આજ ધુળેટી છે. આ સાંભળી ભ્રમ ભાંગ્યો ને સાજો થયો.

❖ ભૃગુ પુરોહિત-ભૂલા પડેલ મુનિને જંગલથી ઘેર લાવી છ ગોવાળીઆએ પડીલાભી ભક્તિ કરી. તેમની દેશનાથી છ એ દીક્ષિત થઈ એક વિમાનમાં દેવત્વ પામ્યા. બે જીવ ઈષુકારનગરીમાં ઈષુકાર રાજા અને કમલાવતી રાણી થયા. બે જીવ ભૃગુ પુરોહિત ને જસાદિત્ય પત્ની થઈ. બે દેવોએ અવધિથી જાણી પુરોહિતને પ્રતિબોધિ બે પુત્ર થશે તેને સંયમ લેવા દેજો કહી દેવલોક પાછા જઈ અયવીને તેમના પુત્ર દેવભદ્ર અને જશોભદ્ર નામે થયા. પિતાએ મુનિઓથી ઉભગાવ્યા ને ગામડે રહ્યા. પ્રસંગે મુનિ દેખી સત્ય જાણતાં જાતિસ્મરણ. માતાપિતા પણ તૈયાર થતા રાજભંડારમાં ધન લવાતાં રાણીને ખબર પડી તેને જાતિ સ્મરણ. રાજાને પ્રતિબોધ. છ એ જીવ સંયમી થઈ કેવળ જ્ઞાન પામ્યા.

❖ અર્થનો અનર્થ-લોકપ્રિય ઠાકોરને ગામનો માણસ જરૂરી કામે મળવા ગયો પણ દારપાળે કહ્યું , ઠાકોર નાઈ ગયા-છે. પછી આખા ગામમાં વાત ફેલાઈ કેઠાકોર

નાઈ (નાસી) ગયા છે. ગામલોકને ખૂબ દુઃખ થયું ને દરબારે બધા ભેગા થયા ત્યાં જ ઠાકોરની મોટર આવી, નવાઈ પામી પુછે છે તો, લોકો કહે આપ બધાને પ્રિય છો. શું કામ ભાગી ગયા હતા, હાથ સારું થયું આવ્યા. ઠાકોર કહે ભાઈ !હું નાસી નહિં નાઈગામ ગયો હતો.!!

✽ અર્થનો અનર્થ-સામર્થ્ય લઈ મુનિરાજની રાહ જોતાં લોકોએ રબારી ને પૂછ્યું, કે મહારાજ જોયા ? પેલો કહે હા, આધે નદીમાં બેઠા પાણી પીવે છે. સામર્થ્ય પાછું લઈ ગયા કે નદીમાં પાણી કાચુ તે પીનારને કોણ માને ? મહારાજ પછી એકલા ગામમાં આવ્યા પણ કોઈ ભાવના પુછે તપાસ કરતાં ખબર પડી સંઘ ભેગો કરી રબારીને બોલાવી ચોખવટ કરતા ગેરસમજ દૂર થઈ કે નદીમાં સુકી રેતી પર બેસીને તરપણીમાંથી પાણી પીતાતા !!

✽ રાજપાટ રાણી વૈભવાદિમાં બેઠાં છતાં લોકો વિદેહી જાણાવીશ કહ્યું, પછી બગીચામાં ઉજાણી ગોઠવી દિવાન વિગેરેને સાંજે ચાર વાગે ઢંઢેરો ફેરવ્યો કે સાંજે પાંચ વાગે દિવાનને બગીચામાં ફાંસી દેવાની છે. દિવાનના હોશ ઉડી ગયા. કુટુંબને ભલામણ કરી ૪ વાગે ઉજાણીમાં ગયો. બધા સાથે બેઠો પણ જીવનમાંથી જમાણમાંથી રસ ગયો હતો શું ખાધ ? સવાલ જવાબ પછી રાજ જનકે કહ્યું કે, તમારે તો કલાક પછી મોત દેખાઈ છે. હું તો પ્રતિજ્ઞાને મૃત્યું જોઉં છું. પછી વિલાસમાંથી રસ ઉડે ને લોકો વિદેહી કહે તેમાં શી નવાઈ ?

✽ ગ્રામિકે પુછ્યું ભગવાનની વહું નું નામ શું ? સંત-લક્ષ્મી પેલો કહે તો બધા મારી મારી કેમ કહે છે ? સંત-એમ કહેનારા કંઈ આવ્યા ને ખાલી જ ગયા !

✽ બોધ-તેજસ્વી કાચના ટુકડાની પોટલીનો મર્મ રાખી ઝવેરી મરી ગયો મહાસંકટે જ વેચવા કહેલ. પત્નીએ જેમ તેમ ઘર ચલાવ્યું. પેલી હુંફ હતી. છેવટે બધું ખલાસ થતાં પુત્રને પોટકી આપી પિતાના મિત્ર ઝવેરીને ત્યાં વેચવા મોકલ્યો. ઝવેરી ગંભીર હતો. કાચ કહેતાં અવિશ્વાસ થશે. સમજી કહ્યું, કે ઘરખર્ચ મારી પાસેથી લેજો આ વેચવું નથી ઘરે જ રાખ. ટુકાને કામ પર કાલથી આવજો. પછી જ્યારે તે છોકરો ઝવેરાત પરખતા શીખ્યો ત્યારે કહ્યું કે તારે ઘર રત્ન પોટલી છે. તેની હવે કિંમત કરજો. છોકરે ઘરે તે તપાસી તો કાચ જ હતા. ખાત્રી થતા ઉઠેડે ફેંકી દીધા. સમજણદશા આવતા નકામું ફેંકી દેતા વાર નલાગે. સાચી સમજદશા આવતા સંસારની માથા છોડતા વાર ન લાગવી જોઈએ.

✽ અયોગ્ય હઠ-કુલોએ બંડ ક્યું. ખીલ્યા જ નહિં કેમકે અમે રોજ પત્થરને ધામાટે

પૂજાએ. કોઈવાર એ પણ અમને કેમ ન પૂજે ? પત્થરોને વ્યાજબી પોતે અંકજાતા હતા. બીજે દિન ગુલાબ આદી પર પત્થરો પડવા માંડ્યા. તેના ચૂંરા થવા માંડ્યા. ફૂલો સમજ્યા કે પૂજવા કરતાં પૂજવું સાચું !!

જ્ઞાના-શાન્ત વણકરની પરીક્ષા કરવા યુવકે જઈ ધોતીયાનીકિંમત પુછી. રૂ. ૧૦ કહેતા તરત ફાડી અડધાની કિંમત પુછતાં કહે પ, તેને ફાડી પુછતાં કહે રા. પાછું ફાડતાં કહે હવે રૂમાલ પણ ન થાય. તમારે ઉપયોગી નથી માટે કાંઈ કીં નહિં કહ્યું, પણ કોધ ન કર્યો. મહાત્મા તિરુવલ્લુવરનો પ્રસંગ.

ઘંટનાદ-રાત્રે ચોરને ક્યાંય લાગ ન મળતા બહાર મંદિરમાંથી ઘંટચોરી ભાગ્યો ને બીજે ગામ પાદરે ઝાડ પર ચઢી પાંદડાઓ વચ્ચે ઘંટ બાંધી ચોરી કરવા જતાં રાત્રે બે વાગે પકડાયો. ઝાડ પર પવનથી-ઘંટવાદ થવા માંડ્યો. રાજ પ્રજા ગભરાઈ. જ્યોતિષીઓએ ગ્રહકોપ કહ્યો. જાપાદિ વિધિ કરી પણ રાત્રે ઘંટવાદ થવાથી મહાભય સમજી ભુવાદિએ જુદું રહેતા અનેક ક્રિયા હોમાદિ કરતા પણ ઘંટવાદ બંધ ન થયો. છેવટે ચોરની યુક્તિથી (રાત્રે ઘંટ લઈ લેતાં) બંધ થયો !!

વાંચ્યા મુજબ શક્ય વર્તન કરો-પરદેશ જનાર શેઠનો મુનિમ છુટો થતા તુરત નવો રાખી સુચના આપી અને મારા પત્રો આવે તેને ધ્યાન પૂર્વક વાંચવા કહી શેઠ ગયા. પંદર દિવસ પછી શેઠ પાછા આવી સોદા કર્યાનું પુછતા મુનિમ કહે ના શેઠ, પત્ર આવતાં જ નાહી ધુપ દીપ કરી ધ્યાનથી વાંચતો. તમે સોદા કરવાનું (અમલ કરવાનું) ક્યાં કહ્યું હતું ? છેવટે તેને કાઢી મુક્યો !!

નમાજ પછી ખુદા પાસે અધિક ચાચના કરવાર બાદશાહની ખેરાત ફકીરે ન લીધી. કહ્યું કે, ભીખારી પાસેથી શું લ્યે ? અકબર બાદશાહ નો પ્રસંગ

કવિએ મંદિરના પગથીઆ પર બુટ ઉતારતાં પગથીયામાં રોવા લાગ્યા. પુછતાં કહે અંદરની મૂર્તિને અમે એક જ છીએ પણ તેને શિલ્પીના ટાંકણા સહન કર્યા અમે કોધથી તુટ્યા તેથી આ દશા થઈ.

કવિએ મંદિરના પગથીઆ પર બુટ ઉતારતાં પગથીયામાં રોવા લાગ્યા. પુછતાં કહે અંદરની મૂર્તિને અમે એક જ છીએ પણ તેને શિલ્પીના ટાંકણા સહન કર્યા અમે કોધથી તુટ્યા તેથી આ દશા થઈ.

વેસ્ટેજ હથોડાઓને કારખાનામાં જોઈ સંતે કહ્યું કેક ધા સહન ન કરનારની આ દશા થાય છે. પણ જુઓ બધાના ધા સહનાર એરાણ ચમકે છે.

રાધાચરણ ઈમાનદાર તેર વર્ષ નોકરી. આ લાખ લઈ ભાગ્યો. મુંબઈ કંપનીમાં

કમલચંદ નામે. કલકત્તા હાજર, ગુનો કબુલ. ૬ વર્ષ કેદ છુટ્યો કે કંપનીમાં. નામ ભૂલ્યો. પાગલ ટેકરેથી પડતા યાદ ને મર્યો.

જેઃ— સંપ-આંખ કાન વિગેરે ઝઘડયા ત્યારે આત્મારામે કહ્યું કે સંપી જવ. નહિ તો હું આ ઘર છોડી બીજે જાઉં છું. તુરત તે સંપી ગયા.

જેઃ— જો નવો કેદી આવે તેનું મોઢું ઉતરેલું હોય છે, જુના કેદીઓ તેને જોઈ ખૂશ થાય છે. કેદી છુટે છે ત્યારે ખૂશ હોય છે પણ સાથીઓ દુઃખી થાય છે. તેમ નવો જન્મે છે તે રૂવે છે કુંટલ ખુશ થાય છે. જન્મેલો ખુશીથી જાય છે. કુંટલ રૂવે છે.

જેઃ— અર્ધુ જ્ઞાન માલુમ નહિ સાબ. (લાખનું નુકશાન)

જેઃ— ગંગા ડોસી વ્યાખ્યામાં ઉઘે અને ભગવતી સૂત્રમાં. ‘ઓયમા’. આવે ત્યારે તે શબ્દ મહારાજ જોરથી બોલે ત્યારે ડોસી જાગેને પાછા ઉઘે. ઘેર દીકરો ડો. અને ડોશી વઢી કે મહારાજના પેટમાં બહુ દુઃખાવો થાય છે. ખબર કેમ નથી કાઢતો વારંવાર ‘ઓયમાં ઓયમા’. બોલે છે.

જેઃ— ખંધોશેઠ-દાન માટે હજારનો ચેક લખી દીધો પણ તેમાં સહી ન કરી. પેલાએ સહી કરવાનું કહેતા કહે કે ગુમદાનમાં જ માનું છું. કહો તો ૫૦૦૦ નો લખી આપું પણ નીચે માફ નામ ન આપું.!

જેઃ— અપુણ્યો કહે માફ મોઢું જોવાથી રાજાને ખાવાનું ન મળ્યું પણ રાજાનું મુખ જોવાથી મને ફાંસી મળે છે. તે સાંભળી રાજાએ સબક્સિસ મુકત કર્યો.

જેઃ— શિક્ષકે વિદ્યાર્થીને નામ પુછ્યું તો કહે નટવરભાઈ, અંગ્રેજીમાં લખવા કહ્યું તો લખ્યું, એકટર હસબંડ બ્રધર!! એવી જ રીતે ગાંડાલાલે લખ્યું કે મેડરેડ!!

જેઃ— ધનકુબેર અમરચંદ શેઠે બધી મુડીનો-હિસાબ ૭૦ પેઢી બેઠા બેઠા ખાય તેટલો જાણી પોક મુકી કે હાય હાય મારી ૭૧મી પેઢી શું ખાશે ?

જેઃ— પ્રંપંચથી ન ફાવતાં અંગ્રેજ અમલદારોએ જુનાગઢના નવાબને ભોજન સમારંભ કરી મોટો ઈલ્કાબ આપી ભેટ સોગાદો ખૂબ આપી. અને સમૃદ્ધ વેરાવળનું બંદર માંગ્યું ! ચાલાક દિવાને તુરત હા પાડી કે જરૂર આપને મલી જ જશે. પછી દિવાને ચાર લાલ મોઢાના વાંદરા ચાર પાંજરામાં મોકલ્યા અને ચીઠ્ઠી લખી કે આપને વેરાવલકા બંદર માગા થા તો એક નહિ ચાર ભેજ હૈ સો સ્વીકૃત કરે !!

જેઃ— માણસ જગતનું સૌથી ભંચકર પ્રાણી. પ્રાણી-સંશ્લષાલયમાં વિવિધ પ્રાણીઓ હતા. એક પાંજરા પર બોડી ઉપર મુજબનું હતું પણ અંદર ફકત મોટો અરીસો જ

હતો તેમાં જોનારને તે પ્રાણી દેખાતું હતું. કરોડો-અસંખ્ય જીવોની હત્યા માણસ કરી શકે છે. તે સૌથી ભયંકર પ્રાણી જ કહેવાયને !!

❖ પ્રમાદ ભયંકર છે. -પુત્રવધુ મોજથી રહેતી ખાતી પીતી કાંઈ જ કામ નહિ. તદ્દન નવરી ખરાબ વિચારો આવતા દાસીને કોઈ પુરુષ બોલાવવા કહ્યું. સસરા શેઠને ખબર પડતાં ચમક્યા ને પત્ની સાથે ખોટી તકરાર કરી પીયર મોકલી, પુત્રવધુને માનપૂર્વક ઘરનો ભાર સોંપ્યો. એ કારભારની પ્રવૃત્તિમાં મન રોકાયું ને ખરાબ વિચારો બંધ થયા. તેનો પતિ પરદેશથી આવ્યો ને બધુ સાડ થયું.

❖ પુન્ય, પાપોદય-સુખી શેઠ ભીખારી જેવો રાજાને બે લાખની મદદ મિત્તવારે કરી. રાજાએ અહેસાન માન્યો ને જરૂર પડે મળવા કહ્યું. રાજાએ વિશાળ રાજ્યનો માલિક થયો. શેઠને પાપોદય જાગ્યો. પાયમાલ થયા. નિર્વાહ માટે રાજા પાસે ગયા. રાજાએ એક પુષ્ટ બકરી આપી. દુધ વેચી નિર્વાહ કરવા કહ્યું. રહેવા મકાન આપ્યું. બે મહિને બકરી મરી ગઈ. રાજાએ ગાય આપી તે ચાર માસે મરી ગઈ. રાજાએ ભેંસ આપી. વર્ષ સુધી રાજાએ શેઠ ન આવતા બોલાવી પુછ્યું, તો કહે ભેંસ ખૂબ જ દુધ આપે છે. પાડી પણ થઈ, જે હવે દુધ આપશે. જેથી નિર્વાહ ચાલે છે. હવે રાજા સમજ્યો, કે શેઠનો પાપોદય મટ્યો છે. માટે આપેલું ટકશે. રાજાએ ખૂબ પ્રેમથી પરાણે દસ લાખ શેઠને આપ્યા ને સુખી થયો.

❖ કોલને લો લો કાણા-ખેડુત બિચારો રાત દિ બે જોડી બળદે કોશ ચલાવે પાંચ ખેતરમાં પુરૂ પાણી ન પહોંચે. ભજનીક આવ્યો તેને કહેતાં તપાસ કરી કહ્યું. કોસને તો સો કાણાં છે. કુવામાંથી બહાર આવતાં જ ઘાણું પાણી નીકળી જાય છે ! કોશ દુરસ્ત કરાવ્યો ત્યારે ઠીક થયું. તેમ આશંસા આદિ છીદ્રોથી રહિત ધર્મ આરાધનો જોઈએ.

❖ કોધ-ઘર માલીકણે ભાડુત સ્ત્રી સાથે પાણી ભરવા બાબત ખૂબ ઝઘડો કર્યો. પેલી કોધે ભરાઈ ઘાંસલેટ છાંટી સળગી અને માલિકણને બાઝી પડી બન્ને રીબાઈને મર્યા. આવી જ વાત બોડાદમાં ઉઘરાણી બાબત શેઠ ને ઘરાકને ઝઘડો થયો. ઘરાકે ઘાંસલેટથી સળગી શેઠને બાઝતા બંને બળી મર્યા.!!

❖ બોધ-રાત્રે દોઢ વાગે મંદિરનો મુનિમ એકનાથી ખૂશ થઈ નાચવા માંડ્યો. સામી બારીમાં જાગેલા મહંતે પુછતાં કહે, ત્રણ રાતથી મધું છું. હવે, એક પાઈનો હિસાબ મળી ગયો. તે ખુશીથી નાચું છું. મહંત કહે, અનાદિકાળથી બગડેલ જીવાત્માનો હિસાબ મળી જાય તો તો તને કેવોય આનંદ થાય ? આ સાંભળી ચોટ

લાગી ને તે તુરંત વેરાગી થઈ ગયો.

❖ બોધ-કલાકાર સુંદર મૂર્તિ બજારમાં મુકી તેને કાદવથી ગંદી કરી રહ્યો હતો. જોનાર લોકો કહે અરે ભાઈ આ નુકશાનકારક ગંદુકામ શું કામ કરો છો ? ગાંડા તો નથીને ? પેલો કહે-ભાઈઓ આ તો ધોઈને સાફ કરી શકીશ. પરંતુ તમો તમારા આત્માને થોડા જ જીવન માટે ખરાબ વાસનાના ગંદા કાજળ જેવા કર્મ કાદવથી નિત્ય મલીન કરી રહ્યો છો તે શુદ્ધિ કેવી રીતે થશે ? તમો બધા ગાંડા તો નથીને ?

❖ નિંદા-નવ વર્ષના શેખશાહી પિતા સાથે મક્કામાં નમાજ પઢવા ઉઠ્યા. હજ-યાત્રીઓ ઉધંતા હતા તે-જેઈ શાહી કહે આ બધા કેવા આજસુ છે ? નમાજ વખતે ઉઠે છે ! પિતા કહે તું પાણુ સુતો હોત તો સાફ હતું. કેમ કે આવી નિંદાનું પાપ તો ન કરત !!

❖ ક્રોધીચંડાળ છે. -રસ્તામાં કચરો કાઢતા ચંડાળને ધૂળ ઉડવાથી પંડિતે ક્રોધથી બોલ્યા. ચંડાળે તેનો હાથ પકડી લીધો કે તું તો મારો ભાઈ છે. લોકો ભેગા થઈ ઠપકો આપતાં ચંડાળ કહે શાસ્ત્રમાં ક્રોધને ચંડાળ કહ્યો છે. તેથી પંડિત મારા ભાઈ છે. બધાએ કબુલ કરતા પંડિતજી શરમીંદા થઈ માફી માંગી માંડ છુટ્યા.

❖ જુકે તે ટકે-વાવાઝોડામાં પડેલા તાડને વાંસે કહ્યું, હું બળવાન નથી તે ખરું, પણ બળ નહિં કળથી આવા પ્રસંગે જુકી જઈ શકું છું.

❖ ઉતાવળા સો બહાવરા-રાત્રે રાણીએ રાડ પાડી કે નાના કુંવરે મારા મોં પર હાથ ફેરવ્યો ! સવારે રાજાએ પ્રધાનને બોલાવ્યો બે મોટા કુંવર પણ આવ્યા. રાજાએ ક્રોધથી નાના કુંવરનો શિરચ્છેદ કરવા કહ્યું, મોટા કુંવરે વાર્તા કરી. ગંગા ગયેલ ગણિકાના પોપટે દેવીએ આપેલ અમરફળ ગણિકાના બગીચામાં વાવ્યું. બે વર્ષે ઝાડ થયું ને ફળો આવ્યા. એકદિ નીચે પડેલ કોઈએ ક્રોચેલ ફળ જેઈ ખુશ. ખાવા છરી લઈ ક્રોચેલ ભાગ ફેંકી દીધો તે કુતરાએ ખાતા તુરંત મર્યો. ક્રોધથી વેશ્યાએ તે વહાલા વૃદ્ધ પોપટને છરીથી માર્યો. આ મૃત્યુ ફળ છે વાત ફેલાઈ. એક વૃદ્ધા મરવા માટે છાની બગીચામાં જઈ એક ફળ ખાઈ ગઈ પણ તરત નિરોગી અને રૂપવતી યુવતી થઈને નાચવા માંડી. ગણિકા જેઈ આશ્ચર્ય પામી ને પસ્તાઈ કે નિર્દોષ પોપટને હણ્યો !? પેલા ફળને તો સાપે ક્રોચેલ. તે ઝેરે કુતરાને મારેલ.

વચેટ કુંવરે પણ શિકારી રાજા તરસ લાગતા ઝાડ પરથી ટપકતા પાણીને પડીયામાં ભરી પીવા જતાં પાળેલ બાજે ઝપટ મારી ફેંકી દીધો. ક્રોધથી રાજાએ તેને માર્યો પણ સેવકોએ તપાસ કરતા ખબર પડી કે ઝાડ પર સમળીના માળામાં

અજગર'છે તેના મુખમાંથી ઝેર રૂપે પાણી ટપકે છે તે જાણી રાજ ખૂબ પસ્તાયો.

પ્રધાને પણ બ્રાહ્મણીએ પાળેલ નોળીયાએ બાળકને બચાવેલ પણ લોહી ભર્યું મોં જોઈ તેને મારી નાખ્યો. પછી સાપને મારી પુત્રને બચાવેલ તે જાણી ખૂબ પસ્તાઈ.

આ બધું સાંભળી રાજાએ નાના કુંવરને બોલાવ્યો. તેણે કહ્યું, ચોકી મારી હતી તે વખતે અપરમાતાજીના પલંગની છત પર સાપ જોયો. તેને તલવારથી માર્યો. પણ તેના મુખમાંથી બે ચાર ટૂપા ઝેરના માતાજીના હોઠ પાસે પડેલ. જે મુખમાં ન જાય તે માટે મેં મોં પર હાથ ફેરવી લુછી નાખેલ. આ ખુલાસો જાણી રાજાને સંતોષ થયો કે ઉતાવળ કરી હોત તો અન્યાય ને અનર્થ થાત.

❧ રાજનીતિ, ધર્મ, આયુર્વેદને કામશાસ્ત્રના જાણકાર ચાર પંડિતો રાજ પાસે ગ્રંથો સંભળાવવા આવ્યા. સમયાભાવે અતિ ટુંકસારમાં રાજાને કહ્યું-

બૃહસ્પતરિવિશ્વાસઃ કપિલઃ પ્રાણિનાં દયા ।

જીર્ણભોજન માત્રેયઃ પાંચાલઃ સ્ત્રીષુ માર્દવમ્ ॥

❧ અર્થ અનર્થ-સામાયિકમાં લીન ભક્ત ગોખતો હતો કે-મહાવીરે ત્રીજે પાટ, જન્મ મરણસે બકરા કાટ. એક મુનિ ગોચરી જતાં સાંભળી ચમક્યા ! ફરી વાંચવા કહેતાં એજ વાંચ્યું ! મુનિ શ્રી એ ધ્યાનથી વાંચી વિભક્તિ જુદી પાડી .મરણસે બલા કાટ. ને સમજાવ્યું.

❧ અનર્થ-શિક્ષિકા એસો પંચ નમુસ્કરારો, પાઠ છોકરીને આપી બહાર ગઈ, પેલી પદ ભૂલી ગઈ. શિક્ષિકા આવતા ગભરાટમાં ગોખવા માંડી, કે એ પાંચોકો મુંહ કાલો !!શિક્ષિકા હેબતાઈ ગઈ !

❧ સત્ય-નીતિનો ઉપદેશ સાંભળી ચોરે ચોરી ન કરવા પ્રતિજ્ઞા કરી. એજ સભામાં એકાગ્રતાથી ધર્મ સાંભળનાર શેઠની દુકાને સાંજે ચોર ખાંડ વિગેરે લેવા ગયો. ત્યારે શેઠની ગદારી અનીતિ જોઈ બોલી ઉઠયો- -

“એક વારસે હો ગયે મુઝકો સચ્ચાજ્ઞાન,

તુમ સુનકર કોરે રહે ત્રાન જન અન જન.”

❧ મારવાડણ-આચાર્યશ્રીને વાંદતા કહે-વાંદુજી મહારાજ તારા ખુરદાને (પગને) સાધુએ વારંવાર શિખવ્યું કે .ચરણારવિન્દાને. બોલો. પેલી ભૂલી જાય, એકવાર ટોકતાં કહે કાંડી લાગો આ ચરણારવિન્દાને. બધા હસી પડયા. આચાર્ય કહે ડોસી તો

રત્નપ્રભામાં (નરક) જવા યોગ્ય છે. ડોસી કહે મારો ભાગ્ય નહિ આચાર્યશ્રી ને તેમના ચેલાઓ ત્યાં જશે.!!

 પ્રપંચી યુક્તિ-ગામમાં પ્રૌઢ મદ્ય સ્હેતો હતો. બહારથી યુવાન મદ્યે આવી યુધ્ધ આપ્તાન કર્યું. ગામ વાળાએ જીતનારને ૫૦૦નું ઈનામ જાહેર કર્યું. બંને લઢતા પ્રૌઢ સમજી ગયો કે આ યુવાન જીતી જશે ને મારી આબરૂ જશે. આથી યુવાન ને કાનમાં કહ્યું કે મને જીતવા દે તને હું હજાર રૂા આપીશ. પેલે ખુશ થઈ એને જીતવા દીધો. તે ૫૦૦ રૂા. ગામ વાળાએ આપ્ત. યુવા પંડિત તેને ઘેર હજાર લેવા ગયો. તે પેલો કહે ભાઈ કુસ્તીમાં સહુસહુનો દાવ અજમાવે. રૂપિયા પૈસાની વાત કેવી !! પેલો છક થઈ ગયો.

 ટીપે ટીપે સરોવર ભરાય-શેઠ યાત્રા મંદિરે પહોંચ્યા ૪૦ પગથીયા હતા-લોકોએ દર પગથીએ એક થી ડબલ મક્કાઈ ચઢાવવા કહ્યું ૧ રૂપિયે માણ મક્કાઈ હતી. શેઠ હસ્યા કે એમાં તે શી વાત છે. ? પણ ૧-૨-૪-૮ એમ મક્કાઈ દાણા પગથીયે મુકતા ગયાને પછી ચમક્યા બજારનો લીધેલ લોટ માલ ચઢાવતા પણ ખલાસ થયો. તો શેઠ હિસાબ ગણ્યો ને ખબર પડી સાથેજ જીભ બહાર નિકળી ગઈ. કે દાણા કુલ-૫૪૯૭૫૫૮૧૩૮૮૮ જેઈએ. એટલે ૫ ખરબ ૪૯ અબજ ૭૫ કરોડ ૫૮ લાખ ૧૩ હજાર ૮૮૮ જેઈએ. અને બધાનું વજન ૧૦, ૯૯, ૫૧, ૧૬, ૨૭, ૭૫૫ માણ લગભગ થાય !!!! શેઠ ચક્તિ ને લગ્ગિત થયા. ધન ગર્વ છોડી દીધો.

 પરીક્ષા-ત્રણ જાણ નોકરી રહેવા આવ્યા. રાજાએ દરેકને પ્રશ્ન કર્યો કે મારી ને તારી દાઢી સાથે સળગેતો તું શું કરે ? પહેલો કહે મારી દાઢી બુઝાઉ. બીજો કહે આપની, ત્રીજો કહે એક હાથે આપનીને બીજા હાથે મારી દાઢી બુઝાઉ. પહેલાને સ્વાર્થી બીજાને ખુશામતીઓ કહી ત્રીજા બુદ્ધિમાનને નોકરી રાખ્યો.

 જીવન ભરોસે-વાજા ગાજા ગીત સાથે લગ્ન કરી જન જતી હતી. છોકરે પુછ્યું કે પિતાજી ! લાડીજી કેમ રહે છે ? પિતા-નાની ઉંમરે વિતાવીને ઘર, માત-પિતા છોડી નવા ઘરને અપનાવવું પડશે તેથી. પુત્ર-તો વર રાજા કેમ રોતા નથી ? પિતા-એને શું ઉતાવળ છે. હવે પછી એને જિંદગીભર રોતા જ રહેવાનું છે, વિવાહ સંસ્થા જ એવી છે કે માંહિ પેઠા પછી નિકળીજ ન શકે.

 ગર્વગળ્યો-સહજનંદજીને મળવા પ્રકાંડ પંડિત દીનાનાથ ભટ્ટ આવ્યા. વાતચીતમાં પુછ્યું કે કેટલા શ્લોકો મોઢે છે ? પંડિત કહે ૧૮ હજાર. બોલું ? સ્વામિ કહે ના

મારે એ જાણવું છે કે એમાંથી તમને મોક્ષ આપનારા કેટલા શ્લોકો છે ? પંડિત-
ઓહ આજ સુધી આવો તો વિચાર જ નથી કર્યો મોક્ષ માટે સહાયરૂપ કેટલા શ્લોકો
ખબર જ નથી. સ્વામી-તો પછી ૧૮ હજાર આવડે તેનો અર્થ શો ? એણે તો પોપટ
પણ શ્લોકો બોલે છે પંડિતનો ગર્વ ગળી ગયો ને નમી પડ્યા. આમ તમારી કેટલી
મુડી આદિ મોક્ષ સદ્ગતિ માટે સહાયરૂપ છે ? તે વિચારો ?

ક્રોધ પર વિજય મેળવ્યો છે. તમે મને ગાળો આપી ક્રોધ કરાવો તો ખરા એમ
માલવીયાજીને કહેતા તેઓ કહે ભાઈ તને ક્રોધ આવે કે ન આવે પણ તે માટે ગાળો
બોલી મારા મોં ને જીભ હું ગંદા શા માટે કરું ?

કુર્તક-બગીચાને પાણી છાંટવાનું નોકરને કહી માળી બહારગામ ગયો આવ્યો ત્યારે
બગીચો ઉજ્જડ હતો. નોકર કહે બધે સરખું પાણી છાંટવું નકામું હતું જેની
જેટલી ઊંડી જડ હોય તેડવું જ પાણી છાંટવામેં બધા છોડ ઉખાડીને ઉંડાઈ જઈ
છાટ્યું !! માળી રોયો.

જાણ્યાનું ઝેર-ચાર મુસાફરને ડોસીએ જમાડ્યા. સવારે જતાં તેમને આધારે વલોવીને
છાસ પાઈ બહુ જ ખુશ થયેલા તે ગયા. પ્રભાતે ડોસીએ છાસ લાલ જોઈ જેમાં
સાપ વલોવાઈ ગયો હતો. ભારે ચિંતા થઈ કે તે ચારે બીચારા મરી ગયા હશે.!!
ત્રણ વર્ષે સાડે કમાઈ તેઓ પાછા આવ્યા ખૂબ ખુશ હતા. ડોસીએ પણ ખુશ થઈ
ઓવારણા લીધા. ને છાસની વાત કરી. એ સાંભળતા જ હેં છાસમાં ઝેર હતું ?
કહેતા જ ચારે ને ઝેર ચઢતાં તુરત જ રામશરણ થયા.

બીકાનેરના રાજાને રાજકવિનો સભામાં સંવાદ પ્રશ્ન ને ઉત્તરો. ઘટતી હે કયા ? જ.
આયુ. ! બઢતી હે કાય ? જ. તુણા. ઘટતા હે બઢતા હે કયા ? જ. મન ! ન ઘટત
ન બઢતા હે કયા ? જ. ભવિતવ્યતા.

ઉદ્ધત રાજકુમાર બધાને ત્રાસ આપતો. રાજાનું પણ ન માને. બુદ્ધ પાસે જતાં
સામે ના ચોડવાના પત્તા લાવવાને ખાવાને કહ્યું કટુતા પાંદડાની બહુ હતી. ક્રોધથી
છોડવો ઉખાડી ફેંકી દીધો. બુદ્ધે કારણ પુછતા કહે અત્યારથી આવો કડવો છોડ
આગળ જતાં વિષવૃક્ષ થશે. બુદ્ધે કહ્યું કે આવો વર્તાવ પ્રજા પણ તમારી સાથે
પીડીત થઈ કરશે તો ? તુરત રાજકુમારની આંખ ખૂલીને સન્મતિ મળી ગઈ.

ગુલામ-રાજાએ ચાકર રાખવા પુછ્યું કે તારું નામ ? જ. આપ બોલાવસોતે.
સ.કપડા ? જે દેશો તે. કામ શું કરીશ ? જે કહેશો તે. આમ બધો જવાબ આપતા
ખુશ થઈ નોકરી રાખ્યો ને આગળ વધ્યો. એમ દીકરા ને શિષ્ય પિતા અને ગુરુ ને

સમર્પિત થાય તો કલ્યાણ થઈ જાય.

કૃપાણ-ધન ભેગુ કરનાર કંજુસ શેઠ ગંભીર બીમાર પડતા બધાએ દવા કરાવવા કહેતા-કહે કેટલો ખર્ચ થાય ? સંબંધી-૪-૫ હજાર, શેઠ દાહમાં કેટલો થાય ? પેલા ૨૦-૩૦ ત્યારે શેઠ બોલ્યા કે-

રૂપયે સહસ્ર ઈલાજમેં, દાહ કિયામે તીસ,
મરના હી અચ્છા રહા, તબ તો વિશ્વાવીસ.

દુનિયા જશ ન દે-શેઠે પુત્રીના લગ્નમાં પાણી માફક પૈસો વાપર્યો કશી કમીના ન રાખી. જનના લોકો ખુશ ખુશાલ હતા.જતી વખતે બે પડખે રાખેલ મોતી ભરેલ ઘડામાંથી ઈચ્છા મુજબ મોતીઓ લઈ જવા કહ્યું. પાણ પછીથી દોષગ્રાહીએ પ્રચાર કર્યો કે શેઠે વાણીયાગત કરી. ઘડાના મોં સાંકડા હતા. કેટલા મોતી લેવાય ?

બડા જુઠી કોન ? સૈનિક-પત્ની બિમાર છે.તે સમાચાર કહી છુટ્ટી માગી. કડક અધિકારી કહે હું તારે ઘેર પુછાવી પછી રજા આપીશ. સાત દિવસ પછી તેણે સૈનિકને કહ્યું કે તારી પત્ની સાજી છે. તું જુઠો છે. જવાબ આ ગયો છે સૈનિક હસતાં, અધિકારી કહે, કેમ હસે છે ? તો કહે મારા તો લગ્ન જ નથી થયા તો પત્ર શેનો આવ્યો ? બડા જુઠા કોન હે ? અધિકારી તો સંડક થઈ ગયો.

બાદશાહ ખળખળ વહેતી નદીના અવાજથી જાગી ગયા. સવારે સભામાં પુછ્યું કે નદી કેમ રૂવે છે (પાણીનું ખૂબ પૂર હતું) બીરબલે જ જવાબ દીધો અમારે હિન્દુ કન્યા સાસરે જાય ત્યારે રડે છે. આ યમુના નદી પાણ સાસરે (દરિયે) જાય છે તેથી રડે છે.

ચાલાકી-છોકરો આંબાના ઝાડ પર ચઢી કેરી તોડવા માંડ્યો. માણીએ આવી પકડયો તો કહે અરે ભલાઈનો આ બદલો ? કેરી નીચે પડી હતી તેને લઈ ડાળી પર લગાવું છું ને ઉપરથી મને ધમકાવો છો ?

પ્રશ્ન પાંચ, .મી. પાંચ, .સી. અને પાંચ નમી, નસી એ શું ? જ. પંદર તિથિમાં પંચમી, સપ્તમી, અષ્ટમી, નવમી, દશમી જેને અંતે મી આવે તે પાંચતિથિ.તેમજ પાંચ .સી. એકાદશી, દ્વાદશી, ત્રયોદશી, ચતુર્દશી અને પોર્ણિમાસી. પાંચ નમિ, નસિ-એકમ, બીજ, તીજ, ચોથ ને છઠે.

વાગભટ્ટની પરીક્ષા કરવા અશ્વિનીકુમાર દેવે યોગીનું રૂપ લઈ પુછ્યું કે પૃથ્વી, આકાશ કે જલમાં પેદા થતી નથી અને રસ રહીત સર્વે શાસ્ત્રસંમત છે એવી

દિવ્યોષધી કઈ ? વાગભટ્ટે કહ્યું, ..અભૂમિતજ્મનાકાશં, પથ્યં રકવિવર્જિતમ્;
 પૂર્વાચાર્યૈઃ સમાખ્યાત, લંઘનં પરમૌષધમ્.. અતિખાનાતો વસ્તુતઃ હે રોગોક્તા આધાર.
 ખાના ખાના કહ રહ્યા, ખાના સ્વયં પુકાર, અજીર્ણઃ સંભવા રોગાઃ ॥..સચ્ચમુચ્ય
 લંઘન સી નહિં, દિવ્ય ઔષધિ ઓર, મહામનીષિને રખા, ઈસમેં. તત્ત્વ નિચોડ...

✽ મહામદગીઝની વિજયી બની દિલ્હી ગયો. વિજય સવારીમાં તેને હાથી પર બેસાડ્યો.
 ત્યારે લગામ માગી પણ મંત્રી કહે હાથીને લગામ ન હોય. અંકુશ હોય. પણ તે
 મહાવત જ રાખે. ગીઝની તરત હાથી પરથી ઉતરીને કહે જેની લગામ મારા
 હાથમાં ન હોય તે પર સ્વારી કરનાર હું મૂર્ખ નથી.! આમ જીવન લગામ તમારા
 હાથમાં રાખો.

✽ રાજાનો બાદશાહ વિશાળ સેના સાથે જંગલમાં ફરતાં એક ફક્કડ બાબા પાસે
 પહોંચ્યો. ત્યાં સવાલ જવાબ થયા બા. આપ કોન હે ? ફકીર-આપ કોન હે બા.મે
 બાદશાહ હું. ફ. મે બાદશાહ કે ભી બાદશાહ હું બા. મેરીપાસ સેવકો બહોત હે.
 ફ.અસ્વસ્થકી પાસ સેવક રહતે હે મૈતો સ્વસ્થ હું. બા. તુમ્હારે પાસ સેના કહાં હે
 ? ફ. જીસકો શત્રુ હો ઉનકો સેનાકી જરૂરત રહેતી હૈ, મુઝે કોઈ શત્રુ નહિ હૈ. બા.
 તુમારી પાસ ધન કહા હે મેરે ખજાના હે. ફ.લોભી કો ધનકી જરૂરત રહતી હૈ મેરે
 પાસ અખૂટ સંતોષ ધન હે ? બા. કિંમતીવસ્ત્ર ? ફ. કુરૂપ ઢાંકને વસ્ત્રકી જરૂર હોતી
 હૈ મે સુરૂપ હું. કોપીન વન્તઃ ખલુ ભાગ્યવન્તઃ બા. પલંગ ? સારી પૃથ્વી. ચાદર ?
 સારા આકાશ બાદશાહ તુરત ત્યાગ કરી ફકીર થયો.

✽ તમારા ચરાણનો પ્રતાપ-ભગત કોળીને ત્યાં રથ બાવાની જમાત આવી બધાએ
 કિંમતી બુટ પહેરેલાં, તેલ અત્તર છાંટેલા ભગત મુંઝાયો છેવટ એક ભજન કરો હું
 ભોજનની વેતરાણ કરું કહી બધાના પગરખાં મોચીને આપી પ.રૂ. લઈ દુધપાક
 મીઠાઈ લાવી ખવડાવી બધા ખૂબ વખાણ કરે. ત્યારે ઉપરનું વાક્ય બોલે છેવટ
 જતી વખતે વાત ખૂલી ભગત કહે હું તો પહેલેથી જ કહેતો હતો જવ મોચીને પ
 આપીને લઈ લ્યો !!

✽ જિસકે તડમેં લડું-નવો વેપારી ગુમરીતે ગામના ત્રણે તડમાં જોડાયો ત્રણના લગ્નના
 લાડુ મળતા અંતે ખાસ મિત્રે પુછતાં કહે ..જીસકે તડમેં લડુ ઉસકે તડમે હે.. એમ
 ધર્મ-સંસાર મોહાદિના તડમાં તમે છો.

✽ વારા પછી વારો ફલાણાને ત્યાં દરોડો પડ્યો, ઢીંકણાને ત્યાં આજે રેડ પડી. વિગેરે
 સાંભળતાં જેમ સાવધાન થઈ તમો વ્યવસ્થિત થાવ તેમ, ફલાણો કલાક પહેલા

મળ્યો હતો તે મરી ગયો. ઓલો મરી ગયો. તો વારા પછી વારો આવશે માટે સાવધાન થઈ જવ!!!

❖ બહુમતી-ત્રણ બ્રાહ્મણોએ અતિતૃષ્ણ લાગેતા જંગલના કુવામાં ખાસડામાં ભરી પાણી ખેંચી પીધું ચોથે ધર્મભ્રષ્ટ કહી ન પીધું ને માંડમાંડ સામે ગામ પહોંચ્યો. પાણ આગળ ગયેલ ત્રણે પંડિતોએ પેલાએ ખાસડામાં પાણી પીધું કહી ફ્લેટ કર્યો તે મોટો આવતાં એની વાત કોઈએ ન માની કે શું પેલા ત્રણ કહે તે ખોટું ને તું એકલો સાચો ? એને નાત બહાર કર્યો.

❖ ઝઝા-એ પ્રમાણે ચોપડામાં શા માટે લખાય ? સત્ય, દયા, ધર્મ, શિયળ, સંતોષ, પરમાર્થ અને ક્ષમા એ સાત મિત્રોને ચારગણી લક્ષ્મી મળે તો પણ છોડશો નહિં. એ ૭ ને ૪ બતાવે છે. ? એક મિત્રને છોડતાં બાકીના મિત્રો પણ જતાં રહે છે. ॥ બે ઉભી રેખા સુખદુઃખની નિશાની બતાવી છે કે સંસારમાં ભાગ્યનુસાર સુખદુઃખ ચાલ્યા કરે છે. એક-આડી લીટી કર્મ સત્તાનું ચિન્હ છે.

સમ મિત્ર નવિ છોડીએ, લચ્છી ચોગુણી હોય;

સુખદુઃખ રેખા કર્મની, ટાળી ન ટળે કોય.

❖ માછલાના ટોપલા ઉપાડી જતી માછણો ધોધમાર વરસાદથી હેરાન થતી જોઈ માળીએ આશરો આપીબાજુનો ઓરડો સુવા માટે આપ્યો. મધરાત્રે બધી બહાર નીકળી ગઈ. જાગીને માળીએ પૂછ્યું કે કેમ ઉઘ ન આવી ? તો ગઈ. જાગીને માળીએ પૂછ્યું કે કેમ ઉઘ ન આવી ? તો કહે ભાઈ ક્યાંથી આવે ? તમારો ઓરડો ખૂબ ગંધાય છે, માળી સમજી ગયો કે સદા માછલાની દુર્ગંધમાં રહેતી માછણોને બગીચાના ફુલોની સુંગધ અસહ્ય થઈ પડી હતી.

❖ અતિલોભના પ્રસાદથી સુભૂમચક્રવર્તી નરકે ગયો.

❖ અતિલોભો ન કર્તવ્યો, લોભો નેવ ચ નેવ ચ; અટકાવી ગળે ફાંસો તેની રીત બતાવતા ઢોલ ખસતા તે મર્થો.

❖ બુધિજિર અને યક્ષના પ્રશ્નોત્તરો-દેવતવનમાં થાકેલ તૃષાતુર પાંડવો જાડ નીચે બેઠા છે. સહદેવ પાણી શોધવા ગયા. દૂર સરોવર જોયું પાણ અધિકારી યક્ષે પ્રશ્નોના જવાબ આપી પાણી પીવા કહ્યું, તે ન માન્યુ પાણી પીને આવતાં બેભાન. ક્રમે ચારે ભાઈ બેભાન થતાં બુધિજિર આવ્યા યક્ષે પ્રશ્ન પૂછતાં જવાબ આપવાની હા પાડી. પ્રશ્ન-પૃથ્વીથી મોટું કોણ ? જવાબ-માતા. પ્ર. સ્વર્ગથી ઉંચું કોણ ? જ. પિતા. પ્ર. વાયુ થી વધુ ગતિ કોની ? જ. મન. પ્ર. પરદેશીના મિત્ર કોણ ? જ.

સાથી પ્ર. ગૃહસ્થના મિત્ર કોણ ? જ. સ્ત્રી. પ્ર. રોગીના મિત્રના કોણ ? જ. વૈદ. પ્ર. મરનારના મિત્ર કોણ ? જ. કરેલું દાનપુન્ય. પ્ર. ધર્મ-યશ-સ્વર્ગને સુખનો આધાર શાના ઉપર છે ? જ. દયા-દાન-સત્ય અને સુચારિત્રથી. પ્ર. આ લોકમાં કયો ધર્મ સર્વથી શ્રેષ્ઠ છે ? જ. અહિંસા પરમો ધર્મ પ્ર. કઈ વસ્તુને રોકવાથી શોક થતો નથી ? જ. મનને પ્ર. કોની સાથે કરેલ મૈત્રી જીંદગી પર્યંત ટકે છે જ. સજ્જનોની મૈત્રી. પ્ર. શું છોડવાથી મનુષ્ય સર્વને પ્રિય-શોક રહિત-ધનવાન અને પરમસુખી થાય ? જ. અભિમાન-ક્રોધ-ઈચ્છા અને લોભ. પ્ર. સ્થિરતા-ધીરતા, -સ્નાન અને દાન કોણે કહેવાય ? જ. સ્વધર્મમાં સ્થિર રહેવું તે, ઈન્દ્રિયોને રોકવી તે ધીરતા, મનની મલિનતા દૂર કરવી તે સ્નાન અને સર્વજીવોની રક્ષા કરવી તે દાન પ્ર. પ્રિય બોલવાનું-વિચારપૂર્વક કાર્ય કરવાનું-ધણાં સાથે મૈત્રી રાખવાનું પોતપોતાના ધર્મમાં જોડાઈ રહેવાનું શું ફળ ? જ. સર્વને વહાલો થાય, સર્વત્ર લાભ ને વિજય મળે, સુખથી રહે, ઉત્તમગતિ પ્રાપ્ત કરે યક્ષે પ્રસન્ન થઈ ચારે ભાઈને સાજા કર્યા અને પાણી પીવા દીધું.

❧ માનમાયા-લબ્ધિધારી હિંસક પશુઓને પાણ બોધ દેનાર ધર્મદત્ત મુનિવર પિતાએ કરેલ પ્રશંસા સાંભળી માનમાયા કરવાથી વેશ્યાપુત્રી થયા. રાણીથી ધર્મ પામી સંયમ પાળી પાંચમે સ્વર્ગે ત્યાંથી સ્ત્રી થઈ સંયમ લઈ આઠમે સ્વર્ગે ત્યાંથી સ્ત્રી થઈ મોકલે ગયા.

❧ દાન-ભોજ રાજની સભા પાસેના વડ ઉપરથી પોપટ ચાર વાર નષ્ટ બોલ્યો પંડિતોને પુછતાં કોઈ જવાબ દઈ ન શક્યું એક વિદ્વાન કુટુંબે જવાબ દીધો. -

કુભોજ્યેન દિનં નષ્ટં, ભાર્યા નષ્ટાં કુશીલીની ।

કુપુત્રેણં કુલ નષ્ટં, તત્રષ્ટં યત્ર દીયતે ॥

❧ મૃદંગ બોધ-મૃદંગ શું કહે છે ? રાજના પુછવાથી માઘ સાથે પરદેશી ગરીબ પંડિત હાથી પર બેસી આવ્યો ને કહ્યું-તદ્ ગતંગતમ્ રાજ કહે બરાબર છે. ગતં સંભળાય છે. જ્ઞાનં, વાર્ધક્યે યશવર્ધન; પ્રાપ્ત ધનં ચ પુણ્યાર્થ, ન દત્તં તદ્ ગતં ગતં. રાજાએ હજાર સોનેયા પંડીતને દાન દીધું.

❧ સીતાજી કલંક કેમ આવ્યું ? કુંટપુરમાં શ્રીભૂતિ પુરોહિત પુત્રી વેગવતીએ ઉદ્યાનમાં લોકોથી પૂજાતા તપસ્વી મુનિને જોઈ ઈર્ષ્યાથી ખોટું કલંક આપેલ કે સ્ત્રી સાથે રમતાં મેં જોયા છે મુનિએ આહાર ત્યાગ કરતાં શાસનદેવીએ વેગવતીને મહા પીડા કરી સાચુ બોલાવી ખમાવ્યા પ્રછી તે દીક્ષા લઈ સોધર્મ દેવી થઈ પછી જનક પુત્રી

સીતા થઈ. પૂર્વ કર્મોદયે કલંક આવ્યું અને પુન્યથી કલંક ઉત્તરું.

- ❧ અભયકુમાર પૂર્વભવ-દેવપૂજાકળ-એક સુખી શેઠ ભાવથી જિન પૂજન કરતાં હતા ત્યાં એક બાળક અનાજ માંગવા આવ્યો. શેઠે કહ્યું તને આમ એક માણું અનાજ મળે છે. પણ મારી વાડીમાંથી પૂજા માટે રોજ પુષ્પો લાવી આપે તો તેથી અધિક અનાજ આપુ. રોજ બાળક પુષ્પો લાવવા માંડ્યો અને પોતાની અનાજથી પુષ્પો લાવી જિનપૂજા કરતાં તે સ્વર્ગે ગયો અને ત્યાંથી શ્રેણિક રાજાનો પુત્ર અભય થયો.
- ❧ વસુદાન-શ્રીપુરનો કથાયુદ રાજા ચારદેશનો સ્વામી પ્રસંગે ચંદ્રપુર ગયો ત્યાં એક મંદિર પાસેનું ઘર જોઈ મુચ્છા પામ્યો અને જાતિસ્મરણ થયું ને કહેવા લાગ્યો આ ઘર મારું છે. પૂર્વભવે ચાર મુનિઓને ઉતારો આપી ગોચરી આપીને એક એક વસ્ત્ર ચારેને આપેલ ને પુન્યથી હું ચાર દેશનો રાજા થયો છું. આ જાણી મંત્રીઓ એ પ્રજા દાનપ્રિય થયા.

મન માટે મન તારે

- ❧ ડો. પત્નીને નાટકમાં ચક્કર મટી ગયા. નહિ ઓગળેલી આ કઈ ગોળી છે તે ઘેર જઈ જોતાં ખબર પડી કે તે બટન હતું !
- ❧ ફરવા નિકળેલ ડો. ને એક મિત્રે બિમાર પાડોશી માટે દવા આપવા વિનંતી કરી ડો. પાસે કાંઈ જ દવા નહોતી. મિત્રને ત્યાં જ આંટાની ગોળીઓ કરી લઈ પછી દરદીને ખૂબ તપાસી ઘણી સુચના સાથે પેલી ગોળીઓ આપી જેનાથી તે સાજો થઈ ગયો.
- ❧ હોસ્પીટલના દરદીને પેટમાં દુખતું હતું બહુ ઢીલો ને ચિંતામગ્ન્યતા દાંતનું ચોકું રાતના પેટમાં પેસી ગયાની ફરીયાદ કરતો હતો ડો. ની સમજવટ નકામી ગઈ પછીથી પત્નીનો તાર આવ્યો કે પથારીની બેવડમાંથી ચોકું મળેલ છે ! હાશ કરતો દરદી સાજો થઈ ગયો.
- ❧ જુવાન અમલદાર થાક ને તાપથી ગભરાયો હતો ડોક્ટરે તપાસી બીજાદિવસે રીપોર્ટ મોકલ્યો. તેમાં લખેલું કે .ડાબુ ફેફસુ નષ્ટ થયું છે ને તેથી હૃદયને ગંભીર ઈજા થઈ છે. થોડા જ દિવસ જીવી શકશો માટે વિલ વિગેરે મહત્વનું કામ કરી લેવું સાડ. આ વાંચતા જ તે ગંભીર રીતે બીમાર પડ્યો, બચે તેમ ન રહ્યું રાત્રે વોકરે ફોન કરી ડો. ને બોલાવ્યા. દરદી કહે હવે નહિં બચુ. ડો. ને નવાઈ લાગી કે કાલ તો સારા હતા ને શું થયું ? તેને રીપોર્ટ બતાવ્યો. ડો ને ભૂલ સમજઈ કે બીજાનો રીપોર્ટ નોકરે

ભૂલથી આને મોકલ્યો છે. ડો. ખુલાસો કર્યો ને કહ્યું કે તમને તો ડુંગરાની હવા ખાવા જ લખ્યું હતું. દરદીને ખૂબ શાંતિ થઈ કે મારું ફેફસું નષ્ટ નથી થયું ને તે પથારીમાંથી કુદી બેઠો થઈ ગયો. રાજી થઈ ગયો.

❧ એક ખુનીને ફાંસીની સજા થઈ. અપીલોમાં હારી ગયો. દવાની અરજી નામંજુર થઈ. ફાંસીના સમયે ડોક્ટર, જજ, જેલર, કર્મચારી હાજર થયા. છેલ્લી ઈચ્છા પૂરી કરી. જજ મિત્રની રજા લઈ ડોક્ટરે પ્રયોગ કર્યો, અને કેદીને કહ્યું-ઈલેકટ્રીક શોક, ગેસ, ગુંગળામાણ, ગળેફાંસો આ ત્રણ રીતે મરાશે. અને તારી ઈચ્છા હોય તો આ બે શીશીમાં ઝેર છે. સફેદ છે તે પીવાથી ક્લષ્ટ દુઃખી થઈને મરીશ સ્વાદમાં કડવું છે. બીજીમાં રંગને સ્વાદ વગરનું કાતીલ ઝેર છે, જે થોડું પીતાંજ મરીશ પીડા નહિ થાય. કેદીએ બીજી પસંદ કર્યું. થોડી જ માત્રામાં પીતા તુરત જ મરી ગયો. પછી બાટલીનું બધું જ પ્રવાહી ડો. પી ગયા. જજ વિગેરે ગભરાયા પાણ ડો. ને કાંઈ જ ન થયું !! ડો. કહે આ ફક્ત પાણીજ છે. કેદી માનસિક અસરથી જમર્યો છે !! બીજે દિવસે માનસિક અસર પર આ બાબત ડો. નો લેખ છપાયો. તો દિવસે જ કોલેજમાં તે ડો. ભણાવતાં વિદ્યાર્થીઓને ગ્લાસના પ્રવાહીમાં ઉછેરેલ કોલેરાના જંતુઓ સૂક્ષ્મ ચંત્રથી બતાવી કહ્યું કે આ પ્રવાહી પાણીના કેમમાં વાખે તો પ થી ૧૦ લાખ માણસોને કોલેરા થાય ને પછી મરી જાય. છાપું વાંચેલ એક વિદ્યાર્થી એ ટોણો માર્યો કે-સર ! મનને અસર ન થાય તો કયું ન થાય એમ તમારો જ લેખ છે તો આપ પી જૂવો !! કાણ સ્તબ્ધ થઈ, મન મક્કમ કરી, ડો. પી ગયા ! કાંઈજ ન થયું !! પછી ખાલાંમાં ચોટેલ કલ્ચરમાં પાણી નાખી સસલાને પાતા થોડી વાર પછી તે મરી ગયું.

❧ એક ને ફાંસી પ્રસંગે કાળો નાગ બતાવી મજબુત ઘોડાને કરડાવતા તે તુરત જ મરી ગયો, કેદીએ હા પાડતા તેની આંખે પાટો બોંધી ડોક્ટરી ઉંદર કરડાવ્યો. મનની અસર સાપની હતી તેથી તુરત જ ઝેર ચઢ્યું ને મરી ગયો ! ઘોડાના અને તેના લોહીના ટેસ્ટમાં નાગના ઝેરના સરખાજ પરમાણુ આવ્યા !!

❧ ટી.બી. ન હોવા છતાં પાકા વહેમથી ડો. પાસે જઈ કહે હું બચીશ નહિ માટે મારા શરીરનો પ્રયોગ માટે ઉપયોગ કરો. ડો. તપાસતા ટી.બી. જ ન્હોતો. તેમણે ચાર ચાર દિવસે બીજ આઠ ડોક્ટર પાસે મોકલ્યો. પૂર્વ યોજના મુજબ બધાએ ટી.બી. કહ્યો. પછી એક-રે વિગેરે લેતાં ખરેખર ટી.બી. થઈ ગયો હતો. પહેલા ડો. આઠ દિવસ દવા આપી કહ્યું કે ટી.બી. કાબુમાં આવ્યો છે ને જરૂર મટશે. પછી આઠે ડોક્ટરો પાસે પહેલેથી તમને સૂચના આપી મોકલ્યો. તે બધાએ કમતી સારો

સુધારો અને હવે તો નથી તેમ છોડ્યા ડોક્ટરે કહ્યું અને ખરેખર મટીજ ગયો. આમ મનની અસરતી ટી.બી. થયો, વધ્યો, સુધર્યો અને મટી પાણ ગયો !!

❧ જેવું ધ્યાન તેવું ફળ-રામના સુબુદ્ધિ કવિને હંમેશા પંપા સરોવરનું કાવ્યોત્તી વર્ણન કરતા જલોદર થયું ઉત્તમ વૈદ્યોથી પાણ ન મટ્યું. એક વિચારશીલ વૈદ્ય આવતાં રાજાજ્ઞાતી કવિને સુંદર ભોજન કરાવી મરૂસ્થલનું વર્ણન કરવા કહ્યું. કાવ્યોથી તે સુકાપ્રદેશનું વર્ણન કરતા રોગ ગયો. આશ્ચર્ય પામી રાજાએ પુછતાં વૈદ્ય કહે જેવા વિચારો તેવું મન, જેવું મન તેવું તન. સરોવરના ઘાણાં ધ્યાનથી જલોદર થયું ને શુષ્ક રાણ પ્રદેશના વર્ણનથી રોગ ગયો. શુભાશુભ સાંભળવાથી પ્રસન્ન-અપ્રસન્ન થવાય છે. તેની અસર શરીર પર પાણ પડે છે. માટે શુભ વિચારો જ રાખવા. વીતરાગને સ્મરતો યોગી વીતરાગ બને છે. જેમ ઈશળ ભમરી બને છે. ..યાદંશં ક્રિયતે ચિત્તં, દેહિભિર્વાર્ણનાદિધું; તાદશંકવિવત્તુનં, જયતે સતતં જન ॥

❧ ચકાવો-ચીંથરામાંથી કાગળ બને છે, કાગળ માંથી ચલણી નોટો બને છે, તેના વ્યવહાર માટે બેંકો ચાલે છે. બેંકો ધીરાણ કરે, ધીરાણ દ્વારા થતું દેવું દરિદ્રતા લાવે દરિદ્રતાથી ચીંથરેલાલ થવાય ને તે ચીંથરામાંથી કાગળ બને.

❧ પૈસાથી-માણસ પૈસા પાછળ પડે તો ગાંડો બન્યો તેમ કહે, ખર્ચે તો ઉડાઉ કહે, સંઘ્રહ કરે તો મુડીવાદી કહે, ન મળે તો કમનસીબી કહે, વગર મહેનતે મેળવે તો બેઠાડુ ખુશામતીયો કહે, વાપરે નહિ તો કંજુસ કહે, વૈતરૂ કરીને મેળવે તો મૂર્ખ.

❧ આઠઆનામાં મણિ ખોચો-શેઠ પાસેથી રૂપિયો ઉધાર લઈ બશેર દુધ રોજ દેનાર રબારીને ચક્રમકતો પથ્થર જંગલમાંથી મલ્યો. શેઠે ચિંતામણી ઓળખ્યો. આઠ આનામાં માંગ્યો, રબારીએ રૂા. માં વેચી માર્યો. રબારી કહે મેં તો પથરો રૂા. દસમાં વેચ્યો પાણ તમે આઠ આનામાં મણિ ખોચો.

❧ વ્યસનોનો ભંડાર-એક નોકર નોકરી માટે આવ્યો. શેઠે કહ્યું કોઈ વ્યસન તો નથી ને ? નોકરે કહ્યું ક્યારેક એકાદ એલચી ખાઉં છું. શેઠ-આખો દિ એલચી ખાવ છો ? નોકર-ના રે, આતો ક્યારેક કડક ભાંગ પીધી હોય ત્યારે. શેઠ-શું ભાંગ પીવો છો ? ની ક્યારેક કડક સીગારેટ પીધી હોય માથું ભમે ત્યારે. શેઠ. શું સીગારેટ પીવો છો ? ની. નારે ક્યારેક દેશી પરદેશી પીધો હોય ત્યારે. શેઠ-શું દારૂ પીવો છો ? નારે આતો મિત્ર સાથે વેશ્યાને ત્યાં જાઉં ત્યારે. શેઠ-વેશ્યાને ત્યાં પાણ જાવ છો ? નો. જ્યારે જુગારમાં પૈસા કમાઉં ત્યારે. શે. શું જૂગાર રમે દો ? ના જેલમાં છ મહિના રહેલ ત્યારે શીખેલ. શે. શું જેલમાં પાણ ગયેલ. નો. હા, ખીસ્સુ કાપતા પકડાવો ને

ગથેલ. શેઠે કહ્યું ઓહ ! તમે તો વ્યસનોનો ભંડાર છો. તમને નમસ્તે ઝટ પડો રસ્તે.

૫ પુત્રીની ચાતુરી-કોઈ ગામમાં બ્રાહ્મણ પિતા, પુત્ર, સાસુ, વધુ ને પુત્રી એમ પાંચનું કુટુંબ. ગરીબાઈને લીધે ઝઘડે. કંટાળીને વિપ્ર રાજ પાસે ગયો ને બોલ્યો-સાસુ વધુ ઝઘડો કરે વડે પુત્ર અને માત, પ્રીયા પતિ દોનો લડે કહ્યો નૃપતિ ક્યા બાત.. રાજ એ દરિદ્ર જાણી ધન આપી બોલ્યો “સાસુ વધુ ઝઘડો કરે લડે પુત્ર અને માત, પ્રિયા પતિ દોનો લડે દરિદ્રપણો તે તાત.” ધન ખત્મ થતાં ફરીથી કલેશ. પુત્રીએ શ્લોક બનાવ્યો-..“અશબ્દ શબ્દમાયાતિ શ્વેતકૃષ્ણં તથૈવ ચ, અપદં શપદં યાતિ અચાચ્ચં યાચના પરં”.. અર્થ-મોહું નથી પણ બોલે છે, સફેદ અને કાળુ છે, પગ નથી પણ ચાલે છે વિના માગે ન્યાલ કરી દે છે. દિલ્હી ગયો. બાદશાહની બાંદી કપડા ધોતી તેને શ્લોક કહ્યો, ઇનામ અર્થ પૂછતા બોલી ‘જે આ ચમુનાના પાણીને મોહું નથી છતાં ખળખળ બોલે છ તેમાં વરસાદનું શ્વેત અને ચમનીનું કાળું પાણી છે, વિના માગે જ્યાં વહે ત્યાં ખેડુતોને ન્યાલ કરી દે છે. કુંવરને શ્લોક બતાવી અર્થ પૂછતાં કહે .હું મારી સ્ત્રીને પત્ર લખુ છું તેને પગ નથી પણ જશે, મોહું નથી પણ બોલશે, પત્ર વાંચતા જ ન્યાલ થઈ જશે. ઇનામ લઈ રાણી પાસે ગયો. શ્લોક આપી અર્થ પૂછતાં (વરસાદ આવતો હતો) રાણી કહે.-જે આકાશમાં વાદળ ચાલે છે તેને પગ નથી, મોહું નતી પણ (ગાજે) બોલે છે. કોઈ સફેદ ને કોઈ શ્યામ વાદળ છે જ્યાં વરસે છે ત્યાં ન્યાલ કરી દે છે. ઇનામ લઈ રાજ પાસે ગયો સ્ત્રી તરફી અર્થ પૂછ્યો ત્યારે બાદશાહ ચોપાટ રમતો હતો તેના પાસા હાથીદાંતના હતા તેથી બોલ્યો .જે પાસાને પગ નથી પણ જાય છે મોહું નતી પણ ખટખટ થાય છે, પાસા સફેદ છે ઉપર કાળું છે અને પાસા પોબારા પડે તો દારિદ્ર દૂર કરે છે.. ઇનામ લઈને ઘરે ગયો. પુત્રીએ પૂછતા બાપે કહ્યું-દાસી જન્મતા કો ઘટી, પત્ર ઘટયો નૃપપુત્ર મેઘમાલ રાણી ઘડી, ચોપડ પાસા ભૂપ. પાંચ હજાર દાલી દીશો, દસ હજાર નૃપપુત્ર, એક લાખ રાણી દીશો,દસ લાખ હસ્તી ભૂપ..પુત્રીએ કહ્યું-દાસી તોસમજી નહિ, સમજ્યો નહિ કુમાર, રાણી રંગભીની રહી, રાજ બડો ગમાર. જન્મના કી નહિ વારતા, નહિ પત્રકી ગાય, નહિ મેઘકી માલ હે, પાસેકી નહિ બાત ઝઘડો જ્ઞાન જ્ઞાનનો, ઝઘડો મન અરૂ મોહ; ઝઘડો મોક્ષ મૃત લોગરો, સમજ નહિ તો રો.. મનુષ્યના શરીરમાં મન અને આત્મા બે વસ્તુ છે. મનને પગ નથી છતાં કેટલું ભાગે છે.આત્માને મોહું નથી છતાં બોલે છે. મન મહિલન છે આત્મા શ્વેત છે. આત્માના કહ્યા મુજબ મન ચાલે તો મોક્ષ પામે.

✱ પંડિત અને ભરવાડ-એક પંડિતે રાજાને દુહો બનાવીને આપ્યો-મરદ તો મૂછ વાંકા, નેન વાંકી ગોરીયા, ગાય તો સીંગવાંકી, રંગ વાંકી ઘોરીયા.. મરદ તે છે જેની મૂછો વાંકી હોય, સ્ત્રી તે છે જેના નેત્રો વાંકા હોય, ગાય તે છે જેના સીંગ વાંકા હોય, અને ઘોડી તે છે જે મનોહર દેખાવડી હોય. તે સાંભળી ભરવાડ બોલ્યો આ ચારે વાતો જુદી ચે. રાજાએ પુછતા કહે કે-યહ પંડિત બડા અનાડી ઈસકો માફે ખીચ કુલ્હાડી,ઈસને સારી સભા બીગાડી, મુખસે જુદી બાતા કાઢી.. સાચી વાત તો આ છે. ..મરદ તો રણ વાંકા, શીલ વાંકી ગોરીયા, ગાય તો દુધ વાંકી, ચાલ વાંકી ઘોરીયા... મરદ તે જે યુદ્ધમાં શત્રુના છક્કા છોડાવે તે, સ્ત્રી જે શીલવંતી હોય, ગાય તે જે દુધ દેતી હોય, અને ઘોડી તેજે સુંદર ચાલતી હોય રાજાએ ઈનામ દીધું.

✱ જ્ઞાનનું અજીર્ણ-વિદ્વાન પંડિત. રાજાને રોજ શ્લોક સંભળાવે, ઈનામ ને સન્માન, તગામ આખું સન્માન દ. ગર્વ થયો મારા જેવો કોઈ પંડિત નહિ, રાજા પણ સન્માન દે; કોઈ મારી સામે બોલી શકે નહિ. નદી કાંઠે સાંજે ફરતા કાવ્ય બનાવ્યું-પહેલો મુરખ ચાલે સાંજે, બીજો મૂરખ પરાગે વાંઝ, ત્રીજો મૂરખ કુદે કુવા, ચોથો મૂરખ ખેલે જુવા... બોલે, તેવામાં ભરવાડ બકરીનું ટોણું ચરાવી ગામ ભણઈ આવે. એક બકરીનું બચ્ચુ નાનું. તેનું નામ ફૂડી રાખેલ. તે ન દેખાતા બુમ પાડી ફૂડી અકુડી ઈ..ઈ, પંડિતે સાંભળ્યું, મારી કવિતાને આ મૂર્ખ ફૂડી (ખોટી) કહે છે. શું સમજે છે તેના મનમાં. ભરવાડને કહે અલ્યા તે ફૂડી. કેમ કહી, ભરવાડ કહે એકવાર નહિ સત્તરવાર ફૂડી પંડિતને કોધ, બીજે દિ રાજાને સંભળાવી અર્થ કહ્યો-નુપ ખુશ. ઈનામ દેતા કહે પહેલા તે મૂર્ખને સજ કરો પછી હું લઈશ. રાજા-કોણ ? પંડિત-ભરવાડે મારી આ કવિતાને ફૂડી (ખોટી) કહી છે. તેને માફે અપમાન કર્યું છે. તેને શિક્ષા કરો. રાજાએ તેને બોલાવ્યો, પૂછતાં કહે કે એકવાર નહિ સત્તરવાર ફૂડી. એમાં નવાઈ શી ? ભરવાડનું પૂન્ય વધતું હતું ને ગર્વથી પંડિતનું ઘટ્યું પૂન્ય યોગે અભણ ભરવાડ બોલ્યો-કામ પડે તબ ચાલે સાંજ, કુંવારી કન્યાને કોણ કહે વાંઝ, માર પડે તબ કુદે કુવા. પૈસડ હોય તો ખેલે જૂવા.. થ કહેતા રાજા કહે બરાબર છે. જિતની જગ્યાએ ભરવાડને બેસાડયો.

✱ બૂરાઈને ભવાઈથી જીતો-એક સભામાં નેતા ભાષણ કરતા હતા તેવામાં તેમના ઉપર જોડો આવ્યો. ધાંધલ થતાં નેતાએ ખૂબ જ શાંતિથી માઈકમાં કહ્યું કે ધન્ય છે કે જેઓ પોતાના નેતા જે ખુદ્દા પગે ફરે છે તેમને જુતા પહેરાવે છે પરંતુ અફસોસ ! એક જ છે બીજા પગનું જેડુ આપવા મહેરબાની કરશો. ફેંકનાર શરમીંદો થઈપણે

પડયો.

✚ જે રાજા પ્રજાનું પાલન નથી કરતો તે દુર્ગતિમાં જાય છે-કાંર નામનો બાદશાહ, પાસે ૪૦ મોટા ખજાના, દરેક ખજાનામાં ૪૦ ઓરજા, તેની ચાવીઓ ઉપાડવા માટે ઉંટે રાખેલ હતો. દુષ્કાળ પડયો, પ્રજા ભૂખે મરવા લાગી, પ્રજાએ આજીજી ઘણી કરી પણ હેયું ન પીગળ્યું. એકવાર નદીમાં પુર ઘણું આવ્યું, ખજાના સહિત કાંર બાદશાહને ઉપાડી ગયું. પૈસો તેને ન બચાવી શક્યો, પૈસાનું તે રક્ષણ ન કરી શક્યો. રામચરિતમાં કહ્યું છે કે .જસુરાય પ્રિય પ્રજા દુઃખારી સો નૃપ અવસિ નરક અધિકારી.

✚ કામડો અને કુતરો-કાગડો સ્વભાવથી ચાલાક પણ હૃદયથી શુદ્ધ. જે મલે તે વંહેચીને ખાય. જ્યારે કુતરો કૃપાળુ સ્વભાવનો છે. હાંચીનું શરીર ખાવા મળે તો પણ જાતભાઈ ઓને નથી બોલાવતો, તોઈ આવી જાય તો લડે છે મરવા ને મારવા તેયાર થાય છે.

✚ હરિનો મારગ છે શૂરાનો નહિ કાષ્ઠરનું કામ-ન્યાયી રાજના હાથમાં વૈરાગ્યસભર ગ્રંથ આવ્યો. વાંચી રાજ્ય છોડી જંગલમાં ગયો. વિચાર્યું કે આગ્રંથના કર્તા કેવા વૈરાગી હશે ? લેખકના ઘરે ૪-૫ છોકરા રમતા જોયા. નૃપે વાત કરી તમે આવા વૈરાગ્ય ચોષક ગ્રંથો રચો ને તમે આવા કેમ ? લેખક નૃપને લુહાર ને ત્યાં લઈ ગયો. તે તલવારો બનાવતો હતો. લેખકે કહ્યું તું તલવારો લઈ લડાઈમાં કે નથી કહે એ તો ક્ષત્રિયોનું કામ, હું તો ઘડી જાણું. લેખકે નૃપને કહ્યું હું ગ્રંથ લખી જાણું આચરવારા તો તમારા જેવા શૂરવીર જ.

✚ અમે દેવ અને તમે મ્લેચ્છ-બાદશાહે ચોબાને કહ્યું કે તમે દેવ અને અમને મ્લેચ્છ કેમ કહો છો ? ચોબા-તમે ગોસ્ત-માંસ ખાવ છો ? બાદ.-તમે પણ ખાવ છો..શાકભાજીમાં જીવ તો માનો છો. ચોબા-અમે અન્નાદિ જે શુદ્ધ જળથી ઉપજે છે તે ખાઈએ છીએ તમે માંસ ખાવ છો તે મૂત્રથી પેદા થાય છે. જેટલો મૂત્ર અને પાણીમાં ફેર તેટલો તમારા અને અમારામાં ફેર માટે અમે દેવ ને તમે મ્લેચ્છ.

✚ જેવા સાથે તેવા-ધૂર્તના ગામે કાશીનો પંડિત ગયો. વાદમાં .તુંબ તુંબા. કહીને હરાવ્યો. બધું ગયું. ઘરે ગયો તેના મૂર્ખ ભાઈએ આને .બીય બીયા, ખેડ ખેડા, વાંવ વાવા. ઉગં ઉગા, વણં લણઆ પછી તુંબ તુંબા. કહીને જીત્યો બધું પાછું મેળવ્યું અને લોકોને કહ્યું કે આજના શુભ દિવસે હારેલા પંડિતની મૂછનો એક વાળ ઘરે લઈ જાય તો ૧૨ વરસનો રોગ જાય. મુછોના વાળ ઉખેડાવ્યા. એક ગમાર કહે

આજ સુધી અમારી રોટી ખાધી અમને એક વાળ ન દીધો કહી માથીની ચોટી ઉખેડી ગયો.

✱ જેવા સાથે તેવા-શુકલામ્બરધરં વિષ્ણુ, શશીવર્ણ ચતુર્ભુજ, પ્રસન્ન વંદનં ધ્યાયેત્ સર્વ વિધ્નોપશાંતયે... આનો અર્થ નીચે મુજબ કહીને પંડિતે રાજને પોતાનો ભક્ત બનાવ્યો. ..શુકલાંબરધર=રૂપિયો (સફેદ હોય) વિષ્ણુ=ત્રણે જગતમાં (તેનું ચલણ), શશીવર્ણ-ચંદ્ર જેવો ગોળ, ચતુર્ભુજ=ચાર પાવલી (ભુજ) નો થાય, પ્રસન્નવદન=જેની પાસે જાય તેને પ્રસન્ન-સુખી કરે, ધ્યાયેત્-(એ રૂપિયાનું) ધ્યાન ધરો એટલે સર્વ વિધ્નો શાંત થાય...આવો અર્થ કરે તેને ગુરૂ કરવા. હવે જે સાચો અર્થ કરે તેને રાજ દેડે. એક પંડિતે ઉપરનો અર્થ કહ્યો કે રૂપિયો થાય અને દહીંવડા પણ થાય, તે આ રીતે ..સફેદ દહીં ને ધારણ કરનાર, દહીં ત્રણે લોકમાં વ્યાપક છે, બધા ખાય છે, સફેદ વર્ણ છે, પંડિત પુરૂષોને ખાવા યોગ્ય, દહીંવડા કુલેલા હોવાથી (પ્રસન્નવદન) ખાવાથી શરીરની ગરમીના વિધ્નો નાશ કરે છે. પેલાનો ભગત તોડી પોતાનો બનાવ્યો.

✱ અર્થ નો અનર્થ-એક શેઠે રૂ નો ભાવ વધતા ઘરે ચિઠ્ઠિ લખી કે-...લાલા અજમેર ગયા, હમ હું રૂઈ લીન તુમહું રૂઈ લેવ ઓર બડી વડીકો ભેજ દેવ...લોકોએ વાંચીને આણ ક્યું-લાલા આજ મરી ગયા, હમહું રોયલીન તમે રોય લેવા ને બડી વહુને મોકલો. કાણમાંડી શેઠે આવી ઠપકો દેતા કહે તમે જ લખ્યું છે. શેઠ કહે મેં રૂ લેવાનું લખેલ ને તમે રોઈ લીધું કેવો અનર્થ.

✱ કયો માર્ગ ? જુનાગઢનો રાજ શિકાર કરીને આવ્યો. રસ્તામાં ચારણ બેઠેલો તેને રસ્તો પૂછવા માટે કહ્યું કયો માર્ગ ? ચારણે કહ્યું ..જિવ વધંતા નરઈ ગઈ અવધંત ગઈ સગ્ગિ, હું જાણઉં દુઈ વાટડો જિણિ બાવે તિણિ લગ્ગિ.. જીને મારવાથી નરક અને નમારવાતી સ્વર્ગ, આ બે માર્ગ જાણઉં તારે જ્યાં જવું હોય ત્યાં જ. રાજને વેરાગ્ય, દાન દીધું અને શિકાર છોડી દીધો.

✱ મને ગમે તેટલી આપીશ-એક બ્રાહ્મણ કુલે પાણી પીવા ગયો. સો સોનેયાની કોથળી અંદર પડી. વટેમાર્ગે વાત મને કરી. અને ગમે તેટલી આપીશ. અંદર ગયો. લાવીને બે દીધી અન્યાય. રાજ પાસે ફરિયાદ બોલાવ્યો. તે થું કહેલ-મને ગમે તેટલી આપીશ. તને ૯૮ ગમી માટ ૯૮ દઈ દે અને બે લઈ લે.

✱ તર્કશાસ્ત્ર કઠિન-ઈંગ્લેન્ડ પાલમિન્ટમાં વિચારણા ભારતનું તર્કશાસ્ત્ર શીખવું. સામાન્ય હિન્દી જાણકાર ગોરાને ભારતમાં મોકલ્યો. કોઈ સામાન્ય શહેરમાં ફરતાં ફરતાં

દિવાલ ઉપર છાંણું થાપેલું જોયું. વિચારે છે કે ઓ માય ગોડ-આ સીદી દિવાલ ઉપર ગાય ચઢી કેમ ? ઉભી રહી કેમ ? પોદળો કેમ ક્યો અને ચોટકું કેમ ? પાડોશમાં બ્રાહ્મણને પૂછ્યું ઈંગ્લીશમાં, તો બ્રાહ્મણ કહે-ઈંગ્લીશ શું બોલે છે તે તો અમારા કુતરાને પાણ આવડે છે, એમ કહી લાલીયા કુતરાને બુચકાર્યો કે તું ત લાલીયો કુતરો હાઉ હાઉ કરતો આવ્યો, પાછળ કુતરી વાય વાય કરતી આવી ને ગલુડીયા હુઉઉઉ હુઉઉઉ કરતા આવ્યાં. ગોરો ભાગ્યો. બ્રા. કહે અરે ભાગો નહિ આતો કહે ચે કે હાઉ હાઉ=કેમ કેમ (આવ્યા છે) વાય વાય-માટે (આવ્યા છો) અને હુઉઉઉ=તું કોણ છે એમ કહે છે. ગોરો આશ્ચર્યમાં પડ્યા જે દેશમાં કુતરાને અંગ્રેજી આવડે તે દેશના માણસો કેટલા હોશિયાર હશે ચ તર્કશાસ્ત્ર શિખવા આવ્યો છું પણ અહીં તર્ક થાય છે કે આ સીદી દિવાલ પર ગાય ચઢી ક્યારે, પોદરો ચોટયો કેમ ? બ્રા.-કરી બનાવું ? ગોરો કહે હા. બ્રા-તાજે પોદળો લઈને તેના ઉપર ફેંક્યો આમ ચોટે. ગભરાયો કે ભારતનો તર્કશાસ્ત્ર ભારે કઠિન દસહજાર ડોલરનું પાણી ક્યું.

❶ ખુશામત-શિકાર પર બાણ મારતા આડુ ગયું શિકાર છટકતા હજુરીયો કહે ભારે કરી, બાપુ ધન્ય છે તમને બાપુ કહે અલ્યા તું ખોટી પ્રશંસા કેમ કરે છે નિશાન છટક્યું ને શિકાર ગયો હજુ. કહે મેં બાણ મારવાની તારીફ નથી કરી પરંતુ તમારી ઉદારતાની તારીફ કરી છે કે પક્ષી વિંધાશે કેટલું દુઃખી થશે આમ વિચારી બાણ આડુ મારી તેને ઉડવાની તક આપી તેની તારીફ કરી. બાપુએ ઈનામ દીધું.

❷ જેવા સાથે તેવા-યાત્રિકે પૈસા દઈ રસોયાને ખીર બનાવવા કહ્યું તેને બદમાશી કરી ને થુલી (દલીયો) લઈ ગયો ને કીધું કે શહેરની હવા ખરાબ છે જલ્દી ખાજે. યાત્રી કહે અલ્યા થુલી કેમ ? રસોયો-મે ક્યાં કરું પકાઈથી ખીર બન ગયા દલીયા... શહોરમા હને ખરાબ છે યાત્રિક ચૂપ બદલો લઈશું નવો ઓર્ડર દીધો. વાસણોમાં સામાન આવ્યો. વાસણોવેચી માટીના લાવ્યો. રસોયો કહે પીત્તળના વાસણ હતા માટીના કેમ ? યાત્રિક કહે શહેરની હવા-... પીત્તળ કે બરતાણ મીઠી કે હો ગયે જેસે ખીરકે દલીયે... ચૂપ.

❸ બુધ્ધિ-મીયાં મુસાફરીમાં ગદ્દો, કુકડો, રસ્તામાં ભુખ લાગી. બે પૈસા. પેટ કઈ રીતે ત્રણનું ભરવું ? છોકરાને કહે કોઈ રસ્તો બતાવ. છોકરો કહે ચીભડુ લાવો તમારૂં પેટ ભરાસે, છાલથી ગધ્યાનું અને બીજતી કુકડાનું પેટ ભરાશે.

❹ બપુ ચંચલ-કોઈ શેઠ, સ ધર્મ પામેલો. સ્નાન અવસરે માંગણ આવ્યો તો નાતો નાતો ઉભો થઈને તુરંત દીધું કોઈ એ કહ્યું શી ઉતાવળ હતી ? તો કહે-... ચલસં વિતં

ચલં ચિંતં ચલં જીવિતમાવયોઃ વિલબ નૈવ કર્તવ્યો, ધર્મસ્ય ત્વરિતા મતિઃ

- ❖ ઘોડાનું ઈંડું-શેઠના મૂર્ખ પુત્રે આ શું છે કહેતા વેચનાર કોળાને ઘોડાનું ઈંડું છે કહ્યું. મૂર્ખ ૫૦૦ સોનેયા દઈને લીધું. રસ્તે પડતા ફાટી ગયું ઝાડ પાછળ સંતાયેલા બે સસલા અવાજ થતા ખેતરમાં ભાગી ગયા. ઘરે આવ્યો ને વાત કરી, બધા હસ્યા. અરે મેં નજરે જોયા મૂર્ખ
- ❖ હું તો રહીશ લોચો ને લોચો-ચોરપણીમાં ચોરોએ ૧૦ શેર સોનું ચોરીને માતાની મૂર્તિ બનાવવા સોની ને દીધું. છોકરે પાંચશેર ચોરી લીધુ. બાપુ કહે મુખા એક તોલો ધજવા નહેવાય. જે હવે મારી યુક્તિ. મંદિરમાં જઈ માતા સામે ધૂણવા માંડયું. ચોરો ભેગા થયા. બાપ ધૂણતા બોલે તું મારી ચોરી કરનાર કોણ ? હું માતા આ સોનીનું સત્યાનાથ કરું મારું પાછું આપે તો જ જીવતો મુકું. છોકરો આવી કરગરવા લાગ્યો. ચોરો કહે જેયું માતાનું સાચ. છોકરો મૂર્તિ લઈ ગયો બાકીનું પાંચશેર સોનું કાઢી આખી મૂર્તિ પીત્તળની બનાવી. પણ હથોડો મારે ને વીખરાઈ જાય. બાપ કહે ચિંતા નહિ. ગયો મંદિરે, ધૂણવા માંડયું, ચોરો આવ્યા. બાપ બોલ્યો ..હું માતા ને મારા ઉપર હોય હથોડાનો ટોચો હું તો રહીશ લોચો ને લોચો, .. ચોરો ન સમજ્યા લોચો મંદિરમાં પધરાવી દીધો ને સોની બધું સોનું ખાઈ ગયો.
- ❖ ઉખાડ દેગા-હિંદુ, મુસ્લીમ, અને શીખ એ ત્રણ લશ્કર અધિકારી ભેગા થયા. મુસ્લીમને ખાંસી. શિખે કહ્યું એક તોલા શરાબ પીલો ખાંસીકો જડસે નિકાલ દેગી. મુસ્લીમ કહે હરગીજ નહિ, શું શરાબથી મટે ખરી ? હિંદુ કહે ભાઈ જ્યારે શરાબ ધર્મને મૂળમાંથી ઉખેડી નાંખે છે તો પછી ખાંસીને મૂળમાંથી ઉખાડી દેતા શી વાર. -૮૯૯-૮૭-૧૦ને ૧૦૩૦ કોકે ૨- કહેતા તેને તેવા પડયા.
- ❖ પટલાણીએ બાવા ભાંડને શંકર પાર્વતી કહી ઠગ્યો.
- ❖ કોધને બોધ ન હોય-૧૭મી સદીમાં લંડનમાં એક ઉમરાવ. તેને વીલ ક્યું મરતી વખતે તેમાં લખેલ કે હેન્ડ્રી માર્શલ્ટને મારે મારવો હતો પણ મારી શક્યો નથી માટે જે મારી લાવે તેને ૫૦ પાઉન્ડ ઈનામના. થોમસ નામના માણસનું નાક કાપી લાવે તેને પાંચ શિલિંગ આપવા. મને કુતરા કરડેલ ને પીડા ઘણી થયેલ મારી મૂકેલી રકમના વ્યાજમાંથી હજારો પાઉન્ડથી હજારો કુતરા ખરીદી માર જન્મ દિવસે મારવા. (કેવો કથાયનો ઉદય)
- ❖ લોક વિરુદ્ધનો ત્યાગ-શુદ્ધ હોવા છતાં પણ લોક વિરુદ્ધ નો ત્યાગ કરવો-એક

ગામમાં બાવો. રોજ બશેર લોટ મળે ને આખો દિ ચાલે. વર્ષ બાદ બે વાર ભિક્ષા લેવા નિકળે ન છ શેર લોટ લાવે. લોકોને શંકા.આટલો બધો લોટ કેમ? બાવાનાં મંદિરની દિવાલ પાછળ એક રૂપવતી ઢેઢડી ૩-૪ બાળકોને વિધવા છોકરા બાવાનું માગે-ટળવળે બાવો સાંભળે તેથી દયાથી લાવીને આપે દિવાલમાં કાંણું પાડીને, યુવાનો એકવાર જોઈ ગયા ને પોટલું નાંખતા પકડયો ને ભંગીચણ લંપટ. જાહેર કરી 'ગામમાંથી કાઢી મુકયો.

- ❖ કામ કામને મારે-ગાંધી પાસેથી એક શેર મગ ને બશેર મઠ લઈ ભેગા કર્યા. ગાંધી અંતે સ્ત્રીને પૂછતા કહે કાલે રજા છે છોકરા નવરા બેઠાં રંજેડ તેના કરતાં મગ-મઠ જુદા પાડવા બેસાડી દઈશ.
- ❖ માનવતા-રેલ્વેમાં એક ભિખારી ગીત-ગાય. કોઈ એ તાનસેન કહી મશ્કરી કરી.એકે પાંચ રૂા.નું પરચુરાણ કાઢીને કહ્યું તારે જોઈએ તોડલા લે. તેને પાંચ ન.પૈ. લીધા. કેમ પાંચ લીધા. ભિખારી કહે "બાબુસાબ હમ ભીખ માંગતે હૈ લૂંટતે નહિ."
- ❖ સતીત્વ અને શીલ-ભોપાલનો નવાબ ચાંદખા. રૂપધેલો. ગીનોરની રાણી મેળવવા યુધ્ધ કર્યું. રાજાનું મૃત્યુ, રાણી નાશી. મકાનમાં સંતાઈ. ચાંદખા કહે મારી રાણી બને. રજપુતાણીએ યુક્તિ રચી હા પાડી. આપના જેવા વીર માટે જીવું છું. હમાણા જ લગ્ન કરવાના છે મારા મોકલેલા કપડા પહેરો તમે. સોળ શણગાર સજ્જને ગઈ. ચાંદખા બોલ્યો-'તુઝે પાકર મુઝે મોત ભી મંજૂર હૈ' તેટલું બોલતા જ તેને ઝેર ચઢ્યું ને ઢળી પડયો. કારણ રજપુતાણીએ કપડા ઉપર ઝેર ચઢાવેલ,મુગટ મોજડી દરેકમાં તેની અસર થઈ. રાજપુતાણી કહે પાપી કુત્તા રજપુતાણી જીવન કરતા શીલને ખાદ્ય માને છે.પાટુ મારી ચાલી ગઈ. ચાંદખા મૃત્યુ પામ્યો.
- ❖ ભાગ્યશાળીને ભૂતરખે-જગડુશાહ સાવ ગરીબ ઉપાશ્રયમાં કાળે કાઢે. સામાયિક કરે માંડમાંડ આજીવિકા ઉપાશ્રયમાં રાતે સૂતો. રાત્રે ગુરૂએ શિષ્યને કહ્યું-ચંદ્ર રોહિણી શકટને ભેટી જશે ત્યારે ૧૨ વર્ષનો દુષ્કાળ પડશે. કોણ નિવારશે ? ગુરૂ-જગડુ કયરો કાઢે છે તે. શિ. તે તો ગરીબ છે. ગુરૂ-હા, તેના ઘર પાસે જાડ નીચે ત્રણ કોડ રૂા. મળશે. જગડુએ સાંભળ્યું, કાઢયા. ઠેર ઠેર અનાજની વખારો એક પથ્થર ઝઘડામાં વધુ કિંમત આપી લીધો તેના ઉપર દાતાણ કરવા બેઠો, બાવો કહે આ પથરામાં પાંચ પારસમણિ છે, કાઢયા, ઘણું સોનું બનાવ્યું. અનેક દાનશાળા, ધર્મશાળા, જિનાલયો, મંદિરો કરાવ્યા.
- ❖ મિથ્યાભિમાન-શ્રીસના અભિમાની રાજાએ કહ્યું સંન્યાસી, આખુ જગત મારે

અધિન છે માટે જેઈ એ તે માગ. સ.-આ મારા ગુમડા ઉપરની બદી માખીને દુર વિદેશમાં કાઢ. રાજ-માખી વિનાના-સ્થાનમાં તમને મુકી શકું પણ માખી કાઢવાનું અશક્ય. સ.-માખી કાઢવાનું અશક્ય-તો આટલું અભિમાન કેમ કરે છે ?

❧ કેવો થશે ?-એક મુદ્દાને ત્યાં પુત્ર થયો. આગળ તે કેવો થશે તે જાણવા માટે તેને ઓરડામાં કુરાન, દશ રૂ. ની નોટ અને શરાબ મુકી સંતાઈ ગયો. છોકરો અદર ગયો. નોટ ખીસ્સામાં નાંખી, કુરાનને બગલમાં ઘાલ્યું અને દારૂ પી ગયો. મુદ્દાએ બીબીને કીધું દે જો તેને કુરાન વાંચ્યું હોત તો ધર્માત્મા થાત. શરાબ પીધો હોત તો અધાર્મિક થાત. રૂપિયા લઈ ભાગી જત તો વેપારી થાત, પરંતુ આતો પાજનતા-પોલીટીશન રાજનીતિજ થશે એટલે કરશે કાંઈ, કહેશે કાંઈ અને થશે કાંઈ

❧ સ્વામિત્વ-એક ભાઈ પોતાનું છાપરું સમુ કરતા હતા, નીચેથી ભીખારી એ બુમ પાડી નીચે આવો કામ છે ? શું કામ છે ? તમે નીચે આવોને ? તે ગયો ભીખારી કહે કાંઈક ખાવા આપો તો સાડુ. પેલો કહે મૂર્ખ પહેલેથી કહ્યું હોત તો ? ભીખારી કહે જોરથી બોલીશ તો કોઈ સાંભળી લઈ ગયો જાડો ભીખારી કહે જોરથી બોલીશ તો કોઈ સાંભળી જશે તેનો મને સંકોચ થતો હતો. પેલો કહે ચાલ ઉપર-લઈ ગયો જાડો ભીખારી થાકી ગયો ને ઉભો. પેલો છાપરું સમુ કરવા લાગ્યો. ઘણીવાર થઈ ભીખારી કહે ભુલી ગયા, આપોને ? પેલો કહે મારે ભીખ નથી આપવી. જાડો ભીખારી કહે નીચે જ કહેવું હતું ને પેલો કહે કોઈ સાંભળી લે તો. તું ભીખારી થઈ મને નીચે બોલાવી શકે તો હું માલિક થઈને તને ઉપર ન બોલાવી શકું. ઉપનય-આપણે માલિકને ઈન્દ્રિયો ગુલામ છે છતાં ઈન્દ્રિયોને આધિન થઈ આત્મા નીચે જાય છે. પરંતુ ઈન્દ્રિયો ઉપર સ્વામિત્વ મેળવીએ તો મોક્ષ જઈ શકીએ.

❧ ગુલામગીરી-અમેરિકામાં એક કરોડપતિ રોજ સવારે કોઈ ભીખ માગવા આવે તેને કાંઈક આપતો. એક ભીખારી ૨૦ વર્ષથી નિયમિત ભીખ માગવા આવે તેને રોજ એક ડોલર આપે, ક્યારેય તે ભીખારી નો વૃદ્ધ બાપ આવે તેને પણ ડોલર આપે. ભીખારી એવો ધૂટ થઈ ગયો કે બે ચાર દિ ન આવે તો પાંચમે દિ પાંચ ડોલર માગીને લઈ જતો. તેનો બાપ મરી ગયો. તોય તેના બાપનો ડોલર લેતો. કરોડપતિ આપે. મહિનાઓ પછી કહે ભાઈ તારો બાપ મરી ગયો હવે તેનો ડોલર શેનો માગે છે. ભીખારી કહે તમે શું સમજે છો ? મારાબાપની મિલકતનો હકદાર હું છું ? કે તમે મારો બાપ મર્યો છે કે તમારો બાપ. ઠીક બે ડોલર લઈ જા. ઉપનય-આપણી બધાની આવી જ દુર્દશા છે. ઈન્દ્રિયોને પંપાળી માલિક કરી દીધી છે અને આપણે તેના ગુલામ થઈ ગયા છીએ. લાંબા સમયની આવી જ ટેવ છે તેથી નિર્બળ બનેલો

આત્મા ઈંદ્રિયોને આજ્ઞા નથી આપી શકતો. ઈંદ્રિયોની આજ્ઞાનુસાર આપણે વર્તીએ છીએ.

❖ **તીર્થંકર પ્રભુની વાણીનો અતિશય-અર્ધ માગધી ભાષામાં દેશના આપે અને દેવો, મનુષ્યો અને તીર્થંચો દરેક પોત પોતાની ભાષામાં સમજી જાય આવો અતિશય. એક આહિરને દસ સ્ત્રીઓ હતી. દરેકે જુદું જુદું પુછ્યું ને આહિરે જવાબ એકજ વાક્યથી દીધો-‘પાલિનત્થિ’ પ્રશ્ન ખીચડી કેમ વધી ગઈ ? પાલી-માપનું સાધન નથી તેથી. પ્ર. છાસ કેમ ખાટી છે ? પાલી-આજે વારો નથી, કાલની છે. પ્ર. આ બકરી દુબળી કેમ છે ? પાલી-ધાસ ચારો નથી. પ્ર. શાક કે સુધાર્યા વિનાનું છે ? પાલી-છરી નથી તેથી. પ્ર. આ કુતરી ભસે છે કેમ ? પાલી-પાળેલી નથી તેથી. પ્ર. તળાવનું પાણી કેમ ચાલ્યું ગયું ? પાલી-પાળ નથી તેથી પ્ર. આ ફળો ઘરે લઈ જવ પાલી ખોળો નથી. પ્ર. આજે તાવ કેમ નથી ? પાલી-વારો નથી (એકાંતરીયો હતો) તેથી. પ્ર. આ જંગલમાં ભય કેમ નથી ? પાલી-ઝુપડા (ચોરના) નથી તેથી. સદાવ્રતમાં આજે ભોજન કેમ નથી દેવાતું ? પાલી-વારો નથી (એકાંતરે આપાય છે) ઉપ. પ્રા. વ્યા.૨૦૨ દરેકને સંતોષ થયો, તો પછી પ્રભુની વાણી દરેકને સમજાય એજ અતિશય.**

*** **મૂર્ખની સભામાં પંડિતે મીન રહેવું-કોઈ ગામમાં પટેલ, પટવાણી, પુત્ર ને પુત્રવધુ ચારેય બહેરા. બાપ ધાન્યનુ રક્ષણ કરે, મા સુતર કાંતે ને રસોઈનું, વહુ ભાત દેવા જવાનું અને છોકરો ખેતીનું કામ કરે. એક દિ કોઈ મુસાફરે આ રસ્તો ક્યાં જાય છે પૂછ્યું. બહેરો હોવાથી કહે તારા બાપના બળદીયા છે તે લેવા આવ્યો છે ? મુસાફર ચાલ્યો ગયો. ભાત લેઈને વહુ આવી તો પોતાની વહુને કહે આજે કોઈક બળદો લેવા આવેલ કાઢી મુક્યો તેને, વહુ બહેરી, તે કહે-ભાત ગરમ કે ઠંડો, ખારો કે મોળો જે હોય તે તમારી માએ ક્યો છે મને શું કહ્યો છો ? ઘરે આવી વહુએ, સાસુને ભાત અંગેની ફરિયાદ કરી, સાસુ કહે સુતર જાડું કંતાય કે ઝીણું તેની તારે શી ચિંતા ? સાસુ (પટવાણીએ) પટેલને કહ્યું કે વહુ આમ બોલે છે ત્યારે સસરો કહે હું ધાન્યનું રક્ષણ કરું છું ત્યાંસુધી એક કાળનો નાશ નહિ થાય સમજી. ઉપયન-આ રીતે ધર્મમાર્ગ સાંભળવામાં બહેરાને ક્રિયામાં અનાદરવાળા સાથે વાદવિવાદ ન કરવો તે પંડિતોનું ભૂષણ છે.**

*** **ભુંડીથી ભૂત ભાજે-કેતનપુરમાં બ્રાહ્મણ દરીદ્ર હતો. તેને કુરૂપા, કુટીલા, કૃપાણ, કોધી કાણી, કલમકિત આચારવાળી સ્ત્રી હતી. પાસે વૃક્ષ ઉપર ભૂત રહે. તે વિપ્ર પત્નિના ભુંડા સ્વભાવથી દેશાંતરે ચાલ્યો ગયો. એકદા બ્રાહ્મણ પણ ચાલ્યો ગયો.**

બંને ભેગા થયા ભૂત કહે હું શેઠના પુત્રને વળગીશ તું કાઠવાનો ઢોંગ કરજે તને ૫૦૦ સો નેયા મળશ. તેમ ક્યું ને સોનેયા મ્મૈતા સુખી થયો. ભૂત મંત્રપુત્રીને વળખ્યો. ત્યાં કાઠવા જતાં ભૂત કહે તું લોભીયો છે. હવે હું તને મારી નાખીશ. ત્યારે બા કહ્યું હું તો તને મારી સ્ત્રી અહીં આવી છે તે કહેવા આવ્યો છું. ભૂત ભાગ્ય ને બ્રાહ્મણને ઈનામ મળ્યું.

*** કલેશ્વરી ઝેર પીધું-કૃષ્ણઆત્ પ્રાર્થય મેદિની ધનધુતે બીજ બલે લીંગલં, પ્રેતેશાન મહિષો વૃષશ્વ ભવતઃ ફાંલ ત્રિશુલાદપિ; શકત્યાહં તવ ભૈક્ષદાનકરણે સ્કંદો પિ ગોરક્ષણે, દગ્ધાહં તવ ભિક્ષયા કુરૂ કૃષિં ગૌર્યાવય; પાતુઃ વઃ (૧) અતું વાંછતિ ગણપતે-રાખું ક્ષુધાર્તફણી, તંચ કૌચંરિપો; શિશિ ચ ગિરજાસિંહો પિ નાગાનનં, ગૌરી જહનુસુતામનગયતિ કલાનાથં કપાલાનનો, નિર્વિણ્ણં સ પપો કુટુંબ કલહાદીશો પિ હાલાહલ...

*** અર્થ-હે શંકર ! કૃષ્ણ પાસેથી ભૂમિ, કુબેર પાસેથી બીજ, બલદેવ પાસેથી હળ, યમ પાસેથી પાડો, તમારો બળદ, ત્રિશુળનો ફાળ, ભાત લાવનાર હું ને ગાયનું રક્ષણ કરનાર કાર્તિકેય છે. તેથી ખેતી કરો, ભીખ શા માટે માંગો છો મને શરમ આવે છે આ રીતે નિષમિત ઝઘડાથી કંટાળી શિવ ઝેર પીવા તૈયાર થાય. (૧) ગણેશનું વાહન ઉંદર, તેને ખાવા શંકરનો સર્પ, સર્પને ખાવા કાર્તિકેયનું વાહન મોર ઝડપ મારે છે, પાર્વતીનું વાહન સિંહ ગણપતિને હાથી સમજી મારવા તૈયાર થાય છે, પાર્વતી અને ગંગા શોક્યપણાથી લડે છે, કપાલાનન નામનો શિવનો નોકર જે ચંદ્રને કણ માફક ખૂંચે છે, આ પ્રમાણે નું નિરંતર ઝઘડાથી કંટાળી શંકર ઝેર પીને શાંતિ પ્રાપ્ત કરવાનો વિચાર કર્યો.

(દૈનિક સિંદુસ્તાન. તા. ૨૧-૪-૫૪)

*** અંગુલી માલ-રસ્તે ચાલ્યા જતાં બુદ્ધને લુંટારૂ અંગુલીમાલે કહ્યું. ખડે રહો.. બુદ્ધ કહે હું તો સમતામાં આત્મધર્મણાં ખડો છું તું પરધર્મમાં છે માટે તું ખડો રહે. સમજી ગયો ને શેતાનમાંથી સંત બની ગયો.

*** બુધ્ધિ-શેઠને ત્યાં ભરાડી ચોર રાત્રે આવ્યો. બધા તેનાથી ડરે. શેઠે લાગ જોઈ ધીરીયું માર્યું ને મરી ગયો જમાદારને બોલાવી કહે આ ચોરને મારનારને રૂ. ૫૦૦નું ઈનામ છે તમારે જોઈતું હોય તો આને લઈ જાવ. નામ અને ઈનામના લોભે લઈ ગયો. છાપામાં જાહેર ખુબ યશને ઈનામ મળ્યું. શેઠાણી કહે માર્યો તમેને યશ જમાદારને શેઠ કહે તું ન સમજે. થોડા દિ ૫છી જમાદાર નું ખુન મરેલ ચોરના

બાપે ક્યું ને વેરની વસુલાત કરી. શેઠે જો આ જમાદારનો ત્રાસ ઘણો હતો, ઈનામ અપાવી ટાઢા પાણીએ ખસ કાઢી.

*** કુક દીધા ઘરુંકું-શેઠને ત્યાં હજમ ગયો સારા ચોખા દીધા. હજમે વિચાર્યું કે હું આ સારા ચોખા ખાઉં છું તેની ગામનાને ખબર પડે કેવી રીતે ? તેથી ઝુંપડાને સળગાવી બહાર દુધભાત ખાવા બેઠો. લોકો કહે આ તારું ઝુંપડું સળગ્યું. હજમ-આ દુધભાત ખાઈ લઉં. અરે બાવો બની જઈશ, પાણ ન જ ઉઠયો. આ જોઈ ચારણ બોલ્યો-રંગ હે નરુંકું (હજમકું), કુક દીધા ઘરુંકું...

*** લુખો આહાર વિકાર ન કરે-જમાણ બનાવ્યું કંસારનું, બધાને જમાડયા જ્યારે સંતે રોટલા ખાધા લોકો કહે કેમ આમ ? દુર્પણ ઉપર કંસાર લગાડતા ઝાંખો, મોઢું ન દેખાય, તેના ઉપર રોટલો ઘસતા સાફ, મોઢું દેખાયું. સંત કહે વિગઈ (ધી દુધ, વિ.) વાળો ચીકણો માલ ખાતા રાગ, વિકાર થાય, મન બગડે છે જ્યારે લુખો (આંધબિલ) આહાર સાત્વિક હોઈ મન બગડતું નથી અને આત્માનું દર્શન થાય છે.

*** ચમાર જેવા-ચીનના કેદીને જન્મટીપ. ૪૫ વર્ષ જેલમાં. ખુશાલી પ્રસંગે મુક્ત કર્યો. ઘર પડી ગયેલ સ્ત્રી મરી ગયેલ ધંધો શું કરવો ? અંતે કાગળ લખ્યો કે મને જેલમાં પુરો નહિતર ગુન્હો કરીશ. સંસારની દુર્દશા પાણ આપણને ગમી ગઈ છે જેમ ચમારવાડાની કાતિલ ગંધ ચમારને ન આવે તેમ વાસનાની બદબુ આપણને નથી આવતી.

← સંત અને સંસારીમાં શું ફેર ? બંને ખાય, પીવે, સુવે ક્રિયા કરે છતાંય ફેર એક રાજા ફરવા નીકળ્યો સાથે છ સીપાઈ, એક ચોર તેને છ સીપાઈ પકડીને ચાલે ચોર છના કબજામાં છે જ્યારે રાજા એકના કબજામાં છ સીપાઈ છે. આ ફેર છે મેમ સંત અને સંસારીમાં ફેર પાંચ ઈંદ્રિયને છટું મન એ સંતના કબજામાં છે અને સંસારી તે છ ને આધીન છે.

← પાપ પ્રકારથા વિના ન રહે-એક ભેંસ રોજ પેમલા મોચીની ભીંત સાથે શરીર ઘસે, દાઝ ચઢીને રાંપી મારી, ભેંસ ઢળી પડી, ઘણા લોકો ભેગા થયા. સૌ સોના વિચારો રજુ કરવા લાગ્યા. હજમ કહે-નવરો હજમ પાજ મુંડટે, આ કોણે મારી વાણિયા લોભે તણાય, કોઈ સ્વાર્થીએ મારી હશે. છીપો-કાંઈક રંગ દોશ તો કાંઈક પોત દોષ જેમ બંનેનો વાંક હશે. જોષી-ગઈ તિથિ જોષી પાણ વાંચે. વિધાતાએ આ રીતે લખ્યું હશે. ધાંચી તેલ જુવો તેલની ધાર જુવો, શાયી મરેલ છે, ધા શેનો છે

તપાસ કરો. કંસારો થાળી કુટીને રણકો વાગી રહ્યો ને મારનાર ક્યારનો ય ભાગી ગયો કેમ પકડાશે. કુંભાર-ચાક ઉપર પિંડો શું ખબર ગોળો ઉતરશે કે ગાગર, માટે જલ્દી તજવીજ કરો તો પકડાય. કઠિયારો કુહાડીમાં હાતો ભળે નહિ ત્યાં સુધી શું થાય તેમ આમાંથી કોઈ કુટે તો પકડાય સુધાર-આડે લાકડે આડો વેર, દરબારે ખબર આપો. લુહાર-લોહુને લુહાર ભેગા થશે એન્મેલે ગળાશે. રાજ જોતશે. વાદિ-સર્પ બધે વાંકો ચાલે પણ દરમાં સિધો રાજ પાસે પાધરો થશે. રાંડીરાંડ-નાતરે જાવું પછી દિ શા માટે જાળવા, રાજને કહેવું છે તો ઢીલ શાને વેશ્યા વેશ્યાને પુત્ર કોને બાપ કહેશે, આ ભેંસ કોને મારી કહેવા કોણ જાય તમે જ જાવને. ધોબી-ધોબીનો કુતરો નહિ ધરનો નહિ ઘાટનો, ભેંસ મરી ગઈ પછી ફરિયાદથી શું માટે જલ્દી જાવ. ખલાસી-મધ દરિયામાં વહાણ છે એકે ય વાત સુઝતી નથી, દવા કરો કાં ફરિયાદ કરો. વહોરો-નમાજ પઢતા મસ્જિદ કોટે વળગી, તેમ પહેલા આપણા બધાની જુબાની લેશે ભાંડ-ચોરની માં ને પરણે ભાંડ, તમારા સગાની તો ભેંસ નથી નકામાં પારકી ચેલમાં શું કામ બળો છો સૂચાણી-ઝાઝી સૂચાણીએ વેતર વંઠે, ની જેમ એક હા, એક ના, કોઈને દયા જ નથી. ભરવાડ જાણો વાળે તે ગોવાળ, માટે હું જ ફરિયાદ કરવા જઉં. જમાદાર આ વાંકો ધા છે, રાપીનો ધા લાગે છે. તે વખતે પેલો મોચી પણ ત્યાં હતો તેના પાપે તુરંત બોલાવ્યો કે કોણ કહે છે રાંપીનો ધા ? તેની આકૃતિથી પકડાયો, કબુલ્યું.

← પોલ ખુલે જ-એકે પોતાની પુત્રી રૂ.૫૦૦૦ લઈ સગાઈ કરી. લગ્નવિધિ થઈ. કન્યાના માબાપને કન્યાદાન માટે ગોરે બોલાવ્યા. બાપને હાથમાં પાણી આપીને કહે બોલો .. “મયા દત્તા” માતા કહે “મયાપિ દત્તા”.. પછી જમાઈના હાથમાં પાણી આપીને કહે બોલો .. “પ્રતિગૃહ્ણામિ”. . ત્યારે જમાઈ કહે .. “બંદા ખરીદ કરકે લાતા”.. દાન નથી ક્યું પણ રૂપિયા આપીને મેં ખરીદી છે સગાની વચ્ચે નાક કપાયું, પોલ ખુલે જ.

← મૂર્ખ-એક મોચી પૈસો ભેગો કરતાં કરતાં ૯૯૯ રૂ. ભેગા કરી ઢોરના ખીલે નીચે દાટ્યાને બોલે ગર્વથી-ખબકે ખીલા હેઠ કે નવસે નવાણું રોકડા. ચોરે સાંભળ્યું ને ખોદી ને લઈ ગયો. ભેંસ જીરવે ખાણું ને વાણિયો જીરવે નાણું મોચી રોયો.

← મૂર્ખ શિખ-રાવલે સ્વમૂર્ખ શિખને પત્ની તેડવા સાસરે મોકલ્યો ને કહ્યું કે ઉંચા, ટેડા (વક) ને ઉંડા વાકયો બોલવા જેથી તું પંડિત છે તમે જાણાશે. ગયો સસરો કહે

તારા ગુરુ કુશળ છે ? શિ. હુંગર પછી કહે દાંતરડું છેલ્લે બોલ્યો કુવો. સસરા વિ. સમજ્યા કે રાવલ દાંતરડું લઈ હુંગરે ગયા ઘાસ કાપતા પડ્યા કુવામા ને મર્યા. પોક મૂકી. રાવલ પત્ની રાંડી. શિષ્યે આવી વાત કરી તે પાણ રડ્યો ઓરે વહુ રે રાંડીરે, રાવલની વિધવા બેન કહે તું જીવતા તારી સ્ત્રી કેમ રાંડે રાવલ કહે હું જીવતા તું કેમ રાંડી ? શું બોલે.

← ચાલાકી-બાવોને ચેલો રસ્તે શેરડીનું ખેતર. ગુરુ બહારને ચેલો સાંઠા ચોરવા ખેતરમાં ગયો, તેવામાં ખેતરનો માલિક આવ્યો. હવે શું થાય. ભોળો હતો બાવાને પગે લાગ્યો. બાવાએ ઉપદેશ દીધો-‘સંત પકડલો સંત પકડલો, આથે ગભાધારી, મોટા પાણ હોય તો છોટા કરલો કરલો ગુમચારી, ચરમદાસકી માર પડેગી પૂજા હોશે તારી, અંદર પૂજા તારી લોસે બાહિર હોશે મારી, રામનામકો જપકે પ્યારે ટપ જા પરલે ક્યારી’” ખેડૂતને કહે-લાંબા ભવો ને ઈંદ્રિયોને ગોપવી ટુંકા કર નહિતર ગભાવાસ વધશે. નરકમાં જઈશ ને યમનો માર પડશે માટે પ્રભુનું નામ લેઈ સંસાર તરી જા. ખેડૂત ખુશ થયો. શિષ્યને નશું સુચવ્યું-ચેલા, રસ્તો પકડ આ માલિક આવ્યો છે મોટા સાંઠા નાના કરીદે ને ક્યારી ટપી ભાગી જા, નહિતર અંદર તારીને બહાર મારી જુતાથી પૂજા થશે.

← પરીક્ષા-સ્ત્રી પોતાના પતિને એક પૈસો આપી પાન કુલ, લાકડી ને કાકડી અને પાછી પૈસો પાછો લાવવાનું કહ્યું. ‘પાન લાઈજે કુલ લાઈ જો ઓર લાઈજે લાકડી, પૈસો મારો પાછોલ લાઈજે ઓર લાઈજે કાકડી’” પતિએ આકડાનું પાન, કુલ લાકડી અને કાકડી, (આકડાનું ફળ) લાવીને પૈસો પાણ પાછો આપ્યો.

← સ્ત્રી ચરિત્ર-જાતની સ્ત્રી ખુબ સેવા પતિની કરે ને કહે તમે ખાવ છો તે મારા પેટમાં આવી જાય છે. માટે સતી માની એકવાર કોસ તુટતા ઘેર આવ્યો તો ખીર રાંધેલી જોઈ, ખાઈ ગયો, સ્ત્રીને ખબર પડી તેને યુક્તિ કરી પતિનાશની રાજપુત્રને સર્પદંશ તોણીએ ઈર્ષ્યાથી નૃપને કહ્યું કે મારા પતિને સર્પ ઉતારતા આવડે છે. રાજપુત્રથી લેઈ ગયા. મંત્રનો દેખાવ કર્યોને બોલે.. ક્યું કુસ તુટી ક્યુ ઘર આયો ક્યું રાજા ઘર વેધ કહાયો, સહાય કરો મારા ગોગાપીર કદી ન ખાઉં ઈણ રાંડરી ખીર... ભાગ્ય યોગે ઝેર ઉતર્યું ઈનામ.

* બુધ્ધિ-મંત્રીએ બુધ્ધિની દુકાનેથી ૪ લીંધી રૂા. રૂપ આપીને યાત્રામાં એકલા ન જવું પાંચમાણસ જો કામ બતાવે તે કરવું. એકાંત જગ્યામાં સ્નાન કરવું અને

ગુપ્તવાત સ્ત્રીને ન કહેવી. યાત્રામાં શેરો (પ્રાણી મળ્યું તે લઈને ચાલ્યો રાત્રે સૂતો જંગલમાં સાપ નીકળ્યો તેને શેરાએ મારી નાંખ્યો. ધર્મશાળામાં ઉત્તરો ત્યાં કોઈ અજાણ્યું મૃતક પડેલું અને બાળવા માટેનું બધાએ કીધું, બાળતી વખતે કેડેથી રત્નોની વાંસળી નીકળી. તળાવે નહાવા ગયો ભુલી ગયો એકાંતમાં સ્નાન કરેલ તેથી ત્યાં પડેલી વાંસળી મળી ગઈ. વાવતા જ ઉગે તે વાત સ્ત્રીને કીધી. સ્ત્રી પર પુરૂષમાં આસક્ત, રાજ્યમાં વાદ, સ્ત્રીએ બીજ શેકી નાખ્યા, ન ઉગવાતી હોયો જરપુરૂષ કહે શરત મુજબ જેને હાથ લગાડુ તે વસ્તુ મારી, ઠીક. બુદ્ધિવાળાને ત્યાંથી નવી બુદ્ધિ લીધી. ઘરવખરી, સ્ત્રી વિને માળે ચઢાવી સીડી દૂર કરી. જર લેવા આવ્યો. બે હાથે નીસરાણી મુક્તા કહે બસ શરતમુજબ નીસરાણી લઈ જા.

- * આચાર વિનાનો પ્રચાર અનાચાર છે. દર્શન વિનાનો આચાર દુરાચાર છે જ્ઞાન વિનાનો વ્યવહાર મૂર્ખાચાર છે. ચારિત્ર વિનાનો ત્યાગ અત્યાચાર છે.
- * ક્ષાયને જીતે તે ખંત. ઈંદ્રિયો ને જીતે તે દંતે. સંસારને ઉપાધિ સમજે તે સંત.
- * ભવનમાં પાણી ઝુંપડી જેવી અનાસક્તિ અને ઝુંપડીમાં મહેલ જેવી સહાનુભૂતિ કરે તે મુનિ.
- * સંસારી મટી સત્યાસી થાય, શણગાર છોડી આણગાર બને, ત્યાગના રાગી અને રાગના ત્યાગી બને તે સાધુ.
- * પ્રશંસવાલાયક શું ? જગદુશાહનું દાન, વિજય શેઠનું બ્રહ્મચર્ય. ધન્નાઅભગારનું તપ. જરણશેઠની ભાવના. ખંધક મુનિની ક્ષમા. કુરગડુમુનિની નમ્રતા. પુણીયા શ્રાવકનો સંતોષ. ગૌતમસ્વામીનો વિનય. ધર્મરૂચિ અભગારની દયા. લક્ષ્મણનો સદાચાર. પેથડશાહની પ્રભુ ભક્તિ. એકલવ્યની ગુંડે ભક્તિ, શ્રવણની માતૃભક્તિ. રાજ હરિશ્ચંદ્રનું સત્ય યુધિષ્ઠિરનો ન્યાય. શાલીભદ્રનો ત્યાગ. ભતૃહરિનો વૈરાગ્ય.
- * શ્વાસ-સમાધિમાં ૪, શુભચિંતનમાં ૬, મૌનમાં ૧૦, ઉચ્ચારણમાં ૧૨, ચાલતા ૧૬, સુતાર ૨૦ સ્ત્રીસંભોગમાં ૩૬ ચાલે.
- * લગ્ન વખતે પોખાણા-લગ્ન વખતે સાસુ જમાઈને ધુંસણ, સાંબલુ, રવૈયો, ત્રાક, તીરથી પોખી બતાવી, ઈંડિયા, પીડીયા ફેંકી, સંપૂટ્યુ ફોડાવી પછી સાસુ નાક ખેચે છે, તેનો અર્થ-બળદની માફક બોજ વહન કરવો પડશે ને નાક વિંધાશે. સંસાર સંબંધી વાતો કચડવી પડશે. સાંબેલોથી ડાગરના ફોતરા ઉખડે તેમ કાકા

મામાના મા બાપના સંબંધો નહિ રહે. થીજેલા દહીનું પાણી થાય માખણ નીકળી જાય તેમ તમો નિઃસત્વ થઈ પાણી નીકળી જશે ને નરકમાં લઈ જશે. તકલીની માફક ભણાવશે અને ધ્યાન નહિ રાખો તો તાર તૂટે તેમ સંબંધ છુટા તીરની જેમ પુત્રી-પુત્રાદિકનું પુરૂ કરવા દૂર (દેશાવર) જવું પડશે. ઈંડીયા-ચોખાના બે મુઠીયા સાસુ માથે ઉતારી નાખે છે, પીંડીયા-રાખના મુઠીયા. ચોખા જેવો તારો નિર્મળ આત્મા અભડાય નહિ નહિતર ઈ..ડિયો નસીબમાં રહેસે તે વખતે તને પી..ડીયો દુઃખ થશે. તારા દેહની રાખ થશે. ને તારું બીજ બધા ખાઈ જશે. સંપુટીયું-(બે કોડીયામાં દહીં ભરીને પગ નીચે કચડાવે) બાંધી મુઠી છે હજુ કાંઈ બગડ્યું નથી હજુ પણ સાધુ બ હી જા. છતાં વરરાજા ન માને ત્યારે નાક ખેંચે લે તારે નકટા તારા જેવું કોણ થાય. બીજે અર્થ-..આવે સાસુ પોખંવા સમસ્યા એવી ઉચ્ચરે. મુજ બેટી માટે શું છે ધંધો તે જમાઈને પુછતી. ઘેર ખેતીવાડી કેટલી તે હલ ઘુંસર બતલાવતી. ખાંડણી અને ઘંટી તાણા ખીલડા પણ સમજાવતી મુજ દીકરીના સુખ સારૂં રેંટીયો છે કે નહિ. મુંગો મુંગો એ સાંભળે સાસુ મનમાં દુઃખ ધરે. ઘંટી ગઈ ખાંડણી ગઈ ને દુઝાણા ચાલ્યા ગયા. ખેતીવાડીના સાધનો પણ આજ શિથિલ થઈ ગયા. રેંટિયા સળગી ગયા હુત્રર સહુ નિસ્તેજ થયા જેથી અત્યારે દેશમાં બેકાર બહુ વધી ગયો... પછી નાક ખેંચતા કહે છે નાક ખીચું છું જમાઈ સમસ્યા જરી સમજે નહિ,. કાયા ભલે તમ જાય તો આ નાકને ખોશો નહિ. (સંપુટીયું ફોડતા) ..માટી તાણો આ માનવી માટીને લેવા જાય છે. માટી તાણી માટીની માયા માટીમાં મલી જાય છે...

- * શાણગાર-હાથનો શાણગાર દાન, મુખનો સત્ય, નેત્રનો જીવદયા, કાયાનો શિયલ, કાનનો સિદ્ધાંતશ્રવણ, જીભનો જિનેન્દ્રના ગુણકીર્તન, પગનો તીર્થાટન અને મસ્તકનો નમનમાં છે.
- * સાધુ-સુ=સર્વ જીવો પ્રત્યે સમાનભાવ (શત્રુ-મિત્ર, ઉંચે-નીચ વિ.)આ=આવાગમન નહોય, સંકલ્પ-વિકલ્પો ન હોય, આત્મીક, વિષય વાસના ને તૃણા ત્યાગ. ધુ=ધર્મ ધ્યાનમાં રમાણતા કરે, સ્વપરાત્મ વિચારણા, લેશ પણ સ્વાથી નહોય અને સાધનામાં મસ્ત હોય તે સાધુ.
- * કષાયથી નુકશાન-કોધથી સાધુ ચંડકોશિયો. શ્રેણિકચેલણાને અસતિ જાણી મહેલ બાળી દેવાનો હુકમ પછી પ્રભુ પાસેથી જાણ્યાબાદ પશ્ચાત્તાપ. માનથી સીતાને

પાછી ન સોંપવાથી રાવણનો નાશ. માયાથી મહામીનાય કુંવરી થયા અનુકંતલા
ઈર્ષ્યાથી કુતરી થઈ. કૌતુકવસે ઈંડાનો સ્પર્શ કરતાં રૂકિમાણીનો પુત્રવિયોગ ૧૧૬
વર્ષ સુધી. કામથી ઈલાથીપુત્ર આદિ અનેક મુશ્કેલીમાં મુકાયા.

* ઘર-અશાતા અપમાન અપજ્ઞા વિ.દુઃખોનું સ્થાન. રોજના અસંખ્ય સ્થાવર જીવોનો
અકાળ કરપીણ મૃત્યુ પમાડનારું કતલખાનું, એકમાંથી અનેક ભવોનો સર્જનહાર
દુઃખ અને દોષોની ખાણ. એની પરંપરાથી કૂરપણે કચરાઈને મરે તેવા ૧૮
પાપસ્થાન તેનું નામ ઘર.

* મહાપુન્યોદયે માનવભવાદિ સામગ્રી મળ્યા પછી પણ સાધવા યોગ્ય ન સધાય તો
મહાપાપોદય લેઈને આવ્યા છીએ તેમ સમજવું.

* જીને સંસારનો ભય લાગે અને મોક્ષની ઈચ્છા જાગે તે પ્રમાણે પુરુષાર્થ કરે તે મોક્ષ
ન પામે ત્યાં સુધી નરક તિર્થચંગતિ તેના માટે બંધ.

* ધર્મથી સુખ મળે પણ ધર્મી તે જ કે સુખથી નિરંતર ડરે. આયેદિશના માનવીની
ઈચ્છા એ જ હોય કે ક્યારે સર્વપાપથી રહિતપણે હું જીવી શકું.

* જિનવાણીની રૂચિ એટલે સંસારની સર્વવસ્તુની અરૂચિ આપણે દેવગુરુ ધર્મને
માનીયે છીએ. તે સંસારના સુખને દુઃખરૂપે અને છોડવા જોવું કહે છે તે જળે ઉતરે
છે ?

* સંસારમાં આજે મોટા પ્રમાણે પાપ કરવા મંડી પડ્યા છે. દુઃખી, દુઃખથી છુટલા
માટે અને સુખી સુખમાં મહાલવા માટે પાપ કરે છે.

* આજે માનવી સુખને માટે જોમ વેપાર કરે છે તેમ ધર્મ કરી રહ્યો છે. સંસાર સુખથી
છુટવા માટે કરેલો ધર્મ સ્વર્ગ અને મોક્ષ આપે.

જમે તે પરિસ્થિતિમાં હોવા છતાં કેવળ જ્ઞાન પ્રાપ્ત

થાય છે. મહત્તા શુદ્ધ પરિણામ-શુકલ ધ્યાનની છે.

કે વ લ જ્ઞા ન પા મ્યા

ઈલાચીકુમાર	:	નાચતા નાચતા
અષાઢાભૂતિ	:	નાટક કરતાં કરતાં
પૃથ્વીચંદ્ર	:	રાજ્યસિંહાસને બેઠા બેઠા

ગુણસાગર	:	લક્ષમાં હસ્ત મેળાપ ટાણે
અર્ધમુક્તામુનિ	:	રિયા વહી કરતાં કરતાં
ભરતચક્રી	:	અરિસા ભુવનમાં
અર્ણિકાપુત્રાચાપ	:	નદી ઉતરતાં ડુબતા
નાગકેતુ	:	પુષ્પ પૂજ કરતાં
મરદેવામાતા	:	હાથીની અંબાડી પર બેઠાં બેઠાં
સાધ્વી પુષ્પ ચુલા	:	ગોચરી લાવી આપતાં
પ્રસન્નચંદ્રઋષિ	:	કાર્તિસ્સગમાં
વલ્કલચિરી	:	પાત્ર પ્રમાર્જતા
ગૌતમસ્વામી	:	વિલાપ કરતાં
કસાર્ધના નોકરને	:	માછલા ચીરતા
કુર્માપુત્ર	:	ઘેર બેઠાં બેઠાં
મેતાર્થ મુનિ	:	ખોપરી ટુટતા આંખો બહાર આવતા
બાહુબલજી	:	માન મુકીને વંદન માટે પગ ઉપાડતા
ચારે ભાણીયાને	:	વંદનની ભાવના ભાવતાં
મામા, મૃગાવતી,		
ચંદનબાલા, ચંડુદ્રચાર્ય	:	ખમાવતા
૫૦૦ તાપસો, કુરંગુ મુનિ વિ.	:	ભોજન કરતાં કરતાં
ઢંઢાણ ઋષિ, સુવ્રતમુનિ આદિ	:	ગોચરી પઠવતા
રતિસૌરકુમાર	:	પત્નીને શણગારતાં
ચંડુદ્રચાર્યના નપદીગ્રિત શિષ્ય	:	રાત્રે વિહારમાં ગુરુની ગાળ અને ડંડા નો માર ખાતા ખાતા
ચોરી માટે આવેલ ચાર ચોર	:	નવકાર સાંભળતાં સાંભળતાં
સ્કંદકસૂરિના ૫૦૦ શિષ્યો	:	ઘાણીમાં પીલાતાં પીલાતાં
પુણ્યાઢય રાજ	:	જિન દર્શન કરતા
ખંધક ઋષિ	:	રાજ સેવકો ચામડી ચીરત
ગજ સુકુમાલ મુનિ	:	માથે અગ્નિ સળગતાં
ઝાંઝરીયામુનિ	:	વધ કરતા

જિનેશ્વરના વિવિધ નામો

જિનેશ્વરો ચતુર્મુખે દેશના દે છે માટે	બ્રહ્મા છે.
રજે તમો ને સત્વ ગુણની પેલેપાર ગયા હોવાથી	
દેવ દેવેન્દ્રોને પણ આરાધાય હોવાથી	મહાદેવ છે.
જિનેશ્વરો સુખના કર્તા હોવાથી	શંકર છે.
સદા શિવમય એટલે સદા કલ્યાણમેય હોવાથી	સદાશિવ છે.
કેવલજ્ઞાનથી સર્વવ્યાપક હોવાથી	વિષ્ણુ છે.
સર્વજીવોનો પાપોને હરતાં હોવાથી	હરિ છે.
પૃથ્વીના તે દેવ હોવાથી	વાસુદેવ છે.
જિનેશ્વરે શિવ અને કલ્યાણ કરનાર હોવાથી	શિવ છે.
આઠ કર્મોના હર્તા હોવાથી	હર છે.
ભક્તોના હૃદયમાં ધ્યાન વડે રમી રહ્યા હોવાથી	રામ છે.
જિવોને ધર્મમાં ખેચે છે તેથી	કૃષ્ણ છે.
વિશ્વનાં સર્વોચ્ચ ઐશ્વર્યવાન હોવાથી	ઈશ્વર છે.
ત્રણે ભુવનમાં મહા ઐશ્વર્યવાન હોવાથી	મહેશ્વર છે.
જિનેશ્વરને ભજવાથી શં એટલે સુખસંભવે છે માટે	શંભુ છે.
જિનેશ્વરો સ્વયં બોધપામે છે સ્વયંદીક્ષા લે છે,	
સ્વયંસર્વજ્ઞ થાય છે. સ્વયં ધર્મશાસન સ્થાપે છે,	
આમ બધી બાબતમાં તેઓશ્રીને બીજાની	
મદદ સ્વયં સંભવે માટે	સ્વયંભુ છે.
જગતને આત્મધર્મને પથગામ દેતા હોવાથી	પથગંબર છે.
સર્વ સુખનું મૂળ જિનેશ્વર ખુદ હોવાથી અને	
વર્નજીવોના પાપો ને ખોદી નાખનાર હોવાથી	ખુદા છે.
આવા જિનેશ્વરોનો માને પૂજે તે અને સ્વિકારે તે	જૈન છે.

...અને છેલ્લે.....

જેમને જન્મના ગ્રહો સારા હોય, જેમને દીક્ષાના ગ્રહો સારા હોય, જેઓ ગુરુદેવની આજ્ઞા સંપૂર્ણપણે માન્ય કરે છે, જેઓ ગુરુને વફાદાર રહે છે, જેમને ગુરુ પ્રત્યે સમર્પિત ભાવ હોય છે. જેઓ ગુરુના વચન મુજબ કાર્ય કરે છે. જેઓ ગુરુની આજ્ઞાથી જ્ઞાન માટે પુરુષાર્થ કરે છે, તથા જ્ઞાન માટે ભક્તિભાવ રાખે છે, અને જ્ઞાન મેળવવાની તાલાવેલી ઉત્પન્ન થઈ હોય છે, જેઓ સરસ્વતી દેવીની ભાવ વિભોર થઈને સાધના-પ્રાર્થના કરે છે. જેઓ મન-વચન-કાર્યા થી ત્રેષ સાશિત પાળે છે, જેમને સંસારમાં પુરુષાર્થ વસ્તુનો મોહ રાગ રહ્યો નથી.

જેમને સતત સંપૂર્ણ વૈરાગ્ય છે. જે કાંચળ-કામિનીના મહાત્યાગી છે. જેમનું મન નિર્મળ છે. જે સત્ય-વચન બોલે છે. પોતે બોલેલું વચન પાળે છે, જે ગુરુના અત્યંત પ્રસન્નતાપૂર્વક સારા દિલથી અંતરના આર્શિવાદ મેળવે છે.

જેઓ ગુરુની નિરંતર ભક્તિમાં જ મન રાખે છે, પરંતુ ગુરુના દોષ નથી. તે આ વિશ્વમાં અત્યાચારના કાળમાં પણ મહાનમાં મહાન ગુણીયલ અને સજ્જન બને છે. મહાજ્ઞાની અને મહાધ્યાની સાધક આરાધક બને છે.

આવી વ્યક્તિ કયાંય પાછળ રહેતી નથી. સતત નિરંતર પ્રગતિ જ કર્યા કરે છે. જેમને ભક્ત-ભક્તાલી બનાવવામાં રસ નથી. જેને કીર્તિનો પ્રખ્યાતિનો મોહ નથી. જેઓ શત્રુને મિત્ર સમાન માને છે. જેઓ કડવાં વચનોને પણ પ્રેમ પ્રસન્નતાથી સહન કરે છે. જેઓ અપમાનને સહન કરીને હરખાય છે. એટલે કે પ્રસન્ન થાય છે. જેઓ ખોટું કરનારનું પણ સદાને માટે ભલું જ ચાહે છે. તેઓ વિશ્વમાં સર્વત્રેષ માનવ બને છે. તેમની શુદ્ધ નિર્મળ કીર્તિનો પ્રભાવ વિશ્વમાં વધે છે. તેમનું સદાને માટે હિત-કલ્યાણ થાય છે. કિન્તુ એમની સર્વ પ્રવૃત્તિ સંસાર ભ્રમણમાંથી મુક્ત થવા તથા મોક્ષ મેળવવાના હેતુથી હોવી જોઈએ. આથી જ તેઓ મહાન મોક્ષ રૂપી ફળ પ્રાપ્ત કરે છે.

જેઓ સર્વ સ્ત્રીને અપહારોને આજંદગી સહન કરવામાં જ આજંદ માને છે. તેને કહીપણ દુઃખ પજવી શકતુ નથી તેઓ મહાન સુખી થાય છે.

જેમને પાપનો ભય હોય છે. જેમને ધર્મ કરવાની તીવ્ર વૃત્તિ હોય છે. તેઓ તુરંત જ આ સંસાર રાગરોને તરી જાય છે, અને મોક્ષ સ્વરૂપી સિદ્ધિ શિલા ઉપર પરમ આજંદગી બીરાજમાન થાય છે.

જેઓ ભૌતિક - સાંસારિક સુખોને દુઃખ રૂપ માને છે, અને સર્વ

દુઃખોનો સહર્ષ સ્વીકાર કરે છે, એ મોક્ષ લક્ષ્મી પ્રાપ્ત કરે છે.

આવા મુમુક્ષુ - સાધક અને સાધુ - સંસ્કારોને કોઈપણ વ્યક્તિ ભુક્તનાશ કરે, હેરાન કરે, પરેશાન કરે, ભૂંડું ચિત્તવે તો પણ આવી મુમુક્ષુ - સાધક સાથે વ્યક્તિનું સદા માટે ભલું જ ચિત્તન કરે છે. ઘઠ્ય છે આવાં સાધકો....!

આવાં જીવો માટે ઊંઘું પણ સીંધું થાય છે. ખોટું પણ સારા માટે થાય છે, અને દુઃખ પણ સુખરૂપ બને છે.

આવાં પરમ પવિત્ર આત્માને શાસનદેવો, કૃષ્ણ ઇન્દ્રો, વ્યંતર દેવો વગેરે સર્વ મહાન દેવતાઓ સહાય કરે છે, તથા રક્ષણ પણ દેવો કરે જ છે.

આવાં ઉત્તમ જીવાત્મા નિઃસ્વાર્થભાવે સ્વ-પર હિત અને સુકલ્યાણ માટે દેવોની સહાય માંગે તો, નિઃસંદેહ દેવોની અવશ્ય સહાય મળે છે. આ વસ્તુ તદ્દન સત્ય છે.

જેઓ બીજાનું ભૂંડું માહે છે, તેનું જ ભૂંડું થાય છે. કોઈનું જો સારું થતું હોય તો કરો, પરંતુ સારું ના થાય તો ભૂંડું તો કોઈપણ દિવસ, કદીપણ કરશો જ નહિં.

કોઈની કદી નિંદા તો કરવી જ નહીં. નિંદા કરવાથી આપણું જીવન અશુદ્ધ થાય છે. દોષ લાગે છે. આપણે જાણી જોઈને પારકાના ઘોબી થવાની જરૂર શી છે?

જેમની જેવી વિમારસરણી હોય છે, તેમને એવું જ ફળ મળે જ છે. પરંતુ બીજાં કોઈ કોઈનું કદીપણ ખોટું કરી શકતા જ નથી. ખોટું તો ખોતાના કરેલાં કુ કર્મોથી જ થાય છે. ભોગવે એની ભુલ એ ઝાચ છે.

ભલેને ગમે એવી મુશકેલી હોય પણ જેઓ ધર્મને ના છોડે, તેને ધર્મ કદી છોડતો નથી. ધર્મ સ્થિતિ રક્ષિત. એમને ધર્મ રક્ષણ આપે છે.

આ વિશ્વમાં સર્વશ્રેષ્ઠ જો હોય છે તો તે ધર્મ જ છે. સર્વ સિદ્ધિઓ ધર્મથી જ થાય છે.

જેન ધર્મનું આચરણ કરવા જેવું છે. ધર્મ વિના કદીપણ ઉદ્ધાર થવાનો જ નથી. અત્યારે જો ધર્મ કરવા માટે સમય નથી, તો કલ્યાણ તમોને સમય મળવાનો નથી. આ કલ્યાણ રહેવાની જ છે. કલ્યાણ દૂર કરવા માટે પ્રયત્ન કરવો, એ જ શ્રમયજ્ઞ છે. માટે ધર્મ કરવા તૈયાર થઈ જાઓ, અને અતિશય ધર્મ કરો. કોઈપણ સંજોગોમાં ધર્મ છોડશો નહિં. ધર્મ વિના સર્વ નષ્ટાનું છે.

ધર્મ પરભવમાં સાથી બનશો, તથા સુખ-શાંતિ આપશો. માટે તમો સર્વ સ્થળે-સર્વકાળે ધર્મવૃદ્ધિ તથા આરાધના કરો એવી પરમ શુભેચ્છા છે.

આર્થિક અનુદાતા

૧. પ.પૂ. આ ભગવંત શ્રી લલિતસૂરીશ્વરજી મ.સા.ની ૬૬મી વર્ષગાંઠ ઉજવણી નિમિત્તે, મુ. થરા, આસો સુદ-૬ તા ૨૭-૯-૯૮.
૨. શ્રી ઝવેરીપાર્ક જૈન સંઘ - અમદાવાદ.
૩. હાડેયા શ્રી જૈન સંઘ - હાડેયા
૪. કંચનગૃપ - હાડેયા (મુંબઈ)
૫. માડકા શ્વે. મૂ. પૂ. શ્રી જૈન સંઘ મુ. માડકા (વાવ)
૬. ઢીમા શ્વે. મૂ. પૂ. શ્રી જૈન સંઘ મુ. ઢીમા (વાવ)
૭. ઘરણીધર શ્વે. મૂ. પૂ. જૈન સંઘ - મુ. ઢીમા (વાવ)
૮. રામપુરા શ્વે. મૂ. પૂ. શ્રી જૈન સંઘ મુ. રામપુરા (થરાદ)
૯. શ્રી પેટલાદ જૈન સંઘ, મુ. પેટલાદ (ખેડા)
૧૦. શ્રી શાંતિનગર શ્વે. મૂ. પૂ. જૈન સંઘ - અમદાવાદ.
૧૧. શ્રી ધર્મચક્ર પ્રભાવક મંડળ - પેટલાદ
૧૨. શ્રી શાસન સમ્રાટ જૈન દહેરાસર પેઢી વડોદરા. હ. હસમુખભાઈ
૧૩. રમણલાલ વાડીલાલ શાહ કટોસણવાળા - અમદાવાદ.
૧૪. માવજી ટોમાજી વરસીતપ નિમિત્તે હ. ધેવરચંદ મુ. હાડેયા
૧૫. ઉકજી રૂપાજી મહેતા મુ. સાયોર (રાજસ્થાન)
૧૬. આદિનાથ જૈન મહિલા મંડળ - મુ. હાડેયા (સાયોર)
૧૭. હીરાલાલ વાલચંદ ત્રિભોવનદાસ - માધપુરાવાળા - ગંજબજાર - ભાભર
૧૮. સીમરથમલજી નેમીચંદજી - અરણાયા - મુ. હાડેયા હા. મુંબઈ
૧૯. મથુબહેન કકલદાસ કપુરચંદ રોલીયા - મુ. ભાભર
૨૦. બાલચંદ મણીલાલ સંઘવી હ. સુરેશકુમાર મુ. ભાભર
૨૧. બાબુલાલજી વરધીચંદજી મહેતા હ. જડબહેન, સાયોર
૨૨. રામચંદભાઈ ગમાનચંદભાઈ હ. મહાસુખભાઈ મુ. સવપુરા (થરાદ)
૨૩. જીતેન્દ્રકુમાર હેમરાજજી સાયોરવાળા હા. મુંબઈ
૨૪. ધેવરચંદજી અનરાજજી બુર્ડસાયોરવાળા હા. મુંબઈ
૨૫. પવનરાજજી હંસરાજજી બુર્ડ
૨૬. સગથાચંદજી જીતમલજી મહેતા મુ. માલસણ (વાવ, થરાદ)
૨૭. શાંતિલાલ હેમજીભાઈ મુ. વાવડી (વાવ, થરાદ)
૨૮. વાઈજીભાઈ હેમજીભાઈ મુ. વાવડી, માલસણ (વાવ, થરાદ)
૨૯. જયંતિભાઈ હેમજીભાઈ મુ. વાવડી (વાવ, થરાદ)

૩૦. દોશી ચુનીલાલ માણેકચંદ જી મુ. વાવડી, (વાવ, થરાદ)
૩૧. દોશી દેવચંદ માણેકચંદ મુ. માલસણ (વાવ, થરાદ)
૩૨. મોદી માણેકચંદ જી રતનસીભાઈ પરિવાર હ. રજનીભાઈ - ભાભર
૩૩. હસમુખલાલ લહેરચંદ તારાચંદ જી ગરાંમડીવાળા - ભાભર
૩૪. અરવિંદભાઈ ભોગીલાલ ગાંધી - મુ. ભાભર
૩૫. ભુરાલાલ દેવસીભાઈ વહોરા મુ. ભાભર હ. પ્રકાશ
૩૬. કાળીદાસ ભીખાલાલ ભરડવાવાળા મુ. ભાભર
૩૭. ચંદુલાલ રાયચંદભાઈ વીરમગામ વાળા હાલ- અમદાવાદ હ. દિપકભાઈ
૩૮. કેતનકુમાર મનુભાઈ - દસાડાવાળા
૩૯. રાજેશકુમાર વિનુભાઈ - દસાડાવાળા
૪૦. મીલનકુમાર વિનુભાઈ - દસાડાવાળા
૪૧. બિપીનકુમાર અંબાલાલ શાહ - પેટલાદવાળા
૪૨. પ્રદિપભાઈ સી. શાહ, ઝવેરીપાર્ક - અમદાવાદ.
૪૩. વિનોદભાઈ સી. શાહ, ઝવેરીપાર્ક - અમદાવાદ.
૪૪. ભુપેન્દ્રભાઈ રતીલાલ શાહ (માસ્તર) - ઝવેરીપાર્ક, અમદાવાદ.
૪૫. બાબુલાલ મણીલાલ શાહ - નારણપુરા -ઝવેરીપાર્ક, અમદાવાદ.
૪૬. યશવંતલાલ મણીલાલ શાહ - ઝવેરીપાર્ક - નારણપુરા - અમદાવાદ.
૪૭. શ્રી રમણલાલ ગોકળદાસ સંઘવી (બહીયલવાળા) અમદાવાદ.
૪૮. નગરાજ કસ્તુરચંદ જી જૈન - પ્રતાપનગર - વડોદરા.
૪૯. દોશી પારસમલ દલીચંદ જી હાડેયાવાળા - વડોદરા
૫૦. ડો. વિક્રમકુમાર શાંતિલાલ શાહ - નવાવાડજ - ઝવેરીપાર્ક, અમદાવાદ.
૫૧. વિરેન્દ્રભાઈ એન્ડ પ્રવિણભાઈ સી. શાહ - ચિ. આરતીની અઢાઈ નિમિત્તે કીરણપાર્ક - નવાવાડજ - ઝવેરીપાર્ક, અમદાવાદ.
૫૨. સુરેશકુમાર બાબુલાલ શાહ કીરણપાર્ક - નવાવાડજ -ઝવેરીપાર્ક, અમદાવાદ.
૫૩. રોહીતકુમાર રતીલાલ શાહ - વિજયનગર રોડ - ઝવેરીપાર્ક, અમદાવાદ.
૫૪. શેઠ શ્રી ચંપકલાલ ભીખાલાલ વડસ્માવાળા - ઝવેરીપાર્ક, નારણપુરા.
૫૫. શેઠ પ્રકાશચંદ આત્મારામ કલોલવાળા - ઝવેરીપાર્ક, નારણપુરા -અમદાવાદ.
૫૬. મનુભાઈ બબલદાસ શાહ - માંકણજવાળા - ચિ. મનીષની અઢાઈ નિમિત્તે - ઝવેરીપાર્ક - અમદાવાદ.
૫૭. અમુલખભાઈ ચંદુલાલ શાહ - ઝવેરીપાર્ક, અમદાવાદ.
૫૮. સ્વ. માનમલજી હેમાજી વખેયારી હાડેયાવાળા - અમદાવાદ.
૫૯. પુષ્પાબહેન પ્રવિણચંદ શાહ - ઉસ્માનપુરા -ઝવેરીપાર્ક, અમદાવાદ.

૬૦. રમેશલાલ ડાહ્યાલાલ ઝવેરીપાર્ક - અમદાવાદ.
૬૧. રમેશભાઈ કાન્તિભાઈ ઝવેરીપાર્ક - અમદાવાદ.
૬૨. મહેશકુમાર ફકીરચંદ મહેતા - શાંતિનગર - અમદાવાદ.
૬૩. સુખલાલભાઈ શનાલાલ શાહ - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૬૪. જીતેશભાઈ જયંતિલાલ મોદી - વડોદરા (નિઝામપુરા)
- ૬૫ ચંપકભાઈ રતિલાલ શાહ - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૬૬. છગનલાલ ફુલચંદ શાહ પરિવાર - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૬૭. ઉગરચંદ કાળીદાસ શાહ - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૬૮. જવાહરભાઈ (નિઝામપુરા)
૬૯. જેસિંગભાઈ બાદરમલ પરીખ - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૭૦. વિનોદભાઈ સોભાગચંદ શાહ - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૭૧. રજનીકાંતભાઈ પોપટલાલ શાહ - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૭૨. રજનીભાઈ ચંપકલાલ શાહ - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૭૩. નિરંજનભાઈ ઠાકોરલાલ શાહ - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૭૪. કાંતિલાલ નગીનદાસ શાહ - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૭૫. કુમારપાળ ચીમનલાલ શાહ - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૭૬. વિનોદભાઈ જે. દોશી - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૭૭. હસમુખભાઈ મોહનલાલ શાહ - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૭૮. અનિલકુમાર હીરાલાલ શાહ - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૭૯. ઉત્તમભાઈ નાથાલાલ શાહ - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૮૦. જશવંતભાઈ મગનલાલ કાપડીયા - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૮૧. રમેશભાઈ શાંતિલાલ શાહ - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૮૨. જશવંતભાઈ એમ. મહેતા - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૮૩. મહેન્દ્રભાઈ નરોત્તમદાસ શાહ - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૮૪. પ્રફુલ્લભાઈ પી. મહેતા - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૮૫. હેમાબેન નરેન્દ્રભાઈ શાહ - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૮૬. સુવર્ણાબેન ભરતભાઈ શાહ - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૮૭. અરૂણાબેન પ્રકાશભાઈ શાહ - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૮૮. ગુણવંતીબેન નટવરલાલ શાહ - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૮૯. ચંદ્રકાંતાબેન (વનલીલાબેન) - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૯૦. હંસાબેન પ્રકાશભાઈ નાણાવટી - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૯૧. કલાબેન - ઉમેટાવાળા - વડોદરા (નિઝામપુરા)

૯૨. વિમળાબેન એમ. ભણશાલી - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૯૩. પૂર્ણિમાબેન મનોજભાઈ શાહ - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૯૪. મનુબેન મફતલાલ શાહ - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૯૫. ઉષાબેન ઈંદ્રવદનભાઈ શાહ - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૯૬. અમિતાબેન શૈલેષભાઈ શાહ - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૯૭. રસીલાબેન પ્રવિણભાઈ શાહ - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૯૮. મધુબેન મુકુંદભાઈ ભાવસાર - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૯૯. દમયંતિબેન ચંદુલાલ શાહ - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૧૦૦. પ્રેમાબેન મહેન્દ્રભાઈ શાહ - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૧૦૧. સરોજબેન મહેન્દ્રભાઈ શાહ - વડોદરા (નિઝામપુરા)
૧૦૨. શ્રી રોનક જયવદનભાઈ શાહ - નિઝામપુરા, વડોદરા.
૧૦૩. શ્રી પરાગ વિનોદભાઈ દોશી - નિઝામપુરા, વડોદરા.
૧૦૪. શ્રી હર્ષલ અનીલભાઈ શાહ - જયપ્રકાશ, વડોદરા.
૧૦૫. શ્રી વિલેશકુમાર પ્રથુભાઈ શાહ - નિઝામપુરા, વડોદરા.
૧૦૬. રમણલાલ રીખવચંદ શાહ - ગણેશપુરાવાળા
૧૦૭. કોરડીયા મફતલાલ નાગરદાસ હ. અમૃતલાલ, મુ. આંતરોલ
૧૦૮. કુમુદચંદ ડાહ્યાલાલ વરસોડાવાળા - સાબરમતી - રામનગર - અમદાવાદ.
૧૦૯. જીતેન્દ્રકુમાર છબીલદાસ શાહ, વરસોડાવાળા - સાબરમતી - અમદાવાદ.
૧૧૦. તારાચંદભાઈ ભલાજી કીરણનગર, શાહપુર - અમદાવાદ.
૧૧૧. મહેન્દ્રકુમાર નાનજીભાઈ મુ. કુકણા
૧૧૨. શેઠ શ્રી યુનીલાલજી કપુરચંદ સંઘવી - યુવરાજ હોટલવાળા - વડોદરા.
૧૧૩. શ્રી ભૂપેશકુમાર જીતુભાઈ મોદી - નિઝામપુરા, વડોદરા - ૨
૧૧૪. શ્રી પારસમલ રૂઝનાથ મલ જૈન - સાયોરવાળા (હા. વડોદરા)
૧૧૫. શ્રી રમણલાલ કેશવલાલ પરીખ - મામાની પોળ, વડોદરા.
૧૧૬. શ્રી કોઠીપોળ જૈન સંઘ (વડોદરા)
૧૧૭. આશમલજી ગણેશમલજી જૈન સાયોરવાળા (મુંબઈ)
૧૧૮. શ્રી પારસમલજી ભગજી કાનુગો - સાયોરવાળા (વડોદરા)
૧૧૯. શ્રી પારસમલજી વાઘજી જૈન - સાયોરવાળા (વડોદરા)
૧૨૦. શ્રી પુખરાજજી પીરાજી દોશી - સાયોરવાળા (વડોદરા)
૧૨૧. શ્રી સાગરમલજી દૂદાજી સંઘવી - સાયોરવાળા (વડોદરા)
૧૨૨. શ્રી ધેવરચંદજી ગુમાનમલજી દોશી - હાડેયાવાળા (વડોદરા)
૧૨૩. શ્રી ચંપકલાલ કાળુજી જૈન - ઝાબવાળા (વડોદરા)

૧૨૪. શ્રી સુમેરુમલજી ભગજી જૈન - સાયોરવાળા (વડોદરા)
 ૧૨૫. શ્રી પવનકુમાર વચ્છરાજજી બોકડીયા - સાયોરવાળા (વડોદરા)
 ૧૨૬. શ્રી બાબુભાઈ પન્નાજી શાહ - સાયોરવાળા (વડોદરા)
 ૧૨૭. શ્રી હરખચંદભાઈ અચલાજી શાહ - સાયોરવાળા (વડોદરા)
 ૧૨૮. શ્રી મીલાપચંદજી કલજી શાહ - સાયોરવાળા (વડોદરા)
 ૧૨૯. શ્રી જયેશકુમાર વરધીચંદજી શાહ - સાયોરવાળા (વડોદરા)
 ૧૩૦. શ્રી ગોવિંદકુમાર સોહનલાલજી શાહ - સાયોરવાળા (વડોદરા)
 ૧૩૧. શ્રી જયંતિલાલ ગુમાનમલજી શાહ - સાયોરવાળા, વડોદરા.
 ૧૩૨. શ્રી પારસમલજી સરદારમલજી જૈન - સાયોરવાળા, વડોદરા.
 ૧૩૩. શ્રી ઓખરાજજી બોકડિયા - સાયોરવાળા, વડોદરા.
 ૧૩૪. શ્રી બાબુલાલજી દલિચંદજી દોશી - હાડેયા વાળા, વડોદરા.
 ૧૩૫. શ્રી મીશ્રીમલજી તેજમલજી શાહ - નેનાવાવાળા, વડોદરા.
 ૧૩૬. શ્રી સુરજમલજી ચેલાજીચંદન - હં. પ્રકાશ સાયોરવાળા, વડોદરા.
 ૧૩૭. શ્રી રમેશકુમાર દીપાજી મહેતા - સાયોરવાળા, વડોદરા.
 ૧૩૮. શ્રી કાન્તિલાલ જી. જીવાજી ભણસાલી - અખવાળા, વડોદરા.
 ૧૩૯. શ્રી ધેવરચંદ અચલાજી જૈન - સાયોરવાળા, વડોદરા.
 ૧૪૦. શ્રી જયંતિલાલ મદરૂપજી જૈન - સાયોરવાળા, વડોદરા.
 ૧૪૧. શ્રી માંગીલાલ અચલાજી જૈન - સાયોરવાળા, વડોદરા.
 ૧૪૨. શ્રી શંકરકુમાર દીપાજી મહેતા - સાયોરવાળા, વડોદરા.
 ૧૪૩. શ્રી ચંપાલાલ મિશ્રીમલજી ચંદન - સાયોરવાળા, વડોદરા.
 ૧૪૪. શ્રી જીવરાજજી ઉકાજી જૈન - સાયોરવાળા, વડોદરા.
 ૧૪૫. શ્રી કેતનકુમાર કુમુદભાઈ શાહ - અમદાવાદ.
 ૧૪૬. શ્રી મહેન્દ્ર કુમાર - સાયોરવાળા - વડોદરા.
 ૧૪૭. મણીબેન ભાયચંદ દોશી પરીવાર - મલાડ (પશ્ચિમ) - મુંબઈ.
 ૧૪૮. શાહ કાંતિલાલ છગનલાલ - મલાડ (પૂર્વ) - મુંબઈ
 ૧૪૯. કંચનબેન ઠાકોરલાલ - મલાડ (પૂર્વ) - મુંબઈ
 ૧૫૦. મહેશ મુક્તિલાલ કોઠારી - મલાડ (પૂર્વ) - મુંબઈ
 ૧૫૧. વિજયકુમાર કે. શાહ - મુંબઈ
 ૧૫૨. સૂર્યકાંત શાંતિલાલ શાહ - (ગોરેગાવ) વેસ્ટ-મુંબઈ
 ૧૫૩. શ્રીમતિ પુષ્પાબેન છોટાલાલ શાહ - (અંધેરી) મુંબઈ
 ૧૫૪. ચુનીલાલ દુદાજી - હાડેયાવાળા (હા. મુંબઈ)
 ૧૫૫. મફતલાલ સંઘવી - હાડેયાવાળા (હા. મુંબઈ)
 ૧૫૬. મોતીલાલ મન્જાજી શાહ - દાંતરાઈવાળા - ઝવેરીપાર્ક

ગૌતમ સ્વામી

(રાગ - ગણેશ દેવા)

ગૌતમ સ્વામી કરું તમારી સેવા
મુક્તિ તણા સુખ લેવા,
હો...ગૌતમ સ્વામી . ૧ (સ્થાઈ)

મનની શંકા પુછી સમાધાન મેળવ્યું.
વીરના રંગે રંગાયા..
હો..ગૌતમ સ્વામી..૨

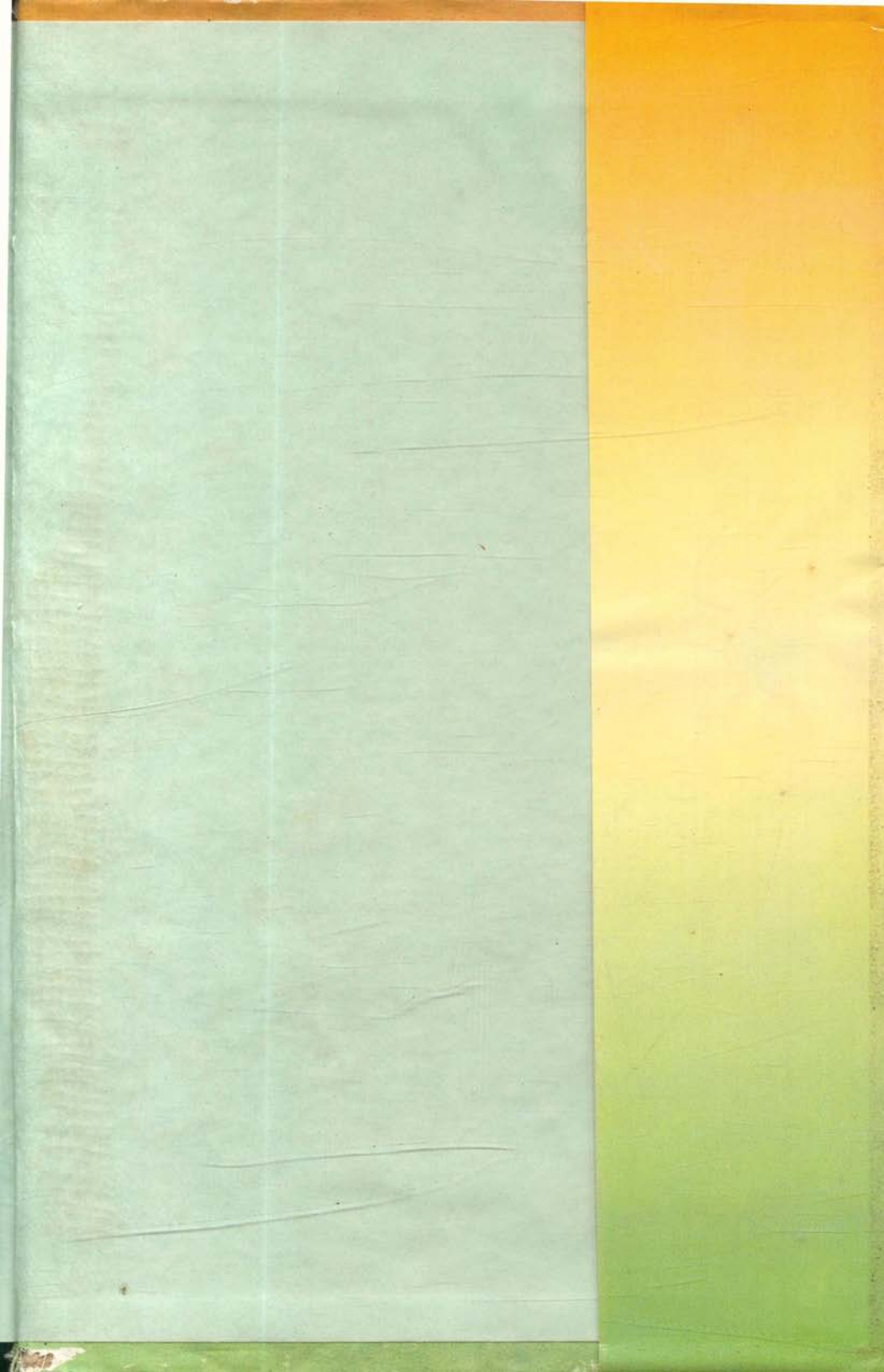
પહેલા ગણધર પ્રભુ વીરના જાણીયે
અનંત લલિત નિધાન
હો..ગૌતમ ..૩

ગૌતમ રંગે જે નર રંગાયા
તે નર મુક્તિ સિધ્ધાયા.
હો..ગૌતમ ...૪

કનક “કિર્તી” ગુરુ ગૌતમ ગાતાં
“હરિપ્રભ” ઘણા હરખાયા.
હો.. ગૌતમ..૫

રચના સમય - વિ. સં. ૨૦૫૧ આસો વદ-૫

સ્થળ : મામાની પોળ, વડોદરા.

પ. પૂ. મૂનિશ્રી હરિપ્રભ વિજયજી મ. સા.